

MM. 8

Bd. 11

2° H. int. 76 19

ANNALIS
MICHAELIS
GLYCE
CUM SUPPLEMENTO
AC NOTIS.

ANNALES
MICHAELIS
GLYCÆ,
CUM SUPPLEMENTO
AC NOTIS.

VENETIIS.

EX TYPOGRAPHIA BARTHOLOMÆI JAVARINA.

M. DCC. XXIX.

ANNALS

MICHAELIS

GLYCE.

CUM SUPPLEMENTO

AC NOTIS.

Corpus

ΤΟΤ ΚΤΡΟΤ

ΜΙΧΑΗΛ ΓΛΥΚΑ

ΣΙΚΕΛΙΩΤΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΣ ΧΡΟΝΙΚΗ.

MICHAELIS GLYCÆ

SICULI,

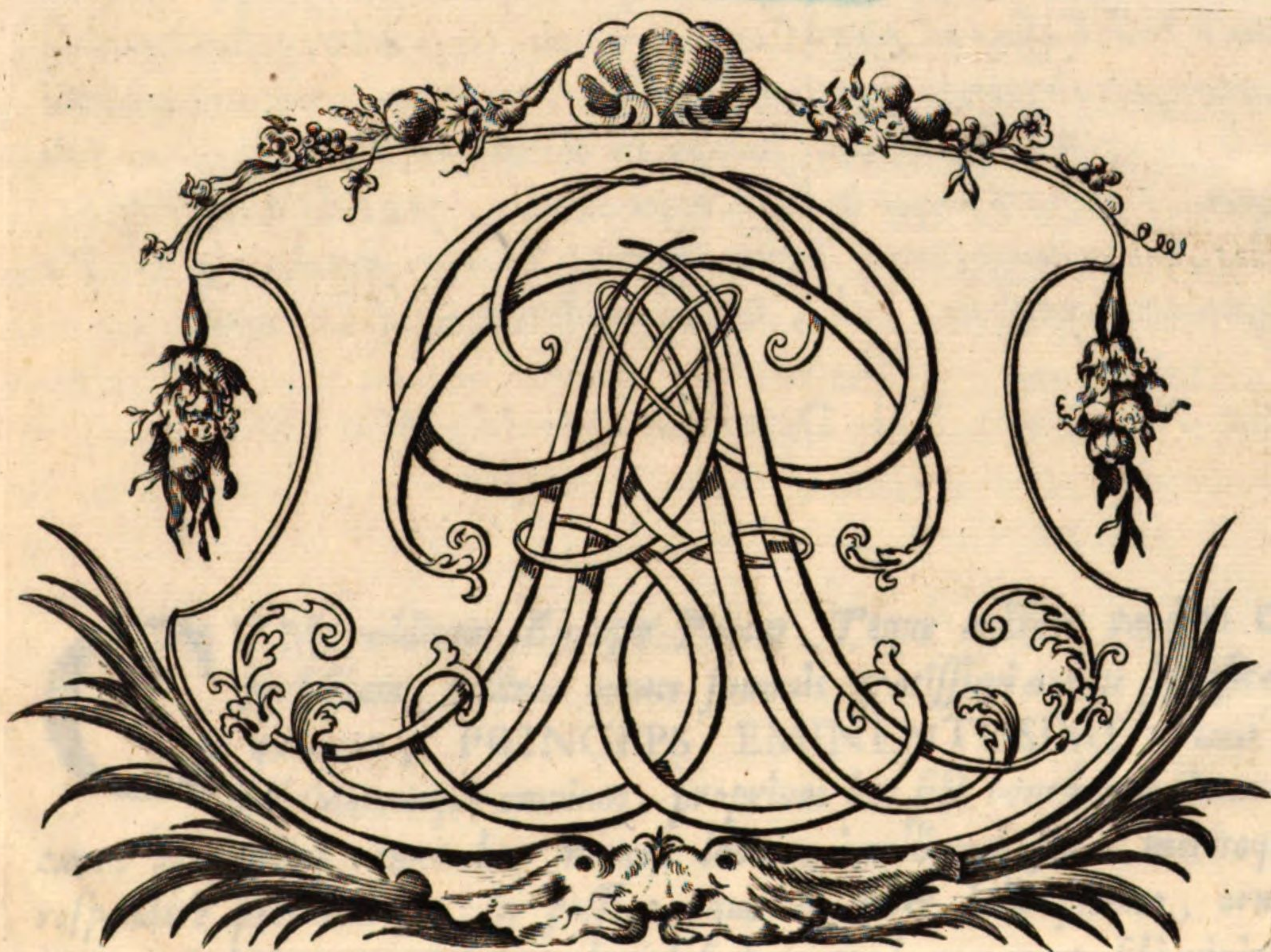
ANNALIS,

A MUNDI EXORDIO USQUE AD OBITUM

ALEXII COMNENI IMPER.

Quatuor in Partes tributi.

PHILIPPUS LABBE, Bituricus, Soc. JESU Theologus, Græcum sextum, ex pluribus MSS. Codicibus primus in lucem edidit: JOANNIS LEUUNKLAVII Amelburni interpretationem recensuit, atque emendavit: Indicem ex MS. FONTISEBRALDENSI præmisit, Latineque reddidit: Annotationes subjecit, in quibus, præter variantes Lectiones & Supplementa, Interpretis atque aliorum plurimos errores correxit, tum præsertim JOANNIS MEURSII, qui partem Libri III. Annalium GLYCÆ, THEODORO METOCHITÆ falso attribuit, & Historiam Romanam inscripsit, quæ hic integra representatur, cum Notis atque Indicibus necessariis.

VENETIIS,

EX TYPOGRAPHIA BARTHOLOMÆI JAVARINA.

M. DCC. XXIX.

Wb/65/43

MIXAHATYKA
ZIKELIOTOT
BIBLOS XPONIK H.

MICHAELIS GLYCE
SICULI.

ANNALIS.

ALEXII COMNENI IMPER.
A MUNDI EXORDIO USQUE AD ORITUM
Quatuor in Partes tributi.

PHILIPUS LARBE, Philologus, Soc. JECU Theologus, Graecus textus, ex pluribus
MSS. Codicibus prius in lucem editis: JOANNIS LEUNIKLAVII Amstelredamini in-
terpretationis recensuit, atque emendavit: Index ex MSS. FONTISBRALDENSI
praemissi, Latineque redditus: Annotationes Johepht, in quibus, praeter varias Latio-
nis & Supplementum, interpres atque aliorum plurimorum errores correxit, tam praestitus
JOANNIS MEURSI, qui partem Libri III. Annalium GLYCE, THEODORO
METOCHITAE fuisse narravit, & Historiam Romanam inscripsit, quae hic integra re-
praesentatur, cum Tycho atque Indictis necessarii.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

VENETIS.
EX TYPOGRAPHIA BARTHOLOMAEI JAVARINAE.
M. DCC. XXIX.

EMINENTISSIMO PRINCIPI JULIO CARDINALI MAZARINO.

CUM redditam Europæ Pacem, Teque auctore tandem & auctore uno perfectam, ordines omnes summis gratissimi animi significationibus prosequuntur, PRINCEPS EMINENTISSIME: tum litterarum est doctrinarumque omnium, proprium hoc sibi beneficium immortaliter prædicare. Et auctos tamen hoc munere labores intelligunt suos: meritoque dubitant, qui respondere jam meritis tuis possint, quæ ne inter bella quidem, ornando tibi pares erant. Sed recreantur tamen hoc solatio, quod novarum sibi virium accessio facta est: neque jam in Gallia tantum, sed etiam apud gentes cæteras, quidquid ubique litterarum & linguarum est, tuis præconiis resonabit. Cum enim belli tempore optime de Gallia; secus de his quos hostes temporum iniquitas fecerat, meritis esses: nunc populos omnes concessæ Pacis munere devinxisti. *Admira-*

EPISTOLA.

bilis tot vocum, tot studiorum, tot nationum concentus exister, gloria tua suaeque felicitati gratulantium: in quo primas eruditi tenebunt, quorum artes veluti alumnas perpetuis complecti beneficiis, ac fovere non cessas. Patere, PRINCEPS EMINENTISSIME, meam quoque in illo concentu, aut potius Societatis nostrae vocem per me resonantem, audiri: neque jam communia illa & in omnes sparsa populos beneficia, sed immortalia in nos merita celebrantem: qui & multis jam pridem tibi sumus nominibus obstricti, & recens illud quamquam omnium commune Pacis beneficium nobis proprie collatum agnoscimus. Cum enim instituti nostri sit, & optimarum artium disciplinas profiteri, quarum studiis nihil est armorum strepitum infestius; & excolendis hominum moribus studere, profligandaeque impietati, quae impunius inter bella grassatur: Tu constituta Pace, & languentes ac prope semianimes litteras excitasti; & neglectis ac veluti profugis virtutibus Europam omnem quasi templum aliquod aperuisti, in quo quiete deinceps ac placide colerentur. Et habebit tamen in illa tranquillitate hostes suos Religio, minus quidem furentes audacter; sed non minus idcirco metuendos: habebit & suos Societas nostra, cui non indecorum est, eosdem, a quibus Ecclesia vexatur, adversarios; eundem, a quo defensa est religio, vindicem Te ac patronum experiri. Perge, PRINCEPS EMINENTISSIME, de utraque bene mereri: sic tibi vicissim utraque, quod summum habet, gratissimo animo rependat; altera dignitatem orbis terrarum supremam, altera plenam religionis amorisque reverentiam. Hi sunt, PRINCEPS EMINENTISSIME, Societatis nostrae sensus, quos profiteri per me voluit. Inter haec ejus vota & Terrarum omnium gratulationes, patere hoc tibi quamvis tenue donarium, dum majora exsolvamus, appendi. Laudabunt alii, scio, in quadripertitis nostri dicam, an potius Tui, e Sicilia oriundi, MICHAELIS GIYCAE Annalibus, Historiae sacrae ac prophetae mirabili dexteritate insertam Theologiam, Divinarum litterarum interpretationem & assiduum Sanctorum Patrum usum cum Medicinae scientia rerum Naturalium cognitione conjunctum, Principum Romae & Constantinopoli imperantium sibi invicem ordine succedentium a Julio Caesare ad Alexii Comneni obitum, res praclare gestas ingeniose connexas, certantem cum eloquentia ingenii felicitatem, cum rerum varietate incredibili non inconcinnam breviter, digressiones denique ad levandum Lectoris tedium suis apte locis collocatas. Ego vero neque in hoc, neque in aliis, quae Tibi a nobis offerri possent, muneribus, quicquam magnum, Teque dignum, aestimare statui, nisi cui Tu laudator & approbator accesseris. Vale, & in multos annos felix vive.

Dabam Lutetiae Parisiorum Kal. Decemb. anni M. DC. LIX.

EMINENTIAE TUAE

Addictissimus PHILIPPUS LABBE

Soc. JESU. Presbyter.

AD OPTIMUM
ET ERUDITUM LECTOREM
PRÆFATIO.

MICHAELIS GLYCÆ Annales, nunc primum utraque lingua
Orbi cognitos, cum tibi Regiis Typis repræsentato, OPTIME
LECTOR, nolim existimes unius dumtaxat Historiæ aut Chronici
scriptorem, quales eodem fere tempore uberrimo proventu extulit
Græcia, Joannem Zonaram, Georgium Cedrenum, Constantinum
Manassem, similesque; sed Theologum simul, Sacrarum litterarum
Interpretem, Medicum, Naturalisque scientiæ indagatorem solertissi-
mum exhiberi. Ita enim ab Orbe condito, quod & alii facere ag-
gressi sunt, usque ad obitum, Alexii Comneni & annum Christi
MCXVIII. Patriarcharum, Regum, atque Imperatorum res gestas,
Historiamque omnem Judaicam, Romanam, ac Constantinopolitanam
pertexuit; ut eodem contextu controversas inter Theologos Philoso-
phosque quæstiones agitaverit, ac de rebus omnibus, quæ in cælo,
aere, terra, ac mari fiunt, de avibus, piscibus, animalibus, Ho-
mine, atque Angelis differuerit; sequutus veterum Patrum Eustathii,
Basilii, Nysseni, Chrysostomi, Sinaitæ, Pisidæ, aliorumque vestigia
ac pene verba, qui opus sex dierum, quod Græca voce Hexaemeron
dicere solemus, singulari diligentia concinnarunt.

Patriam docent MSS. Codices, qui *Σμελιώτις* constanter appellant:
nec abluderet additum τῷ Γλυκᾷ cognomen, si labente duodecimo
Christi sæculo, quo vixisse circa annum MCL. videtur, Siculos Dori-
ca adhuc dialecto usos fuisse constaret. Privatus, an in Magistratu;
aut dignitate aliqua publica, Militari, Aulica, Forensive ornatus:
conjugatus, an cælebs vixerit, plane nescio: nec adspersa singulis fe-
re paginis *ἡδὲ, τέκνου καὶ ἀγαπητῆς* vocabula patrem potius, quam seniore
ac magistrum, discipuli aut amici juvenis gratia opus illud elucubran-
tem designant. Præter Annales scripsisse Dissertationes Theologicas ex
specimine PONTANI nostri opera edito didici: Epistolas quoque V.
C. LEO ALLATIUS adjungit, quas nondum vidi. Cætera de eo
mihi ignota profiteor. Hoc certe exploratum studiis a puero dedi-
tum fuisse, *φιλόπονον καὶ φιλομαθῆ*, qui tot tamque varios, sacros prophanos-
que scriptores evolverit, ex eorum operibus illustria quæque excer-
pserit, miroque artificio in unius orationis seriem contulerit.

Ad Græcum Annalium textum quod spectat, illum ex duobus
Claromontani nostri Collegii exemplaribus describendum curavi, eo-
rumque lacunas librorum fraude aut incuria frequentes; par-
tim ex Fontisebraldensi codice a Celsissima Principe sacri illius Par-
thenonis Antistita Generali, JOANNA BAPTISTIDE BOR-
BONIA, mihi humanissime communicato, partim ex submis-

P R Æ F A T I O.

sis Roma Vallicellani, ac Monachio Bavaricorum codicum subsidiis a VV. CC. LUCA HOLSTENIO & SIMONE VVAGNERECHIOS. I. P. subsidiis supplevi, variantes Lectiones adscripsi, LEUNCLAVII interpretationem in plerisque emendavi, aliaque insuper adjeci, quæ ex Annotationibus commodius repetentur.

Unum tamen hic emittere nequeo, JOANNEM MEURSIUM, delibatum ex Parte III. Annalium nostri GLYCÆ *πομπάχιων*, a Julio Cæsare ad Constantinum Magnum, Græce ac Latine Lugduni Batavorum edidisse, & THEODORO METOCHITÆ falso tribuisse, additis brevibus Notis & Nicephori Grægoræ nœnia: quæ suis locis inserere non dubitavi, ut nihil necesse sit iterum prælo subicere Romanam illam, ut appellat, Historiam. Tantum te morabor, ERUDITE LECTOR. Vale, & quod facis, studiis nostris favere perge.

FACULTAS R. P. PROVINCIALIS.

R P. STEPHANVS CHARLETVS Societatis JESU in Provincia Francie Provincialis, permisit P. PHILIPPO LABBE eiusdem Societatis Sacerdoti, ut Regiis Luparensibus Typis excudenda curaret Protrepticon ad omnes per orbem eruditos; Apparatum Byzantinæ Historiæ: Notas in Olympiodorum Thebæum, Candidum Isaurum & Theophanem Byzantium: Notitiam Imperii: Annales Michaelis Glycæ: Chronicon Alexandrinum, &c. Datum Lutetia Parisiorum ultimo Februarii, anno Christi MDCXLVIII.

ΤΟΤΟΦΩΤΑΤΟΤ
ΜΙΚΑΗΛ ΓΛΥΚΑ
ΠΙΝΑΞ.
SAPIENTISSIMI
MICHAELIS GLYCÆ
TABULA.

Ex Codice Manuscripto Fontisebraldensis Abbatia.

Exscriptore & Interprete PHILIPPO LABBE, Soc. JESU.

Η Μ Ε Ρ Α Α.

ΤΟ Προοίμιον.
Περὶ τῆς ἑξαήμερου κτίσεως.
περὶ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς κοσμοποιίας.
ὅτι οὐ προηγήται ἡ νύξ τῆς ἡμέρας.
ὅτι ἐκ εἰπεν ἡμέραν πρώτῃ, ἀλλὰ μία.
περὶ τῆς οὐσίας τῆ οὐρανῶ.
περὶ τῆς γῆς, ὅτι μέσου τῆ παντὸς ἀπάρρη-
ται.
περὶ ἀνέμων καὶ σεισμῶν.
περὶ ἀνέμου, καὶ τί ἐστὶν ὁ ἀνέμος, καὶ πόθεν
ἔχει τὴν δύναμιν.
περὶ τῆ τυφῶνος.
περὶ τῆ ἐκνεφίου ἀνέμου.

Η Μ Ε Ρ Α Β.

Περὶ τῆς δευτέρας ἡμέρας τῆ κοσμοποιίας.
ὅτι ἐπάνω τῆ στερώματος ὕδατα, καὶ ὑποκάτω,
καὶ τίνι λόγῳ.
ὅτι ἐκ τῶ ὕδατων παράγει ὁ Θεὸς τὸ στερώμα.
περὶ τῆ οὐρανῶ καὶ τῆ στερώματος.
περὶ τῆ συνισταμένων ἐκ τῆς γῆς ἀναθυμιά-
σεων.
πῶς καὶ καιρὸν τῆ θέρης ὁ Νεῖλος ἐπιπλύσει τὴν
Αἴγυπτον.
περὶ τῆς φύσεως τῆς ἀτμῶν τῶν ἐκ ὕδατων.
κατὰ ἀναγωγὴν τῆς ἰσορίας ἐκ τῆ ἀναστα-
σίης.

Η Μ Ε Ρ Α Γ.

Περὶ τῆς τρίτης ἡμέρας τῆς κοσμοποιίας.
περὶ τῆς φυτῶν καὶ δένδρων & βοτανῶν, καὶ ἐκ
τῆς γῆς ἀνακυφέντων ὁμῶς.

Δ Ι Ε Σ Ι.

PRæfatio.
De opere sex dierum.
De prima die creationis mundi.
Quod nox diem non præcesserit.
Quod non dixerit primam diem, sed
unam.
De essentia cæli.
Quod terra in medio universi pendeat.
De ventis & terræ motibus.
Quid ventus, & unde exurgat.
De typhone.
De vento echnephia dicto.

Δ Ι Ε Σ ΙΙ.

De die secunda creationis mundi.
Aguas esse supra firmamentum, & in-
fra, & quo tandem modo.
Firmamentum ex aquis a Deo factum.
De cælo & firmamento.
De iis quæ ex halitibus e terra erum-
pentibus generantur.
Quomodo æstivo tempore Nilus Ægyp-
tum irriget.
Quæ sit natura vaporum qui ex aquis
oriuntur, secundum sensum anagogi-
cum ex Anastasio.

Δ Ι Ε Σ ΙΙΙ.

De die tertia creationis mundi.
De plantis, arboribus, & herbis, quæ
simul e terra prodierunt.

MICHAELIS GLYCÆ TABULA,

De differentiis herbarum, & quorū
quādam Deus noxia creavit, quā-
dam utilia.

De differentiis arborum.

De grossis ficus, & qua virtute sint prae-
diti.

Quomodo ficus calidum, acrem ac in-
Decidentem halitum emittat.

succino.

De plantis semper virentibus.

De Atlante.

De congregatione aquarum.

Qua ratione in unum congregatae sint
aquae.

Quomodo falsum mare.

De Nilo.

De calidis aquis.

De fontibus calidis.

De pluviis, aquis, & quomodo corrup-
pantur.

περὶ διαφορᾶς τῶν βοτανῶν, καὶ τί τὰ δηλη-
τερῶδη καὶ τί τὰ ὠφέλιμα.

περὶ διαφορᾶς τῶν δένδρων.

περὶ ὀλῶδου καὶ τίνος δύναμιν ἔχει.

πῶς ἡ συκὴ θερμὸν καὶ δριμύ καὶ τμητικὸν πρὸς
μα εἰσφέρει.

περὶ ἡλέκτρος.

περὶ τῶν αἰθαλῶν φυτῶν.

περὶ τοῦ Αθλαντος.

περὶ συλλογῆς τοῦ ὕδατος.

περὶ τῆς συναγωγῆς τοῦ ὕδατος εἰς συλλογῶ-
γόν.

πῶς ἡ θάλασσα ἀλμυρά.

περὶ τοῦ Νείλου.

περὶ τῶν θερμῶν ὑδάτων.

περὶ πηγῶν θερμῶν.

περὶ τῶν ὀμβρεμαίων ὑδάτων, καὶ πῶς σπύρον-
ται.

D I E S I V.

H M E P A Δ.

De quarta die creationis mundi.

De duobus luminaribus sole & luna.

De primigenia luce luminarium.

De nocte.

Unde dies vocetur.

Inanes veterum opiniones de sole &
luna.

De sole & astris, de lumine & magni-
tudine.

De magnis luminaribus.

Quomodo luna conferat ad animalia &
plantas, & quādam alia.

De defectu solis & lunae.

De luna, necnon potestate & accidentibus
ejus, quodque solis non dicatur defectus,
sed obscuratio, seu obtenebratio.

De anno.

Cur nubibus obducatur, seu tristetur
caelum.

De signis lunae.

De fato.

De signis stellarum.

De cometis & unde fiant.

De traiectione seu de astris cadentibus.

Observationes quādam de nubibus, de
fulgure, tonitru, ac prestere, &
quomodo fiant.

De Iride.

De fulguribus.

De prestere.

De fulmine.

Quod sol sub terram feratur.

De primigenia luce.

Περὶ τῆς τετάρτης ἡμέρας τῆς κοσμοποιίας.

περὶ τῶν δύο φωστῆρων ἡλίου καὶ σελλῆως.

περὶ τοῦ πρωτογόνου φωτός τῆς φωστῆρων.

περὶ τῆς νυκτός.

πῶς καλεῖται ἡμέρα.

τὰ ματαιοποιηθέντα παρὰ τῶν παλαιῶν περὶ τοῦ
ἡλίου καὶ σελλῆως.

περὶ ἡλίου, καὶ ἀστέρων, καὶ φωτός, καὶ μεγέ-
θους.

περὶ τῶν μεγάλων φωστῆρων.

πῶς συνελεῖ ἡ σελλῆω εἰς ζῶα, ἔφυτα,
καὶ ἄλλα τινά.

περὶ τῆς ἐκλείψεως ἡλίου καὶ σελλῆως.

περὶ τῆς σελλῆως, καὶ τῆς δυναμείας, καὶ τῶν
συμπτωμάτων αὐτῆς, καὶ πῶς ἐκλείπει
λέγει ἡλίου, ἀλλ' ἐπισκόπουσιν.

περὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ.

περὶ τοῦ συγκυρίου τοῦ ἑρανοῦ.

περὶ τῶν σημείων τῆς σελλῆως.

περὶ τῆς εἰμαρμένης.

περὶ τῶν σημείων τῶν ἀστέρων.

περὶ τῶν κομητῶν καὶ ὅθεν συνίστανται.

περὶ τῆς διάττοπος.

περὶ νεφῶν σημειώσεως τινος, ἀλλὰ καὶ περὶ
ἀστράων, καὶ βροντῶν, καὶ κεραυνῶν, καὶ

πῶς συνίστανται.

περὶ τῆς ἰριδος.

περὶ ἀστράων.

περὶ κεραυνῶν.

ὅτι ὁ ἥλιος ὑπὸ τῆς γῆς τρέχει.

περὶ τοῦ πρωτογόνου φωτός.

Περὶ τῆς πέμτης ἡμέρας τῆς κοσμοποιίας.
ὅτι ἀπὸ τῆς Προποντίδος ἔρχονται οἱ ἰχθύες
πρὸς τὸν Εὐξείνιον.

περὶ ἑχίνου.

περὶ τεφθίδος.

περὶ πολυπόδου.

περὶ τῆς καρκίνου.

περὶ κητῶν.

περὶ πρίωνος.

περὶ τῆς ἐχενήιδος ἢ ἐχενήος.

περὶ μαγνήτης ἢ μαγνήτιδος λίθου.

περὶ τῆς φοίνικος.

περὶ πολυπόδου.

περὶ τεφθίδων καὶ σπηπιδῶν.

περὶ τέττιγος.

περὶ μαλακοσφράκων.

περὶ σπηπιδῶν, τεφθίδων, καὶ πολυπόδων.

τίνες τῶν ἰχθύων βράγχια ἔχουσι, καὶ τίνες
οὐκ ἔχουσι.

περὶ τῶν ἰχθύων ὅτι οὐ συγγίνονται.

πῶς συγγίνεται ὁ ὄφις τῇ μυραίνῃ.

περὶ τῶν πτερυγίων, ἢ πετεινῶν.

περὶ μελίσσης.

περὶ γεράνων καὶ μελισσῶν.

περὶ πελαργῶν.

περὶ χελιδόνος.

περὶ ἀλφειόνορος.

περὶ τρυγόνος.

περὶ αἰετῶ.

περὶ φλῆνης.

περὶ κορώνης.

περὶ γυπῶν.

περὶ κόρακος.

περὶ τεττίγων.

περὶ τῶν αἰετῶ πτερυγίων.

περὶ χαραδριῶ.

περὶ ἀνδρόνορος.

περὶ τυκτερίδος.

περὶ χλῶν.

περὶ γυπῶν.

περὶ μυῶν βατράχων καὶ ἐχιδνῶν.

περὶ τῆς ἐρωδίας.

περὶ πελεκάνου.

περὶ κοράκου.

περὶ μελίσσης καὶ κηφλῶν.

περὶ ἰβέως.

περὶ κέρκωπος.

περὶ γαλῆς.

περὶ λίθου καλαμίνου λίχου.

περὶ φάσκιος.

περὶ φοίνικος.

περὶ σπυγῶ. Λιβυκῶ.

περὶ κόκκυγος.

περὶ μερόπος.

περὶ ἀλεκτρούνορος.

περὶ μυῶν μελισσῶν καὶ μυρμήκων.

De quinta die creationis mundi.

Quod a Propontide pisces veniant in
Pontum Euxinum.

De echino.

De sepia.

De polypo.

De cancro.

De cetis.

De ceto qui prion dicitur.

De remora.

De magnete, seu Herculeo lapide.

De palma.

De polypo.

De loliginibus & sepiis.

De cicada.

De testa molli præditis.

De sepiis, loliginibus, & polypis.

Qui pisces branchias habeant, qui iis
careant.

De piscib. quod non inter se consuescant.

De serpentis & murænæ coitu.

De volucris seu volatilibus.

De ape.

De gruibus & apibus.

De ciconiis.

De hirundine.

De halcyone.

De turture.

De aquila.

De ossifraga.

De cornice.

De vulturibus.

De corvo.

De cicadis.

De aquilæ pennis.

De charadio.

De luscinia.

De vespertione.

De anseribus.

De vulturibus.

De muribus, ranis & anguillis.

De ardeola seu erodio.

De pelecano.

De corvis.

De ape & fucis.

De ibi.

De cercope simio.

De mustela seu fele.

De lapide qui dicitur lychnus.

De phascusa.

De phœnice.

De passere Libyco, seu struthiocamelo.

De cuculo.

De merope.

De gallo gallinaceo.

De mulcis, apibus & formicis.

MICHAELIS GLYCÆ TABULÆ.

DIES VI.

ΗΜΕΡΑ 15.

De sexta die creationis mundi, quum e
terra quadrupedes prodierunt.

Cur benedictionem non impertiit ter-
restribus animalibus, ut piscibus.

De asino.

De camelo.

De elephante.

De pardali.

De leone.

De herbis medicinalibus.

De ursa.

De testudine.

De elephante.

De echino terrestri seu erinaceo.

De myrmecoleone.

De leporibus.

De cerva.

De vitulo.

De castore seu fibro.

Quod feles & vespertilio de nocte
videant.

De catulo leonis.

De lupo.

De camelopardali.

De monocerote.

De formica.

De chamæleonte.

De sue seu apro.

Quomodo equus & aper frumam per-
ficiant.

De canibus, & quod æstate ferantur
in rabiem.

De ursa.

De onagris.

De vulpibus.

De capra silvestri.

Natura Adami Explicatio.

De formatione Adami & Evæ, & de
Paradiso.

De anima.

De virtute animæ.

De concursu animæ & corporis utrim-
que existentium.

De potentiis.

De formatione hominis.

De nomine Adami.

De fluviis Paradisi.

De Angelis: quod Moses eorum crea-
tionis non meminerit.

Quod novem Angelorum ordines.

De cognominibus Angelorum.

Quid significant alæ Angelorum.

Quomodo Angeli constituti sunt præ-
sides nationum.

Cur a Deo ordinati Angeli ut cum ho-
minibus versentur.

Περὶ τῆς ἑκτῆς ἡμέρας τῆς κοσμοποιίας, ὅτι
τετράποδα ἐκ γῆς ἐξήγαγε.

τίνος ἕνεκεν τὰς μὲν ἰχθύας εὐλογήσας, τοῖς
δὲ χερσαίοις ἐκ ἐποίησε.

περὶ τῶν ὄντων.

περὶ τῆς καμήλου.

περὶ τῆς ἐλέφαντος.

περὶ παρδαλέως.

περὶ τῆς λέοντος.

περὶ τῶν θεραπευομένων βοτανῶν.

περὶ τῆς ἀρκτῆς.

περὶ χελώνης.

περὶ τῆς ἐλέφαντος.

περὶ τῆς χερσαίας ἐχίνου.

περὶ τῆς μυρμηκολεοντος.

περὶ λαγῶν.

περὶ τῆς ἐλάφου.

περὶ μόχου.

περὶ τῆς κάστορος.

ὅτι αἰλῆραι καὶ νυκτερίδες ἐν τῇ νυκτὶ ὁρῶ-
σι.

περὶ σκύμνου λέοντος.

περὶ λύκου.

περὶ καμηλοπαρδαλέως.

περὶ μονοκέρωτος.

περὶ μύρμηκος.

περὶ τῆς χαμαιλέοντος.

περὶ τῆς οὐροῦ.

πῶς ἵππος & χοῖρος ἀφρόν ἀποτελοῦ-
σι.

περὶ κυῶν, καὶ ὅτι κατὰ θεῖος λυτ-
τῶσι.

περὶ τῆς ἀρκτῆς.

περὶ ὀνάντων.

περὶ ἀλωπέκων.

περὶ αἰγάγων.

Φυσιολογία τῆς Ἀδὰμ.

Περὶ τῆς Ἀδὰμ καὶ τῆς Εὕας πλάσεως, καὶ πε-
ρὶ τῆς παραδείσου.

περὶ τῆς ψυχῆς.

περὶ τῆς δυνάμεως τῆς ψυχῆς.

περὶ τῆς ἀμφοπάρκτου ψυχῆς καὶ σώματος συν-
δρομῆς.

περὶ ἐνεργειῶν.

περὶ τῆς πλάσεως τῆς ἀνθρώπου.

περὶ τῆς ὀνόματος τῆς Ἀδὰμ.

περὶ τῶν ἐν παραδείσῳ ποταμῶν.

περὶ τῶν ἀγγέλων ὅτι ἐκ ἐμνήθη ὁ Μωϋσῆς
τῶν ἀγγέλων δημιουργίας.

ὅτι ἐννέα τὰ τῶν ἀγγέλων τάγματα τυγχάνουσιν.

περὶ τῶν ἀγγέλων ἐπωνυμίας.

τί δηλοῦσιν αἱ πτέρυγες τῶν ἀγγέλων.

πῶς οἱ ἄγγελοι ἐτάχθησαν ἐπιστάται τῶν ἐθ-
νῶν.

ἵνα ἐτάχθησαν παρὰ Θεοῦ ἄγγελοι συνεῖναι
τοῖς ἀνθρώποις.

πάλιν

EX CODICE FONTISEBRALDENSIS.

πάλιν περὶ τῶν νοερῶν διαμέων ἔ ποτε πα-
ρήχθησαν.

περὶ τῆ κατ' εἰκόνα καὶ κατ' ὁμοίωσιν.
ἵνατι Εὐα ἐκ τῆς πλευρᾶς τῆς Ἀδάμ, καὶ ἐκ
τῆς γῆς ἐχί.

πότε ἡ ἀπόλαυσις ἐσυγχωρήθη τῷ κρείων.

περὶ τῆ φυτῆ τῆ ἐν τῷ παραδείσῳ.
ὅτι ἄφθαρτος ἐπλάσθη ὁ Ἀδάμ.

περὶ τῆ δερματίνης χιτῶνος.

περὶ φθαρτῆ καὶ ἀφθάρτη, ἔ ὅτι ἄφθαρτα
τὰ ἐν παραδείσῳ φυτὰ.

περὶ τῆ φυτῆ τῆ ξύλου.

περὶ τῆς βρώσεως τῆ παραδείσεως.

ὅτι ἐκ αὐτοῦ ὁ Ἀδάμ ἐνδεὴς βρώσεως.

ἀπορία καὶ λύσεις θαυμασταί, εἰς τὸ, εἰ ἔ-
γνω ὁ Θεὸς τὴν πτώσιν τῆς Ἀδάμ, ἵνατι
ἐδημιούργησεν αὐτόν.

περὶ τῆ ξύλου τῆ γνώσεως.

ἀπόφασις τῆς παραβάσεως ἕνεκα.

περὶ τῆς παραβάσεως ἔ ἐξορίας αὐτῶν.

περὶ τῆ ὄψεως.

περὶ τῆς ἁβόλου.

περὶ τῆ ποτὲ ἰωσφόρου καὶ τῶ μετ' αὐτῆς δαι-
μόνων.

περὶ τῆ βρώσεως τῆ παραδείσεως πάλιν.

περὶ τῆ δερματίνων χιτῶνων.

περὶ τῆς Ἀδάμ καὶ τῆς Εὐας.

περὶ τῆς τεμερῆς τῆ ψυχῆς.

περὶ σωφροσύνης.

περὶ φύσεως.

περὶ τῆ ἀνθρώπου φυσιολογίας.

Ἀρχὴ χρονογραφίας.

Περὶ τῶν παίδων τῆς Ἀδάμ.

περὶ τῶν δύο θυσιῶν Ἀβελ καὶ Κάϊμ.
φόνος Κάϊμ.

ἀρὰ τῆς Κάϊμ.

περὶ τῆς Σήθ.

περὶ τῆς Ἀδάμ πᾶς τέθεται.

περὶ τῆς ἁφροῆς καὶ ἁφρονίας τῶν χρόνων αὐ-
τοῦ ἐχομεν πρὸς Ἰεδαίους.

περὶ τῆς κατερχομένων ἁφρόχων ἀπὸ Ἀδάμ.

περὶ τῆς Εὐώχ.

περὶ τῆς Λάμεχ.

περὶ τῆς Νῶε.

περὶ τῶν γιγάντων.

περὶ τῆς κατακλυσμῆ.

πάλιν περὶ τῆς κατακλυσμῆ.

περὶ τῆς πυργοποιίας, καὶ τῆς συγχύσεως τῶν
γλωσσῶν.

περὶ τῆς Χαναάν, καὶ πῶς ἀποσηγορεύθη ἡ γῆ
τῆς ἐπαγγελίας Χαναάν.

περὶ τῶν ἐνίων σπῆλων.

περὶ τῆς βασιλείας τῆς Κρόνα.

περὶ τῆς βασιλείας τῆς Νίνε.

περὶ μαγείας καὶ γοιτείας.

Glyca Ann.

Rursus de Virtutibus intelligentia præ-
ditis, & quando astiterunt.

De eo, *Ad imaginem & similitudinem*, &c.
Cur Eva ex latere Adami, & non ex
terra.

Quando concessum sit vesci carnibus.

De arbore quæ in medio Paradisi.

Quod immortalis creatus sit Adamus.

De veste pellicea.

De corruptibili & incorruptibili: quod-
que arbores Paradisi corruptioni non
obnoxia.

De arbore ligni.

De esca cujus usus in Paradiso.

Quod Adamus non indigeret esca.

Dubitationes & solutiones mirabiles in
illud: Cur, si Deus cognovit casum
Adami, eum creare voluit.

De ligno cognitionis.

Negatio propter transgressionem.

De transgressionem & exilio Adami &
Evæ.

De serpente.

De diabolo.

De eo, qui prius Lucifer, & de dæmo-
nibus ejus sociis.

Iterum de cibo hominis in Paradiso.

De pelliceis vestibus.

De Adamo & Eva.

De tribus animæ partibus seu faculta-
tibus.

De temperantia.

De natura.

De physiologia hominis.

Initium Chronographiæ.

De Liberis Adami.

De duobus sacrificiis Abelis & Caini.
Cædes Caini.

Maledictio Caini.

De Setho.

De loco ubi sepultus Adamus.

De diversitate temporum ac dissensione
inter Græcos & Hebræos.

De Adami successoribus.

De Enocho.

De Lamecho.

De Noe.

De gigantibus.

De diluvio.

Item de diluvio.

De extruptione turris, & idiomatum
confusione.

De Chanaane, & cur Chananitis dicta
Promissionis terra.

De columnis.

De regno Saturni.

De regno Nini.

De magia & incantatione.

MICHAELIS GLYCÆ TABULA

De Sarucho qui primus simulacra fecit.
De admirando Abrahamo.
De abductione Saræ.
De Sodomorum incolis.
Quid significet Abrahami nomen.
De Melchisedecho.
Quo pacto dicitur sine patre, sine matre.
De Isaaco.
De scala Jacobi, & ascendentibus ac descendentibus Angelis.
De lucta Jacobi cum Deo, & quomodo appellatus est Israel.
De nervo femoris.
De Labane & Jacobo.
De regno Sardanapali.
De regno Persei.
Inventio conchylji seu purpuræ.
De Cræso & Cyro.
De regno David & Artaxerxis.
De Remo & Romulo conditoribus Romæ.
De Neftenabo.
De rege Alexandro.
De longævis, & maxima insula Brachmanum.
Lex Chaldæorum.
De Amazonibus.
De Britannis.
De Jacobo & Josepho.
Visio Josephi.
Solutio somniorum pistoris & pinceræ.
De visionibus Pharaonis.
De Jacobo descendente in Ægyptum ad Josephum.
De duodecim tribubus.
De Jobo, & nominatis ejus filiabus.
Jobi annorum consideratio.
De Amalthea.
De Mosis genere, educatione ac nomine.
Quod Moses adversus Æthiopas exercitum duxit.
De Raguele.
De virga.
De decem plagis.
Quod aquam verterit in sanguinem.
De ranis.
De culicibus.
De cynomyia.
De lue quadrupedum.
De pustulis.
De grandine.
De locustis.
De tenebris tactilibus.
De cæde primogenitorum.
De sacrificio agni.

περὶ τῆ Σαρελ τῆ πρώτης ἀγαματοποιού.
περὶ τῆ διασεύης Ἀβραάμ.
περὶ τῆς ἀφαιρέσεως Σάρρας.
περὶ τῆ Σοδομιτῶν.
τί σημαίνει τὸ ὄνομα τῆ Ἀβραάμ.
περὶ τῆ Μελχισεδέκ.
πῶς ἀπάτωρ καὶ ἀμήτωρ λέγεται.
περὶ τῆ Ἰσαάκ.
περὶ τῆ κλίματος τῆ Ἰακώβ, καὶ τῆ ἀνερχομένων ἀγγέλων καὶ κατερχομένων.
περὶ τῆ πάλης τῆ Ἰακώβ μὲν τῆ Θεῷ, ἔπειτα μετανομάδῃ Ἰσραήλ.
περὶ τῆ νόστος τῆ μητρὸς.
περὶ τῆ Λαβὰν καὶ Ἰακώβ.
περὶ τῆ βασιλείας Σαρδαναπάλη.
περὶ τῆ βασιλείας Περσέως.
ὄψεις τῆς κογχύλης.
περὶ Κροίσου καὶ Κύρου.
περὶ τῆ βασιλείας Δαρείου καὶ Ἀρταξέρξε.
περὶ Ρώμης καὶ Ρωμύλης τῆς κτηστῶν τῶν Ρωμίων.
περὶ τῆ Νεκτεναβῆ.
περὶ τῆ βασιλείας Ἀλεξάνδρου.
περὶ τῆ μακροβίῳ, καὶ τῆς μεγίστης νήσου τῆς Βραχμάνου.
νόμος Χαλδαίων.
περὶ τῆ Ἀμαζόνων.
περὶ τῆ Βρεττανῶν.
περὶ τῆ Ἰακώβ καὶ Ἰωσήφ.
ὄψεις Ἰωσήφ.
λύσεις ὀνειράτων τῆς ἀρτοποιοῦ καὶ τῆ οἰνοχόου.
περὶ τῆς ὁράσεως τῆ Φαραώ.
περὶ τῆ Ἰακώβ ἀπελθόντος εἰς Αἴγυπτον πρὸς τὸν Ἰωσήφ.
περὶ τῆ δώδεκα φυλῶν.
περὶ τῆ Ἰακώβ, καὶ τῆ ὀνομαστῶν τῆς θυγατέρων αὐτῆς.
ἀναλογισμὸς τῆ τῆ Ἰακώβ ἐτῶν.
περὶ τῆ ἀμαλθείας.
περὶ τῆ Μωυσέως γενέσεως, ἀνατροφῆς καὶ ὀνομασίας.
ὅτι Μωϋσῆς κατ' Αἰθίοπων ἐστράτευσεν.
περὶ τῆ Ραγεήλ.
περὶ τῆς ῥάβδος.
περὶ τῆς δέκα πληγῶν.
ὅτι τὸ αἷμα ὕδαρ ἐποίησεν.
Περὶ τῆ βατράχων.
περὶ τῆ σκνιπῶν.
περὶ τῆ κυνομύας.
περὶ φθορᾶς τῆ τετραπόδων.
περὶ τῆ φλυκτίδων.
περὶ τῆ χαλαζῆς.
περὶ τῆ ἀκρίδων.
περὶ τῆ ψιλαφνιτῆ σκότης.
περὶ τῆ τῶν πρωτοτόκων θανάτου.
περὶ τῆ θυσίας τῆ προβάτου.

περὶ τῶν φαρμάκων Φαραώ.
περὶ τῶν Ιαννῆς καὶ Ιαμβρῆς.
ὅτι ὁ Μωϋσῆς ἀνῆλθεν εἰς τὸ ὄρος.
ὅτι οἱ τῶν Αἰγυπτίων ἀρχόντες Φαραώ ὤνο-
μάθησαν.
πότε ἔλαβεν ἀρχὴν ἡ χειροτονία.

ὅτι τεσσαράκοντα χρόνους ἐπλανᾶτο ἀνὰ τὴν
ἐρημον ὁ λαός.
περὶ τῶν Ιησὲ καὶ Ναυῆ.
περὶ τῆς τελούτης τῆς Μωυσέως.
περὶ τῆς Μάννα.
περὶ τῆς Ιεριχώ.
περὶ Αχαν.
περὶ τῆς πέντε βασιλείων.
περὶ τῆς κριτῶν.
περὶ κριτῆς Ιεσσα.
περὶ Βαρακ καὶ Δεβόρας.
περὶ Γεδεών.
περὶ τῆς Μανωῆ.
περὶ τῆς Σαμφών.
περὶ τῆς σιαγόνης.
περὶ τῆς Δαλιδᾶς.
τίνος χάριν ὁ Σαμφών ἐνάρητος καὶ ἰσχυρὸς ἐκ
κοιλίας.
περὶ τῆς Ιεφθαί.
περὶ Λούιτι τινός.
περὶ τῆς προβλήματος τῆς Σαμφών.
πῶς ἐξ ἀκαθάρτου κόρακος ἠδίσεν Ηλίας.

περὶ τῆς Ολοφέρνης.
περὶ τῆς Ράθ.
περὶ τῆς Εδῆρος.
περὶ Τωβίτ.
ὅτι ἡ κιβωτὸς ἠχμαλυνήθη.

ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ
τῆς Ιουδαίων.

Περὶ τῆς Σαὺλ καὶ τῆς προφήτης Σαμυήλ.
περὶ τῆς βασιλείας Σαὺλ.
ὅτι οἱ Παλαιστῖνοι καὶ Ιουδαίων ἐκστράτευον.
περὶ τῆς φθόνου ὃν εἶχε Σαὺλ πρὸς τὸν Δαβίδ.
ὅτι ὁ Δαβίδ ἐχειρῆθη εἰς βασιλείαν.
περὶ τῆς ἐγγαστριμύθου.
περὶ τῆς τελούτης τῆς Σαὺλ.
περὶ τῆς βασιλείας Δαβίδ τῆς προφήτης.
περὶ τῆς μοιχείας Δαβίδ.
ὅτι ὁ Αβισαλώμ ἀντίστη τῷ πατρὶ αὐτοῦ.

ὅτι ὁ Δαβίδ καὶ Παλαιστῖνῶν ἐστράτευσε.

περὶ τῆς βασιλείας Σολομῶντος.
περὶ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ.
περὶ τῆς ἱερᾶς.
περὶ τοῦ βιβλίου Σολομῶντος.
περὶ ἐκλογῆς τοῦ βιβλίου τῆς παλαιᾶς γρα-
φῆς.
περὶ τῆς σοφωτάτης Σιβύλλης.
Glyca Anna.

De Incantatoribus Pharaonis.
De Janne & Jambre.
Quod Moses in montem ascenderit.
Quam ob causam Aegypti Reges didi-
Pharaones.
Quando coeperit ordinatio per manus
impositionem.
Cur populus in deserto vagatus est per
annos quadraginta.
De Jesu filio Nave.
De morte Mosis.
De Manna.
De Jerichunte.
De Achane.
De quinque Regibus.
De Judicibus.
De Iudice Juda.
De Baraco & Debora.
De Gedeone.
De Manua.
De sampone.
De maxilla.
De Dalila.
Cur Samson fortis ac robustus ex ute-
ro.
De Jephthe.
De quodam Levita.
De quaestione Samsonis.
Quomodo Elias ab impuro corvo pa-
stus.
De Holopherne.
De Rutha.
De Esthera.
De Tobia.
Quod Arca Dei in captivitatem ducta.

INITIUM REGNI
Judaeorum.

De Saule & Propheta Samuele.
De Regno Saulis.
Quod Palæstini in Judæos expeditionem
duxerint.
De invidia Saulis in Davidem.
Quod David unctus sit in Regem.
De ventiloqua muliere.
De morte Saulis.
De Regno Davidis Prophetæ.
De adulterio Davidis.
Quod Absalon rebellavit adversus pa-
trem.
Quod David in Palæstinos exercitum
duxerit.
De Regno Salomonis.
De extructione templi.
De Sancto Sanctorum.
De libris Salomonis.
De collectione & delectu librorum ve-
teris Scripturæ.
De sapientissima Sibylla.

MICHAELISIGLYCÆTABULA.

Quod Salomon lapsus sit in cultum idolorum.
De Regno Roboami filii Salomonis.
De Propheta, seu homine Dei.
De Afa.
De Elia Propheta.
De Josaphato.
Quod Achabo Helias adstiterit.
De Achabo & Michæa Propheta.
Quod Michæas ab Achabo ad iram accessus.
Mors Achabi.
De Regno Ochosiæ.
Quod Helias pluviam continuerit.
De muliere Sareptana.
De Regno Joasi.
De Ozia.
De regno Amasie.
De Ezechia.
De Sennacheribo.
De tribus pueris.
De Rege Manasse.
De Regno Ammonis.
De Josia.
De ædificatione templi.
De Zorobabele.
Visiones Nabuchodonosoris.
De Balthazare.
De Dario.
De Cyro.
De regno Cambyfis.
De Smerdi.
De Artaxerxe.
De Alexandri Ducibus.
De Antiocho rege.
De captivitate.
De Antiocho Eupatore.
De Julio Cæsare.
De Octavio Augusto.
De Hebdomadibus completis.
De Hyrcano.
Quomodo Cæsar a libidine coërcitus.
De nativitate & educatione Deiparæ, ejusque in templum ingressu.
De Annunciatione.
De Josepho sponso.
De Conceptione.
De Nativitate Domini nostri Jesu Christi.
De adoratione Magorum.
De stella.
De diebus puerperæ & purgatione.
Quando omnibus innotuerit Christus.
De aqua redargutionis.
De vocatione duodecim Discipulorum.
De beato Paulo.

ὅτι ἐξώκειλε Σολομὼν εἰς θεοὺς τῶν εἰδώλων.
περὶ τῆς βασιλείας Ροβοάμ υἱοῦ τῆς Σολομῶνος.
περὶ τῆς προφητείας ἢ τοῦ ἀνθρώπου τῆς Θεοῦ.
περὶ τοῦ Αἰῶ.
περὶ Ηλίου τοῦ προφήτου.
περὶ τοῦ Ἰωσαφάτ.
ὅτι Ηλίας πρὸς τὸν Αἰῶν παριγένετο.
περὶ τῆς Αἰῶν καὶ τῆς προφητείας Μιχαίου.
ὅτι παρὰ τοῦ Αἰῶν ὁ Μιχαὴς ὠργίσθη.
θάνατος Αἰῶν.
περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Οχοζία.
ὅτι ὁ Ηλίας ἐκράτισε τὸν υἱόν.
περὶ τῆς Σαραφτίδος.
περὶ τῆς βασιλείας Ἰωᾶς.
περὶ τοῦ Οζία.
περὶ τῆς βασιλείας Αμασία.
περὶ τοῦ Εζεχία.
περὶ τοῦ Σενναχηρίμ.
περὶ τῶν τριῶν παιδῶν.
περὶ τοῦ Μανασῆ βασιλέως.
περὶ τῆς βασιλείας Αμμων.
περὶ Ἰωσία.
περὶ τῆς οἰκοδομῆς τῆς ναοῦ.
περὶ Ζοροβάβελ.
ὁράσεις Ναβουχοδονόσορ.
περὶ τοῦ Βαλτάσαρ.
περὶ τοῦ Δαρείου.
περὶ τοῦ Κύρου.
περὶ τῆς βασιλείας Καμβύση.
περὶ Σμέρδ.
περὶ Αρταξέρξη.
περὶ τῆς Αλεξάνδρου παιδῶν.
περὶ Ἀντίοχου βασιλέως.
περὶ τῆς ἀλώσεως.
περὶ Ἀντίοχου τοῦ Εὐπάτορος.
περὶ Ἰαλίου Καίσαρος.
περὶ Οκταβίου Αὐγούστου.
περὶ τῆς ἑβδομάδος συμπληρώσεως.
περὶ Γρηγόριου.
ὡς περὶ ἐσφραγίσθη ὁ Καῖσαρ ὁ πολὺς εἰς γυναικάς.
περὶ τῆς ἀνατροφῆς καὶ γεννήσεως τῆς Θεοτόκου, καὶ ἐν τῇ ναῷ εἰσοδῶν.
περὶ τοῦ εὐαγγελισμῶ.
περὶ τοῦ Ἰωσήφ μνηστήρος.
περὶ τῆς συλλήψεως.
περὶ τῆς γεννήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ.
περὶ τῆς ἑβδόμης προσκυνήσεως.
περὶ τοῦ ἀσέρος.
περὶ τῶν ἡμερῶν τῆς λεχαί, καὶ τῆς καθάρσεως.
πότε τῶς πᾶσιν ὁ Χριστὸς φανερὸς ἐγένετο.
περὶ τοῦ ὕδατος τοῦ ἐλογμῶ.
περὶ τῆς συλλογῆς τῆς δώδεκα μαθητῶν.
περὶ τοῦ μακαρίου Παύλου.

περὶ τῆς τῶ Χριστοῦ διδαχῆς.
 περὶ τῶν Βαίων.
 περὶ τῆς πόρνῆς.
 περὶ τῆς ἐτοιμῆσεως μουσικῆς δείπνου.
 περὶ τῆς μεταμορφώσεως.
 περὶ τῆς τομικῆς Πάχα.
 περὶ τῆς κυριακῆς Πάχα.
 περὶ τῆς μουσικῆς δείπνου.
 περὶ τῆς Ἰῆδα.
 περὶ τῆς παραδόσεως.
 περὶ τῆς ἀλεκτοροφωνίας.
 περὶ τῆς φραγγελισμῶ, καὶ περὶ τῆς Πιλάτου
 καὶ τῆς κρίσεως.
 περὶ τῆς παρασκευῆς, ἥτοι ὅτι ἡ ἑκτη τῆς
 ἐβδομάδος παρασκευὴ τῆς Πάχα λέγεται.

περὶ τῆς ἁμνῆς καὶ ἀζύμων.
 περὶ τῆς σαυρώσεως τῆς Κυρίας,
 περὶ τῆς γενομένης ἐκλείψεως τῆς ἡλίου ἐν τῇ
 σαυρῇ.
 περὶ τῆς γενομένης σκοτίας.
 περὶ τῆς ἐγερθέντων σωμάτων ἐκ τῶν μνημά-
 των.
 περὶ τῆς εἰς ἁδὲ καταβάσεως τῆς Χριστοῦ, καὶ
 ὅτι κατήλθεν εἰς ἁδὲν.
 περὶ τῆς ταφῆς καὶ πῶς τριήμερος.
 περὶ τῆς ἀναστάσεως τῆς Χριστοῦ.
 ὅτι ἡμερῶν μὲν ὁ κύριος ἀνελθὼν; καὶ ὅτι
 τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον κάτεισι διὰ τῶν ἡ-
 μερῶν δέκα.
 ὅτι ἡ πεντηκοστή.
 περὶ τῆς γλωσσῶν.
 ὅτι πρὸ τῆς βαπτισθῆναι τὴν τῆς πνεύματος
 ἐνέργειαν ἐδέχοντο.
 περὶ τῆς μακαρίας Παύλου, πότε ἐκλήθη παρὰ
 Κυρίου.
 τί σημαίνει τὸ Σαῦλ, Σαῦλ.
 πόσα ἔτη ἐκήρυξε, καὶ πόσας βασιλεῖς δῆλ-
 δε.
 περὶ Ἰακώβου τῆς ἀδελφοθέου, καὶ τὰ κατ' αὐ-
 τῆς πεπραγμένα.
 ὅτι ἐκ τῶν ἐναρτίθμιος τῇ δωδεκάδι τῆς μαθη-
 τῶν.
 περὶ τῆς καθήσεως τῶν μαθητῶν ἐπὶ θρό-
 νου.
 τίνι τρόπῳ οἱ Απόστολοι τῆς Χριστοῦ δώδεκα
 τὸν ἀριθμὸν, καὶ ἡ πλείους ἢ ἐλάσσους εἶναι,
 καὶ τίνας ὑπερέχουσιν οἱ προφῆται ἢ οἱ Α-
 πόστολοι.
 αἱ καὶ τῶν νεκρῶν ἐγέρσεις.
 περὶ τῶν ἀνισαμένων σωμάτων ἐν τῇ σαυρώ-
 σει.
 περὶ τῆς κοιμήσεως τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου.
 πῶς οἱ Απόστολοι σεσιγήκασιν τὴν κοίμησιν
 αὐτῆς.
 ὅτι ἡ μόνον οἱ δώδεκα Απόστολοι ἀπῆρχον ἐν
 τῇ κοίμῳ αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐβδομήκον-
 τα.
 περὶ τῆς ἀνοίξεως τῆς τάφου, καὶ περὶ τῆς Απο-
 στόλου Θωμᾶ.

De doctrina Christi.
 De ramis Palmarum.
 De adultera.
 De præparatione mysticæ Cœnæ.
 De Transfiguratione.
 De Pascha legali.
 De Dominico Pascha.
 De mystica Cœna.
 De Juda.
 De traditione.
 De galli cantu.
 De flagellatione, de Pilato, & judi-
 cio.
 De Parasceve, sive cur sexta feria heb-
 domadis dicatur Præparatio Pas-
 chæ.
 De agno azymorum.
 De crucifixione Christi.
 De eclipsi solis, quæ contigit Christo
 in crucem sublato.
 De obortis tenebris.
 De corporibus quæ ex monumentis pro-
 dierunt.
 De Christi ad inferos descensu, & qua-
 mobrem ad inferos accesserit.
 De sepultura, & quomodo per triduum.
 De resurrectione Christi.
 Cur Dominus die quadragesima ascen-
 derit, cur Spiritus sanctus post de-
 cem dies descenderit.
 Unde dicta Pentecoste.
 De linguis.
 Cur ante baptismum virtutem Spiritus
 sancti exceperit.
 De beato Paulo: quando a Domino vo-
 catus sit.
 Quid significet, Saule, Saule?
 Quot annis prædicaverit, & ad quot
 Reges accesserit.
 De Jacobo fratre Dei, & quæ ab eo ge-
 sta sunt.
 Quod non fuerit nominatus inter duo-
 decim discipulos.
 De confessu discipulorum super thro-
 num.
 Quo pacto Apostoli Christi decem nu-
 mero, & nec plures nec pauciores:
 & utri excellant Prophetæ an Aposto-
 li.
 Excitationes multorum e mortuis.
 De corporibus quæ in Christi morte
 surrexerunt.
 De dormitione sanctissimæ Deiparæ.
 Quomodo Apostoli de ipsius morte ta-
 cuerint.
 Quod non solum duodecim Apostoli,
 sed etiam septuaginta discipuli mor-
 ti ejus interfuerint.
 De sepulchro aperto, & de Apostolo
 Thoma.

MICHAELIS GLYCETABULA

De Tiberio Cæsare.
De Cajo.
De Claudio.
De Nerone.
De Simone Mago, & Apostolis Petro & Paulo, eorumque cæde.
De Luca Apostolo.
Quomodo in Actis Lucas omnino non meminit mortis beatissimi Pauli.
De captivitate Judæorum.
De Imperatoribus Galba, Othone & Vitellio.
De Vespasiano & Tito.
De Domitiano.
De Joanne Theologo.
De Nerva.
De Imperatore Trajano.
Quod Trajanus veniam peccatorum suorum sit consecutus.
De Hadriano, Antonino, Vero & Commodo.
De Imperatore Pertinace.
De Origene & Ambrosio.
De imperio Antonini Caracallæ.
De Macrino.
De Antonino Heliogabalo.
De Alexandro Mamææ filio.
De Maximino.
De Maximo & Balbino.
De imperio Gordiani.
De baptismo Judæi, & quod liceat laico orthodoxo in necessitate baptizare.
De Magno Athanasio.
De Decio.
De Gallo & Volusiano.
De Valeriano.
De Claudio.
De Quintilio.
De Aureliano.
De Theodoro Mopsuesteno hæretico, de Nestorio, & quibusdam aliis hæreticis.
De Probo & Floriano.
De Caro & Carino.
De imperio Diocletiani & Maximiani impiissimorum Principum.
De regno Constantii patris Magni Constantini.
Notitia quorundam Historiarum scriptorum.
Conspectus Imperatorum velut in tabula.
Initium Imperii Romani.
De imperio Magni Constantini.
De ejus lepra, & quo pacto baptizatus.
De Silvestro Papa.
De exstructa Constantinopoli, & quomodo Heracleæ Antistes ordinet Con-

πρὸς Τιβερίῳ Καίσαρι.
πρὸς Γαίῳ.
πρὸς Κλαυδίῳ.
πρὸς Νέρωνι.
πρὸς Σίμωνος τῆς μάγης, καὶ Πέτρῳ καὶ Παύλῳ τῶν Αποστόλων καὶ περὶ τῆς ἀναρέσεως αὐτῶν.
πρὸς Λευκᾷ τῷ Αποστόλῳ.
πῶς καὶ ἐμνήσθη ὅπως ὁ Λευκὸς περὶ τῆς τῶν μακαρίων Παύλου τῷ Αποστόλῳ τελευτῆς ἐν ταῖς πράξεσιν.
πρὸς τῷ αἰχμαλωσίῳ.
πρὸς θεφύρων βασιλέων Γάλβα, Ὀθωνος, Βιττελλίου.
πρὸς Οὐεσπασιανῶν ἐν Τίτῳ.
πρὸς Δομετιανῶν.
πρὸς Ἰωάννη τῷ Θεολόγῳ.
πρὸς Νερῶν.
πρὸς Τραϊανῶν βασιλέως.
ὅτι ἔλαβεν ἄφεσιν ἁμαρτιῶν αὐτῶν ὁ Τραϊανός.
πρὸς Ἀδριανῶν, Ἀντωνίνῳ, Σεβήρῳ, Κομόδῳ.
πρὸς τῆς βασιλείας Περτινᾶκος.
πρὸς Ωεργένῳ καὶ Ἀμβροσίῳ.
πρὸς τῆς βασιλείας Ἀντωνίνῳ τῷ Καρακάλλῳ.
πρὸς Μακρίνῳ.
πρὸς Ἀντωνίνῳ τῷ Ἡλιογαβάλῳ.
πρὸς τῷ Ἀλεξάνδρῳ τῷ Μαμαίᾳ.
πρὸς Μαξιμίῳ.
πρὸς Μαξιμίῳ ἐν Βαλβίνῳ.
πρὸς τῆς βασιλείας Γορδιανῶν.
πρὸς τῷ βαπτίσματι Εβραίων, καὶ ὅτι ἔξεσι βαπτίζεσθαι, καὶ λαϊκὸς ὢν ὁρθόδοξος ἐν περιστάσει.
πρὸς τῷ μεγάλῳ Ἀθανασίῳ.
πρὸς Δεκίῳ.
πρὸς Γαλλῶν καὶ Βελαγσιανῶν.
πρὸς Οὐαλεριανῶν.
πρὸς Κλαυδίῳ.
πρὸς Κιντίλλῳ.
πρὸς Αὐρηλιανῶν.
πρὸς Θεοδώρῳ, τῷ Μοψουεστίας, αἰρετικῷ, καὶ Νεστορίῳ, καὶ ἄλλων τινῶν αἰρετικῶν.
πρὸς Πρόβῳ καὶ Φλωριανῶν.
πρὸς Κάρῳ καὶ Καρίνῳ.
πρὸς τῆς βασιλείας Διοκλητιανῶν ἐν Μαξιμιανῶν τῷ ἀσεβεστάτων βασιλέων.
πρὸς τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου πατρὸς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου.
εἰδήσεις περὶ τινῶν ἱστοριογράφων.
συνόψις ὡς ἐν πινάκῳ τῶν βασιλέων.
Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Ρωμαίων.
πρὸς τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τῷ μεγάλῳ.
πρὸς τῷ λέοντι, καὶ ὅπως ἐβαπτίσθη.
πρὸς Σιλβέστρῳ.
πρὸς τῇ κτίσει Κωνσταντινουπόλεως, καὶ πᾶς χειροτονεῖ ὁ Ἡρακλείας τὸν Κωνσταντινου

EX CODICE FONTISEBRALDENSIS.

πόλιος πατριάρχῳ.
 περὶ Λικινίου καὶ τῆς πρώτης συνόδου.
 ὅτι Κωνσταντῖος ἀρειανίσας τὴν ὁρθὴν πίσιν
 ἐσάλωσε.
 περὶ Ἀρείου.
 περὶ τοῦ θανάτου τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, καὶ
 πῶς καὶ πῶς ἐτάφη.
 περὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου.
 περὶ τῆς βασιλείας Ἰουλιανῆς καὶ παραβάτου, καὶ
 περὶ τῆς ἀναίρεσώς αὐτῆς.
 περὶ τῆς βασιλείας Ἰβριανῆς.
 περὶ τῆς βασιλείας Οὐαλεντινιανῆς.
 περὶ τῆς βασιλείας Γρατιανῆς.
 περὶ τῆς βασιλείας Θεοδοσίου καὶ μεγάλου.
 περὶ ἀγίου Ἀρσενίου.
 ὅτι τῆς ἐκκλησίας ἐδίωξε τὸν βασιλεῖα Θεοδο-
 σιον ὁ Μεδιολάνων Ἀμβρόσιος.
 περὶ τῆς βασιλείας Ἀρκαδίου.
 περὶ τοῦ χρυσορρήμονος Ἰωάννου.
 περὶ τῆς βασιλείας Θεοδοσίου καὶ μικροῦ.
 περὶ τοῦ μήλου.
 περὶ τοῦ Μοναχοῦ.
 περὶ τοῦ Μαρκιανῆς.
 περὶ τῆς βασιλείας Λέοντος καὶ μεγάλου.
 περὶ τῆς βασιλείας Λέοντος ἐκγόνου αὐτοῦ.
 περὶ τῆς βασιλείας Ζήνωνος.
 περὶ τῆς βασιλείας Ἀναστασίου τοῦ Δυρράχινου.
 περὶ τῆς βασιλείας Ἰσίδору καὶ Θρακός.
 περὶ τῆς βασιλείας Ἰσινιανῆς καὶ μεγάλου.
 περὶ τοῦ ταῦ τῆς μεγάλης Σοφίας.
 πότε ἤρξατο ἐορτάζεσθαι ἡ ὑπαπαντή.
 περὶ τῆς μετέξης.
 περὶ τῆς ἑπτὰ συνόδων.
 περὶ τῆς πρώτης συνόδου.
 περὶ τῆς δευτέρας συνόδου.
 περὶ τῆς τρίτης συνόδου.
 περὶ τῆς τετάρτης συνόδου.
 περὶ τῆς πέμπτης συνόδου.
 περὶ τῆς ἑκτῆς συνόδου.
 περὶ τῆς ἐβδόμης συνόδου.
 περὶ τοῦ κίονος εἰς ὃν ἐπικείται ἡ εὐχή τοῦ
 Ἰσινιανῆς.
 περὶ τῆς βασιλείας Ἰσίδору.
 περὶ τοῦ πεινόντος θράλλου τῆς ἀγίας Σο-
 φίας.
 περὶ Τιβερίου τοῦ Θρακός.
 περὶ τῆς βασιλείας Μαυρικίου.
 περὶ τοῦ κροκοδείλου.
 περὶ τῆς βασιλείας Φωκά καὶ Καππαδόκου.
 περὶ τῆς βασιλείας Ηρακλείου.
 περὶ τοῦ στρατιώτου καὶ πορνέυσαντος τοῦ γεωργῆ
 τὴν γυναῖκα.
 περὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου ἐκγόνου Ηρα-
 κλείου.
 περὶ τοῦ ψευδοπροφήτου Μωάμεδ.
 περὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Παγωνάτου.
 περὶ τῆς βασιλείας Ἰσινιανῆς Ρινότμετι.
 περὶ τῆς βασιλείας Λεοντίου.

stantinopolitanum Patriarcham.
 De Licinio & prima Synodo.
 Quod Constantius Arianismum professus
 rectam fidem concusserit.
 De Ario.
 De morte Magni Constantini: quomo-
 do & ubi sepultus.
 De imperio Constantii.
 De imperio Juliani desertoris, & de
 ejusdem nece.
 De Joviani imperio.
 De Valentiniani imperio.
 De imperio Gratiani.
 De imperio Magni Theodosii.
 De sancto Arsenio.
 Quod Mediolanensis Archiepiscopus Am-
 brosius Theodosium Imp. Ecclesia eje-
 cerit.
 De imperio Arcadii.
 De S. Joanne Chrysostomo.
 De imperio Theodosii Junioris.
 De pomo.
 De Monacho.
 De Marciano.
 De imperio Leonis Magni.
 De imperio Leonis ejus ex filia nepotis.
 De imperio Zenonis.
 De imperio Anastasii Dyrracheni.
 De imperio Justinii Thracis.
 De Justiniani Magni imperio.
 De templo Magnæ Sophiæ.
 Quando Occursus festum cœperit cele-
 brari.
 De bombyce seu serico.
 De septem Synodis.
 De prima Synodo.
 De secunda Synodo.
 De tertia Synodo.
 De quarta Synodo.
 De quinta Synodo.
 De sexta Synodo.
 De septima Synodo.
 De columna, cui infidet statua Justi-
 niani Magni.
 De imperio Justinii Minoris.
 De ruina trullæ templi sanctæ So-
 phiæ.
 De Tiberio Thrace.
 De Mauricii imperio.
 De crocodilo.
 De Phocæ Cappadocis imperio.
 De imperio Heraclii.
 De milite qui vim intulit uxori agri-
 colæ.
 De imperio Constantini Heraclii nepo-
 tis.
 De Mahomethe pseudopropheta.
 De imperio Constantini Pogonati.
 De imperio Justiniani Rhinotmeti.
 De Leontii imperio.

MICHAELIS GLYCÆ TABULA

De Tiberii Apſimari imperio.
De imperio Theodoſii.
De imperio Leonis Iſauri.
De ſcortatore & miſericorde.
De virgine ab Imperatore Zenone vi-
tiata.
De Monacho excommunicato.
De Presbytero excommunicato.
De imperio Conſtanti Copronymi.
De Leonis Chazari imperio.
De cane.
De imperio Conſtanti Irenes F.
De imperio Nicephori.
De Michaelis Rangabe imperio.
De Bardane.
De imperio Leonis Armenii.
De imperio Michaelis Balbi.
De Theophili iconomachi imperio.
De Methodio Patriarcha.
De imperio Michaelis Potoris.
De Baſilii Macedonis imperio.
De Leonis Sapientis imperio.
De imperio Alexandri.
De imperio Conſtanti.
De imperio Romani Lacapeni.
De Nicephori Phocæ imperio.
De Joannis Tzimifchæ imperio.
De imperio Baſilii Porphyrogenetæ.

De Conſtanti imperio.
De Romani Argyropuli imperio.
De imperio Michaelis Paphlagonis.
De imperio Michaelis Calaphatæ.
De imperio Conſtanti Monomachi.

De Theodora Auguſta.
De Michaelis Stratiotici imperio.
De Iſaaci Comneni imperio.
De Conſtanti Præſidis Ducæ impe-
rio.
De Romani Diogenis imperio.
De imperio Michaelis Parapinacii.
De Nicephori Botaniatæ imperio.
De imperio Alexii Comneni, qui ſuc-
ceſſorem reliquit Joannem ſuum fi-
lium.

περὶ τῆ βασιλείας Τιβερίου τῆ Αψιμάρου.
περὶ τῆ βασιλείας Θεοδοσίου.
περὶ τῆς βασιλείας Λέοντος τῆ Ισαύρου.
περὶ τῆ φιλοπόρου καὶ ἐλεήμονος.
περὶ τῆς φθαρείσης παρθένου παρὰ βασιλέως
Ζωάνου.
περὶ τῆ ἀφοριδέντος μοναχῶ.
περὶ τῆ ἀφοριδέντος πρεσβυτέρου.
περὶ τῆ βασιλείας Κωνσταντίνου τῆ Κοπρωνύμου.
περὶ τῆς βασιλείας Λέοντος.
περὶ τῆ κυνός.
περὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου.
περὶ τῆς βασιλείας Νικηφόρου.
περὶ τῆς βασιλείας Μιχαὴλ τῆ Ραγγαβέ.
περὶ τῆ Βαρδάνη,
περὶ τῆς βασιλείας Λέοντος τῆ Ἀρμενίας.
περὶ τῆς βασιλείας Μιχαὴλ τῆ τραυλῆ.
περὶ τῆς βασιλείας Θεοφίλου τῆ εἰκονομάχου.
περὶ Μεθόδιου Πατριάρχου.
περὶ τῆς βασιλείας Μιχαὴλ τῆ μεθυσῆ.
περὶ τῆς βασιλείας Βασιλείου τῆ Μακεδόνος.
περὶ τῆς βασιλείας Λέοντος τῆ σοφῆ.
περὶ τῆς βασιλείας Ἀλεξάνδρου.
περὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου.
περὶ τῆς βασιλείας Ρωμανῶ τῆ Λακαπνῆ.
περὶ τῆς βασιλείας Νικηφόρου τῆ Φωκῆ.
περὶ τῆ βασιλείας Ἰωάννου τῆ Τζιμιχῆ.
περὶ τῆς βασιλείας Βασιλείου τῆ πορφυρογεν-
νήτου.
περὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου.
περὶ τῆ βασιλείας Ρωμανῶ τῆ Ἀργυροπύλου.
περὶ τῆ βασιλείας Μιχαὴλ τῆ Παφλαγόνης.
περὶ τῆς βασιλείας Μιχαὴλ τῆ Καλαφάτου.
περὶ τῆ βασιλείας Κωνσταντίνου τῆ Μονομά-
χου.
περὶ τῆ Θεοδώρας.
περὶ τῆ βασιλείας Μιχαὴλ τῆ Στρατιωτικῆς.
περὶ τῆ βασιλείας Ἰσαακίου τῆ Κομνηνῆς.
περὶ τῆ βασιλείας Κωνσταντίνου ἀφ' ἧς τῆ Δε-
κός.
περὶ τῆς βασιλείας Ρωμανῶ.
περὶ τῆς βασιλείας Μιχαὴλ τῆ Παραπινάκου.
περὶ τῆς βασιλείας Νικηφόρου τῆ Βοτανιάτου.
περὶ τῆς βασιλείας Ἀλεξίου τῆ Κομνηνῆς, ὃς
ἑαδόχον κατέλιπε Ἰωάννην τὸν ἑαυτῶ
ἑόν.

FINIS TABULÆ ANNALIU MICHAELIS GLYCÆ SICULI,

*Præfixæ Codici MS. Bibliothecæ Archimonaſterii Ord. Fontiferaldenſis, a
Celsiſſima Principe.*

JOANNA BAPTISTIDE BORBONIA,
TOTIUS ORD. GENERALI ANTISTITA,

liberaliſſime communicato.

L O C O R U M

SACRÆ SCRIPTURÆ

IN ANNALIBUS GLYCÆ

EXPLICATORUM

I N D E X.

Ex versione vulgata, quam, ut opertuerat, secutus non est
Interpres hujus Libri Leunclavius.

GENESIS **E**T spiritus Dei ferebatur super a-
1. **E** quas.

Factumque est vespere & mane dies unus.

Congregentur aquæ quæ sub cælo sunt in locum unum, & appareat arida.

Germinet terra herbam virentem & facientem semen & lignum pomiferum, &c.

Creavitque Deus cete grandia, & omnem animam viventem atque motabilem.

Fecitque Deus duo luminaria magna: luminare majus ut præesset diei, luminare minus ut præesset nocti, & stellas.

Posuit ea in firmamento cæli, ut lucerent super terram, & præessent diei ac nocti, & dividerent lucem ac tenebras.

Dixit quoque Deus: Producat terra animam viventem in genere suo, jumenta & reptilia & bestias.

Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram, & præsit piscibus maris, & volatilibus cæli, & bestiis, universæque terræ.

Creavit Deus hominem ad imaginem suam: masculum & feminam creavit eos.

Crescite, & multiplicamini, & replete terram, & subjicite eam.

Dixitque Deus: Ecce dedi vobis omnem herbam afferentem semen super terram, & universa ligna, ut sint vobis in escam, & cunctis animantibus terræ.

GEN. II. Formavit Dominus Deus hominem de limo terræ, & inspiravit in faciem ejus spiraculum vitæ, & factus est homo in animam viventem.

Plantaverat Dominus Deus Paradisum voluptatis a principio.

Non est bonum esse hominem solum: faciamus ei adjutorium simile sibi.

Immisit Dominus Deus soporem in Adam: cumque obdormivisset, tulit unam de costis ejus, & replevit carnem pro ea.

Ædificavit costam quam tulerat de Adam in mulierem: & adduxit eam ad Adam. Dixitque Adam: Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea.

Ex omni ligno Paradisi comede: de ligno autem scientiæ boni & mali ne comedas.

In quocumque die comederis ex eo, morte morieris.

GEN. III. Vidit mulier quod bonum esset lignum ad vescendum, & pulchrum oculis aspectuque delectabile: & tulit de fructu illius & comedit.

Super pedus tuum gradieris.

Ipsa conteret caput tuum, & tu insidiaberis calcaneo ejus.

Maledicta terra in opere tuo: in laboribus comedes ex ea omnibus diebus vitæ tuæ.

Fecit Adæ & uxori ejus tunicas pelliceas, & induit eos.

Glyc. Annal.

Ecce Adam quasi unus ex nobis factus est, sciens bonum & malum.

GEN. IV. Omnis qui invenerit me, occidet me. Nequaquam ita fiet, sed omnis qui occiderit Cain, septuplum punietur.

Septuplum ultio dabitur de Cain: de Lamech vero septuagies septies.

GEN. VI. Non permanebit spiritus meus in homine in æternum, quia caro est.

Gigantes erant super terram in diebus illis: postquam enim ingressi sunt filii Dei ad filias hominum, illæque genuerunt, &c.

GEN. VIII. Dimisit corvum: qui egrediebatur, & non revertebatur, donec siccarentur aquæ super terram.

GEN. XXV. Duæ gentes sunt in utero tuo, & duo populi ex utero tuo dividuntur, populusque populum superabit, & major serviet minori.

GEN. XXVIII. Viditque in somnis scalam stantem super terram: Angelos quoque Dei ascendentes & descendentes per eam, &c.

GEN. XXXII. Vidi Deum facie ad faciem, & salva facta est anima mea.

GEN. XLVII. Dies peregrinationis meæ centum triginta annorum sunt parvi & mali, & non pervenerunt usque ad dies patrum meorum.

GEN. XLIX. Catulus leonis Juda: ad prædam filii mi ascendisti: requiescens accubivisti ut leo, & quasi leona, quis suscitabit eum?

EXODI IX. Idcirco posui te ut ostendam in te fortitudinem meam, & narretur nomen meum in universa terra.

I. REG. XV. Quia projecisti sermonem Domini, & projecit te Dominus, ne sis Rex super Israel.

3. REG. XVII. Hydria farinæ non deficiet, nec lecythus olei minuetur.

XXI. Benedixit Naboth Deum & Regem.

PSALM. IX. vel x. secundum Hebræos; Insidiatur in abscondito tamquam leo in spelunca sua.

XXXI. Dixi: Confitebor adversum me injustitiam meam Domino: & tu remisisti impietatem peccati mei.

CI. Similis factus sum pellicano solitudinis.

CIX. Dixit Dominus Domino meo: Sede a dextris meis: donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.

CXXXI. Surge Domine in requiem tuam: tu & arca sanctificationis tuæ.

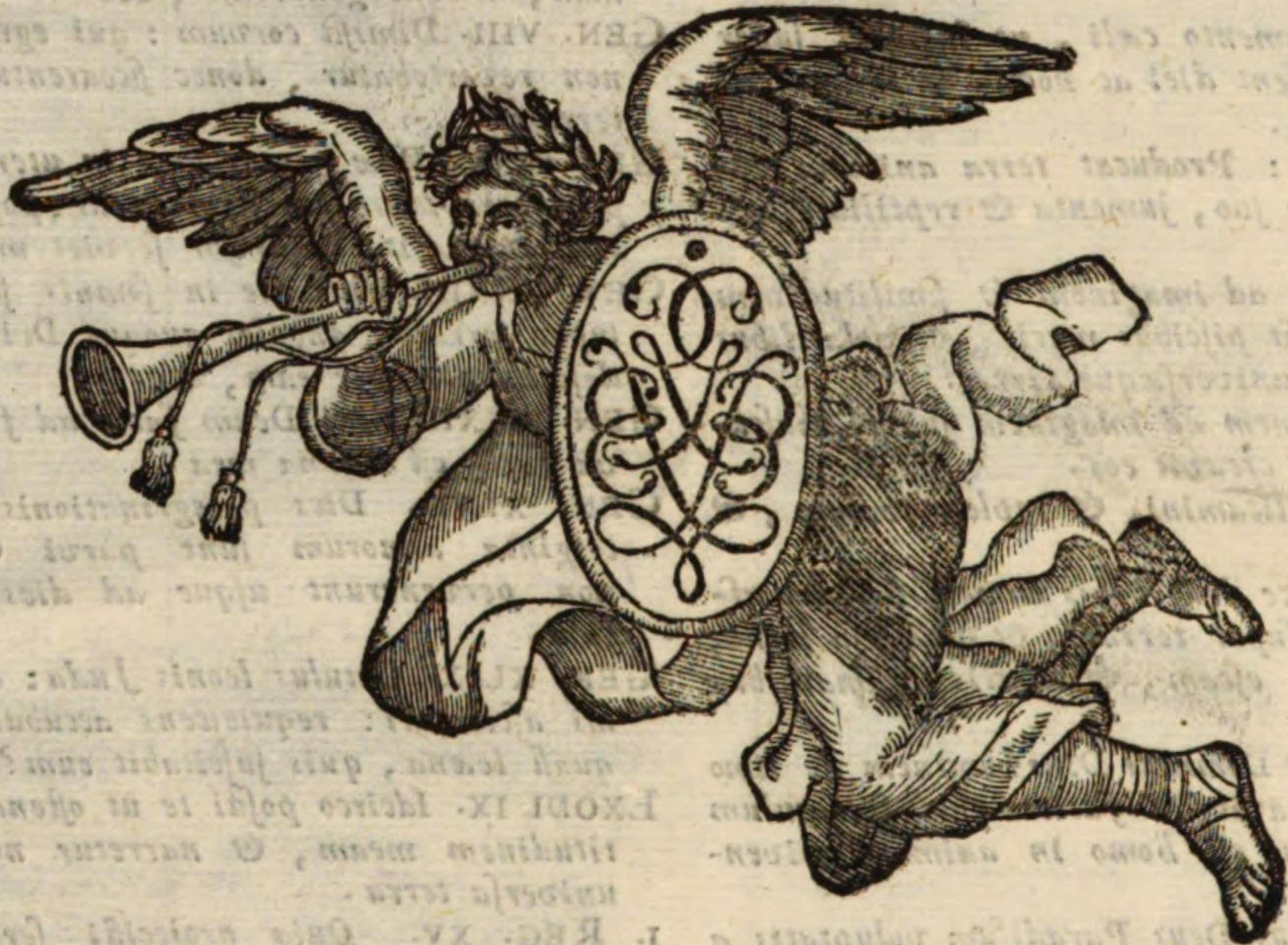
CXXXV. Qui firmavit terram super aquas.

ECCLESIASTÆ I. Oritur sol & occidit, & ad locum suum revertitur ibique reversus gyrat per Meridiem. & flectitur ad Aquilonem.

Quid est quod fuit? ipsum quod futurum est, quid est quod factum est? ipsum quod faciendum est:

nihil sub sole novum.
CANT. II. Ficus protulit grossos suos.
ISAIE XIV. Quomodo cecidisti de celo Lucifer,
 qui mane oriebaris? corruisti in terram, qui val-
 nerabas gentes?
XXXVII. Protegam civitatem istam, ut salvem
 eam propter me, & propter David servum
 meum.
HABAC. III. Sol & Luna steterunt in habitaculo
 suo.
SOPHON. I. Dies iræ dies illa, dies tribulationis &
 angustiae, &c.
ZACHAR. XIV. Et erit in die illa: non erit lux,
 sed frigus & gelu.
MATTH. I. Et non cognoscebat eam, donec peperit
 filium suum primogenitum.
x. Estote prudentes sicut serpentes, & simplices
 sicut columbæ.
XXIV. Væ homini illi, per quem Filius hominis
 traderetur: bonum erat ei, si natus non fuisset ho-

mo ille.
XXVI. Antequam gallus cantet, ter me nega-
 bis.
XXVII. multa corpora Sanctorum, qui dormierant,
 surrexerunt; & exeuntes de monumentis post re-
 surrectionem ejus, venerunt in sanctam civitatem,
 & apparuerunt multis.
XXVIII. Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus us-
 que ad consummationem seculi.
MARC. XIV. Priusquam gallus vocem bis dederit,
 ter me es negaturus.
LUC. I. Spiritus sanctus superveniet in te, & vir-
 tus Altissimi obumbrabit tibi.
JOAN. V. Pater meus usque modo operatur, et ego
 operor.
XXVIII. Ipsi non introierunt prætorium, ut non
 contaminarentur; sed ut manducarent Pascha.
ROM. VI. Stipendium peccati mors.
2. PET. II. Ovarum Noe justitia præconem custo-
 divit, diluvium mundo impiorum inducens.

SYLLABUS AUCTORUM

SIVE EDITORUM,

SIVE NONDUM EDITORUM,

QUOS MICHAEL GLYCAS IN SUIS LAUDAT

ANNALIBUS.

Alexander Monachus in Historia de Inventione Sanctæ Crucis, Constanti-
num in fine vitæ baptizatum scripsit, refutaturque a Glyca, p. 194.
S. Ambrosius Mediolanensis Archiepiscopus, 198.
Amphilochius Iconiensis Archiepiscopus. Ejus opinio de Angelorum creatione,
62. 196.

Anabatianus Cainitarum hæreticorum liber, quo ea continebantur quæ Sanctus
Paulus in cælo vidit, 139.

Anastasius Sinaita Patriarcha Antiochenus, pleraque in vetere Testamento est
allegorice interpretatus, 8. 11. 13. 26. 30. 36. 57. 62. 67. 69. 72. 73. 82.
128. 141. 152. Ejus Commentarius in Hexameron, seu de sex primorum die-
rum operibus sæpe. Oratio ejusdem de Resurrectione.

Anaxagoras Philosophus cum Anaximandro & Anaximene, 16. 156.

Andreas Hierosolymitanus, Cretensis Archiepiscopus, in Oratione de iis qui
obdormierunt, 67. 179. 180.

Andromachus Medicus Theriacæ repertor, 46.

Antoninus Philosophus Imperator, 187.

Apollinarius Laodicensis Episcopus, 54. 189. 210.

Apollonius Tyaneus magus, 185.

Aquila Ponticus Christiano Judæus, 186.

Arcadii Imperatoris responsum ad litteras Innocentii Papæ, 200.

Aristoteles Stagirita, 4. 6. 25. 39. 41. 48.

S. Athanasius Patriarcha Alexandrinus in Oratione de Adsumptione, 69. 94.

ad principem Antiochenum differens, 70. 75. passim ex aliis operibus, 22.

69. 70. 75. 92. 94. 103. 160. 161. 162. 173. 189. 195.

Athenodorus Philosophus præcepta dat Augusto, 159.

Babylonii. Vide Zoroaster.

Barlaamus ad Joasaphum scripsit: ejus verba, 68.

S. Basilius Cæsareæ in Cappadocia Archiepiscopus, passim in Asceticis, in He-

xameron, & aliis citatur, 2. 3. 5. 6. 7. 9. 11. 14. 15. 16. 22. 23. 25. 27.

30. 32. 40. 42. 52. 54. 55. 57. 61. 62. 63. 64. 65. 68. 71. 73. 79. 81. in enar-

ratione in Prophetam Isaïam, 84. 87. 89. 93. 119. 120. 122. 130. 151. 160.

171. 194. 196.

Basilius Medicus auctor hæresis Bogomilorum, 258.

C

S. Cæsarius frater Gregorii Nazianzeni, 62. 111.

Cajus Antiquus Theologus Petrum & Paulum simul mortuos scribit, 182.

S. Chrysostomus. Vide Joannes.

Claudius Ælianus, 41. 48.

Claudius Galenus Pergamenus Medicus, 44. 45. 46. 54. 86. 103. 179.

Clemens Alexandrinus, Stromateus dictus, 176. 267.

Cosmas Magnus, Auctor Tetraodii, 230. in Notis.

S. Cyrillus Alexandrinus Patriarcha in libro Thesaurorum, 61. in oratione de

hominis creatione, 68. de adoratione in spiritu, 123. in Glaphyris seu Va-

rietatibus, 92. in libro adversus Julianum Imp. 96. 100. 154. passim locis non

Glycæ Annal. 1 ij

adscriptis, 19. 53. 55. 64. 86. 90. 91. 92. 96. 98. 99. 100. 102. 106. 113.
142. 143. 162. 163. 169. 195. 201. 209.

Cyrillus Hierosolymitanus Antistes in Litteris de Crucis signo visibili ad Con-
stantinum Imperatorem, 195. 209.

D

S. Damascenus, *Vide* Joannes.

Damasus Papa, 209.

Daniel Propheta, 110.

Democritus Philosophus, 16.

Diodorus Tarsensis, ut opinor, Episcopus, 62.

Diogenes Cynicus quid de sideribus senserit, 16. 87. 156.

S. Dionysius Areopagita ὁ θεοφάντωρ ὁ μέγας, 59. 141. 151. 161. 170. 179.

S. Dionysius Corinthiorum Episcopus, 182. 186.

Dioscorides Anazarbeus, ut puto, Medicus de Stratonico Siciliae Duce, 43.

E

Empedocles Philosophus, 218.

S. Ephraemius Diaconus Edessenus, 96. 97. & forte 30. Σύρος τις θαυμαστὸν ἀνὴρ.

S. Epiphanius Constantiae Cypri Episcopus in Panariis passim, 36. 93. 99. 113.
122. 153. 161. 173. 200.

Epiphanius Presbyter, non Episcopus, in oratione de impolluta Dei Matris
Nativitate, 164. de Joanne Theologo aliter sentit ac Chrysostomus, 164.

Esdra Libros sacros servat, 141. 153. 154.

Eustathius Antiochenus Patriarcha de die sub Ezechia, 150.

Eusebius Pamphili, Caesariensis Metropolitanus, ὁ πολυμαθὴς καὶ πολυίσωρ, 141.
176. 182.

Ezechias Rex Juda, 142. 150.

Eutyches haereticus, 203.

Eutychius Patriarcha CP. 210.

G

Galenus, *Vide* Claudius.

De Gemmis, *Vide* Salomon.

Genesis parva, ἡ λεπτὴ γένεσις, liber apocryphus bis terve citatur, 80. 84. 163.

De Geniis, seu de Angelis ac Dæmonibus, *Vide* Salomon.

Gennadius Patriarcha CP. de Angelorum creatione, 62.

Georgius Tarasii Patriarchae CP. Syncellus, seu Syngelus, ac Chronographus,
91. 92. 94. 101. 107. 109. 121. 152. 153. 190.

S. Germanus Patriarcha CP. 61. 217. in oratione de obdormitione Dei Genitri-
cis Mariae, 180.

S. Gregorius Nazianzenus Episcopus, 3. 52. 62. 65. ex Poemate de Anima,
72. 73. 77. 83. 86. 87. 93. 100. 161. 171. 196. 198. 209. 218.

S. Gregorius Nyssenus Episcopus Basilii frater, 2. 8. 22. 63. 64. 69. 72. 76.
78. 84. 116. 125. 171.

S. Gregorius Romanus Papa, 185. 218.

Gregorius II. Papa, 217.

H

Hadrianus Imp. 186.

Heracitus Philosophus, 57. 90. 156.

Hermes Trismegistus, 22. 88. in epistola ad Ammonem Sapientem.

Herodotus Historicus, 156.

Hippocrates Medicorum princeps, 39. 156.

Hippolytus, forte Martyr, de die sub Ezechia, 150. de S. Joanne Apostolo.
185.

Hippolytus Thebanus, Historicus, diversus a Martyre, de S. Stephani mortis
tempore, 176.

Homerus Poetarum princeps, 6. 142. 151.

Jamblichus Philosophus, de Geniis sive Angelis, 83.

Jeremias Propheta, 184.

Jesus Sirachides, 157.

Innocentii I. Papae ad Arcadium litterae, 200. 201.

S. Joannes Apostolus & Evangelista passim.
 Joannes Astronomus, 232.
 S. Joannes Chrysostomus Archiep. CP. passim, 1. 3. 6. 7. 9. 14. 23. 30. 51. 52.
 53. 54. 56. 60. 61. 62. 63. 64. 67. 68. 69. in oratione de Adami exi-
 lio, 71. 72. 73. 79. 81. 84. 85. 89. 91. 93. 94. 95. 97. 102. 105. 121. 146.
 162. 164. 165. 166. 168. 169. 170. 172. 174. 175. 177. 182. 199. 200. 219.
 de vinculo Excommunicationis Ecclesiasticæ.
 S. Joannes Climacus sive Auctor Scala, 87.
 S. Joannes Damascenus, Monachus, passim, 7. 11. 14. 18. 25. 50. 51. 55. 61.
 62. 63. 64. 73. 76. 77. 78. 80. 82. 83. 86. 161. 162. 171.
 Joannes Scylitzes, seu Curopalates, Historicus, 190. 221. 227. 228. 229.
 Joannes Zonaras, Historicus, 109. 221. 227. 231.
 Joannes Xiphilinus, Patriarcha Constantinopolitanus, 252.
 Jobus Patriarcha, 113. 114.
 Josephi Patriarchæ precatio, liber apocryphus, 185.
 Josephus Judæus, Historicus, 9. 31. 79. 92. 94. 96. 98. 101. 103. 108. 111.
 113. 114. 116. 120. 122. 126. 127. 135. 136. 137. 139. 141. 142. 143. 144.
 146. 149. 153. 177. 181. 184.
 Isidorus Pelusiota, S. Chrysostomi Discipulus, 76. 173. 199.
 Julianus Halicarnasseus Hæreticus, 189.
 Julianus Imperator Apostata dictus ὁ παράφρων, 91. 99. 143. 154. 193. 195. 196.
 Julius Cæsar Dictator, 157.
 Justinianus Magnus Imperator, 205. 210.
 Justinus Philosophus & Martyr, 3. 11. 15. 186.
 Juvenalis Hierosolymorum Antistes, de sepultura B. Virginis, 180.
 S. Leo Romanus Pontifex, 209.
 Leo Sapiens seu Philosophus Imperator, 229. 230. 231. 232.
 Leo vir doctus, Archiepiscopus Thessalonicensis, 225. 226.
 Libanus Sophista Antiochenus, 199.
 Libri sacri, Salomonis, Apocryphi. Vide Esdras, Genesis, Josephus, Salomon.
 Liber de S. Basilii Miraculis *Amphilochio* tribui solitus, 196.
 S. Lucas Evangelista, 183. 217.

M

S. Macarius Abbas in suis epistolis, 81. 197.
 Manes Hæreticus, 64. 86. 189.
 Marcus Antoninus Imperator, 187.
 S. Marcus Evangelista, 167.
 Marcus Oeconomus & Monachus, qui perfecit Tetraodion Cosmæ, 231. in
 Notis.
 S. Matthæus Apostolus & Evangelista, 220.
 S. Maximus Monachus & Confessor, 4. 17. 54. 55. 74. 85. 150. in iis quæ ad
 Thalassium perscripsit.
 Metaphrastes. Vide Simeon.
 Methodius Patriarcha Constantinopolitanus, 224.
 Michael Parapinacius Imp. Poeta ineptus, 255.
 Michael Psellus ὁ σοφὸς τῷ ὄντι, 132. 141. 254.
 Michael Cerularius, Patriarcha Constantinopolitanus, 247.
 Moses Hebræorum Legislator, passim usque ad pagg. 121. 124. 163.

N

Nazianzenus. Vide Gregorius.
 Nectarius Patriarcha CP. 198.
 Nestorius e Germanicea Syriæ Patriarcha CP. Hæreticus, 189. 201. 209.
 Nemesius Emesenus Antistes, Philosophus, de ligno scientiæ boni & mali, aliis-
 que, 50. 79. 82.
 Nicander Colophonius, Poeta Græcus, de serpentibus, 44.
 Nicephorus Patriarcha Constantinopolitanus ὁ ἐν Παρεάργαυς βολιδίμος, de Ange-
 lis preces nostras offerentibus, 106. 189. 222.
 Nyssenus. Vide Gregorius.

Origenes Adamantius, Presbyter Alexandrinus, quem κατάρων, καὶ ματαίοφρων
appellat; 85. 126. 187. 188. 210.

Parva Genesis. Vide Genesis.

Patricius Prusensis Antistes, ex oratione de S. Pionio, 13. quid referat de
Thermis.

S. Paulus Apostolus sæpe citatur, 105. 164. 165. 175. 176. 177. 182. 183. 185.

Paulus Samosatensis hæreticus, 189. 215.

Paulus Sinopenfis, de canum rabie, 49.

S. Petrus Apostolorum princeps, 96. 182.

Petrus ad Faustum scribens de sidere natalitio, 23. 188.

Philo Judæus, 181.

Philonis Philosophi Ecclesiastica Historia de vi anathematium, 218.

Philolaus Philosophus Pythagoricus, 16.

Photius Patriarcha Constantinopolitanus, 226. 230.

Plato Philosophus, 4. 156.

Plotinus Platonis sectator, 54.

Plutarchus Chæronensis Philosophus, 45. 101.

Porphyrus Philosophus Platonius, 83.

Precatio Joseph, προσευχή τοῦ Ἰωσήφ, liber apocryphus, 185.

Proclus Patriarcha Constantinopolitanus, 201.

Procopius Cæsariensis Historicus, 209.

Psellus. Vide Michael.

Ptolemæus Alexandrinus Astrologus, 103.

Pyron, seu Pyrrhon, scriptor Annalium, scripsit Adamum post xl. dies Paradi-
sum ingressum, 63. 64.

Pythagoras Philosophus, 156.

Rufus Medicus scriptor de hydrophobia causa, 49.

Sabellius Hæreticus, 188.

Salomonis Regis Judæorum libri de Angelis & Dæmonibus, de Gemmis, &c.
141. 142. 143.

Scylitzes. Vide Joannes Scylitzes.

Serapio seu Sarapion Mathematicus, 188.

Sethus conversionis anni, & rerum aliarum inventor, 94.

Severianus Gabalorum Episcopus, 52.

Severus, an Acephalus Hæreticus? 62. 210.

Simeon, seu Symeon, Metaphrastes, 190.

Sophocles Poeta, 156.

Symmachus, 187.

Tertullianus scriptor Latinus, ἄνθρωπος ἐπὶ πάμῃ λαμπρῶν, 282.

Theodoretus Cyrensis Episcopus, 11. 15. 52. 62. in Therapeutica, 82. 102. 136.

139. 140. 144. 146. 149. 153. 163. 178. 202. 203. 209.

Theodorus Mopsuestenus Episcopus, 189.

Theophanes Confessor, Chronographus, Georgii Syncelli Continuator, 190. 222.

Theophilus Alexandrinus Patriarcha, 199. 200.

Theophylactus Bulgarorum Archiepiscopus, 162.

Thucydides Historicus, 256.

Timotheus Patriarcha Alexandrinus, 209.

Valens Astronomus ἀκρίβειας ἀστρονόμων, 192.

Valentinus Hæresiarcha, 86. 110.

Xenophanes Philosophus, 16.

Xiphilinus. Vide Joannes.

Zonaras. Vide Joannes.

Zoroastres Persarum Rex seu Astrologus, 100.

MICHAELIS GLYCÆ DISPUTATIO PRIMA.

Utrum in peccatum lapsis condescendendum, an prout ratio postulat, increpandi sint.

AD JOANNEM SINAITEN, MONACHUM
ET STYLITAM MAXIME VENERANDUM.

Ne quid ex iis, quæ hæcenus prodierunt, nostri Michaelis Glycæ Operibus merito desiderari possit, operæpretium duxi geminam ejusdem Disputationem adtexere, Latine dumtaxat, ex interpretatione R. P. Jacobi Pontani Societatis nostræ Scriptoris doctissimi: eam maxime ob rem, quod quæ prolixior ex iis est secunda, idem argumentum verset, quod in Annalibus, pag 67. & sequentibus non indiligenter tractatum invenies.

HOc etiam a veteribus consignatum est litteris, o sacrum divinumque caput, avem noctuam, deformissimum animal, aquilæ eximium quippiam, & admirabile videri: quam ut natura suspiciendam honorabunda prosequatur & obstupescat: cum tamen aliud nihil sit, nisi turpis, & vulgo despicabilis noctua. Nolim mihi occurras, narrationem hanc falsam, atque ad voluptatem audientium jam olim excogitatam esse fabulam: ex nobis enim ipsis, si alia argumenta desint, firmitatem probabilitatemque sumit. Nam ecce altivolans tu, & sublimis, qui instar aquilæ aerem transas: qui pennis sub intelligentiam cadentibus ad æthera subvolas: qui ad occursum corporis de cælo quondam venturi paratus & expeditus es, me plurimi facis, & magnopere admiraris; nec secus atque amabile aliquid ubique circumfers, multorumque aures novis quibusdam de me commemorationibus, ceu magico carmine detines atque demulces. Ac tua quidem de me talis est opinio. Ego vero plane nihil, præterquam noctua sum, intus deformis undiqueque, & ad ipsum hoc diei lumen cæcutiens. Quamobrem & nunc ad opera lucis invitatus tergiversor, & negotium supraque vires meas refugio. Quare holi amore nostri victus excellentes arbitrari, qui nihil sumus: nec velis ad divinos sensus pertractandos compellere, quorum & vita impura, & lingua similiter ad res istiusmodi explicandas imperita invenitur. Haud enim eo insanitæ progrediemur, ut & qui sumus, & quo malorum peccando devenimus, funditus nesciamus. Equidem metuo, ne adversum nos propheticum illud proferatur. *Quare tu enarras justitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum?* Itaque præstaret nos laudationes scribere, adeo libere, & absolute nihil recusare, & inconsulto viribus superiora suscipere. Verum enimvero, ne jussa tua aspernantes, inobedientiæ culpam commereamur, en confisi sanctitate tua, audemus aggredi, ad quæ pertingere nequimus, & ut possumus, quæ sita tua dissolvimus. Proinde hinc aures mihi da.

In peccatis se volutantibus, vir sanctissime, ut in stupris, ut in adulteriis, protinus condescendere non esse fas: sed tales potius iis reprehensionibus confectandos, quibus animæ vulnera sanari consueverunt, sacra Scriptura satis superque demonstravit: & nihilominus iidem corporum Medici evidenti documento o-

stendunt. Vides enim illos secare aliquando, cum necessitas sectionem flagitat. Præterea unctiones, & amara medicamenta adhibent; valetudinem sæpe desperant, & ægrotis mortem augurantur. Cur tandem? ut eos in tuenda sanitate in posterum cautiore efficiant, & ita nihil eis ignorantibus inopinum officiat. Quod si eos in victu nullum servare ordinem, & promiscue quidvis edere, aut bibere viderint, quid opus est verbis? ab iis visendis abstinere, ut qui ad suos ipsorum numeros vivant, & auxilia medica usurpare negligant. Ideo autem se ab illis remonent, ne quæ labe ignominie inurantur, quasi artem male didicerint, & inde nomen eorum in contemptu ponatur. Quo circa si quis etiam ad eos accesserit, difficili morbo impeditus, & eos quamquam tempore parum opportuno medicamentum sibi componere urgeat, non solum precibus ejus benevole non annunt: verum etiam ut amentem repellant. Et si enim nonnumquam indulgent ægrotanti, eumque consolatione delinunt, non tamen eo usque id faciunt, ut propter intempestivam ejus petitionem homicidæ audire velint. Salutarem porro medicinam pestiferam posse reddi, si alieno tempore fiat, sapiens ille docuit his verbis: *ἀκαταίρως ἐν μὲν ὑγιῇ νόσος ὡχρεῖται ἐν δὲ νόσῳ σωμάτων, intempestivitas in sanitate morbum, in morbo mortem attulit.* Jam si talis ac tanta diligentia a corporum medicis præstatur (neque enim unquam indulgent ægrotis, ubi manifestum periculum cernunt) multo magis morborum ad animam pertinentium medici & curam præcipuam suscipiant, & secundum leges spiritus male habentium diætam moderabuntur. Sic igitur corporeis affectibus medentes, & sentiunt & faciunt omnia ex medicinæ præceptis, idque ut corpus, quod multis partibus anima est inferius, ad sanitatem suo labore perducant.

Curator autem, & Salvator noster JESUS CHRISTUS præclarius ostendit, num voluntatibus humanis condescendere oporteat, necne. Dixit enim: *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Tum vero multi discipulorum ejus abibant retro, nec amplius ambulabant cum eo, dicentes, *durus est hic sermo, & quis potest illum audire?* Atque illi quidem hoc modo. Quid ad hæc Salvator noster? neque mollius quidpiam locutus est; & se deferentes nihil curavit penitus: sed eos abire finit, ut divinus Joannes ait. Hoc autem fecit utique,

Matth. 24.

Psal. 49.

Joan. 6.

DISPUTATIO PRIMA.

non quod eos salutem adipisci nollet: verum quod cum tali medicina indigerent, nec intelligerent, nec magistro obedire didicissent, retro abire pro ipsorum arbitrio permitti sunt. Indigere autem nos ista medicina, constat omnimodis. Postquam enim malorum multorum machinator draco ille a principio exitium nobis in os immisit, vicissim curatio per os excogitata & inventa est. Hoc enim sensu etiam Judæis Dominus dixit: *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Quid ita? quoniam serpentis, quem mente percipimus, veneno ante tempus mortui estis.

Quod cum ita sit, de cætero præpurgatione opus est. Novit enim probe sanctitas tua, etiam volentes antidotum recipere, eo non similiter & fortuito uti; priusquam videlicet malignis humoribus, a vitiosa victus ratione collectis sese purgaverint: sed attenuantur & purgantur ante, & sic demum pharmacum accipiunt. Quod sine dubio idcirco faciunt, ne pro pharmaco utili noxium accipiatur. Quare sacrum gustare calicem nihil prodest, nisi prius bene purgatus sis. Hæc porro dicimus, non ut nos in desperationem abiciamus; verum ut modos potius ac rationes discamus, per quas vita & mors invehi solet. Quod si affirmaremus, etiam ejectis humoribus vitiosis, & inde nobis aptitudine conciliata, nondum permitti nos sacro poculo frui, tum sequeretur ut desperandum esset. Quod si nihil est hujusmodi, & qui accedit, tantummodo discit quomodo accedendum sit, ne inde mortem pro vita lucretur (nam juxta beatum Paulum, *Ideo inter vos multi infirmi, & imbecilles, et dormiunt multi*) qualis est ista in hac re desperatio? immo potius salutis concipienda spes, quam veritatis cognitio parit. Quam ob causam vigilandum est. Quantum enim habet boni ejus quo facto opus est agnitio; tantum contra habet mali ejus quod conducibile est ignoratio. Reputa enim tecum, non paucos infirmorum adiisse mortis periculum, quia cum in medicos inexercitatos incidissent, congruentia morbo remedia non sint adepti. Quod si istuc ita se habet, nulli rei parcere æquum videtur: siquidem potius tum ipsi male valenti, tum pharmaca ministranti manifeste periculum imminet.

Ac si placet, admonitionem ausculta, qua Basilii Magnus sacerdotem unumquemque compellat, in hæc verba. Vide ne paveas hominem, ad lapsum & delictum tuum: neve tradas filium Dei in manus indignorum. Ne reverere quemquam gloriosorum terræ in hora illa. Et ut paucis comprehendam, quos sacri canones excludunt, ne illos fac participes. Insuper & Joannem aurea fundentem flumina divina dona administrantes sic affatum constat. Si enim conscii nequitie cujuscumque, hujus mensæ eum participem fieri permiseritis, sanguis ejus de manibus vestris requiretur. Sive ergo Dux accesserit, sive Præfectus, sive ipse diademate cinctus, indigne autem accesserit, prohibe, majorem illo potestatem obtines.

His positis, non est, opinor, consentaneum condescendere, ubi potius animæ periculum est: sed adhibendam illic medicinam, secundum leges spiritus, si modo etiam obtemperent ægro-

ti. Sin autem præfracti, & suo ipsorum se arbitrato regentes, curationem ægre sustinent, alterum e duobus in his faciendum; ut vel pedetentim emendentur, vel omnino deferantur. Nam super populo incredulo, & contradicente, ut ait Magnus Basilii, illud dicendum; servans serva animam tuam. Isai. 65.

Molesta quidem apparet hæc oratio, & dura, & severa: at non omnibus prorsus: verum illis magis, qui secundum Christum nolunt vivere, ita dicentem, *Jugum meum suave est, & onus meum leve.* Si ergo levia sunt Servatoris nostri mandata, quid faciemus nos, qui ea per nostram segnitiam gravia, & odiosa reddimus? nec istuc saltem cogitare possumus, nos medicis corporum nusquam repugnare. Quin doloribus nos ipsos subicimus, & amaras potiones patienter haurimus, & cauterium in cervicibus perferimus, & alia hujus generis; propter curationem corporis multa toleramus: spiritali vero medico nostro neutiquam subdolumus, omnibus modis res ejus curiose perscrutantes; dictitantes eum poenis infligendis rigidum; rursus, in congressibus arrogantem, & insolentem esse; non videntes, secundum ulcera quibus laboramus, emplastra quoque nobis imponenda. Scio enim aliquando utile esse condescendere, hoc, inquam, nos quoque confitemur. Verumtamen non in singulis, & per omnia utile est, quoniam nec ejusdem habitus sunt omnes. Nam qui promptus est & cedere aliquando, & referre pedem, quando id tempus postulat, huic plane conducit condescensio: talem quippe trahit amplius, & facile jugo spiritus subicit. Ast pro sua libidine viventi, & retrogredi minime volenti, & pharmaca penitus averfanti, ei condescensio multum incommodat. Facit enim amplius transversum agi, & labi. Ob hoc enim Dominus nunc dixit, *Ut autem non scandalizemus eos, accipe hamum, & vade in mare:* nunc autem scandalum flocci pendens, inquit, *plantatio quam non plantavit pater meus cælestis, eradicabitur.* Demonstravit namque hinc, & prodesse, & non prodesse frequenter condescensionem. Quare & eos qui immerite in eo offendeantur parvi faciens, aiebat, *plantatio quam non plantavit pater meus, eradicabitur.*

His de causis caute agendum est. Si enim medicus corporalis non consuevit tractare morbum alio quocunque modo; sed tantum ex decretis medicorum, quamvis interdum ægrotus irascatur, quanto magis spirituales medicum humanis cupiditatibus condescendere non oportet, siquidem de ejus manibus imprimis eorum sanguis requiretur, qui ex negligentia illius in perniciem animæ incurrerint? Aut igitur, ut nosti, medere: aut linguam contine omnino; præsertim si ægroti medicamenta indignantur. Tunc enim non de tuis, sed de ipsorummet manibus eorum sanguis requiretur. Audi quid per Ezechielem dicat Deus. *Si speculator ceciderit tuba, & significaverit populo, & audierit audiens vocem tubæ, & non se observaverit: & venerit gladius, & comprehenderit eum, sanguis ejus in capite ejus erit; quia vocem tubæ audierit, & non se custodivit.* Hæc ex paucis multa, plura enim per angustias temporis non licuit.

EJUS-

DISPUTATIO SECUNDA.

E J U S D E M

DISPUTATIO SECUNDA.

Utrum audiendi sint docentes, hominem a principio caducum corpus habuisse; & passionibus, sive incommodis naturalibus etiam ante transgressionem obnoxium fuisse; cibumque sensibilem in paradiso adhibuisse; & lignum scientiæ, ficum extitisse.

AD VENERABILEM IMPRIMIS MONACHUM
Dominum JOANNEM SMENIOTAM.

PRIMUM quidem hominem illum ab intellectu & corruptione initio liberum, post prolapsionem in peccatum, morte damnatum esse, ante alios sapiens Salomon docuit, in libro Sapientiæ suæ, ad verbum ita loquens. *Deus mortem non fecit: sed in incorruptione creavit hominem, & imaginem propriæ æternitatis fecit illum. Invidia autem diaboli mors intravit in orbem terrarum.* Si igitur Deus hominem in incorruptione condidit, ad similitudinem æternitatis suæ, quoniam tandem modo corruptioni & mortalitati subiectum asseremus, idque cum Deus, ut audisti, mortem ab initio non fecerit? Nam si dicimus, corpus illud Adami corruptioni aliquo modo obnoxium fuisse, nihil aliud dicimus, quam corruptionem ac mortem tunc a Deo dominatum in nos habuisse. Atqui aliter, aliter, inquam, res est: quoniam, ut jam dicebamus, DEUS mortem non fecit. Quocirca de hoc dubitare nefas. Etenim si, quemadmodum illi volunt, etiam ante prævaricationem Adam primus homo mortalis erat, quid illi postea irrogatum mortis supplicium? quid pelliceam indutus est tunicam, siquidem a primordio eum Deus mortalem procreaverat? cur etiam folia ficus consuit, & Deum latere conatus est, si non divinitatis adipiscendæ spe illectus, primam stolam perdidit, & pro immortalis mortalis repente evasit?

Accipe quod in rebus divinis egregie versatus Joannes Damascenus super hoc alicubi scriptum reliquit. Principio nequissimus ille (diabolus) spem consequendæ divinitatis Adamo iniecit, atque ita eum ad conditionem moriendi, more animalium brutorum, dejecit. Doceant igitur isti, ubi prius cum esset, & unde ipsum ad interitum cum bestiis communem dejecerit. An a sublimitate immortalitatis utique, quæ ante mandatum abs se violatum præditus erat? Per inobedientiam igitur, generis nostri auctor ad corruptionem & necessitatem subeundæ mortis redactus: per inobedientiam ad induendam pelliceam illam tunicam damnatus est: per inobedientiam calamitosa hæc, & variis exposita incommodis vita introivit. Ait enim, *quia hoc fecisti, spinas & tribulos terra pariet tibi.* Quid multa? si primitus Adam ita fuisset conditus, ut mori posset, non eum peccato jam irretitum morte condemnasset Deus. Qui enim condemnasset? nam vel citra condemnationem mors mortales naturaliter sequi consuevit. Quamobrem nihil tibi cum illis sit;

Glyce Annal.

præsertim quando Carthagine congregata Synodus quæ dicta sunt confirmat; cujus illa verba canone centesimo nono leguntur: *Si quis dicit, Adamum mortalem a Deo formatum, & non post peccatum corruptioni factum obnoxium, anathema esto.*

Sic etiam, vir sanctissime, quotquot Adamum medium inter immortalitatem & mortalitatem constituunt, procul a vera ratione discedunt. Quapropter tibi dubitandum non est. Etenim si Deus, cum produceret hominem, tunc illi dixisset, quod die comederitis de arbore, morte moriemini, attulissent isti aliquid, quia principio mortalem eum simul & immortalem fuisse opinantur. Quia vero multo post ejus creationem mandatum dedit, unde & mors occasionem contra nos nata est (ait enim, *si comederitis, morte moriemini*) curiosius indagare primi hominis conditionem prorsus non decebat eos, qui sacram Scripturam interim legunt & perscrutantur; cum hinc perfecte scirent, quali natura esset conditus, qui secundum imaginem Dei scilicet factus esset. Patet enim, Deum manuum suarum figmentum honorare volentem, a primordiis statim, atque ab ipso principio illud incorruptionis munere condecorasse. Atque hinc universus sanctorum chorus adstipulatur; nec tu fidem dictis non adhibe. Quoniam namque Deus hominem omnium terrenorum principem constituere voluit, ob id (ut auream orationem fundens Joannes inquit) animæ essentiam illi largitus est, hinc ipsum etiam jugiter immortalem esse volens. Nam si hoc non fuisset, si animum mentis competentem a Deo Adamus non accepisset, nihil erat futurus, juxta divinissimum Joannem: ut pote formatus de pulvere, unde nimirum bestiarum quoque procreatae sunt.

Intellige igitur, o sacrum caput, ex multa bonitate Dei talibus munerantis incorruptionem tunc Adamo, quem primum finxit, impertitam esse, & gratiam statim in ipso perfectam simul, & omnibus numeris consummatam penitus fuisse. Alioqui non illi sacer paradisos ad habitandum contigisset: non ei honoris ergo in omnia terrena imperium datum esset: non illi tunc immortalitatis amplitudo, secundum imaginem æternitatis Dei collata fuisset. Verum hæc quidem a principio ipso ex gratia Adamo a Deo concessa sunt, ut diximus. Divina autem vox illa, ne comederet de ligno scientiæ, ne morte moreretur, multo post creationem istanc ei legem imposuit, ut supra meminimus. Imposuit autem iis de causis,

Dan. 13.

quas novit ille, qui novit omnia, etiam antequam fiant. Quamobrem sine illos: noli tu quoque sermone imperitorum simul auferri. Creavit enim Deus hominem in incorruptione, hoc est, illico incorruptibilem ipsum produxit. Atque idcirco a ratione alienum est dubitare. Si enim Deus, ut jam significavimus, primum hominem secundum imaginem æternitatis suæ ab initio condidit, quid quæso dicere attinet, qualem illum secundum naturam condiderit: siquidem secundum imaginem æternitatis suæ illum tunc condidit? quæ quidem ab omni corruptione extranea est, ut oratio paulo infra sanctitati tuæ luculentissime demonstrabit. Ne itaque mire ris, quandoquidem & divinum Anastasium Sinaitam habes, cujus in oratione de resurrectione hæc sunt ad verbum. Et fecit Deus hominem; ad imaginem suam fecit illum. Prima est hæc fictio, simplex, omni jugo soluta, incorruptibilis.

Si ergo prima creatio corruptione vacabat, ut divinus vir de primo homine differens dixit, quid requiramus amplius? incorruptibilem enim illum jam tum Deus produxit, ut jam docuimus: quin & immortalitate cohonestavit. Nec mea istæc verba sunt: sanctissimus Andreas Cretensis, sermone de defunctis ita locutus reperitur. Fictio abs se homini Deus rationis & intelligentiæ, & immortalitatis & immunitatis ab interitu ornamenta contulit.

Jam si Deus homini immortalitatis ornamenta præbuit, ut divinus hic vir affirmavit, unde postea disputatores illi, aut quali tandem magistro usi, mortalitatem immortalitati admiscuerint, idque priusquam ei mandatum daretur a Deo, hoc ante omnia discere postulamus. Si enim Adam, quod asseverant, mortis capax a Deo formatus est principio, non postquam paulo post ad corruptionem mortalitatemque redactus est, hoc quoque dicamus prorsus necesse est, etiam lapsos angelos non solum non lucidos fabricasse Deum, sicuti omnes ordines cælestes; sed tenebrarum convenienter eos capaces fecisse. In his enim omnis quem possidebant splendor subito mutatus, in tenebras totus concessit. Sed neque hoc ab initio fuit, nec illud; quamquam id nobis adhuc indoctis videatur. Deus enim, qui hominem a principio immortalitate exornavit, & angelis lapsis lumen inexplicabile principi largitus est, ille rursus eos & loco, & charismate spoliavit. Quam ob causam? quia majora, & ultra captum suum conceperunt, & de dignitate sua cogitaverunt, ut sacra Scriptura testatur. Audias licet, quid ad ipsum, Satanam nempe, per Ezechielem dicat Deus. Simul atque exaltatum est cor tuum propter pulchritudinem tuam, & dixisti in corde tuo, Deus sum ego, repente de cælo de Cherubim projecisti te, & periit scientia tua cum pulchritudine tua. Ergo primus homo, vir sanctissime, corruptionis & interitus expertus a Deo creatus est. Cæterum ubi se majora meditatus, divinitatem sibi promisit, castigans illum Deus, ne quid tale posthac animo versaret, corruptibilem ex incorruptibili, & mortalem ex immortali reddidit. Neque hoc solum; sed insuper e paradiso sine mora exterminavit, tametsi ejus gratia sacrum illum hortum exquisitè plantaverat.

Sed quid ego exterminationem e paradiso memoro, quando & potestatem in animantes rationis inopes a Deo sibi tributam mox amisit, & propter transgressionem damnatus est ita, ut quas sub jugo suo haberet, eas formidaret? Vides enim quomodo & leo ipsum contemnat, & pardalis fugiat, & cæteræ omnes subjectionem recusantes, longius ab eo recedant. Adverte igitur animum. Tametsi ani-

malia Deus ad ipsum adduxit: tametsi omnia sub pedibus ejus subjecit, ut est apud Davidem, nihilominus peccatum hoc etiam principatu illum privavit. Quomodo illum privavit? non quod illa ἀρχὴ etiam ἀρχίας susceptiva erat, ut plerique existimant: sed quod Adamus datum sibi mandatum transgressus, omnibus illis a Deo ipsi per gratiam traditis excidit. Idem in immortalitate quoque cernere est. Si enim credimus, Deum omnia proprio consilio & voluntate facere & commutare, quod Propheta Amos canit, efficitur omnino, ut credere debeamus, illum quoque mortalem ex immortali, rursusque immortalem ex mortali & corruptibili facere. Quare nemo dicat, Adamum a principio morti obnoxium esse conditum, & si paulo post in corruptionem & mortem incidit. Mitte illos, quandoquidem manifeste ludunt, in quibus ludendum non est. Simul enim violavit mandatum Adamus, & simul mori cœpit. Confirmat hoc Scriptura sacra, *Quicumque die comederitis de arbore, moriemini*.

Quid plura? Si a principio ita conditus esset Adamus, ut morti deberetur, non diceret Salomon, *Deus mortem non fecit*. Ista enim non cohærent, & parum inter se congruunt. Claret igitur hinc, simul fregisse mandatum, & simul factum quod non erat. Quid porro istuc est? mors in Adamum principio minime cadebat: sed ubi de ligno comedit, tum cecidit. *Quicumque enim hora comederitis, inquit, de ligno, morte moriemini*. Noli porro istuc mirari. Quamvis enim animam intelligentem ei Deus indidit, ut inde æternitate augeretur: (& fidem facit ille lingua aureus) tamen, ut jam dictum est, mandati transgressio & immortalitate ipsum nudavit, & paradiso expulit, & in terram, de qua sumptus erat, reverti fecit. Recte igitur Propheta Amos, Deum omnia facere & transmutare arbitrato suo ad utilitatem nostram.

Cognosce itaque. Si enim, ut copiose probavimus, & incorruptibilis & immortalis a Deo Adamus creatus est, unde quæso, illi prorumpentes, medium ipsum inter immortalitatem & mortalitatem fuisse toto pectore contendunt, & non omnimodis immortalem secundum dignitatem ei ante peccatum impertitam pronuntiant? Ad hæc respondeant velim. Atqui nihil afferre queant. Neque, ut nosti, tantummodo medium ipsum inter hæc duo extrema naturam habuisse affirmant: sed insuper etiam perpeffiones naturales affingere eidem non peritescunt, qui ante peccatum a corruptione, interituque liber, nec pati poterat. Nec sententiam e scripturis probant, ut diximus. Sed tu ne timueris. Tali namque natura fuisse hominem ab initio, incorruptibili putata, & impassibili, & nullo modo passum, ab omni corruptione remotum, lingua aureus, homilia decima septima in Hexameron sive Genesin docuit, ubi ait hominem ante peccatum adeo segregatum, & liberum a perpeffionibus fuisse, ut sunt angeli, gloria perfruente ineffabili. Et longe fusius in libro de statuis, ubi hac de re dilucidius verba facit. Cum enim corpus hoc corruptibile tantopere quidam calumniarentur, ut etiam divina fabricatione indignum dicitarent (ajebant enim, si plasma divinarum manuum esset, non ita innumeris malis subiceretur) sic eos est aggressus.

Nequis mihi hominem hunc dicat, qui offendit, qui damnatus est, qui ignominia affectus. Sed si noscere quæritis, quale a

Ezech. 28.

Genes. 2.

DISPUTATIO SECUNDA.

principio corpus nostrum finxerit Deus, paradisi ingrediamur, & ab initio hominem conditum inspiciamus. Non enim, ut nunc, corpus illud corruptibile, & fluxum erat: sed tamquam aurea quædam statua, recens e conflatório educta, & clare fulgens, ita omni corruptione vacabat; non labor molestabat, non sudor labefactabat, non sollicitudines incumbabant, non tristitiæ obsidebant, non sordes, non lacrymæ, non aliud quippiam malorum similia. Verum postquam in benefactorem se contumeliose gessit, & Deum fieri se posse speravit, excellentioraque quam pro dignitate sua meditatus est; tunc nimirum, tunc sapiens Deus adhibita illi correctione, corruptibilem mortalemque fecit, & his tam multis necessitatibus alligavit. Hactenus Joannes ille divinus. Ergo incorruptibile illud corpus jure vocavit. Quod enim quasi corruptioni cuidam expositum non est, pro certo incorruptibile est. Quod si incorruptibile, quomodo obsecro, & qua ratione patiebatur? discere istuc cupimus. Nos enim per nosmet cogitando consequi non possumus, quo pacto corpus ab omni corruptione alienum pati, & affici potuerit, atque ideo doceri rogamus.

Porro, sanctissime vir, etiam ab Heraclæ Episcopo, quamquam in divinis rebus sapiente, disputata dubitationem non vulgarem nobis injiciunt. Quapropter illum in præsens adducere in medium non decebat. Quæ est igitur illa dubitatio? Quoniam ille explanans, quæ de homine differuit celebris in theologia Gregorius, quomodo scilicet ab initio effectus sit a Deo, & qualem mox naturam sortitus, qualisque post casum factus sit, & qualem deinde sortem adeptus, ne malum foret sempiternum, hæc duo nobis cogitanda relinquit; aut se theologicis vestigiis non instituisse (etsi hoc audacius a nobis dicitur) aut, quod longe audacius est, magnum hunc Gregorium ipsum sibi contradicere. Verum idcirco mihi succensere haud æquum est. Licet enim plures nos pro superbis habeant, & insipientes vocent, qui hæc nimirum ad fidem, ut videtur, difficiliora affirmemus; tamen si quis accurate inquisierit, quomodo, & qua ratione theologicas Gregorii sententias exposuerit, admirabitur: & inde nos accusare desinet. Bene igitur beatus Paulus, qui loquitur linguis, oret ut interpretetur. Ecce enim in hoc libro aliquando dixit, hominem esse temporarium secundum corpus, ante peccatum; aliquando inter corruptionem simul & incorruptionem, sicut inter immortalitatem & mortalitatem medium primum illum Adamum, & naturalibus passionibus subjectum fuisse contendit; ut ita patiens admoneretur, & de præstantia mentis superbiens emendaretur. Aliquando summam ipsum apathiam habuisse, & corpus ejus omni corruptione superius, utpote immortalitatis secundum gratiam minime expers, fuisse dixit. Hæc, divina accuratius perpendentibus, nequaquam admittenda censentur. Cave autem arroganter hoc a me dictum existimes. Si enim neque hoc erat primus homo, neque illud, id est nec corruptibilis, nec incorruptibilis, nec mortalis, nec immortalis, ut illi placet; quomodo rursus eundem summam habuisse apathiam, & secundum gratiam immortalitatis non expertem fuisse asserit?

Equidem præ stupore vix me capio, quomodo admirandus ille vir in tantam discrepantiam devenerit: quomodo, ut nobis quidem videtur, ipse secum pugnet. Si enim nec corruptibilis erat primus homo,

Glyc. Annal.

nec incorruptibilis, quomodo igitur admonitionis & castigationis causa patiebatur? Pati, necessario est corruptibilis. Si autem corruptibilis Adamus, quoniam patiebatur, qui tandem ipsum incorruptibilis & corruptibilis naturæ medium fuisse probare annuntur? Hæc nobis male conclusa ab indoctis illis videntur. Si enim, ut illi autumant, medium inter magnitudinem, & humilitatem, hoc est inter immortalitatem & mortalitatem corpus Adami fuisse divinus Gregorius docet, quid est, quod idem vir magnus antea temporaneum vocavit? Huic oppositioni respondeant. Si enim temporaneum erat, patet etiam mortale fuisse. Si mortalis Adamus, quoniam corpus ad tempus durans gerebat, quomodo ipsum postea medium inter magnitudinem & humilitatem fuisse ait?

Scito igitur, o sacrum caput, de communi hominum natura pauca quædam differentem Gregorium, occasionem nescio quo pacto dedisse Patri huic existimandi, de primo homine ista differuisse. Sic igitur, sanctissime, & medium magnitudinis atque humilitatis, non de corruptione, ut arbitrator, & incorruptione magnus ille scripsit: sed universe de anima & corpore. Etenim anima cujusque, per divinam insufflationem, ut esset, consecuta, major sine dubio luteo isto corpore fuit. Et quid plura attinet? Nam si verba theologica attente legas, deinde expositionem super ipsa consideres, tunc, tunc inquam, disces, quantum discrepent, & a pia cogitatione hanc explicationem mirum in modum abhorrere disces.

Ne longe abeamus, temporarium & immortale: &, ut patiat, & patiens admonetur & erudiatur; &, animal sic constitutum, & alio postea conversum, neutrumque generis nostri principi illi & primo Adamo quispiam accommodaverit, nisi in incorruptione, & secundum imaginem æternitatis Dei etiam ante prævaricationem corruptioni & mortalitati debitum fuisse fateamur. Quæ cum ita sint, præstabat silere; cum præsertim ipsum divum Gregorium super primævo homine nihil tale tum dixisse videamus. Quomodo enim, si pergens etiam corpus illi dat a quacunque corruptione invictum, & confirmat sententiam his verbis: & sine omni tegumento & munimento? Talem quippe conveniebat esse qui primus conderetur. Attentione digna res. Si enim decebat talem esse, qui primus fuit conditus, non egentem videlicet ullo tegumento, aut munimento (est autem hæc perfecta apathia) liquet, temporarium & immortale, &, ut patiat, & patiens admonetur, & erudiatur, ista, inquam, de communi hominum natura accipienda, ut jam monuimus. Fuit enim impossibile a se dissidere magnum Gregorium, nunc impassibile affirmantem corpus Adami, nunc passionibus naturalibus, idque ante transgressionem, subjectum.

Quod porro corpus illud non egens ullo tegumento incorruptibile & immortale sine controversia fuerit, luculentius etiam Joannes Chrysostomus tradit. Nam concione decima quinta in hexameron inter cætera sic loquitur. Naturæ necessitatibus in paradiso nequaquam constringebantur protoplasti, prorsus incorruptibiles & immortales creati; neque vestimentorum egebant. Si igitur, dilecte, Adam prorsus incorruptibilis & immortalis est procreatus, quomodo illi medium inter immortalitatem & mortalitatem illi statuunt? Multis itaque demonstratum est, hominem ab initio immortalem esse formatum, tunc ei

immortalitatem donante Deo, qui magna donare consuevit. Et fidem habe etiam hic Joanni oris aurei, dicenti, Cum nihil intulisset in vitam homo, mox immortalitatem, omnemque aliam in paradiso voluptatem accepit. Sed ubi divino mandato inobediens factus est, illico immortalitate spoliatus, ex immortalis mortalis est redditus. *Qua enim hora comederitis, inquit, de arbore, morte moriemini.* Ac de istis ita dictum esto.

Fuisse autem incorruptibile & immortale corpus illud, docuit etiam Beatus Cyrillus, in oratione de fabricatione hominis, ubi ad verbum sic est. Creatum est quidem corpus Adami e terra, a corruptione autem & morte invictum. Auctor enim & suppetitor vitæ illi vitam iniecerat. Quin & Magnus Basilius, Cum finxisset hominem Deus, inquit, æternæ vitæ fructum illi donavit. Præterea divinissimus Barlaam sic ad Josaphat. Primum hominem Deus potestate arbitrii sui, & immortalitate honoratum, regem omnium terrenorum declaravit. Idem Joannes Chrysostomus, sic ad verbum differens, concione vigesima prima in hexaemeron. Fabricatum a se hominem Deum omnium quæ sub aspectu cadunt principatum habere voluit. Propter hoc enim dixit, *Faciamus hominem ad imaginem nostram.* Faciamus hominem principem terrenorum universorum. Etenim nihil aliud illud *secundum imaginem*, nisi principatus & domini rationem significat. Sicut enim universitatis Dominus in omnia imperium obtinet, aspectabilia & inaspectabilia, ut omnium conditor: sic cum animal hoc mente & consilio præditum condidisset, id omnibus quæ oculis sentiuntur præesse voluit. Quare & animæ essentiam illi donavit, quo duraret ævo sempiterno. Tu noli dictis diffidere; siquidem & Salomon hoc ipsum indicat. *In incorruptione, inquit, Deus hominem creavit, & secundum imaginem æternitatis ipsius.* Et esset quidem ita sempiternus: sed quia per locordiam lapsus est, & præscriptum sibi mandatum violavit, ne sic quidem omnino ab eo se removit: sed immortalitate quidem exutum, & morte damnatum in eodem ferme imperio reliquit.

Planum est igitur, hominem antequam de vetito ligno vesceretur, a morte liberum fuisse: non enim pro supplicio, ut Chrysostomus in decima sexta homilia docet, mortem ei post esum inflixisset. Verum hoc loco advertendus est animus. Non solum omnium quæ aspectu percipiuntur, regem eum constituere Deo placuit: sed & opere ipso imperium ejus absolutum plane demonstravit. Omnia enim tunc animantia ad illum adduxit; tamen quid futurum esset non ignoraret. Atque ita omnia, servorum specie illi representata, appellationes ab eo susceperunt. Sic igitur per intelligentem animam immortalitatem eum honoravit. Quamquam enim & futuram non multo post prævaricationem ipsius prænosset, tamen ex sola præscientia eum damnare nolens, suam voluntatem in eo, ut Deo dignum fuit, explevit, & anima ipsum, ut jam dictum est, impertivit, per quam in perpetuum immortalis esset. Si ergo immortalitate hominem cohonestavit, manifesto in errore versantur, quicumque mortalitatem illius immortalitati admiscunt. Non parum enim hinc honorem homini a Deo in principio collatum obscurant, & imminuunt. Unde & mortalitatem cum immortalitate confundere prorsus non dece-

bat: siquidem Joannem Chrysostomum prius dicentem audiverunt; sicut aurea statua, modo de conflatorioeducta, & clare fulgens: sic illius corpus ab omni corruptione liberum erat. Quare & mortalitatem cum immortalis conjungere fas non erat: quandoquidem aurea lingua exemplo hoc potissimum usa est. Declarat quippe hinc, corpus ejus morte & corruptione fuisse majus: ut prodeuntem modo statuam, & clare fulgentem, omni labe vacare necessario confitendum, & credendum est.

Incorruptibilis igitur, & immortalis in principio homo. Quem etsi postea morte damnavit, tamen non diu sine consolatione reliquit. Audi quid de hoc scribat Magnus Athanasius, sermone de Assumptione hominis. Mors quidem ingressa est per inobedientiam. Tamen laxans minarum vigorem Deus, statim spem immortalitatis humano generi præbet, & Enoch de medio rapit, & hinc mortalem naturam terminos immortalitatis suscipere docet. Hæc etiam discipuli Christi confirmantes ajunt, incorruptionem & diuturnitatem vitæ nostræ exemplis Enoch, & Eliæ evidenter stabiliri. Per translationem enim ipsorum spem immortalitatis mortali huic naturæ mirabiliter admodum ingeneravit. Et idcirco Magnus Athanasius dixit, Eliam rapi, & velut in cælum subvehi, mortem infra relinquentem. Damascenus præterea sic eum affatur. Currus in sublime tollens, igneam gratiam miraculorum tibi dedit Elia Thesbita, incorruptum te faciens, ut non videas mortem donec prædicaveris omnium consummationem. Et hic quidem sic.

Joannes autem illud os aureum, hanc incorruptionem primum illum hominem habuisse illustrius docet, cujus verba recitabo. Placuit Enoch, & transfertur. Vide domini bonitatem. Cum enim invenisset virum virtutis officia præstantem, non eum privavit dignitate, qua protoplastum ante mandati transgressionem cumulaverat. Quæ porro illa dignitas, quam primo homini principio Deus donavit? Incorruptibilem, immortalem, exitii expertem esse, ut liquido ostensum est. Quam dignitatem accepit quidem Adamus, perdidit tamen simul ac mandatum neglexit, perversoque consilio arborem tetigit. Itaque ut non penitus desperemus, quasi immortalitatem illam numquam recuperaturi, transfert Enoch, & immortalitate eum dignatur, perque multa sæcula vitam ei producit: hinc significans mortalem naturam nostram illius modum expectare, qua per transgressionem Adamus excidit.

Quod si hæc ita sunt, quid plura attinet? Si enim primus ille homo hanc incorruptionem habuit, quam expectare Deus mortalem naturam docuit, Enoch transferendo, apparet plane, talem a Deo hominem ab initio conditum, qualem ex mortuis resurrecturum divina prædicant oracula. Ne igitur hæsitæ. Cogita tecum, quod etiam divinus Anastasius Sinaita in oratione de resurrectione de his clarissime posuit in hunc modum. Tale e mortuis excitatur corpus exanime, quale erat a principio, rejectis omnibus, quæ illi propter peccatum contigerant. Attende igitur. Si tale resurgit, quale a principio erat: resurgens autem tunc corpus certum est morte & corruptione superius resurrecturum (id quod maximus ille Paulus testatur) oportet, inquit, corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale hoc immortalitatem, manifestum

DISPUTATIO SECUNDA.

fit, & corpus illud, primum videlicet a Deo creatum, vere immortale fuisse, & incorruptibile quod toties jam diximus. Idipsum quoque docet Nyssæ Episcopus S. Gregorius, præsertim ubi divinum Ecclesiastæ dictum exponit, nempe istuc. *Quid est quod fuit? ipsum quod futurum est. Quid quod factum est? ipsum quod faciendum est.* Ait enim, manu Dei factum hominem, non esse, qui nunc est propter peccatum, sive mutabilem & corruptibilem.

Eccles. 1.

Sap. 1.

Si igitur in incorruptione Deus hominem fecit, secundum imaginem eternitatis suæ, ut Salomon ait: si in eo declaravit studium erga illum suum, quod animam ratione præditam illi immisit, ut esset etiam immortalis jugiter, sicut Chrysostomus inquit: si igitur æternæ vitæ fruitionem donavit ab initio homini Deus, ut ait Magnus Basilus si: igitur prima creatio Adami incorruptibi-

lis erat, ut divinus Anastasius Sinaita scribit: si igitur dignitatem dedit principio homini Deus, nempe exitii expertem esse, ut S. Andreæ Cretensem dixisse patet: si igitur libertate voluntatis, & immortalitate cum decorasset hominem Deus, regem omnium terrenorum instituit, ut beatus Barlaam dixit, quomodo adhuc mortalem a Deo productum asseremus? prorsus impossibile opinor esse. Quidni? quando & theologia doctissimus Gregorius non finit de primo homine talia cogitando concipere. Nullius enim tegumenti, & munimenti indigum primum hominem cum affirmasset, stola immortalitatis vestitum esse qui primus a Deo est fabricatus, haud obscure admonet. Etenim si secus esset, extrema illa corporum resurrectio ad veterem illam, & primam vitam reversio esse non diceretur.

Reliqua, de cibo videlicet primi hominis in paradiso, & de ligno scientiæ boni & mali, desiderantur. A Glyca porro plures hujuscemodi disputationes conscriptas fuisse, mihi sit credibile, inquit Pontanus.

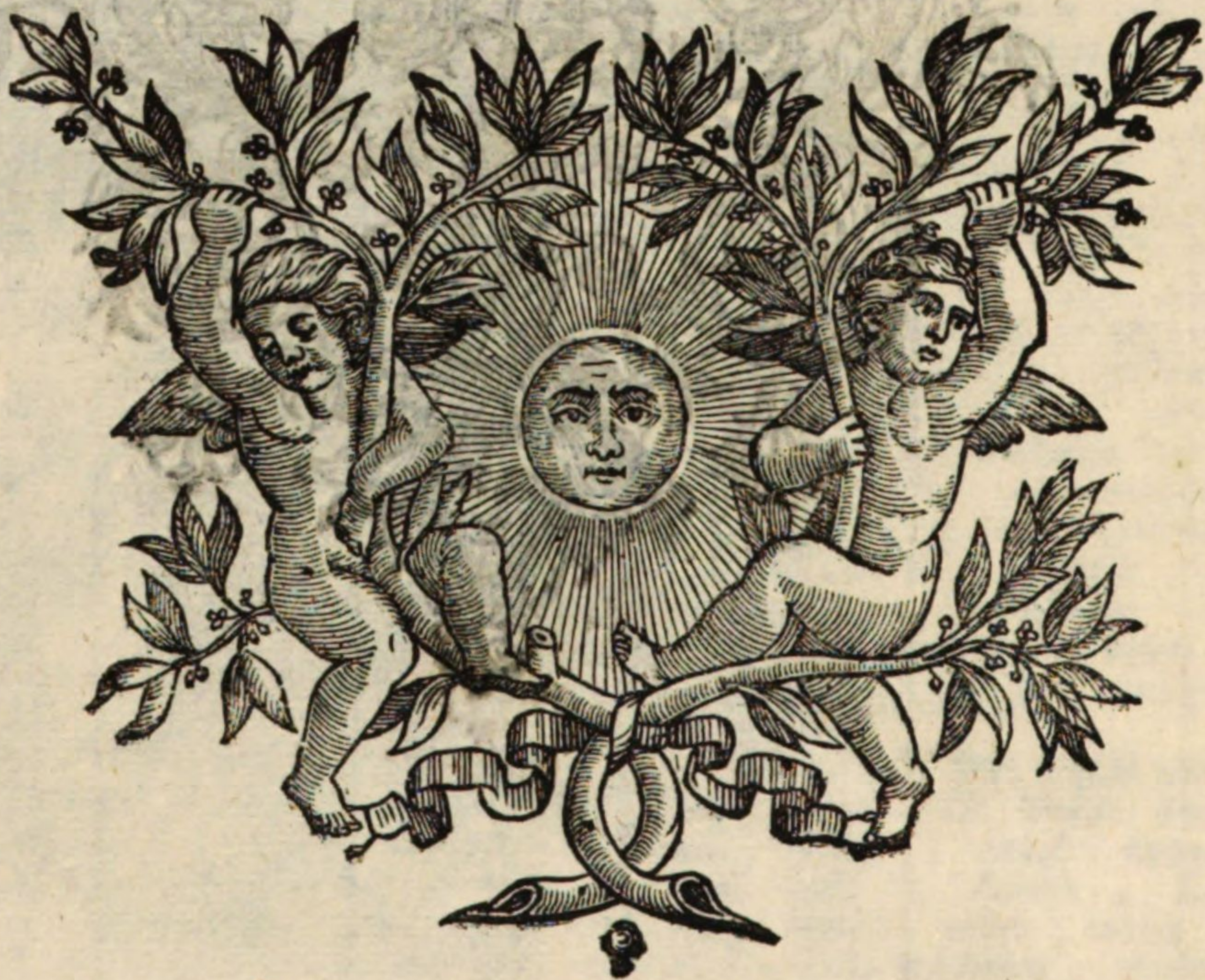

IN DISPUTATIONES GLYCAE

NOTAE.

QUOD ad posteriorem disputationem Glycae attinet; refellit illa ex instituto sententiam Dioptræ de natura Adami media inter mortalem & immortalem. De qua copiose etiam Glycas in Annalibus suis parte prima. Etsi in bonum sensum sententia Dioptræ accipi possit, ut jam supra notabamus. Operæ pretium autem erit, ea, quæ Glycas in Annalibus differit, conferre cum hac ejus disputatione: Inde enim quod hic deest de cibo primi hominis & de ligno scientiæ boni & mali petere licebit, tametsi errat Glycas, quando negat Adamum in Paradiso cibo vero & sensibili usum esse: nec argumenta ejus quidquam concludunt, ut facile demonstrari posset, si id nunc nobis esset propositum. Quare dum minorem errorem, & qui fortasse non tam error est in re, quam nomine, infectatur, in longe majorem incurrit. Nam qui Adamum in statu innocentiae immortalem fuisse asserunt, illi etiam docent, homines in statu innocentiae pati potuisse non solum passionem omnino perfectivam, qualis est receptio luminis & specierum, quæ fit sine ulla deperditione, sed etiam passionem ad animalem vitam necessariam, quæ per se ordinatur, tum ad subministrandos vitales sensitivosque spiritus, quibus ad sensuum operatio-

nes indigemus; tum etiam ad perducendum per nutritionem & augmentationem animal ad debitam quantitatem & statum; tum denique ut semen generetur, quo ad conservationem & propagationem speciei, animal sibi simile possit generare. Licet autem animalis hæc actio ad perfectionem augmentumque tam individui quam speciei per se ordinetur, per accidenstamen conjunctam habet resolutionem ac consumptionem quarundam partium animalis actione calidi in humidum. Quæ causa fuit, cur primi parentes in statu innocentiae cibi sumptione ad vitam tuendam indigerent; nec non certis statutisque temporibus esu fructus ligni vitæ, quo altrix virtus confortaretur, integraque & in suo robore perpetua permaneret, ne actione ac permixtione communis peregrinique nutrimenti debilitarentur paulatim, in infirmamque senectam, ut nos, ea de causa devenirent, tandemque deficerent. Vis enim ligni vitæ ea erat, ut instar pharmaci antidotique præstantissimi non solum nutrimentum purissimum ac defæcatissimum exhiberet, sed etiam altrices vires confortaret, ac in suo robore & puritate conservaret. Hæc & plura alia in eandem sententiam Ludovicus Molina tract. de pere sex dierum Disp. 28. Quem legisse juvabit.

Τ Ο Τ Κ Τ Ρ Ο Τ
ΜΙΚΑΗΛ ΤΟΥ ΓΛΙΚΑ
ΣΙΚΕΛΙΩΤΟΥ
ΒΙΒΛΙΟΣ ΧΡΟΝΙΚΗ.

MICHAELIS GLYCÆ
SICULI
ANNALS,

A MUNDI EXORDIO USQUE AD OBITUM
ALEXII COMNENI.

PRIMA PARS TOTIUS UNIVERSITATIS
rerum a Deo conditarum historiam continet, illustri
expositionis varietate admirandam.

Interprete JOANNE LEUNCLAVIO.

ΒΡΑΧΕΑ ἀναλαβὼν ἐγχαράττω σοι τὸ τοῦ γράμ-
μα, τέκνον μὲ φίλτατον· εἰ δὲ μὲν οἱ αὐτοὶ
ἐκδεδώκασι πόνοις οἱ τὰ χρονικά συγγραφεῖς διηγή-
ματα, ὥστε φιλοτίμως ἐκδέχεται τὰ κοινὰ συγγραμμά-
τῃ· ἐν ὀλίγοις ἐγὼ τὰ τοιαῦτα συμπεπραχθῶν (οἶδα
δὲ ὅτι καὶ πάνυ καταβαρύνει τὰς ἀκοὰς, εἴπερ ὁ λόγος
εἰς μῆκος κατεκταθείη) βραχεῖαν ἰδέσσοι καὶ ταύτῃ
βίβλον συγτίθῃμι.

Αρχή·

Πρὸ πάντων ἐν εἰδέναι σε ἄξιον, ὅτι ἐν ἑξ ἡμέραις ἐ-
ποίησε τὸν κόσμον ὁ Θεός· ἐν δὲ τῇ ἑβδόμῃ κατέ-
παυσεν ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὡς ἐποίησεν· ἡδύνατο
ἐν ἑνὶ μιᾷ ἡμέρᾳ τὰ πάντα παραγαγεῖν, ἐρανὸν δηλονό-
τι, γῆν καὶ θάλατταν, ἰχθύας, αὐτὰ τὰ πετεινά, καὶ τὰ
τέτράποδα, καὶ αὐτὸ τὸ ἄνθρωπον. ἀλλ' ἵνα μὴ ἀφορμῇς
ἐπιδράζονται οἱ ὅς αὐτομάτου τὰ πάντα παραχθῆναι
λέγοντες, ἡμερῶν ἐχράσθη ἑξ ἐπὶ τῇ παραγωγῇ τῆς
κόσμου ὁ δημιουργὸς ἡμῶν καὶ Θεός, ὡς ὁ χρυσορρήμων Ιω-
άννης φησὶν· εἰ δὲ καὶ ἔτι τῶν ποιημάτων ἀπαρτιδέντων
αὐτόματα ταῦτα τινὲς ἐφαντάσθησαν, πολλὰ μᾶλλον εἴ-
περ ὁμῶς καὶ καὶ ταῦτον τὸν καιρὸν προήχθησαν.

Glycæ Annal.

A HUNC etiam brevem commentarium
tibi, charissime fili, conficere lu-
buit. Quamquam enim scriptores annalium
in eo nimio opere laborare video, ut am-
bitioso quodam orationis genere cogitationes
suas exponant: ego tamen meum se-
cutus institutum, quæ ab iis essent tra-
dita, paucis comprehendere malui, quod
cognitum habeam, prolixis orationibus
aures hominum obrutas tædio quodam ad-
fici.

Asterisci aut
lacunas exple-
tas, aut vitia
versionis ca-
stigata desi-
gnant.

Ante omnia vero scire debes, Deum
sex dierum spatio mundum hunc condidisse,
& die septima rerum creationi fine im-
posito quiescere. Poterat quidem uno die
res universas in ortum producere, nimirum
cælum, terram, mare, pisces, volu-
cres, quadrupedes bestias, & in his homi-
nem ipsum: sed ne occasionem erroris hinc
fui arriperent, qui fortuito casu orta perhi-
bent omnia, diebus sex mundum hunc ab-
solvere voluit, quemadmodum aureus o-
rator ille Joannes tradit. Nam si hoc etiam
modo creatis absolutisque rebus, ausi qui-
dam sunt imaginari, casu quodam ortas:
multo magis id fecissent, si pariter eodem-
que tempore conditæ fuissent.

Edit. Paris.
pag. 2.
Cur non uno
die cuncta
condita.

Joannes Chry-
sostomus.

Cur diebus sex
condita.

A

Placuit itidem Deo sex tantum diebus, non pluribus, nec paucioribus opificium mundi hujus absolvere: ut sciremus, nobis quoque sex, cujuslibet septimanæ diebus laborandum, septimumque diem soli celebrationi divinæ impendendum. Nam ea de causa opifex quoque noster ab omnibus operibus suis septimo die quievit. Nec est quod Dominum in Evangelio dicere mireris: Pater meus operatur hactenus, & ipse operor. Nam tum quidem temporis, ut Chrysostomus ait, ab operibus universis quievit, hoc est, creare desinit. quippe post sextum diem haudquam in ortum de nihilo quidquam produxit. Quia vero secundum id creata condita sunt, deinceps adscribimus, fervare non cessavit, absque quo foret, cum nominibus scriptorum qui frequenter a Glyca citantur.

Declaratio di-
cti Christi Jo-
an. cap. 5. 17.
Sacra Scriptu-
ra loca quæ in
Leunclavii edi-
tione de-
sunt, deinceps
adscribimus,
cum nomi-
bus scriptorum
qui frequenter
a Glyca citan-
tur.

Apocal. 21. 1.

Genesis 1. 1.

Cur terra po-
sterius creata.

Chrysostomus.

Gregorius Nyf-
senus.
Edit. Paris.
pag. 3.

Joſue 10. 12.
Poterat hoc
novo labore
superfedere
Leunclavius,
cum ad ma-
num sit omni-
bus probata
Catholicis
vulgata ver-
ſio, quod ſe-
mel heic mo-
niſſe ſufficiat.

Gen. 1. 1.
Basilus.

Deus, ait sacrae historiae scriptor, initio cælum & terram creavit. Animadvertite, fili, dubium hoc loco quiddam incidere: qui cælum prius condiderit, ac deinde terram. Quum enim priore loco fundamenta janciantur, atque ita deinde tectum imponatur ædificiis: omnino terra prius in ortum producenda erat, ac tum demum cælum quoque creandum. Verum aliter egisse Deum, nequaquam tibi mirum videatur. Nam quum opera ipsius omnia naturæ leges excedant, & omnem artis feriem: nihil novum, si etiam in mundi creatione cælum priore loco, terram secundo condidit. Hoc modo divinus ille Joannes hanc dubitationem explicavit. Alii vero dicunt, Deum summum artificem primum cælo condito, deinde terram creasse, ut hoc ipso ineffabilem sapientiam artemque suam declararet. Nam quum de sententia Gregorii Nyssensis, hominis rerum divinarum peritissimi, per cælestis corporis motum celerrimum suo in loco terra stabiliatur, & quasi constringatur: omnino conveniebat id prius creari, quod alterum contineret, quam quod contineretur. Quod si jam quis amplius dubitet, qui factum sit, ut terra de fundamento suo non fuerit emota, quo tempore cælum non agitabatur, motive suo ferebatur, (hanc enim quaestionem eximius ille Maximus in iis, quæ ad Thalassium scripsit, movet) Jesu Nave F. dicente: * Sol apud Gabaonem subsistat, & luna ad Vallem Ælonem: ei respondebimus, ubi Deus velit, ordinem naturæ vinci. Nam si ejus in manu sunt terræ limites, si terræ columnas ipse stabilivit, ut Davides loquitur, si terræ fundamenta certa firmaque jecit, ut perpetuum ea loco non moveantur: desine mirari, quod aliquando cæli motu quiescente de fundamento suo terra non exciderit. Quamquam enim omnia ratione naturæ consentanea fiant hodie, tamen siquidem ita naturæ Dominus ille velit, etiam supra naturæ leges accidere non pauca videmus.

Creavit igitur initio cælum & terram. Et quia, sicut eximius ille Basilus ait, ex obstructione corporis cælestis aer caliginem altam induerat (erant enim, inquit Moses, effusæ abyſſo tenebræ) lucem hanc

Εν ἑξ δὲ καὶ μόναις ἡμέραις, ἔτι * πλείους ἢ ἐλάτ- * Ita M. S. τνας, τῶντι παραχθῆναι τὸν κόσμον ὑπόκεισεν. ἵνα καὶ ἡμεῖς διδαχθῶμεν ἐνταῦθεν, ἕξ ἡμέρας τῆς ἐβδόμης ἐργάζεσθαι, τῇ δὲ ἐβδόμῃ κεχερῆσθαι πρὸς μόνῳ δοξολογίᾳ Θεῷ. διὰ τοῦτο καὶ ὁ δημιουργὸς ἐν τῇ ἐβδόμῃ κατέπαυσεν ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων ὧν ἤρξατο ποιεῖν. εἰ δὲ ὁ Κύριος ἐν Εὐαγγελίοις εὕρηται λέγων. Ὁ πατὴρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, καὶ γὰρ ἐργάζομαι. μὴ θαύμαζε. τότε μὲν γὰρ ὁ Θεός, ὡς ὁ χρυσὸς τῷ γλῶτταν φησὶ, κατέπαυσεν ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων, τῆς ἐν τῇ δημιουργίᾳ μὲν γὰρ τῷ ἐκτίῳ, ἔδεν ἀπὸ τῆς μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παρήγαγεν. ἐπειδὴ δὲ τῷ δημιουργοῦντι σωέχων ἔκτοτε, καὶ σωτηρῶν οὐκ ἐπέλειπεν, εἰ μὴ οὕτω ποιεῖν ἦν, οὐκ ἂν ἐπὶ τοσαύτοις αἰῶσι τὰ τοιαῦτα διήρκεσε. καὶ λίαν δολόως καὶ τήμερον ἐργάζεται λέγεται. Καὶ τῇ μὲν πρώτῃ ἡμέρᾳ ἐποίησε τὸν οὐρανὸν, καὶ τῷ γλῶ. οὐρανὸν ἐκείνον τὸν πρῶτον, τὸν περικαλλῆναι καὶ ἀνατρον, περὶ ἧς καὶ ὁ ἀγγελίστης Ἰωάννης ἐν τῇ Ἀποκαλύψει αὐτοῦ περὶ τῆς μὲν ταῦτα καταστάσεως διεξιὼν, οὕτω φησὶν· εἶδον οὐρανὸν καινόν, καὶ γῆν καινὴν· καὶ ἡ θάλασσα οὐκ ἔστιν ἔτι.

Εν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. πρόσθετε ἀγαπητέ, ὅτι καὶ ταῦτα ἐνταῦθα ὑπόκειται, πῶς ἐποίησε τὸν οὐρανὸν πρότερον, εἴτα τὴν γῆν; ἐπειδὴ γὰρ τὰ θεμέλια καταβάλλονται πρότερον, εἴθ' οὕτως ὁ ὁροφός, ἔδει πάντως παραχθῆναι τὴν γῆν, καὶ τότε τὸν οὐρανόν. ἀλλὰ μὴ θαύμαζε τοῦτο ἕνεκεν. ἐπειδὴ γὰρ πάντα τὰ τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ φύσιν ἐστὶ καὶ τέχνης ἀκολουθίαν, καινὸν πάντως ἔδεν, εἴγε καὶ ἐπὶ τῆς τοῦ κόσμου ταύτου παραγωγῆς, τὸν οὐρανὸν ἐποίησε πρότερον, εἴτα τὴν γῆν. καὶ οὕτω μὲν ὁ θεότατος Ἰωάννης. ἕτεροι δὲ φασιν, ὅτι ὁ ἀριστοτέλης Θεὸς τὸν οὐρανὸν πρότερον παραγαγὼν, εἴτα τὴν γῆν. τὴν ἀπόρητον αὐτῷ σοφίαν καὶ τέχνῳ παρέσχεον. ἐπειδὴ γὰρ, ὡς ὁ τὰ θεῖα σοφὸς Γρηγόριος ὁ Νύσσης φησὶ, ὅτι διὰ τὴν ὀξείαν κινήσεως τῷ οὐρανίου σώματος ἐδράζεται κατὰ χάριν ἡ γῆ καὶ συσφίγγεται, ἔωρεπε πάντως τὸν συνοχέα παραχθῆναι πρότερον, εἴτα τὸν συνοχόμενον. εἰ δὲ καὶ πλέον ἐπαπορήσῃ τις ἐνταῦθα, πῶς ἡ γῆ, λέγων, οὐκ ἔξῃς τῆς οἰκείας βάσεως, ἀκινήτου τοῦ οὐρανοῦ γεγονότος, ὡς ἐν τοῖς πρὸς Θαλάσιον ὁ μέγας Μάξιμος, ὑμῖν καὶ ὁ τοῦ Ναυῆ Ἰησοῦς ἔλεγε. σῆπτο ὁ ἥλιος κατὰ Γαβαῶν, καὶ ἡ σελήνη κατὰ φάραγγα Αἰλῶν. τότε πρὸς αὐτὸν ἐρουῖμην, ὅτι ὅπου βαύλεται ὁ Θεός, κινᾶται φύσεως τάξις. εἰ γὰρ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὰ πέρατα τῆς γῆς, εἰ καὶ τοὺς σύλους τῆς γῆς αὐτὸς ἐξερέωσε, κατὰ φησὶν ὁ Δαβὶδ, εἰ ἐθεμελίωσε τῷ γλῶ ἐπὶ τῷ ἀσφάλειαν αὐτῆς, ὥς ἐμὴ κλιθῆναι εἰς τὸν αἰῶνα, μὴ θαύμαζε, εἴγε καὶ τοῦ οὐρανοῦ ἀκινήτου ποτὲ μέναντος, τῆς οἰκείας ἡ γῆ βάσεως οὐκ ἔξῃς. εἰ γὰρ καὶ φυσικῶς λόγῳ τὰ πάντα γίνονται σήμερον, ἀλλ' εἰ ὁ τῆς φύσεως βουλῆσει δεσπότης, πῶς καὶ ὑπὲρ φύσιν ὁρῶμεν οὐκ ὀλίγα τῶν πραγμάτων γινόμενα.

Εν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. καὶ ἐπειδὴ κατὰ φησὶν ὁ μέγας σίλκιος, ὅς ἀντιφράξῃς τοῦ οὐρανοῦ σώ-

Περὶ οὐρανοῦ

ματος βαδύ σκοτός ὁ αἰὼν ἐνεδύσατο. καὶ σκοτός γάρ, φησὶν, ἐπάνω τῆς ἀβύσσου. παρήγαγε τὸ αἰδητὸν τοῦτο φῶς, ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς. οὐδὲ γὰρ ἀπορρώγα τίνα τῶ νοητοῦ φωτός ἐκείνου τοῦ ταῖς αὐλοῖς προσόντος διωχόμεσιν ἐναπολειφθῆναι ἔπρεπε τῷ ὕλικῳ τούτῳ κόσμῳ καὶ ὁρατῷ, ὅτι μὴδὲ κρινώμενα τοῖς ἐν ἀμφοτέροις νοητοῖς. κατὰ γὰρ τοῦτο καὶ διεσηκέναι μὲν ἀπ' ἀλλήλων τὸν νοητὸν κόσμον καὶ τὸν αἰδητὸν. ἐσηκέναι δὲ τῷ ἰδίῳ ὅρων ἐντός ἢ θεολόγος γλαῦσσα τρανώταται ἔφησε. ὁρῶσεχε οὖν. ἐπειδὴ γὰρ προσάγματι θεῶν περιεκτάδῃ οὐσιόθεν ὁ οὐρανὸς σῶμα ἔχων συνεχέας, ἱκανὸς τῷ ἔξω δῆσισαι τὰ ἐνδόν, * ἀναγκαίως τὸν ἀναπολειφθέντα αὐτῷ τόπον ἀφεγγῇ κατέστησε, τὴν ἔξωθεν αὐγλὴν δῆλός τας. εἴτι γὰρ ἡνὶ τῷ τῆς τοῦ αἰδητοῦ τοῦδε κόσμου συστάσεως, ἐν φωτὶ διήγεν ὁμολογουμένως, ὡς ὁ θεοπάτωρ φησι Βασίλειος. οὐδὲ γὰρ αἱ τῷ Ἀγγέλων ἀξίαι καὶ πᾶσαι αἱ ἐπουράνιαι στρατιαὶ ἐν σκοτεινῇ διήγον, ἀλλ' ἐν φωτὶ καὶ πάσῃ εὐφροσύνῃ πνευματικῇ. τὸ τοίνυν ἐγκόσμιον σκοτός τῇ τοῦ οὐρανοῦ σῶματος παρυπέστη σκιᾷ. ἀλλ' ἐνταῦθα προσέχειν ἄξιον. οὐδὲ γὰρ προσηγείται τῆς ἡμέρας ἡ νύξ, ὡς ἐδοξέ τισιν ἀμαθαινουσι. τὸ γὰρ σκοτός ἐκείνο τὸ πρὸ τῆς παρ' αὐτῆς τοῦδε φωτός, οὔτε οὐσία τίς ἐστιν (ὅς ἀντιφράξεως γὰρ ὑφίστηκεν, ὡς προεῖρηται) οὔτε νύξ ὠνομάδῃ παρὰ τῆς ἀγίας γραφῆς, ὡς ἐντεῦθεν τῆς ἡμέρας τὴν νύκτα προαίτεται. εἰ γὰρ καὶ τοῦ Μωσέως ἡκούσας λέγοντος, ὅτι μὴ τὸ δῆλωσαι τὸν Θεὸν ἀναμέσον τῶ φωτός καὶ ἀναμέσον τῶ σκοτός, τὸ μὲν φῶς ἡμέραν ἐκάλεσε, τὸ δὲ σκοτός ἐκάλεσε νύκτα, μὴ θαύμαζε. οὐδὲ ὅδ' τὸ σκοτός ἐκείνο τὸ πρότερον, ὡς Ἰωσήπος ἐν τῇ κατ' αὐτὸν ἀρχαιολογίᾳ φαίνεται λέγειν, ἀλλὰ τὸ μὴ τὴν συστολὴν τῶ φωτός χάραν αὐτίκα λαβόν, ἐκείνο νύκτα ἐκάλεσε. καὶ ἐγένετο ὅδ', φησὶν, ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωὶ ἡμέρα μία. καὶ πείθου τῷ μεγάλῳ Βασιλεῖ λέγοντι, ὅτι ἡ παρὰ τῆς γενέσεως τῶ φωτός ἐν τῷ κόσμῳ κατέστασις οὐχὶ νύξ ἦν, ἀλλὰ σκοτός. τὸ μὲν τοι δῆλα τὸν πρὸς τὴν ἡμέραν, τὸ νύξ ὠνομάδῃ. ὅπερ νεωτέρας προσηγορίας μὴ τὴν ἡμέραν τετύχηκεν. οὐκοῦν ἡ ἡμέρα προσηγείται τῆς νυκτός. τὸ ὅδ' φῶς ἐκείνο δῆλα χυμένον ὃν ἀπανταχοῦ συνεξέλετο κελύσει τὰ παραγαγόντος αὐτὸ Θεοῦ. συσελλόμενου δὲ πάροδον ἐδίδα τῇ νυκτὶ, κατὰ φησὶν Ἰουστίνος ὁ φιλόσοφος, ὁ καὶ μάρτυς Χρυσῶς, καὶ μετ' ἐκείνους ὁ μέγας Βασίλειος. ἐνδὲν τοι ἔστω τὸ μῆκος ἀμφοτέρων ἐπισυνάπτων ὁ Μωσῆς δῆ μίαν ἡμέραν ὀποκαλῶν, ἔπειτα τὴν ἐκμείνου τῷ χρόνῳ ποιεῖ. καὶ ἐγένετο, λέγων, ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωὶ ἡμέρα μία.

Επίγνωδι οὖν, ἀγαπητέ, ὡς εἶγε τὸ σκοτός ἐκείνο προσηγείτο τῆς ἡμέρας, ἐκείθεν ἂν ὁ Μωσῆς καὶ τὴν τῷ ἡμερῶν ἐπιβεβαιώσῃ, καὶ αὐτὸς ὁ τὴν γλῶτταν χρυσῶς. ἐν γὰρ τῇ εἰς τὴν ἑξαήμερον τρίτῃ αὐτὴ ὁμιλία φησὶν, ὅτι εἰπὼν ὁ Μωσῆς, καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωὶ ἡμέρα μία. ἔδειξε σαφῶς ὅτι τὸ τέλος τῆς νυκτός πλήρωμα τῆς ἡμέρας ἐστίν. ἐπὶ ὅδ' ἅπαν καὶ ἀμφοτέρων τὸ μῆκος ἡμέραν μίαν ἐκάλεσεν.

Οὕτω μὲν οὖν ὁ μέγας Βασίλειος περὶ τῶ Μωσέως φησὶν, ἵνα τὰ πρὸς βεβαίαν τῆς γενέσεως ἴσῃς. *Glyca Annal.*

sensilem produxit Deus, ut in terris ea lueret. Quippe non conveniebat, ut rivus quasi quidam & particula lucis illius intellectibilis, quæ expertibus crassæ materiei potestatibus adest, in hoc crasso & adspectabili mundo relinqueretur, quum harum utraque nihil inter se commune habeat. Nam lucis ipsius ratione mundus intellectibilis & sensibilis inter se diversi sunt, & utriusque lux suos intra limites constitit, quemadmodum Gregorius Theologus clarissime scripsit. Animum igitur iis, quæ dicturi sumus, adverte. Quam mandato divino cælum circa res inclusas subito velut extensum fuisset, corpore continuo præditum, quod facile interiora separare ab extrariis posset: necessario factum est, ut inclusus intra cælum locus expers lucis maneret, secreta nimirum ab eo luce illa extraria. Nam si quæ extiterunt ante mundi hujus sensibilis & interitui obnoxii ortum, haud dubie in luce versabantur, ut magnus ille noster Basilius inquit, nec vel Angeli, vel cæteræ cælestes corporæ in caligine degebant: sed in luce ac omni lætitia spirituali. Quamobrem sequitur, has in mundo primum condito tenebras ex corporis cælestis umbra fuisse perfectas. Hoc tamen loco diligenter a nobis considerari quippiam, operæpretium fuerit. Non diem nox præcessit, ut imperitis quibusdam videtur. Nam illæ tenebræ, quæ ante lucis hujus adspectabilis creationem extiterunt, nec essentia quadam erant, (etenim ex obstructione quadam ortæ sunt, ut prius est indicatum) nec sacris in litteris nox appellantur, ut inde concludi possit, diei noctem esse præponendam. Quamquam enim dicere Mosem audias, Deum postquam lucem a tenebris distinxisset, lucem quidem appellasse diem, tenebras vero noctem: mirum id tamen nequaquam tibi videatur. Quippe non caliginem illam priorem, quemadmodum in libris Originum suis sentire Josephus videtur, sed eam, quæ post collectionem lucis suum mox locum accepit, noctem vocavit. Sunt enim hæc verba Mosis: Facto vespere ac mane, dies unus exstitit. Idcirco potius magnò Basilio fidem habe, qui ait eum statum rerum, qui ante lucis ortum in mundo exstiterit, non noctem, sed tenebras fuisse, cum id, quod diei deinde oppositum fuerit, noctis nomen acceperit, appellationem scilicet diei voce recentiore. Quapropter noctem dies præcedit. Nam lux illa hinc inde diffusa colligebatur mandato Dei, qui eam condiderat: collecta vero, ut Justinus Philosophi Christiani testis, ac eundem sequuti Basilii verbis utar, nocti velut aditum quemdam patefaciebat. Quo fit, ut spatium utriusque conjungens Moses, idque diem appellans unum, temporis mensuram quamdam instituat, quum ait: Facto vespere ac mane, dies unus exstitit.

Quamobrem animadvertito, dilecte fili, quod si caligo ea diem præcessisset, omnino Moses dierum inde mensuram facturus fuerit. Confirmat hæc etiam aureus orator ille noster. Sunt enim hæc ipsius verba, oratione de sex dierum operibus tertia: Quum dicit Moses, Facto vespere ac mane, dies unus exstitit: perspicue demonstrat, finem noctis integrum diem absolvere. Nam eam ob causam utriusque spatium recte diem unum appellavit.

Eodem modo magnus etiam Basilius, inquit, Mosem ut priores ortus partes diei tri-

Locus ille sancti Jo. Damasceni deest in Græco utroque codice.

Dies unus pro primo.

Edit. Paris. pag. 5.

Cæli essentia.

Platonis opinio.

Maximi opinio.

Aristotelis opinio.

* Videtur Interpretes legisse αὐτόπτην, pro θεόπτην, qui Deum vidit.

pag. 6.

bueret, primum diei finem expressisse, deinde noctis: tamquam nocte diem sequente. (quinetiam Damascenus ille Joannes, capitulum de decretorum suorum 20. sic de hac questione differit: Prior extitit dies, ac nox posterior. Itaque nox diem sequitur, & ab initio diei noctisque numeratur.) Quamobrem in hac parte missum mihi Josephum facito, qui quum, ut natione Judæus, caliginis plenus fuerit, ad lucem suspicere noluit: eaque de causa noctem ante diem numeravit. Verum cur unum diem Moses, non primum dixit, quum ait: Facto vespere ac mane, dies unus extitit? cur (inquam) non potius dixit, Dies primus extitit? Etenim hoc rationi magis consentaneum fuisset, quando secundum hæc dicturus erat: Facto vespere ac mane dies alter extitit. Quinetiam secundum & tertium diem primus necessario præcedit. Nimirum diem unum dixit, mensuram diei noctisque definiens, & spatii diurni nocturnique cursum conjungens, tamquam ex plentibus intervallum ac tempus diei (nocte interim sub diei vocabulo comprehensa) viginti & quatuor horis. Nam cæli ab uno eodemque puncto moti ad idem reversio, diei unius spatium fieri consuevit. De cæli autem essentia naturaque curiose quippiam inquiri amplius haud oportet, quam quod vates Esaias dixit, cælum a Deo tanquam fumum quemdam stabilitum esse: quibus verbis ejus natura declaratur esse admodum tenuis.

Plato cæli essentiam constare tradit ex parte quatuor elementorum sive principiorum lucidiorum, atque illa ipsa se cæteris a corporibus secundis differre. Nam ea de parte crassiore orta esse. Sequutus est autem has opiniones Plato, propterea quod materiem corporis expertem præexistere putaret, de qua oriri volebat elementa illa quatuor, ex quibus mundus hic universus constaret. Verum enimvero valeant illi, ut insignis viri Maximi verbis utar, quide nihil quidquam ortum negant. Nos enim profiteamur itidem, ut majestas & amplitudo creatoris nullis sit inclusa descriptaque terminis: non etiam ipsius tum sapientiam, tum potestatem percipi posse. Aristoteles autem alterius cujusdam essentia cælum esse putat, & quintum corpus appellat. Adde esse cælum alterius essentia, nimirum ab essentia quatuor elementorum diversæ, propter illam causam, quod amborum motus diversi sint. Nam elementa quatuor partim ut levia sursum feruntur, partim ut gravia sic a natura comparata sunt, ut deorsum motu suo vergant: quum interium cælum in orbem feratur. De quo sequi necesse sit ut diversum a quatuor elementis esse quiddam statuatur. Hæc sunt horum opiniones. Nos autem facta illis potestate seipsos evertendi ac lapidandi, Mosi fidem habeamus, ut qui rebus ipsis

* ab se perspectis dixerit: Initio Deus cælum ac terram creavit. Adeoque deinceps ex ipsarum rerum sub adspæctum cadentium pulchritudine, pulcherrimum illud rerum auctorem animo complectamur: perinde ac de magnitudine creatorum eorundem, conditorem ipsorum percipimus. Et quid multis verbis opus est? de quatuor quidem elementis omnia producta sunt, verum non ex illa materie corporis experte naturam essentiamque suam elementa acceperunt: quæ extrariorum est sententia: sic tamen hæc intelligantur, ut omnia rerum ab opifice profecta fateamur. Nam die primo, quo cælum ac

A δὴ τῇ ἡμέρᾳ, πρότερον εἶπε τὸ πέρας τῆς ἡμέρας, εἶτα τῆς νυκτὸς, ὡς ἐφεπομένης τῆς νυκτὸς τῇ ἡμέρᾳ. ἄφες λοιπὸν τὰ τοῦ Ἰωσήπου. σκοποὺς γὰρ ἐκεῖνος ὡς Ἰουδαῖος ὑπάρχων μεσὸς, ἀναβλέψαι πρὸς τὸ φῶς οὐκ ἠδύνησεν. ἐν δὲν τοι καὶ τῷ νύκτι τῆς ἡμέρας προέταξε. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρὸ ἡμέρα μία. τίνος ἐνεκεν ἐνταῦθα εἶπεν, ἡμέρα μία, καὶ οὐκ εἶπεν ἡμέρα πρώτη; καίτοι γε τοῦτο ἡ ἀκολουθότερον, εἴγε μετὰ ταῦτα ἐμελλε λέγειν, καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρῶτὴ ἡμέρα δευτέρα. τῆς γὰρ δευτέρας καὶ τῆς τρίτης ἐξ ἀνάγκης πρώτη κατάρχει τε καὶ προηγείται. εἶπεν οὖν ἡμέρα μία, τὸ μέτρον ἡμέρας καὶ νυκτὸς περιορίζων, καὶ συνάπτων τοῦ ἡμερονυκτίου τὸν χρόνον, ὡς τῇ εἰκοσιτρίσας ὥρᾳ μίαν ἐκπληρουσῶν ἡμέρας διάστημα (συνυπακουσμένης τῇ ἡμέρᾳ δηλονότι καὶ τῆς νυκτὸς) καὶ γὰρ ἡ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου ἐπὶ τὸ αὐτὸ πάλιν ἀποκατάστασις ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ γίνεται. καὶ περὶ μὲν τῆς οὐσίας τοῦ οὐρανοῦ πλέον οὐδεὶς πολυπραγμονεῖν, εἴγε καὶ μᾶλλον ὁ προφήτης Ησαίας, ὡς τε καπνὸν αὐτὸν ἐρεωθῆναι φησὶν ὑπὸ Θεοῦ. τῷ φύσιν ἐντεῦθεν αὐτοῦ παριστῶν, ὅτι λεπτὴ λίαν ἐστίν.

Ο δὲ Πλάτων οὐσιασθῆναι λέγει τὸν οὐρανὸν ἐκ τῆς * αὐγοειδεσέρας μοίρας τῆς τεσσάρων στοιχείων, καὶν τούτῳ ὑπερέχει τῇ λοιπῶν σωμάτων αὐτοῦ. ταῦτα γὰρ ἐκ τῆς παχυτέρας μερίδος τῷ γενέσθῳ ἔρχηται. ταῦτα δὲ πάντως ὁ Πλάτων ἐδόξασεν, ἐπειδὴ προϋπάρχειν αἶπο τῷ ἀσώματον ὕλῃ, ἀφ' ἧς ἄρα τὰ τέσσαρα στοιχεία. ἀλλ' ἐρρέπωσαν, ὡς ὁ μέγας φησὶ Μάξιμος, οἱ λέγοντες, ὅτι οὐδὲν ἔξ οὐκ ὄντων ἐγένετο. ἡμεῖς γὰρ φαμέν, ὡς περ τῆς μεγαλωσύνης τοῦ πεποιηκότος οὐκ ἐστὶ πέρας, οὕτως οὐδὲ τῆς σοφίας αὐτοῦ καὶ δυνάμεως κατέληψις. Ο δὲ Αἰσιοτέλης ἑτεροῦσιον τὸν οὐρανὸν, καὶ πέμπτον σῶμα καλεῖ. καλεῖ δὲ αὐτὸν ἑτεροῦσιον, καὶ ἄλλο τι παρὰ τὰ τέσσαρα, ὅτι καὶ ἡ κίνησις ἀμφοτέρων ἀλλήλων καὶ ἄλλη. τὰ μὲν γὰρ ἄνω φέρεται ὡς κούφα. τὰ δὲ πάλιν ὡς βαρέα ὄντα κάτω κέκπηται τῷ φορᾶν. ὁ δὲ οὐρανὸς κυκλικῶς ἔχει τῷ κίνησιν. ἐφ' ᾧ καὶ ἄλλο τι παρὰ τὰ τέσσαρα δοξάζει αὐτὸν. καὶ οὐτοι μὲν ἄνω. ἡμεῖς δὲ καταβάλλεσθαι ὑπ' ἀλλήλων ἀρῆντες αὐτὰς, τῷ θεόπτη περὶ ὧν Μωσὴς λέγοντι, ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἔρανον καὶ τῷ γλῶ. κἀντεῦθεν ἐκ τῶ καλλυτῆς τῇ ὁρῶμεναι τὸν ὑπέρκαλον ἐννοώμεθα. ὡσαύτως ἐκ τῶ μεγέθους αὐτοῦ ἀναλογιζώμεθα τὸν ὑπερμεγέθη καὶ ἄπειρον. καὶ

E δὲ τὸν σοφὸν Σολομῶντα ἐκ μεγέθους καὶ καλλυτῆς κτισμάτων ὁ γενεσιουργὸς αὐτοῦ θεωρεῖται. Καὶ τί χρὴ πολλὰ λέγειν; ἐκ τεσσάρων μὲν ἐν στοιχείων τὰ κτίσματα συνέστησαν, πλὴν ἐκ ἐκ τῆς ἀσώματης ὕλης τὰ στοιχεία τὸ εἶναι εἰλήφασιν, καὶ τὰς ἐξωθεν, ἀλλ' ἔξ αὐτῶ τῶ πάντων δημιουργῆ καὶ Θεοῦ. Ἐν τῇ πρώτῃ δὲ ἡμέρᾳ κατὰ τὸ ἔξ ἐκ ὄντων

* MS. αὐγοειδ.

παρήγαγε τὸν ἄραν καὶ τὴν γῆν ὁ Θεός, πνικαύ-
ται καὶ αὐτὰ συμπαρήγαγε τὰ στοιχεῖα. ὡς ἐντε-
θεν πάντα πρὸς τὸ εἶναι παράγεσθαι. Καὶ περὶ
μὲν τῶν ἄραν τοιαῦτα.

Περὶ τῆς
γῆς.

Περὶ δὲ τῆς γῆς εἶδέναι ὀφείλεις, ὅτι μέσον αὐ-
τῇ τῶ παντὸς ἀπὸρῆται. καὶ τὸ γινώσκον ἀνὲκ τῆς τῆς
ἄστρων κινήσεως. ἰσομεγέθη καὶ ὅς συμπαρτα φαίνε-
ται ἡμῖν ἀνατέλλοντα καὶ μεσουρανοῦντα καὶ δυνόντα.
καὶ τοῦτο ἐστὶν ὅπερ ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῇ περὶ
φωστῆρων ἑκτῇ αὐτοῦ ὁμιλίᾳ φησὶ. τῷ δὲ ἡλίῳ οὐδεὶς
ἐστὶν ἐγγυτάτω, καὶ οὐδεὶς πορρώτατω, ἀλλ' ὅς ἴσου
τοῦ διαστήματος τοῖς κατὰ πᾶν μέρος τῆς γῆς κατωκισ-
μένοις προσβάλλει. προσέχει οὖν. εἰ γὰρ παρήλλα-
ξεν ἡ γῆ τὴν μεσότητά, ἐχρὴν ὁποτέρῳ μὲν προσκε-
χωρήκει τῷ πλείῳ μερῶν, ἐκείνῃ τὰ ἄστρα γινόμε-
να ὁρᾶν μέζονα. ἀρ' ὦν δὲ δίδεσκον αὐτῇ, ἐν τού-
τοις ἐλάσσονα ταῦτα ἀδρεῖν. νῦν δὲ ἀπανταχόθεν
ἴσα ὁράμενα δίδωσιν ἡμῖν ἐννοεῖν. ὅτι μέσον ἡ
γῆ τοῦ παντὸς ἀπὸρῆται. καὶ γὰρ εἰ μὴ τοῦτο
ᾧ, εἰ μὴ καθάπερ εἶπομεν, ἀπὸρῆται αὐτῇ
παρήγαγε κατὰρχας, οὐκ ἂν αἱ κατὰ τόπους κινή-
σεις αὐτῆς ὑπ' ἀνέμων ἐγίνοντο. αἴτιος μὲν γὰρ
τοῦ σεισμοῦ ὁ Θεός κατὰ τὸν εἰπόντα προφήτῳ.
ὁ ἐπιβλέπων ἐπὶ τῇ γῇ, καὶ ποιῶν αὐτῇ τρέ-
μεν. τὸ δὲ συνεχὲς τούτου, γίνεται καὶ παρὰ
τῇ τῆς ὑπογείων ἀνέμων κινήσει. διὰ γὰρ τοῦ-
το καὶ ἐπιόντων μεγάλων σεισμῶν ἄνεμοι τῷ τότε
οὐκ εἰσὶν, ὡς ἐγκλεισμένων αὐτῶν ὑποκάτω κατὰ
τόπους καὶ μάλλον ὑπ' ἀνέμων.

Περὶ ἀνέμων.

Εἰ δὲ καὶ, τί ἐστὶν ὁ ἄνεμος ἐπιζητεῖς, καὶ πό-
θεν ἔχει τὴν γένεσιν, εἶδέναι ὀφείλεις, ὅτι τινὲς
μὲν τὸν αἶρα φασὶ κινούμενον τὰς τῆς ἀνέμων αὔρας
παρέχειν ἡμῖν. ἕτεροι δὲ πάλιν ἐκ τῆς καπνώδους
ἀναθυμιάσεως γεννᾶσθαι τὸν ἄνεμον φάσκουσιν. οἷς
δὴ καὶ προσέχειν σε πλέον βούλομαι. ἡ μὲν γὰρ
τοῦ αἵματος κινήσεις ἐκλυτοῦς ὑπάρχει καὶ χαλαρά. ἡ
δὲ τοῦ ἀνέμου βιασιώτερὰ καὶ τυραννικὴ. καὶ δῆλον
ὅς αὐτῷ τῆς σεισμῶν. οὐδὲν γὰρ ἕτερόν ἐστιν ὁ
σεισμός, εἰ μὴ ὑπογείος ἄνεμος. τεσσάρων δὲ ὄν-
των, ὡς εἰπεῖν, καθολικῶν ἀνέμων, Ἀπηνιῶν
μὲν καὶ Ζέφυρος καὶ εἰσὶ σφοδρότατοι. Βορρᾶς δὲ
καὶ Νότος τυραννικώτατοι. διότι ἐν μὲν τῷ Βορείῳ
καὶ Νοτίῳ πόλῳ, ὅθεν ὁ Βορρᾶς καὶ ὁ Νότος
πνεῖ, μὴ γινόμενος ὁ ἥλιος θερμαίνει τὰ ἐκείσε
χωρία, ἀλλὰ μένει, ψυχρὰ δὲ ὄντα αἶθρ', ἐνικμά
εἰσιν, ὥς ὁμβρῶν πολλῶν γενομένων διὰ τὴν ψύ-
ξιν. εἴτα τῆς γῆς δευρόχου γενομένης, πολλὴ κα-
πνώδης ἀναθυμιάσις ἀναδίδεται. καὶ δεῦθεν τοῦτο σφο-
δροὶ ἄνεμοι γίνονται, ὅ, τε Βορρᾶς καὶ ὁ Νότος. ἐν
δὲ τοῖς ἀνατολικοῖς καὶ δυτικοῖς χωρίοις κινούμενος ὁ
ἥλιος οὐκ ἐὰν ψύξιν γενέσθαι πολλῶν. καὶ διὰ τὸ
οὕτε πολὺς ὑετός γίνεται, οὕτε πολλὴ ἡ καπνώδης
ἀναθυμιάσις, αἵτε τῆς γῆς μὴ δευροχόμενης. ἐν-
θεν τοι καὶ οὐ σφοδροὶ γίνονται ἄνεμοι.

Περὶ ἐπι-
σίων.

Ἀλλὰ καὶ Ἐτήσιοι Βόρειοι ἄνεμοι γίνονται μεθ' ἡμέ-
ρας εἴκοσι τῆς θερινῆς τροπῆς, μετὰ τὴν πνεύσαν
ἐπιτολίαν. τῶν καὶ τῆς χιόνος λυομένης αὐ-
ραι γίνονται ψυχρὰ Βόρειοι. καὶ τούτου χάριν οἱ
διαληφθέντες ἄνεμοι τῷ καιρῷ τῷ κατ' ἐκαστον
ἔτος ἀπάρχονται πνεῖν. καὶ περὶ μὲν τούτων οὐ-

A terram de nihilo in ortum produxit, ipsa
simul elementa condidit: ut inde porro
cætera provenirent. Atque hæcenus, &
huiusmodi de cælo dicta sunt.

De terra scire debes, illam in uni-
versitatis rerum medio quasi suspensam
esse: quod ipsum licet de syderum mo-
tu cognoscas. Nam ea nobis esse ma-
gnitudinis ejusdem videntur omnia, si-
ve orientur, sive medio sint in cælo, si-
ve occidant. Atque hoc illud est, quod
magnus noster Basilius in oratione sexta
de luminaribus ait: neminem soli proxi-
mum esse, nec a sole longissime distare:
sed eum intervallo pari ad quasvis ter-
ræ partes inhabitantes accedere. Qua-
mobrem hæc velim tecum ipsis ante
confideres. Nam si medium hujus uni-
versi locum terra non obtineret, sequi
necesse foret, ut ad quamcumque par-
tem forte propius accederent sydera, istic
majora viderentur: a quibus autem lon-
gius abessent, in iis minora conspiceren-
tur. Nunc vero quum quibuscvis ex par-
tibus appareant æqualia, cogitandum no-
bis relinquunt, terram in universi medio
pendere. Nam absque illo foret, hoc
est nisi locum istum initio rerum sortita
esset, non etiam per ventos * de loco
ad locum moveretur. Etenim terræ mo-
tionis causa quidem est Deus, secun-
dum illud vatis verbum, Qui terram ad-
spicit & eam facit tremere: verum ple-
rumque ventorum subterraneorum vis ac-
cedit. Propterea vehementibus in succu-
sionibus terræ nulli sunt venti, tamquam
inclusis eis infra terram, locis præsertim
cavernosis.

Medium uni-
versi locum
terra obtinet.

Basilius.

* certis in locis
quateretur.
Causæ motus
terræ.

Quod si etiam cognoscere vis, quid sit
ventus, & unde oriatur: scito nonnullos
tradere, quod aer motus ventorum nobis
auras præbeat. Alii vero de fumea quasi
quadam evaporatione ventum gigni di-
cunt, quibus habere te fidem volo. Nam
aeris motio quietior est ac mollior: venti
vero vehementior, majore vi atque impe-
tu ruentis. Potest hoc ipsis ex motibus ter-
ræ cognosci. Nihil enim aliud est terræ-
motus, quam ventus subterraneus. Quum
autem quatuor sint (ut ita loquar) univer-
sales venti, subsolanus quidem ac favo-
ninus non admodum vehementes sunt: a-
quilo vero & auster impetu ac vi maxima
ruunt. Nam quum locis aquilonali austro-
lique polo subjectis, unde tam aquilo quam
auster orientur, solis desit præsentia: ne-
cesse est ea minus incallescere, semperque
tum frigoris copia, tum humoris abunda-
re. Quo fit, ut propter frigiditatem exortis
frequenter imbribus, irrigataque pluri-
mum terra, copiosi fumeique vapores istic
adscendant, de quibus aquilo & auster,
venti longe vehementissimi gignuntur. E-
diverso quum in locis Orientalibus & Oc-
cidentalibus perpetuo sol moveatur, ma-
gnus istic frigus oriri non paritur. Qua de
caussa nec frequentes ibi pluviae sunt, nec
evaporationes istæ fumo consimiles exci-
tantur, quum ipsa etiam terra non admo-
dum sit irrigua. Unde sequi animadvertis,
non etiam acres impetuososque ventos in-
de provenire.

Quid ventus.

Venti princi-
pales.
Qui venti ve-
hementissimi.

Edit. Paris.
pag. 7.

Præterea venti quidam anniversarii, Ventis aniver-
quos Etesias appellant, iique boreales die-
bus ab æstiva solis conversione viginti, sub
canini syderis ortum existere solent. Nam
quum id temporis nives colliquecant, au-
ræ quædam frigidæ ac boreales efficiuntur.
Quæ causa est, ut tum venti, quos indi-
cavimus, flare singulis annis incipiant. Atque

Homerus. hæc de his dicta sunt: Cæterum ventum illum, quem thyellam *Homerus* appellat, *Typhonem* vocat *Aristoteles*, (Latini *turbinem*) propterea quod flatus ipse crassus sit, quasque sono suo verberet id, in quod incidit. Ejus venti causa est vapor quidam crassus, sursum e nubibus delatus, sive hoc terra fiat, sive mari, qui quidem vapor in corpus aliquod solidum & obstitens illis, retro torquetur. Et quia per vim retro actus hic vapor cedere nequit, obstitente illico, quod a tergo sequitur atque imminet: idcirco veluti fractus, in transversum agitur. Ubi consimili modo exceptus a corpore quopiam solido, rursus dissipatur: fitque venti quædam inflexio & turbo, sustollens in altum quicquid vel terra vel mari corripuit. Hinc fit, ut ventum hunc etiam *typhonem* appellent. Nam in orbem circa terram agitur, & suum ad initium reflectit: quæ causa est, quomobrem ingenti vi * aliquid attrahat, & terrenum pulverem rapiat, & naviculas evertat. Eæ deinceps in alia loca distractæ, admirationem quendam & stuporem in spectantibus excitant. Ventus autem is, quem *Ecnephiam* vocant, propemodum huic *typhoni* similis est: nisi quod *typhonem* etiam cernimus, propter crassiorem ejus essentiam, e nube * detractam, quam ne pluvia quidem dissipare potest, solo borea excepto. Hæc tua causa, dilecte fili, breviter exponere lubuit: quando rerum hujusmodi cognitionem expeti abs te mirifice scio.

Edi. Paris.
p. g. 8.

DIES SECUNDA.

Genes. 1. 6.

* ab actu con-
teretur.

Exiliter.

Isa. 23. 2.

Chrysostomus.

*Mundus igni
positurus.*

Isa. 19. 5.

ALTERA die Deus ex aquis firmamentum condidit, quod interstingeret aquas, præsertim secretis illis, quæ supra firmamentum existunt. (Et quantum obsecro de causa Deus supra firmamentum aquam collocavit?) propter ardentissimum solis motum atque calorem. Nam nisi aqua istis esset reposita, * æstus instat vasis testacei media in flamma stantis, & ab aqua destituti, omnia disperderet. Et infra firmamentum itidem aquæ variæ, flumina, stagna, maria sunt, ut ne partes hæc terrestres propter caloris immensitatem exurantur. Norat enim Deus, quemadmodum *Basilius* ait, quantum mundo temporis ad durationem ejus destinasset, & quantum fomenti reponendum igni foret. Propterea præclare dictum est a *Davide*: Qui terram in aquis fundavit. Nam quum aquæ terram humectare non desinant, & eam ut immunis sit ab ignis exustione, conservent: recte dici aquæ fundamentum illius firmissimum possunt. Quæ quidem ita se habere ac fundamenti cujusdam instar aquas terram sustinere, *Joannes Chrysostomus* in libro de statuis illustrius etiam ostendit, his verbis utens: Terram a fontibus suis desertam, & ab humore, qui a mari ac fluminibus ei velut inspergitur, necesse prorsus est exarescere. Et erit aliquando tempus, quum ab igne cuncta exurentur, quemadmodum vates noster *Esaïas* inquit, cum universitatis hujusce Deo quasi colloquens: qui ad abyssum ait, Deserta esto, cunctique fluvii tui exarescant. Itaque Deus ex aquis firmamentum condidit, & ipsi quoque cæli nomen dedit: sed proprie cælum vocatur illud, quod prius est conditum, & quidem ex nihilo: secunda vero significatione cælum sacra littera vocant etiam fundamentum hoc, ex aquis (ut dictum est) ortum. De quo jam intelligis, tradere litteras sa-

Aπὸς ἀνέμων δὲ παρ' Ὀμήρου καλέμενον θυέλλαν ὁ Ἀριστοτέλης τυφῶνα καλεῖ, ὅτι τὸ παχὺ εἶναι τὸ πνεῦμα. καὶ οἶονεὶ τύπτει τὴν φωνὴν τὸν παρατυχόντα. αἰτία δὲ τῆς πίετς ἀνέμου ἀτμὶς παχὺα ἀνῶθεν ἀπὸ τῶν νεφῶν φερομένη, εἴτε καὶ γῆς, εἴτε καὶ θαλάσσης, ἥτις προπταίεσθαι τινὶ ἀντιτύπῳ σώματι, ἀντάπαλιν εἰς τὴν πίσσιν χαρεῖν ὑπὸ τῆς ἐπίδου ἐπακλουδοῦτος ἐπὶ τὰ πλάγια δακνᾷται. εἴτα καὶ κείσε ἀντιτύπῳ συνωπύσασα, πάλιν δρασπορπίζεσθαι, καὶ γίνεται ἐλκίτης συσροή τῆς ἀέρος, μετεωρίζεσθαι καὶ ἀπὸ γῆς καὶ ἀπὸ θαλάσσης τὰ παρατυχόντα σώματα. ἐν δὲν τοι καὶ Σίφωνα τὸν ποῖτον ἀνέμων. καὶ κύκλον τε ᾧ εἰλεῖται περὶ τὴν γῆν, καὶ πρὸς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπανακάμπτεται ἀρχῇ, ὅθεν καὶ λίθος ἐφέλκεται, καὶ χουὶ ἐπισύρεται, καὶ λέμβους ἀνασπᾷ. ἃ δὲ καὶ ἐν ἄλλοις τόποις καταρρήγνυμεθα θαῦμα τοῖς διαμένουσιν ἐμποιοῦσι καὶ ἐκπλήξιν. ὁ δὲ ἐκνεφίας ἀνεμος ὁμοίως χεδὸν τῶν τυφῶν. πλὴν ὁ τυφῶν ὁράται ὅτι τὸ παχυμερές ἐστιν ἐστὶν ἐκ τῆς νέφους ἐφέλκεσθαι. καὶ ἡδὲ ὑπὸς πάυει αὐτὸν, εἰ μὴ μόνος ὁ βορρᾶς. καὶ ταῦτα μὲν, ἀγαπῆτε, κατ' ἐπιτομίῃν ἐχεῖν ὅτι καὶ πολλὰ τῶν ποιεῶν ἐφεύμενον.

H M E P A Δ Ε Υ Τ Ε Ρ Α .

EΤΗΝ δὲ δευτέραν ἡμέραν παρήγαγεν ἐκ τῆς ὑδά-περὶ σερῶ-των αὐτὸ τὸ σερῶμα, ὡς τε δακνᾷζεν ἀνὰ-ματος. μεσον τῆς ὑδάτος τῆς ἐπαῖω τῆς σερῶματος, καὶ ἀνὰ-μεσον τῆς ὑδάτος τῆς ὑποκάτω τῆς σερῶματος. ὕδωρ ὁ Θεὸς ἐναπέθετο ὅτι τὴν τοῦ ἡλίου θερμότητι φέρειν τε καὶ ἐκκαυσιν. καὶ εἰ μὴ ἐκεῖτο ὕδωρ ἐπινοτίζον, σιωτρεῖν ἂν ὑπὸ θερμῆς ὡς ἄγρος ὁσρά-κινον μέσον φλογὸς ἰσάμενον καὶ ὕδωρ μὴ ἔχον. καὶ κάτωθεν ὅτι τὸ ὕδατα ποτὰ, ποταμοὶ τε καὶ λί-μναι καὶ θαλάσσαι, ὡς τε μὴ καταφλεχθῆναι τοῦτ' ἐπὶ πείγειν τῇ ὑπερβολῇ τῆς θερμότητος. ἦ δὲ γὰρ ὁ Θεὸς, ὡς φησὶν ὁ μέγας Βασιλεὺς, ὅσον ἀφῶρεσε τῶ κόσμῳ χρόνον εἰς δαμονίαν, καὶ πόσω χρόνῳ πρὸς ἀποδοῦναι δαπάνην. καλῶς οὖν ἔλεγεν ὁ Δαβὶδ, Ὁ θεμελιώσας τὴν γῆν ἐπὶ τῶ ὑδάτων. ἐπειδὴ ᾧ τὰ ὕδατα τὴν γῆν ἐπινοτίζοντα, φυλάτ-τουςιν αὐτὴν, ὡς τε μὴ καταφρυγῆναι τῶ πυρὶ, ἀλλ' ὡς ἂν εἴη ταῦτα τῇ γῇ θεμελίον ὁχυρώμενον. ὅτι δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, καὶ ὅτι τὰ ὕδατα κατὰ-περ τὴ θεμελίον ὑπαρέχουσι τὴν γῆν, ὁ χρυσορ-ρήμων Ἰωάννης ἐν τῇ βίβλῳ τῶ ἀνδριάντων ἀε-διλότερον ἔδειξε, κατὰ ῥῆμα διεξιὼν οὕτως. ἡ γῆ ἐὰν ἐπιλίπωσιν αὐτὴν αἱ πηγαὶ, καὶ ἡ παρὰ τῆς θαλάσσης καὶ τῶν ποταμῶν * ἐνπεριμένη νοτίς, * ἐνσπεριμένη καταφρυγείσθαι τελεῖσθαι ἀπόλλυται. ἐστὶ μὲν τοι ὅτι καὶ πάντα καταφρυγῆσθαι τῶ πυρὶ, ὡς ὁ ποροφῆτης Ἡσαίας φησὶν, ἐν οἷς πρὸς τὸν τῶ ὅλων Θεὸν δα-λέγεται ὁ λέγων τῇ ἀβύσσῳ, Ἐρημωθήσῃ, καὶ πάντας τῶς ποταμούς σου ξηραῖ. παράγει οὖν ἐξ ὑδάτων τὸ σερῶμα ὁ Θεός, καλέσας αὐτὸ κατα-χρηστικῶς οὐρανόν. καλεῖται μὲν γὰρ οὐρανὸς ἐκεῖνος περὶ ὕδαν. ὁ πρῶτος λαβὼν ἐξ οὐκ ὄντων τὴν σύστασιν κα-τὰ δευτέρον δὲ λόγον καλεῖ οὐρανόν ἡ γραφή καὶ

αὐτὸ τὸ σερέωμα τὸ ἐξ ὕδατων, ὡς εἶπομεν, γε-
νόσ. ἐπίγνωσι ἐν ἐνταῦθα ὅτι δύο παρέδωκεν ἑρῶν
ἡ γραφή. καὶ οἱ μὲν Ἑβραῖοι ἕνα δι' ἁρξίζονται εἶ-
ναι ἑρῶν, ἅτε τῆς Μωσαϊκῆς ἰσορείας παντάπασιν
ὄντες ἀμύνητοι. Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος φησιν, ὅτι
τοσῶτον ἀπέχοντο τῷ δούτῳ ἀπίστειν, ὡς καὶ τελ-
τὸν ἐπίζητεῖν, οὐ τῆς θεᾶς ὁ μακάριος Παῦλος
ἠξίωτο. καὶ αὐτὸν ὃν τὸν αἶρα καλεῖν εἶωθεν οὐρα-
νὸν ἡ γραφή. τὰ πετεινὰ ὃν, φησὶ, τὰ ἑρῶν. καὶ
δώσει Κύριος ἀπὸ τῆς δρόσου τὰ ἑρῶν.

ἀπόσεχε οὐκ. ὁ πρῶτος μὲν ὃν ἑρῶν ὁ ὑπὲρ κεφα-
λῆς ἡμῶν ὑψηλωμένος αἴρ. δούτερος αὐτὸ τὸ σερέω-
μα. καὶ τρίτος ὁ ἐξ ἐκ ὧν καταρχὰς γεγὼς,
εἰς ὃν δὴ καὶ ὁ πάμμεγας ἡρώων Παῦλος. εἰ δὲ
καὶ πλείους οὐρανοὺς ὁ Δαβὶδ ὑπεμφάνει λέγων.
αἰνεῖτε αὐτὸν οἱ ἑρῶν τῶν ἑρῶν. μὴ θαύμαζε.
ἡ γὰρ Ἑβραῖς γλῶττα πληθυντικῶς ἐκφέρειν εἶω-
θε τὰ ἐνικά, ὡς ὁ χρυσὸς τῶν γλῶτταν φησὶν.
ἔγω μὲν ἐν νοήσεσι καὶ ἐνθα λέγει. τῷ καταδιελόν-
τι τῶν ἐρυθρῶν θάλασσαν εἰς θαλάσσεις. μία γὰρ
ἐκεῖσε θαλάσσης γέγονε, καὶ οὐ πολλά. καλεῖ δὲ τὸν
δούτερον ἑρῶν σερέωμα ἡ γραφή, πρὸς ἀντιθέσο-
λὼ τῷ πρῶτου ἑρῶν καὶ αὐτῷ τῷ ὕδατος. εἰκὸς ὃν
τὸν ἐκεῖνον λεπτομέρετον σῶμα τυγχάνειν καὶ εἰ-
λικρινέτερον. Ὁ δὲ ἴδιον ἐξ ὧν ὁ Ησαΐας φησὶν. ὁ
σερέωσας τὸν οὐρανὸν ὡσεὶ καπνόν. ὡσαύτως ὁ τὸ
ὑδὼρ αὐτὸ ὑγρόν τε καὶ μαλακὸν πρὸς αὐτὸ συγκε-
νῶμεν τὸ σερέωμα. Ὁ μὲν οὐκ Ἰωάννης ἐν τῇ κατ'
αὐτὸν ἀρχαιολογίᾳ φησὶν, ὅτι τὸ σερέωμα παράγων
ὁ Θεός, κρύσσων αὐτὸ περιέπληξε, νότιόν τι καὶ
ὑπερῶς πρὸς τῶν ἀπὸ τῶν δρόσων ἀφείλειαν ἀρμολί-
ως αὐτὸ τῇ γῇ ἐμνησανόσατο. ἐκ ἔχει δὲ καὶ τὰ τῆς
ἀληθείας, ὡς οἶμαι, καὶ τὸν ἐκεῖνου σκοπόν. τίνας
ἐνέκεν; ὅτι δρόσοι καὶ ὑετοὶ, πάχυνται καὶ χαλαραὶ καὶ
χιόνες ἐξ ἀναθυμιάσεως λέγονται τῶν περὶ γῆν ὕ-
δατων συνίστασθαι. καὶ πρόσσεχε τῷ μεγάλῳ Βασιλείῳ
περὶ τῶν ἑρῶν ἐν τῇ ἐξαήμερῳ αὐτοῦ διεξιόντι.
καλὴ μὲν ἐν ἡ θαλάσσᾳ ἐστὶ, καὶ ὅτι τοῖς * ἐστέροις
ὑδασιν ἀρχὴ τίς ἐστὶ καὶ πηγὴ, θαλαπομένη μὲν τῇ ἀκ-
τίνι τῆς ἡλίου, ὑποτιθεμένη δὲ τὸ λεπτόν τῷ ὕδατος
ἔξ τῶν ἀτμῶν. ὅπερ ἐλκυθέν εἰς τὸν ἄνω τόπον, εἴτα
καταφυχθέν ἔξ τὸ ὑψηλότερον γενέσθαι τῆς ἀπὸ τῆς ἐ-
δάφους ἀνακλάσεως τῶν ἀκτίνων, καὶ ὁμῶς τῆς ἐκ τῆς νέ-
φους σικίας τῶν φύξιν ἐπιτείνεσης, ὑετὸς γίνεται, καὶ
πιαίνει τῶν γῆν. καὶ μάρτυς τῶν λεγομένων ὁ προφήτης
Αμώς λέγων. Κύριος ὁ ποιῶν πάντα, καὶ μετασκαύ-
ζων, ὁ ἐνάγων τὸ ὑδὼρ τῆς θαλάσσης, καὶ ἐκχέων αὐ-
τὸ ἐπὶ τὸν ὀρόσων τῆς γῆς.

Ὅτι τε τὸ λεπτότερον τε καὶ ποτιμώτερον ἐκ τῆς θα-
λάττης ἀνάγεται τῇ τῆς ἡλίου θερμότητι, καὶ εἰς ἃν ἀπι-
σῆσαι, τὰς ὑποκαυμένους λέβητας ἐνοήσας, οἱ πλή-
ρεις ὄντες ὑγρῶν, πολλάκις κενοὶ κατελείφθησαν, εἰς
ἀτμὸν πάντως τῶν ἐφομένων ἔκκενδοντος. ἀλλὰ καὶ αὐτὸ
τὸ τῆς θαλάττης ὑδὼρ ἴδοι τις ἂν ὑπὸ τῶν ναυτιλλομέ-
νων ἐφόμενον. τῶν καὶ γὰρ ἀπὸ γοῆς ὑποδεχόμενοι
τὰς ἀναγομένας ἐκείθεν ἀτμὰς ἰαμα δέψης ἐν ταῖς ἀ-
νάγκαις δεισκασι. καλῶς ἐν ὁ προφήτης ἔλεγεν. ὁ
ἐνάγων τὸ ὑδὼρ τῆς θαλάσσης, καὶ ἐκχέων αὐτὸ ἐπὶ

A cras duos caelos: tametsi caelum unicum
esse statuant ethnici, prorsus scilicet histo-
riae Mosaicae rudes & imperiti. Quin ma-
gnus etiam Basilius ille scripsit, tantum ab-
esse, ut secundum hoc caelum negemus,
ut tertium praeterea inquiramus, cuius in-
spectio beato Paulo contigit. Quippe ipsum
aera quoque litterae sacrae caelum appella-
re consueverunt, verbi gratia, quum ajunt:
Volucres caeli: item, Largiatur tibi Do-
minus rorem caeli. (Tradit hoc ipsum & Jo. Damascenus 20. capite, quod est
de caelo: quo quidem in capite caelos esse
tres ait, nimirum illud primo caelum, quod
rerum initio de nihilo conditum fuerit: de-
inde alterum ex aquis factum: tertio lo-
co ipsum aera, de quo intelligendum sacras
litteras loqui, quum caeli volucrum men-
tionem faciunt.) Itaque velim animadver-
tas, caelum primum esse hunc aera, supra cap-
ut nostrum explicatum: secundum ab illo,
ipsum firmamentum: tertium id, quod de ni-
hilo principio conditum fuit, in quod etiam
magnus ille Paulus est abreptus. Neque mi-
rum tibi videatur, Davidem videri plures
etiam caelos statuere, quum inquit: Ipsi cae-
lorum caeli Dominum celebrate. Nam He-
braica lingua voces etiam singulares nume-
ro multitudinis efferre consuevit, ut Chry-
sof. ait. Sic & illud accipies, quod Davides
idem dixit: Qui rubrum mare divisit in se-
ctiones. Nam sectio tantum una fuit, non
plures. Et vocant firmamentum litterae sa-
cræ caelum secundum, ad prioris caeli distin-
ctionem, & ipsius etiam aquae. Vero enim
consentaneum est, caelum illud prius esse su-
btilius quoddam corpus, ac purius. Patere
videtur id de verbis Esaiæ dicentis: Qui cae-
lum fumo confumile stabilivit. Sic & aquam
ipsam raram mollemque quum condidisset
Deus ad firmamentum collatam, gelu ei cir-
cumdedit, ac humidam atque pluviæ * red-
didit, ut terræ usibus aptam efficeret, quæ
de rore plurimum utilitatis capit. An non
hæc ita se revera habent? Rores certe, ac
imbres, pruinae, grandines, nives, de aqua-
rum terrestrium exhalatione oriri traduntur.
Atque hic mihi M. Basilii verbis atten-
dito, qui de his hoc modo differit eo libro,
quem de sex primorum ab ortu mundi die-
rum operibus composuit: Pulchrum, ait,
quiddam est mare vel ea de causa, quod
principium & fons est aeriarum aquarum.
Quippe quum a radiis solis incalescit, per ex-
halationes aquam suam tenuissimam amit-
tit: quæ superiora in loca delata, frigoreque
constricta, propterea quod in sublime at-
tracta longius tum a terra, tum solarium
radiatorum fractione absit, ipsa etiam nubis
umbra frigus intendente, fit pluvia, ter-
ramque fecundior reddat. Hoc vates A-
mosus verum esse testatur, quum inquit: Do-
minus est, qui & facit, & immutat vicissim
omnia: qui aquam marinam sursum attollit,
& eam in terræ superficiem effundit.

Basilius.
Psalm. 8. 9.
Gen. 27. 39.
Jo. Damascenus.
Edit. Paris.
pag. 9.

B co ipsum aera, de quo intelligendum sacras
litteras loqui, quum caeli volucrum men-
tionem faciunt.) Itaque velim animadver-
tas, caelum primum esse hunc aera, supra cap-
ut nostrum explicatum: secundum ab illo,
ipsum firmamentum: tertium id, quod de ni-
hilo principio conditum fuit, in quod etiam
magnus ille Paulus est abreptus. Neque mi-
rum tibi videatur, Davidem videri plures
etiam caelos statuere, quum inquit: Ipsi cae-
lorum caeli Dominum celebrate. Nam He-
braica lingua voces etiam singulares nume-
ro multitudinis efferre consuevit, ut Chry-
sof. ait. Sic & illud accipies, quod Davides
idem dixit: Qui rubrum mare divisit in se-
ctiones. Nam sectio tantum una fuit, non
plures. Et vocant firmamentum litterae sa-
cræ caelum secundum, ad prioris caeli distin-
ctionem, & ipsius etiam aquae. Vero enim
consentaneum est, caelum illud prius esse su-
btilius quoddam corpus, ac purius. Patere
videtur id de verbis Esaiæ dicentis: Qui cae-
lum fumo confumile stabilivit. Sic & aquam
ipsam raram mollemque quum condidisset
Deus ad firmamentum collatam, gelu ei cir-
cumdedit, ac humidam atque pluviæ * red-
didit, ut terræ usibus aptam efficeret, quæ
de rore plurimum utilitatis capit. An non
hæc ita se revera habent? Rores certe, ac
imbres, pruinae, grandines, nives, de aqua-
rum terrestrium exhalatione oriri traduntur.
Atque hic mihi M. Basilii verbis atten-
dito, qui de his hoc modo differit eo libro,
quem de sex primorum ab ortu mundi die-
rum operibus composuit: Pulchrum, ait,
quiddam est mare vel ea de causa, quod
principium & fons est aeriarum aquarum.
Quippe quum a radiis solis incalescit, per ex-
halationes aquam suam tenuissimam amit-
tit: quæ superiora in loca delata, frigoreque
constricta, propterea quod in sublime at-
tracta longius tum a terra, tum solarium
radiatorum fractione absit, ipsa etiam nubis
umbra frigus intendente, fit pluvia, ter-
ramque fecundior reddat. Hoc vates A-
mosus verum esse testatur, quum inquit: Do-
minus est, qui & facit, & immutat vicissim
omnia: qui aquam marinam sursum attollit,
& eam in terræ superficiem effundit.

C Isaiæ 51.
* omisit In-
terpres hic Jo-
sephi nomen,
nec mentem
Glycæ expres-
sisse videtur.

Basilius.
Amos. 6.
Qui de aqua
marina quod
potabile sit
eliciatur.

Jam partem illam maris subtiliorem, ma-
gisque veluti potabilem, per calorem solis
ferri sursum, incredibile nemini videri de-
bet, qui lebetibus ignem subjici viderit.

E Etenim illi prius aqua repleti, deinceps hu-
more dilapso sæpe vacui relinquuntur, a-
qua cocta prorsus exhalante. Videmus &
ipsam aquam marinam ab iis coqui, qui tem-
pestatibus jactantur: indeque fieri, ut eorum
usui paulo sit accommodatior. Nam spon-
giis vapores ebullientes excipiunt, quibus in
aqua potabilis penuria sitim restinguunt.
quapropter recte dictum est a vate nostro:
Qui aquam marinam sursum tollit, & eam
in terræ superficiem effundit. Etenim per

* sed & ipsos
fluvios mino-
res reddit.
Cur Nilus per
ariditatem ex-
undet.

exhalationes ortas de locis inferioribus den-
satus aer, guttas quasdam demittit, iisque
terram fecundat ac pinguefacit. Itidem &
sol, quum partibus australibus absolutis ad
boreales se confert, ac æstatem efficit, non
solum aquas haurit, & aridiora corpora no-
stra reddit: sed nonnumquam fluvios * et-
iam minores exsiccat. Eadem ratione fit,
quod Nilum exundare tradunt non consue-
to fluminibus cæteris tempore: sed æstate
media Ægyptum cooperire, quo tempore
sol cælestis cinguli partem aquilonalem per-
meat, & cæteris quidem fluvii calore suo
molestus est, ab hoc autem longissime ab-
est. Ipsa vaporum natura nihil est aliud,
quam attenuata scilicet aqua. Hi ergo quum
attractione solis, ut dictum est, in sublime
tolluntur, & aer inde densatur: pluviae,
nives, grandines, aliaque talia, de humo-
ribus nimirum orta, delabuntur. Ac de his
quidem in hunc modum hæcenus.

Non dubito autem, dilecte fili, te po-
steaquam nunc a Mose conscripta tum de
cælo primo, tum de altero, nimirum de fir-
mamento, & comprehensio inter hosce
duos cælos aquis, percurreris: omnino
(quæ tua sedulitas est, discendique studium)
qui sublimius quiddam ex his elici possit,
indagaturum. Ea de causa tibi divinum ho-
minem, Anastasium illum Sinaiten profe-
ro, qui quum ex Paulo accepisset, omnes
res tam cælestes, quam terrestres sic fa-
ctas esse, ut Christi figuras & imagines
quasdam repræsentent: pleraque prisco in
fœdere perscripta sensu allegorico est in-
terpretatus. Quamobrem audi, quid de cæ-
lis hisce duobus tradat. Superioris, inquit,
cæli natura nobis incomprehensibilis conti-
nere mihi figuram quamdam inadspectabi-
lis illius & incomprehensibilis divinitatis vi-
detur: quemadmodum firmamentum infe-
rius humanæ in Christo naturæ similitudi-
nem habet, quam ille de locis inferis ad-
sumpsit: quum interim aqua illa duorum
cælorum in medio comprehensa, nobis a-
nimam ejus omnis plane labis expertem
repræsentet, qua medium quasi quiddam est
inter divinitatem & carnis crassiciem. Ec-
ce enim cælum illud superius principio
cælum appellatum est, * & quidem natu-
raliter, (quemadmodum etiam Deus ille
* SERMO ab initio Deus est.) At fir-
mamentum illud inferius & materiale, non
ab initio, sed post copulationem cum il-
lo superiore, cæli nomen accepit: quan-
do & sacrosanctum illud Christi corpus
propter deificationem & unionem Deus ef-
ficie dicitur, non a natura propria. Testa-
tur hoc & magnus ille Paulus, quum san-
ctam Christi carnem velamentum appel-
lat, quæ caro inferius adsumpta est de Vir-
ginis sanguine, quemadmodum firmamen-
tum factum est ex aquis inferis. Habes
quod hac in parte tibi sentiendum est.

Anastasi Si-
naitæ allego-
ria.

1. ad Cor. 10. 6.

verbum

Edit. Paris.
pag. 11.

* arida dicitur
in vulgata.

Greg. Nyffe-
nus.

A πρῶτον τῆς γῆς. ὁ γὰρ αἶρ ταῖς κάτωθεν ἀνα-
θυμιάσει καταπικνούμενος, σαγόνας ἀφίησι, καὶ
καταπικνώνει τὴν γῆν. καὶ τὸ καὶ ὁ ἥλιος λύματα
τὰ νότια παρὰσας, ἐπὶ τὰ βόρεια μέρη τρέχει,
καὶ τὸ θέρους ἐργάζεται, ἀναλίσκει τὰ ὕδατα, καὶ
τὰ ἡμέτερα ξηραίνει σώματα. καὶ μὲν τοὶ καὶ τοὺς
πταμένους μικροτέρους εἰς ἰδεῖν. πούτῳ μὲντοι τῷ
λόγῳ καὶ τὸν Νεῖλον αὐτὸν, οὐ κατὰ τὸν αὐτὸν τοῖς
ἄλλοις φασὶ πλημμυρεῖν καιρὸν, ἀλλὰ μεσουῦτος τῆ
θέρους ἐπικλύζειν τὴν Αἴγυπτον. ὡς τοῦ γε ἡλίου
τὴν βορειότεραν πλευρὰν δαδόντος ζώνῳ, καὶ τοῖς
ἄλλοις μὲν ποταμοῖς ἐνοχλοῦντος, πούτῳ δὲ πλεῖ-
στον ἀπέχοντος. ἡ μὲντοι ἑαυτῶν φύσις οὐδὲν ἄλλο εἰς
ἢ λελεπτυσμένον ὕδωρ. ἀναγομένων οὖν, ὡς εἴρη-
ται, αὐτῷ τῇ τῆς ἡλίου ὁλκῇ, κἀντεῦθεν πυκνουμέ-
νου τοῦ αἵρος, ὑετοὶ καταρρήγνυνται, χιών τε καὶ
χάλαζαι, καὶ ὅσα τῆς ὑγρᾶς ὑπάρχει φύσεως ἐγγε-
να. καὶ περὶ μὲν τῶν ἑσῶν.

Οἶδα δὲ ἀγαπητὲ, ὅτι κατ' ἰσορίαν ἐπελθεῖσα
ἡ σὴ φιλομάθεια τὰ παρὰ Μωσέως γραφέντα, πε-
ρεῖτε τὰ πρῶτον ἑρμῆα, περὶ τὰ δὲ δεύτερον, σερέω-
ματος δηλαδὴ, καὶ περὶ τῶν ἐναπειλημένων ὑδά-
των μέσον τῶν δύο τῶν ἑρμῶν, ἐκλαβεῖσθαι τὰ
ποιαῦτα καὶ κατὰ ἀναγωγὴν ἐπιζητεῖ. ταύτην τοὶ καὶ
τὸν Συναίτῳ ἰδὲ παράγω σοι δεῖον Ανασάσιον. ὁ
δὲ θεὸς ἄτος ἀνὴρ ἀκράτος τῆς μεγάλης Παύλης λέγον-
τος, ὅτι πάντα εἰς Χεῖρὸν προτετύπεται, τὰ ἐν ἑρα-
νῷ καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. πούτῳ χάριν ἀληθοειῶς τὰ
πλεῖστα τῆς παλαιᾶς ἐξελάβετο. καὶ ἄκουε τί φησι πε-
ρὶ τῶν οὐρανῶν τῶς αὐτῆς. ἡ τῆς ἀνωτέρου οὐρανοῦ
ἀκατάληπτος φύσις, ἐμοὶ δοκεῖ τύπον ἐπέχειν τῆς ἀ-
νωτέρου καὶ ἀκατάληπτης, Λόγου θεότητος. τὸ δὲ σερέωμα
τὸ κάτωθεν ἀνελθὸν τύπον ἐπέχειν τῆς τῆς Χεῖρός ἀν-
θρωπότητος, ὡς ἔλαβε κάτωθεν. τὸ δὲ ὕδωρ τὸ μέσον
τῶν δύο ἐμπεριληφθὲν εἰκόνα διαγράφει τῆς ἀχάντου
αὐτῆς ψυχῆς μεσιτεδούσης θεότητι καὶ σαρκὸς παχύ-
τητι. Οὐ γὰρ ὅτι ὁ μὲν ἀνώτερος οὐρανὸς φύσει ἀ-
παρχῆς ἐστὶ.

τὸ δὲ σερέωμα τὸ κάτωθεν καὶ ὑλικὸν οὐ
καταρχῆς. καὶ δὲ τὴν πρὸς τὴν ἀνώτερον ἑνωσιν οὐ-
ρανὸς ἐκλήθη, ἐπειδὴ καὶ τὸ ἅγιον τῆς Χεῖρός σῶμα
* τῇ οἰκείᾳ φύσει. συμμαρτυρεῖ δὲ τὸ τοῦ ὁ πάμμεγας * κίτη τι
Παῦλος, καταπέτασμα λέγων τὴν ἀγίαν τῆς Χεῖρός ἰδέ.
σάρκα, ἥτις κάτωθεν καὶ ἐξ αἱμάτων συνεπάγη, κα-
θα δὴ καὶ αὐτὸ τὸ σερέωμα ἐκ τῶν κάτω νοτίδων. ὅ
ταῦτα μὲν τῶν ἑσῶν ἔχει τὸν τρόπον.

DIES TERTIA.

DIE tertia coactæ sunt aquæ om-
nes vi mandati divini suas ad
collectiones, eoque modo * siccum ap-
paruit: quod quidem mox admirabi-
liter omnis generis plantis & arbori-
bus exornabatur. Quippe terra divinæ
voluntatis efficacia corroborata, que-
madmodum Nyssensis antistes scripsit,
hæc omnia subito quasi peperit,

E

ΗΜΕΡΑ ΤΡΙΤΗ.

THI δὲ τρίτῃ ἡμέρᾳ τὰ ὕδατα πάντα εἰς τὰς
ἐαυτῶν συναγωγὰς συνήχθησαν κατα θεῖ-
αν κέλευσιν. καὶ οὕτως ἐφάνη ἡ ξηρὰ, τότε δὴ καὶ
παντοίοις αὐτῇ φυταῖς τε καὶ δένδροις παραδόξως ἐ-
καλλωπίζετο. τῷ γὰρ θεῷ δυναμωθεῖσα βουλή-
ματι, ὡς ὁ Νύσσης φησὶν, ἀδρόον ἀπεκύνειν ἅ-
παντα, οὐ χρόνου διηδεῖσα πρὸς αὐξήσιν τῶν ἐξ
αὐτῆς

αὐτῆς ἀναδιδόμενων ἀλλ' ὅμῃ τοῖς ἀνθρώποις καὶ τὰς καρ-
πὺς ἐκβλάσῃσασα, θεάματι περιέκλυον. εἰ γὰρ
ἀνδρες τι πρᾶγμα, καὶ παρεκτικὸν ὁδῶν ἢ ἀκανθὰ,
ἀλλ' ἐκ ἐξ ἀρχῆς αὐτῆς ἢ γῆ καὶ ταύτῃ ἀνέδωκεν,
ἀλλ' ὡς καὶ μὴ παραβάσιν ἤκασεν ὁ Ἀδάμ. Ἐπι-
κατάρατος ἢ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σε, ἀκάνθας καὶ τρι-
βόλους ἀνατελείσῃ ἵνα ᾗ τῷ τερπνῷ καὶ λύπῃ πα-
ρακειμένῃ ἔχωμεν, καὶ τὰς ἀμαρτίας μνημονεύω-
μεν, ὡς ὁ μέγας φησὶ Βασίλειος, δὲ τὸ ποσοφύη
τῷ ῥόδῳ ἢ ἀκανθὰ. ποσοφύη οὖν. εἰ μὴ ᾗ ἤκασεν ὁ
Ἀδάμ, Ἐπικατάρατος ἢ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σε τὰ χα-
ρὰν ἢ γῆ καὶ αὐτῆς φυτὰ παρὲν χεῖροι ἐγκαρπὰ μὴ δέ-
μα χρόνῳ πορὸς αὐξήσιν. τότε μὲν ᾗ πορὸ τὴ παρα-
βάσεως δηλονότι, ὡς ὁ μέγας φησὶ Βασίλειος, ἐν
ἀκαρεῖα χρόνῳ ῥοπήν ὅτῃ τὴ βλαστῆσεως ἀρξάμενη ἢ
γῆ, ἵνα φυλάξῃ τὰς νόμους τῆ κτίσαντος, πᾶσαν ἰδέαν
αὐξήσεως διεξελθῇσα, οὐδὲ πορὸς τῇ τέλει ἡγαγετὰ
βλαστῆματα. καὶ λειμῶνες μὲν ᾗ ἦσαν βαθεῖς τῇ ἀφ-
ρονίᾳ τῶ χόρτῳ, τῷ δὲ πεδίων τὰ δὲ καρπὰ βεβλῶν-
τα τοῖς λήτοις, εἰκόνα πελάγους κυμαίνοντος ἐν τῇ κί-
νήσει τῷ ἀσαχύων ἀπέσπασε. καὶ ταῦτα μὲν, ὡς καὶ
ἔλεγεν ὁ Θεός, βλαστῆσάτω ἡ γῆ βοτάνῃς χόρτοι. ὅπῃ
νῦν καὶ πορσετῖται, καὶ ξύλον καρπῖμον ποιεῖν καρπὸν,
ἢ τὸ σπέρμα αὐτῶ ἐν αὐτῷ, καὶ γένος, καὶ καθ' ὁμοίω-
τα, ἐπὶ τῇ γῆς. τότε δὲ τότε πᾶσαι μὲν λόχμῃ κατε-
πυκνωτοῦτο, πάντα δὲ ἀνέτρεχε δένδρα, ἐλάται καὶ κέ-
δροι, πεύκαι τε καὶ κυπάρισσοι, καὶ ὅσα ποιαῦται, αἱ τε
ῥοδωνιαὶ καὶ μυρσίναι καὶ δάφναι, πάντα ἐν μιᾷ καιρῷ
ῥοπήν, ἐκ ὅντα πορότερον, εἰς τὸ εἶναι παρήχθη μὴ τὴ
οἰκείας ἐκαστὴ ἰδιότητος.

Μὴ θαύμαζε δὲ εἴπερ αἱ βοτάναι πᾶσαι ἐκ ἐδά-
διμοι. τὰ δὲ μὴ χρησιμύοντα τῷ ἀνθρώπῳ, χρησι-
μὰ ἐστὶ τοῖς δι' αὐτὸν γεγεννημένοις ζώοις, εἰδὲ καὶ δι-
ληθῆρα πορσεῖσιν αὐταῖς, ἐδὲ τὸ ξενίζεσθαι χρή-
πολλάνις γὰρ καὶ ταῦτα παθῶν ἰατῆρα γίνονται. κε-
ραννύμενα δὲ ἐτέραις βοτάναις ἀλέξίκανα γίνονται, καὶ
υἰείας παρεκτικά. οὕτω μὲν οὖν καὶ ὁ μέγας Βασι-
λειός φησιν, ὅτι τῷ δηλητηριωδῶν ἐδὲν ἀργῶς ἐδὲ
ἀχρήστως γεγεννημένον ἐστὶν, εἰ καὶ τὰς ἀχαρεῖς ἡμᾶς
καὶ τὴ πεποινηκότητος παρασυνάξει φρονεῖν. τὰ μὲν δὲ
αὐτῶν ἢ ἑοφλῶ παρέχει τινὶ τῷ ἀλόγων, εἰ καὶ ἡμῖν
αὐτοῖς παρὰ τῆς ἰατρικῆς τέχνης εἰς παραμυθίαν τι-
νῶν ἀρρώσθημάτων ἐξέρχεται. τὸ μὲν δὲ κώνειον οἱ
φάρμακοι βόσκονται δὲ καὶ κατασυνάξει τῆ σώματος τῷ
ἐκ τῆ δηλητηρίας βλάβῃ ὑποδιδράσκοντες. λεπτοῦς
δὲ ἔχοντες τὰς περὶ τῷ καρδίᾳ πόρους, φθάνουσιν
ἐκπέφαι τὸ καταποθῆναι πρὶν τῷ ἀπ' αὐτῆς φύξιν τῷ
καιρῶν κατὰ φασθαι. ἐλλέβορος δὲ ὀρτύγων ἐστὶ ἑο-
φή, ἰδιότητι κράσεως τῷ βλάβῃ ἀποφθιγόντων.
ἐστὶ δὲ καὶ αὐτὰ ταῦτα ἐν καιρῷ ποτε καὶ ἡμῖν χρησιμα-
δὲ μὲν γὰρ τῆ μανδραγόρος ὕπνον οἱ ἰατροὶ κατε-
πάσσει. ὅπῃ καὶ τὰς σφοδρὰς ὁδύνας κατακοιμίζουσιν.
ἡδὲ δὲ τινες τῷ κωνίῳ καὶ τὸ λυσσῶδες ὁρρέζων κατε-
μάρανται, καὶ τῷ ἐλλέβωρ πολλὰ τῶ χρόνῳ παθῶν ἐξε-
μόχλῳσαν ὡς ὁ ἐνόμιζες ἔχειν καὶ τῆ κτίσαντος ἐγ-
κλημα, τὸ πορὸς ἐκ τῶν δὲ χαλεπῶν οὐ πορελήλυθεν.

A non temporis egens intervallo ad incre-
mentum eorum, quæ de ipsa exorirentur:
sed una cum floribus etiam fructus pro-
ferens, jucundum quoddam spectaculum
præbebat. Quod si quis dicat, spinam ef-
ferrem minime pulchram, atque etiam mo-
lestam: is sciat eam rerum initio e terra
non provenisse, sed post mandati primum
divini violationem, quum hæc Adamus au-
diret: Infelicem tui labores terram expe-
riantur, sentes atque carduos tibi procreet:
nimirum ut voluptati dolorem adjunctum
habeamus, eaque re peccati nostri nobis
subeat recordatio, sicut Basilius ait, idcir-
co spinæ rosæ additæ sunt. Itaque velim
hic mihi animadvertas, quod nisi Adamus
audisset, Infelicem tui labores terram ex-
periantur: fortasse deinceps quoque frugi-
feras nobis plantas produxisset, ad incre-
mentum sui nullo temporis spatio indigen-
tes. Nam ante lapsum, ut idem Basilius in-
quit, momento temporis a germinatione
tellus, ut legibus opificis pareret, quavis
augescendi specie absoluta, mox fructus
muros proferebat. Itaque prata copio-
so altoque gramine abundabant, & campi
frugiferi segetibus onerati, motis earum
culmis imaginem fluctuantis pelagi refere-
bant. Et hæc quidem orta sunt, quum dice-
ret Deus: Edat humus gramineas herbas.
Verum posteaquam adjecit, Et arbores
fructiferas, quæ suo quæque in genere se-
men suum in terris habeant: tum vero luci-
densabantur, & quævis arbores oriebantur,
abietes, cedri, pinus, cupressi, cæteræ.
Præterea rosarum myrtorumque frutices, ac
lauri uno temporis momento productæ sunt,
suis quælibet cum proprietatibus, quum an-
tea non existerent.

Nec mirum tibi videri debet non om-
nes herbas esculentas esse. Nam si quæ
homini maxime non sunt usui, nihilomi-
nus aliis animantibus conducunt, quæ pro-
pter hominem condita sunt. Ne id qui-
dem novum existimabis, esse illarum in nu-
mero quasdam venenatas. Etenim illa quo-
que sæpenumero certis morbis medentur.
Nam aliis cum herbis mixtæ valetudinem
nostram tuentur. In hanc sententiam Basi-
lius scribit, nullam herbam venenatam sine
fructu quodam esse factam, utut nos ingra-
ti eas intuentes, impie de rerum opifice sen-
tiamus. Partim namque brutis aliquibus a-
limentum præbent, partim nobis ipsis per
artem medicam ad certorum morborum
depulsionem atque remedium serviunt. Et-
enim cicuta propter peculiarem quamdam
sui corporis constitutionem sturni vescun-
tur, nec quidquam ab ejus herbæ veneno
læduntur. Quippe quum meatus cordi vi-
cini perquam in eis arcti sint, citius haustam
eam concoquunt, quam ejus frigiditas cæ-
teroqui lethalis nocere possit. Itidem elle-
borus * turturum cibis est, nihil ex eo de-
trimenti capientium, propter peculiare ip-
sis temperamentum. Interdum usuenit, ut
eadem herbæ nobis quoque sint usui. Nam

E per mandragoram somnum medici concil-
iant, per * coagulum dolores acres vehe-
mentelque sopiunt. Cicuta nonnullos in-
sanas etiam appetitiones extinxisse accepi-
mus, & elleboro multos diuturnos morbos
abegisse. Quo fit, ut quod reprehenden-
dum in creatore putabas, magis te cohor-
tetur, quo erga ipsum gratus sis. (Inter cæ-
teras autem arbores, quarum mentionem
fecimus, etiam vitæ prudentiæque tum or-
tam esse arborem, Josephus ait, per quam
quid bonum, quid malum esset, dignosce-
retur. Verum mali bonique cognitionem

Quando natæ
spinæ.

Gen. 3. 17.

Basilius.

Idem.

Gen. 1. 11.

Cur herbæ
quædam ve-
nenatæ.
Edit. Paris.
pag. 12.

Basilius.

Cicuta sturni
vescuntur.

* Elleboro co-
turnices; sic
enim verten-
tis temperamentum.
Interdum usuenit,
ut dum erat non
turtures.

* Succum e pa-
paveris scapo
inciso expres-
sum hoc loco
opium signifi-
cat.

Josephus.

Coryssionis.

aliter Chrysostomus noster accipit, uti paulo post intelliges.)

Jam de proprietatibus ac discrimine arborum quam longa institui oratio possit? quo pacto quædam ab sole percoquantur, quædam intra cortices abditæ adolescant. Quorum tener fructus est, eæ foliorum tegmen quoddam crassum habent, ut ficus: quarum contra fructus solidior, iis leviora sunt folia, quod in nucibus est videre. Nimirum illi propter debilitatem suam subsidio majori egebant: his densius crassiusque tegumentum propter umbram noxium quoque fuisset. Folium vitis etiam sectum est, ut aeris injuriis obistere racemus possit, & per rimas illas solis radios largiter recipere.

Præterea merentur admirationem arbores, non solum propter diversi, verumetiam ejusdem generis fructuum discrimina. Et enim alias in masculis, alias in foeminis fructuum notas agnoscunt ii, qui arborum ferendarum periti sunt. In palmis certe alias mares, alias foeminas esse tradunt. Et quod inauditum quiddam ac novum est, amor in eis naturalis existit. Quippe summittit semari foemina, veluti libidine quadam incitata, & complexum expetens: deinde quasi sentiens evenisse sibi fructum ejus, quod expetebat: rursus ramos erigit, ac priorem ad formam redit. Solent & curatores arborum ficos silvestres hortensibus adjungere, quo fructus earum inde dulcior reddatur. Nam si quid in hortensibus est acerbioris, id obscura quadam ratione ad silvestres velut ablegatur. Itidem ficos immaturos, sive grossos, alligantes frugiferis & hortensibus medentur, quo minus earum fructus delabantur atque pereant. Atque hæc fieri opifex hoc modo voluit, abhorrente quadam ratione ab hominum opinione, ut & nos aliquando nostris ab adversariis ad virtutis cultum excitemur. Nam videre est non paucos ex legis quidem præscripto vitam agere, qui tamen in doctrina suos quosdam errores habeant. Quin & illa, de qua diximus palma, quum dulcem fructum ferat, ac nihilominus in amaro plerumque solo reperiatur: significare videtur, posse nos animis incorruptos manere, quamvis inter eos degamus, qui moribus a nobis diffideant.

Præterea discite fili dilecte, quasvis res fragrantibus, si ad eas in propinquo allium & cepæ ferantur, magis etiam odoratas reddi. Nam quicquid in fragrantibus nimis acris aut gravis odoris est, naturalis ratione quadam ad femina illa acriora quasi defluit, quodque reliquum est, fragrantissimum ac suavissimum efficitur. Etiam ruta sub ficu feratur, seipsa fit acrior: nam quod gravis est odoris in ficu, ad ipsam transfertur, quæ ipsa causa fici meliores efficiuntur. (Neque tantum hoc accidit in ruta) sed etiam certæ carnes ad ficum appensæ molliores delictioresque redduntur. Nam ficus arbor (uti diximus) inter omnes alias succi plenissima est: quam obrem halitum ex se calidum, acrem, secandi penetrandique vim habentem emittit: qui quidem avium quarundam carnes molliat ac non nihil coquit. Eadem ex causa fit, quod etiam ferocissimi tauri ad ficum alligati quiescunt, & tangi se patiuntur, omnique prorsus iracundia remissa, tantum non marcescunt. Igitur idem halitus iste in carnes incidens, eas quasi dividit ac teneriores facit. Itidem ante fructus arboris hujus dulces ortæ ficus immaturæ, quas grossos dicimus, inutilem ejus humorem attrahunt, relicto succo qui

Sexus in arboribus discernimen.

Palmæ.

Edit. Paris. pag. 13.

Qui fici dulcescant.

Aliud de palmis.

Qui augeatur fragrantia.

Ruta qui fiat acrior.

Carnes ad ficum ligatæ mollescent.

Tauri ad ficum domari possunt.

A.

Περὶ δὲ τῆς ἰδιότητος καὶ διαφορᾶς τῶν δένδρων, τί ἂν τις εἴποι πῶς τινὰ μὲν πέπτεται τῷ ἡλίῳ, τινὰ δὲ ἐν ἐλύβοις κεκαλυμμένα πληρῆται; καὶ ὧν μὲν ἀπαλὸς ὁ καρπὸς παχὺ τῷ φύλλῳ τὸ σκεπασμένον, ὡς ἐπὶ τῆς συκῆς ὧν δὲ οἱ καρποὶ στεγανώτεροι, ἐλαφρὰ τῶν φύλλων ἢ προσβολῇ, ὡς ἐπὶ τῆς * καρῆας. ὅτι ἐκεῖνα μὲν δὲ τὸ ἀδυνέες πλείονος ἔδει τῆς βοηθείας. ταῖσι δ' ἂν πρὸς βλάβην ἐγένετο παχυτέρα ἢ περιβολὴ ἐκ τῆς ἀπ' αὐτῶν σκιᾶς. πῶς κατεχίσαι τῆς ἀμπέλους τὸ φύλλον, ἵνα καὶ πρὸς τὰς ἐκ τῆς ἀέρος βλάβας ὁ βότρυς ἀντέχη, καὶ τὴν ἀκτῖνα τῆς ἡλίου δὲ τῆς ἀραιότητος διαφιλάως ὑποδέχεται.

Περὶ ἀπαλῶν καὶ στεγανωτέρων. * καρῆας.

Θαυμάσαι δὲ δένδρα, καὶ ἔμνονον πρὸς τὴν διαφορὰν, ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὰ δηλαδὴ τὰ ὁμογενῆ. καὶ ὅς ἄλλος μὲν χαρακτὴρ τῆς καρπῆς τῆς ἀρρένων, ἄλλος δὲ τῆς θηλειῶν παρὰ τοῖς φυτογῶν δὲ ἀνέκει. καὶ αὐτὰς ὅς τῆς φοίνικας εἰς ἀρρένας καὶ θηλείας διίστασι. καὶ τὸ παράδοξον, ἔρως φυσικὸς παρ' αὐτοῖς. ὑποκύπτει γὰρ ἡ θηλεία τῷ ἀρρένῳ ὀργῶσα ἑῶπον τινὰ, καὶ τῆς συμπολοῦς ἐφιεμένη καὶ ἔπος οἶον ἐν αἰδήσει τῆς ὑπολαύσεως γενομένη, καὶ ἀνορθῶται πάλιν τῆς κλάδους, καὶ πρὸς τὸ πρότερον ὑποκαθίστα ἡμίμα. ἀλλ' οἱ τ' αὖτε τῶν θεραπευτῶν καὶ συκῆς ἀγρίας ταῖς ἡμέροις παραφυτεύουσιν, ὡς ἐπιδείξει τὸν καρπὸν αὐτῶν γλυκύτερον γίνεσθαι. εἴτι καὶ ὅς τοῖς ἡμέροις δειμύτερον πρόσσει, πρὸς τὰς ἀγρίας ἀδύλως ἐκπέμπεται. καὶ τῆς ἀλυσθῆς δὲ προσδῆσαντες τῶν δ' ἀκάρπων καὶ ἡμέρων συκῶν τὴν ἀτονίαν ἱῶνται, ῥέοντα ἤδη καὶ σκεδαννύμενον τὸν καρπὸν τοῖς ὀλυσθῶν ἐπέχοντες. ταῦτα μὲν οὖν ὁ ποιητὴς αὐτῶν ἔτι παραδόξως γίνεσθαι συγκαθάρηκε, * * ζωᾶς ἡμᾶς πολλάκις ἐκ τῆς ἀντικειμένης ἡμῖν ὀτονίαν λαμβάνειν πρὸς αὐτὴν γε τῆς ἀρετῆς τὴν ἐπίδειξιν. ἐκ ὀλίγοι γὰρ αὐτὴ ἐν νόμῳ αἰρῆνται ζῶν, καὶ ἐν δόγμασι σφάλλονται. Ἀλλὰ καὶ φοινῆς καρπὸν μὲν ὑποφέρειν γλυκύ, ἐν ἀλμυροῖς δὲ τοῖς ὡς τὰ πολλὰ δ' εἰσκόμῳ, αὐτὸ τὸ αἰνιττεται, ὅτι καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ διωάμεθα τὰ κατὰ γνώμην μὴ διαφορεῖν, καὶ ἐν τοῖς ἐναντίοις τισὶ συνδραμεῖν.

Ορα δὲ ἀγαπήτε, ὅτι καὶ τὰ δῶδῃ πάντα, ὅταν σκόροδα καὶ κρόμυα ταῖς παραφυτεύονται, δῶδεςερα γίνονται. διότι πᾶν εἶτι δριμύ καὶ δύσοσμον ἐν ταῖς ἐστίν, ἐν τοῖς δειμυτέροις τ' ἀπερμάτων φυσικῶς ὑπορρεῖ, καὶ γίνεται τὸ καταλειφθὲν δῶδεςατον. ἀλλὰ καὶ τὸ πῆγανον ὑπὸ τῆς συκῆς φυτοδόμῳ δειμύτερον αὐτῶ γίνεσθαι μετατίθεται γὰρ εἰς αὐτὸ ἐν τῇ συκῇ * βαρύος, καὶ ἐπιδείξει βελτίως τὰ σῦκα γίνεσθαι. ἀλλὰ καὶ κρέντινὰ παρὰ τῇ συκῇ κρεμαννύμενα, δ' ἔρυνται γίνονται τὸ δὲ φυτὸν, ὡς εἴρηται, ἡ συκὴ ἀπάντων ἐστὶν ὑποδῆσαν. θερμὸν πνέμα καὶ δειμύ καὶ τριπτικὸν ἀφίησι, καὶ τὸ ἐρύπτει καὶ πεταίνει τὴν σάρκα τῆς ὀρνιθός. Οθεν καὶ τῶν ταύρων ὁ χαλεπώτατος συκῇ προσδεθείς ἡσυχίαν ἄγει, καὶ φάσεως ἀνέχεται, καὶ ὅλως ἀφίησι τὸ θερμὸν ὡς ὑπομαραινόμενος. τὸ γοῦν τὸ πνέμα καὶ τοῖς κρέασι προσπίπτον δαίρει τὴν σάρκα καὶ περιέρπτει. Διὰ ταῦτα καὶ πρὸς τῆς γλυκείας συκῆς ἑτέρα σῦκα λεγόμενα ὀλυσθοί, τὴν ἀχρηστον ὑγρότητα τῆς φυτῆς ἐν αὐτοῖς ἔλκοντα χρυσότεραν ἀφίησι. καὶ τὸ φησι καὶ ἡ γραφή ἡ συκὴ ἐξὼς ἔχει τῆς ὀλυσθῆς

Περὶ δῶσεων.

τὸ βαρύ.

αὐτῆς. πούτεσιν, ἡ ψυχὴ δὲ καθάρσεως τὸ ἄχρηστον ἅπαν, ὥσπερ ὀλιωθον ἐξλιέγῃ καὶ ἀπαχέτωσεν.

Ἀλλ' εἰδὲ τίτ' σε παραδραμεῖν ἄξιον. λόγος γάρ τις ἐστὶ καὶ τὸ ἡλεκτρον ὅπ' οὐκ εἶναι φυτῶν εἰς λίθου φύσιν ἀποπηγνύμενον. ἀλλὰ καὶ τὰ μὲν τῶν φυτῶν αἰθαλῇ γέγονε, τὰ δὲ γυμνέμενα. καὶ τὰ αἰθαλῶν τὰ μὲν φυλλοβόλα, τὰ δὲ αἰφυλλὰ. καὶ φυλλοβόλα μὲν ἐλαία καὶ πίτυς· λεληθότως δὲ ὑπαλλάσσει τὰ φύλλα, ὥς μηδέποτε δοκεῖν τῆς κόμης ἀπογυμνῆσθαι. αἰφυλλον δὲ ὁ φοῖνιξ, τὸ αὐτὸ φύλλον ἐκ τῆς πρώτης βλαστήσεως συμπαρμένον ἔχει εἰς τέλος. καὶ περὶ μὲν τῶν ὕψους.

Μὴ θαύμαζε δὲ ἀγαπητέ, εἴπερ ἡ ἀγία γραφὴ φησιν, εἰς μίαν συναγωγὴν συναχθῆναι τὸ ὕδωρ, πᾶ δὲ εἰς συναγωγὰς· καὶ τίτ' οὐ κακῆϊνο γέγονε, καὶ ἐκ ἐναντίαςται πρὸς ἄλληλα. Οὐ μὲν ἔν Θεοδώρητος φησιν, ὅτι καλῶς εἶπε καὶ συναγωγὴ καὶ συναγωγὰς ἐπὶ τῶν ὑδάτων· τὰ δὲ πελάγη καὶ τῶν ἐξω ἐπιφάνειαν διηρημένα δοκεῖσιν. ἄλλο γάρ τὸ Ἰνδικὸν πέλαγος, καὶ ἄλλο τὸ Ὑρκανικόν. κάτωθεν δὲ συνήρμουςαι δὲ τινων ὑπογείων πόρων. ἐξωθεν δὲ τὸ μέγα πέλαγος ἐπὶ κεῖται, κατέστιν ὁ Ὠκεανός, τὸ καὶ Ἀτλαντικὸν καλέμενον. καλεῖται δὲ ὕψω δὲ τὸ ἐκείσε ὅρος τὸν Ἀτλαντα. τοσαῦτον δὲ ὁ Ἀτλας ὕψος ὑψηλός ἐστιν, ὥς καὶ κίονα τῶν ἑρῶν παρὰ τοῖς ποιηταῖς λέγεσθαι· ἐπὶ τῶν κεφαλῶν ὑδεῖς ἑώρακε δὲ τὸ χιόνι καλύπτεσθαι. καὶ ὕψω μὲν ὁ δὲ ληφθεὶς Θεοδώρητος.

Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος φησιν, ὅτι καλῶς εἶπεν εἰς μίαν συναγωγὴν. ἵνα δὲ μὴ τὸ ἐπὶ ῥέον ὕδωρ τῶν δεχομένων αὐτὸ χωρίων ὑπερχεόμενον μετεκβαῖνοι αὐτῶν, καὶ ἄλλα δὲ ἄλλων πληροῦν, πᾶσαν καὶ τὴν συνεχὲς ἐπικλύσῃ τῶν ὑπεριόν. συναχθῆναι τὰ ὕδατα, εἶπεν, εἰς συναγωγὴν μίαν· κατέστιν ἄλλη δὲ πούτης μὴ ἀπογεννηθῆναι, ἀλλ' ἐν τῇ πρώτῃ συλλογῇ ἀπομεινάτω τὸ συναγόμενον. καὶ τίτ' καὶ ὁ Ἐκκλησιαστής φησιν, ὅτι πάντες οἱ χεῖμαρροι πορεύονται εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἡ θάλασσα ἐκ ἐστὶν ἐμπιπλαμένη· ἐπειδὴ καὶ τὸ ῥεῖν τοῖς ὕδασι δὲ τὸ θεῖον πρῶταγμα, συναχθῆναι γάρ, φησὶ, τὰ ὕδατα. καὶ τὸ εἶπω τῶν ὁρῶν περιγεγραφεῖται τῶν θάλασσαν δὲ τῆς πρώτης νομοθεσίας ἐστὶ. πρῶσεχε ἀγαπητέ. συνήχθη τὸ ὕδωρ εἰς συναγωγὴν μίαν, καὶ ὥφθη ἡ ξηρὰ. ἐπειδὴ γὰρ ἀόρατος ὡς ἡ γῆ καὶ ἀκατασκεύαστος, ἅτε τῶν ὕδατος ἐπιπολάζοντος αὐτῇ. δὲ τίτ' τὸ ὕδωρ συνήχθη εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῆς, καὶ ὕψως ὁρατὴ γέγονεν ἡ ἀόρατος ἔσα τὸ πρῶτον. Τότε δὲ τότε καὶ φυτοῖς παντοίοις ἐκαλλωπίζετο θεῖον πρῶταγμα, ὥς ἀνωθεν εἴρηται.

Εἰ δὲ καὶ, τίνος ἕνεκεν, ἐπιζητεῖς, ἔγω καὶ μέγας ἡ γῆ τὸν οἰκῆον ἐδέχετο κόσμον, καὶ ἐκ ἐξ ἀρχῆς αὐτῆς ἀπηρτισμένη παρήγετο. ἐγὼ σοι ἐρῶ, μάλλον δὲ ἐκ ἐγὼ, ἀλλ' ὁ τῶν γλωτταν χρυσοῦς. Επειδὴ δὲ ἡ γῆ μήτηρ ἡμῶν ἐστὶ καὶ τροφός, ἐπειδὴ πάντες οἱ αὐτῆς γεγέννηται, καὶ εἰς αὐτῇ αὐτοῖς ἐπὶ τρέφουσιν· ἐπειδὴ * πᾶσαν αὐτῇ λογιδῇ, καὶ αὐτῇ χαρίζεται· ἵνα μὴ τὸ πᾶν αὐτῇ λογιδῇ, καὶ αὐτῇ σέβας αὐτῇ προσαχθῇ, δυνάμει δὴθεν οἰκεία τοσαῦτον ἀγαθῶν ἡμῖν αὐτία γεγεννημένη, δὲ τίτ' πρῶτα μὲν ἐπικαλύπτει

Glisc Anna.

melior est. Propterea sacris in litteris dicitur: Ficus grossos suos extrusit. hoc est, annimus per purgationem sui quicquid est inutile tamquam grossum extrusit & extra se emisit.

Ne id quidem omitti a nobis debet. Ajunt electrum nihil aliud esse, quam succum arborum in lapideam quasi quamdam naturam duratum. Præterea nonnullæ sic conditæ sunt arbores, ut semper florent: nonnullæ foliis nudentur. Idem ex iis quæ semper florent, quædam abjiciunt folia, quædam ea perpetuo retinent. Abjiciunt (verbi gratia) olea & pinus: nam tacite quasi ac latenter folia pro aliis alia sic consequuntur: ut numquam comis suis denudari videantur. Palma vero perpetuis ornata foliis est, & quæ semel accepit, ad finem usque retinet. Ac de his quidem hætenus.

Nec vero mirum tibi videatur, litteras sacras nunc in unam collectionem aquam esse coactam dicere, nunc in collectiones: nam quum utrumque factum sit, nihil hæc inter se pugnant. Ac Theodoritus quidem ait, recte aquarum & collectionem, & collectiones dici: nam maria quod exteriorum superficiem attinet, a se invicem esse divisa videntur. Quippe aliud est Indicum mare, aliud Hyrcanicum, quæ tamen inferius per subterraneos quosdam meatus inter se conjunguntur. Extra hæc autem magnum illud mare situm est, quod Oceanum dicimus, & Atlanticum pelagus: quod nomen est ei ab Atlante inditum, qui mons tantæ sublimitatis est, ut apud poetas cæli columna vocetur. Nemo verticem ejus vidit, propterea quod illa nive tecta sit. Hæc Theodoriti est sententia.

Magnus autem Basilus noster inquit recte dictum, in collectionem unam. Nam ut aqua confluens ea loca non demergeret, a quibus recipitur, nec semper quasi progrediendo, aliaque post alia loca replendo, tandem continuo tractu continentem universam inundaret: idcirco dixit Deus, Coeant aquæ unam in collectionem: hoc est, ab hac aqua nulla se segreget, sed quod modo colligitur, in hac prima collectione persistat. Sic & Solomonus ille concionator inquit: Omnes torrentes in mare pergunt, neque tamen idcirco mare complectunt. Nam ipsam quoque fluxionem suam aquæ hoc ex mandato Dei consequutæ sunt, quum diceret: Coeant aquæ. Ab eadem lege principe profectum est, quod intra limites suos mare circumscriptum manet. Adverte animum, mi fili. Coactæ sunt, ait Moses, unam in collectionem aquæ, ac siccum apparuit. Quia enim terra cerni non poterat, & rudis ac informis erat, dum in ejus superficie fluitaret aqua: propterea suas in collectiones aqua coacta, cerni tandem cæpit terra, prius inadspicibilis. quo quidem tempore mandato divino exornata est omnigenis stirpibus, uti supra indicabamus.

Quod si etiam quæris, quamobrem ita particulatim terra suum ornamentum consequuta sit, non statim ab initio prorsus ab omnibus rebus instructa prodierit: equidem ejus tibi rei causam explicabo, vel potius non ego, sed Joannes Chrysostomus. Nam quum terra sit parens & alitrix hominum, quando ex ea cuncti sunt orti, & in eam redeunt, & quando ea quemvis fructum nobis largitur: ne illi omnia tribuerentur, eaque de causa cultus quidam accederet, tamquam vi facultateque sua tot bona nobis proferenti: idcirco Deus illam primum aqua tegit, &

B ij

Electri origo.
Edit. Paris.
pag. 14.
Arbores a-
conditæ sunt arbores, ut semper florent: nonnullæ foliis nudentur. Idem ex iis quæ semper florent, quædam abjiciunt folia, quædam ea perpetuo retinent. Abjiciunt (verbi gratia) olea & pinus: nam tacite quasi ac latenter folia pro aliis alia sic consequuntur: ut numquam comis suis denudari videantur. Palma vero perpetuis ornata foliis est, & quæ semel accepit, ad finem usque retinet. Ac de his quidem hætenus.

Palma semper
florete, iisdem
retentis foliis.

Theodoritus.

Basilus.

Gen. 1. 9.

Eccles. 1. 7.

Gen. 1. 2.

Quare particu-
latim ornata
terra.

pag. 15.

Chrysostomus.

* videndam
præbet.

inornatam rudemque condit : deinde a-
quam * in collectionem unam cogit ,
atque hoc tandem modo terram in-
fruit .

Qui aqua fue-
rit collecta.

Hoc etiam a nobis inquiri pretium ope-
ræ fuerit , ubinam aqua collecta fuerit , ut
siccum deinceps conspiceretur : siquidem
universa terræ superficies , quemadmodum
sacræ litteræ tradunt , ab aquis occultaba-
tur . De hoc Justin. ille philosophus ac testis

Justinus Martyr
& Basilus .

Christi , magnusque Basil. dicunt , mandato
divino tum concavitates quasdam esse fa-
ctas . cuius rei testes sint insulæ , nullis certis
descriptæ locis , quæ passim reperiuntur . Eæ
concavitates intra se demissam aquam re-
ceperunt . Quod nisi factum fuisset , non di-
xisset Moses , adaperitum siccum apparui-
se . Quinetiam (o insignem Dei curam de
nobis ac providentiam) huiusmodi conca-
vitatibus insulas adjunxit . Cur id quæso ?
ut tempestatibus jactati homines istuc re-
quiescerent , quoties longioribus itineribus
se se dederunt .

Quamobrem
insulæ in mari
relictæ .

Cur salsum ma-
re .

Nec est quod mireris , aquas quidem in
mare fluentes dulces ac potabiles esse , ip-
sum autem mare tantum amarum , nec ulli
ad potum usui . Nam propter exhalatio-
nem illam fumosam , quæ in eo fit , quæque
veluti spumeum efficit & accendit mare ,
ac qualitatem ei amaram indit : tandem
aqua falsa reliquiarum quasi quarundam
instar relinquitur . Et fluvialis quidem aqua
nihil fecius falsa redderetur , quum & ip-
sa sentiat exhalationes , ac uratur : verum id
motus ipsius perpetuus haud concedit . At
mare concavo in loco restagnans , & seor-
sum manens ac insistens , facile falsuginis
causas admittit . Hanc rationem nostram

Jo. Damascenus

Joannes Damascenus confirmat , quum in-
quit : Oceanus cæteroqui potabilis ac dul-
cis , mari aquam suppeditat . Verum quum
ea diu jam uno insistat loco , nec moveatur ,
amarefcit : sole scilicet perpetuo quod sub-
tilius est exhauriente , itemque siphonibus
quasi quibusdam unde nubes existunt , &
pluviae gignuntur , aqua veluti percolatio-
ne quadam edulcata . Eodem modo & Si-
naites Anastasius in commentario suo de
sex primorum dierum operibus hanc rem
explicat : Mare , inquit , erat initio dulce ,
liquoremque potabilem continebat . Sed
deinceps a temporibus diuturnitate ac e-
lementis ipsis eam mutationem accepit ,
quam modo experimur . Nam sol calore
suo maris exhalationes quasdam efficiens ,
ac partem ejus dulciorem attrahens , & in
aera tollens : quod gravissimum est atque
falsius , inferne relinquit . Et crassio-
rem maris aquam esse , quam sint aquæ fluviatiles ,
ipsa res docet . Nam in fluminibus admo-
dum onerata navigia vehi nequeunt , quum
ea mare leviter admodum gestet (ob crassi-
ciem videlicet suam .)

Anastasius Si-
naita .

Edit. Paris.
pag. 16.

Unde fontium
diversus sapor

Præter hæc illud etiam tibi sciendum
est , omnes aquas , sive fontanas , sive putea-
les , e mari suam originem habere . Nam vi-
cina mari terra foraminosa est , multisque
cuniculis abundat , qui sunt ei venarum in-
star , per quas e mari receptis aquis , fon-
tium scaturigines emittit . Quare pro qua-
litate soli etiam fontium aqua comparata
est . Quo fit , ut aquæ quasdam aceti , quæ-
dam olei , quasdam cinereum saporem , a-
liosque tales referant . Nam ejus soli qua-
litatem accipiunt , quod permeant , & de
quo ebulliunt . Sic aquæ calidæ , quemad-
modum Basilus ille magnus ait , vel igneum
quoddam solum penetrantes , vel in ar-
ctum pressæ , vique collisæ , fervorem illum
accipiunt . Eadem de causa magni fontes

Basilus .

A ταύτῃ τῇ ὕδατι , καὶ ἀκατασκόλαστον ποιεῖ . καὶ δὲ
ταῦτα τὸ ὕδωρ εἰς μίαν ἐπισυνάγει συναγωγῇ , καὶ
ἕτως ὁφθῆναι παρασκοῦσάει αὐτῷ .

Ἀλλὰ καὶ τὸ ζῆσαι ἄξιον . Πᾶς συνήχθη τὸ ὕδωρ ,
ὡς ἐντεῦθεν ὁφθῆναι τῷ ξηρῷ , εἶγε τὸ πρόσωπον
ἅπαν τὸ γῆς , ὡς φησιν ἡ γραφή , πῶς ὕδασι ἐκαλύ-
πτετο ; Ἰεσῆος ὁ φιλόσοφος , καὶ μάρτυς Χρῆστος , ὁ
μέγας τε Βασίλειος φασὶν , ὅτι κοιλότητες ἐγένοντο τη-
νικαῦτα καὶ θείας κέλδουσιν . Ἐ τῆ λόγῃ μάρτυρες ἀ-
παράτρεπτοι αἱ καὶ τόπῃς δεισκόμηναι νῆσοι . καὶ ἕτως
αὐταὶ τὸ ὕδωρ ὑποχαλαδὲν ἐδέξαντο . εἰ μὴ γὰρ συ-
νήχθη τὸ ὕδωρ ἐν ταῖς τοιαύταις κοιλότησιν , καὶ αὐ-
τὸ καλυφθῆναι ἔφθασεν ἡ ξηρὰ . ἀλλὰ , κηδεμονίας
Θεοῦ . καὶ νήσῃς ᾗ προσεῖναι ἢ κοιλότησι παρικοῦσα-
σε . τίνος ἐνεκεν ; ὥστε τὰς ναυτιλλομένας ἐκείσε δε-
ναπαύεσθαι , ὡς καὶ καὶ μᾶλλον ὁδοιπορίαις μακρῇς
ἐαυτὰς ἐκδιδόσιν .

Μὴ θαυμάζει δὲ εἶγε ποτίμων ὄντων τῶν εἰς τὴν
θάλασσαν εἰρρεόντων ὑδάτων , ἀλμυρὰ μόνῃ αὐτῇ καὶ
ἄποτος δέκνυνται . δεῖ γὰρ τῷ καπνώδῃ ἀναθυμία-
σιν παρακειμένῳ αὐτῇ καὶ οἶονεὶ παρακαίεσθαι , καὶ
ἢ ἀλμυρὰν αὐτῇ ἐμποῖσθαι ποιότητα , ὥς περ τι
περίπλομα τὸ ἀλμυρὸν ὕδωρ ὑφίσταται . ἔδει μὲν
οὖν ἢ τὸ ἢ ποταμῶν ὕδωρ ἐξατμίζομενον καὶ πα-
ραφλεγόμενον ἀλμυρὸν δέκνυνται . ἀλλ' ἡ δὴ δυνάμει
κίνησις τῶτο ἐ συγχωρεῖ . ἐκείνη δὲ ἐν τόπῳ κοίλῳ
C περιλιμνάζουσα καὶ ἐφ' ἐαυτῇ ἐσῶσα , ἐτοιμοπαθὴς
ἐστὶ τοῖς αἰτίοις τῆς ἀλμυρότητος . τῶτον μὲν τοῖς
λόγον ἐπιβεβαίωσι καὶ ὁ Δαρμασκῆνός Ἰωάννης λέγων .
Οὐ μὲν οὖν Ωκεανὸς πότιμος ὢν καὶ γλυκύτατος ἐπι-
χορηγεῖ τὸ ὕδωρ τῇ θαλάσῃ . χροῖζων ᾗ ὅμως καὶ
ἐσῶς ἀκίνητος πικρὸς γίνεται , τῇ ἡλίου αἰεὶ τὸ λε-
πτότερον ἀνιμωμένῳ , καί περ ἐκ τῶν σιφώνων , ὅθεν
καὶ τὰ νῆφι συνίστανται , καὶ οἱ ὄμβροι γίνονται δε-
τῆς διηθήσεως γλυκυνομένης τῇ ὕδατος . Οὕτω μὲν
οὖν καὶ ὁ θεοπάτης Αναστάσιος ὁ Συναΐτης ἐν τῇ ἐξα-
μέρῳ αὐτῇ διέξεισι λέγων . ἡ δὲ θάλασσα γλυκεῖα
κατὰρχας , καὶ νῆμα πότιμον ἔχουσα . ὕστερον δὲ τῇ
χροῖν καὶ τοῖς στοιχείοις τῷ ἀλλοίωσιν ταύτῃ ἐδέξα-
D το . ὁ γὰρ ἡλῖος , ὡς εἶρηται , τῇ οἰκείᾳ θερμότη-
τι ἐξατμίζων ἢ θάλασσαν , καὶ τὸ γλυκύτερον ἔλκων
καὶ κεντρίζων πρὸς τὸν αἶρα , καὶ τὸ ἀλμυρώτερον
ἐφ' αὐτῇ βαρύτερον . ὅτι δὲ παχύτερόν ἐστι τὸ θαλάτ-
τιον ὕδωρ τῶν ποταμίων ὑδάτων , αὐτὸ τὸ πρᾶγμα
παρίστησιν . ἐν μὲν γὰρ τοῖς ποταμοῖς ἐ δυνάμει
πλοῖα βαρὺ ἔχοντα φόρτον πλεῖν . ἐν δὲ τῇ θα-
λάσῃ ἐλαφρῶς ταῦτα .

Πρὸς τούτοις δὲ καὶ τῶτο δεῖν εἶδέναι σε , ὅτι πάν-
τα τὰ ὕδατα ταῖς πηγμαῖα καὶ φρεατῖα ἐκ τῆ θα-
λάττης ἔχουσι τὰς ἀρχὰς . ἡ γὰρ γειτονέσα τῇ θα-
λάσῃ γῆ δ᾽ ἀτρητὸς ἐστὶ καὶ ὑπόνομος , ὥς περ τινας φλέ-
βας ἔχουσα , δι' ὧν ἐκ τῆς θαλάττης δεχομένη τὰ
ὑδατα , τὰς πηγὰς ἀναδίδωσι . πρὸς οὖν τῷ
ποιότητι τῆς γῆς καὶ τὸ ἢ πηγῶν ὕδωρ ἀνέσει . καὶ
τῶτο καὶ ὕδατα ὀξῶδη , ἢ ἐλαιώδη , πεφρωδῆ , καὶ
ὅσα τοιαῦτα . τὰ πάντα γὰρ τὸ ποιότητος ἐκείθεν
μετέχουσιν ἀφ' ἧς γῆς διέρχονται τε ἢ ἀνέρχονται .
ἕτω οὖν μὲν καὶ τὰ * πυρὰ ὕδατα διὰ πυρώδους * θερμῆς
γῆς διέρχόμενα , ὡς ὁ μέγας φησὶ Βασίλειος ,
ἢ στενοχωρέμενα καὶ βία ἐκινούμενα , τῷ ζέσει ἐκεί-
νῃ

θερμῆς

ἐκείθεν ἐφίλκονται μέντοι μεγάλαι πηγαι, διὰ τὸ τοῦ
μαῖλον ἐν ὄρεσι γίνονται, ὅτι μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς ὄρας
γίνεται κορυφῆς ἢ ἀπὸ τῆς βάθους ὀλκῆς ἀναδυμίαις,
καὶ μαῖλον εἰ σμφῶδες τύχη τὸ ὄρος εἶναι, καὶ πρὸς τὴν
ὀλκὴν ἐπιτίθειον. εἶτα καταρρέον ἐνθεν καὶ ἐκείθεν τὸ ὕ-
δωρ, καὶ ἐν τινὶ τόπῳ συρρέουσιν, καὶ γὰρ ἐκείσε ῥήγνυ-
σι, καὶ ἔτι μετὰ βίας ἐξέρχεται. αἰνῆτος δὲ ἡ πηγὴ,
ὅτι καὶ διωκτικὴ ἢ ἀπὸ τῆς βάθους παρὰ τῆς ἡλίας ὀλκῆς. καὶ
μαρτυροῦσι τῷ λόγῳ τὰ μέγιστα ὄρων, ὅ, τε Καύκα-
σος, ὁ Παρνασσός, ἡ Πυρρήνη, καὶ ὅσα τοιαῦτα, μέγιστοι
γὰρ ἐκείθεν ῥέουσι ποταμοὶ τὰς ἀρχὰς ἔχοντες ἀπὸ τῆς με-
γάλων πηγῶν. καὶ τίς ἔτι πολλὰ λέγειν; πάσης ποτα-
μῶν ῥέουσας καὶ ἀμπώτιδος, καὶ ὅσα φυσικὰς ἔχει τὰς κι-
νήσεις καὶ τὰς ἀρχὰς, πάντων αἰτίος ὁ ἡλίας ἐστίν, παρὰ
Θεοῦ καὶ παντοδαπῇ ταύτῃ λαβὼν ἐνέργειαν. ὅρα γὰρ ὅ-
τι φυσικὴ δύναμις καὶ περιτομία θερμότητος, ἐλαττικὸς ἐ-
στὶ τῆς ἐν τῷ βάθει ὑγρότητος. ὅθεν ἑαρος καὶ θέρους πλε-
σιάζων ἡμῖν ἀνέλκει καὶ ἐν ταῖς δένδροις ἐκμάδα, καὶ ἔγ-
καρπα ταῦτα ποιεῖ. αὐτὸ τὸ θέρους, αὐτὸ τὸ μετόπωρον,
ὅ, τε χειμῶν, καὶ τὰ λοιπά.

Περὶ Νείλου
ποταμοῦ.

Ὁ μὲν τοι Νεῖλος ἀγαπητὴ, καὶ τῇ θειῇ ὥρᾳ αὐξέ-
ται. πάντες γὰρ νέφους ὑπὲρ ἀνέμων ἐλαυνομένην μέχρι τῆς
κεκαυμένης ζώνης, καὶ ντεῦθεν ὑπὲρ λάβρα ῥήγνυμένα,
ὄργαζοιτο Νεῖλος, καὶ ποταμὸς εἶναι ἔκ ἀνέχεται. καὶ γὰρ οἱ-
κειας ὁ χθὺς ἐξέρχεται καὶ κατασταλαττίζει τὴν Αἴγυπτον,
καὶ γλυκύς μὲν ὁ Νεῖλος. ἐξ ὁμβρῶν γὰρ. χλιαρὸς δὲ ὡς
ἐκ θερμότητος ἀρξάμενος. καὶ τὸ καὶ αὐρας ἐκ ἀναδίδω-
σιν, ὡς οἱ λοιποὶ ποταμοί. καὶ γὰρ νεφῶν ἐλαυνομένων,
ὡς εἴρηται, ὑπὸ τῶν ἐπὶ τῶν ἀνέμων, ἢ ἐμπεριεχομένη
τέτοις ἀτμῇς ὑπὸ τῆς καὶ τῶν πυρώδους ἀπασα ἐξικμά-
ζεται, καὶ τὴν χάριν ὁ Νεῖλος αὐρας ἐκ ἀναδίδωσιν.
οἱ δὲ καθάπερ τινὲς ὥρῃσιν, ὑπὸ χιόνος τηκομένης
αὐξόμενος ἦν, αὐραὶ αὐτῇ ἐκείθεν διαφίλει ἀνεπέμποντο.
τὸ μὲν τοι κατὰ τὸν Νεῖλον, ἀγαπητὴ, θαῦμα, καθά-
φισιν ὁ Θεὸς Ἀναστάσιος, πρὸς πίσωσιν τῆς ἀρχαίας κοσ-
μοποιίας γίνεσθαι συνηχώρησεν ὁ Θεός. τίς καὶ γὰρ ὄρων
τὸν Νεῖλον κατασταλαττίζοντα τὴν Αἴγυπτον, καὶ αὐτῆς ἀ-
ποκαθιστάμενον, ἐκ αὐτῆς καὶ τῆς ἡμέρας ἐκείνης πῖσιν λάβη,
καθ' ἣν εἰς μίαν συναγωγὴν τὸ ὕδατος ἐπισυναχθέντος
ἐφάνη ἡ ξηρά;

Ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς πλησίον χώροις αὐτοῖς τῇ Πενταπόλει
τῇ βαρβαρικῇ ἀδύτοις ὕδασι, ἡ τῶν λίθων φύσις ἀνω-
φερὴς ἐπιφερομένη, αὐτὰς ἐκείθεν ἐλγχει τὰς μὴ πι-
σεύοντας, ὅτι ἐπὶ τῶν ὑδάτων ὑπὲρ φύσιν ὁ Θεός καὶ βα-
ρεῖαν ταύτῃ γλῶσσαν ἀπώρησεν. ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς λεγομέ-
νοις Λυκίοις ὄρεσι τὸ ὕδωρ καὶ τὸ πῦρ ὁμοῦ συνίεντα καὶ ἀ-
διαίρετον ἐπὶ Χερσὶ τῶν δύο φύσεων ἐνέωσιν, τὸ θεότιτος φη-
μι καὶ ἀνθρωπότητος, ἡμᾶς ἐκδιδάσκουσιν. ἀλλὰ πῶς ἐ-
πὶ ταῖς τοιαύταις ποιητῶν εἰκότως ἀντισημνήσειν; ἐπεὶ δὲ γὰρ
πολυεὶδὴ καὶ τὰ ἐκ τῆς γῆς ἀναδιδόμενα θερμὰ ὕδατα. τὰ
μὲν γὰρ αὐτῶν χαυνοὶ τὰ τεταμένα τῶν νεύρων, τὰ δὲ σφίγ-
γει καὶ τοιοῦτα τὰ λευμένα. καὶ τὰ μὲν φλέγματι πολέμια,
τὰ δὲ μελαίνῃ χολῇ. καὶ ἄλλα πάλιν ἄλλων χρεῖαν παρέ-
χουσι τῇ κελεύσει τῆς παραγαγόντος αὐτὰ. καὶ ἡμεῖς ἀ-
χάριστοι περὶ τῆς διεργετικῆς φαινόμεθα.

Καὶ ὅπως μὲν ἀγαπητὴ, καὶ ποῖον ἔστω θερμὰ
κατὰ τὴν ἀνέρχονται ὕδατα, εἴρηται ἀνωθεν. ἀναγκαῖον
δὲ συμπαραληφθῆναι τῷ λόγῳ, ὅπερ Πατερίκιος τις
ἐπίσκοπος Προύσης εὐρηται λέγων περὶ τῶν θερμῶν
ὑδάτων. πῦρ γὰρ καὶ ὕδωρ ἐν τῇ ἐρανῇ εἶναι λέγει.

plurimumque in montibus oriuntur, quod ad
ipsum etiam montis verticem attractio qua-
dam & exhalatio de partibus imis fiat: præ-
sertim si mons cavernosus forte sit, & ad
hanc attractionem idoneus. Deinde hac &
illac demanans aqua, & quodam in loco
confluens, terram istuc perfrangit, ac vi e-
xit. Et perennes sunt hi fontes, quia perpe-
tuo fit ab imo solis attractio. Verum hoc ef-
se, montes longe maximi testantur, nimi-
rum Caucasus, Parnassus, Pyrene, cæteri.
Nam ex eis amnes amplissimi promanant,
de magnis orti fontibus. Et quid hac de re
prolixius differi opus est? Omnis annuum
fluxionis, omnis reciprocationis, aliarum-
que rerum in fluviis, quæ motus & causas
naturales habent, sol auctor est, a Deo effi-
cacitatem hanc omnigenam consequutus. Ille naturali quadam vi facultateque sua,
& caloris abundantia, humores imos com-
moveere potest. Quo fit, ut verno æstivoque
tempore propius ad nos accedens, succum
in arboribus sursum trahat, easque frugi-
feras reddat. Ejus est æstas, autumnus,
hyems.

Unde fontium
perennitas.

Nili incrementa per æstatem fiunt.
Quippe tum nubes omnes a ventis ad tor-
ridam usque zonam abiguntur, ubi vehe-
mente copiosaque pluvia delapsa, turgescit
Nilus, nec se pro flumine haberi vulc
amplius. Nam ripas suas egreditur, & Æ-
gyptum exundatione quasi marina quadam
operit. Et dulcis ille quidem est, tamquam
a pluviis ortus: sed tepidus, uti cujus ab æstu
fit principium. Eadem de causa reliquorum
annuum more nullas auras præbet. Nam cum
nubes, ut antea diximus, a ventis anniver-
sariis abiguntur, vapor omnis residuus ab eorum
locorum æstu consumitur: quæ ratio est, quâ-
obrem auræ a Nilo nullæ proveniant. Quod
si de quorundam opinione, liquefcentibus a
nivibus auferceret, haud dubie largas ex re-
giones auras ex Nilo haberent. Atq; hoc Ni-
li prodigium, a nobis commemoratum, sicut
Anast. ille noster ait, fieri vult Deus, ut priscae
mundi hujus creationi fides habeatur. Quis
enim Nilum cernens Ægyptum inundantem,
ac rursus intra pristinas ripas suas redeuntem,
non etiam de illo die certus sit, quo coacta in
collectionem unam aqua, siccum apparuit?

Rursum de
causis inunda-
tionis Nili.

Edit. Paris.
pag. 17.

Quinetiam in finitimis Ægypto locis, ni-
mirum aquis inaccessis, quæ sunt in Pentapoli
barbarica, lapidum natura sursum tendens ac
natans, illos coarguit homines, qui non cre-
dunt, Deum terram hanc, ingenti pondere
gravem, super aquarum naturam veluti sus-
pendisse. Idem in montibus, qui Lycii dicun-
tur, aqua & ignis simul conjuncta, non divi-
dendam in Christo duarum naturarum unio-
nem, divinæ inquam & humanæ, nobis osten-
dunt. Quo pacto quis opificem ob hæc ex di-
gnitate celebrare possit? Nam cum varii sint
morbi, qui nobis accidunt, etiam multiplices
aquæ calidæ de terra scaturiunt, quæ iisdem
medentur. Quippe nonnullæ ipsarum nervos
laxant, nonnullæ constringunt & laxatos
vicissim tendunt: aliæ vim pituitæ, aliæ bi-
lis nigrae contrariam habent: aliæ denique
præstant usum alium, idque de mandato
ipsius earum auctoris: ut ut erga eum optime
de nobis merentem ingrati nos simus.

Anast. St.
nata.

Lapides in a-
qua natantes.

Aqua & ignis
in Lyciis mon-
tibus conjun-
ctim.

Thermarum di-
scrimina.

Et quo quidem pacto aquæ calidæ de
locis subterraneis scaturiant, superius est
indicatum. Fuerit autem operæpretium
hoc loco narrationis nostræ verba quædam
inferi, quæ Patricius Prusensis antistes (ex
oratione sancti viri Pionii sumpta) de cali-
dis aquis recenfer. Ait is ignem & aquam in
cælo esse. Consimiliter & sub terra tam
ignem, quam aquam abditam esse, de quibus
B iiij

Patricius Pru-
senus Episc.

bus fontes, quasi siphones quidam, ad usum vitæ nostræ scaturiant. Joannes vero Damascenus, Oceanum inquit fluminis cujusdam instar terram universam circumdare: de quo mihi etiam litteræ sacræ loqui videntur, quum amnem de paradiso exire tradunt, qui aquam dulcem ac potabilem habeat: eumque deinde quatuor in principia, hoc est, quatuor fluvios dididi. Quod si etiam scire cupis, quam ob causam aquæ pluvix posteaquam ad nos delapsæ sunt, tantopere corrumpantur ac putrescant, sole quod in ea subtilissimum est percolante, ac sursum attrahente: lubenter eam quoque tibi subjiciamus. Est harum natura inter aquas cæteras maxime mixta, quippe sol ex quibusvis rebus humidis aliquid sursum attrahit. Hæc igitur inæqualitas mobilis admodum est, & ad corruptionem celeriter spectat. Præterea subvektorum a sole in aera humorum pars gravissima crassissimaque rursus deorsum fertur, quum ita comparatæ sint res graves, ut deorsum ferri soleant: interim pars exhalationum tenuissima, ventorum in naturam convertitur. Ac de his quidem hæcenus dictum esto.

DIES QUARTA.

Quid luminaria. **D**IE quarta Deus luminaria creata firmamento inseruit. Quum autem appellari audis luminaria, nil aliud cogitabis, quam esse illa quasi vasa quædam & receptacula lucis. Etenim fuit Deus illo lumine, quod die primo condiderat, & in omnia luminaria distributo, (quamquam aliud hac in parte Chrysostomo placet) quasi quasdam in lucernas id collocavit, ut terram sua luce collustrarent. Chrysostomus. autem, vir haud dubie divinus, in oratione de sex dierum operibus quinta, sic ad verbum hac de re disseruit. Vides sapientiam opificis: saltem verbum eloquutus est, & admirandum hoc elementum, videlicet sol, in ortum productus fuit. Nam illum Moses luminare magnum appellat, & ad diei moderationem factum ait. Quippe diem is pulchriorem & jucundiorē nobis efficit, quæ ipsa causa est, quamobrem Deus eum die quarto condiderit, ne scilicet existimares, solem diei auctorem esse. Toti nimirum dies tres creationem solis antecesserunt. Ideo putabis, voluisse Deum per hoc elementum diei lucem aliquanto jucundiorē nobis reddere. Quibus in verbis animadvertere te volo, videri Joannem hunc nostrum aliam dicere lucem, quæ die primo fuerit condita: & aliam quæ die quarto, longe priori splendidiorē. Basiliius autem magnus in oratione sexta de luminariis, ne reliquos sanctissimos patres commemorem, dilucidius hac de re verbis hisce disserit. Si jam ante lucis ortus præcesserat, quo pacto fit, ut sol rursus dicatur ad lucendum factus esse? Nimirum primo quidem die lucis ipsa natura fuit condita, nunc vero solare corpus instruitur, ut illius primigeniæ lucis vehiculum sit. Quemadmodum enim aliud quiddam est ignis, & aliud lucerna, quorum ille quidem lucendi vim habet, hæc vero facta est, ut lucem nobis adhibeat, si forte quid agendum sit: sic jam (quarto scilicet die) luminaria parantur, quæ * ignis illius purissimi, & ab omni crassa materie secreti vehiculum sint. Idem Basil. non multo post, in hanc sententiam loquitur: Imp. ait Moses, diei penes solem esto. Et quoniam pacto im-

Αὐτῶς καὶ ὑποκάτω τῆ γῆς πῦρ καὶ ὕδωρ. ἦτοι καὶ περὶ φῶτος ἀναπέμπονται πρὸς ἡμετέραν ζωὴν αἱ πηγαί. ὁ μὲν ποὶ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης περὶ τῆς Ωκεανῆς φησιν, ὅτι τῇ γῇ ἅπασαν οἶά τις κυκλοῖ ποταμὸς περὶ ἧς εἰρηκέναι μοι δοκεῖ ἡ γραφή. ὅτι ποταμὸς ἐκ πορδύης ἐκ τῆ Παραδείσου, πότιμον καὶ γλυκὺ ὕδωρ ἔχων. ἕτος εἰς τέσσαρας ἀρχάς, τετῆς εἰς τέσσαρας ποταμὸς διαρρεῖται. εἰ δὲ καὶ τῆ αἰτίας ἐπιζητήεις, διὸ τὰ πρὸς γενόμενα ἡμῖν ὀμβριμαῖα ὕδατα καὶ τοσαῦτα σήπει, καὶ ταῦτα τῇ ἡλίῳ διηδουῶτος τὸ λεπτότατον, καὶ ἀνάγοντος, ἰδοὺ καὶ ταύτῃ σοι προσιδέσμεν. πολυμιγῆσθαι τῷ ὕδατι τῶν ἡλίου φύσις ἐστίν. ἐκ πάντων γὰρ τῶν ὑγρῶν ἀνάγει ὁ ἥλιος. ἡ τοίνυν ἀνωμαλία δυνάμεως, καὶ πρὸς τινα φθορὰν θάττον ὀρᾷ. ἔτι γε μὴν τὸ βαρύτατον τῆ ἀναχθέντος αἰθρῆς κατέγεται. ἐπεὶ τὸ βαρὺ πρὸς τὸ κάταντες εἰσδε φέρεται. τὸ δὲ λεπτότατον τῆς ἀναθυμιάσεως, πνέματος φύσις ἐγένετο. καὶ ταῦτα μὲν εἰς τοσαῦτα.

ΗΜΕΡΑ ΤΕΤΑΡΤΗ.

Τῇ δὲ τετάρτῃ ἡμέρᾳ τὰς φωστῆρας ποιήσας, ἐν αὐτῇ τῷ στερεώματι ἔθετο. φωστῆρας δὲ ἀκούων, μηδὲν ἕτερον ἢ φωτοδόχα τέρας ἀγγεῖα εἶναι νόμιζε. **Κ**τὸ γὰρ φῶς ἐκεῖνο τὸ κατέγε τῷ πρῶτῳ ἡμέραν παραχθέν λαβὼν ὁ Θεὸς, καὶ δυνάμεως αὐτὸ τοῖς φωστῆρασι παῖσιν (εἰ καὶ τῷ χρυσορρήμονι Ἰωάννῃ τὰ περὶ τῶν ἑχῆς ἔγω δοκεῖ) καθάπερ λύχνους ἐνέθηκεν, ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς. ὁ γὰρ Θεὸς ἕτος ἀνὴρ ἐν τῇ εἰς τὴν ἑξαήμερον πέμπτῃ λόγῳ αὐτῆς, τοιαύτης δὲ περὶ τῆς κέρχεται συλλαβαῖς εἰδὲς σοφίαν τῆς δημιουργίας εἶπε μόνον, καὶ παρήχθη τὸ σοιχεῖον τῆς θαυμασίας, ὁ ἥλιος λέγων, * τῶν εἰς ἀρχάς τῆς ἡμέρας γεγενῆσθαι. ἕτος γὰρ φαιδρότερον τῷ ἡμέραν ἀπεργάζεται. ἔτι καὶ τῇ τετάρτῃ αὐτὸν ἐδημιούργησεν, ἵνα μὴ νομίσῃς τῶν σιωπῶν τῷ ἡμέραν. ἐγένοντο μὲν γὰρ τρεῖς ἡμέραι, αἱ πρὸ τῆς τούτου δημιουργίας. ἐβουλήθη δὲ ὁ δεσπότης καὶ ἔτι τῆς φαιδρότερον τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ἐργάσασθαι. ὥστε καὶ ἀγαπητὴ. δοκεῖ γὰρ ἐνταῦθα ὁ Θεοτάτος Ἰωάννης ἄλλο λέγειν εἶναι φῶς τὸ καὶ τῷ πρῶτῳ ἡμέραν παραχθέν, καὶ ἕτερον τὸ καὶ τῷ τετάρτῳ, πολλῶν τῶν ποτε λαμβανόμενον. ἀλλ' ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῇ περὶ φωστῆρων ἐκτῷ λόγῳ αὐτῆς, ἵνα μὴ λέγω τὰς ἄλλας αἰτίας πατέρας σαφέστερον τὸν περὶ τῆς λόγον ποιεῖ, καὶ φησιν. εἰ καὶ προελήφθη τῆς φωτὸς ἡ γένεσις, πῶς ὁ ἥλιος πάλιν εἰς φαῦσιν λέγεται γεγενῆσθαι; τότε μὲν οὖν αὐτῇ τῇ φωτὸς ἡ φύσις παρήχθη, καὶ δὲ τὸ ἡλιακὸν τῶν σῶμα ὄχημα εἶναι τῷ πρῶτον ἐκείνῳ φωτὶ παρεσκεύασαι. ὥς γὰρ ἄλλο τὸ πῦρ καὶ ἄλλο ὀλύχνος. τὸ μὲν τῷ πρῶτῳ δυνάμει ἔχον, τὸ δὲ παρεμφαίνει τοῖς δεομένοις πεποιημένον. ἔτι καὶ τῷ καθαρωτάτῳ ἐκείνῳ καὶ εἰλικρινεῖ καὶ αὐτῷ φωτὶ ὄχημα καὶ οἱ φωστῆρες κατεσκευάσθησαν. ἀλλὰ καὶ παρακατιῶν οὕτω κατὰ ῥῆμα διέξεισι. καὶ ἔγω ὁ ἥλιος εἰς ἔξουσίαν τῆς ἡμέρας. πᾶς οὖν ἔχει, φησὶν, τῷ ἔξουσίαν τῆς ἡμέρας ἡ ἥλιος; ὅτι τὸ φῶς ἐν αὐτῷ περιφέρειν ἐπειδὴν ποτε τοῦ

ορίζονται ὑπεράρῃ, ἡμέραν παρέχει δαλύσας τὸ σκότος. ὥστε καὶ ἀντὶς ἀμάρτη ἡμέραν οὐρανίου εἶναι τὸν ὑπὸ τῆς ἡλίας πεφωτισμένον αἶρα. σαφῶς μὲν οὕτω ἐνταῦθα ὁ μέγας ἐδείξεν, ὅτι φωτοδόχα μόνον ἀγγεῖα, μὴ μὲν τοι γε δὲ καὶ φῶς, κατὰ τὴν τετάρτην ἡμέραν. παρήχθησαν δὲ πάντως ἐπὶ τὸ δέξασθαι τὸ φῶς ἐκείνο τὸ πρῶτον, καὶ φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς. τὸ δὲ πεποίηκεν ὁ Θεὸς, ἵνα καταμεριδέν, ὡς φησι Θεοδώρητος, εἰς γὰρ τὰς μικρὰς καὶ μεγάλας φωστῆρας τὸ πρῶτόγονον ἐκείνο φῶς, αἰγλῶ ἐκπέμπῃ ταῖς τῆς ζώων ὁφείσι σύμμετρον. εἰ μὴ ᾧ τὸ τοῦ λῶ, καὶ ἂν ὀφθαλμοὺς ἐχόντες τὰ ζῶα τὴν ὑπερβολὴν τῆς φωτὸς ὠφεύκον. ἐπιβεβαίωσι ταῦτα καὶ ὁ μέγας Βασίλειος λέγων. καλὸς μὲν ὁ ἥλιος, τετάρτην ὁ δίσκος ὁ ἡλιακός, ἐν ᾧ ὡς πρὶν λύχνῳ τινὶ τὸ πρῶτόγονον ἐκείνο ἐναπέτε-
τη φῶς, καλὸς δὲ καὶ δὲ τὴν συμμετρίαν αὐτῆ. ἔτε γὰρ δὲ ἐκείνη λεπτότητα τὸ πῦρ παρεξέρχεται καὶ καταπλέγει πάντα. ἔτε δὲ αὐτῆ παχύτητα πρὸς ἡμᾶς ἀμβλυτέραν ἢ αὐτῆ παραπέμπει ἐνέργειαν.

Πρὸ μὲν τοι τῆς τεταρτῆς ἡμέρας, ἡγουσιν πρὸ τῆς δημιουργηθῆναι τὰς δίσκους, καθά φησιν Ιερώνυμος ὁ φιλόσοφος καὶ μάρτυς Χρυσόστομος, καὶ ὁ λοιπὸς τῆς πατέρων κατάλογος, ὅλον διόλου τῆς αἰέρι περικυκλωμένον, οὕτε κίνησιν ὁμαλῶς διέτρεχον, οὕτε τῆς ἡμέρας τὰ μέτρα διώριζεν. ἀλλὰ συσπλομένην παρόδον ἐδίδου τῇ νυκτί. καὶ ἐγένετο γὰρ, φησὶν, ἑσπέρα, ἢ ἐγένετο πρῶτὴ ἡμέρα μία. τῆς δίσκου δὲ τῆς ἡλιακῆς συναίρεσιν ὕπερον ἀμέμπτως ἢ δρόμον τῆς ἡμέρας ὡρῶν διὰ τῆς σώματος ἐπιτελεῖ, καὶ πρὸς ἀνατέλλων ὁ ἥλιος ἡμέραν ποιεῖ, δυνάμει δὲ ὑπὸ γλῶ, νυκτὸς αἴτιος γίνεται. ἡ δὲ νύξ αὐτῇ ἔδεν ἄλλο ἐστὶν ἢ σκίασμα γῆς τῆς ἡλίας ἢ γλῶς ὑποτρέχοντος. ὠνομάσθη δὲ νύξ τὸ τὸ σκότος, ἐπεὶ δὲ καθεύδοντες οὐκ ἔστιν ἄνθρωπον. ἢ ἔγωγε λέγει μονοουχὶ πρὸς αὐτόν. μάθε ὦ ἄνθρωπε, ὅτι θνητὸς ὢν ὑπὸν δαλῶεις. ὅτι δὲ κατανυγὴ ἐστὶν ἡ νύξ, καὶ ὁ προφήτης ἐδήλωσε Δαβὶδ ἔπος εἰπών. ἂ λέγετε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, ἐπὶ ταῖς κοίταις ὑμῶν κατανύγητε. Κατὰ ταῦτα δὲ καὶ τὸ φῶς ἡδύτι καὶ ἱλαρὸν ὅν ἡμέραν ἐκάλεσεν, δὲ τὸ ἡμερῶν τὰ πάντα, ὡς περὶ αὐτῆς τὰ χειροῦ τῆς ζώων ἡμέρα διὰ τὸ καλοῦνται.

Οὕτω μὲν οὕτω ἀνατέλλοντος τῆς ἡλίου καὶ δύοντος τὸ φῶς ἐξ ἀνάγκης καὶ τὸ σκότος παρέπεται, ἐναντία μὲν ἀλλήλοις, ἀναγκαῖα ᾧ τοῖς ἀνθρώποις ἀμφοτέρω. Τὸ μὲν γὰρ πρὸς ἐργασίαν συνετελεῖ τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ὑποδείκνυσιν τὰ ὀρώμενα. τὸ δὲ ἀναπαύει αὐτοὺς, καὶ τὸν ἐκ τῆς ἐργασίας δαλύει πόνον. ἡ μὲν τοι νύξ καὶ κατὰ τὸ χρῆσιμος τοῖς ἀνθρώποις οὐρανοῦται. μέση δὲ καὶ αὐτῇ κειμένη τῆς ἡμερῶν, μετρεῖται τὸν χρόνον ποιεῖ. εἰ δὲ ἀδιάδοχον ἐμελεῖται τὸ φῶς, καὶ ἂν ἐνιαυτὸς ἐμελεῖται κῆρυς, μία δὲ ἔδοξεν ἂν ἡμέρα πάντως εἶναι τῆς παρόντος αἰῶνος τὸ μέτρον. ὅπερ ἔχειν τὸν προδοκῶμενον αἰῶνα πιστεύομεν. τοῖς γὰρ ἀθανάτοις ἐσομένοις καὶ ἀδιάδοχοις τοιοῦτος καὶ ὁ αἰὼν ἀρμόττει. ἐπεὶ δὲ τῆς παρόντος καὶ μάλιστα ἔδει τὰ μέτρα τῆς χρόνου γι-

perium diei sol habet? quia lucem in se ipso circumferens, quamprimum finitorem circulum transit, diem nobis præbet, dissipatis tenebris. Neque magnopere aberrabit, qui esse diem definiet a sole collustratum aera. Quibus in verbis eximius hic vir sat clare ostendit, vasa quædam quasi-que receptacula lucis, non lucem die quarto esse conditam. Et condita sunt omnino illa, quo lucem illam primam reciperent, ac in terra lucerent. Hoc autem ita fecit Deus, quemadmodum Theodoretus tra-
dit, ut lux illa primigenia divisa in exigua pariter ac magna luminaria, splendorem animantium oculis respondentem emitteret. Nam absque hoc fuisset, animalia oculis prædita ferre splendorem lucis immoderatum non potuissent. Idem magnus etiam Basilus his verbis confirmat: Pulchrum sa-
ne quiddam est ipse sol, hoc est, discus ille corporis solaris, in quo veluti lucerna quædam primigenia lux est collocata: verum non minus pulchritudinis atque bonitatis in eo situm est, quod usque adeo sit moderatus atque conveniens. Nam neque propter subtilitatem omnia penetrat & exurit ipse ignis, neque propter *... efficacitate caret, ad nos minus

Cæterum ante diem quartum, hoc est, priusquam ipsi siderum disci crearentur, quemadmodum Justinus ille philosophus & Christi testis ait, consentiente cum hoc reliquorum patrum cœtu, lux universa passim per aera diffusa, nec motu quodam æquabili ferebatur, nec diei metas definiebat: sed quamprimum collecta fuisset, succedendi sibi potestatem nocti faciebat. Sic enim litteræ sacræ loquuntur: Facto vespere ac mane, dies unus exstitit. Deinde vero cum disco solari compacta, cursum diei destinatum accurate per ipsum solis corpus absolvit. Itaque jam sol oriens diem efficit, sub terram vero semet abdens, fit causa noctis. Etenim aliud nihil est nox, quam umbra terræ, nimirum sole sub terram occultato, iterque suum urgente. Et caligo istæ appellationem noctis accepit ex eo, quod hominem dormientem pungat, (νύξ enim unde dicitur a νύττιν) tantumque non his ad ipsum vercat. bis utatur: Scire debes, homo, te mortalem somno servire. Ac huiusmodi quamdam stimulationem esse noctem, ipse David etiam verbis his indicavit: Quæ dicitis in cordibus vestris, incubilibus vestris pungimini. Sic & lucem, tamquam rem lætam atque gratam, ἡμερῶν dicimus a jucunditate: quemadmodum eadem de causa cicures bestias ἡμερῶν, Unde ἡμέρα quasi animalia grata & amabilia vocamus.

Hoc igitur pacto sole tum oriente tum occidente, vel lucem, vel tenebras est sequi necesse: quæ quidem res duæ sibi invicem adversantur, ut ambæ sunt hominibus utiles. Lux enim ad opus faciendum homini usum non exiguum præstat, eidemque res sub aspectum cadentes commonstrat: tenebræ vero mortales per quietem vicissim fovant, conceptamque de labore molestiam omnem dissipant. Etiam alia in parte noctem hominibus utilem esseprehendimus. Nam quum diebus interjecta sit, temporis mensuram efficit. Quippe si lux continua citra successionem ullam foret, annorum orbem atque conversiones non animadvertissemus: sed totius ævi duratio dies omnino unus esse visus fuisset, id quod futurum in ævo deinceps sequuturo credimus. Nam quum in eo futuri simus immortales & vicissitudinum expertes, ævum quoque tale nobis conveniet. At in hoc ævo maximopere cognitatis nobis esse temporis mensuras oportebat,

Theodoretus.

Basilus.

denstatem
ad nos minus
efficacis trans-
mittit vim
suam.
Justinus.

Gen. 1.

Psalm. 4. 5.

Unde ἡμέρα

Edit. Paris.
pag. 20.A nocte men-
surat temporis.

ut celeriter illud præterlabi cernentes, folliciti de nobis essemus, ac nosmet ad migrandum pararemus. Atque hac de causa per profecto sapienter Deum noctes diebus interjecisse videmus.

Hoc modo sancti Spiritus discipuli de siderum creatione atque ortu sentiunt & loquuntur. At vero vanorum dogmatum sectatores, qui sapientes se quidem prædicant, sed de Pauli sententia facti sunt desipientes, tantum non infinitis hac in parte dissident opinionibus. Etenim Anaxagoras de natura siderum hoc modo, per profecto stolidè differuit. Per circumagitationem universitatis rerum saxa quædam sursum rapi dixit, eaque deinceps inflammata sursumque fixa, vocari sidera. Idem & Democrito visum. At Diogenes pumici consimilia tradidit esse, & quasdam perspirationes habere. Contendit & nonnulla ex eis in terram delabi, quorum flammis extinctis animadvertatur, esse naturam siderum lapideam. Hanc ad rem confirmandam testimonio delapsi quondam ad Cætesiam præflumina (loci nomen hoc est) lapidis candentis utitur. (Secundum hos Anaximander sidera voluit esse compages quasdam aereas, igne refertas, quæ rotæ in motum compactæ, ex osculis quibusdam flammæ evomant. Xenophanes vero solem ac lunam esse nubes ignitas dixit, aliis volentibus esse globum ferreum candentem, vel saxum quoddam ignitum. Philolaus solem existimabat esse vitro consimilem, quod splendorem ignis mundani ad se delatum recipiat, & quasi percolatum ad nos transmittat.) Hæ sapientum illorum, vanæ profecto, de natura siderum sententiæ fuerunt. Nam quum auctorem ipsorum Deum ignorarent, minime concedebant causam quamdam rationis & prudentiæ participem ortui rerum esse præficiendam. Quo fit, ut Basilus ille magnus eos deplorans, futurum ut magis in die iudicii condemnentur, quam alii, dicat: quod tam acutum ad vana cernentes, sponte sua veritatis in pervestigatione cæcutiverint.

Jam vero quam multa iidem de magnitudine tam solis quam lunæ commentati sint, quid attinet commemorare? Anaximander & Anaximenes solem terra vicies ac septies maiorem esse dixerunt: Anaxagoras maiorem Peloponneso: alii quum pedis unius ipsi longitudinem haberent, tantum etiam solem esse voluerunt. Eadem de luna quoque tradita reperiuntur. Fuerunt enim nonnulli, qui eam terra maiorem facerent: quum alii parem utriusque magnitudinem statuerent: alii terra minorem: alii palmarem solum esse confirmarent. Adeoque non veritum est eos profunditatem maris ignorantes, quæ tamen dejecta nautica linea explorari potest, intervallum quod est inter lunam & terram, ac vicissim inter solem ac lunam, cognitum esse sibi singulari cum ambitione profiteri. Et hæc tamen quidem de ortu magnitudineque horum siderum, quæ fuerint illorum (quos diximus) opiniones, indicavimus.

Cæterum peritissimus ille rerum sacrarum eximiusque vir Basilus ad demonstrationem magnitudinis eorum hoc etiam adjecit. Quamquam infinita prope numero sint in cælo sidera, tamen omnis illorum lux in unum quasi collecta non satis est efficax ad tristitiam noctis dissipandam: quum sol unicus supra circulum illum finitorem conspectus, congelatum quasque spissatum ante id æra, terræ vicinum, liquare

Ανώσκειν, ἵνα παραδείονται τὸν ὁρῶντες ἡμεῖς αὐτῶν ἡμῶν ἐπιμελώμεθα, καὶ πρὸς ὑποδημίαν ἐτοιμαζώμεθα. ὅθεν καὶ μεσολαβεῖν τῷ νύκτα παυσόφως ὁ Θεὸς διατάξατο.

Καὶ ἔγω μὲν οἱ ὑποφῆται τῷ πνεύματι περὶ τῶν ἀστέρων τῆ ἀστέρων παραγωγῆς καὶ συστάσεως καὶ φρονούσι καὶ λέγουσιν· οἱ δὲ ἐπικενῶς αἰεὶ ματαιάζοντες, οἱ σοφοὶ μὲν εἶναι φάσκοντες, μωρανθέντες δὲ καὶ Παῦλον εἰπεῖν, μυρίαὶ ἐπὶ τέτοις δόξαις αὐτὰς ἐκδεδώκασιν. αὐτίκα γὰρ ὁ Ἀναξαγόρας τοιάδε περὶ τῆς τῶν ἀστέρων ἐκτενολόγησε φύσεως. ἀπὸ γὰρ τῆς παντὸς περιδινήσεως πέτρας εἶπεν ἀνασπασθῆναι, καὶ τῆς ἐκπυρρυνθέντας, καὶ ἄνω παγέντας, ἀστέρας ὀνομασθῆναι. τὰ αὐτὰ δὲ καὶ Δημοκρίτῳ περὶ τῆς δοκῆς. Οὗ δὲ Διογένης κισσηροειδὲς ἔφησε τῆς εἶναι, ὁρατοῦς τινὰς ἔχοντας. ἀλλὰ καὶ ἐμπίπτειν εἰς τὴν γλῶττιν αὐτῶν ὅσα μαχεται, σβεννυμένως ἐλέγχεται ὅτι λίθων ἔχουσι φύσιν. καὶ μάρτυρι χρηταὶ τῷ ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς πυροειδῶς κατενεχθέντι ποτὶ.

Οὗ δὲ Ἀναξίμανδρος ὁ Θεοφυλάκτου βέβηλα καὶ ἐναγῇ φλυαφήματα φάσκει, οἷς πᾶσι πεισοῖς ἐχέω μολόγηται, ἀλλ' ἐδὲ παραδέχεται καὶ ὅτι ἔπος ὅτι πρὸς τὰ μάταια βλέποντες, ἐκόντες πρὸς τὴν στυγερὰν τὴν ἀληθείας ἀπετυφλώθησαν.

Ὅσα δὲ καὶ περὶ μεγέθους ἐφιλοσόφησαν τῆς ἡλίου καὶ τῆς σελήνης τί χρὴ καὶ λέγειν; Ἀναξίμανδρος μὲν γὰρ καὶ Ἀναξίμενης ἐπτακαίκοσι πλάσιον αὐτῶν τῆς γῆς ἢ ἡλίου ἔφησαν εἶναι. Ἀναξαγόρας δὲ Πελοποννήσου μείζονα. καὶ ἕτεροι πάλιν ποδῶν τῶν τοιούτων ἐφρόνησαν ἡλίου. Τὰ αὐτὰ δὲ καὶ περὶ σελήνης διεξιόντες διεσκόπονται. Οἱ μὲν γὰρ μείζονα τῆς γῆς, οἱ δὲ πάλιν ἰσόμετρον. ἄλλοι δὲ ἐλάσσονα. καὶ ἕτεροι σπιθαμῶν εἶναι τῷ σελήνῳ διηχεύονται, καὶ ἐκ αἰχμύονται, τῆς μὲν θαλάττης τὸ βάθος ἀγνοοῦντες, ἔνθα καὶ ὀρμίας μεθεῖναι δυνάμει, τὸ δὲ ἀπὸ γῆς ἄλλοι σελήνης, καὶ κείθεν ἄλλοι ἡλίου διάστημα εἶναι φιλοτιμούμενοι. καὶ οἱ μὲν ὁρατοῦς ἀνὰ ἄνδρας περὶ παραγωγῆς ὁμοῦ καὶ μεγέθους τῶν δύο φασίηναι ἔπος διελήφασιν.

Οὗ δὲ τὰ θεῖα σοφὸς καὶ μέγας Βασίλειος εἰς ἀπόδειξιν τῶν μεγέθους αὐτῶν ἔτι περὶ προσείηται. ἀπείρων ὄντων τῶν πλῆθει τῶν κατ' ἐρανὸν ἀστέων, τὸ παρ' αὐτῶν συνερανιζόμενον φῶς ἐκ ἐξαρκεῖ ὁρατοῦς τῆς νυκτὸς τῷ κατήφειαν. μόνος δὲ ὁ ἡλῖος ὑπερφανὴς τῶν ὀρίζοντος, μᾶλλον δὲ ἔτι καὶ προσδοκώμενος ἡφάνισε μὲν τὸ σκότος, ὑπερνήγαγε δὲ τοὺς ἀστέρας, καὶ πεπηγότα τῶς καὶ συμπεπιλημένον τὸν περὶ γλῶττιν αἶρα κατέτιξε τὴν καὶ

καὶ διέχεεν· ὅθεν καὶ ἀνέμοι ἐωδινοὶ καὶ δρόσοι ἐν αἰθέρι
αὐτῶν γλῶ περιρέουσι· τοσαύτῃ δὲ ἔσαν τῶν γλῶ
πῶς ἂν ἠδυνήθη ἐν μιᾷ καιρῷ ῥοπή τῶν πᾶσαν κα-
ταφωτίζειν, εἰ μὴ ἀπὸ μεγάλου τοῦ κύκλου κατέπεμ-
πε τῶν αὐγῶν.

Οὕτω μὲν οὖν καὶ ἐπὶ τῆς σελλῶν ἐστὶν ἰδεῖν· μέ-
γα γὰρ καὶ τὸ σῶμα τὸ τῆς σελλῶν καὶ φανώτατον γε
μῆτις ἥλιον· ἐπὶ γὰρ τοῦτω καὶ ἡ ἀγία ἐφη γραφή· καὶ
ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὰς φωστῆρας τὰς μεγάλας· μεγάλας
δὲ εἶπεν αὐτὰς, ἕκ ἐπειδὴ μέγας τῶν μικροτέρων ἀ-
στέρων εἰσὶν, ἀλλ' ἐπειδὴ ποσῶτοι τῶν περιγραφῶν,
ὥς τε ἐξαρκεῖν τῶν ἀπ' αὐτῶν χρομένῳ αὐγῶν ἐν
ρανὸν περιλάμπειν, καὶ τὴν αἴρα, καὶ ὅμῃ τε τῇ γῇ πᾶ-
σιν καὶ τῇ θαλάσῃ συμπαρακτείνεσθαι· μὴ οὖν ἀπατά-
τω σε τὰ φαινόμενα, μηδὲ πηχυσθῶν αὐτὸν εἶναι νό-
μιζε· ἡ γὰρ ὁφθαλμῶν ἐνδραστηριότης τῶν αἰετῶν,
καὶ ντεῦθεν ἐξίτηλος γεγονῶτα πρὸς τῶν ἀκρίβη κατὰ-
ληψιν τῶν ὁραμένων ἕκ ἐξαρκεῖ· κατ' ἐκπληξιν
λοιπὸν καὶ κατὰ σύγκρισιν μέγα ἐκάλεισε τὸν ἥ-
λιον ἡ γραφή· Οὐ γὰρ ὅτι καὶ τὰ κῆπη τὰ
μεγάλα, μεγάλα εἶπεν ἡ γραφή, ἕκ ὅτι καρίδος
ἐμαινίδος μεζονὰ εἰσὶν, ἀλλ' ὅτι μεγίστοις ἐ-
οίκασιν ὅρεσι τῆς θαλάττης πολλάκις ὑπερνήχο-
μεθα· καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὰς φωστῆρας τὰς με-
γάλους· ἐπὶ γὰρ οὐ μέγας ὁ ἥλιος, εἶ-
γε καὶ τῆς γῆς αὐτῆς πολλαπλασίῳ ἐστὶ· καὶ
γὰρ εἰ μὴ τοῦτο ἐτύγχανεν, ἕκ ἂν ὑπερφανὴς
τοῦ ὀρίζοντος τῇ οἰκίᾳ πνικαῦτα δυνάμει συμ-
περιείληφε ζύμπαντα.

Μέγα μὲν, ὡς προείρηται, καὶ τὸ τῆς σελλῶν
σῶμα, καὶ φανώτατον γε μῆτις τὸν ἥλιον· εἰ γὰρ
καὶ μὴ διόλου τὸ φῶς αὐτῆς ἀμετακίνητον μένει,
ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἀρρήτου σοφίας τοῦ δημιουργοῦ
πάντων· ὥστε τῶν κατὰ τῶν σελλῶν θεάματι
παιδόμεθα ἡμᾶς τὰ ἡμέτερα, καὶ τῆς ταχείας
τῶν ἀνθρώπων περιτροπῆς ἐντοῦθεν εἰς ἐν-
νοιας ἔρχεσθαι· οἶμαι δὲ καὶ τῇ τῶν ζώων
κατασκευῇ, καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς ἀπὸ γῆς
φυομένοις μὴ μικρὰν ὑπάρχειν ἐκ τῆς κατὰ τὴν
σελλῶν μεταβολῆς τῶν συντέλειαν· ἄλλως γὰρ
ἔατίθετα μειομένης αὐτῆς, καὶ ἄλλως αὐξο-
μένης τὰ σώματα· νῦν μὲν λιγούσης ἀ-
ραιὰ γινόμενα καὶ κενὰ, νῦν δὲ αὐξομένης πρὸς-
πληρούμενα· διότι ὑγρότητα τινὰ θερμότητι κε-
κραμένῳ ἐπὶ τὸ βάθος φθάνουσα ληνθότως
ἐνίσσει· δηλοῦσι δὲ τοῦτο ἐοικότες καθεύδον-
τες, τῆς ὑπὸ σελλῶν ὑγρότητος πειραστῆς τὰς
τῆς κεφαλῆς διρυχωρίας πληρούμενοι· ἔτι δὲ,
τὰ νεοσφαγῇ τῶν κρεῶν τῇ προσβολῇ τῆς σελλῶν
ταχείως τρεπόμενα· κατὰ τὸ καὶ ἐφ' ἄρματος αὐ-
τῶν καὶ δύο ταύρων καδίτθαι, ὡς κυκλοῦσαν τὴν
κόσμον, καὶ ἀροτριῶσαν, καὶ σπεύρεσαν, ὑγραί-
νεσαν τε καὶ θερμαίνουσιν· ταῦτα δὲ πάντα ἕκ
ἂν ἐξήρχετο τῇ αὐτῆς ἀλλοιώσει συμμετρίαν,
εἰ μήγε, κατὰ τῶν τῆς γραφῆς μαρτυρίαν,
ὑπερφανὴς τις ἐτύγχανε τῇ δυνάμει τε ὑπερέχουσα·
οὕτω μὲν οὖν ἐκ τῆς αἰτίας ταύτης καὶ τὰ κατὰ
τὸν αἶρα πᾶσι συνίστανται, ὡς μαρτυροῦσιν ἡ-
μῖν αἱ καὶ τῆς νεμύων πολλάκις ἀπὸ γαλῶν
καὶ νιμφῶν αἰφνίδιοι παραχαῖ, τῶν νεφῶν
Glyc. Annal.

possit ac diffundere· Hinc fit ut ventos ma-
tutinos habeamus, & sereno cœlo rores ter-
ram perfundant· Tantæ vero magnitudinis
terram quo pacto sol universam, quo tem-
poris momento collustrare posset nisi non
ab ingenti quodam orbe splendor prius
promanaret?

Idem in luna quoque videre est· Nam
magnum illius corpus est, ac secundum so-
lem splendidissimum· Etenim ad hanc quo-
que referri debet, quod in sacris litteris di-
citur: Creavit Deus luminaria magna· Qui-
bus in verbis magna dicuntur, non eorum
ad sidera minora comparatione instituta:
sed quia tanta sunt amplitudine, ut profe-
ctus ab iis splendor cælum ipsum collustra-
re possit, & aera, simulque semet ad terram
ac mare totum porrigere· Quapropter ca-
ve ne persuasionem de hoc sidere falsam
sequaris, nec magnitudinem ejus esse cu-
bitalem existimes· Etenim ad spectus no-
ster in aere velut absumptus ac deminutus,
ad comprehensionem illorum, quæ supra
nos conspiciuntur, haud quaquam sufficit·
Itaque litteræ sacræ solem magnum appel-
lant ex admiratione quadam ac stupore,
non comparationis alicujus ratione· Nam
& cetos five balænas eadem magnas vo-
cant, non quod vel squilla, vel halece ma-
jores sint: sed quod montibus etiam maxi-
mis sint confimiles, quum in superficie ma-
ris natant· Creavit ergo Deus luminaria
magna· Et quo pacto sol non magnus sit, si
quidem eum multis terra partibus esse ma-
jorem constat? Nam absque illo foret non
supra circulum finitorem conspectus vi sua
cuncta complecteretur.

Idem, ut modo indicabamus, lunæ
quoque corpus ingens est, ac secundum so-
lem lucidissimum· Nam quod lux ejus non
prorsus immobilis est, id vero ad sapien-
tiam illam rerum opificis ineffabilem refer-
ri debet· adeoque lunam inspectantes de
rerum nostrarum statu & conditione nos
erudiri sciamus, ut hinc moniti de celeri
rerum humanarum everfione cogitemus·
Quamquam præterea non parum prodesse
mutationem illam lunæ tam ipsis animan-
tibus, quam cæteris e terra nascentibus re-
bus equidem arbitror· Nam aliter adfecta
sunt corpora luna deminuta, quam esse so-
leant eadem augescere· Quippe quum de-
ficit ac imminuitur, laxa sunt atque vacua:
quum augetur, & ad plenitudinem suam
properat, corpora quoque rursum repleti
videmus: idque propterea, quod humorem
quemdam cum calore temperatum, & ad
ima usque pertinentem, quasi tacite cor-
poribus immittat· Animadverti hoc de iis
quoque potest, qui ad lunam dormientes,
superfluo humore capitis capacitatem om-
nem repleti sentiunt· Idem carnes recens
mactatorum animalium ad lunam exposi-
tæ, & ab ejus radiis attractæ, cito mutan-
tur ac putrescunt· Ea de causa lunam in
curru, duobus tauris adjunctis, collocant:
tamquam mundum hunc ambientem, aran-
tem, sementem in eo facientem, humectan-
tem, atque califacientem· Hæc omnia ve-
ro per immutationem illam corporis sui
perficere nequaquam posset, si non eximie
cujusdam magnitudinis singulari cum vi &
efficacitate conjunctæ, quemadmodum &
litteræ sacræ testantur, esset· Atque hac sa-
ne de causa videmus & aeris adfectiones
certas existere, quemadmodum declarant
exortæ sæpenuero· plenilunii tempore
de summa tranquillitate, ventorum om-
nium experte, perturbationes aeris repen-
tinæ, nubibus inter se collisis quasque con-

Gen. 1. 16.

Edit. Paris.
pag. 22.De lucis in lu-
na mutationi-
bus.Cur lunæ cur-
rus a tauris
trahatur.* novilunii di-
cendum fue-
rat.Περὶ φωστῆ-
ρων.Περὶ σελλῶ-
ν.

fligentibus : declarant & fluxus ac refluxus
aquare in euripis, illaque ipsa, quæ fit in
Oceano (quem vocant) maris reciproca-
tio , quam quidem homines littoribus mari-
nis finitimi per statas vices lunæ circuitus
sequi deprehenderunt . Hactenus quæ de his
magnus ille Basilii complexus est , dum ho-
rum luminarium magnitudinem demonstra-
re nititur .

Debes autem, dilecte fili, præter jam indicatam, illud etiam animadvertere: cætera quidem universa sidera suum ac peculiare quoddam habere lumen, ab initio scilicet eis distributum atque datum: lunam vero lumine proprio destitui. Quamquam enim nonnulli tradant, ipsam quoque lumen obscurum habere: tamen existimandum est omnino, lucis incrementa, quibus fit ut vel in cornua falcata, vel pleno resplendens lumine, vel * utrinque gibbosa conspiciatur, in ea per solem effici, prout inter se congregiuntur aut disjungiuntur. Lunam igitur lucem alienam velut induere scias, eamque partem ipsius a sole collustrari, quæ soli obversa est. Potest hoc ex ipsis ad nos delabentibus radiis solis animadverti. Nam aliter atque aliter pro diverso tam situ quam motu solis, ab eis nos quoque collustramur. Quod si maxime in horum siderum coitu nobis obversa corporis lunaris pars omnino lucis expers conspiciatur: nihilominus ejusdem pars superior solemque spectans hoc ipso tempore lumen illius recipit, qua soli scilicet est obversa. Licet hoc & in pleniluniis deprehendere. Quippe lunam id temporis toto corpore suo lucentem conspiciamus, uti quæ ex adverso collocati solis radios excipit: qua de causa pars globi ejus reliqua, sub aspectum nostrum haud cadens, nimirum posterior, esse lucis expers intelligitur.

Hæc ita se habere, lunamque adeo lucem a sole quasi commodato capere, de ipsis lunæ defectibus animadvertere quis potest. Id autem qui fiat, accipe. Sunt id temporis hæc luminaria sibi ex adverso rectam ad lineam opposita, terræque corpus inter ea medio quasi loco pender. Itaque radii solares pro more suo penetrare quidem illi conantur, lunæque globo splendorem impertiri: verum minime ad illum pertingere possunt, propter interjectum (ceu diximus) terræ corpus, quod iter ipsis obstruit. Nec obicere nobis hoc loco debes, quamobrem non fiat (siquidem ita res comparata sit) lunæ defectus in qualibet ad rectam lineam oppositione. Nam hoc loco non satis idonee responderi ad id potest, quod ipsum æqui bonique facies. Et enim homines in hisce disciplinis exercitati tradunt, nodos quosdam eclipticos (sic enim appellant) in congressibus, qui plenilunii tempore fiunt, nonnumquam permisceri: eoque modo solis ac lunæ defectus necessario accidere. Nec enim solum corpus sive solis sive lunæ oppositionem hanc efficere potest, si non ibidem quoque nodus quidam eclipticus reperiatur, uti jam indicavimus.

Et proprie luna deficere dicitur. Quia enim luce solari vestita est, ea de causa commemorata rursus exuitur atque spoliatur. In sole non defectum, sed obscurationem appellare didicimus. Nec enim lux solaris umquam deficit: sed quia coitus horum siderum tempore lunare corpus, quod terræ vicinius est, medio se interjicit loco, radiisque solaribus officit: aer ille supra nos caligine quadam involvitur, non demissis ad nos ullis radiis, qui terræ proxima luce sua collustrarent.

Α κλονεμένων ἢ συμπιπτόντων ἀλλήλοις, αἱ περὶ τὴς
 δρείπας τε παλίστροφαι, ἔς ὑπὲρ τὸν λεγόμενον Ωκεα-
 νὸν ἄμπωτις, ὡς ταῖς περιόδοις τῆς σελήνης τεταγ-
 μένως ἐπομένῳ ἔξωρον οἱ προσοικοῦντες. ταῦτα
 μὲν οὖν ἔσθ' ὁ μέγας ὁχλαμβάνει Βασίλειος, ἄπο-
 δῆξαι θέλων τῷ φωσέρῳ τῶν τὸ μέγεθος.

Σὺ δὲ ἀγαπήτε, πρὸς τοῖς εἰρημένοις τὸτο γίνωσθε. Περὶ αὐτοῦ
 κε, ὅτι πάντες μένοι λοιποὶ ἀσέρες ἰδίων ἔχασιν φῶς, ὥστε
 ἐκεῖνο δηλαδὴ τὸ πρῶτως καταμεριδέν κ' δοθέν αὐτοῖς.
 μόνῃ δὲ ἡ σελήνῃ φῶς οὐ κέκπηται ἰδίων. εἰ γὰρ καὶ
 λέγασιν τινες ἀμυδρὸν κ' ταύτῃ κέκπηται φῶς· ἀλλ'
 αἱ ἀυξομειώσεις πάντως αὐτῆς ἐν αἷς μλωσειδῆς ὁρά-
 ται κ' πλησιφαῆς κ' ἀμφίκυρτος, ὥς ἡλίου ταύτῃ
 προσγίνονται, καὶ τὴν ποῖαν αὐτῇ συμπλοκὴν καὶ
 θάσασιν. μάθανε οὖν, ὅτι φῶς ἀλλότερον ἢ
 σελῶν ἐνδύεται, κ' ὅτι τὸ μέρος ἐκεῖνο παρ' ἡλί-
 ου φωτίζεται, ὃ πρὸς αὐτὸν νέδυκε δηλονότι τὸν ἡ-
 λιον. κ' δῆλον ἐκ τῆς ἐμπιπτέσης ἡμῖν ἡλιακῆς
 ἀκτίνος. ἐπίστετε γὰρ ἑτέρως, ὅτι ἄλλο τε ἄλλως ὑπ'
 αὐτῆς αὐγαζόμεθα, κατὰ τὴν τῆς ἡλίου πάντως
 θέσιν κ' κίνησιν. εἰ γὰρ κ' καὶ τὸ σιμόδου καιρὸν
 τὸ πρὸς ἡμᾶς τῆς σελήνης σώματος μέρος πάντῃ
 καθοράται ἀφώτισον. ἀλλὰ τὸ ἀνώτερον ἐκεῖνο καὶ
 νότον πρὸς ἡλιον ἐν τῇ τῆς σιμόδος καιρῷ κατ' ἐκεῖνο
 τὸ μέρος δέχεται κ' τὸ φῶς, κατ' ὃ πρὸς ἡλιον
 ἀφορᾷ. ἔγω μὲν οὖν καὶ ἐν ταῖς πανσεληνώσις ἐστὶν
 ἰδεῖν. ὁλολαμπῇ γάρ τῃ σελήνῃ τῶν καὶ οὐρανῶν
 μὲν, ὥς τὰς ἡλιακὰς ἐκ διαμέτρου δεχομένης αὐ-
 γὰς. ὥς ἐντεῦθεν τὸ λοιπὸν μέρος τῆς δίσκου,
 τὸ ἀφωγὲς δηλονότι κ' ὅπιδεν, κατανοεῖσθαι ἀφώτισον.

Οτι δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, καὶ ὅτι ἐξ ἡλίου τὸ
 φῶς ἢ σελήνῃ δανείζεται, σαφῶς ἄρα τῆτο μάθη- Περὶ ἐκλή-
σεων.
 τις ἂν ἐξ αὐτῶν τῶν τῆς σελήνης ἐκλείψεων. καὶ πᾶς
 ἄκουε. καὶ ὁ ὁμέτρον οἱ φασγῆρες ἐσήκασιν. μετὰ
 δὲ τῶν αὐτῶν τὸ σῶμα τῆς γῆς ἀπὸ τῶν ἀπὸ
 λιακαὶ τοίνυν ἀκτῖνες ὁρμῶσι μὲν ὡς ἔδος ὁρα-
 βαδῶναι, καὶ τῶν σελήνῃ δίσκῳ χορηγῆσαι τῶν
 ἐκλείψεων. οὐ φθάνουσι δὲ ὁμῶς ἐκείσε καταλαβεῖν,
 ἅτε δὴ μεσολαβουῖός τις ἔστι ἀντιφράττοντος τῆς
 γῆς, ὡς εἶπομεν, σώματος. Ἐμὴ μοι λέγε, ὡς
 εἶγε ταῦτα τῶν ἔχει τὸν τρόπον, ἵνα τί μὴ καθ'
 ἕκαστον ὁμέτρον ἢ τῆς σελήνης ἐκλείψεις γίνεται; ἔ-
 δὲ γὰρ ἐπιπιδείκναι ἔχω περὶ τῶν ἐνεκεν κατὰ τὸ πα-
 ρὸν ἀποκρίνεσθαι σοι. καὶ τῶν ἐνεκεν σύγγνωθι. οἱ
 γὰρ τὰ περὶ τοιαῦτα ἡχολημένοι σιωδίσματος τινὸς ἐκ-
 λειπτικὸς ἔγωγε καλεσμένος ἐν ταῖς σιωδοπασελήνῃς
 ἐξ ἀνάγκης προσγίνεσθαι. ἔδὲ γὰρ τὸ σῶμα μόνον εἶ-
 πε τῆς σελήνης, ὡς ἐπὶ τῆς ἡλίου, εἰ τε τῆς γῆς, ὡς ἐπὶ τῆς
 σελήνης, ἀντιφράξιν ποιῆσαι διώκονται, εἰμὴ περὶ σιω-
 δισμός τις ἐκλειπτικὸς ἐκείσε δόρεσθαι, ὡς ἄγονται.

Ε Καὶ κυρίως ἔκλειψις ἐπ' αὐτὸν αὐτὸ λέγοιτο τὸ σελή-
νης. ὅτι γὰρ φῶς ἥλιακόν ἀμφιέννυται, τῆτο πάλιν δε-
λῶ αἰτίαν, ἐπομῆν, ἀπεκδύεται. ἐπὶ δὲ τῇ ἡλίᾳ ἐκ-
ἔκλειψιν, ἀλλ' ἐπισκόπωςιν λέγειν ἐμάθομεν. ἐδὲ γὰρ
τὸ ἥλιακόν ἐκλείψει ποτὲ φῶς· ἀλλ' ὑποτρέχοντος ἐν
τῇ τῇ συνόδῳ καιρῷ τῇ σώματος τῇ σελήνῃ, οἱ αὖτε πε-
ριγειοτέρη τυγχάνοντος, ἢ ἂν ταῖς ἡλιακαῖς ἀκτῖσι
ἐπιπροσδοκῶντος, ὁ ὑπὲρ κεφαλῆς ἡμῶν ἀνὴρ ζῶν τη-
νικαῦτα καθυποβάλλεται, ὃ τε δὴ μὴ βαλλομένων αὐ-
τῇ κάτωθεν, καὶ φωτίζουσιν τὸ περιγειον.

Εἰ δὲ καὶ τὸ ζῆλον μετὰ τῶν ἄλλων μαθεῖν, ὡς ἡ σελήνη μόνη, καὶ τίνι τρόπῳ μὴ χάσαται φῶς ἀρχήθεν ἰδίων, ἐξ ἧλης τὸ δανείζεται· εἶδέναι οὐ φέλλεις, ὡς ἐκ ὁποῦν ἐτέρου φωτός ὁ δημιουργὸς καὶ κτίστης πάντων Θεός, τῷ καινοτομίαν ταύτῃ εἰσηνεγκὼν, ἀλλ' ἵνα ῥυθμὸς καὶ τάξις ἐστῇ τῇ κτίσει, κατὰ τὸν Δαμασκηνὸν Ἰωάννην, ἀρχόντος καὶ ἀρχομένου. καὶ ἵνα παιδευθῶμεν ἐκ τῆς καὶ ἡμεῖς κοινωνεῖν ἀλλήλοις καὶ μεταδιδόναι, ἀνακρίνεν τε τῶν γινομένων μηδὲν, ἀλλ' ἐπὶ πᾶσι, καλῶς ὑποτάσσεται.

Πρὸς τοῖς δὲ ἑτέρον ἡμῖν ὑπεμφαίνει παράδοξον ἡ σελήνη ἐκλείπειν, ὡς ὁ Θεότατος φησὶν Ἀναστάσιος· καθάπερ καὶ αὕτη ζοφὴ καθυποπίπτει μεσολαβήσεως τῆς γῆς, καὶ ντεῦθεν τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας ὑποσφραττίζει, ἔτω καὶ ἡ ἐκκλησία μεσολαβήσεως τῆς ἀμαρτίας σκοτὶς ἐμπίπταται, κατ' ὁποροφῶν πάντος τῆς νοητῆς ἡλίας. καλῶς οὖν ἔλεγε ὁ μακάριος Παῦλος· πάντα εἰς Χριστὸν πορευόμεθα. ὅτι δὲ ἡ σελήνη αὕτη τῆς ἐκκλησίας εἰκόνα φέρει, ὡσαύτως ὁ αἰδητὸς ἔτος ἡλίου τῆς νοητῆς ἡλίου, αὐτὴ δηλαδὴ τῆς Χρυσῆς, τῆς ποροφῆς Ἀββακὺμ ἀκούει λέγοντος· ἐπὶ ἡλίου καὶ ἡ σελήνη ἔσονται ἐν τῇ τάξει αὐτῇ. κατὰ τὸ δὲ τὰ τοιαῦτα ἐξηγέμενον μέγα Κύριλλον, ἡ ἐκκλησία πρότερον ἐν ἀταξίᾳ ἐτύγχανεν, ἄτε τοῖς δαιμονίοις λατρεύουσα. ὕστερον δὲ τῆς νοητῆς ἡλίας ἐπαρθέτος ἐν τῇ σταυρῷ, ἐν εὐταξίᾳ γέγονε πρὸς αὐτὸν ἐπιστραφεῖσα τὸν Κύριον. ὅτε δὲ τὸ δειδῆλως αὐτὸς ὁ Χριστὸς ἔπος εἰπὼν ὅταν ὑψωθῶ, τότε πάντας ἐλκύσω πρὸς ἑαυτὸν.

Γίνωσκε δὲ, ἀγαπητέ, ὅτι καὶ ἡ ταῦτα μὲν ἐκλείπειν ὁ ἡλίου καὶ ἡ σελήνης συγκεχώρηται, καὶ ποσὸν δὲ ὅσον τῆς ποροφυωμένης αὐτὰ διελέγεσθαι ἀνοίαν, καὶ ντεῦθεν παιδευεσθαι, ὅτι πᾶν τρεπὲς ἐστὶ Θεός. καὶ τοιαῦτα μὲν οἱ ἀστέρες ἐκ τῶν αὐτοῖς συμπιπτόντων τὰς λόγους μετέχοντες. κατὰ τὸ καὶ ὁ Θεόπτης ἔλεγε Μωσῆς. καὶ ἔειπε ταῦτα εἰς σημεῖα, ὅτι εἰς καιροὺς, ὅτι ἡμέρας, ὅτι εἰς ἐνιαυτοὺς. διὰ τὸ αὐτὸ τοιῶνδε ἢ τοιῶνδε τοῖς χρόμασι ἀνατελλόντων, τῷ τε χειμερινῷ τῷ αἵματος κατὰσασιν, καὶ τῷ εὐδαιμονῷ σημεῖα. δι' αὐτὴν αἱ τροπαὶ, δι' αὐτὴν οἱ καιροὶ, ἔαρ δηλαδὴ, θέρος, μετόπωρον καὶ χειμὼν. ὁ δὲ ἡλίου τῆς ζωτικῆς ἡμέρας διοδεύων κύκλον, καὶ ποτὲ μὲν τῷ καρκίνῳ παραγνομήτος, ποτὲ δὲ τῷ ζυγῷ, καὶ ἄλλοτε πάλιν ἐν τῷ αἰγοκέρῳ, τὰς ἀληθινὰς θέσας πείρατας εἰσφέρει τροπὰς. δι' αὐτὴν αἱ ἡμέραι, δι' αὐτὴν οἱ ἐνιαυτοί. τῷ δὲ ἐρατῷ συμπεριφερόμενος ὁ ἡλίου ποιεῖ τὸ νυχθήμερον. ἰδίᾳ δὲ τῷ εἰαυτὸν ποιεῖ μὲν διόδον, καὶ ἀπὸ ζωδίου μεταβαίνων εἰς ζωδίου, τῷ ἐνιαυτῷ ἐκπληροῖ. ἐνιαυτὸς δὲ ἔστιν ἄλλο ἐστίν, ἀλλ' ἡ ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἐνός σημεία ἐπὶ τὸ αὐτὸ πάλιν ἀποκατάσσει.

Ταῦτα δὲ πάντως ἐκ ἀξίον ἀγνοεῖν τὰς πεισάς. ἐντεῦθεν δὲ ἡ ἀρρητος τῆς Θεῆς σοφία καταλαμβάνεται ὅτι διώαμις. τὰ δὲ ἀόρατα αὐτῇ, καθά φησιν Παῦλος, ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθοράται. ταύτη

Glyca Annal.

Quod si etiam cognoscere cupis inter alia, qui fiat, ut luna sola primo in rerum exordio lucem nullam propriam consequuta, commodato eam a sole capiat: scire debes, non hoc propterea novo quasi quodam more factum divinitus, quod opifex & creator ille universitatis hujus aliam lucem nullam haberet: sed tum uti concinnitas & ordo quidam creatis inderetur, quemadmodum Damascenus ille Joannes ait, qui ordo inter superiorem & inferiorem confisteret: tum uti nos etiam erudiremur, debere nos invicem alios cum aliis nostra communicare, nec quidquam eorum, quæ fiunt, scrupulose perquirere, sed in omnibus præclare nosmet summittere.

Præterea quoddam aliud quoque novum nobis luna deficiens indicat, quemadmodum vir divinus Anastasius tradit. Quemadmodum enim a tenebris illa occupatur, ob interjectam terram, quæ ab ea radios solares avertit, sic etiam Ecclesia peccato interveniente tenebris involvitur, propter averfionem solis illius intellectus. Idcirco præclare dictum a Paulo: Christi figuras omnia repræsentare. Lunam quidem Ecclesiæ referre imaginem, & consimiliter solem hunc sensibilem solis illius intellectus, qui Christus est, de vatis Abacumi verbis intelligas licet, qui ait: Sol elevatus est, & luna stetit in ordine locoque suo. Nam ecclesia, quemadmodum interpret horum verborum magnus ille Cyrillus inquit, prius erat in confusione, quum malos genios coleret. Verum ubi deinceps intellectus ille sol in crucem elevatus est, suum in ordinem rediit, ad Dominum conversa. Significare voluit hoc ipse Christus, quum diceret: quum sublatus fuero, tunc omnes ad me traham.

Et animadvertito, dilecte fili, non tam propterea, quæ diximus, permittere Deum, ut sol atque luna deficiant: quam ut hæc sidera religiose colentum amentiam coarguat, & nos erudiat, ut esse omnia mutationibus obnoxia sciamus. Quicquid autem mutationibus obnoxium est, numen esse nequit. Hujusmodi quædam per ea quæ sideribus accidunt, homines rationis compotes docentur. Idcirco spectator ille Dei Moses inquit: Constituit ea in signa tempora, dies, annos. Prout enim vel hoc vel illo modo colorata oriuntur, aut turbidam, aut serenam aeris constitutionem fore notamus. Per ea conversiones anni temporum, ipsæque tempora efficiuntur, nimirum ver, æstas, autumnus, hyems. Etenim sol circulum illum, quem Zodiacum vocant, sensim percurrens: dum modo in Cancro fertur, modo in Libra, modo in Capricorno, vices illas anni temporum quatuor indicatas efficit. Per eadem & dies efficiuntur, & anni. Nam una cum cælo sol circumvectus, nocturnum diurnumque spatium absolvit. Idem itinere suo peculiariter absoluto, deque signo ad signum commeans, anni spatium perficit. Annus enim aliud nihil est, quam ab uno eodemque signo ad illud ipsum solis reversio.

Hæc omnino religiosis hominibus ignota esse non debent. Nam de his sapientia potestque Dei, quæ oratione nemini exponi potest, percipitur. Etenim quæ sunt ejus inaccessibilia, quemadmodum Paulus ait, ea de mundi creatione, dum considerantur per opera, perspicuntur. Propterea damna- biles illos ait esse Maximus, quicumque

C ij

Basilus de siderum observationibus.

Matth. 16. 3.

Halo circa solem.
*parelia omittit.
Edit. Paris.
pag. 26.

Respectus siderum nautis necessarius.

De astrologis.

per cognitionem universitatis rerum ad causam ipsius universitatis sese quasi manducare nolunt. Quum autem dici audis, Constituit ea in signa & tempora: simul adverte, quid a Basilio tradatur. Nam in concione de sex dierum operibus numero sexta, huiusmodi quædam de siderum observatione profert. Observationes luminarium ad vitam humanam sunt necessariae, nisi quis ultra modum & curiosius, quam par sit, eorum signa perquirat. Nam multa de tempestatibus pluviis hinc cognoscere licet, multa de siccitatum ventorumque concitatione, vel particularium, vel universalium, vel vehementium, vel lenium. Nimirum ex iis, quæ sol ostendere consuevit, unum ab ipso Domino traditur, quum ait: Tempestas erit, quia triste rubet cælum. Quum enim exhalationes quadam cum caligine sursum tendunt, obscurantur radii solis, ac sol ipse carbonis instar rutilans sanguinique consimilis apparet, speciem hanc in oculis efficiente aeris crassitie. Sic quoties luna caliginosis ab humoribus circumdatur, vel aquæ pluviae copiam in aere, vel austri commotionem vehementem minatur. Solem cum areæ (quas vocant) ambiunt, *accidentium quorundam aeris signa existunt. Itidem virgæ, quæ Iridis colorem imitantes in nubibus rectæ conspiciuntur, imbres ac tempestates immensas, vel omnino mutationem aeris diuturnam portentunt.

Multa præter hæc inaugeſcente vel decreſcente luna observant harum rerum studiosi, de quibus colligi quædam indicia possunt: quod cum ejus sideris formis aer quoque terræ vicinus commutetur. Nam si tenuis puraque sit die tertio, serenitatem durabilem pollicetur: sin versus extremitates crassa & subrubescens, vel aquam e nubibus copiosam, vel austri concitatioſorem flatum minatur. Ignorat autem nemo, quantum harum rerum indicatio vitæ humanæ utilitatis adferat. Nam & ii, qui navigant, ad sidera respicientes, rectum iter instituunt, eorumque situs rationem habentes navigium dirigunt. Quum enim sic comparata sit aquarum natura, nulla restent ut in eis vestigia, quibus animadversis itinera mari facientes citra dubitationem progrediuntur: propterea Deus illis, qui ampla trajiciunt maria, situm astrorum concessit, tamquam marinarum semitarum vestigia. Ac de his quidem hæc sanctorum patrum est sententia.

Verum alii quidam dictum illud Moſaicum, quod indicatum a nobis est, enarrantes, per siderum commiſſionem atque distantiam univerſas res humanas administrari regique tradunt, prosperitatem & adverſam fortunam indidem deducunt, adeoque simpliciter omnia, quæcumque singulos in dies vitæ mortaliū accidunt. At noli tu committere, dilecte fili, ut huiusmodi cogitationibus fidem habeas: nisi velis ob eam causam iniqua deprehendi sidera, siquidem alios scortatores efficiunt, alios adulteros, alios homicidas & prædones. Quinetiam ante ipsa sidera Deus eorum opifex iniquus reperiretur, qui gehennam ignis & tenebras extremas peccatoribus minatur. Non est autem hoc verum, non est. Quippe ad imaginem Dei conditus homo, quum suimet ipsius sit compos, nec fato, nec sideribus

Α ποὶ κατὰ κρείττης ἐκείνης ὁ μέγας φησὶ Μάξιμος, ὅσοι
ἔσονται τῆς γῆς ὄντων αἰτίας ἢ χειραγωγεῖν ἐθέλωσι ἐαυ-
τοὺς. ὅταν δὲ ἀκτὴς ἐδεῖτο ταῦτα εἰς σημεῖα καὶ εἰς και-
ροὺς. τῷ μεγάλῳ Βασιλεῖ καὶ ἀνταῦθα προσέχειν σὺ
ἄξιον. ἐν ᾧ τῇ εἰς τὴν ἑξαήμερον ἑκτὴ αὐτῶν ὁμιλίᾳ
περὶ τῆς γῆς ἀσέρων παρατηρήσεως καὶ τὰς φησὶν.
ἀναγκαῖα πρὸς τὸν ἀνθρώπινον βίον ἢ ἀπὸ τῆς φω-
σῆρων παρασημείωσις, εἰ μὴ τις πέρα τοῦ μέ-
τρος ἔξ αὐτῶν σημεῖα περιεργάζεται. πολλὰ μὲν
ᾧ περὶ ἐπομβρίας ἐστὶ μαθεῖν, πολλὰ δὲ περὶ
αὐχμῶν καὶ πνιγμάτων κινήσεως ἢ μερικῶν, ἢ κα-
θόλου, βιαιῶν, ἀναιμένων. ἐν γὰρ τι τῆς ὑπὸ τῆς
ἡλίου παραδεικνυμένων καὶ ὁ Κύριος παρέδωκεν ἡμῶν,
εἰπὼν· ὅτι χειμῶν ἔσται. συγνάσει γὰρ πυρρᾶζων ὁ οὐ-
ρανός. ἐπειδὴν γὰρ δι' ἀχλὺς ἢ ἀναφορὰ γένηται, ἀ-
μαυροῦνται μὲν αἱ ἀκτίνες τῆς ἡλίου. ἀνδρακώδης δὲ
καὶ ὑφαιμος τὴν χροῶν ὁράται, τῆς παχύτητος τῆς αἰ-
ρος ταύτης ἐμποίσεως καὶ φαντασίαν ταῖς ὄψεσιν. ἀλ-
λὰ καὶ ἐπειδὴν ἡ σελήνη περιλιμνάζεται, ἢ ὕδατος
αἰεὶς πληθὺς, ἢ νότος βιαιῶς κίνησιν ἐπαγγέλλεται.
καὶ τῷ ἡλίῳ δὲ ὅταν αἱ λεγόμεναι ἄλφ περιγραφῶσιν,
ἢ καὶ ἕως ὀνομάζουσιν ἀνδελίς, ὅταν συμπεριτρέχῃσι
τῇ τῆς ἡλίου φορᾷ, συμπτώματων τινῶν καίρια σημεῖα
γίνεται. ὥς περ ἐν καὶ αἱ ῥάβδοι, αἱ καὶ τῆς χροῶν τῆς
ἰεῖδος εἰς ὁρᾶν τοῖς νέφεσιν ἐμφαινόμεναι, ὁμβρίας
χειμῶνας ἐξαισίς, ἢ ἄλλως καὶ ἐπὶ πλείστον μεταβα-
λὴν τῆς αἰρος ἐνδείκνυνται.

Πολλὰ δὲ καὶ περὶ σελήνῳ ἀντανομένῳ ἢ λήγσαν-
οἱ ταῖς ἐχολακότῃς τετηρήκασιν σημειώσῃ, ὥς τῶν περὶ
τῆς αἰρος ἀναγκαίως τοῖς χήμασιν αὐτῆς συμμεταβαλ-
ομένης. λεπτή μὲν γὰρ ἔσται περὶ τὴν τρίτην ἡμέραν
καθάρᾳ, σαθρὰν δὲ δίδαν κατεπαγγέλλεται πα-
χεῖα δὲ ταῖς κεραταῖς καὶ ὑπέρυθρος φαινόμενη, ἢ ὕ-
δαρ λάβρον ἀπὸ νεφῶν, ἢ νότος βιαιῶς κίνησιν ἀ-
πειλεῖ. τὴν δὲ ἐκ τῶν σημείων ὅσον τῶν βίῳ
παρέχεται τὸ ὠφέλιμον εἰδὲς ἀγνοεῖ. ὅρα γὰρ ὅτι
καὶ οἱ ναυτιλλόμενοι πρὸς γε τῆς ἀσέρας ὁρῶντες τὴν
ἀκριβῆ τείβον ὁδεύουσι, καὶ τῇ τῶν δέσει προσέ-
χοντες τὸ σκάφος ἰδύουσιν. ἐπειδὴ γὰρ καὶ δέχε-
ται τῆς ὕδατος ἢ φύσις ἔχῃ, οἷς οἱ ὁδῶνται προ-
σέχοντες, ἀναμφίβολον τὴν πορείαν ποιῶνται,
δέδωκεν ὁ Θεὸς τοῖς μακρὰ ἔχοντες πελάγη ὕψος
ἔχῃ τῆς θαλαττίων τείβων, τῆς ἀσέρων τὴν θέ-
σιν. καὶ οὕτω μὲν περὶ τῶν τοῖς ἀγίοις πατρά-
σι δοκεῖ.

Ἄλλοι δὲ τὸ ἔχοντες παρεμβύοντες Μωσαϊ-
κὸν ῥητὸν, ἐκ τῆς τῶν ἀσέρων συγκράσεως τε καὶ
ἔχοντες λέγουσι τὰ κατ' ἡμᾶς πάντα διοικεῖσθαι
καὶ διεξάγεσθαι. εὐπραγίαν τε καὶ δυσπραγίαν ἐκεί-
θεν κατάγουσι. Ἐὰν πλὴν ὅσα τῶν βίῳ κατ' ἐκά-
στῳ ἀποσδοκῆως συμπέπτωσιν. ἀλλὰ μὴ σύ-
γε, τέκνον ἡγαπημένον, ποιούτοις ὅλως ἀνά-
χῃ πείδεσθαι λογισμοῖς, εἰ μὴ βούλει τοὺς
ἀσέρας ἐντεῦθεν ἀδίκους εὐρίσκεισθαι, εἰ γε
τῶν μὲν ποιῶσι πόρους, τοὺς δὲ μοιχοὺς, καὶ
ἄλλους πάλιν φονεῖας καὶ ἄρπαγας. ἀλλὰ καὶ πρὸ
τῶν ἀσέρων αὐτοὺς αὖ ὁ ποιητὴς αὐτῶν Θεὸς ἀδι-
κος εὐρίσκει, γένναν πυρὸς τοῖς ἀμαρτωλοῖς ἀ-
πειλῶν καὶ σκότος ἐξώπερον. ἀλλ' οὐκ ἔστι τῶν
ἐκ ἑστίν· ἀντεξούσιος γὰρ ὢν ὁ κατ' εἰκόνα Θεὸς γε-

γεννημένος ἄνθρωπος, εἰμαρμένη καὶ ἄσρασις ἐχὺ
 πόκειται. εἰ γὰρ τὸτο ἦν, ἐκ ἂν τοῖς μὴ καὶ γνώ-
 μῳ ἀμαρτάνεσι πῦρ ὁ Θεὸς καὶ σκότος ὑπέληθεν.
 Ὅτι δὲ βλασφημία ἐστὶν εἰς Θεὸν τὸ νομίζειν ὅτι
 ἀσέρων γίνεσθαι τὰς μὲν τῶν ἀνθρώπων φονέας, τὰς δὲ
 πάλιν ἄρπαγας, ὁ κορυφαῖος Πέτρος ἀειδήλως τὸτο δι-
 δάξει σε πρὸς Φαῦσον. Καὶ γὰρ περὶ γενέσεως δια-
 λεγόμενος, καὶ τὰδε πρὸς τοὺς ἄλλους ἔλεγεν. ἐγὼ μὲν ἀ-
 στρολογίας ἔμπειρος ἐκ εἰμὴ, ὥς τε τὴν γενέσιν ἀπ'
 αὐτῆς κατὰ γενέσιν ἐπισήμης ἀνασκοδάζειν. ἄλλω δὲ
 ῥόπῳ δυνάμει δαπνικνύειν, ὅτι κατὰ φρόνοιαν δι-
 οικεῖται τὰ πράγματα. ἕκαστος γὰρ πρὸς ἃ πράττει
 τιμῆς καὶ κολάσεως τούτῳ. ἀμαρτάνεσιν οὖν οἱ
 γενέσιν εἰσάγοντες αὐτὸν τὸν πᾶντα δημιουργή-
 σαντα Θεὸν βλασφημοῦντες. ἐπὶ τούτοις γὰρ τῷ
 γέροντος εἰπόντος, ὅτι βλασφημεῖν ἐστὶ τὸ λέγειν,
 ὅτι τὰ πάντα γενέσει ὑπόκειται; καὶ πᾶν ὁ Πέτρος
 ἔλεγεν. εἰ γὰρ πᾶσαι αἱ τῶν ἀνθρώπων ἀμαρτίαι
 ὅτι ἀσέρων γίνονται, οἱ δὲ ἀσέρες ὑπὸ Θεοῦ
 ταῦτα ποιεῖν ἐτάχθησαν, ἵνα πάντων χαλεπῶν
 δαπνικνῶν γένωνται, ἀπάντων λοιπὸν αἱ
 ἀμαρτίαι εἰς αὐτὸν ἀναφέρονται, τὸν τὴν γενέ-
 σιν ἐνδόντα τοῖς ἄσρασι. Καὶ τὰ μὲν τοῦ κο-
 ρυφαίου τοιαῦτα. Οὐαὶ δὲ καὶ τί φησιν ὁ μέγας
 Βασίλειος ἐν τῷ περὶ φωσφῶν ἐκτῷ λόγῳ αὐτῷ.
 τὴν γὰρ ἀστρολογικὴν τέχνην ἐπὶ μέσου παράγων,
 καὶ ὅπως ἔχει μεθόδου κατεξέταζων, ἔτω καὶ ῥῆμα
 διέξειν. ἐν δὲ τούτοις τοῖς λογισμοῖς πολὺ μὲν
 τὸ ἀνόητον, πολλὰ πλάσιον δὲ τὸ ἀσεβές. τίνος
 ἕνεκα; ὅτι οἱ κακοποιοὶ τῶν ἀσέρων τῆς αὐτῶν πονη-
 ρίας ἐπὶ τῇ ποιήσαντα αὐτὴς τῇ αἰτίᾳ μετατιθέσιν.
 ἔπειτα, εἰ καὶ τῶν περὶ κακίαν καὶ ἀρετῆς ἐνεργημάτων
 ἐκ ἐκ τῶν ἐφ' ἡμῖν εἰσὶν αἱ ἀρχαί, ἀλλ' ἐκ τῆς γενέ-
 σεως αἱ ἀνάγκαι, περιστοὶ μὲν οἱ νομοθέται τὰ πρακ-
 τέα ἡμῖν καὶ τὰ φουκτέα διορίζοντες. ἡ μὲν γὰρ τῇ κλέπτῃ
 τὸ ἀδίκημα, ἐδὲ τῇ φονέᾳ, ὥς τε ἐδὲ βελομένῳ δυνάτ-
 τω κρατεῖν ὁ χειρὸς. ἀλλ' ἐκ ἐστὶ τὸτο, ἐκ ἐστὶν. αὐ-
 τεξέστιος γὰρ ὁ ἄνθρωπος, ὅτι καὶ κατ' εἰκόνα παρήχ-
 θη Θεῷ. ἐφ' ᾧ γενέσει καὶ ἄσρασις ἐχὺ πόκειται. Τοῖς
 μὲν τοῖς προσπαταῖσιν ὁπῶσδήποτε κατ' εἰμαρμένην,
 ὡς εἴρηται, καὶ συγγινώσκειν ἄξιον ἦν, ἡ μὲν ἐπιφέρειν
 μάστιγας, ὡς ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης φησὶν. Καὶ γὰρ
 ἐν οἷς ὁξέδετο λόγοις περὶ εἰμαρμένης τὰδε διέξει-
 σι. Τοῖς μὲν οὖν ἀνάγκη κατεχομένοις συγγινώσκειν
 οἶδαμεν. Κἂν γὰρ ὑπὸ δαίμονος τίς ἐνοχλούμενος ἢ
 τῇ χιτῶνι διαρρήξῃ τῇ ἡμέτερον, ἢ πληγὰς ἐπενέγ-
 κῃ, ἢ μόνον ἢ κολάζομεν, ἀλλὰ καὶ ἐλευθερῶν, καὶ συγ-
 γινώσκου. τί δὴ ποτε; ὅτι ἐκ ἡ προαιρέσεως, ἀλλ'
 ἢ τῷ δαίμονος βία ταῦτα εἰργάσατο. ὥς τε εἰ καὶ τὰ
 ἄλλα ἀμαρτήματα ἀπὸ τῆς ἀνάγκης τῇ καὶ τῇ εἰμαρμέ-
 νῳ ἐγίνοντο, συνέγνωμεν ἂν. ἐπειδὴ ἴσμεν, ὅτι
 ἐκ ἐστὶν ἀνάγκη, διὰ τὸτο ἐδὲ συγγινώσκου. εἰ
 γὰρ ἀνάγκη τὰ ἡμέτερα ἐδέδετο, τίνος ἕνεκα τῇ
 οἰκίᾳ κεκλοφότες μάστιγας; διὰ τί τὴν γυναῖκα μοι-
 χολοῖσιν εἰς κελύμενον ἔλκεις; ἵνα τι δὲ καὶ πονηρὰ
 πράττων αἰχμῇ; ὁ δὲ δὴλον ἐν ἐντολῇ, ὅτι ἔτε εἰμαρ-
 μένη, ἔτε τύχη, ἔτε γενέσις, ἔτε δρόμοι ἀσέρων τὰ
 κατ' ἡμᾶς διοικεῖ. Εἰ γὰρ τὸτο δάσκειν, τίς χρεῖα
 λοιπὸν πόρων καὶ ἰδρώτων πρὸς τὸ κακίαν φυγεῖν; εἰ
 εἰμαρταί τινι γενέσθαι κακὸς, καὶ μὴ ταλαί-

A esse subjectus potest: quod si locum ha-
 beret, non Deus præter animi senten-
 tiam peccantibus ignem atque tenebras
 minatus fuisset. Et fieri sane convicium
 Deo, quum quis existimat per sidera
 quosdam homicidas effici, quosdam ra-
 ptores, summus ille Petrus, ad Fau-
 stum scribens, te docebit. Nam de na-
 talitio fidere differens, hæc inter alia
 profert: Equidem astrologiæ non sum
 peritus, ut nativitatem ex ipsa de natali-
 tio fidere scientia refellere possim: verum
 alio quodam modo possum demonstrare,
 res humanas a providentia gubernari. Nam
 quisque pro eorum, quæ agit, ratione vel
 honorem vel pœnam consequetur. Quam-
 obrem errant, qui natalitium fidus intro-
 ducunt, ipsum opificem rerum omnium
 Deum convicio quodam incessentes. Qui-
 bus in verbis quod hic senex ait, convi-
 cium in Deum esse, dicere cuncta nata-
 litio fideri esse subjecta, perquam egre-
 gie dicitur. Nam si omnia mortalium pec-
 cata ab astris oriuntur, astra vero divini-
 tus ordinata sunt, ut ea efficiant, & om-
 nium malorum ab ipsis origo proficiscat-
 ur: restat omnium peccata ad Deum re-
 ferri debere, qui natalitiam illam vim si-
 deribus indiderit. Hujusmodi sunt, quæ
 summus ille vir protulit. Præter hæc vide,
 quid magnus ille Basilus in oratione sex-
 ta, quæ est de luminaribus, dicat. Nam
 artem astrologicam in medium profe-
 rens, & quæ sit ejus methodus explo-
 rans, ad verbum hoc modo loquitur: In
 hisce ratiocinationibus magna inest stulti-
 tia, & major etiam impietas. Quamob-
 rem? quod malefica noxiaque sidera pra-
 vitatis suæ causam in auctorem suum
 transferant. Deinde si tam virtuti, quam
 vitiis consentaneorum actionum principia
 non sunt in nostra potestate, sed a neces-
 sitatibus siderum natalitiorum pendent:
 supervacanei sunt legumlatores, qui agen-
 da fugiendaque nobis definiunt. Nullum
 est enim vel furis delictum, vel homicidæ,
 si ne volens quidem continere manum po-
 terat. Sed non est hoc verum, non est. Qui-
 pe suæ spontis est homo, quum ad imagi-
 nem Dei sit factus: quo fit, ut neque nati-
 vitati certæ, neque sideribus subjectus sit.
 Quin etiam quoquo modo delinquenti-
 bus fato quodam, ut diximus, æquum ef-
 fet ignoscere, non adhibere verba, quem-
 admodum Chrysostomus ait. Nam in ora-
 tionibus, quas habuit de Fato, hujusmodi
 quædam tradit: Iis, qui necessitate cogun-
 tur, ignoscere solemus. Etenim si quis a
 malo genio vexatus vel tunicam nostram
 laceraverit, vel nos verberibus adfecerit,
 non modo non punimus eum, sed etiam
 miseramur, veniamque largimur. Quam-
 obrem istuc? quia non electionis, sed ma-
 li genii vis ea designavit. Quo fit, ut si
 quidem alia quoque delicta de necessitate
 fati provenirent, ignoscendum eis omni-
 no foret. Nam si necessitas res nostras
 constrictas tenet, quamobrem servum
 tuum aliquid suffuratum verberas? quam-
 obrem adulterii ream uxorem in jus rap-
 pis? quamobrem turpia designans pudore
 afficeris? De his perspicere facile po-
 test, neque fatum, neque fortunam, ne-
 que nativitatem, neque cursum siderum
 res nostras gubernare. Nam si hoc largia-
 mur, quid porro necesse fuerit adhibere
 labores atque sudores, ut a vitiis immu-
 nes simus? Siquidem fato decretum est,
 fore aliquem malum: etiamsi molestias in-
 finitas suscipiat, malus erit. Vel potius di-

Petrus ad Fau-
stum.Edit. Paris.
pag. 27.

Basilii locus.

Chrysostomi
locus.

pag. 28.

ci malus nequaquam debet, qui a necessitate ad hoc impellitur. Quod si etiam bona valetudo atque morbi a fato pendent, supervacaneæ sunt opum impensæ, supervacanea medicorum accessio, supervacanea denique victus ratio, quam morbo aliquo laborantes accurate servant. At quum hæc supervacanea non sint, (quo enim pacto id dici possit? quum magnam ex his utilitatem percipi conspiciamus) jacet hæc de Fato fabula, jacet omnis de natalitio fideri oratio. Non enim homines ulli necessitati subiecti sumus, sed potius electionis libertate, ac voluntatis arbitrio divinitus ornati. Nam si non est suæ spontis atque juris homo, restat eum ne quidem ad imaginem Dei creatum esse. Quo enim pacto simulacrum naturæ illius imperatricis esse possit, si hac in parte discrepet ab exemplari principe? Quippe conveniebat atque par erat, ut id, quod per omnia conformatum ad similitudinem numinis esset, quemadmodum Nyssenus antistes ait, in natura sua potestatem agendi arbitratu suo haberet, imperioque neminis pareret. Itaque multis probatum, minime nos alicujus natalitii fideris, quæ complurium est opinio, necessitate ligari. Nam cæteroquin nulla re nos ratione ornati a brutis animalibus differremus, quorum est arbitratu alienos, quo visum alteri fuerit, duci: quum rationis atque mentis particeps natura, si libertatem voluntatis amittat, etiam beneficio facultatis intelligentis spoliatur. Quis enim mentis usus ei fuerit, si a fati necessitate ducatur, & ab ea quasi protrudatur & impellatur ad actiones? Ac de his quidem hæcenus. Tu vero, dilecte fili, si quando etiam videris infantem vitiatum ex alvo matris egredi, qui vel biceps, vel quadrupes sit, quemadmodum * Mauricio imperante accidit: noli existimare, non bonis siderum adspectibus ejusmodi conformari, quemadmodum existimavit olim Hermes ille, qui magno est apud Græcos in honore. Potius magno Athanasio, & Joanni Chrysostomo, cæterisque patribus fidem habe, qui de homine a nativitate cæco, & altero a nativitate claudo differentes, causam harum rerum ad effectricem vitæ naturam ipsam referunt, non contrarios quosdam siderum situs. Et esse naturam horum causam, perspicuum est maxime. Nam omnia sua quadam ratione facere consuevit, quemadmodum magnus ille Basilus ait, & *** veluti gallinæ, hoc ipsum clare testantur. Videmus enim nonnumquam ex ovis provenire pullos cum alis quatuor, itemque pullos quadrupedes. Ejus rei causam quotquot ignorant, admiratione maxima percelluntur: idemque non raro etiam viris a ratione non destitutis usuvenit. Hoc modo videre nonnumquam est serpentem bicipitem, aliaque talia, plena sane admirationis: quorum tu causam perturbare noli, neque noxiorum siderum radios heic excoigites. Sine vanis illi opinionibus desipiant. Nam horum omnium perspicua causa est. Quod si neque gemelli, neque tri-ni fœtus uno partu simul ederentur: dici aliquid abs te posset. At quum modo non cottidie videas id fieri, nihil omnino novum est, si gemelli conglutinati, ac non sejuncti nonnumquam ex alvo materno prodeunt.

G. Nyssenus.

Partus monstruosi num ab altris efficiantur.

* Theophrastus.

Hermes.

Athanasius. Chrysostomus.

Basilus. Apud nos ovis incubantes domesticæ Gallinæ.

Edit. Paris. pag. 29.

Poffe aliqua prædici.

Cæterum aliquid prævidere, deque signis quibusdam id, quod futurum sit obscuriuscule conjectari nos poffe, citra contradictionem omnem fatemur. Nam in re-

A πορῇ, κακὸς εἶναι. μᾶλλον δὲ κακὸν δεῖ τὸν εἶπεν, ὅτι ὑπὸ ἀνάγκης πρὸς τὸ τοῦτο ὠδούμενον. Εἰπερ ὑγεία καὶ νόσος τῆς εἰμαρμένης ἥρπται, περιττὰ τῶν χρημάτων τὰ ἀναλώματα, περιττὴ τῶν ἰατρῶν ἡ εἰσόδος, περιττὴ δὲ καὶ ἡ τῶν νοσοῦντων διαίτης ἀκρίβεια. ἀλλ' ἐπειδὴ μὴ περιττὰ ταῦτα, πῶς ᾗδ', εἴγε καὶ πολλὰ ὁρῶμεν τῶν ἐντεῦθεν ὠφέλειαν; οἴχεται μὲν ὁ τῆς εἰμαρμένης μῦθος. οἴχεται δὲ καὶ ὁ τῆς γενέσεως λόγος. ἐδεμῖα ᾗδ' ἀνάγκη τὰ κατ' ἡμᾶς ὑπόκειται. τετίμηται δὲ μᾶλλον προαιρέσεως ἐλευθερία καὶ αὐτεξουσιότητα. εἰ γὰρ μὴ αὐτεξέσιος ὁ ἄνθρωπος, ἐδὲ κατ' εἰκόνα Θεῶν παρήχθη λοιπόν. πῶς καὶ γὰρ εἰκὼν ἂν εἴη τῆς βασιλευσῆς φύσεως, κατ' ἐκείνο τὸ μέρος ἀριστῶνται φέρων πρὸς τὸ ἀρχέτυπον; ἔπρεπε γὰρ τὸ δὲ πάντων πρὸς τὸ θεῖον ὁμοιωμένον, ὡς ὁ Νύσσης φησὶ, ἐν τῇ φύσει κεκτῆσθαι τὸ αὐτοκρατὲς καὶ ἀδύνατον. Δέδεικται οὖν ἐκ πολλῶν, ὅτι γενέσεως ἀνάγκη κατὰ τὴν πλείονων ὑπόληψιν οὐ δεδέμεθα. Κατ' ἐδὲν ἂν ἡμεῖς οἱ λόγῳ τιμημένοι τῶν ἀλόγων ζῶων διενυλόχαμεν. τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶ τὸ ἀλλοτεῖον βουλήματι πρὸς τὸ δοκοῦν περιάγεσθαι. ἡ δὲ λογικὴ τε καὶ νοερά φύσις, εἰάν τὸ κατ' ἐξουσίαν ἀπόδηται καὶ χάριν τῆς νοεροῦ συναπάσσειν. εἰς τί καὶ γὰρ χρήσεται τῇ διανοίᾳ τῇ τῆς εἰμαρμένης ἀνάγκη παραγομένη, κακῆς δὲ ἐπὶ τὰ πρακτέα παραδουμένη; Καὶ ταῦτα μὲν δὴ ποσούτοι. Σὺ δὲ ἀγαπητὲ εἰ που καὶ βρέφος ὅψι ποτὲ σεσινωμένον ἐκπίπτον τῆς μήτρας, εἰ τύχη δικέφαλον, ἢ τετράπουν, ὡς ἐπὶ Μαυρικίου βασιλείας, μὴ χήμασιν ἀσέρων ἐκ ἀγαθοῦς τὰ τοιαῦτα δὲ πλάττεσθαι νόμῳ, καθάπερ ἔδοξε ποτὲ καὶ τῷ παρ' Ἑλλήσι τιμωμένῳ Ἑρμῇ. πεῖθου δὲ μᾶλλον τῷ μεγάλῳ Ἀθανασίῳ, τῷ τε χρυσορρήμονι Ἰωάννῃ, καὶ τοῖς λοιποῖς ἁγίοις πατράσι. περὶ γὰρ τὰ ἐκ γεννητῆς τυφλοῦ, καὶ τὰ ἐκ γεννητῆς χαλοῦ, τὸν λόγον ποιήμῃ, τῶν δὲ πλάττεσθαι τὸ ζῶν ἡτιάσαντο φύσιν, οὐ μὴν ἐναντίους χηματισμούς. Ὅτι δὲ ἡ φύσις τῶν τοιούτων αἰτία σι... ἀπὸν ἐστὶ. Καὶ γὰρ κατὰ τὴν ἐαυτῆς ἀκολουθίαν εἶωθε τὰ πάντα ποιεῖν, ὡς φησὶν ὁ μέγας Βασίλειος, καὶ αἱ παρ' ἡμῖν ἐπαύχουσαι κατοικίδιοι ὄρνιθες μαρτυροῦσι τὰ σαφέστατα. ὁρῶμεν γὰρ ἐστὶν ὅτε ἐκ τῶν ὠν ἐκπίπτοντα τετραπτέρυγα νεόττια καὶ τετράποδα. Ὁ τοῖς μὲν ἀγνοοῖσι τῶν αἰτίων ἐκπληξὶς ἐμποιεῖ τὰ τοιαῦτα πολλήν. οὐκ οὖν δὲ καὶ τοῖς λόγοις μετέχουσι. τούτῳ μὲντοι τῷ τρόπῳ καὶ δικέφαλον ὄφιν ἔδοι τίς ἂν, καὶ ὅσα τοιαῦτα πλήρη τυγχάνοντα θαύματος. ἀλλὰ μὴ σύγε διαπαράττε τῶν ἐνεκα, μηδὲ κακοπειῶν ἀσέρων ἀκτινοβολίας ἐπὶ τέτοις παρείσαι. ἄφες ἐπὶ ματαίοις ματαιάζειν αὐτῆς. ἐπὶ πάνσι γὰρ τέτοις ἡ αἰτία σαφής. εἰ μὲν ἐκ ἐτίκτοντο βρέφη δίδυμα καὶ τριδύμα, εἴχες ἂν τι εἰ λέγειν. ἐπεὶ δὲ κατ' ἐκαστὴν τοιαῦτα ὅρας, καινὸν πάντως οὐδὲν, εἴγε συγκεκολλημένα τὰ δίδυμα, καὶ διηρημένα πολλάκις τῆς μήτρας ἐκπίπτουσι.

Ε Προγινώσκειν μὲν οὖν, καὶ ἀμυδρῶς τὰ μέλλοντος ἐκ τινων σημείων κατασοχάζεσθαι, ἀντὶ ἀντιλογίας καὶ ἡμεῖς τὸ τοῦτο κατατιδέμεθα. ἐδὲν

ἢ ἐπὶ ποσὶν ἔτι πρὸς ἀντιπίπτειν ἐπιπλέον
 ἰσχύουσιν. εἰ δὲ καὶ ἡμαρτεν ἐν παραδείσῳ ὁ ἄνθρωπος,
 εἰ καὶ τὸ δοθέν αὐτῷ προφητικὸν χάρισμα πάντων ἀ-
 πώλεσεν, ἀλλ' ἐκ ἀφ᾽ ἑκείνου ὁ πανοικτίρμων Θεὸς
 τοῖς ἀνόμοις κτήνεσι τέλει παραβάλλεται. ἐφ' ᾧ καὶ
 σημεῖα τινὰ δίδωσι τῷ πορορᾶν ἕνεκεν, ἔστιν ὅτε τὰ
 μέλλοντα, κἀντεῦθεν ἑαυτῷ περιποιεῖσθαι ἀσφάλει-
 αν. καὶ τίχρη πολλὰ λέγειν; οἱ ἐν τῷ αἰεὶ φαινό-
 μωροι κομῆται λόγῳ μὲν φυσικῶ συνίστανται, θανά-
 τος δὲ ὁμοῦ Βασιλέων, ἢ καὶ προσώπων ἐπιφανῶν κα-
 ταγγέλλουσιν, ὡς ὁ μέγας ἐφ' ἡ ἑρανοφάντωρ Βα-
 σίλειος· ἀλλὰ καὶ αὐχμῶν, ἔστιν ὅτε ἀνέμων οἱ τοῖστοι
 δηλωτικοί, οἱ καὶ δοκοῦσι μὲν εἶναι ἀσέρες, ἐκ εἰσι
 δέ. πῶς καὶ γὰρ; εἰγε συνίστανται μὲν, οὐ παραμέ-
 νουσι δέ. τῆς δὲ ὕλης τῷ πυρὶ δαπανηθείσης, δι' ἧς ὁ
 κομήτης συνίστηκεν, ἐξ ἀνάγκης καὶ ἔτος σβεννύμενος δια-
 λύεται.

Ἀλλ' ὅρα ἔτι τὴν γένεσιν ὅποια τίς ἐστιν, ἔτι πό-
 θεν ἔρχεται τὴν ἀρχὴν. ἐκ τῆς καπνώδους καὶ ξη-
 ρᾶς ἀναδυμιάσεως, ἕως αὐτῆς τῆς σελήνης ἀνάγε-
 ται διακρίσις, καπνὸς μὲν ἔσα κατὰ τὴν ἐσί-
 αν, φλόξ δὲ κατὰ τὴν δύαμιν. ἐφ' ᾧ καὶ ὑπεκκαυ-
 μα ταύτῃ ὁ Δεισοτέλης ἐκάλεσε, τῆς ἐν ὑφ' ἑ-
 μένον πυρ. ὁ δὲ καπνὸς, θερμὸς μὲν ἐστίν, μὴ μὲν
 τοι γὰρ πυρ αὐτενέργητον. ἐξάπτεται τῇ τῷ παντός
 περιφορᾷ συγκινέμενον. ἀλλ' ἡμέρας μὲν οὐ φαίνε-
 ται, διακρίσις τῇ ἡλίου μαρμαρυγῇ, νυκτὸς δὲ τὰ
 τοιαῦτα διακρίσις γίνεται. ἐπειδὴν οὖν τὸ μέρος τῷ
 ὑπεκκαύματος διακρίσις τὴν κίνησιν ἐξαφθῇ εἰ μὲν ἐκ
 ἐντύχῃ ἐτέραις οὐσίαις ἐπιτηδεύεις εἰς ἑξάψιν, διατ-
 τον ἐναποσβέννυται, ἐπειδὴν κινηθὲν παχέα ὕλη ἐγ-
 κύρησιν τινί, ἐκείσε ἐνίχεται. ὅθεν ἡ τοιαύτη ὕλη καὶ
 πᾶν ἐξαπτομένη, αἷξ τε καὶ κομήτης λέγεται. ὅπο-
 σιν θηρῶν δὲ δοκεῖ τινὰ κόμην ἔχειν καθεμένιν, καὶ
 οἱ αἰσθητικοὶ κατὰ τὰς αἰγὰς βεβητοῦνται. ταύτη
 τοι καὶ κομήτης τὸ τοῖστον φάσμα ὠνόμασαι. ἔτος μὲν ὁ
 κομήτης ἐνίστε καὶ πολυήμερος ἐστίν, ἀρκέσης τῆς ὑ-
 ποκειμένης αὐτῷ ὕλης. ἔστι τὸ καὶ δοκοῦν ἐξ ἑρανοῦ
 ἐρίπτεσθαι πυρ, αἰθερίας ἔσης τῆς νυκτὸς, ὁ δὲ καὶ
 τινες τῶν ἀγροικοτέρων ἄστρον οὐράνιον ἡγνύται. ἀλλ'
 οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα ἡχολημένοι τὸ τοῖστον φάσμα
 διαττοντα κατονομάζουσιν. ἐπειδὴν γὰρ τὸ δια-
 κρίσις τὴν κίνησιν ἐξαφθὲν ὕλῃς ἐπιτηδεύεις εἰς ἑξά-
 ψιν ἐντύχῃ, κἀντεῦθεν ἀπ' ἄλλης εἰς ἄλλην φε-
 ρομένης τῆς φλογὸς διαδοσίμον γίνεσθαι τὸ πυρ,
 κατὰ χῆμα τοῦ δόρατος ὁπομνησκυθῇ, τὸ τοῖστον
 διαττων ὠνόμασαι, κατὰ τὰ φαινόμενα χή-
 ματα, καὶ τὰς ἐπωνυμίας ὁποπληροῦσι τοῖς φά-
 σμασιν.

Ἐπεὶ μὲν οὖν εἰς σημεῖα, καθάπερ εἴρηται, ὁ
 Θεὸς ταῦτα δὴ κατ' ἑρανό. ὡς ἐντεῦθεν ἡμῖν ἀσφα-
 λειαν ἢ τυχῆσαν προσγίνεσθαι. ὅρα δὲ ὅτι καὶ τὰ
 νέφη πόκοις ἐρίων φανέντα ποτὲ παραπλήσια, χει-
 μῶνας ἐνίστε προσσημαίνουσιν. ἀλλὰ καὶ ἰεὺς αὐτῇ
 τὸ κατ' οὐρανὸν δηλαδὴ φαινόμενον τόξον, ὡς ἐκ
 ἀπλῶς τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν καὶ ὡς ἔτυχε πρό-
 κειται. χειμῶνος μὲν γὰρ αὐτὴ φανέσθαι εὐδαι-
 νῶν ἐπιφέρει κατὰσασιν. εὐδίας δὲ οὐσης εἰγε
 φανέσθαι, χειμῶνα τωσαντίον ἐμήνυσε. ἔτι δὲ
 γὰρ, φησὶ, ταῦτα εἰς σημεῖα. ἀλλ' ἡ μὲν ἰεὺς

bus adeo manifestis resistere diu sane ne-
 queamus. Quamquam enim homo in para-
 diso peccavit, quamquam concessum sibi
 vaticinandi munus atque beneficium ami-
 sit: non tamen Deus ille misericors eum
 prorsus similem evadere brutis jumentis
 permittit. Quo fit, ut signa quaedam ei sup-
 peditet, de quibus interdum futura pro-
 spiciat, eoque pacto securitati suæ consulat.
 Quid multis verbis opus est? qui con-
 spiciuntur in aere cometæ, naturali quidem
 illi ratione modoque oriuntur: sed inter-
 rim vel regum, vel aliarum illustrium per-
 sonarum interitus denunciant, quemadmo-
 dum magnus ille, cælestiumque rerum in-
 terpres Basilium inquit. Interdum vel æstus,
 vel ventos subsequuturos indicant. Et vi-
 dentur quidem esse sidera, verum non sunt.
 Qui enim esse sidera possint? quum orian-
 tur quidem, sed non durabiliter maneant.
 Nam materia, de qua cometes existit, per
 ignem absumpta, necessario & ipse extin-
 ctus dissipatur.

Quid cometæ
portendant.

Basilium.

Animadvertite autem ortum ipsorum, cu-
 jusmodi sit, & unde principium habeat. E-
 xistunt cometæ de fumosa & sicca exhalati-
 one, quæ exhalatio propter levitatem
 suam ad lunam usque subvehitur, & natura
 quidem essentiaque sua fumus est, verum
 vim flammæ continet. Quo fit, ut Aristoteles
 eam fomitem vocet, hoc est, ignem
 remissum. Quippe fumus est calidus qui-
 dem ille, non tamen ignis vi sua & efficaci-
 ter agens. Accidit autem deinceps, ut agi-
 tata cum hoc universo accendatur. Et in-
 terdiu quidem ob splendorem solis haud
 conspicitur, noctu vero apparet. Postea-
 quam fomitis illius pars aliqua propter mo-
 tum accensa deflagaverit, si alias essentias
 ad inflammationem idoneas non consequa-
 tur, citius extinguitur: sin ipso in motu ad
 crassam quamdam materiem feratur, ma-
 gis invalescit & augetur. Unde fit, ut hu-
 jusmodi materies accensa penitus, capra
 cometesque vocetur. Quippe dum scintil-
 lat, comam quasi quamdam habere proli-
 xam videtur, velutique lanis caprarum in-
 morem onusta esse: quæ ipsa ratio est,
 quamobrem cometes, hoc est, crinitum si-
 dus appelletur. Et durat interdum diebus
 compluribus, nimirum materie subjecta
 diuturnam ad inflammationem sufficiente.
 De causa eadem & ignis oritur ille, qui no-
 ctibus serenis e cælo labi videtur, & quem
 nonnulli rudiores esse cæleste sidus exi-
 stimant: quum homines in hisce discipli-
 nis exercitati speciem ejusmodi Trajectio-
 nem nuncupent. Quum enim illud, quod
 ex motu est accensum, in materies igni
 concipiendo idoneas inciderit, & deinde
 flamma de una ad aliam materiem lata,
 longius sese diderit ignis, ad hastæ for-
 mam extensus: fit hoc, quod Trajectio-
 nem vocant. Consuevimus enim visis ejus-
 modi pro ratione formarum, quibus con-
 spiciuntur, appellationes indere.

Cometarum
ortus.

Aristoteles.

* cæli circum-
actio.

Edit. Paris.
pag. 30.

Diattontes.

Quapropter hæc uti diximus, in cælo
 collocavit Deus, ut signa nobis essent, de
 quibus haud vulgares muniendi nostri ra-
 tiones colligeremus. Nam adspice mihi
 nubes, quæ quum interdum lanarum vel-
 leribus consimiles cernuntur, plerumque
 tempestates pluvias denunciant. Atque
 etiam Iris, arcus nimirum ille, quem in
 cælo conspiciamus, non simpliciter, ne-
 que fortuito nostris semet oculis offert:
 sed pluvia tempestate conspecta, sereni-
 tatem fert secum: serena, pluviam desi-
 gnat. Hæc enim Deus in signa constituit.
 Et caret Iris essentia peculiari sua, solum-

Iridis progno-
etiam Iris.

μη τὴν γλῶττιν ὑποτρέχειν κάτωθεν μὲν τὴν αὐτὴν δύσιν ,
ἀλλ' ἐκ πλαγίου τὴν αὐτὴν ποιέμενον δίοδον πρὸς ἀνατο-
λὰς ἀπέρχεσθαι , κακῆθεν αὖτις ἀπέρχεσθαι τῇ φωτί-
ξειν τὴν γλῶττιν , ἐκ εὐπαράδεκτα λέγειν , ὡς οἶμαι , τοῖς
δύφρονεσι κείνονταί . εἰ μὴ περὶ λόγον οἰκονομίας
ποιαῦτα λέγειν προάγονται .

Εἰ δὲ ἔδεν ἑτερόν ἐσιν ἢ νύξ ἢ ἡ σκίασμα
γῆς, τῷ ἡλίῳ δὲ γλῶ ὑποτρέχοντος, ὡς ὁ Δαμα-
σκηνὸς Ἰωάννης φησὶ· πῶς λοιπὸν βαθεῖα δὲ ἡμέ-
ραν διαδέχεται νύξ, τῷ ἡλίῳ, κατ' ἐκείνας, ἐγγύ-
τατα καὶ μικρὰ πρὸς ἡμᾶς σφερομένῃ, κἀντεῦθεν
αὐτίνων ἡμῖν ἐμπιπτουσὶν καὶ φωτίζουσιν τὸ περι-
γεῖον; καὶ εἰ μὴ πείδη ταῖς λεγομένοις, αὐτοῖς τοῖς
παράγμασι πείδητι. Ἐν Βρετανίᾳ τῇ νήσῳ ὀκτω-
καιδεκάωρος μὲν ἡ ἡμέρα ἐστίν, ἑξάωρος δὲ ἡ νύξ.
καὶ ἔ μόνον ἑξάωρος, ἀλλὰ καὶ τὸ σκότος αὐτῆς οὐ
πάνυ βαθύ. τοῖσιν δὲ εἰπεῖν, ὁποῖόν ἐστι τὸ παρ'
ἡμῖν λεγόμενον λυκόφωτον. ἐμπίπτουσι δὲ αὐτοῖς αἱ
αὐγαὶ δὲ ἡλίου. τίνος ἕνεκα; ὅτι καὶ ταῖς νυξίν
αὐταῖς ὁ ἥλιος ἐγγιστα περιερέφεται, διὰ τὸ βρα-
χύτατον αὐτῷ μέρος ὑπὸ γλῶ καταδύεσθαι. Ἐ οἷ γε
τῶν Βρετανῶν ὀξυδερκέστατοι σαφῶς ὁρῶσι καὶ τὴν
νύκτα, καὶ μικρὰ πάντως τοῖς ὀφθαλμοῖς περιλαμ-
βάνουσι. μάνθανε οὖν ἐντεῦθεν, ὡς εἰ γε καὶ ἐν
τῷ κατ' ἡμᾶς κλίματι ἐχ' ὑπὸ γλῶ ὁ ἥλιος διο-
δύων γλῶ, ἀλλ' ἐγγιστά περ κἀνταῦθα περιερέφε-
το, ἢ νύξ ἀληθῶς ἐχὶ νύξ, ἐδὲ πάνυ βαθύ τὸ σκό-
τος αὐτῆς, ἀλλὰ τοῖσιν, ὁποῖον ὁ λόγος ἦδη φθά-
σας ἐγνώρισεν· ἅτε ἐμβρουῶν ἀντιφραττήσης ταῖς ἡ-
λιακαῖς ἀκτίσι παντάπασιν. ἢ δὲ νύξ ἔδεν ἄλλο ἐστίν
ἢ σκίασμα γῆς, ὡς ὁ μέγας φησὶ Βασίλειος. τῷ γὰρ
ἡλίῳ μὴ δὲ γλῶ ὑποτρέχοντος, ἀλλ' ἐγγιστα περιερε-
φομένης, ὡς ἄνωθεν εἴρηται, βαθεῖαν γίνεσθαι νύκ-
τα πάντως ἀμήχανον. καὶ τί χρεία πολλὰ λέγειν, καὶ
ἀπαλειθεῖν τὰ κατέκασον; σφαιρικῆς ἔσης δὲ γῆς,
Ἐ ἐν μέσῳ τῷ παντὸς ἀπηωρημένης, παρ' ἄλλοις
ἄλλως ἀνατέλλει τε Ἐ δύει ὁ ἥλιος· κἀντεῦθεν
τοῖς μὲν ἴσα τελεῖ τὰ νυχθημέρα, τοῖς δὲ πάλιν
ἄνισα. μὴ θαύμαζε εἴγε παρὰ Βρετανοῖς ἑ-
ξάωρος ἐστίν ἢ νύξ, ὅπου γε παρ' ἑτέροις εἰς το-
τῆτον ὁ πόλος ὀξῆται ὁ Βόρειος ἢ ὁ Νότιος, ὡ-
ς κατὰ κορυφὴν ἔχειν τὸν ἑτερόν γε πάντως αὐ-
τῶν, τέτοις διὰ τὴν πείρξ τῷ ἡλίου περιδρομῇ
τὸ οἰκόμενον ἅπαν ἐγγίῃσαι, ὅτε ἐνιαύσιος αὐτοῖς
κύκλος ἡμέρα μιᾷ καὶ νυκτὶ ὡσαύτως μεμερίζει,
ὡς εἶναι τέτοις λοιπὸν τὴν ἡμέραν ἑξάμηνον, καὶ
δὲ νύκτα ἰσάριθμον. Ἐ τέτων ἔπος.

Οἶδα δὲ ἀγαπητὴ , ὅτι καὶ τὸ πρὸς τοῖς ἄλ-
λοις περιεργάζῃ , τί δὴ ποτε λέγων , ἐπὶ τρισὶν
ἡμέραις ἀνακεχυμένον ὡς ἐκείνο τὸ πρῶτόγονον
φῶς , ἐν δὲ τῇ τετάρτῃ ἡμέρᾳ τοῖς φωσῆσι κα-
τεμερίσθη , τὰ τε ἡλίῳ δηλαδὴ , τῇ σελήνῃ , καὶ
τοῖς λοιποῖς ἄστρασι ; ἀλλὰ μὴ ἐπὶ πλέον τὰ
θεῖα πολυπραγμῶναι ῥητὰ , ὅτι μηδὲ θεραπεύειν
ἐπὶ τέτοις ἰχυομεν τὴν σὺ φιλομάθειαν . ἴσθι
τοιγαροῦν , ὅτι παράγει μὲν ὁ Θεὸς τὸ καθαρόν
ἐκείνο καὶ αὔλον φῶς , ἐχὶ δὲ καὶ τὸν δίσκον αὐ-
τόν . ἵνα μάθωμεν ἐντεῦθεν ὁποῖων ἔργων ἐστὶν αὐ-
τεργός , καὶ ἵνα μαθόντες τὸν ἀριστοτέχνῳ Θεῷ
ἐπιπλέον θαυμάζωμεν . ἐκ μεγέθους γὰρ καὶ καλλο-
Glyca Annal.

subtercurrere, sed obliquo itinere ad ortum
pervenire, indeque rursus pergere ad col-
lustrandam terram, mea quidem sententia
viris prudentibus parum probabilia tradere
judicandos esse: nisi forte certo quodam con-
silio talia proferant.

Nam si nihil aliud est nox, quam umbra terræ, quæ existit sole terram subtercurrente, quemadmodum Joannes ille Damascenus inquit: quo fieri pacto poterit, ut alta nox diem excipiat, sole (de ipsorum quidem sententia) quamproxime a nobis sese convergente, quocum esse conjunctum oportet, ut ad nos radii pertingant, terræque vicinas partes collustrent? Quod si huic orationi fidem non habes, rebus ipsis persuaderi te patitor. In insula Britannia dies horarum xviii spatium continet, quum nox plures quam vii horas non habeat. Neque tantum sex horarum est, sed etiam caligo ejus non admodum est profunda: nimirum ejusmodi, quale quiddam nos crepusculum dicimus. Nam pertingunt ad eos radii solis. Quamobrem? quia per ipsas etiam noctes sol ab eis quam proxime circumagitur, propterea quod exigua pars ejus sub terram demergatur. Britannorum quidem ii, quotquot oculorum acumine valent, per noctem accurate cernunt, ac tantum non omnia suis oculis comprehendunt. De quo velim discas, quod si sol in climate nostro non sub terra cursum suum perficeret, sed itidem ut istic, quamproxime apud nos circumvolveretur: nox reapse non nox foret, nec ejus tenebræ admodum profundæ, sed ejusmodi, quales jam ante significavimus: nimirum terra non officiente radiis solaribus, nec eos obstruente. Nox enim aliud nihil est, quemadmodum & magnus ille Basilus ait, quam terræ obumbratio. Quapropter si sol terram non subtercurreret, sed proxime alicubi circumagitaretur, sicuti superius agebamus: fieri nequaquam posset, ut noctem profundam haberemus. Et vero quid opus est multa commemorare, singulaque recensere, quum globosa sit terra, & in universi medio quasi suspensa hæreat apud alios? aliter sol oritur & occidit. Eadem de causa nonnullis æqualia dierum atque noctium efficit spatia, nonnullis inæqualia. Neque mirum tibi sit, apud Britannos noctem vii horarum esse, quando apud alios, quibus eam ad sublimitatem vel australis vel aquilonalis polus est elevatus, ut alterum omnino supra verticem habeant: apud hos ergo propter solis in circulum conversionem tota regio tenebras perpetuas habet, & anniversarius orbis ille consimiliter in diem noctemque sic dividitur, ut diem quidem sex mensium, totidemque mensium noctem habeant. Ac de his quidem hoc modo dictum esto.

Non ignoro autem , dilecte fili , te de hoc etiam præter alia sollicitè perquisitum . Quamobrem , inquires , toto triduo quidem diffusa lux erat illa primigenia , quarto autem die divisa est in luminaria , nimirum solem , lunam , reliqua sidera ? Nolim equidem nimis te curiosè sacrarum litterarum verba examinare , quando hac in parte studio discendi tuo prorsus satisfacere non possumus . Scito tamen , condidisse quidem initio Deum lucem illam puram & expertem materie crassæ , verum non ipsum discum : ut inde discamus , quorum operum ipse sit effector , eoque percepto præstantissimum illum artificem tanto magis admiremur . Nam a magnitudine pulchritudineque creatorum tum sapientia , tum potestas opificis perspicitur . Ejusmodi vero lucem deinceps in discos col-

Jo. Damascenus.

Dies & noctes
Britannicae.

Basilus.

*Edit. Parif.
pag. 33.*

Sep. 13. 5

Περὶ τῆς
πρωτογένειας
φωτός.

locat, ut promanantes inde radios per discum nonnihil velut obscuratos usui nostro idoneos atque convenientes redderet. Nam de Theodoriti sententia, quum oculis prædita sint animalia, lucem illam alteram ferre non potuissent. Habes expositionem de ipsa petita historia.

Theodoretus.

Anastasi alle-
goriz.
Gen. 1.

Quod si verba Mosaiica sublimius etiam intelligere vis, ut discas, quamobrem lux illa triduo diffusa fuerit ubique, ac deinceps in luminaria quasi recondita: divinum illum Anastasium habes, qui per allegorias hæc in hunc modum declarat. Lux illa præcedentium trium dierum, de qua litteræ sacræ his verbis loquuntur, dixit Deus, existat lux, & existit lux: hæc igitur per omnem rerum universitatem explicata, Trinitatis illius increatæ lucem nobis repræsentat, nusquam non locorum penetrantem, uti quæ nullis sit finibus circumscripta. Posteaquam vero caliginoso quidem prius, at deinceps propter unionem lucido imponebatur disco: Christi administrationem in carne nobis quasi delineabat. Nam ille nos ob peccatum caliginosos per unionem illam personalem collustravit. Ac prius quidem per unicam lucem universum hoc illuminabatur, verum die quarto trina luce cuncta perfundebantur: nimirum postquam sol ille noster Christus exortus est. Nam lumen illud unicum divinitatis uno cuncta comprehendentis imperio simulacrum erat: & hæc trina lux, itidem trium personarum erat figura. Sol autem iste intelligitur, de quo Solomon dicit: Exoritur sol (hoc est, Christus) supra terram, & occidit sol, (hoc est in sepulcrum sese confert) rursusque suum ad locum redit, nimirum ad patrem. Ab eodem sole lux lunæ suppeditatur, quia per Christum, solem illum intellectualem, tam ecclesia, quam omnes homines sancti collustrantur. Quippe de ipsius plenitudine, sicut ille ait, omnes sumpsimus. En habes & quarti diei opera, quamquam non pro voto desiderioque tuo, propter imbecillitatem videlicet nostram.

Ecclesi. 1. 5.

Edit. Paris.
pag. 34.
Joann. 1. 16.

DIES QUINTA.

Extra suum e-
lementum pi-
sces mori.

DIE quinta Deus pisces marinos & aerias aves in ortum producit. Heic primum operæ fuerit pretium inquiri, quamobrem pisces ab aqua destituti pereant? propterea quod respirationem nullam habent, qua hunc aera possint attrahere. Nimirum quod terrestribus est aer, hoc natatilibus est aqua. Causa ipsa perspicua est. In nobis existit pulmo, viscus rarum, multisque meatibus pervium, quod per diductionem thoracis aera recipit, internumque calorem in nobis hoc modo tum excitat, tum refrigerat. In ipsis branchiarum diductio complicatioque, tam recipientium quam emittentium aquam, vicem respirationis explet.

Piscium den-
tes.

Scarus inter
pisces solus ru-
minat.

Cur pisces Eu-
xinum agmi-
natim petant.

Hoc etiam discito, pisceni nullum esse, qui ex semisse dentibus sit munitus, instar bovis & ovium. Nihil enim apud ipsos reperitur, quod ruminet, excepto scaro, sicuti quidam memoriæ prodiderunt. Nimirum omnes acutissimos dentes eosque densos admodum habent, ne propter masticationem diuturnam alimentum ipsis diffueret atque periret. Nisi enim celeriter comminutum in ventrem demitteretur, in ipsa comminatione per aquam dilaberetur. Quod si etiam rogas, quamobrem pisces per Propontidem in Euxinum

Aνῆς κτισμάτων ἢ τῆ δημιουργῆ καθοράται σοφία καὶ δυνάμις. δίσκῳ ὃ τὸ ποιῶν ἐναποτίθεισι μὲν ταῦτα φῶς, ἵνα ἔκπληθύνωσιν ἐκείθεν ἀκτῖνα διὰ τῆ δίσκου συσπιαζομένη ἐργάσῃται σύμμετρον. ὁφθαλμοὺς γὰρ ἔχοντα ζῶα ἐκ αὐτοῦ λυέγονται, ὡς περὶ Θεοδώρητος. ἀλλὰ ταῦτα μὴ ὁ λόγος κατ' ἰσορροπίας ἐπὶ ἡλίου σοί.

Εἰ βέλαι δὲ καὶ ὑψιλότερον ἐκλαβέσθαι τὰ Μωσαϊκὰ καὶ θεῖα ῥήματα, ὥστε μαθεῖν ἐκ τῶν τίνος ἐνεκεν ἀνακεχυμένων καὶ ἐπὶ τρισὶν ἡμέραις ἐκείνο τὸ φῶς ἀπῶνται καὶ, μὲν δὲ ταῦτα τοῖς φασὶν ἐναπετίθετο, ἢ θεοτάτων ἔχεις ἀναστάσιον ἀλληγοροῦνται τὰ τοιαῦτα. τὸ μὴ οὐκ ἔτι παραλαβασάν τετάρτην ἡμέραν φῶς, περὶ ἣν γραφὴ λέγει. καὶ εἶπε ὁ Θεός, γενήτω φῶς καὶ ἐγένετο φῶς. ὑψηλὰ μένον ὁ ἐφ' ὅλον τὸ σύμπαν, τὸ δ' ἀκτίνα τεταμένης παρὰ τῆ φῶς πάντα καὶ φθάνον ὡς ἀπερίγραπτον. ὅταν δὲ τὸ ζοφερόν μὴ πρότερον, ὑστερον ὃ φαίνεται διὰ τῆ ἐνωσιν δίσκου ἐναπετίθετο, ἢ ἐσαρκον οἰκονομίαν ἀπογράφει. σκοτεινὸς καὶ γὰρ ὄντας ἡμᾶς τῇ ἀμαρτίᾳ, τῇ κατ' ὑπόστασιν ἐνώσει ἐλάμψουμε, καὶ πρὶν διὰ μοναδικῆς φωτὸς τὸ σύμπαν ἐφώτιζε. κατὰ δὲ τὴν τετάρτην ἡμέραν τεταμένης φωτὶ τὰ πάντα κατέβησαν, ὅτε δηλαδὴ ὁ ἥλιος Χρυσὸς ἀνέτειλε. τὸ μὴ γὰρ μοναδικὸν ἐκείνο φῶς τύπος καὶ τῆς μοναρχικῆς θεότητος. τὸ δὲ τεταμένης τὰ φῶς τῇ τετάρτῃ πάλιν ὑποστάσεων τύπος καὶ. ἕτος δὲ ἐστὶν ὁ ἥλιος, περὶ οὗ Σολομών λέγει ἀνατέλλει ὁ ἥλιος, (τὰ ἐστὶ Χρυσός,) ἐπὶ γῆς καὶ δύνει ὁ ἥλιος, (κατέβη πρὸς τὰ φθον χωρεῖ) καὶ πάλιν πρὸς τὸ πόντον αὐτὴ ἀνείσιν. ἐκ τῆς ἡλίου ὃ χορηγεῖται τῇ σελήνῃ τὸ φῶς. ὅτι καὶ ἐκ τῆς Χρυσῆς τῆς νοητοῦ ἡλίου καταλάμπεται ἡ ἐκκλησία καὶ πάντες οἱ ἅγιοι. ἐκ τῆς πληρώματος γὰρ, φησὶν, αὐτὴ πάντες ἐλάβομεν. ἔχεις ἰδοὺ καὶ τὰ τῆς τεταμένης ἡμέρας, εἰ καὶ μὴ κατὰ σῶμα ἔφασιν, δι' ἡμετέραν πάντως ἀδένειαν.

ΗΜΕΡΑ ΠΕΜΠΤΗ.

Tῇ δὲ πέμπτῃ ἡμέρᾳ τὰς ἰχθύας τῆς θαλάσσης περὶ ἰχθύων ἐξάγει, καὶ αὐτὰ τὰ πετεινὰ τὰ ἔρραν. Ἐπρωτον μὲν ἐπὶ τοῦτοις ἀξίον ζητῆσαι, ὅτι τὰ ὕδατος οἱ ἰχθύες χωρίζονται ἀφ' αὐτῶν. διότι καὶ ἔχουσιν ἀναπνοὴν, ὥστε ἐλκεῖν τὸν αἶρα τῶν. ἀλλ' ὅπερ τοῖς χερσαίοις ἐστὶν ὁ αἶρ, τῶν τῶν πλατῶν γίνεται τὸ ὕδωρ, καὶ ἡ αἰτία δὴλη. ὅτι ἡμῖν μὴ ὁ πνέων ἐγκείται ἀραιὸν καὶ πολὺ πορον ἀπλάγχρον, ὃ διὰ τῆς θώρακος δεξιολῆς τῆς αἶρας δεξιόμην, τὸ ἐνδον ἡμῶν θερμὸν ἀναρρίπτει ἐκ ἀναψυχῆς ἐκείνοις δὲ ἡ τῆς βραγχίων δεξιολῆς καὶ ἐπὶ πτυξίς δεχομένων τὰ ὕδωρ καὶ διένων, ἢ τῆς ἀναπνοῆς λόγον ἀπατελεῖ.

Γίνωσκε δὲ καὶ τὸ, ὅτι ἐδὲν παρὰ τοῖς ἰχθύσιν ἐξ ἡμισείας ὥπλισαι τοῖς ὁδοῦσιν, ὡς βῆς παρ' ἡμῖν καὶ ἀρόβατον. Οὐδὲ γὰρ μυρμηκίζει τι παρ' αὐτοῖς, εἰ μὴ τὸν σκῆρον ἰσορροπίας τινος. πάντα δὲ ὀξυτάταις ἀκμαῖς ὁδόντων καταπεπύκνωται, ἵνα μὴ τῇ χρονίᾳ μασήσει ἢ ἔσθῃ ἁπλῶς. ἐμελλε γὰρ, εἰ μὴ ὁξείας κατατεμνομένη τῇ γαστρὶ παρεπέμπετο, ἐν τῇ λεπτοποίησει ἀφαιρεῖσθαι παρὰ τῶν ὕδατος. εἰ δὲ ζῆτις, καὶ τίνος ἐνεκεν οἱ ἰχθύες διὰ τῆς Προποντίδος ἐπὶ τὸν Εὐξείνον ὥσπερ τι ρεῦμα φέρονται, αὐτοὶ μονονεχὶ βοῶσιν, ὅτι εἰς δεξιόμην τὸ γένος τῆς μα-

κράν ταύτην ὑποδημίαν σελόμεθα. ἐκ ἑχέσιν ἰδιον λό-
γον, ἔχοντι δὲ τὴν φύσεως νόμον ἰχυρῶς ἐνιδρυμένον, ὁ
Βασίλειος δὲ τὸ πρᾶκτεον ὑποδεικνύται. Βαδίσαντες, φησὶν, ἐπὶ
τὸ Βόρειον πέλαγος. γλυκύτερον δὲ τῆς λοιπῆς θαλάσσης
ἐκεῖνο τὸ ὕδωρ. διότι ἐπ' ὀλίγον αὐτῇ προσδίδεται βῶν ὁ ἡ-
λίου ἐκ ἐξάγει αὐτὸ ὅλον δὲ τὸ ἀκτίνος τὸ πότιστον. χαί-
ρει δὲ τοῖς γλυκίσιν καὶ τὰ θαλάττια. ὅθεν καὶ ἐπὶ τὰς πα-
ταμὲς ἀνανήχεται πολλαίς, καὶ πόρρω θαλάσσης φέρε-
ται. ἐκ τούτων ποτιμότερος αὐτοῖς ὁ Πόντος τῶν λοιπῶν
ἐστὶ κόλπων, ὡς ἐπιπείδειος ἐναποκυῖσαι καὶ ἐκδρέφαι
τὰ ἔκγονα.

Καὶ τὸ τοῦτο δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις ὁ μέγας φησὶ Βασίλειος.
ἤκουσα ἐγὼ τινὸς τῶν παραλίων, ὅτι ὁ θαλάσσιος ἐχίνος,
τὸ μικρὸν παντελῶς, καὶ δὲ καταφρόνητον ζῶον, διδάσκα-
λος πολλαῖς γαλλῶν καὶ κλύδωνος τοῖς πλέεσι γίνεται.
ὅς ὅταν πορεύῃ παραλίῳ ἐξ ἀνέμων, φησὶ δὲ τινὰ ὑπελ-
θῶν γενναίαν, ἐπ' αὐτὴν ὡς περ ἐπ' ἀγκύρας βεβαίως σα-
λεύει, κατεχόμενος τῇ βάρει πρὸς τὸ μὴ ῥαδίως τοῖς κύ-
μασιν ὑπερσύρεται. τὸ τοῦτο ὅταν ἴδωσιν οἱ ναυτιλλό-
μενοι τὸ σημεῖον, ἴσασιν ὅτι προσδοκῶμεν βίαιαν κίνη-
σιν τῶν ἀνέμων.

Περὶ τεφρί-
δος.
* ἴσ. τεφρί-
δος.
Ἀλλὰ ὁ * τεφρίδος φαινόμενον σημεῖον χειμῶνός ἐστιν. ἡ
δὲ τεφρίς ἰχθυόδιον ἐστὶ λεῖον τὸ ἐπιφάνειαν τῆς σαρκὸς, ὅ-
θεν καὶ μαλακίον ὀνομάζεται. γυμνὸν οὖν πάντῃ καὶ ἀσκε-
πὲς ὄν, ὅδε ἡ δὲ σάρκα καὶ τὸ δέριματι περιέχεται, πορευομένη
δὲ ὑπὸ τῆς χειμῶνος. ὅθεν ἐξάλλεται φέροντα τὸ φύ-
χος καὶ τὸ βᾶθει παραλίῳ τὴν θαλάσσης. ὅταν οὖν ἴδωσιν
τὸ ἰχθυόδιον τὸ ἐπὶ τὴν χόμην τῇ θαλάσσει, χειμῶνα τεκ-
μαίρον. ὡς περ ὅταν ἴδωσιν τὴν πολυπόδα τὴν πέτρας πε-
ριεχόμενον, ἀνέμων σημεῖον τὴν φορὰν. ἐγκατέσπερε δὲ
τοῖς ζώοις ὁ Θεὸς δυνάμεις προγνωστικὰς πρὸς τὴν ζωὴν
αὐτῶν σύσασιν. καὶ ἄλλα μὲν τὰ τὴν θαλάττης τινὰ τυγ-
χάνει φοβερά. καὶ ἡ τὸν δὲ καὶ τρυγόνος κέντρον τὴν θαλατ-
τίαν, καὶ ταύτης νεκρὰς, καὶ ὁ λαγῶς ὁ θαλάσσιος τα-
χέως καὶ ἀπαραίτητον τὴν φορὰν ἐπιφέρονται.

Γίνωσκε δὲ ὅτι παρὰ τοῖς ἰχθυῶσιν λαγνείαν εἶναι. κέ-
φαλος γὰρ θῆλυς παρὰ τῶν ἀνδρῶν προσδεδεῖς ποιεῖ τὰς
ἀρρένας πελαγίζοντας πλησιάζειν ἐκείναις, καὶ οἷον τῇ θείᾳ
περικαίρειν. Οὐκ ὡς ἰχθυὸς ὡς καὶ φέροντα τινὸς αἰδοῦν,
τὰ σκυλάγκια αὐτῶν παρὰ τῶν οἰκίῳ κρύπτει κόλπῳ, ὅ-
θεν αὐτὸς ἐξάγει. ὅρα δὲ σοφίαν καὶ ποικίαν μικρὰ ζῶα καὶ ἀ-
δυνάμεις. Οὐ καρκίνος τὴν σάρκα ἐπιθυμεῖ τῶν ὀστρῶν, ἀλλὰ
καὶ δυσάλωτος ἡ ἀγρία αὐτῶν δὲ τὴν περιβολὴν τῶν ὀστράκων γί-
νεται, ἀρραγεῖ γὰρ ἐν τῇ τῷ ἀπαλὸν τὴν σάρκα ἢ φύσις
κατασφαλίσσεται. διὸ καὶ ὀστράκω δέρον τὸ ζῶον προσαγο-
ρεῖται. καὶ ἐπειδὴ δύο κοιλότητες ἀκρεβῶς ἀλλήλαις, προ-
σηρμοσμέναι τὸ ὄσρεον περιπτύσσονται, ἀναγκαίως ἀ-
πορακτοὶ εἰσιν αἱ χηλαὶ τῶν καρκίνων. τί οὖν ποιεῖ; ὅταν
ἴδῃ ἐν ἀπλωμένοις μετ' ἡδονῆς δὲ θαλάσσιον, καὶ πρὸς
τὰς ἀκτίνας τῶν ἡλίου τὰς πύχας αὐτῶν δὲ πλώσωνται, τότε
δὴ λαθραίως φησὶ δας παρεμβαλὼν δὲ καλύπτει τὸ σύμ-
πτυξιν, καὶ δεισκέται τὸ ἐλλείπον μέρος τῶν δυνάμεως
δὲ τῆς ἐπινοίας περιεχόμενος. αὐτὴ ἡ κακία τῶν μὴτε λό-
γῳ, μὴτε φωνῇ μετεχόντων.

Οἱ δὲ τὰ κήτη τῶν ἀφωρετμένων αὐτοῖς παρὰ τὴν φύσεως
δίαιταν. τῶν ἐξωτῶν οἰκισμένων χωρίων κατελήφθη θά-
λασσαν, τὴν ἐξωτὴν ἢ μὴδὲ μία πρὸς τῇ ἀντίπερᾳ
κατέστηκεν ἡπειρος. διὸ περ ἄπλους ἐστὶν, οὔτε ἴσο-
είας, οὔτε τινος χρείας κατατολμᾶν αὐτῆς τοῦς
πλωτῆρας ἀναπειθούσης. ἐκεῖνα καταλαβόντα
Glycæ Annal.

A fluxus cuiusdam instar ferantur: tantum non
ipsimet clamant, magnum hoc iter se perpe-
tuandi generis sui causa suscipere. A ratione
quidem destituuntur, sed habent legem natu-
ralem, firmiter insitam, agendaque common-
strantem. Abibimus, ajunt, ad mare illud
aquilonare, cujus aqua reliquo mari dulcior
est. Quippe sol exiguum ad tempus in eo
commorans, omnem aquam potabilem non
exhaurit. Et delectantur etiam marina dul-
cibus: quo fit, ut sæpenumero fluvios na-
tando conscendant, longoque a mari spatio
provehantur. Ideoque Pontus ipsis est gra-
tior quasi quidam sinus, ad proferendos edu-
candosque fœtus imprimis idoneus.

Hoc etiam inter alia magnus ille Basilius
tradit. Ex quodam, inquit, homine mariti-
mo cognovi, echinum aquatilem, perexi-
guum ac nullius omnino momenti animal, sæ-
penumero navigantes de tranquillitate
vel tempestate sequutura monere. Nam
quum procellam a vento imminere prospici-
cit, lapillum subit, & cum eo tamquam an-
cora quadam firma fluctuat, subnixus ejus
pondere, ne facile a fluctibus abripiatur.
Hoc signo conspecto nautæ, expectandum
sciunt vehementem ventorum impetum.

Idem si loligo sive teuthis appareat, tem-
pestatis est indicium. Etenim piscis est exi-
guus habens lævem carnis superficiem, qua
de causa quoque malacium, a mollicie nun-
cupatur. Quumque nudus omnino sit, & a
re nulla tegatur, non testa, nec cute: tem-
pestatem eo citius præsentiscit, quo facilius
adficitur. Itaque subsultat, eoque pacto fri-
gus, & maris in imo perturbationem vitat.
Quapropter nautæ pisciculum hunc innatan-
tem mari conspicientes, tempestatem por-
tendi animadvertunt. Idem si polypum vi-
deant saxo adhærescere, de ventorum mo-
tu prælagium colligunt. Nam Deus facultates
quasdam futura prospiciendi animalibus
ad vitæ ipsorum conservationem iniecit.
Sunt etiam inter marinas bestias quædam
metuendæ, præsertim pastinacæ marinæ sti-
mulus, etiam mortuæ: sicut & lepus marinus
celerem homini & inevitabilem interitum
adfert.

Præterea piscibus salacitatem tribui scire
debes. Nam cephalus fœmina littori alligata
facit, ut mares æstuant eo coeant, fœminæ-
que velut adfultent. Canis autem marinus si
strepitum quemdam sentiat, catellos suos in
sinu occultat proprio, ac deinceps eos vicissim
educit. Adspice autem mihi quæso pusilli ac
debilis animalis sapientiam atque versutiam.
Cancer ostrei carnem appetit, sed ipsa præda
potiri propter indumentum testæ difficulter
potest. Nam teneram carnem quodam quasi
septo natura non facile frangendo munit.
ideoque solemus hoc animal ostracodermum,
quasi testacea cute præditum, appellare.
Quumque duæ concavitates accurate sibi in-
vicem junctæ ostreum ipsum complectantur,
necessario chelæ canceri nihil efficere pos-
sunt. Quid ergo molitur? Quum ostreum in
locis vento non expositis cum voluptate per-
calescere, suasque plicas ad radios solis ape-
rire videret: tum vero clanculum injecto cal-
culo, quominus eas rursus claudat, impedit:
quodque viribus nequit, solertia quadā perficere
deprehenditur. Ea versutia est animalium,
quæ neque rationis, neque vocis usum habent.

Norunt ceti præscriptum a natura sibi
locum, in quo degant. Nam mare, quod ex-
tra loca mortalibus inhabitata sese proten-
dit, extraque insulas situm est, occupant:
ubi nulla restat ulterius terra continens,
quæ fluctationi eorum sit impedimento. pag. 36.
Nec ulla vel historia, vel usus navigantes

impellit, ut aliquid adversus ea moliantur. Hoc igitur mare consequuti ceti, magnitudine sua vel maximis montibus consimiles, ut ajunt, qui eos viderunt: suos intra limites manent, neque maritimas ad urbes accedunt, sed in priscis illis attributi sibi maris partibus hærent. Inter cæteros autem cetos est is, qui Prion appellatur. Hic si navim cernat vela pandere, hoc ipsum imitatur. Alius item cetus est, cui nomen Aspidochelone, qui si esuriat, os pandit, de quo quum fragrans quidam odor exeat, pisciculi minores ingrediuntur, eoque pacto bestia satiatur. Ejusmodi quidam in hominibus etiam, maloque genio videmus usvenire. Nam hic nos numquam non confectatur, variisque modis in errorem abductos circumscribit, illos præsertim, qui animis nonnihil pusilli sunt: devorat enim hos, per vitæ delicias atque voluptates inescatos, quamquam devorando numquam satietur.

Sunt & plura cetorum genera, Phocæ, Balænae, Delphines, Zygenæ sive Libellæ, aliaque talia, e quibus hoc e sacris litteris dictum accipiendum est: Creavit Deus ingentes cetos, seorsum præscriptis in locis degentes, ut ne quis in eos incidens læderetur. Creavit inquam Deus ingentes cetos, quibus in verbis non idcirco putabis ingentes dici, quia squilla & halece majores sint: sed quia propter molem corporum maximis montibus comparari possint: quinetiam sæpenumero speciem insularum exhibent, quoties in aquæ summa superficie natant. Tales quum sint, non secundum littora hærent, sed in Atlantico mari degunt. Atque hæc animalia nobis ad metum terroremque condita sunt. Jam vero quum audis, magna navigia, quæ velis expansis vento secundo ferantur, a minuto pisciculo Echeneide tam facili momento fissi, magnum ad temporis spatium ut immotam detineant navim, velut ipsa in mari radicibus actis defixam: non etiam in animali exiguo potentiam opificis deprehendis? Nimirum ex omnibus, tam magnis quam pusillis, argumenta de Creatoris potestate tibi sumenda sunt.

Quidnam obsecro manibus eorum accidit, qui e mari piscando victum quaerunt, si quando funiculis vas piscatorium attrahunt, quo Torpedo contineatur? Eam sortitus est aer naturam peculiari, uti quam facillime adficiatur. Nam & sonis pervius est, & pellucidus, & odoratu penetratur, nulla re intermedia quidquam impedimenti obiciente. Quo fit, ut multarum tam adfectionum, quam effectionum causa sit. An non enim oculorum morbo laborantes plerumque se in tuentes morbi participes reddunt? Quapropter & Torpedo per aera, quem intra se continet, adficere potest accedentes propius, licet eam non attrectent. Nec mirum hoc videri debet. Nam Magnes, quem lapidem Herculeum vocant, etiam si quodam intervallo absit a ferro: tamen videmus efficacitatem lapidis per ipsum intermedium aera sese porrigere. Quinetiam amatoriam palmæ arboris adfectio, quod nimirum fœmina spatio quodam loci disjuncta, nihilominus ramos suos mari summittat, deindeque rursus rectam ad formam redeat, quasi potita fructu conjunctionis, cujus aures admiratione non replet? Non igitur

Α τὰ κήτη τοῖς μεγέθοις ὅρων κατὰ τὸ μέγεθος εἰκότα, αἷ οἱ τε θαλάσσιοι φασὶ, μένει ἐν τοῖς οἰκείοις ὄροις, μήτε ἢ νήσοις, μήτε ἢ παραλίαις πόλεσι λυμαινόμενα. ἔγω μὲν οὖν ἕκαστον γένος ὥσπερ πόλεσιν ἢ πατείσιν ἀρχαίαις, τοῖς ἀποστειγμένοις αὐτοῖς ἢ θαλάσσης μέρεσιν ἐναυλίζεται. ἔστι μὲν οὖν καὶ κῆτος Περὶ ἄνω καλούμενος. τὸ ἐὰν ἴδῃ πλοῖον ἀρμυρίζον, σκυαρμυρίζει καὶ αὐτὸ τῷ πλοίῳ. Καὶ κῆτος ἑτερον ἀσπιδοχειλῶν. τὸ ἐὰν πενῶσῃ, ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτῷ, καὶ κείθεν διωδίας ἐξερχομένης εἰσέρχονται τὰ μικρὰ ἰχθύδια, καὶ ἔγω κορέννεται. ταῦτα μὲν οὖν καὶ ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ καὶ ἀνθρώπων ἐστὶν ἰδεῖν. εἰδέναι γὰρ δεῖται πῶς τοῖς ἐπακουσθῶν, καὶ παστέροις ὁπαπλῶν αὐτῶν, καὶ μάλιστα τὰς φρονήματι μικροτέρων. καταπίνει γὰρ αὐτῶν τοῖς τῷ βίῳ τερπνοῖς δολοῦν, εἰ καὶ μηδέποτε κορέννεται.

Εἰσὶ μὲν οὖν καὶ ἑτέρα γένη κητῶν, φῶκαι, Ἐ Φάλαιναι, δελφίνες, καὶ ζυγαιναι, καὶ ὅσα τοιαῦτα. εἰσὶ δὲ καὶ ἑτέρα περὶ ὧν ἡ γραφή φησὶ. καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὰ κήτη τὰ μεγάλα, ἃ δὲ ἔἰδιδόντες ἔχει δίαταν ἐν ἀφωρισμένοις χωρίοις, ὥστε μὴ καταβλάπτεσθαι τὰς αὐτοῖς ἐντυγχάνοντες. Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὰ κήτη τὰ μεγάλα ἐκ ἐπειδὴ καρίδος καὶ μαρινίδος μέζονα, διὰ τὰ μεγάλα εἴρηται. ἀλλ' ἐπειδὴ τοῖς μεγέθοις ὄρεσι τῷ ὄγκῳ τῷ σώματος παρεικάσεται. ἃ δὲ καὶ νήσων πολλὰς φαντασίαν παρέχονται, ἐπειδὴ ποτε ἐπὶ τῇ ἄκρῃ ἐπιφανέσθαι ἢ ὕδατος ἀνανήξεται. ταῦτα μὲν τοῖς πλοῖοις ὄντα, καὶ περὶ ἀκτῶν, εἰδέναι δεῖται αἰγυαλὸς δευτερεῖα, ἀλλὰ τὸ Ἀτλαντικὸν λεγόμενον πέρατος ἐνοικεῖ. τοιαῦτα ἐστὶ τὰ πρὸς φόβον καὶ ἐκπληξιν ἡμετέραν δημιουργηθέντα ζῶα. Εἰς δὲ ἀκέρως ὅτι τὰ μέγιστα τῶν πλοίων ὑπλωμένοις ἰσίοις ἐξουσίας φέρουμενα τὸ μικρότατον ἰχθύδιον ἢ ἐχένης ἔγω ραδίως ἴσῃσιν, ὥστε ἀκίνητον ἐπὶ πλείστον φυλάσσει τὴν ναυὶ. ὥσπερ καταρρίζων ἐν αὐτῇ τῷ πελάγει. ἂν ἐχὶ καὶ ἐν τῇ μικρῇ τῇ τῇ δὲ δημιουργῇ καταλαμβάνει ἰχθυί, ἐκ πάντων οὖν μεγάλων τε Ἐ μικρῶν τῶν ἢ κτίσαντος δυνάμειος ἀπόδειξιν λαμβάνει.

Δ Τί δήποτε οἱ θαλαττουργοὺς τὰ χεῖρε πά- Περὶ Νάρ-
χουσιν, εἴποτε κύρτον ἐντὸς νάρκην ἔχουσαν τοῖς κη-
καλωδίαις ἐφέλκουσιν; ὁ παρὰ τῷ ὄντι οὗ ἀνὴρ τὴν
φύσιν κληρωτικῶς ἀπενείματο. δικῆς γὰρ καὶ
θαφανῆς ἔφυ καὶ δίσκος, μεταίχμιον μηδὲ τινας
ἐπιπροσθύντος αὐτῷ. πολλῶν τοίνυν παθῶν καὶ
ἐπεργειῶν αἴτιος. πῶς γὰρ οἱ τῶν ὄψεως νοσοῦν-
τες τὰς ὀφθαλμοὺς σφῆς πολλὰς τὰ πάθος κοινα-
νὰς ἐποίησαντο; ἐκ οὖν διὰ τῇ ἐνότος αἵρος καὶ
νάρκην ποιεῖν τι πάθος ἐπίσεται τοῖς αὐτῇ πλη-
σιάζουσιν, εἰ μὴ ἔκ τῆς ἐφάφοντο. καὶ θαυμά-
ζειν ἐ χρὴ. ἡ μαγνήτις γὰρ, ὡς καὶ Ἡρακλείας
λίδον φασὶ, τῇ σιδήρου δέσκει, καὶ ὅμως ὄρα-
μεν διὰ μέσην τῇ αἵρος τῇ ἐνέργειαν ποροβαλλομένην
τῇ λίδῳ. τὸ δὲ καὶ περὶ τὸν φόνικα τὸ φυτὸν ἐρα-
τικὸν γενόμενον πάθος, καὶ ὅπως ἡ θύληα καὶ καὶ
δίεται τὰς κλάδας αὐτῆς ὑποκλίνει τῷ ἄρρενι, καὶ
ἔγω πάλιν πρὸς ὄρθιον ἔρχεται χῆμα, τῆς συ-
ναφείας οἷον ἐναπολαύσασα, ποῖαν ἀκλὴν ἐκ ἐμ-
πίπλησι θαύματος; ἀποποιεῖ τοίνυν εἰδέναι καὶ τὸ τῇ
Νάρκην ποιεῖν τοῖς θηρίοις πάθος. Καὶ διὰ τῇ

Prion, ceti spe-
cies.

Aspidochelo-
ne, species a-
lia.

Aspidochelo-
ne imago dia-
boli.

Gen. 1. 21.
Cur ingentes
ceti dicantur.

Echeneis sive
remora.

Aer facile ad-
ficitur.

Edit. Paris.
pag. 37.

Magnes.

Palma arbor
amatoria.

οἱ μὲν ἄλλοι ἰχθύες περὶ τὸν Πόντον ἐνδημεῖσιν, ὃ δὲ ἄβυσσος ἢ βορείον ὑποσέφεται κόλπον; διό τι τὰ μὲν ἰχθύων φύξως δέεται, ὅσα πρὸς καὶ τὰ πότιμα ἐπιδιώκοντα νάματα. τὰ δὲ θερμότητος, ἐρᾶ, καὶ πρὸς ἢ θάλασσαν ἀνασέφεται. θερμότερα γὰρ αὐτὴ τῶν ἄλλων ὑδάτων κατέστηκεν. ὁ γοῦν πολύπυς τῇ Ποντικῇ θαλάσσῃ ἀπεχθάνεται. ψυχρότερον γὰρ τὸ βορείον πέφυκε πέλαγος, ἀλλὰ καὶ τῆς λοιπῆς θαλάσσης γλυκύτερον ὑπὸ πολλῶν γὰρ καὶ μεγάλων ποταμῶν ἐπιρρέεται. ἐναντία δὲ τῇ πολυπόδι τό τε ψυχρὸν καὶ τὸ γλυκύν. ἱκανὸν δὲ ἐρῶ σοι τί πρὸς ὑποδείξιν. πέτρα συμπλακεῖς ὁ πολύπυς δυσάποσπαστος ἔχεται· διὸ γλυκύν ὑδάτος ἐπιχέουσι τῇ πέτρᾳ οἱ πρὸς ἄγρην δεινοί. καὶ οἱ μὲν ἔχουσι τὸ ζιτῆμα ὄνισμα, ὃ δὲ τῆς ἐαυτῶν καὶ ἄλλων ἐξυμίσταται φύσεως. ὁ πολύπυς ἔπος λέγεται μὲν ὡς περὶ πείνας, πλόκαμον ἐαυτῷ ἐδίδει, ἔπειτα δὲ ἀναφύει. Γίνωσκε δὲ καὶ τὸ πρὸς, ὅτι περὶ δὲ μὲν καὶ πολυπόδες ἔχουσι θόλωση, ἀλλὰ κατὰ ἄφισιν Αἰγυπτίας, ἐπὶ τῇ μύτιδι σιπῆα δὲ καὶ τὴν κοιλίαν, ἀλλὰ καὶ πλείονα. ἐδὲ γὰρ ἄλλω τινὰ βοήθειαν ἔχει, κατὰ πρὸς ὁ πολύπυς τὴν τῷ χρώματος μεταβολῇ. πρὸς γὰρ τὴν πέτραν ἢ προσάρασσει, τὰς ἐαυτῷ πλοκάμους ἀμοίβει, καὶ τὴν χροῖαν, ἀνὰ μέρη τῷ λευκῷ χρώματος. ἀναιμα γὰρ ταῦτα, καὶ δὲ τὸ κατεψυγμένα καὶ φοβητικά. ὥστε ἐνίοις φοβηθεῖσιν ἢ κοιλία παρὰ τῆς περὶ τῆς πείρας καὶ τῶν συμβαίνει ἐξ ἀνάγκης ἀφίνα τὸν θόλον δὲ δειλίας. ἢ δὲ φύσις ἅμα τῇ περὶ τῶν παρὰ κατεψυγμένων, καὶ πρὸς σωτηρίαν καὶ βοήθειαν αὐτῶν. πάντα δὲ τὰ ἀναιμα τῷ ζῶν ὀλιγόφορᾳ εἰσιν. ἐχθρὸν δὲ μικρότητα, ὡς δὲ ψυχρότητα· τὸ γὰρ θερμὸν καταπέπτει ῥαδίως τὴν ἔσφιν, καὶ δέεται καὶ ἔσφιν ταχέως· τὸ δὲ ψυχρὸν ἀτροφον. Μᾶλλον δὲ καὶ τῶν περὶ τῶν γένος ἀτροφον εἰσι, διότι καὶ τῶν ἄλλων ζῶων ψυχρότερον. ἐπὶ γὰρ τὸ πρὸς καὶ θερμῶν ὡς ζωογονήματα, ὥστε τῆς ὥδης ἀπάρχεται. ἱκανὴ δὲ ἔσφιν τῇ περὶ τῆς ἢ ἐκ τῆς σώματος ὑπομένεσσα ὑγρότης, ὡς ἐκ τῆς γενέσεως ἔχει. καὶ δὲ καὶ τὰ ἐφήμερα ζῶα τὰ περὶ τὸν Πόντον γινόμενα πλὴν ἐκείνα μὲν ἡμέρας μιᾶς χρόνον ζῇ, καὶ δὲ τὸ πρὸς καὶ ἐφήμερα λέγονται. ταῦτα δὲ ζῶσι καὶ πλείον.

Μαλακόστρακα λέγονται, καρκῖνοι, κάραβοι, ἀσακοὶ καὶ καρίδες. ταῦτα δὲ ἀνὰ τῇ καρίδων χηλῶν ἔχουσιν. ἢ χαλὸν τῇ περὶ πατεῖν, τῇ συλλαμβάνειν δὲ τι. ὅθεν καὶ μέζονες αἱ δεξιᾶς τῆς γὰρ δεξιᾶς πέφυκε τὰ ζῶα δρᾶν μᾶλλον. περὶ τῶν ὁ πορφήτης Δαυὶδ. τὰ δὲ ἀπορρόμματα τείβεας θαλασσῶν. σιπῆαι δὲ, περὶ δὲ καὶ πολυπόδες, ἀνὰ πόδας ὁπῶ ἔχουσιν. μέζονας δὲ μόνος ὁ πολύπυς. δὲ πορᾶν οἱ ἰχθύες καὶ περὶ τὸ σῶμα ἔχουσι. τὰ μὲν γὰρ καταντικρὺ ἔχει τὸ σῶμα, καὶ εἰς τὸ ἔμπορον. τὰ δὲ ἐν ὑπέρτοις, οἷον οἱ δελφῖνες, καὶ τὰ σελάχη. διὸ καὶ ὑπέρτοις σφρόδιμα λαμβάνει τὴν ἔσφιν. ὅρχεις δὲ αἰδέας ἔχει ἰχθύς, ἔπε ὅντος, ἔπε ἐκτός, ἔπε ἄλλο ἔδεν τῇ ὑπόδω, διὸ αἰδέας οἱ ὄφεις. Οἱ δὲ δελφῖνες καὶ αἱ φάλαιναι, καὶ πάντα τὰ κητώδη, βράγχια μὲν καὶ ἔχουσιν, αὐλὸν δὲ δὲ τὸ ἔχειν πνέμονα. τὰ μὲν γὰρ βράγχια χρήσιμα ἐπὶ τοῖς μὴ ἀναπνεύουσιν. ἀδυνάτον δὲ τὸ αὐ-

absurdum, etiam Torpedinem piscatores lædere. Qui præterea sit, ut alii quidem Cur Polypus absterneat a Ponto. pisces in Ponto degere consueverint aliquandiu, Polypus autem finem illum aquilonalem refugiat? Quod pisces nonnulli refrigeratione indigeant, quotquot scilicet potabiles aquas petunt? nonnulli calorem expetant, & ad mare confugiant. hoc enim cæteris aquis est calidius. Itaque Polypus mari Pontico infensus est. quippe frigidius est mare istud aquilonare, reliquisque multo dulcius, uti quod a multis atque magnis amnibus irrudentibus diluatur. Frigus autem ac dulcedo aquæ, Polypo sunt ingrata. Quod uti probem, argumento idoneo satis utar. Ubi saxum aliquod complexus est Polypus, sic illi adhæret, ut avelli nequeat. Idcirco piscatores periti dulcem aquam adfundunt saxo, quo facto quod expetebant consequuntur, & Polypus vel invitum naturam suam relinquit. Idem Polypus esuriens capillos suos devorat, quorum loco alii nascuntur. Hoc etiam scire debes, Loligines atque Polypos atramentum habere, verum (ut Aristoteles ait) in naso: quum ad ventrem sepia maiorem ejus copiam habeat. Nec enim quidquam opis alterius habet, ut Polypus mutationem coloris. Nam is una cum saxo, ad quod capillos applicat, colorem quoque mutat suum, excepto colore albo. Sunt enim hæc animalia sanguinis expertia, qua de causa sequitur esse frigida, formidinisque plena. Nam uti nonnullis metu percussis alvus turbari solet, nonnullis vesicæ excrementum effluit: sic & his accidit necessario propter metum, ut atramentum emittant. Qua quidem in re natura excremento simul & ad salutem animalis, & ad opem utitur. Sunt autem omnia sanguinis expertia perquam exiguo nutrimento contenta, non tam quia parva sunt, quam quia frigida. Nam calor & concoquit facile nutrimentum, & cito alterius eget: quum frigiditas parum alimenti requirat. Idcirco cicadæ parum pastus expetunt, uti quæ cæteris animalibus natura sint frigidiores: eaque de causa æstivo tempore quasi vivificatæ, cantum suum occipiunt. Et satis eis alimenti suppetit ipsa corporis humiditas, quam a natura habent: sicut & animalculis illis Ephemeris accidit, quæ in Ponto nascuntur: uno excepto, quod hæc unius diei tempus vivendo expleant, ideoque nomen istud consequuta sint, illæ diuturniori vita fruuntur.

Testa molli munita dicuntur, cancri, carabi, æstaci five gammari, carides five squillæ. Eadem, si squillam excipias, chelis prædita sunt: non ambulationis causa, sed prehensionis. Qua de causa chelas dextræ majores habent. Nam dextris partibus uti animalia magis consueverunt. De his vates ille Davides ait: Semitas marium permeant. sepia, loligines, polypi, pedes singuli octonos habent, & maximos horum polypus. Etiam ora diversa pisces habent. Nam aliis os adversum est, & anteriori a parte: quum aliis sit supinum, cuius generis delphini sunt, & cartilaginatæ. in piscibus. Propterea supini nutrimentum capiunt. Testes piscium nullus habet, nec intus, nec foris: ut eisdem animalia cætera quoque carent, quæcumque a pedibus destituntur, & inter alia serpentes. Delphini, balæne, & omnia, quæ cetacei sunt generis, branchias nullas habent, sed ejus loco tibiam quasi quamdam, uti pulmone prædita. Quippe non respirantibus uti-

Cur Polypus absterneat a Ponto.

Qui avellatur a saxo Polypus.

Qui pisces atramentum habeant.

Animalia meticulosa.

Edit. Paris. pag. 38. Cicadæ. ἀτροφον.

μαλακόστρακα.

David.

Oris diversitas in piscibus.

Testes piscibus nulli.

Qui branchias careant.

les sunt branchiæ, quas ut piscis aliquis habeat, simulque respiratione utatur, fieri nullo modo potest. Et sunt sane cetacei pisces modo quodam & terrestres, & aquatiles bestię. Terrestres, quod aera recipiant: aquatiles, quod pedibus careant, & alimentum suum ex humido sumant. Qui cute molles sunt, verbi gratia, loligines, sepia, & alii tales, toti sunt carnei atque molles. Nihil enim osseum ac terrenum alibi abditum habent. Ut autem corpus eorum non facile sit obnoxium interitui, quod carnis usuvenire solet, mistam cum carne naturam nerveam habent. Sunt enim molles, instar carnis: & tendi nihilominus instar nervi possunt. Hoc etiam de piscibus tibi cognoscendum est, quod mas & femina seorsum natent, nec inter se consuecunt, sed absque coitu de aqua flatuque venti gignuntur. Qua quidem re spiritualis illa nostra & coitus expers generatio, de aqua & spiritu, exprimitur, quemadmodum Anastasius inquit.

Ne hoc quidem obiter præterire debes. Serpens terrestris ad litus accedens sibilum edit, quo murænam invitat. Hoc audito muræna mox accedit, ac serpente terrestris venenum prius exspuente, mutuos in complexus veniunt, secundum quos uterque ad sua se conferunt. De quo exemplo perspicue potest intelligi, etiam serpentem illum insectilem sibilu quodam, & inescatione, probæque indolis & boni consilii simulatione mortales allicere, proque arbitrato & libidine sua cum eis consuecere, prius opera data, ut aquam & spiritum relinquunt. Nam aliter semen suum in eos transfundere nequit, nisi omni fume moto, ab his duobus ipsos avellat. Quid autem multis verbis opus est? cur singula commemorare velimus? Sunt in aquis reptilia, quod ita nimirum progrediantur, nec tamen sub numerum cadunt, ne scilicet paulatim absunta deficerent. Nam nisi numero pisces infiniti essent, non possent ad usum ullo modo sufficere: quum pariter & a se invicem, & ab hominibus absumentur. Quippe tametsi viribus superiores devorandis imbecillioribus sese pascantur, non tamen omnino consumuntur: quando majus eorum est incrementum, quam ut absumi possint.

Et considera hoc mihi loco Dei vocem, vel potius non vocem Dei, sed voluntatem solam, quæ omnis generis piscium species ex aquis produxit. Nam hoc ipsum Dei velle, naturam suam aquis tribuit, quæ ipso a principio vitalem quamdam vim sunt consequutæ. Absque quo foret, non in eis Dei spiritus latus fuisset, qua motatione vim illam vitalem aquis impertiebatur, (quemadmodum Chrysostomus loquitur) ut non multo post ex eis animalia provenirent. Tradit enim Chrysostomus, hisce verbis vitalem quamdam efficacitatem significari. Basilii autem latius de eis in hæc verba differit. Sive de aeris diffusionem loquitur, intelligito nostrum hunc scriptorem historię mundi partes enumerare, condidisse videlicet Deum cælum, terram, aquam, aera, qui quidem jam tum diffunderetur atque fluere. Sive (quod verius est, & ab iis, qui ante nos fuere, traditum) de Spiritu Dei sancto hæc dici putato. Nam facris in litteris nullus alius Dei spiritus appellatur, extra Spiritum illum sanctum, qui divinam beatamque Trinitatem absolvit & complet. Quam sententiam si amplecti volueris, majorem ex ea fructum percipies. Nam ferebatur in eis Spiritus hic, uti Syrus quidam, admirabilis doctrinæ vir,

Α τὰ ἔχειν, καὶ ἀναπνεῖν. ἐπὶ δὲ ταῦτα τρόπον τινὰ περὶ καὶ ἑνὸς καὶ περὶ μὲν, ὡς αἶρα δεχόμενα. ἑνὸς δὲ, ὡς ἀποδοῦναι, καὶ τὴν τροφήν ἐκ τῆς ὑγρῆς δεχομένη. τὰ μὲντοι μαλακία, οἷον περὶ δίδες, σπηγαί, καὶ ὅσα τοιαῦτα, ὅλα σαρκώδη καὶ μαλακά. καὶ γὰρ ὁσῶδες ἔχειν ἔτυχεν, καὶ γερὸν ὑποκρυμμένον. πρὸς δὲ τὸ μὴ σφιδάρτον εἶναι τὸ σῶμα αὐτῶν, κατὰ δὴ καὶ τὰ σαρκώδη, μεταξὺ σαρκὸς καὶ νούρου τὴν φύσιν ἔχει. μαλακὸν μὲν γὰρ ἐστίν, ὡς περὶ σάρξ. ἔχει δὲ τὰς αἰσθητικὰς νούρους. καὶ δὲ σε καὶ τὸ πρὸς τῇ ἰχθύων εἶδεναι. τὸ μὲν γὰρ ἄρρην καὶ θῆλυ ἰδίως νήχονται, καὶ συγγίνονται ὅ, Β ἀλλ' ἀσπόρως ἐξ ὕδατος καὶ πνέματος καὶ ἀνέμου τίκονται, τὴν πνευματικὴν ἡμῶν ἐντεῦθεν καὶ ἀσπόρον ἐξ ὕδατος, καὶ πνέματος προσσημαίνοντα γέννησιν, ὡς ὁ θεοτάτος φησὶν Ἀναστάσιος.

Αλλ' καὶ τὰ σε παραδραμεῖν ἀξίον. ὁ χερσαῖος ὄφεις τῇ αἰγιαλῷ προσίων συεῖτται, καὶ συεῖττων προσκαλεῖται τὴν μύρμιναν εἰς συνάφειαν. ὁ γοῦν θαλάσσιος ὄφεις, εἰπω ἢ μύρμιναν τῇ συεῖττῳ ἀκέσασα, ὁ δὲ ἐπαναγέται. καὶ συμπλακέντες ἀλλήλοις, πρότερον τῇ χερσαίᾳ τὸν ἰὸν ἐξεμέσαντος, πρὸς τὰ ἰδιαῖα καὶ χαρῆς ὁ δὲ δὴλον οὖν ἐκτελεῖν, C ὅτι καὶ ὁ νοητὸς ὄφεις συεῖττῳ καὶ δελεάσματος καὶ ὑποκρίσει ἡδὺς χρυσοῦ καὶ συμβαλῆς ἀγαθῆς τῆς ἀνθρώπου ἐφέλκεται, καὶ καὶ τὸ βελήτων αὐτῷ τῶν συγγίνῃται, τῇ ὕδατος καὶ πνέματος πρότερον αὐτῆς ἐξίσῳ. καὶ γὰρ ἂν ἄλλως μεταδοῦναι τῶν οἰκείων δυνάται σφόδρα, εἰ μὴ πάντα κάλων κινήσας ἐκείθεν αὐτῆς ὑποσάσει. καὶ τί καὶ πολλὰ λέγειν, καὶ ἀπαρτιμεῖν τὰ κατὰ καὶ, ἐπεὶ ἐρπετῶν ἐκ ἐστὶν ἀειθερῶν, καὶ ἐρπετῶν μὲν, ὅτι ἐρπετῶν ὕδατι, καὶ ἔτι τὴν αὐτῇ πορεῖαν ποιοῦνται. ἀειθερῶν δὲ ἐκ ὑποπίπτουσιν, ὥς μὴ ἐκλείψαι κατὰ μικρὸν δαπανώμενα. βόσκονται γὰρ οἱ δυνατώτεροι τῆς καταδεδεσέρας, καὶ ἐκ λυάλωσαν. νικᾷ γὰρ τὴν δαπάνην ἢ ἀποσοδος.

Αλλ' ὅρα φωνῇ Θεῷ, μᾶλλον καὶ θέλῃσιν μόνον, ἥτις τὰ παντοδαπὰ γένη τῶν ἰχθύων ἐκ τῶν ὕδατων παρήγαγεν. ἢ γὰρ θέλῃσιν αὐτῇ φύσιν ἐγεχόνει τοῖς ὕδασι. ταῦτα μὲν τὰ ὕδατα καὶ ἐξ ἀρχῆς αὐτῆς ζωτικῶν ἐδέχοντο δυνάμιν. εἰ μὴ γὰρ ἂν τὸ τῶν αὐτῶν πνέμα Θεῷ ἐπεφέρετο. φερόμενον ὅ ζωτικῶν ἐδίδε τοῖς ὕδασι καὶ δυνάμιν, (ὡς ὁ Χρυσόστομος Ἰωάννης φησὶ.) καὶ ὅτι μὲν μικρὸν ζῶα ἐξ αὐτῶν παραχθῆσονται. καὶ ὁ μὲν Χρυσόστομος, κατὰ περὶ εἰρηται, ζωτικῶν ἐντεῦθεν ἐνέργειαν κατασημαίνεσθαι λέγει. ὁ δὲ μέγας Βασίλειος καὶ πλατύτερον περὶ τῶν διέξεισι, καὶ ἔτι φησὶν. εἴτε τὸ λέγει τὸ πνέμα τὴν αἶρα χύσιν, δεῖται τὸν συγγραφεῖα τὰ μέρη τῆς κόσμου καταρτιζομένης σοι, ὅτι ἐποίησεν ὁ Θεὸς ἔρανον, γῆν, ὕδωρ, αἶρα, καὶ τὸν χεῖρμον ἡδὴ καὶ ῥέοντα. εἴτε (ὁ καὶ μᾶλλον ἀληθέστερον ἐστίν, καὶ τοῖς πρὸ ἡμῶν ἐκκεῖθεν) πνέμα Θεῷ τὸ ἅγιον εἰρηται. καὶ γὰρ ἄλλο παρὰ τῇ γραφῇ πνέμα Θεοῦ ὀνομάζεται, ἢ τὸ ἅγιον τὸ τῆς θείας καὶ μακαρίας Τριάδος συμπληρωτικόν. καὶ ταῦτῳ πρὸς δεξιὰς τὴν ἁγίαν, μέγιστα τὴν ἀπ' αὐτῆς ὠφέλειαν ὀφείσεις. ἐπεφέρετο γὰρ τὸ πνέμα, κατὰ περὶ Σύρος τις ἔλεγε θαυμαστὸς ἀνὴρ, ἀντὶ τῆς ἐπέσταλπε καὶ ἐξωσόνει καὶ τῇ

μαλακία.

Pisces non coire.

Anastasis.

Serpentis & murenæ coitus.

Edit. Paris.

pag. 39.

Infidiaz diabolica.

Chrysostomus.

Basilii locus.

F. Epigram.

ἀντιπελάργωσις.

Hirundinis solertia.

Chelidonium.

De Halcedone.

Halcedonia.

Turtur.

Aquila iniquitas in sobole.

Offisfragas pietas.

Edit. Paris. pag. 42.

Cornix sobolis amans.

Basilus de cornicibus.

Cornices ciconiarum sociæ.

Vulturum procreatio.

latu juvant, leniter eum ab utraque parte sublevantes. Quod quidem usque adeo passim apud omnes pervulgatum est, ut hac de causa nonnulli compensationem beneficiorum appellare mutuam ciconiarum pietatem consueverint. (Quo exemplo moneri nos convenit) ne quis ob paupertatem de vita desperet.

Et quis non Hirundinis solertiam maximopere admiretur? Ea quum nidum conficit, festucas quidem collectas ore profert: sed quum tollere lutum pedibus nequeat, quos ad quasvis operas prorsus ineptos habet, extremis alarum partibus in aquam tinctis, ac deinde minutissimum in pulverem provoluta, rationem usurpandi luti excogitat. Nam paulatim festucis luto tamquam glutino quodam colligatis, nidum exstruit, & pullos in eo suos educat. Quorum si quis oculos amittat, opem a natura medicam habet, qua eos fœtui suo restituit.

Marina quædam avicula est, Halcedo. Ea brumæ tempore propter littora fortificare consuevit, ovis in arena collocatis, quum multis ac vehementibus a ventis mare ad terram alliditur. Verum mox omnes venti sopiuntur, & fluctus marini conquiescunt. Tum Halcedo totos septem dies ovis suis incubat, quumque temporis aliquid ad educationem quoque sit necessarium, dies alios septem, quibus pulli nonnihil crescant, divina largitas ei concedit. Quæ res nauticæ rei peritis nota est, qui dies illos Halcedonia vocant.

Tradunt & Turturæ compari se junctam, ob conjugis prioris memoriam nullius alterius societatem admittere. Dictum hoc mulieribus esto, vitæ nimirum viduæ puritatem ab ipsis etiam brutis animalibus indecoræ plurium nuptiarum appetitioni præferri.

Longe injustissima est in educatione suæ sobolis aquila. Nam quum pullos duos produxit, alterum in terram dejecit, alarum verberibus protrusum: ob educationis scilicet ærumnas atque molestias fœtum ab se procreatum removens. Sed abjectum Phene, (quam Offisfragam dicunt) perire non finit. Nam sublato suis cum pullis educat. Quem autem pullum ipsa met alit aquila, iecum deinde sumit, & inter volandum cum eo, si quidem audacter aera secantem videat, ac solis splendorem acutis contuentem oculis, ut suum retinet atque servat: sin autem, ceu spurium abjicit.

E contrario cornicis amor in sobolem prædicari meretur, quæ pullis jam volantibus, nihilominus eos confectatur, pascit, & longum satis ad tempus educat. De his magnus ille Basilus hæc etiam in oratione sua de providentia tradit. Res, inquit, est mira, cum ciconiis cornices discedere, quasque satellites earum, & itineris comites esse. Quinetiam, mea quidem sententia, ferunt eis adversus aves quasdam hostiles auxilium. quod esse verum, primum eo signo colligitur, quod eo tempore nusquam ulla cornix conspiciatur. Deinde, quod cum vulneribus revertentes, præstitæ societatis evidentes notas secum ferant.

Jam quod rebus cæteris magis etiam ab opinione hominum abhorret, vultures ajunt absque maris & feminae conjunctione gignere, senecta etiam in extrema. Nam ad centesimum annum vivendo perveniunt. Quamobrem istuc? nimirum ne qui mysterium nostrum irrideret, quasi

A θείαν αὐτὰς κατὰ γὰρ τὴν πῆσιν παρέχουσιν, ἡρέμα τῶν πτερῶν κεντρίζοντες ἐκατέρωθεν. καὶ ἔτι πάντες τὸ πρὸς ἑαυτοῖς, ὡς ἐνδοξύνει καὶ τινὰς τὴν τῶν δυνάμεων ἀντίδοσιν ὀνομάζειν ἀντιπελάργωσιν. μηδὲς οὖν ἔτι περὶ αὐτὰς ἀπογινώσκοντες ζῶντες.

Τὸ δὲ τῆς χελιδόνος δόμηχανον πῶς ἐκ ἀντὶς ὑπερασάσῃ; ἐκείνη γὰρ τὴν καλιὰν πηγνυμένη, τὰ μὲν κάρφη τῶν σώματι διακομίζει, πηλὸν δὲ τοῖς ποσὶν ἄραι μὴ δυναμένη, ἀνεπιτήδειοι γὰρ ἔτι πρὸς πᾶσαν ὑπηρεσίαν. τὰ ἄκρα τῶν πτερῶν ὕδατι καταβρέχουσα, εἴτα τῇ λεπτοτάτῃ κόνει ἐνελιθεῖσα, ἔτι ἐπινοεῖ τῇ πηλῇ τὴν χρεῖαν. καὶ καὶ μικρὸν ἀλλήλοισιν τὰ κάρφη οἷον κόλλῃ τινὶ τῶν πηλῶν συνδύσασα, ἐν αὐτῇ τῆς νεότητος ἐκτρέφει. ὅταν ἑάντις ἐκκεντήσῃ τὰ ὄμματα, ἔχει τινὰ παρὰ τῆς φύσεως βοήθειαν ἱατρικῶν, δι' ἧς πρὸς ὑγίειαν ἐπανάγει τὴν ἐγγόνων τὰς ὀφείας.

Ἡ δὲ ἀλκυὼν θαλάττιον ἐστὶν ὄρνεον. αὐτὴ παρὰ τοῖς αἰγιαλῶσι νοσθεύειν πέφυκεν ἐν καιρῷ χειμῶνος ἐπὶ αὐτῆς τὰ ὡς θεμένη τῆς φάμμου. ὅτε πολλοῖς καὶ βιαίοις ἀνέμοις ἡ θάλασσα τῇ γῇ προσαρασσεύεται. ἀλλ' ὅμως κοιμίζονται πάντες οἱ ἀνέμοι, ἡ συχάζει δὲ κύμα θαλάσσιον, ὅτε ἀλκυὼν ἐπὶ αὐτῆς ἐπὶ τὰ δηλονότι ἡμέρας. ἐπεὶ δὲ καὶ τροφῆς αὐτῆς χρεῖα, ἄλλας ἐπὶ τὰς ἡμέρας πρὸς τὴν νεότητων αὐξήσειν ὁ μεγαλόδωρος αὐτῇ παρέχει Θεός. ὥστε καὶ ναυτικοὶ πάντες ἴσασιν τὸ πρὸς αὐτῇ ἀλκυονίτιδας τὰς ἡμέρας ἐκείνας προσαγορεύουσιν.

Ἀλλὰ καὶ τὴν τρυγὸν φασὶν ἑλκεῖν χερσὶν ὅταν ποτὲ τὸν ὀμῶντος, μηκέτι πρὸς ἕτερον καταδέχεσθαι κοινωνίαν, μνήμη τῆς ποτὲ συζύχου τῆς ἀκουέτωσαν αἱ γυναῖκες ὅπως τὸ σεμνὸν τὴν χρεῖαν καὶ παρὰ τοῖς ἀλόγοις τὴν ἐν τῇ πολυγαμίᾳ ἀπρεπῆς προτιμότερον.

Ἀδικώτατος περὶ τὴν τῶν ἐγγόνων τροφὴν ὁ αἰετός. δύο γὰρ ἐξαγαγὼν νεοσσὸς, τὸν ἕτερον αὐτῷ εἰς γλῶσσαν καταρρήγνυσιν ταῖς πληγαῖς τῶν πτερῶν ἀποδεδυμένος, ἔτι τὸ τῆς τροφῆς ἐπίπονον, ἀνέγειναι, ἀποποιήσας. ἀλλ' ἐκ τῶν ἑαυτοῦ φλὴν διαφθαλέων. ἀλλ' ὑπολαβὼσα αὐτὸν τῆς οἰκείας αὐτῇ νεοσσὸς συνεκτρέφει. ἐν δὲ κρατήσας ἐκτρέφειν νεοτὸν ὁ αἰετός, λαμβάνει καὶ συνίπταται αὐτῷ. καὶ ἐάν ἴδῃ αὐτὸν ὀλβίως μὲν τὸν αἶρα νηρόμυτον, ὅξυνουῦτα δὲ πρὸς τὴν τῆς ἡλίου λαμπρότητα, ὡς οἰκείον περιποιεῖται. εἰ δὲ μὴ γὰρ, ὡς νότον ἀποβάλλει.

Ἀλλ' ἐπαινετὸν τὸ τῆς κορώνης φιλότεκνον. ἡ καὶ πεπομένοις ἡδὴ τοῖς νεοττοῖς παρέπεται, σιτίσασα αὐτὰς, καὶ ἐκτρέφουσα μέχρι πολλῆς. περὶ μέντοι τῇ κορώνῃ καὶ τὰς φησὶν ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῇ περὶ ἀνομιᾶς λόγῳ αὐτῇ. θαῦμα μέγα πῶς αἱ κορώναι τοῖς πελαργοῖς συναπαίρουσαι, δορυφοροῦσιν αὐτοῖς, καὶ παραπέμπουσιν, ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ συμμαχίαν αὐτοῖς τινὰ παρέχουσι πρὸς ὀρνίθους πολεμίας. σημεῖον δὲ, πρῶτον μὲν, μὴ φαίνεσθαι ὑπὸ τὸν καιρὸν ἐκείνον κορώνῃν παντάπασιν. ἔπειτα μὲν τραυμάτων ἐπανερχόμεναι, τὴν συμμαχίας ἐναργῆ σημεῖα κομίζουσαι.

Τὸ δὲ γὰρ πλέον τῶν ἄλλων παραδοξότερον. τὰς γυπὰς φασὶν ἀσυνδυάσας τίκτειν, καὶ ταῦτα μακροβιωτάτας ὄντας, καὶ μέχρις ἐκατὸν ἐτῶν τὴν ζωὴν αὐτῶν παρεκτείνεσθαι. ὅτι δὲ τοῦτο, καὶ τίς ἐνεκεν; ἵνα γὰρ μὴ τινες ἐπιγελῶσι τῶν μυσηρίων.

Περὶ χελιδόνος.

Περὶ ἀλκυόνος.

Περὶ τρυγόνος.

Περὶ αἰετός.

Περὶ κορώνης.

Περὶ γυπῶν.

εἶναι ἡμῶν, ὥς ἀδύνατον παρθένον τεκεῖν, καὶ αὐτῆς A
μείναι παρθένον, μυρίας ἐκ τῆς φύσεως ἀφορμῆς
πρὸς τὴν πίσιν τῆς παραδόξων προλαβὼν κατεβά-
λετο. καὶ οὕτω μὲν περὶ τούτων ὁ μέγας Βασίλειος.
οἱ δὲ γε τὰς φύσεις τῶν ζώων ὁρῶντες ἀσχετὰ μὲν, τρι-
τῇ χρόνον τοὺς γυῖας ἐγκυμονεῖν τερατόνται. καὶ
πῶς, ἄκουε. οὐκ ἔστιν ἄρρενα γυῖα θεάσαθαι.
ἀσιωδύας γὰρ αὐτοὺς τίκτειν νόμοι φύσεως πα-
ρακελδόνται. ὅθεν καὶ πᾶν τὸ γένος αὐτῶν ἢ τοῦ
θῆλους φύσεως ὑέχεται. ὅπερ ἐπιστάμενοι γυῖες καὶ
τὴν ἐρημίαν δεδιότες τῶν τέκνων, εἰς ἐπιγονὴν ἄ-
παν τὸ γένος στρατεύεται. (καὶ δρῶσι τι σόφισμα
ἄριστον.) τῶν νότων καὶ γὰρ ἀντίπρωροι πέτανται. εἰ
δὲ μὴ Νότος εἴη, τῶν συγγενῶν Εὐρώ ἀπλούσι τὰς
πτέρυγας, εἴτα κεχῆνασι, καὶ τοῦ πνέματος ἐμ-
φορουῦνται εἰσρέοντες, καὶ τίκτουσι ζῶα, μὴ μέντοι
γε ὡς ὑπὸ ἡμέμια. διὸ πλείους χρόνου δεῖται ἡ φύ-
σις πρὸς ζῶον τελεσιουργίαν. χαλεπὸν γὰρ, καὶ
λίαν ἐργασίαν τῇ φύσει οὐσιώσαι τὸ πνεῦμα, καὶ
πρὸς ζῶον πλασουργεῖν τὸ λεπτότατον. Επειδὴν τοί-
νυν ἀκούεις καὶ σὺ σωμαθείας ἀνδρῶν ἐγκυμονῆσαι τὴν
πάνανγον, πρότερον αὐτῇ πνέματος ἀγίου ἐπισκιά-
σαντος, καὶ τοῦ Κυρίου κατὰ τὸν προφήτην ἀπὸ Θα-
μαρ ἡξάντος, μηδὲν ἀπίσει τῶν πραγμάτων, καὶ
μέγα τῶν ὄντων δοκεῖ καὶ Παράδοξον. ἐπὶ γὰρ τού-
τῳ καὶ ἡ παρὰ φύσιν τῶν γυῖων κυφορέα θαυμα-
σίως οὕτω τῶν Θεῶν προνοήματα. λέγεται γὰρ ὅ-
τι γενόμενος ἔγκυος ὁ γυῖς πορεύεται εἰς τὴν Ἰν-
δικήν. καὶ λαβὼν λίθον τὸν καλούμενον Εὐτόκιον,
ἐπάνω αὐτοῦ κάθηται συνεχόμενος ὡδίσι, καὶ οὕ-
τως ὑποτίκτει. ὁ μὲν τοι λίθος περιφερὴς ὡς κά-
ρυον, καὶ κινούμενος ἤχον ἐκπέμπει, ὡς κώδων,
ἐνδοθεν ἑτέρου λίθου κινουμένου. φασὶ δὲ καὶ τοῦ-
το περὶ γυῖος, ὅτι μύρῳ ῥοδίῳ χειρὶς ὑποδύ-
σκει.

Θαυμάσειε δ' ἄν τις καὶ τὸ τῶν κοράκων τῶν ὁρ-
ληφθέντων ἐκ ἑλαστον. πεπόνθασι τι πάθος ὥρα
θέρους οἱ κοράκες. τὸ δὲ πάθος ἐστὶ ῥύσις γαστρος.
ἐντεῦθεν ποταμοὶ, καὶ πηγαί, καὶ λίμναι οὐδὲν τι
χρήμα κατὰ γε τὸ θέρους τοῖς κοράξιν, ἵνα μὴ τῶν
ὕγρῳ ἢ τῆς γαστρος ῥύσις χροῖν ἐπίτασιν. ἴσασιν
τοίνυν ὅτι διαίτης τέχνη οἱ κοράκες, οὐ τὰ ἱππο-
κράτους παιδιδέντες, οὐ τὰ Κεῖρωνος. καὶ ἐντεῦθεν
μὲν ὁρῶσι ποταμούς, ἀλλ' ὁμως πίνειν ἐκεῖνοις οὐκ
ἐνεσιν, ἀλλ' οἷα Τάνταλοι κολαζόμενοι δρυμνέραν
δίπλῳ παῦτα εἰσπράττονται.

Θαυμάζειν σε ἄξιον καὶ ὅτι τῆς φύσεως οἱ τέττι-
γες ἐν μέσῳ θέρει ἀπαρχονται; ψυχροὶ τινες τὴν
φύσιν οἱ τέττιγες. διὸ καὶ μὴ θέρους τροπὰς ἀπαρ-
χονται τῆς φύσεως, καὶ ἡλὶς ἀπαρχομένου τὸν αὐτῶν
ματίαν κέλαδον. ἐφ' ᾧ καὶ μεσημερίας εἰσὶν ὡδι-
κώτεροι. ἡ μὲν τοι θήλεια τέττιξ πολὺ ψυχρότερα
τῷ ἄρρενος ἔσται, σιωπῶσα ἐφίξαντι τοῖς δένδρεσι,
Πυθαγόρου ὥσπερ διδάγματα. πῶς δὲ καὶ φθαρτι-
κὰ πτερῶν ἑτέρων, αὐτῶν τυγχάνει πτερὰ; (σιπε-
δονώδους παῦτα μετελήφασιν φύσεως. καὶ ἂν σωθεῖν
ἑτέρα τὰ πτερὰ τούτοις σωμαμιγνύμενα,) θάτ-
τον γὰρ ἐντεῦθεν ἀπόλλυται. Διατὶ δὲ καὶ ὁ
χαραδριος ἔποτε ἀντιβλέπει τῶν ἰκτερίων, μύ-
ει τοὺς ὀφθαλμούς; οὐχ ὡς τινες φασί, τῶν
Glyca Annal.

fieri nequeat, ut pariat virgo, & nihilomi-
nus virgo maneat: ex ipsa natura Deus no-
bis tantum non infinitas suppeditavit occa-
siones faciendi fidem rebus cæteroquin ab-
surdis, & nostræ opinionis non respon-
dentibus. Hoc modo de his Basilius dis-
ferit. Cæteri vero, qui naturas animalium
perspectas habent, vultures toto triennio
gestare uterum prodigiose tradunt. Qui
nam istuc? audi. Vultur mas nullus con-
spicitur. Nam absque duum conjunctione
gignere de præscripto naturæ solent. Quo
fit, ut eorum universa natio consistat in
fæminis. Hoc quum non ignorent vultu-
res, orbitatis metu simul universi ad fœti-
ficandam quamdam velut expeditionem sus-
cipiunt. Heic si nullus eis sese Auster
offerat, ad cognatum Eurum alas expan-
dunt. Inde per oris hiatum vento influen-
te replentur, & animalia, non ova sub-
ventanea gignunt. Quæ causa est, quam-
obrem maximo temporis spatio natura hu-
jus ad animalis absolutionem indigeat.
Nam difficile & operosum est naturæ, de
vento quamdam essentiam efficere, deque
re longe subtilissima & exili prorsus animal
fingere. Quum igitur audies, virginem il-
lam purissimam absque ullo viri commer-
cio gravidam fuisse factam, quum prius
eam sanctus ille spiritus inumbrasset, ac
Dominus (uti vates loquitur) de Thæma-
ne venisset: nequaquam huic rei fidem de-
rogato, tametsi reapse magna videatur, &
ab opinione hominum abhorrens. Nam
ea de causa vulturum quoque concep-
tio tam admirabiliter a Deo est institu-
ta. Traditur autem monumentis littera-
rum, vulturem, posteaquam conceperit,
in Indiam sese conferre, nactumque lapi-
dem, quem a facilitate partus, quem ad-
juvat, Eutocium vocant, in eo se partu-
rigine vexatum collocare, atque illo modo
parere. Lapis ipse rotundus est, avellanæ
nucis instar, & succussus in morem tinti-
nabuli sonum edit, moto intus alio lapi-
de. Perhibetur hoc etiam de vulture,
quod unguento rosaceo perunctus moria-
tur.

De corvis quoque non abs re quis mire-
tur, quod hætenus indicatis non est in-
ferius. Æstivo tempore corvi quodam
morbo laborant. Is morbus ventris est
profluvium. Quamobrem fluvii, fontes,
stagna per æstatem nulli sunt corvis usui:
ne per humorem ventris illa fluxio magis
etiam ad augeatur. De quo scilicet intel-
ligitur, etiam diætæ rationem sibi conve-
nientem corvos non ignorare, quamquam
nec Hippocratis, nec Chironis, (nec Ma-
chaonis) remedia discendo percepta teneant.
Idcirco fluvios quidem intuentur, sed hau-
rire de iis nequeunt, gravemque hanc ad-
eo poenam luunt, quasi Tantalii quidam
multati.

Meretur & hoc admirationem, qua-
mobrem cicadæ cantum suum æstate me-
dia primum iucipiant. Nimirum natura fri-
gidæ sunt, qua de causa post æstivum sol-
stitium canendi faciunt initium: nec nisi
exorto sole strepunt, ipsoque meridie ma-
xime sunt canoræ. Et quidem femella
quum longe sit mare frigidior, arboribus
taciturna insidet, quasi si Pythagoræ disci-
plinis esset imbuta. Qui fit, ut aquilarum
pennæ, cum aliarum avium pennis compennæ,
mistæ, illas ipsas absumant? nam celeri-
ter admodum pereunt. Quamobrem Cha-
radrius, si quando quem morbo regio la-
borantem conspiciat, oculos claudit? Non
id profecto propterea, quemadmodum a-

Basilius.

Vultur trien-
nium prz-
gnans.
Vultures tan-
tum fœminæ.Vultures e-
vento conc-
pant.Edit. Paris.
pag. 43.

Eutocius lapis,

Unguentum
rosaceum vul-
tutes necat.Corvorum
morbis.Cicadæ frig-
idæ.Aquilæ
pennæ.Charadrius si-
ve rupes &
hiaticola.Περὶ κορά-
κων.* Περὶ
κτερίδος.

liqui volunt, quod ægroto invidet, livoreque præpediatur, quo minus eum restat valetudini restituat. Non enim Bruta laborant invidia, nec Prometheus apud ipsa punitur, quod ignem bonum cum mortalibus communicaverit. Sed oculos idcirco claudit, quod morbus hic de uno ad alterum transeat. Adeoque mox aviculam hanc morbus occupat.

Luscinia indeffesa. Nec illud admiratione caret, quod **Vespertilio.** Luscinia vigilans, quum ovis incubat, noctem integram canere non desinat. Qui vespertilio pariter & quadrupes est, & volucris? qui avium hæc sola dentes habet?

Edit. Paris. ac fœtificat quidem instar quadrupedum, **pag. 44.** aera vero leviter permeat, non alis, sed **Roma anseribus servata.** pellicula quadam sublata. Qui fit, ut anseres pervigiles sint, & ad sentiendum obscura latentiaque longe acerrimi? qui quidem olim etiam urbem orbis principem conservarunt, quum hostes quosdam occultos, qui per ignotos abditosque cuniculos arcem Romanam occupaturi erant, indicio suo prodidissent.

Vultures exercitus comitantur. Quis hominum eadem vulturibus denuntiat, quum expeditiones adversus se invicem suscipiunt? videas enim tantum non infinita vulturum agmina castra sequi, de armorum apparatu eventus indicia colligentum, quod ipsum a ratiocinationibus humanis parum abest. Aliis etiam de causis in admirationem quadam veniunt, si quis animum advertat. Quædam enim volucres de prius existentium propagatione veniunt, quædam hodieque de terra oriuntur. Non enim cicadæ tantum ex pluviis proveniunt, aliaque plurima, quæ in aere volant, pleraque nominibus propriis, ob eorum exiguitatem, carentia: sed etiam mures atque ranæ de eadem prodeunt (quando apud Thebas Ægyptias, si vehementes in æstu pluviae cadant, mox terrenis muribus universa regio completur.) Nec anguillas aliunde cernimus oriri, quam de limo. Quippe nec ovis, nec alio quopiam modo propagantur, sed ortum e terra tantum habent.

Avium ortus. Erodium mihi quæso considera. Species hæc avis est, supra quosvis passeris nidificantis, altissimis nimirum in arboribus, præsertim abietibus. Unde Aquila Psalms dictum vertens: Erodio, inquit, domicilium sunt abietes. Supra omnes alias certe volucres nidificat. Idcirco Davides ait: Erodii domicilium superat eos. Hunc Erodium tanta prædium esse castimonia tradunt, ut quum ad venerem accessurus est, dies quadraginta *... Nam avis hæc est

Erodii verecundia. Erodium mihi quæso considera. Species hæc avis est, supra quosvis passeris nidificantis, altissimis nimirum in arboribus, præsertim abietibus. Unde Aquila Psalms dictum vertens: Erodio, inquit, domicilium sunt abietes. Supra omnes alias certe volucres nidificat. Idcirco Davides ait: Erodii domicilium superat eos. Hunc Erodium tanta prædium esse castimonia tradunt, ut quum ad venerem accessurus est, dies quadraginta *... Nam avis hæc est

* continuos lugeat, & post conjunctionem alios totidem dies. Agre enim fert, si quando.

De Pelecano. Quid de Pelecano dicemus? cuius in Psalms suis Davides etiam meminit. Factus sum, ait, Pelecano solitario similis. Avis hæc summis in scopulis nidum exstruit, sollicitè incumbens in id, ut insidiatore vitet. Verum serpens insidiator etiam magno ex intervallo virus suum in pullos ejus evomit. Posteaquam enim circumspexit, unde ventus spiret: ab ea parte veneno adflato, interitum eis adfert. Tum vero pater supra ipsos volans, & naturali quodam instinctu factas insidias deprehendens, quo pacto recuperare vitam

Serpentis astutia. Quid de Pelecano dicemus? cuius in Psalms suis Davides etiam meminit. Factus sum, ait, Pelecano solitario similis. Avis hæc summis in scopulis nidum exstruit, sollicitè incumbens in id, ut insidiatore vitet. Verum serpens insidiator etiam magno ex intervallo virus suum in pullos ejus evomit. Posteaquam enim circumspexit, unde ventus spiret: ab ea parte veneno adflato, interitum eis adfert. Tum vero pater supra ipsos volans, & naturali quodam instinctu factas insidias deprehendens, quo pacto recuperare vitam

pag. 45. Quid de Pelecano dicemus? cuius in Psalms suis Davides etiam meminit. Factus sum, ait, Pelecano solitario similis. Avis hæc summis in scopulis nidum exstruit, sollicitè incumbens in id, ut insidiatore vitet. Verum serpens insidiator etiam magno ex intervallo virus suum in pullos ejus evomit. Posteaquam enim circumspexit, unde ventus spiret: ab ea parte veneno adflato, interitum eis adfert. Tum vero pater supra ipsos volans, & naturali quodam instinctu factas insidias deprehendens, quo pacto recuperare vitam

A νοσοῦντι βασκανίων, καὶ τὸ φρόνημα πρὸς ὑγείας μεταδόντων ἔχον ἐπίφθονον. καὶ ὁ τοῖς ἀλόγοις βασκανία τις μέτεστιν, καὶ δὲ Προμηθεὺς παρ' ἐκείνοις κολάζεται, ἀγαθῆς τινος τῆ πυρὸς μεταδὸς τοῖς ἀνθρώποις. ὁφθαλμὸν δὲ μὲν χαράδριος, ἐπεὶ τὸ πάθος ἀμείβεται, καὶ τὸ ὄρνιν εὐδύς ἡ νόσος μετέρχεται.

Ἀλλ' ἐδὲ τὸ ἐξωθεν θαύματος, ὡς ἀγρυπνὸς ἡ ἀνδρῶν ὅταν ἐπαύξει, διὰ πάσης νυκτὸς τῆς μελῆος διὰς μὴ ἀπολήγῃ. Πῶς τετράποδι τὸ αὐτὸ καὶ πτερυγῶν ἡ νυκτεῖς; πῶς μόνῃ τῇ ὀρνίθων ὁδῶσι κέχρηται; ζωογονεῖ μὲν ὡς τετράποδα, ἐπιπολάζει ὅταν αἶεσι, καὶ πτερῶν κεφιζομένη, ἀλλ' ὑμένι τινὶ δερματίνῳ. Πῶς δὲ καὶ τῶν χλωίων γένος ἀγρυπνῶν, καὶ πρὸς τῷ τῷ λαοθανόντων αἰδοῦσιν ὀξύτατον, οἷγε ποτὲ καὶ τῷ βασιλίδι πόλιν περιεσώσαντο, πολέμιους τινὰς ἀφανεῖς δι' ὑπονόμων ἀφανῶν * δὴ μέλλοντας τὴν ἄκραν τῆς Ρώμης καταλαμβάνειν μυνύσαντες.

Τίς ὁ τοῖς γυφὶ προαγγέλλων τὸν ἀνθρώπων τὸν θάνατον, ὅταν κατ' ἀλλήλων ἐπιστρατεύσωσιν; ἴδοις ὅτι αὐτῶν μυσίας ἀγέλας γυφῶν τοῖς στρατοπέδοις παρεπομένας ἐν τῇ ὁπλῶν παρασκευῇ τεκμαιρομένας τὴν ἐκβασιν, ὅπερ καὶ μακρὰν ἐστὶ λογισμῶν ἀνθρωπίνων. καὶ ἄλλας δὲ θαυμάζειν ἐπεισὶ τῷ προσέχοντι. τὰ μὲν γὰρ ἐν τῇ δόχῃ τῇ προὔπαρχόντων παραγεται, τὰ δὲ ἐν τῇ νύκτι ἐξ αὐτῆς τῆς γῆς ζωογονεῖν δέκνυται. καὶ ὅτι μόνον τέττιγες ἐν ἐπομβρίαις ἀνίσσιν, καὶ ἄλλα μυρία γένη τῶν ἐμφορομένων τῶν αἰετῶν πτηνῶν, ὧν ἀκατονόμαστα ἐστὶ τὰ πλεῖστα δὲ λεπτότητα. ἀλλ' ἤδη καὶ μὺς καὶ βαρὺ ἄχους ἐξ αὐτῶν ἀναδίδονται.

Τὰς δὲ ἐγγέλους ἐκ ἄλλων ὁρῶμεν ἢ ἐκ τῆς ἰλῦος σωμίσσας, ὧν ἔτερον, ἔτε τις ἄλλος τρόπος τῇ δόχῃ σωμίσσιν, ἀλλ' ἐκ τῆς γῆς αὐτῆς ἐστὶν ἡ γένεσις.

Οὐαὶ δὲ καὶ τῷ ἐρωδίῳ. ὁ ἐρωδὶς εἶδος ὀρέας ἐστὶ πηγνύοντος καὶ καλλιὰν αὐτῇ πάντων ἀνῶθεν τῇ σφραγῶν, ἡ γὰρ ἐν τοῖς ὑψηλοτάτοις τῇ δένδρων, ἐμάλιστα τῇ ἐλάταις. ὁ δὲ Ἀκύλας. ἐρωδὶς ἐλάταις οἰκῶν αὐτῇ. πάντων ὅμως ἀνῶθεν τῇ σφραγῶν πηγνύσιν τὴν καλλιὰν. καὶ τὸ καὶ ὁ Δαβὶδ φησὶ. τῷ ἐρωδίῳ ἡ κατοικία ἡγείται αὐτῶν. ποσαύτη ὅσῳ σφραγισμῷ συζῇ τῷ ἐρωδίῳ, ὥστε ἡνίκα πρὸς σωμίσαν ἔρχεται μέλλει. ἡμέρας πενθεὶ τεσσαράκοντα. καὶ μετὰ τὴν σωμίσαν ἑτέρας μὲν. δυσαναχρεῖται καὶ γὰρ τοῦ τὸ ὄρνειο ἔποτε φύσεως ἀνάγκη πρὸς ἀλλήλα σωμίσσασθαι καθέλοιο, ἅτε δὴ τῷ ἐντεῦθεν ἀνδρῶν παρῶν. εἰ δὲ ταῦτα ἔπος ἔχει, τί ποιήσομεν ἡμεῖς; οἱ λόγῳ μὲν τετιμημένοι, ταῖς τῷ βίῳ καὶ τοσούτον ἡδοναῖς ἐμπεδωμένοι.

Καὶ περὶ μὲν τῶν πελεκάνων, καὶ ὁ Δαβὶδ μέμνηται λέγων. ὡμοιώθην πελεκάνι ἐρημικῷ. τί χρὴ καὶ λέγειν; καὶ τὸ τὸ πτηνὸν ἐν ἀκραῖς πέτραις πηγνύσιν τὴν καλλιὰν, τὸς ἐπιβέλας ἐκφεύγειν δὲ φροντίδος ποιήσας. (ἀλλ' ὁ ἐπιβέλος ὅστις ἡνίκα τὸ πατέρα μικρόν τι τῶν πτερυγῶν ἀποπτάνται θεάσθαι, τῆς ἐπιβουλῆς παραχρήμα ἐφάπτεται.) καὶ ἐπειδὴ μὴ προσεγγίζει τῇ καλλιᾷ διώκεται, τὸν ἴον αὐτοῖς ἐπιχέει. καὶ πόρρωθεν περισκοπήσας γὰρ πρότερον ὅθεν εἰσπνέει ὁ ἀνεμὸς, καὶ κεῖθεν ἐμφυσήσας αὐτοῖς τὸν ἴον, ἐπάγει τὸν ὀλεθρον. ἀλλ' ὁ πατὴρ ἐπιπτάς αὐτοῖς αὐτοῖς καὶ φυσικοῖς, * ὅθεν ἀναβιάσαιντο. κατὰ κορυφῆς γὰρ αὐτῶν ἡρέμα πτερύσσεται, καὶ τὰς πλόδας ἐκατέρωθεν

ἐπιπλάσων ταῖς πτέρωξιν, αἵματος αὐτοῖς ῥανί-
δας ἀφίησι. καὶ τεύθον οἱ τεθνεώτες νεοτοὶ παρα-
δόξως ἀναβιώσκουσιν.

Επίγνωθι οὖν, ἀγαπητέ, τίνος ἕνεκεν ἡ παρά-
δοξος αὕτη περὶ τὰ ἔγγονα τοῦ πελεκάνι συμπά-
θεια. σκιαγραφῆσαι ᾧ ὁ Κύριος τὰ κατ' ἡμᾶς
πάντα καὶ τῷ πτῶν τούτω θείων ἀνέκαθεν, ὅτι
τε παράδεισος ἐκτίσται, καὶ ὅτι περ ἐν αὐτῷ οἱ
πρωτόπλαστοι τέθενται, ὅτι ὁ νοητὸς ὄφιν τῷ ψυ-
χῶν αὐτοῖς προὔζειν θάνατον, καὶ ὅτι φιλόσοργος
οἷα πατὴρ ἐπὶ τεθνεώσι παισὶν, ὁ ποιητὴς πάν-
των Θεὸς ἐπ' αὐτοῖς ἐπικάμπτεται, χρηματίζει τε
τὰ κατ' ἡμᾶς ἄνθρωπος, καὶ πάντα τὰ λοιπὰ κα-
ταδέχεται, ἐπὶ σταυροῦ τελευτῶν ὑφίσταται, καὶ τῆς
πλοῦρας αὐτοῦ ζωήρυντον αἷμα ἐκχέει εἰς ἀνάπλα-
σιν τῶν πρωτοπλάστων ἐκείνων τῷ τῷ ἰῷ τεθνηκό-
των τοῦ ὄφιν, τοιαύτῳ τῷ πελεκάνι συμπάθειαν
περὶ τὰ ἔγγονα καταρχὰς ἐνεφύτουσε. διὰ ᾧ τῷ
καὶ Δαβὶδ προλαβὼν ἔλεγεν· ὁμοιωθῶ πελεκάνι
ἐρημικῷ. Πελεκάν ᾧ αὐτὸς ὁ Χριστὸς· καλὰ ὁ
παράδεισος· νεοτοὶ οἱ πρωτόπλαστοι. ἐπίβουλος ὁ
φίς αὐτὸς ὁ διαβολὸς· ἰὸς ὄφιν ἡ ἐκ τοῦ διαβό-
λου πάντως ἀπάτη. θάνατος ὁ ἐκ τοῦ Θεοῦ χωρισ-
μός· συμπάθεια πατερική ἡ τῷ Θεοῦ λόγου δι'
ἡμᾶς ἐνανθρώπησις. ἡ δὲ τῷ νεοτῶν ὑπερθεῶν
ἐκπύριξις, ἡ ἐπὶ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ τῷ πρωτο-
πλάστων ἀνώθεν ἀπαιώρησις· πλοῦρων ἐπίπλη-
ξις, ἡ τῆς θείας νύξιος πλοῦρας, καὶ τελευ-
τῶν τοῖς τεθνεώσιν ἐπιστάζον αἷμα ζωήρυν-
τον. εἰ μὴ ᾧ ζωήρυντον ἴω, ἐκ αὐτῶν τοῖς
κάτω κειμένοις ἐχαίρειτο τῷ ἀνάστασιν. καλῶς
ἐν ἔλεγε· ὅτι τῷ προφήτῃ ὁ Κύριος· ὁμοιω-
θῶ πελεκάνι ἐρημικῷ. λέγει δὲ τὸ καὶ Λα-
κᾶν διαγγέλιον περὶ τῶν κοράκων, ὅτι οὐ
σπείρουν, ἀλλὰ θερίζουσιν. ὁ δὲ Θεὸς τρέφει
αὐτὰ· τίνος ἕνεκεν ἐνταῦθα τῶν κοράκων ἐξ ὁ-
νόματος μέμνηται; λέγεται ἐν, ὅτι, μισοτέκνους
ὄντας αὐτοὺς μὴ τρέφειν τὰ οἰκία νεότητι. τρέ-
φεσθαι δὲ προνοία Θεοῦ ἀπὸ τῶν παραφρομένων
τῷ ἀέρι ζωφίων τῷ σώματι αὐτῶν ἐμπιπτόν-
των. πόσῃ δὲ καὶ τῷ θαύματι αἰξίον;

Περὶ μελισ-
σῶν.

Αἱ μέλισσαι τὰς κηλῶας ἐφάπαξ καταλαβῶ-
σαι, πεφεισμένως τύπτουσι καὶ ὑπολύουσιν. εἰ δὲ
ἐν αὐταῖς αὐτὰς κατὰχῶσι, νεκρὰς ἐργάζονται.
καὶ αἱ μὲν αὐτῶν τῷ Βασιλεῖ δορυφορεῖσιν, αἱ δὲ
νοκτὸς ἐπαγρυπνεῖσι φυλακῆς χάριν, ὅτι τὸ πᾶς
κοπιώσας τότε ἀναπαύεται. τῶν δὲ ἔργον ἐστὶ,
τὸ πᾶς νεκρὰς ὑποκομίζειν ἔξωθεν. καὶ καὶ θαυ-
μάζειν, εἴγε ταῖς τῆς σελῶνης ἀυξομειώσεσι με-
ταβάλλεται ὁ αἶρ, ὅπου γὰρ καὶ ἐν ζωῷσι τι-
σὶν ἐστὶ τῷ ἰδεῖν. φασὶ ᾧ τῷ ἴβιν μινδαμὴ
ὀρεῖν, ὅτι ἀσέλιμος ὁ ἔρανός, μένει δὲ καὶ ἄσι-
τον μένειν. ὁ δὲ κέρκωφ προδιηλοτέρας ἔχει τὰς
ἐνεργείας. ὅτι ᾧ αὖξιν ἡ σελῶν, ὁ τῶν ὀφθαλ-
μῶν πόρος τῷ ὀφθαλμῷ. ὅτι δὲ μεῖνται,
συσέλλεται. ἀλλὰ καὶ ἡ γαλῆ λευφοφωτού-
σης τῆς σελῶνης, ἡπατος λείπεται· αὖξιν-
φωτούσης δὲ πάλιν αὐτῆς, τὸ τοῖστον αὐτῆς
προσπαύεται μόριον. φασὶ δὲ καὶ ἐν πο-
ταμῷ τῷ Ὑδάσι γινώσθαι λίθον λίχνῳ κα-
λῶς Annal.

A possint, cognitum habet. Nam leniter su-
pra illorum verticem alas expandens, &
feriens utrinque latera, guttas in eos san-
guinis demittit. quo facto, nova & ino-
pinata quadam ratione pulli vitæ resti-
tuuntur.

Hoc exemplum, dilecte fili, velim mi-
hi confideres, quomobrem indita est Pe-
lecano admirabilis hæc erga sobolem ad-
fectio? Quum multo ante Dominus hac
in ave vellet exprimere cuncta, quæ nobis
acciderunt, quod nimirum paradifus con-
ditus sit, quod in eo collocati homines
illi primi, quod intellectu illi serpens
animi mortem eis conciliaverit, quod o-
pifex omnium Deus paterna benevolen-
tia velut erga filios motus, homo factus,
omnia perpeffus, tandem in crucem subla-
tus sit, quod de latere suo sanguinem effu-
derit, verum vitæ rivum, ad primorum
hominum instaurationem, qui veneno ser-
pentis extincti fuerant, ipso rerum initio
talem erga sobolem suam adfectionem pe-
lecano inflevit. Nam propterea per Davi-
dem multo ante verbis his usus est: Fa-
ctus sum pelecano solitario similis. Ete-
nim pelecane, est ipse Christus: nidus, pe-
lecanum com-
paratio præ-
clara.

Christi ad pe-
lecanum com-
paratio præ-
clara.

Luc. 12. 24.

Corvorum
descriptio.

Quum semel fucosprehenderunt a-
pice, parce ac leniter in eos irrunt, & u-
captos a contubernio suo ablegant. Sin-
rursus eos intercipient, morte adficiunt.
Eadem partim regem veluti satellites sti-
pant, partim nocturnas excubias agunt, Edit. Paris.
quod eo tempore quiescant aliæ laboribus, pag. 46.
fatigatæ, partim hoc muneris habent, ut
mortuas exportent. Mirum videri non de-
bet, una cum incrementis ac deminutioni-
bus lunæ aera quoque mutari: quando
nonnullis in animalibus idem usuvenire
videmus. Nam tradunt Ibim cælo luna
carente nihil cernere, sed oculos habere
clausos, nec cibis ullis uti. Et quidem in
simio, quem Cercopem vocant, effectio-
nes hac in parte sunt illustiores. Nam
quum augefcit luna, oculorum orbis ei di-
latatur: quum deminuitur, & ipse contra-
hitur. Quinetiam mustela deficiente lunæ
lumine, jecur imminui sentit: eadem
que rursus crescente, membrum idemedit.
vicissim augetur. Perhibent etiam in Hy-
daspe fluvio lapidem quemdam nasci,
quem Lichnen vocant. Is augefciente lu-
E ij

Ibis interlunii
tempore cæca.

Cercops.

Mustela.
Lichne lapis
suavem sonum

Σολομώντι λέγοντι· ἴθι πρὸς τὸν μύρμηκα ὃ ὀκνηρὸν ἐστίν· γίνωσκε δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι τὴν μυῖαν Ἀττικὴν μέλιτι μὴ ἐπικάθηται φασί. θυμοῖς καὶ γὰρ τὴν Ἀττικὴν κομῶσαν ἐστὶ θεάσασθαι, οἷς ἐφίξονται Ἀττικαὶ συχνότερον μέλισσαι. ἐντεῦθεν καὶ δειμνέραν ἔχει τὴν ὄσφρησιν. διὸ καθάπερ ἔρωτί τινι Ἀττικῇ μυῖα ἐκ ἐπικάθηται μέλιτι.

Γίνωσκε δὲ πρὸς ταῖς, ὅτι μυῖαι καὶ μέλισσαι καὶ μύρμηκες ὑπὸ ἐλαίου ἀπόβλυται, διότι τὰ ἀναπνευστικὰ σπλάγχνα ἔχει. τὸ δὲ ἔλαιον γλίσχρον ἐμφράττει αὐτά. πάχουσι δὲ ταῦτα καὶ οἱ ὄφεις ὑπὸ τῆς βαρυόδμου. τὸ γὰρ παρ' αὐτοῖς σπλάγχνον τῆς ἀναπνευστικῆς ἐμφράττεται ὑπὸ τῆς τῆς θυμωμένης παχύτητος. ἐπὶ γὰρ τοῦτο καὶ τὸ τῆς ἐλάφου κέρας θυμωμένην φέρει· καὶ μᾶλλον ὁ ὄφεις. λειποθυμεῖν γὰρ αὐτὸν ἀναγκάζει. Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις τοῖς ὀρνέοις οὐρεδόχον κύστιν καὶ νεφροὺς ἡ φύσις ἐκ ἔδωκεν, ὅτι πολλῆς ὑγρότητος ἔδει πρὸς γένεσιν τῆς πτερῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ γυμνάζεσθαι καὶ τὴν πτῆσιν ἐξαναλίσκει ταύτην. ἔχουσι δὲ καὶ τὴν κόπρον ἐξιοῦσαν σὺν ὑγρότητι οὐ μετερίως. καὶ τούτου χάριν οὐρεδόχον κύστιν ἡ φύσις τοῖς ὀρνέοις ἐκ ἔδωκεν. ἔχεις ἰδοὺ καὶ τὰ τῆς πέμπτης ἡμέρας.

ΑΡΧΗ ΤΗΣ 5. ΗΜΕΡΑΣ.

ΕΝ δὲ τῇ ἑκτῇ ἡμέρᾳ ἐκ τῆς γῆς ἐξάγει τὰ τετράποδα. καὶ εἶπε γάρ, φησιν, ὁ Θεός· ἐξαγαγέτω ἡ γῆ ψυχλὴν ζωσαν. ἀλλ' ἐπιπιδῶσιν οἱ Μανιχαῖοι κἀνταῦθα, ψυχλὴν ἐντιθέμεν τῇ γῇ. ματαίως δὲ προφανῶς. ἐδὲ γὰρ ἐπειδὴ εἶπεν, ἐξαγαγέτω ψυχλὴν, τὸ ἀναποκείμενον αὐτῇ προσώγει· ἀλλ' ὁ δὲ τὸ πρὸς αἶμα, καὶ τὴν τῆς ἐξαγαγεῖν αὐτῇ δυνάμιν ἐχαρίσατο. οὕτως γὰρ ὅτε ἡκούσεν ἡ γῆ, βλασησάτω βοτάνην χόρτου καὶ ξύλον κάρπιμον ποιεῖν καρπὸν, κεκρυμμένον ἔχουσα τὸν χόρτον ἐξώγειν, οὐδὲ τὸν φοῖνικα, ἢ τὴν δρυῖν, ἢ τὴν κυπάρισσον κατὰ τόπον κεκρυμμένον ἐν ταῖς ἐαυτῆς λαγύραις ἀνῆκε πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν. ἀλλ' ὁ Θεὸς λόγος φύσις τῆς γῆς γινόμενων ἐστίν. ἐξάγει λοιπὸν ἡ γῆ οὐχ ὅπερ ἔχει, ἀλλ' ὅπερ σήμερον κτᾶται, Θεὸς δωρομένου τῆς ἐνεργείας τὴν δυνάμιν. εἰ γὰρ καὶ φυσικῶς λόγῳ τὰ πάντα γίνεται σήμερον, ἀλλ' ἐκεῖθεν ἐχρήκασιν καταρχὰς τὴν ὁρμὴν. κατὰ τοῦτο καὶ ὁ μέγας Βασίλειος λέγει, ὅτι ποιεῖ μὲν ἡ φύσις πάντα κατὰ τὴν ἀκολουθίαν, θεὸς δὲ προσάγει διὰ πάσης ἀρχῆς λαλῶντι τῆς κτίσεως. ἐξάγει μὲν οὐ κατὰ τὴν ἐκτίσιν ἀπὸ τῆς γῆς τὰ τετράποδα.

Αλλ' ἐνταῦθα ζητῆσαι ἄξιον, ἀγαπητέ, τίος ἐνεκεν τοῦ μὲν ἰχθύος διλογίας ἠξίωσεν ὁ Θεός, αὐξάνεσθαι καὶ πληθύνεσθαι εἰπών· ἐπὶ δὲ τοῖς χερσαίοις ταῦτα οὐκ ἐποίησε, καὶ λέγουμεν ὅτι διὰ τὴν ἐπὶ τῆς ὄφει μετ' ἐκ πολλῶν γεννησομένην κατάραν. ἐπειδὴ γὰρ προείδεν ὁ Θεός, ὅτι διὰ τῆς ὄφως ἀπατηθήσεται ὁ ἄνθρωπος, κἀντεῦθεν αὐτὸς ὁ ὄφεις ἀρὰ ὑποπεσείται. ταῦτα χάριν διλογίας ἠξίωσαι τὰ χερσαῖα οὐκ ἐφθάρσεν, ἵνα μὴ εὐρεθῇ τὰ αὐτὰ διλογῶς καὶ καταρώμενος, ὡς ὁ θεοτάτος φησιν Ἀναστάσιον. ἀλλ' ἡ

Solomon dicat, audi. Ad formicam, ignave, te confer. Hoc etiam animadverte, quod muscam Attico melli negant insidere. Nam thymo Atticam abundare videmus, cui herbae ut plurimum apes Atticae insident. quo fit, ut mel Atticum etiam odorem habeat acriorem. Idcirco melli Attico, tamquam sacro, muscae non insident: sed ut maxime cum strepitu circumvolent, ab direptione tamen laborum apis Atticae arcentur.

Præter hæc scire debes, muscas, & apes, & formicas oleo extingui. Nam vasa, quibus respiratio fit, sunt eis angusta, quæ ab oleo natura lento viscosoque facile obstruuntur. Idem serpentibus accidit, offerentibus se rebus, quarum gravis est odor. Etenim angustia meatuum in eis respirationi destinatorum per suffituum crassitiem obstruitur.

Qua ipsa de causa fit, ut cornu cervinum serpens magis etiam fugiat, quam res illas odoratas. Quippe serpentem in prorsus exanimat. Supra omnia nobis in hoc etiam, fili, est inquirendum. Vesicam illam, qua urina excipitur, itemque renes a vibus idcirco natura non dedit, quod ad producendas pennas multo humore opus erat. Atque etiam ipsa volandi exercitatio facile humorem in eis absumit. Præterea quum sterces excernunt, non parum humoris simul exit. quamobrem urinæ receptaculum in avibus natura non condidit. En habes & quintæ diei opera.

Prov. 6. 6.

Cur muscae, mel Atticum refugiant.

Cur muscae, apes, formicae in oleo extinguantur.

Serpentes cornu cervina fugiunt.

Edit. Paris. pag. 48. Cur aves renibus & vesica careant.

DIES SEXTA.

SEXTA die Deus e terra bestias quadrupedes producit. Inquit enim historiae scriptor: Dixit Deus, Edat telus animam vivam. Profiliunt hic contra nos Manichæi, qui terræ animam indunt. Verum manifesto desipiunt. Non enim propterea quod dixit Deus, Edat animam: id edidit, quod erat in ea quasi reconditum: sed mandatum hoc vias atque facultatem edendi terræ largiebatur. Quippe quum audit terra, Pariat herbas gramineas, & arbores fructiferas, quæ fructum edant: non idcirco gramen intus additum protulit, nec palmam, vel quercum, vel cypressum intra sinus suos occultatam, in superficiem eduxit: sed ipsa Dei oratio rerum, quæ existunt, ipsa natura est. Itaque terram non quod continebat, edidit: sed quod hodie possidet, largiente nimirum Deo vim efficacitatis. Quamvis enim ratione naturali oriuntur hodie omnia, tamen inde profecta sunt in ipso rerum exordio secundum seriem suam, idque per mandatum divinum, quod in creatione pronuntiatum ubique fuit. Itaque sexta die, ceu diximus, bestias quadrupedes e terra producit.

Hic vero inquiri operæpretium est, quamobrem Deus imprecatione fausta pifces quidem dignatus fuerit, quum hisce verbis uteretur: Fœtificate ac multiplicamini: verum in terrestribus idem non fecit? Respondemus autem factum id esse propter execrationem serpentis, quæ non multo post subsequuta est. Nam quia futurum prospiciebat Deus, ut homo per serpentem deciperetur, eaque de causa serpens execrationi subiceretur: idcirco terrestres bestias imprecatione fausta noluit prius dignari, ne deprehenderetur eadem & imprecatione fausta, & execratione prosequi, sicut ait

Gen. 1. 24.

Manichæi de anima terræ.

Gen. 1. 10.

Basilii locus abest a versione Leunclavii.

Anastasi loc.

vir divinus Anastasius. Videtur autem natura piscium tenui quadam & vili omnino vita frui, propterea quod in aquæ crassitie degant. Nam & gravis ac difficilis est apud ipsos auditio, & obtusum cernunt. Nec recordatio est apud ipsos ulla, nec imaginatio, nec rei consuetæ agnitio. At vero de terrestribus quid opus est multa commemorare? Sunt his acres sensus, & rerum præteritarum recordationes.

Edit. Paris.
pag. 49.

Afini auditus
acer.

Cameli vindictæ
cupido.

Diuturna in e-
lephanto ira.

Pardalis homi-
nem maxime
odit.

Leonis natura.

Psalm. 10. 9.

Psalm. 103. 21.

* sanitas repa-
retur.

Ursus qui vul-
nera sua sa-

net.

Qui vulpes.

Testudo.

pag. 50.

Serpens.

* al. Malaba-

thris.

Cervus.

Camelus.

Canis.

Hircus.

Pardalis.

Accipiter.

Cygnus.

Novit vocem consuetam sibi ac familiarem asinus. novit viam, quam sæpius trivit, ac nonnumquam etiam viæ dux est homini, (qui aberravit. Auditus autem acrimonia tanta in hoc est animali, quanta esse in alio nullo terrestrium perhibetur.) In camelo quæ injuriarum sit memoria, quæ iracundia, quæ in ira perseveratio, quo pacto quis explicet? Si vel olim verberatus sit, ira diuturno tempore veluti penu quodam recondita, quamprimum se oportunitas obtulerit, vicem refert. De elephanto hujusmodi quidam memoriæ proditum reperimus. Quum in hippodromum deduceretur elephas, quemdam magistrum ferarum & cicuratorem in milliario sedentem interfecit, immaniter adversus illum cum dentibus suis irruens. Ejus rei causa erat, quod is ante totos decem annos elephantum ferro percusserat, quum id temporis per eundem locum ad hippodromum deduceretur. Pardales naturalem quamdam adversus homines iram foveant, ac plerumque consueverunt in oculos hominum infilire. Quia pictos etiam in chartis lacerant.

Leonis quoque mores & indolem non abs re quis admiretur, nimirum vitam ejus solitariam, & abhorrentem a sui generis animalium societate naturam. Nam quum sit quasi quidam brutorum tyrannus & rex, pari esse cum cæteris honore dignitateque recusat, propter quamdam inditam ipsi a natura superbiam. Consimiliter cibum hesternum non sumit. Eidem instrumenta vocis tanta natura dedit, ut quum animalia pleraque velocitate superet, solo sæpenumero semet rugitu suo prodat. Indicare hoc ipsum vates etiam Davides voluit hisce verbis: Tamquam leo abditis in locis insidiatur. Nam ex iis repente profiliens, magno clamore sublato, animalia prætereuntia sistit, & hoc modo capta devorat. Itaque præclare vates ait: Catuli leonini rugientes, ut prædam faciant. Neque vero nos homines, quamquam rationis beneficio sumus ornati, tam egregie nobis consulere possumus, quam ipsa bruta animalia rationes se conservandi norunt, & unde male adfectis * Ursus enim sæpenumero gravissimis vulneribus adfectus, sibi metipsum medicinam facit: dum verbasco, naturalem ficcitatem habente, vulnera obstruit. Etiam vulpem lacryma pinus seipsam curantem videre est. Testudo viperæ carnibus satiata, per contrariam origani vim, quominus a re venenosa lædatur, efficit. Serpens oculos læsos sanitati restituit, * malathris passus. Novit & cervus, quemadmodum Aelianus tradit, seipsum flore quodam curare, si quando telo læsus est. Camelus humores perustus evomere novit, contactis humidis quercus foliis. Nec canis ignorat, viride gramen nigræ bilis expurgandæ vim habere. Hirci scamoniæ cruditis remedium esse sciunt. Pardalis cruorem capra silvestris sibi salutarem existimat. Accipiter volucris succum lactucarum, quarum folia sunt amara, caligantium oculorum

Α μὲν τῶν ἰχθύων φύσις ὅτε λεγέρας δοκεῖ μετέχειν ζωῆς, διὰ τὸ ἐν τῇ παχύτητι τῆ ὕδατος διατᾶσθαι· καὶ γὰρ παρ' ἐκείνοις βαρεῖα, καὶ ὁρᾶσιν ἀμβλὺ, καὶ οὐτέ τις μνήμη παρ' ἐκείνοις, ἢτε φαντασία, ἢτε συνήδης ἐπίγνωσις. ἐπὶ δὲ γε τοῖς χερσαίοις τί χρὴ καὶ λέγειν; αἵτε γὰρ αἰδήσεις τετράνωνται, καὶ ἀκρεβεῖς μνήμαι τῶν παρελθόντων ἐν αὐτοῖς.

Οἷδε τὴν συνήθη φωνὴν ὁ ὄνος. οἷδεν ὁδὸν ἢ πολ-
λάκις ἐβάδισε, καὶ πού ἐστι ὁδηγὸς ἐνίοτε γίνεται τῶν
χερσαίων ἔχειν. . . . Τὸ δὲ τῶν καμήλων μνηστικῆ-
κου καὶ βαρύνει καὶ διαρκὲς πρὸς ὀργὴν, πῶς αὐτῆς, εἰ-
πη; πάλαι ποτὲ πληγεῖσα κάμηλος μακρῷ χρόνῳ τα-
μιδωσαμένη τὴν μὴν, ἐπειδὴν δικαιοῦς λάβηται,

τὸ κακὸν ἀντιδίδωσι. Τῷτο ἔ ἐπὶ ἐλέφαντος ἰσορέμε-
νον ἔβρου. ποτὲ γὰρ εἰς ἵπποδρομίαν ἐλέφας ἀπαγόμε-
νος, καταλλάττει τινὰ κατήμιον ἐν τῇ μιλίῳ φό-
νῃ πεποίηκε παρανάλωμα, καὶ τῶν ὀδόντων αὐτῆ ἀναι-
δῶς πῶς καὶ ἀτάκτως ὀρμήσας κατ' αὐτῆ. τὸ δ' αἴτιον,
ὅτι πρὸ δέκα ἐνιαυτῶν ὁ τοῖστος καταλλάκτης σιδήρῳ
ἐπληξεν αὐτὸν ἀπαγόμενον, καὶ τότε εἰς ἵπποδρομίαν
διὰ τῆ αὐτῆ τόπου. καὶ τὰ μὲν τῶ ἐλέφαντος τοιαῦτα.
Αἱ δὲ παρδάλεις φυσικῶς τινὰ ἔχουσι πρὸς τὸν ἄνθρω-
πον ὀργὴν, καὶ πεφύκασι μάλλον τοῖς ὀφθαλμοῖς τῶν
ἀνθρώπων ἐφάλλεσθαι. ἀλλὰ καὶ ἐν χάρτῃ ἰδόντες τυ-
πωθέντα ἄνθρωπον, ὥς πού φησιν ὁ μέγας Βασίλει-
ος, τὸν χάρτεω σπαράττεισιν.

Ἰκανῶς δὲ θαυμάσειεν ἂν τις καὶ τὰ τοῦ λέοντος. τὸ
μονασικὸν αὐτῆ τῆς ζωῆς, τὸ ἀκοινωνήτον πρὸς τὸ ὁμό-
φυλον. οἷον γὰρ τις τύραννος τῶν αἰλῶν διὰ τὴν ἐκ
φύσεως ὑπεροφίαν, τὴν πρὸς τὰς πολλοὺς ὁμοτιμίαν
οὐ καταδέχεται. ὥς οὐδὲ χθίζων τροφίῳ προσίε-
ται. ὃ καὶ πηλικαῦτα ὄργανα ἢ φύσις ἐνέδνηκεν, ὥς
πολλὰ τῶν ζώων ὑπερβάλλοντα τῇ ταχύτητι, μόνῳ
πολλάκις ἀλίσκεται τῇ βρυχήματι. καὶ τοῦτο Δαβὶδ
ὁ προφήτης ὑπεμφαίνει λέγων· ὁ λέων ἐνεδρεύει ἐν
ὑπακρύφῳ. αἰφνης γὰρ ἐκείθεν καὶ μέγα βοήσας,
τὰ παροδόντα τῶν ζώων ἵσαται ποιεῖ, καὶ οὐ-
τως ἐδίει καταλαμβάνων αὐτά. καλῶς οὖν ὁ προ-
φήτης ἔλεγε· σκύμνοι ὠρυόμενοι· καὶ τὰ λοιπὰ.
οὐ τοσοῦτον δὲ ἡμεῖς οἱ λόγῳ τετιμημένοι, ὅσον
αὐτὰ δῆπου τὰ ἄλογα ζῶα, τὴν οἰκίαν οἶδασιν
σωπείαν, καὶ ὅθεν αὐτοῖς παθαινομένοις ἡ ὑγεία
προσγίνεται. Ἀρκτος γὰρ πολλάκις βαδυστάταις κα-
τατρωθεῖσα πληγαῖς ἐαυτὴν ἰατρῶει, τῇ φλόγ-
μῳ, πύτῳ ξηρᾷ τὴν φύσιν ἔχοντι τὰς ὠτειλὰς
παραβύουσα. Ἰδοὺ δ' ἂν καὶ ἀλώπεκα τῇ δα-
κρύῳ τῆς πίτυος ἐαυτὴν ἰατρῶουσαν. Χελώνη δὲ
σαρκῶν ἐχίδνης ἐμφορηθεῖσα, διὰ τῆς ὀρεγάνου
ἀντιπαθείας φέγγει τὴν βλάβην τοῦ ἰοβόλου.
Καὶ ὄφεις τὴν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς βλάβην ἐξία-
ται βοσκηθεῖς μάλαδρα. Οἷδε δὲ καὶ ὁ ἐλα-
φος κατὰ φησιν Αἰλιαῶς, θέρραπύειν ἐαυτὸν ἄν-
δει τινι, εἰ ποτε ὑπὸ τοῦ βέλους τραπῇ. Οἷ-
δε δὲ καὶ κάμηλος κεκαυμένους χυμούς ἐξέμεῖν,
εἰ φύλλων ὕγρῶν ἐφάφοιτο δρυός. ἀλλὰ καὶ κύ-
ων οὐκ ἀγνοεῖ χολῆς μελαίνης χλωρᾷ ἀγρω-
σιν εἶναι καθάρσιον. ἀλλὰ καὶ τράγοι τὴν ἀ-
σκαμωνίαν τῆς ἀπεψίας ἀλεξήθειον οἶδασιν.
Καὶ παρδάλις λύθρον αἰγὸς ἀγρίου σωπεί-
ον οἶεται. καὶ πτῶος ἱέραξ τὸν ἐπὶ τῇ πι-

Περὶ ὄνου.

Περὶ καμή-
λου.

Περὶ ἐλέ-
φαντος.

παρδάλης.

κροφύλλων θειδακίων ὀπτικὸν ἀχλύος ἐπίσταται φάρμακον . καὶ κύκνοι δὲ βατράχους ἐδίδοντες , τὰ λυγρὸς ἀπαλλαγὴν δίδουσι . φεύγουσι καὶ γυπες καὶ κύνταροι τὴν ῥόδον ὀσμῇ . ἀλλὰ καὶ ὄφεις ὁ Διβυκὸς ἀποσρέφεται πηγῶν . ψυχρὰν δὲ καὶ ξηρὰν καὶ ἐνὶ ῥόδῳ τὴν φύσιν κληρωσάμενος ὑπὸ τοῦ ξηροτάτου ὄντος λειποψυχεῖν ἀναγκάζεται , ὥσπερ ὑπὸ κραιπνῆς τινός , καὶ σκοτεινίας ταῖς ὑπερβολαῖς ἐντοῦθεν καθὰ δῆπρ καὶ τὸν χειμῶνα διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ψυχρότητος .

Οὕτω μὲν ἐν τῇ ζωᾷ πάντα φυσικῶς οἶδε τὸ , τε σωτήριον , τὸ , τε ὀλέθριον . αἱ δὲ παρ' αὐτοῖς προγνώσεις τῆς περὶ τὸν αἶρα μεταβολῆς .

ἤδη δὲ τινες τῶν φιλοπόνων καὶ τὸν χειρσαῖον ἐχίνον ἐτήρησε διπλᾶς ἀναπνοᾶς τῇ ἐαυτοῦ καταδύσει μηχανησάμενον . καὶ μέλλοντος Βορέου πνεῖν , ἀποφράσσοντα τὴν ἀρκτῶν , Νότος δὲ πάλιν μεταβάλλοντος , εἰς τὴν πορσάρκτιον μεταβαίνοντα .

Ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν αἰδνητῶν περισίαν μεγάλην παρὰ τοῖς ζώοις ἴδοι τις ἂν . εἰ μὴ ᾧ τὸτο ἦν , ἐκ ἂν ἀρνεῖος ἐν μυρίοις προβάτοις τῶν σπηλαίων ἐξαλλόμενος , τὴν τε χορὴν καὶ φωνὴν τὴν μητέρος ἐπέγνων , καὶ πρὸς ἐκεῖνόν ὑπέγετο , καὶ ταῦτα πολλὰ παραδραμὼν ἔνθα τοι βαρυόμηνε . ἔτι καὶ ᾧ παρ' αὐτοῖς αἰδνησὶς τῆς ἡμετέρας καταλήψεως ὀξύτερα , καθ' ἣν ἐκάστω πάρεστι τὰ οἰκείου ἀγνώσεις . ἔγω οἱ ὀδόντες τῶ σκύλακι , καὶ ὅμως διὰ τὴν σόματος ἀμύνεται τὸν λυπήσωμαι . ἔγω τὰ κέρατα τῶ μόχῳ , καὶ οἶδε πῶ τὰ ὄπλα αὐτῷ ἐκφυήσεται . καλῶς ἐν ὁ Ἱπποκράτης ἔλεγε φύσις ζώων ἀδίδακτοι .

Τὸ δὲ τὴν κυνὸς μνημονευτικὸν τίνα τῶν πρὸς τὰς διεργίας ἀχαρίστων ἐ καταχινῶν ; ὅπερ γε καὶ φρονέουσιν διαπύτοις κατ' ἐρημίαν πολλοὶ τῶν κυνῶν ἐπαποδιδόντες μνημονεύονται . ἤδη δὲ τινες ἐπὶ θερμῷ τῷ πάθει καὶ ὀδῶν τοῖς ἐκζητῶσι τὰς φρονέας ἐγένοντο , καὶ ὑπὸ δίκῃ ἀχθῆναι τὰς κακῆρας ἐποίησαν . κύων γάρ τις ἐν τῷ πανδοχείῳ τὸν φονέα ἰδὼν τῷ Κυρίῳ αὐτῷ , κἀντεῦθεν ἀκρατεῖ κατ' αὐτῷ χρησάμενος ὑλακῇ , ἐκ ἀγαθῆν ὑποψίαν ἔδωκε τοῖς περὶ αὐτῷ . ἐφ' ᾧ καὶ εἰς κρίσιν αὐτὸν ἀχθῆναι ὡς κακῆρον ἐκόλασαν .

Ἀλλ' ὅρα σοφίαν Θεῶν , πῶς τοῖς σαρκοφάγοις ζώοις ὀρεῖς τὰς ὀδόντας ἐνήρμοσε , τοῖσιν τῷ χρεῖα ἦν αὐτοῖς πρὸς τῆς τροφῆς εἶδος . ἃ δὲ ἐξ ἡμισείας ὥπλισαι τοῖς ὀδῶσι , πολλαῖς καὶ ποικίλαις ἀποθήκαις τῶν τροφῶν παρεσκεύασε . διὰ ᾧ τὸ παρὰ τὴν πρῶτον μὴ ἀρκῶντα καταλεπτυνέσθαι τὴν τροφήν , ἔδωκεν αὐτοῖς τὸ καταποθεῖν πάλιν ἀναπέμπεσθαι , ὥστε καταλεγεσθῆναι τῷ μικροσμῷ προσοικεῖσθαι τῷ τρεφομένῳ . ἀλλὰ καὶ τοῖς ὀπλοῖς αὐτοῖς τὰ ζωὰ πρὸς ἀλλήλα διενήνοχε . καὶ τὰ ἤδη ᾧ τῶν ψυχῶν , καθὰ καὶ ὁ Αἰσώπης φησὶ , δίδωσιν ὁ Θεὸς καὶ τὰς τὰ σώ-

scit esse remedium . Cygni ranas devorantes , adfectione quadam sibi molesta sese liberant . Vultures & scarabæi rosarum odorem fugiunt . Serpens Libycus rutam averfatur : nam quum natura frigidus , siccandi vim habet maximam , necessario velut exanimatur : tamquam si per crapulam quamdam & vertiginem ob siccitatis vim nimiam extingueretur . Hac de causa serpens sic rutam fugit ac vitat , sicut & hyemem , propter nimium scilicet frigus .

Sic igitur animalia cuncta quid salutare sit ipsis , quid exitiale , cognitum habent . Jam quæ sunt apud ea rerum futurarum præfagia , verbi gratia , de aeris mutatione : (quam obsecro prudentiam rationalem quoque non obscurant ? Ovis adventante hyeme parce nutrimento vescitur , quasi quamdam sibi commeatus copiam prosequutura inopia comparans .) Quinetiam homines industrii terrestrem echinum sive erinaceum respirationes sibi geminas exco-

Vultur & scarabæi .
Serpens Lybi-
cus .

Ovis pruden-
tia .

Echini terre-
stris solertia .

Etiam sentiendi organorum in animalibus excellentiam quamdam cernere licet : absque quo foret , agnus inter oves innumeras caulibus inclusas exsiliens , colorem vocemque matris haud agnosceret , nec ad eam se studiose conferret , præsertim quum ubera multa valde distant gravataque prætereat . Nimirum est in eis sensus acrior , quam nos existimemus : quo ipso quælibet ab alienis sua dignoscunt . Necdum catulus dentes habet , ac nihilominus se lædentem ore vicissim ulciscitur . Necdum cornua vitulus habet , ac nihilominus quo loco ipsi arma sint proditura novit . Quamobrem præclare dixit Hippocrates : Animalium natura nihil habet a doctrina , velut adscititium .

Vis sensuum
in animalibus .

Canis autem in reminiscendo quemvis hominem erga bene de se meritos ingratus pudore non adficit ? quando canes non paucos una cum heris suis in solitudine cæcis occubuisse , litterarum monumentis proditur . Quinetiam aliqui recenti adhuc facinore quærentibus homicidas se duces itineris præbuerunt , utque facinorosi homines & improbi ad supplicia pertraherentur , effecerunt . Accidit enim aliquando , ut canis in diversorio quodam eo conspecto , qui herum ipsius interemerat , adversus ipsum perpetuo latrans , suspicionem de homine sinistram moveret . Quamobrem is ad tribunal deductus , habita quæstione ceu reus facinoris morte multatus est .

Hippocratis
dictum .

Canis animal
gratum ac si-
dum .
Edit. Paris.
pag. 51 .

Adspice vero mihi Dei sapientiam . Carnivoris animalibus dentes acutos dedit , quod talibus eis opus esset , pro nutrimenti ratione , quo alerentur . Quæ vero dimidia ex parte dentibus armata & instructa sunt , iis multas atque varias nutrimentorum velut apothecas & conditoria paravit . Nam quum ab initio nutrimentum non satis comminuatur , hoc eis dedit , ut quod deglutiverunt , rursus egerant sursum , quod per ruminationem mollificatum , in usum nutriendi animalis cedat . Etiam armis ipsis inter se differunt animalia . Non pro indole ac moribus animorum , quemadmodum & Aristoteles scripsit corporibus quoque tum figuras , tum operationes Deus concedit . Ejus rei hæc

Naturæ provi-
dentia .

Aristoteles .

exempla sunt. Lepori & cervo, qui animo formidolosi sunt, currendi facultatem dedit, ut venatorum manus effugiant. Apro, qui & animosus, & admodum pugna est, dentes exertos ac prominentes dedit. Cornua tauro, leoni dentes & ungues largitur. Omnia denique armis idoneis instruxit.

Solum hominem nudum in vitam productum, rationis excellentia consolatur. Nam cum ratione conjunctum est in res universas imperium. Per rationem homo volucres ex aere deducit, pisces ex aquis extrahit: per rationem reliqua perficit omnia, quæcumque sunt ad vitæ conservationem ipsi necessaria, vestes, armaturam, aliaque talia. Propterea manus etiam dedit ei Deus, ut earum operatio quicquid vellet absque ullo impedimento efficeret. Differit de his Basilius in enarratione sua vatis Esaiæ, verbis hujusmodi. Brutis Deus videndi rationem facilem dedit, alimenta ultro oblata, testum nativum, pilorum atque pennarum indumenta eisdem potestas illa, quæ cunctorum est gubernatrix, largitur. Homini quem nudum creavit, omnium loco rationem tribuit, a qua rerum parandarum artes sunt profectæ, ut ea, quæ extruit ædes, (ut textura,) ut cæteræ: supplente nimis animo per rationis excellentiam, quod corporibus deest. Potuisset quidem homini nascenti etiam præter rationem alia tribuere omnia, verum hoc modo rationis gratia beneficiumque non eluxisset. Nam si nihil ei necessarium foret, quam re vis ejus declarata fuisset? Eadem de causa brutis animalibus dati sunt sensus accriores, uti quæ ratione carerent. Sapienter enim gubernator ille universitatis hujus defectum & inopiam rationis sensuum acrimonia præstantiaque compensavit.

Basilius.

Edit. Paris.
pag. 52.

Cur camelo
longum col-
lum.

Elephanti pro-
boscis.

Cur elephantis
pedes articulis
careant.

Elephantis vita.

Elephantus
murem me-
tuit.

Scorpii stimu-
lus.

Elephantus
umbram suam
metuit.

Qui flumina
trajiciant ele-
phanti.
Indum.

Hic etiam in rebus curam providentiamque Dei considerato. Longum camelus collum habet. quomobrem? ut pedes æquaret, atque pertingere posset ad herbas, quibus victitat. Quæcumque vero animalia victum e terra non habent, nec ad terram caput demittere coguntur, uti quæ carnibus vescuntur: breve collum, & intra humeros velut abditum habent. Propterea proboscis elephantis data est, quæ colli loco cibum atque potum ei subministrat. Quia vero corpus ejus comparatum ad spectatorum admirationem, & ingens admodum est: idcirco pedes etiam ipsius carent articulis, quasi pondus quoddam sustinentes. Nam si mollibus & humidis membris inniteretur, numquam non articuli laxarentur. Tradunt etiam nonnulli, ccc totos annos elephantum vivere. (Neque vero magis, inquit idem Basilius, elephantum ob ejus magnitudinem admiror, quam murem ex eo, quod terrori sit elephantis? quemadmodum & minutissimum scorpii stimulum mirari soleo, quo scilicet pacto rerum artifex eum exenteraverit instar cujusdam tibie, ut per ipsum vulneratis virus immitatur.) Perhibent item non prius elephantum bibere, quam aquas proboscide turbaverit. quomobrem istuc? quia suam ipsius umbram in aqua conspiciens expavescit. (Propterea ferunt Indos observare noctem expertem lunæ, quoties animal hoc aquas trajicere volunt. Hæc aquæurbationis est causa.)

Præterea meretur hoc etiam in elephantis admirationem. Quoties * Indorum amnem trajicere volunt, non simpliciter ac

ματος χαπλάσεις τε καὶ ἐνεργείας. οἷον τι λέγω. τῆ λαγωῦ καὶ τῆ ἐλάφου δειλοῖς ἔστι καὶ ψυχὴν, δρόμον ἔδωκεν, ἵνα τὰς τῆς κυνηγετικῆς χεῖρας ἐκφύγῃσι. τῆ χοίρω θυμώδει καὶ πολεμικῇ ὄντι τὰς χαυλιόδοντας. (καὶ ἔγω μὲν τὰ πάντα) τῆ ταύρω κέρας χαλίζεται, ἔ τῆ λέοντι ὀδόντας καὶ ὄνυχας καὶ πάντα προσφόρως καὶ ἀπώπλισι.

Τὸν δὲ ἄνθρωπον γυμνὸν εἰς τὸν βίον παραγαγὼν, τῇ περισσίᾳ τὴν λόγῳ παρεμυθήσατο. ἐν γὰρ τῇ λόγῳ τὸ πάντων ἀρχεῖν αὐτῷ προσέει. ὅτε λόγου τὰ πτῶν ἐξ αἵματος καταγεί, τὰς ἰχθύας ἐξ ὕδατος ἀνέλκει. ὅτε λόγῳ τὰ πάντα ποιεῖ, ὅσα πρὸς σὺστασιν τῆ ζωῆς αὐτῆς, οἰκίας, * ἀμφια, περιβολὴν, ὄπλον, καὶ ὅσα τει- * ἀμφιάσμα. αὐτὰ. καὶ τὸτο καὶ χεῖρας αὐτῇ δέδωκεν ὁ Θεός, ὡς ἐν τα. τῷ δὲ ἀκαλύπτως τὸν προσόντα λόγον αὐτῇ πάντα φράττειν ὅσα ἐ βέλεται. ταύτητοι καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῇ εἰς τὸν προφήτην Ησαΐαν ἐρμηνείᾳ περὶ τῶν ἔγω φησὶ τοῖς μὲν ἀλόγοις ὁκλον δέδωκε τὴν πρὸς τὸ ζῆν ἀφορμὴν, ἔσφας αὐτομάτως καὶ σκέπῳ αὐτοφυῶ, καὶ τὰ τῆς τειχῶν καὶ πτερῶν ἐνδύματα, ἢ πάντα οἰκονομῶσα δυνάμεις ἐχαλίσσατο. τὸν δὲ ἄνθρωπον γυμνὸν παραγαγῶσα, λόγον ἔδωκεν ἀντὶ πάντων αὐτῇ, δι' ἧς αἱ ποιεῖσαι σιωπῆσαντο τέχναι, οἰκοδομητικὴ, καὶ αἱ λοιπαὶ, τὸ τοῖς σώμασι δέον ἀναπληρῆσης τῆς ψυχῆς τῇ περισσίᾳ τῆ λόγῳ. εἶχε μὲν ἂν σπουδογεννηθῆναι τῇ ἀνθρώπῳ τὰ πάντα μὴ καὶ τοῦ λόγῳ αὐτῇ καὶ πλείονα φιλοτιμίαν. ἀλλ' ἐμῶν ἢ τοῦ λόγῳ χάρις ἐκτὸς δὲν ἐδείκνυτο. ἀνάγκης γὰρ μὴ ἔσσης, τίμιν ἂν ἢ αὐτῇ ἐνεργεία δαδῆλος γέγονε; καὶ τὸτο δὲ παρὰ τοῖς ἀλόγοις ζώοις καὶ αἰδήσεις, ἅτε λόγῳ μὴ ὄντος, τετράνωνται. τὸ γὰρ ἐλλείπον τῆ λόγῳ τῇ περισσίᾳ τῇ αἰδήσεων πασόφως ὁ τῇ ἀπάντων παρεμυθήσατο φράττανις.

Ἀλλ' ὅρα καὶ τῶν τέτοις τῶν κηδεμονίας τῆ Θεῷ μακρὸς ὁ τράχηλος τῆς καμῖλε, τίνος ἐνεκεν; ἵνα τῶς ποσὶν ἐξιστάσῃται, καὶ ἐφικνῇται, τῆς βοτάνης ἐξ ἧς ὀπτοῖ. ὅσα δὲ τῇ ζώων ἐκ ἀπὸ τῆς πόας τῆ ζωῆς ἔχει, ἔδδ πρὸς γλῶσσαν κυπτάσῃ καταναγκάζεται, ἅτε δὴ σαρκόβόρα ὄντα, βραχυὴ καὶ τοῖς ὤμοις ἐνδεδυκότα ἔχει τὸν τράχηλον. διὰ τὸτο καὶ ἡ προνομαία δειδωρήται τῇ ἐλέφαντι, τῇ βρώσιν καὶ πόσιν ἀντὶ τῆ τραχήλε κομίζουσα. ἐπεὶ δὲ εἰς ἐκπληξιν τῇ ὁράντων τὸ σῶμα αὐτῇ καὶ πάνυ μέγα ἐσκύλασο, δι' αὐτὸ τὸτο καὶ ἀδιάρθρωτοι αὐτῇ οἱ πόδες, καθάπερ τινὲς κίονες τὸ βάρος ὑποσυνέχοντες. ἀλλὰ καὶ τελακόσια ἔτη ἰσορροσί τινες βίαν τὸν ἐλέφαντα.

Ἀλλὰ καὶ τὰ νάματα μὴ πρότερον πίνειν λέγουσιν, εἰ μὴ τολῶσιν τῇ προνομαίᾳ. τίνος ἐνεκεν; ὅτι μορμολύττει σκιὰν ἐλέφας ἐν ὕδατι τῇ αὐτῇ θεώμενος.

Ἐτι καὶ τοῦτο προσέει. θαυμαστὸν τοῖς ἐλέφασιν. τὸν γὰρ Ἰνδὸν ποταμὸν ἔστιν ὅτε διαπεραιούμενοι, οὐχ ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε τῇ ἐκείσε ποιουῖται διαβασι.

βασιν· ἀλλ' ὁ μικρότατος πάντων τῆς περαι-
ώσεως πρῶτος ἀπάρχεται· μετὰ τοῦτον ὁ μεί-
ζων αὐτῷ· ἔπειτα καὶ ὁ ἀμφοτέρων ἐπέ-
κεινα· καὶ καθεξῆς ὡσαύτως τῇ τοιαύτῃ τάξει
χρώμενοι, τὸν ποταμὸν ἀκωλύτως διέρχονται· ἐ-
άν ᾧ οἱ μείζεις τῆς πορείας ἀπέρχοντο, τά-
χα ἂν τῇ βαρύτητι τῶν ποδῶν, βόθρους ἐπ'
αὐτῆς τῆς ἰλῦος ἐργαζόμενοι, προσδύειν ἔ-
κῃτι συνεχωροῦντο οἱ τὸ σῶμα σμικρότατον φέ-
ροντες· ἐπὶ δὲ τ' ἐλέφαντα μὴ ἄλλως πως εἰς
συνδυασμὸν ἔρχεσθαι, καθά φασιν οἱ πε-
ρεῖ τὰ τοιαῦτα δεινοὶ, εἰ μὴ τοῦ μανδρα-
γόρου γόρρα γόρσαιτο· ἐδὲ ᾧ ἐπιθυμία μίξεως προ-
τερον κεῖται· ἐφ' ᾧ ἡ θήλεια λαβύσα μανδραγόρου
καὶ φαγῶσα, δίδωσι ἑ τῷ ἄρρενι, καὶ ἔτι πρὸς μί-
ξιν ἔρχονται· φανερώς εἰς τὰς πρωτοπλάσας ἀνάγε-
ται· καὶ κείνοι ᾧ πρὸ μὲν τῆς τῷ φυτῷ γόρσεως ἰ-
σάγγελον βίον εἶχον· μετὰ δὲ τὴν τῷ ξύλου γόρ-
σιν καὶ τῆς παρακοῆς εἰσαχθείσης, ἔγνω Ἀδάμ
Εὐαν τὴν γυναῖκα αὐτῆς, καὶ ἔτεκε τὸν Κάιν·

Περὶ μυρμη-
κελέοντος·

Περὶ δὲ τῷ μυρμηκελέοντος τί χρὴ καὶ λέγειν; γέ-
γραπται ᾧ ἐν τῷ Ἰώβ· μυρμηκελέων ἀπώλετο διὰ
τὸ μὴ ἔχειν βορᾶν· ὁ μυρμηκελέων ζῶν τί ἐστίν· ἐκ μύρ-
μηκος μὲν καὶ λέοντος τιτόμενον· δι' ὅπως δὲ τελευτῇ
ᾧ τὸ μὴ δέρισκον τροφὴν κατέλληλον· ὡς μὲν ᾧ
λέων κρέατα ἐπιζητεῖ· ὡς δὲ μύρμηξ πάλιν σίτον·
καὶ διὰ τὸτο δ' ἑκατέρω ἀπόλλυται· ταῦτα δὲ πάντως
εἰς αὐτὸν ἀνάγεται τὸν δ' ἄβολον, ὅστις ἀπὸ μικρῆς μὲν
ἀρχεται, εἰς μεγάλα δὲ καταπτά· ἐφ' ᾧ καὶ τις τῷ
πατέρων ἔλεγε· τὰ μικρὰ τῷ ἀμαρτημάτων διτελί-
ζειν οἶδεν ὁ δ' ἄβολος· ἄλλως ᾧ ἐπὶ μείζον κακὸν ἀ-
γαγεῖν σε ἐδύναται· ὅθεν ἀπόλλυται καὶ ἔτος, καὶ
οἶον εἰπεῖν θνήσκει καὶ τ' μυρμηκελέοντα, μὴ ἔο-
φλὴν δέρισκον παρ' ἡμῶν καὶ ἀνάπαυσιν·

Ὁ μὲν τοι ἐλέφας πίπτων ἐγερθῆναι ἐ δύναται,
ᾧ τὸ μὴ ἔχειν ἀρμογὰς εἰς τὰς πόδας αὐτῆς· ἀλλὰ
ἑ μονότοκα ταῦτα δὴ τὰ σώματα τὰ μέγιστα φέρον-
τα· ἔδει μὲν δι' αὐτὸ τὸτο πολύτοκα μᾶλλον εἶναι,
ἐλέφαντα λέγω καὶ ἵππον, καὶ κάμηλον· ἀλλὰ δα-
παναμένης τῆς ἑοφῆς εἰς τὴν τῷ σώματος αὐξήσειν
πλήθος ἐμβρύων θρέψαι ἐ δύναται· καὶ περὶ μὲν
τῶν οὕτω· τὰς δὲ λαγῶας φασιν, τὰ μὲν τῷ
ἐγγόνων ἀδίνειν, τὰ δὲ τετοκέναι, ἕνια δὲ ἡμιτε-
λῇ φέρεσθαι τῇ γαστρί· τὸ δὲ αἴτιον, ὅτι γονιμα-
τάτη τῷ λαγῶν ἡ φύσις καθέστηκεν· ὅρα γάρ
ὅτι λαγῶα πιτύα γυναικὶ ἐντεθειμένη ἄπαιδι,
ἐγκύμονα ταύτῃ θάττον ἐποίησε, καὶ παῖδα ὑ-
πομάζιον σείρα χαρίζεται· ἡ τοίνυν σύλληψις ἐκ
ἑστὶν ἐν λαγῶα ὡρεσμένη, ἀλλ' ἐπὶ κυοφορουμένων
τῷ ἐγγόνων ἐπισύλληψις αὐτοῖς ἐγγίνεται· ἐκουῶ
ἂ μὲν τετοκεν ὁ λαγῶς τῷ ἐγγόνων, ἂ δὲ ἀδίνει,
ἂ δὲ ἡμιτελῇ ἐπιφέρει τῇ γαστρί· ταῦτα καὶ ἡ ἐπι-
σύλληψις ἐξ ἀνάγκης ποιεῖ· κατὰ τὸτο δὲ καὶ δα-
σύπας ὁ λαγῶς, καθά φησιν ὁ Ἀριστοτέλης, ὡς
πλήρης περιττωμάτων ὢν· ἡ δὲ δασύτης σημεῖον
πλήθους περιττώματος· ὅθεν καὶ ἐπικυίσκεται τὸτο τὸ
ζῶον· διὸ καὶ τῶν ἀνθρώπων οἱ δασεῖς ἀφροδισι-
αστικοὶ καὶ πολὺσπερμοὶ μᾶλλον εἰσι τῶν λεῖων·
ἑ ἵπποι μὲν ἔπος· ὁ δὲ Αἰλιανὸς παράδοξόν τι καὶ λέων
διέξεισι περὶ τῶν λαγῶα· τὸ δὲ ἐκ τῆς γνώμης
Glyce Annal.

Περὶ λα-
γῶων·

A fortuito transeunt: sed minimus omnium,
trajectionem primus inchoat: deinde se-
quitur alius, hoc major: hinc rursus alius,
utroque major: & sic deinceps eodem u-
tentes ordine, per fluvium citra impedi-
mentum aliquod transeunt. Nam si gran-
diores in transeundo primi forent, fortas-
se pedum gravitate foveas in limo efficien-
tes, quominus transire minores possent,
impedirent: adeoque cogerentur hi flu-
minis in cæno suffocari. Nec ad vene-
rem elephantus accedit, quemadmodum
harum rerum periti tradunt, nisi man-
dragoram degustet. Nam prius, quam hoc
fiat, nullam coitus libidinem experitur.
Quapropter fœmina sumptam mandrago-
ram comedit, eandemque mari porrigit,
& hoc pacto ad consuetudinem veneream
accedunt. Hoc autem manifesto referri
ad homines illos primum conditos debet.
Nam & illi ante ligni vetiti degustatio-
nem, libidinibus superiores erant. Verum
post eam cum Eva rem Adamus habuit,
eaque Cainum peperit.

Maudragora
excitat in ele-
phanto vene-
rem.
Edit. Paris.
pag. 53.

B Quid de myrmecoleonte sive formica-
rio leone dicemus? In jobi libro perscri-
ptum est: myrmecoleon periit, quod es-
cam non haberet. Est myrmecoleon ani-
mal quoddam, quod e formica leoneque
gignitur, sed mox vivendi finem facit,
propterea quod cibum sibi convenientem
non inveniatur. Nam ut leo, carnes expe-
tit: ut formica, frumentum. Idcirco faci-
li momento extinguitur. Hæc autem trans-
ferri omnino ad diabolum possunt, qui ab
exigua re primum exorsus, ad magna pro-
gredditur. Ideo quidam ex patribus dixit:
exigua delicta novit extenuare diabolus.
Nam cæteroquin ad majora perducere te
non posset. Itaque perit & ipse, ac Myrme-
coleontis instar emoritur, quum apud nos
alimenti nihil, nihil requietis invenit.

Myrmecoleon
sive leo formi-
carius.

Myrmecoleon
imago diabo-
li.

C Quod si cadat elephans, surgere pro-
pterea non potest: quod pedes ipsius nul-
las juncturas habeant. Et fœtum hæc ani-
malia tantum unicum edunt, ob inaximi
corporis molem. Debebant quidem hac
ipsa de causa, quod magna sint, potius
complures fœtus simul edere: (loquor au-
tem de elephanto, equo, camelo) verum
quia nutrimentum ad corporis amplifica-
tionem absumitur, fœtus in utero multos
alere nequeunt. Ac de his quidem hoc
modo dictum esto. Cæterum lepores ajunt,
fœtus alios in lucem edere, alios paulo
prius edidisse, alios necdum absolutos u-
tero gestare. Ejus rei causa est, quod le-
porum natura longe sit fecundissima. Ec-
ce enim lac leporinum mulieri non fecun-
dæ impositum, celeriter conceptionem ad-
juvat, & fœminæ sterili donat infantem,
quem uberibus lactet. Non est igitur in le-
poribus conceptio certo definita tempore,
sed dum adhuc uterum gerunt, altera fit
rursus conceptio. Qua de causa lepus
(ut dictum est) alios quidem fœtus jam
edidit, alios parturiendo profert, alios
utero gestat semiperfectos. Nam id ne-
cessario conceptionem, quæ alia fit mox
post aliam, sequitur. Idcirco lepus etiam
pedes hirsutos habet, quemadmodum A-
ristoteles ait, ut qui superflui sit humoris
plenus. Nam hirsuties istæ ingentis su-
perfluitatis est argumentum. Hinc ani-
malis hujus superfœtatio. Eadem de causâ
fit, ut homines hirsuti cæteros lævio-
res tum venere, tum seminis copia supe-
rent. Et hæc quidem ab his tradita sunt.
Cæterum Ælianus valde novum & inu-
sitatum quiddam de lepore commemorat.

Elephas lapsus
nequit surge-
re.

Remedium
pro fœminâ
sterili.

Aristoteles.

pag. 54.

Ælianus.
De lepore mi-
rum quiddam

Quæ cor am-
plum habeant.

Cur eadem
sunt timida.

Elephanti bien-
nio gerunt u-
terum.

Cervus occu-
lit se cornibus
amissis.

Cervus imago
viri boni.

I. salm. 118. 6.

Varii modi,
quibus bruta
quædam sibi
consulunt.

Edit. Paris.
pag. 54.

Cur cervus ab-
jiciat cornua.

Muscus odora-
mentum unde
oriatur.

Vide Notas.

Nam qui ex eo nascitur fœtus, eum dicit intra se fœtum alium gerere. Itidem ajunt, leporem & hyænam alternis vicibus tam marem quam fœminam esse. Formidolosus etiam lepus est. quamobrem? Quia cor maximum habet, sicut & cervus, & mus, & hyæna, & asinus, & pardalis, & mustela, & simpliciter omnia, quæcumque palam timida sunt, vel ob metum noxia. Nam quum corda sint in eis perampla, calor diffunditur, non colligitur: ideoque formidolosa sunt. Quæ vero cor exiguum habent, in eis etiam necessario collectus est ignis ille natus & insitus: ideoque sunt ad pugnandum prona. Debes hoc etiam scire, totum biennium elephantos uterum gerere. (qua de causa?) Quia fœturæ majores tempore longiori ad perfectionem egent. (Aliæ decem mensibus absolvuntur, aliæ toto demum anno, ut in equo videmus uluvenire. Sic igitur etiam elephantorum partus diuturnior est, uterum biennio gestantium, ob magnitudinem fœtus nimiam, sicut Aristoteles loquitur.)

Cæterum ubi cornua cervus abjecit, semet occultit, pudore quasi quodam adfectus, quod iis sit denudatus. Quum autem illa rursus augescere cœperunt, vicissim liberius pristino more prodit. Hoc justis hominis est simulacrum. Nam quum is ab officio quocumque tandem modo deflexit, & virtutibus nudatus est, a Deo semet abscondit Adami exemplo, cui quid ejusmodi accidit in paradiso, quum ob transgressionem se nudum esse conspiceret. Verum ubi deinde susceptis certaminibus rectius sese gerit, ac virtutes crevisse videt, tum scilicet ad Deum revertitur, & pristinae se libertatis participem declarat. Hoc Dāvides indicare volens, ait: Tunc non pudebam, cuncta tua præcepta intuens. Hæc a quibusdam tradita sunt. Cæterum alii dicunt cervos non propter abjectionem cornuum pudore adfectos de locis consuetis aufugere: sed hoc ipso maxima providentia sibi prospicere. Nam inest etiam brutis animantibus sensus quidam, (de quo sua salutis cognitionem hauriunt.) Novit sepia semet obscurandi artificium, ac sæpe sic piscatoribus imponit: ut amplius captam ab se prædam conspiceret nequeant. (Norunt ea, quibus adunci sunt ungues, ad quid eorum ungues prodesse possint.) Novit lepus cursu pedumque celeritate venatorum insidias vitare. Sic etiam cerva novit, amissis cornibus naturam debiliorem tueri se contra lædentes haud posse. (quapropter abdit semet, instar militis cujusdam inermis, qui hosti se objicere non audent.) Cæterum solus cervus utilitatis suæ causa deponit cornua, quemadmodum Aristoteles inquit. Nam onere gravi necessario se levat, (quando cornua cervorum prorsus vacua non sunt. Cæterorum quidem animalium cornua sunt aliquousque cava, quum extremæ partes existant solidæ, quibus scilicet ictus excipiunt.)

Hoc quoque cognoscito, ejus aromatis, quod muscum dicimus, auctores esse cervos illos, qui montem Indiarum quemdam incolunt. Nam celeberrimum hoc aroma nihil est aliud, quam cervorum sanguis, qui de umbilico rupto profluxit. Hunc illi extremis in partibus montis rejiciunt, quasi quoddam excrementum. quumque colligitur, nulla pars ejus odorem gratum habet. Verum ubi post temporis aliquod spatium inquiritur, & alias ad terras delatum est: tum deinde fragrantiam illam spirat.

A. ἔμβρυον ἐντὸς ἐπιφέρει ἕτερον ἔμβρυον. ὡσαύτως λέγουσι τὸν τε λαγῶν καὶ τὴν ὕαιναν ἀρρένοθῆλαι γίνεσθαι. ἀλλὰ καὶ δειλὸς ὁ λαγῶς. τίνας ἐνέκειν; ὅτι μεγίστῳ ἔχει καρδίαν, ὥςπερ δὴ ἔλαφος, μῦς, ὕαινα, ὄνος, πάρδαλις, γαλῆ, καὶ ἀπλῶς πάνθ' ὅσα φανερώς εἰσι δειλά, ἢ δὲ φόβον κακῆργα. μεγίστων γὰρ ἐν αὐτοῖς τῶν καρδιῶν ἔσων, διαχέεται τὸ πῦρ, ὅς τε συνηῖται ἐφ' ᾧ ἐκτυγχάνει δειλά. τὰ μὲν τοι μικρὰν ἔχοντα τὴν καρδίαν, συνηγμένον ἐξ ἀνάγκης τὸ ἔμφυτον ἔχοντα πῦρ. ἐφ' ᾧ καὶ πρὸς μάχην ὑπάρχει τὰ ποιαῦτα ὀξύρροπα. Γίνωσκε δὲ καὶ τὸτο, ὅτι διεπὶς ὁ τῶν ἐλεφάντων τόκος. διεπὶς γὰρ ἡ κύησις αὐτῶν διὰ τὴν ὑπερβαλὼν τὴν μεγέθους, ὡς Αἰσιοτέλης φησὶν.

C. Ἡ ἔλαφος ὑποβαλῶσα τὰ κέρατα κρύπτεται, αἰδεμένη ὥςπερ διὰ τὴν ἐκείνων γύμνωσιν. ἐπ' αὐτὴν δὲ ταῦτα εἰς αὐξήσιν ἔλθῃ, παρρησιάζεται πάλιν κατὰ καὶ πρότερον. Οὕτω καὶ ὁ δίκαιος ἐκτραπείς ὁπῶς δὴ ποτε τῇ κατ' ἀνθρώπου, καὶ τῇ ἀρετῇ γυμνωθείς, κρύπτεται ὑπὸ Θεῷ, κατὰ ἄνθρωπον ποτὲ Ἀδάμ ἐν τῇ παραδείσῳ πέπονθεν, ὡς καὶ γυμνὸν ἑαυτὸν ἑώρα δὲ τὴν παράβασιν. ἐπ' αὐτὴν δὲ ἀγωνισάμενος διορθώσεται, καὶ τὰς ἀρετὰς ἐπαυξηθείσας δεύσεται, τότε δὴ πρὸς Θεὸν ἐπαναγεται, ἐκ παρρησίας δὲ πρὶν μέτοχος δείκνυται. καὶ τοῦτο δηλῶν ὁ Δαβὶδ ἔλεγε. τότε οὐ μὴ αἰχμηθῶ ἐν τῇ μέ ἐπιβλέπειν ἐπὶ πάσας τὰς ἐντολάς σου. καὶ οὗτοι μὲν ἔπος. ἕτεροι δὲ φασιν, ὡς καὶ τὴν ἀποβολὴν αἱ ἔλαφοι τῶν κέρατων αἰχμηθῆναι τὰς συνηθείας δραπέτουσι διαβίβας, ἀλλ' ἑαυτῶν μάστιγα προνοήσαντες. ἐστὶ γὰρ αἰθισίς καὶ ἐν τοῖς ἀλόγοις ζώοις. Οἶδεν ἡ σπηρία τὸ ἀχλὺς τὸ σόφισμα. καὶ περὶ θηρατίος ἀορασίαν ἄγρας πολλῆς ἐνέθηκεν.

D. Οἶδεν ὁ λαγῶς δὲ τὴν δρόμον καὶ τῆς τ' ποδῶν ὀξύτης κυνηγετῶν ἐπιβουλὰς ὑποπέμπεσθαι. οἶδεν ἡ ἔλαφος ὑποκνηραμένη τὰ κέρατα ἀδενεσέραν τὴν φύσιν ἀμύνεσθαι τὴν λυπήσαντας. μόνη δὲ ἡ ἔλαφος ὑποβάλλεται τὰ κέρατα χάριν ὠφελείας, ὡς Αἰσιοτέλης φησὶ. βάρος γὰρ ἐξ ἀνάγκης κερφίζεται.

E. Γίνωσκε δὲ τὸτο, ὅτι γεννητόρες τῶν ἀρώματος, μόχε, οἱ ἐν Ἰνδία νεμόμενοι ἔλαφοι. ἐδὲν γὰρ ἕτερον ἐστὶ τὸ πολυδρῦλλον τὸτο ἄρωμα, ἢ αἷμα ἐλάφου ἐσπαργανωμένον ἐν τῇ ὀμφαλῇ. περὶ μὲν τοι τὰ τέλη τῶν ἔαρος ῥίπτεται ὥςπερ τι περιττώμα. δὲ ὧδες ἐδὲν τι μέρος αὐτῆς συλλεγόμενον. ἀλλ' ἐπειδὴν ἡρώων ταμιεύθῃ, καὶ εἰς ἑτέραν ἡπειρον μετακομιθῇ, τὴν κατὰ τὸ δὲ ὧδες πνεῦμα ἀφίησι. λέγεται

δὲ ἢ ἔλαφος θελγομένη ἢ χῶν αὐλῶν καὶ κροτάλοις, τὸν ἔγγυς ποζότω ἔχ' ὅρα, καὶ ποζέσεται. ἔτω καὶ ἡμεῖς ὑπὸ τῆς τοῦ κόσμου τέρπνῳ καταυλέμενοι, ἐδαμῆ συνωρῶμεν τὸν κατ' ἡμᾶς ἀοράτοις βέλεσι χρώμενον. ἀλλὰ καὶ συνεχῶς ἐπὶ δρόμῳ τῷ ἔλαφον τὰ τέκνα γυμνάζειν αὐτῆς λέγασιν. τὸτο δὲ ὠκονόμησε πάντως ὁ Θεὸς τὰς νεωτέρους ἐντρέπειν γονεῖς.

Αἰ. ὅρα κἀνταῦθα κηδεμονίαν Θεοῦ. ἐπειδὴ γὰρ τοῦτο τὸ ζῶον, ἢ ἔλαφος δηλονότι, δειλὸν ἐστὶ, καὶ ἔξ' αὐτοῦ φυγαῖς αἰεὶ ποτὲ κέχρηται, προκατεσκόλασεν αὐτῷ ὁ Θεός, ὥς τε παρακατέχειν ἀσφαλῶς ἐν τῇ μήτρᾳ τὰ ἔγγονα αὐτῆς. καὶ δὴλον ἐν τοῖς τῆς περιεχομένων τῶ Ιωβ τοῦ μακαρίου ἐκείνῳ ἀνδρὶ. τῶνικαὐτὰ κειθῶμαι μετὰ Θεοῦ ἐζητεῖ. καὶ ταῦτα πρὸς τοῖς ἄλλοις ἔλεγεν ὁ Θεός· ἐφύλαξας ὠδῖνας ἔλαφον, ἡείδμησας δὲ μήνας αὐτῶν πλήρεις τοκετῆ; θαῦμα καὶ ὅδ' πῶς ἢ ἔλαφος φύγουσα, ἐπὶ ποσσὶν πηδῶσα, ἐκ ἀμβλώσκει. πρὸς γε τοῖς εἰρημένοις καὶ τὸτο περὶ ἔλαφου λέγασιν, ὅτι τῆς ῥινῶν πρὸς ἄνθρωπον ἀναφέρει τὰς ὄφεις ἀπὸ τοῦ φωλεοῦ, καὶ κατεδίει· τῶ φόβῳ δὲ τοῦ ἰοῦ καρκίνες ἐδίει, καὶ οὐ βλάπτεται.

Ὁ δὲ γε κάστω ὅταν ὑπὸ κυνηγετῶν διώκεται διὰ τὰ γεννητικὰ αὐτῆς μόρια, καὶ γινώσκει καταλαμβάνεται, κόπτει ταῦτα καὶ ῥίπτει τῶ κυνηγῶ. εἰ δὲ καὶ μετὰ ταῦτα παρ' ἑτέρου διώκεται κυνηγῶ, ῥίπτει ἑαυτὸν ὑπτίον. καὶ νοήσας ἐν τῷ θυμῷ ὁ κυνηγὸς, ὅτι ἀναγκαῖα ἐκ ἔχει, ἀναχωρεῖ ἀπ' αὐτοῦ.

Ἐπεὶ δὲ καὶ τὸτο ζητεῖς ἀγαπητὲ, τίνος ἕνεκεν ἐπὶ τῆς τετραπόδων καὶ τῆς λοιπῶν ζώων, ἀπλῶς τὰ ἔγγονα τοῖς γονεῦσιν ὁμοιότητα φέρουσιν. ἐπὶ τῇ τῶ ἀνθρώπων καὶ ποσσὶν; διότι ὁ μὲν ἄνθρωπος πολλαχῶς διατίθεται καὶ ψυχῇ ἐν αὐτῷ τῆς συναφείας καιρῷ. κατὰ δὲ οὕτω ὅ, τε πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ διατεθῶσιν, ἔτω ποικίλλεται καὶ τὰ τιττομύρια. τὰ δὲ λοιπὰ ζῶα κατὰ τὴν ἑτέραν διανοοῦνται κατὰ γε τὴν συναφείας καιρὸν, καὶ τὸτο καὶ τὰ ἔγγονα παντάπασιν ὁμοία τίκτουσιν. μὴ θαυμάζε δὲ εἴγε παρὰ τοῖς ἀνθρώποις αὐτοῖς ὁμοιώσεις τε καὶ ἀνομοιώσεις πρὸς τὰς γεννήτορας τὰ τιττομύρια φέρουσιν. οἷον μὲν ὅδ' ἀσπερμάκων ἐν τῇ ἀναφύσει ἐκ ἀναμύξεως ἐπικρατέστερον γέννεται, πρὸς ἐκείνῳ καὶ τὸ τῆς πλαττομένης εἶδος φέρει καὶ ὁμοιότητα. εἰ δὲ τὰ σπέρματα συκραθέντα ἐπίσης ἔχει πρὸς ἀλλήλα, τότε τὸ γινόμενον ἴσῳ ἔχει πρὸς γε τὸν πατέρα καὶ τὸν μητέρα τῶ ὁμοιότητα, τῆς τε, πατρὸς ὁμοιότητα τὰ γεννώμενα τίκτεται. πολλάκις ὅδ' ἡ γυναικὸς φαντασίαν ἐν ταῖς ὁμιλίαις λαβέσης τοῦ δὲ ἢ τὸ δὲ, πρὸς τὸ φανταθέν ἀπεικάζεται τὸ γινόμενον. ὁ δὲ καὶ ἀρρήτων τινα καὶ θαυμαστὸν ἔχει τὸν λόγον.

Καὶ ἄρα τί φησι Διοσκορίδης περὶ τίνος Στρατονίκα τὴν Σικελίας ἀρχηγὴ χρηματίσαντος. ἐκεῖνος ὅδ' καὶ ἡ αὐτῆς σύζυγος δυσειδεῖς μὲν ὄντες, ἐφ' ἑμῶν δὲ παιδίων δειδῶν χρηματίσαι γεννήτορες, ποικίλόν τι ἐμμηχανῶντο. ἐώρων τὰ εἶδωλα, ἦσαν αὐτὰ τὰ ἀγάλματα, καὶ ἔτω μιγνυμένων αὐτῶν, πρὸς τῷ τῷ ἀγάλματος ὁμοίωσιν τὸ βρέφος αὐτοῖς διεπλάττετο.

ἀλλὰ ὅδ' ἡ σφαῖρα τὸν Γαλινὸν δέξασθαι.

Glyce Annal.

Ajunt item cervam, dum tibiæ sonno & tintinabulis delectatur, adstantem prope sagittarium non cernere, sagittisque configi. Sic nos quoque, dum voluptatibus hujus mundi quasi modulibus quibusdam tibiæ oblectamur, adversarium nostrum plane nusquam cernimus, inadspectabilibus contra nos telis utentem. Præterea tradunt, cervam assiduo fœtus suos cursu exercere. Voluit hoc omnino sic fieri Deus, ut parentibus ignavis pudorem incuteret.

Elegans imago.

Heic quoque Dei providentiam curamque mihi considerato. Quum animal hoc timidum sit, ac propterea numquam non utatur cursu: talem cervæ structuram Deus effecit, ut fœtus suos in utero citra periculum ullum gestet ac retineat. Pater hoc de illis etiam, quæ Jobi libro continentur. Nam ad virum illum beatum, quum disceptare cum Deo vellet, inter alia Deus hoc quoque profert: Tunc observasti partus cervarum, mensesve numerasti, quibus uterum ferunt? Mira certe res est, qui fiat ut cervæ fugiens, ac tantopere saliens, non abortiat. Hoc etiam præter jam indicata de cervo commemoratur, quod narium spiritu serpentes e latebris suis extrahat atque devoret. Veneni autem metu, cancris vescitur, eaque ratione detrimenti nihil accipit.

Qui cursu non lædantur cervæ fœtus.

Serpentes a cervis divorant.

Fiber quum a venatoribus urgetur, persequentibus ipsum genitalium membrorum causa, seque non evasurum animadvertit: præcidit ea, venatorique objicit. Quod si secundum hoc alius quidam venator eundem persequatur, supinum semet abjicit: de quo venator animadverso, necessarii eum membris destitui, missum facit.

De fibro.

Quæri & hoc solet. Quamobrem in quadrupedibus ac reliquis animalibus simpliciter ac plerumque fœtus parentum similitudinem referant magis, quam in hominibus? Quoniam homo varie consuevit adfectus esse animo, etiam ipso venereæ consuetudinis tempore. Igitur prout tam pater quam mater adfecti fuerint, etiam quæ gignuntur varia sunt ac diversa. Cætera vero animalia quatenus tempore coitionis aliud nihil cogitant, eatenus etiam fœtus omnino sibi consimiles procreant. Est & alia causa, quamobrem mirum tibi videri non debeat, hominum sobolem partim referre, partim non referre parentum similitudinem. Nam quæ pars feminis in commissione fit efficacior, ad eam forma quoque illius, quod fingitur, adsimilari solet. Quod si semina temperata mistaque parum in utramque partem vim habeant, tum id quod procreatur, ex æquo tam maris quam fœminæ similitudinem refert, hoc est, gignitur soboles patri matrique pariter similis. Sæpenumero si sola fœmina vel hujus vel illius imaginationem in actu venero concipiat, soboles ei fit similis, cujus imaginem apud animum informabat. Quæ res inexplicabilem quamdam miramque rationem habet.

Edit. Paris. pag. 56.

Audi, quid Dioscorides de quodam Stratonico Siciliae duce tradit. Is quum deformis esset, itidemque uxor ipsius, ac nihilominus gignere liberos formosos cuperent, hujusmodi quiddam moliebantur. Inspectabant imagines & picta simulacra, quumque deinde liberis operam dedissent, infans ad imaginum similitudinem conformatus fuit. (Hoc & caniculæ videre est usuvenire: quum enim coeunt canes, tum quod defixis oculis canicula conuetur, ejus similitudinem fœtus refert.)

Dioscorides de Stratonico.

Galenus.

Consentit hac in parte nobiscum doctissimus ille Galenus, cujus hæc ipsa verba sunt: Etiam de narratione prisca intellexi, virum quemdam principem, qui vultu deformis esset, quum filium procreare formosum vellet: uxori mandasse, medios inter amplexus, eleganter ut expressam pictura formam pueri diligenter intueretur, quod quum illa defixis in hanc oculis faceret, mentemque totam (ut sic loquar) eo converteret: non patri, sed imaginis pictæ consimilem vultu filium in lucem ab ipsa editum esse.

De serpentibus.

Quod si de serpentum quorundam natura cupis aliquid cognoscere, Nicander supra cæteros te docebit. Tradit is in suis poematis primum hæc de viperis. Femella maris caput insertum ori suo recipiens, eoque pacto re cum ipso habita, marem necat. Itaque vindicandi, quemadmodum sane videtur, patris causa, foetus deinde matrem vicissim occidunt. Nam tempore partus, alvum maternam perrumpunt, atque ita in lucem prodeunt. Ea de causa præcursor ille Domini Judæos viperinam sobolem appellabat, ut qui vates patresque suos occidissent. Quod si res sic comparata est,

Viperæ.

Edit. Paris.

pag. 57.

Luc. 3. 7.

quoniam pacto verbum illud evangelicum est accipiendum, quo dicitur: Sitis astuti, ut serpentes, & sinceri ut columbæ? Improbis quidem, ac nequissimus est revera serpens: sed tamen quædam habet, in qua jubemur intueri, eaque imitari. Nam & apes si frutici cuidam infideat letaliter noxio, quod utile est inde feligit: quod malum, missum facit. Igitur animum mihi velim advertas. Serpens quum cæditur, corpus quidem reliquum plagis exponit, at solum caput tegit: quasi sciret, eo vitam suam contineri. Sic etiam nos tempore persecutionis facere debemus. Relinquamus scilicet omnia, modo caput retineamus atque servemus, quod Christus est, & ipsa fides. Idem serpens ubi consenuit, & oculorum hebetudine laborare cæpit, primum temperanter visitat, & jejunos aliquamdiu manet. Deinde per arcum quemdam meatum in terram penetrans, & modo quodam inusitato cutem totam exuens, juvenis inde discedit. Sic nos quoque, quum ex peccatis consenuimus, per arctam viam incedere debemus, ut hoc pacto, innovati ad statum conditionemque pristinam revertamur. Quod si aliquando sitiat, inque puteo contacturus est aquam: primo virus suum evomit, ac deinde ad fontem accedit. Sic etiam nos, quum ad divinum illud poculum accessuri sumus, ut urentia nos peccata sanemus: omnem prius vitiositatem debemus abjicere, atque ita nosmet ad sacrosancta mysteria conferre. Quamobrem a Domino præclare dictum vel de commemoratis intelligimus: Sitis astuti, ut serpentes. Ac de his quidem hæcenus.

Quæ serpentis imitabilis astutia.

Qui serpens juvenescat.

Qui serpens ad fontem accedat.

Varia serpentum genera.

Basiliscus.

Debes autem præterea scire, serpentum esse varia diversaque genera. Nam alii celerrime perimunt, alii tardius. Item alii morsu perniciem adferunt, alii quodam alio modo. Serpens is, quem Basiliscum vocant, cujus etiam sapiens ille Galenus meminit ad Pisonem de Theriaca differens, solo intuitu necat eum, qui ipsum adspexit. Quo fit, ut litteræ sacræ nihil oculum invidum ab ejusmodi serpente differre tradant. Quemadmodum enim ab hac bestia quiddam exitiale promanat, quod hominem continuo perimere potest: sic etiam de invidi oculis consimile quiddam exit. Et mirum hoc in primis, quod suis nonnumquam

A κομῷ τῷ κεφαλαίῳ τῷ δὲ συνομολογῶντι, καὶ ἔγωγε καὶ ῥῆμα λέγοντα. Εμοὶ δὲ καὶ λόγος τις ἀρχαῖος ἐμνήσκον, ὅτι τῷ ἀμώρῳ τις, (ἐποίησε γράφαι ἐν πλατεῖ ξύλῳ οὐκ εἰδὲς ἄλλο παιδίον) καὶ ἔλεγε τῇ γυναικὶ αὐτῆς συμπλεκόμενος πρὸς ἐκείνον τὸν τύπον τῆς γραφῆς ὄραν. ἡ δὲ ἀπένεβ βλέψασα, καὶ ὡς ἔστιν εἰπεῖν, ὅλον τὸ νοῦν ἐκείσε προσεπιφέρεσα, ἔχον τῷ γεννησάμεν, ἀλλὰ τῷ γεγραμμένῳ ὅμοιον ἀπέτεκε τὸ παιδίον καὶ τὸν ὄφιν.

Εἰ δὲ καὶ περὶ φύσεως ὄφιν βλεῖται μαθεῖν τινα, Περὶ ἐχιδ.

ὁ Νίκανδρος πρὸ τῶν ἄλλων διδάξει σε. αὐτίκα γὰρ ὡν.

ἐν τοῖς ἔπεσιν αὐτῆς καὶ τὰδε περὶ τῶν ἐχιδνῶν ἴσῳ. ἡ θήλεια ἔχιδνα τῷ σώματι αὐτῆς δεχομένη καὶ κεφαλῇ τῷ ἄρρενος, καὶ ἔγωγε συνδυαζομένη ἀναίρει αὐτόν. εἰς ἐκδίκησιν οὖν, ὡς εἴποι, τὸ πατρός, ἀναίρει τὸν μητέρα τὰ ἔγγονα. ἐν γὰρ τῷ τῷ τοκεῖ καὶ τῷ τῷ μητρῷ διαρρήσασσι γαστέρα, καὶ ἔπος ἐξέρχονται. καὶ τὸ ἐπὶ τῷ Κυρίῳ πρόδρομος γεννημάτων ἐχιδνῶν τὸς Ἰουδαίους ἐκάλει, ὅτε δὴ τὸς τροφίτας καὶ πατέρας αὐτῶν ἀπέκτειναν. εἰ δὲ τὸς ὄφεις ἔπος ἔχει, πῶς νοσήσονται ἀποκτείναντες τὸ ἀνθρώπινον ῥήτον τὸ λέγον. γίνεσθε φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις, καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περὶ σερπαῖς, πονηρὸς μὲν οὖν ὁ ὄφιν καὶ κάκιστος ἀληθῶς, ἀλλὰ καὶ τινα κέκτται, εἰς ἃ βλέπειν ἐγκυδομένητα, καὶ ταῦτα μιμεῖσθαι. ἐπεὶ καὶ ἡ μέλιττα θανάτοφρον ἐφίστασθαι, ὁ μὲν χρησίμον ἐκείθεν ἐκλέγεται, ὁ δὲ χεῖριστον ἐκείσε ἀφίησι. πρὸς ἑχὲ οὖν. ὁ ὄφιν τυπτόμενος τὰ μὲν ἅπαν αὐτῆς σῶμα προδίδωσι, τὸ δὲ κεφαλὴν αὐτῆς κρύπτει, ἐπειδὴ τὸν ἑαυτῆς ζωὴν εἰδὼς ἑαυτῇ περιέχεται. ἔγωγε καὶ ἡμεῖς ἐν καιρῷ διαγνῶμεν ὀφείλομεν ποιεῖν, πάντα μὲν ποιεῖν, τὸν κεφαλὴν δὲ φυλάσσειν, ἥτις ἐστὶν ὁ Χριστός καὶ ἡ πίσις ἡμῶν. ὄφιν γράσας ὡς τὰ πολλὰ καὶ ἀμβλυωπῖαν νοσήσας πρῶτον μὲν ἐγκρατεύεται καὶ νῆσις ὁρμῆται. εἰδὲ, τὸ δὲ σὺν ὧν τινὸς καταδύμενος, καὶ τὸ δὲ ῥα παραδόξως ἅπαν ἀπενδύμενος, νέος αὖτις γίνεται. ἔγωγε καὶ ἡμεῖς τῇ ἀμαρτίᾳ καταγρησάντες, διὰ τὴν σένης ἐπεδωμένης ὁδὸν βαδίζομεν. καὶ ἔπος ἀνασῆμεν, εἰς τὸν ἀρχαῖον πάλιν ἀποκαταστῶμεν ἔρχεται. ὄφιν διψήσας ποτὲ, καὶ ἐν φρεσὶ μέλλων ὕδατος ἀψαδαι, πρῶτα μὲν ἐξέρχεται τὸν ἰόν, εἰδὲ ἔγωγε τῇ πηγῇ προσέρχεται. ἔγωγε καὶ ἡμεῖς τῷ Θεῷ μέλλοντες προσελθεῖν ποτιεῖν, ὅτε δὴ τὸν ἐκκαίσει ἡμᾶς ἀμαρτίαν ἰάσασθαι πᾶσαν κακίαν ὑπερτέρου ὑπορρίπτειν ὀφείλομεν, καὶ ἔγωγε τοῖς μυστηρίοις προσέρχεται. καλῶς οὖν ἐπὶ ταῖς οἰκτικαῖς Κῆρυς ἔλεγε. γίνεσθε φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις. καὶ περὶ μὲν τούτων ἔπος.

C εἰς ἃ βλέπειν ἐγκυδομένητα, καὶ ταῦτα μιμεῖσθαι. ἐπεὶ καὶ ἡ μέλιττα θανάτοφρον ἐφίστασθαι, ὁ μὲν χρησίμον ἐκείθεν ἐκλέγεται, ὁ δὲ χεῖριστον ἐκείσε ἀφίησι. πρὸς ἑχὲ οὖν. ὁ ὄφιν τυπτόμενος τὰ μὲν ἅπαν αὐτῆς σῶμα προδίδωσι, τὸ δὲ κεφαλὴν αὐτῆς κρύπτει, ἐπειδὴ τὸν ἑαυτῆς ζωὴν εἰδὼς ἑαυτῇ περιέχεται. ἔγωγε καὶ ἡμεῖς ἐν καιρῷ διαγνῶμεν ὀφείλομεν ποιεῖν, πάντα μὲν ποιεῖν, τὸν κεφαλὴν δὲ φυλάσσειν, ἥτις ἐστὶν ὁ Χριστός καὶ ἡ πίσις ἡμῶν. ὄφιν γράσας ὡς τὰ πολλὰ καὶ ἀμβλυωπῖαν νοσήσας πρῶτον μὲν ἐγκρατεύεται καὶ νῆσις ὁρμῆται. εἰδὲ, τὸ δὲ σὺν ὧν τινὸς καταδύμενος, καὶ τὸ δὲ ῥα παραδόξως ἅπαν ἀπενδύμενος, νέος αὖτις γίνεται. ἔγωγε καὶ ἡμεῖς τῇ ἀμαρτίᾳ καταγρησάντες, διὰ τὴν σένης ἐπεδωμένης ὁδὸν βαδίζομεν. καὶ ἔπος ἀνασῆμεν, εἰς τὸν ἀρχαῖον πάλιν ἀποκαταστῶμεν ἔρχεται. ὄφιν διψήσας ποτὲ, καὶ ἐν φρεσὶ μέλλων ὕδατος ἀψαδαι, πρῶτα μὲν ἐξέρχεται τὸν ἰόν, εἰδὲ ἔγωγε τῇ πηγῇ προσέρχεται. ἔγωγε καὶ ἡμεῖς τῷ Θεῷ μέλλοντες προσελθεῖν ποτιεῖν, ὅτε δὴ τὸν ἐκκαίσει ἡμᾶς ἀμαρτίαν ἰάσασθαι πᾶσαν κακίαν ὑπερτέρου ὑπορρίπτειν ὀφείλομεν, καὶ ἔγωγε τοῖς μυστηρίοις προσέρχεται. καλῶς οὖν ἐπὶ ταῖς οἰκτικαῖς Κῆρυς ἔλεγε. γίνεσθε φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις. καὶ περὶ μὲν τούτων ἔπος.

E Γίνωσκε δὲ, ἀγαπητέ, ὅτι διάφορα εἰσι καὶ ποικίλα γένη τῶν ὄφιν. οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν θάπτονται αἰρεσι, οἱ δὲ βραδύ. καὶ ἄλλοι μὲν δῆγμασι τὸ ὅλεθρον φέρουσιν. ἕτεροι ἢ κατ' ἕτερον ἔσπον. αὐτίκα ὁ ὄφιν καλῶς Βασιλίσκος, καὶ ὁ σοφὸς μένεται Γαλιλῶς περὶ θηριᾶκης πρὸς Πίσωνα τὸν λόγον ποιεῖμενος, ἐπὶ μόνῃς ὁφείας ἀναίρει τὸς ἑωρακότας αὐτόν. ἐν δὲ τῷ τῷ βασκανῶν ὀφθαλμῶν τῷ ποιεῖν ὄφιν ἐδιδραχῆται φησὶν ἡ γραφή. καθάπερ γὰρ ἀπὸ τῆς τῆς θηριᾶκης ὀλέθρου τι ῥῆμα ἐκφέρεται παραγῆμα θάφειν δυνάμενον, ἔγωγε καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς βασκανῶν ὀφθαλμῶν. καὶ τὸ δὴ θαυμάσιον,

ὅτι καὶ αὐτοῖς ἐνίοτε τοῖς οἰκείοις καὶ συνήθεσι τὸν ὀλεθρον φέρουσι, καὶ καινὰ ἐπὶ τέτοις εἶδεν. ὃ δὲ πεφύκασιν, οὐχ ὃ βέλονται ποῖσι. καὶ μὴ θαύμαζε τὰ πένεκεν. εἰ δὲ ἑαυτῶν, καθά φησι Πλούταρχος, ὁ Εὐτελίδας ἐβάσκιλε τὴν ὄψιν αὐτῆς, ἔιδων ἐν ὕδατι καὶ τῆς ὥρας ἐκπλαγεῖς. πολλῶ μᾶλλον ἐτέροις ἐπάξει τὸν ὀλεθρον ὁ βάσκιλος ὀφθαλμός, βέλος ὡς περὶ ὧδες τοῖς ὁραμένοις τὰ ἐν οἰκίᾳ. καὶ ταῦτα μὲν ἡ πέτρα καὶ ὁ χρόνος ἀνέκαθεν εἰδείξεν. οἱ γὰρ ὀφθαλμοὶ καὶ δρῶσι καὶ πάχουσι, ποτὲ μὲν πέμποντες, ποτὲ δὲ δεχόμενοι, ὡς ἐπὶ τῶν ἐρωμένων ἐστὶν ἰδεῖν. ὃ ἡμέτερος Βασίλειος ἐν οἷς ἐπεξηγεῖται τὴν τῆς τριακοστῆς τρίτης ψαλμοῦ ἐπιγραφὴν, καὶ τὰ δεφισίν. ἀλλ' ἐγὼ τῷ πο μὲν τοῖς βέλος ὧδες ἐκπέμπειν τὰς ὀφθαλμοὺς ἀποπέμπομαι ὡς δημῶδες, καὶ τῇ φυλακῇ τῇ παρῆσαν ἔχον ὑπὸ γράειδαν. ἐκεῖνο δὲ φημι, ὅτι οἱ μισόκαλοι δαίμονες, ἐπειδὴν οἰκίας ἑαυτοῖς εὐρώσει προαιρέσεις παντοίας, ὥς καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς τῶν βασιλέων. *

* λέγει.

Διαληφθεὶς οὖν ὁ ὄφης, τῆς τῆς βασιλίσκος, καὶ μόνον τῷ βλέμματι τὰς ἐνορώντας αὐτὸν καταβλάπτει, ἀλλὰ καὶ συγγνωστὰς ἀκούοντας. ὑποξάντος δὲ ὁ ποῖτος ὄφης ἐστὶν, ὡς περ φησὶ Γαληνός, ἔχον ἐν τῇ κεφαλῇ ἐπανασήματα τεῖα. σὺν τῷ ποῖτῳ δὲ καὶ ἐτέρων ὄφειν μέμνηται λέγων. ἡ δρῦντος ὄφης πᾶν κακίη, ἡ καὶ ἐν δρυσὶ τὸν βίον ποιῶμένη. ταύτης εἰποτὲ τι καὶ ἐπιβαίν, τὰς πόδας δὲ δὺς ἐκδέρεται καὶ ὀγκύεται. ἀλλὰ καὶ ὁ θεραπεύσαι τῆς δελήσας, ὁμοίως πάχει τὰς χεῖρας. ὁ δὲ γε αἰμόρρους καὶ ἡ αἰμόρροις τοῖς ἑαυτῶν ὀνόμασιν ὁμοίαν ποιῶνται τῇ τῶν ἀνθρώπων ἁφθόρην. αἰμόρρουῦτες γὰρ καὶ τῆς μυκτῆρος καὶ σώματος, καὶ παντὸς ἀπλῶς τῆ σώματος, ἔως ἀπόλλυται, ὡς περ καὶ ὑπὸ τῇ διφάδος διχθέντες, ὑπὸ τῇ καύσου ἁφθαιρόμενοι κακῶς. καὶ γὰρ ἐτοι διφῶντες πᾶν καὶ ἁφθαιρόμενοι, ἐτι καὶ ἁφθαιρόμενοι, τελευτῶσιν. ὁ δὲ ἀκόντιος ἐκτείνας ἑαυτὸν πᾶν, καὶ ὡς περ τι ἀκόντιον ἐφαλλόμενος τοῖς σώμασιν, ἔως ἀναίρει. Καὶ τῇ ἀσπίδαν ἡ λεγομένη πτυὰς ἀνασεύλασα τῇ τράχηλον καὶ συμμετρησαμένη τῇ ἁφθαιρόμας τὸ μήκος, ὡς περ καὶ τότε λογικὸν γενόμενον τὸ θηρίον, ὁσὸς ὥς ἐμπύει τοῖς σώμασιν ἰόν.

Τεμπλουὶ δὲ λέγουσιν εἶναι τὸ εἶδος τῶν ἀσπίδων, ἡ λεγομένη τε χερσαία, ἡ χελιδοναία, καὶ αὕτη ἡ πτυὰς. τῶν ἐν τῇ τῶν βασιλίδαν Κλεοπάτραν ἀναίρει τῶν φασί, λαθεῖν βαλῆθεῖσαν τὰς φυλάσσοντας, ταχέως τε καὶ ἀνυπόπτως ὑποθανεῖν. ὁ δὲ Αὐγούστου Καῖσαρ νενίκηκε ταύτην καὶ βαλῆθεῖς Ἀντωνίου παραδοῦναι αὐτῇ, πρὸς δὲ καὶ δολοφονεῖσθαι, καὶ καλὸν αὐτῇ προῦξένισε μόρον. συνῆσα γὰρ ἐκεῖνη τὸ δρᾶμα, κἀντιῶν ἐξ ἀνθρώπων γενέσθαι δίκαιον κείνασα, καὶ τιναν δύο γυναικῶν αὐτῆς, Ναείρας καὶ Χαρμοῖνης, τὸν ἑαυτῆς θάνατον μελετᾷ. καὶ γὰρ καλαδίσκεται τῶς σὺκα καὶ σαφυλάς ἐχόντος, χάριν τῇ λαθεῖν τὰς αὐτῇ φυλάσσοντας, εἰσάγεται τὸ θηρίον. καὶ πρῶτα μὲν αὐτὸ τὰς γυναικῶν δοκιμάζει. εἶτα γνοῦσα, ὡς ὅτι τὸ θηρίον εἰς ἀναίρεσιν, δέλεσα δὲ καὶ ὁ γένως ἀποθανεῖν, τῇ βασιλικῇ ἐνδύεται σολῶ. καὶ ἔτι τὸ θηρίον προβαλλοῦσα τῇ ἀριστερῇ μαζῇ. ἡ δὲ γὰρ ἐκεῖσε νοθεῖν τῇ καρδίαν. βασιλικῶς ἀπο-

perniciem adferant. Neque tamen hoc novum cuiquam videatur. Faciunt enim id, ad quod a natura sunt comparati, non quod volunt. Quod si Eutelidas (ut est apud Plutarchum) suos ipsius oculos in aqua conspectos fascinavit, quum formæ venustatem suam fuisset admiratus: multo magis invidus oculus alii perniciem feret, quasi telum quoddam venenatum corporibus iis, quæ contuetur, immittens. Et hæc quidem tum experientia, tum superiora tempora docuerunt. Nam oculi partim agunt, partim patiuntur: nunc aliquid emittentes, nunc recipientes: quemadmodum amantibus & amatis usuvenire videmus. Magnus ille Basiliscus inscriptionem Psalmi xxxiii enarrans: Equidem, ait, id quod fertur, oculos telum quoddam venenatum ejaculari, tamquam vulgare, ac a vetulis excogitatum in mulierum conclavibus, rejicio. Dico autem, malos genios, qui odio boni flagrant, si quas reperiant consentaneas ipsis & addictas voluntates, iis omnino pro lubitu & arbitratu suo abuti. Quo fit, ut etiam fascinatorum oculis ad sua voluntatis ministerium utantur.

Edit. Paris.
pag. 58.
Eutelidas apud
Plutarchum.

Basiliscus quidem, de quo nunc loquimur, non hoc tantum modo: verumetiam sibilo lædit aures audientum. Et est colore subflavus, ut tradit Galenus, inque capite tres habet cristas. Præter hunc meminit idem aliorum quoque serpentum. Serpens, ait, quercinus maxime noxius est, & intra quercus degit. Quod si quis hunc calcit, mox cutem pedum amittit, & intumescit: idque consimiliter accidit illius manibus, qui medicinam his vult facere. Hæmorrhæus & Hæmorrhæus ita necant homines, ut vocabulis ipsis significatur. Nam læsi ab his sanguinem per nares, os, totumque adeo corpus emittendo, moriuntur. Quemadmodum qui a dipsade morfi sunt, ab æstu misere pereunt. Quippe vehementer sitientes ac perusti, nonnumquam etiam dissilientes extinguuntur. Acontias autem, five jaculator, semet admodum extendens, quasque jaculum quoddam in adversa insiliens, corpora sic ea perimit. Itidem inter aspides ea, quæ Ptyas appellatur ab exspuendo, collo extenso, & intervalli magnitudinem velut emensa, quasi eo ipso tempore fieret bestia rationis particeps, virus suum accurate citraque aberrationem in corpora exspuit.

Serpens quercinus.

Acontias.

Ptyas naturæ.

Tradunt autem aspidum genus esse triplex, quarum aliæ dicantur terrestres, aliæ chelidonææ, (quasi dicas hirundineas) aliæ ptyades, de quibus dictum. Ex his tribus una reginæ Cleopatras mortem attulit, cum fallere custodes adhibitos sibi vellent, ac celeriter citraque suspicionem omnem mori. Vicerat enim hanc Augustus Cæsar, quumque vellent eam sese cum Antonio dedere, quo de ipsa triumpharet: ad genus hoc mortis excogitandum mulierem adegit. Nam ubi quid moliretur Augustus intellexisset, ideoque recte se facturam statuisset, si quamprimum vitam abrumperet: duarum quarundam muliercularum opera, nimirum Nairæ ac Charmionis, ad mortem sibi conciliandam utitur. Itaque fallendi custodes causa in quasillo, quo fici & uve continebantur, ad eam aspis infertur. Ejus vim primum in mulierculis ipsis explorat. Deinde cognito, bestiolam ad necandum efficacissimam esse, simul extingui genere nobiliterque volens, regio semet ornata induit. Atque hoc modo finitimum ad latus (quo tendere cor propius sciret) adhibita bestiola, regia quadam cum digni-

Aspidum tres species.

De morte Cleopatras.

pag. 59.

tate moritur. Ajunt enim repertam manum ipsius dextram impositam capiti, quadiadema teneret, ut tum quoque spectantibus reginam se ostenderet. Harum igitur bestiarum Galenus mentionem fecit, quo pacto perniciosæ sint, ex toto corpore declarans, simulque significans, non debere pharmaco, id est, theriacæ quædam misceri. Quo fit, ut quum ad usum earum viperarum sumimus, una cum cauda caput præcidamus, quibus in partibus humor ille deterior, nimirum virus ipsum, existit. Ideoque carnes medii corporis exsecantes, pharmacum præsentius efficimus.

Theriaceæ confectio.

Ufus viperarum ad Theriacas unde cognitus.

Quod sic etiam scire cupis, unde primum sit ortum, quod theriacæ viperarum carnes miscentur: hoc ipsum ex nota vulgo narratione facile cognosces. Proditum est enim memoriæ, quosdam juxta Romam veterem, dum æstivo tempore spicas velarent, siti fuisse correptos. Itaque vasculum ad quoddam vino plenum cucurrisse, quod eo se sitim extincturos sperarent. Verum ea spe excidisse. Nam vipera subito inde profiliens, homines ab instituto revocabat. Quid secundum hæc evenit? sumunt vinum, idque cuidam homini misere adfecto porrigunt, ut hoc epoto citius tantis doloribus liberaretur, nec usque adeo tristem amplius vitam ageret. Accipit oblatum ille vinum, & cum voluntate exhaurit. Mox sese morbo liberari animadvertit. Quamobrem ab illo tempore carnes viperinæ huic pharmaco misceri consueverunt, cui theriacæ nomen datum est, a feris atque bestiis, quibus ad eam conficiendam utimur. Et conducit in primis ad sanandos serpentum morsus. Auctor inventi princeps fuisse fertur Andromachus quidam, ut Galenus scripsit, qui Neronis ætate vixit.

Andromachus

Serpentum & erinaceorum coitus.

Edit. Paris. pag. 60.

Serpentis natura qualis.

Cæterum præter hætenus indicata, scire debes convolutos serpentes coire, quemadmodum erinacei coeunt ob spinas recti stare solent. Quod si causam lubet cognoscere, quamobrem serpentes hyeme terram subeant, æstate rursus ad loca superiora prodeant: perspicuum est, illam hujusmodi quamdam esse. Natura serpens frigidus est, siccus, nervosus, exigui sanguinis, quo fit, ut necessario loca semper calida quærat. Quumque per hiemem calor ad ima tendere soleat, per æstatem sursum in superficie terræ quasi dispergatur: propterea serpens etiam regiones locaque sua pro aeris constitutione mutare consuevit. Nam & aquæ puteales per æstatem frigidæ sunt, per hyemem calidæ. Tunc enim frigore partes puteorum supremas occupante, calor ad ima tendit, quæ causâ est, cur ejusmodi aquæ per hyemem caleant. Quippe natura nequaquam instituit, ut frigus atque calor eodem in loco, eodemque tempore simul existant.

De draconibus

Fabulosi dracones.

Volo te hoc quoque præter exposita scire, consueisse sacras litteras serpentes maximos appellare dracones: præsertim quum de Mosis virga loquuntur, fuisse quidem illam prius in serpentem commutatam verum deinceps in draconem, ac secundum hæc virgas præstigiatorum Pharaonis devorasse, quæ & ipsæ in serpentes erant commutatae. Itidem vates ille Davides, de cetaceo genere loquens: Draco (inquit) iste, quem condidisti, ut in mari luderet. Cæterum genus ejusmodi draconum, quale quoddam existere vulgo perhibetur. hætenus descriptum sane nusquamprehendimus. Nec propterea fulgureus ignis

Aθήσκει. καὶ ὅδ' λέγουσιν αὐτῆς ἀρεθύναι τὴν δεξιὰν χεῖρα ἐπιχειμένῳ τῇ κεφαλῇ, καὶ τὸ δάδην κρατῶσαν, ἵνα μέλει τότε τοῖς ὀφθαλμοῖς βασιλὶς εἶσα βλέπῃται. τῶν μὲντοι τῶν θηρίων ἐμνημόνευσεν ὁ Γαλιένος, τὴν δὲ ὅλου τοῦ σώματος αὐτῶν διδάσκων διαφορὰν, καὶ ὡς οὐ χρηστὸν φαρμάκον, τῇ θηριακῇ συνόμι, τοιαῦτα παραμύθουσαι. ἐφ' ὧς τὰς ἐχιδνας παραλαμβάνομεν, συνὸν τῇ εἰρήνῃ τὰς κεφαλὰς ἀποτέμνοντες. ἐν αἷς ὁ κακίῳν χυμὸς, τῆς αὐτῆς ὁ ἰός. τὰς μέσας αὐτῶν σάρκας ἐκβάλλοντες, ἰχυρότερον ποιεῖμεν τὸ φάρμακον.

Β Εἰ δὲ καὶ ὅθεν ἐπενοήθη τῇ ἐχιδναίῳ σαρκῶν ἢ ἐπίμειξιν ἐθέλεις μαθεῖν, ὁ παρὰ πᾶσι σχεδὸν φερόμενος λόγος, καὶ τὸ ἥδη διδάξει σε. λέγεται γὰρ ὅτι κατὰ τὴν περὶ βουτῆραν Ρώμῃ ὥρα θέρους ἄνδρες τινὲς εἰς ἀχῆρας ἐτίθον. καὶ τὰ τοιοῦτά, διέφει γίνονται κάτοχοι, ταῦται καὶ τὸς ἀγγεῖον ἔτρεχον οἶνον μεσόν, ἐλπίζοντες ἐκεῖθεν ἀπαλλαγῆναι τῆς δίψης ὁρεῖν. ἀλλ' ἐσφάλησαν τῇ σκοπῇ. ἐχὶς γὰρ ἐκεῖθεν αἰφνιδίον ἐκπηδῆσασα, τῆς ὁρμῆς αὐτῆς ἀνεχάτισε. τί τὸ ἐπὶ ταῖς λαμβάνουσιν οἶνον, καὶ ἀνδρῶν τινὲν λελαβημένον διδρασκῖν, ὡς ἐντεῦθεν αὐτὸν διατρεῖν ἐκστῆναι τῶν ὁρεῖν, καὶ μὴ τὸ ζῆλον ἔχον ἐπ' αὐτῶν. δέχεται δὲ οἶνον ἐκεῖνος, μετ' ἡδονῆς ἐκροῖα, καὶ παραχρῆμα τῆς νόσου λύτρωσιν ὄρατο. ἐκτοτε οὖν αἱ τῆς ἐχιδνῆς σάρκες ἐκβάλλονται τῷ φαρμάκῳ. ἀλλὰ καὶ θηριακῶς τὸ ποιεῖν δὲ τὰς θηρίων σάρκας ἐπονομάζουσι, καὶ ἐπὶ τοῖς ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν δῆγμασι καὶ μάλα τὸ ποιεῖν ἀρμόττει. τῆς δὲ τοιαύτης ἐπινοήσεως Ἀνδρόμαχος τις γέγονεν αἴτιος, κατὰ φησι Γαλιένος, συλλαβὰς τῶν Νέρωνι.

Πρὸς δὲ γε τοῖς εἰρημένοις, ἐλιττομένους ἀλλήλοις γίνωσκε τὰς ὀφθαλμοὺς ὁχεύεσθαι, κατὰ δὲ καὶ τὰς ἐχίνους ὀφθαλμοὺς ἐκτείνεσθαι καὶ τὴν ἀκνῆν. εἰ δὲ καὶ τὴν αἵτιαν βούλῃ μαθεῖν δι' ἧς οἱ ὀφθαλμοὶ χειμῶνος μὴ τῇ γῇ καταδύνονται, θέρους δὲ τὰς ἀνω τοῖς ἐπιζήτοις, σαφὲς ὅτι καὶ αὐτῇ ἐστὶ. ψυχρὸς ὁ ὀφθαλμὸς ἐστὶ καὶ ξηρὸς, καὶ ἐκ τῆς ξηρότητος, καὶ ἐκ τῆς θερμότητος αἱ τοῖς ἐχίνους ἀνάγκη ἐπιζήτοι. καὶ ἐπειδὴ χειμῶνος μὴ ἡ θερμότης κάτω χωρεῖν εἴωθε, θέρους δὲ ἀνωθεν ἐπιπολάζει δὲ τὸ καὶ τὰς αὐτῆς νομάς πρὸς γῆν αἰὲρ καταπείσιν ὑπὸ ἀλάττει ὁ ὀφθαλμὸς. Ὁρα γὰρ ὅτι καὶ τὰ φρεατιὰ ὕδατα θέρους μὴ τυγχάνει ψυχρά, χειμῶνος δὲ θερμά. τὴν αὐτῆς καὶ γὰρ ψυχρότης ἀνωθεν ἐπιπολάζεισιν, εἰς τὸ βάθος ἡ θερμότης χωρεῖ. ὅθεν καὶ θερμά τυγχάνει κατὰ γῆν χειμῶνα καὶ ὕδατα. τὴν αὐτῆς καὶ ψυχρότης καὶ θερμότης κατὰ γῆν αὐτὸν τρόπον καὶ χρόνον αἶμα μένειν ἢ φύσιν ἐκ ἐνομοθέτησεν.

Ε Ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸς τοῖς ἄλλοις εἶδεναι σε βούλομαι. Τὰς μεγίστας ὀφθαλμοὺς δράκοντας εἴωθε καλεῖν ἢ γραφῇ. καὶ μάλλον ἡλικία περὶ τῆς ῥάβδου λέγει τὸ Μωσέως, μεταβληθῆναι μὲν εἰς ὄφιν τὸ πρότερον, εἰδ' αὐτὸς εἰς δράκοντα. καὶ ἐντεῦθεν τὰς ῥάβδους τὴν ἐπαοιδῶν τῇ Φαραὼ καταπίειν, αὐτὰς δὲ εἰς ὄφεις μεταβληθείσας. ἀλλὰ καὶ ὁ ἀποφθίς Δαβὶδ τὸ κητῶν ὑπερφαίνων γένος ἔπω φησὶ. Δράκων ἔστος ὃν ἐπλασας ἐμπάσειν αὐτῷ. τοιαῦτα δὲ γένος, ὅποσον ἀρα φημίζουσιν οἱ πολλοί, μέλει καὶ τῆμερον γεγραμμένον ἐχέμεν. ἐγὰρ ἐπὶ τῷ τῷ ἀσραπαῖον ἀνωθεν καταρρήγνυται πῦρ ἐπὶ τῷ τῷ τοιαύτοις δράκοντας ἐμπιπρῶν. τὸ μὲν οὖν δράκον

τιον γένος ξηρόν τε φύσιν ἐστὶ, καὶ τὴν φύσιν διάπυρον. πῦρ γὰρ καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἀποβλέπτει. καὶ ὅνδε ἐξεμοῦσιν ἰόν, καπνώδης ἐστὶ, καὶ διαίρει τὰ σώματα φάσας αὐτῶν. ἐνθέντοι καὶ ὁ φησὶς ἐστὶν ὁ δράκων, διὸ καὶ ἔχει ξηρότητα, καὶ πρὸς κατάφλεξιν ἐπιτήδειος. πεφόβηται οὖν διὰ ταῦτα τὸ κεραυνόν, καὶ ἀλλόμενός ἐστιν, ὅτε δι' αἴρος φέρεται. τόπους τε καὶ θύγρους ἐπιζητεῖ, καὶ ἐπὶ λίμνας καταβύβει. οἱ δὲ γὰρ ὅτι δὴ ἐνέσταν αὐτῷ ξηρότητα καὶ ἀπὸ διασέματος τῷ κεραυνῷ περὶ καταφλέγεται. ἐνθάπου τύχοι λοιπὸν ὁ δράκων συρίττων καὶ διών, ἐπειδὴν ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἐλαύνεται, τότε τὰ παρὰ κείμην μέρη συγκαταφλέγεται. πολλάκις γὰρ καὶ δράκοντος ἄτερ, ἢ χοί τινὲς ἐξακούονται ἄσημοι, τὸ πυρὸς ἀνωθεν κατερρηγνυμένου, καὶ σώμασι τοιοῖς δὲ ἢ τοιοῖςδε προσπίπτουτος. ὅσοι δὲ φασὶ τῷ ἐντετυχηκότων ταῖς τοιαύταις καύσεσιν, ὅτι τρέφονται χοῖρον γρυλλίζοντα, ἢ μυκάζον αἰπόλιον, ἢ βοῦν μυκάμυρον, αὐτῶν τε τῷ ἀντοκῶν καταφύδον. καὶ δὲν γὰρ τρέφονται, ἀλλ' ὁ φόβος αὐτοῖς τὰς τοιαύτας μορφώσεις ἐδωλοποίησεν. εἰ δ' ἴσως καὶ βάσκανος δαίμων τὸ σῶμα τῷ δράκοντος ἐνδυτάμνος εἰς ἐκεῖνα τῷ μερῶν ἄγει τὸν θῆρα ὑπὸ τοῦ πυρὸς ὥστερ διακόμην, εἰς δὴ βασκαίνειν ἐξ ἀρχῆς εἶωθεν, οὐδ' ἔτος ὁ λόγος ἀπόβλητος. ἀρχαῖον δὲ αὐτῷ ἐνδιαίτμα τὸ τοιοῦτον γένος. καὶ καὶ μάλλον ἡμᾶς ἐξορίστους δι' αὐτὴν τὴν παραδείσιν πεποίηκεν. ὅθεν καὶ νῦν ἐδὲν, εἴ γε καὶ τῆς γῆς ταύτης ἀπώσασθαι φιλονικεῖ δὴ φθόνον ἡμᾶς. καὶ περὶ μὲν τοῦτον ἔπος. εἰ δὲ τὴν αἰτίαν ἐπιζητεῖς, διὸ καὶ αἰλουροὶ καὶ νυκτερίδες νύκτα καὶ μέλαινα ἀκριβῶς ὁρῶσιν, αὐτὴ ἐστὶ. τὸ ὀπτικὸν πνέμα πάντως λεπτότατον ἔχουσιν. ἐν τῇ νυκτὶ οὖν μετρίως παχυμύρον τῇ ἀπασίᾳ τῆς ἡλίου, πρὸς τὴν τῶν ὁρατῶν ἀντίληψιν ἐπιτήδειον γίνεται. κατὰ δὲ τὴν ἡμέραν ὡς λεπτότατον διαφύεται καὶ σκεδάννυται. τῷ δὲ καὶ ἐν ἄλλοις ἐστὶν ἰδεῖν, καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς λέοντι. ἐνθέντοι καὶ τὰς ἡλιακὰς μαρμαρυγὰς οἱ λέοντες φύγοντες δι' ὅλης ἡμέρας καὶ ἀκόντες κρύπτονται. εἰ μὴ δὲ τῷ τῷ, τάχα ἀν' ἀκωλύτως ἐν ἡμέρᾳ περιπατοῦντες ἢ μικρῶς ἐβλαπτον τὰς αὐτοῖς ἐντυγχάνοντας. γίνωσκε δὲ τῷ, ὅτι ὁ λέων διακόμην συσέλλει τὰ ἴχνη αὐτῆς. οὕτως ὁ Κύριος κατερχόμενος ἐπὶ τῆς γῆς τῆς παρὰσίας καὶ ἐν παντί σωεῖσαι δὴ τὸν διάβολον πάλαι τὰς παρὰθένους ἐπιτηροῦνται. ὁ δὲ λέωντος σκύμνος νεκρὸς μὲν γεννᾶται, ἐμφυσώμενος δὲ παρὰ τῷ πατρὶ αὐτῷ ζωογονεῖται. οὕτω δὲ ὁ Θεὸς φησὶ μὲν ἐπὶ τῷ Ἀδὰμ ἐποίησεν, ὑπερὸν δὲ καὶ ἐπ' αὐτῷ τῷ ἡμᾶς νεκρωθῆναι ποιεῖ. ὅθεν καὶ Ἰακώβ ἐλεγεν· ἀναπεσὼν ἐκοιμήθη ὡς λέων, καὶ ὡς σκύμνος τίς ἐγερῇ αὐτόν; εἰ δὲ καὶ λέων καὶ σκύμνος ὁ αὐτὸς λέγεται, οὐ καὶ νῦν. καὶ δὲ βασιλεὺς ὁ Χριστὸς, καὶ βασιλείας ἡμῶν. ὁ λύκος φοβεῖται τὸ φυτόν τὸ σκίλλαν. τῷ εἰδῆν ἢ ἀλώπηξ, παρὰ τῷ τοιοῦτῳ ὑπνώττει φυτῷ, εἴποτε τοῦ φωλεῶν αὐτῆς ἐξωτῇ διατρίβουσα, ἵνα μὴ ὑπὸ λύκων βρωθῇ. εἰ δὲ ἢ ἀλώπηξ οὕτω ποιεῖ, πολλῶν μάλλον ἡμεῖς ἐκείνοις ὀφείλομεν σωεῖναι, διὸ καὶ ὁ νοητὸς λύκος διώκεται. τίνα δὲ ταῦτα; προσευχὴ καὶ νηστεία. τὸ γένος γὰρ φησὶ τῷ ἐκ ἐβλάλλεται εἰ μὴ ἐνπροσευχῇ καὶ νηστείᾳ. ἢ δὲ γε καμηλοπάρδαλις ἐν Λιβύῃ καθοράσθαι ἰσόρηται. αἰτία δὲ τὸ τοιαύτης ἐπιμιξίας ἢ τῆς χώρας

deorsum fertur, ut huiusmodi dracones exurat. Ipsa draconum natura sicca est, & substantia quadam ignea constat. Quippe de ipsorum oculis etiam ignis emicat, & venenum, quod evomunt, fumosum est, corporaque contacta diffilire facit. Inde fit, ut ad inflammationem dispositus sit draco, siccitatis suae causa. Quamobrem sibi a fulmine metuit, & nonnumquam exiliens per aera fertur. Quærit item humida loca, & ad stagna confugit. Novit enim, se propter insitam sibi siccitatem, etiam ex intervallo quodam remotum ab igne fulminis exuri. * Sæpenumero quidem soni exaudiuntur obscuri, tamquam draconis, quum fulgur deorsum fertur, ac vel in hæc, vel illa corpora irrui. Qui autem perhibent, (de iis loquor, quibus ejusmodi se obtulerunt inflammationes) se porcum grunnientem conspexisse, ut gregem caprarum balantem, vel mugientem bovem: tam seipsum, quam alios hæc audientes mendacio decipiunt. Nihil enim ejusmodi viderunt, sed imaginationes earum rerum a metu proficiscuntur. Quod si fortasse dæmon ille præstigiator & invidus, serpentis indutus corpore, feram hanc, velut igne ipsam urgente, in animalia mansueta irruere facit, quum inde usque ab initio nos invidia quadam prosequatur: non hoc ita proferri putabitur, ut omnino sit rejiciendum. Nam genus hoc ferarum sibi pro domicilio jam olim usurpavit, quum per id nos paradisi finibus ejecit. Itaque nihil novum, si motus invidia cupit hæc etiam terra nos expellere. Ac de his quidem hæcenus. Quod si causam vis cognoscere quamobrem feles & vespertilio noctu acutum videant: hanc illam esse scito. Sunt hæc animalia spiritu, quo cernendi vis continetur, sane pertenui prædita. Quapropter is noctu mediocriter ob solis abientiam condensatur, & ad perceptionem rerum adspectabilium fit idoneus. quippe interdiu tamquam subtilissimus dissipatur ac dispergitur. Idem & in aliis est videre, præsertim ipsis in leonibus. Quo fit, ut splendorem radiorum solarium fugientes etiam inviti toto die latitent. Nam si absque hoc esset, libere utique per diem oberrantes, hæud exiguum hominibus occurrentibus noxam afferrent. Hoc etiam discite, leonem vestigia sua contrahere, quoties ipsum aliqui persequuntur. Sic Dominus quoque noster in terram descendens, adventus sui tempus contraxit diaboli causa, qui jamdudum virgines observabat. Catulus leoninus in lucem mortuus quidem editur, verum ad flatu patris vitam accipit. Idem Deus initio fecit in Adamo, ac deinceps ipso etiam in filio suo, mortem nostri causa perpeffo. Quamobrem Jacobus dixit: Corruens sopitus est ut leo, qualisque catulus leoninus: quis excitabit eum? Nec quidquam absurdi, eundem tum leonem, tum catulum leoninum appellari. Nam Christus & rex, & regis filius erat. Lupus scyllam, plantæ speciem. vitat. Id quum vulpecula norit, apud hanc plantam dormiens cubat, si forte suas extra latebras degit: ne a lupis devoretur. Quod si hoc vulpecula facit, multo magis nos adesse debemus iis, quibus intellectus ille lupus abigitur. Quænam illa? Preces & jejunium. Nam genus istud, inquit Christus, non nisi precibus & jejunio ejicitur. Camelopardalis in Libya conspicitur traditur. Ejus duorum animalium mixtionis causa, est ejus regionis siccitas & aquæ penuria. Quippe animalia diversa variarumque specierum ad aquas congregan-

Vide Notas.

Edit. Paris.
pag. 61.Cur feles &
vespertilio
noctu videant
acutius.

Idem in leone.

Qui nascuntur
leones.Lupus scyllam
vitat.Astutia vulpe-
culæ.Cameloparda-
lis.

Unde mon-
strofa in Ly-
bia ferz.

tur, quæ in Libya raræ sunt. Ita fit, ut ipsis inter se coeuntibus, feræ quædam multiformes procreentur.

Cur mulinon
gignant.

Et animadvertito, dilecte fili, ejusmodi animalia composita, cujus generi sunt etiam muli, non esse vel ad conceptionem, vel procreationem idonea. Quamobrem istuc? Quod ex diversis generibus constent, ac propterea vis gignendi in eis vitiata sit, consentanea id quidem ratione. Quippe nec terra initio rerum ea produxit, ut animalia cætera: (nam deinceps humana solertia quadam & artificio asinorum & equorum excogitata est conjunctio) nec vocem illam divinam audiverunt, qua dictum est aliis: Augescite ac multiplicamini. Quæ fit, ut procreandi vis in ipsis vitiata sit.

Edit Paris.
pag. 62.

Gen. 1. 22.
De unicornu.

Unicornu animal est valde ferum, quod neque per venatores, neque modo quodam alio capi potest. Nihilominus fera tam immanis ad scæminam virginem, quæ splendidis induta sit vestibus, & ornato vario exculpta, non tantum accedit, sed etiam ipse ad genua procumbens quiescit. Idem tum in divinitate illa inadspectabili & incomprehensibili, tum vera solaque virgine videre est. Nisi enim templum hoc repertum esset purissimum, Deus in terris non conspectus, nec cum hominibus verisatus fuisset.

Formica in si-
ab hordeo ca-
vet.

Formica spicam conscendens, olfacere consuevit, ac siquidem hordeum reperit, fugit inde, seque ad tritici spicam confert. Hoc si formica facit, multo magis nos abhorrentem a veritate doctrinam cavere debemus, & ad triticum, doctrinam videlicet rectissimam, accedere. Quæ lupo sunt adversus oves inimicitia, possunt hinc etiam perspicui. Si chorda lupina in cythara reperiatur, reliquæ de ovibus confectæ chordæ silent, ac sonum nullum edunt. Idem videre est in tympanis. Quamobrem Deus rem adeo novam & inusitatam initio rerum instituit? Ut inde clarius perspicerentur inimicitia, quas intellectus ille lupo adversus oves Christi gerit ac exercet.

Lupinæ chor-
ar.

De chamæleon
te.

Tradit Ælianus, chamæleontem variis formis conspici, ut qui oculos se intuentum elidat: ad exemplum Satanæ, qui se in lucis angelum transformat. Verum Aristoteles ait, maxime macrum & exilem esse chamæleontem inter animalia, quæ ova pariunt, & terrestria sunt: idque propterea, quod sanguinis perparum habeat. Hanc ipsam vult esse causam indolis animæ in hoc animali. Varias nimirum formas accipit, formidinis causa. Metus enim ex inopia caloris existit.

Aper dentes exsertos ac prominentes habet, ideoque acris vulnerat. Eos dentes scæmella desiderat, & propterea quoties se tueretur, mordere consuevit. Itidem in cervis, marem cornua gestare videmus, quæ in scæmina nulla sunt. Etiam apri castrati dentes exsertos non habent, quod ipsorum natura de virili in scæmineam degeneraverint, quæ ab iisdem (cui dictum est) destituitur. Præterea scito, sues silvestres, quæ alimentum simplici utuntur, semel in anno parere: quum cicures, ob nutrimentum pinguis largiusque bis pariant. Eadem ubi pingues factæ sunt, fetas ac pilos amittunt. Quippe quum pinguescunt, & jam magis carnosæ redduntur: carnosæ rectius etiam digerunt: quæ digerunt commode, parum excrementi habent: de excrementis autem, setæ ac pili existunt. Cur aper & equus spumam circa os gerant, hæc causa est. Calor & motus ex æquo res humiditas

pag. 63.

De aprorum &
equorum spu-
ma.

Α ανδρεία. περί ὧν τὰ ἐκείναι ὕδατα ὀλιγοσὰ ὄντα ἀνδρεί-
ζεται πολυειδῆ ζωά, καὶ τεύθον ἀλλήλοις ἐπιμιγνυ-
μένων αὐτῶν, θηρία πολύμορφα τίκτεται.

Γίνωσκε δὲ, ἀγαπητέ, ὅτι τὰ ποιαῦτα σωύθεται
ζωά, κατὰ δὴ ἢ οἱ ἡμίονοι, ἐκ δὲ τετὰ εἰσι πρὸς
σύλληψιν τε ἢ γέννησιν. τίνος ἔνεκον; ὅτι ἐξ ἁλλο-
τείων σωεσσηκότα ταῦτα γυνῶν, διεφθαρμένῳ τῷ
πρὸς τὸ τίκτειν ἀπειλήφασιν δυνάμιν. καὶ εἰκότως. ὅτε
ἢ ἡ γῆ καταρχὰς ἐξήγαγε ταῦτα, κατὰ δὴ καὶ
τὰ λοιπὰ ζωά. (καὶ ὧν ἐξ ἐπινοίας ὕστερον ἀν-
θρωπίνης ἢ τῆς ὄντων καὶ ἵππων ἐπεροῦθι συζυ-
γίς, ὅτε τῆς θείας ἐκείνης φωνῆς ἠκούσαν τῆς ἐπο-
λεούσης. ἀνέκνευε καὶ πληθύνευε. ἐνθέν τοι καὶ
τῷ πρὸς τὸ τίκτειν δυνάμιν διεφθαρμένῳ ἐχρή-
κασιν.

Ο μονόκερος ζῶον ἐστὶ καὶ πάνυ ἄγριον, μήτε θη-Περὶ μονο-
ραταῖς, μήτε ἄλλως πως ἀγροῦμενον. παρθένω δὲ κέρει.
γυναικί, καὶ ταῦτα λαμβανέμεν, καὶ ποικίλως ἐ-
σολισμένη καὶ περιέρχεται τὸ θυτήρατον ζῶον, καὶ
παρὰ τοῖς γόνασιν αὐτῆς ἀναπαύεται. τῆτο δὲ καὶ
ἐπὶ τῆς ἀοράτου καὶ ἀκηράτου θείας, καὶ τῆς
ἀνθρώπου καὶ μόνης παρθένου εἶναι ἰδεῖν. εἰ μὴ ὧν
ἢ καθαράτατος ἔτος ὀρέθῃ γὰρ, ἐκ αὐτοῦ ὁ Θεὸς
ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθῃ, καὶ τοῖς ἀνθρώποις σωανέ-
σραφῃ.

Ο μύρμηξ ἐπὶ τὸν σάχυν ἀνερχόμενος ὁσφραίνεται,Περὶ μύρμη-
καὶ ἐὰν κελθῇ, φύγει ἀπ' αὐτοῦ, ἢ ἐπὶ τῇ σίτουκος.
σάχυν ἔρχεται. εἰ δὲ ὁ μύρμηξ ἔτω ποιεῖ, πολλῶ
μᾶλλον ἡμεῖς τῷ ἐπεροδοῦσαν διδασκαλίαν φύγειν
ὀφείλομεν, ἐπὶ δὲ τῇ σίτον ἔρχεται, ἢ ὀρθότατον
δηλαδὴ λόγον. εἰ γὰρ ἡμεῖς ὁ λύκος ἔχθραν πρὸς τὰ
κρόβατα κέντηται, καὶ τεύθον εἶναι ἰδεῖν. διεσκο-
μίνης ὧν τῆς χορδῆς αὐτῆς ἐν κιδάρα, αἱ λοιπαὶ τῇ
προβάτων χορδαὶ σιγῶσι, καὶ οὐ φθέγγονται. τῆτο
δὲ καὶ ἐπὶ τυμπάνων εἶναι ἰδεῖν. τίνος δὲ χάριν τὸ
παράδοξον τῆτο γίνεσθαι καταρχὰς συγκεχώρηται; ὡς
ἐντεῦθεν ἀρεθιλοτέρων φαίνεσθαι τῷ ἔχθραν, ἡμεῖς ὁ
νοητὸς λύκος πρὸς τὰ τῇ Χριστοῦ θρέμματα κέντη-
ται.

Ο μὲν οὖν Αἰλιανὸς λέγει τὴν χαμαιλέοντα ποικί-
λον φαίνεσθαι τῇ μορφῇ, ἅτε τὰς τῇ ὁρώντων ὀφείας ἐκ-
κρούμενον, καὶ μίμνησιν τῇ εἰς Ἀγγελοῦ φωτὸς μεταχρη-
ματίζομενον Σατάν. ὁ δὲ Αἰριοτέλης φησὶν, ὅτι ἰχνό-
τατος ὁ χαμαιλέον τῇ ὁσφραίνῃ καὶ πῆξιν, διότι ὀλιγαί-
μοτατος ἐστὶ. τῆτο δὲ αἴτιον ἢ τῇ τῇ ψυχῆς ἡθὺς τῇ
ζωῇ. πολύμορφον ὧν γίνεσθαι δὲ τῇ φόβον. ὁ ὧν φόβος
δὲ ἐνδείων θερμότητος.

Ο ἄρρῳ ὡς χαυλιόδοντας ἔχει, ὡς ὀξύτερος εἰΠερὶ ὡν.
τὸ πλῆσσειν. τὸ δὲ θῆλυ ἐκ ἔχει, ἐφ' ᾧ καὶ ἀμυνό-
μενον δάκνει. ἔπο μὲν οὖν καὶ ἐπὶ τῇ ἐλάφῳ. ὅς
μὲν ὧν ἄρρῳ φέρει κέρατα, ἡ δὲ θήλεια ἐκείτι. γι-
νώσκει δὲ καὶ τῆτο, ὅτι αἱ ἄγρια ὡς ἀπαλλῶ τρο-
φῇ χρώμεναι ἅπαρ τῇ ἐνιαυτῇ τίκτουςιν. αἱ δὲ
ἡμεῖς δὲς δὲ τῷ παχεῖαν δίαται. αἱ πιανθεῖ-
σαι ὡς λειποτελεῖσαι. πιανόμεναι ὧν σαρκουῖ-
ται. μᾶλλον δὲ ποιαῦτα αἱ πέπτουσαι. πέπτου-
σαι δὲ λείπονται τῇ περιττώματος. αἱ δὲ τείχες
ἐκ τῆς περιττωμάτων. ἡ δὲ αἰτία δὲ ἡμεῖς ὡς τῇ
καὶ ὁ ἵππος ἀφρόν παρὰ τῇ σῶματι φέρουσιν,
αὕτη ἡ θερμότης ὡσαύτως. καὶ ὅρα τῷ θάλασ-
σαν.

σαν. κινεμένη γὰρ ὑπ' ἀνέμων λευκαίνεται. ὅρα τὸς ὑποκαυμένους λέβητας. Ὅρα τὴν ἐν τῷ αἰὲρι ὑγρότητα. χειμῶνος γὰρ ὑπ' ἀνέμων κινεμένη λευκαίνεται. λευκαυνομένη δὲ διὰ τὴν πυκνότητα ψύξιν πηγνύται. καὶ ἔτιος ἡ χιών καταφέρεται. ἡ γὰρ χιών ἔδεν ἄλλό ἐστιν ἢ ὕδωρ ἡμιπαγές. ἔτι μὲν οὖν καὶ παρὰ τῷ σὺν καὶ ἱππῶ ὑγρὰ λεπτιωόμενα εἰς πομφόλυγας διὰ θερμότητα καὶ κίνησιν εἰς ἀφρόν μεταβάλλονται.

Εἰ δὲ τὸν λόγον ἐθέλεις μαθεῖν, ἔχαιεν οἱ κύνες μύονοι λυτῶσι κατὰ γὰρ τὸ θέρους, σαφὲς ἰδοὺ καὶ ἔτιος σοι παρόσκειται. λυτῶσιν οἱ κύνες ὅτε καὶ παρόληψιν τῆς ξηρᾶς κράσεως. φύσει δὲ εἰσι ξηροὶ, καὶ πλέον τοῖς καύμασι. θερμαινόμενα οὖν καὶ καταξηραίνόμενα ἐκπυρᾶται τὰ ἐν αὐτοῖς ὑγρὰ, κἀντεῦθεν δὲ τὴν ἄγαν ξηρότητα μαίνονται, καθάπερ οἱ φρενιτιῶντες. ὅθεν καὶ τὸ σίελον αὐτοῖς ἰσθδὲς γίνεται καὶ ξηρότερον. ὅτι δὲ ἐκπυρῶνται, δῆλον ἐκ τῆς ἀδμαίνεον πυκνῶς καὶ πυρῶδῃ τὰ ὅμματα ἔχειν, καὶ ὑπεργμῆνον τὸ σῶμα πρὸς ἑμψύξιν αἰέρος. λυτῶσι δὲ καὶ πάντες οἱ κύνες, ἀλλ' ὅσοι περ ἐν τέτοις ξηρότεροι. τινὲς δὲ φασὶ καὶ τὸν κύνα τὸ ἄστρον συμβάλλεσθαι κατὰ τινὰ ἀπόρροισιν τέτοις πρὸς τὴν λύσιν. λυτῆσαντες, καθάρησι Παῦλος ὁ Σινόπτης, καὶ βρῶσιν καὶ πόσιν ἀποσρέφονται. σίελον δὲ καὶ δαφιλὲς καὶ ἀφρώδεις ἀφῆσιν, καὶ ἄφωνοι γὰρ εἰσιν, ἀλλὰ καὶ ἄφρονες, ὥς μηδὲ τὴν οἰκίαν γνωρίζειν. ἐφορμῶσι δὲ κατὰ παντὸς χωρὶς ὑλακῆς, καὶ δάκνῃσι, καὶ δάκνοντες ἔδεν ὀχληρὸν παραχρῆμα φέρουσι, πλὴν ὅσον ὀδυλῶ τὴν ἐκ τοῦ τραύματος. ὕστερον δὲ πάθος ἐμποιοῦσι τὸ καλούμενον ὑδροφῶβιον. φόβουσι γὰρ τὸ ὕδωρ οἱ λυσσώδηκτοι, καὶ ὀρώντες αὐτὸ καὶ προσφερόμενοι. ἐνιοὶ δὲ αὐτῶν καὶ ὥσπερ κύνες ὑλακτῆσι καὶ δάκνῃσιν ἐπίοντες, καὶ δάκνοντες αἰτίοι τοῦ αὐτῶ πάθους κατέστησαν. ἡ δὲ τῆς συμπτώματος αἰτία, ἥνδ' ἄλλων εὐδηλὸς. κατεληφώς γὰρ ὁ ἰὸς τὰ μόρια πάντα καὶ αὐτὸν τὸν ἐγκέφαλον, ποιαῦτα φέρει συμπτώματα. τοῦ δὲ φοβεῖσθαι τὸ ὕδωρ τινὲς μὲν ἔφησαν διὰ τὴν ἀμετρον γίνεσθαι ξηρότητα, οἷα παντελῶς ἡλωτοειωμένης τῆς ὑγρᾶς οὐσίας. ὁ δὲ γε Ροῦφος μελαγχολίας αὐτοῖς εἶδος τὸ ποιοῦτον ἀπεφῆνατο γίνεσθαι, τοῦ ἰοῦ τὸν χυμὸν ἐκείνον μιμησαμένου, καθ' ὃν ἄλλα πεφοβῶνται. καὶ τί καὶ πολλὰ λέγειν; ὃν γὰρ ἔσπον ἐπὶ τῆς μελαγχολικῶν, οἱ μὲν ἄλογα ζῶα δοκοῦσιν εἶναι, κἀντεῦθεν τὰς ἐκείνων μιμουῦνται φωνάς. οἱ δὲ σκῆλη δοκοῦσιν εἶναι ὀσράκινα, καὶ τέτε καταγῆναι καὶ πάνυ δειλαίνονται. ἕτεροι τὸν Ἀτλαντα νομίζουσιν ἐπάνω πίπτειν αὐτῶν, καὶ ὅτε τὸ μέγα βοᾶν ἀναγκάζονται. ἔτι καὶ ἐπὶ τῆς λυσσώδηκτων ἐστὶν ἰδεῖν. ὁ γὰρ καὶ κύων ἰὸς, καθάπερ τις χυμὸς μοχθηρὸς, τὸν ἐγκέφαλον αὐτὸν κατασχών, φοβεῖσθαι ποιεῖ τὸ ὕδωρ αὐτοῦς. φοβουμένους δὲ τὸν δάκνοντα κύνα φωνάζουσαι, καὶ ἔτι ἀπεῖσθαι καὶ τελούσιν. ταύτην τοι καὶ σοφὸν τινὰ λυσσώδηκτον εἰσελθεῖν ἐν βαλανείῳ λέγουσι, καὶ ἰδόντα τὸν κύνα ἐν τῇ λεκάνῃ, καὶ μὴ καταπτοηθέντα, εἰπεῖν. τί κύνι κοινόν ἐστι καὶ βαλανείῳ; καὶ περὶ μὲν ταύτων ἔτιος.

Ἡ δὲ γε ἄρκτος σάρκα τίκει μῆτε τύπον, μῆτε μορφὴν ἔχουσαν. τῇ δὲ σῶματι λείχεσθαι ἄρδρα
Glyca Annal.

efficiunt albas. Vide quid mari accidat. Quum a ventis commovetur, albescit. Inspice ollas, quibus ignis subjicitur. Intuere humorem, qui est in aere. Agitatus a ventis hyberno tempore, colorem album accipit. Postquam aluit, ob frigus, quod est in aere, congelatur. ita nix delabitur. nam ea nihil est aliud, quam aqua semicongelata. Sic igitur & in apro ac equo humores minutas in bullas redacti, per calorem & motum in spumam convertuntur.

Quod si rationem ejus quoque rei nosse desideras, quamobrem canes soli æstivo tempore sint rabiosi: luculente id ipsum heic tibi declarabo. Rabies infestat canes propter siccatem temperaturæ incrementum. Sunt enim a natura sicci, eaque siccitas per æstus augetur. Itaque humores in eis incallescunt & paulatim exsiccati velut inflammantur. Hinc fit, ut nimia siccitatis causa in rabiem agantur: perinde atque illi, qui exivere de potestate. Quo fit, ut & salivam sicciorem, & venenatam habeant. Et inflammari eos, vel inde patet, quod frequentius anhelant, oculos habent flammeos, & os apertum, propter aeris refrigerationem. Nec rabies hæc canes omnes vexat, sed eos, qui sicciore sunt. Nonnulli volunt, fidus illud, quod canem dicimus, nonnihil quasi defluxu quodam ad horum infaniam conferre. Cæterum postquam hac rabie correpti sunt, quemadmodum Paulus Sinopenfis ait, tam cibum quam potum caverfantur. Simul largam spumeamque salivam emittunt, & in universum muti sunt, ac tantopere desipiunt, ut ne familiares quidem agnoscant, sed in quosvis absque latratu irruant, & quosvis mordeant. Hic morsus non continuo quidquam secum adfert ægrotudinis aut molestiæ, præter eum, qui ex ipsa re sentitur, dolorem. Verum deinceps morbus accedit, quem hydrophobium, ab aquæ metu, vocant. Nam qui a canibus rabiosis morfi sunt, aquam reformidant, sive illam intueantur, sive propius accedant. Nonnulli etiam canum more latrant, & alios aggressi mordent, quo morsu malum ipsum propagant. Cæterum quæ reliquorum symptomatum causa sit, patet. Nam quum venenum omnia membra, & ipsum adeo cerebrum occupavit:

hujusmodi symptomata secum adfert. At ejus rei, quod aquam metuant, causam aliqui nimiam ad siccitatem referunt, quasi prorsus ab humore sint abalienati. Rufus autem perhibet speciem melancholiæ quamdam eis accidere, nimirum veneno humorem illum imitante, ob quem alii alia metuant. Et quid multis heic verbis opus est? Quemadmodum enim in melancholicis uluvenire videmus, ut alii quidem animalia bruta sibi videantur esse, ac propterea voces eorum imitentur: alii se vasa esse testacea credant, & idcirco vehementer metuant, ne confringantur: alii supra se delabi Atlantem existiment, ideoque mirum in modum clament: ita consimile quippiam cernere licet etiam iis accidere, quos canes rabiosi momorderunt. Quippe venenum canis, seu noxius humor, eorum occupato cerebro, facit ut aquam metuant: in quo metu canis, a quo morfi sunt, imaginatio subit: eoque pacto ringuntur, & tandem cum morte vitam commutant. Perhibetur quidem aliquando philosophus quispiam, qui esset admorsus a cane rabioso, balneum ingressus, conspecto in pelvi cane, nihil exteritus dixisse: Quid cani commune cum balneo? Sed de his satis.

Urfus carnem gignit, quæ neque figuræ partus.

De canum rabie.

Paulus Sinopenfis. Vide Notas.

Hydrophobium ex morsu canis.

Rufus de hydrophobii causa. Edit. Paris. pag. 64. De melancholicorum demerita.

Quid cani cum balneo.

ram, neque formam habet. Verum deinceps ore lambens, articulos in ea efficit. Eiusdem catuli non lactantur uberibus, sed sugendo pedes suos augescunt. Et parit ante tempus urfa, quo cum mare congregiatur. Ipso in partu periculo non caret. Ideoque noctu parturiens, Ursæ sidus inspicendo observat, eoque pacto difficultatem partus mitigat. Vorax est admodum, quumque per hyemem in lustris suis sedet ac esurit, pedem lambendo se nutrit: quod quidem ei soli peculiare est inter animalia terrestria, sicut inter marina polypo.

De onagris. Quum onagri mares gignunt, exsecant eorum virilia, ne procreent. Et animal hoc siccissimum est, ideoque sitibundum. Quae

Psalm. 103. 11. de causa Davides, de aquis differens, ait:

Astutia vulpeculæ. Sument eas onagri sitis suæ restinguendæ causa. Vulpeculam nutrimenti laborantem inopia, supinam jacere tradunt, quasi si foret mortua, simulque anhelitum retinere. Quamobrem hac ipsa de causa distentam conspicatæ volucres, in eam se demittunt, velutique mortuam attingunt.

Rupicapra. Tum illa subito exiliens, quæ mortua credebatur, aves comprehendit atque devorat. Capra silvestris velocissimum animal est, & in rupibus degit. Quod si quis hanc venatorum persequatur, in cornua desilit, nec detrimenti quidquam accipit.

Nemefius in primo de philosophia. Scias autem, singulis animalibus, quemadmodum & Nemefius scripsit, indidisse Deum prudentiam quamdam naturalem, non discendo parabilem. Nonnullis versutias etiam dedit, quibus & præsentis infidias declinare, & præcavere futuras possint. Quorum rerum effectiones in brutis a

Edit. Paris. pag. 65. natura, non ratione proficisci, vel inde patet, quod specierum quarumvis animalia consimiliter hæc faciant, nec in tanta eorum multitudine operationum sit diversitas. Eodem modo nimirum & instituto species

Prudentiæ humanæ ac brutorum folletis discrimen. universa movetur. Solertia lepores omnes consimili utuntur, itemque lupi consimili vasfrutæ, consimili denique modo quilibet simius imitari solet: id quod in hominibus locum non habet. Sunt enim humanarum actionum rationes atque viæ propemodum infinitæ. Quippe rationis particeps natura libera sui que juris & spontis est, quo fit, ut homines universi eodem opere non occupentur, nec idem agant, quemadmodum in singulis brutorum speciebus usvenire videmus. Nimirum hæc a sola natura moventur, quæ autem a natura moventur, consimilia sunt apud omnes. E diverso quæ a ratione proficiscuntur actiones, aliæ sunt apud alios, neque necessario apud omnes eadem. Ovis idcirco sacris etiam in litteris pecus simplex minimeque subdolum dicitur, quod prudentiam quamdam peculiarem non habet, cuius adminiculo reperire pastum potumque possit, si nulum habeat, qui eam saginet. Rursus alia quædam animalia non pauca prope etiam humana absunt a prudentia. Quo in genere mihi terrestrem echinum, quem

Damascenus. erinaceum dicimus, fenestras hauriendi aeris causa suis in latebris geminas molientem adspice, quarum altera boreæ, austri altera flatus obstruat: tametsi ad huiusmodi machinationes, ut cætera quoque animalia bruta, solo naturæ ductu feratur. Nec enim bruta suo quodam arbitrato agunt, sicut & Joannes Damascenus tradit, quum a ratione destituantur: cuius participes naturæ voluntatem habent liberam naturaliter. Nam cur obsecro vi rationis præditæ forent, si pro

A λυποτελεί. ἀλλὰ καὶ οἱ σκύμνοι αὐτῆς ἐθιλάζουσι, μυζῶντες δὲ τὰς πόδας αὐτῶν ἐντεῦθεν αὐξάνουσι. τίκτει δὲ πρὸ τῆς καιρῆς, ἵνα τῷ ἄρρυνι συνέρχεται. ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ τίκτειν κινδυνεύει ἡ ἄρκτος. ἐν δὲ νυκτὶ ὠδίνουσα προσέχει τῷ τῆς ἄρκτου ἄστρον, καὶ ἔτι τίκτει ὀλίγῳ. πολυφάγος μὲν ἡ ἄρκτος ἐστίν. ἐν δὲ χειμῶνι παρακαθήμενὴ τῷ φωλεῷ, καὶ πεινώσα, λείχει τὸν πόδα, καὶ τρέφεται. μόνη δὲ αὕτη ἐν γῇ πάχει τῷτο, καὶ ἐν θαλάσῃ ὁ πολυπῆς.

Ἀλλὰ καὶ τῷ ἀνάγκῃ αἱ νομάδες ἐπειδὴν τέκωσιν ἄρρυν, τέμνουσι τὰ αἰδοῖα αὐτῆς, ἵνα μὴ σπερματίζωσι. κατὰ ξηρον δὲ ζῶν ὁ ἄναγκος, ἐφ' ᾧ ἐδιδάλεον. κατὰ δὲ τῷτο καὶ ὁ Δαβὶδ περὶ ὕδατων διεξιὼν ἔτι φησὶ.

B πρὸς δὲ ζῶνται ὄναγροι εἰς δίδαν αὐτῆς. λέγεται καὶ τῷ ἀλώπεκα βρωμάτων ἀπορῆσαι, ὑπὲρ πίπτειν ὡς νεκρὰν, καὶ φουσᾶσαι. καὶ ἐντεῦθεν διογκουμένῳ αὐτῇ ὁρῶντες τὰ πετεινὰ ἐπιβαίνουσιν αὐτῆς, ὥς νεκρᾶς ἀπύονται, ἐκπιδύσασα οὖν αἰφνης ἡ νεκρὰ, συλλαμβάνει καὶ κατεδίει αὐτὰ. Ἀλλὰ καὶ αἰγαγρος ταχυτάτον ἐστὶ ζῶν, καὶ παρὰ τοῖς κρημνοῖς δάγων. διακόμενον δὲ ἄλλεται κατὰ κεράτων, καὶ οὐ δαδᾶται.

Γίνωσκε δὲ ὅτι ἐκάσῳ τῷ ζῶν, κατὰ δὴ καὶ ὁ Νεμείσιος φησὶ, φυσικῶς, καὶ λογικῶς ἐνέθηκε σωεσιν ὁ Θεός. τοῖσι δὲ καὶ πανουργίας ἐνέβαλεν, ὑπὲρ τῆς καὶ τὰς ἐνέσώσας ἐπιβουλὰς ἐκκλίνειν, καὶ τὰς μελλούσας προφυλάττειν. ὅτι δὲ φυσικῶς τὰ

C τοιαῦτα καὶ λογικῶς ἐνεργοῦσι τὰ ζῶα, δηλον ἐκ τῆς κατ' εἶδος ἐκάσῳ ζῶν ὁμοίως ταῦτα ποιεῖν, καὶ μὴ διαλλάττειν αὐτῶν ἐν τῷ πλήθει τὰς ἐνεργείας. ἀλλὰ καὶ κατὰ μίαν ὁρμὴν ὅλον τὸ εἶδος κινεῖσθαι.

πᾶς γὰρ λαγῶς ὁμοίως τεχνάζεται, καὶ πᾶς λύκος ὁμοίως πανουργεῖ, καὶ πᾶς πίθηκος ὁμοίως μιμεῖται. ὅπερ καὶ ἐστὶν ἐπ' ἀνθρώπων. μυρία δὲ τῷ ἀνθρώπῳ πράξεων αἱ ὁδοί. ἐλδύδερρον γάρ τι καὶ αὐτεξέσιον τὸ λογικόν. ὅθεν καὶ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πᾶσιν ἔργον ἀνθρώποις, ὡς ἐκάσῳ εἶδει τῷ ἀλόγων ζῶν. φύσει γὰρ μόνη ταῦτα κινεῖται. τὰ δὲ φύσει κινούμενα ὁμοίως παρὰ πᾶσιν ἐστίν. αἱ δὲ λογικαὶ

D πράξεις ἄλλαι παρ' ἄλλοις, καὶ ἐκ τῆς ἀνάγκης αἱ αὐταὶ παρὰ πᾶσι. τὸ μὲν τοι πρόβατον δὲ τῷτο λέγεται, καὶ παρὰ τῇ γραφῇ ἁκακον, ὅτι σωεσιν ἰδίαν καὶ ἔχει, ὥστε νομάς εὐερίσκειν καὶ ποτόν, καὶ μή γε ὁ ποιμαίνων αὐτὰ. πολλὰ δὲ τῷ ζῶν ἐ σωεσιν ἀνθρωπίνης ἐγγύς ἐστι. καὶ ὅρα τὸν χερσαῖον ἐχίνον δύο κατασκευάζοντα ἐπὶ τοῦ φωλεῷ ἀναπνοᾶς, πρὸς τε τὸν πότον ἀντιπαρτέσας, καὶ τὸν βορρᾶν. εἰ καὶ φυσικῶς λόγῳ πρὸς τὰ τοιαῦτα τῷ ἀλόγων γένει κινεῖται, καὶ γὰρ αὐτεξού-

E σια τὰ ζῶα, κατὰ δὴ καὶ ὁ Δαμασκηνός. Ἰωάννης φησὶν, ὅτι μηδὲ λογικά. λογικῇ γὰρ πάσῃ φύσει καὶ τὸ αὐτεξέσιον πάντως ἐμπέφυκε δέλημα. εἰς τί γὰρ ἔχει τὸ λογικόν, μὴ αὐτεξουσίως λογισμένη; τὴν μὲν γὰρ φυσικὴν ὁρεξίν, καὶ τοῖς ἀλόγους ζώοις ὁ δημιουργὸς ἐνέσπειρε, πρὸς σύσασιν τῆς οἰκείας φύσεως ἀγοῦσαν ἀναγκασμέ-

νως αὐτὰ . λόγῳ δὲ ἀμοιρουῦται ἡ δύναμις
ταῖς ἀρεταῖς , ἀλλ' ἀγονταὶ ὑπὸ τῆς φύσεως
τῶν ὀρεξέων , ὅτε ἅμα ἡ ὀρεξις γένηται ,
δι' αὐτῆς καὶ ἡ πρὸς τὴν ἀρετὴν ὁρμή . καὶ
ἡ λόγῳ , ἡ βελῆ , ἡ σκέψις , ἡ κρίσις
κέχρηται . ὁ δὲν ἔτε ὡς ἀρετῶν μετιόντα
ἐπαινουῦται καὶ μακαρίζεται , ἔτε ὡς κα-
κίαν ἀπάττονται κολάζεται . ἡ δὲ λογικὴ φύ-
σις ἔχει μὲν καὶ φυσικῶν ὀρεξέων κινεμένων ,
ὑπὸ δὲ τῆς λόγῳ ἀγομένης τε καὶ ρυθμι-
ζομένης . τῆς γὰρ λόγῳ τὸ ἀποτέρημα ἡ
αὐτεξέσις ἐστὶ θέλῃσις , ὡς δὲ φυσικῶν
ἐν τῇ λογικῇ φαιμέν κίνησιν . διὸ καὶ ὡς
ἀρετῶν μετιόντα ἐπαινεῖται , καὶ μακαρίζε-
ται , καὶ ὡς κακίαν μετιόντα κολάζεται .

Εἰ δὲ καὶ τὸ ζῆλον , τίνας ἐνεκεν ,
αὐτὰ τε τὰ ζῶα καὶ ὁ ἄνθρωπος πόδας ἀρτίους
ἔχουσιν ; γινώσκῃς ὅτι καὶ τὸ μὴ ἀτάκτως ἀλλε-
θῆναι . ἔγωγε καὶ ἡ δὲ μὲν τῆς ἐνὸς ἐσάμηνος ὁ
ἄνθρωπος , ὡς περὶ πάλιν τὰ ζῶα καὶ δύο πο-
δῶν , ἡρέμα καὶ ἡ δὲ ἐτέρων ποιοῦνται καὶ βά-
δισιν . ὁπῶς ἀγαπῇ , τὸ ἔθος φύσις ἐπὶ τισὶ
γίνεται . ὅρα καὶ ὅτι τὰ λιβυκά θηρία τῆς μὲν
θέρας ἐπὶ πίει , ὅτε μάλιστα διψᾷ γίνεται .
χειμῶνος δὲ πίεισιν , ὅταν ἡ τὸν διψᾷσι . τῆς
το δὲ γίνεται πάντως καὶ τὸ μὴ γίνεσθαι ὕδατα
θέρας ἐν τῇ λιβύῃ . τῆς δὲ χειμῶνος καὶ τὸ
γίνεσθαι , πίει . ὁ γοῦν ἐκεῖσε εἴδεται , τῆς
το καὶ ἐν ἄλλοις τόποις τὰ ζῶα ταῦτα παραγινώ-
μῃ σαφῶς τὸ ἔθος . καὶ περὶ μὲν τῶν ἔργων .

Μετὰ δὲ ταῦτα , ἡγοῦμαι μετὰ τῶν ἡρώων
σαίμων παραγωγὴν , πλάττει καὶ ἄνθρωπον ὁ Θεός ,
ἐκτίθεισιν αὐτὸν ἐν τῇ παραδείσῳ : ἀλλὰ καὶ
ταῦτα ἀπόχρη ἀγαπῇ . εἰ καὶ καὶ λέγουσιν τινες ,
ὅτι μετὰ τῶν ἐβδόμῳ ἐκτίθει τὸν παράδεισον ὁ
Θεός , τῇ Μωσαϊκῇ δὲ ἰσορῶν ἐπὶ ὁμοίῳ , ἀλ-
λὰ πεπλάνηται ἀποφανῶς . ἀπὸ δὲ παροδοτι-
κῶς ἐπερχόμενοι , ἐκ ἐβδωμνικῶς τῶν
γραφῶν . καὶ ἄλλοι τί φησιν ὁ Θεόπτης
Μωσῆς . καὶ συνετέλεσεν ὁ Θεός πάντα ὅσα ἐ-
ποίησεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑκτῇ . ἐν δὲ τῇ ἐβ-
δόμῃ κατέπαυσεν ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ
ὡς ἡρέατο ποιεῖν . Οὐκοῦν εἰ μετὰ τῶν
ἐβδόμῳ ἐδὲν ὑπὸ τῆς μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι πα-
ρήγαγε , πῶς λοιπὸν ἐκτίθει μετὰ τῶν ἐβ-
δόμῳ καὶ παράδεισον ; εἰκοι μὲν ἡ γραφὴ λέ-
γειν , ὅτι μετὰ τῶν ἐβδόμῳ ἐκτίθει ὁ παράδει-
σος . ἀλλ' ἐκ ἔχει καὶ τὰ τῆς σκοποῦ , καθὼς
ὑποπίπτουσιν πολλοί . καὶ περὶ τῶν χρυσοῦ
ρήμων Ιωάννη ἐν τῇ εἰς τῶν ἑξαήμερον δωδεκά-
τῃ αὐτῆς ὁμιλίᾳ λέγοντι , ὅτι τῶν κατὰ
σωτομίαν ἰσορῶντων ἐμπαροδῶν ἀνακεφαλαίω-
σιν ποιεῖ ὁ Μωσῆς ὕστερον , ποιεῖται καὶ
φρονεῖν καὶ λέγειν τὰς ἀπλῆστέρως ἐποίησεν .
ἄλλως τε εἰ μετὰ τῶν ἐβδόμῳ , ὡς φασιν ,
ἐκτίθει ὁ παράδεισος , ἀνάγκη πᾶσα καὶ τὴν
ὑπὸ τῆς χοῆς πλάσιν τῆς Ἀδάμ , ὡς περὶ δὲ καὶ
τῶν ἀπὸ πλοῦρας τῆς Εὐας οἰκοδομῶν ,
μετὰ καὶ ἐβδόμῳ εἰπεῖν γεγενῆσθαι . τίνας
ἐνεκεν ; ὅτι καὶ ταύτην ὕστερον ὁ Μωσῆς , ἡγοῦμαι
Glyce Annal.

Περὶ πλά-
σεως τῆς ἀν-
θρώπου .

A voluntatis arbitrio ratione non uteren-
tur? Quippe naturalem appetitum opifex
rerum etiam brutis animalibus indidit ,
qui ad naturæ suæ conservationem ea ne-
cessario ducat . Quæ enim expertia sunt
rationis ducere non possunt , sed ab na-
turali appetitione ducuntur . Quo fit , ut
quum appetitus existit , mox & impetus
ad agendum cum eo conjunctus sit . Nec
enim vel ratione , vel consilio , vel confi-
deratione , vel iudicio utuntur . Qua ipsa
de causa nec ut virtutem colentia lau-
dantur & felicia prædicantur , nec ut ob-
noxia vitiis puniuntur . At natura parti-
ceps rationis , habet illa quidem appeti-
tum naturalem , quo impellitur : sed qui
a ratione ducitur , apteque dirigitur . Ni-
hil enim ratio præstantius habet , quam
quod voluntate libera sit prædita , quam
in natura rationis particeps motionem na-
turalem dicimus . Idcirco virtutem colens
laudatur ac pro beata ducitur , & confimi-
liter obnoxia vitiis puniuntur .

Quod si etiam scire cupis , quamobrem
tam animalia , quam homo pari numero pe-
des habeant : id propterea factum cognos-
cito , ne inordinate confuseque exsili-
rent . Nam hoc modo fit , ut dum homo uni , ani-
malia reliqua duobus pedibus insistant :
interim per alios paulatim progressio fiat .
In nonnullis animalibus , dilecte fili , con-
suetudo fit reapse natura . Nam animalia
mihi quæso Libyca intueri , quæ per æsta-
tem , quum maxime sitiunt , a potu absti-
nent : per hyemem , quum sitiunt minus , bi-
bunt . Id eam ob causam omnino accidit ,
quod Libya per æstatem aquæ labore in-
opia . Quapropter hyberno tempore a-
quam nauriunt , quum ejus copiam ha-
bent . Quumque sic iis in locis adfueve-
rint , etiam ad alias regiones delata mo-
rem suum retinent . Ac de his quidem
hactenus .

Cæterum post animalium terrestrium
creationem , Deus hominem fingit , ac in
paradiso collocat . Quo jam in loco ve-
lim animum mihi , dilecte fili , advertas .
Quamvis enim volunt aliqui , Deum post
septimum diem paradysum condidisse ,
inhære : manifesto tamen errant , ut qui
transitorie , non adhibita pervestigatio-
ne conveniente litteras sacras perlegant .
Ac vide mihi , quid spectator ille Dei Mo-
ses dicat : Absolvit Deus , inquit , die sex-
to cuncta , quæ fecerat : ac die septimo
ab omnibus operibus , quæ efficere cœpe-
rat , quievit . Itaque si post diem septi-
mum nihil omnino , quod antea non ex-
istisset , in ortum produxit : qui post diem
septimum paradysum condidit ? Videntur
quidem litteræ sacræ hoc modo loqui , ac
si post diem septimum paradysus conditus
fuerit : verum alius scopus est earum , de
plurium equidem sententia . Joannes Chry-
sostomus audiendus est tibi , qui in ora-
tione de sex dierum operibus x i i dicit .
Mosem eorum , quæ antea commemo-
rasset , summam brevibus deinde com-
plectentem , simplicioribus occasionem
præbuisse , ut hujusmodi opinionem ar-
riperent atque proferrent . Nam cætero-
qui , si post diem septimum , ut ipsi vo-
lunt , paradysus est conditus : omnino di-
camus necesse est , etiam Adami de pul-
vere formationem , itemque structuram
Evæ de Adami costa , post eundem se-
ptimum diem primum factam . Quam-
obrem istuc ? quia Moses hanc quoque
posterius , id est post diem septimum nar-
G ij

Edit. Paris.
pag. 66.

Ex consuetu-
dine natura.

Cor animalia
Libyca per hie-
mem , non æ-
statem bibant .

De hominis
creatione .

Quando para-
disus condi-
tus .

Gen. 2. 2.

Chrysostomus .

rat. Proinde reliquum est, paradysum ante Adamum esse conditum.

Damascenus.

Edit. Paris.
pag. 67.

Theodoretus.
Basilius.

Severianus.

Cur extra pa-
radysum crea-
tus homo.
Chrysostomus.

Gen. 2. 7.

pag. 68.

Nazianzeni lo-
cus.

Et audi obsecro, quid Joannes Damascenus in capite, quod de paradiso inscripsit, dicat. Quia Deus, inquit, hominem ex natura partim inadspicibili, partim adspicibili creaturus ad imaginem similitudinemque suam erat, quasi quemdam regem atque principem totius terrae, ac eorum, quae terra continentur; paradysum ei, veluti regiam quamdam praestruit, ut in eo beatam ac felicissimam vitam ageret. Itaque licet animadvertere, quod quum ante formationem Adami paradysum exstruxerit, manifesto sequatur, eum die sexto conditum a Deo fuisse; praesertim quum multo magis a septimo die, quemadmodum idem orator aureus tradit, creare desierit. Conserit ergo Deus tempore formationem Adami praecedente divinum illum paradysum in Edem, versus orientem solem. Nam de universa terra, quemadmodum & Theodoretus, & Basilius ille magnus, & Joannes Damascenus ajunt, selecto quodam versus orientem loco, qui Edem appellabatur, & conspicuus erat, universaque reliqua terra sublimior, in eo ipso paradysum conserit: uti nimirum delicatus esset, ac perpetuo floridus, quemadmodum Severianus inscripsit. Nam vocabulum Edem si velis interpretari, delicias significat. Heic hominem conditum Deus habitare voluit. Etenim in paradiso, quemadmodum perscriptum sacris est in litteris, eum collocavit. Hic autem dilecte fili, hoc etiam discimus, Deum ex alia terra conditum Adamum in paradysum collocasse. Qua de re quid sacris exstet in litteris, audi: Abegit, inquit, Deus Adamum ex paradiso deliciarum, ut terram, unde sumptus erat, co-leret.

Quamobrem vero extra paradysum format hominem, eumque deinceps in illum introducit? Ut hinc disceret, de Chrysostomi sententia, quanto ipsum honore Deus dignatus esset, quantam voluptatis fruitionem concessisset. Nam qui de ordine locoque infimo ad superiorem principemque transferuntur, norunt necessario, qui prius fuerint, & quo deinceps pervenerint. quae res non exiguum nobis latitanti parere consuevit. Fingit ergo Deus hominem propriis manibus, ut sacrae litterae loquuntur: Sumpto de terra pulvere Deus hominem formavit, & in ejus faciem spiritum vitalem inspiravit, ex quo animans effectus est. Ideoque non abs re animalia cuncta terrestria morti sunt obnoxia. Quippe de terra orta sunt ipsa cum anima, quemadmodum sacris in litteris est, dixisse Deum: Edat terra vitalem animam. Solus autem homo factus est immortalitatis ex eo particeps, quod animam per adflatum & inspirationem divinam, non e terra accepit. Nam in faciem ejus spiritum vitalem inspiravit, nimirum ipsam animam, intelligendi facultate praeditam. Nec enim dici potest, hanc de terra existisse. Persuadebit hoc tibi facile Gregorius ille Theologus, qui de hominis formatione sic ad verbum differit: Quum de materie crassa, quae jam existeret, corpus sumpsisset, eique spiritum ex semetipso indidisset, cujus appellatione nobis anima intelligentiae vi praedita & imago Dei venit, hominem in ortum producit. Idcirco velim animadvertas, quod quum anima intelligentiae vi ornata per inspirationem homini a Deo fuerit insita, illa ipsa etiam de causa immortalis sit. At brutorum anima jussu

Α μὴ ἔβδόμεν, διημέρους εὔρηται. πρὸ τῆς Ἀδὰμ λοιπὸν ὁ παράδεισος.

Καὶ ἀκριτέ φησιν ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης ἐν τῇ περὶ παραδείσου κεφαλῇ αὐτῆς· ἐπεὶ δὲ ἐμελλεν ὁ Θεὸς εἶ ἀοράτῃ τε καὶ ὁρατῇ φύσεως πλασθεῖν τὸν ἄνθρωπον κατ' εἰκείαν εἰκόνα τε καὶ ὁμοίωσιν, ὡς περ τινὰ βασιλεῖα ἄρχοντα πάσης τῆς γῆς καὶ τῆς ἐν αὐτῇ, ποικιλοφύτων αὐτῷ οἶον τι βασιλείου τὸν παράδεισον, ὡς ἐντεῦθεν αὐτὸν μακαρίαν καὶ παρολβίαν ἔχειν ζωῆς. πρόσσεχε οὖν, ἐπειδὴ ᾧ, ὡς εἴρηται, πρὸ τῆς πλασθῆναι τῆς Ἀδὰμ, κατέστησεν αὐτῷ τὸν παράδεισον, εὐδηνλον πάντως, ὅτι ἐν τῇ ἑκτῇ ἡμέρᾳ καὶ τῶτον ἐφύτλινεν ὁ Θεός, εἰς τὴν ἑκτὴν πρὸ τῆς Ἀδὰμ τὸν θεῖον παράδεισον καὶ ἀναπλάσας ἐν Ἐδέμ. εἰς ἀπάσης γὰρ τῆς γῆς, ὡς περ φησὶ Θεοδώριτος, ὁ μέγας τε Βασίλειος, καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης τόπον τινὰ καὶ ἀνατολῆς ἐκτεταμένον, ὀνομαζόμενον μὲν Ἐδέμ, ἐν περὶ ἧς καὶ κείμενον, καὶ πάσης τῆς γῆς ὑψηλότερον, φυτοῦν ἐν αὐτῇ τὸν παράδεισον, ὡς ἐντεῦθεν τρυφὴν οἶον αὐτὸν εἶναι καὶ θαλερὸν εἰσαεῖ, κατὰ φησὶ Σεβηριανός. τρυφὴν γὰρ ἡ Ἐδέμ ἐρμηνεύεται. ἐν ᾧ δὴ, τιμῆσαι βουλευθεὶς γεγνησὶ τὸν ἄνθρωπον, ἵνα ἔσται οἰκεῖν ὁ Θεός. εἰς ἔπειτα ᾧ, φησὶν, αὐτὸν ἐν τῇ παραδείσῳ. ἀλλ' ἐντεῦθεν ἀγαπῶν καὶ τὸ μανθάνοντι, ὅτι εἰς ἑτέρας μὲν ἐπλάσας γῆς τὴν Ἀδὰμ. μετὰ δὲ ταῦτα ἐν τῇ παραδείσῳ ἔθετο. καὶ ἀκριτέ φησιν ἡ γραφή, καὶ ἐξαπέσειλεν ὁ Θεός τῃ Ἀδὰμ ἐν τῇ παραδείσῳ τὴν τρυφὴν, ἐργάζεσθαι καὶ γῆν εἶς ἡς ἐλήφθη.

Διατὶ δὲ, καὶ τίνος ἐνεκεν, ἔξω τῆς παραδείσου πλάττει τὸν ἄνθρωπον ὁ Θεός, εἰς ἑπὶ εἰσαγεῖ αὐτὸν ἐν αὐτῇ; ὡς μαθεῖν ἐντεῦθεν αὐτὸν, ὡς ὁ χρυσορρῖμων Ἰωάννης φησὶν, ὅστις ἠξίωτο παρὰ Θεοῦ τὴν τιμὴν, καὶ ὅσην παρ' αὐτῆς ἡ ἀπόλαυσις αὐτῇ ἐχαρίζετο. ὅρα γὰρ ὅτι εἰς οἱ εἰς ἐλαχίστης τιμῆς ἐπὶ τῇ ἀνατῇ καὶ πρῶτῳ ἀναβιβασμένοι, οἵδασιν εἰς ἀνάγκης τίνες πρῶτον ἦσαν, καὶ ἅπα κατὰ φύσιν ὕπερον. ὁ δὴ καὶ μικρὰς ἀγαλλιάσεως γίνεται πρόξενον. πλάττει μὲν οὖν, ὡς εἴρηται, τὴν ἰδίαν χερσὶ τὸν ἄνθρωπον ὁ Θεός, καὶ ἔλαβε ᾧ, φησὶ, χουὶ ἀπὸ τῆς γῆς ὁ Θεός, καὶ ἐπλάσας τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρῶτον αὐτῆς πνοὴν ζωῆς. καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζωσαν. εὐλόγως οὖν τὰ μὲν χερσαῖα πάντα θνητὰ τυγχάνει. ἐξῆλθε γὰρ, φησὶν, ὑπὸ τῆς γῆς σὺν αὐτῇ τῇ ψυχῇ. ἐξαγαγέτω γὰρ, φησὶν, ἡ γῆ ψυχὴν ζωσαν. ὁ δὲ ἄνθρωπος μένος ἀθανασίας μετέθηκεν, ὅτι καὶ τὸ θεῖον εἰμωσύματος, καὶ ἀπὸ γῆς, ἔλαβε τὴν ψυχὴν. ἐνεφύσησεν γὰρ, φησὶν, εἰς τὸ πρῶτον αὐτῆς πνοὴν ζωῆς. αὐτὴν τὴν νοερὰν διλονότι ψυχὴν. Οὐδὲ γὰρ ἀπὸ γῆς αὐτὴ, καὶ πείθε τῷ θεολόγῳ Γρηγορίῳ περὶ τῆς τῆς ἀνθρώπου πλάσεως οὕτω κατὰ ῥῆμα διεξιόντι. καὶ παρὰ μὲν τῆς ὕλης λαβὼν τὸ σῶμα ἡδὴ πορῶσάσης, παρ' αὐτῆς δὲ πνοὴν ἐνδεῖς, ὁ δὴ νοερὰν ψυχὴν Θεὸς οἶδεν ὁ λόγος, παράγει τὸν ἄνθρωπον. πρόσσεχε οὖν. ἐπειδὴ γὰρ ἡ νοερὰ ψυχὴ δι' εἰμωσύματος τῷ ἀνθρώπῳ ἐντείνεται παρὰ Θεοῦ, διὰ τὰ καὶ

ἀθάνατος ἐσιν. ἡ δὲ τῇ ἀλόγων ζώων ψυχὴ ἀπὸ γῆς ἐξελεῖσθαι κατὰ τὴν θείαν φωνὴν, γεώδης ἐστὶν. ἡ δὲ τῆς θνητῆς καὶ περὶ μὲν τῶν ἄλλων.

Αναγκαῖον εἶδεναι σε, ἀγαπητέ, καὶ τί φησιν ἐπὶ τοῖς ὅτι γλῶτταν χρυσῆς. καὶ τὰ μὲν τετράποδα ποιοῦν ὁ Θεός, ὅμως μὴ τῶν σωμάτων καὶ τῆς ψυχῆς παρήγαγε. τὴν δὲ ἀνθρώπου πλάττων, πρῶτον κατασκευάζει τὸ σῶμα ὡς ὄργανον, καὶ τότε τὴν ψυχὴν δημιουργήσας ἐθηκεν. καὶ ὅτι δέλει τὴν ψυχὴν παρεῖναι τῇ δημιουργίᾳ, ἵνα μὴ καυχήσῃται ὡς συνεργὸς τοῦ Θεοῦ. πόσους οὖν ἐνεφύσησεν γὰρ, φησὶ. τέττις τὸ σῶμα τῶν ἀπὸ τῆς γῆς ἡ βελήθη καὶ προσέταξε ζωτικὴν ἔχειν δυνάμιν, ἥ τις ἐγένετο τὸ ζῶον εἰς ψυχὴν ζῶσαν, ἥτοι ἐνεργῶσαν, καὶ τὴν αὐτὴν τέχνην δεκνύσαν διὰ τὴν μελῶν κινήσεως. καὶ ἀγαπητέ, συγκαταβάσεως ταῦτα τὰ ῥήματα, ὡς περ οὖν καὶ τὸ ποιήσωμεν ἄνθρωπον. μὴ γὰρ βελήθη ὁ Θεός δεῖται καὶ σκέψεως; ἀλλὰ τῇ προσημασίᾳ τῶν ῥημάτων ἐνδείξασθαι βέβαιον ἡμῖν τὴν ὑπερβάλλουσαν τιμὴν, ἥς ἀξίεται παρ' αὐτοῦ ὁ πλαστεργέτης. ποιεῖ τοίνυν τὸν ἄνθρωπον καὶ τὴν νεκρὰν εἰκόνα, ὡς ὁ χρυσὸν ῥήμων φησὶν. ἐκεῖτο γὰρ τὸ σῶμα τλῆμαυτα νεκρὸν, τὸ κινουῦντος αὐτοῦ δεικνύον. ἐπειτα φησὶ. καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς. ταῦτα μὲν οὖν ὁ θεοτάτος Ἰωάννης ἐλεγε, καὶ λίαν διμετόδως, ἐν τῇ ἑστῇ τῶν λέγοντας αὐτὸν, ὅτι τὰ Ωριγένης φρονεῖ.

Απὸ τοῦ τῇ θαληφθέντων ῥημάτων ἀνασπᾶν εἰς τὸν ὁρόν. ῥίζον τὴν προῦπαρξιν τῆς ψυχῆς, ἢ ὁ μεταυφραν Ωριγένης ἐδόξαζε. καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς. ἀλλ' ἐνταῦθα τὸ, ἐνεφύσησε, τινὲς ἀκρίτως, καὶ μὴ λογισάμενοι τὴν λέξεων παχύτητα, καὶ ὅτι δι' ἐτέρων ἑτέρα παρῆλθον ἡ γραφή, ἐνόμισαν τὴν ψυχὴν εἰς τὴν μετέχουσαν τῆς αὐτῆς τοῦ Θεοῦ. ἀλλ' ἐσφάλησαν τῇ σκοποῦ. εἰ γὰρ τῶν δώσωμεν, εὐρεθείη ἂν ὁ Θεός αὐτὸς αὐτὸν ἐν τῇ γέννησι καλῶν τῆς πυρός, εἴγε κατὰ τὸ ἱερὸν γράμμα σὺν τῷ σῶματι τὴν ψυχὴν ἐκείσε παραδίδωσιν αἰωνίως καλῶν. μὴ φοβηθῆτε γὰρ, φησὶν, ἀπὸ τῆς ἀποκτείνοντος τὸ σῶμα, καὶ τὴν ψυχὴν ὑμῶν μὴ θνήσκουσιν ἀποκτείναν. ἀλλὰ φοβηθῆτε τὴν δυνάμειν τοῦ σῶματος καὶ ψυχῆς ἐν γέννησι ἀπολέσαι. τὸ μὲν οὖν ἐμφύσημα μὴ μεταβλήθῃ εἰς ψυχὴν, ἐδημιουργήσῃ ψυχὴν. ὡς περ οὖν καὶ ἡ χεὶρ γράφει μὲν γράμμα, καὶ μεταβάλλεται δὲ ὁμοῦ εἰς γράμματα.

Οὐα λοιπὸν νοουεχῶς. τὸ γὰρ ἐνεφύσησεν ἐνταῦθα εἶπεν, ἵνα σὺ τῇ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ δημιουργὸν ὑποδείξῃ τῷ ἀνθρώπῳ καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. φησὶ γὰρ καὶ εἶπεν ὁ Θεός. ποιήσωμεν ἄνθρωπον. Ἐλαβὼν ὁ Θεός χροὺ ἀπὸ τῆς γῆς ἐπλασε τὸν ἄνθρωπον. τίς ὁ εἰπὼν; ὁ πατήρ. καὶ τίς ὁ λαβὼν; ὁ υἱός. ἵνα τοῦ μὴ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀλλότερον φαίνεται τῇ ἀνθρώπῳ δημιουργίας, τὴν, ἐνεφύσησε, λέξιν καὶ πάντοτε θαυμασίως παρεῖληψε, δι' αὐτῆς ὑπεμφανῶν, ὡς εἶρηται, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ ὅτι τῆς τῆς παναγίου πνεύματος χάριτος, ὡς ὁ θεοτάτος φησὶ Κύριλλος, μέτοχος ὁ ἄνθρωπος τλῆμαυτα παρήγαγε, καὶ ἡ παράβασις ὑπερὸν τὴν τοιαύτην ἡμαυρώσε δαρεῖν, καὶ σὺν ἔχειν. ταῦτα τοι καὶ ἀνασας ὁ Κύριος ἐν νεκρῶν, ἐνεφύσησε τοῖς μαθηταῖς, καὶ εἶπε. λάβετε πνεῦμα ἅγιον. καὶ γὰρ ἡνέχετο καὶ αὐτὸς ἡμᾶς ὑποδείξαι τῇ παναγίου μετέχοντας πνεύματος. ὁ δὲ καὶ τὴν ἡμέραν ἐμφύσῃ τῇ βαπτισμένῳ ὁ ἱερεὺς

A divino exorta de humo, terrestris est, ideoque morti obnoxia. Et de his quidem hoc modo dictum esto.

Scire autem debes, quid hac in parte Chrysostomus quoque tradat. Quum be-
stias, ait, quadrupedes conderet Deus, una cum ipsis corporibus animas etiam proferebat: hominem vero formans, primum corpus, ut instrumentum, fabricat: deinde illi animam conditam indit. Nec enim creatura perficit animam, ne Dei se adjutricem gloriari possit. Igitur animum adverte. Inspiravit, inquit, hoc est, corpus illud e pulvere factum, hoc amplius adsequutum est, ut vim quamdam vitalem haberet, quæ vis huic animali facta est in animam vivam, hoc est, efficaciter agentem, ac per membrorum motum artem suam demonstrantem. Atque hæc verba proferuntur a Deo, nostrum ad captum se demittente: sicut & illa, faciamus hominem. Non enim ulla vel deliberatione, vel consideratione Deus indiget: sed hac illorum verborum forma nobis indicare vult immensum honorem, quo dignatur illum, quem formabat. Itaque creat hominem, respectu imaginis mortuæ, quemadmodum Chrysostomus loquitur. Corpus enim jacebat quasi mortuum, e-
gens motore. Deinde ait: Spiritum vitalem in faciem ejus inspiravit. Hæc a divino viro perquam recte ordineque dicuntur, resutante quosdam, qui eum Origenicas opiniones sectari dicerent.

Nam verbis indicatis quasi radicibus peccatorem illam animarum existentiam evertere videtur, quam delirus Origenes tradebat. Cæterum in hisce verbis, Spiritum vitalem in faciem ejus inspiravit, quidem audita inspirationis voce, nec vocabulorum expensa crassitie, quodque aliis alia litteræ sacræ significare consueverint: animam esse divinæ participem essentia putarunt. Sed plurimum a scopo aberrant. Nam id si largiamur, Deus ignea semetipsum gehenna punire deprehenderetur, quum de sententia sacrarum litterarum animam una cum corpore perpetuis istis suppliciis multandam tradat. Sic enim ait: Ne formidaveritis eos, qui corpus interficiunt, cum animam vestram interficere nequeant: sed eum potius formidate, qui & animam & corpus in gehenna perdere potest. Itaque spiraculum illud in animam commutatum non est, sicut & manus litteras scribit, quum nihilominus manus maneat manus, & litteræ sint litteræ.

Ac prudenter heic mihi, quæ dicantur, respice. Positum est enim hoc in loco verbum inspirandi, ut cum patre ac filio spiritus etiam sanctus hominis opifex esse demonstraretur. Sic enim perscriptum est: Dixit Deus, Faciamus hominem. Sumptoque de terra pulvere Deus hominem formavit. Quis est ille, qui dixit? Pater. Et quis pulverem sumpsit? Filius. Itaque ne spiritus sanctus ab hominis creatione removeretur, & excluderetur, verbo inspirandi præclare usus est: per illud ipsum, uti diximus, spiritum sanctum commonstrans atque denotans, quodque gratia spiritus sancti participes homo tum conderetur, quemadmodum Cyrillus loquitur, tametsi deinceps mandati divini transgressio donum hoc obsecravit atque confudit. Hanc ob causam Dominus, quum ex mortuis resurrexisset, rursum discipulos adflavit, & dixit: Accipite Spiritum sanctum. Nec enim ferre poterat, ut non de integro sancti spiritus participes esse declararemur, quem etiam hodie sacerdos ei qui baptizatur, adflat: quasi

Chrysostomus.

Chrysostomus a quibusdam calumnias per- titus.

Ille illud. Vide Notat.

Matth. 10. 28. Edit. Paris. pag. 69.

Trinitatis in- dicatio.

Cyrillus.

vita restituens ejus animam, ex Adami transgressione mortuam.

Verum enimvero ad seriem orationis institutam revertamur. Nostra, inquam, eaque verior opinio de corporis cum anima conjunctione, citra medium ullum ab ipso Deo proficiscitur. * Ideoque dicimus his inter se copulatis, animal unum, idemque compositum, existisse: quæ quidem est illa personalis unitio, nimirum existens utrinque naturarum diversarum in unum concursus. quam rem Chrysostomus admirans: Quoniam, inquit, pacto in alvo matris formatur homo? qui subito anima divinam similitudinem referens existit una cum corpore? Qui extranea semet efferunt sapientia, quum formatorem hominis ignoraverint: etiam necessario in ipsa ejus formatione aberrarunt. Est igitur e terra pulvis, quum anima fit a Deo profecta. Quod quidem indicare verbis his litteræ sacræ volunt: Spiritum vitalem in faciem ejus inspiravit, ex quo animans effectus est. Quibus ex verbis, si animum advertas, perspicue colligitur, unam esse animam, diversis facultatibus præditam. quo fit, ut per universum se corpus didat, & ratione modoque consentaneo membris singulis applicetur. Ac pars quidem ejus illa, quæ vim irascendi continet, sedem suam in corde fertur obtinere: altera vero, qua concupiscimus, in jecinore: tertia, quæ rationis facultas est, in cerebro sita, per id omnibus sese declarat.

Edit. Paris.
pag 70.

Apollinari
dogma.

Sunt etiam nonnulli, quorum est in numero Apollinarius, antistes Laodiceæ, qui animas in homine duas esse tradunt. Volunt enim peculiariter & seorsum esse partem vitæ nostræ brutam ac rationis expertem, velut animam quamdam minime rationalem, quæque ne pars quidem sit rationalis animæ. Id primum ex eo statuunt, quod hæc peculiariter ac seorsum in brutis etiam reperiatur. de quo consequi volunt, esse ipsam perfectam, non partem alterius. Deinde propterea, quod maxime sit absurdum, animæ rationalis partem esse id, quod rationis expertis sit, atque brutum. Sic hi duas in homine animas sua quidem opinione constituunt. Verum per litteras sacras refutantur, quarum hæc verba sunt: Homo factus est in animam vivam. (Non enim ajunt, in animas: sed in animam vivam.) Doctissimus etiam Plotinus ille, quem Laodicensis Apollinarius sequutus est, hominem de tribus hisce tradit existere: nimirum mente, anima, corpore. Quæ ipsa in opinione consimiliter fallitur. Mens enim, ut magnus ille Basiliius inquit, ejusdem est cum anima naturæ: quodque corpori oculus est, hoc mens est animæ. Nam quæ pars animæ purior est ac principalior, ea mens appellatur: sicut hominis animæ vi prædita dicitur, haud dubie propterea quod mentis sit particeps.

Plotinus

Basiliius

Hinc exorsus divinus ille Basiliius noster, hæc porro de anima commemorat. Duplicem ego facultatem animæ statuo, quum ipsa sit una & eadem. Harum altera corporis est, nimirum vitalis: altera, contemplatrix rerum, quam & intelligentem vocamus. Vitalem quamdiu conjuncta corpori est anima, propter ipsam temperaturam horum naturaliter, non ex electione suppetat. Contemplatrix facultas in electione consilioque positum motum habet. Hæc divinus etiam Maximus ille declarans, illam animæ partem, quæ purior est, adfectionem expertem ac indivisibilem esse dicit, resque mentis intelligentia tantum com-

Maximus

A ζωογονῶν ὥςπερ ἡ αὐτὴ ψυχὴν νεκρωμένῳ ἥδὴ τῷ Ἀδὰμ παραπτώματι.

Ἀλλ' ἐπὶ τῇ ἀκολουθίᾳ τῶν λόγων αὐτοῖς ἐπαυτέον. (ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρῶτον αὐτὴ πνοὴ ζωῆς.) ἡ μὲν οὖν ἡμετέρα καὶ ἀληθεύσα δόξα περὶ τὸ εἰς τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς ἐνώσεως, ἀπλὴ τίς ἐστι σαφής. τὸ μὲν γὰρ σῶμα ἐκ χοῆς. ἡ δὲ ψυχὴ ἀμέσως ἐκ Θεοῦ παράγεται. καὶ ἐντεῦθεν καὶ ἀλλήλων συναπτομένων ζῶον ἐν συνῳδίᾳ γίνεται. Ἐπὶ τούτοις ἡ κατ' ὑπόστασιν ἐνώσις, ἡ ἀμφὶ παρῆτος τῆς ἐπερσιῶν κατ' αὐτὸν συνδρομὴ. Ὁ δὲ καὶ θαυμάζων ὅτι γλῶτταν χρυσῆς ἔλεγε. πᾶς ἐν μήτρᾳ ὁ ἄνθρωπος διαπλάττεται; καὶ πῶς ἀθρόον ἡ θεωρεῖλος ψυχὴ τῷ σώματι συμπαρυφίστα; οἱ δὲ γε σοφία τῇ ἐξωθεν ἐγκαυχώμενοι ἐπειδὴ τῇ ἀνθρώπῃ πλάσιν ἡ γνῶσιν, καὶ περὶ τῇ πλάσιν αὐτῇ ἐξ ἀνάγκης ἐσφάλησαν. ἀπὸ γῆς μὲν οὖν, ὡς εἴρηται, ὁ χοῆς, ἐκ Θεοῦ δὲ ἡ ψυχὴ. Ἐπὶ τούτοις ὁ φησὶν ἡ γραφή. καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρῶτον αὐτὴ πνοὴ ζωῆς. καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν. πρὸς σεχεῖ οὖν. ὁ δὲ οὖν γὰρ ἐντεῦθεν ὅτι μία τίς ἐστι ἡ ψυχὴ διωάμεις ἔχουσα διαφορὰς. ἄθρον καὶ διαπαντὸς μὲν δέχεται τὰ σώματος, ἐκαστοὶ δὲ μορίᾳ καταλλήλως ἐφάπτεται. αὐτὴ καὶ τὸ μὲν θυμικὸν αὐτῆς ἐν τῇ καρδίᾳ λέγεται ποιεῖσθαι τὸ αἰκῆσιν. τὸ δὲ ἐπιθυμητικὸν ὁμοίως ἐν τῇ ἥπατι. ἡ δὲ λογικὴ αὐτῆς δύναμις αὐτὴ κατὰ πτομένην τὴν ἐγκεφάλῳ, δι' αὐτὴν τοῖς πάσιν ἐπιλαμβάνει καὶ δέκνυται.

Καὶ τινες μὲν, ὡς εἰς ἐστὶ καὶ Απολλινάριος ὁ τῷ Λαοδικεῖας ἐπίσκοπος, δύο δοξάζουσιν ἐπὶ τῷ ἀνθρώπῳ ψυχὰς. κατὰ εἰσὶν αὐτῇ ὅτι εἶναι λέγουσι τὴν ἀλογίαν, αὐτὴ δὲ ἡ ἀλογώτερον μέρος τῆς ψυχῆς ἡμῶν, ὡς ἀλογον ψυχῇ ἔσθαι, καὶ ἡ μέρος τῆς λογικῆς. Πρῶτον μὲν, ὅτι κατὰ εἰσὶν αὐτῇ ἐν τοῖς ἀλόγοις ζῴοις εὐρίσκειται. ὅτι οὐ δὴλον, ὅτι τελεία τίς ἐστι, καὶ ἡ μέρος ἀλλῆς. εἰδ' ὅτι τῇ ἀποπνεύσει εἰς τῆς λογικῆς ψυχῆς μέρος εἶναι τὸ ἀλογον. ἀλλ' ἐπὶ μὲν ἄνω δύο δοξάζουσιν ἐπὶ τῷ ἀνθρώπῳ ψυχὰς. ἐλέγχονται δὲ τῇ λογισθείᾳ γραφῇ. καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν. ἀλλὰ καὶ Πλατὼν ὁ σοφός, ὃς δὲ καὶ Απολλινάριος ὁ Λαοδικεῖς ἠκολούθησεν, ἐκ τειῶν λέγει συνεσπέναι τὸν ἄνθρωπον, ἐκτε νοῦς καὶ ψυχῆς καὶ σώματος. ἀλλὰ κατὰ αὐτὰ πεπλάνηται. ὁ γὰρ νῦν, κατὰ φησὶν ὁ μέγας Βασίλειος, ταυτοφύης ἐστὶ τῇ ψυχῇ. καὶ κατὰ περὶ ὁφθαλμὸς ἐν σώματι, ἔτω καὶ ὁ νῦν ἐν αὐτῇ τῇ ψυχῇ. τὸ γὰρ καθαρώτερον καὶ κυριώτερον μέρος αὐτῆς, νῦν ἐπονομάζεται καθὼς δὲ καὶ νοερά λέγεται ἡ τῷ ἀνθρώπῳ ψυχὴ, τῇ μεθέξει πάντως αὐτῇ τῷ νοῦς. Καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν.

Ἐντεῦθεν οὖν ὁρμώμενος ὁ θαλασθεὶς θεὸς ἀνὴρ, ἐπεὶ ψυχῆς καὶ πᾶσι δέξεισι διττῶν ἔχω γε οἶμαι τὴν δυνάμιν τῆς ψυχῆς εἶναι μίαν καὶ τῆς αὐτῆς ὑπαρχούσης. τὴν μὲν, τῷ σώματος ζωτικῇ. τὴν δὲ ἐτέραν, τῇ ὄντων θεωρητικῇ, ἢ δὲ καὶ νοεράν ὀνομάζομεν. ἀλλὰ τὴν μὲν ζωτικὴν δυνάμιν, ἐπεὶ συγκράται τὸ σῶμα, ἡ ψυχὴ φυσικῶς δὲ τὴν συγκράσιν ἐκ ἐκ προαιρέσεως χορηγεῖ. ἡ δὲ θεωρητικὴ δυνάμεις ἐν προαιρέσει τὴν δυνάμιν ἔχει. ταῦτα μὲν οὖν καὶ ὁ θεότατος ἐπεξηγούμενος Μάξιμος, τὸ μὲν τῆς ψυχῆς, ὁ δὲ καὶ καθαρώτερον, ἀπαθὲς φησὶ καὶ ἀμέριστον,

νοητῶς τὰ νοητὰ διανοούμενον . τὸ δὲ τῆς ψυχῆς παθη-
τὸν καὶ μειζόν . ὃ δὴ καὶ ταῖς αἰσθήσεσι μειζόμενον ,
συναλγεί μὲν ἀλγυνόμενον τῷ σώματι . ἡδυνόμενον
δ' αὖ συνηδυνείται . συμφύεται γὰρ , ὡς εἴρηται , ἡ
ψυχὴ , κατὰ δὴ καὶ ὁ Νύσσης φησὶ , ὅτι τῶν σωματικῶν
αἰσθήσεων πρὸς τὰ ἡδέα τὰ βίη . τῇ γὰρ ἐχρὸς τῆς
ὑλῆς ἔχῃ τῶν ὀφθαλμῶν ἐπιτέρπεται . καὶ τῇ ἀκοῇ
πρὸς τὰ ἡδέα τῶν ἀκουσμάτων τὴν ῥοπὴν ἔχει .
καὶ τοῖς λοιποῖς ἐμοίως ἐκάστη τῶν αἰσθήσεων
συνδρατίθεται . καὶ τὸτο καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης
ἔλεγε , τὸ ἀλογώτερον μέρος τῆς ψυχῆς παθητὸν εἶ-
ναι καὶ ὀρεκτικόν . καὶ αὐτὸς , ἡ ψυχὴ παθητὴ ἔσται ,
τὸ σώματος τεκνομένη , αὐτὴ μὲν ἐκτενέται , κα-
τὰ δὴ καὶ τὸ σῶμα , συναλγεί ὅμως καὶ συμ-
πάχει τῷ πάχοντι . ἐνδὲν τοι καὶ κοιναὶ μὲν ἡδὺ-
ναι ψυχῆς καὶ σώματος , αἱ ἀπὸ τῶν συναφειῶν καὶ
τῶν ἐδωδύμων γινόμεναι , ὡς ὁ δὲ ἀληθεύς ἐφη δεῖος
ἀνὴρ . αἱ δὲ ἀπὸ τῶν μαθημάτων ἰδίᾳ μόνῃς εἰσι
τῆς ψυχῆς , μόνῃ δὲ σώματος ἡδονὰς ἐκ αὐτῆς
εὐρὴ ποτε . ὅτι δὲ καὶ παθητὸν μέρος κέκμηται ἡ
ψυχὴ , δι' ἐκ συμπαχεί τῷ σώματι πάχοντι , καὶ
τεῦθεν ἀδύναται ἐκλυπεῖται , καὶ τὰ λοιπὰ πά-
θη δέχεται , οἷς μετὰ τὴν ἀμαρτίαν περιέπεσε ,
δῆλον ἔστι ὅτι ὁ Κύριος ἔλεγε . καὶ ἡ ψυχὴ μετὰ
τὰρακται . συνεχώρηται γὰρ τῇ ἀγία αὐτῇ ψυχῇ ,
κατὰ δὴ καὶ τῷ σώματι , πάχειν ἐστὶν ὅτε τὰ ἰ-
δία . καὶ τῆς κενώσεως μέτρον τετήρηκεν ἀπαρταχῆ ,
ὡς ὁ θεοτάτος ἐφησε Κύριλλος . τὰ πάθη καὶ ὅ-
ταῦτα , ἡγουν ἡδονὴν καὶ λύπην καὶ ἀδύνατον προηγου-
μένης ἐμφορῇ τῇ τῶν ἀνθρώπων φύσει καταρχὰς
συνεκτισθῆσαν , ἀλλ' ὡς ὁ θεοτάτος φησὶ Μάξι-
μος , ὕστερον ἐπεισέχθη ταῦτα διὰ τὴν τελειότητος
ἐκπτώσιν , τῷ ἀλογώτερον μέρει προσφύεται τῆς
φύσεως . τῶτοις μὲν οὖν ἀκολουθῶν καὶ ὁ μέγας
διέξεισι Βασίλειος , λέγων . σκόπει τίς ἡ ἁπλοῦς
σαρκὸς πρὸς ψυχὴν ἐπαινήσα συμπαθεῖα . πῶς
δέχεται μὲν τὴν ζωὴν ἐκ τῆς ψυχῆς τὸ σῶμα ,
δέχεται δὲ ἀλγυνόμενον ἀπὸ τοῦ σώματος ἡ ψυχὴ . καὶ
ἐστὶ μὲν ἕως .

Ὁ δὲ Αἰριστεύλης ἀνθρωπίνους λογισμοῖς ἐρε-
δόμητος , ἐν αὐτῇ διήχουζεται τῇ καρδίᾳ τὸν ἡγε-
μόνα νοῦν ποιεῖται τὴν οἰκισιν , ὡς ἐντεῦθεν ἡ
προαιρετικὴν αὐτῆς δύναμιν ὁπερὶς ἐφ' ἅπαν τὸ
σῶμα διαμερίζεται . ἕτεροι δ' αὖ ὥσπερ ἀκρόπο-
λιν τινα τὴν κεφαλὴν δεδομῆναι παρὰ τῆς φύ-
σεως λέγουσιν , ὡς ἐν αὐτῇ τὸν ἡγεμόνα νοῦν ἐν-
διατάττει , κατὰπερ τινα βασιλείαν τὴν παντὸς ὑπερ-
καθήμενον σώματος . οἱ δὲγε τὸ τῆς ἐκκλησίας πρεσ-
βύοντες ὁρθόδοξον φρόνημα , ἡ κατ' εἰκόνα Θεοῦ κτι-
θεῖσιν νοερὰν ἡμῶν ψυχὴν ἐν τινὶ τόπῳ τοῦ σώματος ,
ἀσώματος ἔσσαν , τοπικῶς περιερίζουν ἐκ ἴσασιν . ὅλη
καὶ γὰρ διόλου δίδκει τὸ σῶμα , ὅλον αὐτὸ ψυχῶσα , καὶ
ὅλον ὅλη κατα φωτίζουσα . καὶ κατὰπερ ὁ Θεός , καὶ κατ'
εἰκόνα δεδομῆναι αὐτῇ , καὶ μέρος ἐν μέρει , ἀλλ'
ὅλος ὅλος τῷ κόσμῳ κατ' ἐστίαν περιέσει , ἔτω καὶ ἡ
πρωτοτύπη εἰκὼν ἀμερῆς ἔσται καὶ ἀδιάσπαστος , ἀμερῶς καὶ
ἀδιασπῶς ὅλη ὅλη τῷ σώματι πρόσκειται καὶ τὴν χά-
ριν μὴ θαύμαζε . ἔσται μὲν γὰρ αὐτὴ ἐφ' ἐαυ-
τῆς κατὰπερ ἡλιακὴ τις σφαῖρα ἐκ ἑξῶ τοῦ σώ-
ματος , ἀλλ' ὑπερφύως ἐν αὐτῇ . συμπλέ-

A prehensiles , modo menti consentaneo per-
cipere : quum altera pars animæ , adfectio-
nibus obnoxia & divisibilis , quæ nimirum in
sensu dividitur , corpori dolenti condo-
leat , & eodem voluptatem capiente , vo-
luptatis ejusdem particeps fiat . Etenim a-
nima , sicut & Nyssenus antistes scripsit , per
sensus corporeos cum iis , quæ in hominum
vita jucunda sunt , quasi coalescit & con-
jungitur . Rerum exterarum & crassarum
elegantia per oculos oblectatur , per au-
res in auditu jucunda propendet , itidem
que in reliquis sensu quolibet adficitur . Edit. Paris.
Hac de causa Joannes etiam Damascenus
partem animæ rationis expertem maxi-
meque brutam adfectionibus esse tradit
obnoxiam , & concupiscendi vim habere .
Sunt ejusdem hæc quoque verba : Quum
adficatur anima in sectione corporis , ipsa
quidem non secatur , uti corpus : sed nihi-
lominus ei condolet , ac cum patiente pa-
titur . Inde fit , ut communes sint animæ cor-
porique voluptates , quæ de complexibus
& ciborum fruitione percipiuntur , sicut
idem inquit : at quæ de disciplinis liberali-
bus oblectationes proveniunt , animæ soli
peculiares sunt , quum voluptates corpori
soli peculiares nullæ reperiuntur . Esse au-
tem in anima partem quamdam , quæ adfici
patique possit , & per quam corpori patien-
ti sic compatiatur , ut & angatur , & mereat ,
& reliquas adfectiones experiatur , quibus
obnoxia post lapsum esse cœpit : de ipsius
Domini verbis intelligi potest : Anima mea
modo perturbata est . Nam sanctæ ipsius a-
nimæ , sicut & corpori , concessum hoc erat :
ut nonnumquam ea perpeteretur , quæ utri-
que propria sunt . Adeoque modum inani-
tionis ubique servavit , quemadmodum vir
divinissimus Cyrillus loquitur . Nec tamen
adfectiones istæ ab initio cum hominum na-
tura conditæ sunt , sed posterius (ut Maxi-
mus loquitur) irrepserunt , ac propter ami-
sionem perfectionis illi naturæ parti ad-
hæserunt , quæ bruta est ac rationis ex-
pers . Tradit his consentanea Basilus quo-
que , quum ait : Considera mihi , quæ mu-
tua sit adfectio de carne ad animam pe-
netrans , qui corpus ab anima vitam acci-
piat , & vicissim anima dolorum corporis
particeps fiat . Et hæc quidem ab his tra-
dita sunt .

E Aristoteles autem rationibus humanis
innixus , mentem , quæ in homine princi-
patum obtinet , sedem in corde suam ha-
bere confirmat , unde vis ejus ab electio-
ne consilioque pendens universum in cor-
pus facile distribuatur . Alii caput instar
cujusdam arcis a natura dicunt extru-
ctum , ut princeps in homine mens degat in
eo , quasque rex sedem supra corpus uni-
versum positam habeat . Verum qui eccle-
siæ sententiam sequuntur , animam nostram
intelligentiæ vi præditam , quæ ad imagi-
nem Dei condita est , & corporis est expers ,
in certo quodam corporis loco circumscri-
bere localiter nolunt . Nam tota per to-
tum corpus sese didit , & ipsum animat , to-
tumque tota collustrat . Et quemadmo-
dum Deus , ejus ad imaginem condita est ,
non pars in parte , sed totus totum mun-
dum complectitur essentia sua : sic etiam
principis illius exemplaris simulacrum ,
quum partium sit expers , & dimensione
careat , citra divisionem ac dimensionem
nullam totum toti corpori adest . quam qui-
dem rem admirari desine . Consistit enim
peculiariter anima quasi globus quidam
solaris , non extra corpus , sed in ipso , id-
que modo quodam ultra naturali . Simul

Gregorius Nyss.

Edit. Paris.
pag. 71.
Jo. Damasc.

Jo. 12. 17.

Cyrillus.

Maximus.

Basilus.

Aristoteles &
alii de animæ
sede.Qui existat in
corpore anima

Edit Paris.
pag. 72.

corpori connexa est per derivatos ex ipsa radios, qui, si corpus sectione lædatur, tamen haud adficiuntur, & sectionem nullam experiuntur. Prorsus ut aere per status ventorum moto & agitato, lux solaris ei semel connexa neque sectionem, neque fluxum, neque mutationem patitur.

Estque mens reapse quidem expers corporis, & inadspectabilis: verum nihilominus in corpore, tamquam instrumento, suam efficacitatem declarat. Eadem in iis, quorum sana recteque adfecta sunt corpora, efficaciter agit: quum in aliis, qui facultatis ejus artificiosæ non sunt capaces, otiosa sit, ac nihil omnino perficiat. Non tamen ipsa respectu sui læditur, quemadmodum extraneis quibusdam philosophis visum fuit. Nam si maxime cujusdam instrumenti harmonia quoquo modo corrumpatur, non tamen omnino sequi necesse est, ut ars ipsius etiam artificis propterea periisse statuatur. Adesse quidem in corpore animam novit: at qui res corporis expers in corpore sit, ignoro. Non enim imperitiam hac in parte meam fateri me pudet. Quippe si quis eam dicat expansam esse per totam corporis molem, sicut Chrysostomus ait, id ipsum ratione caret. Nam tale quiddam corporibus est proprium, ac præsertim si extendi cum mole corporis dicatur, etiam sequeretur eam una rescari, quoties manus atque pedes amputantur. At enim statuamus eam per corpus universum non esse sparsam, sed una quadam ipsius in parte collectam. Ita vero sequi necesse est, ut membra reliqua sint mortua. Nam quod expers est animæ, prorsus mortuum est: id quod heic dici nequit. Quamobrem esse quidem illam in corpore nostro scimus, at quo pacto sit, ignoramus. Itidem animam expertem esse materie crassæ ac incorpoream scio, quando ita se rem habere accepi: verum quæ sit ejus species sive forma, vel qualis essentia, scire nequeo. quippe non potest hoc oratione cujusquam explicari. Nam qui cernere quis eam possit, quæ condita est ad imaginem Dei, quem nec intelligentiæ vi, nec ulla perceptione comprehendere possumus? Quippe si animæ comprehendi posset essentia, posset itidem imaginis quoque princeps exemplar comprehendi. At si nequit exemplar illud princeps comprehendi, etiam necessario sequetur, imaginem ejus confimiliter comprehendi non posse. Qua de causa sit, ut tamen multa multi de ea commentati sint, nemo tamen essentiam ipsius unquam percipere potuerit, conditam (ut dictum est) ad imaginem Dei neminis cogitatione ac intelligentia comprehensibilis. Deus quidem certe nos castigans & erudiens, ut animo demisso simus (nec imaginationibus nostris omnia, quæ in nobis sunt, complecti velimus) hujusmodi quamdam obscuritatem perceptionis animæ indidit.

pag. 73.

Heic autem animum mihi, dilecte fili, advertito. Dictum est supra in alvo materna subito animam, quæ Dei refert imaginem, una cum corpore existere, atque hoc pacto animal unum, idque compositum absolvi, quem hominem dicimus. Esse item hanc unionem personalem, nimirum existentem utrinque naturarum diversarum in unum concursu. Igitur quo pacto corpus & anima subito in alvo materna concurrunt, eodem quoque rursus a se invicem subito mortis tempore dirimuntur. Quare si quis existimat, animam e corpore paulatim tempore mortis excedere propterea quod membrorum extremæ partes in iis, qui subito non

Α κινῶν δὲ τὰς αὐτῆς προκύουσας αὐγαῖς· αἱ τινες καὶ πεμπομένου τοῦ σώματος, ἀπαθεῖς καὶ ἀδύατμητοι μένουσι. ὥστε δὴ καὶ τὸ αἶρος ἢ τὸ ἀνέμων πνοαῖς κινούμενα καὶ μεταπίπτοντες, τὸ ἡλιακὸν φῶς ἀπαξ αὐτῶν συμπλακέν· ἢ τε τοῖς ἕτεροις, ἢ τε μεταστῶσιν ὑφίσταται.

Καὶ ὁ μὲν νῦν ἀσώματος ἐστὶν ἀληθῶς καὶ ἀόρατος. ἀλλ' ὅμως ὡς ἐν ὀργάνῳ τῷ σώματι τὴν οἰκείαν ἐνέργειαν δέκνυσι. καὶ εἰώθε μὲν οἱ νοῦς ἐνεργεῖν ἐν οἷς ὑγιᾶς τὸ σῶμα διάκειται. ἐπὶ δὲ τῷ ἀδυνάτῳ ἐχόντων τὴν τεχνικὴν αὐτῶν δυνάμιν δείξασθαι, ἀφαντος πάντῃ καὶ ἀνενέργητος φαίνεται. πλὴν οὐ κατ' αὐτὸν αὐτὸς παραβλάπτεται, καθάπερ τις ἐμὴ ἐξωθεν ἔδοξεν. εἰ δὲ ἡ ἀρμονίας ὄργανον τινὸς ὅπως δὴποτε διεφθορῆας, ἀνάγκη πᾶσαν καὶ αὐτὴν τῶν τεχνικῶν τέχνῳ συνδεδεμένην εἶναι. καὶ ὅτι μὲν τῷ σώματι συνέστιν ἡ ψυχὴ, οἶδα. τὸ δὲ πᾶς ἐν σώματι τὸ ἀσώματον, οὐκ οἶδα. εἰ δὲ ἡ αἰδεσθήσομαι τὴν ἀνοιαν ἐπὶ τέτοις ὁμολογῶν. εἰ δὲ ὁ ἐξηπλωθῇ ταύτῃ εἴη τις ὅλῳ τῷ ὄγκῳ τῶ σώματος, καθάπερ δὴ καὶ ὁ χρυσορρήμων φησὶν, οὐκ ἔχει λόγον τὸ λεγόμενον. τῶτο καὶ ἡ ἴδιον τῷ σώματι ἐστὶν. ἄλλως τε εἰ ἐξηπλωθῇ τῷ τῷ σώματος ὄγκῳ, καὶ συνετέμεντο ἂν, τῷ χερῶν πολλάκις καὶ τῷ ποδῶν ἐκκοπέντων. ἀλλ' οὐκ ἐστὶν ἐν ὄλῳ τῷ σώματι, ἐν τινὶ δὲ μέρει αὐτῶν συνείλεται. οὐκοῦν ἀνάγκη νεκρὰ τὰ λοιπὰ γίνεσθαι μέρη. τὸ γὰρ ἀψυχον πάντως νεκρόν. ἀλλ' εἰ δὲ τῶτο ἐστὶν εἰπεῖν. ὅτι μὲν γὰρ ἐν τῷ σώματι ἐστὶν ἡμῶν, οἶδαμεν. τὸ δὲ πᾶς, οὐκ οἶδαμεν. καὶ ὅτι μὲν αὐλὸς ἐστὶ καὶ ἀσώματος ἡ ψυχὴ, οἶδα. ἥκιστα γάρ. τί δὲ τὸ εἶδος αὐτῆς καὶ ποταπὴ τὴν ἐστίαν, οὐκ οἶδα, ὅτι καὶ ἀνερμηνεύτον τῶτο μεμνηκέ. πᾶς γὰρ ἂν καὶ εἰδείη τις τὴν κατ' εἰκόνα κτιθεῖσαν τῆ ἀπειροπότου καὶ ἀκαταλήπτου Θεοῦ; εἰ δὲ ἡ τῆς ψυχῆς ἐστὶα καταλαμβάνετο, καταλαμβάνετο ἂν καὶ αὐτὸ τὸ τῆς εἰκότος πρῶτότυπον. εἰ δὲ τὸ πρῶτότυπον ἀκατάληπτον, ἀκατάληπτος ἐξ ἀνάγκης καὶ ἡ τοῦ πρῶτοτύπου εἰκὼν. ἐνθέν τοι καὶ πολλὰ μὲν ἐφιλοσοφῆθη περὶ αὐτῆς, εἰδὲς δὲ τὴν ταύτης ἐστίαν ἡδυνήθη καταλαβέσθαι ποτὲ, κατ' εἰκόνα, ὡς εἴρηται, κτιθεῖσαν τῆ ἀκαταλήπτου καὶ ἀπειροπότου Θεοῦ. ἀλλὰ ὁ παιδίδων ἡμᾶς ὁ Θεός, ὥς ταπεινὸν ἔχειν φρόνημα, ἀκαταλήπτῃ ἐνέδωκε τῇ ψυχῇ.

Πρόσεχε δὲ ἀγαπητέ. φθάσας μὲν γὰρ ὁ λόγος ἔδειξεν, ὅτι ἀδρόον ἐν τῇ μήτρᾳ ἡ θεοεικὴς τῷ σώματι συμπαρυφίσταται ψυχὴ· κἀντεῦθεν ἐν ζῶον συνθετον ὑποτελεῖται ὁ ἄνθρωπος. καὶ τῶτο ἐστὶν ἡ κατ' ὑπόστασιν ἐνώσις· τούτῃς ἡ ἀμφοῦπαρτος τῷ ἑτέρωθεν κατ' αὐτὸν συνδρομή. κατ' ὃν τοίνυν ἕοπον ἀδρόον ἀλλήλοισι ἐν τῇ μήτρᾳ συντρέχουσι τὸ, τῶ σώματι καὶ ἡ ψυχὴ, καὶ αὐτὸν αὖθις ἀδρόον ἀλλήλων δίδανται κατὰ τὸν τῆ θανάτου καιρὸν. ὁ τοίνυν οἰόμενος ἢ ψυχὴν κατὰ βραχὺ ἢ σώματος ὑπαναχωρεῖν ἐν τῷ τῆ θανάτου καιρῷ, διὰ τὸ κατεψύχθαι τε, καὶ παντάπασιν ἐναιδητεῖν τὰ ἄκρα τῷ μὴ ἐξάπιννα τελευτώντων, ὥστε ὅτε περὶ τῶ σώματος ἀρχομένης αὐτῆς συσέλλεσθαι καὶ κατὰ σῶμα.

μέρος ελίττεται, ἵνα ἐπειδὴν ὅλη πρὸς τὴν καρδίαν συμπεραθῇ, ὁ τοιοῦτος ἠπάτῃται· ὃ οὕτως ἔχει· ἀλλ' ὥσπερ ἀχρόνως ἐπιλάμπει τῷ σώματι δίκλῳ ἡλίου ἐξάπινα τὸν αἶρα καταφωτίζοντος, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ἐκεῖθεν ἀφίπταται· οὐκοῦν ἐκτείνεται τὸτο, κατὰ ἀνωθεν εἴπομεν· ἡδὲ δίδασται, ἀλλὰ ἐὼς ὅλον δι' ὅλου ψυχῶσα, ἡδὲν ἡττον ἐφ' ἑαυτῆς ἔσκηκε· τί δὲ ἐστὶ τὸ συνεκτεταμένον τῷ σώματι, καὶ ζωοῦν αὐτό; ἡ φύσις καὶ ἡ ἀλογος ζωὴ· ἡδὲ γὰρ ὡς ὑπρεπὲς τῷ παχεῖ προσομιλῆσαι σώματι τὴν ψυχὴν ἀνδρὶ τινὸς προσφυοῦς τοῖς ἀκροῖς μεσότητος, καὶ αὐτὴ μὲν πρὸ τῆς παντελὸς ἀποπνοῦσθαι, τοῖς ἀκρωτηρίοις συναποσβέννυται· ὃ μὲν ἐκεῖθεν ὑποχωρεῖ· ὡς γὰρ ἂν ἀθάνατος ἐπανερχομένη πρὸς ἑαυτὴν· ἡ δὲ γε ψυχὴ, τοῦ μέσθι τὰτε δεσμῷ διαλυθέντος, ὥσπερ ἐν ἀτόμῳ ἢ ῥιπῇ ὀφθαλμῷ, ὃ φησὶν ὁ Ἀπόστολος, τῷ σώματι ἐξείσι· καὶ τοσαῦτα μὲν ὁ λόγος ἡδὲ διείληφε περὶ αὐτῆς τῆς ψυχῆς.

Αναγκαῖον δὲ προσδεχέσθαι μικρὸν καὶ τοῖς ἐκπαλαι περὶ αὐτῆς φυσιολογηθεῖσι τῷ σώματι· τίνας ἐνεκεν; ὅτι καὶ τὴν αὐτὴν δεῖξαι εἰωθεν ἡ ψυχὴ ἐνεργεῖν· κατὰπερ ὃ ὁ λαμπρὸς ἔπος ἡλίου κατὰ τὴν αἶρος εἴτε παχύτητα, εἴτε λεπτότητα, πρὸς ἡμᾶς τὰς ἀκτῖνας ἀφίησιν, ὥστε καὶ ἡ νοερά ψυχὴ κατὰ τὴν ὀργάνην δεῖξαι εἰς ἑαυτῆς ἐνεργεῖαν δεικνύσιν· ἐνταῦθα καὶ μωρὸν ἐστὶν ἰδεῖν, καὶ μὴ ποιεῖν· ὑπνιλὸν ἐὼς γρήγορον θυμώδη καὶ παρῶν· ἀνδρείον καὶ δειλόν, καὶ ὅσα τοιαῦτα· καὶ μὴ μῦθον ἢ γὰρ τὰ λεγόμενα· ἔχεις ὃ τὸν Σινάϊτῳ θεῶν Ἀναστάσιον λέγοντα, μὴ τὸ Θεὸν εἶναι τῷ ποιούτων αἴτιον, αὐτὴν δὲ μάλλον τὴν φύσιν καὶ τῷ πεισάραν σοιχείων συνδρομῶν καὶ συνέλδουσιν· ἂν ὃ δὲ ὄρεθῃ πλημύρα τοῦ θερμῆς σοιχείου ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς βρέφους συλλήψεως, θερμῆς κράσεως τὸ τιμωμένον γίνεται· εἰάν δὲ τὸ ψυχρὸν καθυπερτερήσῃ σοιχείον, ψυχροτέρως ἐξέως δεικνύεται τὸ τιμωμένον· ἐνταῦθα λοιπὸν ὃ, τε θυμώδης καὶ ὁ παρῶν, ὁ ἀνδρείος καὶ δειλός· καὶ ὅρα τὸν σὺν ἐὼς ἔλαφον· τὸν μὲν πρὸς πόλεμον ἔτοιμον διὰ θερμότητος, τὸν δὲ τὴν μάχην φεύγοντα δεῖξαι ἐκ ψυχρότητας αὐτῶν προσοῦσαν δειλίαν· εἰάν δὲ τὸ ξηρὸν ὑπερτερήσῃ σοιχείον, νηφάλιον τινα καὶ γρήγορον ἀποτίκτει ἀνθρώπον· ἐφ' ᾧ καὶ τις σοφός, ὃ ὄνομα Ἡράκλειτος, ἔλεγε· ψυχὴ ξηροτέρη, σοφωτέρη· ψυχὴν ἐνταῦθα τῷ ἐγκεφάλῳ καλέσας ἔσταν· εἰάν δὲ τὸ ὑγρὸν πλεονάσῃ σοιχείον, παρῶν τινα ποιεῖ καὶ δυσκίνητον, καὶ ταῦτα λοιπὸν ἢ ἐκ φύσεως παρῶν, ὁρνήσις τε καὶ σωφροσύνη, ἐκ ἀρεταῖς τοῖς θεοῖς πατράσι κείνονται, φυσικὰ ὃ πλεονεκτήματα· καὶ παρῶν αὐτῶν τῷ μεγάλῳ Βασιλεῖ λέγοντι· πολλὰς ἐγνώκα φύσει μισῶντας τὸ μίγνυθαι γυναικί, ἄρ' οὐ σωφρονας αὐτὰς ὀνομάσομεν; ἡδὲ αὖθις· σωφροσύνη γὰρ ἐστὶν αὐτῇ ἡ ἐγκράτεια, ἐὼς τὸ μαχόμενον περιγενέσθαι τὸ ἡδονῶν· καὶ περὶ μὲν τῶν ἔπος.

Glyce Annal.

Amoriantur, plane frigeant ac sensum amittant, tamquam si a corporis extremitatibus inciperet sese contrahere, paulatimque veluti convolvere, ut posteaquam ad cor tota collecta fuerit, subito inde effletur: omnino is opinione sua fallitur. Quippe res eo se pacto non habet, sed quemadmodum citra temporis intervallum elucet anima in corpore, solis instar, aera subito collustrantis: eodem modo etiam inde avolat. Quamobrem nec extenditur, ut superius indicabamus, nec dimensionem admittit: sed tota totum corpus animans, nihilominus peculiariter ex se consistit. * Quid est autem quod extenditur simul cum corpore, & ipsum animat? Natura & vita rationis expers. Neque decebat in crasso versari corpore animam, absque medio quodam extremis cognato. Ipsa quidem ante expirationem postremam una cum extremitatibus extinguitur, non inde migrat. Foret enim immortalis, si ad seipsam colligetur. At hoc intermedio vinculo dissoluto, tamquam in spatio temporis impartibili, vel oculi momento, sicut Apostolus loquitur, anima e corpore discedit. Et hactenus quidem de anima dictum esto.

Fuerit autem pretium operæ nonnihil nos iis etiam immorari, quæ de corpore quidam olim disseruerunt: idque de causa potissimum ea, quod pro dispositione corporis, & adfectione, anima quoque consueverit agere. Nam quemadmodum sol pro aeris sive crassitie, sive subtilitate, radios etiam ad nos diversos emittit: sic & anima vi prædita intelligentiæ pro instrumenti adfectione suam efficacitatem declarat. Hinc quosdam esse fatuos videmus, quosdam non item: hinc alios somnolentos, alios vigilantes: alios iracundos, alios mites: alios fortes, alios timidos: quibus adde, quæ sunt ejus generis alia. Nec pro fabulis hæc tibi ducenda sunt. Quippe vir eximius, Anastasius Sinaites ait, Deum non esse talium auctorem, sed ipsam potius naturam, & elementorum quatuor concursum. Nam si elementi calidi abundantia tempore conceptionis inveniatur, temperamentum quoque calidum consequitur id, quod tum gignitur. Sin elementi frigidi vis major fuerit, foetus etiam frigidus procreatur. Eadem de causa vel iracundi, vel mites: vel fortes, vel formidolosi homines gignuntur. Aprum heic mihi cum cervo intueri, quorum ille paratus est ad pugnam, ob calorem: heic pugnam reformidat & fugit, ob eam, quam habet ex frigore, timiditatem. Quod si abundaverit ficci vis elementi, homo sobrius atque vigil procreatur: de quo priscus quidam philosophus Heraclitus dixit, Animam quoque ficior sit, eo sapienterem esse: quibus in verbis animam vocat essentiam cerebri. Si denique copia frigidi elementi superaverit, gignitur ignavus quidam homo, quique difficulter ad agendum impellitur. Quo fit, ut naturalem mansuetudinem, prudentiam, temperantiam, non virtutum loco divini patres habeant: sed esse naturalia quædam beneficia (quibus excellant alios alii) statuunt. Basilus quid dicat, advertito. Multos novi, qui a natura complexus venereos odere. Num eos temperantes vocabimus? Nequaquam. Nam temperantia est continentia quædam, qua voluptates nobiscum pugnantem vincimus. Ac de his quidem hoc modo dictum esto.

H

Vide Notas.

Edit. Paris.
pag. 74
Anastasiu Sinaites.

Heracliti di.
sum.

Basilus.

CUR autem Deus, hominem creans, non glebam, sed pulverem, qui est admodum tenue quiddam, sumpsit? Nimirum hoc modo voluit simul tum inflationem nostram comprimere, tum resurrectionis spem facere. Nam quia norat animal hoc emortuum, & in pulverem reversurum: ipsa in creatione velut antevergens, spem nobis de resurrectione facere voluit. Itaque pulverem de terra sumit, ut quum pulverem in sepulcro conspicias, scias eum, qui hominem formarit, ipsum etiam resuscitaturum. Fortassis etiam quæres, quamobrem creavit hominem duplicem, anima nimirum intelligentiæ mentisque particeps præditum, & corpore? Nimirum quo nexus quidam foret intellectus ac sensilis mundi. Nam cum hi duo mundi essentia sua separati sint, ne diversi etiam opifices existimarentur, hominem animal duplex in mundo constituit: ut hinc unus esse tam superarum ac cælestium, quam inferarum rerum creator intelligeretur.

Faciamus, inquit Deus, hominem ad imaginem nostram. Cur ex anima corporeque compositum animal litteræ sacræ hominem appellant? Vocabulum quod hominem significat, ignem in Hebræa lingua denotat. Et quando norat jam ante Deus, unum hominem corporibus humanis omnes orbis fines repleturum, unamque lucernam tot lampadas accensuram: idcirco animal hoc appellavit hominem, id est, ignem. Nam elementa cætera sic manent, ut existunt. * Si aquam mensura quadam capias, manet eadem aqua, nec incrementum sumit. Si utrem aere compleas, non potes ex eo utrem alium replere. Verum ignis ita non manet, ut existit: sed quo materiei plus adquisiverit, eo fit major. Itidem si una lucerna multas alias accenderis, idcirco ipsa non exhauretur. Quapropter recte homini nomen hoc inditum est, sicut eadem ex causa eundem Adamum Deus appellavit. Nam quia terræ quatuor climata completurus erat, non abs re nomen hoc consequutus est. Ejus mihi quæso litteras considera, quæ quatuor illa climata denotant. A significat anatolen, hoc est, ortum: D dylin, hoc est, occidentem: A rursus arctum, hoc est, ursum ac septentrionem: M denique meridiem. *

Cæterum sacris in litteris hæc verba sequuntur: Consecvit Deus paradisum in Eodem, versus orientem. Cur non versus aliud clima paradisum consecvit potius, quam ad orientem? Unde initium cursus luminarium, ibi & domicilium esse hominum voluit. Ac præterea quod futurum erat significans, versus orientem in paradiso collocat hominem: ut ostenderet, itidem atque luminaria exoriantur, & versus occidentem cursu delata occidunt, si hominem quoque de vita perventurum ad mortem, ac luminarium more occasurum, aliisque rursus ortum habiturum, videlicet mortuorum resurrectionem. Adamus ad occasum cursu delatus est, & in sepulcrum præcipitatus occidit. Venit Christus, & eum, qui occiderat, rursus exoriri fecit. Idcirco de ipso vates inquit: En homo, cui nomen ortus.

Hoc quoque sciendum est tibi, fluvium qui de paradiso promanat, quatuor in principia, id est, fontes dividi, de quibus flumina quatuor oriuntur. Quod si quatuor hi amnes de uno fonte principium ha-

ΔΙΑ τί δὲ πλάττων ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, ἐκ ἑλαβε βῶλον, ἀλλὰ χουὶ τὸ λεπτότατον; ὅμῃ μὲν ἐκ τῆς καὶ τὸ φύσημα καταπέλτων ἡμῶν, ὅμῃ δὲ ἐκ διδῶς ἐντολῆς ἐλπίδα τῆς ἀναστάσεως. ἐπειδὴ προήδει ὅτι μέλλει τελευτᾶν τὸ ζῶον, καὶ εἰς χουὶ καταντᾶν, προλαβὼν ἐν τῇ δημιουργίᾳ τὴν ἐλπίδα τῆς ἀναστάσεως δίδωσι. λαμβάνει χουὶ ἀπὸ τῆς γῆς, ἵν' ὅταν ἴδῃς ἐν πέφω χουὶ, γνῶς ὅτι ὁ ἐκεῖνον πλάσας, καὶ τὸν ἀνίστησιν. ἀλλὰ καὶ τίνος ἕνεκεν, ἐπιζητεῖς διπλοῦ πλάττει τὸν ἄνθρωπον ἐκ τε ψυχῆς νοεῖας καὶ σώματος; ὥς σινδεδσμον εἶναι τὰ τε νοητὰ κόσμου καὶ τὰ αἰσθητὰ. ἐπειδὴ γὰρ οἱ δύο κόσμοι εἰσι τῇ ἐσῖα διεσῖκασιν, ἵνα μὴ διαφόρας εἰσαγάγῃ δημιουργοὺς, διπλοῦ ζῶον ἐν τῷ κόσμῳ τὸν ἄνθρωπον τέθεικεν, ὥς ἐντολῆς ἕνα δημιουργὸν τῷ ἄνθρωπῳ καὶ τῷ κῆρ κῆρ κῆρ κῆρ. Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν. διὰ τί τὸ ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς συντεθέν ζῶον, ἄνθρωπον ὠνόμασεν ἡ γραφή; ὁ ἄνθρωπος τῇ Εβραϊδὶ διαλέκτῳ πῦρ λέγεται. καὶ ἐπειδὴ προήδει, ὅτι ἀπὸ ἐνὸς ἀνθρώπου ἀνθρώπων σωμάτων πληρεῖται τῆς οἰκουμένης τὰ πέρας, εἰς λύχνος ἐξάπτει τοσαύτας λαμπράδας, διὰ τὸ τὸ τοῖον ζῶον ἐκάλεσεν ἄνθρωπον, τῆς πῦρ. καὶ γὰρ ἄλλων σοι χείων ἕκαστον ὥς ἐστὶ, μένει. οἷον, ἐὰν λάβῃς βῶλον τῆς γῆς, ὥς ἐστὶ, μένει. ὕδωρ ἐὰν λάβῃς μέτρῳ τινὶ, τὸ αὐτὸ μένει ὕδωρ, καὶ ποσὶν ἡ λαμβάνει. αἶρος ἐὰν πληρώσῃς ἀσκόν, ἄλλον ἀσκόν ἐξ ἐκείνου πληρῶσαι ἐδύνασαι. τὸ δὲ πῦρ, ὥς ἐστὶν, ἐκ μένει, ἀλλ' ὅσῳ ἐὰν λάβῃς ὕλιν, πλεονάζει τὸ πῦρ. ὁ λύχνος δὲ πολλὰς ἐὰν ἐξ ἐνὸς λύχνος ἀφῇ, ἐκκαυτομήσεις αὐτόν. προσφῶς οὖν αὐτὸν ἐκάλεσεν ἄνθρωπον καὶ τὰ τὰ καὶ τὰ τὰ Ἀδὰμ ὀνόματι προσηγόρευσεν αὐτόν. ἐπειδὴ γὰρ ἡμελλεν τὰ τέσσαρα κλίματα ἐξ αὐτῆς πληρεῖσθαι, τὸ τοῖον αὐτῶν προσεπιτίθειν ὄνομα. καὶ ὅρα τὰ τὰ τοῖον ὀνόματος γράμματα. τὰ τέσσαρα γὰρ ὑπεμφαίνονται κλίματα. ἄλφα, ἀνατολή. δέλτα, δύσις. ἄλφα, ἀρκτος. μ, μεσημβρία. καλῶς οὖν τὸ τοῖον ζῶον καὶ Ἀδὰμ καὶ ἄνθρωπον προσηγόρευσεν. ἐξ αὐτῆς γὰρ, ὥς προεῖρηται, τὰ τέσσαρα πεπλήρωται κλίματα.

Λέγει γὰρ ἡ γραφή. ὁ ἐφύτρωσεν ὁ Θεὸς παράδεισον ἐν Εδέμ καὶ ἀνατολὰς. διὰ τί δὲ μὴ εἰς ἄλλο κλίμα τὸν παράδεισον ἐφύτρωσεν, ἀλλὰ κατ' ἀνατολὰς, ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῶν φωσῶν καὶ τὸν δρόμον, ἐκείθεν καὶ ἡ διαγωγὴ τῶν ἀνθρώπων. προμηνύει ὁ Θεὸς τὸ μέλλον, καὶ ἀνατολῇ ἐν τῷ παραδείσῳ τίθει τὸν ἄνθρωπον, ἵνα δείξῃ ὅτι ὡς περ εἰσι οἱ φωσῆρες ἀνατέλλουσιν καὶ τρέχουσιν εἰς δύσιν, καὶ δύνασιν, ἔτι καὶ τὸν δὲ ἀπὸ τῆς ζωῆς εἰς θάνατον δραμεῖν καὶ δύσαι καὶ τὸν τύπον τῶν φωσῶν, καὶ ἄλλῳ ἀνατολῇ πάλιν λαβεῖν ἐξ ἀναστάσεως ἐκ νεκρῶν. ἔδραμεν ὁ Ἀδὰμ εἰς δύσιν, ἔδυσεν εἰς τάφον. ἦλθεν ὁ Χριστὸς, καὶ ἐποίησεν ἀνατεῖλαι τὸν δύσαντα. διὰ τὰ λέγει ὁ προφήτης ἀνατολὴ ὄνομα αὐτοῦ.

Γίνωσκε δὲ καὶ τὰτο, ὅτι ὁ ἐξερχάμηνος ἐκ τῆς παραδείσου ποταμὸς εἰς τέσσαρας ἀρχὰς μερίζεται, καὶ πηγάς, ἀφ' ὧν οἱ τέσσαρες ποταμοὶ. καὶ ἐὰν οἱ

Gen. 1. 26.
Edit. Paris.
pag. 75.
Appellatus ab
igne homo.

Gen. 2. 8.

Zach. 6. 12.
Ecce vir, O-
riens nomen
ejus.

πένταρες ἔτοι ποταμοὶ ἐξ ἑνὸς ἔχοντι ποταμῷ ἢ ἀρχῇ, ὅτι μὴ καὶ τὸ ὕδωρ αὐτῶν ἐν; ὅτι μὴ καὶ ἡ ποιότης αὐτοῖς μία; μεταλαμβάνουσι τὴ γῆς καὶ τὴ ποιότητος τῆς τῶν δὲ ὧν παρέρχονται. καὶ διὰ τὸ παρηλλαγμένῳ ἔχοντι τὴν τε γῆσιν αὐτῶν καὶ ποιότητα. καὶ ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ ὕδωρ μίαν μὲν ἔχει τὴ φύσιν καὶ τὴ ποιότητα. ἀλλ' ἐὰν ἐμβληθῇ αὐτῷ ἀφίνδιον, ἄλλῳ ποιότητα ποιεῖ. ἐὰν ἀνηθον, ἄλλῳ καὶ ἑτέραν αὐδεις, ἐὰν πηγανον. διέρχεται δὲ τὰς ποταμὸς διὰ τινων ὑπονόμων τῶν ὧν ἐκείνησιν ὁ Θεὸς, καὶ ἐξ ἑτέρων ἀρχῶν αὐτὸς ἀναφαίνεται. ἵνα μὴ ταῖς ὁχθαῖς αὐτῶν ἀπολεθῶντες τινες, αὐτῶν ἐπιχειρῶσι καταλαβεῖν τὴ παράδεισον.

Οἶδα δὲ ἀγαπήτε, ὅτι καὶ τὰ μετὰ τῆς ἄλλων ζητεῖς, τί δὴ ποτε περὶ ἑρανοῦ καὶ γῆς ἐ πάντων ἐφεξῆς διεξιὼν Μωσῆς, τὴ Ἀγγέλων δημιουργίας ἐδάμασσε μνησμένος φαίνεται; Γίνωσκε ἔν, ὅτι ἐδὲν σερπὸν ἐδὲ βέβαιον ἔχον οἱ νομοθετῆμοι. εἰ μὴ ὅτι τὸ τῶν, ἐκ αὐτῶν ἐκείνοι καὶ ποταμῶν θεασάμενοι θαύματα ἢ ἐκόντα τῶν μόχθου Θεὸν ἀνηγόρευσαν. οἱ δὲ ῥαδίως ἔπαυσε τῶν κτενῶν ἐνδάλματα θεοποίησαντες, τί ἐκ αὐτῶν ἔδρασαν, εἰ τῶν ἀοράτων φύσεων ἢ γινώσκιν ἐδέξαντο; τῶν Μωσέως λοιπὸν τὰ περὶ τῶν πάντων σιωπήσαντος, ὁ ἀποφῆτης Δαβὶδ μετὰ χρόνος ὕστερον ἱκανὴς μνήμῃ ποιεῖται τὴ δημιουργίας αὐτῶν. εἰ καὶ παροδουτικῶς διὰ τὴ ἀκροαμένων ἀδένειαν, καὶ φησιν. αὐτὸς εἶπε, καὶ ἐγεννήθησαν. αὐτὸς ἐνετείλατο, καὶ ἐκτίθησαν ὁ δὲ θεὸς θεοφάντωρ καὶ μέγας Διόνυσος πλατύπερον περὶ τὴ ἀοράτων διέξεισι φύσεων, ἅτε πρὸς αὐτὸς ἐκείνης τὴ διδασκαλίαν ποιήσας, τὰς τοιαῦτα δεδωκεμένας χωρεῖν. τὴν τε γῆν ἑστῶσιν αὐτῶν, τὰ τῶν, τὴ γινώσκιν, τὴ φωτισμόν, τὴ πρὸς ἀλήθειας διαφοράν, καὶ τὴ ἐκείνην προσῆσαν ἐνέργειαν θαυμασίως διεῖληφεν, ὁ τὰς ἀγνοουπας ἐδίδασκεν.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΓΓΕΛΙΚΩΝ

ταγμάτων.

ΕΤΙ δὲ ἐ τὸ πρὸς τοῖς ἄλλοις εἰδέναι σε βέλομαι, ὅτι τὰ τῶν ἀνω θεοκοσμήσεων τάγματα ἐν ἑαυτῷ τυγχάνει ἢ ἀεὶ μόνον, ἢ καὶ εἰσι ταῦτα. Χερουβίμ, Σεραφίμ, Θρόνοι, κυριότητες, δυνάμεις, Εξουσίαι, Ἀρχαί, Ἀρχαγγέλοι, Ἀγγελοὶ εἰ δὲ καὶ ἑτέρα τάγματα ἐν ἑρανοῖς ἔσιν, περὶ ὧν ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι καὶ ἀκούσας καὶ μαθεῖν μέλλομεν, ὁ μακάριος οἱ δὲ Παῦλος οὕτως εἰπὼν. ἐκάθισεν ὁ Χριστὸς ἐπάνω πάσης ἀρχῆς, ἐξουσίας, καὶ δυνάμεως, καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένης μὴ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τῶν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. τὰ μὲν τοὶ θεολογούμενα ἐν ἑαυτῷ τάγματα εἰς τρεῖς ἀφορίζει θεοκοσμήσεις ὁ Θεὸς Διόνυσος. καὶ πρῶτῳ μὲν εἰναί φησι, τὰ Σεραφίμ, τὰ Χερουβίμ, καὶ τὰς Θρόνους, ἀμέσως καὶ προσεχῶς παρεστῶμεν τῷ Θεῷ. δευτέρῳ δὲ τὴ Κυριότητων καὶ τὴ Δυνάμεων καὶ τὴ Εξουσιῶν. τρίτῳ ὅ καὶ τελευταίαν τὴ Ἀρχῶν καὶ Ἀρχαγγέλων καὶ Ἀγγέλων. τὸ μὲν τοὶ ἐν αὐτοῖς ὕστατον τάγμα, ὡς προσείρη, ἰδίως Ἀγγελοὶ καλεῖται, ὡς τὰς θείας ἐκφαντορίας ἀγγέλον τε καὶ δεξιβαζόν πρὸς ἡμᾶς. τὴ ποιότητος ὅ Ἀγγελικῆς ἐπωνυμίας καὶ πᾶσαι αἱ νοεραὶ φύσεις ἡξίωνται, ὅτι τὸ πρῶτως αὐτοῖς ἐγγίνεσθαι τὴ θεαρχικὴν ἐλλαμψιν, καὶ ἔπειτα αὐτῶν εἰς ἡμᾶς διαπορθμύεσθαι τὰς ὑπὲρ ἡμᾶς ἐκφαντορίας. καὶ ὁ νόμος ὅτι αὐτὸς δὲ Ἀγγέλων ἡμῖν ἐδωρήθη. καὶ τὰς κλεινὰς καὶ πρὸ νόμου καὶ μετὰ νόμον πατέρας Ἀγγελοὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀνήγον. καὶ ὅτι διὰ τὴ πρῶτων τὰ δευτέρῳ πρὸς τὸ θεῖον ἀνάγονται.

Glyce Annal.

Abent, cur non & aqua ipsorum una est? cur non una qualitas? Nimirum terræ locorumque qualitatibus, per quæ fluunt, participes redduntur. quo fit ut tam gustu quam qualitate sint diversi. Aquam ipsam mihi intueri. Habet hæc naturam eandem, & eandem qualitatem. Verum si absinthium in eam conjicias, alia qualitas in ea efficitur: item alia, si anethum: alia si rutam. Cæterum hos amnes Deus labi per subterraneos quosdam meatus certo consilio voluit, & aliis e principibus rursum oriri atque conspici, ne qui ripas horum sequentes, paradisum occupare conentur.

Edit. Paris.
pag. 76.

Inter alia vero, dilecte fili, te hoc quoque scio quæsiturum. quamobrem de cælo, terra, reliquis omnibus ordine differens Moses, nusquam Angelorum creationis mentionem fecisse videatur. Heic animadvertas, eos, quibus hæc præscribat Moses, parum confirmatos fuisse. Absque quo fuisset, non tot prodigiis conspectis, imaginem vituli Deum nuncupassent. Jam qui tanta facilitate jumentorum simulacra pro diis habere non dubitarunt, quid non fecissent, si naturarum inaspektabilium cognitionem habuissent? Itaque Moyses prorsus de his tacente, post magnum deinceps temporis intervallum vates David eorum creationis meminit, quamquam perfunctorie, propter auditorum imbecillitatem. Sic enim ait: Ipse dixit, & facti sunt: ipse mandavit, & creati sunt. Interpres autem rerum divinarum, eximius ille Dionysius, de hisce naturis inadspectabilibus latius differit, ut qui eos erudiat, qui hujusmodi capere possent. Idcirco statum, ordinem, cognitionem, collustrationem earum, itemque discrimen inter ipsas, cum operatione singularum, admirabili complexus est oratione, nosque prorsus hæc ignorantes docuit.

Cur Angelorum creationis expressa mentio non fiat.

Psal. 148. 5.

Dionysius.

DE NOVEM ORDINIBUS.

DEBES autem scire, cælestium descriptionum graduum novem esse ordines, nimirum Cherubos, Seraphos, Thronos, Dominatus, Potestates, Imperia, Principatus, Archangelos, Angelos. Num vero alii præter hos sint in cælis ordines, quos in altera vita cognituri sumus, beatus ille Paulus novit, qui ait: Confedit Christus supra omnem principatum, imperium, potestatem, omneque nomen, quod verbis exprimitur, non solum in hoc ævo, sed etiam futuro. Cæterum indicatos hosce novem ordines Dionysius in tres descriptiones gradusque distribuit, quorum primo contineantur Seraphi, Cherubi, Throni, qui quidem citra medium ullum & continuo adsistant Deo: secundo Dominatus, Potestates, Imperia: tertio & ultimo Principatus, Archangeli, Angeli. Horum ultimus ordo, quemadmodum & prius dictum est, peculiare nomen Angelorum habet, ut qui rerum divinarum interpretationes nobis exponant, & ad nos perferant. Quamquam hæc eadem Angelorum appellatio cunctis etiam naturis intellectibus tribuitur, quod ipse primo loco divinitus collustrentur, atque ita deinceps per ipsas ad nos quoque rerum divinarum arcana perveniant. Quippe lex ipsa per Angelos nobis data est: itemque patres illos illustres tam ante, quam post legem promulgatam, Angeli divinum ad numen subvehabant. Nam per prima sursum ducuntur ea, quæ ordine secunda sunt.

Ephes. 1. 21.

Dionysius.

pag. 77.

Neque tantum supra nos sunt intellectuales illæ naturæ, sed etiam in ipsis illis cæteroquin eodem ordine comprehensis sacris principatibus primi quidam gradus sunt, & medii, & ultimi: simul inferiorum duces sunt alii diviniore, ad percipiendum rerum divinarum splendorem. Et quamvis sanctissimos illos supremarum essentiarum ordines generali vocabulo Angelos appellant rerum divinarum periti, sicut indicatum est modo: (nam & ipsi splendoris a Deo perfecti sunt interpretes) tamen ordinem ultimum ex cælestibus illis mentibus, nimirum Angelos, absurdum fuerit vocare Cherubos, aut Seraphos, aut Thronos. Nec enim ex æquo participant cum potestatibus illis supremis. Præterea naturas has intellectuales in universum vocari videmus potestates, ut quæ sint ab adfectionibus corporeis immunes, & propterea perficere sibi mandata possint. Præstant (inquit Davides) robore, ac imperium ejus exsequuntur. Præter hæc in singulis hisce sacris gradibus ordines superiores habent inferiorum collustrationes atque potestates, quum posteriores superiorum præstantiæ non sint participes.

Psalm. 102. 20.

Chrysostomus.

Hoc quoque necessario sciendum est tibi, omnem mentium illarum cælestium appellationem in Hebræa lingua significationem habere divinæ cujusdam singularum proprietatis, id quod etiam Joannes Chrysostomus indicat in oratione sua tertia de incomprehensibili. Quo fit, ut partim Cherubi, partim Seraphi vocentur. Nam ejusmodi nomina declarant earum effectiones. Ac quemadmodum Angelus inde nomen accepit, quod arcana illa rerum divinarum nobis nuntiet, itemque Archangelus, quod Angelis cum imperio præsit: sic & appellationes istæ sapientiam ipsarum, puritatemque nobis indicant, Sicut etiam alæ sublimitatem in eis naturæ significant, (nam volare Gabrielus non idcirco perhibetur, quod Angelus iste pennas habeat: sed uti discas, eum de locis supremis ad homines venire) ita comparata res est in Cherubis quoque ac Seraphis. Nihil enim ipsorum alæ denotant aliud, quam naturæ sublimitatem: perinde ut oculi perspicacitatem declarant, celebratio perpetua vigilantiam summam. Hoc modo appellationes eorum partim sapientiæ, partim puritatis indicationes habent. Nam quid aliud sonat Cheruborum nomen, quam cognitio multiplicata? quid Seraphorum, quam ora ignea? Thronorum vox nihil significat aliud, quam eorum excellentiam, secretam ab omnibus rebus humilibus, itemque promptitudinem ab obeunda divina ministeria. Et primus quidem hic gradus ab ipso naturarum omnium auctore principique Deo citra medium ullum instituitur. Dominatum appellatio denotat minime servilem quamdam, planeque ingenuam subjectionem, quæ indefinenter dominio vere principi parere cupiat. Vox potestatum significat virilem quamdam efficacitatem, eamque firmam, in omnibus divinis actionibus: Imperiorum, convenientem ac confusionis expertem in officiis divinis ordinem. Et hæc media cælestium illarum mentium est descriptio, quæ perficitur & illuminatur per ordinem primum, ipsaque vicissim suas illustrationes cum sequente communicat. In hac Principatum vox indicat esse ipsos Deo similes ac principatum obtinere, quodque ad principatum illum principem pro viribus conformentur: Archangelorum, eos summa consecrari, ut qui communicent tam cum principatibus, quam cum Angelis: cum principatibus, quod ad ultranaturalem illumi-

Edit. Paris.
pag. 78.

A' Οὐ μόνον δὲ αἱ περὶ ἡμᾶς νοεραὶ φύσεις εἰσὶν, ἀλλὰ & ἐν αὐταῖς ταῖς ὁμοταγέσιν ἱεραρχίαις παύται καὶ μέσαι καὶ τελευταῖαι τάξεις εἰσὶ, καὶ τῶν ὑπὸ τῶν οἱ θεώτεροι χειραγωγοὶ ἐπὶ τῇ θεῇ παροσταγωγῇ & ἐλλαμψίν γίνονται. καὶ τὰ μὲν ἀγιώτατα τῇ ὑπερτάτῃ ἐξισίων τάγματα & Ἀγγέλους καλεῖσιν οἱ θεολόγοι, ὡς εἴρηται. (καὶ γὰρ εἰσὶν ἐκφαντορικὰ & αὐτὰ τῆς θεαρχικῆς ἐλλάμψεως) τῇ δὲ τελευταίᾳ τάξιν τῶν ἐρασίων νοῶν, κατέστι τῶν Ἀγγέλων, ἐκ ἔχει λόγον Χερουβὶμ, ἢ Σεραφὶμ, ἢ Θρόνους ὀνομάζειν. ἐδὲ γὰρ εἰσὶν ἐν μετασίᾳ τῶν ὑπερτάτων δυνάμεων. προσεπιτίτοις καὶ δυνάμεις καλεῖσιν τὰς νοεράς πάσας φύσεις, ὡς τῶν σωματικῶν παθῶν ἐλδοθέρας, καὶ τὸ δὲ πλῆρου τὰ κελοδόμῃ δυνάμεως. δυνατοὶ γὰρ, φησὶν, ἰχθυί, ποῖντες τὸν λόγον αὐτῶν. ἀλλὰ καὶ κατὰ πᾶσαν ἱεράν ἔκδοσιν αἱ μὲν ὑπερβεβηκυῖαι τάξεις ἔχουσι καὶ τὰς τῶν ὑφειμένων ἔκδοσιν ἑλλάμψεως καὶ δυνάμεις. ἀμείβετο δὲ αὐτὰς ὑπερκειμένων αἱ τελευταῖαι εἰσὶν.

Β Αναγκαῖον δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις & τὸ εἰδέναι σε, ὅτι πᾶσα ἡ τῶν ἐρασίων νοῶν ἐπωνυμία δὴλωσιν ἔχει τὴν ἐκάστη θεοειδῆ ἰδιότητα, Εβραϊκῇ φωνῇ. κατὰ δὲ καὶ ὁ χρυσορρήμων Ιωάννης φησὶν ἐν τῇ περὶ ἀκαταλήπτου τρίτῃ λόγῳ αὐτῶν. τὸ μὲν αὐτῷ Χερουβὶμ, τὸ δὲ Σεραφὶμ, καλεῖσιν τὰ τοιαῦτα. καὶ γὰρ ὀνόματα τὰς ἐνεργείας αὐτῶν ὑπεμφαίνουσι. καὶ κατὰ τὸν Ἀγγέλου λέγεται, διότι τὰς θείας ἐκφαντορίας ἀναγγέλλει ἡμῖν. καὶ Ἀρχάγγελος, ἐπειδὴ τῇ Ἀγγέλων ἀρχῇ. ἕως αἱ τοιαῦται προσηγοῖται τὴν σοφίαν αὐτῶν καὶ καθαρότητα δηλῶσιν ἡμῖν. καὶ ὡς αἱ πτέρυγες τὸ ὕψος δηλῶσιν τῆς φύσεως. (καὶ γὰρ ὁ Γαβριὴλ πετόμενος φαίνεται, καὶ ἐπειδὴ πτερὰ περὶ τὸν Ἀγγέλου, ἀλλ' ἵνα μάθῃς, ὅτι ἐκ τῶν ἀνωτάτων χωρίων ἐπὶ τῷ ἀνδραπίνῳ ἀφίκεται φύσιν) ἔγω δὲ καὶ ἐπὶ τῶν Χερουβὶμ καὶ Σεραφὶμ ἐδὲν ἄλλο δηλοῖ τὰ πτερὰ, ἢ τὸ ὕψος τῆς φύσεως. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τὸ διορατικὸν αὐτῶν, ὡς αὐτῶς τὸ ἔκδοσιν ἀνυμνεῖν, τὸ ἀγρυπνεῖν αὐτῶν ὑπεμφαίνει, καὶ γρηγοροῦν. ἔγω δὲ καὶ τὰ ὀνόματα, τῶν μὲν τῷ σοφίᾳ αὐτῶν δηλοῖ. τῶν δὲ, τῷ καθαρότητι. τί γάρ ἐστι Χερουβὶμ ἢ πεπληθυσμένη γνώσις; τί δὲ Σεραφὶμ, ἢ ἐμπύρα σώματα; ἢ δὲ τῶν Θρόνων κλήσις ἐδὲν ἄλλο, ἢ τὸ ἀπὸ πάντων τῶν περιπεζίων ἐξηρημένον αὐτῶν ὑπεμφαίνει, & τὸ περὶ τὰς θείας ὑποδοχὰς ἀναπεπταμένον καὶ ἔτοιμον. ἔτος μὲν οὖν ὁ πρῶτος ἔκδοσιν παρ' αὐτῆς τῆς ἐκδοσὶς θεαρχίας ἀμέσως μουσόμενος. ἢ δὲ τῇ Κυριότητι ἐπωνυμία δηλοῖ ἀδελφῶν τινὰ καὶ πάντῃ ἐλδοθέραν ἀναγωγὴν τῆς ὄντως κυριαρχίας ἀκαταλήπτως ἐφειμένῳ. ἢ δὲ τῇ δυνάμει, ἀρρενωπὸν τινὰ καὶ ἀκατάσειον πρὸς πάσας τὰς θεοειδῆς ἐνεργείας παρῆλθον. ἢ δὲ τῇ Εξουσίᾳ ὁκοσμὸν τινὰ καὶ ἀσύμφορον περὶ τὰς θείας ὑποδοχὰς ὁταξίαν. αὐτὴ μὲν ἐν ἡμέσῃ τῇ οὐρανίων νοῶν διακόσμησις τελεσιουργεῖται μὲν καὶ φωτίζεται διὰ τῆς πρώτης ἱεραρχικῆς ἔκδοσιν. ἔκδοσιν μετὰ τῇ μετ' αὐτῶν τὰς ἐλλάμψεις. ἢ δὲ γὰρ τῶν Ἀρχῶν ἐπωνυμία τὸ θεοειδῆ αὐτῶν ἐμφαίνει καὶ ἡγεμονικόν, καὶ τὸ πρὸς τῷ ἀρχοποιῶν ἀρχῇ ὡς δυνατὸν ὁποτιεῖσθαι. ἢ δὲ τῶν Ἀρχαγγέλων ἐπωνυμία, τῶν ἀκρῶν ἀντιλαμβάνεσθαι δηλοῖ. ταῖς γὰρ Ἀρχαῖς καὶ τοῖς Ἀγγέλοις κοινωνεῖ. ταῖς μὲν, ὅτι πρὸς τῷ ὑπερούσιον ἀρχῇ ἀρχικῶς ἐπέσραπται. τοῖς δὲ, ὅτι καὶ

τῆς ὑποφωτιστικῆς ἐστὶ τάξεως τὰς θεαρχικὰς ἐλλάμψεις δὲ τῶν πρώτων ὑποφανομένη διωάμεων, καὶ τοῖς Ἀγγέλοις αὐτὰς ὑπαγγέλλουσα: ἡ δὲ τῶν Ἀγγέλων ἐπανυμία τὴν ἐκφαντορικὴν αὐτῶν λειτουργίαν παρίσιν.

Εδείξεν οὖν ὁ λόγος, ὡς αἱ πρώται μὲν τάξεις ἀμέσως ἐκ Θεοῦ τὰς ἐλλάμψεις δέχονται. παρὰ δὲ τῶν πρώτων αἱ δεύτεραι. καὶ καθεξῆς αἱ λοιπαὶ τάξεις παρὰ τῶν δευτέρων αἱ τρίται. ὅτι δὲ διαφορὰ τίς ἐστὶ παρὰ ταῖς ἀνωδιωάμεσι, καὶ ὅτι κατάγε τὴν σάσιν καὶ τὰξιν αὐτῶν καὶ τὴν γνώσιν ἔχουσιν, καὶ ὁ θεότατος ὑπέδειξε Κύριλλος ἐν τῇ βίβλῳ τῆς Θεσσαλονικῆς οὕτως εἰπών. παντὶ λογικῷ συμμεμέτρηται ἡ γνώσις. ὡς ἑτέραν μὲν εἶναι πιστεύειν ἐν Ἀγγέλοις, μέζονα δὲ ἐν Ἀρχαγγέλοις, καὶ ἔτι ταύτας ὑπερέχουσιν ἐν ταῖς ἀνωτέρω διωάμεσιν. ἀλλὰ καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης περὶ τέτων ἔρωτησιν. διαφέρονται δὲ ἀλλήλων αἱ ἀνω διωάμεσι τῷ φωτισμῷ ἐν τῇ σάσει, εἴτε πρὸς τὸν φωτισμὸν ἢ σάσιν ἔχοντες, εἴτε πρὸς τὴν σάσιν τοῦ φωτισμοῦ μετέχοντες, καὶ ἀλλήλους φωτίζοντες διὰ τὸ ὑπερέχον τῆς τάξεως ἢ φύσεως. δὴλον δὲ ὡς καὶ ἀνωθεν εἴρηται, ὅτι οἱ ὑπερέχοντες τοῖς ὑποβεβηκόσι μεταδιδόσιν τὴν φωτισμὸν καὶ γνώσιν. πρὸς τοῖς εἰρημένους δὲ καὶ τὸ φησιν, ὅτι καὶ φυλάττει μέρη τῆς γῆς αἱ ἀνω διωάμεσι, καὶ ἐθνῶν καὶ τόπων προϊστανται, καθὼς ὑπὸ τῆς δημιουργοῦ ἐτάχθησαν.

Ὅτι δὲ ταῦτα ἔπος ἔχει, καὶ ὁ ἐν Πατριάρχεις ἀγιώτατος Γερμανὸς ἀειδηλότερον τὸτο παρίσιν. ἐν δὲ τῷ εἰς τὴν κοίμησιν τῆς Θεομήτορος λόγῳ αὐτοῦ ἐστὶ τὰδε περὶ τέτων φησίν. ἅμα τῷ συστῆναι τὰ τῶν ἀνθρώπων γέννη, Ἀγγελοι τῆς τέτων ζωῆς ἐπιτροπεύειν ἐτάχθησαν. ἔσπευσε δὲ, φησίν, ὅρα ἐθνῶν, κατὰ ἀρεθμὸν Ἀγγέλων Θεοῦ. ἐ, παρεμβαιὶ Ἀγγελος Κυρίε κύκλῳ τῶν φοβημένων αὐτὸν. ὡς δὲ εἰς εἰδωλολατρείαν οἱ ἄνθρωποι ἐξέκλιναν, διέσπασαν ἀπ' αὐτῶν καὶ οἱ Ἀγγελοι. καθ' ὃν δὲ λοιπὸν ἔτιπτε καιρὸν ἡ πανάμωμος, ὡσὲν ἔσπευσαν τὰ ἐν οὐρανῷ τοῖς ἐπὶ γῆς. καὶ σύμφωνον πολίτευμα γέγονεν Ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις, καὶ μία δοξολογία. τοιοῦτον δὲ τι καὶ ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης περὶ τῶν Ἀγγέλων διέξεισι. φησὶ καὶ ὅτι ὁ προφήτης Δανιὴλ μέγα τι χρῆμα λέγει τὰς Ἀγγέλους εἶναι. προσάγματι δὲ Θεοῦ πᾶσαν τὴν κτίσιν ἐξελαχεῖν, καὶ τῶν ἐθνῶν ἐπιστατεῖν, καὶ τέτων, τὸν μὲν τὰς Πέρσας ἐφορεῖν. τὸν δὲ Ἀρχάγγελον Μιχαὴλ ἢ ἐκ περιτομῆς λαὸν φρερεῖν. συστῆναι δὲ τοῖς ἐφόροις ἀμφω διαπληκτισμὸν, καὶ κατὰ πάθος ὀργῆς, ἀλλὰ καὶ θεῖον τινα καὶ ἀπόρρητον λόγον. τὰ μὲν, δευτέρῳ Ἰσδαίας Πέρσας ἀναγκάζοντος, ὡς τὸ Θεοῦ δῆθεν καταφρονήτας. τὰ δὲ πρὸς τὴν ἐλδοθερίαν ἀντέλκοντος καὶ λέγοντος. παῦσαι Περσῶν προσάτα. ὁ Θεὸς δὲ ἐπληξε μὲν ἁμαρτάνοντας, ἐπιστρέφόμενος δὲ ἐν ὑποστροφῇ.

Ὅτι δὲ θεῖος Ἀγγελος ἐνὶ ἐκάστῳ προσεδρεύει τῷ πιστῶν φυλακῇ ἐνεκεν, διείληπται μὲν καὶ τῷ μεγάλῳ Βασιλεῖ λέγοντι. ὡς τὰς μελίσας φυγαδύει καπνὸς, καὶ τὰς περιστράς ἐξελαύει δυσωδία, ἔπω καὶ τὸν φύλακα τῆς ζωῆς ἡμῶν Ἀγγέλων ἢ πολὺδακρυς καὶ δυσώδης ἀπ' ἡμῶν δίστα.

A principatum sese convertant: cum Angelis, quod nihilominus ordine discipulorum quoque contineantur, uti qui divinas illustrationes a primis illis potestatibus accipiant, & vicissim Angelis exponant. Angelorum denique vocabulum significationem ministerii continet, quo res divinas enuntiant.

De hac indicatione nostra perspicuum est, primos ordines citra medium quoddam a Deo suas illustrationes consequi: deinde a primis, secundos: a secundis, tertios. Cæterum esse quædam apud cælestes illas potestates discrimina, quodque illa ipsa maxime consistant in ipsorum statu, ordine, & cognitione: divinus etiam vir Cyrillus in libro Thesaurorum suo docet, ac hisce quidem verbis: Omnis natura particeps rationis, etiam cognitionis modum mensuramque certam habet, ita ut credi par sit, aliam in Angelis esse, aliamque majorem in Archangelis, quam ipsam quoque superet ea, quæ sublimioribus in potestatibus existit. Eadem de re Joannes Damascenus ita describit: Potestates illæ supernæ tam illuminatione, quam ordine statuque differunt: si-ve adeo pro illuminationis ratione status ipsarum quoque comparatus est, si-ve pro ratione status illuminationis participes fiunt, & alii alios illuminant, propter excellentiam vel ordinis, vel naturæ. Id quidem perspicuum est, quod superius etiam est indicatum, excellentiores cum inferioribus tam illuminationem, quam cognitionem suam communicare. Præter hæc tradit idem, potestates hæc cælestes attributas sibi ter-
Edit. Paris. pag. 79.

Quæ quidem ita se habere, sanctissimus ille Patriarcha Germanus illustrius declarat. Etenim in oratione de obdormitione Dei genitricis hæc verba ipsius exstant. Quum genus humanum conditum esset, Angeli divinitus constituti sunt, qui vitæ ipsorum tutores essent atque præfides. Sic enim perscriptum sacris in litteris legimus: Nationum limites pro Angelorum Dei numero statuit. Item, Angelus Domini circum timentes eum castra munit. Inde hominibus ad deastrorum cultus exorbitantibus, Angeli quoque ab eis recesserunt. Verum quo deinceps tempore virgo purissima peperit, cælestia rursum cum terrenis unita sunt, Angelique cum hominibus versari, ac Deum celebrare consentientibus animis cœperunt.

Consimile de Angelis quiddam Chrysostomus quoque commemorat. Vates, inquit, Danielus Angelos eximium quiddam esse tradit, Deique jussu creaturam universam in eos distributam, qui nationum quoque sint præfides. Alium in Persas defixos oculos habere, Michaelum Archangelum pro populo circumciso excubias agere. Quinetiam inter utriusque nationis præfides holce contentionem ex iracundia quamdam oboriri, modo scilicet rationeque divina & ineffabili: dum ille quidem Judæos Persis servire cogit, ut Dei contemptores: hic vero ex alia parte in libertatem vindicat, ac hisce verbis utitur: Desine Persarum præfides. Nam peccantes quidem hos multavit adflixitque Deus, verum ad se conversos non averfatur.

Jam singulis etiam fidelissimum adesse custodiæ causa divinum Angelum, magnus ille Basilus inter alios tradidit. Quemadmodum, inquit, apes abigit fumus, & columbas depellit foetor: sic & vitæ nostræ custodem Angelum multis deplorandum la-

Cyrrilli thesaurorum liber.

Damascenus.

Edit. Paris. pag. 79.

Germanus patriarcha Byzantinus.

Psalms 38. 8.

Chrysostomi loc.

* omisit negationem interpres huic loco necessariam. Vide Notas.

Dan. 10.

Basilus de singulorum Angelis.

Theodoriti
Therapeutice.

crymis foetensque peccatum a nobis sejun-
git. Idem & Theodoritus indicat. Nam in
Therapeutica sua verbis hisce utitur: Elatus
superbia diabolus lapsus esse fertur, ac dein-
ceps adversus homines exornatos imagi-
ne divina furore quodam exarsisse, bellum-
que adversus ipsos suscepisse. Hac de causa
rerum opificem per Angelorum inspectio-
nem atque tutelam genus humanum custo-
dire, ne per vim ac tyrannidem inadspec-
tabiliter eos aggressus, quos odit ex invidia,
citra cujusquam metum ac libere perdat. Quæ
quidem ita esse, ac fideles singulos habere cu-
stodem Angelum, etiam in Evangelio Mat-
thæi verbis his exponitur: Videte ne vel u-
num ex parvis hisce contemnatis. Nam An-
geli eorum semper faciem patris mei, qui
in cælis est, adspiciunt. Ac de his quidem
hæc indicata sunt.

Matth. 18. 10.

Edit. Paris.
pag. 80.

Theodoriti &
Gennadii pecu-
liaris opinio.

Præterea quæsitum a nonnullis est, num
hæ potestates intellectuales ante cæli terræ-
que creationem conditæ fuerint, an post-
quam illa jam facta erant. Ac Theodoritus
quidem cum Gennadio mundum hunc sub
oculos cadentem productum esse in ortum
ante naturas illas inadspecrabiles adserit.
Nam quia certis circumscripti limitibus
sunt Angeli, conveniebat omnino, ut locus
aliquis existeret, quo continerentur. Ver-
um reliqui Patres hoc nequaquam admit-
tere videntur. Quid magnus ille Basilii in
libro suo de primorum sex dierum operibus
dicat, audi. Erat antiquior mundi ortu con-
ditio quædam & status, ultramundanis illis
potestatibus conveniens. In eo rerum opi-
fex quædam condidit, nimirum lucem illam
intellectilem, beatitati Angelorum Domi-
num diligentium convenientem. Audi et-
iam, quid Gregorius ille cognomento Theo-
logus dicat. Primum Deus angelicas divi-
nasque potestates mente concipit. Ea cogi-
tatio mox opus ipsum erat, * Sermone com-
pletum, ac Spiritu perfectum. Secundo,
mundum e materie crassa constantem & ad-
spectabilem cogitat. Huic consimilia tradit
& frater ejus Cæsarius. Omnes, inquit, car-
nis expertes illi cætus Angelorum prius et-
iam, quam mundus hic oriretur, in luce de-
gebant. Itidem Anastasius Sinaites, vir pla-
ne divinus, de his differit: Deus ille noster,
ait, qui semper existit, ante omnia creata co-
gitat & condit angelicas cælestesque potesta-
tes, quemadmodum ipse solus novit. Præter

Alia Basilii.

Nazianzenii.

* verbo.

Cæsarii.

Anastasi.

Severi, Dio-
dori, & Am-
philochii.

Damasceni.

hos & Severus, & Diodorus, & magnus ille
Amphilochius inadspecrabiliū naturarum
creationem mundum hunc sub oculos caden-
tem atque sensilem præcessisse tradunt. Joan-
nis Damasceni hæc verba sunt: Alii quidem
post cælum illud primum inadspecrabiles po-
testates conditas esse dicunt: verum ego Gre-
gorio, cui Theologi cognomentum est indi-
tum, adsentior. Etenim conveniebat atque
par erat, primo intellectilem essentiam
creari, ac deinde sensilem: deque his am-
bibus, hominem. Itaque supernas illas po-
testates initio Deus in ortum producit. hinc
cælum, terram, mare, cuncta his compre-
hensâ condit. ad extremum manibus suis
hominem format, quum pulverem de terra
sumpsisset, ac faciem ejus adflasset, quem-
admodum supra commemoravimus. Facia-
mus, inquit, hominem ad imaginem simili-
tudinemque nostram, qui marinis piscibus,
volucris aereis, bestiis terræ dominetur.
Enimvero cur his in verbis primo piscium fa-
cta est mentio? Dominetur, ait, marinis pi-
scibus. Nimirum hoc ordini creationis est
consentaneum. Nam primo pisces e mari
sunt orti, deinde volucres: ac secundum has,
bestiæ de terra quadrupedes.

pag. 81.

Ασιν ἀμαρτία. ἔχοντες δὲ τὰ περὶ τῆς καὶ αὐτῆς τῆς Θεω-
δωρήτω δεικνύεται. ἐν γὰρ τῇ Θεραπευτικῇ αὐτῆς τὰδε
φησὶν. ἐπαρθεὶς ὁ διάβολος λέγεται πεπτωκέναι. εἶτα
καὶ τῶν ἀνθρώπων, ὡς εἰκόνι θεῖα τιμημένων λυτῆσαι,
καὶ τῶν τέτων ἀναδέξασθαι πόλεμον. ἐνθέν τοι καὶ τῶν
ποιητῶν τῇ τῶν Ἀγγέλων ἐπιστάσι τὸ τῶν ἀνθρώπων φρε-
νῆσαι γένος, ὅπως μὴ βία τυραννίδι χρώμενος, ἀοράτως
ἐπιῶν, ὡς δὲ φθόνον ἐμίσησεν, ἀδελῶς ἔχῃ φείρη. ὅτι δὲ
ταῦτα ἔπος ἔχει, καὶ ὅτι τῶν πιστῶν ἕκαστος Ἀγγελον φύλα-
κα κέκτηται, καὶ τῶν καὶ Ματθαῖον Εὐαγγελίῳ διεῖληπται.
λέγει γάρ. Ὁρᾶτε μὴ καταφρονήσητε ἑνὸς τῶν μι-
κρῶν τέτων. οἱ γὰρ Ἀγγελοι αὐτῶν διδωκεὶς ὁρᾶσι τὸ πρό-
σωπον τῶ πατρὸς μου τῶ ἐν ἐρανοῖς. καὶ περὶ μὲν τέτων
ἔπος

Β
Ἐτι δὲ τὰ τοιαῦτα παρὰ τισιν ὑπόκειται, εἴτε πρὸ τῆς πα-
ραγωγῆς τῶ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, εἴτε καὶ τῆς δημιουργίας
αὐτῶν, αἰνοεραὶ δυνάμεις παρήχθησαν. Ὁ μὲν οὖν
Θεοδώρητος, καὶ μετὰ καὶ ὁ Γεννάδιος, πρὸ τῶν ἀοράτων
φύσεων διιχνεύονται τὸν ὁρατὸν τεταγμένον κόσμον παρα-
χθῆναι. ἐπειδὴ γὰρ περιγραπτοὶ εἰσιν οἱ Ἀγγελοι, ἔ-
πρεπε πάντως καὶ τόπον εἶναι τινὰ, ὡς ἐντεῦθεν αὐτὰς ἐν
αὐτῷ περιγράφειν. ἀλλ' ὁ λοιπὸς τῶν πατέρων κατά-
λογος ἐμμενοῦ αὐτὸ καταδεχόμενος φαίνεται καὶ τῶν καὶ
τῶ μεγάλου Βασιλείου ἐν τῇ ἐξαήμερῳ αὐτῆς λέγον-
τος ἄνευ. Ἦν τις πρεσβυτέρα τῆς τῶ κόσμου γενέσεως
κατάστασις, ταῖς ὑπερκοσμίαις δυνάμεσι τρέπουσα.

Γ
Δημιουργήματα δὲ ἐν αὐτῇ ὁ τῶν ὅλων δημιουργὸς ἀπετέ-
λεσε, φῶς νοητὸν, τρέπον τῇ μακαριότητι τῶ φιλοῦ-
των Ἀγγέλων τὸν Κύριον. ἀλλὰ καὶ τῶ Θεολόγου Γρηγορίου
λέγοντος ἔπος ἄνευ. καὶ πρῶτον μὲν, ἐννοεῖ τὰς ἀγγελι-
κὰς ἐρανοῦς δυνάμεις, ὅτι ἐννοήματα ἔργον ἔχον, λόγῳ
συμπληρούμενον, καὶ πνεύματι τελειούμενον. δεύτερον δὲ
ἐννοεῖ κόσμον ὑλικὸν ὅτι ὁράμενον. ὁμοία δὲ τῶ διε-
ξεσι καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτῶ Κασσιανὸς πᾶσαι, λέγων,
ἐν φωτὶ διήγον αἱ ἄσφατοι τῶν ἀγγέλων χορεῖαι, ὅτι πρὸ
τῶ γενέσθαι τὸν κόσμον. καὶ ὁ Δεσποτὸς Αναστάσιος ὁ Σι-
ναΐτης περὶ τῶν οὐρανῶν φησὶ. Θεὸς ἡμῶν ὁ αἰεὶ ὢν πρὸ
πάσης κτίσεως ἐννοεῖ καὶ ποιεῖ τὰς ἀγγελικὰς καὶ ἐρανοῦς
δυνάμεις, ὡς μόνος αὐτὸς οἶδεν. ἀλλὰ ὁ Σεβήρος, καὶ
μετὰ καὶ ὁ Διόδωρος, αὐτὸς τε ὁ μέγας Ἀμφιλόχιος πρεσβυ-
τέρων ἀποδείκνυσιν τῶ ὁραμένῳ τῶ κόσμῳ καὶ αἰδη-
τῶ τῶν ἀοράτων φύσεων δημιουργίαν. Ὁ δὲ Δαμα-
σκηνὸς Ἰωάννης περὶ τῶ καὶ τὰδε φησὶν. ἕτεροι μὲν
οὖν μετὰ τὸν πρῶτον ἐρατὸν τὰς ἀοράτας φασὶ πα-
ραχθῆναι δυνάμεις. ἐγὼ δὲ τῶ Θεολόγῳ Γρηγορίῳ συν-
τίθεμαι. ἔπρεπε γὰρ πρῶτον τῶ νοεράν ἐσσαν κτιθῆναι,
καὶ τότε τῶ αἰδητῶ, καὶ ἔπος εἰς ἀμφοτέρων τὸν ἄν-
θρωπον. παράγει μὲν ὁ Θεὸς τὰς ἄνω δυνάμεις, ὡς
εἴρηται, πρῶτον. ἔπειτα δὲ τὸν οὐρανὸν καὶ τὸν γῆν,
τὸν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐταῖς. τέλος πάν-
των ταῖς οἰκείαις χερσὶ πλάττει τὸν ἄνθρωπον, χροῦν
λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἐμφυσήσας αὐτῷ, καθάπερ
ἄνωθεν εἴρηται. ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡ-
μετέραν καὶ κατ' ὁμοίωσιν. καὶ ἀρχέτωσαν τῶ ἰχθύ-
ων τῆς θαλάσσης. καὶ πρῶτον ἐνταῦθα τῶ ἰχθύων
ἐμνημόνευσε, καὶ ἀρχέτωσαν τῶ ἰχθύων, εἰπὼν,
κατὰ τὸν τάξιν τῆς δημιουργίας; πρῶτον γὰρ οἱ
ἰχθύες ἐκ τῆς θαλάσσης ἐγένοντο. εἶτα τὰ
πετεινά. μετὰ ταῦτα δὲ ἀπὸ τῆς γῆς τὰ τετρά-
ποδα.

Δ
Ε

Καὶ τὸ τοῦ ζῆτις, ἀγαπῆτε, τίνος ἕνεκεν ἡγάγε-
ται ζῶν πρὸς ἡμᾶς; ὡς ἐντεῦθεν καὶ τὸ ὑποτα-
γῆν αὐτῶν ἐπιγνωθῆναι, καὶ ὅτι ὡς δούλα παρίσαν-
το ἅπαντα, καὶ τὸ δοθεῖσαν ὑπὸ Θεοῦ σοφίαν τῷ
Ἀδὰμ δὴλῶ γενέσθαι παντί. ἐφ' ἐκαστῇ γὰρ τῇ
ζῶν ὄνομα ἔδωκε τῇ αὐτῇ φύσει κατὰ ἄλλῃον. ποιή-
σωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ κατ' ὁμοίω-
σιν. τῆς, δώσωμεν αὐτῷ λόγον περιστάς, ὡς ὁ
μέγας φησὶ Βασιλεὺς. καὶ τὸ μὲν κατ' εἰκόνα ἐκ Θεοῦ
ἔλαβον, ἡ γοῦν τὸ λογικὸν εἶναι. τὸ δὲ κατ' ὁμοίω-
σιν, ἐμοὶ κατέλιπεν. εἰ γὰρ ἐκεῖθεν καὶ τὸ ἐλα-
βον, ποῖα χάρις ἐμοί; ἔχω τοίνυν τὸ κατ' ὁμοίω-
σιν, ὡς καὶ χρυσὸς ἀφ' ἐαυτοῦ γίνονται. τῆς οὖν
ἀκολουθίας, καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης φησὶν. Ὅτι
κατ' ὁμοίωσιν ἐποίησεν ἡμᾶς ὁ Θεός, ὥστε ὁμοίω-
θῆναι αὐτῷ κατὰ τὸ δυνατὸν ἀνθρώπου. ἡ ἀρετὴ γὰρ
ἐκ Θεοῦ μὲν ἐδόθη τῇ φύσει ἡμῶν. ἐφ' ἡμῖν δὲ ἐ-
στίν, ἡ ἐμμεῖναι αὐτῇ, ἡ καὶ ἀκολουθεῖν τῷ Θεῷ, ἡ ἀπο-
φοιτῆσαι αὐτῆς, καὶ ἀκολουθεῖν τῷ διαβόλῳ. Ὁ δὲ
χρυσόρρημων Ἰωάννης ἐν τῇ εἰς τὴν ἑξάήμερον καὶ
ὁμιλίᾳ αὐτῇ καὶ τὰς φησὶν ἡμέρας ἐποίησεν ὁ
Θεός ἡμᾶς, κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν.
τῆς ἐπὶ πάντων δέδωκεν τὴν ἐξουσίαν αὐτῷ.
ὡς γὰρ ὁ Θεός τὴν κατὰ πάντων ἀρχὴν ἔχει,
τῷ τε ὁρατῷ τῷ τε ἀόρατῳ δημιουργὸς ἁπάντων
τυγχάνων. οὕτω καὶ τὸ ζῶν τοῦτο τὸ λογικὸν δι-
μιουργήσας, ἐβελήθη πάντων τῶν ὁραμένων τὴν
ἀρχὴν αὐτὸν ἔχειν. διὸ καὶ τὴν τῆς ψυχῆς ἐξουσίαν
αὐτῷ ἐχάρισται, βουλευθεὶς αὐτόν καὶ ἀθάνατον εἶναι
εἰς τὸ διωκεῖν. ἀλλὰ καὶ παραβάντα τὴν ἐντολὴν
ἐκ ἀπεστράφη τέλειον, ἀλλὰ τῆς μὲν ἀθανασίας ἀπέ-
στρεψε, θανάτῳ δὲ καταδικάσας, ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀρ-
χῆς ἀφῆκεν εἶναι. διὰ γὰρ τὴν προσόντος αὐτῷ λόγου
καὶ τῆμερον πάλιν κρατεῖ. εἰ γὰρ ἐθῆρας ἀγρίου
ὄρας αὐθαδείᾳ χρωμένους, ἐστὶν ὅτε καὶ ὁρμῶντες ἀναι-
δῶς κατ' αὐτῶν, μὴ θαύμαζε, ὅτι καὶ τοῦτο κατὰ θεῖαν
πάντως οἰκονομίαν. ὡς ἐντεῦθεν τῆς ἀμαρτίας ἡμᾶς
ἐπιμεμνηθῆναι καὶ ἀκοντας, δι' ἣν δεδοικέναι καὶ τρέ-
μεν ὡς ὑπὸ χεῖρα κατεδικάσθημεν. ὅτι δὲ ἀρχὴν
ὑπὸ Θεοῦ πάντων ἐχειροτονήθη τῷ ὑπὸ γῆς ὁ
ἄνθρωπος, καὶ ἀπ' αὐτῆς τοῦ χήματος δῆλον.
καὶ γὰρ, ὡς ὄρας, τῷ ἀνθρώπῳ τὸ χῆμα, καὶ
πρὸς οὐρανὸν ἀνατείνεται, καὶ ἄνω βλέπει. ταῦ-
τα δὲ πάντως, ὡς ὁ Νύκτις φησὶ, καὶ ἀρχι-
κὰ δοκεῖ εἶναι, καὶ τὴν βασιλικὴν ἀξίαν ὑποση-
μαίνοντα. τὸ γὰρ μόνον ἐν τοῖς οὐσι τοιοῦτον εἶναι
τὸν ἄνθρωπον, τοῖς δὲ ἄλλοις ἅπασιν πρὸς τὸ κάτω
τενδύνειν τὰ σώματα, σαφῶς δείκνυσιν τὴν τῆς ἀξίας
διαφορὰν.

Περὶ παρα-
δείσου.

Πρόσεχε, ἀγαπῆτε. βουλόμενος ὁ Θεός τι-
μῆσαι τὸν ἄνθρωπον, φυτεύει παράδεισον πρῶ-
τον, καὶ οὕτω τίθεισιν αὐτόν ἐν αὐτῷ. εἰ καὶ
Πύρων ὁ χρονολόγος μετ' ἡμέρας μ', τὸν Ἀ-
δὰμ εἰσελθεῖν ἐν τῷ παραδείσῳ φησὶν. ἀλλ'
ἐκ οἷδα ποῦ διέτριβε πρῶτον ὁ Ἀδὰμ, ἔξω
τοῦ παραδείσου τεσσαράκοντα διὰ τὴν ἡμέρας. ὁ
μὲν οὖν χρυσόρρημων Ἰωάννης καὶ ταύτῃ ἐκ μέ-
σου τὴν ὑπόνοιαν ποιεῖ, λέγων. ἔξω ὡν
τῷ Ἀδὰμ καὶ ἔξω τοῦ παραδείσου διάγειν. ἀλλ'
οὐ τῇ οἰκίσει τοῦ ἀνθρώπου ἀφώριστο, ἀλλὰ τοῖς

Sunt etiam, dilecte fili, qui scire velint,
quamobrem animalia condita Deus ad A-
damum deduxerit. Antea scilicet dixerat,
Faciamus hominem ad imaginem nostram,
qui piscibus aliisque dominetur. Ut ergo re-
ipsa, quod dixerat, eveniret: ad Adamum
animalia deduxit, ut hinc eorum obedientia
cognoscetur. Quippe circumstabant ipsum
omnia, tamquam ejus mancipia. Præterea
debebat hoc pacto sapientia divinitus Ada-
mo concessa innotescere. Nam singulis ani-
malibus tum nomen, cujusque naturæ con-
sentaneum, indidit. Faciamus hominem ad
imaginem similitudinemque nostram: hoc
est, largiamur ei rationis abundantiam, ut
magnus ille Basilus hæc verba declarat. Ex
his quod imaginem attinet, eam accepi a Deo

Basilus.

nimirum quod rationis sum particeps: quod
similitudinem, mihi reliquit. Nam si hoc quo-
que indidem accepi, quænam mihi concessa
est gratia? Quapropter Dei similitudinem
refero, quum ex meipso bonus fio. His con-
sentanea Joannes etiam Damascenus tradit,
Deum nos ad similitudinem condidisse, ut
pro viribus humanis ei similes evadamus.
Quippe virtus a Deo quidem concessa est
naturæ nostræ, verum in potestate nostra si-
tum est, ut vel in ea perseveremus & obse-
quamur Deo: vel ab ea recedamus, & obse-
quamur Diabolo. Joannes Chrysostomus in
oratione xxi de sex dierum operibus hæc

Damascenus.

Chrysostomus.

verba profert: Quo die Deus Adamum con-
didit, ad imaginem Dei condidit eum: hoc
est, omnium potestatem ei concessit. Nam
sicut imperium Deus habet in omnia, tam ad-
spectabilia, quam inadspectabilia, tamquam
universorum opifex: ita quum animal hoc ra-
tionis particeps condidisset, habere ipsum
voluit imperium in res universas, quæcum-
que sub aspectum cadunt. Idcirco & essen-
tiam animæ ipsi largitus est, uti quem immor-
talem prorsus esse vellet. Quinetiam man-
datum ipsius transgressum non omnino aver-
satur, sed immortalitate spoliatum, & ad
mortem condemnatum, prope in eodem im-
perio relinquit. Nam homo per rationem,
qua præditus est, etiam hodie cuncta in pote-
state sua retinet. Quamquam enim feras a-
grestes nonnumquam pro lubitu suo vide-
mus in hominem irruere: tamen id tanto-
pere mirari non debemus, quando consilio
divino accidit, ut hoc modo vel invitati de
peccato admoneamur, cujus causa nobis
hoc contigit supplicii, ut subjectos impe-
rio nostro metuamus. Rerum quidem om-
nium, quæ sunt in terris, principem con-
stitutum esse hominem a Deo, vel ipsa de
forma intelligi perspicue potest. Nam re-
cta homini forma (ceu vides) data est,
qua tendit ad cælum, sursumque spectat.
Hæc autem omnia, sicut ait antistes ille Ny-
senus, imperio convenire videntur, & re-
giam quamdam majestatem indicare. Nam
quod solus inter res universas homo talis
est, quum aliis omnibus deorsum corpora
propendeant, id vero palam dignitatis dif-
ferentiam indicat.

Gregorius Nis-
senus.
Edit. Paris.
pag. 82.

Atque heic animum mihi, dilecte fili,
advertito. Quum adficere vellet hominem
Deus honore peculiari, paradysum prius
conferit, atque ita deinde ipsum in eo col-
locat: tamen Pyron scriptor annalium
post xl primum dies Adamum paradysum
ingressum esse tradat. Ego vero non video,
ubi Adamus antea versatus fuerit, quum
xl dies extra paradysum degeret. Refutat
hanc opinionem Chrysostomus, quum ait:
Licebat Adamo etiam extra paradysum de-
gere. verum ea loca non erant hominis do-
micilio præscripta destinataque, sed tam ju-

Pyronis chro-
nographi.
VI.

Chrysostomus.

mentis, quam cæteris terræ bestiis: quum homini paradifus, tamquam voluptaria quædam domus, esset datus. Eam ipsam ob causam animalia Deus ad Adamum adduxit, velut ab eo cæteroqui separata. Quæ quum ita sint, non Pyroni, sed huic oratori nostro aureo velim aures præbeas, qui reapse Spiritus sancti discipulus fuit.

Gen. 2. 18.

Sequuntur hæc historię divina verba: Faciamus Adamo adjutricem secundum ipsam, hoc est, tam ipsi quam toti ejus naturæ consimilem, non reliquis animalibus. Nam ea naturam eandem cum homine communem non habent. Hęc autem Manes Deum mendacem esse dixit, & consimiliter Aquila. Nam vocem hanc in versione Græca, κατ' αὐτὸν, contra ipsum interpretabantur propterea, quod Adamum hæc non multo post ad mandati divini violationem impulerit, ideoque facta sit infidiatrix, quæ adjutrix appelletur. Hęc illorum est opinio. Verum de sententia divini hominis Cyrilli, atque etiam Damasceni, adjutrix hæc Adam dicta est, ad humani generis propagationem. Itaque fonnium Adamo gravissimum Deus immitit, unaque ex costis detracta, mulierem ex ea construit. Hac Adamus deinde conspecta, verissime vaticinans dixit: Hoc nunc demum os ex ossibus meis est. Nam mulier minime deinceps eodem modo existet e viro solo, sed per amborum conjunctionem & conjugii legem procreabitur.

Manethis & Aquilæ blasphemias.

Cyrillus. Damascenus.

Gen. 2. 23.

Hoc pacto consopivit Adamum Deus, sumptaque costa ipsius una, Evam construxit. Nam necessarium erat, Evam non itidem, ut Adamo factum erat, e terra provenire, sed ex ipsa potius Adami essentia: quo hac ratione mutus amor conjugibus inderetur. Et somnum ei gravem immitit, ne sensum aliquem doloris in ademptione costæ perciperet, quemadmodum Chrysostomus ait, eaque de causa conjugem hostili quodam odio prosequeretur. Itidem costam unam sumit, de qua mulierem construit, ejusque locum carne complet. At quamobrem complet? Ne somno excitatus, per id, quod aberat, sentire quod acciderat posset. Quamquam enim hoc ademptionis tempore ignorasset, tamen deinceps animadversurus erat. quapropter carne Deus costæ defectum supplevit.

Chrysostomus. Edit. Paris. pag. 83.

Gen. 1. 28. Basilii.

Dixit Deus: Augescite, multiplicamini, replete terram. Hoc in loco Basilii verbis animum advertito. Tradit enim duplex incrementum esse, quorum aliud sit corporis, aliud animæ. Corporis incrementum est, de statura parva convenientem ad magnitudinem pervenire. At incrementum animæ per disciplinas consequimur. Etiam Chrysostomus de anima inquit, eam quum semel a Deo suam naturam & existentiam nacta est, more corporis ad incrementum aliquod aliud nequaquam tendere. Nam qui fieri posset hoc in anima, quæ tamquam imago Dei tam quantitatis expers est quam figuræ? Quamobrem anima intelligentiæ vi prædita sic est a Deo condita, ut statim ab initio perfecta sit: etiam si paulatim una cum corpore videatur incrementum aliquod sumere. Perspicuum hoc est ex hisce Nysseni Gregorii verbis: Animæ forma pro instrumenti subiecti ratione conspicitur. Cum enim particeps natura nostra sit ejus ortus, qui & vitis obnoxius, & animalium rationis expertium ortui adfinis est: fieri nequit, ut hominis in figmento statim divina imago eluceat, sed via quadam ac serie hominem ad perfectionem pervenire necesse est: non quod alia infanti, alia matura ætate viro in-

Chrysostomus.

Nyssenus.

κτλίωσι καὶ πᾶσι τῖς θηρίοις τῆς γῆς. ὡς δὲ αὐτοῖς βασιλικὸν ἐνδιαίτημα ὁ παράδεισος. ὅτε τὸ πρῶτον καὶ ὁ Θεὸς ἤγαγε τὰ ζῶα πρὸς τὸν Ἀδὰμ, ὡς κεχωρισμένα αὐτῷ. εἰ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, μὴ τῷ Πύρῳ, ἀλλὰ τῷ χρυσορρήμονι παράχρηταις σὰς ἀκοᾶς, ὅτι καὶ τὰ παναγία πνεύματος ὑποφάνηται ὁ ταπεινὸς ὄντος ἐς.

Μετὰ ταῦτα φησὶ. Ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν κατὰ τὴν αὐτοῦ ταῖς ἐν, αὐτῷ τε καὶ πάντα ἐμφερῆ, καὶ τῇ φύσει αὐτῷ. μὴ μὴ τοῖς καὶ τὰ λοιπὰ ζῶα, ὅτι μὴδὲ τῆς αὐτῆς αὐτῷ τυγχάνουσι ταῦτα μέτοχα φύσεως. ἀλλ' ἐν ταῦτα Μάνης φεύσῃ τὸν Θεὸν εἶπεν, ὁμοίως καὶ Ἀκύλας. τὸ γὰρ κατὰ αὐτὸν, ἐναντίας αὐτῷ ἐξέδοτο. ἐπεὶ τὰ κατὰ τὸν Ἀδὰμ αὐτῇ παραβῆναι πεποιήκεται. καὶ αὐτὸς ὁ βοηθὸς ἐπίβουλος γέγονε. καὶ ἐπὶ μὴ οὕτω. κατὰ δὲ τὸν θεοτάτον Κύριλλον, τὸν Δαμασκηνὸν τε Ἰωάννην, βοηθὸς αὐτῇ τῷ Ἀδὰμ εἰς τὴν ἀνδραπίνου γένους κεχηρημάτικη σύστασιν. ἔκαστον οὖν ἐπιβάλλει τῷ Ἀδὰμ, καὶ μίαν τῇ αὐτῇ πλοῦρῶν ἐξελών, οἰκοδομεῖ τὴν γυναῖκα. ὡς καὶ Θεοδόσιος ὁ ὕστερον ὁ Ἀδὰμ, τὸ πρῶτον οὕτως ἐν τῇ ὁσῶν μου, προφητικώτατα ἔφησεν. εἰδὲ γὰρ ἡ γυνὴ καὶ εἰσέτι τὸν αὐτὸν ἔσπον ἐξ ἀνδρὸς μόνον γενήσεται, ἀλλ' ἐκ συναφείας ἀμφοτέρου καὶ νόμου γαμικοῦ.

Οὕτως ἐπιβάλλει ὁ Θεὸς ἔκαστον τῷ Ἀδὰμ, καὶ μίαν τῇ πλοῦρῶν αὐτῇ λαβών, καὶ Εὐαν οἰκοδομεῖ. ἀναγκαῖον γὰρ ὡς μὴ καὶ τὴν Εὐαν ἀπὸ γῆς προελθεῖν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς οὐσίας τῆς Ἀδὰμ, ὡς ἐντεῦθεν φίλτρον ἐντεθῆναι τοῖς ὁμοζύγοις. ἐπιβάλλει οὖν ἔκαστον ἥτοι κάρων ἐντίθησι τῷ Ἀδὰμ, ὡς μὴ λαβεῖν ὁδυνην αἰδήσειν ἐν τῇ ἀφαιρέσει τῆς πλοῦρας, ὡς ὁ χρυσοῦς τὴν γλῶτταν φησὶ, καὶ ἐντεῦθεν ἐχθρῶδως διακείσθαι πρὸς τὴν ὁμοζύγον. ἀφαιρεῖται γοῦν μίαν τῇ πλοῦρῶν αὐτῇ, καὶ οἰκοδομεῖ τὴν γυναῖκα, καὶ ἀνεπλήρωσε σάρκα ἀπ' αὐτῆς. τίτος οὖν ἐνεκεν ἀνεπλήρωσεν; ἵνα μὴ ἔχη μετὰ τῷ τῷ ὕπνου ἀπαλλαγὴ ἐν τοῦ λείποντος αἰδάνεσθαι τῷ γεγονότος. εἰ γὰρ ἐν τῇ τῆς ἀφαιρέσεως καιρῷ ἠγνόησεν, ἀλλ' ὅμως ἐμελλε μετὰ ταῦτα ἐπιγινώσκειν τὸ γεγονός. ἐφ' ᾧ ὅτε σαρκὸς τὴν τῆς πλοῦρας ἀνεπλήρωσεν ἔλειψεν.

Καὶ εἶπεν ὁ Θεός, αὐξάνετε καὶ πληθύνετε, καὶ πληρώσατε τὴν γῆν. τῷ μεγάλῳ Βασιλεῖ προσεχέον καὶ ταῦτα. φησὶ γὰρ ὅτι διπλὴ ἡ αὐξήσις, ἡ μὲν σώματος, ἡ δὲ ψυχῆς. ἀλλ' ἡ μὴ τῷ σώματος αὐξήσις ἡ ἀπὸ τῆς μικροῦ εἰς τὴν καθήκον μέρος ὑποκατάστασις. ἡ δὲ τῆς ψυχῆς αὐξήσις ὅτε τῷ μαθημάτων προσεπιγίνεται. ἀλλὰ καὶ ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης περὶ ψυχῆς οὕτω φησὶν. ὅτι ἀπᾶς λαβοῦσα τὸ εἶναι παρὰ Θεοῦ πρὸς αὐξήσιν, ἐκείνη κατὰ δὴ ἐν τῷ σώματι χωρεῖ. πᾶς καὶ γὰρ ἄποσος αὐτῇ καὶ ἀχημάτιστος ἔσται, ὡς εἰκὼν τῆς Θεῶ. τελεία μὴ οὖν ἐξ ἀρχῆς αὐτῆς ἡ νοερὰ ἔκτιστο ψυχὴ, εἰ καὶ μετὰ μικρὸν δοκεῖ συναύξειν τῷ σώματι. καὶ δὴλον ἐστὶν ὅτι ὁ Νύσσης φησὶ. τὸ τῆς ψυχῆς εἶδος κατὰ τὴν ἀναλογίαν τοῦ ὑποκειμένου ὀργάνου φαίνεται. ἡ γὰρ πρὸς τὴν ἐμπαθεῖ καὶ ζωῶν γενέσει κοινωνία ἐκ δυνάμει ἐκλάμπειν τῷ πλάσματι τὴν θεῶν εἰκόνα ἐποίησεν, ἀλλ' ὁδῶ τιμὴ ἀπολεσθῆναι ἐπὶ

καὶ πληθύνετε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν. τῷ μεγάλῳ Βασιλεῖ προσεχέον καὶ ταῦτα. φησὶ γὰρ ὅτι διπλὴ ἡ αὐξήσις, ἡ μὲν σώματος, ἡ δὲ ψυχῆς. ἀλλ' ἡ μὴ τῷ σώματος αὐξήσις ἡ ἀπὸ τῆς μικροῦ εἰς τὴν καθήκον μέρος ὑποκατάστασις. ἡ δὲ τῆς ψυχῆς αὐξήσις ὅτε τῷ μαθημάτων προσεπιγίνεται. ἀλλὰ καὶ ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης περὶ ψυχῆς οὕτω φησὶν. ὅτι ἀπᾶς λαβοῦσα τὸ εἶναι παρὰ Θεοῦ πρὸς αὐξήσιν, ἐκείνη κατὰ δὴ ἐν τῷ σώματι χωρεῖ. πᾶς καὶ γὰρ ἄποσος αὐτῇ καὶ ἀχημάτιστος ἔσται, ὡς εἰκὼν τῆς Θεῶ. τελεία μὴ οὖν ἐξ ἀρχῆς αὐτῆς ἡ νοερὰ ἔκτιστο ψυχὴ, εἰ καὶ μετὰ μικρὸν δοκεῖ συναύξειν τῷ σώματι. καὶ δὴλον ἐστὶν ὅτι ὁ Νύσσης φησὶ. τὸ τῆς ψυχῆς εἶδος κατὰ τὴν ἀναλογίαν τοῦ ὑποκειμένου ὀργάνου φαίνεται. ἡ γὰρ πρὸς τὴν ἐμπαθεῖ καὶ ζωῶν γενέσει κοινωνία ἐκ δυνάμει ἐκλάμπειν τῷ πλάσματι τὴν θεῶν εἰκόνα ἐποίησεν, ἀλλ' ὁδῶ τιμὴ ἀπολεσθῆναι ἐπὶ

ἐπὶ τὸ τέλειον ἄγει τὸν ἀνθρώπον· οὐκ ἄλλης τῆς
 νηπίω, καὶ ἑτέρας τῆς τελείῃ ἐγγινομένης ψυχῆς,
 ἀλλὰ τῆς αὐτῆς, ἐν ἐκείνῳ μὲν τὸ ἀτελές, ἐν τού-
 τῳ δὲ δεικνύουσης τὸ τέλειον. τελεία μὲν οὖν ἡ ψυ-
 χὴ, καὶ ἐν βρεφικῇ ἡλικίᾳ. ἀδυνατεῖ δὲ τὴν ὅλῃν
 αὐτῆς δεικνύειν ἐνέργειαν. καθάπερ γὰρ μουσικὸς
 ἄριστος ἐν μὲν μικροῖς αὐλοῖς τινὶ καὶ ἑκτρο-
 πον μέλος ἀπήχησεν· ὡς δὲ ἄρτυρους εὖρη
 αὐλοῦς, τότε τὴν αὐτοῦ τέχνην ὅλῃν ὑπέδειξεν.
 οὕτω καὶ ψυχὴ, ὡς ὁ θεολόγος Γρηγόριος ἐν τοῖς
 ἐμμέτροις αὐτοῦ διέξεισιν ἔπει· κατὰ δὲ
 τὴν τῶ ὀργάνου ἁρμόσει οὕτω καὶ ἐν τῇ ἐνέργει-
 ᾳ δεικνύειν.

Αὐξάνετε καὶ πληθύνετε, καὶ πληρώσατε τὴν
 γῆν. πλὴν οὐ τῇ οἰκῇ, ἀλλὰ τῇ ἐξουσίᾳ, ὡς
 ὁ μέγας φησὶ Βασιλεὺς. οὐ γὰρ δήπου καὶ τὴν
 ἁρμονικὴν καὶ ἀγέωργον, καὶ τὴν κατεψυγμένην
 καὶ ἄβατον κατ' ἀνάγκης οἱ ἄνθρωποι πληροῦσιν·
 ἀλλὰ κυρίως ἡμᾶς ἐποίησε πληροῦν. καὶ πληροῦ-
 μιν αὐτὴν τῆς λογισμῶ. ὅταν γὰρ ἰδῶμεν πόσον
 μέτρον τῆς ἁρμονικῆς καὶ ἀοικητοῦ, ὅταν ἰδῶμεν
 πόσον τὸ κλίμα τὸ βόρειον, ὃ διὰ τὴν ὑπερβάλ-
 λουσαν ψύξιν ἀγέωργον ἐστὶ καὶ ἄχρηστον· οὐκ ἐ-
 πληρώσαμεν τὴν γῆν, ἀλλὰ τὸ χρησίμον ἐκλεξά-
 μενοι, τὸ ὅσον ἄχρηστον εἰς ἁμολίαν ἀνθρώποις ἀ-
 πεπεμψάμεθα. καὶ εἶπεν ὁ Θεός· ἰδοὺ δέδωκα ὑ-
 μῖν πᾶν ξύλον ὃ ἔχει καρπὸν ἐν ἑαυτῷ, ὑμῖν ἔσται
 εἰς βρώσιν, καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τῆς γῆς,

Πρόσεχε οὖν. ἄρχονται μὲν γὰρ τῶν ἰχθύων καὶ
 τῶν λοιπῶν ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον ὁ Θεός· καὶ μὴ
 δὲ καὶ τὴν ἀπόλαυσιν αὐτῶν αὐτῷ συγκεχώρηκεν.
 ὥστε ἡ μὲν πρώτη νομοθεσία καρπῶν ἀπολαύειν ἐν-
 δέδωκεν. ἐτι γὰρ ἐνομιζόμεθα ἄξιον τῆς παραδείσου
 εἶναι. καρπὸς λοιπὸν, καὶ χλόη, καὶ χόρτος ἡμῖν
 εἰς βρώσιν, τοῖς πετεινοῖς τε τοῦ οὐρανοῦ, καὶ πᾶ-
 σι τοῖς θηρίοις τῆς γῆς. εἰ δὲ καὶ νῦν αἵμασι χαί-
 ρουσιν ὁ, τε λέων καὶ ἡ πάρδαλις· ἀλλ' ὅμως καὶ ταῦ-
 τα τῷ νόμῳ τῆς φύσεως ὑποταγμένα καρποῖς διε-
 τρέφετο. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Θεὸς ἐκδηδητήμενον εἶδε τὸν
 ἄνθρωπον, δεινὴν νόμον μετὰ τὸν κατακλυσμὸν
 πάντων αὐτῷ συγχωρεῖ τὴν ἀπόλαυσιν, ταῦτα
 πάντα ὡς λάχανα χόρτου φάγετε, εἰπὼν· ταῦ-
 τη μὲν οὖν τῇ συγχωρήσει καὶ τῇ λοιπᾷ ζωᾷ τοῦ
 ἐδείξιν ἔλαβον ἁδύων. ὃς ἐκείνου δὲ λοιπὸν αἰμο-
 βόρος ὁ λέων. ὃς ἐκείνου καὶ γῦπες ἀναμένουσι θνη-
 σιμαῖα. οὐ δήπου γὰρ ἐ γῦπες ἅμα τῷ γεννηθῆ-
 ναι ζωᾷ περιεσκόπου τὴν γῆν, ὡς ἐκείθεν οὗτοι
 τραφῶσιν. ἀλλὰ ταῦτα πάντα τοὺς λειμῶνας πε-
 εἰρήχοντο. ἐ νῦν γὰρ κυίας ὀρώμεν θεραπείας ἐ-
 νεκεν πολλάκις ἀγρῶσιν ἐπινημομένους. οὐκ ἔπει-
 δὴ συμφυῆς ἐστὶν ἡ τροφή, ἀλλ' ἐπειδὴ ἀδιδάκτω
 τινὶ φύσεως διδασκαλίᾳ ἐπὶ τὸ συμφέρον ἔρχεται
 τὰ ἄλογα. ποιαῦτα λόγισαι εἶναι, καὶ τότε τὰ αἰ-
 μοβόρα τῶν ζώων χόρτον ἑαυτοῖς εἰς τροφὴν ἐπι-
 νοεῖν, οὐ μὴν ἀλλήλοις ἐπιβουλεύοντα. συγκεχώ-
 ρηται οὖν, ὡς εἴρηται, μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ἡ
 ἀπόλαυσις, πλὴν ἀλλὰ καὶ νῦν κατὰ μέμνησιν
 τῆς ἐν τῇ παραδείσῳ ζωῆς ἑαυτοῖς ἄγειν βουλόμε-
 νοι, φάγοντες ταῦτα τὴν πολυύλητον ἀπόλαυσιν
 τῶν βρωμάτων, ἐπ' ἐκείνου τὸν βίον καθὼς αἶαν
 ἔλαβον.

A datur anima: sed una eademque anima in
 illo quidem imperfectionem suam, in hoc
 perfectionem demonstrante. De quo jam
 colligi potest, animam in ipsa etiam infan-
 tili ætate perfectam esse, verum facultatem
 suam & efficacitatem omnem declarare nec-
 dum posse. Quemadmodum enim musicus
 præstantissimus minutis in tibiis exile atque
 absonum carmen canit: at quum tibia ade-
 ptus est amplas, tum scilicet artem suam to-
 tam demonstrat: sic & anima

Ex poemate
 Nazianzeni
 de Anima.

— debilibus cum membris debilis ipsa,
 De validis elucet, & omnem denique mentem
 Ostentat:

quemadmodum Gregorius cognomento
 Theologus in commentationibus suis, quas
 versibus est complexus, inquit. Nam prout
 instrumentum adfectum fuerit, ipsa quoque
 vim & efficacitatem suam declarat.

Augescite, inquit Deus, multiplicamini,
 replete terram: non eam quidem inhabita-
 tione, sed imperio vestro, quemadmodum
 hæc verba magnus ille Basilius interpre-
 tatur. Nec enim homines necesse habent
 vel perustam illam a sole terram, vel cultus
 omnis expertem, vel frigore nimio inuti-
 lem, vel inaccessiblei replere: sed hac voce
 Deus nobis jus replendæ terræ concessit.
 Nosque adeo replemus eam ex rationis ar-
 bitrio. Posteaquam enim perspeximus, quan-
 tum spatium terra perusta & inhabitabilis
 occupet, quantum aquilonale clima, quod ni-
 mii frigoris causa nequit excoli, & est inu-
 tile: annon terram reliquam complevimus?
 annon delecta ejus utili parte, quicquid ha-
 bitationi hominum est inutile, relinquimus?
 Dixit item Deus: En ego concessi vobis om-
 nes frugiferas arbores, quibus ad alimoniam
 & vos utamini, & omnes bestię terrestres.

Qui terra com-
 pleatur a ho-
 minibus.
 Basilus.
 Edit. Paris.
 pag. 84.

Heic animum advertito. Deus quidem
 piscium, & animalium reliquorum dominum
 fecit hominem: verum ut iis vesceretur, non
 permisit. Nimirum hæc prima lex tantum
 homini fructuum usum concedebat, quum ad-
 huc paradiso dignus esset. Itaque tam homi-
 nes, quam aeræ volucres & terrestres be-
 stię fructibus arborum, herbis, gramine ves-
 cebantur. Et quamquam hodie leo, parda-
 lis, aliæ feræ cruentis mactationibus cibis-
 que delectantur: tamen id temporis hæc et-
 iam animalia legi naturæ subdita fructibus
 tantum alebantur. At posteaquam Deus ho-
 minem jam factum intemperantiorē vidit,
 altera lege post diluvium potestatem ei fa-
 cit omnibus vescendi. Cuncta vobis, ait, per-

Gen. 1. 29.

Gen. 9. 3.

inde fruenda concedo, ut herbarum olera.
 Propter hanc concessionem reliqua etiam a-
 nimalia quibuslibet vesci cœperunt. Itaque
 leo carnivorus ab eo tempore fuit, & morti-
 cina vultures observant. Nec enim id tem-
 poris, quo primum oriebantur animalia, ter-
 ram vultures circumspiciant, ut ad pa-
 stum cadavera consequerentur: sed in pra-
 tis alimoniam quærebant. Videmus & ho-
 die canes medicamenti causa gramine sæ-
 penumero pasci, non quod hoc nutrimento
 velut idoneo vescantur: sed quia doctrina
 quadam naturæ, discendo non percepta, ten-
 dunt ad ea rationis expertes bestię, quæ ip-
 sis utilia sunt. Ejusmodi fuisse tunc animalia
 carnivora cogitabis, quæ gramine scilicet
 vesci consueverint, non sibi invicem insidia-
 ri. Facta est igitur fructificationis horum conces-
 sio post diluvium, sicut indicatum est hæc-
 tenus. Enim vero sunt hodieque nonnulli, qui
 vitam suam ad imitationem vitæ paradisi
 (quantum ejus fieri potest) instituentes, a
 nimium crassa illa ciborum fructificatione abhor-
 rent, ac tum fructibus, tum seminibus, &
 omnibus iis, quæ de arboribus proveniunt,

utuntur. Quæcumque scilicet præter hæc supervacanea sunt, tamquam non necessaria recusamus. Etenim nec abominabilia putari debent, propter creatorem: nec expetenda magnopere, propter carnis luxum, & ad delicias propensionem.

Edi. Paris. Carnibus homines ante diluvium non visitasse, tamen Abelus opilio fuerit.

Gen. 3. 21.

Gen. 2. 17.

DE COGNITIONIS ARBORE.

ACCURATE heic, dilecte fili, quid dicatur advertito. Nam dissensio non exigua propemodum inter omnes est, tum de arboris huius natura, tum fruitione. Neque de hoc tantum, sed etiam nonnulli volunt Adamum cibo sensili fuisse satiatum, eaque tum fecisse, tum passum esse, quæ a pastu necessario naturæ mortali consueverunt accidere. Quapropter ipsa requirit necessitas, ut de ipsius Adam natura prius quædam exponamus. Nam ea ratione cognoscemus, quantum quidem ejus fieri poterit, quis cibus ille fuerit, quo in paradiso vellebatur Adamus, & quæ arboris scientiæ natura exstiterit. Adamum alii quidem a Deo conditum fuisse mortalem dicunt; alii vero medio quodam loco constituunt, nimirum inter immortalitatem & mortalitatem. Etenim absque hoc foret, ut ipsi quidem inquirunt, non post transgressionem morti fuisset factus obnoxius. Enimvero tu hos missos facito, quando sapiens ille Solomon in sapientia sua tradit, Deum mortem non condidisse, immo in statu interitus experte creavit hominem ad imaginem æternitatis suæ. Verum deinceps invidia Diaboli mors in mundum venit. Quare si Deus in statu interitus experte ad imaginem æternitatis suæ condidit hominem: quo pacto dici a nobis potest, Adamum interitui mortalitatisque ulla ex parte obnoxium fuisse? præsertim quum mortem, ceu dictum est, ab initio minime Deus condiderit. Nam si dicamus, Adam corpus illud interitui quodam modo subiectum fuisse: nihil aliud significabimus, nisi auctore Deo ab ini-

Sap. 1. 13. & 2. 23.

pag. 86.

πείσειν, ταύτης ἀγρίου, καρποῖς καὶ σπέρμασι, καὶ τοῖς ἐκ τῆ ἀκροδύων εἰς δαγῶνιν χράμῃσι. τὸ δὲ περισσὸν τῶν, ὡς ἐκ ἀναγκαῖον, ὀποσρεφόμεθα. καὶ ὃν βδελυκτὰ διὰ τὸ κτίσαντα, καὶ αἰρετὰ ἔσθ' ἡ τῆ σαρκὸς διπάθειαν.

ΠΕΡΙ ΚΡΕΩΔΑΙΣΙΑΣ.

ΟΙΔΑ δὲ ἀγαπῆτε, ὅτι καὶ ἐπὶ τῷ ἡτόρηκας ἐμικρῶς, λέγων. Εἰ κρεωδαίσις οὐκ ἦν πρὸ τῆ κατακλυσμῆος καιρὸς, τινὸς ἕνεκα ὁ Ἀβελ ποιμὴν ποροβάτων ἐγένετο; ἀλλ' εἶδέναι καὶ ταῦτα οφείλεις, ὅτι περιβολαίων ἕνεκα ἡ τῆ θρεμμάτων ἐπικροῦσθαι φροντίς, ὡς ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης εἰς τὴν ἐξήμερον ἐννὰ τῇ αὐτῇ ὁμιλίᾳ φησί. πειδέτω δὲ σε πρὸς ταῖς ἡ ἀγρία γραφὴ περὶ τῆς πρῶτης πλάσεως ἡτο λέγῃσα. Καὶ χιτῶνας δερματίνους ἐνέδυσε αὐτὰς. ἔκτοτε ὃν εἶδειν ὁ Θεὸς τὸ, τὴν χησμονίαν ὅμῃ τῆς περιβολῆς καὶ ἀπέλειπεν. ἀποτόμῃσι ὃν ὁ Θεὸς διὰ τῆς εἰρήνης τῆς ποροβάτων τὰ ἐν δύματι τοῖς ἀνθρώποις κατασκαδάζεσθαι, καὶ ὅπως ἐτέρῃ ἕνεκα, ἢ ὡς ἐκείνῃ γενέσθαι, καὶ μὴ τὸ λογικὸν τῷ ζῶν καὶ τὸ αὐτὸ τοῖς ἀλόγοις ἐν γυνότῃ καὶ ἀχρηστούνῃ δάγειν. ἡ τοίνυν τῆς ἱματίων περιβολῆς ὑπομνήσις ἡμῖν γινέσθω διδασκαλὸς τῆς ἀγαθῶν ἐκπτώσεως, καὶ τῆς τιμωρίας διδάσκαλος, ἡν διὰ τῆ παρακοῆς τὸ τῶ ἀνθρώπων γένος ἐδέξατο. καὶ εἶπε πρὸς τὸν Ἀδὰμ ὁ Θεός. ἀπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ παραδείσῳ βρώσει φαγῇ. ἀπὸ δὲ τῆ ξύλης τῆς γινώσκουσιν καλὸν καὶ πονηρὸν καὶ φάγετε ἀπ' αὐτῆς. ἡ δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπ' αὐτῆς, θανάτῳ ὑποθανεῖτε.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΖΥΛΟΥ

τῆ γινώσκουσιν.

ΑΛ' ἐνταῦθα προσοχῆς, ἀγαπῆτε, χρεῖα πολλῆς. δαφνία καὶ ὃν καὶ μικρὰ παρὰ πᾶσι χεδόν περὶ τὴ φύσεως τῆ φυτῆς ἐκείνης, ὅτι βρώσεως αὐτῆς. καὶ ἐν τῷ μόνον, ἀλλὰ καὶ βρώσεως ἐμφορεῖσθαι λέγῃσι τὸν Ἀδὰμ αἰδιότης, ποιεῖν τε καὶ πάχειν ὅσα μὴ τῆ βρώσειν ἐξ ἀνάγκης τῇ θνητῇ φύσει παρέπεται. ὅθεν ἀναγκαῖον περὶ τὴ φύσεως αὐτῆς τῆ Ἀδὰμ δαλαβεῖν πρῶτον. ἡτο ὃν ἐπιγινώσκόμεθα κατὰ τὸ ἐγχεῖν, τίς τε ἡ βρώσις, ἡν αὐτὸς ἐν τῇ παραδείσῳ ἡδίστην Ἀδὰμ, καὶ τὸ φυτὸν αὐτῶς τῇ γινώσεως ὁποῖον ἄρα τῆ φύσει ἐτύγχανε. Πρόσεχε ἡν. τῆ Ἀδὰμ αἰδιότης μὲν θνητὸν ὑπὸ Θεῶν παραχθῆναι φασιν. ἔτεροι δὲ μέσσω αὐτὴν ἔχειν διὰ χειρὸς ταῖς, ταῖς, ἀθανασίας εἶναι μέσον αὐτὸν ὅτι θνητότης. εἰ μὴ ὃν τῷ ἡν, ὡς ἐκείνοι φασιν, καὶ ἂν ὑπέπεσε θανάτῳ μὴ τῆ παράβασιν. ἀλλ' ἄφες αὐτὰς, εἴγε καὶ μᾶλλον ὁ σοφὸς Σολομὼν ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτῇ καὶ λέγειν ἔως εὐρηται λέγων. Ὁ Θεὸς θάνατον καὶ ἐποίησεν, ἀλλ' ἐπ' ἀφθαρσίᾳ τῆ ἀνθρώπου ἐκτίσεν καὶ εἰκόνα τῆς αἰδιότητος αὐτῆς. φθόνῳ δὲ δαβόλου θανάτος εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθεν. εἴπερ οὕτως ὁ Θεὸς ἐπ' ἀφθαρσίᾳ ἐκτίσεν καὶ εἰκόνα τῆς αἰδιότητος αὐτῆς, πῶς εἴπωμῃ αὐτὸν ὑποκείσθαι φθορᾷ καὶ θνητότητι, καὶ ταῦτα τῷ Θεῷ θάνατον, ὡς εἴρηται, μὴ ποιήσατος ἀπαρχῆς; εἰ γὰρ εἴπωμῃ ὅτι τὸ σῶμα τῆ Ἀδὰμ ἐκείνου, καὶ φθορᾷ κατὰ τινὰ τροπὴν ὑπέκειτο, οὐδὲν τι παρὰ τῶν ἑτέρων, ἢ ὅτι παρὰ Θεοῦ τῶν καὶ ταῦτα τὸ τοῦτο καὶ

ἔστιν. ὅτι μὴδὲ θανάτου, κατὰ δὴ καὶ προερίηται, Α ποιητὴς ὁ Θεός. ἀμφιβάλλειν οὖν ἐπὶ τούτοις οὐκ ἄξιον. εἰ μὲν γὰρ ὅτε παρήγαγε τὸν ἄνθρωπον ὁ Θεός, τότε πρὸς αὐτὸν ἔλεγον· ἢ δ' ἂν ἡμέρα φάγητε ἀπὸ τοῦ φυτοῦ, θανάτῳ ὑποθανεῖτε. εἰχον ἂν τι καὶ λέγειν οἱ μέσον αὐτὸν ἀθανασίας εἶναι καὶ θνητότητας λέγοντες. ἐπεὶ δὲ πολλῶν μὲν τὴν αὐτοῦ παραγωγὴν ὕστερον ἐδίδδοτο τὰ τῆς ἐντολῆς, ἀφ' ἧς ἄρα, καὶ χάραν ὁ θάνατος ἐλάμβανε κατ' ἡμῶν. Εἰ γὰρ φάγητε, φησὶ, θανάτῳ ὑποθανεῖτε. ἀμφιβάλλειν ὅλως οὐκ ἔπαρεπε τοὺς ἐπερχομένους τέως ἐρδυνητικῶς τὴν γραφὴν. ἔκτισε μὲν οὖν ὁ Θεός ἐπ' ἀφθαρσία τὸν ἄνθρωπον ἀπ' ἀρχῆς, ταῖς τῶν ἀφθαρτον αὐτίκα παρήγαγε κατ' εἰκόνα τῆς αἰδιότητος αὐτῆς.

Ἀλλὰ μὴ δυσχεραίνει τούτου ἕνεκεν. ἔχεις τὸν Β Σιναιτικὸν Θεὸν Ἀναστάσιον ἐν τῇ περὶ ἀναστάσεως λόγῳ αὐτοῦ περὶ τούτων οὕτω λέγοντα· καὶ ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον ὁ Θεός. κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν. πρῶτῃ ποίησις αὐτῇ, ἀπλῇ, ἄζυγος, ἀφθαρτος. εἴπερ οὖν ἡ πρῶτῃ ποίησις ἀφθαρτος ἦν, ὡς ὁ ἀγαλλοφθεὶς οὗτος ἔφη θεὸς ἀνὴρ, περὶ τῆς πρῶτου ἐκείνου τί χρὴ καὶ λέγειν ἀνθρώπου; ἀφθαρτον μὲν γὰρ αὐτόν ὁ Θεός αὐτίκα παρήγαγεν, ὡς ἡδὴ προερίηται, καὶ ἀθανασία τετίμηκε. καὶ οὐκ ἐμὰ τὰ ῥήματα, ὁ θεϊότατος Ἀνδρέας ὁ Κρήτης ἐν τῇ εἰς κοιμηθέντας λόγῳ αὐτοῦ περὶ τούτων οὕτως εὑρίται λέγων· πλάσας ὁ Θεός τὸν ἄνθρωπον, ἀξίωμα δέδωκεν αὐτῷ τὸ λογικόν τε καὶ νοερὸν, καὶ ἀθάνατον καὶ ἀνώλεθρον. εἴπερ οὖν ἀξίωμα δέδωκε τῷ ἀνθρώπῳ τὸ ἀθάνατον ὁ Θεός, πῶς λοιπὸν αὐτὸν θνητὸν καὶ ἀθάνατον ἐπαμύνη, ἢ φθαρτὸν ὁμοίως, καὶ ἀφθαρτον; ἀνένδεκτον, ὡς οἶμαι, τῆτο καὶ λίαν ἐστίν· ὅτι μὴδὲ προσήκει τῷ ἀθανάτῳ καὶ ἀνώλεθρῳ προσάπτειν ὅλως τὸ θνητὸν καὶ ἀφθαρτον.

Ἀλλὰ γὰρ οὐκ οἶδα, πόθεν ἐκεῖνοι λαβόντες τὰς ἀφορμὰς, οὐ τὰ ἁμικτα μιγνύουσι μόνον, ἡνίκα δηλαδὴ τὸ σῶμα τοῦ Ἀδὰμ ἐκεῖνο μέσον ἀθανασίας εἶναι καὶ θνητότητας λέγουσιν. ἀλλὰ καὶ πάθῃ φυσικῇ τῷ πρὸ τῆς ἁμαρτίας ἀπαθεῖ καὶ ἀφθάρτῳ προσάπτειν οὐ παραιτουῦται, καὶ ταῦτα χωρὶς ὑποδείξεως γραφικῆς. ἀλλὰ μὴ δεδιδοὶ τούτου ἕνεκεν. ὅτι μὲν γὰρ ὁ κατ' εἰκόνα Θεοῦ τοιαύτης ὑπῆρχε φύσεως ἀπ' ἀρχῆς, ἀφθάρτου δηλαδὴ καὶ ἀθανάτου. καὶ ὅτι τὸ σῶμα τοῦ Ἀδὰμ ἐκεῖνο κατ' οἶον δὴ τινα τρόπον οὐκ ἔπαχε, φθορᾶς ἀπάσης ὑπέρτερον ὂν, ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης ἐπὶ πλεον δίδάξει σε σαφέστερον, ὅτε δὴ τὸν περὶ τούτου λόγον ἐν τῇ βίβλῳ τῷ ἀνδριάντων ποιέμενος. ἐπειδὴ ὅδ' τὸ σῶμα τῆτο φθαρτὸν ὑπερῶντες ἦσαν ἐπὶ τοσούτων τινες, ὥστε καὶ ἀνάξιον αὐτὸ τῆς τῆς Θεῆς δημιουργίας ὑποκαλεῖν. ἔλεγον ὅδ', ὡς εἶγε πλάσμα τῷ θεῶν ὑπῆρχε χειρῶν, καὶ ἂν ἔτω μυρίοις ὑπέκειτο πάθεισι. τοιοῖς δὲ πρὸς αὐτὴς λόγοις ἐχρήσατο. μὴ μοι τὸν ἄνθρωπον τουτονὶ λεγέτω τις τὸν προσκρηκνόμενον, τὸν καταδικαζόμενον, τὸν ἡτιμαζόμενον. ἀλλ' εἰ βούλεθε μαθεῖν, ὅποιον ὅς ἀρχῆς ἐπλασε τὸ σῶμα ἡμῶν ὁ Θεός, ἐπὶ τὸν παράδεισον

Glyce Annal.

tio statim interitum ac mortem in nos imperium habuisse. Nequit autem hoc verum esse, nequit: quum mors a Deo, sicuti diximus, profecta non fuerit. Quapropter omnis heic dubitatio tollatur. Nam si statim, quum hominem conderet Deus, ad eum dixisset: Quacumque die vescemini de hac arbore, morte mulstabimini: habuissent sane, quod objicerent, qui Adamum inter immortalitatem ac mortalitatem medium quasi faciunt. At quum post creationem ipsius non exiguo interjecto spatio lex hæc promulgata fuerit, per quam mors occasionem adversus nos arripuit: prorsus heic hæsitare non debebant, qui litteras sacras & attente, nec sine convenienti peruestigatione se legere profiterentur. Igitur ab initio rerum Deus hominem in statu interitus experte condidit, hoc est immortalem in ortum produxit, ad imaginem æternitatis suæ.

Nihil heic difficultatis objici tibi patitor. Habes Anastasium Sinaitem, virum divinum, qui in oratione sua de resurrectione sic inquit: Condidit hominem Deus, & quidem Dei ad imaginem eum condidit. Hæc prima fuit creatio, simplex, nullum conjugii vinculum habens, interitus expers. Quod si prima creatio fuit expers interitus, quemadmodum sanctus hic vir ait: quid de homine primo dicemus? Nimirum Deus eum statim ab initio expertem interitus condidit, & dono immortalitatis ornavit. Quæ quidem verba nequaquam mea sunt, sed vir eximius, Andreas antistes Cretensis, in oratione sua de iis, qui obdormierunt, in hunc modum loquitur: Quum hominem creasset Deus, hoc ei dignitatis largitus est, ut esset particeps rationis, intelligendi facultate præditus, immortalis, interitus expers. Quod si dignitatem hanc immortalitatis homini Deus concessit, qui fieri potest, ut eundem pariter & mortalem & immortalem dicamus? vel obnoxium interitui pariter, & interitus expertem? Nequit hoc prorsus, mea quidem opinione, fieri. Nam immortalis & interitus experti nequaquam potest vel morti vel interitui subjecta conditio tribui.

Enimvero scire quidem nequeo, quibus hi caussis permoti, non modo non miscenda misceant, quum scilicet Adami corpus medio inter immortalitatem ac mortalitatem loco constituunt: sed etiam naturales adfectiones atque morbos ei tribuere non vereantur, qui ante peccatum tam illarum adfectionum, quam interitus expers erat, & quidem hoc ipsum citra demonstrationem aliquam, e lacris petitam litteris, faciant. Quapropter nihil heic tibi verendum est. Nam hominem ad imaginem Dei conditum, tali ab initio natura præditum fuisse, nimirum immortalis & interitus experte: ac præterea corpus illud Adami nullo modo ulli passioni obnoxium fuisse, supra interitum scilicet omnem positum: Joannes ille noster Chrysostomus & prolixius & clarius te docebit. * Etenim fuere nonnulli tam in hoc corpore interitui obnoxio carpendo & elevando acerbi, ut etiam indignum dicerent, quod a Deo conditum existimeretur. Si figmentum, ajebant, manuum Dei foret, non tot miseriis & ærumnis esset obnoxium. Adversus hos ille in hunc modum differit. Nemo mihi hominem hunc objiciat, qui offendit, qui condemnatus est, qui adfectus ignominia: sed siquidem scire vultis, qualemnam ab initio corpus nobis Deus formaverit, ad paradisum nos

Anastasi locus.

Andreas Cretensis locus.

Edit. Paris. pag. 87.

Chrysostomus.

met conferamus, & hominem illum principem intueamur. Nec enim corpus ipsius interitui obnoxium & caducum erat, sed instar aureæ statuæ recens eductæ de fornace, mirificeque splendentis, ab omni corpus illud interitu erat immune. Non illi molestus erat labor ullus, non a sudore lædebatur, non insidiabantur ei curæ, non mœrores ipsum oppugnabant, non sordes, non lacrymæ, non aliud quidquam ejusmodi adfectionum vexabat. Verum posteaquam adversus beneficium erga se Deum petulanter gessit, & Deum se evasurum speravit, & majora quam ipsius dignitas ferret, animo concepit: tum vero castigans eum Deus, interitui mortique reddidit obnoxium, ac variis hisce necessitatibus adstrinxit. Hæc hominis illius divini verba sunt, quorum auctoritate si corpus Adami dicamus interitus expers fuisse, recte id quidem facturi sumus. Nam quod nulli subjectum est interitui, haud dubie fatendum est interitus expers esse.

Quod si expers interitus fuit, quo pacto tandem aliquid pati potuerit, scire cupimus. Etenim cogitare per nos ipsos, qui corpus ab omni liberum ac immune interitu sub adfectiones cadere potuerit, non satis possumus: ideoque per alios hoc ipsum expetimus cognoscere. Corpus quidem illud expers interitus & immortale fuisse, beatus etiam Cyrillus ostendit, in oratione sua de hominis creatione sic ad verbum differens: De terra quidem factum erat Adami corpus, sed idem supra mortem & interitum omnem positum erat. Quippe vitam ei vitæ suppetitor & auctor infecerat. Idem & a Basilio magno verbis his significatur: Quum formasset hominem Deus, æternæ vitæ fruitionem ei largitus est. Præter hos divinus ille Barlaamus ad Joasaphum in hanc sententiam scripsit. Hominem illum principem Deus voluntate libera prædicitum & ornatum immortalitate, universarum rerum terrestrium regem constituit. ipsa denique sacrarum litterarum verba mihi adspice, nec obiter per lege. Simul enim homo ad imaginem Dei condebatur, & tam arbitrio voluntatis libero, quam immortalitate divinitus donabatur. Quo igitur pacto dicemus eum pariter immortalitatis ac mortalitatis participem? Abhorret hoc scilicet ab omni ratione. Quippe si nobiscum recte possemus expendere, quod hominem Deus terrestrium regem constituerit, ornatum ab se prius immortalitate, non heic mortalitatis quidquam immisceremus, non de condito ad imaginem Dei quidquam absurdi cogitaremus. Facit huc Joannis Chrysostomi locus, qui in oratione xxi de sex dierum operibus exstat. Quum hominem, inquit, creasset Deus, voluit eum in res universas adspectabiles imperium habere. Idcirco etiam ei naturam & essentiam animæ largitus est, quod eum perpetuo vellet immortalem esse. Ac tamen si per socordiam lapsus sit, mandatumque sibi præscriptum transgressus: non tamen ipsum prorsus averfatus est, sed immortalitate spoliatum, ac morte damnatum, propemodum in eodem imperio reliquit.

Heic autem notandum, quod non solum Deus ipsum constituere voluerit adspectabilem regem, sed etiam hoc imperium ei concessum absolute fuisse, rebus ipsis declaravit. Quippe ad ipsum animalia cuncta deduxit, tamen quid sequiturum esset, non ignoraret. quo factum, ut omnia servilem in modum ipsi adstantia suas

Αἰδωμην, καὶ τὸν ἐξ ἀρχῆς γενόμενον ἄνθρωπον ἰδωμην. οὐ γὰρ ἔγω τὸ σῶμα ἐκεῖνο φθαρτὸν καὶ ἐπικηρον ὡς, ἀλλὰ κατὰ πῦρ τις χρυσεὺς ἀνδρείας ἀπὸ χωνόθυρις προσελθὼν ἄρτι, καὶ λαμπρῶς ὀπασίλβων, ἔγω πάσης φθορᾶς τὸ σῶμα ἐκεῖνο ἀπήλλακτο, καὶ ἔτε πόνος ὡς ὅλως, ἔτε ἰδρῶς ἐλυμαίνετο. οὐ φροντίδες ἐπεβέβηκον, οὐκ ἀθυμίαι ἐπολιόρκουν, οὐ ῥύπος, οὐ δάκρυον, οὐδ' ἄλλο τι τῶν τοιούτων ἐλύπει παθῶν. ἀλλ' ἐπειδὴ πρὸς τὸν διεργέτιον ἐξύβρισε, Θεὸς τε γενέσθαι ἤλπισε, καὶ μείζω τῆς οἰκείας ἀξίας ἔλαβεν ἔννοιαν. τότε δὴ τότε σωφρονίζων αὐτὸν ὁ Θεός, φθαρτὸν αὐτὸν ἐποίησε καὶ θνητὸν, καὶ ταῖς πολλαῖς ταύταις ἀνάγκαις κατέδησε. ταῦτα μὲν οὖν ὁ θεότατος Ἰωάννης. ἐφ' ᾧ καὶ ἄφθαρτον ἐκεῖνο τὸ σῶμα δικαίως ὁ λόγος ἐκάλεσε. τὸ γὰρ οἶαδὲν τινι φθορᾷ μὴ ὑποκείμενον, ἄφθαρτον ὁμολογούμενως ἐστίν.

Εἰ δὲ ἄφθαρτον, πῶς ἄρα καὶ τίνα τρόπον ἔπαχε, τὸ μαθεῖν ἀξίωμα. ἡμεῖς γὰρ ἀφ' ἐαυτῶν ἐνοῶσαι, πῶς ὑπέπιπτε πάθει σῶμα πάσης ἀπὸ λαγμένην φθορᾶς, οὐκ ἐσμὲν ἱκανοί. Ἐξ ἧς τὸ παρακαλεῖσθαι μαθεῖν. ὅτι ὁ ἄφθαρτον ἐκεῖνο τὸ σῶμα καὶ ἀθάνατον ὡς, ὁ μακάριος ἔδειξε Κύριλλος ἐν τῇ εἰς τὴν δημιουργίαν τῶ ἀνθρώπου λόγῳ αὐτῆς, καὶ λέξιν ἔως εἰπών. Επεποίητο μὲν ἀπὸ γῆς τὸ σῶμα τῷ Ἀδὰμ, ἀμεινον δὲ θανάτου καὶ φθορᾶς ὡς. ἐνεφύτωσε γὰρ αὐτῇ τὸ ζῶν ὁ τὸ ζῶντος χορηγός. ἀλλὰ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος αὐτὸ τῷ παρὶσιν ἔλεγε. πλάσας τὸν ἄνθρωπον ὁ Θεός, αἰωνίαν ζωὴν ἀπόλαυσιν αὐτῷ ἐχαρίσατο. πρὸς δὲ γε τοῖς εἰρημένοις ὁ θεότατος Βαρλαάμ ἔγω πρὸς Ἰάσαφ εὑρηται λέγων. τὸ ἀπ' ἀρχῆς ἄνθρωπον ὁ Θεὸς αὐτεξέσιόντι καὶ ἀθανασίᾳ τιμήσας, βασιλεῖα πάντων τῶν ἐπιγείων κατέστησεν. ἀλλ' ὅρα, καὶ μὴ παρέργως ἐπέρχῃς τὰ τοιαῦτα θεῖα ῥήματα. ἅμα μὲν γὰρ ὁ κατ' εἰκόνα παρήγετο, ἔσθ' ἅμα τὸ αὐτεξέσιόντος ἡξίωτο καὶ τὸ ἀθανασίας ὑπὸ Θεῶ. καὶ πῶς λοιπὸν αὐτὸν εἰπομεν ἀθανασίας εἶναι καὶ θνητότητας μέτοχον; ἀσυλλόγιστον, ὡς οἶμαι, καὶ τῷ λίαν ἐστίν. εἰ γὰρ ἐνοῶσαι εἰχόμεν, ὅτι βασιλεῖα κατέστησεν τῇ ἐπιγείᾳ αὐτῇ, ἀθανασίᾳ τιμήσας αὐτὸν πρότερον, οὐκ ἂν ἐκείσε καὶ θνητότητα παρεμικνύμεν, οὐκ ἂν ἀσυλλόγιστα τὰ τοιαῦτα διανομάσθαι περὶ τῆς γεγεννημένης κατ' εἰκόνα Θεῶ. ἀλλὰ καὶ ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης αὐτὸ τῷ παρὶσιν, διεξιὼν ἔπος κατὰ λέξιν ἐν τῇ εἰς τὴν ἐξήμερον καὶ ὁμιλίᾳ αὐτῆς. δημιουργήσας τὸν ἄνθρωπον ὁ Θεός, ἡβελήθη πάντων τῶν ὁραμένων τῷ ἀρχῷ αὐτὸν ἔχειν. διὸ καὶ τῷ τῆς ψυχῆς οὐσίᾳ αὐτῷ ἐχαρίσατο, βελήθει εἶναι αὐτὸν καὶ ἀθάνατον εἰς τὸ διηνεκές. ἀλλ' ἐπειδὴ διὰ ῥαθυμίας ὤλισθε καὶ παρέβητε τὸ δοθεῖσθαι αὐτῷ ἐντολὴν, οὐδὲ ἔτι ἀπεσφραγίστετε αὐτόν. ἀλλὰ τῆς μὲν ἀθανασίας ἀπεσφράγιστε, θανάτῳ δὲ καταδικάσας, ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀφῆκε χεῖδόν εἶναι ἀρχῆς.

Ἀλλ' ἐπαυθὲς προσέχειν ἄξιον. ἐδὲ γὰρ ἡβελήθη μόνον ὁ Θεὸς βασιλεῖα κατεστήσας τῇ ὁραμένων αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ ἔργοις αὐτοῖς ἀπληρτισμένῳ ἔδειξε τῷ ἀρχῷ. ἡγάγε γὰρ τὰ ζῶα πάντα τλωικαῦτα πρὸς αὐτόν, καίτοιγε τὸ μέλλον οὐκ ἠγνοῶν. καὶ ἔγω τὰ πάντα δουλικῶς παρετάμηναι χήματι, παρ' αὐτοῦ τὰς

Edit. Paris.
pag. 88.
Cyrillioratio
de hominis
creatione.

Basilius.

Barlaami ad
Joasaphum ver-
ba.

Chrysostomus.

ἐπανυμίας ἐδέχοντο. οὕτω μὲν οὖν ἔφθασε διάγειν
τῆς νοεῖας ψυχῆς καὶ ἀθανασίας τιμήσας αὐτόν. εἰ γὰρ
καὶ ἡ γεννησομένη αὐτῇ μετ' ἐ πολὺ παρεκτροπὴν οὐκ
ὡς ἀγνοῶν, ἀλλ' ἐπειδὴ καταδικάζειν ἐκ μόνης ἐ θε-
λει προκαίσεως, τὴν αὐτῇ βουλὴν ἐπ' αὐτῇ θεοπε-
πῶς ἐκπληροῖ, καὶ ψυχῆς αὐτῇ, καθὰ δὴ καὶ προεί-
ρηται, μεταδίδωσι νοεῖας, ὡς ἐντεῦθεν αὐτὸν εἶναι
καὶ ἀθάνατον εἰς τὸ διδωκέν. ἀλλὰ γὰρ τίνας ἐνεκεν ἄρ-
χοντα τῆς ἐπιγείων ἐποίησε, καὶ ἀθάνατον αὐτίκα ἢ
ἀνθρώπων; ἵνα μάθωμεν ἐντεῦθεν ὅτι καὶ ὁ ποιήσας ἡ-
μᾶς Θεὸς πασῶν ἄρχει τῶν ἄνω δυνάμεων, καὶ ὅτι ἀ-
θάνατος ἐστὶ καὶ ἀφθαρτος καὶ ἀνώλεθρος. ἐπὶ τῷτο γὰρ καὶ
προλαβὼν ἤεν ἔλεγε. κατ' οἰκίαν εἰκόνα ποιήσωμεν ἢ
ἀνθρώπων. ὁ δὲ καὶ ὁ Σολομών εἰδώς. ὁ Θεὸς, ἔλεγε,
θάνατον οὐκ ἐποίησεν, ἀλλ' ἐπ' ἀφθαρσίᾳ ἢ ἀνθρώ-
πων ἐκτίσας, κατ' εἰκόνα τῆς αἰδιότητος αὐτοῦ. πλὴν εἰ
θάνατον κατεδίδασκεν καὶ ταῦτα ἢ ἀνθρώπων, ἀλλ' οὐκ
ἀφῆκεν αὐτὸν ἀπαραμύθητον εἶναι μέχρι πολλοῦ. με-
τατίθεισιν γὰρ τὸν Εὐῶχ, καὶ τῶν καὶ τῇ θνητῇ ἐδίδασ-
κε φύσιν ἡμῶν ἀθανασίαν ἐκείνῳ ἐκδέχεσθαι, ἥς ἐ-
ξέπεσε ἡμεῖς ἢ παράβασιν. καὶ ἄλλοι τὶ περὶ τῶν φησὶν
ὁ μέγας Αθανάσιος ἐν τῇ εἰς ἢ ἀνάληψιν λόγῳ αὐτοῦ.
θάνατος μὲν εἰσῆλθε διὰ ἢ παρακοῆν. λύων δὲ ὁμοῦ
ἢ ἢ ἀπειλῆς ἀκμήν ὁ Θεὸς, ἐλπίδα δὲ τοῦ ἀθανασί-
ας ἀνέτειλε τῇ γενεῇ, καὶ ἢ Εὐῶχ ἐκ μέσων ἀρπάξει.
καὶ ἐντεῦθεν ἢ θνητῇ ἐδίδασκε φύσιν ὅρους ἀθανασίας
ἡμεῖς ἐκδέχεσθαι. ταῦτα μὲν ἐν ἐπιβεβαιώσει καὶ οἱ μα-
θηταὶ Χριστοῦ λέγοντες, ὅτι ἢ ἀπαφθάρτισιν ἡμῶν
πολυζώϊον τὰ καὶ ἢ Εὐῶχ καὶ Ηλίαν ἐναργῶς πα-
ριστά * ὅτι μὲν ἔτι.

Ὁ δὲ χρυσορρήμων Ιωάννης ἀειδηλότερον ἔδειξεν,
ὅτι τὴν ἀπαφθάρτισιν ταύτῃ ὁ πρῶτος ἐκείνος εἰ-
χον ἄνθρωπος, οὕτω κατὰ λέξιν εἰπών. ἀνέστησεν
Εὐῶχ τῇ Θεῷ, καὶ μετατίθεται. καὶ ὅρα δεσπότη ἀγα-
θότητα. οὐρὼν γὰρ ἄνδρα ἢ ἀρετὴν κατωρθώκοτα, ἐκ
ἀπεσέρησεν αὐτὸν τῆς ἀξίας, ὡς τῇ πρωτοπλάστῳ ἔχα-
ρίσατο πρὸ ἢ παραβάσεως ἢ ἐντολῆς. εἰ δὲ τῷτο ἔτι
ἔχει, τί χρὴ καὶ λέγειν; εἰ γὰρ ὁ πρῶτος ἐκείνος ἄνθρω-
πος τῷ ἀπαφθάρτισιν εἶχε ταύτῃ, ὡς ἐκδέχεσθαι
τῷ θνητῷ φύσιν ἐδίδασκε μετατεθείς ὁ Εὐῶχ, φαί-
νεται πάντως ὅτι τοῦτο ὑπὸ Θεῷ παρήχθη κατὰρχας
ὁ ἄνθρωπος, ὅποιον αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἐγερθεῖναι τὰ
θεῖα φάσκῃς λόγια. μὴ ἐν ἀπίσει τοῖς λεγομένοις.
ὅρα γὰρ ὅτι καὶ ὁ Σιναίτης Θεὸς Αναστάσιος ἐν τῇ περὶ
ἀναστάσεως λόγῳ αὐτοῦ τὸν περὶ τῆς λόγον ἀειδηλότε-
ρον ποιῆται, καὶ ἔτι φησὶ. τοῦτον ἐκ νεκρῶν ἐγήγε-
ται τὸ σῶμα τὸ πρῶτον, ὅποιον ὡς ἀπ' ἀρχῆς, ὅπο-
βαλλόμενον ἄπαν ὅπερ ἔφθασε διὰ τῷ ἁμαρτίαν ἐπι-
συμβῆναι αὐτῷ. πρῶτον ἔν. εἰ γὰρ τοῦτον ἐγήγε-
ται. ὅποιον ἦν ἀπ' ἀρχῆς. τὸ δὲ ἐγερόμενον ἐκείνο σῶμα
τότε θανάτου καὶ φθορᾶς ἀμεινον ἐγερθεῖναι ὡμολόγηται
καὶ βεβαίως ἢ λόγον ὁ πᾶμμεγας Παῦλος ἔτι λέγων.
δεῖ τὸ φθαρτὸν τῷτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνη-
τὸν τῷτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν. εὐδελον πάντως, ὅτι
καὶ τὸ σῶμα ἐκείνο. λέγω δὲ τὸ πρῶτον ὑπὸ Θεῷ ποι-
θέν, ἀθάνατον ἀληθῶς ὑπῆρχε καὶ ἀφθαρτον, ὡς ἡδη
πολλὰκις εἰρήκαμεν. αὐτὸ τῷτο παρίσθῃ καὶ ὁ Νυσσαδὺς
θεὸς Γρηγόριος, ὡς καὶ καὶ μαῖον εὐρηται τὸ τοῦ Εκ-
κλησιαστικοῦ ρήτον ἐπεξηγούμενος, τὸ διαλαμβά-
νον οὕτως ἐν λέξεσι. τί τὸ γεγονός; αὐτὸ τὸ γενεσό-

A per ipsum appellationes acceperint. Ita per
mentem intelligentiæ vi præditam Deus ho-
minem etiam immortalitate ornavit. Quam-
quam enim futuram non multo post exorbi-
tationem non nesciret, tamen quum ob so-
lum cogitationis institutum damnare non
vellet, consentanea Deo ratione consilium
suum perficit: adeoque mentis participem
(ut diximus) animam ei largitur, ut omnino
immortalis esset. Enimvero cur hominem
statim ab initio regem terrestrium, & immor-
talem condidit? Ut hinc discamus, etiam opi-
ficem illum nostri Deum cunctis illis supernis
potestatibus cum imperio præesse, necnon

Edit. Paris.
pag. 89.

B ignoreret: Deus, ait, mortem non condi-
dit, sed in statu interitus experte ad imagi-
nem æternitatis suæ hominem creavit. Ac
tamen deinceps eum ad mortem damna-
vit, non tamen diu consolationis egere
permisit. Nam transfert Enochum, eaque
re naturam nostram condocet, ut im-
mortalitatem illam expectet, qua propter
inobedientiam excidit. Audi quid hac in
parte magnus ille Athanasius in oratione
sua de Assumptione tradat. Mors quidem
intravit per inobedientiam, verum nihilo-
minus suæ comminationis vigorem laxans
Deus, statim humano generi spem immor-
talis oriri facit, dum Enochum e me-
dio rapit, eoque pacto nos docet, metas
immortalitatis expectandas nobis esse.
Confirmant hæc & Christi discipuli, quum
dicunt ea, quæ Enocho & Eliæ acciderint.
repræsentare nobis insigniter liberationem
nostri ab interitu, & vitam illam perpe-
tuam. * Ac de his quidem in hunc modum * Vide Notas.
illi differuerunt.

Athanasius.

C Joannes autem Chrysostomus exposuit
etiam illustrius, hominem primum hac ab
interitu immunitate præditum fuisse, idque
per hæc ipsa verba. Placuit Enochus Deo,
propterea transfertur. Heic mihi Domini
bonitatem intueri. Quum enim reperisset
hominem egregia virtute præditum, non ea
dignitate spoliavit ipsum, quam ante mandati
violationem homini primum formato largi-
tus fuerat. Quod si ita est, quid verbis est
opus? Nam si primus homo immunitatem il-
lam ab interitu habuit, quam ut homines ex-
spectent, Enochus translatus docuit: omni-
no perspicuum est, quod a Deo talis condi-
tus ab initio fuerit, qualem ex mortuis resur-
recturum oracula divina tradunt. His tu fi-
dem derogare noli. Nam & Anastasius ille
Sinaites in oratione sua de resurrectione,
verbis his eadem apertissime tractat. Tale
fufcitatum est ex mortuis corpus, dudum
collapsum, quale ab initio erat: rejectis at-
que depositis omnibus, quæ prius ei per pec-
catum accidere. Velim his mihi verbis ani-
mum advertas. Si tale fufcitatum est, qua-
le ab initio erat, etsi corpus illud, quod
excitatur, sic fufcitari constat, ut supra
mortem interitumque positum sit, quod
ipsum magnus ille Paulus confirmat hisce
verbis: Oportet hoc corruptibile incor-
ruptibili natura, & hoc mortale immor-
talitate indui: plane perspicuum est, et-
iam corpus illud, quod est omnium pri-
mum factum a Deo, revera immortale ac
interitus expers fuisse, sicuti jam sæpe di-
ximus. Idem & Nyssensis ille Gregorius
tradit, ubi dictum illud Ecclesiastæ decla-
rat, cujus hæc verba sunt: Quid est, quod
fuit? idem illud, quod erit. Quid fa-
ctum? Idem illud quod fiet. Inquit enim

Chrysostomus.

Anastasi lo-
cus.

1. Cor. 15. 53.

Gregorius Nis-
senus.
pag. 90.
Ecclesi. 1. 9.

Repetitio testimoniorum & rationum omnium.

hoc loco, manu Dei factum hominem, non quod nunc propter peccatum est, nimirum mutationi & interitui obnoxius, ab initio fuisse: sed quod deinceps efficitur, expers scilicet mutationis & interitus. Quapropter si Deus in statu interitus experte condidit hominem, ad imaginem æternitatis suæ, quemadmodum Solomon loquitur: si honorem ei proprium detulit, communicata cum ipso anima intelligentiæ vi prædita, quo perpetuo immortalis esset, quemadmodum Chrysostomus ait: si æternæ vitæ fruitionem largitus est homini ab initio Deus, ut magnus ille Basilus loquitur: si Adami prima creatio interitus erat expers, ut Anastasius ille Sinaites inquit: si dignitatem hanc ab initio Deus homini dedit, ut immortalis & incorruptibilis esset, ut vir divinus Andreas dixisse reperitur: si hominem Deus libertate voluntatis donatum & exornatum immortalitate, regem omnium terrestrium constituit, quemadmodum vir beatus Barlaamus prædicat: quo tandem ore pariter eum mortalem ac immortalem a Deo conditum dicemus? nequit hoc ullo pacto fieri, quando peritissimus ille rerum divinarum Gregorius ejusmodi nos de homine illo principe imaginari non sinit. Quum enim illum nullo vel tegumento, vel vestitu indiguisset tradit, clare demonstrat, ornatum immortalitatis amictum fuisse. Enimvero his contradicere velle, iniquum fuerit. Nam vel corpus illud adfectionibus hisce naturalibus subiectum erat, & pro confesso statuetur, obnoxium corruptioni fuisse: vel supra omnes adfectiones erat positum, quemadmodum oratione superiori est declaratum. Itaque de incorruptibilitate ipsius minime dubitandum est, quum manifesto pareat, interitui nulli reapse subiectum fuisse.

Eodem modo, dilecte fili, corpus etiam Domini nostri Jesu Christi corruptibile fuisse fatemur ante passionem, quum adfectionibus naturalibus subiectum fuerit: ac rursus post passionem & resurrectionem incorruptibile. Nam adfectiones ejusmodi prorsus deposuit, ex mortuis suscitatum. Qua ipsa de causa nudum e sepulcro exsiliit, relictis in eo cunctis sepulcralibus exuviis. Quippe jam factum incorruptibile, ceu diximus, non tegumenti ullius egebat. Quid multis verbis opus est? Si primus ille Adamus pariter mortalitatis erat, & immortalis: si naturalibus adfectionibus obnoxius erat, ut multi opinantur: omnino necessarium est statuamus, nostra quoque corpora deinceps conditionis ejusdem futura, si quidem ad statum primi illius Adami revertentur. Id vero dici nefas fuerit, quando etiam oratione deficiente fidem facere nobis ipsæ res abunde possunt. Quippe si homo hic obnoxius interitui, posteaquam defossus in terram fuerit, & computruerit, incorruptibilis & immortalis ex mortuis suscitatur, beato Paulo hoc ipsum verbis hisce comprobante, Seritur in mortalitate, suscitatur in immortalitate: clarissime patet, etiam Adamum ante peccatum talem ab initio fuisse, nimirum incorruptibilem & immortalem. Neque mirum hoc tibi videatur, quando etiam conjectum in terram semen, tale confuevit oriri, quale prius erat. Nam si ve tritici granum appelles, si ve hordei, si ve aliud quodvis semen, illud ipsum e terra prodit, quod in eam conjectum fuerat.

Atbanasius ad Antiochum.

Hæc fabulosa tibi nequaquam videan-

Ammon. καὶ τί τὸ πεποιημένον; αὐτὸ τὸ ποιηθένσός μιν. λέγει γὰρ, ὅτι χειρὶ Θεῶ πεποιημένος ἄνθρωπος, ἔχῃ οὖν ἐστὶν ἡ ἀμαρτία, ἡ γοῶν τρεπτός καὶ φθαρτός, τὸ πρῶτον ἀπ' ἀρχῆς, ἀλλ' ὁ ποιηθῆσεται ὑστερον, ἄτρεπτος δηλονότι καὶ ἀφθαρτός. εἴπερ οὖν ὁ Θεὸς ἐπ' ἀφθαρσίᾳ τὸν ἄνθρωπον ἐκτίσσει, κατ' εἰκόνα τῆ αἰδιότητος αὐτοῦ, καὶ ἀφθαρσίᾳ Σολομών. εἴπερ οὖν ἔδειξε τὸ οἰκεῖον φιλότιμον μετὰ δὲ αὐτῷ ψυχῆς νοεῖας, ὡς εἶναι καὶ ἀθάνατος ἐς τὸ διηνεκές, ὡς ὁ χρυσὸς τῆ γλῶτταν φησὶν. εἴπερ οὖν ζωῆς αἰωνίᾳ ἀπολαυσιν ἐχαρίσατο τῷ ἄνθρωπῳ κατ' ἀρχὰς ὁ Θεός, ὡς ὁ μέγας φησὶ Βασίλειος. εἴπερ οὖν ἡ πρώτη ποίησις τῆς Ἀδὰμ ἀφθαρτός μιν, ὡς ὁ Σιναιτικὸς φησὶ θεὸς Ἀναστάσιος. εἴπερ οὖν ἀξίωμα δέδωκε τῷ ἄνθρωπῳ κατ' ἀρχὰς ὁ Θεὸς τὸ ἀθάνατον ἐν ἀνώλεθρον, ὡς ὁ θεὸς Ἀνδρέας εὖρηται λέγων. εἴπερ αὐτεξουσίᾳ καὶ ἀθανασίᾳ τιμήσας τὸν ἄνθρωπον ὁ Θεὸς βασιλέα πάντων τῶν ἐπιγείων πατέσθαι, καὶ ἀπὸ τοῦ μακάριος φησὶ Βαρλαάμ. πῶς λοιπὸν θνητὸν αὐτὸν ὁμῶς καὶ ἀθάνατον ὑπὸ Θεῶ παραχθῆναι εἰπαμένῳ; ἀνένδεκτον ὡς οἶμαι τὸ καὶ λίαν ἐστὶ. καὶ πῶς γὰρ ἐκ ἀνένδεκτον, εἴγε ὁ πολὺς ἐν θεολογίᾳ Γρηγόριος ἐκ ἐκείνου περὶ τῆς πρώτης ἀνθρώπου τοιαῦτα φανταζεσθαι; πάντως γὰρ ἐπικαλύμματος, καὶ προβλήματος ἀνένδεκτον ἀπ' ἀρχῆς ἐκείνου εἰπὼν εἶναι, ἔδειξε προφανῶς, ὅτι πολλὴ ἀθανασίας ἡμφιεσμένος μὴ ὁ πρῶτος ὑπὸ Θεῶ δημιουργηθεὶς ἄνθρωπος. ἀλλ' ἐπὶ ταῖς ἀντιλέγειν ἐν Θεμίων. ἡ γὰρ ὑπέκειτο τὸ σῶμα ἐκείνου πάθεσι φυσικοῖς, καὶ φθαρτὸν ὁμολογεμένως μὴ. ἡ παθὼν παντοίων ὑπέρτερον μὴ, ὡς ὁ λόγος ἡδὴ διείληψε. Ἐπεὶ ἀφθαρσίας ἀμφιβάλειν ἐχρή. φαίνεται γὰρ, ὅτι φθορὰ οἱ ἀδήποτε μὴ ὑποκείμενον, ἀλλ' ὡς ἀφθαρτὸν μὴ.

Οὕτω μὲν οὖν, ἀγαπητὲ, καὶ τὸ σῶμα τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. Ὅτι τὸ σῶμα τῷ Ἀδὰμ ἀφθαρτὸν ἐκείνου πάθεσι φυσικοῖς ὑπέκειτο, καὶ ἀφθαρτὸν αὐτῷ μετὰ τὴν ἀνάστασιν. καὶ τοιαῦτα γὰρ ἀπέδειξε ὁ πᾶς Θεός.

Θεὸς πάντα πᾶσιν ἐκ νεκρῶν ἐγερθεῖν. ἐνθέντοι καὶ γυμνοὺς ἐκ τάφου ἐξείσθαι, ἐκείσε πάντα πᾶσι καταλιπὼν τὰ ἐντάφια. Ἐγὰρ ἀφθαρτὸν, ὡς εἴρηται, γεγονός, ἐπικαλύμματος οἰκλήτινος ἐκ μὴ ἐνδεῶς. Ἀλλὰ τί χρὴ πολλὰ λέγειν; εἴπερ οὖν ὁ πρῶτος ἐκείνος Ἀδὰμ θνητός ὁμῶς καὶ ἀθάνατος μὴ. εἴπερ οὖν φυσικοῖς ὑπέκειτο πάθεσι, κατὰ γὰρ τὴν τῶν πλειόνων ὑπόληψιν, ἀνάγκη πᾶσα καὶ τὰ ἡμέτερα μὴ ταῦτα τοιαύτης ἐπιτύξεσθαι λήξεως, εἴτε πρὸς ἐκείνους ἔχουσι τὸ πρῶτον Ἀδὰμ δηλαδὴ τὸ ἐπ' ἀνόδον. ἀλλὰ ὅτι ἐπὶ ταῖς τοιαύταις λέγειν ἐστὶ δίκαιον, εἴγε καὶ πρὸς τὸν λόγον πέσειν ἡμᾶς ἐκείνους ἐκείνους ταυτὶς ταυτὶς ἀφθαρτὰ. εἰ γὰρ ὁ φθορὰ ὑποκείμενος ἄνθρωπος χωνυόμενος τῇ γῇ, καὶ σπυριόμενος, ἀφθαρτός ἐκ νεκρῶν ἐγίγερται καὶ ἀθάνατος. καὶ πιστοὶ τὸν λόγον ὁ μακάριος Παῦλος, ἔγω περὶ τῆς λέγων. σπείρεται ἐν φθορᾷ, ἐγείρεται ἐν ἀφθαρσίᾳ. εὐδην δὲ πάντως, ὅτι καὶ ὁ πρὸς τὴν ἀμαρτίαν ἐκείνος Ἀδὰμ τοῖς τοῖς ἀπ' ἀρχῆς, ἀφθαρτός δηλαδὴ καὶ ἀθάνατος. καὶ μὴ θαύμαζε τῆς ἐνεκεν, εἴγε καὶ σπέρμα τῇ γῇ καταβαλλόμενον τοιαύτων ἀναδίδωσθαι εἶωθεν, ὁ ποῖον ἄρα καὶ πρῶτον ἐτύγχανεν εἶναι. εἴτε γὰρ σίτη κόκκον εἴποις, εἴτε κείρας, εἴτε ἔτερον σπέρμα οἰονδήποτε, ἐκείσε πάντως ἐπανέρχεται πέφυκεν, ὁ δὲ θνητὸς ἐκπέπτωκεν.

Ἀλλὰ μὴ μῦθον ἡγῶ τὰ λεγόμενα. ὅρα γὰρ ὅτι καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος ὑποδείξει δέλων, ὅτι ὅς ἀφθάρτε φθαρτὴ γεγοναίμην, καὶ ὅτι ὑπὸ φθαρ-

τῷ πάλιν ἀφθαρτοὶ ἀνιστάμεθα, τῷ δὲ κόκκῳ ὑποδείγματι καὶ μάλα προσφυῶς ἐχρήσατο, πρὸς Ἀντίοχον οὕτως εἰπὼν· ὡς περ ἐπὶ τῷ κόκκῳ σάχυν ἐποίησεν ἀπ' ἀρχῆς ὁ Θεὸς, τῷ δὲ σάχυνος συντελεσθέντος γέγονεν ὁ κόκκος, καὶ πάλιν ὁ κόκκος σπειρόμενος ἀναβλάσκει σάχυν· ὅπως ὑπὸ Θεοῦ ὁ ἀνθρώπος γέγονεν ἀφθαρτος, οὕτως δὲ καὶ τὴν παρακοῇ συντελεσθῆναι καὶ φθορᾷ περιέπεσε. σπειρόμενος δὲ διὰ τὸ θάνατον, καὶ τῇ γῇ καταχωινύμενος, ἀναβλάσκει, καὶ γίνεται, ὡς ἐπὶ τῷ ἀφθάρτῳ ἀπ' ἀρχῆς. καὶ μὴ μοι λέγε, ὡς ἐγὼ γε πῶς ἀθάνατος εἰμι, πῶς ὑπέπεσε μὲν ταῦτα φθορᾷ ἐν θνητότητι; ἄφες τὸ πῶς. Θεὸς γὰρ ὁ εἰπὼν· ἢ δ' αὖ ἡμέρα φάγντε ἀπὸ τοῦ φυτῶν, θανάτῳ ὑποθάνετε. καὶ σὺ λέγεις ὅτι, πῶς ὁ ἀθάνατος ἐγγίγνεται θνητός; ἄφες τὸ πῶς.

Ο χρυσορρήμων Ιωάννης ἐν τῷ εἰς τὴν ἐξορίαν τῷ Ἀδὰμ λόγῳ αὐτῷ, τὴν ὑπορίαν ἐπιλύσει σοι ταύτῃ, ὅπως λέγων· παρέβη δ' ἐντολὴν ὁ Ἀδὰμ, ἔφαγεν ἀπ' οὗ παρηγγέλην μὴ φαγεῖν. καὶ τὴν χάριν ὁ ἀθάνατος ἐγγίγνεται θνητός. ἄφες τὸ πῶς, ἵνα μὴ καὶ ἐπὶ τῇδε τῇ θνητῇ σῶματι πλείονι συχεθεὶς ὑπορίαν, πῶς ἀναστήσεται, λέγων, ἀθάνατον ἐκ νεκρῶν, εἴγε θνητὸν ἐστὶ καὶ φθαρτόν; ὁ δὲ ἀμφιβάλλων ἐπ' ἐκείνῳ, πῶς, ἀθάνατος ἐγγίγνεται θνητός, ἐξ ἀνάγκης αὐτὸν ὑποθήσεται καὶ ἐπὶ τῇ. ἔκουσ' ἄφες τὸ πῶς. ὁ Θεὸς ὅπως, ἐκείσε χώραν ἐκ ἧς τὸ πῶς. ἐπλασε μὲν ὁ ἐπ' ἀφθαρσίαν τὸν ἀνθρώπον ὁ Θεός, ἀρχόντα τῇ ἐπιγείῳ πάντων κατέστησε, δίδωκεν δὲ δέδωκε τὴν ἀθανάσιαν αὐτῷ, καθάπερ ἄνω δεικνύεται. καὶ εἶχε μὲν εἰς αἰῶνας οὕτως κατ' αὐτόν. ὅτι καὶ ἀμεταμέλητα τὰ θεῖα χαρίσματα. ἀλλ' ἐπειδὴ πρὸς ἀμαρτίαν αὐτὸν ἐώρα κατολισθαίνοντα, κἀντεῦθεν ἐκτίπτοντα τῆς ὑψηλῆς ἐκείνης καὶ ἰσαγγέλου ἡγεωγῆς, παραχωρεῖ διὰ τὸ καὶ λαμβάνει κατ' αὐτῆς χώραν ὁ θάνατος, ὅτι μηδὲ συνέφερεν ἔκτοτε δίδωκεν προσεῖναι τὴν ἀθανάσιαν αὐτῷ. καὶ ὁ εἰ μὴ γέγονε τι ποιούτων, εἰ μὴ συγχώρησις ἐκείθεν ἐδίδοτο φιλανθρωπίας ἐνεκεν, ἵνα μὴ ἀθάνατον ἢ τὸ κακόν, ἐκ αὐτοῦ ἐκείνῳ τῷ πρώτῳ Ἀδὰμ, τῷ ἐπ' ἀφθαρσίαν κτισθέντι κατ' εἰκόνα τῆς αἰδιότητος τοῦ Θεοῦ, προσήγγισε θάνατος. ἐκ αὐτοῦ ὑπέπεσε φθορᾷ τὸ σῶμα ἐκείνο τὸ φθορᾷ καὶ θανάτῳ ἀμεινον ὑπάρχον τὸ πρότερον. εἰ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, πῶς ἀθάνατον αὐτόν ὁμοῦ καὶ θνητόν ὑπὸ Θεοῦ παραχθῆναι εἰπωμῆ; εἰ ὁ καὶ θανάτῳ ὑπέπεσε, μὴ φυλάξας τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ ἐντολὴν, ἀλλ' ὕσατον τῆς οἰκονομίας, ὡς ἡδὴ προείρηται, τοῦτο πάντες ὁρήσομεν. εἴγε τῇ ἀκολουθίᾳ προσέχειν αἰρούμεθα τῆς ἀγίας γραφῆς. καὶ δὲ ὁ ὅτε παρήγε τὸν ἀνθρώπον ὁ Θεός, ὡς ἄνω δεικνύεται, τότε πρὸς αὐτόν ἔλεγεν· ἢ δ' αὖ ἡμέρα φάγντε ἀπὸ τοῦ φυτῶν, θανάτῳ ὑποθάνετε. ἀλλὰ πολλὰ μὲν τὴν αὐτῇ παραγωγῇ ὕστερον. μετὰ γὰρ τὸ καθεῖσαι βασιλείαν, μετὰ τὸ ἀναχθῆναι τὰ ζῶα πρὸς αὐτόν, μετὰ τὸ ἐσπείρας ἐπ' αὐτῷ δέξασθαι τὰ τῆς θείας βουλῆς, τότε πρὸς αὐτόν ἡ ποιαὺς γέγονε θεῖα φωνή. τότε δὴ τότε καὶ χώραν ὁ θάνατος ἐλάμβανε κατ' αὐτῆς. διὰ τί δὲ ταῦτα, καὶ τίνας ἐνεκεν; ἵνα μὴ ἀθάνατος μένωντος αὐτοῦ μετὰ τὴν παράβασιν, μείνῃ σὺν αὐτῷ καὶ τὸ κακόν ἐξ ἀνάγκης ἀθάνατον.

A tur. Etenim magnus etiam Athanasius ille probare volens, nos ex incorruptibili natura corruptibiles factos esse, ac vicissim ex corruptibili resurrecturos incorruptibiles, grani similitudine quam aptissime usus est, in hunc modum ad Antiochum differens: Quemadmodum grano spicam ab initio Deus adjunxit, & contrita spica granum confutum, rursus spicam producit: sic homo divinitus incorruptibilis factus est, deinde per inobedientiam attritus interiit. Verum ubi per mortem feritur, & terra defoditur, repullulat & incorruptibilis fit, qualis ab initio erat. Noli hoc loco mihi objicere. Si erat antea immortalis, quo pacto deinceps interitui mortalitatisque factus est obnoxius? Hanc tu mihi vocem, quo pacto, missam facito. Nam Deus erat, qui dixerat: Quocumque die v-

B scemini hac arbore, morte mulctabimini. Et audes tu mihi objicere, quo pacto mortalis factus sit, qui immortalis erat? Desine, quo pacto, interrogare.

Joannes ille Chrysostomus in oratione sua de Adami exilio dubitationem hanc tibi solvet. Transgressus est, inquit, mandatum Adamus, comedit a quo jussus erat abstinere: propterea qui immortalis erat, mortalis factus est. Quoniam id pacto percunctari desine, ne forte de hoc mortali corpore magis etiam hæsites, & quoniam pacto resurrecturum sit ex mortuis immortale quæras, cum mortale sit & corruptibile. Nam qui de eo dubitat, quo pacto qui immortalis erat, mortalis factus sit: necessario de hoc etiam dubitaverit, nec resurrectionem ipsius ex mortuis facile admittendam existimaverit.

C Quamobrem illud tuum, quo pacto, missum facito. Ubi Deus, ibi quo pacto locum non habet. Condidit enim Deus hominum ad statum interitus expertem, omnium terrestrium principem constituit, perpetuam ei largitus est immortalitatem, uti supra declaratum est, ipsum denique quod attinet, habiturus

hanc erat homo sæculis æternis, quum munera Dei sint irrevocabilia: sed quia videbat eum ad peccatum delabi, ac propterea sublimi illo vitæ genere, quod Angelorum vitæ par erat, excidere: ipso concedente mors adversus eum occasionem arripit. Quippe ne quidem expediebat, hominem ex eo tempore immortalem esse. Nam nisi tale quiddam accidisset, nisi condonatio deinceps facta fuisset ex benevolentia, ne malum perpetuum foret: nequaquam permisisset Deus, ut mors ad hominem primum, in statu experte interitus conditum ad imaginem æternitatis Dei accederet: nec corpus illud supra mortem & interitum omnem prius positum, corruptioni factum fuisset obnoxium. Quæ quum ita sint, quo tandem pacto dicemus eum mortalem pariter, & immortalem esse conditum a Deo? Quamquam enim non servato mandato, sibi præscripto, in mortem incidit, tamen hoc ipsum referri debere ad posteriorem illam administrationem, uti superius indicatum est, reperiemus: si quidem seriei sacrarum litterarum advertere animum volumus. Non enim tum, quum conderet hominem Deus, ut antea dicebamus, his ad ipsum verbis usus est: Quocumque die v-

E scemini hac arbore, morte mulctabimini: sed aliquanto post ejus creationem interjecto tempore. Posteaquam enim regem ipsum constituerat, posteaquam animalia cuncta deduxerat ad eum, posteaquam divinum de ipso consilium ad exitum perductum erat: tum demum hac eum voce compellat. Simul adversus ipsum id temporis mors locum invenit. Quamobrem hoc? ne

si mansisset immortalis post transgressionem, necessario peccatum quoque cum ipso sine fine maneret.

Et vero immortalem futurum fuisse hominem etiam post peccatum, nisi dispensatio divina quædam accessisset, ne ipsi quoque perpetuis poenis subiceremur, ut Angelis lapsis accidit: divinus ille vir, Gregorius antistes Nyssenus ostendit. Posteaquam, ait, homines illi principes vetita commiserunt, ac beatitate sua nudati sunt: pelliceis tunicis, hoc est, animalium mortalitate, certo quodam consilio & dispensatione Deus naturam ad immortalitatem conditam induit, ne malum perpetuo duraret. Quibus in verbis præclare dictum, fecisse Deum hoc certo quodam consilio & dispensatione. Nam sollicitus de nobis, ne forte perpetuo peccaremus, neu tristis hæc & ærumnosa vita duraret æternum, uti

Georgius Nis-
senus.

Chrysostomus.

Basilus
Edit. Paris.
pag. 93.

Gregorius Na-
zianzenus.

Gen. 3. 19.
Chrysostomus.

Anastasia Si-
naita.

Luc. 15. 8.

Luc. 15. 22.

Joannes etiam Chrysostomus inquit: morti potestatem facit immortalem invadendi, atque hoc modo mortalis fit, qui immortalis erat, & corruptibilis, qui nulli erat interitui obnoxius. Idem nobis etiam Basilus persuadet, cujus hæc verba sunt: Mortem Deus non prohibuit, ne infirmitas ac morbus ille noster æternum duraret. Quo fit, ut in lucro mors poni debeat, & hæc pœna beneficii loco haberi, quemadmodum Gregorius ille cognomento Theologus scriptit: adeoque nos idcirco mœrere non convenit. Quamvis enim in terram, unde sumpti sumus, revertimur, juxta imprecationem illam Dei: Terras es, & in terram redibis: tamen indidem, uti Chrysostomus scriptit, suscitamur, ac meliorem ad conditionem transformamur, ita ut tales rursum evadamus, quales eramus prius, hoc est, interitus expertes & immortales.

Nihil igitur heic hæsitandum, quando patres illi divini resurrectionem ex mortuis nihil aliud nobis polliceri tradunt, quam lapsum in integrum & conditionem pristinam restitutionem. Vide, si placet, quid præ cæteris divinus ille vir Anastasius in hac parte dicat: Fecit, inquit, hominem Deus, & quidem eum ad imaginem Dei fecit. Hæc prima hominis creatio fuit, simplex, expers conjugii, expers interitus: ad quam creationem corporum resurrectio respicit, uti quæ sit lapsum ad pristina reversio. Quid multa proferri opus est? Exposita in Evangeliiis de ove aberrante similitudo, itidemque altera de drachma perditâ, prorsus ipsam hominis tam deerationem atque lapsum, quam ad pristinum statum reversionem declarant. Nam illam ob causam relictis cælis Deus in terram descendit, & homo factus est: ut nos, qui lapsi eramus, ad pristinum adeoque primum illum honorem reduceret. Cæteroqui reversus filius ille prodigus, non audisset: Induite ipsum priore stola. Quod si qui dicunt, Adamum quidem a Deo conditum fuisse immortalem, verum nihilominus talem exstitisse, qui mortalis esse posset, hoc est, qui mortalitati posset obnoxius fieri, siquidem mandatum sibi præscriptum non observaret: hanc nos quidem ipsorum orationem admittimus, utque admitti posse videatur, præsertim iis, qui altius sacrorum Patrum scripta pervestigare nolunt: non tamen eum quidquam fuisse passum, id est, ulli adfectioni naturali ante transgressionem subiectum fuisse, concedimus. Quo enim id pacto concederemus? quum tale quiddam de Adamo traditum ab ullo sanctorum Patrum, nusquam reperiatur. Quin potius ajunt eum adfectionum expertem fuisse, supraque cunctas necessitates corporales positum.

A Oti δὲ ἀθάνατος ἐμελλέμεναι μετὰ τὴν ἀμαρτίαν ὁ ἄνθρωπος, εἰ μὴ γέγονέ τις οἰκονομία θεία, ὥστε μὴ καὶ ἡμᾶς ἀθάνατοι πάχυν καὶ τὰς ἐκπεσόντας ἀγγέλους, ὁ Νύσσης θεὸς Γρηγόριος τοῖς ἀμαρτέσι δίδωσι τὴν ἡμῶν ἐννοεῖν. ἐπειδὴ ὅτι ἐν τοῖς ἀπηγορευμένοις, φησὶ, γεγένασιν οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι, καὶ τῆς μακαριότητος ἐκείνης ἀπεγυμνώθησαν, χιτῶνας δερματίνους, ἡγοῦν τὴν ἀπὸ τοῦ ζῶντος νεκρότητα, οἰκονομικῶς ἐνέδθηκε τῇ εἰς ἀθανάσιαν κτιθείσῃ φύσει, ἵνα μὴ τὸ κακὸν ἀθάνατον ἦ. καλῶς δὲ εἶπεν οἰκονομικῶς ὁ θεὸς εἶτος ἄνθρωπος. κηδόμενος γὰρ ἡμῶν ὁ θεός, ὥστε μὴ ἀμαρτάνειν ἀθάνατοι, ὥστε μὴ συμπαράμεινεν εἰς αἰῶνα τῇ ἐπωδυνῇ ταύτῃ καὶ μοχθηρᾷ βιοτῇ, κατὰ δὲ καὶ ὁ χρυσὸς τὴν γλῶττιαν φησὶ, παραχαρῆ τῷ θανάτῳ καὶ τῷ ἀθανάτῳ χαρῆσαι, καὶ γινέται τούτῳ τῷ ὁπῶνθιτος ὁ ἀθάνατος, καὶ φθαρτός ὁμοίως ὁ ἀφθαρτός. καὶ περὶ τῶν ἡμῶν ἐπιπλέων ὁ μέγας βασιλεὺς οὕτω περὶ τῆς λέγων. ἐκ ἐκάλυψε δὲ τὸν θάνατον ὁ θεός, ἵνα μὴ ἀθάνατον ἡμῶν ἢ ἀρρώστιαν τηρήσῃ. ἐπὶ κέρδει λοιπὸν ὁ θάνατος, καὶ ἐπὶ διεργασίᾳ ἢ τιμωρίᾳ δίδεται, καὶ τὸν ἐν θεολογίᾳ μέγαν Γρηγόριον. ἐφ' ᾧ καὶ σκυθρωπάσῃ ἐπὶ τούτοις ἐκ εὐλογον. εἰ γὰρ καὶ εἰς γλῶττιαν ἐλήφθημεν ἀποστροφόμεθα, καὶ τὴν ἀρὰν ἐκείνῃ ἢ ἔπω λέγουσαν. γῆ εἰ, καὶ εἰς γλῶττιαν ἀπελθῶμεν. ἀλλ' ἐκείθεν, ὡς ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης φησὶ, καὶ αὐτὸς ἀναλαμβάνόμεθα, κἀντεῦθεν ἐπὶ τὸ βέλτιον μετασχημαζόμεθα, καὶ τοιοῦτοι γινόμεθα πάλιν, ὅποιοι καὶ πρότερον ἡμεῖς, τῆς εἰς ἀφθαρτοὺς καὶ ἀθάνατοι.

C Αμφιβάλλειν οὖν ἐπὶ τούτοις ἐ δίκαιον, εἴγε καὶ μάλλον οἱ θεοὶ πατέρες ἐδὲν ἡμῶν ἑτέρου ἐπαγγέλλεσθαι λέγουσι ἢ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν, ἢ ἢ πρὸς τὸ ἀρχαῖον ἢ πεπρωμένον ἀποκατάστασιν. καὶ πρότερος, εἰ βέλτε, πρὸ τοῦ ἄλλου τῷ θεοτάτῳ ἀναστασίῳ περὶ τῶν ἑτῶν λέγοντι. καὶ ἐποίησε ἢ ἄνθρωπον ὁ θεός, κατ' εἰκόνα θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν. πρῶτη ποιήσας αὐτὴν, ἀπλῆ, ἄζυγος, ἀφθαρτός. πρὸς ἡμῶν δὲ ποιήσας ἀφορὰ καὶ ἢ τοῦ σώματος ἀνάστασις. καὶ τί χρὴ πολλὰ λέγειν; ἢ ἐν εὐαγγελίοις τῷ πλαναμένῳ προβάτου παραβολῇ, καὶ ἢ τῆς ἀπολλυμένης αἰσάτως δραχμῆς, αὐτὴν ὑπερβαίνει πάντως τὴν τῷ ἀνθρώπῳ καὶ πλάνῳ καὶ ἐκπτώσει, καὶ τὴν εἰς τὸ πάλιν ἐπιστροφῇ καὶ ἀνάκλησιν. ἐπὶ τούτῳ ὅτι ἐκλίνας ἑρπύς θεός, καταβέβηκε, καὶ ἄνθρωπος γέγονεν, ἵνα τὰς ἐκπεσόντας ἡμᾶς ἐπὶ τὴν ἀρχαίαν καὶ πρῶτὴν ἐπαναγάγῃ τιμὴν. καὶ γὰρ εἰ μὴ τῶν ἡν, ἐκ αὐτῆς ἐπιστρέψας ὁ ἄσματος ἦκουσεν. ἐνδύσατε αὐτόν τὴν πρῶτὴν στολὴν. εἰ δὲ καὶ λέγουσι τινες, πλατύναι μὲν ἀθάνατον ὑπὸ θεοῦ ἢ Ἀδάμ, δυνάμει δὲ θνητὸν εἶναι, τῆς δυνάμει θνητότητι περιπεσεῖν αὐτόν, εἴγε μὴ φύλαξ ἔσεται τῆς δοθείσης αὐτῷ ἐντολῆς. δεχόμεθα μὲν ἢ λόγον αὐτῶν, δὲ παράδεικτος γὰρ εἶναι δοκεῖ, καὶ μάλιστα τοῖς μὴ θέλουσι ἢ τῶν ἁγίων πατέρων ἐμμανθάνειν γραφαῖς. πάχυν δὲ ὁ ἄλως αὐτόν, τότε εἰν οἱ ὁδὴ τινι φυσικῶ πάθει πρὸ τῆς παραβάσεως ὑποκείσθαι, ἑδάμου τῶν καταδεχόμεθα. πῶς γὰρ, εἴγε τινὰ τῶν ἁγίων πατέρων τοιαύτων τι περὶ τῶν πρῶτων ἀνθρώπων διεξιόντα ἐκ εὐρομῆς; μάλλον μὲν οὖν ἀπαθῆ λέγουσι τὸν τοιαύτον εἶναι, καὶ σωματικῶν πασῶν ὑπέρτερον ἀναγκῶν.

Αὐτί.

Αὐτίκα ὃς ὁ Θεότατος Ἰωάννης Δαμασκηνὸς ἄκραν ἔχειν ἀπάθειαν τὸν πρὸ τῆ παραβάσεως ἄνθρωπον ἔλεγε. πείνα ὃς καὶ δίψα, κόπος καὶ ὕπνος καὶ ἰδρώς, ὡς ὁ Θεὸς ἕως ἀνὴρ ἐν ἑξήκοστῳ τετάρτῳ κεφαλαίῳ αὐτὸ λέγων εὑρίται, μετὰ τῆ παραβάσειν εἰς τὸν ἄνθρωπον βίον εἰσῆλθουσαν. ἀλλὰ καὶ ὁ Σιναΐτης Θεὸς Ἀναστάσιος ἐν τῇ περὶ ἀναστάσεως λόγῳ αὐτῇ, τὰ ἀδιάβλητα ταῦτα πάλιν τῇ τῆς κακίας εἰσόδῳ συνεπακολογησάμενος ἡμῖν ἔλεγε, ἐν τῇ τῆς δερματίνου χιτῶνος περιβολῇ. εἰδὲ ὃς συμπεφυκὼς ἔπῳ τῇ λογικῇ φύσει κατὰ τὸ τοῖς ἀλόγοις ἐγένετο. ἀλλ' ὕστερον ἐπιτίθει, κολάζων ἐκεῖνον τὸν ἐν τιμῇ μὲν ὄντα, μὴ συμμύνηται δὲ κἀντεῦθεν εἰς ὑπόμνησιν ἄγων ὢν ἀξέπεισεν ἀγαθῶν. ἀλλὰ καὶ ὁ χρυσεὺς τὸν γλῶτται Ἰωάννης τὸ τῆς πρώτου παρὲς ἀπαθείας, ἔλεγε. ἐννοήσόν μοι μακαριότητος ὑπερβολὴν, πῶς ἀνώτεροι πάντων τῶν σωματικῶν οἱ πρωτόπλαστοι ἦσαν. πῶς κατὰ πῦρ τὸ οὐρανόν, ἔπῳ τῇ γλῶτται ὡκυ, καὶ ἐν σώματι τυγχάνοντες, τὰ τῶν ἀσωμάτων οὐχ ὑπέμειναν. ἔτε ὃς σέγης, ἔτε οὐρόφου, οὔτε ἱματίων, ἔτε ἄλλου εἰδὲ σὸς τῶν ποιῶν ἐδόντο. ἀλλὰ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, ἐπικαλύμματος καὶ προβλήματος μὴ δεῖσθαι λέγων τὸν ἀπ' ἀρχῆς ἄνθρωπον, τὰ αὐτὰ τῇ χρυσορρήμονι πάντως ἐνέφανε. σῶμα ὃς μὴτε κρυμοῖς ὑποπίπτον, μὴτε θάλασσαν. εἰ ὃς ἐλύπει ποιῶν τι πάθος αὐτὸ, καὶ σκεπάσματος ἂν εἴς ἀνάγκης καὶ προβλήματος ἐπιδεῖς ὡς, ἐκ αὐτὸν πάχειν φησὶ κατὰ τι ὁ Θεὸς ἕως ἀνὴρ. εἴγε καὶ μᾶλλον τῇ παχυτέρῃ σάρκα καὶ θνητῷ, ἀφ' ἧς ἄρα τὸ πάχειν ἡμῖν, ἐν τῇ τῆς δερματίνου χιτῶνος περιβολῇ τὸν Ἀδὰμ ἐνδύσασθαι ἔλεγε. εἰδείξε ὃς ἐντεῦθεν, ὅτι πρὸ τῆ τοιαύτης περιβολῆς ἀπαθείας ὁ ἄνθρωπος ὡς, ἅτε δὴ σάρκα λεπτοτέρῃ ἐνδεδυμένος, ἀθάνατον τε καὶ ἄφθαρτον. ἀλλ' ἐπὶ ταύταις ταῖς λέξεσι χαλεπαίνειν ἔχει. καὶ ὃς τῇ χρυσορρήμονα Ἰωάννην, πάσης ἀπὸ πῆλκτο τὸ σῶμα ἐκεῖνο φθορᾶς. ἐφ' ᾧ καὶ ἀφθαρτον αὐτὸ δικαίως ὁ λόγος ἐκάλεσεν. εἰ δὲ ἀφθαρτον, εὐδὴλον ὅτι καὶ ἀθάνατον ὡς. εἰ ὃς ἐπάγεσθαι εἰσάσσει καὶ νόσοι καὶ θάνατοι ἐκ τῆς πλεονεξίας καὶ ἐλλείψεως τῆς πεισάρας χυμῶν, κατὰ δὴ τῇ χρυσορρήμονι δοκεῖ, τὸ δὲ γε σῶμα τῆς Ἀδὰμ ἐν ἀπαθείᾳ διῆγε, καὶ ὡσαύτως εἶχεν αἰεὶ. εἰδὲ ὃς ἀλλοίωσιν ἐδέξατο τινὰ παραπλησίως ἡμῖν, ἅτε δὴ παθῶν παντοίων ὑπέρτερον ὄν. φαίνεται πάντως ὅτι καὶ ἀθανασίας ὑπῆρχε μέτοχον, ὡς ὁ λόγος ἡδὴ φάσας ἐδήλωσεν. Ὅτι δὲ φυσικῶν παθῶν ἀνώτερος ὁ ἄνθρωπος ὡς ἐν ἐκείνῳ τῇ καιρῷ, καὶ ὁ μέγας εἰδείξε Βασίλειος ἐν τοῖς ασκητικοῖς αὐτῷ καὶ ῥῆμα διεξιὼν ἔπῳ. ὡς περ εἰ ἡμεῖς ἐν τῇ παραδείσῳ τῆς ἔσφης, ἐκ αὐτὸν ἐπινοίας τὸ μόνον γεωργικῷ προσεδέηθημεν. οὕτως εἰ ἡμεῖς ἐν ἀπαθείᾳ κατὰ τὸ πρὸ τῆς παραπτώματος ἐν τῇ δημιουργίᾳ χέρισμα, οὐδενὸς ἂν τῇ εἰς ἰατρικῆς πρὸς παραμυθίαν ἐχρήσομεν. εἴπερ οὖν ἐν τῇ δημιουργίᾳ χέρισμα εἶχε πρὸ τῆς παραπτώματος ἀπαθείας ὁ ἄνθρωπος. ἀλλὰ καὶ ὁ μέγας Μάξιμος πάλιν ταῦτα,

Gliese Annal.

A Primum divinus vir, Joannes ille Damascenus, hominem ante lapsum dicit ab adfectionibus universis immunitate summa praeditum fuisse. Nam fames, sitis, fatigatio, somnus & sudor, quemadmodum tradit idem capite L x i v, post transgressionem primum vitam humanam invaserunt. Praeter hunc Anastasius Sinaites in oratione sua de resurrectione, has expertes vitii, quæque vituperari non merentur adfectiones, una cum peccato exortas in nobis una cum pelliceæ tunicæ amictu dicit. Etenim illa naturæ rationis participi, tamquam brutis animalibus, naturaliter non adhærebat: sed deinceps accessit, ut ei pænæ loco foret, qui quum esset in honore, animum tamen non advertit: quo per ipsam scilicet admoneretur, quibus bonis excidisset.

B Joannes item Chrysostomus ostendens hominem primum expertem adfectionum fuisse, verbis hisce utitur: Considera mihi beatitudinis abundantiam, quo pacto supra res corporeas omnes positi fuerint homines illi principe loco formati a Deo: quo pacto terram sic incoluerint, ac si cælum incolerent, quo pacto in corporibus existentes, quæ propria corporum sunt non pertulerint. Nec enim vel tecto vel laqueari, vel indumentis, vel alia quapiam tali re indigebant. Confimiliter Gregorius ille Theologus hominem primum nec tegumento, nec vestitu indiguisset dicit. Habebat enim corpus, quod neque frigori, nec æstui foret obnoxium: quippe si ejusmodi quæpiam adfectio læsisset ipsum, etiam necessario tam tegumento, quam vestitu indiguisset: de quo colligitur, divinum hunc virum existimasse, nihil omnino tale ullo pacto corpus illud hominis primi perpeßum esse. Immo tradit idem, Adamum carnem hanc crassiolem & morti obnoxiam, a qua ipsa proficiscuntur hujusmodi adfectiones, una cum amictu pelliceæ tunicæ induisse. Quo indicare voluit, ante amictum ejusmodi, fuisse hominem adfectionum expertem: ut qui carne subtiliore, immortalis, & incorruptibili prius indutus esset. quæ voces exhibere tibi molestiæ nihil debent. Nam de Chrysostomi sententia, corpus illud ab interitu erat immune: quam ob causam merito incorruptibile dicitur.

D Quod si erat incorruptibile, planum est, etiam immortale fuisse. Nam quum morbi atque mortes tam ex abundantia, quam defectu quatuor humorum oriri consueverint, adsentiente nobis in hoc ipso etiam Chrysostomo; & vero corpus Adami expertis adfectionum fuerit, eodem modo scilicet adfectum perpetuo: (non enim mutationem ullam admittebat, quod in nobis usvenire cernimus, tamquam supra omnes adfectiones positum) perspicuum prorsus est, etiam particeps immortalitatis fuisse, quemadmodum jam multoties est indicatum. Et fuisse hominem id temporis supra omnes adfectiones positum, magnus ille Basilus in Asceticis suis ostendit, ubi ad verbum hæc exstant: Quemadmodum si essemus in paradiso deliciarum, non vel consideratione vel labore agriculturæ indigeremus. ita si essemus in statu adfectionum experte, secundum illam gratiam, quæ nobis erat ante lapsum in creatione concessa, nihil arte medica nostrum ad usum egeremus. Quod si ergo gratiam hanc ante lapsum in creatione habuit homo, quo tandem ore dicemus, eum ulli adfectioni naturali obnoxium id temporis fuisse, quum prorsus expertis adfectionum foret? Quinetiam magnus ille Maximus

Jo. Damascenus.

Edif. Paris. pag. 94. Anastasius Sinaita.

Chrysostomus.

Gregorius Nazianzenus.

pag. 95.

Maximi locus.

K

adfectiones hæc, mœstitiam, voluptatem, appetitum, aliasque tales, quæ hodie infunt humanæ naturæ, de sorte brutorum in hominem translata esse dicit. Posteaquam enim condemnatus est, ut ortu brutis jumentis consimilis sit, necessario quoque tales adfectiones inde nactus est. Non enim illæ priuserant in homine conditæ, quemadmodum divinus hic vir in iis, quæ ad Thalassium scripsit, inquit: sed propter amissionem perfectionis fur-tim velut ingressæ sunt, parti naturæ nostræ magis aliquanto brutæ adhærescentes. Quæ quum ita sint, qui dicemus, in ipsa perfectionem primum illum hominem hujusmodi quidquam perpeßum esse? Quapropter multis jam demonstratum est, ante transgressionem nulli prorsus adfectioni naturali hominem obnoxium fuisse, ut qui concessæ per gratiam immortalitatis minime fuerit expers. Quo posito, qui pati vel adfici potuit? Nam si passus est, etiam necessario naturam mortalem ac interitui obnoxiam habebat.

Concilio Carthaginiensi verba.

Exstat locus in narratione de Christi nativitate.

Edit. Paris. p. 96.

Enimvero ne hac in parte sic sentiamus, non modo sanctorum hominum a nobis indicatorum cœtus vetat, sed etiam Synodus illa, quæ Carthagine convenit. Ejus enim hæc verba sunt, canone cix: Si quis dicit, Adamum a Deo conditum esse mortalem, ac non post peccatum prolapsum esse in interitum, execrabilis esto. Quo fit, ut minime mihi vel convenire, vel pium esse videatur, ad convellendam hanc sententiam Gregorii Theologi verba producere. Quamquam enim is dicere videtur, hominem illum principem fuisse terrenum corpore, cælestem animo: caducum pariter, & immortalem: adspectabilem, & intellectilem: medium inter magnitudinem & humilitatem: eundem tam spiritum, quam carnem: spiritum propter gratiam, carnem ob superbiam: illud quidem ut maneat, suumque benefactorem celebret: hoc vero ut patiat, ac patiens commonefiat, propterque magnitudinem arroganter sibi placens castigetur ac erudiatur: non tamen ita nos statuendum esse censemus, quando divina istæc verba nequaquam debere primum ad hominem referri existimamus. qui enim hoc faciamus? quum Theologum ipsum alibi audiamus ad verbum ita loquentem: Quandoquidem ob invidiam diaboli mors ingressa est mundum, hominemque dolo circumscripsit: idcirco Deus homo factus passione nostra vexatur & adficitur. Quæ sane verba considerari attente cupio. Nam si mors (uti noster hic Theologus loquitur) hominem dolo circumscripsit atque surripuit, omnino paret existimasse divinum hunc virum ante fraudem illam corporis etiam ratione hominem immortalem fuisse. Quod si demus, quo tandem pacto dixit: Ut patiat, & patiens commonefiat, propterque magnitudinem arroganter sibi placens castigetur ac erudiatur? Quippe quod est immortale, nequaquam sic comparatum est, ut ullo modo pati possit. Quid multis verbis opus est? si passionibus homo fuit ante peccatum obnoxius, etiam necessario sequitur eum fuisse fluxum & caducum: si fluxus erat, perspicue patet mortalem quoque fuisse: si erat mortalis ab initio, restat interitum atque mortem ex inobedientia non esse ortam. Id vero, mea quidem opinione, nemo rationis compos dixerit: quando sic sentientes indicata Synodus execrationi subjecit. Quod si Gregorius Adamum ante transgressionem putabat caducum fuisse, qui fit ut ei deinceps mortem lucri cujusdam instar accessisse dicat? sic e-

A λυπῶν, ἰδονὺν, ἐπιθυμίαν, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα, ἃ τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει πρόσκεινται τήμερον, ἐκ τῆς τ' ἀλόγων ἔλεγε μοίρας ἐπὶ τὸν ἀνθρώπον εἰσδραμεῖν. ἐπεὶ γὰρ ἐμοιωθῆναι κατεδικάσθη τοῖς ἀνοήτοις κτλήσει καὶ γένεσιν, ἐκείθεν ἔξ ἀνάγκης καὶ τὰ πάθη ταῦτα πρὸς ἑαυτὸν ἐπεσπάσατο. εἰ δὲ γὰρ προηγουμένως συνεκτίσθη ταῦτα τῇ ἀνθρώπῳ, κατὰ τὸν θεὸν ἔπος ἀνὴρ ἐν τοῖς πρὸς Θεοῦ λόγοις ἔλεγε. ὅτι δὲ τὴν τῆς τελειότητος ἐκπτώσιν ὑπεσπύλατε τῇ ἀλογωτέρῳ μέρει προσφύετα τῆς φύσεως. εἰ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, πῶς εἰπαμὲν ἐν αὐτῇ τῇ τελειότητι πάχειν ὅλως τὸν πρῶτον ἐκείνον ἀνθρώπον; δέδεικται ὅτι ἐκ πολλῶν, ὅτι πρὸ τῆς παραβάσεως οἰοῦντι φυσικῶς οὐχ ὑπέκειτο πάθει ὁ ἀνθρώπος, ἅτε δὴ τῆς κατὰ χάριν ἀθανασίας ἐκ ἀμοιρῶν. εἰ δὲ τῶτο, πῶς ἐπάχει; εἰ γὰρ ἐπάχει, καὶ θνητὸς ἂν ἔξ ἀνάγκης φύσεως ἢ καὶ φθαρτῆς. Ἀλλ' ἡμᾶς οὕτως φρονεῖν ἐπὶ τούτοις καλῶς μὲν καὶ ὁ τ' ἀληθεύειν τῶν ἁγίων χορός.

Καλῶς δὲ πλέον καὶ ἡ ἐν Καρθαγίνῃ συστὰσα συνέδρος ἐν ἑκατοσὶ ἐνάτῃ κατόναι αὐτῆς οὕτω λέγουσα. Εἴ τις λέγει τὸν Ἀδὰμ θνητὸν πλασθῆναι παρὰ Θεοῦ, καὶ μὴ μετὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐλθεῖν εἰς φθοράν, ἢ τὴν ἀνάθεμα. ταῦτά τοι καὶ παράγειν ἐν ταῦτα τὸν θεολόγον Γρηγόριον ἐκ δ' ὧν πρὸς ἡμῖν εἰδὲ ὅσιον ἦνται. εἰ γὰρ καὶ λέγειν εἴποι τὸν ἀπ' ἀρχῆς ἀνθρώπον ἐπίγειον εἶναι τὸ σῶμα, καὶ οὐράνιον τὴν ψυχὴν, πρόσκαιρον ὁμοίως καὶ ἀθάνατον, ὁρατὸν καὶ νοούμενον, μέσον μεγέθους, καὶ ταπεινότητος, πνῆμα καὶ σάρκα τὸν αὐτόν. τὸ μὲν ἵνα μένῃ καὶ δοξάζῃ τὸν ἀεργέτω, τὸ δὲ, ἵνα πάχῃ, καὶ πάχων ὑπομιμνήσκηται καὶ παιδίσκηται τῇ μεγέθει φιλοτιμούμενος. ἀλλ' οὐχ οὕτω δοκεῖ περὶ τούτου καὶ ἡμῖν. ὅτι μηδὲ τὰ θεῖα ταῦτα ῥητὰ τοῦ πρώτου χάριν ἀνθρώπου λελέχθαι νομίζομεν. πῶς γὰρ, εἴγε καὶ μᾶλλον αὐτὰ τῷ θεολόγῳ λέγοντες ἀλλαχού κατὰ λέξιν οὕτως ἠκούσαμεν; ἐπεὶ δὲ φθόνῳ τῷ δαβόλου θάνατος εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθε, καὶ ὑφείλετο δὲ τῆς ἀπάτης τὸν ἀνθρώπον, δὲ ταῦτα τῇ ἡμετέρῳ πάθει Θεὸς γενόμενος ἀνθρώπος. ἀλλὰ προσέχειν ἐν ταῦτα παρακαλῶ. εἰ γὰρ ὑφείλετο τὸν ἀνθρώπον, ὡς ὁ θεολόγος φησὶ, δὲ τῆς ἀπάτης ὁ θάνατος, φαίνεται πάντως ὅτι πρὸ τῆς ἀπάτης ἀθάνατον εἶχε κατὰ τὸ σῶμα τὸν ἀνθρώπον ὁ θεὸς ἔπος ἀνὴρ. Εἰ δὲ τῶτο, πῶς ἔλεγε; ἵνα πάχῃ, καὶ πάχων ὑπομιμνήσκηται καὶ παιδίσκηται; τὸ γὰρ ἀθάνατον οἷον δῆναι ἔστω πάχειν οὐ πέφυκε. καὶ τί χρὴ πολλὰ λέγειν; εἴγε καὶ πάθεισιν ὑπέκυπτε πρὸ τῆς ἁμαρτίας ὁ ἀνθρώπος, καὶ ῥύσος ἔξ ἀνάγκης ἢ. εἰ δὲ ῥύσος ἐκεῖνος, ὁ δὴλον ὅτι καὶ θνητός. εἰ δὲ θνητός ἀπ' ἀρχῆς ἢ, καὶ δὲ παρακοῆς λοιπὸν ἢ, τὴν φθορὰν καὶ ὁ θάνατος. ἀλλ' ἐκ αὐτοῦ, ὡς οἶμαι, τῶτο εἴποι τις λογισμὸς κύριος ὢν. πῶς ᾧ, εἴγε καὶ ἀναδέματι τῆς ἑωφρονοῦντας ἡ ἀληθεύεισα καδυποβάλλει ἁγία συνέδρος; ἀλλὰ τὴν εἰ πρόσκαιρον εἶναι πρὸ τῆς παραβάσεως ὥστε τὸν Ἀδὰμ, πῶς αὐτὸν ἐπὶ κέρδει λα-

βέβη ἔλεγε τὸν θάνατον ὕστερον ; ἵνα ᾗ μὴ τὸ κακὸν ἀθάνατον ἢ , ὅθεν τὸ τοιοῦτον θάνατον τὸν Ἀδὰμ συγχωρηθῆναι πεσεῖν . ἀλλὰ κἀνταῦθα προσέχειν ἄξιον φαίνεται ὅτι πρὸ τῆς ἁμαρτίας ὁ ἄνθρωπος ἀθάνατος ἦν . ἐπεὶ πῶς ἀθάνατον ἔμελλε μέναι τὸ κακόν , εἰ μήνε καὶ μετ' αὐτὸν ὁ ἄνθρωπος ἀθανασία συζῆν ἔμελλε , κατὰ δὲ καὶ τὸ πρότερον ; συγκεχώρηται λοιπὸν ὁ ἀθάνατος , ὡς ἤδη προεῖρηται , θανάτω περιπεσεῖν , ἵνα μὴ ἀθάνατον ἢ τὸ κακόν . ὁ δὲ καὶ κέρδος ὁ θεολόγος ἐκάλεσεν . ἀλλὰ μὴ θυχεραίνετε ἐνεκον . εἰ ὅτι θνητὸς ὁ Ἀδὰμ καὶ πρὸ τῆς παραβάσεως ἦν , θνητὸς δὲ καὶ μετὰ τὴν παράβασιν , πότε λοιπὸν ἐδέξατο τὸ θάνατον τὸ ἐπιτίμιον ; πότε δὲ καὶ τὰς δερματίνες ἡμφιάσατο χιτῶνας ; ὁ δὲ ὅσον οὖν ὅτι περὶ τῆς κοινῆς τῆς ἀνθρώπων φύσεως ἢ λόγον ποιούμενος , τῷ σώματι μὲν ἔλεγε πρόσκαιρον εἶναι ἢ ἄνθρωπον , ἀθάνατον δὲ τῇ ψυχῇ . καὶ ὅτι τὸ τοιοῦτον καὶ πάχειν αὐτὸν ἔλεγε χάριν ὑπομνήσεως , καὶ παιδείας . ἐπεὶ πῶς ἂν ὑπέπιπτε πάθει τὸ σῶμα ἐκεῖνο , τὸ μὴ δεόμενον ἐπικαλύμματος ; κἀνταῦθα ἀπαθὲς γνωρίζομενον . ἀντιλέγειν οὖν ἐπὶ πλέον ἐκ ὁλόγου . εἰ ὅτι πρόσκαιρος ἦν ὁ Ἀδὰμ ἀπ' ἀρχῆς , εἰ πρὸ τῆς ἁμαρτίας ὑπῆρχε θνητὸς , ἐκ ἂν ὁ μέγας Παῦλος ἔλεγον . ὁ φάνηται τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος ἔδειξε ὅτι ἐνταῦθα , ὅτι πρὸ τῆς ἁμαρτίας ὁ ἄνθρωπος ἀθάνατος ἦν . εἰ δὲ τὸ τοιοῦτον , ὅτι πασῶν λοιπὸν σωματικῶν ἀναγκῶν ὁ τοιοῦτος ὑπέρτερος .

Ὡς εἶναι δῆλον ἐντοῦτον, ὅτι καὶ βρώσεως αἰ-
διτηῆς ἀγώστος ὡς ὁ ἄνθρωπος ἀπ' ἀρχῆς. εἰ γὰρ καὶ
ὑπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ παραδείσῳ φυτῶν ἐδίειν ἐ-
πέτρεψε τῷ Ἀδὰμ ὁ Θεός. ἀλλ' οὐ μὲν οὖν ἐκέισε καὶ
βρώσεως ὡς αἰδιτηῆς καὶ ῥύσῃ. καὶ τὸ τοιοῦτον ὁ λό-
γος ἀειδηλότερον δείξει σοι. ἢ γὰρ, ὡς ὁ μέγας φη-
σὶ πρὸς Ἀντίοχον Ἀθανάσιος, ἄφθαρτά εἰσι πάντα
ἐν τῇ παραδείσῳ φυτὰ, καὶ πῶς ὁδοῦσιν ἐτέμνοντο;
πῶς ἐβιβρώσκοντο; τὸ γὰρ ἄφθαρτον ἔτε μὲν οὖν
πέφυκεν, οὔτε βιβρώσκειν. ἢ φθαρτὰ ἐν τῇ πα-
ραδείσῳ, καθάτινες ὑποπόδυσαι, καὶ πῶς αὐτὰ
ξοφίῳ ὁ Ἀδὰμ ἐποιεῖτο; δότωσαν ἐπὶ τέτοις ἀπό-
κρισιν. ἢ γὰρ τὸ προσὸν αὐτῶν τλωικαῦτα σῶμα δια-
πνεόμενον ὡς, ἅτε φθορὰ καὶ ῥεύσει ὑποκείμενον, καὶ
πεινῶν ἐξ ἀνάγκης ὡς. ἢ ἀδιάπνυτον ἔμε-
νεν, ὡς ἄρδυσον ὑπάρχον καὶ ἄφθαρτον. καὶ τί
τὸ καταναγκάζον αὐτὸ αἰδιτηῆς ἀπτεσθαι βρώσε-
ως; ἀλλ' ἔχοισιν ἂν τι εἰπεῖν.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
 LIBRARY
 540 EAST 57TH STREET
 CHICAGO, ILL. 60637
 U.S.A.

Ορα λοιπόν νουνεχῶς·
 καὶ μὴ τοῖς ἐνδοῦν καὶ κείδοις εὐερισκομένοις, καὶ ἄλ-
 λα τε διηγυμένοις ἀπερισκέπτως ὑπάνοιγε σὰς ἀ-
 κοάς. ὁσπορέφου δὲ μᾶλλον αὐτὰ, καὶ οὐδὲν ἡγῶ,
 καὶ ὁπόρριπτε, καθὰ δὴ παρ' ὀλίγου καὶ ἡμεῖς ἐ-
 ποιήσαμεν. πολλὰ γὰρ τοιαῦτα καὶ εὐρομν καὶ ἀ-
 νέγνωμν, καὶ μετὰ τῶν μύθων ἐπαξάμεν. εἶγε
 καὶ μᾶλλον ἑτερα δὲ ἑτέρων ἢ ἀγία πολλάκις
 Gliese Anna!

A nim loquitur : Ne malum perpetuum foret , Adamo Deus concessit , ut per mortem extingueretur . Quæ ipsa quoque verba considerari attentius merentur . Nam ex eis apparet , fuisse hominem ante peccatum immortalem . Qui enim malum perpetuum futurum erat , si homo post deceptionem non eodem modo , quo prius , victurus erat in immortalitate : Itaque permittitur immortalis , ceu jam ante diximus , ut per mortem interiret , ne malum perpetuum foret : quod ipsum Gregorius etiam lucrum appellavit . Nolim vero te hac disputatione perturbari . Nam si Adamus tam ante transgressionem , quam post eam mortalis erat : quando tandem supplicio mortis est adfectus ? quando pelliceas illas tunicas induit ? Quapropter intelligi non obscure potest , Gregorium de communi hominum natura differentem , dixisse hominem corpore caducum , animo immortalem esse . Nam eo respiciens , ait ipsum pati commonefactionis castigationisque causa . Cætero qui vero qui passionibus obnoxium esse corpus illud potuisset , quod tegumento vestituque nullo indigebat ? hoc ipso nobis argumentum suppeditante , quod passionum expers fuerit . Itaque non convenit hac in parte quemquam nobis diutius adversari . Si enim caducus fuisset ab initio , si ante peccatum mortalis : non eximius ille Paulus mortem esse peccati stipendium dixisset : quibus verbis significavit , hominem ante peccatum fuisse immortalem . Quod si verum esse concedimus , sequitur eundem omnibus corporeis necessitatibus superiorem existitisse .

De quo porro colligitur, hominem ab initio cibum sensilem non degustasse. Quamquam enim Deus Adamo potestatem in paradisi quaslibet arbores largitus est: non tamen inde sequitur, esum istic sensilem ac fluxum fuisse, quemadmodum tibi clarius indicabitur, ubi nonnihil progressa fuerit oratio. Nam uti magnus ille Athanasius ad Antiochum differit, vel interitus expertes putari debent arborum paradisi fructus: & quo pacto dentibus secabantur? qui comedeantur? quum res interitus expertis neque dividi, neque comedi possit: vel interitui obnoxii, quemadmodum nonnulli existimant: & qui Adamus eos pro nutrimento usurpabat? Ad hæc nobis respondere. Quippe corpus illud, quod tunc habebat, vel erat perspirabile, tamquam interitui ac fluxioni subjectum, ideoque necessario esuriebat: vel non perspirabile manebat, tamquam fluxionis & interitus expertis. quo concesso, quænam urgebat ipsum necessitas, ut cibum sensilem sumeret? Enimvero nihil heic habituri sunt, quod dicant. (Potius existimandum, hominem ad imaginem Dei conditum supra corporeas necessitates omnes positum fuisse, quemadmodum Chrysostomus loquitur. Nam fames, sitis, fatigatio, solinus, dolor, interitus, sicut & antea monuimus, post transgressionem hominum vitam occuparunt.)

Quamobrem hæc tibi prudenter con-
sideranda sunt, nec hinc inde congestis, &
quævis exponentibus, aures citra iudicium
adhibendæ: sed potius ea velut aspernanda
proque nihilo ducenda rejicies, quemad-
modum & nos paulo ante fecimus. Nam
hujusmodi complura reperta læstaque a no-
bis inter fabulas retulimus. (quamobrem
istuc? quod a recta doctrinæ patrum sen-
tentia procul ea recedere judicaremus. Qua-
re noli cibum in paradiso fluxum existima-

Rom. 6. 23.
Edit. Paris.
pag. 97.

Cibus hominis
ante lapsum
qualis fuerit.

Arbanasii locus.

Gen. 2. 7.
Gen. 3. 8.

Edia Paris.
pag. 98.

Isidorus Pelu-
sienfis.

Damasceus.

Sap. 13. 5.

Gregorius
Nyssenus.

Prov. 9. 5.

Jo. 4. 32.
Jo. 7. 37.

pag. 99.

re, nec scriptis adeo jejunis animum adver-
te) quando litteræ sacræ sæpius alia per alia
declarant atque docent. Ejus generis sunt
hæ voces: Formavit hominem Deus, sum-
pto de terra pulvere. Item illa: Adflavit in
faciem ejus spiritum vitalem. Et hæc: Inam-
bulabat a meridie Deus in paradiso. Nam
istæc prorsus Deo corporis experti non con-
veniunt, quæ tamen ita litteræ sacræ, imbe-
cillitati nostræ semet accommodantes, pro-
tulerunt. Nisi enim hoc demus, absurda
multa consequentur. Nimirum os Deo tribue-
mus, & manus, & pedes, aliaque talia. Nam
si manibus carebat, qui fingeat hominem?
si ore carebat, qui adflabat in faciem ejus? si
pedibus carebat, cur ajunt litteræ sacræ in
paradiso, eum a meridie inambulasse? At
enim hæc omnino locum non habent. Nam
sacrorum ille patrum cœtus supervenit, qui
huiusmodi dicta enarraret, nosque doceret,
quo illa pacto sint accipienda: ne pro arbi-
trio lubituque nostro oberrantes, per præ-
cipitia collaberemur, ac procul a via recta
desisteremus.

Sic ergo de arbore cognitionis existima-
re te par est, licet opinionum diversitas
quædam incidat. Divinus quidem ille vir,
Isidorus Pelusienfis, ita de hac re differit.
Christus ficum exsecratur, ut Judæis osten-
deret, se etiam adficere supplicio posse. Sub-
est autem huic rei quædam arcana ratio,
quam a senibus sapientissimis accepimus: ni-
mirum illud transgressionis lignum fuisse,
cujus foliis transgressores pro tegumento u-
tebantur. Hoc lignum benigna quadam ex
adfectione Christus exsecrabatur, ne vide-
licet amplius fructum, qui foret delicti cau-
sa, ferret. Joannes autem Damascenus, re-
rum ille divinarum peritissimus, cibum pa-
radisi vocat agnitionem divinam. Largitur
enim Deus quidem Adamo potestatem in
omnes paradisi arbores: verum non cibi
causâ, sed uti hoc modo ad ipsum opificem
deduceretur. Quippe de magnitudine ac
venustate creatorum, ut Sapiens ait, opifex
eorum agnosci consuevit. Ac vide mihi ob-
secro, qui divinus hic Joannes dicta de pa-
radiso accipiat, & quid de iis tradat. Ajunt
sacræ litteræ: omnibus paradisi arboribus
vesceris. Per omnia creata scilicet ad me
opificem conscendens, unicuique de om-
nibus fructum percipies, nimirum me, qui
reapse vita sum. Omnia tibi vitæ fructum
proferant, adeoque quod existis nihil esse
putabis aliud, quam mei fruitionem. Atque
hæc illi tradiderunt.

Nysseni autem Gregorii leguntur hæc
ipsa verba. Lignum illud, de quo ne ves-
cerentur interdictum erat, nec ficum fuis-
se, quod quidam volunt, nec aliam fructi-
feram arborem persuasi sumus. Quamquam
enim spectator ille Dei Moses de sensili ci-
bo heic loqui videtur, ego tamen dum sa-
cras litteras audio, non tantum corpoream
quamdam escam agnosco: sed etiam nutri-
mentum aliud esse scio: cuius fruitio so-
lam ad animam pertinet. Hortatur enim
hisce verbis esurientes Sapiencia: Vescimi-
ni meo pane, vinumque bibite, quod vobis
miscui. Quinetiam Dominus Samaritano-
rum salutem indicans: Cibum, inquit, habeo
quo vescar, vobis haud cognitum. Item ali-
bi: Qui sitit, ad me veniat ac bibat. Quam-
obrem consuetudini Edenis (quæ vox deli-
cias denotat) conveniens quidam fru-
ctus accommodandus est, quo pasci ho-
minem non dubitemus: nequaquam vero
cogitandum, in paradisi vita fuisse nutri-
mentum aliquod transitorium, quodque
per vices ingereretur. Eodem modo divi-

A didascei graphi. ὅποιον δὴ καὶ τὸ ἐπλασε τὸν ἄν-
θρωπον ὁ Θεὸς χωρὶς λαβὰν ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ τὸ ἐνεφύ-
σησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς. καὶ τὸ περιπα-
τεῖν ὁ Θεὸς ἐν τῇ παραδείσῳ καὶ τὸ δειλινόν. ταῦτα μὲν ἡ
ἀνοίκεα τῶν ἀσωμάτων πάντως Θεῶν. λέγει δὲ ὁ μὲν ἡ ἀ-
γία ταῦτα γραφὴ ταῖς ἡμῶν ἀδελφείαις συγκαταβαί-
νεται. καὶ ἡ δὲ εἰ μὴ τὸ δόσολον, πολλὰ ἡμῖν ἐπακα-
λεσθήσεται τὰ ἄτοπα. σῶμα γὰρ αὐτῷ περιδήσομεν, χεῖ-
ρας τε καὶ πόδας, καὶ ὅσα τοιαῦτα. καὶ ἡ δὲ εἰ μὴ χεῖρας
εἶχε, πῶς ἐπλασε τὸν ἄνθρωπον; εἰ μὴ σῶμα εἶχε, πῶς
ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον; αὐτῷ; εἰ μὴ πόδας εἶ-
χε, πῶς ἡ γραφὴ λέγει, περιπατεῖν αὐτὸν ἐν τῇ παραδεί-
σῳ καὶ τὸ δειλινόν; Ἀλλ' ἐκείνι τῷ, ἐκείνι. ἐφθασε γὰρ
ὁ τῶν ἀγίων πατέρων χορὸς ἐπελθεῖν τὰ τοιαῦτα θεῶν
ρήματα, καὶ διδάξαι ἡμᾶς ὅπως ἐκλαμβάνειν αὐτὰ χρὴ,
καὶ μὴ τῷ οἰκείῳ θελήματι παρασυρομένους ἀλλε-
θεῖαι τε καὶ κρημνῶν, καὶ τὸ θεῖας πόρρω παρὲν
ρεῖσθαι.

Οὕτω μὲν καὶ περὶ τῶν φησὶ ἐκεῖνα, τὰ ἐξ-
λη δυνονότι τὴν γνώσεως, διανοεῖσθαι σε ἄξιον.
εἶγε καὶ διαφορίαν ἐπὶ τέτοις τινὰ παρεμπίπτει-
σαν ἔχοντα. αὐτίκα γὰρ ὁ θεῖος Ἰσίδωρος ὁ Πηλυσσι-
ώτης ἔπος ἔρηται περὶ τῶν διεξιόντων. Καταρτὰται μὲν τὸ
συκλὺν ὁ Χεῖρος, ἵνα δείξῃ τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι ἐκλάσειν
δυνάται. ἅμα δὲ τις τῶν καὶ δόξῃς συμπεπλεκται
λόγος, παρὰ γενόντων σοφῶν εἰς ἡμᾶς διαφορίσας, ὅτι
τὸ ξύλον τὸ παραβάσεως τῷ τῷ, καὶ τοῖς φύλλοις οἱ
παραβάντες εἰς σκέπην ἐχρήσαντο. καὶ καταρτὰται παρὰ
Χεῖρος φιλοφρόνως, μηκέτι ἐνεγκεῖν καρπὸν αἰτίων ἀ-
μαρτίας. Οἱ γὰρ θεῖοι σοφοὶ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς βρώ-
σιν ἐπὶ παραδείσῳ τὴν θεῖαν εἶπεν ἐπὶ γνώσιν. δίδωσι γὰρ
ὁ Θεὸς τῷ Ἀδὰμ ἐξ ἐσίου πάντων τῶν ἐν τῇ παραδείσῳ φυ-
τῶν, πλὴν ἐβρώσεως ἐνεκον, ἀλλ' ἵνα πρὸς αὐτὸν ἐνδύ-
θῃ τὸν δημιουργὸν ἐπαναγῇται. ἀπὸ μεγέθους γὰρ καὶ καλλο-
νῆς κτισμάτων, ὡς περὶ Σολομών, ὁ δημιουργὸς αὐ-
τῶν ἐπιγινώσκεται εἶωθεν. καὶ ὅρα πῶς ἐκλαμβάνει πε-
ρὶ παραδείσῳ ὁ Θεὸς ἔπος Ἰωάννης, καὶ τί φησιν ἐπὶ αὐ-
τοῖς. ἀπὸ παντὸς ξύλου τῶν ἐν τῇ παραδείσῳ βρώσει φαγῶν.
ἅπαντων, λέγω, τῶν κτισμάτων ἐπὶ ἐμὲ τὸ ποιητὴν ἀνα-
βιβάζοντι, καὶ ἵνα καρπὸν ἐκ πάντων καρπώσῃ, ἐμὲ τὸ
ὄντως ζῶν. πάντα σοὶ ζῶν καρποφορεῖται, ἐκ τῶν ἐμῶν
μέτεξιν ποιεῖ τὸ οἰκείας ὑπάρξεως σύσασιν. καὶ ἔτσι μὲν
ἔπος.

Οἱ γὰρ θεῖοι σοφοὶ Γρηγόριος ὁ Νύσσης καὶ ἄλλοι ῥῆμα δίδωσι
σιν. ὅτι τὸ ἀπηγορευμένον ἐκεῖνο τῇ βρώσει ξύλου καὶ τῶν συ-
κλῶν, ὡς τινὲς φασιν, ἔτε τῶν ἀκροδρύων ἕτερον εἶναι πε-
πίσμεθα. εἰ γὰρ καὶ περὶ βρώσεως αἰδῆν ἐπαυθῆα δοκεῖ
λέγειν ὁ θεῖος Μωσῆς, ἀλλ' ἐγὼ, φησὶ, τὸ ἀγίας ἀνέ-
ων γραφῆς, καὶ μόνον σωματικῶς ἐπίσασιν βρώσιν, ἀλλὰ
τινα καὶ ἑτέραν οἶδα ἔσθην, ἥς ἡ ἀπόλαυσις ἐπὶ μόνῳ τῷ
ψυχῶν διαβαίνει. φάγετε καὶ ἡ δὲ ἐμὸν ἄρτον, ἡ σοφία τοῖς
πεινώσι παρακελεύεται. ἐπὶ ἐτε οἱ νοῦν ὃν κεκέραια ὑμῖν.
Ἀλλὰ καὶ ὁ Κύριος τὸ Σαμαρεῖτ' ὑπεμφαίνων σωτηρίαν ἐλε-
γε βρώσιν ἔχον φαγεῖν καὶ ὑμεῖς καὶ οἱ δοτε. καὶ ἀλλὰ χεῖ
ὁ διψῶν ἐρχέσθω πρὸς με, καὶ πινέτω. καὶ αὐτὸ τὸ φυ-
τείας τῆς ἐν Ἐδέμ. (τρυφὴ δὲ ἡ Ἐδέμ ἐρμηνεύεται.)
ἄξιον τινὰ καρπὸν ἐννοῆσαι προσήκει, καὶ ἐξείσθαι δὲ
τῶν, μὴ ἀμφιβάλλειν τὸν ἄνθρωπον. καὶ μὴ πάντως
τῶν παροδικῶν, καὶ ἐπὶ ῥύπον τοιαύτῳ τρυφῶν ἐ-
πὶ τῆς τοῦ παραδείσου διαγωγῆς ἐννοεῖν. οὕτω

μὲν οὖν καὶ ὁ Θεότατος Ἀναστάσιος νοερὰν εἶναι βέλεται
πλὴν βρῶσιν ἐκείνῳ, καὶ μὴ αἰσθητῶ τε καὶ σαρκικῶ. εἰ
ᾧ ποιᾷ τῷ ἐσθίμῃ βρῶσιν τὰ θεῖα ῥητὰ, καὶ σαρκικῶς
ἀπέθνησκον οἱ ταύτης ὑπογεγόμενοι, νοερῶς δ' οὖν ἡμαρ-
τηκότες τὸ ψυχῆς αὐτῆκα δέχονται θάνατον.

Οὕτω μὲν οὖν καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος τὸ φυτόν ἐκεί-
νο, τὸ ξύλον δηλονότι τῆς γνώσεως, θεωρεῖν εἶναι ἐ-
φισεν, τέτρετι γνώσιν τελειότεραν τινὰ, ἥς ἐπιβαίνειν
ἐκ ἀσφαλὲς τοῖς γε λιχνοτέροις ἢ ἔφισιν. πρὸς σκε-
δαυ. δέδεικται γὰρ ἐκ πολλῶν, ὅτι βρώσεως αἰδητῆς ἐν
τῇ παραδείσῳ ἐκ ὡς ἐδεῖς ὁ Ἀδάμ. ἀθάνατος γὰρ ὑπὸ
Θεοῦ παραχθεὶς, ἐκ ὡς ἐδεῖς ἐνδεής. καὶ τί χρὴ πολ-
λὰ λέγειν; εἰ καὶ ὁμοιοῦται τῇ Ἀγγέλων ἐν τῇ ἀναστά-
σει ζήσεται ὁ ἄνθρωπος· καὶ ἔσονται γὰρ φησὶ πάντες ὡς
Ἀγγελοι Θεοῦ. ἡ δὲ τῆς ἀναστάσεως χάρις ἐδεῖν ἄλλο ἐ-
στὶν κατὰ γε τὰς θείους πατέρας, ἢ πρὸς τὸ ἀρχαῖον
τῆς πεπρωκότων ἀποκατάστασις. ὁ δὲ δηλονότι πάντως ὅτι
πρὸ τῆς παραβάσεως ἰσάγγελον εἶχε ἢ ζῶν ὁ Ἀδάμ,
μήτε βρώσει, μήτε πόσει, κατὰ περ εἰρηται, χρώμε-
νος. ὅτι μηδὲ παρὰ τοῖς Ἀγγέλοις αὐτοῖς τοιοῦτῃν τι τε-
θεώρηται. μὴ τοίνυν ἐν παραδείσῳ τὸν ἄνθρωπον
αἰδητῆς ἐμπορεῖσθαι νόμιζε βρώσεως, ὅτι μηδὲ χρεῖαν
εἶχε ταύτης ἐκεῖσε διὰ γε τὴν αὐτῇ τλεικαυτῇ προσοῦσαν
ἀπάθειαν. ἀλλ' ἐπὶ τούτοις ἀμφιβάλλειν ἐκ ἔφεπεν.
ἐπειδὴ γὰρ τὰ φυσικὰ ταῦτα πάθη, πῆνα λέγω ἐ δί-
ψα, κόπος, ὕπνος, ὀδυνη, λύπη, καὶ τὰ λοιπὰ,
μετὰ τὴν παράβασιν εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον εἰσήλθο-
σαν, ὡς ὁ λόγος ἡδη φθάσας ἐγνώρισεν, φαίνεται πάν-
τως ὅτι πρὸ τῆς ἀμαρτίας ὁ ἄνθρωπος ἐκ εἶχε τὸ κατε-
ναγκάζον αὐτὸν αἰδητῆς ἄπτεσθαι βρώσεως. καὶ τί χρὴ
πολλὰ λέγειν; εἰ γε τροφῆς ὡς ἐδεῖς ὁ ἄνθρω-
πος ἀπ' ἀρχῆς, ὡς τινες ὑπελήφασιν, καὶ πει-
νῶν ἂν εἴ ἀνάγκης ὡς, καὶ ῥιγῶν, καὶ κοιμώμε-
νος. εἰ δὲ ποῖτος ἐκεῖνος ὡς, ὁ δὲ δηλονότι πάντως ὅτι θνη-
τὸς ὡς ἀπ' ἀρχῆς καὶ φθαρτός. ἀδιύατον γὰρ ἀφθαρ-
τον ἔχμενεν, ὡς ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης φησὶ, τὸν
αἰδητῆς βρώσεως ἐν μετασίᾳ γινόμενον. ἀλλ' ἄφες αὐ-
τὸς. ἡ γὰρ ἀναγεγραμμένη ἀγία συνόδος ἔτω περὶ τῆ
πρώτης ἀνθρώπου φρονεῖν ἐδαμοῦ συγχωρεῖ. διέξει-
σι γὰρ ἔτω κατὰ λέξιν. εἰ τις λέγει ἢ Ἀδάμ θνητὸν
πλαθῆναι παρὰ Θεοῦ, καὶ μὴ μετὰ τῆς ἀμαρτίας ἐλ-
θεῖν εἰς φθοράν, ἥτω ἀνάθεμα. καὶ περὶ μὲν τῶν
ἔτω.

Φυτεύεται δὲ ὁμοῦς ἐν παραδείσῳ καὶ τοῖτον φυτὸν,
 ἀφ' ἧς κεκάλυται μὴ φαγεῖν ὁ Ἀδὰμ. τίνος ἕνεκεν;
 ὡς ἐντεῦθεν ἐπιγινώσκειν τὸν τοσοῦτον ἀγαθὸν πα-
 ροχέα, καὶ ὡς ὑπὸ δεσπότην αὐτός ἐστι, κατὰ φησιν
 ὁ τῶν γλῶτταν χρυσοῦς, καὶ μὴ τοιοῦτον παθεῖν ἐξ
 ὑπονοίας, ὅτε ὅσον ἔπαθεν ὁ πεσὼν Εὐσφόρος, καὶ
 δοθεῖσαν αὐτῷ λαμπρότητα μὴ διωηθεῖς ἐνεγκεῖν.
 ἀλλὰ ὅδ' τίνα τὰ μετὰ ταῦτα; παραβαίνει τῶν ἐντο-
 λῶν, ἄπεται τὰ φυτὰ, γυμνᾶται τῶν καυτῶν, φθο-
 ρᾷ περιπίπτει, τὰ παραδείσου ἐκβάλλεται, γινώσκει
 καὶ Εὐάν, γενᾷ τρεῖς ἕως, τὸν Κάϊν, τὸν Ἀβελ, καὶ τὸν
 Σήθ.

Πρόσεχε δὲ ἀγαπητέ, καὶ μὴ σωμαρπάξῃς τοῖς ἔπο-
λοις. εἴπερ ἤδει ὁ Θεὸς τὸν Ἀδὰμ ὅτι ἐντολὴν τε παρα-
βαίοντα, καὶ τὸ παραδείσου τῶν καυτὰ ἐκπίπτοντα, τί-
δήποτε παρήγαγεν αὐτόν; ἢ γὰρ ἔδει μὴ παραγα-
γεῖν αὐτόν, ἢ παραχθέντα κωλύσαι τῆς ἀπηγορεύ-

Anus vir Anastasius cibum illum vult intel-
 ligibilem fuisse, non sensibilem atque carnalem.
 Nam si cibum ejusmodi litteræ sacræ desig-
 narent, etiam carnaliter primi homines
 illo degustato mortem obijissent. At vero
 mentis ratione quum deliquerint, idcirco
 mox animæ mortem oppetunt.

Eodem modo Gregor. etiam Theologus *Gregorius Ma-*
 arborem illam, scientiæ videlicet lignum *xianzenus.*
 contemplationem ait esse, hoc est, perfectio-
 rem quamdam cognitionem, ad quam con-
 tendere velle non tutum est iis, quorum cu-
 piditas plus æquo est avida. Igitur animad-
 vertas, esse probatum complurium auctori-
 tate, non eguisse Adamum in paradiso cibo
 quodam sensili. Quippe quum immortalis a
 B. Deo conditus esset, rei nullius indigebat.

Et quid hæc ego prolixius tracto? Si ad Angelorum similitudinem in resurrectione vi-
cturus est homo, quemadmodum per scri-
ptum legimus: Erunt omnes tamquam An-
geli Dei: & vero si resurrectionis benefi-
cium de sententia divinorum patrum nihil
est aliud, quam lapsorum ad conditionem
pristinam restitutio: intelligi perspicue po-
test Adamum ante transgressionem vitam
angelicæ parem egisse, nec cibo nec potu,
ceu diximus, usum, quando quid ejusmodi
nec in Angelis locum habet. Quapropter
existimare noli, hominem in paradiso sensi-
li nutrimento se satiasse, quando quidem
istic eo non indigebat propterea, quod om-
nis tum adfectionis esset expertus. Enimvero

C neminem hac in parte ambigere conveniebat. Nam quum adfectiones illæ naturales, fames inquam, & sitis, & fatigatio, & somnus, & dolor, & mœror, & cæteræ, post transgressionem primum vitam humanam invaserint, ut superiori oratione docuimus: parer omnino, ante peccatum hominem causæ nihil habuisse, quæ ipsum ad sumendum sensilem quemdam cibum cogeret. Quid proluxa indicatione opus est? Si homo ab initio nutrimenti egebat, de quorundam opinione: nimirum necessario sequitur, etiam ipsum esuriisse, frigus pertulisse, dormiisse. Si talis erat, manifestum est etiam ab initio fuisse mortalem & interitui obnoxium. Nequit enim fieri, quemadmodum Joannes Damascenus ait, ut expertus interitus maneat, qui cibo sensili fruitur. Mis-

Dos igitur illos facies, quando superius indicata Synodus ita nos de homine sentire non patitur, cujus hæc expressa verba sunt: Si quis dicit, Adamum a Deo conditum esse mortalem, ac non post peccatum prolapsum esse in interitum, execrabilis esto. Ac de his quidem in hunc modum disputatum esto.

Cæterum nihilominus fœvit ejusmodi ar-
borem Deus in paradiso, de qua vefci Ada-
mum vetuit. Quamobrem istuc? ut hinc tan-
torum bonorum suppeditatorem agnosceret,
seque Domino subiectum sciret, (lubet en-
im cum Chrysoftomo loqui) neu quid ei
tale accideret, cujusmodi lapso Lucife-
ro usuvenit, qui concessam sibi gloriam

*Edit. Paris.
pag. 100.
Chrysoftomus.*

E ac splendorem terre non potuit. At enim quid secundum hæc factum? Mandatum transgreditur Adamus, ex arbore decerpit, illico nudus efficitur, interitui fit obnoxius, paradiso ejicitur, cum Eva cubat, tres filios gignit, Cainum, Abelum, Sethum.

陳以成學堂

Gregorius Nazianzenus.

Matth. 22. 50.

Jo. Damasc.

Edit. Paris.
pag. 100.

Chrysostomus.

Lapsus homi-
nis.

6. Nysseni la-
tus.

ne conditus cibum illum vetitum attingeret. Has opiniones qui sequuntur, missos facito, ac Gregorio porius Nyssæ præfili fidem adhibeto, cujus hæc verba sunt: Deus ille, qui omnia novit, haud ignorabat, e bono exorbitaturum hominem: neque tamen hoc impedivit. Quemadmodum enim exorbitationem prospiciebat, sic & revocationem ejus ad bonum cognitam habebat. Quid ergo? præstabatne prorsus naturam nostram in ortum non producere, quando norat hominem Deus a bono aberraturum: an conditum & in morbum prolapsum rursus ad primam gratiam per pœnitentiam revocare? Præferendum omnino hoc alterum, præsertim quum constet, Deum voluisse suæ bonitatis causa genus humanum in ortum producere, quamvis in confesso sit, eum quoque deflexionem hominis a cursu recto prævidisse. Quod si hanc ob causam hominem condidit, sequitur de Joannis Damasceni sententia, bonitatem divinam a pravitate nostra victam esse. Quippe Deus omnia, quæ facit, bona facit: quum nostrum quilibet arbitratu & electione propria vel ad bonum, vel ad malum deflectat. Quamquam enim Dominus dicat, Præstabat illi homini, non esse natum: non tamen hoc ita profert, quasi proprium opificium vituperet: sed indicare vult eam vitiositatem, quæ opificio divino deinceps ipsiusmet voluntate accessit. Quippe in hoc homine propriæ voluntatis nequitia fecerat, ut ei beneficium opificis non prodesset.

Matth. 26. 24.

Exemplum illustre.

Edit. Paris.
pag. 101.

Licet id etiam in nostris rebus conspiceret, ac (siquidem lubebit) animum exemplo, quod indicabimus, advertito. Fac esse regem quemdam, qui aliquem e subditis beneficentia singulari conhonefatare volens, magistratum ei maximum tradat. Ille mox ad præfecturæ suæ sublimitatem respiciendo, quum ejus molem sustinere nequeat, apud semetipsum animo efferri, quiete vivere non posse: majora se cogitatione concipere, tyrannidem usurpare, ad defectiorem progredi. Quid secundum hæc? rex indignari, rem non parum moleste ferre, secum ipse dicere: Quid hoc? itane homo ingratus gloriam, quam a nobis est consequutus, cum infamia commutavit? Simul eo præditus est animo, ut immemorem beneficii perdere nolit: neque tamen usurpationem tyrannidis omnino negligere possit. Quapropter desertorem suam in potestatem redigit, dignitate spoliatur, pœnis gravibus subjicit. Nonnumquam & vitam ei adimit. Ejusmodi homini expediat, magistratum potius a rege non accepisse: quam infamia propria talibus se malis & periculis exponere.

Fac igitur considerate agas, dilecte fili, nec abripi te cum illis patere, qui consilia divina curiose perscrutari conantur. Nam Dei beneficentia nequaquam mala nobis conciliat, sed omnino scordia nostra, spontaneaue ad vitium inclinatio. Nec conveniebat Deum hominem impedire, quum vesci de arbore conabatur. Cur enim id faceret, qui hominem libertate voluntatis præditum creaverat? Quippe si retrahere decreverat hominem, quamprimum cernebat eum de via recta deflectere: quamnam re vis rationis inditæ homini declarare se potuisset? qua item libera voluntatis facultas? præsertim quum naturæ brutæ sit, ac ratione carentis, præter animi voluntatem huc & illuc circumduci & transferri. Consimiliter si homo fuisset impeditus, quominus delinqueret: quis virtuti locus fuisset?

Α μένης ἐκείνης βρώσεως. ἄφες αὐτὸς, εἴγε τὰ τοιαῦτα φρονούσι. πείθου δὲ μάλλον τῷ Διοπάτρῃ Γρηγορίῳ τῷ Νύσσης οὕτω λέγοντι· ὅτι μὲν ἐκτραπήσεται τὸ ἀγαθὸν τὸ ἀνθρώπινον οὐκ ἠγνόησεν ὁ τὰ πάντα εἰδὼς Θεός. ἐκ ἐκάλυψε δὲ. ὥσπερ ὃν τὴν παρατροπὴν ἐδέασατο, ἔτι τὴν ἀνάκλησιν αὐτὴ πάλιν τὴν πρὸς τὸ ἀγαθὸν κατενόησε. τί οὖν; ἀμεινον ἢ κατ' οὐλοῦ μὴ ἀγαγεῖν τὴ φύσιν ἡμῶν εἰς γένεσιν, ἐπειδὴ τὴ καλοῦ ἁμαρτύντα προέγνω τὸν ἄνθρωπον, ἢ παραχθέντα καὶ νεοσσηκότα πάλιν πρὸς τὴν ἐξ ἀρχῆς χάριν ἁ μετανοίας ἐπανακαλέσασθαι; πάντως τὸ δεύτερον· ἄλλως τε καὶ τὴν αὐτὴ ἀγαθότητα παραγαγεῖν ὁ Θεὸς ἠθέλησε τὸ ἀνθρώπινον. Ομολογῶμεν δὲ προεῖδε, καὶ τὴν γεννησόμενῳ αὐτῷ παρατροπῇ. εἴπερ οὖν οὐ παρήγαγε καὶ τὸ τὸν ἄνθρωπον, ἐνίκα δὲ λοιπὸν ἡ κακία ἡμῶν, ὡς ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης φησὶ, τὴν ἀγαθότητα τὴν Θεοῦ. πάντα μὲν οὖν καλὰ ποιεῖ ὁ Θεός, ὅσα δὴ καὶ ποιεῖ. ἕκαστος δὲ ἡμῶν ἐξ οἰκείας προαιρέσεως ἐκκλίνει πρὸς γὰρ τὸ καλὸν ἢ τὸ κακόν. εἰ γὰρ καὶ συνέφερε τῷ ἀνθρώπῳ εἰ ἐκ ἐγγενήσθῃ, φησὶν ὁ Κύριος, ἀλλ' οὐ τὴν οἰκίαν δημιουργίαν καλίζων ἔλεγεν, ἀλλὰ τὴν ἐξ οἰκείας προαιρέσεως ἐπιγενομένην τῷ κτίσματι αὐτῷ κακίαν. ἡ γὰρ τῆς οἰκείας γνώμης ῥαθυμία ἄχρηστον αὐτῷ τὴν τοῦ δημιουργοῦ ἐργεσίαν ἐποίησε.

Ὡσπερ οὖν καὶ ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν ἐστὶν ἰδεῖν. Καὶ πρόχες, εἰ βούλει, τοῖς λεγομένοις. διεργετήσαι θέλων ὁ βασιλεὺς τῷ ὑπὸ χεῖρά τινι, μεγίστην αὐτῷ ἐγχειρίζει ἀρχὴν. καὶ ὅς αὐτίκα πρὸς τὸ ὕψος ἀπιδὼν τῆς ἀρχῆς, καὶ μὴ δυνάμειος ἐνεγκεῖν, ἐπαίρεται κατ' ἑαυτὸν, ἡσυχῇ καθεῖσθαι ἐκ ἀνέχεται. φαντάζεται τὰ ὑπὲρ αὐτὸν, τυραννίδι κέχρηται, καὶ εἰς ἀποσασίαν χωρεῖ. τί τὸ ἐπὶ ταῖς τοῖς; ἀχθεταὶ ὁ βασιλεὺς καὶ μικρῶς ἐπὶ τῷ παλάμῳ, συχεραίνει. τί τὸ; λέγει πῶς ὁ ἀχάριος τὴν ἐπελδοῦσαν αὐτῷ δόξαν εἰς ἀδοξίαν μετεστρεψε; καὶ θέλει μὲν μὴ καθελεῖν τὸν ἀγνώμονα, καταφρονῇσαι δὲ ὁμῶς τῆς τυραννίδος αὐτῷ διώσεται, χειροῦται τὸν ἀποσάτην λοιπὸν, τῆς ἀξίας ἀποχυμῶν καὶ δειμύαις ὑποβάλλει ποιναῖς. ἐνίοτε δὲ καὶ τῆς παρούσης ὑπεξάγει ζωῆς. συνέφερε λοιπὸν αὐτῷ μὴ δέξασθαι παρὰ βασιλέως ἀρχὴν, εἴπερ δὲ ὁποιοῖας αὐτῷ τοιαῦτα παθεῖν ἐκινδύνουσε.

Πρόσεχε ἐν ἀγαπῇ, καὶ μὴ συναρπάξῃς τοῖς ἐπιχειροῦσι τὰς θείας οἰκονομίας πολυπραγμονεῖν. καὶ ὃν ἡ διεργεσία τῆς Θεᾶς πρόξενος ἡμῖν γίνεται τῷ δεινῶν, ἀλλ' ἡ ῥαθυμία πάντως ἡμῶν, καὶ ἡ κατὰ γνώμην ἐπὶ τὸ χεῖρον ὁρμή. ἀλλ' οὐδὲ καλύσαι τὸν ἄνθρωπον ἔπρεπεν, ὡς ἡ τὸ φύτον ἐπιχειρεῖ φαγεῖν. πῶς γὰρ, εἴπερ αὐτεξέσιος ἦν; εἰ γὰρ ἀνατέλλειν ἐμελλε τὸν ἄνθρωπον ὁ Θεός, ἐνίκα τῶν ἑώρα τῆς δίδειας ὁδοῦ πόρρω φερόμενον, τοῦ λοιπὸν ἐδεαρεῖτο τὸ πρὸς αὐτῷ λογικόν; καὶ δὲ τὸ αὐτεξέσιον. εἰ γὰρ τῆς ἀλόγου φύσεως ἐστὶ τὸ ἀβουλήτως ὡς κακίᾳ περιελατῆται καὶ μεταφέρεται, εἴπερ ἐκάλυετο μὴ ἀμαρτανεῖν ὁ ἄνθρωπος, τοῦ λοιπὸν ἡ ἀρετὴ; τοῦ δὲ καὶ

οἱ δὲ ταύτῃ διδόμενοι σέφαροι; καὶ τί δὲ καὶ ἡ βασι-
λεία τῆς ἑρανῶν ἐπαθλον αὐτῇ προέκειται, εἴγε μὴ
σπουδῇ καὶ βίᾳ καὶ ἀγαθῇ προαιρέσει τὴν ἀγαθὴν γέ-
νοιτο μέτοχος; καὶ ἔδει κωλύειν αὐτὸν, ἵνα μὴ τοῖς
ἀλόγοις ὁ λογικὸς ἐναρέθμιος γένηται, ἅτε δὴ
μὴ κεκτημένος τὴν χάριν τῆς αὐτεξουσιότητος.

Κατὰ τοῦτο καὶ ὁ μέγας Βασίλειος οὕτω φησίν. ὁ
λέγων, ἵνα τί μὴ κατεσκιάσεν ἀναμαρτήτους ἡ-
μᾶς ὁ Θεός; εἰδὲν ἕτερον ἢ τὴν ἀλογον φύσιν τῆς
λογικῆς προτιμῆς, καὶ τὴν ἀκίνητον καὶ ἀνόρμητον
τῆς προαιρετικῆς καὶ ἐμπαράκτου. παραχωρεῖται λοι-
πὸν ὁ Ἀδάμ, ἀπτεται τῷ φυτοῦ, γυμνοῦται, παρα-
χρῆμα παραδείσου ἐξορίστος γίνεται. τί τὸ ἐπὶ τού-
τοις; οἱ τῆς ψυχῆς αὐτῆς ὁρνοῦνται ὀφθαλμοί, καὶ
τῷ δὲ ὁρᾷ καθαρῶς, οἷον ἀγαθόν ἐστιν ἡ τῆς ἐντο-
λῆς φυλακὴ, καὶ ὅσον αὐτῆς κακὸν ἡ ταύτης παρά-
βασις. εἰδὲν ὅδ' τὸ φυτὸν ἐκεῖνο, καθὰ φησιν Ἰωάννης
καὶ Νεμέσιος ὁ Εὐμείσης ἐπίσκοπος, τοιαύτῃ εἶχε
φύσιν, ὥστε τοῖς ἀπτομένοις αὐτῇ φρόνησιν ἐνέειναι τὴν
τὸ καλὸν εἶδέναι καὶ πονηρόν. εἰ δὲ ξύλον αὐτὸ γινώ-
σεως ἡ ἀγία κατονομάζει γραφὴ, ἀλλ' ἔτι καὶ τὸ καὶ
τοιαύτῃ αὐτὸ κεκτῆσθαι δυνάμιν ἐπωμῆ. Ἀλλ' ἐπει-
δὴ περὶ αὐτῆς γέγονε τῆς ἐντολῆς ἡ παράβασις, καὶ
ἐξ ἐκείνης λοιπὸν ἐπεισῆλθε τῆς ἀμαρτίας ἡ γνῶσις καὶ
αἰσχύνῃ, ὅρα τὸ τὴν ἐπωνυμίαν ταύτῃ εἰδέσθαι. ἔ-
δος δὲ τῇ ἀγίᾳ γραφῇ ἐκ τῆς συμβαινόντων πραγμά-
των ἐπιτιθέσθαι καὶ τὰ ὀνόματα. καὶ ἀκούε τί φησιν ἐ-
πὶ ταῖς τοῖς χρυσορρήμων Ἰωάννης. ἐν ἐρήμῳ μία πη-
γὴ ὕδαρ ἀντιλογίας ἐκλήθη. ἐχ' ὅτι τοιαύτῃ εἶχε
φύσιν, ὥστε τὰς ἐξ αὐτῆς ἀρρομένους εἰς ἀντιλογίας
διδούς μετατρέπεσθαι. εἰ δὲ τὸ τὸ ὕδωρ, καὶ ὁ αὐτὸς Μω-
σῆς ἐξ ἐκείνης πηγῆς ἀντίειπεν ἅν τῷ Θεῷ. καθάπερ
ὅμως ἡ πηγὴ ἐκείνη καὶ παρὰ τὴν οἰκίαν φύσιν, παρὰ
δὲ τὴν ἐπ' αὐτῇ γενομένην ἀπέδειξαν τὴν λαοῦ, ὕδαρ
ἀντιλογίας ἐκλήθη. ἔγω καὶ τὸ φυτὸν ἐκεῖνο τὸ γινώσκον
καλὴ καὶ πονηρῇ, καὶ γνῶσιν εἶχεν, ἀλλ' ὅτι πᾶς ἀμαρ-
τάνων εἰς γνῶσιν ἔρχεται τὴν εἶδέναι ὅτι καλὸν μὲν τὸ
ὑπακούειν, κακὸν δὲ τὸ παραβαίνειν ἐστίν. ὅθεν καὶ τοι-
αύτῃ ἐπωνυμίαν, ὡς ἐφημῆν, ἐκ τῆς αὐτῆς συμβε-
βηκότων ἔχκεν ὕπερον.

Τὴν Ἀδὰμ δὲ φθορᾷ καὶ θνητότητι περιπεσόντος
μὲν τὴν παράβασιν, εἶπεν ὁ Θεός· ἰδοὺ γέγονεν Ἀ-
δάμ ὡς εἰς ἐξ ἡμῶν. πρόσθε δὲ, ἀγαπῆτε. ἄλλοι μὲν
εἰρωνικῶς ἔφασαν τὸν τὸν λόγον εἰπεῖν τὸν Θεόν.
Θεώσεως δὲ ἔρωτα χῶν ὁ Ἀδάμ, καὶ ὦν ἀγαθῶν
μέτοχος ὡς ἀδελφίως ἐξέπεισε, καὶ θνητὸς ὁ ἀδά-
νατος γέγονεν. ἕτεροι δὲ προληπτικῶς τὸ τοιοῦτον
ρήτον καὶ τὸ ἰδίωμα τῆς γραφῆς ἐξέλαβον, λέγον-
τες· ἰδοὺ γέγονεν Ἀδάμ ὡς εἰς ἐξ ἡμῶν. τούτε-
στιν, ὁφείποτε γενήσεται εἰς ἐξ ἡμῶν ἄνθρωπος ὁ-
μοῖος τῷ Ἀδὰμ. τοῦτο προληπτικῶς, ὡς ἐφημῆν
εἰρηται κατὰ τὸ ἰδίωμα τῆς γραφῆς, εἴ τις εἰω-
θε τὰ μέλλοντα γενέσθαι ὡς ἡδὴ παρόντα, ἢ καὶ
γεγονότα διαγορεύειν. καθὰ καὶ ἐπὶ τῆς προμή-
τορος εἰρημένον δεικνύοντι. μήπω καὶ γὰρ αὐτῆς
παραχθείσης λέγει, ὅτι ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον. ἀρ-
σεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτῆς. εἰ καὶ ἕτερον τοῦ
ὁ θεοτάτος Ἀναστάσιος τὸ τοιοῦτον ἐποίησε θεῖον
ρήτον. ἐν γὰρ τῇ περὶ ἀναστάσεως λόγῳ αὐτῆς καὶ
κἀκεῖ περὶ τῶν λέγων εἰρηται. διπλῆ τίς ἐστίν

A set reliquus? quis coronis, quæ propter hanc
conceduntur? Cur regnum cæleste homini
ceu præmium propositum sit, siquidem ne-
cessè non habet, ut ejus studio suo, vi, præ-
claro animi proposito particeps fiat? Impe-
diendus scilicet homo non erat, neque ra-
tionis erat compos, brutorum in numerum
referretur, quum libertatis in agendo bene-
ficium possideret.

Eandem sententiam magnus Basilius
verbis hisce differit: quicumque rogat,
cur nos Deus non ita condiderit, ut
peccare non possemus? is nihil facit al-
iud, quam quod naturam brutam ra-
tionis participi & ex præscripto virtu-
tis agentis præfert. Quamobrem Ada-
mus arbitrio suo relinquitur, arborem
attingit, continuo nudus efficitur, de-
que paradiso expellitur. Quid inde se-
quitur? aperiuntur animi ejus oculi, quo
facto quantum bonum esse observatio
mandati perspicit, quantumque contra
malum, ejusdem violatio. Nec enim ar-
bor illa, quemadmodum Josephus & Ne-
mesius antistes Emesenus declarant, ejus-
modi naturam habebat, ut ex se decerpen-
tibus inderet prudentiam, qua bonum ac
malum agnoscerent. tamen nimirum lit-
teræ sacræ illam scientiæ lignum nuncu-
pant, non idcirco dicendum nobis est, ta-
lem ei vim adfuisse: sed quia mandati trans-
gressio in eo facta est, de quo consequuta
porro est peccati agnitio atque pudor, id-
circo nomen hoc meruit. Consueverunt
enim litteræ sacræ de rerum eventis no-
mina etiam indere. Audi quid hac in par-
te Chrysostomus dicat. Unus quidam in
solitudine fons, adversationis aqua est nun-
cupata, non quod ejusmodi naturam ha-
beret, ut ex se haurientes in mutuas ad-
versationes excitaret. Nam si res ita com-
parata fuisset, etiam ipse Moses, hausta fon-
tis hujus aqua, Deo contradixisset. Quem-
admodum ergo fons ille non sua natura,
sed propter diffidentiam populi, quam erga
Deum declaraverat, adversationis a-
qua nuncupatus est: sic & arbor illa cogni-
tionis mali atque boni vocatur, non quod
ipsa scientiam habuerit, sed quia quicum-
que peccat, cognitionem adsequitur intelli-
gendi, quod obtemperare Deo bonum sit,
delinquere malum. Hinc appellationem
hanc habuit, ab eventu nimirum poste-
riore.

Cæterum posteaquam Adamus post trans-
gressionem jam interitui ac mortalitati fa-
ctus erat obnoxius, ait Deus: En factus est
Adamus quasi unus de nobis. Heic ani-
mum, dilecte fili, advertito. Nonnulli tra-
dunt, Deum hæc per ironiam protulisse.
Quippe Divinitatis desiderio flagrans Ada-
mus, etiam iis bonis, quorum erat particeps,
misere exciderat, & immortalis antea, mor-
talis jam factus erat. Alii dictum intelli-
gunt per præceptionem temporis, quæ sa-
cris litteris est familiaris. En factus est Ada-
mus quasi unus de nobis, hoc est, tandem
aliquando de nobis unus homo fiet, Adamo
similis. Consueverunt enim litteræ sacræ
peculiari quodammodo ea, quæ futura sunt,
sic efferre, quasi si præsentia forent, aut jam
accidissent. Consimile quiddam proferri
de matre hominum illa primæva vide-
mus. Nam quum ipsa necdum creata fo-
ret, hæc nihilominus dicuntur: Fecit ho-
minem Deus: & quidem marem ac fo-
eminam eos fecit. Divinus autem vir Ana-
stasius dictum hoc alio quoque sensu ce-
pit. Nam in oratione de resurrectione ver-
ba ipsius hæc reperiuntur: Duplex est na-

Basilius.

Edit. Paris.
pag. 102.
Josephus &
Nemesius de li-
gno scientiæ.Chrysostomus
exemplo rem
declarat.

Num. 20. 13.

Prolepsis us-
tata sacris lit-
teris.

Anastasi locus.

Edit. Paris.
pag. 103.

turæ nostræ structura . prior ad numinis similitudinem conformata , & altera sexuum discrimine distincta , quæ quidem opificio nostro postremum accessit . Neque tantum hæc Anastasius profert , sed etiam litteras sacras allegat , quo doctrinam hanc clariorem efficiat . Sic enim ait : Fecit hominem Deus , & quidem eum ad imaginem Dei fecit . Hæc prima nostri est creatio , simplex , uniformis , expers societatis , discriminem nullum habens . Quippe ad imaginem Dei fecit eum . Succedit altera formatio : Marem ac fœminam fecit eos . Quæ quidem ita se omnino habere , de verbis ipsis est perspicuum . Nam istic ait numero unitatis , ad imaginem Dei fecit eum : heic vero numerus multitudinis usurpatur . Consideres igitur , quod quum litteræ sacræ prius dixissent , ad imaginem Dei fecit eum : deinde subjecerit , post hominis nimirum formationem , Marem ac fœminam fecit eos . quibus verbis clarissime ostendit , aliam esse formationem illam priorem , aliam hanc posteriorem . Nam illa dignitatem opificis repræsentat , de qua scilicet dicitur , ad imaginem Dei fecit eum : hæc sexuum discrimen denotat , hisce verbis comprehensum , Marem ac fœminam fecit eos . Videtur autem hæc oratio parum tolerabilis , sed iis , qui rationem propriam sequuntur . Nam cæteris , sacra Patrum scripta pervestigantibus , omnino digna existimatur , quæ recipi debeat , præfertim quum aperta sit atque plana . Quid idem Anastasius dicat , audi . Nam hæcenus expositis , hæc etiam adjecit , pluribus id quod protulerat , declarare volens . Secunda creatio est maris ac fœminæ formatio , quæ figmento Dei accessit , quod ratione creationis primæ ad imaginem Dei factum erat , nec sexuum discrimen habebat , quando nec in divina illa beataque imagine quid ejusmodi existit . Quæ quum ita sint , a ratione non abhorret dicere , Deum ex præscientia talem ab initio structuram Adamo concessisse : quum hoc sexus discrimen a secunda creatione profectum fuerit , quam necessario priori , ceu dictum est , adjecit . Nec enim quid futurum esset , ignorabat . Et animum si libet , adverte Joannis Damasceni de homine primo verbis . Quia Deus futurorum præscius norat , hominem mandato non pariturum , ac interitui futurum obnoxium : idcirco fœminam ex eo producit . Adeoque si homo vita angelica non excidisset , sexuum discrimen nullum factum fuisset : quippe cujus haud eguisset ad generis propagationem is , qui ad imaginem Dei factus erat . Nam more Angelorum (ut indicatum est supra) semet amplificaturus fuerat . Sed enim ad institutam orationem redeundum est .

Joannes Damascenus.

pag. 104.

Gen. 3.14.

DE SERPENTE.

HÆc est illa Dei ad serpentem post hominis lapsum oratio : In pectus ac ventrem ambulabis . hoc est quandoquidem cor decipisti , & ventri persuasisti , ut cibum illum decerneret , idcirco in pectus ac ventrem ambulabis . Non enim propterea Deus inambulaturum ventri serpentem pronunciat , quasi prius ille pedes habuisset , ut Josephus & parvus ille de rerum ortu liber ajunt : sed quia de sententia Chry-

Parva Genesis.
Josephus .

A ἡ τῆς φύσεως ἡμῶν κατασκευὴ , ἥτε πρὸς τὸ θεῖον ὁμοιωμένη , καὶ ἡ πρὸς τὴν διαφορὰν ταύτης τῆς χημάτων διηρημένη τελοῦσθαι κατασκευαθεῖσα . καὶ οὐ ταῦτα μόνον , ἀλλὰ καὶ τὴν ἀγίαν ἐπιφέρει γραφὴν ὁ θεὸς ἀνὴρ , ὥς ἐπὶ τὸ δόγμα τὸ το γινέσθαι σαφέστερον . λέγει γὰρ . καὶ ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν . πρῶτη ποίησις αὐτῇ , ἀπλή , μονότροπος , ἄζυγος , μὴ ἔχουσα τινὰ διαφορὰν . καὶ κατ' εἰκόνα γὰρ Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν . δευτέρα δὲ ποίησις ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς . ὅτι δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει , δῆλον ἐκ τῆς ῥημάτων αὐτῶν . ἐκεῖ μὲν εἶπεν αὐτὸν , κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν . ἐνταῦθα δὲ εἶπεν αὐτὸς ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς . πρόσθεν γὰρ . ἐπειδὴ ἡ ἀγία γραφή ἀπολαβοῦσα εἶπε κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν . εἶτα μετὰ ταῦτα αὐτῇ δηλαδὴ ποίησιν , ἐπήγαγεν ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς . ἐδείξε προφανῶς , ὅτι ἄλλη ποίησις ἐκεῖνη , καὶ ἑτέρα ποίησις αὕτη . ἡ μὲν τὸ τὸ δημιουργῶ παρῆλθε φιλότιμον . κατ' εἰκόνα γὰρ Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν . ἡ δὲ τὸ τῶν χημάτων ὑπεμφανίσασα διαφορὰν . ἄρσεν γὰρ καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς . δοκεῖ μὲν οὖν ὁ λόγος ἑποσι φορτικός , ἀλλὰ τοῖς ἐπομένοις τῷ ἰδίῳ λογισμῷ . τοῖς γὰρ ἐκζητήσιν τὰς ἱεράς τῆς πατέρων γραφάς , καὶ πάσης δόξου αἰτίας , ὅτι καὶ σαφὲς ὁ ποιητὴς ἐστίν . καὶ ἄλλοι τί φησιν ὁ παὶς θεὸς σοφὸς Ἀναστάσιος . τοῖς γὰρ ἀπορημένοις καὶ τὰδε προσέειπε , σαφηνίσαι θέλων ἐκ πολλῶν τὸ λεγόμενον . δευτέρα κτίσις ἐστὶ τῆς ἀρρένης , καὶ τῆς θήλειος ἀποκατασκευαθεῖσα τῇ πλάσματι , τῇ κατὰ τὴν πρῶτην δηλοῦσθαι γεγεννημένῃ κατ' εἰκόνα Θεοῦ . ἐν ᾧ διαφορὰ χημάτων ἐκ τῆς , ὅτι μὴδὲ ἐν τῇ θεῷ καὶ μακαρία εἰκὼν τοιαύτην τι ἐπινενόηται . καὶ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει , λέγειν οὖν δὲ λόγον , ὅτι ἐκ ἀπογνώσεως ὁ Θεὸς πιαύτῃ ἀπ' ἀρχῆς κατασκευάσας δέδωκε τῇ Ἀδὰμ , εἶγε τῆς δευτέρας ἐστὶ κτίσεως ἡ τοιαύτη τῇ χημάτων διαφορὰ , καὶ δὴ , καὶ ἀναγκαίως ἐπήγαγε μετὰ τὴν πρῶτην , ὥς εἴρηται , ποίησιν . ἐδὲ γὰρ ἡγνῶσι τὸ συμβησόμενον . Καὶ πρόχεις , εἰ βούλει , τῇ Δαμασκηνῷ Ἰωάννῃ περὶ τῆς πρῆτης ἀνθρώπου λέγοντι . εἰδὼς δὲ ὁ ἀπογνώστης Θεὸς ὅτι ἐν παραβάσει γενήσεται , καὶ ὅτι φθορὰ ὑποπέσεται , δὲ τὸ παρὰ τὴν τῇ θῆλυ ἐξ αὐτῆς . ὥς εἰ μὴ τῆς ἀγγελικῆς ἐξέπιπτε βιοτῆς , ἐκ αὐτῆς ἡ τῆς χημάτων αὕτη ἀποκατεσκευάσας διαφορὰ , ὅτι μὴδὲ χρεῖαν εἶχε ταύτης ὁ κατ' εἰκόνα γεγεννημένος Θεὸς , πρὸς γὰρ τὴν ἐκ διαδοχῆς τῆς γένεως σύστασιν αὐτῆς κατὰ τὰς Ἀγγέλους , ὥς ἂν διεκλινῆται , μέλλον πληθύνεσθαι . ἀλλ' ἐπαυλαπτεῖον καὶ αὐτῆς τὸν λόγον .

E

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΟΦΕΩΣ.

ΘΕΙΑ μετὰ τὴν παράβασιν πρὸς τὸν ὄφιν ἀποφασίς ἐπὶ τῇ σῆθει καὶ τῇ κοιλίᾳ πορεύσῃ . ἐπειδὴ καρδίαν ἠπάτησας , καὶ κοιλίαν ἐπεισας ἄφασαι βραμάτων , ἐπὶ τῇ σῆθει καὶ τῇ κοιλίᾳ πορεύσῃ . ἐδὲ γὰρ ὡς πόδας κεκμημένου τὸ πρότερον Ἰωσήπος τε φησι καὶ ἡ λεγομένη λεπτή γένεσις , καὶ δόξαίνεται τὸν ἐπὶ τῇ κοιλίᾳ περίπατον . ἀλλ' ἐπειδὴ κατὰ χρυσόρρημονα Ἰωάν-

Ιωάννη, ἀπὸ τῆς ὀρθῆς χάματος τοιαύτῃ ἀδειαν ἔχον· ὥστε πρὸς τὸ εἰς τῇ Εὐᾷ πλησιάσαι, καὶ περὶ τοιούτων διαλεχθῆναι, τῇ γῇ καὶ πάντῃ δικαίως ἐπισύρεσθαι κατεδικάσθαι. εἰ γὰρ καὶ ἄπας ὁ ἀρχὴς διεπέπλαστο, ἀλλὰ κύκλοις τινῶν κάπῳθεν ἐλιγμῶν ἐσπορεύμενος, τεταγμένοις τοῖς σήδεσιν ἵπποδρε. διὸ ἐν αὐτῷ ὁ ὄφης πολλὰκις θυμὸς ἀνίστησιν ἑαυτὸν, ἐκ κυκλικῶς ἐλισσόμενος τρέχει. φοβᾶς δὲ ὅσον δείξει τῇ παλαιᾷ βαδίσματος τῷ μνήμῳ, πάλιν τῷ τῆς ὁποφάσεως καταβάλλεται νόμῳ. ὅρα δὲ νομωχῶς. Ὅτι τοσοῦτόν ἐστι βαρὺ τὸ τινὰ κατ' ἑαυτὸν ἀμαρτάνειν, ὅσον ἄρα τὸ καὶ ἑτέρας ἐνάγειν εἰς ἀμαρτίαν. καὶ τὸ καὶ βαρυτέραν ὑπέστη τῆς Εὐᾷ τῷ κόλασιν. ἡ Εὐᾷ πάλιν τῇ Αδάμ· ὅτι τὸν Αδάμ ἡπάτησεν ἡ Εὐᾷ, καὶ τῷ Εὐᾷ ὁ ὄφης.

Ἀλλ' ἐκ τῆς νοεῖας μετέχειν ψυχῆς καὶ τὰ ἄλογα οἱ Μανιχαῖοι ἐνόμισαν. εἰ μὴ γὰρ τὸ τοῦ, ὡς ἐκεῖνοί φασιν, ἐκ αὐτῆς ἐτιμώρησε τὸν ὄφιν ὁ Θεός, ἐκ αὐτῆς ἄρ' ἀκαθυπέβαλεν. ἀλλ' ἐκ ἐστὶ τὸ τοῦ, ἐκ ἐστὶ καὶ δῆλον ὅτι ὁ φοροφῆτης λέγει Δαβὶδ· μὴ γίνεσθε ὡς ἵππος καὶ ἡμίονος, οἷς ἐκ ἐστὶ σωῆσεις. ἀλλ' ὡς ἐστὶ διὰ τὸ τιμωρηθῆναι τὸν ὄφιν δοκοῦσι, καὶ τὰ ἄλογα νοεῖας μετέχειν ψυχῆς, τὸ καλῶς πάντως εἶδεν, μὴ καὶ ἐπ' αὐτῶν τῇ φουρτῇ τὸ τοῦτον δόγμα κρατεῖν· εἰ γὰρ τῷ συνκλῶ ἄρ' ἀκαθυπέβαλεν ὁ Χεῖς, ὡς καὶ πεινάσας οὐχ εὖρε καρπὸν ἐν αὐτῇ. ὑποβάλλει τοίνυν ὁ Θεός τὸν ὄφιν κατὰρα, ἵνα καὶ τὸν διάβολον ἐβλέπῃ τις τί ἔπαθε, τὸν ὄφιν αἰεὶ βλέπων συρόμενον τὸν ποτὲ δραπετικόν, ὡς ὁ χρυσορρήμων φησὶν, ὑπόμνησιν λάβῃ, ὅτι εἰ ὁ ὑπουργὸς τῆς κακίας ἐπὶ τοσοῦτον κολάζεται, περὶ τῆς φρονιότητος τί χρὴ καὶ λέγειν.

Τιμωρεῖται τὸν ὄφιν ὁ Θεός, τοιοῦτόν τι ποιοῦν, ὅποιον δὴ καὶ φιλόσοφος πατήρ· ἐ μόνον γὰρ τὸ φονεῖα τῆς ὕψους αὐτῆς τιμωρεῖται, ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς φόνου ὄργανον συυθλάττει καὶ εἰς πολλὰ κατετέμνει. αὐτὸς σε τηρήσει κεφαλῇ· ἐκέτι, φησὶ, πρὸς ἐπιβλάας, τῷ ὄφει, ἀνθρώπων παρρησίαση κατὰ δὴ καὶ τὸ προτερον, ἀλλὰ σὺ μὲν τοσοῦτον ἐξεις τῷ ἀνθρώπων τὸ φόβον, ὥστε περιπατοῦντων καὶ ἐκεῖνων ἀκῶν φωλεῖς ἐγκατακρύπτειν ἑαυτὸν· ὁ μὲν οὖν μέγας Μακάριος ἐν ἐπιστολαῖς αὐτῆς περὶ τῆς διαβολῆς φησὶν, ὅτι ἅμα τῷ ἐκπεσεῖν τῇ γένει παραδοθῆναι ἐμελλεν. ἀλλ' εἰάθῃ πολεμεῖν, ἵνα φανῶσιν οἱ τῆς Χεῖς στρατιῶται. ἀντιδίκῃ γὰρ μὴ προκειμένα, οἱ γνήσιοι στρατιῶται τῆς βασιλείας ἐφανερῶνται. ὅθεν ὡς καταδικώτερος σφοδρότερον εὐρήσει τῷ κόλασιν.

Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ἐν τῇ εἰς τὸν φοροφῆτῃ Ἡσαΐαν ἐρμηνείᾳ καὶ τὰς περὶ τῆς διαβολῆς διέξεισι. τάχα γὰρ πρὸ τῆς κτιθῆναι τὸν ἀνθρώπου, τόπον τῆς μετανοίας καὶ τῆς διαβολῆς ὑπελείπετο, ἐκ ἡδυνάτο ὁ τύφος, εἰ καὶ ἀρχαιότερον νόσημα ἦν, ὅμως διὰ τῆς μετανοίας ἑαυτὸν ἐξισάμενος, ὁποκαταστῆσαι αὐτὸν εἰς τὸ εἰς ἀρχῆς. Ἀφ' ἧς δὲ τῆς κόσμου ἡ κατασκόλη, καὶ τῆς παραδείσου, καὶ ὁ ἀνθρώπος ἐν αὐτῇ, καὶ ἐντολὴ καὶ φθόνος τῆς διαβολῆς, καὶ φόνος τῆς τετιμμημένου, ἀπέκλεισαι αὐτῇ καὶ ὁ * ἔσποπος τῆς μετανοίας. εἰ γὰρ ὁ Ἡσαΐ μετανοίας τόπον ἐχ' εὖρε, τὰ πρωτοτό-

Glyce Annal.

fofomi prius facultatem habens erecto corpore conveniendi Evam, & cum ea colloquendi, nunc damnatus fuerit, ac merito quidem, ut humi serperet. Nam tametsi ab initio serpens ita conditus erat a Deo, pedibus uti careret: tamen orbibus quibusdam factarum inferius convolutionum erectus, iis ipsis extenso pectore velut inequitabat. Idcirco videmus & hodie serpentem iratum semet erigere, ac in orbem convolutum progredi. quo facto, quasi veteris incessus memoria nobis in mentem revocata, rursus juxta divini pronuntiati legem semet demittit. Cæterum prudenter observabis, æque grave esse, quempiam alios ad peccandum impellere, ac si delinquat ipse. Propterea gravior serpentis pœna fuit, quam Evæ: rursusque gravior Evæ, quam Adami: quod Adamum Eva decipisset, Evam serpens.

Existimant autem Manichæi, hac narratione moti, bruta quoque prædita esse anima mentis ac intelligentiæ vi participare. Nam absque illo sit, inquit, Deus supplicio serpentem non adfecisset. At enim hoc minime verum esse, de verbis hinc Davidicis perspicue patet: Nolite confimiles equis & mulis fieri, quæ intelligentia carent. Alioqui si propterea putant brutas bestias animæ intelligentiæ vi præditæ participes esse, quia supplicio serpens adfectus fuerit: nihil est omnino, quod impediatur, quominus eadem in arboribus quoque valeat opinio: quando ficum execrationi Christus subiecit, quum esuriens fructum in ea nullum reperiret. Depicit ergo serpentem in terram Deus, ut tametsi quis haud cernat, quid diabolo acciderit: nihilominus serpentem, qui de sententia Chrysostomi olim erectus stabat, humi repentem intuens, secum ad animum revocet, quod quum facinoris huius administer mulctetur, multo magis existimandum sit principem mali auctorem puniri.

Cæterum supplicio serpentem adiciens Deus, ejusmodi quid facit, quale liberum amans pater. Non tantum enim is de interfectore filii sui supplicium sumit, sed ipsum etiam cædis instrumentum confringit, ac multas in partes lacerat. Secundum hæc Deus ait: Observabit ille caput tuum. Non jam amplius, inquit, audebis tu serpens hominibus insidias struere, quod hactenus fecisti: sed tantus erit metus, tantaque formido tua, ut ambulantibus illis temet in latebras tuas sis abditurus. Tradit enim suis in epistolis magnus ille Macarius, de diabolo, futurum fuisse, ut statim a lapsu gehennæ traderetur: sed ei concessisse Deum, ut humanum genus oppugnet, quo Christi milites sese probarent ac declararent. * Eamdem ob causam magis etiam damnabilis, supplicio graviore mul-

tabitur. Basilius in Esaia vatis enarratione huiusmodi quædam de diabolo protulit. Fortassis ante creationem hominis diabolo quoque pœnitentiæ locus relictus fuisset, ac potuisset superbus ille, quamquam malum inveteratum foret, per pœnitentiam adhibito sibi remedio pristinam ad conditionem seipsum restituere. Verum posteaquam sequuta est mundi creatio, itemque paradisi, ac homo in paradiso existere cœpit, & mandatum, & invidia diaboli accessit, & hominis ornati a Deo cædes: ex eo scilicet tempore modus ei pœnitentiæ nullus est relictus. Quippe si Elaus pœnitentiæ locum non invenit, quum primigeniorum jura vendidisset: quis ei re-

L

Manichæorum error de bruta anima.

Psal. 31. 8.

Edit. Paris pag. 105.

Gen. 3. 16.

Edit. Paris pag. 105.

Gen. 3. 16.

Macarii locus ex epistolis.

Basilius de pœnitentiæ diaboli.

Anastasi Si-
naita locus.

Damascenus.

Nemesius.

Edit. Paris.
pag. 106.

Theodorus.

Ephef. 6. 12.

Matth. 8. 29.

lictus sit pœnitentiæ locus, qui Adamum illum principem humani generis interfecit, ejusque morti causam præbuit? Divinus autem vir, Anastasius ille Sinaites, quo vehementer desperatos homines (uti quidem videtur) ad conversionem invitet, hæc ad verbum profert: Si Manassem Deus per pœnitentiam recepit, ausim dicere, quod etiam diabolum toto pectore atque animo resipiscentem in gratiam recepturus fuerit. Quibus verbis recte illud inseruit, Audeam dicere. Nam & Damascenus ille Joannes diabolo pœnitentiam nullam tribuit, cujus hæc verba sunt: Quod mors est hominibus, hoc Angelis est lapsus: quippe post lapsum nulla restat eis pœnitentia, quemadmodum nec post mortem hominibus. Et quidem pœnitentia lapsis Angelis propterea non est concessa, sicut Nemesius ait, quia corporis expers est eorum natura. Homo enim propter imbecillitatem corporis pœnitentiam consequutus est. Quæ tamen extrema verba, quod Adamum attinet, equidem admitenda non puto. Nec enim ille corporeis a cupiditatibus victus, mandati violator factus est. Apage sis cum istac Origenica infania: quippe nullum illæ locum habebant in ipso ante transgressionem. Quid multis hæc verbis indicemus? Adamus paradiso ejectus, & ejus ex adverso collocatus, omnem vitam plorando exigit. quapropter Deus flebitur, ejusque causa nihil non facit ac patitur. Diabolus autem lapsus non modo non casum suum deploravit, verumetiam Dei figmentum furenter aggressus, Deum ipsum adversus Adamum criminatus est. quo quidem pacto quum adfectus a delicto fuerit, nequit omnino accidere, participes ut pœnitentiæ fiat.

Audi quid de hoc in sua Therapeutice Theodoritus dicat. Quum fastu, inquit, elatus fuisset diabolus, lapsus esse dicitur, contraque homines exornatos imagine Dei furorẽ quodam percitus, bellum in eos suscepit. Verum opifex ille rerum Angelis hominibus præesse jussis, mortale genus custodit, ne vi ac sævitia usus diabolus, inadspetabiliter eos aggressus, quos odit ex invidia, perdat. Quapropter illa invidia, præsertimque fastus elationis & dementatio, (nam hodieque sunt inter eos imperia & potestates, quemadmodum Paulus ait) & præterea desperatio (absque qua foret, nequaquam dixissent: Quamobrem ante tempus ad excruciantum nos venisti?) desertorem illum Dei pœnitentia uti non sinunt.

DE DESERTORE SIVE DIABOLO.

Diabolus ab initio bonus.

VOLO autem præter indicata te hoc etiam scire, desertorem hunc Diabolum primum inter Angelicas potestates locum habuisse, quum bonus a Deo factus esset, nec ullum vitiositatis aut improbitatis in se vestigium contineret. Nam omnia quæ fecit Deus, bona erant, & quidem valde bona: quum malum nullum condiderit. Et enim malum nihil est aliud, quam a bono secessio: quemadmodum caligo nihil aliud est, quam lucis ademptio. Quapropter præclare dicitur, Deum non esse mali auctorem. Quippe rerum per se subsistentium conditor est Deus: non earum quæ non existunt. Quod si bona dicuntur in ortum a Deo producta, putandum est eorum appellatione venire res omnes, quæ existunt. At malum quum a Deo conditum non fuerit, non etiam in numero rerum est existentium. (De quo consequitur, Deum non

Alia dæmone, τίς τόπος υπολείπεται μετανοίας τῶν πρωτόπλαστον ἀποκτείναντι Ἀδὰμ, ἑκείνου τὸν θάνατον εἰσενεγκόντι; ἀλλὰ καὶ ὁ Σιναιτὴς θεὸς Ἀναστάσιος εἰς ἐπιστροφὴν, ὡς εἶπεν, καὶ τὰς λίαν ἀπεγνωσμένης, καὶ τὴν καὶ ῥῆμα φησὶν. εἰ Μανασσὴν ὁ θεὸς ἔχρησεν μετανοίας ἐδέξατο, τὰ χα πολὺν εἶπεν, ὅτι καὶ ὁ δὲ βολὸν μετανοοῦντα ὁλοφύχως δέχεται. καλῶς δὲ εἶπεν, ὅτι πολὺν εἶπεν. ὅρα ὅτι καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης ἐδίδωσι τῷ δὲ βολῷ μετανοίαν. λέγει ὅτι, ὅτι ὅπερ ἐστὶ τοῖς ἀνθρώποις ὁ θάνατος, τὸ τοῖς Ἀγγέλοις ἡ ἐκπτώσις. μετὰ ὅτι καὶ ἐκπτῶσιν ἐκ ἐστὶν αὐτοῖς μετανοία. ὡς περὶ τοῖς ἀνθρώποις μετὰ θάνατον. ἐκ ἐπεδίδθη δὲ καὶ τοῖς ἐκπεσῶσιν Ἀγγέλοις μετανοία. ὡς ὁ Νεμέσιος φησιν, ὅτι καὶ ἀσώματος ἡ φύσις αὐτῶν ὁ ὅτι ἀνθρώπος διὰ τὸ τῷ σώματος ἀδένειαν μετανοίας ἐτύχεν. ἀλλ' ἐμοίγε τέως ὁ λόγος ἔτος ὅς ἐπὶ τῷ Ἀδὰμ ἐκ ἐστὶν ἀποδοχῆς ἄξιος. ἐδὲ ὅτι ὑπὸ σωματικῶν ἐπιθυμιῶν ἠττηθεὶς ὁ Ἀδὰμ ὀρέθη παραβάτης τὸ ἐντολῆς. Ἀπαγε τὸ ὀρεγένης φρενοβλαβείας, ὅτε μηδὲ χάραν εἶχον αὐταὶ πρὸς τῆς παραβάσεως ἐν αὐτῷ. καὶ τί χρὴ πολλὰ λέγειν; αὐτὸς ὁ Ἀδὰμ ἐκβληθεὶς τὸν παράδεισον, καὶ ἀπέναντι καθίσας αὐτῷ, παρ' ὅλων ἐθρύνει τὸ ζῶν αὐτῷ. ἐφ' ᾧ κάμπτεται ὁ θεός, καὶ πάντα ποιεῖ ἑπ' αὐτοῦ. ὁ δὲ δὲ βολὸς ἐκπεσῶν ἐμόνον ἐκ ἐθρύνει, ἀλλὰ καὶ καὶ τὸ πλάσματος ἐλύττισε τὸν θεόν, καὶ τὸν θεὸν αὐτὸν διέβαλλε πρὸς τὸν Ἀδὰμ. λοιπὸν μετὰ τὴν ἁμαρτίαν ἔτω δακρυδέντα, μετανοίας ἐπιτυχεῖν πάντως ἀμήχανον.

CΑκε δὲ καὶ τί φησιν ὁ Θεοδώριτος ἐν τῇ Θεραπευτικῇ αὐτῷ περὶ τῆς. ἐπαρθεὶς ὁ δὲ βολὸς λέγεται πεπτωκέναι, εἶπε καὶ τῷ ἀνθρώπῳ ὡς εἰκόνι θεοῦ τετιμημένον λυτῆσαι, καὶ τὸν καὶ τῶν ἀναδείξασθαι πόλεμον. τὸν δὲ ποιητὴν τῇ τῷ Ἀγγέλων ἐπιστάσει φρουρῆσαι τὸ τὸ ἀνθρώπων γένος, ὅπως μὴ βία ἐκ τυραννίδι χράμῃ, ἀοράτως ἐπιῶν, ἀδελφῶς δακρυδένει οὐδὲ δὲ φθόνον ἐμίσησεν. ἐκοῦν ὁ φθόνος ἔτος, μέλιστα δὲ ἡ ἐπαρσις αὐτῷ καὶ ὑπόνοια. (καὶ νῦν γὰρ ὑπ' αὐτὸν ἀρχαὶ καὶ ἐξουσίαι, ὡς ὁ Παῦλος φησὶ.) πρὸς τοῖς δὲ ἡ ἀπὸ γνώσεως. (εἰ μὴ γὰρ τὸ τοῦ, ἐκ αὐτῶν ἔλεγον, ὅτι πρὸς καιρῷ ἤλθεις βασιλεῖσαι ἡμᾶς.) μετανοεῖν καὶ ἀποστᾶν ἐκ ἐα.

D

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΑΤΟΥ.

ΠΡΟΣ τοῖς εἰρημέμοις εἰδέναι σε καὶ τὸ βέλομαι, ὅτι ὁ ἀποστάτης ἔτος διάβολος ἐν ταῖς ἀγγελικαῖς δυνάμεισι πρωτοστάτης ὡς, ἀγαθὸς παρὰ θεῷ γενόμενος, καὶ μηδὲν ἴχνος κακίας ἡ ποικιλίας ἐν αὐτῷ φέρων. πάντα γὰρ ὅσα ἐποίησεν ὁ θεός, καλὰ, καὶ καλὰ λίαν. κακὸν δὲ ἐδὲν ἐποίησεν ὁ θεός. τὸ γὰρ κακὸν ἐδὲν ἄλλο ἐστὶν, ἢ τὸ καλοῦ ἀναχώρησις. ὡς περὶ οὗ καὶ τὸ σκότος ἐδὲν ἄλλο ἐστὶν, ἢ φωτὸς ἐρήσις. καλῶς οὖν εἶπεν ὁ λόγος, ὅτι τὸ κακοῦ ποιητὴς ἐκ ἐστὶν ὁ θεός. οὐχὶ δὲ τῷ μὴ ὄντων. εἰ γὰρ τὰ καλὰ παραχρῆμα λέγεται παρὰ θεῷ, ταῦτα καὶ ὄντα πάντως εἰσὶ. τὸ δὲ κακὸν ἐπειδὴ ἐπαρήχθη παρὰ θεῷ ἐδὲ ὄν ἐστὶ τὸ κακόν.

Τοῖς τοῖς οὖν, ἡγουμένους ἀγαθὸς ὑπὸ Θεῷ παραχθεὶς ὁ
 δαίβολος, τῆς περιγίης τάξεως καὶ τῆς γῆς ἐνεχειρίσθη
 τὴν φυλακὴν παρ' αὐτῷ. μὴ ἐνέγκας δὲ τότε φωτισ-
 μὸν καὶ τὴν τιμὴν τῷ ὁ Θεὸς αὐτῷ ἐχαρίσατο, ἐκ τῆς
 καὶ φύσιν εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἐξάγει, καὶ ἐπὶ ἡρώδη κα-
 τὰ τῆς πεποινηκότητος αὐτὸν Θεῷ. Θῆσω ἔγωγε γὰρ, εἴ-
 πε, ὅτι θρόνον μου ἐπὶ τῶν νεφελῶν, ἔσομαι ὁ-
 μοῖος τῷ ὑψίστῳ. ἐνθέντοι καὶ ὡς ἀσραπὴ, καὶ ὅτι
 τῆς Κυρίου φωνῇ, ἐκ τῆς ἐρανῆς κατὰ γῆς ἔπεσε.
 συναπεσπάρθη δὲ αὐτῷ καὶ συνεπέσει πλήθος ἀπει-
 ρον τῶν ὑπὸ αὐτῷ τεταγμένων Ἀγγέλων. τὸτο δὲ
 καὶ ὁ προφήτης Ησαΐας ἐδείξεν οὕτως εἰπὼν· πῶς
 ἐξέπεσεν ὁ Εὐσφόρος ὁ τὸ πρῶτον ἀνατέλλων, καὶ
 συνετερίσθη εἰς τὴν γλῶσσαν; Εὐσφόρον δὲ αὐτὸν ἐκά-
 λεισεν δι' ὃν ἀπὸ Θεοῦ ἔχει λαμπαρότητα. τοῦτοις
 οὖν ἀκολουθῶν καὶ τῷ θεολόγῳ Γρηγορίῳ διεληπ-
 ται. Εὐσφόρον γὰρ αὐτὸν εἶπε διὰ τὴν λαμπαρότη-
 τα, σκότος δὲ διὰ τὴν ἔπαρσιν καὶ γενόμηνον καὶ
 λεγόμενον. ἐκτοτε δὲ οἱ ἀκάθαρτοι δαίμονες τὸν καθ'
 ἡμῶν ἀνεδέξαντο πόλεμον. ἐδὲ γὰρ ἀνέχονται τὴν
 ἀνθρώπων ὁρᾶν ἐκείσε ἀπειδοντὰς ἀνελθεῖν, ὅθεν
 κακοβέλως ἐξέπεσον, ὡς ὁ μέγας φησὶ Βασί-
 λειος. δοχεῖα καὶ γὰρ πάσης ὄντες κακίας, καὶ
 τὴν τῆς φθόρου νόσον ἐδέξαντο. ἐδὲ γὰρ ἐχθρὸς ἡ-
 μῖν ὁ διάβολος ἐκτίσθη παρὰ Θεοῦ, ἀλλ' ἐκ ζηλοτυ-
 πίας ἡμᾶς πολεμεῖ. ὁρᾶν γὰρ αὐτὸν ἐκ τῶν Ἀγγέ-
 λων καταρρίφεται, ἐκ ἑφῆρε βλέπειν τὴν γῆν ἐπὶ τῇ
 ἀξίᾳ τῶν Ἀγγέλων διὰ προκοπῆς ἀνυψούμενον. Καὶ
 μία μὲν παρὰ γὰρ τοῖς Ἀγγέλοις καὶ τοῖς δαίμοσιν ἡ
 οὐσία, οὐχὶ δὲ καὶ ἡ προαίρεσις. καθὰ δὴ καὶ ἐπὶ
 ἀγαθῶν ἀνθρώπων καὶ πονηρῶν ἐστὶν ἰδεῖν. μία μὲν
 καὶ παρ' αὐτοῖς ἡ φύσις ἐστίν, ἐ μὲν δὲ καὶ γνώμη καὶ
 θέλησις ἡ αὐτή.

Καὶ τὸ μὲν ὁρθόδοξον τῆς ἐκκλησίας φρόνημα τῶ-
 τον ἔχει τὸν ἔσπον. οἱ δὲ τῶν Ελλήνων σοφοί,
 Πορφύριος καὶ Ἰάμβλιχος, διαφέρουν τοὺς δαίμονας
 κατὰ τὴν οὐσίαν λέγουσιν, καὶ ἀλόγους τινὰς αὐ-
 τῶν καὶ ὑλαίους εἶναι. ἐμπίπτειν δὲ αὐτοῖς ἡμῖν
 ἐκ ὡς δυσμενεῖς, ἀλλ' ὡς ἡμῶν κολαστὰς. ἀλλὰ καὶ
 προγινώσκουν αὐτοὺς, καὶ τὸ μέλλον εἰδέναι λέγουσι.
 πλὴν οὐχὶ πάντας. τὴν μὲν γὰρ τὰ ἄνω λαχόντας
 δαίμονας ἀληθεύειν παντάπασιν. τοὺς δὲ ταρτα-
 ρωθέντας ψευδῆς εἶναι φασί. τοὺς δὲ περιγειοτέρους
 καὶ μέσους, λοξοὺς εἶναι καὶ ἀμφιβόλους λέγουσιν.
 ἀλλ' ἡμῖν οὐχ' ἔγωγε δοκεῖ. εἰ γὰρ οἱ φανεροὶ Ἀγ-
 γελοι τὸ τῆς προγνώσεως οἶκον ἐκ ἑχαστοῦ χάρισμα
 καὶ γὰρ ἐκείνα προλέγουσι, καθὰ δὴ καὶ ὁ Δαμασκ-
 κλῆος Ἰωάννης φησὶν, ὅσα ἂν αὐτοῖς ὑποκαλυφθῇ-
 ναι παρὰ Θεοῦ φθάσωσι. πολλῶν μᾶλλον οἱ ἀκά-
 θαρτοι δαίμονες προλέγειν οὐ δύνανται. προγνώ-
 σης γὰρ καὶ καρδιογνώσης μόνος ὁ Θεός. καὶ πείθου
 τῷ Δαβὶδ πρὸς τὸν Θεὸν ἔγωγε λέγοντι· σὺ γινώσ-
 κεις τὰς καρδίας μονώτατος. ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ἀγα-
 πητέ, κατ' ἐπιτομὴν ὁ λόγος διήλθε σοι. καὶ μὴ θυμέ-
 ραινε τέττε ἐνεκεν, ἅτε φιλομαθὴς ὢν. ἀλλὰ καὶ γὰρ οἱ-
 δας ἐχέδια δὴ σοι τὰ περὶ τέτων πλατύτερον.

Gl'ysæ Annal.

Esse mali auctorem, quando is nequa-
 quam rerum non existentium opifex est,
 ut jam ante monuimus. Dicitur autem
 malum non esse aliquid propterea, quod
 substantiam nullam habet, nec per se sub-

Malum
ἀνυπόστατον.

Talis ergo, nimirum bonus, a Deo con-
 ditus diabolus, terrestris ordinis & ipsius
 adeo terræ custodiam a Deo sibi man-
 datam accepit. Quam autem ferre non
 posset illustrationem & honorem, quem
 Deus ei largitus fuerat: de naturali statu
 in alienum a natura sua exorbitavit, adver-

Edit. Paris.
pag. 107.

susque suum opificem fastu quodam elatus
 est. Collocabo, inquit, solum meum in
 nubibus, & supremo par ero. quam qui-
 dem ob causam etiam fulguris instar de
 cælo in terram cecidit, uti Dominus ipse

Is. 14. 14.

loquitur. Estque avulsa cum eo, simulque
 lapsa multitudo quædam Angelorum ipsi
 subiectorum infinita. Significavit hoc va-
 tes Elaias hisce verbis: Qui delapsus est

Luc. 10. 18.

Lucifer ille, qui pridem oriebatur, terræ-
 que allisus est? Luciferam appellans ob
 splendorem, divinitus ei concessum. Con-

Is. 14. 14.

similia Gregorius ille Theologus tradidit,
 quum luciferum vocari ait splendoris sui

Gregorius Na-
zianzenus.

caussa, qui caligo deinceps propter elationem factus sit & appelletur. Secundum
 hæc impuri genii bellum adversum nos susceperunt. Nequeunt enim æquo animo pati,
 ut homines eo studiose contendentes videant, unde ipsi pessimo consilio decide-
 runt, quemadmodum magnus ille Basilus ait. Quippe cum omnis improbitatis recep-
 tacula sint, etiam invidiæ morbo sunt infecti. Nec sic creatus a Deo putari debet
 diabolus, ut hostis noster esset: sed ex æmulatione quadam nos oppugnat. Quum
 enim se cerneret Angelorum ordine locoque motum, ferre non poterat, ut homi-
 nem terrestrem ad Angelorum dignitatem profectu suo subvectum adspiceret. Est &
 Angelis malisque genii una quædam essentia sive natura, verum non eadem ele-
 ctio: quemadmodum & in hominibus tum bonis tum improbis est videre naturam qui-
 dem unam & eandem, sententiam vero voluntatemque diversam.

Hæc de malis genii eorum est sententia, qui rectam Ecclesiæ fidem amplectuntur. At Græcorum illi sapientes, Porphyrius & Jamblichus, genios essentia natura-
 rumque volunt aliquos rationis expertes & crassiore materia præditos esse. Addunt

Porphyrius &
Jamblichus de
geniis.

irruere ipsos in nos, non ut infestos: sed tamquam castigatores, a quibus puniamur. Eisdem ajunt futura prospicere atque nosse,
 non tamen universos. Nam superiora loca nactus genios omnino vera prædicare perhibent, quum alii tartaro conclusi mendaces sint: medios autem, terræque nonnihil vicinos asserunt ancipites ac ambiguos esse. Qua in sententia nos minime sumus. Nam si etiam luci consimiles Angeli non ex se donum futura proficiendi habent, ut qui prædicant ea, teste Joanne Damasceno, quæcumque di-

Unde Angelo-
rum prædictio-
nes de futuris.

vinitus ipsis revelata fuerint: multo magis impuri genii nihil, quod prædicant, habent. Quippe futurorum noticia cum agnitione cordium soli Deo peculiaris est. cujus quidem rei fidem tibi Davidis hæc verba faciant: Tu solus omnino corda no-

Jo. Damascenus.

2. Par. 6. 30.
pag. 108.

Gen. 3. 6.

Cæterum sacris in litteris hæc verba legimus: ut vidit mulier arborem esse ad vescendum accommodam, & oculorum ad spectui gratam, & ad discendum pulchram: sumpsit de fructu ejus, & comedit. Heic attente mihi, quid magnus ille Basilus dicat, advertito. Quamobrem, inquit, erat in paradiso lignum, de quo vesci quis posset? Nam absque illo fuisset, nequaquam diabolus nos deceptos in mortem præcipites egisset. Nimirum oportebat esse mandatum quoddam, in quo nostra obedientia exploraretur. Idcirco arbor istæc erat elegans & fructuum ferax, ut per abstinentiam a re suavi temperantiæ bono declarato, digni censeremur, quibus tolerantia ferta merito tribuerentur. Sic ille de his disserit. Nyssenus autem antistes sublimius hæc verbis hujusmodi exponit. Malum illum peccati fructum serpens commonstrat, non illum quidem eo pacto, quo comparatus erat a natura: (non enim aperto malo circumscriptus homo fuisset) sed externa ejus specie per venustatem quamdam exornata, & in ipso sensu dulcedine gustui præstigiis quibusdam indita, visus est mulieri fidem omnino mereri. Eo pacto fallere diabolus hominem consuevit, qui nisi plane prudens atque sobrius sit, molitiones ejus vitare, laqueosque superare nequit. Atque hæc in hunc modum comparata sunt.

Basilus.

Gregorius Nyssenus.

Parvz Genesis præva narratio.

Cæterum parvus ille de ortu rerum liber Adamum citra circumspeditionem sumpsisse de ligno & comedis, prorsus Evæ verbis haud impulsus, tradit. Sensisse nimirum molestiam animi quamdam ex fætigatione ac fame. Verum hæc silentio tegi præstat, quum perpetuum silentium mereantur: nisi tu quoque velis dicere, mulierem Adamo concessam, ne alia se ad animalia converteret: serpentem ex jumento factum bestiam reptibilem, quum manus ac pedes prius haberet, quibus spoliatus propterea fuerit, quod paulo audacius paradisum fuisset ingressus, ac primus de ligno sumpsisset & comedis: Adamum volucres & reptiles bestias abegisse, ac fructibus paradisi congestis una cum uxore victitasse: quæ quidem (ne multo his plura commemorem) parvus ille de rerum ortu liber narrat, omnino tibi rejicienda, uti quæ pro ludo jocoque ducant, quotquot aliquo saltem modo litteras sacras inspectarunt.

Edit. Paris. pag. 109.

DE TUNICIS PELLICEIS.

TUNICIS (inquiunt litteræ sacræ) pelliceis induit eos. Tradit heic Gregorius antistes Nyssenus, Dominum pelliceis quidem tunicis homines illos principe loco formatos amicitivisse, non autem pellicibus. Etenim quibus obsecro mactatis animalibus pelles detraxit, ut hominibus amictum reperiret? Restat igitur, Deum certo consilio de natura brutorum petitam mortalitatem indidisse naturæ huic ad immortalitatem conditæ, ne malum perpetuum foret. Joannes autem Chrysostomus hæc tunicas intelligens, ut verba sonant, inquit: Si quis est hominum in alios sensus scripta sacra torquentium, qui ambitiose roget, unde pelles istæ repertæ fuerint, quum animalia nulla mactata forent: is sciat me quoque audientem de Ægypti sanguine, scire cupere, quò pacto Deus Nilum in sanguinem converterit, qualianam mactarit animalia? Nimirum in sanguinem commutatus est amnis, quum animal nulum mactatum esset. Idem pelles exstiteret

Gregorius Nyssenus.

Chrysostomus.

A λέγει γὰρ ἡ γραφή. καὶ εἶδεν ἡ γυνὴ, ὅτι καλὸν τὸ ξύλον εἰς βρώσιν, καὶ ὅτι ἀρεστὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν, καὶ ὡραῖόν ἐστι τὸ κατανοῆσαι, καὶ λαβῆσα τὴν καρπὸν ἔφαγε. πόσῃ οὖν ἀγαπῇ, τῇ μεγάλῃ καὶ ταύτῃ Βασίλειος. φησὶ γὰρ. ὅτι καὶ ἡ γυνὴ ἐν παραδείσῳ τὸ ξύλον τὸ βρώσεως; εἰ μὴ γὰρ ἡ γυνὴ αὐτὴ, ἐκ αὐτῆς ἡμᾶς ὁ διάβολος ἀπατήσας εἰς θάνατον κατήγαγεν. εἶδει εἶναι ἐντολὴν τὴν δοκιμάζουσαν ἡμῶν τὸ ὑπήκοον. διὰ τὸ τοῦ ἡρώδου καρπῶν εὐφορον, ἵνα ἐν τῇ ὑποχρῇ τὴν ἡδύος τὸ τὴν ἐγκρατείας καλὸν ἐπίδειξαι. καὶ τὸ ὑπομονῆς στεφάνων δικαίως ἀξιωθῶμεν. καὶ περὶ μὲν τῶν ἄλλων. Οὗ δὲ γε Νύσσης ὑψηλότερον ἐκλαμβάνει τὰ περὶ τῆς, καὶ ἔτι φησὶ. ποδοεικνυσιν ὁ ὄφις τὸν ποτηρὸν τὴν ἀμαρτίας καρπὸν, ἐκ ὧς ἔχει φύσεως. (καὶ γὰρ ἡ πατήνη ὁ ἄνθρωπος τῇ προδήλῳ κακῇ) ἀλλὰ διὰ τίνος ὡρας τὸ φαινόμενον ἀγλαΐσας, καὶ τινὰ κατὰ τὴν αἰσθησιν ἡδονῇ ἐγγοντεύσας τῇ γούσει, πιθανὸς ἐφάνη τῇ γυναικί. τὴν γὰρ τὸν ἄνθρωπον ὁ διάβολος εἰσέθεν ἀπατᾷ. καὶ εἰ μὴ δόλου νήφον ὁράται, ἐκ αὐτῆς ἐκφυγὴ τὰς αὐτῆς μηχανάς, ἐκ αὐτῆς εὐρεθείη τῇ παγίδων ἀνώτερος. καὶ ταῦτα μὲν τὸν ἔχει τὸν ἔσπον.

Η δὲ λεπτὴ Γένεσις λέγει. ὅτι Ἀδὰμ ἀπορόπτως ἀπὸ τῆς ξύλου λαβεῖν καὶ φαγεῖν, καὶ μὴ ποροχεῖν ὅπως τῇ λόγῳ. Εὐας, ὅτι λειποθυμῶν ἡ γυνὴ ἀπὸ τῆς μόχθου καὶ πείνης. ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ἀγαπῇ, σιωπᾷ καὶ ἀμείνον, ὅτι καὶ σιωπῆς, ὡς ποροείρηται, τυγχάνουσιν ἀξία. εἰ μὴ βέλαι καὶ συλλέγειν, ὅτι γυναικὶ ἐλάβεν ὁ Ἀδὰμ, ἵνα μὴ ἐφ' ἑτέρας τῶν ζώων ἑαπῇσεται. ὁ ὄφις ἀπὸ κήνης ἐρπετῆς ἐγένετο, χεῖρας τε καὶ πόδας ἐπέκμητο. ἀφῆρθη δὲ ταῦτα διὰ τὸ τολμηρῶς εἰς τὴν παράδεισον εἰσελθεῖν, καὶ διὰ τὸ πρῶτος ἀπὸ τῆς ξύλου λαβεῖν καὶ φαγεῖν. ὁ Ἀδὰμ ἀπιστοῖ τὰ πεινᾷ καὶ ἐρπετῇ, σωθῆναι τὴν καρπὸν ἐν παραδείσῳ, καὶ σιωπῇ γυναικὶ αὐτῆς ἡδύναι αὐτόν. ταῦτα μὲν οὖν (ἵνα μὴ λέγω, καὶ ἔτι πολλὰ πλείονα τούτων), ἡ λεπτὴ διέξεισι γένεσις. ἀλλ' ἀφῆς αὐτὰ. τοῖς γὰρ ὁπωσούν ἐκλύπτει τῇ ἀγίᾳ γραφῇ γέλωτος ἀντικρυς δοκεῖσι καὶ παίγνιαι.

ΠΕΡΙ ΧΙΤΩΝΩΝ ΔΕΡΜΑΤΙΝΩΝ.

ΚΑΙ χιτῶνας δερματίνους ἐνέδυσεν αὐτούς. Κομὴν οὖν θεῖος Γρηγόριος ὁ Νύσσης φησὶν, ὅτι χιτῶνας δερματίνους ἐπιβάλλει τοῖς πρωτοπλάστοις ὁ Κύριος, οὐ δέρματα δὲ. ποίων γὰρ ὑποσφαγέντων ζώων καὶ δαρέντων ἐπινοεῖται αὐτοῖς ἡ περιβολή; ἐκ τῆς τῆς ἀλόγων λοιπὸν φύσεως νεκρότητα ἐντέθεικεν οἰκονομικῶς τῇ εἰς ἀθανασίαν κτιθείσῃ φύσει, ἵνα μὴ ἀθάνατον ἢ τὸ κακόν. Οὗ δὲ χρησορήμων Ιωάννης κατὰ τὸ γράμμα τοὺς τοιούτους ἐκλαμβάνων χιτῶνας, καὶ τὰδε φησὶν. εἰ πόθεν εὐρέθησαν τὰ δέρματα, μὴ σφαγέντων τῶν ζώων, φιλοτιμέμενοι λέγασιν οἱ ἀλληγορηταί. οὐκοῦν ἀκούω καὶ γὰρ αἶμα ἐν Αἰγύπτῳ, ἐκ τῆς, πόθεν μετεβαλλε τὸν Νεῖλον εἰς αἶμα, καὶ εἶδεν ἐτύθη ζῶον. δέρματα δύο γέγονε.

καὶ ζητοῦσιν ἀπὸ ποίων ζώων ἐγένετο ; ἀλλ' ὥσπερ ἔχει ἐκτὸς ζώου αἷμα , οὕτως ἐνταῦθα ἐκτὸς ζώου δῆμα .

Γίνωσκε δὲ , ὅτι οὐ ποσούτων ὁ πατήρ ἐπὶ τῇ τῆς παίδων ἀνατροφῇ μεριμνᾷ ὥς ἡ μήτηρ , ὅτι καὶ αὐτὴ τότε ἤκουσεν . ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα . ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου . ἐγὼ ἀμαρτάνω , καὶ ἡ γῆ ταῖς ἀφοραίαις μασιζέται . ἐπικατάρατος ἡ γῆ διὰ τὰ ἔργα ἡμῶν . πούτεσιν οὐχ ἔτοιμα δεικνύονται ἀπὸ γῆς τὰ ἐκείθεν ἀναδιδόμενα , ὥς περ δὴ καὶ τὸ πρότερον . καὶ ἔρράβαν φύλλα συκῆς , ἀπεδύσαντο τὴν ἀθανασίαν , ἡ σολὴ περιηρέθη τῆς δόξης , ἐγυμνώθη τὸ σῶμα , καὶ ἡ λοιπὸν πηλός . ὅθεν καὶ φύλλα συκῆς ράπτουσιν . ὅθεν δὲ τὴν ράπτικὴν εὔρε , μὴ ζῆται . εἰ γὰρ ἦν Θεοῦ εἰκὼν , μὴ ἀμφιβάλλῃς περὶ τὴν γνώσιν αὐτοῦ .

Ενταῦθα μὲν οὖν ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης ἐμπαίζει καὶ τοῖς ἐν οὐρανῷ λέγουσι τὸν παράδεισον εἶναι καὶ πνευματικόν . εἰ γὰρ ἄνω ἡμεῖς , κατέρχεσθαι αὐτὸν ἐλέγοντο οἱ ποταμοὶ , οὐ μὲν ἐξέρχεσθαι ἐντεῦθεν οὐδ' ὁ κατάρατος Ωριγένης ἀποπνιγόμενος φαίνεται , καὶ μᾶλλον ἐν οἷς ἐκνεολόγησεν ἀσώματος τὸν Ἀδάμ . εἰ γὰρ ἀσώματος ἡμεῖς , ἐκ αὐτοῦ ἔλαβε μέγα τῆς πλοῦτων αὐτοῦ ὁ Θεός , καὶ ὑποδόμησε τὴν γυναικα . πρόδηλον οὖν ὡς ἐπειδὴ πλοῦτὰν ἔλαβεν ἐξ Ἀδάμ , πλοῦτὰ δὲ τοῖς ἀσώματοις ἐπρόσευν . οὐκ ἡμεῖς ἀρα κατ' ἐκείνον ἀσώματος ὁ πρωτόπλαστος . μετὰ μέντοι τὸ ἐκβληθῆναι τοῦ παραδείσου , ὁ Ἀδάμ ἔγνω Εὐὰν τὴν γυναικα αὐτῆς , καὶ γεννᾷ τὸν Κάιν . ἔγνω δὲ πῶς ; ἐμπαθῶς , τῆς ἀγγελικῆς ἐκπεσῶν ὁ ἄνθρωπος ἡγεωγῆς , ἐπειδὴ παραβάτης ὤφθη τῆς ἐντολῆς , τῇ κτλώδει τούτῳ τρόπῳ καὶ ἐμπαθεῖ περιέπεσε . ταύτῃ τοι καὶ ὁδυρόμενος ὁ Δαβὶδ ἔλεγεν . οἱμοὶ ὅτι ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὦν οὐ σωῆκε . παρασυμβλήθη τοῖς ἀνοήτοις κτλώσει καὶ ὁμοιωθῇ αὐτοῖς .

Κατὰ γὰρ τοῦτο καὶ ὁ μέγας Μάξιμος ἐν τοῖς πρὸς Θαλάσσιον ἔλεγεν . ὅτι τὰ πάντα ταῦτα , ἡ γοῦν ἡδονή , λύπη , ἐπιθυμία , καὶ τὰ λοιπὰ πάντα , τῇ φύσει τῆς ἀνθρώπων προηγουμένως οὐ συνεκτίσθησαν , ἀλλὰ διὰ τὴν τῆς τελειότητος ἐκπτώσιν ἐπεισῆλθε ταῦτα τῷ ἀλογωτέρῳ μέρει προσφύετα τῆς φύσεως . δι' ὧν ἀντὶ τῆς θείας καὶ μακαρίας εἰκότος διδύς αἷμα τῇ παραβάσει ἡγεωγῆς καὶ ἐπίδηλος ἐν τῇ ἀνθρώπων γένονεν ἡ τῆς ἀλόγων ζώων ὁμοίωσις . ἔδει γὰρ τῆς ἀξίας τῆς λόγου καλυφθείσης ὑφ' ὧν γνωμικῶς ἐπεσπάσατο τῆς ἀλόγων γνωρισμάτων , ἐνδίκως τὴν φύσιν τῆς ἀνθρώπων κολάζεσθαι , σοφῶς εἰς συλλαβήσιν τῆς λογικῆς μεγαλονοίας ἐλθεῖν οἰκονομουῦτος τῷ Θεῷ τὸν ἄνθρωπον . πλὴν οὐκ ἀναγκαίως τῷ ὄντι κατέδησεν ἡμεῖς ὁ Θεός μὲν τὴν παράβασιν ταῖς ἐπιθυμίαις ταύταις , ὑφ' ὧν ἐπὶ τὴν βρώσεις καὶ πόσεις , καὶ ἐπὶ ἀφροδίσια καταφερόμεθα . ἐντεῦθεν γὰρ τοῖς γεννητοῖς ἡμῶν σώμασι τὸ γεννᾶσθαι καὶ τρέφεσθαι , καὶ διαμένειν ἕως πλείους , κατ' ὅσον αὐτὸν ἐκάστω τοῦ σώματος ἡ σύστασις ἐπιδέχεται . καὶ γὰρ ἐκ τεσσάρων αὐτὸ στοιχείων συγκείμενον , ἐπανολουτοῦσαν ἐξ ἀνάγκης κέκμηται τὴν διάλυσιν . συνθέσεις γὰρ ἀρ-

duæ , atque illi quærunt , de quibus animalibus sumptæ fuerint ? Ut ibi scilicet absque animali sanguis erat , ita heic absque animali pellis .

Hoc quoque scire debes , non tantopere patrem de liberorum educatione sollicitum esse , atque mater est : quippe quæ id temporis sibi dici audiverit : Cum dolore natos paries . (Secundum hæc Deus ait) Exsecratione quadam infelix erit humus propter ea , quæ designasti . Nimirum me peccante solum sterilitate flagellatur , adeoque infelix humus est facinorum nostrorum causa : hoc est , quæ ex ea nascuntur , non jam amplius sponte proveniunt , ut prius consueverant . Et folia ficulna consueverunt , immortalitatem exuerunt , amictus ille gloriosus eis ademptus est , corpusque nudatum & in lutum redactum . Ea scilicet de causa sibi ficulna folia consueverunt . Artem ipsam consuendi unde repererit homo , noli quærere . Nam si erat imago Dei , de scientia ipsius ambigendum non est .

Atque hoc loco Chrysostomus eos irridet , qui paradisum in cælo collocant , & spiritualem esse volunt . Quippe si superioribus istis in locis erat , dicere debebant litteræ sacræ , flumina ejus deorsum ferri , non exire . Quæ ratio Origenem illum execrabilem quasi suffocatum manifesto perimit , simulque vanam ipsius orationem , qua corporis expertem Adamum fecit . Nam si corporis fuisset expertis , non sumpsisset unam ex eo costam Deus , mulieremque de illa formasset . Itaque perspicuum est , quod quum ex eo costam sumpsisset , quæ in expertibus corporis nulla est : statui debeat , hominem primo formatum corporis expertem non fuisse . Cæterum posteaquam Adamus ejectus paradiso fuisset , Evam uxorem suam cognovit , & Cainum procreavit . Quonam autem pacto cognovit ? Non citra corporis adfectiones . Quippe quum homo angelica vita excidisset , ex quo mandati violator exstitit : in statum vitæ brutorum consimilem & adfectionibus obnoxium lapsus est . Idcirco David plorans inquit : Hei mihi , quum homo dignitate floreret , animum non advertit . Idcirco brutis jumentis est comparatus , eisque factus similis .

Idem eximius etiam ille Maximus in iis , ad Thalassium quæ perscripsit , exposuit : adfectiones nimirum hæc , voluptatem , dolorem , appetitum , cæteras , initio cum hominum natura non fuisse conditas : sed propter amissionem perfectionis irrepsisse , ac parti naturæ paulo longius a ratione recedenti adhæsisse , per quas statim una cum transgressionem pro divina beataque imagine brutorum animalium similitudo in homine manifesta & conspicua exstitit . Erat enim necesse , ut cooperta rationis dignitate , natura mortalium æquissimo jure per ea puniretur brutorum naturæ indicia & argumenta , quæ ipsamet sibi sponte sua arcessivisset : sapienter efficiente Deo , ut hoc pacto intelligentiæ rationalis amplitudinem homo secum expenderet . Enimvero post transgressionem reapse nos Deus cupiditatibus illis alligavit & constrinxit , per quas ad cibum , potum , res venereas impellimur . Hinc est in corporibus nostris per procreationem in lucem editis , quod & gignantur , & alantur , & tam diu maxime durent , quamdiu cujusque corporis constitutio vitæ capax est . Quum enim corpus ex elementis quatuor constet , ita necessario comparatum est , ut ejus dissolutio tandem sequatur . Quippe compositio no-

Gregorius Nazianzenus.

stri ortus initium est, quemadmodum Gregorius ille Theologus inquit. Idcirco (corpus in quibusdam celerius dissolvitur, in aliis tardius.)

Edit. Paris. pag. III.

Manis & Valentinus error.

Hide Nasar.

Galenus de Tityo.

Persuadet hoc etiam magnus ille tibi Cyrillus, qui ait: Post lapsum Deus unicuique vitam suam explere pro ratione temperamenti finit. Nam illam ob causam partes eas corporis nostri, quæ vitam nostram continent, cujus generis sunt cor, cerebrum, jecur, aliaque talia, firmis ossibus undique natura munivit: ut ne per qualvis occasiones fortuitas iis læsis, extemplo mors sequeretur. Atque his, de quibus antea loquuti sumus, cupiditatibus voluptatem quoque velut escæ condimentum quoddam miscuit, ut ea nos commode delenitos flesteret. Nam cæteroquin ad cibum potumque nos haud conferremus, & a rebus veneris prorsus abstineremus. quibus rebus omissis ac neglectis, necessario genus humanum interiret. Hinc fit, ut semen, quod superfluitas quædam est, nos urgeat, & molestia quadam adficiendo cogat, ut ejus ad excretionem progrediamur: optima id ratione permittente Deo, propter generis nostri durationem. Quæ quum Manes atque Valentinus ignorarent, uti quidem videtur, carnem esse diaboli opificium dixerunt, & accendi ab eo, quo turpes in libidines proruat. Enimvero non concessit nobis Deus, ut nimio opere simus ad complexus venereos proclives, nec brutorum in morem absque sensu vivendi potestatem fecit. Nam voluptati quamdam insuavitatem adjunxit atque miscuit, ut hoc modo ad generis propagationem excitaremur. Hinc est, quod miseria nostras deploramus, prioris status memoriam nobis refricamus, peccatum denique graviter incusamus, cujus causa paradisi vita spoliati sumus, brutisque jumentis similes facti.

DE TRIBUS ANIMÆ PARTIBUS.

PRÆTER hæc etiam illud scire te volo, partem eam animi, quæ appetendi facultatem continet, in jecinore sedem suam obtinere: alteram, qua irascendi vis continetur, in corde: rationis denique domicilium in cerebro esse. Atque hanc ipsam rationis facultatem gubernator ille rerum universitatis propterea tibi donavit, ut ab irascibili facultate adjutus, fortiter adversari brutæ pecuinæque concupiscentiæ possis. Norat enim Dominus ille naturæ, quantus esset ejus impetus. Et hanc appetendi vim sedem in jecinore suam habere Galenus etiam Tityi commemorata fabula probat: in libro quidem eo, cui Diagnostices titulum fecit, jecur ejus ab aquila comedi: in altero autem libro singulari, qui est de animi moribus, a vulturibus devorari tradens. Etenim Tityus hic, ut exteræ disciplinæ fabulis continentur, Latonam adamasse perhibetur, eamque ob causam ab illius liberis, Apolline ac Diana, supplicio adfectus: Galeno quidem narrante, hominem vel ab aquila, vel a vulturibus absumi: aliis vero tradentibus, sagittis eum fuisse confixum, quæ quidem adhuc jecinori ejus inhæreant. De quo intelligi non obscure potest, appetentem animæ vim esse in jecinore sitam.

Atque hoc loco quid sim dicturus considerato. Quum rationis facultas imperium obtinet, eique vis irascibilis pareat, appetente debilitata, summissæque se gerente: tum vero

Αχὴ διασάσεως, ὡς ὁ Θεολόγος φησὶ Γρηγόριος. λέλυνται ἐν ἐπί τισι μὲν τάχιον, ἐπί τισι δὲ βράδιον.

Καὶ πείθου τῷ μεγάλῳ Κυρίλλῳ λέγοντι. εἴσατε δὲ μετὰ τὴν ὑπόπτωσιν ἕκαστον ὁ Θεὸς τὴν ἑαυτοῦ ζωὴν ἐκπληροῦν ὡς αὐτὸς ἔτυχεν κρᾶσεως. ἐπὶ γὰρ τοῦτο καὶ τὰ συστατικά τῆς ζωῆς ἡμῶν, καρδία δηλονότι, ἐγκέφαλον, ἥπαρ, καὶ ὅσα τοιαῦτα, σερροῖς ἀπανταχοῦ ὅς τοις ἡ φύσις ἐφρούρησεν. ὥς τε μὴ καὶ ταῖς τυχεύουσιν προφάσεσι καταβλαπτομένων αὐτῶν, ἐτοίμως οὕτω τὸν θάνατον ἐπέδωκεν. ταῦται μὲν τοὶ ταῖς ἐπιθυμίαις, ἢ ἡδονῇ ὥσπερ τι δέλεαρ ἐγκατέμιξεν, ὡς οὐτεῦθεν ἡμᾶς ἐτοίμως κατέλκεσθαι. εἰ μὴ γὰρ τὸτο ἦν, καὶ αὐτὸ ἐπὶ βρώσεις καὶ πόσεις ἐτρέχοντο, οὐκ αὖ ἀφροδισίοις ὀλοχερῶς προσκεκείμεθα. εἰ δὲ μὴ τοῦτο, τάχα αὖ ἐξ ἀνάγκης τὸ γένος ἀπόλωλε τὸ ἀνθρώπινον. κατὰ τοῦτο μὲν οὖν καὶ ἡ γονὴ, περίττωμα οἶον οὔσα, κατεπείγει καὶ ἀνιά καὶ ἀναγκάζει τὸ ζῶν ὄρμαϊν ἐπὶ τὴν ἀπόκλεισιν αὐτῆς. διμερόδως καὶ τοῦτο τοῦ Θεοῦ συγχαρήσαντος ἕνεκα τῆς τοῦ γένους διαμονῆς. ταῦτα δὲ Μάρης καὶ Οὐαλεντίνος ἡγνοήκοτες, ὡς εἶπεν, κτίσμα τοῦ διαβόλου ἔλεγον εἶναι, ὑπὸ αὐτοῦ τε πυροῦν καὶ πρὸς ἀτιμίας ὑποκυλίσθαι. πλὴν οὐκ ἀφῆκε πρὸς συναφείας ἡμᾶς ὁ Θεὸς εἶναι πάντα κατωφερεῖς, οὐδὲ ζῆν ἀνεπαίδητος εἴασεν ὡς τὰ ἄλογα. τῇ γὰρ ἡδονῇ, καὶ ἀηδία συνέδωκεν, σύμμικτον ταύτῳ ἐποίησεν, ὡς ἐκεῖθεν μὲν ἐπὶ τὴν τοῦ γένους αὐξήσιν ἔλκεσθαι, οὐτεῦθεν δὲ ταλανίζεν ἑαυτοὺς, τῶν προτέρων ἐπιμεμνήσθαι, καὶ τῆς ἀμαρτίας μέγα καταβοᾶν, δὲ ἢ τοῖς ἀνόητοις παρασυμβλήθημεν κτήνεσι.

ΠΕΡΙ ΤΡΙΩΝ ΜΕΡΩΝ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ.

ΠΡΟΣ ταῦτοις εἶδεναι καὶ τὸ τοσοῦτον βούλομαι, ὅτι τὸ ἐπιθυμητικὸν μέρος τῆς ψυχῆς τῷ ἥπατι ἐγκαθίσταται, τὸ δὲ θυμικὸν ἐν τῇ καρδίᾳ ποιεῖται τὴν οἰκισιν, τὸ δὲ λογικὸν ἐν αὐτῇ τῷ ἐγκέφαλῳ. τὸ μὲν οὖν τὸ λογικὸν ἐχαρίσατό σοι ὁ τῶν ὅλων ἀρτυρταίς, ἵνα συμμαχῇ καὶ τῷ θυμικῷ χρώμενος, γενναίως ἀνδίσταται καὶ τῆς ἀλόγου καὶ βοσκηματώδους ψυχῆς, τῆς ἐπιθυμητικῆς δηλαδή. οἷδε ὅδ' ὁ τῆς φύσεως δευτέρου ὅση περ' ἐκείνης ἐστὶν ἡ ὁρμή. ὅτι δὲ τὸ τῆς ψυχῆς ἐπιθυμητικὸν αὐτῇ τῷ ἥπατι ἐγκαθίσταται, καὶ τὸν Τίτυον παράγει ὁ Γαλλῶς εἰς σύστασιν τέτταρτα λόγε, ἐν μὲν τῇ ἀγνοωσικῇ αὐτῇ ὑπὸ αἰτῆς λέγων αὐτῇ κατεδίδοται τὸ ἥπαρ. ἐν δὲ τῇ περὶ ἡδῶν ψυχῆς μονοβίβλῳ ὑπὸ γυπῶν. ὁ δὲ Τίτυος ἔτος καὶ ἔξω μυθολογίαν ἐραδῆναι λέγεται τῆς Λυτῆς. ἐφ' ᾧ καὶ παρὰ τῶν παίδων αὐτῆς Ἀπόλλωνός τε καὶ Ἀρτέμιδος κολάσει καταυποβληθῆναι. Ἐκ μὲν τὸν Γαλλῶν, ὑπὸ αἰτῆς, εἴτε καὶ γυπῶν τὸ ἥπαρ ἐδίδοται. καὶ δὲ τινες ἄλλους τοξόδῃναι αὐτὸν κατεῦθεν ἔχειν τὰ βέλη ἐμπεπαρμένα τῇ ἥπατι. εὐδελον οὖν οὐτεῦθεν, τῷ ἥπατι τὸ τῆς ψυχῆς ἐπιθυμητικὸν ἐστὶ.

Πρόσεχε λοιπόν. ὅταν μὲν γὰρ τὸ λογιστικὸν ἀρχῇ, πειδόμενον μὲν αὐτῇ τὸ θυμοειδὲς ἔχον, ἀδυνάμει δὲ καὶ ταπεινὸν τὸ ἐπιθυμητικὸν, οὐκ

ἀπόλαστος ὁ τοιοῦτος βίος, οὔτε οἷον οἱ λησταὶ βι-
οῦσι καὶ τύραννοι, ἀλλὰ σεμνὸς πάντῃ καὶ δίκαιος.
καὶ τούτου χάριν ἀμφιβάλλειν οὐ χρή. εἰ μὴ γὰρ
τοῦτο ἦν, εἰ μὴ ἐξ αὐτῆς τῆς σώματος κατασκευῆς,
οὗτος μὲν ὑπὸ παθῶν ἦντιτο, ἐκεῖνος δὲ πάλιν
ἐγκρατὴς αὐτῶν κατεφάνετο. οὐκ ἂν ὁ μέγας Βα-
σίλειος τὸν προφήτην Ησαΐαν ἐξηγούμενος, εἰσηγέ-
τινας ἐκ φύσεως ἔχοντας τινὰς προτερήματα, καὶ κα-
ταγέτην σύγκρισιν τῆς σαρκὸς πολλῶν διαφέροντας
εἰς ἀνάληψιν ἐπισήμης, ἢ ἀσκήσιν ἀρετῆς. ἐντεῦ-
θεν οὖν καὶ σωφρονα ἴδοι τις ἂν καὶ ἀπόλαστον,
θυμῶδη καὶ παρῶν, ἐχέφρονα καὶ μὴ τοιοῦτον, ὡ-
σπερ δὴ καὶ ἐν τοῖς ἐμπαροδῶν εἴρηται. ταῦτα μὲν οὖν
διῶται ἅντις ἐπὶ τὸ κρεῖττον μεταφέρειν ἀπὸ τοῦ
χειρότερου, καὶ ἐπὶ τὸ χειρὸν αὐτῶν μετατρέπειν ἀπὸ
τοῦ κρεῖττονος. καὶ δὴλον ἐξ ὧν ὁ Θεολόγος Γρη-
γόριος ἔλεγεν. ἀρκετὸν τῇ σαματι ἡ κακία αὐτοῦ.
τί δὲ δεῖ τῇ φλογὶ πλείονος ὕλης; τῇ θείᾳ δα-
ψιλεσέρας τροφῆς; ἵνα δυσκάδεκτον γένηται, καὶ τῷ
λογισμοῦ βιαίτερον.

Πρόσεχε οὖν ὅσα βιάζουσιν ἑαυτοὺς οἱ θέλον-
τες μὲν σωφρονεῖν, ἔχοντες δὲ τὸ ἐπιθυμητικὸν ἰ-
χυρὸν. (ἡ μὲν γὰρ φύσις τὰ ἑαυτῆς ἐξ ἀνάγκης
ἐπιζητεῖ. ὁ δὲ ἀγνῶσκων αἰρούμενος, τοῖς θελήμασι
τῆς σαρκὸς ἀντιπίπτει, καὶ βίον ἀγγελικὸν μιμεῖ-
σθαι φιλονεικεῖ.) ὅσον δὲ βαρὺ τὸ πρὸς φύσιν μά-
χεσθαι, καὶ οἷον ἐντεῦθεν τὸ ἔπαθλον, ὁ τῆς
Κλίμακος Ιωάννης ὁ ἀγιώτατος ἐδήλωσεν οὕτως εἰ-
πών. Ὁ σῶμα νικήσας, φύσιν ἐνίκησεν. ὁ
δὲ φύσιν νικήσας, ὑπὲρ φύσιν ἐγένετο. ὁ
δὲ τοῦτο γενόμενος, βραχὺ τι παρ' Ἀγγέ-
λος ἡλάττωται, ἵνα μὴ λέγω μηδὲν. πρό-
σεχε δὲ ὅτι καὶ σφόδρα βαρυαλγῶσι ἐν ἀχ-
θούται οἱ θέλοντες μὲν σωφρονεῖν, ἔχοντες δὲ
τὸ ἐπιθυμητικὸν ἰχυρὸν, πολυπληθῆ τε τὴν
ὀρμὴν, πρὸς ἔξοδον αἰετῶν ἐπειγομένου τῷ ἐπο-
χλᾶντος αὐτοῖς. καὶ μὴ κατὰ τι ἀμφιβάλλει.
εἰ γὰρ ὁ Διογένης ἐκεῖνος ὁ Κωϊκὸς τὸ τῆς
φύσεως βάρος ἐκ ἐνεργαῶν, ἐ ταῦτα τοσαύ-
τον ἀσκητικώτατος ὢν, γυναικα ζητῆσαι λέ-
γεται, ὥστε τὸ βαρυῶν ὑποδέσθαι, καὶ τὸ
ἑαυτῷ σῶμα κουφίσαι. τί χρή, καὶ λέγειν
ὅσον ὑπομένεσθαι κάματον, οἱ σφοδρὸν μὲν, ὡς
εἴρηται, λαχόντες τὸ ἐπιθυμητικὸν, ἐν ἀγνείᾳ
δὲ φυλάσσειν ἑαυτοὺς προδυμέμενοι;

Εντεῦθεν ἀγαπητὲ, τῷ ὁσίῳ τινὲς, ἵνα
τὴν φυσικὴν ὑποσβέσωσι πύρωσιν καὶ γυμνοὶ
τὸ σῶμα μέσσω ὑδάτων διμμερόντες ὥφθη-
σαν. μηδεὶς λοιπὸν ἐπὶ μέσσω προσφέρειν
τὴν γένεσιν. μηδεὶς ἐκ ἀγαθῶν ἀσέρων προ-
φασίζέτω χηματισμούς. ἀσέρων μὲν γὰρ κα-
νήσεις, ἀνατολὰς καὶ δύσεις αὐτῶν τοῖς προσή-
κονσι γίνεσθαι καιροῖς ὡκινόμηνεν ὁ σοφῶς τὰ
πάντα διδόντων, ὡς ἐντεῦθεν αἶρος μετα-
τρεπομένου, καὶ ὁμβρῶν καταρρήγνυμένων, δι-
καίρως αὐξέσθαι τὰ φυτὰ. ἐ γὰρ τῷ τροφῶν
ὡς ἐν κύκλῳ διλωκῶς χορηγούμενων, ἀνελ-
λιπῆς ἐ ἡ τῷ προσφερομένων τῶν καρπῶν
ἁρμέναι φύσις. ὡς δὲ εἰσέκεσθαι μὲν ἐκεῖνα ὅ-
τις καρπῶν, τῶν δὲ καρπῶν ὅτις τὰ ζῶα, καὶ

A nec intemperanter homines vivunt, nec Edit. Paris.
prædonum aut tyrannorum in morem: sed pag. 112.

honestæ plane justaque vita degitur. Hac de
re dubitari non debet. Nam si res ita com-
parata non foret, & si corporis in eadem
structura non hic adfectionibus foret ob-
noxius, illa se superiorem iis declararet:
nequaquam magnus ille Basilius Esaiam va-
tem enarrans, quosdam a natura præcelle-
rediceret aliis, & ipsius etiam carnis com-
paratione multis præstare, sive in scientiæ
alicujus perceptione, sive in cultu virtu-
tis. Hinc videre est varios homines, tem-
perantes & intemperantes, iracundos &
mites, prudentes & stolidos, ut supra quo-
que monuimus. Atque hæc de conditio-
ne deteriore in melius commutari possunt,
æ vicissim a bono in pejus licet deflectere,
quemadmodum ex hisce Gregorii Theo-
logi verbis perspicue intelligimus. Satis est,
inquit, corpori sua vitiositas. Cur flammæ
materies amplior suppeditetur? cur huic
bellæ nutrimentum largius? ut intracta-
bilis scilicet fiat, ac rationem violentia sua
superet.

Animum igitur advertito. Quantam si-
bi vim adferant homines ii, qui frugi qui-
dem esse cupiunt, vitamque angelicam im-
itari, verum facultatem appetentem in
se validam sentiunt: (etenim natura re-
quirit ea, quæ sua sunt: cujus voluntati
atque motibus adversatur, quisquis vitam
agere castam instituit) quamque adeo grave
sit, repugnare naturæ velle, cui respon-
det ipsius etiam præmii magnitudo: sanctus
ille vir, Joannes auctor scilicet hisce verbis
declarat: Qui corpus vicit, naturam vicit:
qui naturam vicit, supra naturam semet ex-
tulit: hoc qui consequutus est, paulum
Angelis est inferior, ne nihil ab iis differre
dicam. Nimirum scito gravibus eos mo-
lestiis premi, qui casti esse desiderant, cum
appetitum in se fortem experiantur, & ge-
nituræ magnam copiam, quæ negotii plu-
rimum eis facessit, ac numquam non, ut e-
mittatur, urget. Nihil de hoc ambigendum.
Quippe si Diogenes ille Cynicus, quum
onus illud naturæ nequiret amplius ferre,
homo perpetuis & maximis exercitatio-
nibus ad abstinentionem condoceretur, mu-
lierem aliquando quæsisse perhibetur, quo
rem molestam sibi deponeret, & corpus
onere velut excusso levaret: quantum il-
los sustinere laboris atque molestiarum e-
xistimandum est, in quibus a natura ve-
hemens est appetitus impetus, quum ni-
hilominus servare seipsos in continentia
velint?

Atque hanc ob causam, dilecte fili, qui-
dam viri religiosi nudis corporibus totos
dies in medias aquas semet abjecisse tradun-
tur, quo inflammationem & æstum illum
naturalem restinguerent. Itaque nemo post-
hac nativitatem suam in medium proferat,
nemo inauspicatos siderum positus & inter
se conformationes causetur. Nam sapiens
ille moderator universorum præclaro con-
silio instituit, ut suis temporibus certi si-
derum motus, ortus, occasus eveniant: quo
commutato per has causas aere, plu-
viisque delabentibus, plantæ incremen-
tum commode sumant. Quum enim ali-
menta quodam velut ambitu perpetuo sup-
peditata non desiderantur, etiam illorum
natura, qui fructus ipsos percipiunt, vel
egere, vel deficere nequit. De quo intel-
ligimus, sidera quidem cum motibus suis
fructuum, fructus autem animalium, & ho-
minis esse causa factos. Quapropter ani-
morum voluntates atque sententias sidera

Basilus.

Gregorius Na-
zianzenus.Joannes Cli-
mentis.

pag. 113.

Num sidera
mentes homi-
num regant.

Petrus ad
Faustum.

non mutant, nec hominem ad imaginem Deifacum mancipii cuiusdam vilis instar hac illac ducunt. Non tam enim ipsa deprehenderentur injusta esse, quosdam adulteros efficientia, quosdam homicidas ac prædones: quam eorum opifex, qui præcipuam in hac parte culpam mereretur, ob resejussmodi conditas, quæ necessario nos ad mala proclives redderent. Idcirco non abs re scripsit eximius ille Petrus ad Faustum, quosdam falso universum hoc natalitius sideribus & fato committere.

Prudenter igitur hæc considerato, nec horum verbis plus æquo perturbari te finito. Quum enim dicunt, eam horam, qua fœtus conceptio fiat, fœtum ipsum, tam marem quam fœmineum, optime formare: mox eis objicere vicissim potes, quod si quidem una & eadem hora, una & eadem feminis dejectione, gemellorum conceptio fiat, omnino necesse sit alterum eorum esse marem, alterum fœminam: sed vel ambos mares, vel fœminas formari. Consimiliter eadem ratione, sequeretur, alterum eorum non debere citius extinguere, tardius alterum: sed utrumque rebus humanis pariter eximi. Nam, ut ipsi loquuntur, idem sidus tam huic, quam illi vitam præbuit. Quinetiam eo progrediuntur, ut morbos quosdam & formas, quæ fœtibus in ipsa matrice nonnumquam accidunt, (solent enim interdum fœmellæ verendis in partibus virilem habere speciem, ac vice versa mares fœmineam) astris auctoribus tribuant.

De herma-
phroditis.

Vocant ejusmodi fœtus, de quibus modo loquebamur, hermaphroditos. Nam perbelle fingunt, Mercurium (qui Græcis Hermes est) & Venerem (quæ Aphrodite) in iisdem centrīs conjunctos, Saturno etiam accedente, certaue conformatione aeris, fœtus quosdam præter naturam adfectos producere. Sed enim hoc minime verum est. Nam ipsa fœtus formatrix natura nonnumquam hujusmodi efficit, quemadmodum est supra demonstratum. Hermes quidem ille philosophus, quem Græci tanto habent in honore, scriptis ad sapientem Ammonem litteris, morborum in iis causas, qui furore corripiuntur, & mente sunt alienati, ad sidera refert. (Quum enim, inquit, sidus illud, in cuius potestate cerebrum est, fœtum bono quodam adspectu intuetur, ejusque cerebrum in ipsa formatione radiis ejusmodi collustrat: omnino fit, ut facultates animi principes in tali fœtu præclare comparatæ sint. At si quomodocumque sidus ipsum male adficiatur, etiam diversa erit & contraria priori ejus effectio. Hunc in modum spectatores illi sublimium sentiunt atque loquuntur.) Eorum tu opinionem rejicito, ac pravis quibusdam humoribus cerebrum ejus repletum esse credito, quem animo alienatum conspexeris. Nam cerebrum mentis est instrumentum, ideoque pro ipsius instrumenti adfectione mens etiam, velut artifex, agere consuevit. Propterea Deus herbas quasdam condidit, quibus variis doloribus atque morbis medeamur, & hominibus medicam sapientiam abunde largitus est. Hinc & cerebrum purgari videmus, & morbos alios, qui curationem requirunt, convenientium medicamentorum adhibitione sanari.

Fatum quid.

Non igitur eorum verbis decipi te patitor. Ac ne fato quidem, ceu dictum est, hi morbi hominibus accidunt. (Quid enim aliud sibi fati vult vocabulum, de ipsorum sententia, quam quod sit eventus quidam

Α τὸν ἄνθρωπον. Οὐ γνῶμας λοιπὸν οἱ ἀσέρες μετατρέ-
πουσιν, εἰδὲ κατὰ πῦρ τι ἀνδράποδον ἢ κατ' εἰκόνα Θεῶν
περιάγουσιν ἄνθρωπον. εἰδὲ ἢ εἰς τοσούτον ἂν ὀρεθίσεν
ἀδικοί, τὰς μὲν μοιχὰς ποιοῦντες, τὰς δὲ φονέας ἢ ἀρ-
παγὰς. ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν ἀσέρων ὁ δημιουργὸς αὐτὴν τὴν
αἰτίαν ὑποφέρειται, εἴπερ τοιαῦτα κατεσκεύασεν, ἃ ἢ
ἐπιφορὰν ἡμῖν ἐξ ἀνάγκης τῶν κακῶν ἐπιτίθησι, κα-
θὰ δὴ ἢ πρὸς Φαῦστον ὁ κορυφαῖος ἔλεγε Πέτρος, γε-
νέσκει καὶ εἰμαρμένη τὸ πᾶν ἐπιτρέπονται.

Οὐα λοιπὸν νυνεχῶς, καὶ μὴ ἐπὶ πλέον τοῖς λόγοις
αὐτὸν δορυβεῖ. εἰ γὰρ καὶ λέγουσιν ὅτι ἡ ὥρα κατ' ἡν ἡ
σύλληψις τῆ συλλαμβανομένου γίνεται, ἐκείνη καὶ τὸ
Β πλαστρογέμενον, εἴτε ἄρρεν εἴτε θῆλυ, ὁρμηλάττειν ἄ-
ρεια εἰώθεν, ἀλλ' ὁ Θεὸς ἀνθυποφέρειν ἔχεις, καὶ σὺ,
καὶ ἔγω λέγειν αὐτοῖς, ὡς εἴπερ ἐν μιᾷ ὥρᾳ, καὶ τῇ
αὐτῇ καταβολῇ τῶν διδυμῶν ἡ σύλληψις γίνεται, ἐ-
πρεπε πάντως, μὴ τὸ μὲν αὐτῶν ἄρρεν, τὸ δὲ θῆλυ,
ἀλλ' ἄρρενα καὶ ἄμφω καὶ τὴν ἐπικρατῆσαν ὥραν, ἡ θῆ-
λεα παντὶ ὁρμηλάττειν. ἔγω μὲν ἐν ἔδει, μὴ τὸ μὲν
αὐτῶν τάχιον τελούται, τὸ δὲ βράδιον, ἀλλ' ὅμως ἢ
ἄμφω τῶν ὧδὲ μεθίσταται. καὶ γὰρ ἐκεῖνος εἶπεν, ὁ
αὐτὸς ἀσὴρ κακύνει, καὶ τὰ τῶν ζῶν ἐχαλίστατο.
ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τισὶ παθήμασι καὶ σινώμασιν, ὑφ' ὧν ἀ-
λίσκονται πολλάκις καὶ καὶ μήτην πηγνύμενα. (τὰ τε
ἢ θῆλεα καὶ ἡμεῖς ἀνδρῶν περὶ πᾶν τὰ γεννητι-
C κα φέρει μύρια, καὶ τούτων τὸν αὐτὸν καὶ ἄρρενα) τὰς
ἀσέρας αἰτίαις ἡλύνται.

Ταύτην τοι καὶ ἑρμαφροδίτης τὰς τοιαύτας ἐπονομάζουσι.
κομψύονται ἢ ἐπειδὴν ὁ Ερμῆς καὶ ἡ Ἀφροδίτη ὀρε-
θεῖν ὁμῶντροι, συνόντος αὐτοῖς τῷ Κρόνῳ, πρὸς δὲ
καὶ χηματίζομεν τὰ ἀέρος, αἰτίαι πτωικαῦτα καὶ τῶν
παρὰ φύσιν παθῶν τοῖς τικτομένοις καθίστανται. ἀλλ'
ἐκ ἐστὶ τῶτο, ἐκ ἐστὶν. ἡ ἢ ὁρμηλάττειν τὸ ἐμβρυον
φύσει αἰτία πολλάκις τῶν τοιούτων εὐρίσκειται, καθὼς
ἀνωθεν εἴρηται. Ἀλλὰ καὶ ὁ παρ' αὐτοῖς τοῖς Ἑλλήσι τι-
μώμενος Ερμῆς Ἀμμωνι τῷ σοφῷ ἐπισέλλων, αὐτοῦς
αἰτιάται τὰς ἀσέρας.

Σὺ δὲ ἀγαπήνῃ μὴ ἔτι. ἀλ-
λὰ μοχθηροῖς τισὶ χυμοῖς κατακρατεῖσθαι τὸν ἐγκέφα-
λον πείσῃ. ἡμῖνα δὲ θεῶν τινὰ παρακοπὴν φρενῶν
συνεχόμενον. ὁ ἢ ἐγκέφαλος ὄργανόν ἐστι τῷ νοῷ. ταύ-
τη τοι καὶ τὴν ὄργανον ὁρμηλάττειν καὶ ὁ τεχνίτης εἰώθε-
ν ἐνεργεῖν. ἐπὶ ἢ τῶν καὶ βοτάνων ἀκισσώδυνους
Ε παρήγαγεν ὁ Θεός, καὶ σοφίας ἰατρικῆς τὰς ἀνδρά-
πους ἐνέπλησεν. ἐπεὶ γὰρ καὶ κεφαλὴν καὶ θαιρο-
μένῳ ἴδι τις, καὶ πᾶσι ἄλλα τινὰ θεραπείας
ἀξιούμενα φαρμάκων καταλλήλων ἐπαγαγαῖς.

Μὴ οὖν συναρπάξου τοῖς λόγοις αὐτῶν, ὅτι
μὴδὲ κατ' εἰμαρμένην, ὡς εἴρηται, τὰ πᾶσι τοῖς
ἀνθρώποις ἐμπίπτουσιν. ἡν δὴ καὶ πάντων ὁ τῷ
ἀγίῳ χορὸς πόρρω που ρίπτει καὶ ὑποπέμπεται.
τίσος ἐνεκεν; ὅτι πολὺ μὲν τὸ ἀνόητον κέκμηται,
πολλαπλάσιον δὲ τὸ ἀσεβές, ὡς ὁ μέγας φησὶ
Βασί-

Βασίλειος . φυσικῶς μὲν οὖν , ὡς προείρηται , καὶ δε-
νοῦνται τὸ ἡμέτερον σῶμα καὶ διεξάγεσθαι συγκεχώ-
ρηται πάντως παρ' αὐτῆς τῆς δεσπότῃς πρὸς φύσεως . εἰ μὴ
ἦν τὸ τοῦ λῶ , καὶ ἂν ἡ τῆς ζωῆς ἡμῶν σύστασις καὶ αἶρος
ἐχρῆζε καθαρῶ , καὶ ὑδάτων διειδῶν , πῖπτα τε ὑγι-
εῖν , καὶ καταλλήλων ὡσαύτως βρωτῶν καὶ ποτῶν .

Ἀλλ' ὅρα τὴν τῆς Θεοῦ σοφίαν ἀγαπῆν , εἰ γε καὶ
* αἰ. κυριώ- φυσιολογίας μικρὸν ἀψαδαί . ἵνα ἦ μὴ τὰ * κατε-
τατα τὰ τῆς σῶματος ἡμῶν μόρια καὶ ταῖς τυχεύσαις προ-
φάσει καταβλάπτονται , πολυτρόπως , ὡς προείπο-
μεν , καὶ πολυειδῶς ἡσφαλίσατο . αὐτίκα ἦν τὴν κε-
φαλὴν ἡμῶν , ἅτε δὴ τὸ ἐγκέφαλον αὐτὸν περιέχουσαν ,
ἐν ᾧ τὰ τῆς ζωῆς ἡμῶν περιελαμβάνεται , καὶ δεῖξι κατω-
χύρωσε καὶ ὁσέοις παρὰ τῶν σερρόν . ἀπαλὸν δὲ ἡ φύ-
σις τῶτον ἐποίησεν , ἐπειδὴ ταῖς αἰσθησεσι πάσαις αὐ-
τῆς χορηγεῖ τὰς πηγὰς . ἵνα δὲ μὴ τῇ σερρότητι τῶν
ὁσῶν συντεμβόμος , περὶ τὴν οἰκίαν βλάβηται
φύσιν , ἀπαλὴ , καὶ ἦν δυοὶ μὲν ἰσχυρὰ αὐτὸν περιέ-
λαβε , καὶ ταύταις οὐχ ἀπλῶς , ἀλλ' ἀπαλῇ μὲν
οὐσῇ τῇ ἐσωθεν , διάτε τὴν τῆς ἐγκεφάλου ἀνάπτου-
σιν . σερρότερα δὲ πάλιν τῇ ἐξωθεν , ὡς ἐνδο-
θεν ἀμφω φυλάττεται . οὕτω μὲν οὖν καὶ ἐπὶ τῆς
καρδίας ἐποίησε , καθὰ δὴ καὶ ὁ χρυσορρήμων Ιω-
άννης φησὶν , ὁσέοις μὲν περικυκλώσας , παραδεί-
ξας αὐτῇ καθάπερ ἀπαλὸν σῶμα τὸν πνέοντα ,
ἵνα μὴ τῇ ἀεικινήσει καὶ αὐτῇ τοῖς ὁσέοις συν-
τελεῖται . ἀλλὰ πολλὰ ἔχον ἔχειν ῥαφὰς , πολ-
λῆς ἀσφαλείας ὑπόθεσις . ἔχεται μὲν ἦν ἐκείθεν
αὐτὸς , ὥστε μὴ συμπνίγεσθαι ὑπὸ τῶν ἀναφερομέ-
νων ἀτμῶν , πληγὴν τε εἰ τις ἐπενεχθεῖν ποτὲ ,
οὐχ ὀλοχερῶς ἡ βλάβη γίνεται . εἰ μὲν ἦν ἐν καὶ
συνεχὲς ἡ τῆς ὁσοῦ , καὶ μία κατενεχθεῖσα πλη-
γὴ τὸ πᾶν ἐλυμώατο . εἰς πολλὰ δὲ νωτὶ διαμε-
μένου , γενέσθαι τὸ πάντως ἀμήχανον . εἰ ἦν καὶ
συμβαίη τραυλῶν μέρους ἐν , ἀνάγκη πᾶσα , τὸ
κατ' ἐκείνο τὸ μέρος κείμενον ὁσοῦ παραβλάπτει-
σθαι , ἀσιν δὲ τὰ λοιπὰ πάντα διαφυλάττεσθαι ,
τὸ συνεχὲς τῆς πληγῆς διακοπτομένου τῇ τῶν ὁσῶν
διαίρεσι .

Περὶ δὲ τῶν τῆς κεφαλῆς περιτωμάτων τί χρὴ
* ἐκκρίσεις καὶ λέγειν ; εἰ γε τὰς * ἐκκρίσεις αὐτῶν , ὡς ὁ-
ρᾷς , ἡ ὁσφρησις πεπίσθαι . ἐπειδὴ ἦν τοῦς
κάτωθεν ἀναπεμπομένους ἀτμούς ὡς ὑπερκεμένῃ
αὐτῇ τῆς σῶματος ὑποδέχεσθαι εἴωθεν . ἡ δὲ τῶν πλημ-
μύρα πολλὰ ἂν εἰργάσατο τῇ ἐγκεφαλῇ τὴν λώ-
βην . οὐδὲ τούτου κατημέλησεν ὁ τῶν ἀπάντων
ποιητὴς , ἀλλὰ πόρους τινὰς ἐν τοῖς ὁσέοις ἐργάσα-
μενος , τὰ ὑγρά ἐ παχέα τῶν περιτωμάτων ἐπὶ τῇ
ὑπερφάν καὶ τῆς μυκτῆρας ὠδήγησε , καὶ δύο
τῶν ἐκκρίσεων ἀπένειμε μόρια , ἵνα συντόμως τὸ
βλαβερόν ἐκφορῇται . τὸ δὲ γε ἀτμῶδες πε-
ρίτωμα δὲ τῶν τῆς κρανίου ῥαφῶν ἀνωθεν
ἐξωθεῖται . μὴ θαύμαζε εἰ γε ψυχρὸς ἐστὶ
ὁ ἐγκέφαλος φύσει , ἐπεὶ ὅτι μείζονα τῶν
ὁ ἀνθρώπος ἢ τὰ λοιπὰ ζῶα κέκταιται . τὴν
ἦν ἐν τῇ καρδίᾳ θερμότητά τε καὶ ζέσιν χα-
ρεῖν ἐπὶ τὸ εὐκρατον ἐνδοθέν ὁ Αἰετοτέλης φη-
σὶν . αὐτὸν δὲ αὐτὸν ἐγκέφαλον μὴ ὑπερθερ-
μαίνεσθαι τῇ ἀναφερομένῃ θερμότητι . ὅρα δὲ
Glyce Annal.

A inevitabilis, ortus ex serie perpetua motus
caelestium corporum ?) Quod ipsum totus
ille sanctorum virorum cœtus longissime
rejecit . Quamobrem istuc ? quia multum a-
mentiae stoliditatisque continet , plus im-
pietatis , ut magnus ille Basilius loquitur .
Naturaliter quidem (ceu diximus) guber-
nari regique corpus nostrum , ipse rerum
Dominus voluit : absque quo foret , nec ae-
re puro , nec aquis pellucidis , nec loco
salubri , nec sumptis per vices esculentis ac
poculentis vita nostra indigeret .

Enimvero , care fili , fac divinam mihi sa-
pientiam intueare , siquidem nonnihil de re-
rum natura nobis est commentandum . Ete-
nim ne maxime principales necessariaeque
corporis nostri partes quibuscumque de causis
læderentur , caput nostrum , uti quod cere-
brum continet , quo vita nostra tota nititur ,
tum capillis , tum ossibus præter illos solidis
durisque munivit . Cerebrum ipsum natura
tenerum fecit , quandoquidem cunctis sen-
sibus suos quasi fontes suppeditat . Rursum
ne tam tenera substantia propter ossium du-
ritiam collisa velut attereretur , ac detri-
mentum caperet : duabus eam membranis
est complexa , iisque non unius generis , sed
interiore quidem molli , ob cerebri quie-
tem : exteriore vero solidiori , quo per illam
utriusque salutem consuleretur : Idem in cor-
de factum , Joanne Chrysostomo teste , quod
ossibus quidem cinxit Deus : sed nihilomi-
nus eidem , quasi teneram quamdam vestem
stragulam , pulmonem adjunxit , ne & ipsum
ad ossa propter perpetuitatem motus alli-
deretur . Quin illud etiam , quod non con-
tinuum & unum sit os , quo cerebrum te-
gitur , sed omni ex parte futuras habeat
quam præclare consultum sanitati nostræ
sit , argumento est . Nam per eas vapores suo
emittit , ne per halitus sursum contenden-
tes suffocetur : & eadem ratione consequi-
mur , ut illata forte cerebro plaga non to-
tum lædat . Quippe si os continuum & u-
num foret , ab uno vulnere totum læde-
retur . Nunc quum in ossa plura divisum
sit , fieri hoc omnino nequit . Nam si ma-
xime pars una vulneretur , necesse est il-
lud os lædi , quod illa est in parte situm ,
quum illæsa cætera maneant , vulneris con-
tinuitate per ossium divisionem interrup-
ta .

D Quid de capitis excrementis dicam ? quo-
rum egestionem nares sunt (uti vides) desti-
natæ . Quum enim caput tamquam supre-
mum in corpore locum consequutum , va-
pores deorsum adscendentes excipere so-
leat , quorum redundantia cerebro pluri-
mum detrimenti allatura erat : ne id qui-
dem opifex ille rerum negligere voluit ,
sed quibusdam meatibus effectis in ipsis
ossibus , excrementa humida & crassa in
palatum ac nares deduxit , quas ipsas quo-
que duas in partes divisit , quibus excre-
tio fiat : ut compendiaria quasi via brevi-
terque noxia egerantur , & excrementa sur-
sum exhalantia per cranii suturas sursum
expellantur . Neque cerebri naturam esse
frigidam miraberis , nec quod in homine
cerebrum sit amplius , quam in animali-
bus cæteris . Nam hinc tradit Aristoteles
calorem ebullitionemque cordis tempera-
torem effici , & ipsum cerebrum propter
calorem sursum tendentem non nimium
effervesce . Quod sane si fieret , non pa-
rum effectiones ejus impedirentur . Atque
hoc loco mentem mihi velim adhibere .
Quia magnus est cordis calor , idcirco et-
iam major illi frigiditas cerebri & humi-
ditas opponitur : (cujus humiditatis caus-
M

Basilius.

Providentia in
hominis for-
matione .Edit. Paris.
pag. 115.

Chrysostomus.

Quo serviat in
homine cere-
bri amplitudo.

sa perquam sero capitis os consolidatur, quod bregma nonnulli vocant. Et futuras capitis, ceu diximus, homo plures habet, præsertimque vir. Quamobrem istuc? quia cerebrum in eo quoque majus est. Ut igitur hic locus fœtoris expers esset maxime, vir pluribus futuris egebat, pro ipsius nimirum cerebri amplitudine.

Edit. Paris.
pag. 116.

Cur præsent
sicca cerebra,
Heracleti di-
ctum.

Cyrrillus.

Unde vehem-
entes obli-
viones.

Ventriculi ce-
rebri.

Quod si cerebrum quis siccum minimeque gravatum ab excrementis habeat, prudens atque sobrius evadit: quum ejusdem humiditas contrarium quiddam efficiat, hominem videlicet desidem, somnolentum, ignavum. Licet hoc de sapientis Heracleti verbis intelligas, qui animam sicciorē dixit esse sapientiorē. Nam in cerebris humidis spiritus animalis veluti submersus, ut & in fœminis est videre, præclarissime suas effectiones absolvere nequit. Idcirco divinus ille Cyrillus sexum fœmineum dimidia parte virorum indoli cedere dixit. (Atque hæc de statu conditioneque cerebri naturali dicta sunt. Quum autem plus æquo siccessit, necesse est hominem lædi & affligi.) Nam vehementes quædam temperamenti justæ perturbationes partium ipsarum effectiones quasi retundere consueverunt. Itaque fieri plerumque solet, ut vel jejunia, vel vigiliæ naturalem cerebri siccitatem plus æquo augentes, hujusmodi morbos gignant. (Estque propterea necessarium, ut homines in hunc modum adfecti victus ratione aliquanto humidiore utantur. Nam orti de siccitate morbi per humiditatem curantur.) Rursum si ex morbo quodam plus æquo sit humidum cerebrum, subsequi rerum obli-vio & infatuatio quædam solet, eaque tanta, ut sæpenumero tam artium quam litterarum, sique adeo nominis homo prorsus obliviscatur.

Tribus nimirum membranis cerebrum distinguitur, ac ventriculus quidem ejus anterior facultatis informantis & imaginantis est instrumentum: medius vero cogitantis: posticus denique recordantis. Et enim primo rem hanc aut illam informatione quadam concipimus: deinde de informato ratiocinamur, quid & quotuplex a natura sit: atque ita in memoriam tandem recondimus. Et hæc quidem accipiendæ de iis sunt, qui recte adfecti sunt atque sani. Quod si autem vel unum aliquod horum morbo quodam, quocumque pacto adficiatur, tunc ejus partis ratione anima pure nequit efficax esse. Hæc tibi, dilecte fili, monendo subjiçio, ne siderum inter se conformationes & adspæctus causeris: quum naturalibus hujusmodi quædam rationibus evenire consueverint. Ac sumus quidem hæcenus longioribus in expositione hac digressionibus usi, verum id omne studio discendi tuo, quo sane singulari flagras, tributum est. Quippe dum cupiditati (cei vides) tuæ gratificamur, magno hæc labore atque industria collegimus, & in hunc commentarium studiose digessimus.

Α ρουνεχῶς. ἐπεὶ δὲ ἢ ἡ τοιαύτη θερμότης μείζων ἐστὶ, μείζων ἄρα καὶ ἡ ἐξ ἐγκεφάλου ψυχρότης τε ὁμοῦ καὶ ὑγρότης ἀντίκειται. ἀλλὰ καὶ ῥαφὰς πλείους ὁ ἄνθρωπος κέκπηται, καὶ μᾶλλον ὁ ἀνὴρ. τί νος ἐνεκεν; ὅτι καὶ πλείων ὁ ἐγκεφαλὸς αὐτῷ πρόσσειν. ἵνα γὰρ ἔμπνης ὁ τόπος ἢ, πλείονων ὁ ἀνὴρ ἐδεήθη ῥαφῶν.

Καὶ ξηρὸς μὲν ὁ τοιοῦτος καὶ ἀπείρητος ὢν, συνειτὸν τινα ποιεῖ καὶ νηφάλιον. κάθυγρος δὲ ὢν, πάναντία ποιεῖ, τωθρόν δηλονότι, καὶ ὑπνώδην καὶ ῥάθυμον. καὶ πόρχει, εἰ βέλει, τῷ σοφῷ Ηρακλείτῳ. ξηροτέρη ψυχὴ σοφωτέρη. ἐπὶ δὲ τῷ ὑγρῷ κατακλυζόμενον οἶονεὶ τὸ ψυχικὸν πνέσμα, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῷ γυναικῶν ἐστὶν ἰδεῖν, ἐνεργεῖν ἀρίστως οὐ δύναται. κατὰ δὲ τὰ τοιαῦτα καὶ τῶν ἀνδρῶν εὐφυΐας καὶ ἐξ ἡμισείας ὑπολείπεσθαι τὸ θῆλυ φησὶν ὁ θεοτάτος Κύριλλος.

Β αἱ μεγάλαὶ δὲ δυσκρασίαι τὰς ἐνεργείας τῆς μορίων ἀμβλύνειν εἰώθασιν. ὅθεν ἡ ἀσιτία πολλάκις, καὶ μὲν καὶ ἡ ἀγρυπνία, τῷ καὶ φύσιν ἐπεκτείνουσα τοῦ ἐγκεφάλου ξηρότητα, ποιεῖν εἰώθε τοιαῦτα συμπτώματα.

ψυχρότερος δὲ πάλιν ἑαυτῇ διὰ τινὰ νόσον γενομένης ὁ ἐγκεφαλός, καὶ λήθην ἐπάγει καὶ μάρωσιν. καὶ τοσαῦτον δὲ, ὥστε καὶ τεχνῶν καὶ γραμμάτων, καὶ τῷ ὀνόματος πολλάκις αὐτῇ μετὰ τῷ ὑγείᾳ ἐπιλελήσθαι τὸν ἄνθρωπον.

Τεταρτὴ δὲ ὑμῖσι διήρηται ὁ ἐγκεφαλός. καὶ ἡ μὲν ἡ ἐμπρόσθιος αὐτῇ κοιλία ὄργανόν ἐστι τῇ δακρυοντικῇ. καὶ ἡ ἑτέρα πάλιν τοῦ μνημονούτικου. πρότερον μὲν δὲ φανταζόμεθα τὸδε τὸ πρῶγμα. μὴ ταῦτα δαλογιζόμεθα τὸ φαντασθῆναι, τί τε καὶ ποταπὸν αὐτὸ τῷ φύσιν ἐστὶν. εἰδὲ οὕτως τῇ μνήμῃ τὸ τοιοῦτον ἐναποτίθεσθαι. καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τῷ ἐχόντων καλῶς τε καὶ ὑγιᾶς. ἀλλ' ἐπειδὴν ἐν ἐξ αὐτῶν πάθει τινὶ ὁπῶςδήποτε περιπέσῃ, τότε κατ' ἐκείνο τὸ μέρος ἡ ψυχὴ καθάρως ἐνεργεῖν οὐ δύναται. ταῦτα δὲ, τέκνον, ὑποτίθω σοι, ὅπως μὴ τὰς τῶν ἀσέρων χηματισμὸς αἰτιάσει καθυποβάλλης, εἰ γε φυσικοῖς τισὶ λόγοις τὰ τοιαῦτα γίνεσθαι εἰώθε. ταῦτα μὲν οὖν εἰ καὶ παρεκβατικώτερον εἴρηται, ἀλλὰ φιλομαθεύας ἐνεκα πάντως τῆς σῆς. ἐφίσει ἔδω, ὡς ὄρας, τῇ σῇ χαλεζόμενος, καὶ φιλοπόρως ταῦτα συνελέξα, καὶ φιλοτίμως τῷδε διείληφα τῷ συντάγματι.

ΤΟΤ ΚΤΡΟΤ
ΜΙΚΑΗΛ ΤΟΥ ΓΛΥΚΑ
ΣΙΚΕΛΙΩΤΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.
MICHAELIS GLYCÆ

SICULI
ANNALIUM PARS II.
AB ADAMO USQUE AD CÆSARIS
IMPERIUM.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΔΑΜ.

A DE ADAMO.

ΓΕΝΝΑ τίνυν ο Αδάμ & Κάιν, τὸν Αβελ, τὸν Σήθ. Συγατέρας δὲ δύο, κατὰ φησι Γεώργιος. & Ἀζραν, ὃν οὐ Κάιν ἔλαβεν εἰς γυναῖκα· καὶ Ἀσάμ, ὃν ἔλαβεν ὁ Σήθ. ὁ δὲ Αβελ φονδύεις παρὰ τῆς Κάιν δαφτόνον, ἀπῆλθε παρθένος. ἐφθόνη δὲ τῷ Αβελ ὁ Κάιν, ὅτι προσέχε τὰς αὐτῆς θυσίας ὁ Θεὸς μᾶλλον ἢ τὰς τῆς Κάιν. ἀπεσρέφετο ὅ παρὰ τῆς Κάιν τὰ προσαγομένα, ἐχὼν ὅτι καρποὶ ἦσαν ἀπὸ τῆς γῆς, κατὰ φησιν ὁ παράφρων Ἰβλιανός, & ζωοθυσίαν δὲ μεθόδως εἰσάγων· ἀλλ' ὅτι ἄχρηστα ἦσαν. * προσέχε λοιπὸν τοῖς τῷ Αβελ ἀπὸ τῆς πρωτοτοκίαν. καὶ ὁ ταῦτα, τῆς ἐξαιρέτων, ὡς ὁ χρυσορρήμων φησὶ. τὴν προαίρεσιν λοιπὸν καὶ ἀποδέχεται, καὶ αὐτὸν ἀποσρέφεται, ἐμμενῶν αὐτὰ τὰ προσαγομένα.

Ἀλλὰ πόθεν ὁ Κάιν εἰς τοιαύτην ἠλθεν ἔννοιαν, ὥς θυσίαν προσεγγεῖν τῷ Θεῷ; ἢ πάντως ἐκ τῆς ἐν τῷ σωειδῶτι αὐτῷ γνώσεως, ὁ χρυσοῦς τὴν γλῶτταν φησὶ. καὶ πόθεν ὁ Κάιν ἐπέγνω, ὅτι οὐ προσέχε τοῖς αὐτῆς δώροις ὁ Θεός; ἀπὸ τῆς μὴ κατελθεῖν ἀνωθεν τὰς θυσίας αὐτῆς, κατὰ περὶ τὰς τῆς Αβελ γέγονεν. ἐπὶ δὲ ταῦταις κατῆλθε πῦρ, καὶ ὠάλασεν αὐτὰς, τὴν ἀποδοχὴν ἐν τῷ Θεῷ παριστῶν. ἀλλὰ καὶ τὸ ζῆλον ἐν ταῦτα, ὅτι κατ' ἀρχὰς πῦρ μὲν ἐξ οὐρανόθεν κατήρχετο, καὶ τὰς προσαγομένας τῷ Θεῷ θυσίας ἐπεβόσκετο, νυνὶ δὲ τὸ ἐ γίνεται, μὴ τὰς τῆς ζῶν θυσίας ὁ Θεὸς ἐχαίρει; ἐχί. κατὰ δὲ τὸν θεοτόκον Κύριλλον, τύπος ὡς ἐκεῖνο τὸ πῦρ καὶ προεικόνισμα τῆς πατρὸς πνέματος, τῆς κατιόντος μὲν ἀοράτως, καὶ τὰς πνέματικὰς ἡμῶν θυσίας προσδεχομένη, κατὰ δὲ καὶ ἐπὶ τὸν Χριστὸν αὐτὸν κατέει ἐν Ἰορδάνῃ τὸ πνέμα τὸ ἅγιον, ἐχὼς δέον πνέματος, ἀλλ' ἵνα μάθωμεν, ὅτι καὶ ἐπὶ παντὶ βαπτιζομένῳ ἀοράτως τὸ πνέμα κατεῖσι, καὶ ἀγιάζει αὐτόν.

Εἰ δὲ καὶ νῦν, ἀγαπητέ, σημεία τοιαῦτα ἐχὼρας, μὴ ἀπίσει. εἰ γὰρ καὶ ὅφεις ἐγένοντο καταρχὰς αἰδνται δὲ τὰς ἀνοητοτέρως ἐπικειμένους, ὡς ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης φησὶ, καὶ μηδεμίαν ἐντοίαν ἀσωμάτου φύσεως δυναμένους λαβεῖν, Glycæ Anna.

SECUNDUM hæc Adamus Cainum, Abelum, Sethumque genuit, & filias duas. Edit. Paris. pag. 117. uti Georgius memoriæ prodidit: Azuram videlicet, quæ cum Caino nupta fuit: & Asuam, quam Sethus uxorem accepit. Etenim Abellus per invidiam a Caino necatus, exfors conjugii ac virgo decessit. Causa, quamobrem Abelo Cainus invideret, hæc erat, quod sacrificiis ejus magis Deus esset propitius, quam Cainicis, quæ omnino aversabatur: non quia terræ fructus ille offerret, quemadmodum velanus ille Julianus scripsit, animalium mactationes hoc argumento comprobare volens: Julianus Imp. sed quod inutilia prorsus essent. Itaque Deus Abeli sacrificia respiciebat, quæ ille de pecorum suorum, & quidem eximiorum primigenies offerebat: hoc est, ut Chrysost. verbis utar, institutum animi vel probat vel improbat, non res ipsas, quæ offeruntur.

Sed enim unde Caino ad animum accidit, ut Deo sacrificium offerendum esse statueret? Num ex conscientie notitia quadam, ut Chrysostomus ait? Et unde tandem Cainus idem intellexit, Deum munera sua non respicere? Nimirum ex eo, quod in ejus hostias ignis e cælo non delaberetur, quemadmodum in Abeli sacrificiis fieri consueverat. Nam ejus hostias ignis superne delatus absumebat, quo ipso declarabatur, Deum eas acceptas & gratas habere. Solet illud etiam hoc loco queri, quamobrem initio de cælo delapsus ignis oblatas hostias Deo depascebatur, quum id modo non fiat? Num victimis animalium Deus oblectabatur? Nequaquam, sed uti Cyrillus inquit, ignis ille typus & imago sancti Spiritus erat, qui descendit inadspectabiliter, & spirituales victimas nostras acceptat: quemadmodum in ipsum quoque Christum in Jordane descendebat, non quod ille spiritus egeret, sed uti nos disceremus spiritum in quemvis hominem, qui baptizatur, inadspectabiliter descendere, ac eum sanctificare.

Cæterum nequaquam tibi nunc abjicienda est fides, propterea quod talia prodigia modo nulla videas. Quamvis enim spectacula quædam sensilia tunc oculis exhibebantur eorum causa, qui paulo rudiores animis erant, ut Chrysost. verbis utar, nec incorpoream naturam cogitatione complecti

1. Cor. 14. 22.

poterant: non tamen idcirco necesse est nobis offerri spectanda consimilia, quum illorum omnium loco fides nobis sufficiat. Nam prodigia, ut ille ait, infidelibus serviunt, non fidem habentibus. Nec ignores, dilecte fili gravius Cainum deliquisse, quam Adamum: id quod ex utriusque potest intelligi execratione, cui divinitus subiecti sunt. Nam de Adamo dicitur, Execratione infelix erit humus propter ea, quæ designasti: at vero quia Caini delictum erat exitiale, propterea Cainus ipsemet execrationem commeruit. Eandem ob causam nec celeriter moritur, quo nimirum & alios exemplo suo commonefaceret ac erudiret.

DE CAINO.

Gen. 4. 14.

Georgii Chronographi mendacium.

Fide Notat.

Edit. Paris. pag. 119.

Quæ nota Caino addita.

Cyrilli γλαφυρά.

Josephus.

Athanasius.

QUISQUIS me reperit, occidet. inquit de semetipso Cainus, & quidem ad membrorum suorum luxationem respiciens. Verum Deus e diverso: Ne tibi formidaveris, ait. Nam qui te necaverit, septupli vindictam sustinebit hoc est, septem pœnis seipsum obnoxium faciet. In hunc modum hæc perscripta legimus. Georgius autem memoriam prodit, Cainum miserabili morte per ignorationem fuisse peremptum, * uti quem Lamechus ab oculis destitutus occiderit: quod sane fidem mereri nequit. Nam quis obsecro scire potest, num Cainus adhuc Lamechi temporibus superstes fuerit? Certi nihil statui de hoc potest, quum annos posteriorum Caini Moses ita memoriam non prodiderit, ut oriundorum a Setho: ne dicam, Deum Caino quandam apposuisse notam, ne a quoquam necaretur. Per hanc vero notam vel ipsa Dei de Caino sententia debet intelligi, vel membrorum ejus trepidatio. Quoniam igitur patet dici potest, quod interemptus fuerit? Jam si quæras, quamobrem Moses Caini posteriorum annos non recensuerit: magnus ille tibi Cyrillus in Glaphyris sive varietatibus suis respondebit. Non hoc factum est, inquit, ex ignoratione quadam Dei, sed quia peccatorum annos, totamque adeo vitam libro viventium contineri nolit. Idem Cyrillus refert, Cainum & Abelum fuisse figuram primigenii populi Judaici, & Christi Christo-que fidentium. Quemadmodum enim Cainus invidia flagrans, profuso fratris sanguine non solum a Dei conspectu profugit, verum etiam in ejusmodi execrationem incidit, ut vagabundus in terris gerneret atque tremere: sic etiam Judaica natio propter invidiam, qua flagavit, & profusum ipsius Christi sanguinem, e Dei conspectu excessit, jamque adeo tremens & gemens obvagatur. Hoc modo notam Caino Deus apposuit, ne ab aliquo perimeretur, id quod futurum existimarat. Etenim ipse dixerat: Accidet, ut qui me cumque repererit, occidat.

Josephus tradit, Cainum obsecrasset Deum, ne in obvagatione sua forte in belluas incideret: eoque pacto periisse hominem refert. Quod si etiam scire desideras, unde Cainus modum occidendi fratris acceperit, qui neminem sciret adhuc a quoquam interfectum: licet hoc de magno illo Athanasio cognoscas, qui diabolus ait Caino per quietem necandi fratris rationem ostendisse. Invidia quidem certe, ceu diximus, in Caini corde quodam quasi domicilio constituto, Abeli cædem peperit. Nam ejusmodi adfectionibus mortalium animi facti sunt obnoxii, posteaquam e statu perturbationum experte, ipsaque adeo perfectione exciderunt. Nihilominus animi quidam adfectiones hæc superant, quum e diverso alii nolentes iis semet opponere, quibuslibet occasionibus,

ἀλλ' ἡμῖν αἰδνητὶ ὀφείων ἐκ ἐστὶν χρεία λοιπὸν ἀντὶ πάντων ἀρχέσης τὴν πίστεως. τὰ δὲ σημεῖα, φησὶ, τοῖς ἀπίστοις, ἃ μὴ αὐτοῖς αὐτοὶ πιστεύουσι. καὶ ὁ μὲν Κάιν, ἀγαπήτε, μείζον ἡμαρτεν ἢ ὁ Ἀδάμ. καὶ δῦλον ἐκ τῆς γεγονύσας πρὸς αὐτὰς κατάρως τὰ Θεῶ. ἐπὶ μὲν δὲ τῷ Ἀδάμ ἐπικατάρως ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου. ἐπὶ δὲ τῷ Κάιν, ὁλεθεῖς ὄντος τῷ πλημμελήματος, αὐτὸς ὁ Κάιν τὴν κατάρω ἐδέξατο. καὶ τὰτε χάριν ἐδέξατο χεῖρας ἐπάγεται τὰν ὁ θάνατος, ἵνα καὶ τοῖς λοιποῖς διδάσκαλος γένηται.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΙΝ.

ΠΑΣ ὁ δέρισκων με, ὑπακτενέμε τὰτο δὲ ἔλεγεν εἰς αὐτὴν ἀφορῶν τὴν πάρεσιν τῶν μελῶν. ἀλλὰ μὴ δέδιδι, ἔφη ὁ Κύριος. Ὁ δὲ ὑπακτενάς σε, ἐπὶ τὰ ἐκδικήματα παραλύσει. τὰ τέσιν, ἐπὶ τὴν τιμωρίαν αὐτὸν ὑπὸ δυνον καταστήσει. καὶ μὲν τῶν ἄνω. ὁ δὲ Γεώργιος οἰκτρῶ θανάτῳ τελευτήσας τὸν Κάιν φησὶν. Ὁ δὲ ἱερὸς Μεθόδιος Πατέρων φησὶν, ὅτι ὁ Λάμειχ φονδύσας τὸν Κάιν κατ' ἀγνοίαν τυφλὸς ἦν. θανάτῳ παρέδωκεν. ὅπερ ἀπὸ θανάτου. τίς δὲ εἶδεν ὅπερ ὁ Κάιν διετέλει ζῶν καὶ τὴν χρόνους τὰ Λάμειχ; ἀδύλον τὰ πρὸς τὸν Κάιν ἐκ ἀναγράφει Μωσῆς ὡς περὶ τῶν ἄλλων τῶν Σηθ. ἀλλὰ τὴν καὶ σημεῖον τῷ Θεῷ ὄντος τῷ Κάιν τὴν μὴ ἀναιρεθῆναι. σημεῖον δὲ ροντῶν, ἢ τὸν ὅρον αὐτὸν τῷ Θεῷ, ἢ τὸν τῶν μελῶν αὐτοῦ κλόνον. πῶς ἀννέρεθι λοιπὸν;

Εἰ δὲ ζητεῖς πῶς τὰ ἐπὶ τῷ Κάιν ἐκ ἀναγράφει Μωσῆς, ὁ μέγας Κύριλλος ἐν τοῖς γλαφυροῖς αὐτὰ διδάξει σε λέγων, ὅτι κατ' ἀγνοίαν τὸ Θεῷ, ἀλλ' ὅτι τῷ ἀμαρτωλῶν τὰ ἐπὶ καὶ ἀπλῶς, καὶ τὴν ζωὴν αὐτῶν ἐν βίβλῳ ζώντων γεγραμμένῳ ἔχειν ἐδέχεται. κατὰ δὲ τῆς ἀληθείας πατεῖ τύπος τῷ ὁ Κάιν καὶ ὁ Ἀβελ τῷ πρωτότοκου λαοῦ τῷ Χριστῷ καὶ τῷ εἰς αὐτὸν πιστευόντων. ὡς περὶ ὁ Κάιν ἔφαθον καὶ τὸ τῷ ἀδελφοῦ αἷμα ὅξεν ἀπὸ προσώπου Θεοῦ, καὶ μὴ καὶ κατὰ τὴν σέβαν καὶ τρέμει ἐπὶ τῆς γῆς περιπατῶν. οὕτως ἄρα καὶ ὁ Ἰουδαϊκὸς λαὸς ἔφαθον καὶ τὸ τῷ Χριστῷ αἷμα ὅξεν ἀπὸ προσώπου Θεοῦ, καὶ περιπατεῖ σέβαν καὶ τρέμει. σημεῖον οὖν δέδωκε τῷ Κάιν ὁ Θεός, ὥς μὴ φονδύθῃ παρά τινος, ὡς ἐκεῖνος ὑπώπτετο. καὶ εἶσαι γὰρ φησὶ, πᾶς ὁ δέρισκων με, ὑπακτενέμε με.

Ὁ δὲ Ἰωάννης φησὶν, ὅτι τὸν Θεὸν ὁ Κάιν ἐκέτο, μήποτε * θνήσκον ἀλαμῆρος περιπέσει. * θνήσκον καὶ τὸν ἔσπον ὑπόλλυται. εἰ δὲ ζητεῖς πᾶθεν ἔγνωκε τὸν ἔσπον ὁ Κάιν, δι' ἐκ τῆς ζωῆς ταύτης ὑπεξαγάγῃ τὸν Ἀβελ, ἐπεὶ περ ἐκ οἶδεν ἑτέρον τινα παρά τινος ἀναιρούμενον, ὁ μέγας Ἀθανάσιος διδάξει σε λέγων, ὅτι κατ' ὅσον ὑπέδειξεν ὁ δαίβολος αὐτῷ τὸν ἔσπον τῆς ἀναιρέσεως. φθόνος μὲν οὖν, ὡς εἴρηται, τῇ τῷ Κάιν ἐγκαθιδρύσας ψυχῇ, τὸν τῷ Ἀβελ φόνον ἀπέτεκεν. τοιοῦτοι γὰρ πάθειν αἱ τῶν ἀνθρώπων ψυχαὶ γέγονασιν κατὰ τὴν τῆς ἀπαθείας ἐκείνῃ καὶ τελειότητις ἐκπῶσιν. ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν τῶν ψυχῶν κρείττους δέρισκονται τῶν τοιούτων παθῶν. ἐνταῦθα

δὲ πάλιν ἀντιβαίνειν μὴ θέλουσαι, καὶ ταῖς τοῦ
χοῦσαις ἀφορμαῖς καταβέβλῃται. καὶ καθάπερ
ἐπὶ τῶν σωμάτων ἐστὶν ἰδεῖν. * ἀλλὰ καὶ θαλπῇ
βραχὺ, καὶ ψυχθῇ, καὶ ἀγρυπνήσῃ, καὶ κοιμη-
θῇ πλέον τῷ δέοντος, ὡς εἰς νοσεῖ. οὕτω καὶ ἐπὶ τῇ
ψυχῇ αὐτῶν θεωρεῖσθαι σε ἄξιον.

Μετὰ δὲ ταῦτα παραμυθούμενος τὸν Ἀδὰμ ὁ Θεός,
τῇ ὑπὸ τῆς παραδείσου τῆς ἀδημοουμένης ἐκπτώσει, καὶ
τῇ τῷ Ἀβελ θανάτῳ, ἔδωκεν αὐτῷ τὸν ἐνάρετον Σήθ.
κατὰ γὰρ τὸ καὶ ἡ Εὐὰ ἔλεγεν. Ὁ Θεὸς ἀνέστη μοι ὁ
Θεὸς ἀντίμα ἐπὶ τῷ Ἀβελ ὃν ἀπέκτεινε
Καὶν.

ΠΕΡΙ ΚΑΙΑΝΙΤΩΝ ΑΙΡΕΣΕΩΣ.

ΓΙΝΩΣΚΕ δὲ ὅτι πρὸς ταῖς ἄλλαις αἵρεσεσι
καὶ τῷ λεγομένῳ τῷ Καϊανιτῷ αἵρεσιν ὁ μέ-
γας Επιφάνιος ἐγράψεν. οὗτοι μὲν οὖν Καὶν ἐτίμων
ὡς διὰ μὲν τινά. ἔλεγον δὲ ὅτι τὸ καλὸν καὶ τὸ κα-
κὸν μὴ κατὰ γνώμην εἶναι ἀνθρώποις, ἀλλὰ κατὰ
φύσιν. τιμῶσι δὲ καὶ τὸν Ἰούδαν. ὅτι τῷ τῷ
τὸν Κύριον, ἔργον καλὸν, ἤγουν τῷ ἡμῶν σωτηρίαν
εἰργάσατο. καὶ βιβλίον δὲ παρ' αὐτοῖς Ἀναβατιανὸν
λεγομένον, περιέχον αἰετὶν ὁ Παῦλος κατ' ὃν ἀνέ-
βη καιρὸν εἰς τρίτον οὐρανόν. βιβλίον δὲ τὸ τοῖσιν
ἐστὶ παρ' αὐτοῖς, ὅτι οὐ προσέχον τῷ μεγάλῳ Παῦ-
λῳ, ῥήματα μὲν ἀκῆσαι λέγοντι κατ' ἐκείνῳ καιρῷ.
μὴ ὀφείναι δὲ ταῦτα γλώσσας ἀνθρώπων λαλῆσαι.
ὅτι δὲ τὰ ῥήματα ἐκείνα ἔπε ἐλαλήθησαν, ἔπε τινὶ
μέχρι τῆς νῦν ἐγνωθήσαν, καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος
ἐν τῷ περὶ θεολογίας λόγῳ αὐτῷ δεικνύσιν ὅπως εἴ-
πων. εἰ μὲν οὖν ἐκφορα γέγονεν αὐτῷ Παύλῳ παρέ-
χεν ὁ τρίτος ἑρμῆς, καὶ ἡ μέχρι ἐκείνου πρόδος, τὰ
χαρὰν περὶ Θεοῦ πλέον ἐγνωμέν. ἀλλὰ καὶ ὁ χρυσορῆ-
μων Ἰωάννης ἐν τῷ εἰς τὴν ἑξάμηνον αὐτῷ ὁμιλίαις ἔπω-
φισίν. εἰ ὁ μέγας Παῦλος ὁ τῷ ἀρρήτων ἐκείνων ῥη-
μάτων ἀκούσαι καταξιώθεις, ὃν μέχρι τῆς σήμερον
εἰδὲς ἄλλος ἤκουσε, γράφων ἔλεγεν. ὑπαπαύξω με
τὸ σῶμα καὶ δουλαγωγῶ. τί ἂν ἐποιμῶ ἡμεῖς; καὶ
περὶ τῶν ὅπως.

Ὁ δὲ Ἀδὰμ μετὰ τὸ ἐκβληθῆναι τῷ παραδεί-
σῳ (τῷ καὶ ταῦτα γὰρ ἀρχεται ἡ χρονογραφία) ζή-
σας ἐννακόςια ἐπὶ πρὸς τοῖς τετράκοντα, τελευ-
τῇ ἐν Ἰουδαίᾳ, κακεὶ τέθνηται καὶ πᾶς, ἄκκε. ὁ
μέγας Επιφάνιος ἐν τοῖς παναρείοις, ὡσαύτως
καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῇ εἰς τὸν προφήτην
Ἡσαΐαν ἐρμηνείᾳ λέγει, ἀγραφον παράδοσιν πε-
ρισσώεσθαι τῇ ἐκκλησίᾳ περὶ τοῦ Ἀδὰμ, ὡς δι-
δύς μετὰ τὸ ἐκβληθῆναι τῷ παραδείσῳ εἰς τὴν
Ἰουδαίαν ἐλθεῖν, χάριν παρηγορίας ὃν ἀπώλε-
σεν. αὐτὴ καὶ γὰρ γῆ πῶς καλεῖται. ἐκεῖσε λοι-
πὸν ἐνδρατεῖται, ἐκεῖσε καὶ τέθνηται. θεάμα
οὖν ἐδόκει τοῖς ὁρῶσιν ἡ ἐκείνου κεφαλὴ τῆς σαρ-
κὸς δερρύνειν. ὅτι καὶ πρῶτον ἐκείνον Ἰουδαία
νεκρὸν εἰδέξατο. ἐν τόπῳ λοιπὸν τινὶ καταθέμε-
νοι τὸ τοιοῦτον κρανίον, τόπον κρανίου τὸν τόπον
ἐκείνον ἀνόμασαν. ἐκεῖσε οὖν ταυροῦται ὁ Κύριος,
ἵνα δὲ ζύλου ζωῶσιν τὸν δὲ ζύλου χόντα τῷ νέ-

etiam levissimis, quasi prostrati succumbant:
cujusmodi quiddam in ipsis etiam corporibus
est videre. (Nam quædam eorum optime
prorsus adfecta sunt, nec a rebus extrinsecus
accidentibus ullo modo læduntur: quum alia
tantopere debilitati ac morbis obnoxia sint
ex constitutione quadam naturali, ut causis
extrinsecus accidentibus resistere vel tantil-
lum nequeant.) Nimirum si paulo plus æ-
quo vel incallescant, vel frigeant, vel vige-
lent, vel dormiant, continuo morbus subse-
quitur. Idē in animis etiā usuvenire cogitabis.

Secundum hæc ut Adamum Deus consolaretur,
qui tum propter amissionem paradisi, Edit. Paris.
tum Abeli cædem, magnopere affligeretur, pag. 120.
præstantem ei virtute filium Sethum dedit,
quamobrem his Eva verbis est usa: Deus
mihi sobolem alteram in locum Abeli a Cai- Gen. 4. 25.
no præempti reposuit.

DE CAIANITARUM SECTA.

SCIRE debes, magnum illum Epipha- Epiphanius.
nium inter cæteras, Caianitarum quo-
que sectam commemorare. Colebant illi
Cainum, seu quamdam potestatem, aje-
bantque bonum & malum in hominibus a
voluntate non pendere ac proficisci, sed a
natura. Iidem & Judam honore prosequun-
tur, ut qui servatorem prodendo præclari
operis, nostræ nimirum salutis, auctor ex-
stiterit. Circumfertur apud eosdem liber,
quem Anabatianum (ab adscensu) vocant. Anabatianus
Continetur hoc ea, quæ Paulus id tempo-
ris conspexerit, quo in cælum tertium ad-
scendit. Retinent hunc illi librum, non a-
nimadvertentes, Paulum profiteri, se tum
verba quædam audisse, quæ linguis huma-
nis efferri sit nefas. Atque illa certe verba
nec prolata fuisse umquam, nec a mortalium
quoquam cognita, Gregorius etiam Theo-
logus in oratione, quæ est de recta differen-
di de Deo ratione, verbis hisce demonstrat:
Quod si Paulo licuisset effari ea, quorum
ipsi cognitionem cælum tertium, & usque
ad illud progressio suppeditavit: fortasse
de Deo nobis aliquid amplius constaret.
Consimiliter Joannes ille Chrysostomus in Jo. Chrysostomus.
orationibus illis, quibus opera sex dierum
enarravit, his verbis utitur: Si magnus ille
Paulus, quem eo dignatus est honore Deus,
ut audiret ineffabilia verba, nulli ad hunc
usque diem alii mortalium audita, dicere
non dubitavit, se corpus suum contunde-
re ac subigere: quid nos tandem de nobis
dicere par est? Ac de his quidem hæc-
tenus.

Adamus autem ejectus e paradiso, (hinc
enim temporum annotatio inchoatur) cum
annos nongentos ac 30. vivendo expleisset:
in Judæa mortuus est, ibidemque sepultus.
Unde id constat, audi. Epiphanius in Pana-
riis, & Basilus in Etsiæ vatis enarratione
tradunt, traditionem quamdam non scrip-
tam in ecclesia retineri, Adamum de para-
diso ejectum mox in Judæam pervenisse, quo
damni facti solatium aliquod haberet. Nam
ejus terræ solum pingue sacris in litteris ap-
pellatur, in qua deinceps quum vixisset, ibi-
dem quoque sepultus fuit. Et videbatur ejus
caput, ubi jam carnes defluxissent, mirum
quoddam intuitibus esse spectaculum, præ-
fertim quum Judæa primum omnium cada-
ver ipsius excepisset. Itaque loco quodam
hac ipsius calvaria condita, locum ipsum
calvarie locum dixere: quo loco deinceps quis
in crucem Dominus agitur, ut in ligno eum
restitueret vitæ, qui per lignum mortalita-
ti factus fuerat obnoxius. Quæ de causa
M iij

ωνης με γυναῖκες Λάμεχ, ἐναντίσασθαι με τὰς λό-
γους. ὅτι ἀνδρα ἀπέκτεινα εἰς τραῦμα ἐμοί, καὶ νεα-
νίσκον εἰς μάλωπα ἐμοί. ὅτι ἐπτάκις ἐκδεδίχεται ἐν
Καῖν, ἐκ δὲ Λάμεχ ἐβδομηκοντάκις ἐπτά. καὶ ζητῶσιν
ἐνταῦθα, ὅτι ἐκ μὲν Καῖν ἐπτάκις ἐκδεδίχεται, καὶ
ταῦτα τὸν οἰκεῖον ἀδελφὸν ἔργον φόνου ποιήσαντος· ἐκ
δὲ Λάμεχ ἐβδομηκοντάκις ἐπτά; καὶ λέγομεν, ὅτι ὁ
μὲν Καῖν ἄνω ἔγνω ὁποῖόν ἐστιν ὁ φόνος κακόν· ἄνω
εἶδε φονέα τιμωρούμενον· ἄνω εἶδε τὸν Θεὸν ἐπ' αὐ-
τῷ ἀναγκαιῶτα· ἐφ' ᾧ καὶ τιμωρίας ἔ ποσού-
τον βαρείας μετέθηκεν. ὁ δὲ Λάμεχ βαρύνεται τῇ
κολάσει, ὅτι φονὸς ὡς μετὰ τὸν νόμον καὶ τὸ κα-
τάκριμα, ὅτι τὸ Καῖν ἑαυτὸν ἐκ ἐσωφρονίσαν ὑπο-
δείγματι. ὅθεν καὶ βαρυτέραν ἐκείνου τιμὴν κόλασιν
δέχεται· ἀλλ' ὁ μὲν Καῖν ἐπὶ τῷ φόνῳ συγγνώμης ἐκ
ἔτυχεν, ὅτι καὶ παρὰ Θεοῦ ἐλεγχόμενος, κρύ-
πτειν ἑαυτοῦ τὸ ἁμάρτημα. ὁ δὲ Λάμεχ τῆς μισαι-
φονίας ἀπαλλάσσεται, ὅτι καὶ ἑαυτοῦ ψῆφον καὶ μό-
ρος ἐξέλινε, ὅτι μείζονος ἑαυτὸν εἰδείξε κολάσεως
ἀξίον, ἕως εἰπὼν· ἐκ δὲ Λάμεχ ἐβδομηκοντάκις
ἐπτά.

Εἰ δὲ κακεῖνο πολυπραγμονεῖς ἀγαπητὲ, ὅπερ
παρὰ Καῖν εἶπεν ὁ Θεός· ὅτι πᾶς ὁ ἀποκτείνας Καῖν,
ἐπτά ἐκδικούμενα παραλύσει. ὁ χρυσορρήμων Ιωάννης
ἐν τῷ κατ' Ἰουδαίων ἑκτῷ λόγῳ διδάξει σε κατὰ ῥῆμα
διεξιῶν ἔτσι· μὴ φοβοῦ φησί, βίωσθαι βίον μακρόν·
καὶ ἀνέλθῃ τις, πολλαῖς ἔσαι τιμωρίας ὑπὸ Θεοῦ.
ὁ δὲ ἐπτά ἀριθμὸς παρὰ τῇ γραφῇ ἀδιορίστῃ πλήθους
ἐστὶ σημαντικὸς ὁ ἀνελών σε, φησί, ὅτι ἐπικειμένων
σοι ἀπαλλάξει κολάσεων, αὐτὸς ἐφ' ἑαυτὸν ἐπισπάσε-
ται ἡ τιμωρίαν. καὶ δοκεῖ μὲν εἶναι βαρὺ τὸ λεγόμε-
νον, πολλῆς δὲ ὅμως κηδεμονίας ἐστὶ. καὶ ὁ τῆς μετὰ
ταῦτα σωφρονίσαι βολόμενος, τοῖσιν ἐπενόησε κολά-
σεως τρόπον ὃς ἀπαλλάξει κακεῖνον τῇ τιμωρίας ἡδυνά-
το. εἰ μὲν γὰρ οὐδέως αὐτὸν ἀνείλεν, ἀπῆλθεν ἂν ἔχων
τὸ ἁμάρτημα, ὅτι τοῖς μὲν ταῦτα ἐκ ἂν ἐγένετο γνώριμος.
νυνὶ ἀφεθείς πολὺν χρόνον ζῆσαι ἐν ἐκείνῳ τῷ τρόμῳ,
διδάσκαλος τοῖς ἀπαντῶσι καθίστατο πᾶσι διὰ τῆς
ὁφείας.

Ἀλλὰ τί δὴ ποτὲ τὸ ἁμάρτημα ὁμολογήσας, καὶ εἰπὼν
μείζονα συγγνώμης ἡμαρτηκέναι, ἐκ ἂν ἔχουσαν ὁποῖ-
αδαὶ τὸ ἁμάρτημα; καίτοι γε ὁ προφήτης φησί. λέγε
σὺ τὰς ἀνομίας σου πρῶτος, ἵνα δικαιωθῇς. ἀλλὰ διὰ
τὸ κατεκρίθη, ὅτι ἐκ εἶπεν ὡς ὁ προφήτης ἐκέλευσε. τὸ
δὲ ζητούμενον τὸ ἐστίν, ἔ τὸ εἰπεῖν ἀπλῶς, ἀλλὰ τὸ
πρῶτος εἰπεῖν, τὸ μὴ ἀναμεῖναι τὸν ἐλέγχοντα. ἔτος δὲ
ἐκ εἶπε πρῶτος. ἀλλ' ἐνέμενεν ἐλεγχθῆναι παρὰ τὸ
Θεοῦ, καὶ ἔτι εἶπε τὴν ἁμαρτίαν. ὅπερ ἐκ ἐστὶν ἐξομολό-
γησις. τὸ δὲ πρῶτος εἰπεῖν, ἐκεῖνο πάντως καὶ δικαιοῦ.
καὶ τὰ μὲν τὰ Χρυσόστομου ποιεῖται. μετὰ δὲ τὸν
Εὐαγγ. ὁ Μαθουσαλά, μετὰ δὲ τὸν ὁ Λάμεχ. ἐκ δὲ
τῆς ὁ Νῶε, ἕως γενεᾶς τρεῖς υἱούς, Σὴμ, Χαμ,
Ιάφεθ.

Καὶ ἐγένετο ὡς καὶ ἤρξαντο οἱ ἄνθρωποι πολ-
λοὶ γενέσθαι ἐπὶ τῆς γῆς, θυγατέρες ἐγεννήθη-
σαν αὐτοῖς. ἰδόντες δὲ οἱ υἱοὶ τὰ Θεοῦ τὰς θυγα-
τέρας τῶν ἀνθρώπων ὅτι καλαὶ εἰσιν, ἔλαβον
ἑαυτοῖς γυναῖκας ἀπὸ πασῶν ὧν ἐξελέξαντο. καὶ
εἶπε Κύριος ὁ Θεός· Οὐ μὴ καταμείνῃ τὸ πνεῦ-
μά μου ἐν τοῖς ἀνθρώποις ταῖς, διὰ τὸ εἶναι αὐ-

uxores Lamechi, & quæ dicam attendite. Occidi hominem cum vulnere meo, juve-
nem non sine plagis meis. In Caino septupli
pœna fuit, in Lamecho septuagēcupli se-
ptupli erit. Quæri solet hoc loco, quamob-
rem in Caino quidem septupli pœna statua-
tum, quum is proprium fratrem occiderit. in Lamecho autem, septuagēcupli septupli?
Respondemus, Cainum necdum scivisse, cuiusmodi malum cædes foret; necdum
quemquam homicidam punitum novisse; necdum indignationem Dei compertam ha-
buisse: quamobrem pœna non usque adeo
gravi fuisse adfectum. Lamechi vero suppli-
cium eo fuisse gravius, quod homicidium
post legem latam, & condemnationem pro-
mulgatam commisset, nec Caini exemplo
monitus frugi factus fuisset. Idcirco gravius
punitur. Rursum Cainus veniam cædis non
est consequutus, idque propterea, quod
Deo ipsum redarguente, delictum occulta-
re conatus fuerit. At eodem a piaculo La-
mechus absolvitur, quod ipsemet suo se cal-
culo damnaverit, seque majori supplicio di-
gnum verbis hisce pronuntiaverit: In Cai-
no septupli pœna fuit, in Lamecho septua-
gēcupli septupli erit.

Caini cum La-
mecho compa-
ratio.

Quod si, dilecte fili, curiose tibi libet
etiam de hoc inquirere, quod ad Cainum a
Deo profertur, Quicumque Cainum neca-
verit, septupli vindictam sustinebit: li-
cet ex Joannis Chrysostomi oratione in Ju-
dæos septima discas, ubi hæc verba ip-
sius exstant: Dicere voluit Deus, Ne me-
tuas tibi, Caine, vitam longævam exi-
ges. Quod si quis te necaverit, multarum
pœnarum se reum faciet. Septenarius enim
numerus sacris in litteris indefinitæ multi-
tudinis significationem habere solet. Qui
ergo te interfecerit, iisque pœnis exem-
erit, quæ te nunc premunt: is supplicium in
semetipsum transferet. Quod quidem di-
ctum perquam esse grave videtur, verum a
providentia singulari proficiscitur. Quum
enim Deus posteriores efficere frugi vel-
let, huiusmodi pœnæ modum reperit, qui
& ipsum liberare supplicio posset. Nam si
mox eum sustulisset, suo cum delicto per-
jisset, nec posteris innotuisset. Nunc quum
facta fuerit ei potestas in illa trepidatione
diu vivendi, vel ipso intuitu sibi occurren-
tes erudiebat.

Cur non mox
Cainus puni-
tus fuerit.
Chrysostomus.

Edit. Paris.
pag. 123.

Enimvero qui factum est, ut quum deli-
ctum suum fassus ipse verbis his esset, Ma-
ior est mea culpa, quam ut remittatur: pec-
catum abluere nequiverit? Atqui vates ait:
Iniquitates tuas Domino prior exponito,
ut justificeris. Nimirum propterea damna-
tus est, quod sic delictum suum fassus non
fuerit, quemadmodum vates præcipit.
Hoc enim requiritur, non ut simpliciter
profiteare: sed ut prior hoc facias, nec
coarguentem expectes. At vero Cainus
prior non exposuit, sed tantisper expecta-
vit, donec a Deo coargueretur: quo facto
delictum suum exposuit, id quod esse con-
fessio nequit. Nam priorem esse in faten-
do, id vero justificat. Huiusmodi Chryso-
stomus verbis his indicavit. Cæterum Ma-
thufalam Lamechus, a quo Noa procreatus
fuit, cui tres fuere filii: Semus, Chamus, Ja-
phetus.

Gen. 4. 13.

Qualis Caini
confessio fue-
rit.

Chrysostomus.

Accidit autem, ut jam hominum multi-
tudo per orbem crescere inciperet: quibus
quum filia nascerentur, filii Dei animad-
verso filias hominum venustas esse, de om-
ni numero eligebant, quas uxores ducerent.
Tum Dominus dixit: Non permanebit spi-
ritus meus in hisce mortalibus, quum caro

Josephus de di-
ludio.

De causis di-
ludii.
Edit. Paris.
pag. 124.

Gigantes.

* Petrus 2. 5.

Ephraemi, pri-
mici patris, locus

Ex libro Cy-
rilli contra Ju-
lianum Imp.

Gen. 6. 3.

Rom. 8. 9.

Impietas pro
lascivia.

Psalms 34. 51.

sint. Itaque reliquos eis faciam annos cxx. Erant ea tempestate in terris Gigantes, qua quidem & diluvium Deus iminuit, cujus nota est admodum causa. Quid præter alios Josephus tradiderit, audi. Septem ætatibus in eo statu persistere mortales, ut Deum pro rerum Domino agnoscerent, solamque virtutem in omnibus respicerent. Ab eo deinceps tempore mutati sunt in pejor. Nam complures ex Dei filiis cum mulieribus consuescentes, liberos ex iis contumaces. & omnis honesti contemptores, propter potentiae fiduciam, progenuere. Quapropter visum est Deo, cum iis universam nationem mortalium excindere, genusque purum ab omni flagitio facere: relictis ipsis etiam annis vitæ longævæ, quam prius degebant. Con- similiter & eximius ille Cyrillus disse- rit. Filii Dei, ait, hoc est, a Setho prognati, (nam illum virtutis causa sui Deum appel- lavere) animadverso filias hominum, id est, ortas ex posteritate Caini, forma venustas esse: matrimonio sibi eas junxerunt, nati- que sunt ex eis Gigantes homines informes, omnesque pravitatem referentes, indente turpem eis hanc speciem Deo, propter ne- fandam & execrabilem generis utriusque commistionem. Easdem ob causas diluvio sunt extincti. Significavit idem magnus etiam Petrus, in epistolarum suarum catho- licarum altera verbis hisce differens: Im- piorum generi diluvium invexit. Cur heic vocat impios, qui unum Deum religiose colendo venerabantur? Quia tantopere in libidinem exarserunt, ut viginti viri una cum fœmina consuescerent. Hoc enim pa- tro Dei quoque filii, nimirum a Setho pro- gnati, ad concubitus vagos invitati sunt: qui quidem virtutis etiam nomine Dei sunt appellati filii, quemadmodum Israelus vo- catur filius primogenitus. Tradit hæc di- vinus ille vir Ephraemus. Et Chrysostomus adfirmat, alia nulla de causa, quam ob hanc utriusque generis commistionem, cæli me- tus reclusos fuisse. Itidem non impietatis Deum negantis, vel alia quapiam causa diluvium fuisse investum, extra solam hanc voluptariæ vitæ libidinem, & commistio- nem execrandam, quo nomine Gigantes impios suminus ille Petrus appellavit: præ- clarissimus ille Cyrillus in scripto adversus Julianum libro perspicue verbis hisce de- monstrat: Homines ab Adamo ad Noam usque prognati, Deum unum & verum co- luere. Post exstructionem vero turris il- lius, linguarumque divisionem, cœpe- runt etiam opinionibus de Deo dissidere mortales. Nam in omnes dispersi partes, Deum quoque multitudinis errorem imbu- erunt.

Denique propter utriusque partis luxu- riam diluvium illud orbem universum inva- disse Deus ipse denotat, quum ait: Non per- manebit spiritus meus in hisce mortalibus, quum caro sint: hoc est, pro adfectionum & carnis libidine vivant. Sic enim & Pau- lus homines temperanter viventes, carnis expertes in his verbis vocat: Vos in carne non estis. Nimirum litteræ sacræ carnem & impios appellare consueverunt eos, quorum vita luxuriæ dedita est. Nam impietas non deastrorum modo cultus est, sed significat etiam lasciviæ luxuriæque vitam obnoxiam. Patet hoc ex beati viri Davidis hac oratio- ne: Dixi apud me, improbitatem meam adversus me ipsum Domino fatebor: & tu mei cordis impietatem mihi condonasti. Quo- te, num fidem quamdam extraneam Da- vides sectabatur? num Deum abjuraverat?

A τὰς σάρκας. ἔσον. ὃ αἱ ἡμέραι αὐτῶν ἑκατὸν εἰκοσι ἔτη. Οἱ δὲ Γίγαντες ἦσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἐν ταῖς ἡμέραις ἐ- κείναις. τῶν καὶ αὐτὰ καὶ τὸν κατακλυσμὸν ἐπάγει ὁ Θεός. ἡ δὲ αἰτία καὶ πάνυ σαφής. καὶ ἄνευ τοῦ τῶν ἄλλων αὐτῶν τῶ Ιωσήφ λέγοντος. ἑπτὰ γενεαῖς οἱ ἄνθρωποι διέμεναν Θεὸν ἠγούμενοι δεσποτῶν, καὶ πάντα πρὸς ἀρετὴν βλέποντες. μετὰ δὲ ταῦτα μεταβάλλονται πρὸς τὸ χεῖρον. πολλοὶ γὰρ Ἀγγελοὶ Θεοῦ γυ- ναιξὶ συμμιγνέτες, ὑβριστὰς ἐγέννησαν παῖδας, καὶ πάντες ὑπερόπτας καλοῦ, ὅθεν τὴν ἐπὶ τῇ δυνα- μει πεποίθησιν. ὅθεν ὁ Θεὸς, καὶ πᾶν ὅσον αὐτῶν ἀνθρώπων ὁμοιωθεῖται σὺν αὐτοῖς, καὶ ποιῆσαι γένος ἕτερον πονηρίας κατὰ τὸν, ἐπιτεμνό- μενος καὶ αὐτὰ τὰ ἔτη ἅπτερ πρῶτον ἔζων. ἀλλὰ καὶ ὁ μέγας Κύριλλος λέγει, ὅτι ἰδόντες οἱ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ, τῶν ἐκείνων οἱ ἀπο τοῦ Σηθ καταγόμενοι. (ἐκείνων ὅν ὁ Θεὸς τὴν ἀρετὴν αὐτῶν Θεὸν ἔλεγον) τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων, ἠγούσας τὰς ἀπὸ τοῦ Καὶν, ὅτι καλὰ τῶν εἶδει εἰσιν, ἔλαβον αὐ- τὰς εἰς γυναῖκας. ὅθεν καὶ ἐγέννησαν οἱ Γίγαντες ἄνδρες δυσειδεῖς, καὶ πᾶν εἶτι κἀκὶς οὗτοι, τῶ Θεοῦ παραχαράξαντες αὐτὰς ὅθεν τὴν μυστῶν αὐτῶν μίξιν. ὅθεν καὶ κατακλύζει αὐτοὺς, κατὰ τὸν ὁ κορυφαῖος ἐνέφηνε Πέτρος ἐν τῇ καθολικῇ αὐτῇ δο- τέρᾳ ἐπιστολῇ ἔπος εἰπὼν. κατακλυσμὸν κόσμου ἀ- σέβων ἐπάξας. ὅθεν τὸς ἑνα Θεὸν προσκυνοῦν- τας ἀσεβεῖς ἐκάλει; διότι τοσάτον ἐξεμάνησαν εἰς συνοσίαν, ὡς ἐπὶ εἰκοσι ἀνδράσι τὴν γυναῖκα πε- ριφέρειν. ἐκ τῆς ὅθεν τὸς υἱοὺς τοῦ Θεοῦ, τὸς ἐκ τοῦ Σηθ δηλαδὴ, πρὸς μίξιν εἰλκυσαν. υἱοὶ δὲ τοῦ Θεοῦ λέγονται, καὶ ὁ Θεὸς ἀρετῶν αὐτῶν, ὡς πρῶ- τος οἱ Ἰσραὴλ, κατὰ τὸν ὁ Θεὸς ἐφῆ Εφραίμ. καὶ ὁ χρυσοῦς δὲ τὸ γλῶτταν ἐκ ἄλλου τιμὸς ἕνεκα, τῆς δὲ τῶν γενῶν ἐπιμίξιας, ἀνοιχθῆναι λέγει τὸς κατα- ράκτας τοῦ οὐρανοῦ. ὅτι δὲ ὁ Θεὸς φιληδονίαν καὶ τὴν μυ- στῶν ἐκείνων μίξιν, ὡς ἕνεκεν ἀσεβεῖς ἐκάλει τὸς Γίγαντας ὁ κορυφαῖος Πέτρος, ἐπήγαγε τὸν κατακλυ- σμὸν ὁ Θεός, καὶ ἐδὲ ἀδείαν ἢ ἄλλῃ κακίαν τινὰ, ὁ Θεὸς Κύριλλος ἐν τῇ καὶ Ἰουλιανῆ βίβλῳ παρῆναι. σι τοῦτο σαφές ἐστι λέγων. Οἱ δὲ Ἀδάμ καὶ μετὰ τὴν Νῶε γεγονότες ἄνθρωποι Θεὸν ἑνα τὸν ἀληθινὸν τετιμῆκασιν. μετὰ δὲ τὴν τῶ πύργῳ κατασκευῇ, καὶ τῶν γλωσσῶν διαφθορᾷ, ἀσύμβατον καὶ αὐτῶν ἐχρήκα- σιν τὴν περὶ Θεοῦ δόξαν. πανταχοῦ γὰρ διασκο- ραζέντες, καὶ τὴν πολυθεὸν πλάνην ἐσχέκα- σιν.

Οἱ δὲ δι' ἀσωτίαν ἀμφοτέρων τῶ μερῶν ὁ παγκρατισ- τὸς ἐκείνος γέγονε κατακλυσμὸς, αὐτὸς ὁ Θεὸς ἐδήλωσε τῶν εἰπὼν. ἐμὴ κατεμείνη τὸ πρῶτον καὶ ἐν ταῖς ἀνθρώ- πους τέτοις, ὅθεν τὸ εἶναι αὐτὰς σάρκας, καὶ τὸ ζῆν αὐτὰς ἐμπαθῶς τε καὶ σαρκικῶς. Οὗτο μὲν οὖν ὁ μέγας Παῦλος τὰς ἐγκρατῶς ζῶντας ἀσάρκους καλεῖ, λέγων, ὑμεῖς δὲ ἐκ ἐσέ ἐν σαρκί. σάρκας μὲν οὖν, ὡς πρῶτον καὶ ἀσεβεῖς εἰώθετε καλεῖν ἢ γραφὴ τὸς βίον ἔχοντας ἀ- σωτον ἀσέβεια γὰρ οὐ μόνον ἢ τῶν εἰδωλῶν προσκυμή- σις, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ ἀσελγὴς βίος καὶ ἀσωτος. καὶ τὸτο δηλοῖ ὁ μακάριος Δαβὶδ λέγων. ἐγὼ εἶπα. ἐξαγορεύσω κατ' ἐμοῦ τὴν ἀνομίαν μου τῷ Κυρίῳ. καὶ σὺ ἀφῆκας τὴν ἀσέβειαν τῆς καρδίας μου. μὴ γὰρ ἀλλόπτερος ἐγὼ ὁ Δαβὶδ; μὴ τὸν Θεὸν ἐξωμό- σατο;

σατο; πάντως ἔχι. ἀλλὰ τὴν ἐπιθυμίαν ἣτις ἔτεκε τὴν μοιχείαν ἀσέβειαν ἐκείνος ἐκάλεσε. παγκόσμιον δὲ τὸν κατακλυσμὸν ἐκείνον ἐπὶ λέγειν ὁ Θεός, ὅτι καὶ πάντες ἐκεῖνοι κατάρσεως ἔχρηζον. καὶ τὸ παρῆλθεν ἡ γραφή λέγεται καὶ εἶδε Κύριος ὁ Θεός τὴν γῆν, καὶ ἰὼν κατεφθάρμεν. ὅτι κατεφθάρει πᾶσα σὰρξ τὴν ὁδὸν αὐτῆς ἐπὶ τῆς γῆς.

Πρόσεχε δὲ ἀγαπῆτέ. εἰ γὰρ ἐκ ἐφείσατο τότε τὸς ὁ Θεός, ἀλλὰ πάντας ἄρδην κατέκλυσε, μηδὲν ὠφελιθύνοντας ἐκ τῆς λόγῳ μόνῳ σέβειν τὸν Θεόν, εὐδην πάντως, ὡς ἐδὲ ἡμῶν ἐν ἐκείνῃ φέρεται τῇ ἡμέρᾳ, εἰ καὶ τὸ τῆς χειρὸς αὐτῶν ἐπιφερόμεθα ὄνομα. εἰ γὰρ ἀληθῶς ὁ δεσπότης πάντων Χριστὸς καὶ ἡμῖν, ὅπερ εἶπε τοῖς Ἰουδαίοις, ὡς καὶ καυχώμενοι ἔλεγον. ἡμεῖς ἐκ τῆς πατρὸς ἡμῶν Ἀβραὰμ ἐσμέν. κατὰ περὶ γὰρ ἐκείνοις ἔλεγον. εἰ ἐκ τῆς Ἀβραὰμ ἦτε, τὰ ἔργα αὐτῶν ἐποιεῖτε τῆς Ἀβραὰμ. ἔπος εἶπε καὶ ἡμῖν. εἰ Χριστιανὸς ἑαυτὸς εἴχετε, τὰ ἔργα αὐτῶν ἐποιεῖτε τὰ τοῖς Χριστιανοῖς ἀρμόζοντα. μὴ οὖν ἐπὶ τοῖς ἀμφίβαλλε. ὅτι γὰρ τῆς παγκοσμίου ἐκείνης κατακλυσμῶς, καὶ τῆς ἐν Σοδόμοις ἐμφορμῆς σαφῶς εἰδείξεν ὁ Θεός, ὅποιον ἀπαντὰ τέλος τοῖς ἐν ἀσωτίᾳ τὸν βίον καταλύουσιν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΝΩΕ, ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΙΒΩΤῆ.

Ο Μέντοι Νῶε φ. ἐπὶ τῶν γεγονότων γεννᾷ τὸν Σὴμ, τὸν Χαμ, τὸν Ιάφεθ. ἐφ' ᾧ καὶ ἄξιός τε θαυμασμῶν ὁ ἀνὴρ, ὅτι τοσούτος παρέμπνευσε χρόνος, καὶ μίξεσι νομίμοις ὑποκύπτειν ἐκ ἡδύτης. καὶ ὡς ὁ χρυσόρρημων φησὶν, εἰ μὴ θεῖα τις οἰκονομία, ὥστε δι' αὐτῶν αὐτοῖς τὸ τῆς ἀνθρώπων συστήσαι γένος, οὐκ ἂν οὐδ' ὅλως σαρκικαῖς ἐπιθυμίαις ὑπέκυψε. κατὰ γὰρ τοῦτο καὶ τέλειον αὐτὸν ἐν τῇ γενεᾷ αὐτῆς καλεῖ ὁ Θεός, τῇ διεσραμμένῃ δηλαδὴ. ἀλλ' ὅρα μακροθυμίαν τῆς Θεῆς. ἐκ δὲ θείως ἐπάγει τὸν κατακλυσμὸν, ἀλλ' ἐπὶ μὲν ἐκατὸν ἐπομάζει τὴν κιβωτὸν, καὶ οἱ ἄφρονες τὸν Νῶε θελήματι θεῷ ὑπηρετῶντες ὀξυμυκτηρίζον. ἀλλὰ καὶ συναγόμενα ὠρῶντες τὰ θηρία πάντα, κατὰ φησὶν ὁ θεὸς Εφραίμ, ἐλέφαντας μὲν ὑπὸ Ἰνδικῆς, καὶ Περσίδος ἐρχόμενα, λέοντας καὶ παρδαλεῖς μετὰ βοῶν καὶ αἰγῶν μιγάδας, ἐρπετὰ καὶ πετεινὰ, ἀνδρῶν τινὸς διακοντοῦ, ἐρχόμενα, καὶ κύκλῳ τῆς κιβωτῆς αὐλίζόμενα, ἐδάμνωσεν κατενύγησαν. ἀλλὰ μὴ καὶ ἡμεῖς τὸ παρῆλθεν, γρηγορῶντες αἰεὶ.

Πόθεν δὲ οἶδεν ὁ Νῶε τὰ καθάρᾳ καὶ ἀκαθάρτα, μήπω τῆς αὐτοῦ διαίτησιν παρὰ Μωσέως γεγονύας, ὡς ὁ χρυσόρρημων φησὶν; ἐκ τῆς ἐναποκειμένης αὐτοῦ φυσικῆς γνώσεως, ἢ ἐκ τῆς δοθείσης αὐτοῦ παρὰ Θεοῦ σοφίας; ὡς καλὸν ἡ ἀρετὴ αὐτὸν τὸν Εὐνοχ μετέθηκεν, αὐτὸν τὸν Νῶε διεσώσατο. ὅρα γὰρ ὅτι πάντας ἐκείνας ἀπώλεα παραδίδας ὁ Θεός, πρὸς τὸν Νῶε ἔλεγον. εἰσελθε σὺ καὶ πᾶς ὁ οἶκός σου εἰς τὴν κιβωτὸν, ὅτι σε εἶδον δίκαιον ἐναντίον ἐμοῦ ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ πονηρᾷ καὶ διεσραμμένῃ. ἀλλὰ καιρὸν δίδους αὐτοῖς ἐμφορμὴν εἰς μετανοίαν, φησὶν. ἔσονται δὲ αἱ ἡμέραι αὐτῶν ἑτηρία. εἰ καὶ ταῦτα πάν-

Glyce Annal.

A nequaquam certe. Nimirum impietatis vocabulo cupiditatem illam, quæ adulterium pepererat, innuit. Et universale diluvium invexit propterea Deus, quod omnes illi homines repurgationis egerent. Significatur hoc sacris in litteris per hæc verba: Vidit Deus orbem terrarum esse corruptissimum, & omnium mortalium mores depravatos.

Heic animum mihi, dilecte fili, advertito. Nam si Deus id temporis nemini pepercit, sed diluvio funditus omnes obruit, nihil adjutos ex eo, quod verbis Deum religiose venerarentur: intelligi perspicue potest, futurum ut ne nobis quidem in illo die parcat, tametsi nomen Christianorum habeamus. Revera enim Christus ille dominus omnium verbo nos illo compellabit, quo Judæos adfatus est, quum jactabundi Jo. 8. 33. dicerent: Nos ex Abrahamo patre nostro sumus orti. Nimirum ut illis respondit, Si Abrahami nati essetis, Abrahamo digna faceretis: ita nobis etiam dicturus est, Si pro Christianis vos gerere volebatis, ea præstare conveniebat, quæ Christianos omnino decerent. Atque hac in parte minime tibi est ambigendum. Nam per orbis universi diluvium, & Sodomorum incendium Deus manifesto declaravit: qualis immineat iis exitus, qui vitam in luxuria prodigunt.

DE NOA, ET ARCA.

QUUM Noa quingentos esset annos natus, Semum genuit, indeque Chammum & Japhetum. Meretur in illo viro magnam hoc admirationem, quod quum tot annos vivendo expleisset, ne legitimos quidem amplexus desideraverit. Chrysostomus certe ait, ni divino decretum fuisset consilio, per ipsum genus humanum instaurandum esse: numquam omnino carnalibus eum cupiditatibus se summiffum fuisse. Propter hanc causam Deus eum vocat hominem ætatis suæ integrum, quæ planæ perversa erat. Heic Dei tolerantiam mihi considerato. Diluvium subito non invehit, sed totis centum annis arca construitur. Interim homines stolidi Noam voluntati divinæ obsequentem irridebant. Immo tametsi cernerent, universas belluas coire, quemadmodum divinus ille vir Ephraem ait, Elephantos ab India Persideque adventare, leones ac pardalides inter oves atque capras promiscue accedere, reptiles bestias cum avibus eodem se persequente nemine conferre ac circum arcam commorari: nihilo tamen magis poenitentiae stimulos sentiebant. Idem ne nobis incidat, numquam non vigilemus.

Sed enim unde Noa didicerat, quæ animalia munda, quæ immunda essent, quum nondum id temporis ea Moses segregasset? Hanc enim quæstionem Chrysostomus movet. Num proficiscebatur hoc a naturali quadam cognitione, quam habebat, an a sapientia divinitus ei concessa? Præclara profecto res virtus est. Hæc Enochum transfudit. hæc Noam conservavit. Nam vide mihi quæso, quid fiat. Omnes id temporis homines Deus exitio destinans, solum ad Noam inquit: Ingredere tu, una cum omni familia tua, in arcam, quoniam quidem te animadverti esse omnium hujus perversi pravique sæculi meo in conspectu facile justissimum. Simul tempus cæteris definitum ad resipiscendum tribuens, inquit: Reliquos ei faciam annos cxx. Quamquam ne

N

hos quidem universos vixerunt, propter insignem perversitatem. Nam qui prius durante c annorum intervallo non resipuerant; intra viginti annos pœnitentiam acturi non erant. Atque hoc loco mihi observa, Deum nonnumquam nobis resipiscētibz eam vitam præcidere, quam prius pollicebatur, ut heic fieri videmus, nonnumquam minatum se perditurum, reapse minas non exsequi, nobis resipiscētibz. id quod Niveitis videmus usuvenisse.

Gen. 6. 7.

Cæterum aqua supra ipsos montes crevit ad xv usque cubitos, ut eveniret quod futurum Deus minatus fuerat: Quicquid ortum est delebo, non homines solum: sed etiam pecora & reptilia, & volucres, quæ sub cælo sunt. Quippe si tantam ad altitudinem non crevissent, volucres haud quam periissent. Et quidem aquam huiusce diluvii montes etiam sublimissimos operuisse, vel hinc colligere licet. Quidam quum e Libani cacuminibus ad structuras ædificiorum saxa congererent, adseruerunt se intra Libani concavitates reperisse pisces induratos in limo defixos, uti Iosephus etiam memoriæ prodidit.

Iosephi locus.

Quum diluvium desisset, Noa Deo sacrificium obtulit. Quamobrem istuc? ut iis, qui aliquando futuri essent infirmiores, Deum benignum ac proprium redderet, sicut eximius ille Cyrillus ait: ne rursus aliquando unus adversus omnes ferretur calculus, quo genus mortalium alteri diluvio subjiceretur: Idcirco Deus his eum verbis compellat: Statui cum animo meo, numquam deinceps terram tanta diritate prosequi propter hominum facinora, quorum cogitationes & studia inde usque a pueris ad prava quæq; proclivia sunt. Hanc igitur ob causam sacrificium illud obtulit, cuius etiam respectu mandaverat Deus, ut ex mundis animalibus in arcam septena, ex immundis bina reciperentur. Nam quia carnibus vescendi potestatem mortalibus facturus erat, atque etiam litaturos sibi religiosos homines sciebat: idcirco mundorum animalium major numerus servatus est, quorum tria paria generis incremento, reliquum sacrificio destinatum esset: id quod a diluvio Noa. non neglexit, de omni mundorum pecorum genere Deo victimas offerens. Ex quo perspicue licet intelligere, propterea fuisse præceptum, ut septena in arcam animalia sumerentur, ne Noa unum animal ex quovis genere Deo mactans, ipsa paria distraheret atque corrumperet. Cæterum usque adeo Deus in oblatione huius sacrificii Noæ studium ac voluntatem probavit, ut his uti verbis litteræ sacræ non dubitaverint: Delectatus est Deus odoris illius suavitatem. Quapropter nos quoque nihil non animo sano & puro faciamus, absque quo fuerit, omnino Deus averfabitur, quodcumque tandem a nobis offeratur. Nam vides heic virtutem iusti hominis de ipso fumo ac nidore suavissimum odorem effecisse: quum apud Iudæos pravitas offerentium faceret, ut suffitus etiam fragrantissimus a Deo piaculi loco duceretur.

An corvus in arcam redierit. Iosephus.

Cæterum in narratione de corvo, qui a Noa dimissus fuit, ut exploraret, an aqua defecisset, Iosephus historiæ Mosis aperte refragatur. Commemorat enim, corvum illum ad arcam revertisse, quasi aqua per omnem terrarum orbem adhuc restagnaret. At Moses hæc in hunc modum narrat: Non revertit corvus, donec ab aquis exsiccata terra foret. Nam illa ipsa de causa columbam deinceps emisit, quod corvus redire noluisse. Idem Iosephus probat auctoritate

Απα ἐκ ἔζησαν, διὰ τὴν κακίαν αὐτῶν. οἱ γὰρ μὴ φθάσαντες ἔξ μέρους τῆ ἐκατὸν μετανοῆσαι, ἐδὲ ἐν τοῖς ἑκατοσὶ μετενόησαν ἅν. πρόσσεχε δὲ ὅτι, ποτὲ μὲν ὡς ὑπὸ χνέεται δύναι ζῶντι ὑπομένει, ὡς ἐνταῦθα, εἴαν μὴ μετανοήσωμεν. ποτὲ δὲ ἀπειλῶν ἀπολέσαι, τὸτο ἐ ποιεῖ, μετανοήσαντων ἡμῶν, ὡς ἐπὶ τῶν Νινυτιῶν ἐστὶν ἰδεῖν.

Τὸ δὲ ὕδωρ ὑψώθη ἐπάνω τῶν ὀρέων ἐπὶ πῆχεσι πεντεκαίδεκα, ἵνα τὰ τῆς θείας πληρωθῇ ἀποφάσεως. ἐξαλείψω γὰρ φησι πᾶσαν τὴν ἔξανάσασιν, ἢ ἐποίησα, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, καὶ ἀπὸ ἐρπετῶν ἕως πετεινῶν ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ. εἰ μὴ γὰρ ὑψώθη τοσούτον, ἢ καὶ τὸ τῶν πετεινῶν ἀπώλετο γένος. Οἱ δὲ ὑπεράνω τῶν ὑψηλοτέρων ὀρέων ἐπὶ ἥρθη τὸ ὕδωρ ἐπὶ τῇ κατακλυσμῷ, καὶ νενῦθεν πιστῆται. λίθας γὰρ τινες ἐκ τῆς Λιβάνου ἀκρωρείων εἰς οἰκοδομὰς μετακομίζοντες, διεβεβαῖντο ὡς εὖρον ἐν τοῖς κοιλάμασι τῆς Λιβάνου ἰχθύας τεταρταχόμενας, ἐπὶ ἰλύϊ πεπηγότας, κατὰ φησι καὶ Ἰωσήπος.

Μετὰ δὲ τῇ κατακλυσμῷ παύσαν, θυσίαν ὁ Νῶε τῷ Θεῷ ἀνέωκε. τίνας ἐνέκεν; ἵνα τοῖς ἐσομένοις ἐν ἀδελείᾳ συγγνώμονά τε ἡ γαλιῶν προσαπεργάσῃται τὸ Θεόν, ὡς ὁ μέγας διέξεισι Κύριλλος. ἵνα μὴ πάλιν μία καὶ πάντων ἐλεύσεται ψῆφος, δευτέρῳ κατακλυσμῷ τὸ ἀνθρώπινον ὑποτιθεῖσα γένος. ἐφ' ᾧ καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Θεός. διανοηθεὶς ἐκτί τοιοῦτόν σοι τῇ καταράσασθαι τὴν γῆν ὅτι τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων. ὅτι ἐγκείται ἡ ἁγία τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότητος. τότε χάριν, ὡς εἴρηται, θυσίαν ἀνέωκε τῷ Θεῷ. καὶ γὰρ τὸτο ἐ ἐπὶ τὴν ἐκείλωσην ὁ Θεὸς ἀπὸ τῆς κατὰ τῶν εἰσαχθῆναι, ἐν τῇ κιβωτῇ. δύο δὲ ἀπὸ τῶν ἀκαθάρτων. ἐπειδὴ γὰρ ἐμελλε συγχωρεῖν τοῖς ἀνθρώποις μεταλαβεῖν κρεῶν, ἐμελλον δὲ, ἐ θυσίας προσφέρειν αὐτῷ τὴν εὐσεβείας οἱ ἔοφιμοι, πλείονα τὰ καθάρὰ φυλαχθῆναι προσέταξε. τὰς μὲν βεῖς συζυγίας εἰς τὴν αὐξήσιν τῆς γένους, τὸ δὲ περιττὸν ἐν εἰς θυσίαν. ὁ δὲ καὶ πεποίηκε μὴ τὴν κατακλυσμὸν, ὑπὸ πάντων τῶν καθάρων προσαγαγὼν τῷ Θεῷ. ὡς εἶναι δῆλον, ὅτι γε τότε χάριν ἀνὰ ἐπὶ τὴν προσέταξιν ὅτι ἐκάστη γένος τῶν καθάρων ἐν τῇ κιβωτῇ εἰσαχθῆναι, ἵνα τὸ ἐν ζῶν ὅτι ἐκάστη γένους ὁ Νῶε προσφέρειν, μὴ ἁφθεῖρη τὰς συζυγίας. τοσούτον δὲ τῇ Νῶε προαίρεσιν ἐπὶ τῇ προσαγωγῇ τῆς θυσίας ἐπεδέξατο ὁ Θεός, ὡς ἐ τὴν γραφὴν ὡς εἶπεν καὶ ὡσφράνθη Κύριος ὁσμὴν δωδίας. μὴ γνώμης λοιπὸν ὕγιος καὶ ἡμᾶς τὸ πᾶν ἐργάζεσθαι χρὴ. εἰ δὲ μὴ, καὶ ὅτι ἐν προσάξωμεν, ἀποσραφήσεται αὐτὸ ὁ Θεός. ὅρα γὰρ ὅτι καὶ ἐνταῦθα ἡ τῆς δικαίας ἀρετῆς τὸν καπνὸν καὶ τὴν κνίσαν ὁσμὴν δωδίας εἰργάσατο. ἀλλ' ἐπὶ τῇ Ἰουδαίων ἡ τῆς προσαγόντων πονηρία τὸ θυμίαμα τὸ δωδὲς βδέλυγμα ὀφθῆναι παρεσκιάσκει.

Ο μὲν οὖν Ἰωσήπος καὶ κατ' αὐτὸν τὸν κόρακα τὸν ἀπολυθέντα παρὰ τῇ Νῶε τῇ ἰδεῖν εἰ τὸ ὕδωρ ἐκόπασεν, σπαντίεμμος φαίνεται τῇ τῆς Μωσέως ἰστορίᾳ. ὑποσέφει καὶ γὰρ πρὸς τὴν κιβωτὸν λέγει τὸν κόρακα, ὡς ἐπὶ πάσῃ τῇ γῇ τῇ ὕδατος ἐτι λιμνάζοντος. ὁ δὲ Μωσὴς περὶ τῶν ἔπο φησὶ καὶ οὐκ ὑπέσχετο ὁ κόραξ ἕως ἢ ἐξηράνθη ἡ γῆ. καὶ γὰρ τὸ καὶ περιεραῖν ἀπέσειλεν ὕερον, ἅτε δὴ παλιννοῆσαι τῇ κόρακος πρὸς αὐτὸν μὴ θελήσαντος. ἀλλὰ καὶ ἰσορικούς εἰσάγει τινὰς ὁ Ἰωσήπος, περὶ τι λέγοντας ὅρος τῆς

Αρμενίας ὑψηλότερον ἐν τῷ τοῦ κατακλυσμοῦ πε-
φουγῆναι καιρῷ πῶν ἀνθρώπων τινὰς, καὶ κείσε σω-
πείας διὰ τὸ ὕψος τυχεῖν. ἀλλ' ἐξω βάλλουσιν ἐ-
κείνοι τοῦ σκοποῦ, καὶ τῆς δυνάμεως πόρρω πε φέ-
ρονται. εἰ δὲ ὑψώθη τότε τὸ ὕδωρ ἐπάνω τῷ ὑψη-
λοτάτων ὀρέων ἐπὶ πῆχεσι πεντεκαίδεκα, κατὰ Μω-
σῆς ἰσορεῖ, ἐκ αὐτοῦ ὅτι ἐν ὑπελείφθη τῷ καὶ αὐτὰ ὅρος,
ὡς οἶμαι, τὰς ἐν αὐτῷ πεφουγίας ἰχθύας ἀβλαβεῖς
ἔχουσιν αἰσθάναι.

Ἡ μέντοι κιβωτὸς τετρακοσίων μὲν πηχέων τὸ μήκος
ἦν, πενήκοντα δὲ τὸ πλάτος, τὸ ὕψος τετράκοντα. πῆ-
χυν δὲ ἀκέραιον, μὴ τοιαύτῳ εἶναι νόμιζε, ὅποια τις
ἐστὶ παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ γεωμετρικὴν. ὁ δὲ Μωσῆς γεω-
μέτρης ἐξ Αἰγύπτου ὦν, τοιαύτῳ ἔφη πῆχυν ἐπὶ τῆς
κιβωτῆς, ἥτις ὀργάνῳ μεγίστῳ ποιεῖ. πρῶτοι δὲ Αἰ-
γύπτιοι, κατὰ φησὶ Κύριλλος, τὴν γεωμετρικὴν εὐροῖν
ἐκ τῆς ἀπλότητος τῆς γῆς καὶ τῆς διαιρέσεως. ἡ δὲ τῶν
φαινομένων θεωρία παρ' Ἑλλήσιν ἐτελειώθη, τῶν πρῶ-
των τηρήσεων ἐν Βαβυλῶνι γινόμενων. τὸ δὲ περὶ τὰς
ἀριθμῶν ἀπὸ τῶν ἐμπορέων Φοινίκων ἤρξατο. καὶ περὶ
μὲν τῶν ἑσῶν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΥΡΓΟΥ.

ΜΕΤΑ δὲ πεντακόσια τετράκοντα καὶ ἑξήκοντα κατὰ
κλυσμὸν ἡ τῆς πύργου γέγονεν οἰκοδόμησις, μα-
ταιοπονησάντων ἐπὶ ταύτῃ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων ἐν ἑ-
τασι μὲν καὶ εἶπε γὰρ, φησὶν, ἀνθρώπος τῷ πλησίον αὐ-
τῷ. δεῦτε, καὶ πλινθίσωμεν πλίνθας, καὶ ὀπτήσωμεν
αὐτὰς πυρὶ, καὶ οἰκοδομήσωμεν ἑαυτοῖς πόλιν καὶ πύρ-
γον, ὅπως ἂν κεφαλὴ ἕως τοῦ οὐρανοῦ. ὅτι τίς δὲ καὶ τίνας
ἐνεκεν τούτου; ἵνα κατακλυσμὸς εἰ γένηται δούτερος, ἐ-
πὶ τῇ αὐτῇ κορυφῇ ἀναδράμωσι, καὶ τεύξωνται ὅτι ὁ
δατός ὁλεθρὸν φέρονται. ταῦτα τοὶ καὶ ματαιοπονή-
αν αὐτῶν ἐκάλυσεν ὁ Θεὸς διὰ τὴν συγχύσεως τῆς γλῶσ-
σῶν. καὶ ἀπὸ τῆς γραφῆς ἔτι λεγέσθαι. καὶ εἶπε Κύρι-
ος· ἰδὲ γένος ἐν καὶ χεῖλος ἐν πάντων. δεῦτε καὶ κατα-
βάντες συγχέωμεν ἐκεῖ τὴν γλῶσσαν, ἵνα μὴ ἀκούσων
ἕκαστος τῆς φωνῆς τοῦ πλησίον. καὶ διάσπειρεν αὐτὰς Κύ-
ριος ὁ Θεὸς ἐκεῖθεν ἐπὶ πᾶσαν γῆν. καὶ ἐν τῇ
νικαύτῃ καὶ μέροπες καλεῖνται ἀπὸ τῆς μερισμῆς τῆς φω-
νῆς καὶ τῆς γῆς. ὁ δὲ παράφρων Ἰαλιανὸς καὶ τούτο πρὸς
τοὺς ἄλλους ἔλεγεν, ὅτι θεωρῶν αὐτὰς ὑψέμενας καὶ τὴν
πύργον, καὶ ἡ μικρῶς ἐπὶ τῷ πτοκῶν, δὲ μεθόδως
αὐτοῖς καλῶνται ἀνοδοῖν, διὰ τὴν συγχύσεως τῆς γλῶσσῶν.

Ὁ μὲν τοὶ πύργος ἐκτίζετο, ὁ καὶ β'. τοῦ κτίσματος
ἀρχηγῶν ὄντων. καὶ τὰς λοιπὸν καὶ ἡ διαίρεσις
τῶν γλῶσσῶν γέγονε, χεῖλος ὄντος ἐκείνου ἐπὶ
πᾶσι μῖα, ὡς ἀνωθεν εἴρηται. μόνος δὲ ὁ Εβραῖος μὴ
συγκατεθείς τῇ ματαιοπονίᾳ τῶν λοιπῶν, τῇ ἰδίᾳ
γλῶσση ἔμενεν. Ἀρχῆθεν λοιπὸν ἡ Εβραϊκὴ φωνή. ὅτι
δὲ τῶν Εβραίων γλῶσση ἐχρῶντο οἱ ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ,
ἡ δὲ μὲν καὶ ἀπὸ τοῦ καὶ τοὺς ἀμφὶ τὸν Ἀβρα-
ὰμ τῇ τοιαύτῃ χρᾶται διαλέκτῳ. ἡ δὲ καὶ
ἀπὸ τοῦ τὸν δούτερον Ἀδάμ Χεῖλον τὸν Θε-
ὸν ἡμῶν τῇ Εβραίων χρᾶται φωνῇ. καὶ ἡ
λαῶσι μὲν τοῦτο καὶ τὰ ἐν τῷ σαυρῷ. οὐχ ἡττον
δὲ καὶ ἐκεῖνα ἐν οἷς ἔλεγεν. ἐφ' ἧς, ταῦτα δὲ
νοὶ χεῖντι. καὶ πάλιν ἄλλα καὶ. ταῦτα καὶ ἐμὲν τῶν
Glyce Annal.

A quorundam historicorum, quos citat, diluvii
tempore quosdam homines in altissimum
Armeniae montem confugisse, atque ibi sa-
luti suae per ipsius montis sublimitatem con-
sultuisse. Verum hi a scopo (quod dicitur)
aberrarunt, & a semita recta longe deflexe-
runt. Nam si aqua id temporis supra mon-
tes quosque sublimissimos ad xv usque cu-
bitos excrevit, quemadmodum Moses me-
morae prodidit: nullus mea quidem sen-
tentia mons reliquus esse potuit, qui a pe-
riculo servaret immunes, quotquot in eum
confugissent.

Arcæ ipsius longitudo ccc cubitos ha-
bebat, latitudo quinquaginta, altitudo tri-
ginta. Quum autem cubiti vocabulum au-
dis, non talem intelligi putato, qualis apud
nos est in usu: sed Geometricum. Moses e-
nim, qui apud Ægyptios artem Geometriæ
didicisset, in hac de arca narratione cubi-
tum ejusmodi intelligit, qui maximam * ul-
nam efficeret. Nam Ægyptii primi, referen-
te Cyrillo, Geometriam propter amplitudi-
nem terræ suæ, ejusque divisionem repere-
runt: quum motus siderum consideratio sit
a Græcis perfecta, quorum observationes
primæ apud Babylonios exstiterant. Itidem
doctrina numerorum a Phœnicum merca-
toribus est profecta. De his hæcenus.

Arcæ mensu-
ra.

Cubitus quid.

Inventores
Geometriz.

Astronomiæ.

Edit. Paris.

pag. 128.

Arithmetice.

DE TURRIS EXSTRUCTIONE.

P OST annos a diluvio ccccxxvi turris
est ædificata, hominibus in ea perficien-
da totis xl annis incassum laborantibus.
Cohortabantur enim (ceu Moses narrat)
invicem ut lateres facerent coquerentque:
quibus urbem turrimque sibi exstruerent,
quæ fastigio cælum attingeret. Quamob-
rem? ut si alterum diluvium ingrueret, ad
ejus se verticem conferrent, eoque pacto
imminens ab aquis exitium effugerent. Va-
num hunc laborem & conatum eorum Deus
per confusionem linguarum inhibuit. Ver-
ba quidem sacris in litteris hæc leguntur: en
una est mortalium natio, qui cuncti eodem
sermone utuntur. Age descendamus, & ibi
eorum sermonem ita confundamus, ut alii
aliorum orationem non intelligant. Itaque
illinc eos per omnes terras Dominus, qui
Deus est, dissipavit. Et appellari cœperunt
homines ab eo tempore Meropes, a ser-
monis, linguarum, terræque divisione. Fu-
riosus ille Julianus hoc etiam inter alia
scripsit, Deum conspicientem homines in
altum ope turris sublato, eaque de caus-
sa non mediocriter perturbatum, com-
moda quadam ratione ac via, linguis in-
ter se confusis ulteriorem adscensum pro-
hibuisse.

Gen. xi. 3.

Gen. xi. 6.

Μέροπες, ἀ-
πὸ τῆς μερισ-
μῆς τῆς φωνῆς,
αὐτῆς τῆς
divisione
voci.Imp. Juliani
calumnia.

Cæterum turris ipsa Lxxii præfecto-
rum opera fuit exstructa, quorum ad nume-
rum linguæ quoque divisæ sunt: quum an-
tea sermone linguaque una, ceu dictum est,
omnes uterentur. Solus Heberus reliquo-
rum stulto conatui non adensus, linguam
suam retinuit: de quo colligitur, ab initio
mortales usos Hebraica lingua fuisse. Ada-
mī certe posteros hac esse loquutus, inde
quoque colligitur, quod & Abrahami fami-
lia eandem usurparit, & Adamus ille secun-
dus, qui Christus est, Deus ille noster. Idem
animadvertitur ex inscriptione crucis, & his-
ce Christi verbis, quum ait, Ephata, hoc est
aperitor. Idem quod alibi ait, Talita cumi:
hoc est, Puella surge. Eadem de re magnus
Epiphanius ille sic differit: Post diluvium
ædificata turris est. Vixit id temporis Hebe-
rus, auctor & propagator Hebraicæ gentis,

Lxxii mundi
linguæ.Hebræa Lin-
guarum prin-
ceps.Epiphanius l.
c.

quem perhibent propterea, quod cum turrim exstruentibus commercii nihil habuisset, linguam suam retinuisse. Fuit ejus ex posteris Abrahamus, & Hebræa lingua nomen ab eodem accepit. Adfentitur huic & Josephus. Theodorus vero posteros Adami lingua Syriaca vult usos fuisse.

Edit. Paris.
pag. 129.

Chanaanis tyrannica terræ
alienæ invasio.

Cainan primus
Astronomiam
libris complexus.

Siridus mons.

Cronus sive
Saturnus.

Origo Imperiorum.

De Zoroastro.

Discrimen
μαγείας
γοητείας.
ἀπὸ τῶν γόων.
pag. 130.

Sciri autem debet, Chanaanem Chami F. animadverso terram Libani vicinam fertilem esse, suaque meliorem, post divisionem inter Noë liberos factam: per vim hanc ipsam rapuisse, ac posteros ex ea Semi ejecisse. Quo factum, ut universa terra illa promissionis, Chanaanis regio vocaretur. Josephus quoque commemorat, a Chanaane Chanaanem fuisse appellatam. Semus autem Arphaxam procreavit, Arphaxas Cainanem, qui auctore Georgio libris Astronomiam complexus est, quum appellationes siderum a Setho ejusque posteris indicatas, & lapidea in tabula perscriptas reperisset. Nam quum ii multo ante fuissent edocti, futurum ut homines tam per ignem, quam aquam interirent: erectis duabus columnis, quarum una lapidea foret, altera latericia, cælestium rerum descriptiones ab avo expositas iis ipsis insculperant, quum secum rationes has inivissent: siquidem usuveniret, ut per aquam mundus interiret, lapideam columnam cum inscriptis litteris superfuturam, quæ sane post diluvium in monte Sidiro salva reperta est, hodieque restat, Josepho teste: sin per ignem mundus corrumpetur, omnino superaturam columnam latericiam.

Cæterum ex stirpe Semi quidam exstitit, Gigantum origine satus, cui nomen esset Cronus. Hic quum magnam ad potentiam esset evectus, imperioque suo multos mortales subjecisset: primus regnandi modum, & alios sub jugum mittendi ostendit. Quumque princeps Assyriorum regno totos LVI annos potiretur, universam sibi Persidem dicto audientem reddidit. Post Cronum LII annos Ninus regnavit, qui quum matrem germanam Semiramidem matrimonio sibi junxisset: lex apud Persas inolevit, qua fas esset matres ac sorores in uxores ducere. Prodiit ex hac familia & Zoroaster, insignis ac celeberrimus ille Persarum astronomus: qui Persis præcepit, ut si ab igne cælesti exureretur, (id quod votis expetebat, ut fieret) ossium suorum reliquias sumerent, easque ad regni excitationem conservarent: cui prædictioni eventus deinde respondit.

In historiis illis, quibus adversus Julianum Gregorius ille Theologus usus est, hæc etiam verba reperiuntur: Astronomiam primi Babylonii per Zoroastrum invenisse perhibentur, a quibus eam deinceps Ægyptii acceperint. Magia Medorum inventum est, a quibus ad Persas manavit. Differt hæc a Goetia, quod Magia sit imploratio (sicut ajunt) beneficorum geniorum ad bonis alicujus effectiorem. Goetia vero maleficorum compellatio geniorum, qui circum sepulcra voluntantur, ad mali alicujus effectiorem. Et Goetiæ nomen factum est a ploratibus & lamentis, quæ consueverunt in sepulcris existere: quum Magia dicatur a Magusæis, hoc est Persis, ejusdem auctoribus. Nam Persas Magos appellari lingua ipsis vernacula constat. Cyrillus autem in libris adversus Julianum scriptis refert, post annos a diluvio 13333 Arbylum regem Assyriis imperitasse, qui primus hominum sibi divinitatis appellationem arrogavit. Ejusdem filius Ninus primus apud Assyrios regnū illustri ratione administrasse perhibetur, a quo nomen inditū urbi Ninevæ, quam Semiramis magnifice mœnibus cinxit.

Α σοὶ λέγω τῷ κορασίῳ. πρὸς τούτοις δὲ καὶ ὁ μέγας Ἐπιφάνιος περὶ τέτων ἔπω φησί. μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ὁ πύργος. εἶτα ὁ Εβερ ὁ τῷ Εβραίων πρόγονος, ὃν λέγουσι μὴ βελιθέντα κοινωνῆσαι τοῖς τὸν πύργον οἰκοδομοῦσι, μέναι ἐν τῇ ἰδίᾳ γλώττῃ. τὰς ἐκγονος ὁ Ἀβραάμ. ὅθεν καὶ ἡ Εβραία γλῶττα. τὰ αὐτὰ δὲ τούτοις ἔΙωσήπος φησί. Ἐ εἶποι μὲν ἔπος. Ὁ δὲ Θεοδώρητος τῇ Σύρα γλῶττῃ τὰς ἔξ Ἀδάμ χεῖσθαι φησὶν.

Ἰστέον δὲ ὅτι ὁ τῷ Χαμ υἱὸς Χαναάν ἰδὼν τὸ πρὸς τὸ Λίβανον γλῶσσι ἀγαθὴ ἐστὶ, μὴ τὸ πρὸς αὐτὴς κληροδοσίαν, καὶ κρείττων τὴν αὐτῆς γῆς, τυραννικῶς καθεῖρη πατρὶν αὐτῆς, καὶ τὰς ἐκ τῆ Σὴμ κληρονομίας ἐκείθεν ἐξήλασε. καὶ ἔπω πᾶσα ἡ γῆ τὴν ἐπαγγελίαν τῷ Χανὰμ προσσηγορεύθη. καὶ Ἰωσήπος δὲ φησιν, ὅτι Χανὰμ τέταρτος ὢν τῷ Χαμ παῖς, τὴν Ἰσδαίαν καλαμένιν οἰκήσας, Χαταὰμ ἀφ' αὐτῆς προσσηγορεύσεν. ὁ δὲ Σὴμ γεννᾷ τὸν Ἀρφαξᾶ. Ἀρφαξᾶ δὲ τὸν Καϊνὰν. ἔπος δὲ ὁ Καϊνὰς, ὡς φησι Γεώργιος, συνεγράφατο τὴν ἀστρονομίαν, ὁρμηκῶς καὶ παρὰ τῇ Σὴμ, καὶ τὴν αὐτῆς τέκνων ἐκτεθεῖσαν ὀνομασίαν τῶν ἀστέρων, ἐν πλακί λιθίνῃ γεγραμμένῃ. οἱ γὰρ τῇ Σὴμ ἐγγονοὶ κορομηθέντες ἀνωθεν τὴν μέλλουσαν γενέσθαι φθορὰν τῷ ἀνθρώπῳ διὰ τὸ πυρὸς καὶ ὕδατος, καὶ ποιήσαντες δύο σήλας, μίαν μὲν λιθίνην, ἑτέραν δὲ πλινθίνην, ἔγραψαν τὰ ἐκ τῆ πάππης αὐτῶν Σὴμ ἐκτεθέντα ἑράνια πάντα. λογισάμενοι ὅτι εἰ μὲν δι' ὕδατος ὁ κόσμος φθαρή, ἡ λιθίνη σήλη μῆλει, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα ἥτις σήλη μὴ τὸν κατακλυσμὸν εἰς τὸ Σίδιρον ὅρος ἔμεινε, καὶ ἔσιν ἕως ἄρτι, ὡς φησιν Ἰωσήπος. εἰ δὲ ἔξ πυρὸς γένηται ἡ φθορά, μῆλει ἂν ἡ πλινθίνη.

Ἀνεφάνη δὲ ἐκ τῆ Σὴμ φυλὴς ἕτερος Γίγαντογενὴς τὸνομα Κρόνος. Οὗτος πάντῃ γενόμενος δυνατὸς, καὶ πολλὰς ὑποτάξας, πρῶτος κατέδειξε τὸ βασιλεύειν, καὶ τῷ ἄλλων κρατεῖν. καὶ βασιλεύσας πρῶτος Ἀσσυρίων ἐπὶ νβ'. ὑπέταξε πᾶσαν τὴν γλῶσσαν Περσίδος. μὴ δὲ Κρόνον ἐβασίλευσε Νῖνος ἐπὶ νβ'. ὅς γε τὴν οἰκίαν μητέρα Σεμίραμιν λαβὼν εἰς γυναῖκα, νόμος ἐγένετο Πέρσαις λαμβάνειν τὰς αὐτῶν μητέρας καὶ ἀδελφάς. ἔξ ἑγείρας ἐγένετο καὶ Ζωρόαστρος ὁ περιβόητος Περσῶν ἀστρονόμος ὅς εἶπε τοῖς Πέρσαις, εἰ καύσῃ με τὸ ἑράνιον πῦρ (τὰ τοῦ καὶ καύχεται) λάβετε ἐκ τῶν ὀστέων μου, καὶ φυλάσσετε εἰς σύσασιν τῆς βασιλείας ἡμῶν. ὃ δὴ καὶ γέγονεν.

Εν δὲ τῇ ἰσορίαις αἷς ἐχρήσατο καὶ Ἰαλιανὸς ὁ Θεολόγος μέγας Γρηγόριος καὶ τὰδε φησί. τὴν ἀστρονομίαν λέγονται πρῶτον ὀρμηκεῖν Βαβυλώνιοι καὶ Ζωρόαστρος. δεύτερον δὲ ἐδέξαντο οἱ Αἰγύπτιοι. τὴν δὲ μαγείαν εὗρον Μῆδοι, εἶτα Πέρσαι. ἔφερον δὲ μαγείαν γοητείας. καὶ ἡ μὲν μαγεία ἐπὶ κλησίς ἐστιν, ὡς φησι, δαιμόνων ἀγαθοποιῶν πρὸς ἀγαθὴν τινος σύσασιν. γοητεία δὲ ἐστὶ δαιμόνων κακοποιῶν περὶ τὰς τάφους εἰλημένων ἐπὶ κακῇ τινος σύσασιν. Γοητεία δὲ ἤκησεν ἀπὸ τῶν γόων καὶ τῶν θρήνων τῶν ἐν τοῖς τάφοις γινομένων. μαγεία δὲ ἀπὸ Μαγισαίων, ἥτοι Περσῶν, ὅθεν ἔχει καὶ τὴν ἀρχὴν. * Μαγῶς ἐγγλωσσίως * Μαγῶς

Οἱ Πέρσαι λέγονται. ὁ μὲντοι μέγας Κύριλλος ἐν τοῖς καὶ Ἰαλιανὸς καὶ τὰδε γράφων εὖρηται, ὅτι μὴ ἐννακόσια ἐπὶ τὸν κατακλυσμὸν τῶν Ἀσσυρίων ἐβασίλευσεν Ἀρβυλος, πρῶτος ἐν ἀνθρώποις. ἔπος ἔχει πρῶτος εἰς αὐτὸν τὸν Θεόπτορος ὄνομα. ἀλλὰ καὶ Νῖνος ὁ ἐκείνου παῖς πρῶτος Ἀσσυρίων ἐπιφανῶς βασιλεῦσαι λέγεται. ἐπ' αὐτῶντος ἡ Νινὴ, ἥς τὰ τεῖχη Σεμίραμις μεγαλοφυῶς ἐσκύλασσε.

Μετὰ δὲ τὴν πυργοποιίαν, ὡς εἶρη, ἔχουσιν ἀνθρώποι, πρὸς ἀτόπους πράξεις ἐξέκυλινθον. καὶ τελευτῶν πρὸς εἰδωλομανίαν ἀπεπλανήθησαν, ὑπὸ τῶν δαιμόνων αὐτῶν ἀπατηθέντες τινὲς δὲ ἔσπον οἱ δαίμονες. ὁ γὰρ ὑπὸ τῆς Νῶε ὁ γδοος Σερὺς καὶ τῆς ἀγαλμάκων ἀρχῆς εὐρατο. λέγεται γὰρ ἔτος τὸ ἐργονοῖον δῆποτε λαμψρὸν ἐπίδειξάμενος, ἀνδρασι καὶ σήλαις τιμῆσαι. οἱ δὲ μὴ ταῦτα τῶν τῶν προγόνων ἀγνοήσαντες γνώμην, καὶ ὅτι μνήμης ἕνεκα τὰς ἀνδραγίας ἐσησαν, κατὰ μικρὸν πλανώμενοι, τῇ τῆς ἀρχεκάκων συμβαλίᾳ, ὡς ἀθανάτοις θεοῖς τοῖς ὁμοιοπαθεῖσι καὶ φθαρτοῖς ἀνθρώποις προσετέθησαν, καὶ θυσίας αὐτοῖς ἐπενόησαν, τῶν δαιμόνων τοῖς ἑοῶν ἐνοικησάντων.

Εὐτεῦθεν ἄλλοις θεοῖς καὶ ἄλλοις τὴν ἀνθρώπων γένος ἐλάττωσεν. Αἰγύπτιοι δὲ μᾶλλον τῶν ἄλλων εἰς ἀθείαν ἐξώκειλαν. αἰλῆρες γὰρ ἐπιδέχοντες ἐσεβάδηνσαν, ἑάγουσ τε ὁμοίως καὶ βόας καὶ κροκοδείλους. πλεόν δὲ τῶν ἄλλων τῆς Ἀπὶν ἐσεβάζοντο, βουῶν ὅντα πολύχρωμον αὐτὸν. ὡς καὶ τῶν ἐγγενῶν τοιοῦτος βούς παρ' αὐτοῖς παρὰ τῇ γλώττῃ φέρων καὶ τῇ κέρασιν σήμαντρα, ὡσαύτως παρὰ τῶν μετώπων σελήνης ὡς περ διχότομον μίμημα, ἐχόρδον φαιδρῶς καὶ ἐπανηγύριον, ἅτε Θεοῦ καινοποιοῦ αὐτοῖς ἐνδημήσαντος. καὶ περὶ μὲν τῶν ἑσῶν.

Ὁ γδοος δὲ ἀπὸ τῆς Νῶε λέγεται εἶναι ὁ Σερὺς. ὁ δὲ Κανὼν γεννᾷ τὴν Σαλὰ, ὁ Σαλὰ τὴν Εβερ, ὁ Εβερ τὴν Φαλέκ, ὁ Φαλέκ τὴν Ραγαῦ, ὁ Ραγαῦ τὴν Σερὺν. ἔτος δὲ ὁ Σερὺς γεννᾷ τὴν Ναχὼρ, ὁ Ναχὼρ τὴν Θάρα, καὶ ὁ Θάρα τὴν Σεωάσιον Ἀβραάμ, ὁ Ἀβραάμ γεννᾷ τὸν Ἰσαάκ, ὁ Ἰσαάκ τὸν Ἰακώβ, ὁ Ἰακώβ τοὺς δώδεκα πατεράρχας, Ρουβείμ, Συμεὼν, Λεὼν, Ἰσδαν, καὶ τοὺς λοιπὸν, ἀφ' ὧν αἱ δώδεκα φυλαὶ τῆς Ἰσραὴλ. καὶ τῶν καὶ μὲν περὶ τῆς Ἀβραάμ οὕτω φησὶν Ἰωσήπος, ὅτι κατελθὼν εἰς Αἴγυπτον, ἀριθμητικῶς αὐτοῖς ἐχειρίσατο, καὶ τὰ περὶ ἀστρονομίας αὐτοῖς παρέδωκε. πρὸ δὲ τῆς Ἀβραάμ τὴν ἐκείσε παρσίαις, τῇ τοῖσιν ἀμαθῶς εἶχον Αἰγύπτιοι. ἀπὸ Χαλδαίων οὖν ταῦτα καταπεφοίτηκεν εἰς Αἴγυπτον, καὶ περὶ εἰς Ἑλλήνας.

Ὁ δὲ Γεώργιος περὶ τούτου καὶ τὰς. Ὁ Ἀβραάμ ἐτῶν ἰδ'. ὡν θεογνωσίας ἤρξατο, καὶ πρῶτος τὸν Θεὸν διημερῶν ἀνεκήρυξεν. ὁρῶν δὲ ἑρᾶν, ποτὲ μὲν λαμψρὸν, ποτὲ δὲ ζοφώδη, καὶ αὐτὸν ἐλεγε· εἰ καὶ τιμῶσιν αὐτὸν ἕτεροι, ἀλλ' ἐγὼ Θεός. ὁμοίως ἐλεγε τῶν καπὶ τῶν ἡλίου, τῇ σελήνῃ, καὶ τοῖς λοιποῖς ἀστροῖς. καὶ δὲ ἀστρονόμος ἄκρος ὤν. ἐφ' ᾧ τοιοῦτον ἰδὼν ὁ Θεός ἐκάλεσεν. ἀλλὰ καὶ ἐπὶ Ἀβιμέλεχ φησὶ κατελθεῖν αὐτὸν εἰς Αἴγυπτον διὰ τὸν λιμὸν, καὶ τὰς ἐκείσε τότε καταρχῶναι σοφῆς, καὶ εἰμαρμένῃ δοξάζοντας. μετὰ δὲ τῆς θεογνωσίας ἐκείσε προσέχειν ἀστροῖς ἠδὲ καὶ ἡλίου ἰδεῖν ἐπ' αὐτῶν πεπληρωμένον τὸ τῆς Ἀποστόλου ρητὸν τὸ λέγον· τὰ δὲ ἀόρατα αὐτῶν ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται. τὸν δὲ ποιητὴν Θεὸν ἐκ τῶν ποιημάτων ὁ θεοτάτος κατέλαβεν Ἀβραάμ. κατὰ τῶν τῶν ὁ Πλάταρχος ἐλεγε· ἔλαβον δὲ ἔννοιαν Θεῶν. αἰεὶ τε δὲ ἡλίου ἐ σελήνῃ, καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἀστρον τῆς ὑπόγειον ἐνεχθέντα, ὁμοία μὲν ἀνατέλλει τοῖς χρώμασι, ἴσα δὲ τοῖς μεγέθεσι, ἐ κατὰ τόπους τὰς αὐτὰς.

Μέγας ὅντως ὁ Ἀβραάμ. τῶν δὲ Θεῶν ἀκούσας

Post turris ædificationem, de qua loquuti sumus, homines hinc inde dispersi ad facta quædam absurda exorbitarunt, ac tandem miseri deastrorum cultus errorem amplexi sunt, a malis geniiis hoc quodammodo decepti. Octavus a Noa Seruchus simulacrorum formandorum rationem invenit. Fertur enim homines, qui præclarum aliquod facinus edidissent, statuarum & columnarum honoribus ornasse. Verum posteri, quum majorum mentem & consilium ignorarent, neque scirent statuas illas memoriæ causa collocatas esse: paulatim principis omnium malorum auctoris impulsu sic colere consimiliter secum adfectos & interitui obnoxios homines cœperunt, ac si dii forent immortales: adeoque sacra quædam eis excogitarunt, ipsis malis geniiis intra statuas domicilium collocantibus.

Hinc factum, ut deinceps genus humanum aliis atque aliis diis religiose serviret. Ac Ægyptii quidem supra cæteros ad impietatem maximam prolapsi sunt. Nam feles, simios, hircos, boves, crocodilos coluerunt: atque imprimis bovem illum variis coloribus præditum, quem Apim vocabant. Quum enim bos apud ipsos nascebatur, qui in lingua & cauda notas quasdam referret, & in fronte similitudinem lunæ dimidiatæ imitaretur: perhilariter choreas ductitabant, & conventus publicos celebrabant, quasi novus quispiam Deus ad ipsos se contulisset. Ac de his quidem hætenus.

Recte autem octavus a Noa Seruchus fuisse dicitur. Quippe Cainanis filius fuit Sala, qui Heberum procreavit, Heberus Phalecum, Phalecus Ragavum, Ragavus Seruchum, Seruchus Nachorem, Nachor Tharam, Thara divinum hominem Abrahamum, Abrahamus Isaacum, Isaacus Jacobum, Jacobus duodecim familiarum principes, Rubenum, Symeonem, Levium, Judam, cæteros, a quibus ortæ sunt xii tribus Israël. De Abrahamo Josephus memoriæ prodidit, eum in Ægyptum itinere suscepto, numerorum sidereorumque motuum doctrinam cum Ægyptiis communicasse, qui ante Abrahami adventum nihil horum cognitum habuerint. Ab Ægyptiis deinceps ad Græcos manasse.

Georgius autem hæc de Abrahamo tradit, natum scilicet annos xiv agnoscere Deum cœpisse, ac primum omnium clara voce Deum rerum opificem prædicasse. Quum enim cælum modo serenum, modo nubilum cerneret, secum ipse ratiocinabatur: etiamsi ab aliis pro Deo coleretur, esse tamen Deum haudquaquam posse. Idem de sole, de luna, de sideribus reliquis statuebat, ut qui esset insignis astronomus: quumque talis foret, a Deo vocabatur. Addit eum Abimelecho imperante famis causa in Ægyptum descendisse, ac sapientes Ægyptios, qui opiniones de natalitio sidere ac facto amplecterentur, pudore adfectos vicisse. Nam posteaquam ad agnitionem Dei pervenerat, non jam astris amplius intentus erat. Nimirum habebat in eo locum illud Apostoli verbum: Quæ Dei sunt inaccessibilia, ea ex mundi creatione, dum considerantur per opera, perspiciuntur. Ex ipsis operibus Deum auctorem vir hic divinus percepit. In eandem sententiam & Plutarchus inquit: Dei notionem quamdam sum consequutus. Nam semper sol & luna, reliquæque sidera sub terram delata, consimilibus vicissim coloribus prædita exoriantur, & magnitudines eadem, eademque loca retinent.

Magnus reapse vir fuit Abrahamus. Quum

Origo cultus simulacrorum.

Ægyptiorum superstitio.

Abrahamus astronomus.

Edit. Paris. pag. 131.

Georgius Sync.

Vide Notas.

Rom. 1. 20.

Plutarchus.

Abrahami obedientia. Gen. 12. 1.

enim Deum dicentem audivisset : Emigra-
to ex tua terra , tuæque cognatione , ac illam
in terram proficiscitor , quam tibi monstra-
vero : mox obtemperabat , difficultatibus
omnibus , quæ interjicere se poterant , ne-
glectis : quum ne quidem sciret , quonam ab-
eundum foret . Nos autem Deum cottidie
vocantem audientes , nec terrena deferere
volumus , nec ad terram illam promissam
contendere . Quinetiam ipsius humilitatem
Chrysostomus . Chrysostomus admirans , his verbis utitur :
Vera istæc est humilitas , quum quis alteri
partes priores cedit , quemadmodum fecit
Abrahamus , ne cum Loto ejusque pastoribus
litigaret . quo factum , ut Loto fertiliori
terra Sodomorum potiretur , quum A-
brahamus ad quercum Mambræ migraret .
Abrahami
mansuetudo . * Atque heic vide , quas ei vices Deus referat .
* Vide Notas . Quamcumque , ait , terram ex hoc lo-
co conspicis , omnem tibi ego dabo , & tuo
femini in sempiternum . E diverso fertilior
illa terra , quam Loto accepit , paradiso non
cedentem , parum ei profuit . Nam haud
longo post intervallo a quinque regibus ,
qui expeditionem in hæc loca susceperant ,
captivus abducitur . Quamquam divinus vir
Abrahamus cum cccxviri domi suæ
natis hostes adortus , iisdem cæsis Lotum
liberat .

Edit. Paris. Atque hoc illud est , quod Paulus ait ,
pag. 132. Abrahamum revertentem a cæde regum ,
lib. 7. 10. pane ac vino exceptum a Melchisedeco fuisse ,
cui spoliis secum allatorum decimas
vicissim obtulerit . Hæc mihi verba di-
ligenter considerato . Etenim nos etiam re-
vertentes ab intellectu bello verus ille
Melchisedechus pane ac vino excipit , nimirum
corpore sanguineque suo . Quod quum
ita sit , omnino Abrahami nos etiam exem-
plo decem nostros sensus , animi nimirum
& corporis loco decumarum offerre debe-
mus .

DE HOSPITALITATE ABRAAMI.

Abrahami ho-
spitalitas . IDEM Abrahamus ad quercum Mambræ
confidens , hospitio cunctos iter istac fac-
ientes , fideles pariter ac infideles , citra dis-
crimen excipere solebat : & usque adeo erat
hospitalis , ut ipsa etiam sacrosancta Trini-
tas ejus tabernaculum sit ingressa , hilariter-
que cibis appositis satiata . quod quidem mi-
nime tibi mirum videri debet . Nam & An-
gelos sacris in litteris comedisse audis . Et
enim vi quadam inadspectabili apposita sub
eo prætextu absumberent , quasi eis vesce-
rentur . Et Theodoritus ait , hos neque natu-
ra fuisse homines , sed hanc præ se tulisse spe-
ciem : nec ut homines comedisse , quippe
qui oculis intuentum comedere viderentur ,
quum interim divina quadam vi appositos
cibos absumerent . Jam quod ita litteræ sa-
cræ loquantur , quasi apposita comederint ,
nihil est novum . Nam par est credere , vo-
cari manducationem , ipsam ciborum ab-
sumptionem . Tres quoque viri conspecti
sunt in tabernaculo , ut Chrysostomus verbis
utamur , quum duo tantum Sodoma vene-
rint . Nam istic quidem conspecti sunt & An-
geli simul , & eorum Dominus : heic vero il-
li tamquam ministri ablegantur , manente
apud Abrahamum Domino , & tantum non
in morem amici cum amico , viro justissimo ,
de iis quæ facturus erat , differente . Egone ,
inquit , ut Abrahamum famulum meum ce-
lem de iis , quæ sum facturus ?
Chrysostomus .

Cyrillus . Aliter hac de re Cyrillus loquitur . Tres ,
ait , apud quercum Mambræ Abrahamum
convenerunt : quum Sodoma duo tantum per-

A λέγοντος ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου , καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου , καὶ
δεῦρο εἰς γῆν ἣν ἀνδείξω σοι . ὁ δὲ εὐχόμενος ἠκολούθει , καὶ
ἐν μέσῳ θυχερῶν καταφρονῶν , καὶ μηδὲ εἰδὼς ὅπως πο-
ρεύεται . ἡμεῖς δὲ καλοῦντος καὶ δεκασίν ἀκούοντες τῷ Κυ-
εῖς , ἔτε τῇ γῆν ἐκστῆσαι δέλομεν , ἔτε πρὸς τὴν γῆν ἐ-
κείνην τὴν ἐπηγγελμένην ἐρχεσθαι . ἀλλὰ καὶ τὴν ταπεινώσιν
θαυμάζων ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης , καὶ τὰδε φησὶν .
ἀληθινὰς ταπεινώσεις , ὅτι τις ἐτέρῳ παραχωρεῖ τῷ πρω-
τείῳ , κατὰ δὴ καὶ Ἀβραὰμ ποιεῖ . ἵνα δὲ μὴ ἁπλοῦς
ζηταῖ μὴ τῷ Λὼτ καὶ τῷ ποιμένι αὐτοῦ , ἐφ' ᾧ καὶ ὁ μὲν Λὼτ
τὴν κρείττονα γῆν ἔλαβε , τὰ Σόδομα δὲ ἡλαθῇ , ὁ δὲ Ἀ-
βραὰμ κατῴκησε παρά τῷ δρυὶ τῷ Μαμβρῶν . *
ὅρα δὲ καὶ τὰς θείας ἀμοιβὰς . εἶπε γὰρ πρὸς Ἀβραὰμ
ὁ Θεός . ὅτι πᾶσαν τὴν γῆν , ἣν σὺ ὀρέῃς ἀπὸ τῆς πό-
τεως , σοὶ δώσω αὐτήν , καὶ τῷ σπέρματί σου εἰς αἰῶ-
νος . ἡ δὲ κρείττων ἐκείνη γῆν ἔλαβε Λὼτ , ἡ πα-
ραδείσος μὴδὲν ἡγαθήρεσσα , ἐκ εἰς καλὸν ἀπέβη τῷ λα-
βόντι αὐτήν . αἰχμάλωτος γὰρ μὴ μικρὸν ἀπήγετο ὑπὸ
τῆς κατ' αὐτὴν στρατοσύνης πέντε Βασιλέων . ἀλλ' ὁ
θεῖος αὐτὸν ῥύεται Ἀβραὰμ , μὴ τῇ τελακοτίῳ δέκα
ἐκ τῶν οἰκογενῶν αὐτῆς κατελθόν , καὶ κατακόψας αὐτὴν .

Καὶ τὸ ἐστὶν ὅπερ ὁ Παῦλος φησὶν , ὅτι ὑποσρέ-
φοντα τὸ Ἀβραὰμ ἐκ τῆς κοπῆς τῶν Βασιλέων , ἄρτων καὶ
οἴνου δεξιᾶται ὁ Μελχισεδέκ . καὶ κείνος ἀφ' ὧν ἐπιφέ-
ρετο λαφύρων δέδωκε δέκατας αὐτῷ . Πρόσεχε λοιπὸν
καὶ ἡμᾶς τῷ ὑποσρέφοντι ἀπὸ τῆς κοπῆς πολέμου ἄρτων καὶ
οἴνου δεξιᾶται ὁ Μελχισεδέκ ὅπως , τῷ σώματι καὶ αἵ-
ματι δηλονότι αὐτοῦ . εἰ δὲ τὸ , καὶ τὸν Ἀβραὰμ ,
πάντως ὀφείλομεν καὶ ἡμεῖς τὰς δέκα ἡμῶν αἰδήσεις
ἀντὶ δεκατῶν προσάγειν αὐτῷ , τῆς ψυχῆς δηλαδὴ καὶ
τῆς σώματος .

ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ ΑΒΡΑΑΜ.

Ο Μὲν οὖν Ἀβραὰμ καθήμενος παρά τῇ δρυὶ
τῇ Μαμβρῇ , πάντας ἐφιλοξένοι τὰς παρο-
δόντας , πιστοὺς ὅμως καὶ ἀπίστους , καὶ μηδὲν ἐπὶ τῶ-
τοις διακρινόμενος : καὶ ποσῶτον ἀπλῶς φιλοξενῶν , ὡς
καὶ αὐτὸς τὴν ἀγίαν Τριάδα κατελθεῖν ἐπὶ τῆς σκηνῆς
αὐτοῦ , καὶ τὴν παρατεθέντων αὐτῇ περιχαρῶς ἐμφορηθῆ-
ναι . Οὐ γὰρ θαυμάζειν . Ἀγγέλους ἐδίδόντας ἀκείνους
παρά τῇ γραφῇ ἐνεργεία καὶ ἡ ἀοράτω κατελάλυσαν τὰ
παρακείμενα , προσποιήσας τὸ φαγεῖν . ἀλλὰ καὶ Θεο-
δώριτος ἔτι φησὶν . ἔτε τῇ φύσει ἄνδρες ἦσαν , ἀλλ'
ἐδόκει εἶναι ἔτε ἔφαγον ὡς ἄνθρωποι , ἀλλ' ἐδόκει
ἐδίδεν τῇ ὀφεί τῶν ὁρώντων , ἀναλίσκομένων τῶν ποτι-
θεμένων κατὰ θείαν ἐνεργείαν . εἰ δὲ καὶ λέγει ἡ γραφή ,
ὅτι παρέθηκεν αὐτοῖς , ἔφαγον , καὶ οὐκ ἐδύν . ἴσως
γὰρ τὸ ἀνηλωθῆαι αὐτὰς φαγεῖν εἶπεν ἡ γραφή . Ἐτρεῖς
μὲν ἐν τῇ σκηνῇ φαίνοντες ἄνδρες , κατὰ περὶ ὁ χρυσοῦς τὴν
γλῶτταν φησὶ , δύο δὲ ἐπὶ Σόδομα παραγίνοντες . ἐκεῖ
μὲν γὰρ καὶ οἱ Ἀγγέλοι , ὁ δὲ τῶν δεσποτῶν * κατ' αὐτῶν * κατ' αὐτὸν
ᾤφθησαν . ἀλλ' οἱ μὲν ὡς ὑπηρεταὶ ἀπεσέλλοντο . ὁ δὲ
ἔμεινε κατὰ περὶ φίλος φίλῳ μονοεχὶ κοινολογούμενος
τῷ δικαίῳ ἅπερ ἐμᾶλλε ποιεῖν . ἔμην γὰρ , φησὶ , κρύ-
ψω ἀπὸ Ἀβραὰμ τὸ παιδός μου , ἀμέλλω ποιῆσαι .

Κύριλλος δὲ ὁ μέγας περὶ τῶν ἑπτὰ . Ἐτρεῖς
μὲν ἐν ἀρχῇ τῷ Ἀβραὰμ προσέβαλλον ἐν τῇ δρυὶ
τῇ Μαμβρῇ . δύο δὲ τοῖς Σοδόμοις ἐπεφρίπταν .

ἐδὲ ὁ πατήρ κρινεῖ ἐδὲνα. πᾶσαν δὲ τὴν κρίσιν δέδωκε
τῷ υἱῷ, καὶ τὸ φανῶν αὐτῷ τῇ Κυρίᾳ συνόντος φυσικῶς,
καὶ τῇ ἀγίᾳ πνεύματος. Ὅτι δὲ ὁ υἱὸς καὶ τὸ πνεῦμα ἐπὶ
Σόδομα ἐπορεύοντο, καὶ ἡ τῇ Αβραάμ ξενία σαφῶς
παρῆν, καθάπερ ὁ μέγας φησὶν Αθανάσιος. εἰ μὴ
ὁ υἱὸς καὶ τὸ πνεῦμα, ἐκ αὐτῆς Θεῷ καὶ πατρὶ συ-
νεκάθλωτο. ὅτι δὲ συνεκάθλωτο, δηλὸν ἐκ τῆς περὶ
τέτων ἔτι λέγειν. οἱ ἐξανεήσαν ἐπιβλέψαντες ἐπὶ
ἀπόσωπον Σοδόμων. εἰ ἐν ἐξανεήσαν, πάντως καὶ
συνεκάθλωτο. εἰ δὲ ὁ υἱὸς ἐκ δεξιῶν κάθεται, λεί-
πεται πάντως ἐξ ἐναντίων τὸ πνεῦμα καθεῖσθαι. ναί,
εἴγε περιγραπτὸς ὡς ὁ πατήρ. ἄλλως δὲ παρ' αὐτοῦ
ἐκ ἑσιν ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ. τῷ υἱῷ τοῦτοι συγκαθι-
μένε συγκαθίσταται καὶ τὸ πνεῦμα, ἐπεὶ ἐν αὐτῷ μένει,
τῷ υἱῷ δηλαδὴ. ποιούτε δὲ κατηξίωσεν ἀγαθοῦ τῇ Α-
βραάμ ἡ φιλοξενία, ὡς καὶ τῷ ἀγίῳ Τριάδα κατελ-
θεῖν ἐπ' αὐτὸν, καὶ καρπὸν αὐτοῦ κοιλίας χαρίσασθαι
κατὰ γὰρ τὸν τῇ γῆρας καιρὸν. ποσῶτον δὲ ὡς ἡ * Σά-
ρα φοβεβηκῆσα, ὥστε ἐγελάσαι αὐτῷ περὶ τῆς ἀ-
κασίας.

* Σάρρα

Μετὰ δὲ ταῦτα προφάσει τῇ τῇ λιμῇ μετανάστῃς ὁ
Αβραάμ γίνεταί. κακεῖθεν ἐν Γεράροις ἔρχεται,
πρὸς Αἴγυπτον ἀφικνεῖται, καὶ αὐτῷ ἀφαιρεῖται τῷ
Σάρραν καὶ παρὰ τῷ Αβιμέλεχ. ἠθέλε δὲ αὐτῷ δό-
κωπεύσασθαι ὅταν πρὸς γάμου κοινωνίαν λαβεῖν. εἴγε
καὶ μᾶλλον ἀδελφὴ τῇ Αβραάμ ἐλέγετο εἶναι. εἰ δὲ
ἀντιφάνηται τῷ Σάρραν ὁ Ἰωσήφ τῇ Αβραάμ,
ἀλλὰ καὶ τῷ Μωσαϊκῷ ἱστορίαν ἐκ μητρὸς μὲν τῇ
αὐτῆς, ἐξ ἄλλης δὲ καὶ ἄλλης πατρὸς. κρύπτων οὖν τὸ
εἶναι, ἵνα μὴ φοβῶνται διῆδεν ὡς ἀνὴρ αὐτῆς, τὸ ἕτερον
ἔλεγεν, ὅτι ἀδελφὴ με εἰσίν. μεγαλόφυχος ὅντως ὁ
Αβραάμ. δις δὲ εἰς Αἴγυπτον προφάσει τῇ λιμῇ κα-
τελθὼν, ἐδὲ τῷ Σάρραν ἀφαιρεθεῖς, παρὰ τῇ
Φαραῶ, καὶ παρ' αὐτῇ ὑπερον τῇ Αβιμέλεχ, γενναίως
ἔφερε τῷ ἀφαιρέσειν. ἀπολυθεῖν δὲ καθάπαξ κρίνας
Θεῷ, πολυπραγμονεῖν ἐκ ἠθέλε τῆς ἀρρήτης οἰκονο-
μίας αὐτοῦ. ἐφ' ᾧ καὶ κατόπιν αἱ θεῖαι ἡκολούθησαν
αὐτοῦ ἀμοιβαί.

Τὴν μὲν τοὶ Σοδομίτας ἡ κακίστη ἐκείνη συνήθεια
ἐν Ἀγγέλοις αὐτοῖς ἔπεισε. τῷ ἀσέλγειαν ἐπιδείξα-
σαι. ὅθεν καὶ ἀσβέσου πυρὸς ἔργον γεγόνασι. καὶ δὲ
Σόδομα ἐκεῖνα περιπαλῆ μὲν ἐσῶτα, τέφρα δὲ τῇ ἀ-
ληθείᾳ ὄντα, καὶ αὐτοῖς ὁ αὐτὸς συνὸς τοῖς ὕδασι ἐκπυ-
ρεται. τεκμήριον ὅτι σαφὲς τῇ διακρίσει ἐκεῖσε τῷ
κόλασιν. ταῦτα δὲ περὶ Παλαιστίνης. Ασκάλωνος καὶ
Γάζης ἀνωθεν, περὶ τὸ τῇ Ἰορδάνῃ τέλος, ἐδὲν ἀπει-
κότα τότε τῇ παραδείσῃ. ὁ γοῦν ἀπιστῶν τῇ γεννῇ, ἀ-
ναλογιζέσθω τὰ Σόδομα, καὶ ἔτι τὴν ἀδελφίαν φθονέ-
τω. ποιαῦτα δὲ εἶωθεν αὐτῇ πᾶσι γενναῖον. καὶ τὸ καὶ ὁ
Μωσῆς ἐλέγεν τῇ Ἰσραὴλ, φαγὼν καὶ πινὼν πόσους σεαυ-
τοῦ, μήποτε ἐπιλήσῃ Κυρίᾳ τῇ Θεῷ σου.

Ἀλλὰ καὶ ὁ τῷ ἰατρικῷ τέχνῳ ἀριστος Γα-
λῆνός τῃ ποσῶν παθῶν αἰτίαν αὐτῷ δεικνύσι. καὶ
* ἱσ. τρυφῶν * ἱσ. τρυφῶν. καὶ τῇ ἡμετέραν, λέγων, Μυσίαν τὸ ὁμο-
ρον * περὶ γὰρ ἀπαντῶν * ἀνδρας ἀσελγείς
* Περγᾶμου ὑπορρήτοις ἀφροδισίοις ὡκειωμένους. ἀλλ' ἐν Ρώ-
μῃ διὰ τῷ ἐπιπολάζουσάν τε καὶ συνήθει τρυφῇ,
καὶ ῥάδι ταῦτα. εἰ δὲ καθά φησι Πτολεμαῖος,
ὅτι δὲ τὸ οἰκειῶσθαι τινος πρὸς τὸ τῇ Ζωδία-
κῷ πρῶτον τρίγωνον, τὸν κελὸν δηλαδὴ, τὸν

* ἱσ. τρυφῶν

* Περγᾶμου

A venerint. Pater enim non judicat quem-
quam, ceu Dominus ipse loquitur, sed omne
judicium filio concessit, cui spiritus etiam
sanctus naturaliter adest. Et filium cum spi-
ritu Sodoma se recepisse, satis intelligi de
hospitali exceptione Abrahami posse, ma-
gnus etiam Athanasius ille tradit. Nam nisi
filius atque spiritus fuissent, Deo non adse-
dissent. Consedisse autem cum Deo, perspi-
cuum ex hisce verbis est: Tum illi confur-
rexerunt, & ad Sodoma se converterunt.
Quod si una consurrexerunt, etiam una se-
derunt; & si filius a dextris sedet, restat om-
nino spiritum a * sinistris confidere. quod
quidem valet, si loco pater circumscribatur.
Nam cæteroqui apud ipsum nec dextra est,
nec sinistra. Igitur adfidente filio, spiritus
etiam una sedet, quum in filio maneat. Hæc
autem hospitalitas Abrahamo tantum boni
peperit, ceu diximus, ut ipsa etiam sacrosan-
cta Trinitas eum inviserit, & in senecta so-
bolem ei sit largita. Sarra quidem ætate tam
profecta erat, ut hanc promitti audiens, ri-
deret.

Athanasius.

Edit. Parisi.

pag. 133.

* Vide Notas.

Secundum hæc Abrahamus ob causam
famis solum vertit, ac Gerara proficiscitur.
Hinc denuo se in Ægyptum confert, ubi
Sarram ei conjugem Abimelechus adimit.
Cupiebat enim illam forma venustissima
præditam sibi matrimonio jungere, præfer-
tim quod esse soror Abrahami perhibere-
tur. Quamquam enim Josephus adserit, Sar-
ram fuisse consobrinam Abrahami: scien-
dum tamen est ex narratione Mosæica, fuisse
tum conjugem ipsius, tum sororem: ut
quæ matre quidem eadem, diverso vero pa-
tre nata esset. Itaque occultato uno, ne tam-
quam vir mulieris e medio tolleretur, alte-
rum fatetur, sororem videlicet suam esse.
Magno certe præditus animo fuit Abraha-
mus. Nam ob famem bis in Ægyptum pro-
fectus, uxore bis spoliatus, semel a Pha-
raone, iterum ab Abimelecho: generoso
nihilominus animo hanc ademptionem per-
tulit. Quippe quum semel obtemperandum
esse Deo decrevisset, in consiliis admini-
strationis ejus ineffabilibus perquirendis cu-
riosus esse noluit. Propterea vicissim suis
eum beneficiis Deus ornavit.

Vide Notas.

Josephus.

Abrahami
constantia.

Cæterum Sodomitis consuetudo vivendi
flagitiosissima persuasit, ut etiam in Ange-
los ipsos exercere proterviam suam vellent:
quamobrem inextincto igne sunt puniti.
Nam Sodoma illa quondam pulcherrima,
quum adhuc starent, nunc enaple nihil sunt
aliud, quam cinis. Aer enim ipse cum aquis
inflammatur, argumentum illustre de perpe-
tuis eorum suppliciis. Sita sunt autem in Pa-
læstina, haud procul a Gaza & Ascalone, ad
amnis Jordanis ostia. Tum quidem temporis
ab ipso paradiso non differebant. Quod si
quis gehennæ parum adhibet fidei, secum ipse
de Sodomis cogitet, atque hoc modo luxum
omnem fugiat. Nam is hujusmodi flagitia
gignere consuevit. Idcirco Moses Israelitis
præcipit: Ubi comederis ac biberis, caveto
ne forte Domini Dei tui obliviscaris.

De Sodomitis

Deutera. 6. 13.

Luxus veneris
præposteræ
caussa.

Etiam præstantissimus ille medicorum
Galenus voluptatem ac delicias ostendit ef-
fe hujusmodi scelerum causam, quum ait:
In Mysia nostra, quæ Pergamo finitima est,
raro quis scēminam adulterii facinore se ob-
stringentem reperiat: & rarius etiam pro-
tervos homines, qui dediti sint iis amoribus,
quorum ne nomen quidem aperiendum est.
At Rœmæ propter abundantiam delicia-
rum, quæ istic minime sunt insolentes, pro-
clive est hujusmodi patrare. Quod si de sen-
tentia Ptolemæi quidam propterea, quod
eorum natura primo Zodiaci trigono co-

Galenus locus.

pag. 134.

Contra Ptole-
mæum.

gnata sit, quo aries, leo, sagittarius continentur, nefanda quædam committunt, & abominabile tamen omnino nihil designare se putant, ut qui signis subiecti sint ab antica parte masculis, a postica foemineis: injustus est Deus, qui Sodoma per ignem in cineres redegit. At fieri nequit umquam, ut justus ille sit injustus. Nimirum ejusmodi homines in saturitate panum, quemadmodum litteræ sacræ loquuntur, salaciter luxuriando, non quod tali vel trigono subiecti essent, ad concubitus nefandos devoluti, & ab igne sunt absumpti. Atque hinc discimus, etiam in illa judicii die futurum, ut justii pœnas & tormenta effugiant, Noë ac Loti exemplo: quum peccatores, etiam si totus propemodum mundus ejusmodi fuerit, æternis suppliciis sint mancipandi, quemadmodum heic omnes facinorosi diluvio & igni puniti sunt.

Cæterum Abrahamus initio nomen Abrahami habebat, ut sacris est in litteris, inditum sibi matris quadam præfigitione, ceu credi par est, quod Euphratem trajecturus, ac in Palæstinam migraturus esset. Quum acciperet divina promissa, natus erat anno LXXV. Ismaelum anno ætatis LXXXVI procreavit. Quum annum xcix ageret, apparuit ei Deus, & his verbis usus est: Ego sum Deus ille tuus. Quo facto justus hic vir, & omnibus instar regulæ cujusdam propositus, circumciditur. Ac justorum quidem hominum, qui alicubi sunt per urbes, libertatem nobis Dei prolixam mansuetudinem parere: licet ex hac ipsa de Sodomis historia cognoscas. Si decem, inquit Deus, justos homines reperero, hæc oppida non evertam. Sæpenumero etiam propter illorum virtutem, qui jam vita functi sunt, vel ex mera sua tolerantia vivos cura sua complectitur, ut quum ait: Propugnabo hanc urbem propter me, ac propter ministrum meum Davidem.

Quo autem pacto fidelis appellatur Abrahamus, qui tamen Deo dixit: Unde cognoscam futurum, ut terram hanc possideam? nimirum Palæstinam. Vox istæc, Unde, non diffidentis est, sed modum quo possessionem aditurus esset, cognoscere gestientis. Nam id temporis vel sexcentæ nationes Palæstinam inhabitabant. Propterea post sacrificium Deus inquit: Omnino scito posteros tuos futuros esse peregrinos in terra extraneorum, qui eos annis cccc graviter afflicti sint. Quarto autem sæculo huc redibunt*. Nondum enim ad summum pervenit Amorrhæorum improbitas. Nondum, inquit, extremum interitum flagitiis suis promeruerunt, & erant præterea quidam inter ipsos religiosi: quemadmodum colligi de Melchisedeci & Abimelechi exemplis potest. Ac de his quidem in hunc modum dictum esto.

Melchisedecus autem, licet in sacris litteris patre matreque carere dicatur: generis tamen ortum habuit a Sido Ægypti. Qui Sidonem condidit. Quumque oppidum in monte Sione Salemam extruxisset, ac xlii ibidem annis regnum tenuisset: & justus, & virgo decessit. Salema vero est celebris illa Hierusalem, quadam adjunctione litterarum facta. Et quia Melchisedecus ex familia tam impura natus erat, idcirco litteræ sacræ generis ipsius seriem non recensuerunt. Fuere tamen nonnulli, qui Deum fuisse censuerunt, tamquam principii ac finis expertem, plus æquo verbis his apostolicis inhaerentes: sine patre, sine matre, sine majoribus, nec ævi principium, nec vitæ finem habens. quo etiam nomine ima-

λέοντα καὶ τὸν τοξότῳ, καὶ τὸ τοῦ ἀδισμά τινος ἀράτῳσι, καὶ νομίζεσθαι μηδέν τι ποιεῖν ἀποτρόπαιον, ἅτε ὑπὸ ζώῃ ὄντες, καὶ μὲν ἐμπροσθεν ἀρρένούμεθα, καὶ δὲ ὀπίθεν θηλυόμεθα. ἄρα μὴ ἄδικος, ὁ Θεὸς ὁ καὶ πυρὸς ἐκτεφρώσας τὰ Σόδομα; ἀλλ' ἐκ ἂν ποτε ὁ δίκαιος ἄδικος. ἐν πλησμονῇ γὰρ ἄρτων οἱ τοῖσιν καὶ τῶν γραφῶν ἀπαταλῶντες, ἐκ μὲν ὑπὸ τείγωνον τοῖσιν ὄντες, καὶ ἐντεῦθεν εἰς ἀδέσμους κοίτας ἐγκυλιόεντες, πυρὸς εἰκότως γεγόνασι παρανάλωμα. Οὐκοῦν ἐντεῦθεν μανθάνομεν, ὅτι κατ' ἐκείνῳ τῷ ἡμέραν οἱ δίκαιοι, κατὰ πᾶν ἐνταῦθα Νῶε τε καὶ Λώτ, καὶ βασιλέων ἀνώτεροι ὀρεθήσονται: οἱ δὲ ἁμαρτωλοὶ καὶ ἅπας * εἶεν ὁ κόσμος, χεδὸν αἰωνίοις ὑπο-
B πεσοῦνται κολάσει: κατὰ πᾶν ἐνταῦθα κατακλυσ-
μῷ καὶ πυρὶ παρεδόθησαν ἅπαντες οἱ τὰ χεῖρα ἀράττοντες.

Ο μὲν τοι Ἀβραὰμ Ἀβραμ ἐκαλεῖτο τὸ πρότερον, ὃ λέγεται περάτης. Δεῖα γὰρ, ὡς εἴκεν, ἡ μήτηρ αὐτοῦ προμνηδεῖα οὕτως αὐτὸν ἐπωνόμασεν, ἐπεὶ περάσαι τὸν Εὐφράτην ἐμελλε, καὶ εἰς Παλαιστίνην οἰκῆσαι. ἐπὶ δὲ τῷ ἐβδομήκοντα πέντε ὁ Ἀβραὰμ, ὅτε τὰς ἐπαγγελίας ἐδέχετο. γεννᾷ δὲ τὸν Ἰσμαὴλ ἐπὶ ὧν πς, ἡνίκα δὲ γέγονεν ἐπὶ ἡδ' ὡφθη αὐτῷ ὁ Θεὸς λέγων. ἐγὼ εἰμι ὁ Θεός. τότε λοιπὸν περιτέμνεται καὶ ὁ δίκαιος, κανὼν ὥσπερ τοῖς πᾶσι προκειμένους. ὅτι δὲ ἡ τῷ καὶ πόλιν δικαίων παρρησία τῆς τῷ Θεοῦ μακροθυμίας πρόξενος ἡμῖν ἐστίν, ἐξ αὐτῆς μανθάνει περὶ τὰ Σόδομα ἰσορίας. ἐὰν δέκα γὰρ, φησὶ, δικάιους εὕρω, καὶ μὴ ἀπολέσω τὰς πόλεις. Πολλὰ γὰρ καὶ διὰ τῶν τετελευτηκότων ἀρετῶν, ἢ ἐκ αὐτῶν τῶν οἰκείαν μακροθυμίαν, κηδεταὶ τῷ ζώντων, καὶ βοᾷ λέγων. ὑπερασπίζω τῆς πόλεως ταύτης δι' ἐμέ, καὶ διὰ Δαβὶδ τὸ παῖδά μου.

Πῶς δὲ πιστὸς ὀνομάζεται ὁ Ἀβραὰμ εἰρηνῶς τῷ Θεῷ καὶ τί γινώσκωμεν τῷ, ὅτι κληρονομίῳ αὐτῷ; τῷ Παλαιστίνῳ δηλαδή. τὸ, καὶ τί, ἐκ ἀπιστοῦντός ἐστιν, ἀλλὰ μαθεῖν ποδοῦντος τῆς κληρονομίας τὸν τρόπον. ἔθνη καὶ γὰρ μυρία τῷ τότε τῷ Παλαιστίνῳ κατὰκοι. καὶ τὰς χεῖρας ἐφ' ὃ Θεὸς μετὰ τῷ θυσίαν γινώσκων γνώσῃ, ὅτι παρόικον ἔσαι τὸ σπέρμα σε ἐν γῇ ἐκ ἰδία. καὶ κακώσονται αὐτοὺς ἐπ' αὐτοῦ. τετάρτη δὲ γενεὰ ἀποστροφίσονται ὧδε. ἔτι γὰρ ἀναπεπληρῶνται αἱ ἁμαρτίαι τῷ Ἀμορρῶν ἕως τῆς πυλῆς. ἐδέπω, φησὶν, ἀξία πανωλεθρίας δεδράκα-
σιν. ἄλλως τε καὶ τινες ἦσαν ἐκείσε δισεβεῖς. καὶ δι-
λον ἐκ τῆς Μελχισεδέκ καὶ τῆς Ἀβιμελεχ. καὶ πε-
ρὶ μὲν τῶν ἑσῶς.

Ο δὲ Μελχισεδέκ εἰ γὰρ ἀπάτωρ παρὰ τῇ γραφῇ καὶ ἀμήτωρ λέγεται, ἀλλὰ κατὰ τὸ γένος ἀπὸ Σίδου ἢ Αἰγύπτου καὶ τῷ Σιδῶνα κτίσαντος. ἐν τῷ ὅρει δὲ Σιών πόλιν ἐκείνος κτίσας Σαλήμ, καὶ βασι-
λέυσας ἐν αὐτῇ ἔτη ιγ'. τελευτᾷ δὲ δίκαιος καὶ παρθέ-
νος. αὕτη δὲ ἐστὶ καὶ τῆς ἱερᾶ προφητείας ἡ περιφημία Ἱερουσαλήμ. ἐκ γένους δὲ τοιοῦτου μιᾶς καταγό-
μενον ἀφῆκεν ἡ γραφὴ ἀγενεαλόγητον. εἰ καὶ τι-
νες Θεὸν αὐτὸν ἐνόμισαν, ὡς ἀναρχὸν τάχα καὶ ἀτελεύτητον, τῷ ρητῇ καὶ μάλλον τῷ ἀποστολικῷ δραξάμενοι τῷ λέγοντος. ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀ-
γενεαλόγητος, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν ἔχων, μήτε τέλος ζωῆς. κατὰ τῷ καὶ ἀφομοίωμα λέγεται τῷ
Χει-

Gen. 17. 1.

Gen. 18. 32.

4. Reg. 20.

Edit. Paris.
pag. 135.* In Codice
Græco multa
hic de Loto in-
seruntur que
dabimus in No-
tis.Genus Mel-
chisedeci.

Hebr. 7. 2.

Χρυσῶ. τὸ ἀμήτορος μὲν τὸ πρότερον, ἀπάτορος δὲ τὸ δεύτερον. καὶ ὅτι τὴν ἀναίμακτον θυσίαν, ἡ αὐτὸς ὁ Χρυσὸς τοῖς μαθηταῖς παραδέδωκεν, αὐτὸς ἀνέκαθεν πορευόμενος. καὶ ἄκασον τί περὶ τῆς φησὶν ὁ τὴν γλῶτταν χρυσῶς. προμύλων ὁ Θεὸς τὴν κατάλυσιν τῆς νομικῆς ἱερωσύνης, εἰρηκε διὰ τῆς Δαβίδ· σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα καὶ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. ὃς ἔστι θυσίας νομικῆς ἱερέων, ἀλλ' εὐχὰς καὶ ἄρτης καὶ οἴνου, ὡς ἱστορία διδάσκει. καὶ τὸ καὶ ἱερεὺς τῆς Θεῶς τῆς ὑψίστης παρὰ τῇ γραφῇ λέγεται. ἱερεὺς αὐτοχειροτόνητος, ὡς ὁ χρυσορρήμων φησὶ. ποιεῖται καὶ γὰρ τῷ τότε οἱ ἱερεῖς, ἢ κατὰ φύσιν ὡς ἀβελ, ὁ Νῶε, οἱ λοιποί.

Εἰ δὲ ὁ ἄνθρωπος ὡς ὁ Μελχισεδέκ, πῶς λέγεται μήτε ἀρχὴ μήτε τέλος ἔχειν; καὶ ἔστιν εἰπεῖν, ὅτι τὰς ἀπὸ Σηθ καταγομένους γενεαλογῶσα ἡ γραφή, ἔγω ποιεῖ. ὁ Ἀδάμ πόσων γενόμενος ἐνιαυτῶν γεννᾷ τὸν Σηθ. ὁ δὲ Σηθ πάλιν πόσων χρόνων γενόμενος, τῷ ὧδε ἀφίσταται. δήλη ἐν ἐντεῦθεν καὶ ἡ ἀρχὴ τῶν ἡμερῶν τῆς Σηθ, καὶ τὸ τέλος τῆς ζωῆς αὐτοῦ. ἐπὶ δὲ τῆς Μελχισεδέκ μηδὲν ποιῶν ποιήσασα, παρέπεισε τινὰς ἀναρχὸν αὐτὸν λέγειν καὶ ἀτελεύτητον. καὶ ἐντεῦθεν δυνάμει μεγάλῃ αὐτὸν οἶδαι τῆς Θεῶς. Βασιλεὺς μὲν οὖν καὶ ἱερεὺς ὁ Μελχισεδέκ, ὡς ἄνωθεν εἰρηται. ὅτι καὶ τύπος ὡς καὶ ἀφομοίωμα τῆς Χρυσῶ.

Ὅθεν εἰ θέλεις ἀγαπητὴ μαθεῖν, ὅση τῆς κατὰ ἡμᾶς ἱερωσύνης ἡ ὑπεροχὴ, τῷ χρυσορρήμονι πρόφης Ἰωάννη. ἐν ᾧ τῷ καὶ Ἰσδαίων πέμπτῳ λόγῳ φησὶν, ὅτι καὶ ἐν τοῖς τύποις ἡ κατὰ ἡμᾶς ὑπεροχὴ τῆς ἱερωσύνης δέικνυται. ὁ γὰρ Ἀβραὰμ τῷ Ἰσαὰκ πατὴρ ὡς, καὶ τῷ Ἰακώβ πάππος, καὶ τῷ Λοὺι πρόγονος. τῷ γὰρ Ἰακώβ υἱὸς ὁ Λοὺι. ἀπὸ δὲ τῆς Λοὺι ἡ ἱερωσύνη παρὰ Ἰσδαίοις τὴν ἀρχὴν ἔλαβεν. ἀλλ' ἔπος ὁ Ἀβραὰμ ὁ πρόγονος τῷ Λοὺι, τῷ Ἰσδαϊκῶν δηλαδὴ ἱερέων, ἐπὶ τῆς Μελχισεδέκ, ὃς ὡς τύπος τῆς κατὰ ἡμᾶς ἱερωσύνης, λαϊκοῦ τάξιν ἐπέειχε. καὶ τὸ δι' ἀμφοτέρων ἐδήλωσε, καὶ διὰ τῆς δουλαὶ δεκάτης, καὶ ὅτι ἡνολογήθη παρ' αὐτοῦ. οἱ γὰρ λαῖκοι καὶ δεκάτης διδόντες τοῖς ἱερεῦσι, καὶ παρ' αὐτῶν ἐλογουῦνται. ἀλλὰ ὁ Μελχισεδέκ ἐλάσων ὁ Ἀβραὰμ ὁ τὰς ἐπαγγελίας δεξάμενος. καὶ πῶς; ὅτι τὸ ἐλάσων ὑπὸ τῆς κρείττονος ἐλογεῖται. ἀλλὰ καὶ ὁ δεκάτης λαμβάνων Λοὺι, δεδεκάπεται, ὡς ὁ Παῦλος φησὶ. δεκάτης γὰρ ἔδωκε καὶ αὐτὸς τῷ Μελχισεδέκ δι' Ἀβραὰμ τῷ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ μήπω γεννηθεὶς. ἔτι γὰρ ἐν τῇ ὁσφύϊ τῷ Ἀβραὰμ ὡς, ὅτε σωζώμενος ὁ Μελχισεδέκ. Πρόσεχε οὖν ὅτι σκια καὶ τύπος ἦσαν τὰ Ἰουδαϊκά. εἰ γὰρ ἔτι τῆς Ἰουδαϊκῆς ἱστορίας καὶ ἱερωσύνης τελείωσις ὡς, τίς ἐτι χρεια κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ ἀνίσταται ἕτερον ἱερέα, καὶ οὐ κατὰ τὴν τάξιν Ααρὰν λέγεσθαι; ἐπεὶ οὖν ἕτερα ἱερωσύνη ἐλθεῖν ἔμελλεν, ἀνάγκη πᾶσα καὶ πολιτεία ἕτεραν συνεισελθεῖν. καὶ τὸ δηλῶν ὁ Παῦλος ἔλεγεν, ὅτι τῆς ἱερωσύνης μετατιθεμένης, ὅς ἀνάγκης καὶ νόμος μεταθεῖσι γίνεται. καὶ ταῦτα μὲν ὁ τὴν γλῶτταν χρυσῶς.

Προσδοχομένους δὲ ἡμᾶς, καὶ μὴ δ' ἑαυτοὺς εἰσακουομένους οὐ δέον ἐκκαθεῖν. ἐπεὶ καὶ ὁ

Glyce Annal.

ago & similitudo Christi dicitur: ut qui prius quidem erat absque matre, deinceps vero absque patre. Idem & incruentum illud sacrificium, quod Christus ipse discipulis tradidit, longe ante repræsentavit. Audi quid hac in parte Chrysostomus tradat. Quum vellet, inquit, Deus multo ante sacerdotii legalis abolitionem ostendere, per Davidem inquit: Tu sacerdos es in æternum, secundum ordinem Melchisedeci. Qui videlicet non legales hostias sacrificavit, sed vota, panem, vinum obtulit, quemadmodum ipsa docet historia. Idcirco sacris in litteris supremi Dei sacerdos appellatur, sacerdos ab semetipso constitutus, ut Chrysostomus loquitur. Erant enim sacerdotes id temporis tales. Vel quatenus sacrificium offerebat, tu Abelus, Noa, cæteri.

At vero si Melchisedecus erat homo, quonam pacto dicitur, eum nec principium nec finem habuisse? Respondendum, litteras sacras seriem generis posterorum Sethi recensentes, hac forma orationis uti: Adamus quum tot ac tot natus esset annos, Sethum genuit. Sethus rursus quum tot ac tot annos vivendo expleffet, e terris sublatus est. Hinc & principium vitæ Sethi, & finis cognosci potest. Quum autem in Melchisedeco nihil tale factum sit, in eam persuasionem nonnulli venerunt, ut Melchisedecum principii ac finis expertem statuerent, eundemque magnam esse Dei potestatem putarent. Rex quidem ille, ceu supra diximus, & sacerdos erat: figura & similitudo Christi.

Quamobrem si cognoscere voles, dilecte fili, quanta sit nostri sacerdotii præstantia, Joannis Chrysostomi verbis animum adverteito, qui in oratione adversus Judæos pag. 136.

quinta inquit, etiam in ipsis figuris ostendi, quantum a nostro sacerdotium illud vetus superetur. Abrahamus enim pater Isaaci, & Jacobi avus erat, Levii proavus, ut qui Jacobi filius existeret. At enim sacerdotium illud Judaicum in Levio principium habuit. Nihilominus Abrahamus generis Levitarum auctor, hoc est, Judaicorum sacerdotum, sub Melchisedeco, qui nostri sacerdotii figuram repræsentabat, pro laico sese gerebat. Atque hoc ipsum duabus rebus significabat, tum quod decumas daret, tum quod ominationem ab eo faustam acciperet. Nam laici decumas sacerdotibus pendunt, & eorumdem precibus felicitantur. Quinetiam Abrahamus, quamquam promissis divinis beatus esset, nihilominus Melchisedeco minor erat. Quinam istuc? quia minori major benedixit. Præterea Levius ipse, cui decumarum jus concessum est, heic decumatus fuit, quemadmodum Paulus loquitur. Nam & ipse Melchisedeco per Abrahamum patrem decumas solvit, tametsi necdum editus in lucem foret. Quippe adhuc in Abrahami lumbis erat, quum Melchisedeco is occurreret. De quo licet intelligas, hæc judaicas res non nisi umbram & figuram quamdam fuisse. Nam si per Judaicum sacerdotium perfectionem licuisset adsequi, ecquid causæ foret, quamobrem constitui sacerdos alius secundum ordinem Melchisedeci, non Aaronis, diceretur? Quum ergo sacerdotium aliud subsequuturum esset, omnino necessarium erat, alium quoque rerum statum subsequi. Quod quidem Paulus indicare volens, ait: Translato sacerdotio, necessario quoque legis fit translatio. Hæc ita sunt a Chrysostomo tradita.

Cæterum quum precamur, nec continuo exaudimur, haud quaquam despon-

Historia Isaac-
ci.
Gen. 25. 21.
Gen. 25. 23.
Edit. Paris.
pag. 137.
Jacobii Histo-
ria.
Gen. 28. 13.
Cyrillus.
Hebr. 1. 14.
Psalms. 33. 8.
Matt. 18. 10.
Nicephorus
Patriarcha de
Angelis.
Tob. 12. 12.

dere animum debemus. Nam & Isaacus ob
suam conjugisque sterilitatem Deum to-
tos xx annos precibus urgebat. Sunt enim
hæc sacrarum litterarum verba: Obscra-
bat Deum Rebecca uxoris nomine, quæ
sterilis erat. Postea quum Rebecca, quæ
Esau & Jacobum utero gestabat, ægre
esset, quod fœtus in utero non mediocri-
ter subultarent, indicantes (uti quidem
credi par est) dissidium illud, quod dein-
ceps inter ipsos exstaturum erat, his verbis
Deus utitur: Duæ gentes ex utero tuo di-
videntur, quarum altera plus altera pote-
rit, majorque minori serviet. Quibus in
verbis animadvertit, Deum perspicue ra-
tionem populi Judaici & gentilis indicasse.

Hujus Isaacii tempore famæ alia fuit, cu-
jus causa Isaacus se Gerara contulit: quo-
minus in Ægyptum proficisceretur, ab ipso
Deo prohibitus. Quamquam enim is Abra-
hamo concesserat, ut eo se conferret: ta-
men id alia nulla de causa factum fuit,
quam ut istis etiam hominibus virtus ip-
sius innotesceret. Isaacus autem hordei se-
mentem fecit, quod inaudito quodam mo-
do fructum centuplum edidit. Quod si de-
jectum illud semen in se terra ratione cen-
tupla reddidit, quonam fieri pacto potest,
ut qui benignitatem in egentes ex commi-
seratione animi exercet, ac munus ipsum
in manus Dei deponit, mercedem centu-
plo majorem non accipiat? Nam si unum
heic fructum fert centuplum, multo magis
& istic idem usufruveniet.

Cæterum quum Isaacius Jacobo felicis-
sima quæque precaretur, annos c plus mi-
nus natus erat, ob quam ipsam ætatis pro-
vectionem ejus oculi caligaverant. Rebec-
ca post laudabilem hanc felicitationis in-
terversionem id consilii Jacobo dedit, ut
flagrantis adhuc Esai furoris gratia semet ad
Labanem reciperet. Quamobrem Jacobus
arrepit fuga, vitandi Esai causa, sopitus in
itinere somnium vidit. Nam scala quædam
terræ innixa erat, cujus vertex cælum attin-
geret, ac divini Angeli per eam ascendebant,
ac vicissim descendebant. Eidem im-
minens Deus sic loquebatur: Ego tecum
sum, non est quod formides. Atque hi tam
adscendentes quam descendentes Angeli,
quemadmodum & magnus ille Cyrillus ait,
ministerium divinum significabant. Nam
de Angelis & Paulus inquit: Nonne sunt
omnes administri spiritus, qui ad ministe-
rium ablegantur, propter eos qui salutem
adepturi sunt? Quamobrem Deus per hæc
nobis clare ostendit, omnia se per potestates
angelicas gubernare, nec quidquam in rebus
humanis absque providentia fortuito geri.

Neque heic objeceris mihi, quamobrem
litteræ sacræ narrent, Angelos primum ad-
scendisse, ac deinceps descendisse. Nam ip-
sæmet tibi hujus rei rationem aperiant. Qui-
libet homo vitæ suæ præsidem Angelum ha-
bet, ut hoc pacto malorum geniorum in nos
impetus frangatur. Jungit enim, ut ille ait,
Angelus Domini castra castris in circuitu ti-
mentium eum. Nostras etiam preces ipsorum
opera perferri ad Deum Dominus ipse nobis
persuadeat, qui sacris in Evangeliiis inquit:
Cavete ne unum ex hisce pusillis despiciatis.
Nam angeli eorum perpetuo faciē patris mei
cælestis intuentur: nihil scilicet aliud agen-
tes, quemadmodum clarissimus ille patriar-
cha Nicephorus loquitur, quam quod pre-
ces nostras ad aures Dei Sabaoth deferunt.
Idem Angelus ille divinus Raphael confirmat,
quum hisce verbis Tobæum allo-
quitur: Quo tempore tu nurusque tua pre-
cabimini, ego precationis tuæ monumen-

A Isaac enim ēτη εἴκοσι τῷ Θεῷ ἐδέετο διὰ τὴν ἀπαιδίαν αὐ-
τῷ. ἐδέετο ὃν, φησὶ, τοῦ Θεοῦ περὶ Ρεβέκας
τῆς γυναικὸς αὐτῆς, ὅτι στείρα ἦν. δυσχεραίνουσα ὅ-
τῃ Ρεβέκα ἠνίκα ἐγκυμονοῦσα ἦν, τὴν τε Ησαὺ καὶ
τὸν Ιακώβ. οὐ μικρῶς ὃ ἐσκήριπτον ἐν τῇ κοιλίᾳ
αὐτῆς, μνηύοντες, ὡς εἶπε, τὴν ἐσομένην ὑ-
περον μέσον αὐτῶν ἁμαχίῳ. ἔφη ὁ Κύριος. δύο λα-
οὶ ἐκ τῆς κοιλίας σε διασαλήσονται, καὶ λαὸς λαοῦ ὑ-
περέξει, καὶ ὁ μείζων δαλύσει τὸν ἐλάσσονα. ἀπό-
σεχε ὄντω. σαφῶς ὃ ἐδήλωσεν ὁ Θεὸς τὰ κατὰ τὴν
Ιουδαϊκῶν λαῶν καὶ τῶν Ἑθνικῶν.

B Λιμὸς δαύτερος ἐπὶ τῷ Ισαὰκ γίνεται. ἐφ' ᾧ ἐν
Γεράροις κατέρχεται. εἰς Αἴγυπτον μὲν τοὶ ἀπελ-
θεῖν οὐ συγχωρεῖται παρὰ Θεοῦ. εἰ γὰρ καὶ συνε-
χωρήθη κατελθεῖν ὁ Αβραάμ, ἀλλὰ χάριν τῷ
γνωστῷ ἐκ τῆς ἐκείσε τὴν αὐτῆς ἀρετῆς. ἀπεί-
ρει δὲ κελὺν ὁ Ισαὰκ, καὶ παραδίδως ἑκα-
τοσεύει. ὁ δὲ τὸ καταβληθὲν εἰς ἑκατὸν παρέ-
δωκεν ἢ γῆ, πῶς ὁ ποιῶν ἐλεημοσύνην, καὶ ταῖς
τῷ Θεῷ χερσὶ παρατιθεῖς τὸ διδόμενον, ἑκατοντα-
πλασίονα τὸν μισθὸν οὐ λήφεται; εἰ γὰρ ἐνταῦ-
θα τὸ ἐν ἑκατοσεύει, πολλῶν μᾶλλον ἐκείσε.

C Ο δὲ Ισαὰκ ὅτε τὸν Ιακώβ νυλόγησεν, ὥσπερ ἑκα-
τὸν χρόνων ἦν. διὰ γὰρ τῆς καὶ τῆς ὀφθαλμοῦς ἐπεπλή-
ρωτο. ἡ μὲν τοὶ Ρεβέκα μετὰ τὴν ἐπαινετὴν τῆς δι-
λογίας κλοπῇ, συνεβέβηκε τῷ Ιακώβ πρὸς Λά-
βαν ἀπελθεῖν, ὅπως τὸ ἀκμαῖον τὸ Ησαὺ ἐκφύγη
C μανίας. ὑποδιδράσκων ὄντω τῷ Ησαὺ ὁ Ιακώβ, ἐ-
κοιμήθη κατ' ὁδόν, ἐν στυπνιάδῃ. Καὶ ἰδὲ κλίμαξ
ἐσημειγμένη ἐν τῇ γῇ, ἥς ἡ κεφαλὴ ἀφικνεῖτο εἰς τὸ
ἔρανον. καὶ οἱ Ἀγγελοι τοῦ Θεοῦ ἀνέβαινον καὶ κατέβαι-
νον ἐπ' αὐτῷ, ὁ δὲ Κύριος ἐπέσημεικε αὐτῆς, καὶ
εἶπεν. Εγὼ εἰμι μετὰ σοῦ, καὶ μὴ φοβῆ. οἱ δὲ
ἀνιόντες καὶ κατιόντες τὴν κλίμακα, κατὰ καὶ ὁ μέ-
γας φησὶ Κύριλλος, τὴν δειάν ἐδήλου ἁγιοσύνην. πε-
ρὶ τῶν γὰρ καὶ ὁ Παῦλος ἐφη. ἐχὶ πάντες εἰσὶ λει-
τουργικὰ πνεύματα, εἰς ἁγιοσύνην ἀποσελλόμενα ὑπὸ
τῆς μέλλοντος κληρονομεῖν σωτηρίας; ἐδείχθη ὄντω διὰ
τῶν σαφῶς, ὅτι διωάμεσιν ἀγγελικαῖς τὰ πάντα οἰ-
κονομεῖ. καὶ ὡς ἐδὲν ἀφρονόητον τῷ τῇδε καὶ ὡς ἐτυχε
D φέρεται.

E Καὶ μὴ μοι λέγε, τίνας ἔνεκον ἡ ἀγία γραφή
πρώτων ἀνέρχεσθαι τῆς Ἀγγέλων εἶπεν, εἰδ' ἔγω κα-
τέρχεσθαι; ἔχεις γὰρ αὐτῷ τὴν ἀγίαν γραφὴν καὶ τὸν πε-
ρὶ τῆς λόγον διακρινεῖσάν σοι. τῶν ἀνθρώπων ἑ-
καστος φύλακα τὴν αὐτῆς ζωῆς θεῖον Ἀγγελον κέκτη-
ται, ὡς ἐντολὴν καὶ τὴν κατ' ἡμῶν ὁρμὴν τῶν δαι-
μόνων ἀναχατίζεσθαι. παρεμβαλεῖ γὰρ, φησὶν,
Ἀγγελος Κυρίου κύκλῳ τῶν φοβεμένων αὐτόν. καὶ
τὰς αἰτήσεις ἡμῶν ἀνάγειται πρὸς τὸν Θεόν δι' αὐτῶν.
καὶ πειθέτω ἡμᾶς αὐτὸς ὁ Κύριος ἐν Εὐαγγελίοις λέ-
γων. ὁράτε, μὴ καταφρονήσῃτε ἐνὸς τῶν μικρῶν τέ-
των. οἱ γὰρ Ἀγγελοι αὐτῶν διωκεῖν ὁρῶσι τὸν ἀπό-
σωπον τῆς πατρὸς μου τοῦ ἐν ἔρανοις, ἐδὲν ἄλλο
ποιοῦντες, ὡς ὁ ἐν Πατριάρχαις ἀοιδιμώσῃ Νι-
κηφόρος, ἡ τὰς αἰτήσεις ἡμῶν εἰσάγοντες εἰς
τὰ ὦτα τοῦ Κυρίου Σαβαώθ. ἐπιβεβαίωται αὐ-
τῶν καὶ ὁ θεῖος Ραφαὴλ πρὸς τὸν Τωβιτῆ
οὕτως εἰπὼν. ὅτε προσκύσω σὺ καὶ ἡ νύμ-
φη σου, γὰρ προσήγαγον τὸ μνημόσυον τῆς

προσδύχης σου ἐνώπιον τοῦ ἁγίου Θεοῦ. καὶ νῦν ἀ-
πέσειλέ με ἰάσαθαί σε καὶ τὴν νύμφην σου Σάρραν.
ἀλλὰ καὶ ὁ καταπεμφθεὶς ἐπὶ Κορνήλιον τὸν ἑκατοντάρ-
χην θεὸς Ἀγγελος οὕτω πρὸς αὐτὸν ἔλεγε· Κορνή-
λιε, αἱ προσδύχαί σου καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἀ-
νέβησαν εἰς μνημόσυνον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. κάλε-
σαι ἐξ Ἰόππης τὸν Πέτρον· εἰ δὲ ταῦτα οὕτως ἔ-
χει, εἰ καθὼς ὑποδέδεικται, τῷ ἀνθρώπῳ ἑκαστος
Ἀγγελον κέκτηται τὰς αἰτήσεις ἡμῶν εἰσάγοντα εἰς τὰ
ὦτα Κυρίου Σαβαώθ, ἀνάγκη πᾶσα τὰς Ἀγγέλους
πρωτῶν ἀνέρχεσθαι, καὶ δι' αὐτῶν τὰς αἰτήσεις ἡμῶν.
εἰδ' οὕτω τὰς θείας ἀνωθεν δωρεάς κατέρχεσθαι
πρὸς ἡμᾶς· ἐπὶ ᾧ τέτρω καὶ Ἀγγέλους εἶδεν ἀνερ-
χομένους καὶ κατερχομένους ὁ μακάριος Ἰακώβ. ὅτε
ᾧ τέτρω, ὡς εἴρηται, λειτουργικῶν ὄντων πινύμα-
των, καὶ οἰκονομουῦνται τὰ τῆδε πάντα, καὶ δι-
ξάγονται. καὶ περὶ μὲν τέτρω εἴπω.

Ἀνερχόμενον δὲ τὸν Ἰακώβ ἀπὸ τῆς Λάβαν, καὶ
τὸν Ησαῦ διδόντα, παραδαρρύνει καὶ αὐτῷς ὁ Θε-
ὸς παλαίων μετ' αὐτῶν ἕως πρωῆς, καὶ πείθων ἐντολ-
ῶν μὴ φοβεῖσθαι. εἰ γὰρ ὁ Θεὸς δυνατὸς, πολλῶν μάλ-
λον μετὰ ἀνθρώπων. τὸτο δὲ καὶ ὁ Ἰακώβ ἐδήλωσεν εἰ-
πών· εἶδον τὸν Θεὸν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, καὶ
ἐσώθη με ἡ ψυχὴ, τῆς ἐν τῇ πεδυνῇ, ὡς περ ὑ-
πὸ δίκης, θάρσους ἐνεπλήσθη. τὴν καινὴν καὶ Ἰσραὴλ
μετονομάζεται, ὡς ἐν φαντασίᾳ Θεοῦ γενόμενος· ὁ
μὲντοι Ἰακώβ διϋπνιδεὶς, χαλδῶν λῶν, ὡς ἡ ἰσο-
εὐα δηλοῖ. Ἰνα δὲ μὴ μετὰ τὴν τελευτὴν τῆς δικαί-
ας σβεδῇ ἡ πρὸς αὐτὸν τῆς Θεοῦ κηδεμονία, σοφίζεται
τὴν περὶ τέτρω μνήμην διδόντα ὁ Θεός, καὶ φησιν·
καὶ μὴ φάγωσιν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τὸ νοῦρον τῆς πλατῦτος
μυροῦ, ὃ ἐνάρκησε· καὶ ἐσιν ἐνταῦθα μαθεῖν, ὅ-
τι ἡ αἰτία τῶν πλείονων παρατηρήσεων, τὸτο ἐστὶ
τὸ μὴ ἐπιλανθάνεσθαι αὐτῶν τῆς Θεοῦ, καὶ τῶν αὐτῶν
ἐργασιῶν, καὶ ἅτε δὴ ὄντας ἀγνώμονας. ἀλλὰ καὶ
* χωρίζομε- * χωρίζομένους τῆς Λάβαν ὁ Ἰακώβ, καὶ μέλλων
νοσ
συωντῶν τῷ Ησαῦ, παρεμβολῶν Ἀγγέλων ὄρα,
ὡς ἐντολῶν διαρρέειν, καὶ μὴ τὰς συώνοντας τῷ Η-
σαῦ δίδεσθαι.

Ὁ Λάβαν μετὰ τῆς συμπλήρωσιν τῶν ἑκοσι ἐνιαυτῶν,
ὑποχρεθεὶς ὑποσεῖλαι τὸν Ἰακώβ μετὰ μισθοῦ, ἀ-
νεβάλλετο, ὑπὸ τινῶν μεταβληθεὶς. ἐφ' ᾧ ὁ πρὸς
Λεῖαν ὁ Ραχὴλ ἔφη ὁ Ἰακώβ· ὁρῶ ἐγὼ τὸ πρόσω-
πον τῆς πατρὸς ὑμῶν ὅτι ἐκ ἐστὶ πρὸς με ὡς χθρὸς καὶ τε-
τὴν ἡμέραν. ὁ δὲ Θεὸς τῆς πατρὸς με λῶ μετ' ἐμῶν·
καὶ δῆλον ὅτι τῷ Λάβαν καταδιώκοντι τὸν Ἰακώβ ἐπέστη
ὄναρ λέγων· φύλαξον σεαυτὸν μήποτε λαλῆσαι με-
τὰ τῷ Ἰακώβ πονηρά· μέγα ὄφελος ἡ δικαίου τινὸς
παρυσία. καὶ δῆλον ὅτι ὡς ὁ Ἰακώβ πρὸς Λάβαν ἔ-
λεγει· εὐλόγησέ σε ὁ Θεὸς ἐπὶ τῷ ποδί μου· ἀλλὰ
τῷ γυναικῶν αὐτῶν ἕνεκα τοιαύτῳ ἐποίησε πρὸς αὐτῶν
ὑπολογίαν· ἐκ ἐγὼ τὸ δὲ προσὸν φίλτρον ταῖς γα-
μεταῖς γυναιξὶ, παρέπεισεν αὐτὰς ἐκ τῆς αὐτῶν
ἀπαραι γῆς· κατὰ μὲντοι τὸν Γεώργιον, ὁ Ἰακώβ
ἀνερχόμενος ἀπὸ τῆς Λάβαν, εἶδε πάλιν ὄρασιν ἐν
Βεδὴλ. καὶ πάντα ὑποδεκατῶσας ἅπερ ἐκέκμητο,
τελευταίους ὑποβάλλει τοὺς παῖδας· καὶ ἀειδήσας
αὐτὰς ἀπὸ τῆς Βενιαμὶν ἀρξάμενος ἀνάπαλιν, καὶ
ἐπὶ τὸν Λαὶ ἐλθὼν, * ἐπιδέκατον δῖρον αὐ-
τῶν, τῷ Θεῷ τοῦτον προσήγαγεν· ὑποδεκατῶ-
Georgii Anna.

atum coram sancto illo Deo subvehbam, Edit. Paris.
qui me nunc misit ad te nuncque tuam Sar- pag. 138.

ram sanandos. Confimiliter Angelus ille di-
vinus, qui ad Cornelium centurionem mis-
sus fuit, eum compellat: Corneli, tuæ pre-
ces ac benigna facta ad Deum, ceu tui mo-
numentum quoddam, adscenderunt. Itaque
Joppem mittens, Petrum arcessito. Quæ
quum ita sint, & quum quilibet homo, ceu
demonstravimus, Angelum habeat, preces
suas ad aures Dei Sabaoth deferentem: om-
nino necesse est, Angelos primum adscende-
re, atque una cum ipsis preces quoque nostras,
deinde vero divina munera cælitus ad nos
pervenire. Nam idcirco beatus ille Jacobus
Angelos adscendentes & vicissim descen-
dentes vidit, per quos tamquam spiritus ad-
ministratos, ceu diximus, res terrenæ guber-
nantur. Hoc modo de his responsum esto.

Cæterum revertentem a Labane Jaco-
bum, qui Esau fratrem magnopere formi-
dabat, rursus Deus consolatur, iuncta cum
ipso ad matutinum usque diluculum congres-
sus: quo quidem facto persuadere Jacobo vo-
luit, ne quid sibi metueret. Nam si adversus
Deum sese robustum præstare poterat, mul-
to magis robur adversus homines habebat.
Significare voluit hoc ipse Jacobus, quum
ait: Præsens præsentem Deum conspexi, &
incolumitatem anima mea consequuta est.
hoc est, quæ tantum non præ formidine mor-
tua erat, fiducia repleta est. Tunc & nomine
mutato Israeli appellationem accepit, ut qui
Dei quamdam informationem consequutus
esset. Id quidem ex historia constat, Jaco-
bum quum evigilasset, altero crure claudi-
casse. Ac ne post iusti huius viri mortem, me-
moriam curæ providentiæque Dei de ipso ex-
tingueretur: idcirco rationem invenit Deus,
qua factum hoc perpetuaretur. Inquit enim,
Nepotes Israelici nervo femoris, qui emar-
cuit, non vefcentur. Atque hinc animadver-
tere licet, huiusmodi præscarum observatio-
num magna ex parte causam illam fuisse, ne
tam Dei, quam beneficiorum ejus, tamquam
ingrati, obliviscerentur. Idem Jacobus a La-
bane discedens, & jamjam Esau fratri oc-
cursurus, Angelorum castra conspexit: ut ex
hac re fiduciam conciperet, nec advenien-
tes cum Esau formidaret.

De Labane accepimus, eum xx annis ex-
actis Jacobo pollicitum, se hominem data
mercède dimissurum: deinde quorundam ca-
lumniis immutatum, in dies rem extraxisse.
Quapropter & Liam Rachelemque Jacobus
in hunc modum alloquutus est: Video ego
non esse eundem vestri patris in me vulum,
qui erat heri ac nudius tertius. Atenim ha-
tenuis patrium mihi Deum præsentem habui.
Quod sane deinceps clarius animadvertere
poterant. Nam Labanem Deus Jacob perse-
quentem noctu per somnium aggressus: Cave,
inquit, cum Jacobo durius agas. Magnum cer-
te quiddam est, præsentem alicubi virum ju-
stum habere: quemadmodum ex Jacobi ad
Labanem verbis hisce perspicue intelli-
gi potest: Deus te me præsentem beavit. Uxo-
rum nomine ad Labanem hac uti purgatio-
ne poterat: Non ego, sed insitus nuptis er-
ga maritum amor eas persuasit, ut terram
patriam relinquerent. Georgius memoriæ
prodit, Jacobo a Labane redeunti rursus
Bethel visum quoddam oblatum fuisse.
Quumque decumas omnium bonorum suo-
rum exhiberet Deo, tandem & liberos sti-
tisse. Hos vero numerantem, a Beniamine
facto vice versa initio, delatumque ad Le-
vium, quod illum invenisset decimum: Deo
recta eum obtulisse, persolutis hoc modo
decumis omnium, quæ antehac consequu-
O ij

Gen. 28. 22.

Deut. 10. 9.

Josephus a
Mose disen-
tit.De Sardanapa-
lo.Arbaces Mo-
dus.Edit. Paris.
pag. 140.

Persei regnum.

Unde dictum
iconium.

Unde Tarsus.

Phœnicis re-
gnum, & in-
vento purpu-
ra.

tus erat. Atque hoc sane Jacobum vult ex voto id temporis concepto fecisse, quum fugam arripere, ac verbis hisce Deum compellaret: De cunctis rebus, quas mihi dederis, decimas tibi persolvam. Hoc modo quum Levium sacerdotali veste induisset, ejus opera Bethel Deo rem sacram fecit. Hinc ortum, ut sacerdotes illi prisce fœderis Levitæ vocarentur, quum novi Clericos appelleremus, illo sacrarum litterarum verbo permoti: Non habebunt Levitæ clerum, id est sortem inter Israelicos. Nam Dominus pars & fors eorum est.

Cæterum in historia Mosaica reperimus, Esauum & Jacobum inter se reconciliatos esse. Josephus autem huic narrationi tale quiddam adjecit. Isaacus, inquit, vivendi finem facturus, de reconcilianda gratia inter Esauum & Jacobum egit. Quum autem rebus humanis exemptus esset, Esau Jacobum nihilo fecius persequabatur: qui urbem quamdam ingressus, & sublimi de loco prospectans, paternas admonitiones homini ad animum revocabat. Iis quum nihil apud ipsum proficeret, contento arcu fratrem Esauum in pector. ad mamillam ferit. Tunc Isaac vaticinium illud impletum est: Quum jugum fratris tui de cervice tua excuties, peccatum morte mulandum committes. In hunc modum hæc Josephus commemorat, quæ tamen pro veris recipienda non sunt. Nam istæc verba, Peccatum morte mulandum committes, ab Josepho auctoritate propria Mosaicis adjecta sunt: quum nullum hujusmodi verbum in ipso vaticinio reperitur. De his hæc tenet.

Secundum hæc & Sardanapalus Assyriis imperavit. Molliter is vivebat, ac voluptarie, inter eunuchos & fœminas occlusus. Nec cuiquam subditorum hominis intuendi facultas erat. Præterea coloribus, tincturis, genarum rasura seipsum effœminabat. Quibus rebus factum est, ut in se cunctorum odia concitaret. Inter alios imperio subiectos quidam erat, qui omnino eum videre cuperet, sed incassum. Tandem vero voti compos aliquando factus, gladio tyrannum trucidat & vita spoliatur. Post Sardanapalum Perseus Pici, cognomento Jovis F. regnum apud Assyrios obtinuit. Is quum Lycaonas vicisset, ac urbem in iis finibus extruxisset: columnam erexit, & ab simulacro imagineque sua urbi nomen Iconii dedit. Deinde versus Isauriam Ciliciamque profectus, & delapsus ab equo, quum terræ calcem pedis allisisset, urbem id loci conditam ab hoc eventu Tarsum appellavit, Idem a nomine suo nuncupavit Assyrios Persas. Quumque regnante ipso accideret, ut ignis de cælo laberetur: templo condito auctor fuit, ut ignem sui religiose colerent. Primum ergo regnum fuit penes Assyrios, sive Babylonios: alterum penes Persas, qui communi appellatione ipsi quoque Babyloniorum nomen habebant.

Scire autem debes, regnante Phœnice fuisse quemdam Herculeum Tyrium philosophum, qui purpuram invenit. Quum enim canis oviarii pilos hoc colore resperfos videret, ac simul animadverteret, non hunc sanguinem esse, sed coloris ad tingendum apti materiam: (nam canis ille forte fortuna purpuræ concham repertam in littore devoraverat) muneris cujusdam instar eam regi obtulit, qui sane primus per hanc occasionem purpuram gestavit, publicato edicto, ne quis alius hoc colore vestium uteretur: quo de purpura scilicet rex agnosceretur, qui ante id temporis vestitu cum cæteris communi utebatur. Atque hæc Tyri est inventa.

σας καὶ πάντα ὅσα φθάσας ἐκπύσας. κατὰ δὴ καὶ προῦποχόμενος εἶπε τῷ Θεῷ ἐν τῷ ὑποδιδράσκειν πάντα ὅσα ἂν μοι δῶς, δεκάτη ὑποδεκασώσω αὐτὰ σοι. καὶ ἐνδύσας τὸν Λόγιον ἐρατικῶν, δι' αὐτῆς θυσίας τῷ Θεῷ προσήνεγκεν ἐν Βεδὴλ. καὶ τεύθεν οἱ μὲν τῆς παλαιᾶς Λοῦται λέγονται, οἱ δὲ τῆς νέας κληρικοὶ, διὰ τὸ γεγράφθαι οὐκ ἔσαι τοῖς Λοῦταις κληρὸς ἐν οἰκίᾳ Ἰσραὴλ. ὁ δὲ Κύριος μερὲς αὐτῶν ἐκ κληρὸς.

Καὶ κατὰ μὲν τὴν τοῦ Μωσέως ἱστορίαν, ὁ πρὸς Ἡσαὺ καὶ Ἰακώβ πρὸς ἀλλήλους ἐσπέσαντο. Ὁ δὲ Ἰωσήπος τῇ περὶ τῶν ἱστορίων καὶ τὰδε προσηύθησιν. ὁ Ἰσαὰκ τελευτῶν περὶ ὁμοιοῦς τῷ Ἰακώβ καὶ τῷ Ἡσαὺ ὁμίλησε. τούτῳ δὲ τελευτήσαντος, ὁ Ἡσαὺ ἐδίδωκε τὸν Ἰακώβ. εἰτελθὼν δὲ ἐν τινὶ πόλει ἔτος, καὶ παρακύψας ἄνωθεν, ἀνιμίμνησκεν αὐτὸν τῶν πατρικῶν παραγγελιῶν. ὁ δὲ οὐκ ἐπέειπε. καὶ τείνας πύξον ἔβαλλε τὸν Ἡσαὺ κατὰ τοῦ μαζοῦ. τότε οὖν ἐπληρώθη τὸ Ἰσαὰκ προφητεία. ὡς καὶ ἂν κατέλθῃς τὸν ζυγὸν τοῦ ἀδελφοῦ σου ἐκ τῆς τραχέλου σου, πλημμέλειαν πλημμέλῃσεις θανάτου. καὶ τὰ μὲν τῷ Ἰωσήπῳ τοιαῦτα. προσέχειν δὲ τέτοις ὡς ἀληθείᾳ ἐκ ἄξιον. τὸ δὲ πλημμέλειαν πλημμέλῃσεις θανάτου, προσηύθη ἐστὶ τῷ Ἰωσήπῳ. ἐν δὲ τῇ προφητεῖᾳ τοιοῦτον ῥητὸν γεγραμμένον ἐκ εὐρήται. καὶ περὶ μὲν τῶν ἔπος.

Κρατεῖ δὲ μετὰ ταῦτα ὁ Αστυρίων καὶ Σαρδανάπαλος, διάγων χαυνῶς πάντῃ καὶ τρυφῇ, εὐνούχοις ἔσω συγκλεισμένος καὶ γυναιξὶ, μὴ τινὶ τῶν ὑπ' αὐτὸν θεωρούμενος, χρώμασί τε καὶ βάμμασι, καὶ τῇ τῷ γενεῇ ἐκκοπῇ θνητοῦ ποιοῦν ἑαυτὸν, ὡς ἐνδύσας μισθὸν τοῖς πᾶσι γενέσθαι. καὶ τις δὲ τῶν ὑπὸ χεῖρα θέλων ἰδεῖν αὐτὸν, ἐκ ἐδύνάτο ποτὲ ἐν ἐπιτυχῶν τῷ ποδοῦμένου, ξίφος ὠθεῖ κατ' αὐτὸν, καὶ τῷ ζωῇ αὐτὸν ἀδελφῶς ὑποσερεῖ. Μετὰ δὲ Σαρδανάπαλον κρατεῖ ὁ Αστυρίων ὁ υἱὸς Πίκα καὶ τοῦ Διὸς Περσέως. ὃς νικήσας τοὺς Λυκάονας, καὶ πόλιν κτίσας ἐκεῖ, ἐπὶ τὴν αὐτὴν γῆν ἔστησας, Ἰκόνιον αὐτῇ ἐκάλεσεν ἐκ τῆς ἰδίας ἀπεικονίσματος. εἶτα πρὸς Ἰσαυρίαν, ἐπὶ Κιλικίαν ἐλθὼν, καὶ ἀπὸ τῆς ἵππου κατελθὼν, καὶ πῆξας τὴν ταρσὸν τῷ ποδὸς ἐν τῇ γῇ, καὶ πόλιν ἐκεῖ κτίσας, ἐπωνόμασεν αὐτῇ Ταρσόν. ἐπὶ ὀνόματι μὲν οὖν αὐτῆς καὶ τῆς Ασυρίου Πέρσας ἐκάλεσεν. ἐφ' οὗ πῦρ ἐξ ἑρανοῦ ἔπεσε. καὶ κτίσας ἐπ' αὐτῇ ναὸν, πυρσολατρεῖν ἐδίδαξεν. ἐκ οὗ πρῶτον μὲν βασιλεία ἦ τῶν Ασυρίων, ἥτοι Βαβυλωνίων. δεύτερα δὲ ἡ τῶν Περσῶν ὁμωνύμως καὶ αὐτῶν Βαβυλωνίων κληθέντων.

Γίνωσκε δὲ ὅτι ἐπὶ τῆς τῆς Φοίνικος βασιλείας ἦμαζεν Ἡρακλῆς ὁ Τύριος καὶ φιλόσοφος, ὁ καὶ κογχύλης εὐρέτης. τὸ δὲ ἔριον τὸ ἀπὸ τοῦ ποιμνικοῦ κυνὸς ὑπομαχθὲν ἰδὼν, καὶ νοήσας ὡς ἐκ ἔστιν αἷμα, ἀλλὰ βάμματος ὑπόθεσις (ἐτυχὲν δὲ ὁ κύων ἔπος παρ' αἰγιαλῷ, κογχύλῳ εὐρῶν, καὶ φαγὼν) προσῆλθεν ὡς δῶρον τῷ βασιλεῖ. πρῶτος οὖν ὁ Φοῖνιξ τὴν ἀλαργίδα ἐφόρασε, κτελὺσας μὲν τὰ ἔπερον τὴν τοιαύτην χροῖαν φορεῖν, καὶ ἔπος ἐκ τῆς ἀλουργίδος τῇ βασιλείᾳ γνωρίζεσθαι, πρὸ δὲ τῆς κοινῆς ὁ βασιλεὺς ἐδόκει. ἐν δὲ Τύρῳ αὕτη εὐρέθη.

Σαρδανάπα-
λος.

υἱὸς Πίκα

* εὐρέτης τῆς
κογχύλης.

Περὶ Κροί-
σου.

Οπὲρ ὁ Κροῖσος χρησμόν λαβὼν τὸν Ἀλυν διεπέρα-
σεν, εἰς φυγὴν ὁ Κύρος ὤρμησεν. ἡ δὲ γυνὴ αὐτῆς
συμεικράπισεν αὐτὸν λέγουσα, τὸν αἰχμάλωτον Δανιὴλ
ἀγαγεῖν, καὶ δι' αὐτῆς μαθεῖν τὸ πᾶν. (ὁ δὲ καὶ γέγονε.
καὶ οὕτω θάρσος ἐκείνος ἔλαβε. μετακαλεσάμενος δὲ τὸν
Δανιὴλ μετὰ πάσης δορυφορίας, εἶπεν αὐτῷ. τίς δὲ λέ-
γει Κύριος περὶ τῆς χρηστῆς Κύρης καὶ τὸν Κροῖσον νικήσεις.)
ὁ καὶ γέγονε. καμήλους δὲ ἐμπροσθεν τῆς παρατάξεως προ-
τείναντος, καὶ τῆς ἀντιθέτου ἵππων εἰς φυγὴν ἔαπέντων, κρα-
τεῖται μὲν ὁ Κροῖσος, ἀπώλονται δὲ χιλιάδες υ'. ἔ-
δὲ γὰρ ἴχυσεν ἀντιπεράσαι τὸν ποταμὸν πλημμυ-
ροῦντα.

Περὶ Κροί-
σου καὶ Κύρου
βασιλέων.* Αρταξέρ-
ξης.

Μετὰ δὲ Κύρον Δαρεῖος ὁ υἱὸς αὐτῆς. εἶτα Αρταξέρ-
ξης. ἐφ' οὗ ὡς τις ἐν Ἰταλίᾳ ὀνόματι Πάλας. ἕως κτί-
σας οἶκον, Παλάτιον ὠνόμασεν. ὅθεν τὸ βασιλικὸν
κατοικητήριον παλάτιον λέγεται. καὶ ὁ μὲν Γεώργιος οὕ-
τως. ὁ δὲ Ζωναρᾶς περὶ τῆς καὶ τῆς αὐτοκρα-
τορῶν κατοικίᾳ παλάτιον ὠνόμασεν, ἔτι ἐν ὅροις τῆς καλε-
μένης Παλατίου, ἐν ᾧ Φαυσέλος διηγέει ὅτι τὸν Ρωμύλου
θρεψάμενος, ὁ Καῖσαρ ὦκει, καὶ ἔφατ' αὐτῷ καὶ ἄλλα χα-
ρὴ καταλύει, τὴν δὲ παλατίου κλήσιν ἡ καταγωγὴ
αὐτῆς ἔχει. μετὰ δὲ ταῦτα Ρῶμος ὁ κτίσας τὴν Ρώμην,
καὶ Ρῆμος ὁ ἀδελφὸς αὐτῆς. οὗτοι κτίσαντες ναὸν τῆς Διός,
Καπιτώλιον Ρώμης ὠνόμασαν, ταῦτέστι κεφαλὴν τῆς
πόλεως. ὁ μὲντοι Ρῶμος τὸν Ρῆμον φονεύσας, καὶ τὸν
δῆμον ὁρῶν εἰσαΐζοντα, πρῶτος ἱππικὸν ἀπετέλε-
σεν εἰς τιμὴν τῆς Ἡλίας ἐκ τῶν πεσόντων σοιχείων.
ἀλλὰ καὶ οὕτως ἡ πόλις ἐπαράσσετο. ἐρωτήσας οὖν εἰς
τὸ μαντεῖον, ἔφατ' ἐς πόσους τὸν ἡ πόλις σείεται, ἤκα-
σεν. εἰ μὴ συγκαθίσαι ὁ ἀδελφὸς σου μετὰ σοῦ, καὶ
αὐτὸς ἡ πόλις ἡρεμήσει. ἐντύπωμα ποιήσας τῆς ἀ-
δελφοῦ χρυσοῦ, συνεκάθισε μετ' αὐτῆς, καὶ συνέ-
κειρεν.

Περὶ Αρτα-
ξέρξης.

Οπὲρ ὁ τῷ Αρταξέρξου υἱὸς Ὀχρος τὴν Αἴγυ-
πτον κατέχευε, ὁ βασιλεὺς αὐτῆς Νεκταναβὼς ἀλλὰ-
ξας τὴν ἐδῆται, ἐφυγεν εἰς Μακεδονίαν, ὅθεν λεκανο-
μαντείας προγνῶνς τὴν Αἴγυπτον κατέχευε, καὶ ὅθεν
ταῖς αὐτῆς μαγανείας γνώριμος γίνεται Φιλίππῳ καὶ
τῇ γυναικὶ αὐτῆς Ολυμπιάδι, ἡ καὶ μεγάλυμνος ὅθεν με-
χανῶν, ἔτεκε τὸν Ἀλέξανδρον. ὁ μὲντοι Φιλίππος
Μακεδονίας βασιλεύσας, καὶ Θεσσαλίας ὑποτάξας, πό-
λιν ἐν αὐτῇ κτίζει, καὶ Θεσσαλονίκην καλεῖ. με-
τὰ τοῦτον Ἀλέξανδρος. ὅτε ποίνῃ ἕως κατὰ
Περσῶν, καὶ Μήδων ὤρμησε, συμμαχίαν τῆς Ἰε-
δαίας ἐζητήσε. καὶ μὴ λαβὼν συνθήκας ὅθεν εἶχον
πρὸς Δαρεῖον μὴ πολεμεῖν αὐτὸν. ἐπῆγε κατ' αὐ-
τῶν. ὁ γοῦν Ἀρχιερεὺς πρὸς ἐκπληξιν τὴν θαυμα-
σίᾳ ἐκείνῳ πολλῶν ἐνδυσάμενος, τῷ Ἀλεξάνδρῳ ὑ-
πώπισε. καὶ ὅς ἐκπλαγεῖς, κἀντὸςθεν τοῦ ἵππου
καταβάς, τῷ Ἀρχιερεῖ προσέειπε. τῷ γοῦν ἄλλο-
φύλων ἐκπλαγέντων, ἔφη. οὐ τὸν ἱερεῖα προσκυῶ,
ἀλλὰ τὸν ὑπ' αὐτῆς τιμώμενον Θεόν. τοιοῦτόν γὰρ
χρήματι καὶ τὸν Θεὸν εἶδον κατὰ Περσῶν θάρρυ-
ντά με. ἐφ' ᾧ καὶ θυσίαν ἐκείσε τῷ Θεῷ προ-
σώμεν.

Περὶ τῆς ἀρ-
χιερικῆς
τολμῆς.

Οὗτος μὲν οὖν καὶ πάντοτε σοφῶς καὶ δεινῶς ἐχειρ-
τοῦται πάντα. μετὰ δὲ οὗτος εἰσῆρχετο πανταχοῦ, καὶ
κατασκοπεύων, οὕτως ἐνίκα. τῷ ποιεῖν ἐπὶ τῇ χι-
ρᾷ Κανδάκη. ἀλλ' ἐάλω. ἐκείνη δὲ τὰ συστήματα
αὐτῆς μαθεύσα. ὡς δὲ τὸν μὲν τῷ ὀφθαλμῷ

Cæterum post illa tempora quum Cræsus De Cræso &
oraculo accepto amnem Halym transjiceret, Cyrus
Cyrus in fugam se proripuisse perhibetur.
Verum uxor eum ab hoc instituto retraxit,
quum Danielum carceribus mancipatum ad-
duci, deque re tota consuli juberet. * Id
quum factum esset, resumpto Cyrus animo,
camelos in acie prima collocavit. Hoc mo-
do equis oppositis in fugam versis, Cræsus
in hostium potestatem venit, cæsis quadrin-
gentis hominum millibus: quum amnem,
qui supra modum exundaverat, rursus trans-
jicere non possent.

Cyro Darius filius successit, Dario Arta-
xerxes: quo regnante, quidam in Italia Pa-
las exstitit. Is domum exstructam ab se Pa-
latium nuncupavit: unde mos inolevit, ut
ædes regie Palatium dicantur. Hæc est Geo-
gii sententia. Zonaras vero memoriæ prodi-
dit, domum Imperat. Palatium vocari pro-
pterea, quod in monte Palatino, quem olim
inhabitavit Faustulus is, qui * Romus e-
ducavit, Cæsar domum habuerit. Qua de caus-
sa factum sit, ut tametsi aliis etiam in locis
Imp. divertat, nihilominus hospitium ejus pa-
latium dicatur. Secundum hæc vixere Romus
qui Romam condit, & frater ejus Remus.
Hic cum Jovi templum extruxissent, ei no-
men Capitolii Romæ dederunt, hoc est, totius
urbis capitis sive verticis. Inde Romus inter-
fecto Remo, quum populum seditionem con-
citare cerneret, primus ludos equestres in ho-
norem solis & quatuor elementorum insti-
tuit. Quum ne hac quidem ratione motus ur-
bani sedari possent, percunctatus est oracu-
lum, quænam horum tumultuum causa foret.
Responsum, ni fratrem secum eodem folio lo-
casset, urbem minime conquieturam. Quapro-
pter aureo fratris simulacro facto, id ipsum so-
lio suo, quoties pro tribun. sederet, recepit.

Quo tempore filius Artaxerxis Ochus Æ-
gyptum occupavit, res Ægyptius Nectena-
bo veste commutata, in Macedoniam aufu-
git: quum antea per vaticinationem, quæ pel-
vi solet fieri, futurum cognovisset, ut Ægy-
ptus in hostium potestatem veniret. Quum-
que per quasdam præstigias Philippo regi &
Olympiadi conjugi ejus innotuisset: occul-
tis machinationibus furtivam cum ea con-
suetudinem habuit, & Alexandrum procrea-
vit. Philippus Macedonum regno potitus,
Thessalia imperio adjecta, urbem in ea con-
didit, quam Thessalonicam appellavit. Ei suc-
cessit Alexander, qui quum adversus Persas
atque Medos expeditionem suscepisset: a
Judæis petiit, ut sibi copias auxiliares mitte-
rent. Re non impetrata, quod illi dicerent,
se Dario fœdere conjunctos esse, quo con-
tineretur, ne bellum adversus ipsum gere-
rent: recta in eos cum exercitu contendit.
Tum vero Pontifex maximus terroris caus-
sa vestem illam admirandam indutus, occur-
rit Alexandro: qui formidine perculsus, &
ex equo delapsus, ad pedes Pontificis acci-
dit. Ad hanc rem quum homines extranei
magnopere obstupescerent, respondit Ale-
xander: Non se congenulando sacerdotem
venerari, sed cultum ab eo Deum, quem e-
jusmodi habitu conspexerit se contra Persas
instigantem & animantem. Hanc ob causam
Deo quoque rem sacram Hierosol. fecit.

Itaque deinceps prudenter admodum ac-
solerter occupavit omnia. Nam veste mu-
tata se quævis ad loca conferebat, & cunctis
exploratis, victoria facili potiebatur. Ea-
dem arte Candacen viduam aggressurus, in-
terceptus est. Nam quum ea notas ipsius in-
diciaque naturalia percepisset, quod alter
scilicet oculus ei cæruleus, alter niger es-
set, simulac eum intuita est, dixit: Mun-

Alexander Ju-
dæorum pon-
tificem vene-
ratur.

dum tu quidem rex Alexander occupasti, at te mulier cepit. Igitur hac uxore ducta, in Ægyptum profectus, magnam illam Alexandriam condidit. Inde Babylonem reversus, annos jam xxxi natus, rebus humanis excedit: quum duodecim tantum annos imperasset, vir haud dubie sapientissimus ac fortissimus omnium. Idcirco vates eum se conspexisse tradit in volucris pardalidis specie, volens hoc pacto impetum & celeritatem ipsius ostendere, quodque subito victoriis suis orbem terrarum pervolaverit.

Perhibent aliquando eum inaudivisse de philosopho quodam, qui mundos infinitos esse diceret. Tum verogemitu ingentiedito: Itane, ait, infiniti sunt, quum ego ne unum quidem adhuc devicerim? Etiam pudicitiae castitatisque nomine magnam laudem meruit. Quum enim captivas Darii filias sua in potestate haberet, ne intueri quidem eas voluit: quod nequaquam decere diceret, eum qui viros devicisset, a mulieribus vinci. Non minus ex philosophia & acumine ingenii laudis adeptus est, ut qui Aristotelem audivisset. Quumque in præliis concitatissimus & audacissimus esset, forte conspicatus aliquando quemdam adolescentem sibi cognominem, qui trepide pugnaret: Vel indolem, inquit, & animum hunc mutato, vel nomen.

Quum ad Indos extremos, ipsumque Oceanum, & maximam Brachmanum insulam pervenisset: eorum erga Deum pietatem cultumque miratus, columnam statuit cum inscriptione hujusmodi: ALEXANDER REX HVC VSQVE PENE TRA VI. Ea in insula qui Macrobius vocantur a diuturna vita, degunt. Nam majori ex parte vivunt istic homines ad annos octo, propter aeris idoneum maxime temperamentum, & imperscrutabilia Dei judicia. Nullo anni tempore fructus maturi defunt. Abundant & maximis nucibus, & aromatibus, quæ tanti nos redimimus, & lapide magnece. Quadrupedes bestias nullas habent, nec vinum, nec panem, nec vestes. Ad flumen habitantes, exiguis fructibus & aqua contenti sunt, (Deoque pura & integra religione serviunt.) Viri ad fluminis ripas accolunt, scemina ex altera Gangis fluvii parte degunt Indiam versus, qui quidem fluvius in Oceanum semet exonerat. Julio & Augusto mensibus ad uxores viri transjiciunt, quod iis frigidiores sint, sole nostrum ad finitorem sublimius adsurgente. Tunc nimirum consequuti temperamentum corporis optimum, æstro quodam concitari feruntur. Exactis autem apud uxores xl diebus, annum vicissim transjiciunt. Fœminæ posteaquam liberos duos in lucem edidere, rem cum viris amplius nullam habent: Quod si qua totos quinque annos sterilis reperiatur, religione quadam a coitu arcetur.

Amnis ipse non citra periculum ac difficultatem Odontotyranii caussa transjicitur. Animal hoc quoddam est, in terra perinde ac aqua degens, idque maximum: uti quod elephantum quoque deglutiat, quamquam viris hisce trajicientibus haud quaquam nocet.

In locis desertioribus sunt dracones scorpil formicæque maxime. Properea istæc loca nullos incolas habent. Gregatim ibidem elephantum pastum quærunt. In partibus adhuc penitioribus homines reperiuntur, qui a carnibus humanis non abstinent. Apud Chaldæos lege concessum est, ut matrem quis sibi matrimonio jungat, & tam foro-

Chaldæorum incestus.

γλαυκός, τὸν δὲ μέλας. ἅμα τῷ ἰδεῖν αὐτὸν εἶπε βασιλεῦς Ἀλέξανδρε, τὸν κόσμον ἔλαβες, καὶ γυνὴ σε παρέλαβεν. ὡς καὶ λαβὼν εἰς γυναικα, καὶ εἰς Αἴγυπτον ἀπελθὼν, ἔθ' ἐμὴν Ἀλεξάνδρειαν κτίσας, καὶ ὑποστέψας εἰς Βαβυλῶνα, τελευτᾷ ἐπὶ λβ'. δάδεκα καὶ μόνα κρατήσας ἐπὶ φρονιμώτατος πάντων καὶ ἀνδρείωτατος. ἔθ' ὅδ' τοῦτο καὶ πτωχὸν αὐτὸν πάρδαλιν ὁ ἀποφίτης ἀποείδε, τὸν ῥαγδαῖον αὐτῷ καὶ οὐκ ἐπὶ παλαιῶν, καὶ τὸ ἀφ' ὧν δευπτεῖναι μετὰ τροπαίων τῶν οἰκουμένων.

Λέγεται δὲ ὅτι καὶ φιλοσόφου τινὸς ἠκαστος εἰπόντος, ἀπείρας εἶναι κόσμους. καὶ μέγα σενάξας εἶπεν ἀπείρων ὄντων μηδενὸς ἐγὼ κεράτηκα. ἀλλὰ καὶ ἐπὶ σωφροσύνῃ ἐθαυμάζετο. τὰς δὲ Δαρείην θυγατέρας αἰχμαλώτους κρατήσας, εἰδὲ ἰδεῖν ὡς ἔχουσιν ἀπορεπὲς εἶναι εἰπὼν, ἢ ἄνδρας κρατήσαντα ὑπὸ γυναικῶν κρατηθῆναι. ὡσαύτως δὲ ἐπὶ φιλοσοφίᾳ, καὶ ἀγχινοίᾳ. τῷ δὲ Λεισοτέλει παρηκολέθησε. πολλομυώτατος δὲ καὶ πολυμυώτατος ὢν, καὶ ἰδὼν ὁμῶν μόνον αὐτῷ νεανίσκον τινὰ δειλῶς μαχόμενον, εἶπεν ἢ ἢ ἔσθ' ὅσον ἄλλαξον, ἢ ἢ κλῆσιν.

Οὗτος μὲν οὖν Ἀλέξανδρος, καὶ μέχρι τῆς ἐνδοτάτων Ἰνδῶν, καὶ αὐτῶν ἑσπερίων, καὶ τῆς μεγίστης νήσου τῆς Βραχμάνων φθάσας, ὧν καὶ τὸν θαυμάσιον βίον θαυμάσας, καὶ τῶν εἰς Θεὸν ἐσπερίαν τε ἐλατρείαν ἐξεπλάγη, ἐν ᾧ τόπων καὶ ἐπὶ ἄλλω σήσας ὑπέγραψεν. (ΕΓΩ ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΕΦΘΑΣΑ ΜΕΧΡΙ ΤΟΤΤΟΥ.) Ἐν ἐκείνῃ τῇ νήσῳ κατοικῶσιν οἱ λεγόμενοι Μακρόβιοι. ζῶσι δὲ αὐτῶν οἱ πλείους περὶ τὰ ἑκατὸν πενήκοντα ἐπὶ, ἔθ' ἑκατὸν αἶρες διακρίσας, καὶ τὰ ἀνεξερεύνητα τοῦ Θεοῦ κείμενα. ἐκείσε ὁπώρα τὸν ἅπαντα χρόνον καὶ λείπει. ἐκεῖ τὰ μέγιστα κάρυα, καὶ τὰ δυσάπορτα ἀρώματα, καὶ ἡ μαγνητὶς λίθος. παρ' οἷς καὶ ἐστὶ τετράποδον, καὶ αἶνος, καὶ ἄρτος, καὶ ἱμάτιον. μικρὰς δὲ ὁπώρας καὶ ὕδατος ἀπολαύσει τῶν ποταμῶν παρὰ καύσιν. αἱ δὲ γυναικες αὐτῶν ἐντεῦθεν εἰσι τῷ ποταμῷ Γάγγου τὰ παραρρέοντες εἰς τὸν ὠκεανὸν ἐπὶ τὸ μέρος τῆς Ἰνδίας. καὶ οἱ μὲν ἄνδρες περῶσι πρὸς τὰς γυναικας Ἰάλιον ἐν Αἴγυπτῳ. παρ' οἷς ὑπάρχουσι ψυχρότεροι, τὰς Ἡλίου πρὸς ἡμᾶς ὑψωθέντος. τῶν καὶ τῶν δὲ κράτος γινόμενοι, πρὸς οἷσιν κινεῖσθαι λέγονται. καὶ ποιήσαντες μετὰ τῆς γυναικῶν αὐτῶν ἡμέρας τεσσαράκοντα, πάλιν ἀντιπερῶσι. μετὰ δὲ τὴν τέκνη καὶ γυνὴ δύο παῖδας, ἐκείτι μίγνυνται. εἴαν δὲ τις δὴρῃ σείρα, μέχρι πενταετίας, ἐκτοτε ἀμιγῆς ἐστὶ δι' εὐλάβειαν.

Οὗ μὲν τοι ποταμὸς ὧν δυατέρως ἔθ' ὁδοντοτύραννον ζῶν. καὶ γὰρ ἔτος ἀμφίβιον μέγιστον, ὥς καὶ ἐλέφαντες καταπίνειν, εἰ καὶ τὰς ἄνδρας πτερυγίας οὐ βλάπτει. ἔθ' ὅδ' ἀνδρας μέγας, ἐν δὲ τοῖς ἐρημώτεροις τόποις δράκοντες εἰσιν ὥς πηχέων ἐβδόμηκοντα, σκορπίοι δὲ πηχυαῖοι, μύρμηκες παλαιστῖαι. ἐφ' ᾧ καὶ αἰοικυαὶ μένουσιν οἱ τόποι ἐκεῖνοι. ἀλλὰ καὶ ἐλέφαντες ἐκείσε ἀγέληδόν βόσκονται. ἐνδότερον δὲ εἰσιν ἄνθρωποι ἀνθρώπους ἐθιόντες. Χαλδαίοις νόμος μητρογαμεῖν καὶ ἀδελφοτεκνοφ-

Περὶ βρεττανίας.

* τὰς τορπαχίας.

Θορεῖν. παρ' Αγιλαίοις αἱ γυναῖκες αὐθεντοῦσι τῶν ἀνδρῶν, ἃ πορνεύουσιν ὡς βέλονται, μὴ ζηλοτυπέσθαι παρὰ τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν. Γεωργίαν δὲ καὶ οἰκοδομίαν, ἃ πάντα τὰ ἀνδρῶν πράττεσιν. Ἐν δὲ Βρεττανίᾳ πλείστοι ἄνδρες μιᾷ συγκαθεύδουσι γυναίκε, καὶ πολλὰι γυναῖκες ἐνὶ ἀνδρὶ. Ἀμαζόνες δὲ ἄνδρας οὐκ ἔχουσιν, ἀλλ' ὡς τὰ ἄλογα καὶ τὸ ἔαρ τοῖς γενητοῖσι μίγνυνται, καὶ μέγα πανηγυρίζουσαι, οἰκαδὲ ἀποστέφουσιν. καὶ καὶ τὸν καιρὸν τῆς κησέως, τὸ μὲν ἄρρεν ἀναιρῶσι, τὸ δὲ θῆλυ ζωογονοῦσι. ταῦτα μὲν οὖν πάντα νόμος τοῖς καὶ τόπῳ ἐθνεσιν ἐκ ἑξοχῆς καὶ τὸν μέγαν Καισάρην γέγονε. μὲν τοι τῷ Ἀλεξάνδρῳ πελοπόννησον, εἰς πολλὰς ἀρχάς ἢ βασιλείας αὐτὴ διηρέθη. ἃ δὲ διέλειπον καὶ κατ' ἀλλήλων ἐπανιστάμενοι, ἕως ἃ ἡ Ρωμαίων ἀρχὴ * τὰς τορπαχίας πάσας κατέλυσε. καὶ περὶ μὲν τῶν ἑσπερίων.

Ὁ δὲ Ἰακώβ γεννᾷ τὸς δώδεκα πατεράρχας, τὸν Ραββὴν, τὸν Συμεὼν, τὸν Λεβὶ, τὸν Ἰούδαν, καὶ τὸς λοιπὰς καθεξῆς. ἡγάπα δὲ τὸν Ἰωσήφ πλέον τῶν ἄλλων, καὶ ἔξ τῶν νεώτατον αὐτῶν εἶναι, καὶ ἔξ τῶν προσηύσαν αὐτῷ ἀρετῶν. ἐφ' ᾧ ἃ φθονοῦσιν αὐτῷ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ. ἃ δὲ ταῦτα δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἔξ τῶν ὁράσεων ὧν ἐκεῖνος γέγονε θεωρός. ἑώρα γὰρ ἀσέρας ἑνδεκά, σὺν αὐτοῖς τε τῷ ἥλιον, καὶ τῷ σελήνῳ, προσκυνοῦντας αὐτόν. καὶ οἱ μὲν ἀσέρες ἐδήλουσαν τὸς ἀδελφούς αὐτοῦ, ὁ ἥλιος τὸν πατέρα, ἡ δὲ σελήνη τὸν μητέρα. εἰ δὲ λέγει τις, πῶς ἡ μήτηρ λέγεται προσκυνῆσαι, ἐπεὶ ἀποθανεῖν ἔφθασεν, ἀκρίτως ὅτι τῷ Ἰακώβ κατελθόντος ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ προσκυνήσαντος, συμπροσκυνῆσαι λέγεται καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, ὅτι καὶ σῶμα ἐν ἀμφοτέροις οὗτοι. ἐκινῶν ἐφθόρου αὐτῷ ἔξ τῶν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ. καὶ φθονοῦντες, εἰς ἐπιβουλήν τινα ποδοῦσαν χωροῦσι. καὶ θανατοῦσαι θέλοντες αὐτόν, ἐμβάλλουσι λάκκῳ δεινῷ. ἐνὸς δὲ τινος ὑποθήκαις, δηλαδὴ τῷ Ραββὴν, ἅτε πρὸς αὐτὸν φιλίᾳς ἑκκεκλήμενος, τῷ λάκκῳ τε αὐτὸν ἐξάγουσι, καὶ καὶ τῷ τῷ Ἰωσήφ ἰσορῶν ἐκκοι μὲν τοῖς ἐμπόροις ἀποδιδόσκει. μὲν δὲ ταῦτα πρὸς τὸν πατέρα ἐπιστρέψαντες, τὸν μὲν Ἰωσήφ ἔλεγον μὴ ἰδεῖν, χιτῶνα δὲ τῷ ὄρειν ἡμαχμένον καὶ λελακισμένον. ὡς ἐντυθεῖν ὑπόνοιαν τὰχα δίδοναι παρὰ θηρίων αὐτὸν ἀπολέσθαι.

Κατάγεται οὖν παρὰ τῶν ἐμπόρων εἰς Αἴγυπτον, καὶ ὡς δούλος ἐκεῖσε πωροῦσθαι. οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ εἰς ἑρῶτας ἀσέμνους παρὰ τῆς κυρίας αὐτοῦ ἐφέλκεται. ὁ δὲ οὐκ ἐπέειπετο. εἰ γὰρ καὶ τὸ σῶμα δούλος, ἀλλὰ τῷ γνώμῳ ἐλεύθερος. ἐφ' ᾧ καὶ πρὸς ὀργὴν αὐτῷ κινεῖ. μελετᾷ κατ' αὐτὴν, κατηγορεῖ, πείθει εἰς φυλακὴν αὐτὸν ἐμβαλεῖν. γίνεται ταῦτα, καὶ τρεῖς καὶ δέκα ἔτεσιν ἀποκλείεται. τῇ δὲ ποιούτῃ φυλακῇ καὶ ἕτεροι δύο συνήσαν, οἰνοχόος τε καὶ ἀρτοποιός. οἷς δὲ παραδόξως, καὶ τὰ ἐσόμενα προηγόρουσε. καὶ τῷ μὲν οἰνοχόῳ ἐλευθερίαν προέλεγε ἔξ τῶν ἐμ-

res, quam filias ineat. Apud Agilaos fœ-minæ sua viros in potestate habent, pro-nis subjecti. que libitu venerem exercent, citra ullam maritorum æmulationem. Eadem agros colunt, ædes exstruunt, omnes operas viriles obeunt. In Britannia viri complures una cum muliere cubant, & contra multæ mulieres uno cum viro. Amazones viros nullos habent, sed brutorum in morem appetente verno tempore cum vicinis rem habent: quasque mercatu magno celebrato, tandem domum revertunt. Ubi deinde partum in lucem ediderunt, mares tollunt, fœmelas servatas educant. Hæ consuetudines apud varias locisque separatas nationes quasi per manus a maioribus acceptæ, paulatim in leges abierunt, quemadmodum magnus ille Cæsarius scripsit. Post obitum Alexandri, regnum ejus complures in dominatus & imperia divisum fuit. Principes ipsi non destitire seipso alter alterum invadere, donec Imperium Romanum particulares istos dominatus omnes e medio sustulit. Ac de his quidem hæc tenus.

Cæterum Jacobus patres illos familiarum principes xi i genuit, Rubenum, Symeonem, Levium, Judam, & reliquos ordine subsequentes. Amabat autem plus cæteris Josephum, tum quod esset natu minimus, tum virtutis causa, qua singulari prædictus erat. Itaque illi cæteri fratres invidabant, & quidem non has ob causas modo: verumetiam propter insomnia, quæ ei se noctu offerebant. Nam videre videbatur aliquando stellas xi cum ipso Sole ac Luna se congenulando venerantes. Ac stellæ quidem ipsæ fratres significabant, sol patrem, luna matrem. Quod si quis roget, quo pacto dicatur mater eum venerata esse, quæ multo ante diem in terris supremum obierat: is quid dicturi simus, audiat. Quum Jacobus in Ægyptum profectus Josephum summissime veneratus esset, eundem ei venerationis honorem & uxor exhibuisse dicitur, uti quæ corpus unum cum ipso existeret. Atque hanc ob causam fratres eum invidia persequerentur, qua quidem impulsu eo quoque progrediuntur, ut insidias ei manifestas struerent. Quumque morte mulctaturi hominem essent, periculosa in voraginem abiciunt. Sed unius cujusdam e fratribus consilio, qui Rubenus erat, vir propenso ac benevolus in Josephum animo, de voragine rursus eum extrahunt, ac viginti minis (sic enim Josephus in historia sua memoriæ prodidit) quibusdam mercatoribus vendunt. Hinc ad parentem reversi, Josephum quidem se nusquam vidisse narrant, tunicam vero ipsius reperisse cruentatam ac discerptam: ut hoc modo pater in suspensionem veniret, fortasse filium a feris interemptum esse.

Interim ipse a mercatoribus in Ægyptum abducitur, atque illic in morem mancipii venditur. Non longo tempore interjecto, ab hera sua fœdos & turpes ad amores pellicitur, a qua tamen eo minime perpellitur. Quamvis enim corpore servus esset, nihilo tamen minus animo erat ingenuus. Hanc ob causam illa exandescit, aliquid in Josephum mali molitur, accusat, marito persuadet, hominem in vincula conjiciat. Succedit quod instituerat, adeoque totos xiii annos Josephus in vinculis detinetur. Erant in eodem carcere conclusi & alii duo, quorum unus a poculis regi fuerat, alter pistor. His ille nova & inaudita quadam ratione futura prædixit, atque illi quidem, a poculis qui fuerat, libertatem intra triduum restituen-

Cæsari locus.

Josepho fratres invident.

Josephi historia.

Edit. Paris. pag. 144.

Gen. 40. 14.

Gen. 41. 25.

Edit. Parif.
pag. 145.

Dinæ stuprum

dam vaticinatus est. Nam somniaverat, se de tribus palmitibus uvas in phialam Pharaonis exprimere: ac deinde regem ex ea non illubenter hausisse. Monuit autem hunc, ut carcere liberatus, sui per contemptum non oblivisceretur. Nam nullo, inquit, facinore designato in hosce carceres compacti sumus: sed propter castitatem ad hæc flagitiosorum hominum supplicia toleranda sumus condemnati. Pistori vero, qui diceret se visum sibi gestare tria canistra in capite, quorum duo panibus essent plena, tertium obsonio variisque cibis, sed aves advolasse, ac omnia surrepta devorasse, quique futurum adeo expectaret, ut ipsi quoque Josephus confimile priori vaticinium promeret: respondit, duos in universum vitæ dies ei superesse, qui per bina canistra denotarentur, tertio in crucem actum, corpore suo pasturum alites. Secundum hæc Pharaon diem suum natalitium celebrat, quo eventus omnia comprobant, quæ prædicta fuerant.

Josephi tamen obliviscitur is, qui regi acyathiserat: anni duo prætereunt: infomnia duo Pharaoni per quietem offeruntur: Ægyptiorum sapientes ea nulla ratione possunt interpretari: hortatu ejus, qui regi a poculis erat, Josephus arcessitur. Somnium unum fuerat hujusmodi. Rex videre sibi visus erat septem vaccas, corpore pingui ac bene curato, quæ emerisæ de flumine in carectum se conferrent: atque his alias numero pares occurrere, macie confectas admodum, quæ tametsi opimas illas atque magnas devorarent, nihilo tamen inde pinguiores fieri viderentur. Alterum erat tale. Septem opimæ spicæ, de radice una enatæ, ab aliis septem spicis tenuibus atque corruptis absumebantur. Compleverat id temporis Josephus annum ætatis trigessimum, quum hæc somnia interpretaretur. Quo facto, magnis a Pharaone honoribus adficitur, & princeps atque præfectus Ægypti constituitur, indente ipsi novam appellationem Pharaone, qua Psomtophanichus deinceps vocaretur, quæ vox occultorum repertorem significat. Cæterum caritatem illam annonæ profectam ex ea causa perhibent, quod iis annis neque Nilus extra suas se ripas effuderit: neque ros ex aere fuerit delapsus. Duos autem Josephus filios genuit, Manassem & Ephraemum. Manassis appellatio significat priorum oblitum. Posteaquam enim ad eam felicitatem pervenisset, calamitatum pristinarum oblivionem consequutus erat. Ephraemus tantumdem sonat, ac si dicas, qui restituit eum. Nam libertatem majoribus restituit. Et hæc quidem in hunc modum evenere.

Jacobi autem filii quum accepissent, quid Sichemus Emoris F. cum sorore sua Dina perpetrasset: puncti sunt, hoc est, dolore adfecti, ut qui facinus hoc turpissimum ducerent. Itaque cunctos loci ejus incolas ferro trucidarunt. Quamobrem concessit Deus, ut satis longo tempore in Ægypto affligerentur. Nam hæc causa fuit, quamobrem diuturnam & primam illam captivitatem experirentur. Cæterum Jacobus, adventum ipsius flagitante Josepho, quo tempore fratres ad ipsum urgente annonæ caritate se contulerant, in Ægyptum LXXV cum capitibus est profectus. Atque hunc numerum quoque litteræ sacræ penitus exprimunt, ut quanta hominum multitudo procreata de tot capitibus fuerit, sciremus. Jacobus ipse,

Α μένειν ἡμερῶν. εἴωρα ᾧ ἐκ τριῶν κλημάτων ὑποβλιβομένους βότρυας δι' αὐτῆς εἰς φιάλῃν, καὶ τὸν βασιλέα χαλεπῶς ὅς αὐτῆς ταύτῃ λαμβάνοντα. ὅθεν καὶ πρὸς αὐτὸν ἔλεγε. μὴ ὑπερίδῃς ἡμᾶς διὰ ταῦτα ἀπερχομένους. εἰδὲν ᾧ ἀμαρτόντες ἐν δεσμοῖς γεγονάμεν, ἀλλὰ σωφροσύνης ἕνεκα τὰ τῷ κακῆργῶν ὑπομένειν κατεκρίθημεν. τῷ δὲ σιτοποιῷ λέγοντι τετὰ κανὰ φέρειν ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῆς, καὶ δύο μὲν ἄρτων πλέα, τὸ δὲ τρίτον ὀψωντε, καὶ ποικίλων βρωμάτων, καταπιπταμένους δὲ οἰωνὸς ἅπαντα δαπανᾶν. καὶ νῦν ὅσον προσδοκῶντι ὁμοίαν τῷ οἰνοχόῳ τὴν πορρήσιον εἶσεσθαι, δύο τὰς πάσας ἐτι τῷ ζῶντι ἔλεγε ἔχειν ἡμέρας. τὰ γὰρ κανὰ τῷτο σημαίνει. τῇ τρίτῃ δὲ αὐτὸν σταυρωθέντα βορὰν εἶσεσθαι πετεινοῖς. γενέθλιον ἐπιτελεῖ ὁ βασιλεὺς, καὶ τῷ καὶ ταῦτα τῆς πορρήσεως γίνεται.

Επιλανθάνεται τῆς ὁ οἰνοχόος. ἐνταῦτοι δύο παρέρχονται. ὅρα κατὰ νύκτα ὁράσεις δύο ὁ Φαραὼ. ἀμνησῶσιν ἐπὶ τῇ τοῖς οἱ τῷ Αἰγυπτίῳ σοφοί. καλεῖται ὁ Ἰωσήφ, τοῦ οἰνοχόου τῷτο ποτρίφαντος. ἡ δὲ ὁράσις. βόες ὀτραφεῖς ἐπὶ τὸ τῆς νύκτος ἐπὶ τὸ ἔλος ἐρχόμεναι. ἀλλὰ ἰσάριθμοι ἐκ τῆς ἔλως ὑπαντῶσαι, λίαν κατιχνωμένοι, καὶ κατεδίξαι τὰς ὀτραφεῖς, καὶ μεγάλας. καὶ εἰδὲν ἐκ τῆς φαγεῖν ὠφελουῦτο. ἡ δὲ δούτερα ὁράσις. εἰς χυεῖς ὀτραφεῖς ἐπὶ τὸ μίαν ῥίζης, ὑφ' ἐτέρων ἐπὶ διεφθαρμένων, ὁ ἀδελφῶν δαπανώμενοι. ἔτος δὲ τριακοσὸν ὁ Ἰωσήφ τῷ καὶ τῷ λῶν. ἐφευρίσκει τὰς ὁράσεις, τιμᾶται παρὰ τῷ Φαραὼ, ἄρχων Αἰγύπτου καθίσταται. πρὸς τῇ τοῖς δὲ καὶ φοιτομοφάρον αὐτὸν ὁ Φαραὼ προσαγορεύει, τετῆσιν ἐφύρεται τῷ κρυπτῶν. τὸν δὲ λιμὸν ἐκείνον ἰσορεῖ γενέσθαι, ὅς τὸ μῆτε τὸν Νεῖλον τότε ἀνελθεῖν, μῆτε δρόσον ἀναθεῖν κατελθεῖν. γεννᾷ δὲ Ἰωσήφ καὶ δύο υἱούς, Μανασσῆ καὶ Εφραίμ. καὶ τὸ μὲν Μανασσῆ σημαίνει ἐπιλήθων. εἰδαιμονήσας γὰρ λήθων τῷ ἀτυχημάτων ἔλαβε. τὸ δὲ Εφραίμ, ὑποδιδῆς. αὐτὸς γὰρ τοῖς προγόνοις τῷ ἐλδοθεῖαν ἀπέδωκε. καὶ ταῦτα μὲν τῷτον ἔχει τὸν ἔσπον.

Οἱ δὲ γε τῷ Ἰακώβ υἱοὶ ἀκούσαντες τὰ παρὰ Συχέμ τῷ υἱοῦ Εμὼρ γεγενημένα ἐπὶ τῇ ἀδελφῇ αὐτῶν Δινᾷ, κατενύγησαν, ἤγουν ἐλυπήθησαν, ἀχρημοσύνην τὸ πᾶνμα ἐλογίσαντο. ἐφ' ᾧ καὶ τῷ ἐκείσε παροικουῦντας ἔργον φόρου ποιήκασιν. ὅθεν καὶ συγχωρεῖ αὐτὰς ὁ Θεὸς καιρὸν ἱκανὸν κακωθῆναι κατ' Αἴγυπτον. αὐτῇ οὖν ἡ αἰτία τῆς πολυετοῦς καὶ πρῶτης αἰχμαλωσίας αὐτῶν. Ὁ μὲν τοι Ἰακώβ ζητιθεῖς παρὰ τῷ Ἰωσήφ, λῶν κατὰ αὐτὸν ἀπῆλθον οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν διὰ τὴν ἀνάγκην τῷ λιμοῦ κατῆλθον εἰς Αἴγυπτον ἐν ὅ. καὶ ἐ. ψυχαῖς. τίθησι δὲ τὸν ἀριθμὸν ἡ γραφή, ἵνα μάθωμεν ἐκ πόσων πόσοι γεγονάσιν. ὁ δὲ γε Ἰακώβ μικρὸν δεῖν ἐξέλεπεν ἐκ τῆς ἀποδοκῆς χαρᾶς

χαρᾶς (ὡς φησιν Ἰωσήπος) εἰ μὴ ὁ Ἰωσήφ αὐτὸν ἀνέζωπύρησεν. εἰ γὰρ καὶ αὐτὸς ὑφ' ἡδονῆς ἦν τῶν τῶ παύσους γέγονεν, ἀλλ' οὐ τὸν αὐτὸν ἔσπον τῷ Ἰακώβ.

Ο μὲν τοι Φαραὼ πολὺν ἰδὼν τὸν Ἰακώβ, ἐρωτᾷ περὶ τῆς ἐτῆς αὐτοῦ. καὶ ὁς ἀπεκρίνατο, λέγων. αἱ ἡμέραι τῆς ἐτῆς τῆς ζωῆς μου ἄς παροικῶ, ρλ' ἐπ', μικραὶ καὶ πονηραὶ γεγόνασιν. ταῦτα δὲ ἔλεγε δι' ἧς ὑπέστη πειρασμούς. ἐπέζησε δὲ μετὰ ταῦτα ἔτη ιε' εἰς * α/· ἐπὶ τῇ παράκλησιν ὧν ἔπαθε δεινῶν τὰ * ἑποῖα. καὶ οἱ μὲν παλαιοὶ πολὺν χρόνον ἔζων, ὥστε αὐξήσθαι τὸ γένος ἐν τῷ πλείονι χρόνῳ. διὰ τὸ καὶ πολλὰς συνηπτόντο γυναιξίν. αὐτίκα γοῦν καὶ μετὰ τὸν κατακλυσμὸν μακρόβιοι ἦσαν. ἐπειδὴ δὲ τὴν οἰκουμένην ἐπλήρωσαν, ἡλαττώθη λοιπὸν ὁ τῆς ἐτῆς ἀριθμὸς. κατὰ δὲ τὸν θεότατον Κύριλλον, ἡλαττώθη τὰ ἔτη, ὅτε τὸν φύσιν αὐτὴν ἀδρανέσθαι τῷ χρόνῳ γενέσθαι, καὶ μὴ ἐπὶ πλείοσιν ἰσχύειν ἔτεσι παρέκτείνεσθαι. * καὶ πολυεῖς μὲν ἦσαν οἱ παλαιοί. δι' ἣν αἰτίαν, ἔφασκεν ὁ λόγος εἰπεῖν. ὁ δὲ Ἰωσήπος τῇ παραδεδωκομένῃ τότε ἔσφῃ μακροβίους γενέσθαι τὰς ἀνθρώπους ἔλεγε.

Καὶ γεννᾷ μὲν, ὡς εἴρηται, τὰς δώδεκα πατριάρχας ὁ Ἰακώβ. ἀφ' ὧν αἱ δώδεκα φυλαὶ τῆς Ἰσραὴλ. ἧς γὰρ τὸ καὶ πατριάρχας ἐκεῖνος ὁ λόγος ἐκάλεσεν, ὡς τῆς πατριῶν, ἥτοι τῆς φυλῶν ἀρχοντας. κατὰ δὲ τὸν μέγαν Ἐπιφάνιον, δέκα καὶ τρεῖς αἱ φυλαὶ. εἰ γὰρ καὶ φυλὴ τις ἔκ ἐστιν ἐκ τοῦ Ἰωσήφ, ἀλλ' αἱ ἀπὸ τῆς παίδων αὐτοῦ, τῆς τε Μανασσῆ καὶ τῆς Εφραΐμ, δύο φυλαὶ τῆς Ἰωσήφ γνωρίζονται. ὅμως μὲν τοι τῆς Λοὺι φυλῆς ὑπεξαίρουμένης, ὡς μηδὲν ἐργαζομένης, δώδεκα πάλιν αἱ φυλαὶ. καὶ Ἰακώβ μὲν γεννᾷ τὸν Λοὺι. Λοὺι δὲ τὸν Καάθ. Καάθ δὲ τὸν Ἀμράμ. Ἀμράμ δὲ τὸν Μωσέα καὶ τὸν Ἀαρών. Ὁ Μωσῆς μὲν ἔκ τος ἀπὸ Ἀβραάμ.

Εκεῖθεν γενεαλογούμενος ὁ Ἰωβ, πεμπτος δεισκέται. Οὗτος ὁ Ἰωβ κατὰ τὴν τῆς μεγάλου Κυρίλλου ἐξήγησιν, ἐτῆς ὁ. καὶ ἡ. ἦν κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ πειρασμοῦ. ἐν δὲ τῇ πληγῇ ὄχτελέσας ἔτι ἑπτὰ, γέγονεν ἐτῆς πέ. καὶ πόθεν τοῦτο δῆλον; ἐκ τῆς μετὰ τὴν πληγὴν δοθέντων αὐτῷ ρό. ἐπὶ. ἐπειδὴ γὰρ εἰς τὸ διπλάσιον δέδωκε πάντα τῷ Ἰωβ ὑπερον ὁ Θεός, ὅτε ἀνάγκης διπλᾶ καὶ τὰ ἔτι αὐτῷ ἔχαρίσατο. ἔκουσιν τῶν ρό. τὰ ἡμίση π. καὶ ε. τυγχάνουσιν. ἐντεῦθεν οὖν δεισκονται τὰ πάντα ἐπὶ τοῦ Ἰωβ σνέ. εἰ δὲ γε τὸν πάντα χρόνον τῆς ζωῆς αὐτοῦ σμ. ἡ. ἔτι λέγει ἡ γραφὴ, μὴ ξενισθῆς. τὰ γὰρ ἑπτὰ ἔτη τῇ ζωῇ τῆς πληγῆς αὐτοῦ οὐ συνηψεν ὁ συγγραφεὺς. ἐπεὶ μὴ ζωῆς χρόνον τὸν τῆς πληγῆς καιρὸν ἐλογίσατο, ὅτε τὴν ἐκ τῶ παύσους νέκρωσιν. ἔκουσιν οὖν οἱ μακάριοι Ἰωβ εἰς ἐνδείξιν τῶν θεόθεν αὐτῷ ἀγαθῶν ὑπερον ταῖς θυματράσι τεδεικνῆναι τὰς προσηγορίας. τοῖς ἀράγμασι γὰρ ἀκολουθῶς

Gen. 47. 9.

quemadmodum in historia sua Josephus meminit, præ nec opinato gaudio parum abfuit, quin exspiraret: ni videlicet Josephus eum recreasset, qui tamen & ipse voluptatis magnitudine superaretur: non tamen eodem modo, quo Jacobus, adiciebatur.

Atque heic quum Phraeo Jacobum jam canum intueretur, quot natus esset annos, interrogat. Respondet is hanc in sententiam: Anni vitæ meæ, quos peregrinatus sum, omnino sunt centum & triginta, quos ipsos sane paucos & malos expertus sum. Quæ quidem verba propter eas afflictiones & ærumnas protulit, quas perpessus fuerat. Vixit autem ab hoc tempore quindecim adhuc annos, quibus nonnihil scilicet a calamitatibus, quas antehac pertulerat, recrearetur. Et vivebant sane longam ætatem homines illi præci, quo genus humanum in majoribus illis vitæ spatiis eo felicius propagaretur & amplificaretur. Eadem causa fuit, cur pluribus simul uxoribus juncti essent. Post diluvium quidem certe multos adhuc annos vivendo explebant. At ubi paulatim orbem terrarum complessent, annorum etiam vitæ numerus immui cæpit. Quod si credere Cyrillo debemus, viro divinissimo, illa quoque de causa hominum annis aliquid decessit, quod ipsa natura paulatim debiliior fiat, & ad plures annos se conservare nequeat.

Genuit autem, seu jam ante monuimus, patriarchas Jacobus duodecim, a quibus duodecim Israelicæ tribus ortæ sunt. Etenim hanc ipsam ob causam in litteris sacris appellari patriarchas consueverunt, quasi patriarchon archontes, id est, tribuum sive familiarum principes. Epiphanius scripsit, tribus existisse tredecim. Quamquam enim ex Josepho nulla tribus est denominata, duæ tamen illæ tribus, quæ a filiis ejus Manasse ac Ephraimo profectæ sunt, Josepho accensentur & tribuuntur. Sed enim Leviam tribu detracta, uti quæ nihil inter reliquas tribus haberet fructus, rursus tribus duodecim efficiuntur. Erat inter cæteros Jacobii filios Levius, qui Caatham procreavit. Ex Caath natus est Amramus. Amramus Mosem & Aaronem progeniit. Hoc modo sextus ab Abrahamo fuit Moses.

Ab eodem Abrahamo si Jobi generis feriem repetas, deprehendes eum ab illo fuisse quintum, hoc est, Abrahami atnepotem. Atque hic Jobus, quemadmodum a magno illo Cyrillo perscriptum legimus, initio suæ tentationis anno natus erat LXXII. Quumque totos annos septem in ista ærumna exegisset, pervenit scilicet ad ætatis annum LXXXV. Unde vero potest hoc colligi? de annis illis CLXX, quorum post plagam in historia fit mentio. Nam quia deinceps duplum omnium Deus Jobo concessit, necessario statuendum est, quod ei duplum etiam annorum vitæ largitus fuerit. Jam si de CLXX annis dimidium sumas, LXXXV habebis. Atque hinc deprehenditur, annos vitæ Jobi fuisse in universum CCLV. Quod autem litteræ sacræ tradunt, totum vitæ Jobi tempus habuisse CCXLVIII annos, id vero tibi novum & insolens haud videatur. Nam septem illos annos, quibus misere divexatus afflictusque fuit, historiæ scriptor ipsius vite non adnumeravit, quod tempus illud ærumnosum, quo tantum non præ magnitudine doloris emortuus erat, nequaquam pro vita duceret. Videtur autem beatus ille Jobus ad commonstrandum ea bona, quæ deinceps ei concessa divinitus fuerunt,

P

Gen. 47. 9.

Edit. Paris. pag. 146. Cur præci homines diu vixerint.

Cyrillus. Vide Notas.

πατριῶν ἀρχοντες.

Epiphanius.

Jobi historia.

Cyrilli ratiocinatio.

Nomina Jobi filiarum, & earum rationes.

Edit. Paris.
pag. 147.

De Amaltheæ
cornu.

Job. 42. 13.

Qui duplicati
Jobo liberi.

Mosis historia.

pag. 148.
Exod. 2. 14.

Josephus de Mo
se narrationes.

nomina filiabus suis dedisse. Nam ejusmodi sane appellationes eis indidit, quæ rebus ipsis accurate convenirent. Ac primæ quidem cognomentum Diei dedit, quasi jam ex profunda quadam nocte rerum adversarum, quibus undique fuisset circumdatus, dies ipsi clarissima illuxisset. Alteram Cassiam vocavit, quasi jam deinceps in fragrantia quadam & fruitione bonorum degeret. Tertiam appellavit cornu Amaltheæ, quasi posthac futurum esset ut bonis omnibus adflueret. Nam homines illi prisci cornu Amaltheæ vocabant rerum omnium copiosam abundantiam. Perhibent enim caprarium quemdam pastorem habuisse capram, cui Amaltheæ nomen esset. Ea quum terram cornu fodiendo aperuisset, hero suo thesaurum ostendit. Legimus autem hac in historia verba quædam hujusmodi; Nec Jobi filiabus pulchritudine pares ullæ sub cælo extabant. Quamobrem Deus istud ita voluit? ut harum videlicet intuitu paterni doloris memoria prorsus aboleretur. Idem a calamitate liberos decem procreavit tantum, quum antea quoque liberis decem orbatu fuisset. Heic mirari desine, quamobrem litteræ sacræ dicant, omnia divinitus Jobo conduplicata fuisse. Nam cætera quidem omnia, camelos, mulos, ovium greges, aliæque talia conduplicata, ceu litteræ sacræ loquuntur, recepit. Quippe morti cuncta illa sunt obnoxia, nec in extremo die resurgent. At vero de liberis dubitari nullo modo potest, quin resurrecturi sint. Propterea decem a calamitate tantum recipit, nimirum & alios illos, pridem amissos, tandem aliquando recuperaturus. Quo de colligitur, eum habuisse bis decem liberos, hoc est, viginti. Atque hoc modo patet, litteras sacræ recte loquutas esse, quum Jobum ajunt a calamitate omnia conduplicata recepisse.

Cæterum Mosem, ceu diximus, Amramus ex se genitum, mox Pharaonis metu quadam in theca depositum, in flumen abjecit. Nam Pharaon masculos Hebræorum fœtus, ut primum in lucem editi forent, necari jusserat eam ob causam, ne propter multitudinem Ægyptios imperio suo subicerent. At vero filia Pharaonis in littore deambulans, ubi eistam illam junceam conspexisset, ut e flumine ad terram ejiceretur, imperat. Deinde cognito, unde puer eo pervenisset, & quo pacto fuisset in flumen abjectus; ad se illum recipit, & alendum tradit. Posteaquam Moses virilem ætatem attigisset, forte quemdam Hebræum ab Ægyptio vexari conspiciens, haud tulit injuriam; sed Ægyptium illum interfecit, & arena interfectum obruit. Hinc duos Hebræos videt inter se rixando confluentes, quos quum reconciliare conaretur; Et quis, ajunt illi, te nobis principem constituit? an & nos interficere cogitas, quemadmodum heri necasti Ægyptium? His auditis Moses terrore perculsus, ne forte res palam fieret, e finibus Ægyptiis excedit, & in solitudinem fuga se confert. Secundum id temporis Deum conspicit, & ad Pharaonem educendi ex Ægypto populi causa ablegatur. In hunc modum historia Mosæica rem actam commemorat.

Josephus autem hæc quoque refert, quemdam nimirum ex iis, qui litteras sacræ callerent, (imprimis autem homines illi periti erant in conjectanda rerum futurarum veritate) regi nuntiasse, gignendum id temporis hominem, qui Israelitis

ἐπὶ τὴν αὐτὰς καὶ τὰ ὀνόματα. καὶ τὴν μὲν πρώτην, Ἡμέραν ἐκάλεσεν, ὡς ἀπὸ τινος βαθείας νυκτὸς τῇ περιστοιχισάντων αὐτὸν χαλεπῶν, ἡμέρας αὐτῇ φαινήσῃ ἐπιλαμψάνῃ. τὴν δὲ δεύτεραν, Κασίαν ὠνόμασεν, ὡς ἡδὴ λοιπὸν ἐν δαυδία τινὶ καὶ ἀπολαύσει τῇ ἀγαθῶν γενόμενος. τὴν δὲ τρίτην, Ἀμαλθεΐας κέρας προσηγόρευσεν. ὡς ἅπασιν λοιπὸν τοῖς ἀγαθοῖς περιερούμενος. Ἀμαλθεΐας γὰρ κέρας οἱ παλαιοὶ τὴν ἀφθονίαν ἐκάλου. λέγεται γὰρ ὅτι ἡ αἰπόλῳ τινὶ αἰξ Ἀμαλθεΐα καλεμένη. ἥτις ὀρύσσασα τῷ κέρατι, θησαυρὸν ἀνέδειξε τῷ δεσπότῃ. καὶ οὐχ ἀρέθισαν γὰρ, φησι, κατὰ τὰς θυγατέρας Ἰωβ βελτίους αὐτῶν ἐν τῇ ὑπὲρ ἑαυτῶν. διὰ τί δὲ τῷτο; ἵνα τῇ θείᾳ τῶν ἡ τῆ πάθος ἀπαληψῇ μνήμῃ πάντας. καὶ δέκα μὲν ἔλαβε παῖδας μετὰ τὴν πληγὴν ὁ Ἰωβ, ὅτι καὶ δέκα τέκνα ὄντας ἀπαλίσεν. εἰ δὲ διπλᾶ λέγει τὰ πάντα λαβεῖν τὸν Ἰωβ ἡ γραφή, μὴ θαύμαζε. τὰ γὰρ λοιπὰ πάντα, καμήλας, ἡμίονους, προβάτων ἀγέλας, καὶ ὅσα ποιαῦτα, διπλᾶ κατὰ τὴν γραφὴν ἔλαβε. θνητὰ γὰρ ταῦτα πάντα, καὶ ἐκ ἀναστήσονται τότε. οἱ δὲ παῖδες ὁμολογούμενως ἀναστήσονται τότε. ἐφ' ᾧ δέκα καὶ μόνους ἐνταῦθα λαμβάνει μὴ τὴν πληγὴν. ὅφει δὲ καὶ χεῖρας ἕς ἀπώλεσε, λήφεται ὡς ἐντεῦθεν δις δέκα παῖδας ἔχειν αὐτὸν, τῷτοισιν αἰῶσι. καλῶς οὖν ἡ γραφή διπλᾶ λαβεῖν ἔλεγε τὰ πάντα μὴ τὴν πληγὴν τὸν Ἰωβ.

Καὶ γεννᾷ Ἀμράμ, ὡς εἴρηται, τὸν Μωϋσῆν καὶ παρὰ τοῦτο εἰς ποταμὸν ῥίπτουσιν αὐτὸν, Μωσέως, ἐν δὲ τῇ τινὶ πρότερον βαλόντες, ὅτε γὰρ τὸν φῶβον τῷ Φαραῶ. τὰ δὲ ἄρρενα τῇ Ἑβραίων παιδία θανατῶσαι ἐκέλευσε, χάριν τῇ μὴ καταδυναστεῦσαι ὅτι τὸ πλῆθος αὐτῶν. ἡ δὲ τῇ Φαραῶ θυγάτηρ περιπατῶσα κατ' αἰγιαλὸν, καὶ ἰδοῦσα τὴν δίσβην, ἐκβληθῆναι τῷ ποταμοῦ κελόει αὐτῇ. ἐνθέντοι ἔμαθ' ὅθεν τὸ παιδίον, ἔσπας εἰς τὸν ποταμὸν ἐρρίψθη παρ' αὐτῆς, λαμβάνει αὐτὸ, καὶ ἀνατρέφεται δίδωσιν. εἰδ' ὅπως εἰς ἀνδρας ἔρχεται. ὅρα Ἰαδαῖον ὑπὸ Αἰγυπτίου θλιβόμενον, ἐκ ἀνέχεται, κτείνει τὸν Αἰγύπτιον, παρὰ τῇ ἁμμῇ κρύπτει αὐτόν. μετὰ τῷτο δύο Ἑβραῖους ὅρα πρὸς ἀλλήλους διαπληκτιζομένους, καὶ καταλλάσσειν ἐπεχείρει αὐτούς. οἱ δὲ πρὸς αὐτόν. τίς σε κατέστησεν ἐφ' ἡμῖν ἄρχοντα; μὴ βούλει καὶ ἡμᾶς ἀνελεῖν, ὡς χθὲς τὸν Αἰγύπτιον; ταῦτ' οὖν ὁ Μωσῆς ἀκούσας, καὶ πτοηθεὶς μήποτε κατὰ δόλος γένηται, ἀπαίρει τῇ ὀρίῳ Αἰγύπτου, καὶ δραπέτοει πρὸς ἔρημον. εἶτα Θεὸν ὅρα, καὶ κείνῳ πρὸς Φαραῶ σέβεται τὰ ἐξαγαγεῖν τὸν λαόν. καὶ ταῦτα μὲν ἡ Μωσαιοὶ διέξουσιν ἰσοεῖα.

Ὁ δὲ Ἰωσήπος περὶ τῶν καὶ τὰδε. τῶν ἱερογραμματέων τις. (καὶ γὰρ εἰσι δεινοὶ περὶ τῷ μελλόντων τῷ ἀλήθειαν.) ἀγγέλλει τῷ βασιλεῖ, τεχθήσεσθαι τινα κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν τοῖς Ἰσραηλίταις, ὅς ταπεινώσει μὲν

τὴν ἡδ' Αἰγυπτίων ἡγεμονίαν, αὐξήσει δὲ πρὸς Ἰσραηλῆτας τραφεῖς, ἀρετῇ πάντας ὑπερβαλεῖ, καὶ δόξαν αἰμίμησον κήσεται. δέσας δὲ ὁ Βασιλεὺς, κατὰ γνώμην τὴν ἐκείνην κελύβει πᾶν τὸ γεννηθὲν ἄρσεν παρ' Εβραίοις εἰς τὸν ποταμὸν ῥίπτουσας ὁρμαίνειν, παραφυλάσσειν τὰς ὠδύνας τῶν Εβραίων γυναικῶν τὰς Αἰγυπτίας μαίας. ὑπὸ γὰρ τῶν αὐτῶν ἐκέλευσε μαιεύσθαι. ἡ ἐπίνοια δὲ αὐτῇ πρὸς τὸ ὁρμαίνειν ὑπ' αὐτῆς τὰ τιτρώμενα. γεννᾶται οὖν κατὰ τὴν ὑπόρρησιν ὁ παῖς ἐκεῖνος, λαθὼν τὰς φύλακας ὅτε τῇ ὁδυνῶν ἐπιείκειαν, καὶ ὅτε τὴν βιαιότητα τοκετῶ περιπεσεῖν τῇ τιτρώσει τὰς ἀλγυδιόνας. καὶ τρεῖς μὲν μῶας παρ' ἐαυτοῖς τρέφουσι λανθάνοντες. εἴτα δέσας Ἀμρὰν μὴ κατάφωρος γέννηται, πλέγμα τι βύβλιον ποιήσας καὶ ἀσφαλτῶσας αὐτῇ τὸ παιδίον ἐντίθησι καὶ κατὰ ποταμοῦ βάλλει αὐτό. εἴτα Θερμουδὶς ἡ τῆ βασιλέως θυγάτηρ παρὰ τῶν ποταμῶν παίζουσα, καὶ τὸ πλέγμα θεασαμένη, κολυμβητὰς ἐπιπέμπει, καὶ ἄγασιν αὐτό. καὶ ἰδοῦσα, ὑπερηγάπησεν αὐτὸ τὸ παιδίον, μετὰ τὸν γένοντα τε ἐνέκεν καὶ κάλλους, καὶ φροντίζει ὅπως αὐτὸ τρέφεται. τὸ δὲ ἐκ προσίεται γυναικὶ Αἰγυπτίᾳ. ὅθεν καὶ παρατυχούσα ἡ Μαριάμ, καὶ εἰπύσα, ὅτι τὸ συγγενὲς ἐπιζητεῖ, ἀποτρέπεται γυναικὶ Εβραίᾳ ἀγαγεῖν. ὅθεν καὶ ἡ μήτηρ αὐτῆς ὀμιθέως μετακαλεῖται. τὴν δὲ ἐπὶ κλησιν αὐτῆς κατὰ τὸ συμβεβηκὸς ἔθετο. τὸ γὰρ ὕδωρ, * μὴ καλοῦσιν Αἰγύπτιοι. * ὕδεις δὲ πρὸς ὅξ ὕδατος σωθέντας. ὡς δὲ οὗτος ἔβδωμος ἀπὸ Ἀβραάμ. καὶ τριετὴ μὲν αὐτὸν γεγεννημένον, θαυμαστὸν ὁ Θεὸς τὸ πρὸς ἡλικίας ἐξῆρκεν ἀνάστημα. πρὸς δὲ κάλλος, ὅδεος ἀφιλότιμος ὡς οὕτως, ὡς Μωϋσῶν θεασάμενος, μὴ ἐκπλαγῆναι τῆς ὀμορφίας. ὅθεν ἡ Θερμουδὶς ἄγονος οὖσα, ἰδιοποιεῖται αὐτόν. ἐφ' ᾧ καὶ προσάγει τῷ βασιλεῖ, πάντα τε ἀναγγέλλει, καὶ ὅτι ὁρμαίνοντα σε γενήσεται, παιδὸς οἰκείου μὴ ὑποδοῦντος. καὶ ταῦτα λέγουσα, ταῖς τοῦ πατρὸς χερσὶν ἐντίθησι τὸ βρέφος. ὁ δ' ἐπιτίθησιν αὐτῷ τὸ ὄχημα. ὁ δὲ Μωϋσῆς καταφέρει τε αὐτό, καὶ τοῖς ποσὶν ἐπιβαίνει, κατὰ νηπιότητα δὴθεν. ταῦτ' οὖν ἰδὼν ὁ ἱερογραμματεὺς ἐκεῖνος ὥρμησεν ὀφθαλμεῖν αὐτόν, παροτρυνῶν εἰς αὐτὸ τῆτο καὶ τὸν Φαραῶ. φθάνει δ' αὐτόν ἡ Θερμουδὶς ὁρμαίνουσα.

Ἐκτοτε οὖν καλῶς ἀντρέφετο. εἴτα δὴλη καὶ τοῖς Αἰγυπτίοις ἡ ἀρετὴ αὐτῆς γίνεται. Αἰθίοπες ἐκτραφέντες κατ' αὐτῶν. ἀντιστρατεύονται καὶ οὗτοι. ἐκατέρωθεν δὲ ἐκ ὀλίγοι πίπτουσιν. ὅθεν ὁ Βασιλεὺς θεόθεν ὁδηγηθεὶς, πείθει τὴν θυγατέρα τὸν Μωσέα παραχεῖν στρατὸν. δεχεται τὸ ἔργον. κατ' Αἰθίοπων ὁρμαίνει. καὶ ὅτε γῆς μέλλων διελθεῖν ἐρήμου, ἐνθα ἐρπετὰ δεινὰ ἐτρέφοντο, τί μηχανᾶται; πλέγματι τινα ἐμφερῇ κιβωτοῖς ἐκ βύβλου κατασκευάζει, καὶ πληρώσας ἰβέων, ἐκόμεζε. πολέμιώτατον δὲ ἐστὶ τοῖς ὄφει τοῦτο τὸ ζῶον. φόβουσι γὰρ ἐπερχομένας, καὶ * ἀντιστάμενοι, κατὰπερ ὑπ' ἐλάφων ἀρπαζόμενοι καταπίνονται. χειροῖς δὲ εἰσὶν αἱ ἰβεις, καὶ πρὸς μόνον

Glyca Annal.

A educatus, omnes virtute superaturus esset, & gloriam nulla sæculorum delendam oblivione sibi comparaturus. Heic regem metu correptum, de illius consilio sententiaque mandasse, ut omnes Hebræis nati mares in fluvium abjicerentur & necarentur. Simul edixisse, ut obstetrices Ægyptiæ mulierum Hebræarum partus observarent: quas quidem solas Hebræis obstetricari vellet. Astutum hoc consilium eo spectasse, ut ab eis infantes nati perimerentur. Itaque puerum hunc natum esse, quemadmodum prædictum fuerat, idque clam custodibus, propter dolorum in partu lenitatem. Eum parentes clanculum apud se aliquantulum educasse. Quumque deinceps Amramus formidaret, ne factum palam fieret: fiscelam quamdam papiraceam confecisse, ac in ea bitumine oblita munitaque puerum deposuisse, atque ita in flumen abjecisse. Tum regis filiam Thermutim propter ripam fluminis lufitantiem, re conspecta, quosdam urinatores immisisse, qui cistellam adferrent. Intuitam vero puerum, magnopere gavissam fuisse, tum ob ejus magnitudinem, tum elegantiam. Itaque mox secum ipsam fuisse sollicitam, quo eum pacto educaret. Infantem ipsum feminam Ægyptiam fuisse averfatum. Ea de causa factum, ut Maria præsens diceret, puerum lacte cognato ali velle. Quumque propterea reginam moneret, de arcessenda quadam Hebræa muliere: commodissime successisse, ut ipsa pueri mater advocaretur. Nomen ei fuisse datum ab eo, quod acciderat. Nam Ægyptios aquam Moy dicere, hyses autem illos, qui ex aqua sint extracti liberatique. Puerum ipsum ab Abrahamo fuisse septimum. Ubi tertium attigisset annum, Deum ei concessisse, ut supra modum ætatis cæteros antecelleret. Venustate tanta fuisse, ut nemo tam illepidus esset, qui Mosen intuitus, propter insignem elegantiam formæ non obstupesceret. Hinc factum, ut Thermutis per se sterilis eum sibi adoptaret, ad regem adduceret, omnem regi exponeret animi sui sententiam, nimirum regi hunc successorem fore, qui filium ex se natum omnino nullum haberet. Atque his dictis infantem in manus patris deposuisse, qui mox eum fascia regali ornaverit. Tum Mosem puerili quadam simplicitate de capite illam detraxisse, ac proculcasse pedibus. Ea re conspecta, hominem illum sacrarum litterarum peritissimum ad infantem necandum accurrisse, idque ut omnino fieret, Pharaonem exhortatum esse. Verum Thermutiam hunc antevertisse, Mosemque surripuisse.

Ab eo tempore fuisse præclare admodum educatum, & ipsis adeo Ægyptiis virtutem ejus innotuisse, qui quum aliquando adversus se viderent Æthiopes expeditionem suscipere, ipsi quoque castra castris hostilibus opposuerint. Heic quum utrinque non pauci caderent: regem divino quodam instinctu filiam persuasisse, ut Mosem suis ducem imperatoremque concederet. Id muneris Mosem imponi sibi passum fuisse: in hostes Æthiopes copias eduxisse: quodque solum quoddam desertum peragraturus esset, in quo magna reptilium noxiorum copia foret, insigne quiddam molitum fuisse. Nimirum corbes quosdam rotundos fieri curasse: in eos coniectas Ibes secum deportasse. Ibes enim serpentibus infestissimæ sunt, qui quidem eas accedentes fugiunt, ac si restitent, perinde atque a cervis deglutiuntur. Et sunt Ibes omnino cicures ac mansuetæ, inque serpentum genus solum immaniter sæ-

Origo nominis Moysi.

Edit. Paris. pag. 149.

Moysi strata-gema.

Ibis infesta serpentibus.

Tharbis regi-
na Mosem ada-
mat.

Edit. Paris.
pag. 150.

Nisamitocus.

Josephus.

Numerus de-
narius perfe-
ctus.

viunt. Harum igitur ope Mosem inacces-
sam alioquin terram peragrassse: manum
cum Æthiopibus conseruisse, qui quam-
dam insulam incolerent, aditu perdiffici-
lem propterea, quod amnis undique cir-
cumfluentibus clauderetur. Tum Tharbi-
dem regis Æthiopum filiam, quæ Mosem
naviter admodum præliantem cerneret, ve-
hementi ejus amore captam esse, famulosque
sibi fidissimos ad ipsum indicandæ animi sui
adfectionis causa misisse: simul conjugii men-
tione facta, urbis prodicionem esse pollici-
tam. His ejus postulatis Mosem annuisse:
nuptias fuisse celebratas: Æthiopes inter-
fectos: Ægyptios in solum patrium redu-
ctos. Ab eo tempore fuisse Mosem exposi-
tum invidiæ, formidantibus Ægyptiis, ne ali-
quando etiam adversus se novas res molire-
tur. Iis animadversis, subtraxisse se Mo-
sem & cognito vias itineraque passim obsi-
deri a custodibus: per solitudinem instituta
fuga, salutis suæ consuluisse. Hinc ad pu-
teum pervenisse, ubi filiæ Ragueli pater-
num pecus adaquabant. Mox relata Rague-
lo fuisse, quæ Moses fecisset, quis esset,
quo pacto filiæ ipsius sine cunctatione suc-
curisset. His illum rebus permotum, Mo-
sem sibi generum adscivisse. Talibus adfec-
tum Mosem beneficiis ab Jothoro, (id
enim Raguelo cognomentum fuisse) cum eo
visitasse, ac foci pecus pavisse. Quum-
que illud juxta Sinæum montem circum-
duceret, Deum ab eo conspectum fuisse,
qui eum ex medio rubo arcefferet. Secun-
dum hæc Mosem ablegatum ad Pharaonem
a Deo, qui ei polliceretur, se semper ipsi
adfuturum: utque promisso fides fieret, ba-
culum ejus in draconem commutatum fuisse.
Tum Mosem intrepide semet apud Pha-
raonem gerentem, virgam suam humi pro-
jecisse, ac in serpentem convertisse. Illam
vero virgas Ægyptiorum, quæ esse draco-
nes viderentur, obeuntem devorasse. Hu-
jusmodi sane Josephi de his rebus gestis ex-
stat narratio.

Cæterum divinus ille vir Gregorius Nyss-
ensis ait, propterea Deum in rubo quidem
conspectum virgam in serpentem mutasse,
coram Pharaone vero in draconem: ut ipsa
magnitudine formidinem hominibus incu-
teret. Est autem perspicuum, prodigium
istuc reapse factum esse, quum magorum
prodigia nil nisi meræ forent præstigiæ,
quæ oculos præstringerent. Idcirco ima-
ginaria isthæc species a veritate in ni-
hilum redigebatur. Neque tamen hoc
modo parere Pharaon voluit, sed magis et-
iam furens, Hebræos gravius urget. Qua-
propter subsequuta flagella pænæque Dei
sunt, & inter alias, quibus est adfectus, et-
iam hujusmodi quamdam existisse, Jose-
phus tradit. Infinita pediculorum multitu-
do apud Ægyptios proveniebat, ex inter-
ioribus eorum partibus scaturiens, a qui-
bus excarnificati misere peribant, nec vel
lavacris vel pharmacorum inunctionibus
pediculos perdere poterant. Hoc modo-
rem Josephus narrat. Te autem, dilecte fili,
scire volo, plagas illas, quibus Pharaonem
adflixit Deus, persuaderi sibi non feren-
tem, ut populum Israelicum dimitteret, nu-
mero decem fuisse: quemadmodum in li-
bro, qui est de Israelitarum ex Ægypto pro-
fectione, perscriptum legimus. Nimirum
decem plagæ, propter hujusce numeri per-
fectionem, eos divexarunt, qui perfecte
deliquerant.

A τὸ τῷ ὄφει γένος μόνον ἄγριοι. παρέχεται αὐ-
τῷ διὰ τῶν τῶν θηροπόρων γλῶ. συμβαίνει τοῖς
Αἰθίοψι, κατὰ τινὰ νῆσον διάγουσι δυαπόρθητον
οὖσαν δὲ τὸ ποταμοῖς περιρρέεσθαι. Θάρβις δὲ ἡ
τῆ βασιλείας θυγάτηρ δεξιῶς ὀπλομαχομένην ὁρῶσα
τὸν Μωσέα, εἰς ἔρωτα δεινὸν ὠλισθεν αὐτῇ. καὶ
* περιόντος τῆ πάθους, πέμπει πρὸς αὐτὸν τῷ * αὐξάντος
οἰκετῷ τῆς πιστοτάτους, ἀγαγεμένη περὶ γάμων,
καὶ τῷ πόλιν ἀποδιδύσσει. γίνεται ταῦτα. τελεί-
ται τὰ τοῦ γάμου. τοὺς Αἰθίοπας ἀναίρει, καὶ
τοὺς Αἰγυπτίους εἰς τὸν αὐτῷ ἀπάγει γλῶ. ἐκ-
ποτε οὖν φθόνος κατὰ Μωσέως. ἐπτοοῦτο γὰρ,
μήποτε κατ' Αἰγυπτίων νεωτερίσῃ. μανθάνει τοῦ-
τα, καὶ λατῶν ἔξουσιν ἐκείθεν. καὶ τῷ ὁδῶν φυ-
λασσομένων, διὰ τῆς ἐρήμου ποιεῖται τὸν δρασμόν.
ἐφίσταται τῷ φρέατι, ἐνθα τοῦ Ραγουήλ αἱ θυ-
γατέρες τὰ θρέμματα ἐπότιζον. ἀνιῶνται τῷ Ρα-
γουήλ τὰ περὶ τοῦ Μωσέως, τίς τε αὐτῷ, καὶ ὅ-
πως ταῖς αὐτῇ θυγατράσιν ἐπαμύναται ἐκ ὠκνησεν.
ἐφ' ᾧ καὶ γαμβρόν τὸν Μωσέα ποιεῖ. ὁ μὲν τοῖς
Μωσῆς ποιούπων τυχῶν τῷ παρὰ τοῦ Ιωθόρου.
(τοῦτο γὰρ αὐτῷ ἐπὶ κλημα τῷ Ραγουήλ.) δι-
γεν αὐτόθι ποιμαίνων τὰ βοσκήματα. τινικαῦτα
καὶ κατ' αὐτὴν τὸ Σίναϊον περλάγει αὐτῇ. ἐνθα καὶ
τὸν Θεὸν ὁρᾷ ἐκ τῆς βάτου καλοῦντα αὐτόν.
ὁ Θεὸς ὁποσέλλων πρὸς Φαραὼ τὸν Μωσέα, καὶ
ὕπαιχτούμενος συμπαρεῖναι αὐτῷ, πρὸς πῖσιν τῇ
λόγῳ εἰς δράκοντα μεταβάλλει τὴν ῥάβδον αὐτῇ.
ὁ μὲν τοῖς Μωσῆς παρρησιασάμενος πρὸς Φαραὼ,
τὴν ῥάβδον αὐτῇ κατὰ γῆς τε ῥίπτει, καὶ Περὶ τῆς
εἰς ὄφιν μεταβάλλει. ἐκταῖ περὶ οὐσα τῆς ῥάβδου.
τῷ Αἰγυπτίων ῥάβδους, αἱ δράκοντες ἐ-
δόκουσι, κατήδιε. καὶ οὕτω μὲν ὁ Ιω-
σηπος.

Ο δὲ Νυσσαδὲς θεὸς Γρηγόριος φησιν, ὅτι
δὲ τὰτο, ἐπὶ μὲν τῆς βάτου καὶ τοῦ Ισραὴλ
ὁ Θεὸς τὴν ῥάβδον εἰς ὄφιν μεταβάλλει, ἐπὶ
δὲ τοῦ Φαραὼ εἰς δράκοντα. ἵνα τῷ μεγέθει
καταπλήξῃ αὐτούς. δῆλον δὲ ὅτι ἀληθεῖς τοῦτο
τὸ σημεῖον ἦν. τὸ δὲ τῷ μάγων, φαντασία.
διὸ καὶ κατεπόθη ὑπὸ τῆς ἀληθείας ἡ φαντασία.
ἀλλ' ἐκ ἐντεῦθεν ὁ Φαραὼ πείθεται. μαινεται
δὲ μάλλον, καὶ τοῖς Ιουδαίοις ἐπὶ πλέον ἐπι-
τίθεται. ὁδὲν καὶ μαρίζει αὐτὸν ὁ Θεός. ταῖς
ἐπενεχθεῖσαις δὲ κατ' αὐτοῦ μάσιζει καὶ τοιαύτην
λέγει προσεῖναι μάσιγα. φθερῶν γὰρ τοῖς Αἰ-
γυπτίοις ἐξήνευσεν ἀπειρόν τι πλῆθος ἐνδοθεν
ἀναδιδόμενον, ὅφ' ὧν ἐκείνοι κακῶς ἀπώλοντο,
μήτε λεβροῖς, μήτε αὐτῶν δυνάμει. καὶ
ἔγω μὲν ὁ Ιωσηπος. Αἱ πληγαὶ δὲ ἀ-
γαπῆτε, ὅς ὁ Θεὸς ἐπῆνεγκε τῷ Φαραὼ
μὴ πειδομένῳ τὸν λαὸν ὀπολῦσαι, δέκα
τὸν ἀειδμόν κατὰ τὸ ἐν ἐξόδῳ γεγραμ-
μένον εἰσὶ. δέκα καὶ γὰρ κολλάζει πλη-
γαῖς, δὲ γὰρ τὸν τέλειον ἀειδμόν, τῆς
ἡμαρτηκότητος τῆς τέλειαι.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΕΚΑ ΠΛΗΓΩΝ.

Περὶ τῆς
πρώτης.

ΚΑΙ πρῶτη μὲν ἡ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ πάντων ὑδάτων εἰς αἷμα μεταβολή. ὅτι δὲ, καὶ τίνος ἕνεκεν ἐξ ὑδάτων αὐτὰς πᾶς πρῶτα κολλάζει ὁ Θεός; διότι τὸ ὕδωρ διαφερόντως ἐτίμων, ἀρχὴν τῆς τῆς ὅλων γενέσεως εἶναι οἰόμενοι. ἐνθέν ποί καὶ πολλοὶ τλιμαῦται τῆς ἀνθρώπων ἐφθάρησαν. ἐπὶ ᾧ ἐπὶ τὰς ἡμέρας ἡ πάντων τῆς ὑδάτων ἐξαίμακσις ἐπεκράτησε, τὸ Ααρὼν δὲ τῆς βασιλείας, καθὼς ἐλάλησε Κύριος, τὸ τέλος τῆς τελευτῆς. Ὅτι δὲ ἡ κατὰ φαντασίαν ἐρυθρὰ πᾶς ὕδατι γέγονεν, ἀλλὰ καὶ ἡ γαῖα αὐτῶν μετεβλήθη, καὶ ἄλλη ἐξ ἄλλης ἐγένετο, ἡ δὲ ἰχθύων τελευτὴ τῆς δεινότητος. καὶ οἱ ἰχθύες γὰρ, φησὶν, οἱ ἐν τῷ ποταμῷ ἐτελεύτησαν, καὶ ἐπώρυσεν ὁ ποταμός, καὶ ἐκ ἡδυνάτω οἱ Αἰγύπτιοι πιεῖν ὕδωρ καὶ τὸ ποταμῷ. καὶ ἡ πᾶς αἷμα ἐν πάσῃ γῇ Αἰγύπτῳ.

Περὶ τῆς
δεύτερης.

Δεύτερα πληγὴ, ἡ ἐξ ὑδάτων τῆς βατράχων ἀνάδοσις. καὶ ἐξέτεινε ᾧ, φησὶν, ὁ Ααρὼν τὴν χεῖρα αὐτῆς ἐπὶ τὰ ὕδατα Αἰγύπτου, καὶ ἀνήγαγε τὰς βατράχους, καὶ ἐκάλυψε τὴν γῆν Αἰγύπτου, καὶ εἰσέρχοντο εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ ταμεία αὐτῶν. ὡσαύτως καὶ οἱ ἐπαῖδοι τῆς Αἰγυπτίων ἐποίησαν ταῖς φαρμακείαις αὐτῶν, καθὰ δὲ καὶ ἐπὶ τῇ ἐξαίμακσει τῶ ὕδατος. ἀλλ' ἰκετεύει Φαραὼ τὸν Μωσῆα δευδύναμι τὸ Θεὸς περὶ τῆς δουλείας αὐτοῦ τῆς βατράχων ἀπαλλαγῇ. οἶον ᾧ κακὸν οἱ βάτραχοι τῆς ὑδάτων ὑποχρεωθέντες, καὶ ἐπὶ πλείστον υποχρεωθέντες, ἐρπετῶν ἰοβόλων κατ' ἐδὲν διαφέρουσι. γίνεται ταῦτα. δέεται τὸ Θεὸς ὁ Μωσῆς, καὶ τελευτῶσιν αὐτίκα οἱ βάτραχοι, καὶ ὁ Φαραὼ διασάμῃς ὅτι γέγονεν ἀνάφυξις, ἀπειθεῖα τῇ προτέρᾳ ἐνέμεινε.

Περὶ τῆς
τρίτης.

Τρίτη πληγὴ, ἡ ὑπὸ τῆς χροῦς τῆς σκνιπῶν ἀνάδοσις. ἐξέτεινε ᾧ, φησὶν, Ααρὼν τῇ χεὶρὶ τὴν ῥάβδον, καθὼς ἐλάλησε Κύριος, καὶ ἐπάταξε τὸ χῶμα τῆς γῆς. καὶ ἐγένοντο οἱ σκνίπες ἐν τῇ τοῖς ἀνθρώποις καὶ τοῖς τετράποσι. γίνωσκε δὲ ὅτι τὸ ζῶον οἱ σκνίπες εἰ καὶ βραχυτέρον ἐστίν, ἀλλ' ὅμως ἀργαλειώτερον. καὶ μόνον ᾧ λυμάνεται τὴν ἐπιφάνειαν τῆς δερμάτος τοῖς ἀφανέσι δῆγμασι κνησμὸς ἐμποιοῦν ἀνδρείς. ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἐντὸς βιάζεται, διαγε μυχθῶν καὶ ὥτων. πρὸς τούτοις δὲ καὶ κόρας βλάπτει ὀφθαλμῶν εἰσπετόμενον. ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἐπαῖδοι τῆς Αἰγυπτίων ἐποίησαν, τὰ ἐξαγαγεῖν τὸν σκνίπα, καὶ ἐκ ἡδυνάτω. εἶπον οὖν τῷ Φαραὼ, ὅτι δάκτυλος Θεοῦ ἐστὶ τῆς.

Περὶ τῆς
τέταρτης.

Τέταρτη πληγὴ ἡ δὲ τῆς κυνομίας. καθὼς γὰρ, φησὶν, ἐποίησε Κύριος, παρεγένετο ἡ κυνομία, πλῆθος εἰς τὰς οἰκίας Φαραὼ, καὶ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν Αἰγύπτου. καὶ ἐξωλοθροῦν ἡ γῆ ὑπὸ τῆς κυνομίας ὀδυνηρῶς. καὶ γὰρ ἐμφύεται δὲ τῆς δῆγματος τοῦτ' ἐν τῷ ζῶον τοῖς σώμασι. κυνομίαν δὲ ἀκούων, τὸ αὐθαδὲς νόει τοῦ ζώου. καθάπερ γὰρ βέλος εἰσπετόμενον, τῆς Αἰγυπτίων καὶ μόνων κατεπεμβαίνουσα ἡ. καὶ τῇ

PRINCEPS omnium erat, aquarum in sanguinem per Ægyptum universam commutatio. Quamobrem istuc factum? cur per aquas Deus eos primo loco punit? Quod aquam eximie colerent, quam esse principium ortus rerum universalium existimabant. Propterea tum magna hominum multitudo periit. quippe totos septem dies hæc omnium aquarum in sanguinem commutatio duravit, Aarone per baculum suum, ut præceptum ei divinitus fuerat, hoc prodigium efficiente. Neque vero specietenus aquas tum rubuisse, sed gustum quoque illarum prorsus immutatum esse, aquis ipsis in rem aliam converfis, colligi vel inde perspicue potest, quod pisces exstinguebantur. Sic enim perscriptum sacris in litteris legimus: Et emortuis fluminis piscibus, tantus exstitit fœtor fluminis, ut Ægyptii de ejus aqua bibere non possent, totaque adeo Ægyptus hoc ipso sanguine redundabat.

Altera plaga fuit, ranarum ex aquis scaturientum illuvies. Sic enim est sacris in litteris: Aaro manum suam protendit in aquas Ægypti, quo facto, tot exstiterunt ranæ, ut eis Ægypti solum coopertum sit. Simul Ægyptiorum domos illæ ingrediebantur. Idem beneficiis suis imitati sunt excantatores Ægyptiorum, quemadmodum & antea fecerant, aquam in sanguinem mutando. Sed tamen necesse habuit Pharaon, supplex ut Mosem oraret, quo ranarum a se depellendarum causâ Deum deprecaretur. Quantum enim mali esse putas, aquis effusas ranas, ac passim per terram sparsas? Nihil profecto venenosius a reptilibus differunt. Impetrat postulata Pharaon, Deum obsecrans Moise continuo ranæ exspirant. Nihilominus Pharaon, quum tanto e malo se respirasse cerneret, in obfirmatione animi pristina persistit.

Tertia plaga fuit culicum e pulvere natantium productio. Sic enim perscriptum legimus: Aaro manu virgam suam de mandato Domini protendit, ac terræ pulverem percussit, qua percussione culices tum in hominibus, tum quadrupedibus exstiterunt. Atque heic discito, animalculum illud, quod culices appellamus, tametsi vel minimum sit, nihilo tamen minus longe nobis esse molestissimum. Non enim tantum cutis superficiem stringit atque lædit, obscuris moribus graves molestosque pruritus efficiens: verumetiam per nares & aures ad interiora vi penetrare nititur, ac præterea pupulis oculorum, in eos involando, detrimentum adfert. Deinde heic etiam Ægyptiorum excantatores confimile quiddam moliri nitebantur, ut culices producerent, sed irritò conatu. Quamobrem Pharaoni confessi sunt, hæc Dei digito effecta esse.

Quarta plaga Deus Ægyptios per muscas, quas caninas appellant, vexavit. Nam, ut sacris est in litteris, efficiente Deo tanta muscarum vis atque multitudo in Pharaonis ædes & totam Ægyptum est immissa: ut ab eis universa regio devastaretur. Nimirum non sine dolore animal hoc in corpora morfu penetrat. Quumque caninas appellari muscas audis, hoc ipsum ad impudentiam & ferocitatem animalis refertur: quod involans in morem teli, solos in Ægyptios irruebat. Hoc indicare litteræ

sacræ volentes, his ipsis verbis usæ sunt: Gesemam vero, qua in terra populus meus degit, præter opinionem hominum immunem faciam, ut in ea nullæ sint muscæ: quo scilicet intelligas, me Dominum Deum esse in terris, qui discrimen inter meum tuumque populum ponam. Secundum hæc iterum Moses Deum deprecatur, qui muscas illas caninas a Pharaone populoque ipsius abegit, ita ut ne una quidem reliqua foret. (Sed Pharaon tum quoque suum pertinaciter obduravit animum,) nec populum dimittere voluit.

Exod. 9. 3.

Itaque sequuta est plaga quinta, videlicet jumentorum & pecorum omnium lues. (Sic enim sacræ litteræ narrant:) Dixit Pharaoni Moses, En manum suam Dominus in omnia tua jumenta sic immittet, ut ingens subsequutura sit lues. Fecitque Dominus, quod minatus erat, & omnis generis Ægyptiorum pecoribus mortuis, ne unum quidem jumentum ex iis, quæ Israelici possidebant, interiit. Nihilominus obfirmatus est Pharaonis animus, nec abeundi potestatem populo fecit.

vii.

Quamobrem plagam Deus sextam immisit, quæ pustularum erat exulceratio, sicut auctor historiæ sacræ narrat. Quemadmodum, inquit, Dominus præceperat, sumpsit Moses favillam de calcaria, spectante Pharaone, atque illam in aera sparsit. Tum ulcera pustulæque ferventes exstiterunt tam in hominibus, quam cæteris quadrupedibus, adeo ut ipsi etiam venefici amplius propter ulcera consistere coram Mose non possent. Secundum hæc Deus hoc modo Mosem compellavit: Cras summo mane sic Pharaonem alloquere. Ni populum meum dimiseris, exserta manu mea te percutiam, populumque tuum morte multabo. Scitoque adeo, te illa de causa incolumem relinqui, ut potestatem in te meam declarem, meumque nomen per universum terrarum orbem celebretur.

Ibid. 11.

Septima plaga fuit immissio grandinis & ignis. Nam grandine prius per universum Ægypti solum delapsa, etiam ignis undique discurrit. Grando ipsa nihil non eorum prostravit, quæ in terra erant, tum homines, tum jumenta. Non tamen in Gesemæ solo, quod incolebant Israelici, grandis quidquam detrimenti dedit. Rursum vero Moses obsecrante Pharaone Deum exorat, quo facto tonitrua & grandines cessarunt. Atque heic notato, non solum grandinis & ignis inusitatam ex aere delationem Ægyptiis terrori fuisse, sed etiam ipsius insolentiam rei.

Ægyptus hiemem cur nullam habeat.

viii. Exod. 10. 12.

Octava deinceps plaga vexavit Ægyptios, quæ locustarum erat immissio. Nam Mose baculum in aera protendente, Dominus australem ventum adduxit die toto, totaque nocte: qui locustas sublatis in universum Ægyptiorum solum disperfit. Quo factum, ut Pharaon se in Deum deliquisse fateretur. Itaque Moses iterum deprecatur ad Deum, ac ventum educit e mari, cunctasque locustas in mare rubrum abjectas demersit. De hisce locustis David in hæc verba meminit: Ipso jubente locustæ venerunt, & bruchi exstiterunt innumerabiles. Vocamus autem bruchos, recens natas & alarum adhuc expertes locustas.

Ps. 104. 24. Quid bruchus

IX.

Nonam plagam Deus per tenebrastactiles inflixit. Quippe manum suam Mose cæ-

Α το δηλῶσα ἡ γραφή, καταλέξιν οὕτω φησί· καὶ παρὰδοξάσονται τῷ γλῶττι Γεσέμ, ἐφ' ἧς ὁ λαὸς με ἐπ' αὐτῆς. ἐφ' ἧ οὐκ ἔστιν ἐκεῖ ἡ κυνόμενα. ἵνα ἴδῃς ὅτι ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς σε πάσης τῆς γῆς. καὶ ἔξα-σελῶ ἀναμέσον τοῦ ἐμοῦ λαῶ, καὶ ἀναμέσον τῶ σε λαῶ. δέεται οὖν ἐπὶ τούτοις ὁ Μωσῆς τῷ Θεῷ, καὶ περιεῖλε τῷ κυνόμενῳ ἀπὸ τῶ Φαραῶ, καὶ ἐκ ἡ-δέλησεν ἔξαποσεῖλαι αὐτῆς.

Πέμπτη πληγὴ ἡ τῶν τετραπόδων φθορά. ἰδοὺ γάρ, φησι πρὸς Φαραῶ ὁ Μωσῆς, ὅτι χεὶρ Κυρίου ἔσαι ἐν πᾶσι τοῖς κτήνεσί σου, ὁ θάνατος μέγας σφόδρα. καὶ ἐποίησε Κύριος τὸ ρῆμα τούτο, καὶ ἐτε-λάττωσαν πάντα τὰ κτήνη τῶν Αἰγυπτίων, ἀπὸ δὲ τῶν κτηνῶν τῶν ἱσθίων Ἰσραὴλ ἐτελάττωσεν ἑδὲ ἐν. ἐβαρύνθη οὖν ἡ καρδιά Φαραῶ, καὶ ἐκ ἀπέσειλε τὸν λαόν.

Ἐκτὴ πληγὴ, ἡ τῶν φλυκτίδων ἐπίθεσις, καθὰ φησιν, ἐλάλησε Κύριος καὶ ἔλαβε Μωσῆς τὴν αἰ-θάλῳ τῆς καμινιάας ἐναντίον Φαραῶ, καὶ ἔπασεν αὐτῷ εἰς τὸν οὐρανόν. καὶ ἐγένετο ἔλκη, φλυκτίδες ἀναξέουσιν ἐν τε τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἐν τοῖς τετρά-ποσι, καὶ ἐκ ἡδυνάοντο οἱ φαρμακοὶ εἶναι ἐναν-τίον Μωσέ διὰ τὰ ἔλκη. εἶπε δὲ Κύριος πρὸς Μωσῆν. ὀρθεῖσον τὸ πρῶτον, καὶ εἰπὲ πρὸς Φαραῶ. εἰ μὴ ἔξα-ποσεῖλῃς τὸν λαόν μου, ἔξαποσεῖλας τὴν χεῖρά μου κατὰ σε, καὶ τὸν λαόν σου θανατώσω. καὶ ἐνε-εν τούτου διετηρήθη, ἵνα ἐνδείξωμαι ἐν σοὶ τὴν δύωμίν με, καὶ ὅπως διαγγελθῇ τὸ ὄνομά με ἐν πάσῃ τῇ γῇ.

Ἐβδόμη πληγὴ ἡ δὲ χαλάζης καὶ πυρός. ἔ-βρεξε γάρ ὁ Κύριος χάλαν ἐπὶ πᾶσαν γῆν Αἰγύπτου, καὶ διέτρεχε τὸ πῦρ ἐπὶ τῆς γῆς. πᾶταξε δὲ ἡ χάλαν πάντα ὅσα ἦν ἐν τῇ πεδίῳ, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους. πλὴν ἐν γῇ Γεσέμ οὐ ἦσαν οἱ ἱσθιοὶ Ἰσραὴλ, οὐκ ἐ-γένετο ἡ χάλαν. δέεται ἐν καὶ αὐτοῖς ὁ Μω-σῆς τῷ Θεῷ κατὰ τὸν λόγον Φαραῶ, καὶ ἐπαύσαντο αἱ φωναὶ καὶ ἡ χάλαν. Γίνωσκε δὲ ὅτι τὰς Αἰγυπτίους οὐ μόνον ἡ ἔξαισιος φορὰ ἐχαλάζης τε ἅμα καὶ πυρός, ἀλλὰ καὶ τὸ τῶ πρῶ-ματος κατέπληττεν αὐτοὺς. ἑδὲ γὰρ τὴν χειμερινὴν ὥραν ἡ Αἰγύπτου παραδέχεται, δὲ γε τὸ μὴ πόρρω τῆς κεκαυμένης εἶναι ζώνης. τῷ δὲ πυρῶ-δους ἐκεῖθεν ῥέοντος ἀφανῶς, τὰ κύκλα πάντα λε-αίνεσθαι πέφυκεν.

Ὁγδοὴ πληγὴ ἡ δὲ τῶν ἀκείδων. ἐπῆρε δὲ ὁ ἡ-πληγὴ διὰ τῶν ἀκείδων. Μωσῆς τὴν ῥάβδον εἰς τὸν οὐρανόν· καὶ Κύριος ἐ-πήγαγεν ἄνεμον νότον ὅλῳ τὴν ἡμέραν καὶ ὅλῳ τὴν νύκτα, καὶ ἀνέλαβε τὴν ἀκείδα, καὶ ἀνήγαγεν αὐτὴν ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν Αἰγύπτου. ἐφ' ᾧ καὶ, ἡ-μάρτυρα, ἔλεγε τῷ Θεῷ ὁ Φαραῶ. δέεται ἐν αὐ-τοῖς ὁ Μωσῆς τῷ Θεῷ, καὶ ἔξαγει ἄνεμον ἀπὸ τῆς θαλάσσης, καὶ πᾶσαν τὴν ἀκείδα εἰς τὴν ἐρυθρὰν ἐνέβαλε θαλάσσαν. περὶ δὲ αὐτῆς καὶ Δαβὶδ ἔπω-φησιν· εἶπε, καὶ ἤλθεν ἀκείδαι καὶ βρῦχοι οὐ ἐκ ἡν ἀειθμός. βροῦχος δὲ ἐστὶν ἡ νεογενής, καὶ ἄπτερος ἀκείδαι.

Ἐννάτη πληγὴ ἡ δὲ τοῦ ψιλαφίτου σκό-τι βρῦχοι. Περὶ κού-τους. ἔξτεται δὲ Μωσῆς τὴν χεῖρα αὐτῆς εἰς τὰς.

τὸν οὐρανὸν, καὶ ἐγένετο σκότος καὶ γνόφος καὶ θυ-
εἶλλα ἐπὶ πάσαν τὴν γῆν Αἰγύπτου τρεῖς ἡμέ-
ρας. καὶ εἶδον υἱοὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐκ
ἐξήνευκα υἱοὶ ἐκ τῆς κείτης αὐτοῦ τρεῖς ἡμέρας.
πᾶσι δὲ τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ ἡν ὡς ἐν πᾶσιν οἷς
κατεγίνοντο. ἐπειδὴ δὲ ἀφέντες τὸν κτίσιν, τοῖς
κτίσμασιν ἐλάτρωον, διὰ τῆς κτισμάτων αὐτοῦ
καὶ μάλα δικαίως ἐπαίδου. καὶ δὲ τὸ καὶ τῆς
ἄλλων μερῶν καταλαμπομένων, ἡ Αἰγύπτου μόνῃ
τῇ φιλαφονίᾳ περιεσοιχίζετο σκότει. καὶ δὲ πρὸς
ἀναγκαίαν ἐξοδὸν Αἰγύπτου ἐβιάζετο, τὴν θυ-
ραν, καὶ πολλὰ φιλαφῶν διρεῖν ἐκ ἐδύματο.

Περὶ τῆς
πρωτοτόκων.

Δεκάτη πληγὴ, ὅ τῆς πρωτοτόκων θάνατος.
τελοῦται μὲν ἡ τοιαύτη πληγὴ, τῇ δυνάμει
δὲ καὶ τῷ πόνῳ, κατὰ φησι καὶ Δαβὶδ,
ἀπαρχὴ καὶ πρῶτη πασῶν. περὶ γὰρ μέσας
νύκτας καὶ ἀνδρὸς νόσου ἀνηρῶντο τὰ τέκνα αὐ-
τῶν. ἐγειρόμενοι δὲ πρὸς τὸν πατέρα, καὶ τὰ φίλτα-
τα νεκρὰ ὀρώντες, καὶ μηκέτι κατέχευαι δυ-
νάμει, τῇ Φαραὼ κατεβῶν. ἐφ' ᾧ δὲ τὸν
λαὸν ἄκων ἀπέλυσε. πλὴν ἐπὶ ταῦτοις ἀγα-
πητῇ, μὴ ἀνδίσασο, μηδὲ λέγε, ὅτι εἰ ὁ
Θεὸς σκληρύνει τὴν καρδίαν Φαραὼ, τίνοος
ἐρεκεν ἐπιμέμφεται αὐτῷ σκληρυνόμενῳ; γί-
νωσκε δὲ ὅτι ἡ ἀνοχὴ τῆς ματίων αἰτία
τῆς παρώσεως αὐτῷ γέγονεν, ὡς ὁ μέγας
φησι Βασίλειος. καὶ δὲ ἡ ἐκκῆσαν τὴν ἐκείνη
καρδίαν λαβὼν, καὶ πειδομένῳ αὐτῷ τοῖς
προσάγμασι, πρὸς τὸ σκληρὸν καὶ ἀπειθὲς με-
τεπλάσατο. τῇ μακροθυμίᾳ λοιπὸν ἐπὶ πλεον
ἐποίησε ταύτῃ σκληρυνέσθαι. ὅρα δὲ ὡς ἐπει-
δὴν ἐπῆγεν ἐπ' αὐτὸν τὰς πληγὰς, ἀπολύειν
τὸν λαὸν ἐπηγγέλετο. ὡς δὲ ἡρῶν τῆς βασι-
λεως αὐτοῦ, ἐσκληρύνετο. ὁ δὲ καὶ ἡ γραφὴ
σημαίνουσα, ἐλεγε. ἰδὼν δὲ Φαραὼ ὅτι γέ-
γονεν ἀνάφυξις, ἐβάρυνε τὴν καρδίαν αὐτοῦ, καὶ
ἐκ εἰσῆκασεν αὐτῷ. ἀλλὰ καὶ αὐτῷ τὸ λέ-
γοντος ἀκουσον τὸ Θεῷ, ὅτι εἰς αὐτὸ τὸ καὶ
ἐξήνευκα σε, ὅπως ἐνδείξωμαι ἐν σοὶ τὴν
δυνάμειν μου, καὶ ὅπως διαγγελεῖν τὸ ὄνομα
μου ἐν πάσῃ τῇ γῇ. μὴ λέγε ὑπερηφάνως,
ἵνα γνωρίζῃς τὴν δυνάμειν σου, κολάζεις ἄν-
θρωπον; ἀφες αὐτὰ, καὶ πρὸς τὸν τῷ
ὑποδείγματι. ἡ ἱατρικὴ τέχνη ὠφέλιμον τι
ποιῆσαι τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει παρὰ τὰς, ζῶν-
τας ἀνθρώπους ἀνέμεν. ἀλλ' ἢν μὲν καὶ τὸ καὶ
ἀδίκον, τὸ καὶ τὴν ἐτέρων σωτηρίαν ζῶντας
ἄλλους θύειν. Τί οὖν ἐποιοῦσι οἱ ἀρχαῖοι
τὸν κατακτείνοντα θανάτῳ ὑποπεσεῖν; διὰ λη-
σείας ἢ φαρμακείας τοῦτον λαμβάνοντες, ἀ-
νέμενον ζῶντας, οὔτε ἀδικοῦντες τὸν κολα-
ζόμενον, καὶ τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει βοήθειαν
ἐφορείσκοντες. ἀνέμενον οὖν ἐκείνον ζῶντα,
ἵνα ἔτι παρὸν τῷ ἀπλάγχρῳ καταμα-
θῶσι τὴν ἐνέργειαν. οὕτω μὲν οὖν καὶ
ὁ Λεωτοπέχνης Θεὸς διὰ τὰς ἀνιάτως ἡμαρ-
τηκότες Φαραὼ σημεῖα μεγάλα δείκνυσι,
τὸν μὲν ἄξιον τιμωρίας κολάζων, τοὺς δὲ
μετὰ ταῦτα γινόμενους ἀεὶς θανατοῦ,
σωτηρίας ὑποδείκνυσι τὴν ἐκείνου τιμωρίαν αὐ-

lum versus porrigente, mox tenebrae, ca-
ligo, tempestasque tanta per Aegyptum u-
niversam exstitit, ac toto quidem triduo:
ut neque fratrem suum quisquam illo triduo
cerneret, neque de lecto suo surgeret. Inte-
rim omnes Israelici lucem suis in sedibus ha-
bebant. Quia enim Aegyptii rerum opifice
relicto, creatis religiose serviebant: idcirco
Deus ipsos æquissimo jure per ipsa creata ca-
stigavit. Nam propter eam ipsam causam
cæteris mundi partibus luce fruuntibus, A-
gyptus sola tæcilibus erat involuta conte-
taque tenebris, & quidem tantis ut quum
Aegyptius aliquis rei necessariæ curandæ
causa exire conabatur, multum palpando
januam reperire non posset.

B Subsequuta demum est plaga decima, ni-
mirum primigeniorum cædes, postrema qui-
dem omnium calamitas, quod temporis at-
tinet seriem: verum declarata in ea potesta-
tis divinæ, miseriæque respectu, quemad-
modum & Davides ait, faciles princeps om-
nium, ipsæque veluti primitiæ. Nam nocte
media, nullo urgente morbo, liberi Egi-
ptiorum interficiebantur. Quum autem di-
luculo expergiscerentur, & carissimos na-
tos extinctos viderent: non jam amplius se
continere valentes, cum clamoribus Pha-
raonem adibant: quibus ille permotus, po-
pulum tandem vel invitum dimisit. Cæterum
nolo te, dilecte fili, hac in narratione mihi
refragando adversari, nec hujusmodi quid-
dam obijcere: Si Deus animum Pharaonis
obtinatum reddit, quamobrem pertinaci-
ter & obfirmato animo sibi reluctanti iras-
citur? Nimirum scire debes, afflictionum
tolerantiam fuisse causam unicam, sicuti
magnus ille Basilus loquitur, quamobrem
Pharao tantopere suum animum obduraret.
Deus enim, qui animum ejus haud ceden-
tem, suisque mandatis obtemperantem ac-
cepisset, nequaquam illum ad duritiem per-
tinaciamque finxit. De quo consequi neces-
se est, Dei tolerantia factum fuisse, ut magis
animus ipsius obfirmaretur. Nam vide mihi
obsecro, quo pacto res gesta fuerit. Quoties
hominem calamitatibus & plagis adficeret,
dimissurum ille se populum pollicebatur.
At ubi e diverso finem adfligendi faciebat,
obstinatior evadebat. Hoc indicare volen-
tes litteræ sacræ, verbis hujusmodi sunt usæ:
Quum Pharao se tanto e malo respirasse cer-
neret, in obfirmatione animi pristina persis-
tit, nec Aaroni Moique paruit. Quin
etiam quum Deum ipsum dicentem audis,
Excitavi te illam ipsam ob causam, ut po-
testatem in te meam declarem per univer-
sum orbem terrarum: noli animo ancipiti ac
dubitante dicere: Itane propterea punis ho-
minem, ut potestatem tuam testatam fa-
cias? Omittite istæc verba, & huic exemplo
animum adverte. Ars medica nonnihil ho-
minum naturæ utilitatis adferre magno stu-
dio volens, vivos homines secare instituit.
Verum enimvero periniquum & inhum-
anum erat, aliorum salutis causâ vivos alios
mactari. Quid igitur homines illi prisci tan-
dem fecerunt? Nimirum sumptis iis, qui vel
alios deprædati fuissent, vel veneno iustu-
lissent, ac propterea condemnati ad mor-
tem essent, vivos secabant. Hoc modo fie-
bat, ut neque puniendo homini facerent in-
juriam, & naturæ mortalium aliquid adju-
menti reperirent. Itaque vivum aliquem
talem secabant, ut visceribus adhuc mo-
tum suum retinentibus, eorum effectiones
cognoscerent. Eodem pacto Deus artifex
ille præstantissimus in Pharaone insanabi-
liter delinquente prodigia quædam ingen-
tia edit, tum ut ipsum pœnas commeritum

X.

Psal. 104. 36.

Edit. Paris.
pag. 154.De induratio-
ne Pharaonis.

Basilus.

Illustris ab a-
natomia simi-
litudo.Quorum cor-
pora viva pri-
sci medici se-
cuerint.

puniret, tum ut posteris optime consuleret, quibus Pharaonis supplicium origo salutis existeret. Et hæc quidem in hunc modum explicata sunt.

Edit. Paris.
pag. 155.
Iosephus.

Post decimam hanc calamitatem Ægyptiorum Israelici agnum maciant, atque ita deinceps excedunt Ægypto, die mensis illis decimoquarto. Unde mos inolevit, ut etiam nunc agnum ita macient, ac festum illud Pascha nuncupent, quæ vox transitum significat, quod nimirum, Iosepho teste, Deus illo vespere transiens Israelicos, eadem in Ægyptios immiserit. Hinc fugam arripientes Hebræi, quum terræ fructuum copiam nullam haberent, quod essent illa loca deserta, saltem panibus victitabant, qui de farina leviter subacta & exiguo calore percocta facti essent. His ad trigessimum usque diem sunt usi, non sufficientibus ad longius temporis spatium farinis, quas ex Ægypto secum attulerant. Hæc a Iosepho sic memoriæ prodita sunt.

Mosis eno-
mum ex Bas-
lio.

Magnus autem Basilus noster huiusmodi quædam de Mose adjecit: Hic ille fuit, quem Deus ipse scitum ac elegantem esse prædicavit, etiam tum, quum adhuc mammam suggeret: quem filia Pharaonis adoptavit, quem regio more educavit, præfæctis ei sapientibus Ægyptiorum magistris, a quibus erudiretur: qui tyrannidis regnique factum aspernatus, & ad humilitatem suæ nationis hominum reversus, una cum Dei populo ærumnis vexari maluit: qui ab iis ejectus in exilium, de quibus bene merebatur, in Æthiopiam pervenit, ibique a cunctis rebus aliis otiosus ac liber, totis annis quadraginta contemplationi universi huius intentus vacavit: qui annum jam octogesimum agens, Deum conspexit, quatenus homini Deum intueri fas est, vel potius eo pacto, quo nemini hominum videre Deum contigit, ipsius etiam Dei testimonio, qui dixit: Si quis erit vestrum Domini vates, illi ego per visa notus sum, & in somnis cum eo loquar. At cum Mose meo non item, cui totius meæ domus fides habetur: quin cum præsens præsentem affabor, coramque me ille cernit, non per ænigmata. Secundum hæc idem Moses ad Pharaonem ablegatur, ut ex Ægypto populum educeret. In Ægyptum igitur ubi venisset, eodem uxorem quoque cum liberis transtulit. Ob hanc causam ei se Angelus offert, terrorem incutiens. Non enim illuc propterea mittebatur, ut istuc habitaret: sed ut populum educeret. Qua re secum animadversa, uxorem dimittit. hoc omnino factum esse, vel inde patet: quod Jotorum cum uxore obvium habuit, quum ex Ægypto egredere-
tur. Idem Pharaonem restituere Deo populum suum recusantem, intolerabilibus plagis adficit.

Magorum &
verorum pro-
digiorum dis-
crimina.

pag. 156.

Cur autem permittit obsecro Deus, ut excantatores eadem perficerent, quæ Moses præstiterat? Nimirum ut mendacii veritatisque discrimen patefieret. Nam & ipsi quidem virgas in serpentes convertebant, verum virga Mosis ipsorum virgas deglutiebat: mutabant & ipsi aquam in sanguinem, sed immutatam semel naturæ priorī restituere non poterant: educebant & ipsi ranas, sed ab iisdem ædes Ægyptiorum repurgare non poterant. Iisdem facultas erat Ægyptios vexandi, sed sedandi supplicii potestatem nullam habebant. Quinetiam ipsorum corpora pustulis Deus magis afflixit, quam reliquorum: ut hinc manifestum fieret, non solum ipsos pœnas divinitus irrogatas inhibere non potuisse, sed etiam cum cæteris eadem supplicia pertulisse.

Α ποῖς παρεχόμενος, καὶ περὶ μὲν τούτων οὕτως.

Μετὰ δὲ τὴν δεκάτην πληγὴν θύουσι τὸ πρόβατον οἱ Εβραῖοι, καὶ οὕτω τῆς Αἰγύπτου ἐξίασιν κατὰ τὴν τεσσαρεσκαδεκάτην τῆς σελήνης. ἐφ' ᾧ καὶ νῦν ἐτι κατὰ τὸ ἔθος οὕτω θύουσι, τὴν ἑορτὴν τοῦ πάχα καλεῖντες. σημαίνει δὲ ὑπερβασίαν. ἀλλ' ὡς Ἰωσήπος φησι, διότι κατ' ἐκείνῃ τὴν ἑσπέραν ὁ Θεὸς αὐτοῖς ὑπερβάς, Αἰγυπτίοις ἐναπέσκηψε τὴν νόσον. φέροντες δ' ἐν οἱ Εβραῖοι, καὶ μηδὲν τῆς ἀπὸ τῆς γῆς διπορεῖντες διὰ τὴν ἐρημίαν, πεφυραμένοις τοῖς ἀλεύροις, καὶ πεπηγόσι μόνον ὑπὸ βραχείας θερμότητος, τοῖς ἀπ' αὐτῶν ἄρτοις διετρέφοντο. καὶ ταῖς ἐπὶ τριακοντα ἡμέραις ἐχρήσαντο. πρὸς πλείονα ὅδ' ἐκ ἐξήρκεσαν χρόνον αὐτοῖς ὅσα ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἐπέφεροντο. καὶ τὰ μὲν τῷ Ἰωσήπῳ τοιαῦτα.

Ο δὲ μέγας Βασίλειος καὶ τὰδε περὶ τοῦ Μωσέως φησὶ. Περὶ τοῦ Μωσέως.

ὅτι ἔπος ἐστὶν ὁ μαρτυρηθεὶς ἀσείος εἶναι παρὰ Θεῷ ἐτι ὑπομάζιος ὢν. ὃν εἰσεποίησατο μὲν ἡ θυγάτηρ Φαραὼ, ἐξέδρεψε δὲ βασιλικῶς, τὰς σοφὰς τῶν Αἰγυπτίων διδασκάλας αὐτῇ τῆς παιδείας ἐπισήσασα. ὃς τὸν ὄγκον τῆς τυραννίδος μισήσας, καὶ πρὸς τὸ ταπεινὸν τῶν ὁμοφύλων ἀναδραμὼν, εἴλετο συγκαταχεῖσθαι τῇ λαῷ τῷ Θεῷ. ὁ φυγαδευθεὶς παρὰ τῶν εὐεργετηθέντων, κἀντεῦθεν τῇ Αἰθιοπίαν καταλαβὼν, κἀκεῖ πᾶσαν χολὴν ἀπὸ τῶν ἄλλων ἄγων, καὶ ἐν τεσσαράκοντα ὅλοις ἔτεσι τῇ θεωρίᾳ τῶν ὄντων ἀποχολάσας. ὃς ὀργισθεὶς ἡδὴ γεγενησὶς ἔτος εἶδε τὸν Θεὸν ὡς ἀνθρώπων ἰδεῖν δυνατὸν. μᾶλλον δὲ ὡς ἀδελφὸν τῶν ἄλλων ὑπῆρξε καὶ τῇ μαρτυρίᾳ αὐτῷ τῷ Θεῷ. ὅτι εἰάν γένηται ἀποφῆτης ὑμῶν τῇ Κυρίῳ, ἐν ὁράματι αὐτῷ γνωθίσομαι, καὶ ἐν ὕπνῳ λαλήσω αὐτῷ. ἐχ' ἔπος ὡς ὁ θεράπων μου Μωσῆς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ μου πιστὸς ἐστὶ, τόμα κατὰ τόμα λαλήσω αὐτῷ, ἐν εἶδει καὶ δι' αἰνιγμάτων. καὶ μετὰ ταῦτα πρὸς Φαραὼ ἀποσέλλεται χάριν τοῦ ἐκεῖθεν ἐξαγαγεῖν τὸν λαόν. παραγενόμενος οὖν εἰς Αἴγυπτον, ἔλαβε τὴν γυναῖκα καὶ τὰ παῖδιά αὐτοῦ, καὶ εἰσῆλθε. διὸ καὶ Ἀγγέλως φαίνεται φοβῶν αὐτόν. οὐ γὰρ οἰκῆσαι ἐκεῖ ἐπέμπετο, ἀλλ' ἐξαγαγεῖν τὸν Ἰσραὴλ. ὅπερ καὶ αὐτὸς συνιδὼν, ἀφίησι τὴν γυναῖκα, καὶ δῆλον ἐκ τοῦ Ἰοθὺρ μετὰ τῆς γυναῖκος * αὐτὸν ὑπαν- * αὐτῇ
D πῆσαι αὐτῇ ἐκέρχομαι. τὸν μὲν τοι Φαραὼ μὴ πειθόμενον ἀποδοῦναι τὸν λαόν, ἀφαρήτοις ὑποβάλλει μάστιγι.

Καὶ τί δὴ ποτε συνεχώρισεν ὁ Θεὸς τοῖς φαρμακοῖς τὰ αὐτὰ δρᾶσαι τῇ Μωσέϊ; ἵνα δεχθῇ τὸ διάφορον τοῦ τε ψεύδους καὶ τῆς ἀληθείας. μετέβαλλον γὰρ καὶ αὐτοὶ τὰς ῥάβδους εἰς ὄφεις, ἀλλ' ἡ Μωσέως ῥάβδος τὰς ἐκείνων κατέπιε. μετέβαλλον καὶ ἐκεῖνοι τὸ ὕδωρ εἰς αἷμα, ἀλλ' εἰς τὴν προτέραν φύσιν ἐπαναγαγεῖν τὸ ὕδωρ ἐκ ἰχθυσαν. καὶ τὰς βατράχους ἐξήγαγον, οὐ μὴν καὶ ἀπαλλάξαι αὐτῶν τὰς τῶν Αἰγυπτίων ἡδυνήθησαν οἰκίας. Ἐ εἰς μὲν τὸ παιδεύειν τὰς Αἰγυπτίας καὶ τοῖς φαρμακοῖς ἐνεδίδото, εἰς τὸ παύειν τὴν τιμωρίαν ἐκέτι. μᾶλλον δὲ τὰς φλυκτίδας καὶ τοῖς ἐκείνων ἐπήνεγκε σῶμασιν. ὡς ἐντεῦθεν δῆλον, ὡς οὐ μόνον ἐπέχει οὐ δύναται τὰς θεηλάτας ὀργὰς, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ συντιμωροῦνται τοῖς ἄλλοις. ἄθον καὶ δακτύλῳ Θεῷ.

Θεοῦ τὰ σημεῖα οἱ μάγοι ἔλεγον γίνεσθαι. Μηδεὶς δὲ θαυμάζων, εἴπερ ἔλθων ὁ Ἀντίχριστος σημεῖα ποιήσει καὶ τέρατα. καὶ ὅ οἱ μάγοι ἔτοι, ὃ, τὴν Ζαμβρὴς καὶ Ιαννῆς, τὰς ράβδους εἰς ὄφεις μετέβαλλον.

Περὶ Σίμωνος μάγου.

* κίονα.

ἀλλὰ καὶ Σίμων ὁ μάγος ἀνδραγαθὸς ἐποίησε περιπατεῖν, καὶ εἰς πῦρ κυλιόμενος ἐκ ἐκαίετο, καὶ εἰς αἶρα ἵπτατο, καὶ ἐκ λίθων ἄρτας ἐποίησε, μετεμορφώτο, διπρόσωπος ἐγένετο, εἰς * χρυσὸν μετεβάλλετο, θύρας κεκλεισμένας αὐτομάτως ἐποίησε ἀνοίγεσθαι, τὰ ἐν οἰκίᾳ σκόλη ὡς αὐτομάτως φερόμενα, πρὸς ὑπηρεσίαν ἐποίησε ὁρᾶσθαι. σκιάς πολλὰς προσηγείδαι αὐτὸς ἐποίησε, ὥσπερ ψυχὰς τῶν τεθνεώτων εἶναι ἔφασκε. ζήτεμένους ποτε ὑπὸ τῷ Καίσαρος, καὶ φοβηθεῖς, ἀπέδρα, τὴν αὐτὴν μορφὴν ἑτέρω περιδείξ. εἰ δὲ τοιαῦτα καὶ ποσαῦτα ἔτος ἐποίησε τῇ συνωργίᾳ τῷ Σατανᾷ, καὶ τὸν πάντως ἔδεν, εἶγε κατὰ τὴν συντελείαν καιρὸν, ὄργανον καὶ αὐτὸς τῷ Σίμωνος ἐπιτηδεύτερον ὄντων, αὐτὸν δηλαδὴ τὸν Ἀντίχριστον, καὶ μείζονα δι' αὐτὸς ποιήσει σημεῖα καὶ τέρατα. αὐτὸ γὰρ τὸ καὶ ὁ Ἀπόστολος περὶ τῷ Ἀντιχρίστῳ διέξεισι, λέγων. οὗ ἡ παρουσία γενήσεται κατ' ἐνέργειαν τῷ Σατανᾷ, δυνάμει πολλῇ καὶ σημείοις, καὶ τέρασι ψεύδους.

Ὁ μὲν οὖν Φαραὼ δέκα πληγαῖς ὑποβάλλεται. τίνος οὖν ἕνεκα; ὅτι τέλειος ὁ δέκατος αἰετός. ὁ γουὐτελείως ἀμαρτήσας, καὶ τελείως δικαίως μαρτυρεῖται. μετὰ δὲ τῷ θάνατον Ἰωσήφ καὶ τῷ κρατουῦντος τῷ Αἰγυπτίῳ Φαραὼ, ἕτερος ἄρχων ἀνίσταται τοῖς Αἰγυπτίοις, καὶ λίαν πικρὸς, Φαραὼ καὶ ἔτος καλέμενος. καὶ ὅ καὶ παρὰ τοῖς Ῥωμαίων βασιλεῦσι Καίσαρας αὐτὸς ἐπονομάζειν ἠθέλον, ἅτε τῷ μεμοναρχικῶτος Ἰηλὶς Καίσαρος ὀκλειαν αὐτοῖς περιποιέμενοι ἔπω καὶ οἱ τῷ Αἰγυπτίῳ ἄρχοντες ὑπὸ τῷ πρώτῳ ἐκείνου Φαραὼ, Φαραὼ καὶ οὗτοι κατονομάζεσθαι ἠθέλον.

Ὁ μὲν τοι Μωσῆς μετὰ τὸ περάσαι τὴν ἐρυθρὰν, φροντίζει τῷ δοθῆναι νόμον τῷ λαῷ. ὅθεν καὶ περὶ τὸ Σίναιον ἀνέεισι. ὁ δὲ Γεωργίος λέγει, ὅτι ὁ Μωσῆς ὀγδοήκοντα ἡμέρας νηστὶς ὡς ἐν τῷ ὄρει. δις καὶ ὅ εἰς τὸ ὄρος ἀνέβη, τὰς πλάκας συντεύξας, ἃς ἔλαβε πρότερον ἐκ Θεοῦ, ἐνδίκως κατ' ἐκείνων ὡς μοχλοποιήσαντων θυμωθεῖς. κατελθὼν ὅν ὑπὸ τῷ ὄρει, καὶ τὰς πλάκας συντεύξας, δὴ τὸ τὸν λαὸν ἰδεῖν ἀνομήσαντα, πῶς ἔμελλε βρώσεως μεταχεῖν, εἰ μὴ καὶ πάλιν ἀνῆλθεν ὁ Θεός, καὶ τὸν Θεὸν ἐξιλείωσατο. ἐφ' ᾧ καὶ πρὶν ἡμέρας ἐξ ἀνάγκης νηστύει. δις ὅ ἀνῆλθεν εἰς τὸ ὄρος, ἐπειδὴ τὰς πρώτας συντεύξε πλάκας ἀνάξιον κείνας ἐκείνων τὸν ἀσεβῆ λαὸν καὶ παράνομον. καὶ τὰ μὲν τῷ Γεωργίῳ τοιαῦτα, καὶ τῶν ἑτέρων ἔχει τὸν τρόπον. Οὐκ οἶδα δὲ εἰ καὶ τὰ τῷ ἀρχιμάτῳ ἔτος ἔχει, κατὰ τὸν ἐκείνου ὑπέλαβεν. εἰ γὰρ τὸ τὸ ὡς, ἐκ αὐτοῦ ἐν τῷ Δευτερονομίῳ ἔλεγε ὁ Μωσῆς, ὅτι τεσσαράκοντα ἡμέρας ἄρτον ἐκ ἔφαγον, ἔ' ὕδωρ ἐκ ἔπιον. δις μὲν οὖν ἀνῆλθεν εἰς τὸ ὄρος, δις καὶ ἐνήστευσεν. ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τέτων τῶν ἡμερῶν καὶ φαγεῖν ἔοικεν ἄρτον, καὶ ὕδωρ πιεῖν. εἰ μὴ γὰρ τὸ τὸ ὡς, ὀγδοήκοντα ἂν ἡμέρας ἐν τῷ Δευτερονομίῳ νηστεύσαι ἔλεγε, οὐ μὲν, ὡς εἴρηται, τεσσαράκοντα. τὸ μὲν οὖν ἐπιβεβαιῶν ὁ τῷ γλωτταν χρυσοῦς. ἐν γὰρ τῷ εἰς τὴν εἰσοδὸν τῆς ἀγίας

Glyce Annal.

Quo factum est, ut istæc prodigia Magi divino digito perfici faterentur. Idcirco nemini mirum videri debet, Antichristum quoque, ubi scilicet advenerit, prodigia multa portentaque editurum. Nam & hi Magi Zambres atque Jannes, virgas in serpentes commutarunt. Quinetiam Simon ille magus effecit, ut statuae ambularent. Idem in ignem profiliens, non tamen urebatur: in aera subvolabat: ex lapidibus panes faciebat: alias atque alias in formas migrabat: facies aliquando binas habebat: in columnam convertebatur: efficiebat ut januae clausæ sua sponte aperirentur, vasa domestica sua sponte moveri ad usus humanos viderentur, umbræ ipsum multas præcederent, quas mortuorum esse animas aiebat. Quum aliquando a Cæsare perquireretur, terrore perculsus, alteri forma sua relicta fugit. Quod si talia tantaque hic ope Satanæ perfecit, omnino nihil novum erit, etiam mundi consummationis tempore Satanam organo reperto, quod ipso quoque Simone magis sit idoneum & aptum, nimirum Antichristo, majora per ipsum prodigia portentaque perficere. Nam hoc ipsum & Apostolus de Antichristo prædicit, his verbis utens: Adventus ejus erit cum efficacitate Satanæ conjunctus, magnamque potestatem, prodigia, portentaque falsa designabit.

Antichristi prodigia.

Simonis magi præstigia.

Tibess. 2. 9.

Hunc igitur in morem Pharaon decem plagis vexatur. Quamobrem istuc? quia numerus denarius perfectus est: ideoque par erat, ut qui perfecte deliquerat, etiam perfecto calamitatum numero multaretur. Quippe post Josephi mortem, & Pharaonis illius, qui vivo Josepho rerum potiebatur, Ægyptii principem alium nacti erant, & valde quidem acerbum, qui & ipse Pharaonis nomen usurpabat. Nam ut Romanorum Imp. sive reges sibi Cæsarium nomen arrogarunt, tamquam Julii Cæsaris, qui primus dominatum ad se unum transtulit, gloriam sibi vindicantes: sic & Ægyptiorum principes a Pharaone primo denominari Pharaones voluerunt.

Nomen Pharaonis commune regibus Ægyptiis.

Moses autem, ubi mare rubrum trajecisset, occupabatur in promulganda populo lege. Quapropter Sinæum in montem adscendit. Ibi dies totos, quemadmodum Georgius memoriæ prodidit, octoginta cibis abstinet. * Nam bis in montem adscendit, altera scilicet vice tum, quum tabulas fregisset divinitus acceptas, iusta in suos iracundia doloreque percitus, qui vitulum sibi fecerant. Etenim id temporis de monte degressus, contractis tabulis, quod populum se improbe gessisse cernebat: quoniam pacto cibum sumere potuit? Nimirum mox in montem rursus adscendit, & Deum placavit. De quo consequi necesse est, eum xxx dies a cibis abstinuisset, ut qui secunda vice montem fractis prioribus tabulis conscenderit, quod iis populum impium sceleratumque prorsus indignum judicaret. In hunc modum Georgius ratiocinatur. Ego vero nescio, num res ita se habeat, quemadmodum ipse putavit. Nam si locum ipsius haberet narratio, Moses in Deuteronomio non dixisset, se quadraginta diebus panem non comedisset, nec aquam bibisset. Bis quidem adscendit in montem, & bis jejunavit: sed diebus intermediis comedisset panem, & aquam bibisset videtur. Quod nisi verum esset, in Deuteronomio dixisset, se Lxxx dies jejunasse, non xl, qui numerus istuc exprimitur. Atque hanc nostram sententiam Chrysostomus quoque confirmat. Nam in oratione, quam in exordio & ingressu sanctæ. Quadragesimæ pronuntiavit, hu-

Georgii Syn-cellus loc. * Vide Notas. Multa enim hic noster codex representat qua non reddidit Eusebius. Edit. Paris. pag. 157.

Deut. 9. 9.

Chrysostomi loc.

jusmodi quædam profert: Ut non existimaretur, Dominum opinione ac specie tenus carnem adsumpsisse: quadraginta dies itidem, ut Moses ac Elias, jejunavit. Quod si de Georgii sententia Moses ad Lxxx dies jejunando processisset, nullo cibo diebus interjectis degustato: haudquaquam Joannes hic noster, orator vere aureus, Dominum totidem dies, quot Mosem, jejunasse dixisset.

* Vide Notat.
Omisit hic quod
que nonnulla
Leunclavius.

* Præter hæc scire debes, etiam si quis utilitatis alicujus causa peccato se polluat: non tamen eum idcirco reum non esse. Nam & Aaro, qui vitulum populo conflavit, ut eum in officio contineret, veniam simpliciter non meruit: sed Dei benignitatem expertus est, ut poenam effugeret. Hoc ipsum indicare Moses volens, inquit; Deprecatus sum Dominum pro Aarone fratre meo, ne morte mulcetur.

Basilins.

Atque hic ipse Moses, qui facie sua, ceu Basilus loquitur, Deum perinde meruit intueri, quemadmodum ab Angelis spectatur, propter adversationem illam, quæ ad aquam acciderat, in montem Abarim, qui & Nabo dicitur, adscendere jubetur, atque istic promissam terram intuitus fato fungi. Non enim mortem ipsius palam fieri Deus voluit, ne qui vitulum summis venerati fuerant, sumptis ipsius ossibus, ea ipsa pro divinis ducerent. Eundem virum profecto divinisimum Epiphanius tradit ab Angelis sepultum esse. Quamquam enim tum advolavit diabolus, ut in Epistola sua Catholica Judas inquit, ipsum homicidam tamquam sibi vindicans, & qui in adversatione deliquisset: tamen princeps ille Dux Michaelus ei restitit, ac verbis hujusmodi compellavit: Increpet te Dominus. Quæ si vera statuimus esse, quo loco Josephi narrationem habebimus, vel quonam pacto illam adnittemus? Lubet autem & ipsa prius indicatis adjicere, quo saltem nota sint. Tradit enim Mosem sub ipsum mortis tempus hujusmodi oratione populum compellasse: Quando, commilitones, sic Deo visum est, ac senectuti, exactis jam annis ætatis centum viginti quinque, ut hac vita nunc excedam: etiam modo vos de iis admonebo, quæ faciunda erunt. Ipse quidem lætus ob vestra bona migro. Quum hæc proloquutus ad eum locum pergeret, quo loco futurum erat, ut ex ipsorum conspectu abriperetur: cum lacrymis omnes sequebantur. Interea vero, dum Eleazarum & Jesum amplecteretur, ac sermones cum eis conferret in monte Abari: mox nube subito se supra ipsum demittente videri desit, in vallem quamdam abreptus. Sic rem gestam Josephus recenset, qui sane nonnumquam fabulis consentanea litteris mandasse videtur.

Cur palam
Moses non sit
mortuus.

Epiphanius.
Edit. Paris.
pag. 158.

Josephus.
Juda. 10.

Jos. 10.

Cæterum Moses vivendi finem facturus, Jesu Navæ F. manus imposuit: quamquam ei testimonium jam antea quoque tributum esset, quod Spiritum sanctum haberet. Hinc mos inolevit & obtinuit, ut muneri alicui præficiendis sacerdotes manus imponant, quo facto, divinæ gratiæ participes fiunt. Impones, inquit Deus, manum tuam ipsi, & gloriam tuam in eum transferes. Quum hic Jesus opem Gabaonitis ferret, quos invaserant propterea nonnulli, quod sponte sua Jesu partes sequuti fuissent: miraculum in sole contigit. Nam quum is medium cæli attigisset, ulterius progredi per totius diei spatium desit.

Quod si autem scire nequis, quamobrem, Hebræorum natio, postquam ex Ægypto migrasset, totos annos quadraginta in soli-

A τεσσαρακοσῆς λόγῳ αὐτοῦ καὶ τὰδε φησὶν. ἵνα ᾗδὲ μὴ νομιθῇ ὁ Κύριος ἀνελιφέναι δοκῇσι τῷ σάρκα, τεσσαράκοντα ἡμέρας ἐπίσης τῇ Μωσῇ καὶ τῇ Ἠλίᾳ, καὶ οὐ πλέον, ἐνέδωκεν. εἰ γὰρ ἡμέρας π'. ἐφθασε νηστεῦσαι ὁ Μωσῆς, κατὰ φησὶν ὁ Γεώργιος, μηδοπωσοῦ τῷ ποιῶν ἡμερῶν ἀφάμενος βρώσεως, ἔκ' ἂν ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης ἐπίσης τῇ Μωσῇ νηστεῦσαι, τὸν Κύριον ἐλέγην.

Επὶ τοῖς εἶδέναι σε χρὴ, ὡς εἰ καὶ χάριν τινὸς δῖδεν συμφέροντος χρήσεται τις τῇ ἀμαρτίᾳ, ἐδὲ ἔπως ἀνέδυνος. καὶ ᾗδὲ Ααρὼν γλύφας τὸν μόχον τῇ λαῷ ἐπὶ τῇ καταχεῖν αὐτὸν, οὐ παντάπασι συγγνώμης ἄξιός ἐστιν. ἐφ' ᾧ καὶ θείας ἐδέχθη φιλανθρωπίας, ὥστε καὶ τιμωρίαν ἐκφυγεῖν. καὶ τὸ δηλῶν ὁ Μωσῆς ἐλέγην. ἐδέχθη τὴν Κυρίαν περὶ Ααρὼν τὴν ἀδελφῆς με, καὶ ἐκ ἀπέθανεν.

Οὗτος μὲν οὖν ὁ πῶς αὐτοπροσώπως θείας τῷ Θεῷ ἐξῆλθε τοῖς Ἀγγέλοις ἀξιώθεϊς, κατὰ φησὶν ὁ μέγας Βασίλειος, κελδοῦται ᾗδὲ ἐν τῇ ὕδατι ἀντιλογίᾳ ἐλθεῖν εἰς τὸ ὄρος τὸ Αβαρίμ, ὃ καὶ Ναβαῦ ἐλέγεται, ὃ εἶδεν τῷ γλῶσσι ἐπαγγελίας, καὶ ἔπος ἐκείνῳ τελεσθῆσαι. ἐδὲ ᾗδὲ συγχωρεῖ καὶ ἐκείνῳ τελεσθῆναι ὁ Θεὸς γενέσθαι κατὰ διδόν, ἵνα μὴ τὰ ὅσα ἐκείνῳ λαβόντες οἱ τὸν μόχον προσκυνησάντες, θεοποιήσωσιν αὐτὰ. τῶν μὲν τοῖν θεοποιῶν δηλαδὴ Μωσέα καὶ παρὰ θεῶν Ἀγγέλων ἐνταφιασθῆναι ὁ μέγας φησὶν Επιφάνιος. εἰ ᾗδὲ καὶ ἐπέση τῷ καυτῷ ὁ διάβολος, κατὰ φησὶν Ἰσίδας ἐν τῇ καθολικῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ, ζητῶν τε αὐτὸν ὡς φονέα, καὶ ὡς ἐναντιολόγως θανόντα. ἀλλ' ἀντίσταται ὁ ἀρχιερατῆρος Μιχαήλ, καὶ ἐπιτιμῆσαι σοι ὁ Κύριος, λέγει πρὸς αὐτόν. εἰ δὲ ταῦτα ἔπος ἔχει, πᾶς θήσομεν τὰ τῷ Ἰωσήφ; ἢ πᾶς αὐτὰ παραδεξόμεθα; ὅμως μέντοι προδεῖκτον τοῖς ἀνω καὶ ταῦτα δι' εἰδῆσιν. παράγει γὰρ τὸν Μωσέα κατὰ τὸν τῷ θανάτῳ αὐτοῦ καιρὸν, καὶ τὰδε κατὰ ῥῆμα πρὸς τὸν λαὸν λέγοντα. Ἄνδρες συστρατιῶται, ἐπεὶ τῇ Θεῷ δοκούσῃ ἡδὲ, καὶ τῇ γῆρᾳ, χρόνων ρ'. καὶ ἐ. ἡντισμένων, δεῖ με τῷ ζῶν ἀπελθεῖν. ὑποτίθηναι καὶ νυνὶ τὰ δεόντα πρὸς ὑμᾶς. ἀπειμι δ' αὐτὸς χαίρων ἐπὶ τοῖς ὑμετέροις ἀγαθοῖς. ποροδομένῳ δὲ αὐτῷ, οὐ ἐμελλεν ἀφηνιδιασθῆναι, πάντες εἶποντο δεδακρυμένοι. ἀσπάζομεν δὲ αὐτὸν καὶ τὸν Ελεάζαρον καὶ Ἰησοῦν, καὶ προσομιλουῦντος αὐτοῖς, ἐτι δὲ ἐπὶ τῷ ὄρει τῷ Αβαρίμ. νέφες αἰφνίδιον ὑπὲρ αὐτῶν σάντος, ἀφανίζεται κατὰ τινος φάραγγος. καὶ ὁ μὲν Ἰωσήπος ἐστὶν ὅτε μυθολογῶν ἔτω φαίνεται.

Ο δὲ γε Μωσῆς τελευτῶν ἐπιτίθεται τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν Ναυῆ ἱδὸν, καίτοι γε προμαρτυρηθέντα τοῖς χειροτονημένοις, καὶ ἔτι θείας χάριτος μεταλαμβάνειν αὐτῶν. καὶ θήσεις γὰρ, φησὶ, τὰς χεῖράς σου ἐπ' αὐτόν. τίς δὲ τῷ Ἰησοῦ συμμαχοῦντος τοῖς Γαβαωνίταις; ἐσράτευσαν γὰρ τινες κατ' αὐτῶν, ὡς δῖδεν αὐτομολησάντων τῷ Ἰησοῦ. θαῦμα περὶ τὸν ἥλιον γέγονεν ἐν τῇ μεσουρανήματι. καὶ γὰρ ἐση τῆς πόσεως φορᾶς ἡμέρας ὁλοκλήρως διάσημα.

Εἰ δὲ καὶ σὲ μετὰ τῷ ἄλλων ἀπορία κατέχει, ᾗδὲ τεσσαράκοντα ἔτη τὸ τῷ Εβραίων γένος ἐξὸν ἐξ Αἰγύπτου ἀνὰ τὴν ῥημον ἐπλανήτο, ἀκουε. ἐν γὰρ

τῇ βίβλῳ τῇ ἀριθμῶν σαφὲς ἡ αἰτία σοι ἀπόκειται. τῷ παρὰ Μωσέως ἀποσπέντων εἰς κατασκοπὴν τῆς τῷ Χανααίων γῆς ὑποσπέντων, καὶ τὸν λαὸν ἐκφοβισάντων ἐπὶ τοσούτων, ὥστε καὶ πολλὰ κατὰ Θεοῦ γογγύσαι, ἀνδρὶ τῷ Χάλεβ ὃς τῷ Ἰησοῦ, εἶπεν ὁ Θεός. Οὐ μὴ εἰσέλθῃτε εἰς τὴν γῆν, ἐφ' ἧς ἐξέτενα τὴν χεῖρα μου, ἀλλ' ἡ Χάλεβ καὶ Ἰησοῦς ὁ υἱὸς Ναυῆ, καὶ τὰ παῖδιά αὐτῶν εἶπατε εἰς ἔσχατον ἵστασθαι. ὑμῶν δὲ τὰ κῶλα πεσέονται ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ. οἱ δὲ υἱοὶ ὑμῶν ἔσονται νεμόμενοι ἐν τῇ ἐρήμῳ τεσσαράκοντα ἔτη, ἀνύσουσι τὴν πορείαν ὑμῶν, ὥς ἂν ἀναλωθῶσι τὰ κῶλα ὑμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν, ὅσας κατεσκέψατε τὴν γῆν, τεσσαράκοντα ἡμέρας, καὶ γνώσεσθε τὸν θυμὸν μου. μετὰ γὰρ τῷ ἄλλων καὶ τῷτο εἶπον εἰς ἔσχατον τὰ λαῶν. ἐκεῖ εἶδον τὴν γενεάν τῷ Εὐαὶ, ἀνδρας ὑπερμύκητας, γίγαντας, ὧν ἐνώπιον ἡμεῖς ὡσεὶ ἀκρίδες. ἔφερον δὲ καὶ βότρυον ἐκείθεν ὑπερμύκητος, ὥς ἐπ' ἀναφορεῦσιν αὐτὸν βαρύνεσθαι.

Οὗτος δὲ παιδολόμενος ὁ Ἰσραὴλ κατὰ θεῖαν ὁργὴν τοσούτων ἐν ἐρήμῳ διεβίβασε καιρὸν, καὶ τῷ μεγάλῳ Κυρίῳ λέγοντος ἀκούει. ἐν τῷ τῇ περὶ τῆς ἐν πνέματι λατρείας βίβλῳ αὐτῷ καὶ τὰδε φησὶν. ὅτι προσκρῖσας ὁ Ἰσραὴλ πεσαρακοσὸν ἔτος ἐπλανᾶτο κατὰ τὴν ἐρήμον. ὅρκῳ γὰρ ὤμοσεν ὁ Θεός, μὴ εἰσάξειν αὐτὸς εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας. καὶ τῷτο δὲ τῷ Δαβὶδ ἐδείξεν εἰπὼν. ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου, εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου. καὶ ἡ ὁρὸς αὐτοῖς τῆς ὀργῆς, κατὰ τὴν ἀνωθεν εἴρηται. παρωχικότος δὲ τῷ καιρῷ, λένυται μὲν ἡ ὀργή, διέβησαν δὲ τὸν Ἰορδάνην οἱ ἐξ αὐτῶν, καὶ εἰσέβησαν εἰς τὴν γῆν, ἐκ ὑπερδραμούσης τῆς ἀγανακτήσεως τὸ πεσαρακοσὸν ἔτος. τύπος ἄρα καὶ τῷτο σαφὲς, τὸ μέλει πληγῶν τεσσαράκοντα καταπαίδεσθαι τινος. ἀφέσεως γὰρ ὁ μετὰ τῷτο καιρὸς δὲ βασιν ἡμῖν εἰσφέρειν Ἰορδάνου υἱὸς μουσικῶν. μετὰ γὰρ τεσσαράκοντα ἔτη καὶ κείνοι τὸν Ἰορδάνην διέβησαν.

Οὗτος μὲν οὖν ὁ τῷ Ναυῆ Ἰησοῦς Αὐσῆς ἀπὸ τερὸν ἐκαλεῖτο. ὑποσπέντας δὲ ὑπὸ τῆς κατασκοπῆς, παρὰ τῷ Μωσέως μετονομάζεται. τῷτο δὲ τῷ Ἰησοῦ μετὰ γε τεσσαράκοντα ἔτη αὐτὸς διεβίβασεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, λέγει ὁ Θεός. καθίσας περὶ τὸν λαὸν μαχαίραις πετεῖναις. καὶ οὕτω τὸν Ἰορδάνην δὲ βηθι, ὁ γὰρ Μωσῆς περάσαι εἰς συεχωρήθῃ, καὶ τοὶ πολλὰ περὶ τούτου τοῦ Θεοῦ διηγεῖται. μετὰ γὰρ τὸ λαλῆσαι τῷ τῆς ὥδης τῷ λαῷ, εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Θεός. ἀνάβηθι εἰς τὸ ὄρος Ἀβαρίμ. τῷτο ὄρος Ναβαῦ κατὰ πρόσωπον Ἰεριχώ. καὶ ἴδε τὴν γῆν Χανααν, καὶ πελάτια, ὃν τρόπον ἀπέθανεν Ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου ἐν ὄρει. διότι ἠπειθήσατε τῷ ῥήματί μου ἐπὶ τῷ ὕδατος τῆς ἀντιλογίας. Οὗτος δὲ ἐδέετο τῷ Θεῷ περάσαι τὸν Ἰορδάνην. καὶ ὑπερεῖδε Κύριος ἐμὲ ἐνεκὸν ὑμῶν, καὶ ἐκ εἰσέχουσέ μου. καὶ εἶπε Κύριος πρὸς με. ἰκάνουδά σοι, μὴ ἀποδῇς ἔτι λαλῆσαι τὸν λόγον.

Glyca Annal.

A tudine oberraverit: quid dicturi simus, audias. Nam in libro Numerorum caussa perspicue indicata est. Quippe quum ii, qui ablegati erant a Mose terram Chanaanam exploratum, revertissent, ac populum tanto metu perculissent, ut non parum adversus Dominum murmuraret, Chalebo & Jesu exceptis: tum ergo Deus hisce minis est usus: Nemo ex omni vestrum numero in terram perveniet, supra quam manum meam extendi, præter Chalebum & Jesum Navæ filium, & pueros vestros, quos prædæ futuros dixistis. Vestra quidem membra in ista solitudine cadent. Nati autem vestri degent in hac solitudine annos XL, & tamdiu vestrum hoc iter conficient, donec membra vestra in desertis absumantur. Quot diebus terram explorastis, qui omnino quadraginta fuerunt, per totidem annos ad totidem dies relatos, culpas vestras luetis, & quid ira mea sit, experiemini. Nimirum illi exploratores inter alia hoc etiam pervertendi populi caussa protulerant: se familiam Enaquinorum in iis locis vidisse, qui essent homines supra modum proceri, & gigantes, cum quibus ipsi collati, locustæ sibi esse visi fuissent. Attulerunt id temporis secum tantæ botrum magnitudinis, ut vestibus & palis gestari eum necesse foret.

Cæterum Israelicos, ob iram divinam castigatos, tantum in solitudine temporis exegisse, Cyrillus etiam verbis hisce testatur, in eo libro exstantibus, quem de spirituali cultu inscripsit. Quia fremitu suo Deum offenderunt Israelici, quadraginta per solitudinem annis sunt obvagati. Deus enim iurejurando futurum confirmavit, se in terram promissam ipsos haudquaquam introducturum. Atque hoc iusjurandum Dei Davides his verbis exposuit: Iratus juravi, non esse meam in quietem perventuros. Hujus iræ terminus tot annis definitus erat, quot superius expositi sunt: atque illis elapsis, omnino extincta est. Tum deinde nati eorum Jordanem transierunt, & terram promissam ingressi sunt, divina illa iracundia quadagesimum annum non excedente. Fuit hujus rei quondam illa quoque figura, quod plagas XL acciperent, qui deliquerant. Post illum enim numerum tempus liberationis succedit, quod mysticam Jordanis transitionem secum adfert. Nam & ipsi post annum quadagesimum Jordanem trajecerunt.

Jesus autem hic, Navæ F. Aufes prius appellabatur: verum posteaquam ab exploratione reversus fuisset, a Mose nomen ejus est immutatum. Eundem post annos XL, quos in solitudine populus exegit, Deus in hunc modum alloquutus est: Circumcide populum cultris saxeis, atque ita Jordanem trajicito, nam Mosis potestas Jordanem transeundi facta non est, quamquam crebris ille precibus hoc exposceret. Quippe quum carminis verba populo recitasset, his verbis eum Deus compellavit: Ascende in montem Abarim, qui Nabomons est, e regione Hierichuntis, atque istic terram Chanaanam intuitus more, quemadmodum & Aaro frater tuus in Oro monte mortuus est. Non enim verbis meis ad aquam adversationis & rixæ fidem habuistis. Jam quod obsecravit Deum, ut Jordanem trajiceret, ipsemet significavit, quum diceret: Equidem amne trajecto, præclaram illam regionem, trans Jordanem sitam, intuiturus eram: verum Deus me vestra caussa est aspernatus, nec preces meas exaudivit. Respondit enim in hæc verba mihi: Satis hoc esto tibi, noli ta-

Q ij

le quiddam amplius a me petere . Saltem in montem hunc adscendito, & terram oculis tuis intueri, nam Jordanem hunc non trajicies .

Quidnam vero causæ fuit, quamobrem ob delictum exiguum, Moses longo quidem ex intervallo terram intueri jussus est, sed eadem denegatum, ne populum in eam introduceret? Nimirum per hæc docere nos Dominus voluit, se ab iis, qui virtute perfecti sint, extremam accurationem requirere. Nam qui perpessus est, inquit Sapia Salomonis, ob misericordiam quodam modo veniam meretur: at valentes valide explorantur. Et vero delictum Moysi ingens sibi visum fuisse Deus ipse verbis his declaravit: Adscende ac morere, propterea quod verbis meis ad aquam jurgii fidem non habueris. Atque hæc omnia de quadam afflictione profecta erant. Nam quum Hebræi ad Moysen convolarent, ipso propter Mariæ fororis obitum tristi, & violenter eum urgerent ob aquæ defectum, sicut in Numerorum libro perscriptum legimus: hanc ei vocem dubitationis plenam extorserunt. Quapropter missam fac Josephi narrationem, quæ prorsus litteris sacris adversari videtur. Moses enim propter iram divinam hoc modo mortuus est, non ob senectutis molem, quemadmodum ille tradit. Quod autem Deo propter exploratores irato populus annis quadraginta in solitudine commoratus sit, etiam in Deuteronomio perspicue indicatur. Quum enim Moses extrema oratione populum alloqueretur, inter alia verbis hujusmodi usus est: Accessimus etiam antea trajeturi flumen, & terram Chananitidem occupaturi: sed exploratores illi perversi, populi que fremitus effecerunt, ut annis quadraginta per solitudinem obvagaremur. Quæ quidem verba protulit in altera reversione ad Jordanem, quum anni scilicet quadraginta iam completi essent. Atque heic quæso mihi animum advertito. Videtur enim futurum fuisse, ut nisi divina istæ ira intercessisset, ob exploratorum perversitatem orta, brevi admodum temporis spatio solitudinem peragrarent, ad Jordanem trajicerent.

Cæterum dum anni XL per solitudinem hinc inde oberrabant, Manna vescabantur, cibo non fato, nec per arationem comparato. Nam in dies singulos divinitus instar pluviae de cælo labebatur, unico Sabbato excepto: quo ipso docebat eos, nihil esse Sabbato faciendum operis. Eademque de causa quod die sabbatum præcedente, quem a præparatione Parasceven nuncupabant, manna delabebatur: duplum erat aliorum dierum respectu, quo videlicet abunde ipsis etiam Sabbato durante alimentis sufficeret. Quod si quis autem die secundo septimanæ, vel tertio, acceptum manna fervasset in diem alterum, non poterat deinceps aliter, quam putrefactum intueri. Quamobrem istuc? quia legis erat hæc violatio. Quippe Deus volens eos docere, quid esset vita curis soluta & libera, se præbiturum eis pollicebatur in dies singulos tantum victus, quantum ipsis alendis sufficeret. Huic pollicitationi quum fidem quidam non haberent, nec mandato parent: forte collecti mannæ partem aliquam in diem posterum servarunt, quæ continuo fœtuit. Et hanc nequaquam profecto mannæ naturam fuisse, colligi tum de Sabbato potest, quo quicquid ejus causa præparatorio die coactum erat, corruptum manebat: tum de illo manna, quod in arca multis sæculis est conservatum.

Α γον τῶτον . ἀνάβαινε γὰρ εἰς τὸ ὄρος , καὶ ἴδε τοὺς ὀφθαλμοῖς , ὅτι ἐ δὴ βίβησιν τὸν Ἰορδάνην τῶτον .

Καὶ τί δήποτε δὲ μικρὸν πλημμέλειαν πόρρωθεν ἰδεῖν ὁ Μωσῆς προσεπέχθη τὴν γλῶσσαν, ἢ δὲ λαὸν εἰσαγαγεῖν ἐκωλύθη; διδάσκει ἡμᾶς ὁ δὲ ἀπόπτης δὲ τῶν, ὡς τὸς ἐν ἀρετῇ τελείας ἢ ἀκραν ἀκρίβειαν ἀπαιτεῖ. Ὁ μὲν γὰρ ἐλάχιστος, φησὶ σοφία Σολομῶντος, συγγνωστὸν ἐστὶν ἐλέους. δυνατὶ δὲ δυνατῶς ἐταδῆσονται. ὅτι δὲ μέγα ἐδείξε τὸ τῷ Μωσέως ἀμάρτημα, δεδήλωκεν αὐτὸς ὁ Θεὸς οὕτως εἰπὼν· ἀνάβαινε, καὶ τελότα, διότι ἡ περὶ τὴν ῥήματί μου ἐπὶ τῷ ὕδατος τῆς ἀντιλογίας. πάντα ταῦτα πεποίηκεν ἡ θλίψις. ἐπιτιθέμενος δὲ Ἰσραῖλοι τῷ θείῳ Μωσέϊ, ὅτε ἀθυμῶν τῷ δὲ τῆς Μαριὰμ τελούτῳ, καὶ βιαζόμενοι χάριν ὕδατος, ὡς ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ἀριθμῶν γέγραπται· ἐλάλῃσαν τὴν ἀμφίβολον ἐκείνην προεῖναι φωνῇ. ἀφ' ὧν λοιπὸν τὰ τῷ Ἰωσήφ, ὅτι κατὰ πάντα ταῖς ἱεραῖς γραφαῖς ἐναντιμῶρα φαίνονται. καὶ ὅτι δὲ θείαν ὀργὴν ἐπελότῃσιν, καὶ μὴ δὲ γῆρας, ὡς ἐκεῖνος φησὶν. ὅτι δὲ τῷ Θεῷ ὀργισθέντος ἐπὶ τοῖς κατασκόποις, ἐπὶ πεσάρων κατασκόπων ὁ λαὸς ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἐν τῷ Δεύτερονόμῳ τὰ σαφῶς δεδήλωται. ὡς γὰρ ὁ Μωσῆς τὰ τελότα τῷ λαῷ διελέγετο, καὶ τὰδε πρὸς τοὺς ἄλλοις ἔλεγε· ἤλθομεν, καὶ πρὶν εἰς τὸ περάσαι, καὶ κατακληρονομήσαι τὴν Χανανίτιδα γλῶσσαν. ἀλλ' οἱ διάστροφοι ἐκεῖνοι κατασκόποι, καὶ ὁ τῷ λαῷ γογγυσμός, ἐπὶ μὲν περιπλανᾶσθαι αὐτὸς ἐν τῇ ἐρήμῳ πεποίηκε. ταῦτα δὲ πρὸς αὐτὸς ἔλεγε ἐν τῇ δευτέρᾳ ὑποστροφῇ, τῇ μὲν ἐπὶ δηλαδὴ συμπληρώσει. προσεχε λοιπὸν φαίνεται ὅτι ἐντεῦθεν ὅτι εἰ μὴ θεία τῷ ὀργῇ τῆς τῇ κατασκόπων δὲ στροφῆς ἐνεκεν, ἐν βραχεὶ διήλθον τὴν ἐρήμον, καὶ Ἰορδάνην ἐπέρασαν αὐτοὶ.

Περὶ τῆς μάννα. Οὐκοῦν ἐπὶ μὲν περιπατοῦντες κατὰ τὴν ἐρήμον, τὸ μάννα ἦδ' ἰδιον, τροφὴν ἀσφαρον, καὶ ἀνθρώπων. κατὰ ἐκαστὴν γὰρ ἐβρεχεν ἡμέραν αὐτὸ ὁ Θεός, ἀνδρὶ μὲν τοῖς σαββάτου· διδάσκων καὶ ἐντεῦθεν αὐτὸς μηδὲν ἐν σαββάτῳ ποιεῖν. ἐφ' ὃ ἐπὶ τὸ ἐν παρασκευῇ κατερχόμενον μάννα διπλασιον ἦν, ὡς ἔχειν αὐτὸς καὶ τὴν ἐν σαββάτῳ τροφήν. εἰ δὲ ἐν δευτέρᾳ τυχὸν ἡμέρᾳ, ἢ τῇ τῇ λαβὼν ἐκ τῆς μάννα ἐφύλαξε τις, εἰς τὴν ὑστεραίαν διεφθαρμένον ἦν ἐξ ἀνάγκης τὸ ποιῶν ἰδεῖν. τίνος ἐνεκεν; ἐπειδὴ νόμου παράβασις ἦν. διδάσκων δὲ αὐτὸς τῷ φροντίδων ἐλδύδερων βίον βιοῦν, ὑπέχετο κατὰ ἐκαστὴν ἡμέραν παρέχειν τὴν ἀναγκαίαν αὐτοῖς τροφήν. ἐκεῖνοι δὲ ἀπισήσαντες, μέρος τι τῆς συλλεγέμενης εἰς τὴν ὑστεραίαν ἐφύλαξαν. διὰ τὸ καὶ ἐπὶ ζῆσεν. ὅτι ὅτι οὐ τῆς μάννα φύσεως ἦν τὸ πάθος, μαρτυρεῖ τὸ σάββατον, ἐν ᾧ ἀλώβητον διειρημένο τὸ χάριν αὐτὸ κατὰ τὴν παρασκευὴν συλλεγόμενον τε καὶ φυλασσόμενον. μαρτυρεῖ δὲ καὶ τὸ ἐν τῇ κιβωτῇ ἐπὶ πολλαῖς δαφνολαχθεῖν γενεαῖς.

Sap. 6. 7.

De Manna.

Edit. Paris.
pag. 161.

Τὸτο δὲ τὸ μάννα κατὰ γὰρ τὸ πρῶτον καὶ μόνον συνή-
γετο . ἡλίου γὰρ ἀνατείλαντος ἐπὶκετο . τὸτο μὲν τοι τὸ
μάννα , καθά φησιν ὁ Θεότατος Νύσσης ἐκ τῆς σοφί-
ας Σολομῶντος τὰς ἀφορμὰς λαβὼν , μονοειδὲς ἦν .
ἢ δὲ ποιοῦντος αὐτοῦ τὸ ποικίλον εἶχεν , ἐκάστῳ προσφόρως
κατὰ τὸ εἶδος τῆς ἐπιθυμίας ἐγγινεμένη . οὕτω μὲν
οὖν καὶ ὁ ἄρτος ὁ καταβάς ἐκ τῆς οὐρανοῦ , τὸ νοητὸν δι-
λονότι μάννα , πρὸς τὴν ἡμετέραν τῆς ἐκάστης ψυχῆς
ἡγετίσθαι εἶωθε . τὸτο δὲ τὸ μάννα εἶδος εἶχε κο-
ρίου , οὗ τὴν φύσιν ὁλλῶ διόλου λόγον ἔχειν ἀπέρ-
ματος λέγουσιν , ὥστε μηδὲ ἐν τῇ κατακόπτεσθαι ἐ-
ξαφανίζεσθαι τὴν πρὸς τὸ ἀπείρεσθαι δυνάμιν αὐτοῦ .
οὕτω μὲν οὖν καὶ τὸ θεῖον μάννα καὶ πνευματικὸν παν-
ταχὲ σκεδαννύμενον τε καὶ κατακερματίζόμενον , ὅλον
διόλου ἐν ὅλοις δρέσκειται . καὶ τί χρὴ πολλὰ λέ-
γειν ; ὥσπερ ἐπὶ τοῦ μάννα ἐκείνου κατερχομένου
ἀνωθεν τὸ πᾶν Εβραίων γένος ὑπερεκπληττόμενον ἔ-
λεγε ; τί τὸτο ἐστίν ; οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ τῇ νοητῇ μάν-
νᾳ τοῦ ἄρτου τῆς ζωῆς , αὐτὴ δηλαδὴ τοῦ μονογενῆς
υἱοῦ καταβάσας ἐξ οὐρανοῦ , ἐπὶ γῆς ὀφθέντος ὑ-
περεκπληττόμενοι ἔλεγον ἅπαντες . τί τὸτο ἐστίν ; πῶς
ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ κατήλθεν εἰς τὴν γῆν ; πῶς σὰρκα ἐ-
φόρεσε ; πῶς ἄνθρωπος γέγονε ; καὶ περὶ μὲν τούτων
οὕτως .

Μετὰ δὲ τῇ Μωσέως τελευτῇ , εἶπε πρὸς τὸν Ιη-
σοῦν ὁ Θεός . Μωσὴς ὁ θεράπων μου τετελεύτησεν .
νῦν οὖν ἀναστὰς διάβηθι τὸν Ιορδάνην σὺ ὅτι πᾶς ὁ λα-
ὸς ἔσται . καὶ ὡς ἤκουσαν οἱ βασιλεῖς τῶν Ἀμορραίων ,
οἱ ἦσαν πέραν τῆς Ιορδάνου , ὅτι ἀπεξήρυνε Κύριος ὁ
Θεὸς τὸν Ιορδάνην ποταμὸν , κατετάκησαν αὐτῶν αἱ
ῥέοντες , καὶ ἐκ τῶν ἐν αὐτοῖς φρόνησις οὐδεμία ἀ-
πὸ προσώπου τῶν υἱῶν Ισραὴλ . καὶ τοιοῦτόν τι πεπόν-
θασιν , ὅποιον ἀπὸ χαρᾶς ὁ Ιακώβ , ὡς κατελ-
θὼν εἰς Αἴγυπτον , τὸν Ιωσήφ ἐδεάσατο . ἀπὸ μὲν
γὰρ τῆς χαρᾶς ῥέχουσιν , ἀπὸ δὲ τῆς φόβου συνόδου
τῆς ζωογονούσης ἡμᾶς δυνάμει γίνεται . καὶ ἔτι καὶ ἡ ἐ-
κείνως ἐστὶν ὅτε ὁ θάνατος ἐξ ἀνάγκης ἐπεται . μετὰ δὲ
τὸ περάσαι τὴν καὶ ταῦτα χωρὶς ὅπλων τὴν Ιεριχὼν κερρα-
τήκασιν . ἐφ' ᾧ καὶ ἀνεθεματίσαν αὐτὴν , τῆς τῆς
Περὶ Αχαρ . Θεῷ ἀφιέρωσαν . Αχαρ λοιπὸν ὁ τῆς Χαρμῆς ἀπὸ τῶν
ἀναθεματιζέντων τῇ Κυρίῳ σολὴν τινα καὶ μάζαν
χρυσὴν ὀποσυλήσας , τὸν Θεὸν εἰς ὄργην ἤγειρε . δε-
ηθεὶς οὖν ὁ Ιησοῦς τῷ Θεῷ , καὶ μαθὼν τὸν τῆς ὀργῆς
αἴτιον , λίθους αὐτὸν πανοικί κατέχρυσαν . ἐν τῷ τῷ
τῇ κατὰ τῆς Ιεριχὼν πολέμου ἀρχὴν ἔλαβε καταλύεσθαι τὴν
σάββατον . ἐπὶ δὲ τῇ ἡμέρᾳ αὐτῇ μὴ σαλπίζων
περικύκλωσαν , ἐν αἷς ὁ τὸ σάββατον ἐξ ἀνάγκης
συμπεριλείπεται . ἀλλὰ καὶ μετὰ πέντε βασιλείων ,
ὡς ἀνωθεν εἴρηται , τῷ Ιησοῦ μαχομένου , ἔση ὁ
ἥλιος καὶ τὸ μέσον τῆς οὐρανοῦ . οὐ προσεπορεύετο εἰς
δυσμᾶς ἕως εἰς τέλος ἡμέρας μίας . καὶ πάντα δὲ τὰ
τῇ Χαριταίων ἔλαβον ὁ Ισραὴλ ἐν πολέμῳ , ὅτι διὰ
Κυρίου ἐγένετο . ἀλλὰ καὶ Χάλεβ υἱὸς Εφωνα ἐξωλό-
θροσε τὰς τρεῖς υἱοὺς Εναάκ , τὸ Σισὴν , τὸ Θολμὲν , καὶ
τὸ Σχιμᾶν . γίγαντες δὲ καὶ οὗτοι ὁμήκεις ἦσαν . εἰ μὴ
γὰρ τὸτο ἦν , οὐκ ἂν υἱοὺς τῶν Εναάκ ἐκείνας ὠνόμασαν .

A Colligebatur autem matutino tempore
tantum . Quippe quamprimum sol ortus fuisset , liquecebat . Idem manna , quemadmo-
dum Nyssenus antistes ille divinissimus ait , sapientiam Solomonis sequutus , unius qui-
dem erat ejusdemque formæ : qualitatem vero multiplicem habebat , uti quod cuique
pro ratione cupiditatis saperet . Eodem modo panis ille , qui de cælo descendit , man-
na scilicet intellectuale , pro adfectione animi quorumlibet & ipse adfectus esse solet .
Idem manna quamdam esse coriandri spe-
ciem ajunt , cujus naturam in universum semini respondere perhibent , ita ut si dis-
secetur , nulla sit particula , quæ vim suam amittat . Sic & divinum illud ac spiritua-
le manna ubique locorum dispersum & quasi concisum minutas in partes , nihilo-
minus totum integre in integris reperitur .
B Quid multa proferemus ? Quemadmodum illo manna cælitus demisso , Hebræorum natio admirabunda dicebat , quid hoc est ? Sic & intellectuali manna , pane scilicet vi-
tæ , unigena Dei filio , cælitus delapso , & in terris conspecto , cuncti obstupescen-
tes ajebant : Quid hoc est ? quonam pacto Dei filius in terram descendit ? qui car-
nem gestat ? qui homo factus est ? Ac de his quidem hoc modo dictum esto .

Cæterum post mortem Moysis Deus Je-
sum alloquutus est in hunc modum : Quan-
doquidem meus servus Moyses mortuus est :
age tu , trajice Jordanem istum , una cum
omni hoc populo . Quumque reges Amor-
ræorum , qui ultra Jordanem erant , inau-
divissent Dominum , qui Deus est , Jorda-
nem fluvium exsicasse : mentes & animi
eorum contabuerunt , nec præ metu Israe-
licorum prudenter rebus suis consulere ullo
modo poterant . Consimile quiddam scili-
cet eis accidit illi , quod Jacobus expertus
est præ gaudio , quum profectus in Ægyptum
de læticia quædam oritur sanguinis diffusio ,
de formidine vero facultatis vitalis contra-
ctio in nobis existit . Utroque modo fieri
nonnumquam solet , ut mors hoc pacto ad-
fectos necessario comitetur . Postquam Israe-
lici flumen trajecissent , mox absque armis
Hierichunte potiuntur : quo nomine fa-
ctum , ut eam pro anathemate ducerent , hoc
est , Deo consecrarent . Secundum hæc A-
char ille Charmæ F. ex iis , quæ Deo conse-
crata erant , veste quadam cum auri massa
clanculum surrepta , Deum ad iram provo-
cavit . Quapropter Jesus Deum precatus ,
iræque causa cognita : lapidibus hominem
universa cum domo obruit . In hac Hieri-
chuntis obsidione primum omnium violari
Sabbatum cœpit . Dies enim septem oppi-
dum cum tubis cinxerunt atque circumie-
runt , quo dierum numero Sabbatum quo-
que necessario comprehenditur . Eodem Je-
su , quemadmodum & supra meminimus ,
contra quinque reges præliante , sol in me-
dio cælo restitit , nec ad occasum progressus
est , unius integri diei spatium . Et ceperunt Is-
raelici bello cunctas Chananæorum ditio-
nes & opes , Domino ipsis suppetias feren-
te . Chalebus quoque Ephona F. tres Enaa-
ci filios prorsus extirpavit , nimirum Susem ,
Tholmeum , & Schimam : qui gigantes e-
rant supra modum proceris corporibus , qua-
de causa Enaaci filii sacris in litteris appel-
lati sunt . (Atque hoc loco illud etiam scire
debes , legem primam apud Hebræos in eo
libro perscriptam esse , qui est de Israelico-
rum ex Ægypto professione . Suntque le-
gis hæc prima verba : Deos alios , præter
me , nullos habeto . Simulacrum tibi ne fa-

Gregorius Nyssenus.

De manna in-
tellectuali .Res a Jesu Na-
væ F. gestæ .

Jes. 1. 2.

Edit. Paris.
pag. 162.Chalebus gi-
gantes excidit.* Hæc absunt a
nostro codice ,
qui supra plu-
ribus Decalo-
gum aliasque
leges a Mose
latas exponit ,
ut dicemus in
Notis .

Origenes qui
simulacrum
accipiat.

cito, nec imaginem cuiusquam rei, quæ ex-
stet aut supra in cælo, aut infra in terra.
Non heic distinguuntur simulacrum & ima-
go, sive terrestris animalis, sive marini, si-
ve volatilis. De Origenis autem sententia
& enarratione, simulacrum est concep-
tum mente figmentum, quod tamen re-
apse non existat: quale quiddam erat Cy-
nocephalus ille religiose cultus apud Æ-
gyptios, vel Græcorum Hippocenta-
rus.)

Post Jesum Navæ F. populus a Judicibus
gubernabatur, quorum primus fuit Judas,
qui Adonibezecum in potestatem redegit,
regem extianearum nationum, eique ma-
nuum ac pedum extremas partes ampu-
tavit. Quippe Chananæi post Jesu mortem
de Judæis iubigendis fiducia concepta, prin-
cipatum Adonibezeco detulerunt, eoque
Duce copiis in illos ductis, sine ac instituto
suo exciderunt. Nam haud paucis interfe-
ctis, Adonibezecus vivus captus est, extre-
misque pedum ac manuum partibus mutil-
atus: Septuaginta, inquit, reges extremis
pedum manuumque partibus truncati, mea
sub mensa micas collegerunt. Quemadmo-
dum in illos ego me gessi, ita mihi divinitus
est repensum.

Barachus quoque cum Debora, muliere
vate, judicis apud Israelicos officio fun-
ctus est annos quadraginta. Mulier ea vati-
cinandi perita erat, quumque Judæos cer-
neret ob hostium Chananæorum multitu-
dinem pedem referre velle: non solum eos
in officio continuit, sed etiam persuasit, ut
manum cum hoste confererent: quo facto
magnæ illorum copiarum sunt occisæ. Nam
tempestas ingens exorta Chananæos qui-
dem gravissime lædebat, Judæis vero nihil
dammum dabat. Itaque tum Sisaras suos in
fugam verfos conspiciens, de curru exsilit,
& ad fœminam quamdam se fugiens con-
fert, cui nomen esset Jael, ut apud ip-
sam vitæ suæ consularet. Tum illa Sisaræ,
qui potum sibi dari postulasset, lac jam cor-
ruptum præbet: quo ille immodice haulto,
gravi somno corripitur. Ibi Jael clavotem-
pora ei transdigitt, hominemque interfici-
cit. Hoc modo victoria potiti sunt, quem-
admodum Debora vaticinata fuerat. Cæ-
terum litteræ sacræ Susem, Tholmeum, &
Schimam non abs re, ceu diximus, Enaaci
filios appellarunt, uti quorum corpora Gi-
gantum corporibus magnitudine paria fue-
rint. Nam & Josephus commemorat, apud
Chananæos tum reliquam Gigantum fuisse
nationem, qui propter corporum molem
atque formam, quæ reliquorum hominum
formæ non responderet, inusitatum mor-
talibus spectaculum erant, & famam de se
terribilem concitabant. Eorum nunc quo-
que monstrantur adhuc ossa, fidem plane
superantia.

Prometheus &
Orpheus quan-
do vixerint.
Lycurgus.
Æsculapius.

Horum ætate, videlicet Barachi atque
Deboræ, sapientissimi apud Græcos viri,
Prometheus & Orpheus oriundus e Thra-
cia, celebres fuerunt: itemque medicus Æ-
sculapius, & Lycurgus legum apud Lace-
dæmonios lator. Æsculapium ajunt artem
medicam tam accurate cognitam habuisse,
ut etiam mortuum quemdam vitæ restitue-
rit: quo facto, Jupiter iratus, hominem
fulmine tactum rebus humanis exemerit.

Gedeonis res
gestæ.

Secundum hæc indicare Deus volens,
omnia per ipsius potestatem fieri, non per
hominum ingentes copias: Gedeoni Ma-
dianæos invadere conanti auctor fuit, ut ipsa
in meridie, quum æstus maximus foret,
exercitum ad flumen duceret. Ibi vero qui-
cumque in genua procumberent, atque ita

A.

Μετὰ μὲν τοὶ Περὶ κριτῶν.
τὸν τῆ Ναυῆ Ἰησοῦ ὑπὸ κριτῶν ὁ λαὸς ἐκρίνετο. ὡς
πρῶτος Ἰσάας ὁ τὸν Ἀδωνιβέζεκ χειρωσάμενος, καὶ ἀ-
κρωτεράσας αὐτῆ χειρὰς τε καὶ πόδας, βασιλέα
τῶν ἀλλοφύλων ὄντα. οἱ δὲ Χανααῖοι μετὰ θά-
νατον τοῦ Ἰησοῦ κρατῆσαι τῶν Ἰσθαίων θάρρησαντες,
τῷ Ἀδωνιβέζεκ τὴν ἡγεμονίαν ἐπιτρέψασιν, ὅ κατὰ Περὶ Ἀδωνι-
ἐκείνων χωροῦσιν. ἀλλ' ἐσφάλισαν τῷ σκοποῦ. κατὰ
βέζεκ-
νονται δὲ ὅτι αὐτῶν οὐκ ὀλίγοι, κρατεῖται δὲ καὶ
ὁ Ἀδωνιβέζεκ, καὶ χειρὰς καὶ πόδας ἀκρωτεράσας
ἔλεγον. οἱ Βασιλεῖς τὰ ἄκρα τῶν χειρῶν καὶ τὰ πο-
δῶν αὐτῶν ὑποκεκομμένοι ἦσαν συλλέγοντες
τὰ ὑποκάτω τῆς τραπέζης μου. κατὰ
δὲ ἐποίησα, οὕτω καὶ ἀνταπέδωκέ μοι ὁ Θεός.

B.

Ἀλλὰ καὶ Βαράχ σὺν Δεβώρα τῇ προφητίδι
δέκρινε τὸν Ἰσραὴλ ἐπὶ μί. προφῆτις δὲ ἡ
Δεβώρα. αὕτη τοὺς Ἰουδαίους ἀναχωρεῖν βουλο-
μένους διὰ τὸ πλῆθος τῶν κατὰ αὐτῶν ἐπιστρα-
τομένων Χανααίων, καὶ κατέχει, καὶ πείθει τὰς
πολεμίας συμβαλεῖν. ὅθεν καὶ πολλὰς αὐτῶν ἀπέκ-
τεινω. χειμῶν δὲ βαρὺς γεγὼς, τοὺς μὲν
Χανααίους τὰ μέγιστα ἐβλαπτε, τοὺς δὲ Ἰουδαί-
ους οὐδαμοῦ. τότε καὶ ὁ Σισάρας ἰδὼν τὴν
γενομένην τροπὴν, ἐκπνέει τοῦ ἄρματος, καὶ
πρὸς γυναῖκά τινα καταφύγει λεγομένην Ἰαήλ,
τῇ σῶσθαι παρ' αὐτῆς. τῷ δὲ τῷ Σισάρᾳ
καὶ ποτὶν αἰτήσαντι, γάλα δίδωσιν ἥδη διεφθο-
ρός. καὶ ὅς πλέον τῆ μέτρου πίων, εἰς ὕπνον ἐτρά-
πη βαδίζω. τότε γοῶν Ἰαήλ φονδεῖ αὐτὸν, τὸν
Περὶ Ἰαήλ.
πάσαλον τοῖς κροτάφοις ἐμπερονήσασα. καὶ οὕτως
αὐτοῖς ἡ νίκη περὶ κατὰ τὴν Δεβώρας
προφητείαν. καλῶς δὲ ἡ γραφή τὸν Σουσή,
τὸν Θολμῆ, καὶ τὸν Σχιμῶν, υἱοὺς ἐκάλεσε τοῦ
Εναὰκ, γιγαντιαία φέροντας σώματα. ὅρα δὲ
ὅτι καὶ ὁ Ἰωσήφ ὑπολελείφθαι λέγει τοῖς Χανααί-
οις τὸ τῶν γιγάντων γένος, οἱ δὲ διὰ σωμάτων μεγέθους
καὶ μορφῆς ἐδὲν τοῖς ἄλλοις παραπλησίως ἀνθρώποις,
παραδόξον ἦσαν θέαμα, καὶ δεινὸν ἀκουσμα. δει-
κνύται δὲ ὅτι καὶ ἐν τούτων ὅσα μὴ δὲν τοῖς ὑπὸ πί-
σιν ἐρχομένοις εἰκότα.

Επὶ μὲν Βαράχ καὶ Δεβώρας Προμηθεὺς καὶ Ὀρφεὺς
Ὁρᾶς ἐγνωρίζοντο, οἱ παρ' Ἑλλήσι σοφώτατοι. καὶ
Ἀσκληπιοῦς ὁ ἰατρός, καὶ Λυκούργος ὁ νομοθέτης.
ποσοῦτον δὲ λέγουσι τὸν Ἀσκληπιὸν ὑπερβαίνειν τὴν
ἰατρικὴν τέχνην, ὥς καὶ νεκροὺς ἀνίσταν. ἐφ' ᾧ χα-
λεπώσαντα τὸν Δία κεραυνῶ βαλεῖν αὐτὸν, καὶ ἐπὶ
τῶν τῇδε ἐκνήσσει.

Δεῖξαι δὲ θέλων ὁ Θεός, ὅτι τῇ δυνάμει αὐ-
τοῦ τὰ πάντα γίνονται, καὶ ἐπλήθει λαοῦ, συμβασι-
λεύει τῷ Γεδεὼν, ὡς ἰκα καὶ Μαδιανναίων ὁρμῶν ἡδε-
λε, περὶ μεσσησαν ἡμέραν ἐν ἀκμῇ τοῦ καύμα-
τος ὄντος, ἀγειν τὴν στρατιάν ἐπὶ τὸν ποταμὸν, καὶ

E.

Περὶ Γε-
δεων.

τὰς μὲν κατακλιθέντας, ἃ ἔτι πίνοντας, ἐφύχεσθαι πολυμύθους. ὅσοι δ' ἂν ἐσπουδασμένως καὶ μετὰ θορύβου πίνοντες τύχοιεν, τὰς δὲ νομίζουσιν ὑπὸ δειλίας τῆτο πάχειν. Τοῦ μὲν τοι Γεδεὼν κατὰ τὰς ὑποθήκας τῷ Θεῷ ποιήσαντος, τετακόσιοι ἄνδρες ἐυρέθησαν ταῖς χερσὶ μετὰ βόμου προσεγεγκάμενοι τὸ ὕδωρ, ὡς Ἰωσήπος ἰστορεῖ. ὅθεν καὶ διὰ τῆς τοιούτων ἔφη ὁ Θεὸς τοῖς πολεμίοις ἐμβαλεῖν. νυκτὸς οὖν αὐτοῖς ἐπεμβαίνουσι, σάλπιγγας τῶν χερσὶν φέροντες, καὶ λαμπάδας ἀπτομένας ἐντὸς ἀγγείων τινῶν.

Καὶ ὁ μὲν Γεδεὼν γηραιὸς τελευτᾷ. παῖδες δὲ ἦσαν αὐτῷ γνήσιοι μὲν ὁ. πολλὰς δὲ ἔγχευε γυναῖκας νόθος δὲ εἰς ἐκ παλλακίης. ἔξ' ἐπαγγελίας τίκει ὁ Μανωὲ, τὸ δὲ γεννηθὲν παιδίον Σαμφῶνα καλεῖσιν, ἰχυρὸν δὲ κατὰ τὴν Ἰωσήπου σημαίνει τὸ ὄνομα. τῶν καὶ τῶν Ἡρακλῆος ἡκμαζε. τοσοῦτον δὲ ἦν ἀνδρείος ὁ Σαμφῶν, ὅτι καὶ ἐπὶ Γάζαν εἰσελθὼν, καὶ παρὰ πόρην τινὶ καταχθεὶς, ἐπειδὴ παρεπιρρεῖτο παρὰ τῆς ἐκείσε, ἀνεμόχλοσε διὰ χειρῶν τὰς πύλας, καὶ ἐξῆλθεν. ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῦτου κατὰ Παλαισινῶν ἔχων ὁ Σαμφῶν, τί ποιεῖ; θέρει ὄντος, καὶ πρὸς ἀμνητὸν ἦδη τῆς καρπῶν ἀκμαζόντων, συλλαβὼν τὰς ἀλώπεκας, καὶ τῶν οὐρῶν αὐτῶν ἐξάφας λαμπάδας ἡμμένας, ἀφίησι τὰς ἀρέρας τῶν Παλαισινῶν, καὶ ἔτι τὰς καρπὰς αὐτῶν διέφθειρεν. οἱ οὖν ἀλλόφυλοι μετὰ τὸ ἐμωρυσθῆναι τὰς ἀρέρας αὐτῶν, πόλεμον πρὸς τὰς Ἰσραηλίτας συνάπτουσι, τὸν Σαμφῶν αἰτέμενοι ἐκδοτον. τί οὖν οἱ Ἰσραηλίται; τὴν τῶν πολεμίων δεδιότες ἐφοδόν, δέσμιον αὐτοῖς τὸν Σαμφῶν ἐκδιδόασιν. ἃ ὅς ἰδὼν ἐκείνους ὀρμήσαντας κατ' αὐτῶν, τὰ μὲν δεσμά διέρρηξε, σιαγὸνα δὲ ὄνου λαβὼν, χιλίας ἄνδρας τῶν ἀλλοφύλων ἀπέκτεινεν. ὅθεν ἐπὶ τοσούτον ἀγωνισθὼν, ὑπὸ δίφους ἐφλέγετο. δέεται οὖν τῷ Θεῷ, καὶ τῶν καὶ παραμυθεῖται αὐτόν. ἡ δὲ σιαγὸν παρ' αὐτῶν ἐκδλιβεῖσα, ὕδωρ ἐβλυσεν ἄφθονον. ὅθεν ἡ τοιαύτη πηγὴ μέχρι καὶ τήμερον ἐν τοῖς ποταμοῖς Εὐβοθεροπόλεως φαίνεται, σιαγόνος ἐπονομαζομένη πηγὴ. Ὁ μὲν οὖν Ἰωσήπος φησιν, ὅτι τῇ οἰκίᾳ διυάμει, καὶ οὐ τῷ Θεῷ τὴν νίκην ἐπιγραφάμενος, διψῆσαι καὶ πολὺ συγκεχώρηται.

Πάλιν ὁ ποταμὸς τὴν ἰχθυὶν, ὑπὸ γυναικὸς κατέστη παύσιον ὕπερον. μετὰ ταῦτα δὲ ἡγάγησε τὴν ἐκ Παλαισινῶν Δαλιδαν, ἥτις παρὰ τῶν ἀλλοφύλων δωροδορηθεῖσα, ἡξίου αὐτὸν ἐξεπεῖν αὐτῇ, ἐν τίνι τυγχάνει ἡ ἰχθυὶς αὐτοῦ. ἃ ὅς παρελογίζετο μὲν αὐτὴν τὰ πρῶτα, λέγων. εἰ δὲν δῶσσί με ἐν ἑπτὰ κληματίσιν ὑγρῶν, ἡγούω νύδρας, ἀπονήσω, ἃ ἔσομαι ὡς εἰς τῶν ἀνθρώπων. καὶ δὲ λαβοῦσα νύδρας, ἐδυσεν αὐτόν, εἰδ' οὕτως ἐβόησεν. ἀλλόφυλοι ἐπὶ σὲ Σαμφῶν. καὶ ὅς ἀναστὰς διέρρηξεν αὐτὰς. παραλογισθεῖσα οὖν ἐνέκειτο, καὶ αὐτὴς ἡξίου μαθεῖν, ὅθεν, ἡ ἰχθυὶς αὐτῇ. καὶ ὅς ἀπατῶν αὐτὴν ἔλεγε, εἰ δὲν δῶσσί με ἐν ἑπτὰ κληματίσιν ἀφίκοις, ἐκλείψει ἡ ἰχθυὶς μου. ποιήσας οὖν καὶ τῆτο, καὶ βοήσας. ἀλλόφυλοι ἐπὶ σὲ Σαμφῶν. διέρρηξεν αὐτὰ παρὰ χεῖρα ἐκ τῶν βραχιόνων αὐτοῦ. πάλιν οὖν ἀξιούσης αὐτῆς ἔλεγε. εἰ δὲν τοὺς ἑπτὰ βοσρύ-

biberent, eos ut pro magnanimis haberet, monet. Quotquot autem festinanter & cum tumultu quodam biberent, eos existimaret hoc præ formidine facere. Quum Gedeo Dei monitis parens, hoc ipsum fecisset, ecce homines reperti sunt, qui cum trepidatione manibus aquam haustam ori admovebant, quemadmodum Josephus memoria prodidit. Quapropter ei præcepit Deus, ut cum illis hostem adoriretur. Notu ergo Madianæos invadunt, quum tubas manibus, itemque faces accensas intra vasa quædam gestarent.

Post hæc Gedeo senectute confectus vita fungitur, relictis filiis legitimo toro natis septuaginta, quos ex pluribus uxoribus suscepit, & uno spurio, e concubina nato. Hinc Manoas accepto divinitus promisso, filium gignit, cui Samsonis nomen est inditum, quod ex interpretatione Josephi robustum significat. Eodem cum hoc tempore Hercules quoque vixit. Erat autem Samsoni tam virilis animus, ut quum Gazam ingressus, ad meretriculam quamdam diver-tisset, atque ab incolis oppidi universis custodiretur: manibus suis portas cum repagulis evulserit, atque ita oppido sit egressus. Quinetiam prius, quam hoc accideret, suscepto adversus Palæstinos bello, quiddam huiusmodi fecit. Erat tempus æstivum, jamque fructus ita maturuerant, ut messis appeteret: quum Samso trecentis vulpibus captis, earum caudis faces ardentes alligat, atque ita in Palæstinorum agros eas im-mittit. Hoc pacto segetes eorum exustæ fuerunt. Illi segetibus succensis, bellum Israelitis faciunt, simulque Samsonem sibi dedi jubent. Quid heic factum ab Israelitis? Nimirum illi hostiles incurfus veriti, vinctum Samsonem eis dedunt. Heic quum ille Palæstinos ad se contententes cerneret, ruptis vinculis, quibus adstrictus erat, asini maxillam nactus, mille hostes interfecit. Quum autem tanta virium contentione præliaretur in hostem, accidit ut sitis ardens eum graviter affligeret. Quapropter Deum obsecrat, qui mox opem sup-peditans, hominem consolatur. Quippe de maxilla, quam abjecerat, ingens aquæ copia promanavit. Atque hic fons in hodiernum usque diem in Eleutheropolis suburbio conspicitur, & Fons maxillæ nuncupatur. Atque hoc loco Josephus ait, quod quum suis viribus, non Deo victoriam acceptam tulisset, tantâ siti vexatus fuerit.

Sed enim tanto vir præstans robore, deinceps unius mulierculæ opera cunctis se deridendum præbuit. Nam haud multo post amore Dalilæ Palæstinæ captus est, quæ ab alienigenis muneribus corrupta, petebat ab eo, ut sibi fateretur, quoniam in membro situm robur illud haberet. Tum ille mulierem initio fallens: si me tui constrinxerint, ait, septem nervis humidis, vires me destituent, similisque cæteris mortalibus ero. Illa vero sumptis nervis hominem constrinxit, ac deinde clamore verbis hisce sustulit. Alienigenæ te invadunt, Samso. Quibus auditis surrexit, & nervos laceravit. Quapropter illa decepta, rursus hominem precibus urgere, scireque cupere, quænam esset illius roboris causa. Samso contra foeminam fallere, ac vicissim dicere, si se funibus septem recentibus & nullum ad usum adhibitis colligarent, vires suas omnino defecuturas. Quum hoc etiam illa fecisset, & inlammasset: Alienigenæ te invadunt, Samso: mox funes discepsit, quibus erant ejus colligata bra-

Περὶ
δῶν.

Γε-

Περὶ Σαμ-
φῶν τῷ θαυ-
μαστῷ.

Περὶ τῆς δι-
ψῆς Σαμ-
φῶν.

Edit. Paris.
pag. 164.

Josephus.

Samsonis res
gestæ.
Nominis in-
terpretatio.
Hercules &
Samson co-
tanei.

Eleutheropoli
fons maxillæ.
Josephus.

pag. 165.

Judic. 16. 9.

chia. Quum rursus igitur idem ex eo quæ-
reret, respondit, si capitis sui cincinnos di-
visos clavis alligaret, ac parieti adfigeret,
debilem se futurum, reliquisque mortali-
bus consimilem. Verum ne tum quidem vo-
ti compos facta, de integro blanditiis ho-
minem exorare nititur: quamobrem ille tan-
dem arcanum ei patefacit. Capiti, ait, meo
novacula numquam est admota, nam inde
usque a ventre matris Dei sum Nazaræus.
Quod si tondebatur, abituræ sunt a me vires,
& infirmus, cæterorumque omnium similis
ero. Quapropter ubi hominem Dalila con-
fopivisset, totondit: quo facto, exclamat:
Invadunt alienigenæ te, Samsō. Tum ille
confurgens, non amplius eo corporis uti ro-
bore poterat, quo dudum. Quapropter in
eum alienigenæ irruunt, hominemque suam
in potestatem redactum oculis spoliant.

Quid vero secundum hæc factum? Plo-
rans Samsō Dominum his verbis invocat:
Domine Deus exercituum, memento nunc
quæso mei, meque hoc saltem postremum
corroboras, Deus, dum pro ambohus ocu-
lis meis alienigenas semel ulciscor. Qua-
propter illusum ab hostibus non neglexit
nec aversatus est Deus. Nam ex quo amise-
rat oculos, etiam ludibrio pueris erat. No-
vo igitur & inusitato quodam modo Deus
ei vires adauget. quo facto, sedentibus illis,
ac vino se ingurgitantibus, ut qui celebra-
tatem quamdam simulacris instituisent vi-
ctoriæ, causa: domus illius, qua in domo se-
debant, columnas duasprehendit, easque
complexus: Volo, inquit, ex vita cum alie-
nigenis discedere. Quod quidem mox ita
factum est. Atque hoc exemplo declaravit
Deus, se adfectos injuriis non negligere.
Tantum enim roboris hoc tempore Samsō-
ni largitus est, ut non solum columnas con-
fractas dirueret, quibus fanum illud simula-
crorum fultum innitebatur: sed etiam ea-
dem vi testum dejiceret, ac virorum qui-
dem tria millia, mulierum vero majorem
quoque numerum ea ruina opprimeret.

Hoc loco divinus ille vir Anastasius Si-
naïtes non parum Dei tum administratio-
nem, tum benignitatem obstupescens demi-
ratur, expendens ipse secum, quod Samsō-
nem dignatus sit eorum in numerum recipe-
re, qui salutem consequuntur, quum tamen
hoc etiam ille præter alia commiserit, ut eos
ulciscendi causa, quorum injuriis læsus fue-
rat, semetipsum morti dederet. Nec omit-
tenda heic nobis est indicatio causæ, quam
ob causam a ventre matris Samsō tantum
roboris habuerit. Quia enim Israelitæ, qui
jam totos annos quadraginta servitutem a-
lienigenis servierant, Dei prorsus erant
obliti, nec ullum apud se justum hominem
habebant: idcirco Samsōnem Deus ipsis tri-
buit, virum a primis incunabulis justum ac
magno robore præditum, ut per ipsius vir-
tutem ac fortitudinem plane admirandam
servari se liberarique animadvertentes vi-
tam suam emendarent, & Deum illum hu-
jus universi quærent. Verum enimvero
magis illi Deum oblivioni tradebant, ac vi-
rum præclare de se meritum in manus hosti-
les traditum scelerate rejiciebant. Quam-
obrem Deus etiam æquissimo jure curam
ipforum habere desit. Nam post Samsō-
nem nullus apud Hebræos judex amplius
existit.

Quod si etiam intelligere de nobis aves,
dilecte fili, quamobrem Deus Jephthæ fi-
liam mactari & jugulari permisit, (fuit au-
tem is quoque judex apud Hebræos) quid
dicturi simus, audito. Promissum hoc vo-

Α χας τῆς κεφαλῆς με διεσῶτας ἀπ' ἀλλήλων ἐπὶ
πασάλων ἐκδήσης, καὶ ἐπὶ τῇ πείχῃ προσωπῆς,
ἀδενήσω, καὶ ἔσομαι ὡς οἱ λοιποὶ καὶ γὰρ. ὅπου-
χῆσα ὅσω καὶ τῶν, ἐξελιπάρεῖ αὐτὸν αὐτῶν.
ὅθεν ἀνακαλύπτει τὸ ἀπόρρητον, καὶ ἔγω φησὶ
πρὸς αὐτὴν. Ἐγὼ ἐπὶ τῷ κεφαλῷ μου ἐκ ἀ-
νέβη, ὅτι Ναζαράος Θεὸς εἰμι ἐγὼ ἐκ κοιλίας
μητρὸς μου. καὶ εἰ ξυρήσωμαι, ἀδενήσω, καὶ ἀ-
ποσῆσεται ἀπ' ἐμοῦ, ἡ ἰχὺς με καὶ ἔσομαι ὡς
εἰς τῶν ἀνθρώπων. κατακοιμίσασα ὅσω αὐτὸν ἡ
Δαλιδά, ἐξύρησα. καὶ τὸ ποιεῖσά, ἐβόησεν.
ἀλλόφυλοι ἐπὶ σέ Σαμψών. καὶ ὅς ἀναστὰς, ἐκ
ἐτι ἐνεργεῖν ἰχυν, ὡς καὶ πρότερον. ἐκποῦ ἐμ-
πίπτουσιν αὐτῷ οἱ ἀλλόφυλοι, καὶ κρατήσαντες,
ἐκπηρεσιν αὐτὸν.

Ἀλλὰ τί τὸ μετὰ ταῦτα; ἐκλαυσε Σαμψών
πρὸς Κύριον, καὶ εἶπεν. Ἀδωναὶ Κύριε τῷ δυ-
νάμει, μνήστητί μου νυν, καὶ ἰχυσόν με ἔτε
ἅπασι τοῦτο Θεέ, καὶ ἀνταποδώσω ἀνταπόδοσιν
μίαν περὶ τῷ δύο ὀφθαλμῶν μου τοῖς ἀλλοφύ-
λοις. ἐφ' ᾧ καὶ ἐπαρεῖδεν αὐτὸν ἐπικερτομέμε-
νον ὁ Θεός. καὶ παιδαρίοις γὰρ εἰς γέλωτα μὲν
τὸ τυφλωθῆναι προῦκειτο. παραδόξως ὅσω ἐνισ-
χύει αὐτὸν. ἐφ' ᾧ καὶ κατημένων ἐκείνων, καὶ με-
θυόντων, ἐπινικίων ᾗ ἐνεκεν τοῖς εἰδώλοις ἐπανη-
γύριζον. ἐπιδράσεται τῷ τῷ οἴκῃ δύο κίονας, ἐν
ᾧ ἦσαν καθήμενοι, καὶ μὲν τὸ κρατῆσαι αὐτὴν, εἰ-
πεν. ὅπου δ' ἀνέτω ἡ ψυχὴ με μὲν τῷ ἀλλοφύλων.
ὁ δὲ καὶ γέγονεν. ἀφ' οὗ καὶ δεικνύσιν ὁ Θεός, ὡς
ἐπαρὰ βλέπει τὰς ἀδικημένας δομένας αὐτῷ. το-
σαύτῃ ᾗ ἰχὺν ἐχαίσατο τῷ Σαμψών, ὡς κλο-
νῆσαι μὲν τὰς φέροντας κίονας τὸν τῷ εἰδώλων ση-
κὸν, συγκατενεγκεῖν δὲ τῶν τὸν ὄροφον, καὶ γ'
ἄνδρας συγχῶσαι, καὶ γυναικῶν ὡσαύτως παρά-
πλήσιον ἀριθμὸν.

Οὐ μικρῶς δὲ τῷ ἄρρητον τῷ Θεῷ οἰκονομίαν,
καὶ φιλανθρωπίαν ἐπὶ τούτοις ἐκπλήττεται ὁ Θεός.
ταῖς Ἀναστάσιος ὁ Συναΐτης, ἐννοῶν ὅπως τῆς τῆ
σεσωσμένων μοίρας ἠξίωσε τὸν Σαμψών καὶ ταῦ-
τα πρὸς φόρον αὐτὸν ἐκδεδωκότα τῷ ἀδικησόν-
των αὐτὸν ἐνεκεν. ἀλλὰ καὶ τίνος χάριν τοσαύτῃ
ἰχὺν ἐκ κοιλίας μητρὸς ἐκτίσατο ὁ Σαμψών, οὐ
παρελθεῖν ἄξιον. Ἐπειδὴ γὰρ οἱ Ἰσραηλῖται
τεσσαράκοντα ἐπὶ χρόνον τοῖς ἀλλοφύλοις δου-
λεύσαντες, τοῦ Θεοῦ τέλεον ἐπελάττοντο, δι-
καίου μηδενὸς ὄντος παρ' αὐτοῖς, τῶν χάριν
ἐκ παργάνων αὐτὸν ὁ Θεός δίκαιον ἄνδρα καὶ ἰσ-
χυρὸν παρέχευ αὐτῶν ὅπως δὲ τῆς ἐναρέτε
πολιτείας, καὶ παραδόξου ἀνδρείας παρεχομένην
αὐτοῖς ὁρῶντες τῷ σωτηρίαν, αὐτοῦς τε διορ-
θώσωνται, καὶ τὸν τῷ ὕλῳ Θεῷ ἐκζητήσω-
σιν. ἀλλ' ἐκεῖνοι μᾶλλον, καὶ τοῦ Θεοῦ λή-
θῃ ἐλάμβανον, καὶ τὸν δ' ἐργέτω αὐτῶν εἰς
χεῖρας τῷ πολεμίων φέροντες ἔρριπτον. ὅθεν
ἐλόγως ἡ τοῦ Θεοῦ ἐξέλιπεν αὐτὴν ἐπισκοπή.
μετὰ γὰρ τὸν Σαμψών ἐκτίει παρ' Εβραίοις κρι-
τής.

Εἰ δὲ καὶ τούτο ζητεῖς ἀγαπητέ, τίνος ἐνε-
κεν ὁ Θεός τῷ τοῦ Ἰεφθαὲ θυγατέρα σφα-
γῆναι συνεχώρησε (κριτὴς δὲ καὶ ἔτος παρ'
Εβραίοις

Jud. 16. 17.

Jud. 16. 30.

Anastasi 10.

Edit. Paris.

pag. 166.

Εβραίοις ὡς) ἄκουε. ἀνόητος ἄγαν ἡ τοῦ Ἰεφθαῖ ὑπόχρησις. ἔδει γὰρ αὐτὸν συνιδεῖν, ὥς εἰκός, κυρία φράση ἢ ὄνον συναντῆσαι, τὰ κατὰ νόμον ἀκάθαρτα. παιδῶν δὲ οὗ ὁ Θεὸς δι' ἐκείνου τοὺς ἄλλους, ὥς τε μετὰ σκοποῦ ποιεῖν τὰς ὑποχρέσεις. ὑπεχέθη γὰρ ἐκεῖνος τὸ συναντῆσαι αὐτὴν ἐκ τῆς οἰκίας θυγατρὶ τοῦ Θεοῦ, οὐκ ἐκάλυψε τὴν σφαγλὴν. ἡ δὲ θυγάτηρ πολλὰ κρείττων τοῦ Ἰεφθαῖ. ἰδοῦσα γὰρ αὐτὸν τὴν ἐδῆντα ῥηγνύμεν καὶ ὀλοφυρόμενον, εἶπεν· εἰ ἐν ἐμοὶ ὡμοῖας τὸ σῶμα σου, ποίει μοι ὅν ἔσπον ἔξῃλθεν ἐκ τῆς σωματικῆς σου, ὑπὲρ ὧν ἐποίησέ σοι ὁ Κύριος ἐκδίκησιν ἐκ τῶν ἐχθρῶν σου ἐκ τῶν ἡν Ἀμμων.

Γίνωσκε δὲ καὶ τὸ πρὸς τοῖς εἰρημένοις, ὅτι μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ Σαμψών, ἡ φυλὴ τοῦ Βενιαμὴν τὴν παρὰ φύσιν τῶν Σοδομιτῶν ἐνενόησεν ἡδονῇ, καὶ τοῖς ἐπιζευόμενοις ἐπεμαίνοντο. Ἀδύτης δὲ τις ἐν Ἱερουδὴμ κατοικῶν, γυναικα ἐκ Βηθλεὲμ ἀγεται παλλακίδα, ἥτις δι' ὀλιγοψυχίαν τινὰ πρὸς τὴν πατέρα ὑπέσχετο. παραγίνεται οὖν ἐκεῖσε καὶ ὁ Ἀδύτης, καὶ φιλοτίμως δεξιωθείς παρὰ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς, λαμβάνει τὴν γυναικα, καὶ παραγίνεται εἰς Γαβαὰ πόλιν τῆς φυλῆς Βενιαμὴν, καὶ κατέγεται παρὰ περὶσβύτη κατοικῶντι τὴν πόλιν. γνόντες οὖν οἱ τὴν πόλιν οἰκῶντες Βενιαμὴν, τῇ περὶσβύτῃ τὸν οἶκον περισοχίζουσι, καὶ τὰς θυγάς συντελείουσιν, ἐμπαροινῆσαι τῇ ξένῃ ζήτωσιν, ὁ δὲ τὴν θυγάτερα ἐτι ἄγαμον ἔσται, καὶ τῇ ξένῃ τὴν παλλακὴν εἰς παράχρησιν ἐδίδοκε αὐτοῖς, φέρεσθαι τῇ ξένῃ ἀξίων. οἱ δ' ἐκ ὡρέχοντο. ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀδύτης παρελθὼν, τὴν παλλακὴν αὐτῇ ἐκδίδοκε, καὶ οἱ οἱ δὲ ὅλης νυκτὸς αὐτῇ παραχρησάμενοι ἔξαπέσειλαν. ἐγγίσασα οὖν αὐτῇ τῇ θυγρᾷ ἐνθάδε κατήγετο, δίδεως ἔξῃλθεν. ὁ γοῦν ἀνὴρ αὐτῆς νεκρὸν ἰδὼν αὐτὴν, ἐπέθετο τῇ ὑποζυγίῳ αὐτῆς, καὶ οἰκαδὲ ἀπεκόμισε. καὶ διελθὼν αὐτὴν εἰς β'. τμήματα, ἐκάστη φυλὴ πρὸς ἐν τεμάχιον ἔξαπέσειλε, τὴν ἀρανομίαν τῆς τῆς Βενιαμὴν κηρύττων φυλῆς. χετλιάζει οὖν ἐπὶ τῇ τοῖς ὁ Ἰσραὴλ. δέονται τῇ Θεῷ. ἐφ' ᾧ καὶ αὐτῶν ὁρμήσαντες, ἐπεὶ τὰς ὑπαιτίδας δύναι πρὸς τιμωρίαν ἐκ ἡθελον, αὐτὰς μὲν κατασφάττεισι, τὴν δὲ πόλιν ἔργον ποιεῖσι πυρός.

Αἰνιγμα.

Τὸ μέντοι πρόβλημα ὅπερ ὁ Σαμψὼν προῦβάλλειτο, τῶν ἔχει τὸν ἔσπον. Τί βρωτὸν ἔξῃλθεν ἐκ βιβρώσκοντος, καὶ ἀπὸ ἰχυροῦ γλυκὺ βρωτὸν. ἡ δὲ τὸ μέλι καλεῖ· βιβρώσκοντα δὲ ἰχυρὸν, τὸν λέοντα, ἐν ᾧ νεκρῷ ὄντι μέλι ἐξυφαναν μέλισσαι. ἀφ' οὗ λαβὼν ἔφαγεν ὁ Σαμψὼν. ἀλλ' ἐντεῦθεν, ἀγαπητὲ, συνοράν ἄξιον, ὅτι μάλιστα οἱ Ἰουδαῖοι ἀκαθάρτους καλοῦσιν ἡμᾶς. εἰ γὰρ ἀκάθαρτοι ἡμεῖς, ἅτε δὴ τὸν λαγῶν, τὸν χοῖρον, καὶ ὅσα τοιαῦτα, μὴ κατὰ νόμον τούτῃ ἐδίδοντες, ἀνάγκη πᾶσα καὶ τὸν ἐν προφήταις μέγιστον Ἠλίαν τοῖς αὐτοῖς ἐγκλήμασι καθυποβάλλεσθαι. τίνας ἔνεκεν; ὅτι τὸν ἄρτον ἐξ ἀκαθάρτου ζώου τῆς κόρακος ἡδιστοῦ. ἔστι δὲ ταῦτα συνέβαινε; καὶ τίνας ἔνεκεν; ἵνα μάθωμεν ὅτι καὶ πρὸς τῆς χάριτος ἡ παλαιὰ τὰ τῆς νόμου ἀνέβη. εἰ γὰρ ἀκάθαρτος ἦν ὁ κόραξ, πῶς ἔξ αὐτῆς τὴν βρώσιν ὁ τοσούτος Ἠλίας * ἐδέξατο; πῶς δὲ καὶ ὁ Σαμψὼν Ναζαρεῖος ὢν, καὶ ὑπὸ νόμου τε-
Ghes Anna.

Περὶ καθαρῶν ἢ ἀκαθάρτων.

* αἰ. ἐδέξατο

tumque Jephthæ perquam stultum erat. Stultum fuisse Nam expendere secum ipse prius debuerat, ut vel canis, vel asinus, vel aliquod aliud immundum ex indicatione legis animal ipsi primum occurreret. Quapropter ejus exempla, qui voto concepto promiserat, se immolaturum Deo, quicquid ex domo sua primum obvium habuisset, alios monere volens Deus, ut non absque consideratione vota conciperent: jugulationem hanc non impedivit. Filia quidem ipsa longe Jephtham patrem virtute superavit. Nam quum eum cerneret vestimenta sua lacerantem atque plorantem: Si quidem, ait, de me aliquid pollicitus es, facito mihi, ut tua fert promissio, postquam tibi Dominus tuos hostes Ammonitas ultus est.

Præter hæc autem indicata scire debes, post Samsonis e vita migrationem, Benjaminicam tribum voluptati se Sodomitarum, abhorrentia natura tradidisse, ac furiose in homines peregrinos irruisse. Forte quidam Levita, qui habitaret Jerudimæ, uxorem duxerat concubinam a Bethlehema, quæ ex animi quadam infirmitate suos ad parentes est reversa. Quapropter eodem & Levita proficiscitur, & exceptus a socero perhonorifice, uxorem suam recipit. Inde Gabaam discedit, oppidum Benjaminicæ tribus, ibique ad senem quendam agricolam, inquilinum ejus loci, divertit. Ea re cognita Benjaminici, qui cives ejus oppidi erant, senis illius domum undique cinctam obsident, & impulsis foribus, hospitem per scelus violare conantur. Ibi senex ille filiam suam necdum nuptam, & hospitis concubinam eis offert, quibus ad libidinem abuterentur: saltem petens, ut hospiti parcerent. Quod quum illi facturos se negarent: egressus e domo Levita, concubinam suam eis exhibet. Illi tota nocte ad libidinem illa abutentes, tandem dimittunt. Quapropter ad hospitii fores progressa, continuo vitam cum morte commutat. Tum maritus ejus mortuam videns, jumento suo imponit, ac domum deportatam in partes duodecim dissecat: quarum partium singulas quamlibet ad tribum mittit: simulque Benjaminicæ tribus scelus demonstrat. Quo facto, rem Israelici perquam moleste ferunt: ipsumque Deum precantur. Deinceps Benjaminicos cum copiis invadunt. qui quum auctores facinoris ad noxam se dedituros negarent: Israelici eos interficiunt, & oppidum igne injecto cremant.

Cæterum problema, quod Palæstinis Samso proposuit, erat hujusmodi: Ex comedente cibo, ex robusto exiit dulcedo. Per dulcedinem, mel intelligit: per comedentem ac robustum, leonem: in cujus cadavere mel apes finxerant, quod inde sumptum Samso comederat. Est autem operæ pretium, dilecte fili, te hinc animadvertere, nos nulla de causa justa immundos a Judæis appellari. Nam si propterea sumus immundi, quod leporibus, porcis, aliisque talibus contra legis interdictum vescamur: omnino sequi necesse est, ut maximus ille vatum Elias eodem nobiscum crimine teneatur. Quamobrem istuc? quia panem ab immundo animali, nimirum corvo, acceptum comedit. Qua vero de causa hæc ita facta sunt? ut sciremus, etiam ante pactam Dei gratiam, durante adhuc veteri fœdere, legis quædam præcepta violata fuisse. Nam quamvis animal immundum sit corvus, nihilo tamen minus eximius ille vates Elias allatum ab eo cibum accepit. Quo item pacto factum, ut Samso, qui

Levitz uxor stupro necatur

Edit. Paris. pag. 167

Samsonis problema

Jud. 14. 14.

Contra Judæos.

Elias & Samso legem violarunt.

Nazaræus esset, ac legi subiectus, favo mellis vesceretur, quod apes in cadavere leonino finxissent? Qui hominem siti vexatum per immundam pollutamque maxillam Deus recreat? Si corvus, si leoninum cadaver, si asini mortui maxilla res immun-dæ sunt: cur per ea Deus ministrorum suorum vitæ consuluit & opem tulit? Præterea qui factum est, ut si quidem immunda sunt quædam, initio tamen rerum communem illam cum cæteris benedictionem acceperint? Sic enim sacris in litteris perscriptum legimus: Vidit Deus omnia quæ fecerat, eaque bona esse pronuntiavit. Si ergo porcus, tamquam res a Deo creata, bonus erat, qui deinceps factus est immundus? De quibus omnibus perspicue potest intelligi, Deum corrigere volentem Israelitarum ad vitia propensionem, huiusmodi leges tulisse, atque huiusmodi remediis usum fuisse. Eadem ratione Noe quoque temporibus animalium discrimen instituit. Nam quia futurum prospiciebat, ut homines ad insanum deastrorum cultum deflecterent: optimo sane consilio sic distinguit animalia, quo alia pro mundis, alia pro immundis haberentur. Quanam illud obsecro de causa? Nimirum ut partim iis victitantes, tamquam mundis, partim averfantes velut immunda: neutra pro Diis venerarentur. Nam cæteroquin ea non dixisset immunda, quæ cum aliis communem a Deo benedictionem initio rerum acceperant.

Et vero factam id temporis animalium distinctionem profectam esse de consilio Dei se nostra causa demittentis, etiam Paulus hisce verbis ostendit: Nulla Dei creatura rejici debet, modo cum gratiarum actione sumatur. Idem magis quoque confirmat illa Dei vox, qua summum illum Apostolum Petrum compellavit, quo tempore demissum e cælo linteum conspexit: Sarge Petre, macta & vescere. Item: Quæ Deus purgavit, tu ne polluta dicito. Neque vero mirum tibi videatur, etiam modo quædam pro immundis haberi, verbi gratia, lupum, leonem, pardalim. Quippe magnus ille Basiliius hæc in Asceticis suis, qui libri rationes exercitiorum pietatis continent, in hunc modum explicavit & illustravit. Quemadmodum in oleribus quod noxium est, ab eo secernimus, quod naturæ nostræ convenit: sic etiam in carnibus ab utilibus quæcumque noxiæ sunt, secernimus. Nam & cicuta perinde olerum appellatione venit, ut & vulturum carnes pro carnibus ducuntur. Nemo tamen mentis compos hyoscyamum comederit, nec carnem caninam gustaverit, nisi forte magna quædam necessitas urgeat: quod quidem si uluveniat, nihil hoc modo vescens delinquit. Quapropter scire debes, nos opera data res noxias averfari, & iis quidem animalibus vesci, quæcumque succi boni sunt, utileque nutrimentum præbent: ab aliis autem abhorre, quæ forte valetudinem incommodam, vel aliquid aliud ingratæ rei nobis sint conciliatura, si comedantur. Prisci quidem illi patres certas nobis hac in partes leges præscripserunt, ut lasciviæ voluptatique nostræ modum statuerent. Ac de his sane dictum hæcenus esto. (Quia vero studium in discendo tuum mihi perspicuum est, operæpretium facturus sum, si quarundam ex Judithæ libro narrationum meminero.

Nabuchodonosor propterea quod nationes cæteræ sibi adversus Arphaxam bellum gerenti opem non tulissent, copiarum suarum imperatorem Olophernem adversus quosvis ablegavit, seque totius terra-

λῶν, τὸ κηρίον τῆ μέλιτος ἔφαγεν, ὅπερ ἐν νεκρῷ λέοντι ἐξύφηνεν μέλισσαι; πῶς δὲ καὶ διέψαυται διὰ τῆς ἀκαθάρτου καὶ μαιφάνου σιαγόνος παρεμυθήσατο ὁ Θεός, εἰς ὃν ὁ κόραξ, ὁ νεκρὸς λέων, καὶ ἡ σιαγὼν τοῦ ὄνου ἀκαθάρτα; πῶς διὰ τῆς ποιούτων ὁ Θεὸς τοὺς ἑαυτοῦ θεράποντας ἐθεράπευε; πῶς δὲ καὶ ἀκαθάρτα ὄντα κοινῶς ἀρχῆσθαι τὴν δόξημίαν ἐδέξαντο; εἶδε γάρ, φησιν, ὁ Θεὸς αὐτὰ, καὶ εἶπεν ὅτι καλὰ. εἰ οὖν ὁ χοῖρος καλός, ὡς κτίσμα Θεῶ, πῶς ὁ αὐτὸς ἀκαθάρτος ὑπερον; εὐδην οὖν ὅτι τὸ τῆ Ἰσραὴλ πρὸς κακίαν ὀξύρροπον διορθοῦμενος ὁ Θεὸς ποιούτους ἔθετο νόμους, καὶ ποιῶντες θεραπείαις ἐχρήσατο. οὕτω μὲν οὖν καὶ ἐπὶ τοῦ Νῶε διαίρεσιν τεχνῶνται τῇ ζώων. ἐπειδὴ γὰρ ἰώρα τοὺς ἀνθρώπους εἰς εἰδωλομανίαν ἐκκλίνοντας, διμεθόδως, ὡς ἐφημῆ, εἰς καθάρτα καὶ αἰσθητὰ καὶ ἀκαθάρτα. τίνος ἕνεκεν; ἵνα τὰ μὲν αὐτῶς ἐδιδόντες ὡς καθάρτα, τὰ δὲ πάλιν ὡς ἀκαθάρτα φεύγοντες, μηδὲν ἐξ αὐτῶν ὡς Θεὸν προσκυνησώσιν. εἰ μὴ γὰρ τοῦτο ᾧ, οὐκ ἂν ἐκάλει ἀκαθάρτα τὰ κοινῶς ἀρχῆσθαι παρ' αὐτοῦ τὴν δόξημίαν δεξάμεθα.

Ὅτι δὲ συγκαταβάσεως ᾧ ἡ γηγονῆα τότε τῇ ζώων διαίρεσις, καὶ ὁ μακάριος εἰδείξει. Παῦλος ἄνω εἰπὼν. εἰδὲν κτίσμα Θεῶ ἀπόβλητον μετ' ὀχλασίας λαμβανόμενον. ἐπιβεβαιῶν τὰ καὶ μᾶλλον ἡ γηγονῆα θεία φωνὴ πρὸς τὸν κορυφαῖον Πέτρον, ᾧ ἵκα τὴν ἐξ οὐρανό κατενεχθείσαν ὁδόν. ἰώρα καὶ ἀναστὰς γάρ, φησι, Πέτρε θύσον καὶ φάγε. καὶ, ὅ ὁ Θεὸς ἐκαθάρισε, σὺ μὴ κοίνου. εἰ δὲ καὶ νῦν ἀκαθάρτα τινα παρ' ἡμῖν, ὡς ὁ λύκος, ὁ λέων, καὶ ἡ πάρδαλις, μὴ θαύμαζε τούτου ἕνεκεν. ἔχεις γὰρ τὸν μέγαν Βασιλεῖον ἐν τοῖς ἀσκητικοῖς αὐτοῦ τὰ περὶ πέπων ἔπω διδωκέντων σοι. ὡς ἐν λαχάνοις τὰ βλαβεράν τοῦ κατακλῆλου χαλεπόν. ἔπω καὶ ἐν τοῖς κρέασι τοῦ χριστοῦ τὸ βλαβερόν ὁκακείνομεν. ἐπεὶ λάχανόν ἐστι καὶ τὸ κώνειον, ὡς περ κρέας ἐστὶ καὶ τὸ γυπέον. ἀλλ' ὅμως ἔτε ὑσχυάμον φάγοι ἂν τις νῦν ἔχων, ἔτε κινῶς ἀφαίτα, μὴ μεγάλης ἀνάγκης κατεπειγέσης. ὡς ὅτε φαγὼν ἐκ λυόμενης. μάνθανε ἔν ὅτι τὸ βλαβερόν ἐκφύγοντες, τὰ μὲν τῇ ζώων ἐδιδόντες, ὅσα καὶ μᾶλλον εὐχρημάτε καὶ τροφίμα. τὰ δὲ μυσάτομαδα, καχεξίας ἴσως καὶ ἀνδίας ὄντα παρεκτικά. πύτη τοι καὶ ὅρας οἱ πατέρες ἐπὶ τέτοις τεθείκασι, τὸ λίχνιον κέντευσεν ἡμῶν ἀνασείλοντες. καὶ ταῦτα μὲν εἰς τοσαύτον.

Εἰ δὲ συγκαταβάσεως ᾧ ἡ γηγονῆα τότε τῇ ζώων διαίρεσις, καὶ ὁ μακάριος εἰδείξει. Παῦλος ἄνω εἰπὼν. εἰδὲν κτίσμα Θεῶ ἀπόβλητον μετ' ὀχλασίας λαμβανόμενον. ἐπιβεβαιῶν τὰ καὶ μᾶλλον ἡ γηγονῆα θεία φωνὴ πρὸς τὸν κορυφαῖον Πέτρον, ᾧ ἵκα τὴν ἐξ οὐρανό κατενεχθείσαν ὁδόν. ἰώρα καὶ ἀναστὰς γάρ, φησι, Πέτρε θύσον καὶ φάγε. καὶ, ὅ ὁ Θεὸς ἐκαθάρισε, σὺ μὴ κοίνου. εἰ δὲ καὶ νῦν ἀκαθάρτα τινα παρ' ἡμῖν, ὡς ὁ λύκος, ὁ λέων, καὶ ἡ πάρδαλις, μὴ θαύμαζε τούτου ἕνεκεν. ἔχεις γὰρ τὸν μέγαν Βασιλεῖον ἐν τοῖς ἀσκητικοῖς αὐτοῦ τὰ περὶ πέπων ἔπω διδωκέντων σοι. ὡς ἐν λαχάνοις τὰ βλαβεράν τοῦ κατακλῆλου χαλεπόν. ἔπω καὶ ἐν τοῖς κρέασι τοῦ χριστοῦ τὸ βλαβερόν ὁκακείνομεν. ἐπεὶ λάχανόν ἐστι καὶ τὸ κώνειον, ὡς περ κρέας ἐστὶ καὶ τὸ γυπέον. ἀλλ' ὅμως ἔτε ὑσχυάμον φάγοι ἂν τις νῦν ἔχων, ἔτε κινῶς ἀφαίτα, μὴ μεγάλης ἀνάγκης κατεπειγέσης. ὡς ὅτε φαγὼν ἐκ λυόμενης. μάνθανε ἔν ὅτι τὸ βλαβερόν ἐκφύγοντες, τὰ μὲν τῇ ζώων ἐδιδόντες, ὅσα καὶ μᾶλλον εὐχρημάτε καὶ τροφίμα. τὰ δὲ μυσάτομαδα, καχεξίας ἴσως καὶ ἀνδίας ὄντα παρεκτικά. πύτη τοι καὶ ὅρας οἱ πατέρες ἐπὶ τέτοις τεθείκασι, τὸ λίχνιον κέντευσεν ἡμῶν ἀνασείλοντες. καὶ ταῦτα μὲν εἰς τοσαύτον.

Εν ταῖς ἡμέραις τῶν χειρῶν λιμῆ γεγονότος, ἀπῆρεν ἐκ Βηθλεὲμ ἡ Νοεμὶν σὺν τοῖς παισὶν αὐτῆς, ἐν ἀγρῷ Μωάβ, καὶ κείσε νύμφας ἔλαβον, Ορφανὴ καὶ Ρούθ. μετὰ δέκα δὲ ἔτη τῶν ἀνδρῶν θανόντων, ὑπέστρεψεν ἡ Νοεμὶν, ἠκολούθουν αὐτῇ καὶ αἱ δύο νύμφαι· καὶ ἡ μὲν Ορφανὴ περὶ τῶν λόگوις Νοεμὶν ὑπέστρεψεν, ἡ δὲ θάυμαστία Ρούθ οὐκ ἐπέειπεν, λέγουσα· ὁ λαός σου, λαός μου, καὶ ὁ Θεός σου Θεός μου· καὶ συνελθῶσα ἐμίγη τῷ Βοώ, καὶ τέκε τὸν Οβήδ τὸν πατέρα Ἰεσσαί, ἀφ' οὗ Δαβίδ.

Ἀπὸ Ναβουχοδονόσορ αἰχμάλωτοι Μαρδοχαῖος, γυνὴ Εδθήρ, καὶ λοιποὶ, οἳ ἦσαν ἐπὶ Ἀρταξέρξε. οὗτος ὁ Μαρδοχαῖος ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ βασιλέως ἀκούσας δύο δυνούχων μελετώντων κατὰ τοῦ βασιλέως, ἀνέφερε περὶ τούτων αὐτῷ· οἳ καὶ ἀπώλοντο· τούτων οὖν ἐνεκεν ὁ παρὰ τοῦ βασιλέως μέγιστος Ἀμμάν λυπηθεὶς, ἐπεισε τὸν βασιλέα κατὰ Ἰουδαίων ἐπεξελθεῖν, καὶ γράμματα σῆλαι τοῖς τῷ εἰκοσι καὶ ἑπτὰ χωρῶν ἀρχουσιν, ὑπὸ Ἰνδικῆς ἕως Αἰθιοπίας, τοὺς ὅπουδήποτε παρόντας Ἰουδαίους τελεῖας κατασφάττειν κατὰ τὴν τεσσαρεσκαίδεκάτην τῶν δωδεκάτου μηνός· μανθάνει ταῦτα ἡ βασιλὶς Εδθήρ, καὶ νηστεύσασα τρεῖς ἡμέρας, δέεται πρῶτον τοῦ Θεοῦ, εἶτα ἔτι αὐτῇ τοῦ Ἀρταξέρξε, λέγουσα· εἰδὼν σε Κύριε ὡς Ἀγγελοῦ Θεοῦ καὶ ἐπαράχθη ἡ καρδία μου ἀπὸ φόβου τῆς δόξης σου, καὶ ἔπεσεν ἐκλυθεῖσα· ὁ δὲ πρῶτρεπεν αἰτῆσαι ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀμμάν ἰδὼν τὸν Μαρδοχαῖον ἐπὶ τῆς αὐλῆς, παρασκευάζει κρεμαδίῳ αὐτὸν ἐπὶ ξύλου· ὁ δὲ Θεὸς τῶν ἐκάλυψεν, τὸν τοῦ βασιλέως ἀφελόμενος ὕπνον· ἀκηδίων γὰρ νυκτὸς, εἰς ἀνάγνωσιν ἦλθεν· ἐφ' ᾧ καὶ ἐμνήσθη ὅν ἐποίησεν εἰς αὐτὸν ὁ Μαρδοχαῖος· ὅθεν καὶ μὴ βουλομένου τῷ Ἀμμάν, ἐτιμήθη τὰ μέγιστα· ὁ δὲ Ἀμμάν κατ' ἐαυτοῦ τὴν καλὴν ἔφερεν, ἐκρεμάθη γὰρ ἐπὶ ξύλου τῇ δέήσει καὶ κατασκόβῃ τῆς Εδθήρ· καὶ γράμματα δὲ ἕτερα ἐστάλησαν, οὐ μόνον εἰς σωτηρίαν αὐτῶν, ἀλλ' ἵνα ἔτι ἀντικειμένους ἀμυνώωνται· καὶ γὰρ ἀνδρας φ' ἀπέκτειναν, ἔτι πλείονας· ἐκρεμάθησαν δὲ καὶ οἱ δέκα υἱοὶ τῷ Ἀμμάν· κατὰ τὸ καὶ ἡ γραφή φησιν· ἔσσονται δὲ ἡ γ'. ἔ. ἡ ιδ'. τῷ Ἀδάρ, ἡμέρα ἑόρτιος εἰς γενεὰς αὐτῶν.

Glyce Annal.

Arum orbis magnum regem ac Dominum appellavit. Hoc mandato accepto, adversus Judæos Olophernes copias movet. Eum Achior Ammanites in hanc sententiam monere: si quod esset delictum ejus nationis, quo Deum offendissent, recte se facturos, si regionem illam invaderent, quippe quam bello haud dubie capturi essent. Sin autem, consulere se Olopherni, tamquam Domino suo, illam ut nationem missam faceret. His auditis Achiozem vicissim Olophernes interrogare: Putaretne Deum quempiam esse, præter Nabuchodonosorem? illum scilicet ablegaturum copias suas, & nationem illam funditus extirpaturum. Hoc modo factum, ut bello moto, caput ei Judithæ mulieris consilio plane callido & feliciter succedente præcideretur, omnesque ipsius opes a Judæis diriperentur. Achioze divinam fidem cum circumcissione amplexo.)

Cæterum quo tempore Judices Israelicorum nationi præerant, oborta fame, Noema cum filiis suis Bethlehemam reliquit, & Moabitarum in terram profecta est. Ibi cum uxores filii duxissent, Orphanam scilicet ac Rutham, annisque decem exactis mortui essent: Noema nuribus suis se comitantibus in patriam suam reversa est. * Nolebat enim ei roganti, ut istic manerent, Orphanam parere: quod diceret gentem ejus agnitam pro sua, Deumque ipsius pro suo Deo habituram. Hoc modo profecta cum focu, Booso nupta est, ac Obedum, Jessæ patrem, Davidis avum peperit.

C Inter alios, quos Nabuchodonosor captivos abduxerat, fuerunt Mardochæus & Esthera mulier. Hi quum regnante Artaxerxe superstites adhuc forent, forte accidit, ut quum Mardochæus in aula regia duorum eunuchorum consilia deprehendisset, adversus regem inita, rem omnem regi renuntiaret, qua patefacta illi morte multabantur. Hinc offensus Ammanus, qui plurimum apud regem poterat, auctor regi fuit, ut Judæos adoriretur, missisque litteris ad centum viginti septem regionum præfides, quæ regiones inter Indiam & Æthiopiam sitæ sunt, imperaret: ut quotquot ubique gentium Judæi reperirentur, omnino morte adficerentur. Hanc rem ubi Esthera regina cognovisset ad xiv mensis xii, completo trium dierum jejunio, Deum initio precatur, inde regem Artaxerxem hujusmodi verbis alloquitur: Quum te, rex, intuerer Angelo divino consimilem, cor meum formidine majestatis tuæ perculsum plane se demisit & contabuit. Tum rex eam hortari, ut quod vellet, ab se peteret. Interim Ammanus Mardochæo in regia conspecto, totus in hoc incumbere, ut hominem in crucem ageret. Verum Deus adempto regi somno, quominus Ammani consilium succederet, impedit. Quum enim rex noctu præ quadam animi ægritudine non dormiret, forte secum ipse Mardochæi meritum recognoscens expendit. Quapropter invito Ammano Mardochæus honoribus amplissimis ornatur: & Ammanus e contrario suæ perversitatis pœnas luens, Esthera regina obsecrante ac rem perficiente, cruci adfigitur. Simul diversam in sententiam perscriptæ litteræ mittuntur, quibus non Judæorum modo saluti consulebatur: verum etiam mandabatur, ut adversarios necarent. Itaque factum est, ut illi supra quingentos homines interficerent, decem Ammani filii in crucem actis. Hanc ob causam institutum legimus, ut xiii & xiv Adaris mensis dies Judæis perpetuo festi sint.

Ruth, x. 16.
* Vide Notas.

Estheræ historia.

Vide Notas.

Esther. 5. 2.
Edit. Paris.
pag. 170.

Tobæus imperante Enemefaro Assyriorum rege in captivitatem abductus est. Is per omnem vitam veritatis & justitiæ studiosissimus fuit, quumque captivus Nineven una cum uxore Sarra & Tobia filio perductus esset, cognatis cæteris pane gentium vescentibus, ab eo prorsus abstinuit. Deinde necatos a rege Senacherimo, quo tempore is revertebatur, e Judæa profugiens, furtim sepeliebat: qui sane ab irato rege non pauci sunt interfecti. Quinetiam noctu multos ob regis metum terræ mandabat. Quapropter aliquando accidit, ut vultu aperto juxta parietem consopitus cubaret: ignorans istic passeris in pariete nidificasse. Illi vero calidum stercus in oculos ejus excernunt, ex quo innata ipsius oculis est albugo. Consimiliter quum uxor die quodam ipsi hædum adferret, datum sibi mercedis nomine: nolebat eo vesci propterea, quod furtivum existimaret, eaque de causa probris ab uxore incessabatur, ut qui fructum ex virtute nullum caperet. Tum ille plorare, ac Domino dicere: satius sibi foret, si moriatur, quando falsis probris adficiatur. Eodem hoc tempore Sarra quoque Ragueli filia verbis contumeliæ plenis est exagitata, quasi viros septem, quibus cum nupta fuerat, suffocasset, quos tamen Asmodæus ille nequam genius interfecerat prius, quam cum ea consuescerent: quam illa rem tam ægro tulit animo, ut ipsa sibi manus adferre cogitaret. Verum Deus neque Tobæi, neque Sarrae probra neglexit. Nam quum Tobæus filium suum Tobiam ablegasset ad repetendum argentum, quod alibi deposuerat, Angelus Dei Raphaelus eum committatus est. In eo itinere puer conspecto ad fluminis ripam pisce, vehementer est exterritus, quem Angelus hortatur, ut piscem præhendat, ejusque partes cæteras comedat, solum cor & jecur sibi reservet: quorum alterum, videlicet hepar, ferviret ad abigendum suffitu Asmodæum: cor autem, ad inungendum paternos oculos. Secundum hæc juvenem Ragueli domum deducit, qui Sarram filiam ejus uxorem accipit, & Sarrae amatorem Asmodæum abigit. Hinc sumpto secum argento & conjuge Sarra, domum revertitur. Quumque peruncti forent ab eo Tobæi patris oculi, prodigium fit ingens, visu ei restituto.

Quibus in hunc modum gestis, Angelus ipsos verbis talibus alloquitur: Beneficentia profecta de commiseratione cordis, hominem a morte vindicat, & omne peccatum expiat. Quo quidem tempore tu nurusque tua Sarra Deum precabimini, ego precationis vestrae monumentum coram sancto illo Deo subvehebam: quum tu mortuos sepeliebas, aderam tibi: cum minime eunctabar, quin surgeres, relictoque prandio tuo discederes obvelatum mortui hominis cadaver: hæc tua præclara facta me non latebant, semper tibi scilicet præsentem. Meque nunc adeo misit Deus ad te nurusque tuam Sarram sanandos. Sum enim genius ille Raphaelus, unus de septem Angelis, qui ad Deum sanctorum preces deferunt. His pronuntiatis ad eum ascendit, a quo fuerat ablegatus. Hoc ipsum autem Raphaeli nomen ex hac de Tobæo narratione cognitum scilicet habes. Verum appellatio Urieli, quemadmodum vir reapse sapiens Psellus scripsit, nec prisca fœderis libris, nec novi continetur: sed exstat in libro quodam Hebraico, qui vulgo non est notus, habens inscriptionem precationis Josephi: quo in libro Josephi pater Jacobus hoc cum Ange-

Pselli locus.
Vide Notas.

Α Ο Τωβήτ ἡχμαλατίδῃ ἐν ἡμέραις Ενεμεσάρου βασιλέως Ασσυρίων. ἐγὼ Τωβήτ ὁδοῖς ἀληθείας ἐπορεύομαι καὶ δικαιοσύνης πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου. καὶ ὅτε μὲν Σάρρας καὶ Τωβίου ἡχμαλατίδῃν εἰς Νινὴν, πάντες οἱ ἐκ τοῦ γένους μου ἡδίων ἄρτους τῶν ἐθνῶν, ἐγὼ δὲ οὐ. καὶ εἴ τις ἀπέκτεινε Συναχηρεὶν ὁ βασιλεὺς, ὅτε ἦλθε φεύγων ἐκ τῆς Ιουδαίας, ἔταψα αὐτοὺς κλέπτον· πολλὰς γὰρ ἀπέκτεινεν ἐν τῇ θυμῷ αὐτοῦ. καὶ νυκτὸς διὰ φόβον πολλοὺς ἔταπτον. ὅθεν καὶ ἐκοιμήθην παρὰ τὸ τεῖχος τῆς αὐλῆς ἀνακαλύπτων προσώπων. καὶ οὐκ ἤδεν ὅτι σκουδία ἐν τῇ τοίχῳ ἐστὶ. καὶ ἀφοδεύσαντα θερμὸν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς μου, ἐγενήθη λυκάματα ἐν αὐτοῖς. ἡ δὲ γυνὴ μου προσήγαγέ μοι ἔριπον, ὃν εἰς μισθὸν τοῦ κόπου ἔλαβεν. ἐγὼ δὲ δοκῶν * κλεψιάριον εἶναι, οὐκ ἔφαγον, καὶ ἀνειδίθην παρ' αὐτῆς, ὡς δὴθεν μὴδὲν ὠφελοῦμενος ὅς ἄρετῆς. καὶ ἐκλαυσα πρὸς Κύριον. λυσίτελεϊ μοι ἀποθαρῃν, ἢ ζῶν, ὅτι ὀνειδισμοὺς ἴδεδεις ἡκουσα. τότε δὲ καὶ Σάρρα ἡ τοῦ Ραγουήλ ὀνειδίθην, ὡς δὴθεν ἀποπνίξασα οὐς ἔλαβεν ἄνδρας ἐπτά. τοὺτους δὲ Ασμοδαῖος τὸ πονηρὸν δαιμόνιον ἀπέκτεινε, πρὶν ἢ γενέσθαι μετ' αὐτῆς. ὡς καὶ βουληθῶναι αὐτῷ ἐντεῦθεν ἀπάγξασθαι. ἀλλ' ὁ Θεὸς οὔτε Τωβήτ, οὔτε Σάρρας παρέιδε τὸν ὀνειδισμόν. ἀποσελλομένου γὰρ τοῦ Τωβίου ἐπὶ τῇ τῇ εἰς παρακαταθήκην κείμενα πατρῷα ἀργύρια λαβεῖν, ὁ τοῦ Κυρίου Ἀγγελος Ραφαὴλ συννηκολούθησε. καὶ καθ' ὁδὸν ἰχθύος φανέντος παρὰ ποταμὸν, ἐπτοήθη ὁ παῖς. ὁ δὲ Ἀγγελος ἐπέτρεψε λαβεῖν αὐτὸν καὶ φαγεῖν, τὴν δὲ καρδίαν καὶ τὸ ἦπαρ φυλάσσειν, τὸ μὲν ἦπαρ εἰς θυμιάσιν τοῦ Ασμοδαίου, τὴν δὲ καρδίαν εἰς * χρῆσιν τῶν πατρικῶν ὀφθαλμῶν. ἀπῆγαγε δὲ αὐτὸν εἰς τὸν Ραγουήλ οἶκον, ὅθεν καὶ λαμβάνει μὲν εἰς γυναικα τὴν Σάρραν, τὸν δὲ φιλεῖντα αὐτῷ Ασμοδαῖον ἐκεῖθεν διώκει. ἀναλαβόμενος δὲ τὸ ἀργύριον καὶ τὴν Σάρραν, ὑπέστρεψε. ταύτην τοι καὶ τῶν Τωβήτ ὀφθαλμῶν χειρῶν, θαῦμα ἐγένετο.

Δ Μετὰ δὲ ταῦτα καὶ τὰδε πρὸς αὐτοὺς ὁ ἅγιος Ἀγγελος ἔλεγεν. Ελεημοσύνη ἐκ θανάτου ρύεται, καὶ αὐτὴ ἀποκαθαλεῖ πᾶσαν ἁμαρτίαν. καὶ νῦν ὅτε προσήξα σὺ καὶ ἡ νύμφη σε Σάρρα, ἐγὼ προσήγαγον τὸ μνημόσυμον τῆς προσόχης ὑμῶν ἐνώπιον τοῦ ἁγίου Θεοῦ. καὶ ὅτε ἔταπτες τὰς νεκράς, συμπάρημι σοι. καὶ ὅτε ἐκ ἄκνησας ἀναστῆναι καὶ καταλιπεῖν τὸ ἄριστόν σου, ὅπως ἀπελθὼν περισείλης τὸν νεκρὸν, ἐκ ἔλαθές με ἀγαθοποιῶν, ἀλλὰ σὺν σοὶ ἦμιν. καὶ νῦν ἀπέσειλέ με ὁ Θεὸς ἰάσαθαί σε καὶ τὴν νύμφην σε Σάρραν. ἐγὼ εἰμι Ραφαὴλ εἰς τῶν ἐπτά Ἀγγέλων, οἱ προσαναφέρουσιν τὰς εὐχὰς τῶν ἁγίων. καὶ ταῦτα παρανέσας, ἀνέβη πρὸς τὸν ἀποσεύλαντα. καὶ τῷ μὲν τὸ Ραφαὴλ ὄνομα ἔμαθες ἤδη ἐκ τῆς Τωβήτ. τὸ δὲ Οὐριήλ, καθά φησι τῷ ὄντι Φελλός, ἔτε τῇ τῆς παλαιᾶς, ἔτε τῇ τῆς νέας ἡμῖν ἐγνώρισεν: ἐστὶ δὲ τι βιβλίον Εβραϊκὸν ἄγνωστον τοῖς πολλοῖς, προσόχῃ δὲ Ἰωσήφ ἐπιγεγραμμένον. ἐνθεν δὴ ὁ ἐκείνου πατὴρ Ἰακώβ εἰσηκται τούτῳ δὴ τῷ Ἀγγέ-

Περὶ Τωβήτ.

* κλεψιάριον.

* χρῆσιν.

λω Ραφαήλ ἡγαγόμενος, καὶ ἄρτι τοῖς Εβραίοις, ὡς καὶ τὰ ἄλλα τῶν ὑποκρύφων ἀπῶσαι τε καὶ ἠθέπται. ὁ μὲν τοι Τωβὴτ ῥν' ἐπὶ ἔζησεν. ὁ δὲ Τωβίας ριζ'. μετὰ δὲ τὸ θάψαι τὰς γονεῖς αὐτῶν, ἀπῆλθεν πρὸς Ραγαήλ τὸν πενθερόν αὐτῶν, καὶ ἤκησε πρὸς τὴν ὑποθαυεῖν τὴν ἀπώλειαν Νινυὴν, ὡς ἡχμαλωτόνσε Ναβεχοδονόσορ κατὰ τὴν Τωβὴτ ἀπορήσιν.

Μετὰ μὲν τοι τὴν Σαμψὼν ἕως Ηλεί τοῦ ἱερέως, ἐπανιστάμενοι συνωλοθρόνοντο. ὅσον μὲν οὖν κακὸν ἐστὶ τὸ περιορᾶν τὰς ὑπὸ χεῖρα ἀμαρτάνοντας, καὶ μὴ σφοδρῶς ἐπισύπτειν αὐτὰς, ἔδειξε τὰ κατὰ τὸν Ηλεί, τὴν κιβωτὸν καὶ τὸν λαὸν συμβάντα. τὴν καὶ αὐτὴν ὅς ὁ μὲν Ηλεί θανάτῳ οἰκτρῷ περιπίπτει, ἡ κιβωτὸς αἰχμαλωτίζεται, καὶ ὁ λαὸς ἀναίρεται μαχαίρᾳ. Παλαισινὸι καὶ γὰρ κατὰ Ἰσραὴλ ὁρμῶσι, συμπλέκονται ἀλλήλοις, καὶ πίπτουσιν Εβραῖοι ὥσπερ τετραχιλίους. εἴτα τὴν κιβωτὸν ἀράμενοι, σὺν αὐτῇ κατὰ τῶν πολεμίων ὁρμῶσι, κρατῆσαι συνήθως θαρρήσαντες, συμβάλλουσιν ἀλλήλοις, καὶ πίπτει μὲν ἐκ τῶν Εβραίων ἐκ ὀλίγοι, αἰχμαλωτίζεται δὲ καὶ αὐτὴ ἡ κιβωτὸς. ἐκ ἀγαθῆς λοιπὸν ἀγγελίας καταλαμβάνει τὸν Ηλεί. καὶ τὴν μὲν τῶν αὐτῶν παίδων ἀπώλειαν φέρει γενναίως, ὅτι ὁ σφάλματα προσῆσαν αὐτοῖς, πορνεία καὶ γαστριμαργία. (γάμος γὰρ ἀλλοτεῖς ἔξωρυτον, καὶ τὰ κρέα πρὸς τὰ ἁγιασμένα ἡδίων.) τὴν δὲ τῆς κιβωτὸς αἰχμαλωσίαν ἐκ ἐνεγκῶν, καταπίπτει τὰ θρόνου, ὅτε τελευτᾷ. ἔτυχε γὰρ τότε κατὰ γὰρ τὰς πύλας τῆς ἱερῶς καθήμερος ἐπὶ δίφρου, ὅκτω καὶ ἑβδὼν βιώσας ἐπὶ.

Τὴν μὲν τοι κιβωτὸν οἱ Παλαισινὸι λαβόντες, εἰς πόλιν ἀζωτον αἰχμαλωτὸν ἤγαγον. τότε καὶ Δαγὼν συνετείσθη τῆς οἰκείας ἐκείας ἑδρας, ὅς ὡς ἐν χήματι προσκυνοῦντος πεσών. ἔδειξε γὰρ ὁ Θεὸς ἐνταῦθα, ὅτι ἐχ ὡς ἀδελφὴς ἡχμαλωτίσθη ἡ κιβωτὸς. εἰ γὰρ τὸ τοῦ, ἐκ αὐτῆς τῆς παρουσίας αὐτῆς ὁ Θεὸς αὐτῶν Δαγὼν συνετείσθη. ὥστε εἰ μὴ θεῖα χάρις προσῆν ἐν αὐτῇ. αἰχμαλωτιζομένη δὲ συνεχωρήθη διὰ τὴν τῶν Ἰουδαίων κακίαν. τότε δὴ τότε καὶ ὑπὸ δυσεντερείας ἀπέθνησκον οἱ αἰχμαλωτίσαντες αὐτὴν, τὰ ἐντὸς ὅξεμαυτες διεφθαρμένα. ἀλλὰ καὶ μὲν πλῆθος ἀνελθὼν τὰ τῆς χώρας κατέβλαπτε. μόλις οὖν οἱ Ἀζώτιοι συνηκάν, ὡς ἐκ τῆς κιβωτὸς τὰ τοιαῦτα προσγίνονται αὐτοῖς. ἀξιούσι λοιπὸν τὰς Ἀσκαλωνίτας. καὶ ταύτην προσδεξάμενοι, ἐν τοῖς ὁμοίοις γίνονται κακοῖς. οἱ δὲ Ἀσκαλωνίται πρὸς ἑτέρας πέμπουσι, κακεῖνοι πρὸς ἄλλους. καὶ πάντες τὰ αὐτὰ πύχουσιν. συμέρχονται οὖν οἱ παθουσῶν πέντε πόλεων ἄρχοντες, Ἀκαρῶν, Γάζης, Ἀζώτε, καὶ τῶν λοιπῶν, καὶ περὶ τὰς σκοπεῖσιν. ὅθεν, καὶ βόας ὑποζεύξαντες ἀργιτόκους, καὶ τὴν κιβωτὸν αὐτοῖς ἐπιτίθεισιν, καὶ ἐπὶ τριόδου καταλιπόντες, ἐπιτρέ-

* αὐτὸν δὲ αὐτοῖς ὡς βούλονται * ὁδὸν ἀπελθεῖν. καὶ μὲν τὴν Εβραίων ἀπίωσιν, ὑπολαμβάνει τὴν κιβωτὸν αἰτίαν εἶναι τῶν τοιούτων κακῶν. αὐτὴ δὲ ἄλλην τράπωνται, καταδιώξωμεν αὐτὴν ἐφα-

lo colloquens introducitur. Liber ipse apud Hebræos, ut alii quoque apocryphi, pro reiectio ducitur, & nihil auctoritatis habet. Cæterum Tobæus annos c l vivendo explevit, Tobias filius c x x v i i, quumque parentes suos humo tradidisset, ad Raguelum focerum suum profectus est, & ante mortem suam de Nineves interitu cognovit, quam Nabuchodonosor cæpit, uti futurum Tobæus prædixerat.

Ad Samsonem ut redeamus, post obitum ejus ad Elium usque pontificem (totis annis xl Israelici nullius imperio parebant.) Quapropter se invicem alii alios adorti, communis interitus & excidii sibi met auctores erāt. Quantum quidem in eo mali sit, cum nobis subiecti animadvertente nemine delinquant, nec acriter coercentur: Elii demonstrat historia, cum iis, quæ arcæ populoque Israelico acciderunt. Nam & Elius miserabili fine vitam claudit, & hostium in potestatem arca venit, & gladio populus occiditur. Quippe Judæos Palæstini bello invadunt, prælio inter se utrique congre-diuntur, Hebræorum ad quatuor millia cadunt. Hinc arca Israelici advecta, cum ea in hostes irruunt, quod omnino futurum confiderent, ut ea præsentem superiores ipsi pro more discederent. Conferuntur ergo manus, Hebræorum plurimi cadunt, arca ipsa ab hostibus intercipitur. Quamobrem infeliciter gestæ rei tristitem nuntium Elius accipit, ac suorum quidem filiorum interitum generoso fert animo, quod ii vitiis suis non caruissent, scortationi ac luxuriæ dediti: (consueverant enim toros alienos polluere, oblatisque Deo carnibus ante vesci, quam consecratæ forent) verum ob arcæ captivitatem gravissime perculsus, folio suo delabatur, moxque vivendi finem facit. Nam forte tum pro templi foribus in sella versatili confederat annos jam nonaginta & octo natus.

Arcam Palæstini ab se captam in oppidum Azorum avehunt. neque multo post Dagon loco suo motus est, allisusque terræ venerabundi speciem coram arca prostratus exhibuit. Voluit autem Deus ostendere, non ex imbecillitate quadam sua fuisse captam arcam. Nam cæteroqui Deus adversariorum Dagon arca præsentem non fuisset attritus. De quo colligere licet, præsentem in ea quidem fuisse divinam gratiam: sed ob Judæorum sceleratam vitam Deum permisisse, ut hostium in potestatem veniret. Eodem tempore morbo intestinorum adfecti moriebantur, quotquot arcam ceperant, visceraque corrupta excernebant. Præterea murium ingens enata copia fines eorum infestabat. Quapropter Azotii vix tandem intellecto, se malis hujusmodi ob arcam vexari: Ascalonitas orant, ut eam ad se reciperent. Hoc illi quum fecissent, consimiles calamitates experiuntur. Ad alios igitur eam Ascalonitæ ablegant, iique vicissim ad alios: omnibus eadem mala perpeffis. Hanc ob causam congressi optimates illarum quinque urbium, quæ hisce suppliciis multatæ fuerant, nimirum Accaronis, Gazæ, Azoti, & reliquarum, de tota re deliberant: statuuntque duas vaccas fœtas curru alligandas esse, cui arca imponatur. Hoc facto, vaccas in trivio relinquunt, eisque potestatem faciunt eundi quo velint. Quod si pergerent in Hebræorum fines, omnino existimandum ajunt, arcam ipsis ejusmodi malorum causam fuisse: sin alio deflecterent, persequendam, uti quæ

Edit. Paris.
pag. 173.

Hebræi regem
poscunt.

Saulus rex.

potestatem ejusmodi nullam haberet. Huic consilio quum paruisent, adesse divinam quamdam arcæ vim ac potestatem deprehenderunt.

In hoc statu quum res Hebræorum essent, regem dari sibi postulant, & Saulum accipiunt: quamquam Deus hujusmodi petitionem eorum perquam graviter tulit, ac propterea verbis hisce Samuelum alloquitus est: Non te flocciferunt, sed me ipsum, ne regnum scilicet in eos obtineam. Saulus hic oriundus Beniamitide tribu, Cisi F. forma præditus longe præstantissima, corporeque procero & amplo, forte patris asinas amiserat, & earum indagandarum causa vatem Samuelum convenerat. Ibi vates sumptum oleum sacrum in caput juvenis effundit, eumque peramanter complexus: Esto, inquit, rex gentis nostræ divinitus approbatus. Simul ei significat omnia, quæ ipsi essent in itinere illo eventura: futurum scilicet, ut in vates incideret, & divino correptum spiritu cum eis vaticinaturum. Deinde rursus eum inspectante populo inungit. Atque hoc modo Hebræorum respublica in regni formam est commutata. Samuelus quidem Israelicos ajebat petendo regem gravem in se concitasse indignationem Dei. Licebat ejus rei conjecturam vel ex eo sumere, quod quum nemo ætate media tempestatem ejusmodi vidisset: illa tamen id temporis, conspecta sit. Quippe quum vates hanc orationem ad populum habuisset, fulgura cum tonitruis & grandine existerunt: quo facto profiteri populus, se in Deum deliquisse.

Secundum hæc Saulus cum copiis Palæstinos invasurus, pontifici mandat, ut sumpta pontificia veste, sibi vaticinaretur, quinam ejus belli futurus esset exitus. Illo regem ad bellum excitante, copias Saulus adversum Palæstinos educit: quumque victoria potitus esset, insolentior factus, hujusmodi quadam execratione sibi Hebræos devincit: si quis hostibus parcens cibum fumeret, nec in eis occidendis tamdiu perseveraret, dum nox superveniens cadendi finem faceret, is ut execrabilis foret, ac diris devoveretur. Hæc Saulus quum proloquutus fuisset, forte accidit, ut militibus silvam quamdam ingressis, quæ referta esset apibus, Sauli filius execratione paterna non audita, favum mellis avulsam comederet. Quumque deinceps rem, uti gesta fuisset, intellexisset: male factum a patre dicebat, qui hac devotione milites obstrinxisset. Sic enim comparatum esse, ut animo quis fortissimo invadat adversarium, ubi cibum nactus semet aliquantulum recrearit. Saulus victoria potitus, quum rem sacram Deo fecisset, iterum pontifici mandat, ut Deum consuleret, num feliciter hostium castra invasuri essent, & cladem eis illaturi. Respondente pontifice, divinum oraculum filere: Non hoc, ait Saulus, absque certa causa fit: sed necesse est aliquod occultum esse delictum nostrum, cujus gratia nobis Deus haud respondeat. Equidem sacramento confirmo, me si vel Jonathan filius meus hujus peccati sit auctor, omnino eum interfectorum, atque hac ratione Deum placaturum. Hoc modo factum, ut fors ducta in Jonathanem caderet. Quumque filium pater interrogaret, quid facinoris designasset, quave re in Deum deliquisset: nullius ille se confcium sibi esse facti respondet, quam quod hesterno die mel degustasset, ignarus ejus execrationis, qua populum pater obstrin-

Ασων, ἅτε μὴ τοιαύτῳ ἔχουσιν δυνάμιν. γίνεται ταῦτα, καὶ θείαν τῇ κιβωτῇ προσεῖναι διέγνωσαν δυνάμιν.

Οἱ μὲν οὖν Εβραῖοι τοιαῦτα πάχοντες, ζητῶσι βασιλείαν, καὶ λαμβάνουσι τὸν Σαούλ· εἰ καὶ μὴ πρῶτος ἔφερον ὁ Θεὸς τοῦ ποιούτος χάριν ζητήματος, ἐφ' ᾧ καὶ πρὸς τὸν Σαμουὴλ ἔλεγεν· ἔσέ ἐξουθενήσῃ, ἀλλ' ἐμὲ, τὴ μὴ βασιλεύειν ἐν αὐτοῖς. ἔτος μὲν οὖν ὁ Σαὺλ ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος ὑπῆρχε φυλῆς, ὃς τῶ Κίς, ὁ καὶ τῷ μορφῷ ἄριστος, καὶ τὸ σῶμα μέγας, τὰς ὄνους τοῦ πατρὸς ἀπώλεσε. καὶ πρὸς τὸν προφήτῳ Σαμουὴλ ἔρχεται περὶ ἐκείνων ἐρωτήσων. ὁ δὲ προφήτης λαβὼν τὸ ἅγιον ἔλαιον, τῆς τοῦ νεανίσκου καταχεῖ κεφαλῆς. καὶ κατασπασάμενος αὐτὸν, ἰδοὶ, φησὶ, βασιλεὺς, ὑπὸ Θεοῦ κεχειροτονήσῃ σήμερον. ἀλλὰ καὶ τὰ συμβησόμενα κατ' ὁδὸν αὐτῷ ἔλεγεν, ἐντυχεῖν τε προφήταις, καὶ συν' αὐτοῖς προφητεύσαι γενόμενος ἐν Θεῷ. χεῖρ δὲ αὐτὸν καὶ τὴ πλήθους ὀρώντος. καὶ οὕτως ἡ τῷ Εβραίων πολιτεία εἰς βασιλείαν μετέπεσεν. ἔλεγε δὲ πρὸς αὐτοὺς, ὅτι πολλὰ παρωγίσατε τὸν Θεόν, βασιλείαν αἰψάμενοι. καὶ δὴ τότε ἐντεῦθεν ὁ γὰρ ἐδέποτέ τις εἶδεν ἐν θέρους ἀκμῇ χειμῶνα, τὸ γεγεννημένον θείασαδε. καὶ ταῦτα εἰπόντος τῷ προφήτῳ, ἀσραπαὶ καὶ βρονταὶ καὶ χάλασαι καταφέρονται, ὡς ἐντεῦθεν τὸν λαὸν ἀμαρτεῖν εἰς Θεὸν ἔλεγεν.

Ο μὲντοι Σαούλ μέλλων κατὰ Παλαιστίνων ὀρμήσαι, κελεύει τὸν Αρχιερέα λαβόντα τῷ ἀρχιερατικῷ σολῷ προφητεύειν αὐτῷ περὶ τῷ μελλόντων. τοῦ δὲ προτρέφαντος, ἐξέρχεται κατὰ Παλαιστίνων. Ο μὲντοι Σαούλ τῇ νίκῃ ἐπαρθεὶς, ἐπαρᾶται τοῖς Εβραίοις· ὡς τις ἀποσχόμενος τοῦ φονδεῖν τοὺς ἐχθροὺς φάγη, ἢ μὴ μέχρ' οὗ νύξ' ἐπελθῶσα τῆς ἀναιρέσεως αὐτοὺς ἀποπαύσῃ τῷ πολέμιον, ἐπικατάρατος εἴη. οὕτω τῷ Σαούλ φησάντος, ἐπεὶ κατὰ τινὰ δρυμόν ἐγένοντο μελισσῶν γέμοντα, ὁ τοῦ Σαούλ παῖς οὐκ ἀκηκῶς τῆς τῷ πατρὸς ἀρᾶς, ἀποθλίψας τι κηλὶον τῷ μέλιτος ἠδίδεν. εἶτα γινῶς τὸ γεγονός, ἐκ ὀρθῶς ἐφη τῷ πατρί· τοιαύτῳ ἀρὰν θείναι. δὲ ψυχώταται ὁ κατατρέχει τῆς τῷ ἐναντίων, εἰ γὰρ τροφῆς ἐν τῷ μισθῷ φθάσει μεταλαβεῖν. ὁ δὲ Σαούλ μετὰ τὸ νικήσαι, καὶ θῦσαι τῷ Θεῷ, κελεύει τὸν Αρχιερέα, καὶ αὐτὸς γινῶναι, εἰ δίδωσιν αὐτοῖς ὁ Θεὸς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τῷ ἐχθρῶν ἐλθεῖν, ἢ ὁφθαλμοὶ αὐτῶν εἰπόντος δὲ τοῦ Αρχιερέως μὴ ἀποκρίνεσθαι τὸν Θεόν· ὁ Σαούλ ἐφη μὴ ἀνδρ' αἰτίας τοῦτο γίνεσθαι· ἀλλ' ἐστὶ τι λαθάνον ἐξ ἡμῶν ἀμάρτημα τῆς τῷ Θεῷ σιωπῆς αἰτίον. καὶ ὁμνυμι, καὶ ὁ παῖς ὁ ἐμὸς Ἰωνάθαν εἴη ὁ τὸ ἀμάρτημα τοῦτο ποιήσας, ἀποκτείνειν αὐτὸν, καὶ τὸν Θεὸν οὕτως ἰλεώσασθαι. πίπτει οὖν ὁ κληρὸς ἐπὶ τὸν Ἰωνάθαν, καὶ τῷ πατρὸς ἐρωπῶντος αὐτὸν, τί τὸ πεποίηκε, καὶ ὅπως εἰς Θεὸν ἐξήμαρτε· μηδὲν ἕτερον ἔλεγεν σιωπῆς, ἢ μέλιτος χθρὸς ἀπογύσασθαι, τῷ ἀρὰν ἀγνοῶν. διομνύεται οὖν ὁ Σαούλ ἀποκτείνειν αὐτόν.

1 Reg. 14. 24.

1 Reg. 17. 4.

ἐκ ἀνδίσταται ὁ παῖς, τὰ δ' ὄρκου βιάζει προσβλῦναι. ἀλλὰ τὸ πλῆθος ἀλγεῖ, καὶ τὸν Ἰωνάθαν ἐξαίρει τῆς χειρὸς Σαούλ, καὶ ἱκετεύει τὸν Θεόν, ἵλεων ἐπὶ τούτῳ ποιῇ. καὶ περὶ μὲν τούτων ἔπος.

Εἰπεῖν δὲ τὸν Θεὸν ἐλέγεν ὁ Σαούλ, ὥς ἐπεὶ πολλὰ τοῖς Εβραίοις οἱ Ἀμαλκιταὶ κατὰ γὰρ τὴν ἔρημον διέσκηκαν, ὡς καὶ τῆς Αἰγύπτου ἐξερρόντο, κελόειν πολέμῳ τιμωρήσασθαι αὐτοὺς τὸν Σαούλ, καὶ μηδενὸς αὐτῶν φείσασθαι. νικᾷ τοίνυν αὐτοὺς κατακράτος, λαμβάνει δὲ τὸν αὐτῶν βασιλέα Ἀγὰν αἰχμάλωτον, οὗ θαυμάσας τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος, ὥς Ἰωσήπος φησι, σωτηρίας ἄξιον ἔκρινε. καὶ θυσίας δὲ τῶν λαφύρων ἐκείνων ἀνέλεγε τῷ Θεῷ. ἐφ' ᾧ καὶ πρὸς τὸν Σαμουὴλ ἔφη ὁ Θεός· μεταμεμέλημαι ὅτι ἔχρισα τὸν Σαούλ εἰς βασιλέα, καὶ γὰρ ἐξουδένωκα αὐτὸν τοῦ μὴ βασιλεύειν ἐν Ἰσραὴλ. ὁ δὲ πρὸς τὸν Σαούλ ἔπος ἐλέγεν ὁ Σαμουὴλ· ὡς καὶ τὸν Ἀγὰν ἐξωγόνησε τῶν Ἀμαλκιτῶν βασιλέα. μεματαίωσαι σὺ, ὅτι ἐκ ἐφύλαξας τὴν ἐντολήν, ὡς ἐνετείλατό σοι ὁ Κύριος. ὁ δὲ καὶ οὐ σήσεται σοι ἡ βασιλεία, καὶ ζητήσῃ Κύριος ἄνθρωπον κατὰ καρδίαν αὐτοῦ εἰς ἄρχοντα ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ. πρὸς τούτοις δὲ ὁ παῖς πρὸς αὐτὸν ἐλέγεν, ὡς καὶ τὴν θυσίαν ἔφερεν. οὐ θέλει Κύριος ὀλοκαυτώσεις καὶ θυσίας ὡς τὸ ἀκῶσαι τῆς φωνῆς αὐτοῦ. καὶ αὐτίς· διέρρηξε Κύριος τὴν βασιλείαν Ἰσραὴλ ἐκ χειρὸς σε σήμερον, καὶ δώσει αὐτὴν τῷ πλησίον σε τῷ ἀγαθῷ ὑπὲρ σε.

Ὁ δὲ τῶν προφητῶν πολλὰ φροντίζοντος περὶ τοῦ Σαούλ, παῦσαι, πρὸς αὐτὸν ἔφη ὁ Θεός, καὶ λαβὼν τὸ ἅγιον εἰς Βηθλέεμ ἀπελθε πρὸς Ἰεσαί, καὶ χρίσαι εἰς βασιλέα ἕνα τῶν υἱῶν αὐτοῦ. ἔρχεται οὖν, ὁ πάντων ἄλλων δοποδοκιμαθέντων τῶν υἱῶν Ἰεσαί· ἐδὲ γὰρ εἰς αὐτοὺς τὸ ἅγιον ἐβλύσκει ἑλαιον. χρίεται ὁ πάντων ὑστατος Δαβίδ· ἐφ' ᾧ καὶ πνεῦμα ἅγιον ἔκτοτε ὡς ἐν αὐτῷ. τὸν δὲ Σαούλ πνεῦμα πονηρὸν ἐπέρχεται. πνιγόμενου τοίνυν αὐτοῦ ἐλεγον οἱ ἰατροὶ, κατὰ φησιν Ἰωσήπος, ὅτι μὴ ἄλλως τὸ τοιοῦτον καταπαύσεται πάθος, εἰ μή τις εἶδε διὰ κινύρας ἄδειν. ὁ δὲ καὶ ζητῶντες, εἰ ποῦ τοιούτος τις ἐστίν, ἀγεται ὁ Δαβίδ. ποιεῖ οὖν αὐτὸν ἐπλοφόρον, καὶ διὰ τιμῆς ἄγει. καὶ ὁ μὲν Ἰωσήπος οὕτως. τὸ δὲ δαιμόνιον τὸ συμπίγον τὸν Σαούλ ἡ μὲν τοῦ Δαβίδ κινύρα κατέπαυσε, πλὴν ὡς τῷ παραγίῳ πνεύματι κινουμένη. τούτου γὰρ ἐπαρόντος, ἐκείνο καὶ ἄκουσόν ἡσύχαζε.

Μετὰ δὲ ταῦτα κατὰ Ἰουδαίων ἐκτραπέουσι Παλαιστῖνοι. ἀφ' ὧν καταβάς ἀνὴρ τις Γολιάθ τέτομα παμμεγέθους. ὡς γὰρ πύχων τεσσάρων καὶ πενταμῆς· ἐνδεδυμένος θώρακα σαθρὸν ἄγοντα πέντε χιλιάδας σίκλων, καὶ τὰ λοιπὰ ὅπλα ἀναλόγως, φωνῇ μεγάλῃ ἀφίησι, καὶ μορμαχεῖν ἐξίτηι. καὶ πάντων ἐξαπορουμένων, εἰσάγεται ὁ Δαβίδ, καὶ τὸν Σαούλ παραμυθισάμενος, μόλις δὲ καὶ πείσας αὐτόν. ἐδὲ γὰρ ὁ Σαούλ ἐδάρρει, πρὸς τὴν

xisset. Hoc audito Saul eum se necaturum jurat, quumque nihil adversante filio, prorsus juramento satisfactorius esset: miseris Jonathanis populus, eum de Sauli manu liberat, Deumque supplicando placat. Et hæc quidem in hunc modum narrata sunt.

Cum autem Saul præcepisset sibi Deum diceret, ut quando Amalecitarum in deserto Israelicos misere tractassent, ex Ægypto id temporis migrantes, ipse bello sceleratos homines puniret, ac omnino eorum nemini parceret: obtemperans mandato divino, vincit eos acie, regemque Agagum captivum abducit. Verum pulchritudinem ejus, proceritatemque corporis admiratus, quemadmodum & Josephus memoriz prodidit: hominem dignum judicat, cujus saluti vitæque parcatur. Simul de spoliis Amalecitarum Deo victimas offert. Tum vero Deus his verbis Samuelum compellere: Pœnitet me Sauli regis Israelitarum creati. Quapropter hominem indignum esse statui, qui cum imperio Israelitis præsit. Ea de causa vicissim Samuelus ita Saulum alloquitur: quandoquidem Agagum conservasti, gessisti te dementer, non præstando edicto, quo te Dominus obstrinxit. Idcirco regnum penes te non manebit, sed hominem deliget Deus, animo suo gratum, qui populo suo cum potestate præsit. Addit & alia verba, quum Saulus sacrificium suum offerret: Deo non tam placent hostiæ ac sacrificia, quam si quis ejus mandato sit obtemperans. Certe Dominus abrupta te hodie regnum Israelitarum, idque alteri te meliori tradet.

Hinc etiam factum, ut quum magnopere Sauli causa vates hic sollicitus esset, Dominus diceret: Desine lugere Saulum, acceptoque oleo sacro Bethlehemam ad Jessæum proficiscere, deque filii ejus unum in regem ungito. Quapropter eo Samuelus se confert, omnibusque cæteris Jessæi filiis rejectis, ut in quibus oleum sacrum non emanaret: tandem natus minimus omnium Davides ungitur. Ea de causa deinceps ille spiritum apud se sanctum habebat, quum e diverso malus spiritus Saulum invaderet. Quoties autem ille Saulum corripere, ajebant medici, quemadmodum Josephus narrat, fieri aliter non posse, ut malum istud consopiretur, quam alicujus opera, qui fidibus caneret. Itaque facta pervestigatione, num quis alicubi peritus ejus artis esset, Davides adducitur, quem Saulus armigerum suum creat, & honorato loco penes se retinet. Sic Josephus rem gestam commemorat.

Ac verum quidem est, malum istum genium, qui Saulum vexabat, Davidis cithara sedatum fuisse: sed ita factum hoc statuatur, quod ea nimirum a Spiritu sancto pulsata fuerit. Illo namque carmen accinente, malus genius vel invite conquiescebat.

Secundum hæc Palæstini expeditionem adversus Judæos suscipiunt, deque castris illorum vir quidam prodit, nomine Goliathus, ingentis magnitudinis: erat enim sex cubitorum & unius spithamæ: indutus æream lorica, quinque millia siclorum pendente, cujus magnitudini & ponderi arma quoque cætera respondebant. Hic ergo vocem immanem tollit, deque castris Israelicorum aliquem ad singulare certamen provocat. Omnibus autem perterritis, Davides ad Saulum introducit, qui regem consolatus, eoque vix persuaso, quod

parum in Davide, si respiceretur ipsius ætas, fiducia ponendum existimaret, Goliathum aggreditur, hominemque fundæ jactu interficit. Quum autem ex eo tempore mulieres in carmine quodam canerent, Saulum quidem mille Palæstinos fuisse, Davidem vero decem millia: regno suo metuere Saulus incipit, & ab eo die suspectum Davidem habens, non parum invidiæ adversus eum alit. Quapropter ad expeditiones hominem ablegat, ut aliquo pacto in præliis necaretur. Ille vero, qui Deum scilicet præsentem haberet, ubique rem præclare gerit: quo factum est, ut ipsa quoque Sauli filia virgo singulari eum amore complecteretur. Qua re Saulo patefacta, oblatam ad fruendum infidias occasionem minime negligit, uti Josephus commemorat, significari jubens ipsi, se filiam suam ei collocaturum in matrimonium, si mille hostium capita regi referret. Atque hæc ita facta sunt: Micholem uxorem accipit. Verum indigne ferens Saulus quod accidisset, majori æstuat invidia, quasi jam regno suo metuens. Quamobrem interficiendum deinceps hominem statuit, simul consilium suum Jonathani filio, ministrisque fidissimis aperit. At filius ad Davidem paternum consilium enuntiat, ejusque causa patrem alloquitur. Ille semel, bis, multoties Davidem persequitur: qui tali rerum suarum statu Abiatharum pontificem accedit, & panibus propositionis vescitur. Hinc ad Abimelechum fuga se confert, ubi morbo teneri epileptico judicabatur. Interim David Saulum semel atque iterum repertum necare quum facili momento posset, nequaquam tamen id facere voluit, Deo nimirum permittens, quicquid de ipso futurum esset.

Rursum Palæstini copias suas adversum Judæos educunt, ideoque suos etiam auxiliares Achis res convocat. Tum Saulus quoque cum suis ad montem Gelboem contendit: quumque maximas in alienigenarum castris esse copias conspexisset, perturbatus est, animique gravi terrore correptus. Eam ob rem Dominum per Ephodum consulit, qui nihil ei respondet. Quippe ni bona essent apud Deum Israelicæ in gratia, non exaudiebat eos. Igitur fœminam inquit, quæ oracula per ventrem redderet: quamquam antea, quum adhuc in Deum se religiose gereret, totam hujusmodi mulierum nationem e republica sua expulerat.

Vocantur autem hujusmodi fœminæ ventriloquæ propterea, quod genium in ventre desitescens habeant, qui de futuris respondeat, & vaticinetur. Vix Saulus, quod poscebat, a muliercula tandem impetrat, quæ animam Samueli ex orco producit, ut Josephus memoriæ prodidit: quamquam peritissimus ille rerum divinarum Theodorus orationem hujusmodi vocat impiam & irreligiosam. Non enim persuaderi sibi patitur, vel vilis alicujus hominis mortui animam ex orco reduci posse, nedum talis ac tanti vatis. Alii negantes hanc orationem impiam esse, velut impostorem vulgi dæmonem quemdam mulierculæ vaticinatrici renuntiassent, quid Saulo eventurum esset. At Theodorus neque primum illud admittit, impium esse pronuntians: neque item alterum. Nam si genius malus fuisset, qui apparuit: verum sane non protulisset. Quamobrem statuit, Deum ipsum repræsentata Samueli specie, pro arbitratu suo, verba istæc effatum esse. Nam alicubi per vatem quemdam dixit: Quod si falsum vatem accesseritis, ego Dominus per ipsum respon-

A tæ Δαβίδ ἡλικίαν ἀφορῶν, ὅρμῃ κατὰ Γολιάθ, καὶ δὲ σφενδόνης αὐτὸν ἀναίρει. ἔκτοτε οὖν τῷ γυναικῶν λεγουσῶν· ὅτι Σαοὺλ μὲν χιλιάδας Παλαιστίνων κατηκόντισε, Δαβίδ δὲ μυριάδας. ποιεῖται καὶ εἰς τὴν αὐτὴν βασιλείαν ὁ Σαοὺλ· ἐφ' ᾧ καὶ ὑποπτὴν εἶχε· ἔκτοτε τὸν Δαβίδ, καὶ φθόρον ἔφερον οὐ μικρόν. ὅθεν καὶ εἰς ἐκστρατείας αὐτὸν ἀπέστειλεν, ὥς ἐντεῦθεν τῇ πολέμῳ ἀναίρεισθαι. ὁ δὲ Δαβίδ τὸν Θεὸν ἔχων μετ' ἐαυτοῦ, κρείσσει πανταχοῦ, ὥς ἐντεῦθεν καὶ τῷ θυγατέρᾳ Σαοὺλ παρθένον οὖσαν ἔρωτα χεῖν αὐτῇ. δὴ-λα γίνεται ταῦτα καὶ τῇ Σαοὺλ. καὶ ὅς δραξάμηνος ἀφορμῆς πρὸς τὴν κατ' ἐκείνου ἐπιβουλὴν, ὥς Ἰωσήπος ἰσορεῖ, ὑποδοῦναι τῷ θυγατέρᾳ ἔλεγε, ἂν χιλίας μοι κεφαλὰς κομίσῃ τῷ πολέμῳ. Γίνεται ταῦτα, καὶ εἰς γυναικὰ λαμβάνει τὴν Μελχῶ. οὐ φέρεται ταῦτα Σαοὺλ, ἀλλ' ἐπιπλέον φθονεῖ, ἅτε καὶ περὶ τῆς βασιλείας αὐτῆς δεδιώς, ὑποκτεῖναι λοιπὸν αὐτὸν μελετᾷ· ἀνατίθισι ταῦτα τῷ Ἰωάνῃ καὶ τοῖς πιστοτάτοις τῷ οἰκεῖν. ὁ δὲ μὴνύει τῷ Δαβίδ πρὸς τὴν βουλὴν, ὅτι ὑπὲρ αὐτῆς τῇ πατρὶ δαλέγεται. μὲν δὲ ταῦτα διώκει ὁ Δαβίδ, καὶ ἅπαξ, καὶ δις καὶ πολλαῖς· τλιμικαῦτα τῷ Αρχιερεὶ Αβιαθάρ προσέρχεται, τότε καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἐφαγεν. ἐκείθεν αὐτῶς φύγει πρὸς Αβιμέλεχ, τότε δὲ καὶ τὰ τῷ ἐπιληπτικῶν ὑποκτείνεται. ἐπὶ τούτοις δὲ ὁ Δαβίδ ὄρων τὸν Σαοὺλ καὶ ἅπαξ καὶ δις, καὶ ἀποκτεῖναι αὐτὸν διχερῶς ἔχων, ποιῆσαι τὸτο ἔκ ἡδελε, τῷ Θεῷ πάντα τὰ κατ' αὐτοῦ ἀνατιθείς. καὶ περὶ τῶν ἄλλων ὡς.

Παλαιστικοὶ δ' αὐτῶς κατὰ Ἰουδαίων στρατεύονται, ἐφ' ᾧ καὶ τῆς αὐτῆς συμμάχους ὁ Αγκούρ καλεῖται. ὅροι δὲ τῷ Γελβοὺ προσβάλλει καὶ ὁ Σαοὺλ· καὶ πολυπληθὴ τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων ἰδὼν, ἐπαράχθη, καὶ ἐξέστη ἡ καρδίᾳ αὐτῆς. καὶ ἐπηρώπησε τὸν Κύριον διὰ τῆς Εφρῶθ, καὶ ἐκ ἀπικεῖσθαι αὐτῶν. καὶ γὰρ εἰ μὴ δόδοιμου παρ' αὐτῶν, ἐκ εἰσηκούσεν αὐτῶν. Εφ' ᾧ καὶ ζητεῖ ἐγγασείμους, εἰ καὶ τὸ γένος αὐτῶν ἐφθασεν ἐκ τῆς πόλεως αὐτῆς ἐκβαλεῖν, ἅτε πρὸς Θεὸν πρότερον δεισεβῶν. ἐγγασείμους δὲ ἐλέγοντο, ὅτι τὸ δαίμονα ἔχον ἐν τῇ γαστρὶ αὐτῶν ἐγκαθήμενον, καὶ τὰ μέλλοντα μυθεόμενον, εἶποι ματαδόμην. τὸ μέντοι γυναικὸς ἐκείνῃ πεῖθεται μόλις, καὶ τὴν τῆς Σαμουὴλ ψυχὴν ἐκ ἄδου ἀνάγει, ὥς Ἰωσήπος ἰσορεῖ. ὁ γὰρ τὰ θεῖα σοφὸς Θεοδώρητος διαβεβῆ λέγει τὸν λόγον τυτονὶ καὶ ἀνόσιον. καὶ ὅτι πεῖθεται νεκρὸς ψυχὴν ἐκ ἄδου καὶ τὴν τυχοῦσαν ἀνάγει, μήποτε ποσούτου προφήτου.

ἄλλοι δὲ τὸν λόγον πᾶν μὴ θέλοντες ἀνόσιον δεξασθαι, λαοπλάνον τινὰ λέγουσι δαίμονα πρὸς τὸν Σαοὺλ ἀναγγεῖλαι τῇ ἐγγασείμῳ. ὁ μὲν Θεοδώρητος ὅτι τὸ πρῶτον ὡς διαβεβῆ καταδέχεται· ἅτε πάλιν τὸ δεύτερον. εἰ γὰρ δαίμων ἦ ὁ φανείς, ἐκ αὐτῆς ἀληθῆς ἐφθέγγετο ῥήματα. ἐκὼν αὐτῶς ὁ Θεὸς τὸ εἶδος, φησὶ, τῆς Σαμουὴλ χηματίσας ἡβουλήσθαι, ἐξενώσχε τὴν ἀπόφασιν. ἐφ' ᾧ καὶ ὅτι δὲ τῶν προφητῶν· εἰ ἀπέλθῃτε πρὸς τὸν ψευδοπροφήτην, ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς ἀποκλεισθήσομαι δι' αὐτῆς. οὕτω δὲ τῶ Βαλαάμ ἠυλόησε τὸν λαόν, καὶ δὲ δια-

σεβας

Josephus.

Edit. Paris.
pag. 176.ἐγγασείμους
quæ dicantur.

Josephus.

An Samueli
anima sit ex-
citata.Theodori
sententia.

σεβοῦς μάντεως προηγέλθουσιν τὰ ἐσόμματα . A
γίνεται ταῦτα . καὶ οἱ Παλαιστῖνοι τοῖς Εβραίοις
προσβάλλουσι . πίπτει λοιπὸν ὁ Σαούλ ,
καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ . ὁ μὲν τοι Σαούλ πολλὰς
δεξιὰς πληγὰς , καὶ μὴ φέρειν δυνάμειος ,
κελεύει τινὶ τῶν αὐτοῦ τὸ ξίφος αὐτὸ ἐπενεγκεῖν ,
ἵνα μὴ ταῖς ἐχθρῶν χερσὶ παραδοθῇ . ὁ δ' ἐκ ἐ-
πίθετο . ἐπιπίπτει λοιπὸν αὐτὸς τῇ μαχαίρᾳ , καὶ
μὴδὲ ἔτι ἰσχύων αὐτῶν τὸ τέλος ἐπενεγκεῖν , πείθει
Περὶ μόρον τινὰ τῶν Αμαλκιτῶν , καὶ τελειοῖ αὐτόν . Οἱ δὲ Πα-
λαιστῖνοι καὶ οἱ Εβραῖοι σκυλδύοντες τὰς πολέμιας , ἐντυγχάνουσι
τῶν Σαούλ τε καὶ τῶν παισὶν αὐτοῦ . καὶ κόψαντες τὰς
κεφαλὰς αὐτῶν , περιέχοντες τὰς πόλεις τῆς χώρας , τὰ
δὲ σώματα αὐτῶν ἀνασάουσι ἐξω τῆς τείχους , ὡς
Ἰάσηπος ἰστορεῖ .

Οὕτω κατέστρεψε τὸν βίον ὁ Σαούλ , καὶ τὸ ἐπὶ τοῖς
Αμαλκιταῖς παρακῆσαι τὸ Θεοῦ , καὶ καὶ τὸ τῶν ἱε-
ρέων γένος ἀπωλείᾳ παραδοῦναι . καὶ γὰρ τὸ Σα-
ούλ Δαυὶδ ὡσεὶ τὴν ἱερεῖς ἀπέκτεινεν αἰρόντας τὸ
ἔθνος . ἐκράτησε δὲ τὸν Ἰσραὴλ ὁ Σαούλ ἐπὶ μὲν ὑ-
περωμίας ὡς πάντος τοῦ Ἰσραὴλ . τοῖς Εβραίοις ὁ
Θεὸς χαλεπὸς , τοιοῦτον ἄνδρα βασιλεύειν ἐν αὐ-
τοῖς οὐκ ἐδέξατο . ἀνδραγαθίας γὰρ τῆς ἐν πολέμοις
ἐνεκεν , καὶ μὴ δόσεβείας , ἠπώσαντο βασιλείᾳ . ταύτην
τοὶ καὶ τὸν μέγιστον πάντων ἐκλέγεται , ἐπειδὴ περ
οὐ ψυχῆς ἀρετῇ , ἀλλὰ σώματος θαυμάζου μὲν
γεδος .

Μετὰ δὲ θάνατον τῶν Σαούλ ἐβασίλευσεν ἐν Ἰ-
σραὴλ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Μεμφοσέ . ἐν Ἰούδα δὲ ὁ Δαβίδ .
παρα Σαμουὴλ καὶ γὰρ χειρῶν αὐτοῦ προέφθασεν . εἶτα
Ριχαὺ καὶ Βανέας λάθρα τὸν Μεμφοσέ ἀνελόντες ,
ἦλθον πρὸς τὸν Δαβίδ , καὶ δῆθεν ἐδοκιμήσαντες
καὶ τὸν φόνον . ὁ δὲ ἀνείλεν αὐτοὺς , κατὰ δὲ καὶ τὸν
Αμαλκιτῶν ἐκείνων , δι' ὃν ὁ Σαούλ τὸ τέλος ἐ-
δέξατο . τῶν αὐτῶν πάντος τῶν λαοῦ κατίστανται
βασιλεῖς ὁ Δαβίδ . τῶν δὲ θυγατέρων τῶν Σαούλ ,
εἰ μὴ ὡς Ἰάσηπος ἰστορεῖ , ἀλλ' ὅτι ἐπαθλον
ἔλαβεν , ὡς τὸν Γολιάθ ἐσφενδόννησεν . οὕτω δὲ
ἀναμίσσον αὐτῶν συμπεφάνητο . ὁ γοῦν Δαβίδ
μετὰ τὸ ἀναγορεύσθαι βασιλεῖς , ἐτίστανται τῇ
Ἱερουσόλῳ , καὶ τὰς ἐκεῖσε κατοικοῦντας Ἰεβου-
σαίους ἐκεῖθεν ἐκβαλὼν , ἀπ' αὐτοῦ τῶν πόλιν
προσαγορεύει . Σόλυμα καὶ γὰρ ἐπὶ Αβραὰμ ἐκα-
λεῖτο .

Μετὰ δὲ ταῦτα ὅρα τῶν Βηρσαβεὶ λουομένων
ἐν τῇ οἰκῇ αὐτῆς , ὅθεν καὶ ταύτης ἐρᾷ . μίγνυ-
λοιπὸν αὐτῇ , καὶ τὸν Οὐρίαν οἰκονομῇ θανάτῳ πε-
ριπεσεῖν , ὃς ἀνὴρ αὐτῆς ὤν . καὶ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ ,
καὶ καὶ Νάθαν ἐλέγχεται . εἶτα φέρει καὶ τῶν Αβε-
σαλαμ ἐπανάσσειν , καταλείψας τὰς αὐτῆς δέκα
παλλακὰς φυλάσσειν τὸν οἶκον αὐτῆς . ἡ δὲ αἰτία τῆς
Αβεσαλαμ πατράδιον γενέσθαι , αὕτη . τῶν Δα-
βίδ θυγατέρων ὡς σφόδρα περικαλλῆς , τῇ Αβε-
σαλαμ ὁμομήτειρος . ταύτης ὁ Ἀμμὼν ἐρᾷ τῶν
ἀδελφῶν ὁ πρεσβύτατος . καὶ μὴ ἔχων τὰ τῆς
ἐπιθυμίας πληρῶσαι , σφόδρα κατέθηκετο . ἐφ'
ὃ καὶ νοσεῖν ὑποκρίνεται . ἱκετεύει τὸν πατέρα
συμπαράμεναι αὐτῷ τῶν ἀδελφῶν δουλείας ἐ-
νεκεν . Γίνεται ταῦτα . ἀποκαλύπτει τὸ πά-
θος αὐτῇ , ἡ δ' ἐκ ἐπίθετο . βιάζεται αὐ-
τήν .

Ghesa Anna.

debo . Sic opera Balaami populo fausta im-
precatus est , perque vatem improbum , quæ
futura essent , indicavit . Respondit heic
quoque prædictioni eventus : Palæstini He-
bræos invadunt : Saulus cum filiis occum-
bit , quumque multis vulneribus adfectus
esset , nec amplius imperare animo suo pos-
set : suorum cuidam mandat ut se stricto
gladio transfadigat , ne hostium in potesta-
tem veniret . Sed eo recusante , gladium ce-
pit , eique incubuit . Quumque ne sic quidem
adimere sibi vitam posset , Amalecitarum
quemdam exorat , qui finem ei vivendi attul-
lit . Tum Palæstini spoliatis hostibus , in Sau-
lum ejusque filios incidunt : quumque capi-
ta ipsorum rescuissent , ea per omnem di-
tationem suam circumferebant , corporibus
extra muros suspensis , ut Josephus narrat .
Edit. Paris. pag. 177.

Hoc modo vitam Saulus finit propterea ,
quod in excindendis Amalecitis Deo non
paruisset , & sacerdotum nationem delevisset .
Nam Doeci Syri opera sacerdotes ad
trecentos quinquaginta , qui Ephodum ge-
starent , interfecerat , Regnum apud Israe-
licos obtinuit annos xL , humeris Israelitas
omnes supereminens . Quippe Deus Hebræis
gratificari volens , ejusmodi virum elegerat ,
qui eis cum imperio præfesset : quod illi
bellicæ fortitudinis adversus hostes causa ,
non pietatis , regem dari sibi petiissent . quo
factum , ut eis maximum omnium præficeret ,
quando sic a natura comparati sumus ,
ut non virtutem animi , sed proceritatem
corporis admiremur .

Post Sauli mortem , filius ejus Memphiboset
regnum apud Israelicos occupat , Da-
vide Judæorum nationis imperio contento .
Nam a Samuele prius apud hos regno in-
unctus fuerat . Deinde Richabus & Ba-
neas Memphiboseto clam interfecto , ad
Davidem se conferunt , quasi præclaram ejus
cædis patratæ causa laudem apud illum in-
venturi . Davides vero utrumque supplicio
mortis adficit , quemadmodum & ante pu-
niverat Amalecitam illum , per quem Saulus
occisus fuerat . Post id temporis Davides
universæ nationis rex declaratur . Sauli qui-
dem filiam uxorem accepit , aliter tamen ,
quam Josephus exponat : videlicet præmii
loco , quum Goliathum fundæ jactu necas-
set , quemadmodum inter ipsos convenerat .
Posteaquam vero Davides rex designatus est ,
Hierosol . cum copiis invadit , & ejectis in-
colis oppidi Jebusæis , regiam suam Hiero-
solyms constituit . Primus quidem certe Je-
busæis inde pulsus , ut Josephus narrat , de suo
nomine urbem Davidicam appellavit . Nam
Abrahami ætate Solyma nuncupabatur .
Davidis re-
gnum .

Secundum hæc forte conspecta Bersabea ,
quæ se domi suæ abluebat , ejus amore captus
est : cumque in amplexus mulieris venisset ,
procurat ut maritus ejus Urias in prælio quo-
dam occumberet . Non longo tempore inter-
jecto , a Nathane vate facinoris illius argui-
tur . Secuta est ipsius fuga , propter Abesalo-
mi filii rebellionem : qua quidem in fuga , con-
cubinas suas relinquit , quæ domum custo-
dirent . Causa vero , quamobrem Abesalomus
hoc parricidium moliretur , hæc fuit .
Habebat F. Davides elegantissima forma
præditam , quæ eadem cum Abesalomom
nata matre fuerat . Hanc quum Amnon ,
regiorum filiorum natu maximus , misere
deperiret , nec libidinis explendæ ratio-
nem ullam reperiret , totus contabescebat .
Tandem morbum simulat , ac patrem o-
rat , ut sororem adesse sibi velit , in eo mor-
bo ministrandi causa : impetrat a patre ,
quod volebat ; amorem suum puellæ ape-
rit , quæ quum ejus desiderio non adien-

tiretur, vitium ei per vim offert. Mox concepto in eam odio, foras violatam eiecit. Illa non parum semet adflictere, fratri Abesalomo rem patefacere: qui temporis opportunitate observata, suorum ad pecorum tonsuram proficiscens, fratres suos invitatos secum abducit. Hinc epulum instruitur, Amnonemque factum hilariorum Abesalomi fratris famuli ex composito necant. Ex eo tempore metuens sibi Abesalonus, consilia quædam contra patrem molitur. Ac primo quidem auctor ei fuit Achitophelus, ut patris concubinas iniret: deinde consulit, ut cum exercitu Davidem invaderet. Verum quum ei propterea non obtinperaretur, quod Chusæi consilium melius esse visum fuisset, hominis Davidi valde familiaris, suspensio vitam finit. Secundum hæc Abesalonus impetu majori patrem persequitur: sed hæret tandem. Atque heic mihi Davidicum animum adspice. Quamquam talia tantaque perpeffus a parricida fuisset, nihilominus in hæc verba suos alloquitur: Parcite juveni Abesalomo. Idem, quum Abesalonus arbori crinibus innexis adhæssisset, supra modum calamitatem ejus deploravit.

2. Reg. 18. 5.

Vates non omnia scivisse.

1. Paral. 17. 4.

Cædes quædam iustæ.

Edit. Paris. pag. 179.

Deus Gabaonitas ulciscitur.

Cur primus ex Bersabea filius Davidi mortuus.

Secundum hæc cogitanti cum animo suo Davidi de templo in honorem Domini exstruendo, Nathan respondet: quicquid secum facere constituisset, id moliri Deo secundo pergeret. Ignorabat enim vates, quid futurum esset: quemadmodum inungendus Jessæi filius a Samuele non agnoscebatur: & Elissæus calamitatem Sumanitidis ignorabat. Sed notu Deus Nathani conspectus inquit: Abi significatum famulo meo Davidi, non ipsum esse, qui ædem Domino sit exstruendus, multum enim ab eo sanguinis esse fustum. Quod quidem postremum ad utilitatem eorum dictum esse videtur, qui cædibus sese coinquant. Nam cæteroqui minime putandum est, Deum huic regi cædes iustas exprobrare voluisse: quum perpetratam a Phineaso cædem æquissimam, sacrificii nomine dignetur. Hanc igitur ob causam Davidem Solomoni filio suo tradit exemplar exstruendi templi & ædificiorum ejus, idque manu Domini expressum. Nathan certe, quum ad Davidem a Deo fuisset ablegatus, ostendit eum his rebus filio relinquendis occupatum fuisse. Factum, inquit, abs te præclare, quod huiusmodi curam susceperis de templi structura: non tamen ea per te, sed natum ex te filium perficietur.

Observandum obiter, quod tametsi Deus facinore quodam designato, longa utatur patientia, tandem tamen aliquando puniat. Ejus rei licet a Gabaonitis exemplum petere. Pacti cum Gabaonitis fuerant Israelici, non se illos interempturos. At Saul eos nihilominus una cum exteris nationibus reliquis excidit. Ejus facinoris pœnas Deus per illatam regnante Davide famem exegit. Quod nisi septem Sauli filii fuissent interempti, ira Dei non cessasset. Hinc animadvertere licet, Dominum generis discrimen nullum admittere: sed adfectos injuria, tametsi generis diversi & peregrini sint, iusto judicio suo vindicare. Quinetiam ipse David, quod Uriam per scelus violasset, hominem cæteroquin alienigenam, ut qui Chettæus esset, impune non tulit. Ex adulterio quidem conceptus infans, primus ei natus ex Bersabea, divinitus morbo adfectus interiit: quippe si superstes mansisset, pio regi fuisset probro, & manifestum admissi facinoris indicium atque argumentum. Quamobrem divina de

Α τὴν, ἐφ' ᾧ καταπειθὴς ὄραται. παραχρῆμα μίσος τίκεται κατ' αὐτῆς τῷ Αμνών, ἐφ' ᾧ καὶ ἐκβάλλει αὐτὴν. θλίβεται οὐ μικρῶς αὐτῇ, ὑποκαλύπτει ταῦτα τῷ Αβесаλῶν. παρατηρεῖται καιρὸν, ἐξέρχεται εἰς κερὰν τῷ θρεμμάτων αὐτῆς. συλλαμβάνει μεθ' ἑαυτῆς καὶ τὰς ἀδελφάς. τελεῖται συμπόσιον, καὶ καρωθέντα τὸν Αμνών κτείνουσιν οἱ οἰκέται αὐτῆς. ἐντοῦθεν οὖν ὁ Αβесаλῶν πτοηθεὶς, φρονεῖν ἤρξατο κατὰ πατρὸς. ἐπειπε συμβεβλῆναι αὐτῷ ὁ Αχιτόφελ μετὰ στρατίας ὀρμῆσαι κατὰ τὴν Δαβίδ. μὴ εἰσακθεὶς δὲ εἶχε τὸ ἀγαθὴν δοῦναι τῷ τῷ Χουσί συμβουλῶν. ἐτυχὲ γὰρ φίλος εἶναι τῷ Δαβίδ ὁ Χουσί. ἀγχὼν ἐχρήσατο. ἐπὶ δὲ τῷ διώκεται μᾶλλον ὁ Αβесаλῶν, καὶ δὴ καταλαμβάνεται. ἀλλ' ὁ ἀνίκητος ψυχῆς. καὶ τοσαῦτα γὰρ παθὼν παρὰ τὴν πατραλοία, ἔλεγε. φείσαθε τὴν παιδαρίαν Αβесаλῶν. ἀλλὰ καὶ τὴν Ἰωάβ κατὰ καρδίας βάλλοντος τὸν Αβесаλῶν, ῥίψα τῷ δένδρῳ ἀπηνωρήθῃ τῷ τειχῶν, ἐθρύνωσιν ἀμετρα.

Τῷ μὲν τοι Δαβίδ μελετῶντι ναὸν οἰκοδομῆσαι τῷ Κυρίῳ εἶπεν ὁ Νάθαν. πάντα ὅσα ἐν τῇ καρδίᾳ σου βιάδιζε, καὶ ποιεῖ, ὅτι Θεὸς μετὰ σοῦ. ἠγνόησε γὰρ καὶ ἔπος τὸ μέλλον, ὡς ὁ Σαμουὴλ τὸν χειροτονούμενον ὑπὸ τῆς Ἰεσαί, καὶ ὡς ὁ Ελισαῖος τὸ τῆς Σωμανιτιδος πάθος. νύκτωρ δὲ ἐπιφανὲς αὐτῷ ὁ Κύριος ἔφη. πορεύου, καὶ εἰπέ τῷ δούλῳ μου τῷ Δαβίδ. Ὅτι οὐ σὺ οἰκοδομήσεις μου οἶκον, ὅτι αἵματα πολλὰ ἐξέχεας ἐπὶ τῆς γῆς ἐναντίον μου. Τοῦτο δὲ εἰρηδαί δοκεῖ εἰς ἀφέλειαν τῷ τῶς μαιφονίας ἐργαζομένων. εἰδὲ γὰρ ἂν δίκαιον φόνον ἐμέμψατο τῷ βασιλεῖ, ὁ τοῦ Φινεὲς τὸν δίκαιον φόνον θυσίαν προσαγορεύσας. ἐφ' ᾧ καὶ δίδωσι Δαβίδ Σολομῶντι τῷ υἱῷ αὐτοῦ τὸ παράδειγμα, τοῦ ναοῦ καὶ τῶν οἰκῶν αὐτοῦ. πάντα ἐν γραφῇ ἐκ χειρὸς Κυρίου δέδωκεν αὐτῷ. ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Νάθαν ῥίψα τῶν ἀπὸ αὐτὸν ἀπεσάλῃ παρὰ Θεοῦ, εἶπε. καλὸν τοῦτο ἐποίησας, ὅτι ἐγενήθῃ ἐν τῇ καρδίᾳ σου περὶ τῆς οἰκοδομῆσαι οἶκον. ἀλλ' οὐ σὺ, οἰκοδομήσεις ὁ ἐκ σοῦ δέ.

Εἰ καὶ μακροθυμεῖ ὁ Θεὸς τῆς ἀμαρτίας πολυωμένης, ἀλλ' ὅψε ποτε κολάζει. οἶδε γὰρ ὅτι μετὰ τῷ Γαβαωνιτῷ οἱ Ἰσραηλῖται συνῆδοντο μὴ φονεῖσαι αὐτούς. ὁ δὲ Σαὺλ σὺν τοῖς ἄλλοις ἀλλοφύλοις, καὶ αὐτούς ἀπέκτεινε. αὐτοὺς μὲν τοι τὴν τοιούτου τολμήματος δίκας ἐπὶ τοῦ Δαβίδ εἰσέπραξε, λοιμὸν ἐπενεγκών. καὶ εἰ μὴ τοὺς τῷ Σαουλ ἐπὶ παῖδας ἐφόνδσαν, ἐκ ἂν ἡ θεία ὀργὴ ἔπαυε. μανθάνομεν οὖν ἐκ τούτου, ὡς γένους ὁ δεσποτὴς ἐκ οἶδε διαφοράν, ἀλλὰ τοῖς ἡδικοιμένοις, καὶ ἀλλογενεῖς ὥσιν, ἐπαμυνεῖ δικαίως ὁ Θεός. καὶ αὐτὸς ὁ Δαβίδ τὸν Ουρίαν ἀδικήσας ἀλλοφύλον ὄντα, Χετταῖος γάρ, ἐκ αἰτιμώρητος ἔμεινε. τὸ δὲ μοιχίδιον βρέφος, ὁ πρῶτον τῇ Βηρσαβεὲ γέγονε μοιχιδείῃ τῷ Δαβίδ, ἐπάταξεν ὁ Θεός. αὐτὸ γὰρ ἐμελλεν εἶναι τῷ Ἀσεβούς βασιλείᾳ ὄνειδος, καὶ τῆς

αὐτὴ παρανομίας ἑλεγχος . κηδομήμος οὖν αὐτῷ , ὥς τὸ πῖστον ὁ δεσπότης ἐκ εἴασεν .

Περὶ τῶν
ἁλμῶν .

Ἡ δὲ πρώτη βίβλος τῆ παραλειπομένων ἀνί-
τεται , ὡς τῷ Δαβὶδ εἶναι ἅπαντες οἱ ἁλμοὶ ,
καθὰ φησι Θεοδώρητος . λέγει γὰρ ὅτι ἔπαξε Δα-
βὶδ ἐν ἀρχῇ τῆ αἰνεῖν τὸ Κύριον , ἐν χειρὶ Ἀσα-
φὰ καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ . ὁ μὲν τοι Δαβὶδ ἐτῶ
τεράκοντα βασιλεύσας , ὡς φησι Θεοδώρητος , πε-
ρὶ τῆς ἐβδομήκοντα τῷ τῷ βίῃ τέλος ἐδέξατο . προ-
δεῖτον δὲ τοῖς ἄνω , καὶ τὰδε καθ' ἰστορίαν ὄντα τῷ
Ἰωσήφῃ . κατὰ Παλαισινῶν ἐκτρατεύει ὁ Δαβὶδ ,
καὶ διώξας ἐπιπολὺ , διέστη τῶν αὐτῷ πάντων . καὶ
ἰδὼν αὐτὸν μεμονωμένον καὶ ὑπὸ κόπῃ ἐκλυτεν , τίς
τῶν ἐναντίων , ὅς καὶ ἀπόγονος τῶν Γιγάντων ἦν ,
ἠπέειπε θανατῶσαι αὐτόν . καὶ τότε ἂν ἐγέγονε ,
εἰ μὴ Ἀβεσαΐος ὁ ἀδελφὸς Ἰωάβ παρὰ τοῦ ἀρε-
θεῖς ἐκείσε , ἀπέκτεινε τὸν πολέμιον , ἐκείνον δὲ
σῶον ἐπανεσώσατο . ὅθεν καὶ ὥρκασεν αὐτὸν ὁ λαὸς
ἅπας , ὡς μὴ τῷ λοιπῷ σὺν αὐτοῖς ἅπαντῶν εἰς
πόλεμον . Στρατοπεδούεσι καὶ αὐτοῖς καὶ τῷ Εβραίων
οἱ Παλαισινοὶ , ἐν οἷς ἦν ἀνὴρ τὸ μὲν ὕψος ἐξ
πήχεων , δακτύλους δὲ ἐν ἑκατέρᾳ τῶν βάσεων καὶ
τῶν χειρῶν περιεσώτερος εἶχε τῶν καὶ φύσιν . ἀπο-
γονος ὅς τῶν Γιγάντων ἦν . τῶτον ἀποκτείνει μονο-
μαχίσας Ἰωάβαν τις Σεβαΐος , ὅθεν καὶ νίκης αἰ-
τιος γίνεται . ἔκτοτε οὖν παύονται οἱ Παλαισινοὶ
τῷ πρὸς Εβραίους μάχεσθαι . ἐφ' ᾧ λαβὼν ἄδειαν
ὁ Δαβὶδ , ὑμνεῖν ἤρξατο τὸν Θεόν , καὶ τὰς ᾠδὰς
ἐπλέκεν .

Περὶ τῶν
ἀνδρῶν ὧν
ἔχεν ὁ Δα-
βὶδ .

Ἰστέον δὲ ὅτι στρατιώτας ἀμάχους μὲν τῷ ἰχυρῷ
πολλὰς ὁ Δαβὶδ ἐκτίσατο , ὁ δὲ πέντε .
ὁ μὲν γὰρ αὐτῶν χ' . ἀνείλεν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ . ὁ δὲ κατ'
ἐχθρῶν ἐκπνέσας , ἐκ αὐτῶν ἐπαύετο , εἰ μὴ ἐναντιο-
σίνες ἀνείλε . τοσῶτον γὰρ τολμηροὶ ἦσαν , ὡς καὶ ἔτι
ἐξ αὐτῶν πρὸς Βηθλεὲμ ἀπελθεῖν καὶ ἀγαγεῖν ὕδωρ
τῷ Δαβὶδ ἐν τῷ ὄντι Ἱεροσολύμων , εἰσελθόντας αὐ-
τὰς καὶ ἐξελθόντας ἔξω μέσων τῶν Παλαισινῶν ἔξω
παρακαθημένων , καὶ μὴ τολμησάντων αὐτοῖς ἀντι-
πεσεῖν ἔξω τοσῶτον θράσος αὐτῶν . ὁ ὕδωρ ἐκ ἡδέλη-
σε πιεῖν ὁ Δαβὶδ , ἀλλ' ἔπεισε τὸν Θεόν , καὶ τὰς στρα-
τιώτας ἐθαύμασε .

Μετὰ δὲ ταῦτα χειροτονηθεὶς παρὰ τὸν Δαβὶδ ὁ
Σολομῶν , ἐκάθισεν ἐπὶ θρόνον Κυρίου εἰς βασιλείαν .
ταῦτα εἰς τὸν δοθέντα θρόνον αὐτῷ παρὰ Κυρίου . τῆς
δὲ πρώτης βίβλος τῶν παραλειπομένων τὸ τέλος δι-
λοῖ , ὅτι καὶ Σαμεὴλ ὁ ὄρων , καὶ Νάθαν ὁ προφήτης ,
καὶ Γαδ ὁ ὄρων , βίβλους εἶχον συγγεγραμμένας . ἰστέον
ὅτι Ορνίας καὶ Ἀδωνίας ὁ αὐτὸς ἦν , υἱὸς δὲ Δαβὶδ .
διώνυμος γάρ . ἕτος δειπνοκλήτορας ἔχων τὸν Ἰωάβ καὶ
τὸν Ἀβιάθαρ , περὶ τῆς βασιλείας ἐμελέετο . ὁ δὲ Νά-
θαν μιλῶναι τὰ περὶ τῶν τῶν Βηρσαβέ . (οἷδε γὰρ τὸ
σκοπὸν τῷ Θεῷ .) αὕτη δὲ μιλῶναι τῷ Δαβὶδ : ὁ μὲν
τοι Δαβὶδ δι' ἑαυτὴν μὲν τὸν Ἰωάβ τιμωρῆσαι μὴ θε-
λήσας , ἅτε ὑπὲρ αὐτῆς πολλὰ κοπίασάντα , τῷ Σολο-
μῶντι παραίνειν ἀποκτείναν αὐτόν , ἵνα μὴ τῆς νεότητος
αὐτῆς καταφρονήσῃ . τὰ αὐτὰ δὲ συμβαλόντα αὐτῇ καὶ
περὶ τῆς Σεμεῖ , ὡς ἀρχηγὸς ὄντος , εἰ καὶ αὐτὸς ἐκαρτέ-
ρει πολλὰ , καὶ πολλάκις ὑβερίζοιμος παρ' αὐτῆς . κρατεῖ
ὁ Σολομῶν , καὶ τῶν αὐτῶν τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς Ορνίαν φο-
ρεῖ . ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῷ Ἰωάβ ὡσαύτως ποιεῖ καὶ τῷ
Ghesa Annali.

A Davide cura providentiaque factum est ,
ut ejusmodi puero vita longior non conce-
deretur .

Cæterum in Omifforum primo libro si-
gnificatur , omnes psalmos Davidis esse .
Testatur idem Theodoritus quoque , pri-
mum Davidem ordinasse dicens , Alapha-
ti & fratrum ejus opera , ut hymnis Deus
concelebraretur . Quum autem Davides ,
eodem Theodorito auctore , annos trigin-
ta regnasset , septuaginta vixisset , fato fun-
ctus est . Libet hoc loco superioribus hæc
quoque de Josepho narrationibus adjice-
re . Accidit aliquando , ut copias Davides
adversus Palæstinos educeret , quumque
persequutus eos diu fuisset , longo inter-
vallo a suis omnibus est divulsus . Tum qui-
dam ex hostibus , e gigantum posteritate
natus , eum solum desertumque videns ,
ac præ labore viribus destitutum , interfi-
cere festinabat : ac factum id sane fuisset ,
ni Abisæus Joabi frater mox adfuisset ,
hostemque peremisset , ac Davidem sal-
vum suis restituisset . Qua de causa popu-
lus universus eum jurejurando adstrinxit ,
quo se deinceps cum cæteris in prælia non
profecturum polliceretur . Rursum Palæ-
stini castra castris Hebræorum opposue-
rant , habebantque secum hominem proce-
ritate sex cubitorum , cui essent in utra-
que planta pedis & utraque manu digiti
plures quam naturæ conveniret . Erat enim
& ipse de gigantum posteris oriundus .
Hunc , duello congressus , Jonathan Subæus
quidam interficit , eoque pacto victoriæ suis
auctor extitit . Ab eo tempore Palæstini
bello Hebræos adoriri desierunt , qua occa-
sione Davides otium a negotiis nactus , hym-
nis Deum laudare cœpit , odasque sacras
contexere .

Theodoritus .

Josephus .

Narrationes de
Davide pecu-
liares .

Abisæus Da-
videm servat

Ultimum con-
tra Palæstinos
prælium .
Edit. Paris.
pag. 180 .

Occasio pan-
gendi psalmos

Sciendum est autem , habuisse quidem
milites Davidem complures invicti robo-
ris : verum quinque omnino eximios . Ho-
rum in numero fuit unus , qui sexcentos ho-
stes uno die interemit . Item alius , qui ad-
versus hostes proficiens , cædendi finem prius
non fecit , quam nongentos occidisset . Tan-
ta itidem præditi erant audacia , ut tres eor-
um Bethlehemi pergerent , ac Davidi
tum Hierosolymis degenti aquam adfer-
rent , profecti eo , vicissimque reversi per
medios Palæstinos , extra oppidum in castris
confidentes , nec propter insignem hanc au-
daciam se ipsis objicere ausos . Atque hanc
aquam bibere Davides noluit , sed militum
virtutem admiratus , eam Deo libavit .

Quinque mili-
tes eximii Da-
vidis .

Secundum hæc designatus a Davide Sa-
lomon , confedit in throno Domini ad obti-
nendum regnum : hoc est , in solium Davidi
a Domino tributum . In Omifforum primo
libro perscriptum legimus , Samuelum , Na-
thanem , Gademque vates commentariis res
a Davide gestas complexos esse . Sciendum
eundem fuisse * Orniam & Adoniam , ut qui
duplex nomen habuerit . Hic quum ad con-
vivium invitasset Jabum & Abiatharem ,
de occupando regno sollicitè cogitabat .
Tum Nathan vates horum consilia Bersa-
beæ aperit : (norat enim Dei mentem atque
institutum) Bersabea rem ad Davidem de-
fert . Davides , qui per se Joabum adfici sup-
plicio nollet , quod is multos labores ipsius
caussa pertulisset : Solomoni filio consuluit ,
ut eum interficiat , ne juventutem ipsius flocci
faceret . Idem ei dat consilii de Semejo ,
plane seditioso homine : quem tamen ipse tu-
lerat , licet multis ab eo fuisset aliquoties in-
juriis affectus . Secundum hæc regno potitur
Solomo , & fratrem suum Orniam interficit .
Idem Joabo accidit , quamquam is ad aram

* Oniam

Regnum Solo-
monis .

Dei profugisset. Lex enim divina homicidam qui ad templum fugisset, interfici iubet.

Hinc Solomon quum mille aliquando victimas immolasset, Deo supplicat, & sapientiam prudentiamque sibi ut largiatur, orat. Nam Deus ipse per somnum ei se obtulerat, & aliquid ab se uti postularet iusserat. Ille vero respondens: Tu me, inquit, in patris mei Davidis locum suffecisti, famulum tuum. Ego vero puer adhuc sum admodum, & per ætatem res necdum administrare possum. Quamobrem famulo tuo da mentem docilem ad regendam populum tuum, utque jus ei dicere ex ipsa æquitate possim.

Edit. Paris. pag. 181. Tum Deus: Quando, ait, tu istud petiisti, non longam ætatem, non divitias, non hostium tuorum necem, sed prudentiam ad discernenda jura postulasti: scito me tibi quod in votis erat concessisse. En tantam mentis prudentiam atque sapientiam tibi largior, ut tibi par inter reges nemo neque ante te fuerit, neque post te sit futurus. Quod si traditam a me vitæ rationem patris tui Davidis exemplo sequutus fueris, etiam tibi ætatem producam. Secundum hæc sanum exstruit, atque Deum precatur, ut apertis ac vigilantibus oculis divinam hanc ædem respiciat, & homines in ea supplicantes exaudiat. Tum altera vice Deusei perinde se obrulit, atque apud Gabonem factum fuerat, & hæc effatus est verba: Ego tuas ad me preces & supplicationem exaudivi, & istam a te constructam ædem consecravi. Tam oculos ibi, quam mentem semper habebō. Quod si a me desciveritis, Israelicos ego de hac terra extirpabo: & hoc templum, quod nomini meo consecravi, a conspectu meo repudiabo. Eodem Solomone preces concipiente, ignis de cælo lapsus est, & hostias oblatas absumpsit.

Theodoritus. De quo licet animadvertas, quanta Solomonis initio pietas & religio fuerit: quando impetrare potuit, ut in victimas ipsius ignis e cælo delaberetur. Templum autem de lapidibus exstruxit ascia nulla politis. Nam divina providentia factum est, ut sic per se nati reperirentur: nullo ut ferro, quemadmodum Theodoritus memoriæ prodidit, ad eos inter se compingendos & concinandos opus esset. At vero templi munimentum exterius e cæsis lapidibus ædificavit, ibique lapididarum necessaria erat opera. Templi longitudo fuit sexaginta cubitorum, latitudo viginti. In ejusdem circuitu passim ædiculæ quædam ad Levitarum usus adstructæ sunt, & ut vasa sacra in eis reponerentur. Nam hoc sacrarium solis a sacerdotibus adiri fas erat. Altitudo fani cubitorum erat centum viginti. Et quidem sanum hoc universum auro intuebatur. Omnia vero istæ in templo construenda Spiritus sanctus per gratiam suam Davidi demonstravit, Davides rursus Solomoni filio, qui divinam hanc ædem anno ab Israelicorum ex Ægypto migratione cccxxx ædificavit. Tot autem intercesserunt anni, ut tandem pertæsi obvagationum illarum quosvis in montes, locum unicum, videlicet Hierosolyma deligerent.

Vide Notas. Cæterum quæ in hoc veteri fano fuerunt, diviso tres in partes, nimirum in locum ubi laici consisterent, & ubi versarentur sacerdotes ac Levitæ, qui locus peculiare sacrarii nomen habebat, in Adyta denique Sacrarium sanctissimum nuncupata, quæ adire nemini præter summum pontificem fas erat, ac ne illi quidem aliter quam semel in annos singulos, nec sine sanguine: hæc igitur etiam licet in cælis deprehendere. Nam in cælo nobis proximo, nimirum in aere,

A Θεῷ προσέφυγεν. ὁ γὰρ θεῖος νόμος τὸν προσεφθόγον τῆς ναῷ ἀνδροφόνον ἀναιρεῖσθαι προσέταξεν.

Ο Σολομών ἐν χιλιάσι βοῶν ἱερατόσας, ἰκέτοτε τὸν Θεόν, καὶ σοφίας τυχεῖν ᾗτησε καὶ σωσέως. ᾤφθη δὲ αὐτῷ Κύριος ἐν ὕπνῳ καὶ εἶπεν· αἰτήσαι τὸ αἶμα σεαυτοῦ. ὁ δὲ εἶπε· σὺ ἔδωκας τὸν δαλὸν σε ἀντὶ Δαβὶδ τῷ πατρὸς μου. καὶ ἐγὼ εἰμι παιδάριον μικρὸν, καὶ ἐγὼ οὐκ οἶδα τί ἔσονται μοι, καὶ τί ἔξοδόν μου, καὶ δώσεις τῇ δαλῶσι καρδίαν ἀκούειν, καὶ ἡσυχάζειν τὸν λαόν σε ἐφ' δικαιοσύνην. καὶ εἶπε Κύριος πρὸς αὐτόν. Ἀνδ' ὧν ᾗτῶ παρ' ἐμοῦ τὸ ῥῆμα τὸτο, καὶ οὐκ ἡμέρας πολλὰς, ἐδὲ πλεῖστον, ἐδὲ ψυχὰς ἐχθρῶν σε, ἀλλ' ᾗτῶ σεαυτοῦ σωθῆσιν τὰ εἰσακκεῖν ῥῆμα, ἰδοὺ πεποίηκα κατὰ τὸ ῥῆμά σου. ἰδὲ δέδωκά σοι καρδίαν φρονίμην καὶ σοφίαν, ὅσην ἐγένονεν ἐμπροσθέν σε, καὶ οὐτὶ σὲ ἐγενήσεται ὁμοίος σοι ἐν βασιλεύσει. καὶ ἐὰν παραβῇς ἐν τῇ ὁδῷ μου ὡς Δαβὶδ ὁ πατήρ σε, πληθυνῶ τὰς ἡμέρας σε. καὶ πάντα οἰκοδομεῖ ναὸν τῷ Θεῷ, καὶ αἰτεῖ εἶναι τὰς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἀνεωγμένους ἐπὶ τὸν θεῖον οἶκον, καὶ εἰσακκεῖν αὐτῶν. καὶ ᾤφθη Κύριος τῷ Σολομῶντι δούτερον, καθὼς ᾤφθη ἐν Γαβαῶν. καὶ εἶπεν· ἤκουσα τὴν φωνὴν τὴν προσερχομένην σε, καὶ ἡγίασα τὸν ναὸν τόντον· καὶ ἔσονται οἱ ὀφθαλμοί μου ἐκεῖ, καὶ ἡ καρδία μου πάσας τὰς ἡμέρας. ἐὰν δὲ ἀποστραφῇτε ἀπ' ἐμοῦ, ἐξαρῶ τὸν Ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς γῆς ταύτης, καὶ τὸν οἶκον τόντον ὃν ἡγίασα τῷ ὀνόματί μου, ἀπορρίψω αὐτὸν ἐκ προσώπου μου. τὰ μὲν τοι Σολομῶντος προσερχαμένα, πῦρ ἐρανόθεν κατήνεχθη, καὶ τὰς προσερχθείσας θυσίας λιάνωσιν.

Ορα λοιπὸν ὅσην πρότερον ἢ τῷ Σολομῶντι δούσβεια, εἶγε καὶ πῦρ ἐπὶ ταῖς θυσίαις αὐτὰ κατέπερετο. καὶ τὸν μὲν ναὸν λίθοις ἀπελεκῆτοις οἰκοδομεῖ. αὐτοφρεῖς δὲ ὁρέθησαν θεῖα προνοία, ὥστε μηδενὸς ἀρμονίαν διηθῶναι σιδήρεα, ὡς φησι Θεοδώρητος. τὸν δὲ τὰ ἱερὰ περίβολον τμητοῖς λίθοις ἐδομήσατο, καὶ καὶ λατόμων δέεται. τὸ μὲν τοι μήκος τῆς ναῦ ἐξήκοντα πήχεων ἦν, καὶ εἴκοσι τὸ εὖρος. κύκλῳ τῆς ναῦ οἰκίσκοι οἰκοδομήθησαν χάριν τῷ Λευιτῷ, καὶ τῆς τῷ σκεδῶν ἀποθέσεως. Τὰ δὲ ἅγια μόνους τοὺς ἱερεῖς ἦσαν βασιτεῖ. τὸ δὲ τῆς ναῦ ὕψος ρ'. πήχεων ἦν. πάντα δὲ τὸν ναὸν χρυσοῦς σιμικάλυπτε. ταῦτα δὲ πάντα τὰ τῆς ναῦ ἢ μὲν χάριν τῷ ἁγίῳ πνεύματι ὑπέδειξε τῷ Δαβίδ, αὐτὸς δὲ τῷ Σολομῶντι. οἰκοδομεῖ δὲ τὸν ἁγίον οἶκον ἐκείνον μετὰ τλ'. ἐπὶ τῆς ἐξόδου. παρῆλθον δὲ ποσάυτα ἐπὶ, ὅπως ἀποκαμόντες τῇ εἰς τὰ ὄρη περιπλανήσῃ, τὸν ἕνα τόπον τῷ ἱερῷ ἀγαπήσῃ.

Ε Ταῦτα δὲ κατὰ γὰρ τὸν παλαιὸν ναὸν, ὃς εἰς τέσσα διήρηται, εἰς πέντε τῷ τῷ λαϊκῶν δηλαδὴ ἑτάσιν, τῷ τῷ ἱερέων, καὶ τῷ τῷ Λευιτῷ, ὃς δὴ καὶ τόπος ἁγιος ἐλέγετο. καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἁδύτα, ἃ δὴ καὶ γοῖα τῷ ἁγίῳ ἐκαλεῖτο, εἰ μὴ μόνος ὁ Ἀρχιερεὺς. καὶ ἐκεῖνος ἅπασι τῷ ἐνιαυτῷ, καὶ ταῦτα οὐ χωρὶς αἵματος, καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς οὐρανοῖς ὁρήσῃ. ἐν γὰρ τῷ πρὸς ἡμᾶς οὐρανῷ, τῷ

αἱρεῖ διηλονότι, πάντα δὴ τὰ ἀγελαῖα ζῶα· ἐσώ-
περον δὲ τὸ φαινόμενον σερειώματος, ὡς φησιν ὁ
Σιναιτικὸς Θεὸς Ἀναστάσιος, τὰς ἐρανίας ἡγεύσας
δυνάμεις, ἴσως δὲ καὶ αὐτὰς τὰς τῶν ἁγίων ψυ-
χὰς· ἀνώτερον δὲ τὸ δαύτερον καὶ ἀοράτως ἐρανεῖ
δεῖς εἰσελθύνειν, εἰ μὴ μόνος ὁ ἀληθὴς Ἀρχιε-
ρεὺς Χρῆστος, ἀντίτυπα τῶν ἀληθινῶν. ὅτι δὲ τὰ
τῶν ἐπιγείων τῶνδε ναοῦ κατ' εἰκόνα τῶν ἐπερανίων
ἐκτίσται, καὶ αὐτὸς ὁ πᾶμμεγας Παῦλος ἐδήλωσεν
ἔτι πῶς εἰπὼν· ἐδὲ ἦν εἰς χειροποίητα ἅγια εἰσῆλ-
θύν ὁ Χρῆστος, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν ἐρανόν, νυνὶ
ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τῷ Θεῷ ὑπὲρ ἡμῶν·
ὅρα ἦν νοουμένως. Ὅτι καὶ τὰ φαινόμενα τῷ ναοῦ
τῶνδε καλλιῇ τῆς ἀφανῆς ἐκείνης ὁμοιωμένης εἰσὶν
ἀπεικονίσματα. αἱ δ' οὖν αἰδνηταὶ δυνάμεις τῆς
νοητῆς ἡγεμονίας ἐκτυπώματα. τὰ δὲ ὑλικά φῶ-
τα τῆς αὐτοῦ φωτοδοσίας εἰκόνες τυγχάνουσι.
καὶ γὰρ δεῖ πᾶνδε τῶν ὑλαίων πρὸς τὴν ἀρρήτον
ἐκείνην θεωρεῖν, κατὰ δήπου καὶ τῷ μεγάλῳ
δοκεῖ Διονυσίῳ, χειραγωγούμεθα.

• πάντως. Ὅτι δὲ * πάντας ὑπερβαίνων ἡ ἐπὶ πᾶσιν
ὁ Σολομών, ἡ γραφὴ διδασκείτω σε λέγουσα·
καὶ ἐμεγαλυνῆθι Σολομών ὑπὲρ πάντας τὰς βα-
σιλεῖς Αἰγύπτου πλούτῳ καὶ φρονήσει, καὶ πάν-
τες οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἐξήκουον τὸ πρὸς ὅσον Σο-
λομώντος, τὸ ἀκούσαι τῆς φρονήσεως αὐτοῦ. ἐ-
πληθύνθη ἦν ἡ σοφία αὐτοῦ ὑπὲρ πάντα φρόνιμον
Αἰγύπτου. * τὰς τῷ Σολομώντος βίβλους, ἀφ'
ῶν καὶ οἱ τῶν ἱατρῶν παῖδες τὰς ἀφορμὰς ἐλα-
βον. μὴ γὰρ τὸ λαβεῖν ἐκ Θεοῦ τὴν σοφίαν,
τειχιλίας μὲν παραβολὰς, καὶ πεντακχιλίας
ψάλας ἐλάλησε περὶ πάντων τῶν τε ἐκ γῆς φυομέ-
νων, καὶ πάντων τῶν ζώων. ἐπὶ ἦν τὸ πᾶν καὶ ὁ συγ-
γραφεὺς φησιν, ὅτι ἐλάλησε περὶ τῶν ξύλων ὑπὸ
τῆς κέδρου τῆς ἐν τῷ Λιβάνῳ, καὶ ἕως τῆς ὑσώ-
πης τῆς ἐκπορευομένης ἐκ τοῦ τοῦ τοῦ. παρὰ δὲ Ε-
ζεκίᾳ κεκαῦσθαι φησιν ὁ πολυμαθὴς καὶ πολυέστωρ
Εὐσέβιος. ὅσα καὶ ἦν ἐν γῇ καὶ θαλάσσῃ, ἐν αἵ-
ει, ἀφορμαὶ τῆς ἐκείνου φιλοσοφίας ἐγένοντο. ἔ-
γω μὲν οὖν ὁ Εζεκίας καὶ ἐπὶ τοῖς τῷ Δαβὶδ ἐ-
ποίησε ψαλμοῖς. τῶν καὶ ἦν ἐν τῷ αἰχμαλωσίᾳ
ὑπολαλοῦντων, Εσδρας τις ἀνὴρ εἰς ἄκρον τῆς Ε-
βραϊδος ἡγελέως ἐληλακώς, τὸ ἔλας ἀπνευθμή-
σατο, ἡ καὶ πλείους συλλέξας. ἀλλ' ὁ Εζεκίας τὰς
πλείους τῶν ψαλμῶν ἀθετήσας, ὡς μὴ τῷ Δα-
βὶδ εἶναι ὁμολογημένους, τοὺς ῥ. καὶ μόνους
ἀπέκρινεν, ὡς ὁ σοφώτατος Φελλὸς ἰσο-
ρεῖ.

Εφυσιολόγησε δὲ Σολομών καὶ περὶ λίθων,
ὡς ὅπως ἐχρῶσθαι μόνον, ἢ συνεπάγησαν,
ἀλλὰ καὶ ὅπως ἐκάστη συντελεῖ. τὴν μὲν σωφροσύ-
νης ἐφίση φυλακτικῶν. τὴν δὲ πρὸς τὰ θεῖα
ἀντέχειν πυρσῶν· ἐτέρων δὲ φυγαδῶν πνέματα
πονηρὰ. ἀλλὰ καὶ περὶ δαιμόνων ἐτέθη βιβλίον
αὐτοῦ, ὅπως τε κατέγονται, καὶ ἐν οἷσι εἶδεν
φαίνονται. φύσεις δὲ τούτων καὶ ιδιότητες ἐφρα-
σε, πῶς τε δεσμοῦνται, καὶ πῶς ἐμφιλοχω-
ροῦντες ἀπολύονται. ὅθεν, ἔργα τέτοις ἀχθοφό-
ρα ἐπέταττεν, ὑλοτομεῖντε (ὡς λόγος) ὑμῶν κα-
ζε, καὶ κατωμαδὸν τὰ ἄχθη φέρειν παρεβιάζετο, ὡ-

A sunt animalia quævis promiscue: in altero,
quod intra firmamentum adspectabile con-
tinetur, ut Anastasius ille Sinaites ait, cæ-
lestes illæ potestates degunt, ac fortassis et
Anast. Sinaita.
iam sanctorum hominum animæ: ultra ve-
ro illud alterum & inadspectabile cælum,
nemo pervenit umquam, præter verum il-
lum Christum. Et quidem sanum illud ter-
restre conditum fuisse ad imaginem rerum
cælestium, etiam maximus ille Paulus no-
ster hisce verbis significavit: non in manu-
factum sacrarium Christus ingressus est, Hebr. 9. 24.
quod veri sacrarii foret exemplar: sed in ip-
sum cælum, ut nunc Deo coram pro nobis
appareat. Atque hic si diligenter animum
advertis, videbis ornamenta fani sub ocu-
los cadentia quasi quasdam expressas imagi-
nes esse pulchritudinis illius inadspectabilis.
B Sensiles quidem suffituum fragrantia repræ-
sentant nobis halitum & suffitum illum intel-
lectilem. Facta de terrestri materie lumina
sunt imagines lucis illius cælestis & materie
prorsus expertis. Nimirum per hasce res ma-
terie constantes ac terrenas, ad contempla-
tionem illam ineffabilem, quemadmodum
Dionysius.
& magnò illi Dionysio videtur, quasi manu
ducimur.

Ut autem ad Solomonem revertamur,
superasse illum omnes omnibus rebus, sa-
cris ex litteris cognoscas licet. Tantum,
inquiunt, divitiis & sapientia cunctos Æ-
gypti reges excelluit Solomon, ut omnes
3. Reg. 4. 34.
orbis terrarum reges conspectum ejus re-
quirerent, audiendæ sapientiæ causa, qua
longe amplissima præditus, quovis sapien-
tes Ægyptios post se relinquebat. Idem So-
lomon quum divinitus sapientiam tantam na-
tus fuisset, sententiarum tria millia protu-
lit, & odorum quinque millia de omnibus
e terra nascentibus, & cunctis animalibus
composuit. Hoc enim indicare volens au-
ctor historiæ, verbis hujusmodi usus est:
Disseruit de arboribus, a cedro Libani, us-
que ad hyssopum, in parietinis qui nascitur.
Ex his libris Solomonis Medicorum na-
tio multa commentandi occasiones sumpsit.
Nam quæcumque in terra, in mari, in æ-
re existunt, Solomoni ad philosophandum
materiem suppeditarunt. Nonnulla tamen
Solomonis præferentia fuisse ab Ezecia
concremata, doctissimus ille, plurimarum-
que rerum cognitione præditus Eusebius
Eusebius.
memoriæ prodidit. Idem hic Ezecias in
Davidicis etiam psalmis præstitit. Nam cum
in captivitatibus illi amissi forent, Esdras
Esdras,
quidam, vir ad summum Hebraicæ linguæ
peritus, trecentos, immo plures collectos
Vide Notas.
recensuit. Verum Ezecias compluribus ex
hisce psalmis plane rejectis, ut qui citra
Edit. Paris.
controversiam Davidis appellari nequirent, pag. 182.
solos ceteros suffragio suo approbavit.
Psalmorum
repurgatio.
Psellus.

Præterea Solomon de gemmis quoque dis-
seruit, earumque natura. non tantum quo
libri Solomo-
illis pacto colores hos vel illos accipiant
nis.
vel gignantur & coalescant: verum etiam
quis uniuscujusque sit usus. Aliam enim
pudicitia custodem esse pronuntiavit: a-
liam sulfureis inflammationibus resistere:
Ejusdem liber
librum de geniis composuit, quo nimirum
de geniis.
pacto e sublimi deducantur, & qualibus
formis appareant. Eorundem naturas at-
que proprietates complexus est, tum quo
pacto vinculis adstringantur, & certis lo-
cis adsuæti abigantur. Hinc factum, ut
Quo pacto ge-
operas quasdam gestandorum onerum eis
nibus imperave-
imponeret. Nam & materiem (ceum per-
hibent) eos cadere cogeat, & humeris
S iij

Ezechie pietas.

Iosephi de magis Solomoni locus.

Genius ex præscepto Solomoni expul-
sus.

Sap. 7. 20.

Æthiopum re-
gina.

3. Reg. 10. 9.

Edit. Paris.
pag. 184.Iosephus.
Quid talentum.Cyrillus.
Homerus So-
lomonis cor-
taneus.
Vide Notas.

onera portare. Idem hominum viscera exulcerata vel carminibus, vel herbis adhibitis sanabat. Verum divinus homo Eze-
cias, qui se totum Deo consecrasset ac
mancipasset, ejusque ad providentiam cun-
cta referret, parvi ea fecit, quæ supra na-
turam Solomon philosophatus esset. Hæc
autem a Psello tradita veritati consenta-
nea esse, Iosephus quoque verbis hisce te-
stat: Etiam carmina quædam adversus
genios, & eorumdem adjurationes excogi-
tavit: quibus, inquit, memini Judæum
quemdam Eleazarum utentem, annulum
naribus hominis agitati malo a genio sic
admovisse, quemadmodum indicavit Solo-
mon: quem quum genius olfecisset, conti-
nuo ex eo migravit. Et migrationem hanc
fieri, de vase quodam, aqua repleto, per-
spicue animadverti poterat. Nam aqua ge-
nio exeunte turbabatur. Atque hæc omnia
de Solomone commemorata, confirmat ip-
semet in eo libro, qui Sapientia Solomonis
appellatur, his ipsis verbis, Deus mihi de-
dit rerum cognitionem verissimam, ut mundi
compagem perfectam habeam, siderumque
fitus, & naturas animalium, & stirpium dif-
ferentias, & radicum vires, & abditorum co-
gnitionem. Quibus sane verbis ostenditur,
omnia de Solomone prodita fidem mereri.

Cæterum Sabæi natio sunt Æthiopica.
Eorum regina fuit admiranda illa Sibylla:
quippe quæ quum legem ignoraret, nec va-
tes audisset, per Solomonem sapientia sub-
ministratorem Deum prædicavit. Celebre-
tur, ait, Dominus Deus ille tuus, qui tibi
sic faverit, ut te Israelitarum folio impo-
neret. Hæc inter alia, quibus Solomonem
tentavit, etiam huiusmodi quiddam excog-
itavit. Formosos aliquot pueros, tam ma-
res quam fœmellas, uniusmodi vestitu & ea-
dem tonsura quum exornasset: Solomoni eos
exhibuit, utriusque sexus discrimen in his ut
indicaret, postulans. Tum ille iussis pueris
facies suas abluere, naturam in utriusque
suamprehendit: quum mares quidem viri-
liter vultus suos fricarent, fœminæ vero mol-
liter ac delicare. Illa vero obstupescens: in-
quit: Majora vidi, quam auditu acceperim.
Simul ei largita centum viginti auri talenta,
cum aromatibus, gemmis, & opobalsami ra-
dice, unde Palæstina deinceps hoc germen,
Iosepho teste, habuit, ad suos est reversa.
Talentum vero libras cxxv continet. De
quo colligi potest, eum a regina centenarios
auri nostros centum accepisse.

Neque vero tantum Solomon præstabat
his rebus, verumetiam quamdiu religiosus
in Deum erat, omnes ab Euphrate ad Ni-
lum usque nationes tributarias habebat. Sed
ab eo tempore suis inimicis male vivendo
talem se præbuit, ut eis resistere non pos-
set. Nimirum ab initio admirationi mor-
talibus erat, quum Proverbia litteris man-
dabat, & extruebat fanum, sicut eximius il-
le Cyrillus ait: eodem scilicet tempore, quo
Homerus Trojanorum calamitates suis ex-
ponebat tragice versibus, annis ab urbe Tro-
jana capta clx. verum deinceps ita se gessit,
ut in summam impietatem prolaberetur.
Licet id colligas ex huiusmodi verbis, quæ
sacris in litteris exstant: Deflexa mens So-
lomonis est per exterarum uxores ad alienos
deos. Quinetiam illustrius intelligi potest
ex Achizæ vatis ad famulum Solomonis Je-
roboam oratione, Solomonem deastris
religioso cultu honorem exhibuisse. Sunt
enim hæc ipsius verba: Significat hæc tibi
Dominus. Ego Solomoni regnum de manu
extorquebo, & tibi decem scipiones dabo.
Unum illi scipionem relinquam, propter

A δικωπατά τε σωλάχνα ἢ ἐπωδάς, ἢ βασιλίσαις πε-
ριτιθεῖς, ἐδεράπιδεν. ἀλλ' ὁ γε θεὸς Εὐκρίας Θεῶν
ἐαυτὸν ἀνατιθεῖς, καὶ πάντα τῆς ἐκείθεν προνοίας ἐ-
ξαρτήσας, τῷ ὑπὲρ φύσιν τῷ Σολομῶντι φιλοσο-
φιδέντων ὀλιγάριθμον. ὧν δὲ ἰσόρησεν ὁ θεὸς,
καὶ ὁ Ἰωσήπος μάρτυς ἐστὶ λέγων· καὶ ἐπωδάς κατὰ
δαιμόνων καὶ ἐξορκισμὸς ἐπενόησεν. αἷς, φησιν,
οἶδα χρώμενον Εὐκρίαν τὸν Ἰσδαῖον, δακτύλιον
ἐντιθέντα τῇ ρινὶ τῷ πάχοντι, κατὰ Σολομῶν
ὑπέδειξε. καὶ ὁσφραϊνόμενον τὸ δαιμόνιον διδέως
ἐκείθεν ἠλάυνετο. δῆλον δὲ τὸ τοῦ γίνεσθαι ὅτι τι-
νος ὑποπιδέντος ἀγγείου μεσοῦ ὕδατος. συνετα-
ράσσετο γὰρ τὸ τοιοῦτον ὕδωρ ἐκείνου ἐξερχομέ-
νου. ταῦτα δὲ πάντα τὰ περὶ Σολομῶντος ἰσο-
ρομήνα καὶ αὐτὸς ἐκείνος ἐπιβεβαιῶσι ἐν τῇ βί-
βλῳ αὐτοῦ τῇ λεγομένῃ Σοφίᾳ Σολομῶντος, καὶ
ταῦτα κατὰ ῥήματα διεξιών. Ὁ θεὸς ἔδωκε μοι τῷ
ὄντων γινώσκειν ἀφ' ὧν, εἰδέναι τε σύσασιν κό-
σμος, θεοὶ ἀστέρων, καὶ φύσεις ζώων, διαφο-
ρὰς φυτῶν, καὶ δυνάμεις ῥιζῶν, καὶ γινώσκειν τὴν
ἐν κρυπτῷ. ἐκοῦν ἀξιοπίστα πάντα τὰ περὶ Σο-
λομῶντος λεγόμενα.

Σοβα ἔθνος Λιθιοπικόν. τῶν ἐβασίλευσεν ἡ Περὶ τῆς
θαυμάσῃ ἐκείνῃ Σιβύλᾳ. μήτε γὰρ νόμον εἰδὼς, βασιλίσαις
μήτε προφητῶν ἀκούσασα, καὶ τῷ Σολομῶντος τὸν
τῆς σοφίας ὕμνησε χορηγόν. Γένοιτο γὰρ, ἔφη,
Κύριος ὁ θεὸς σου ἀλογημένος, ὃς ἠδέλησεν ἐν
σοὶ δοῦναι σοὶ ἐπὶ θρόνου Ἰσραὴλ. ἐν οἷς δὲ
τὸν Σολομῶντα ἐπέραξεν αὐτῇ, καὶ τοῦτο ἐπενόη-
σεν. ὁπποῦς παῖδας ἀρρενὰς τε καὶ θηλείας ὁ-
μοῖοις σοφίᾳ καὶ κουρᾷ τῇ αὐτῇ καλλωπίσασα,
παρέστησεν αὐτῷ, ζήτῶσα ἐκατέρου γένους τὴν
ἐξελείπειν ποιήσασθαι. τῶν προσάξας τὸ πρῶτον
πὸν νύμφαι, ἐκατέρων τῶν φύσιν διεγνώκε. τῷ
μὲν ἀρρένων ἀνδρικῶς τὰς ὀφείας καταφώντων, τῷ
δὲ θηλειῶν ἀπαλῶς. ἡ δὲ ἐκπλαγεῖσα εἶπεν.
ὅτι πλείονα ἐώρακα ὑπὲρ ὃ ἠκούσα. καὶ δοῦσα
αὐτῷ χρυσίου τάλαντα ρκ. καὶ ὑδύσματα, καὶ λί-
θους τιμίους, καὶ δὴ καὶ τῶν τῶ ὀποβαλσάμῃ ῥι-
ζῶν, ἀφ' οὗ ἡ Παλαιστίνη τὸ τοῦ γεωργίου ἔχεν,
ὡς φησιν Ἰωσήπος, ὑπέσχετο. τὸ δὲ τάλαντον ἔχει
λίτρας ρκ. καὶ εἰ. ὡς ἐντέλλεται λαβεῖν αὐτὸν ἐξ
ἐκείνης χρυσίᾳ κεντηνάρια ρ.

Οὐ μόνον ὅ ταῦτα, ἀλλὰ καὶ ἕως νῦν εἰσὶν, πάντας
τὰς ἀπ' Εὐφράτης μέχρι Νείλου δασμοφορουῦντας εἶ-
χεν. ἔκτοτε δὲ τοῖς δυσμενέσιν ἀπεπεχείρητος γέγονε.
καὶ καταρχὰς μὲν ὁ Σολομὼν ἐθαυμάζετο, τὰς παροι-
μίας γραφῶν, καὶ τὰ ναὸν ἀνιστῶν, ὡς φησιν ὁ μέγας
Κύριλλος· ὡς καὶ Ὁμηρὸς τὰς τῶ Τρώων ἐφαγώδεις
συμφορὰς, μὲν ρξ. ἐπὶ τῆς Ἰλίου ἀλώσεως. ὑπερὸν δὲ
ἀσεβείᾳ περιέπεσε. δῆλον ὅτι τὸ τοῦ, καὶ ἐξ ὧν ἡ θεῖα
γραφὴ διεξέειπε περὶ αὐτοῦ λέγεται. καὶ ἐξέκλιναν αἱ
ἀλλοτρίαι τῶν καρδίας Σολομῶντος ἐπίσω θεῶν ἐτε-
ρων. ἐχῆτον δὲ καὶ ἐξ ὧν ὁ προφήτης Ἀχίας ἔφη
πρὸς τὸν ἐκείνῃ δῆλον Ἰεροβοάμ, μανθάνομεν ὅτι τοῖς
εἰδώλοις λελάτρουκεν ὁ Σολομὼν. ἔφη δὲ ἔτι. Τὰ
δε λέγει Κύριος. Ἰδὲ ἐγὼ ῥήσω τὴν βασιλείαν ἐκ
χειρὸς Σολομῶντος, καὶ δώσω σοὶ τὰ δέκα σκῆπτρα,
καὶ δύο σκῆπτρα δώσω αὐτῷ καὶ Δαβὶδ τὸ δαλὸν με,
καὶ καὶ Ἰερουσαλὴμ τὴν πόλιν με. ἀφ' ὧν ἐγκατέλιπε

με, καὶ ἐδούλωσε τῇ Ασάρτῃ βδελύγματι Σιδωνίαν, καὶ τῇ Χαμῶς εἰδώλῳ Μωάβ, καὶ τῇ Μελχὼ προσοχθίσματι ὑῶν Ἀμμὼν. καὶ Ἀσάρτῃ μὲν αὐτὸν εἶναι τὸν Εὐσφύρον μυθολογῶσι, καὶ ἡ Ἀφροδίτῃ. βδελύγμα καὶ προσοχθίσμα τὰ εἰδῶλα καλεῖ ἡ γραφή. καὶ πρὸς αὐτὸν δὲ τὸν Σολομῶντα αὐτὸ φαίνεται λέγων ὁ Θεός· Ἀνδ' ὧν ἐγένετο ταῦτα μετὰ σοῦ, καὶ ἐκ ἐφύλαξας τὴν ἐντολήν μου, καὶ τὰ προστάγματά μου, ἃ ἐνετείλαμην σοι, διαρρήσων διαρρήξω τὴν βασιλείαν σου· ἐκ χειρὸς σου, καὶ δώσω ταύτῃ τῇ δούλῳ σου. ἐπειδὴ γάρ, φησι, τὴν παρέπεσαν ἐμοὶ τῇ κτίσει τιμῇ, καὶ δόξαν τῇ δαλὴ κτίσει ἀπένειμας. δώσω καὶ γὰρ τὴν δόξαν σου τῇ δαλὴ σου. ὅθεν καὶ ἐπαρθεὶς ὁ Ιεροβοάμ ἤρξατο ὑπὸ Σολομῶντος τὸν λαὸν ἀφίσσιν. τὸτο μαθὼν ὁ Σολομῶν ἐζητεῖ τὸν Ιεροβοάμ συλλαβεῖν. ἐφ' ᾧ καὶ φεύγει πρὸς Αἴγυπτον, καὶ τελευτῇ Σολομῶντος καρπερῶν. καὶ καὶ μὲν τὴν θείαν γραφὴν ἐβασίλευσε Σολομῶν ἐπὶ μ'. καὶ δὲ τὸν Ιώσηπον ἐπὶ ὀγδοήκοντα. ἐπελόπισε δὲ, ὡς ἐκεῖνος ἐφησεν, ἐπὶ τὸν ἐννεήκοντα καὶ πεσάρων.

Πλὴν ἡ γραφή καὶ τὰδε περὶ αὐτῆ διέξεισι. καὶ ὁ βασιλεὺς Σολομῶν ὡς φιλογυναικός, καὶ ἔλαβε γυναῖκας ἀλλοτρίας πολλὰς, καὶ καὶ θυγατέρας Φαραῶ, Μωαβίτιδας, Ἀμμωνίτιδας, Σύρας καὶ Ἰδουμαίας, Χετταίας καὶ Ἀμορραίας· καὶ ἦσαν αὐτῷ γυναῖκες ἄρχουσαι ψ'. καὶ παλλακαὶ τ'. τότε ὠκοδόμησεν ὑψηλὰ τοῖς εἰδώλοις πασῶν τῶν γυναικῶν αὐτῆ. ὡς ἐντεῖθεν καὶ καὶ παραβάτῃ Ἰσλιανὸν ὀρμηθῆναι καὶ εἰπεῖν ὅτι τὸν Σολομῶντα σοφὸν μὴ λέγετε· καθάπερ ὁ μέγας διέξεισι Κύριλλος· εἰ δὲ πεπιστεύκατε εἶναι σοφὸν, μήτοι παρὰ γυναικὸς ἐξηπατῆσαι νομίζετε, κρίσει δὲ οἰκεία καὶ παρὰ καὶ φανέντος αὐτῷ Θεῷ περὶ δόμῳ, λελατρωμένα τοῖς ἄλλοις θεοῖς. πρὸς ἐν ταῦτα ὁ Θεὸς ἔπος ἀνὴρ ἀνταποκρινόμενος καὶ τὰδε προετίθεισιν· ὑπομὲν ἂν ἔγραφε, σοφὸς ἂν λέγοιτο παρ' ἡμῶν δὴ, καὶ νοοῖτο καὶ ἀλήθειαν ὁ Σολομῶν. ὅτι δὲ πεπλημμένον ὁμολογεμένως, τοῖς ψευδυνύμοις λατρεύσας θεοῖς, ἀρνήσαιντο ἂν εἰδῆς. ὅθεν ἔτε προφήταις ἀγίοις, ἔτε μὲν Ἀποστόλοις ποιῶν αὐτὸν ἐναρίθμιον. εἶγε καὶ μᾶλλον καὶ μὲν τὴν νεότητά τὴν πρὸς δόξαν Θεῷ πληροῦν ἠπείχετο· καὶ δὲ τὸν τῶ γήρους καιρὸν, πάλιν αὐτῷ τὴν ἀπὸ γυναικὸς ὁ Σατανᾶς κατεσκόλασε. τῶτοις μὲν οὖν καὶ Ιώσηπος συμφωνεῖ διέξιν ἔπος· ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ὁ Σολομῶν ἐν τῷ καιρῷ τῶ γήρους, ὁποῖος ἄρα καὶ ἐν τῇ νεότητι αὐτῆς ὡς. προβαλόντος γὰρ τῆς ἡβης, καὶ τῆ λογισμοῦ καὶ καὶ χρόνον ἀδενουῦτος ἀντέχειν πρὸς τὴν μνήμην τῶν θείων ἐντολῶν· τῶ ἰδίῳ τε Θεῷ καταλιγώρησε, καὶ εἰς γυναῖκας ἀλλοφύλους ἐξώκειλε, τοῖς θεοῖς αὐτῶν πρότερον καταδύσας. καὶ πρὸ τῶν δὲ εἰς τὴν φυλακὴν τῶ νομίμων ἐξήμαρτεν, ὅτε τὰ τῶ χαλκῶν βοῶν ὁμοιώματα κατεσκεύασεν, καὶ τῶ λεόντων τῶ περὶ τὸν θρόνον τὸν ἰδίον· καὶ ταῦτα δις αὐτῶ τῶ Θεῷ κατ' ὕπνου φανέντος. ὅθεν καὶ Ἀδερ τὸν Ἰδουμαῖον ἐγείρει κατ' αὐτῶ ὁ Θεός· ὁ μὲντοι θρόνος τῶ Σολομῶντος ἐλεφάντινος ὡς, ἀναβαθμίδας ἔχων ἑξ. καὶ ἐν μιᾷ ἐκάστη αὐτῶν λέοντες εἰσῆκεισαν ἐκατέρωθεν, πρὸς τέτοις δὲ καὶ ὁμοίωμα μόχου ὡς παρ' αὐτῶ. εἰ δὲ ταῦτα ἔπος ἔχει, καθὼς ἀνωθεν εἴρηται,

A Davidem famulum meum, & propter Hierosolymam urbem meam. quandoquidem ille, relicto me, Astartem Sidoniorum piaculum, & Chamofum Moabitarum deastrum, & Melchomum Ammonitarum offendiculum coluit. Astartem sunt qui Luciferum esse tradunt, eandem scilicet Deam cum Venere. Piaculum & offendiculum appellant litteræ sacræ deastros ac simulacra. Quinetiam Deus ipse Solomonem verbis hisce compellat: Quoniam tu commisisti, ut præcepto meo non obtemperares, & mandata mea tibi præscripta non servares: eripiam ego tibi de manu tua regnum tuum, idque servo tuo dabo. Nimirum hoc dicere vult: Quia debitum mihi creatori honorem gloriamque creaturæ servæ detulisti: ego quoque gloriam majestatemque tuam ad servum tuum transferam. Quibus sane verbis elatus Jeroboamus, populum a Solomone cepit abducere: quo ille cognito, quo pacto Jeroboamum comprehenderet, cogitabat. Verum is fuga in Ægyptum evasit, ibique Solomonis exitum expectavit: qui de sacrarum quidem litterarum auctoritate regnavit annos x l, sed juxta Josephum lxxx. Idem tradit Solomonem mortuum esse, quum natus esset annos xciv.

Astarte eadem cum Venere.

3. Reg. ii. 11.

Vide Notas.

Edit. Paris. pag. 185.

Josephus.

Narrant etiam litteræ sacræ, Solomonem mulierum amoris fuisse deditum, & uxores exterarum complures duxisse, nimirum filiam Pharaonis, Moabitides aliquot, & Ammanitides, & Syras, & Idumæas, & Chettæas, & Amorræas: ita ut principes uxores 1000, concubinas 1000 habuerit. Ex eo tempore sublimibus in locis delubra simulacrorum cunctis uxoribus suis extruxit. Unde sumpsit occasionem defector ille fidei Julianus, ut diceret: Christianos Solomonem minime debere sapientem appellare. Nam hoc ejus verbum Cyrillus memorie prodidit. Quod si omnino, inquit, sapientem fuisse persuasi estis: nolite putare, deceptum a muliere fuisse, sed potius existimate certo judicio, & auctoritate illius Dei fretum, qui ei semet videndum obtulerat, Diis peregrinis serviisse. Quibus verbis Cyrillus respondens, hujusmodi quædam subjicit: Nos Solomonem propter ea, quæ scripsit, & dicere sapientem, & re ipsa statuere possumus. Eundem colendis deastris haud dubie deliquisse, nemo certe negarit. Qua de causa nec inter sacros eum vates, nec inter Apostolos numeramus. Vel potius ita statuimus, in juventute studiosissimum fuisse, ut quæ ad Dei gloriam pertinerent, efficeret: in senecta vero Satanam ei per mulieres insidias struxisse. Quibus sane postremis Cyrilli verbis etiam hoc Josephi testimonium consentit. Nequaquam, ait, talis in senecta Solomo fuit, qualem in juventute se gesserat. Nam ætate jam provectiore, quum ejus ratio paulatim debilitaretur in retinenda divinorum mandatorum memoria: Deum suum non magnificit, & exterarum ad mulieres non solum deflexit: verumetiam Diis earum sacra fecit. Quinetiam antea deliquit in legis edicta, quum aheneorum bouum simulacra, leonumque circa solium suum fingeret: quantumvis ei bis Deus in somno apparuisset. Quam ob causam Deus Aderem Idumæum adversus eum concitavit. Solomonis autem solium istud eboreum erat, & gradus sex habebat, in quorum graduum quolibet utrinque leones stabant, & præter hos vituli quoque simulacrum habebat. Quæ hæcenus indicata si vera sunt,

Juliani Imp. calumnia.

Cyrilli ad Julianum ref. ponsio.

Josephus.

Edit. Paris.
pag. 186.

Roboami re-
gnum.

Jeroboami re-
gnum.

3. Reg. 13. 2.

quid iudicet
iudicet

ut de iudicet
iudicet

pag. 187.

Josephus.

Theodoritus.

Asæ regis pie-
tas.

caveto dilecte fili, nec cui fidem habeas, qui Solomonem in senectute penitentia ductum fuisse dixerit. Nam si hoc accidisset, omnino inter sacros vates referretur, nec vir ille divinus Cyrillus eum de vatum numero excluderet.

Post Solomonem Roboamus ejus filius imperio potitus est, quo regnante populus duas in partes se disjunct: quod Roboamus eos nimium a Solomone gravatos servitutis iugo, tractare mitius nollet. Tum duæ tantum tribus, nimirum Judaica & Beniaminea, reliquæ ipsi manserunt; cæteris decem tribubus Hieroboami Samariæ degentis imperio se subjicientibus. Is metu Solomonis in Ægypto prius vixerat, verum eo rebus humanis exempto se Samariam contulerat. Subiectus illius regno populus Israelici & Ephraimi appellationem habebat propterea, quod ab Ephremo Josephi F. generis originem Jeroboamus traheret. Eum populum Salamanassar rex Assyriorum qui proxime Senacheribum antecessit, in captivitatem abduxit; quorum in numero fuit iustus ille Tobæus. Magna vero pars illorum a Senacheribo est interfecta, cum ille singulari cum ignominia Hierosolymis reverteretur, tandem & ipse tristi fine vitam claudens. Quia enim contumeliosus in Deum verbis usus fuerat, a propriis filiis vita spoliatus est.

Jeroboamus autem, ne regnum amitteret, populo Hierosolymam proficiscente fani gratia, primus impietatis cuiusdam auctor exstitit, juvenasque aureas duobus in locis constituit. Quo facto, Joelus vates & homo divinus e Judæa Bethel se confert, deque mandato Dei verbis huiusmodi utitur: O ara, ara. En Davidis e familia quidam nascetur, cui nomen erit Josias. Is super te sacerdotes excelsorum mactabit, & ossa humana in te comburet. Quæ verba quum pronuntiasset, etiam manum Jeroboami, quæ propterea prorsus emarcuerat, quia sustulisset illam adversus vatem, vates ipse sanavit. Tum vates quidam alius, qui iis in locis degeret, hominem illum divinum urget, ut secum vinceretur: quamquam Joelo mandasset Deus, ut Bethel proficisceretur, non tamen ibi vel cibo, vel potu sumpto reverteretur. Itaque cum mensæ adsiderent, Deus alteri vati præcepit, ut divinum hominem Joelum verbis huiusmodi compellaret: Quandoquidem in oppidum te contulisti, & cibo potuque te recreasti hoc in loco: corpus tuum sepulcro majorum tuorum non inferetur. Itaque deinceps factum est, ut ad suos revertens in itinere a leone perimeretur. Ac interfecit ille quidem vatem, sed ulterius progredi non est ausus. Quippe corpus vatis supplicio propter inobedientiam adfectum, quod supplicium erat ipsa necatio, deinceps immune factum, a leone devorari non poterat. Cæterum vatem hunc alterum Josephus tradit fuisse talem, qui falso nomen hoc mentiretur, & improbus esset, ac Jeroboami regis impostor. verum Theodoritus eum in verorum vatum numerum refert, atque idipsum ut probet, litterarum sacrarum auctoritatem allegat, in quibus memoriæ proditum sit, vatis illius senis, qui habitaverit Bethel, ossa cum ossibus divini hominis, e Judæa profecti, & omnia proloquuti, quæ Josias deinceps exsequutus est, sepulta fuisse. Itidem divinum hunc hominem Josephus quidem Jadonem appellat. Omisorum vero liber ducet, ei nomen Joeli fuisse.

Secundum hæc prædicant litteræ sacræ regis Asæ pietatem, quam ab initio decla-

A προσέχειν, ἄξιον, ἀγαπῆν, καὶ μὴ συναρπάξαι τοῖς λέγουσιν, ὅτι μετανοία περὶ τὸ γῆρας ὁ Σολομὼν ἐχρήσατο. εἰ δὲ τὸ τοῦ, Προφήταις ἀν' ἀγίοις ἐναεισμένος ὡς, καὶ ἐκ αὐτὸν ὁ θεότατος Κύριλλος τῆς τῆς Προφητῆς ἐποίησε μερίδος ἀλλότριον.

Μετὰ δὲ ταῦτα κρατεῖ ὁ τῶ Σολομῶντος υἱὸς Ροβοάμ, ἐφ' ᾧ καὶ χεδάζεται ὁ λαὸς, ἅπερ μὴ θελήσαντος ἀναπαύσαι αὐτὰς βεβαρημένους ἦδη ὄντας τῶ τῶ Σολομῶντος ζυγῷ. καὶ δύο μὲν φυλαὶ, ἥτε τῆς Ἰούδα, καὶ ἡ τῆς Βενιαμίν, αὐτῶς ἐναπέμειναν· αἱ δὲ λοιπαὶ δέκα ὑπετάγησαν τῷ Ιεροβοάμ ἐν Σαμαρείᾳ ὄντων. ὅθεν τὸν φόβον τῶ Σολομῶντος ἐν Αἰγύπτῳ διέτειβεν· ἐκείνῃ δὲ παρελθόντος εἰς Σαμαρείαν ἔρχεται. καὶ ὁ μὲν ὑπ' αὐτὸν λαὸς καὶ Ἰσραὴλ ἐλέγετο, καὶ Εφραίμ ὑπ' Ἰωσήφ, ὃς Ιεροβοάμ κατήγετο. ποσῶτον τὸν λαὸν ἡχμαλωτῶσεν ὁ πρὸ τῶ Σενναχηρίμ μετ' αἰχμῆς ἐξ Ἱερουσαλὴμ ὑποσρέφει, εἰ καὶ τὸ τέλος ἐκ εἰς καλὸν ἀπέβη αὐτῷ. εἰς δὲ τὸν Θεὸν βλασφημήσας, ὑπὸ τῶ ἰδίων τέκνων ἀνῆλθο τὴν ζωὴν.

Ὁ Ιεροβοάμ, ἵνα μὴ ἀποχίζῃται ὁ λαὸς θεῶν εἰς Ἱερουσόλυμα ἔρχεται ὅθεν τὸν ναὸν, τὴν ἀσβεστίας κατάρχει πρῶτος, καὶ τὰς χρυσὰς δαμάλεις ἵσησι. τῶν καὶ αὐτῶ καὶ ὁ Προφήτης Ἰωὴλ, ὁ καὶ ἀνδρῶν τῶ Θεῷ, ἐξ Ἰούδα παρεγένετο εἰς Βαιθὴλ ἐν λόγῳ Κυρίου, καὶ εἶπε· θυσιασμεῖον, θυσιασμεῖον. ἰδοὺ τίκεται τῷ οἴκῳ Δαβὶδ, Ἰωσὴφ ὄνομα αὐτῷ, καὶ θυσεῖ ἐπὶ σὲ τὰς ἱερεῖς τῆς ὑψηλῶν, καὶ ὅσα ἀνθρώπων ἐπὶ σὲ κατακαύσει. τότε δὲ τότε, καὶ τῶν χεῖρα τῶ Ιεροβοάμ ξηρανθεῖσαν, ὅθεν τὸ κενῶν καὶ τῶ Προφήτῃ, αὐτὸς ὁ Προφήτης ἰάσατο. Προφήτης δὲ τις ὢν ἐκείσε, ἐβιάσατο τὸν ἀνδρῶν τῶ Θεῷ φαγεῖν ἄρτον μετ' αὐτῶ. καὶ ταῦτα τῶ Θεῷ πρὸς αὐτὸν εἰπόντος ἀπελθεῖν μὲν εἰς Βαιθὴλ, καὶ μὴτε ἄρτον φαγεῖν, μὴτε ὕδωρ πίνοντα ὑποσρέψαι. ἐφ' ᾧ καὶ κατημέναν ἐπὶ τραπέζῃς, λόγος Κυρίου ἐγένετο πρὸς τὸν Προφήτῃ ἐκείνον,

ἵνα εἴπῃ πρὸς τὸν ἀνδρῶν τῶ Θεῷ. ἀφ' ὧν ἐπέσρεψας, καὶ ἔφαγες, ἄρτον, καὶ ἔπιες ὕδωρ ἐν τῷ τόπῳ τῷ τῷ, καὶ μὴ εἰσέλθῃς τὸ σῶμά σου εἰς τὸν τάφον τῶ πατέρων σου. ἐφ' ᾧ καὶ ὑποσρέφων ὑπὸ λέοντος καὶ τῶν ὁδῶν θανατῶται. καὶ ὁ μὲν θῆρ ἀπέπνιξε μόνον αὐτὸν, ἐπὶ πλεον δὲ χωρῆσαι ἐκ ἐτόλμησε. τὸ δὲ σῶμα τῶ Προφήτῃ δίκας εἰσπράχθεν ὅθεν τῶ παρακολῶ, αὐτῶ δηλαδὴ τῶ πηγμονῶ, ἐδικαιώθη ἔκτοτε, καὶ ἐκείνῃ βορὰ τῶ λέοντι πρᾶκετο. καὶ τὸν μὲν Προφήτῃ ἐκείνον ἰδοὺ πρὸς τῶν εἶναι λέγει, καὶ ποιηρὸν, καὶ ἀπατεῶνα τῶ Ιεροβοάμ, ὁ Ἰωσήφ. ὁ δὲ Θεοδώρητος ἀληθῶς πρὸς τῶν τοιούτων εἶναι λέγει, παράγων καὶ τῶ γραφῶν ἔγω λέγουσαν. διεσώθη τὰ ὅσα τῶ πρὸς τῶ πρὸς τῶ, τῶ κατοικοῦντος ἐν Βαιθὴλ, μετὰ τῶ ὅσων τῶ ἀνθρώπων τῶ Θεῷ τῶ ἡκοτος ἐξ Ἰούδα· καὶ λελαληκότος πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐποίησεν Ἰωσὴφ, ὡσαύτως καὶ τὸν ἀνδρῶν τῶ Θεῷ. ὁ μὲν Ἰωσήφ Ἰαδὼν αὐτὸν ὀνομάζει. ἡ δὲ βίβλος τῶ παραλειπομένων Ἰωὴλ αὐτὸν ἡμᾶς καλεῖσθαι ἐδίδαξεν.

Ἐπαινῇ ἡ γραφή, καὶ τοῦ Ἀσᾶ τῶν προτέρων δούσειν. ἐποίησε γάρ, φησὶν Ἀσᾶ.

Περὶ τῆς βασιλείας Ροβοάμ.

Περὶ Ἀσᾶ.

Ασά τὸ εὐθὺς ἐνώπιον Κυρίου τῷ Θεῷ αὐτοῦ. ὅθεν καὶ τὰς ὁμώρως πάντας ὑπέταξεν. ἀλλὰ καὶ ἰορτῶν ἐπινίκιον ἐκτελέσας ὁμόσαι παρεσκεύασεν ἅπαντας, ὡς τῆς ἐν νόμου πολιτείας ἔκδοσις ὄντων. ἀλλὰ καὶ τῶν μητέρων αὐτοῦ τῇ Ασάρτῃ λατρεῦσαι προελομένῳ τῆς βασιλείας ἐγύμνωσεν. καὶ ἐν πᾶσι δὲ τέλειος ἦν. καὶ γὰρ ἐξῆρε τὰ ὑψηλά. καὶ τῷ Βασίλει δὲ στρατεύσαντος κατ' αὐτὴν, καὶ τὸν Θεὸν εἰς συμμαχίαν ἐκάλεσεν, ἀλλὰ πρὶν Βασιλεῖα Συρίας. ἐφ' ᾧ, καὶ δι' Ἀνανῆ τοῦ προφήτου τῶν ἀπιστίαν διήλεγξεν ὁ Θεὸς εἰπὼν. ἐν τῇ πεποιθένει σε βασιλεῖ Συρίας, καὶ μὴ ἐπὶ Κύριον τὸν Θεόν σου, ἥρθη ὁ Βασίλει κατὰ σοῦ. καὶ τοῦτο ἐσώθη ἡ δυναμὶς βασιλείας Ἰσραὴλ. ὁ δὲ Ασά μὴ θρηνησας ἐπὶ ταῖς, ὡς δέον ἦν, τὸν προφήτῳ ἐφυλάκισεν, καὶ νοσήσας ὑπερον, καὶ τὸν Κύριον ἐζήτησεν, ἀλλὰ τὰς ἰατρὰς, ἵσως δὲ τὰς φαρμακὰς.

Περὶ Ἰωσαφατ.

Ἐπαινέει δὲ καὶ τὸν Ἰωσαφατ, ὡς καὶ ἀρετῶν ἐξηλωκότα κατ' ἀρχὰς τῆς Δαβίδ. τὸ δὲ, ὑψώθη αὐτῷ ἡ καρδιά, καὶ κατηγορία, ἀλλ' ἔπαινος. ἐπήγαγε δὲ, ἐν ὁδοῖς Κυρίου. ἐπιμέμμεται δὲ αὐτῷ τῶν γαμικῶν ἐπιμιξίαν, ὡς πρὸς τὸν Ἀχαάβ ἐποίησατο. Γοθολίαν γὰρ τῆς Ἀχαάβ τῶν θυγατέρων κατεγγύησε τῇ παιδί αὐτῇ. ὁ περ δὲ ἀφῆκεν ἡ τῆς βασιλείων ἰσορία, ἐνταῦθα ρηθῆσεται. ἐπαινῶντι γὰρ αὐτῷ ὁ τῆς τῆς Ἀχαάβ παρατάξεως τῇ Ἰωσαφατ, ἀπώπνευσεν Ἰησοῦ προφήτης ὁ καὶ Ἀνανῆ, καὶ εἶπεν αὐτῷ. βασιλεῦ Ἰωσαφατ, εἰ ἀμαρτωλῶ σὺ βοηθεῖς; εἰ μισουμένῳ ὑπὸ Κυρίου σύφιλάζῃ; καὶ τὸ ἐγένετο ἐπὶ σέ ὁργὴ παρὰ Κυρίου. ἀλλ' οἱ ὀλίγοι ἀγαθοὶ ἐβρέθησαν ἐν σοὶ, ὅτι ἐξῆρας τὰ ἄλσιν ὑπὸ τῆς γῆς Ἰούδα. ἐνταῦθεν οὐ μανθάνομεν ὡς ἐλαττοὶ τὰς ἐπὶ ταῖς ἀμαρτίμασι τιμωρίας τὰ πρῶτα κατ' ὁρμήματα. Ὁ τοίνυν Ἰωσαφατ δεξιὰς τὸν ἔλεγον, διωρθώσατο ἐπὶ πᾶσι, καὶ κρείττω τῇ πόλει ἐπέστησεν, ἵνα δικαίως πάντα πράττοιτο. ἀλλὰ καὶ πολεμίων ἐπιστάντων, πρὸς Θεὸν κατέφυγεν, ὃς καὶ παρεδάρρυνεν αὐτὸν καὶ τῷ Ἰεζεκιὴλ λέγων. μὴ φοβηθῇτε τὸ πολὺ πλῆθος, ἀλλ' αὐριον ἐξέλθετε. πρῶτους δὲ τὰς Ἀδύτας ὁ βασιλεὺς ἐξηγάγεον. ὅθεν καὶ οἱ πολέμιοι ἀλλήλους κατέκοψαν. Ὁρα δὲ καὶ ἑτέραν βίβλον προφητικῶν. λέγει δὲ ἡ ἰσορία. ὅτι οἱ πολλοὶ λόγοι Ἰωσαφατ οἱ πρῶτοι καὶ οἱ ἔχατοι, καὶ ἰδοὺ γεγραμμένοι εἰσὶν ἐν λόγοις Ἰησοῦ υἱοῦ Ἀνανῆ. Καλῶς δὲ ὁ Θεὸς φάλλει Δαβίδ. λυτρώσαί με ἀπὸ συκοφαντίας ἀνθρώπων. καὶ λόγησε γὰρ, φησὶν, Ναβουθαὶ Θεὸν καὶ βασιλέα. πούτεστιν ἐβλασφήμησε, κατὰ τὸ ἐν Ἰωβ γεγραμμένον. ἡ μὲν μὲν πρόσωπόν σου ἐβλογήσῃ, ἐφ' ᾧ καὶ τὸν βίον ἐξέλιπεν, τῆς Ἰεζάβελ τὸ οἰκονομίσασθαι.

Glyc. Annal.

A raverit. Recte, inquit, se gessit Asa erga Dominum Deum suum. Quo factum, ut finitimos omnes imperio suo subiceret. Quinetiam triumphali festo instituto, cunctos sacramento devinxit, se a præscepta in lege disciplina, vivendique ratione non discessuros. Præterea matrem suam quæ Astartæ cultum probaret, regno abdicavit. Non tamen in omnibus perfectum sese gessit. Nec enim sacella editorum sustulit, ac deinceps Basa Israelicorum rege cum exercitu adversus ipsum profecto, auxilium opemque Dei non imploravit: sed Syriæ regem arcessiit. Idcirco per Ananem vatem Deus ipsius diffidentiam huiusmodi verbis objurgavit: Quoniam Syriæ regi, non Domino Deo tuo innixus es, propterea manus tuas Israelici regis exercitus evasit. Tum Asa nequaquam deplorato delicto suo, quemadmodum facere debuerat, etiam fatidicum in carcerem conjecit: Deinde morbo correptus, non ad opem Domini confugit, sed ad medicos: quorum appellatione fortassis venefici, & excantatores veniunt.

Laudant & litteræ sacræ Josaphatum, ut qui virtutem exemplo Davidis, unius ex majoribus suis, unice dilexerit. Nam quod in eis perscriptum legimus, Elatum est cor ejus: id vero non ad vituperationem spectat, sed ad laudem atque commendationem. Subjiciuntur enim huiusmodi quædam verba, in præscriptis & institutis a Domino. Unum in eo reprehenditur, conjugalis videlicet vinculi & adfinitatis conjunctio cum Achabbo instituta. Quippe Gotholiam Achabbi filiam suo F. conjugem dedit. Atque hoc loco recitandum est, quod scripta de regibus historia memoriæ non prodidit. Cum ex acie Josaphatus reverteretur, qua suppetias Achabbo tulerat: Hic vates, Ananis F. occurrit, ac regem in hunc modum compellavit: Tene, Josaphate rex, homini scelerato ferre auxilium? tene cum exosis Domino amicitiam colere? Ergo istius rei Domino irato pœnas daret: sed exstiterunt in te laudabilia quædam, quod lucos scilicet & solo ditoneque Judaica exterminaveris. Quibus ex verbis discere licet, præclara hominum facta, quæ prius sint præstita, delictorum sequentium pœnas imminuere. Josaphatus quidem certe, quum hanc reprehensionem benigne tulisset, cunctis in actionibus se deinceps egregie gessit, ac judices reipublicæ præfecit, eisdem imperans, ut omnia de juris & æqui præscripto facerent. Quumque hostes ipsum invasissent, ad Deum confugit. Is hominis animo robur addidit, huiusmodi verbis per Jezielum vatem edictis: Nolite tantam istam multitudinem metuere, sed cras ad illam egredimini. Quo facto, rex primos omnium Levitas eduxit, nec multo post ipsi met hostes se mutuis vulneribus conciderunt. Licet autem ex indicibus quibusdam colligere, quemdam alium quoque librum de Josaphato scriptum fuisse. Nam huiusmodi verba exstant in historiæ monumentis: An non multæ Josaphati orationes & facta tum incuntis ætatis, tum defectæ, in libris Hiei vatis, Ananis F. perscripta sunt?

Cæterum præclare divinus ille Davides canit, Libera me ab hominum calumnia. (Nam de Nabuthæo perscriptum legimus, fuisse qui verbis huiusmodi hominem deferrent:) Nabuthæus Deo & regi bene precatus est, hoc est, maledixit. Sic enim verbum istud hoc loco debet accipi, quemadmodum & in Jobo legimus: In os profecto.

T

Josaphatus rex. 2. Paral. 17. 6.

Edit. Parisi pag. 188.

3. Reg. 20. 25.

2. Paral. 20. 34.

Psal. 118. 134.

3. Reg. 21. 13.

Job. 1. 11.

bene tibi precabitur. Hoc pacto delatus vitam amisit, Jezabele rem consilio & astu suo procurante. Hinc factum, ut magnus ille vates Elias verbis talibus Achaabum compellere non dubitaret: Hæc tibi Dominus denuntiat. Tunc hominem occideris, & ejus bona possideas? Atenim a Domino sic habeto. Quo in loco linxere porci & canes Nabuthæi sanguinem, ibidem canes tuum quoque cruorem lingent, seque scorta tuo sanguine abludent. Quibus verbis Achaabus admodum contristatus, non mox pœnas luit propterea, quod mœrore adfectus fuisset. Quinetiam Deus Aderis filium, qui Samariam obsidebat, cum duobus & triginta regibus in potestatem ei dedit: quem ubi vita donatum, præter editum divinum, satellitibus etiam adjunctis, dimisisset, iram Dei adversus se concitavit. Nam is continuo per vatem Michæam (hoc enim ipsius nomen Josephus memoriæ prodidit) quodam a viatore læsum ac vulneratum in capite, verbis hujusmodi alloquutus est: Quoniam tu exitialem virum de manu emisisti, tam vita illius tua vita, quam populus populo rependetur.

Post hæc tribus elapsis annis, sumpto secum Josaphato Judææ rege, vates suos quadringentos consulit, censerent ne sibi cum exercitu pergendum adversus Rema Galaadidis oppidum, an expeditionem potius omittendam? Respondent Baalis vates, omnino pergendum. At quum Josaphatus quæreret, ecquis præterea Domini vates adesset? ejus enim opera Dominum esse consulendum: Est, inquit Achaabus, adhuc quidam vates, cui Michææ nomen. Sed numquam ille animo meo grata vaticinatur. Nihilominus arcessitur: & primo quidem respondet: eundem esse, quod Domino favente regi feliciter res omnes sint successuræ. Verum deinceps eum obtestante per sacramentum rege, divinam mentem aperit. Tum Achaabo ad Josaphatum dicente: Nonne prædixi vatem hunc mihi nihil boni denuntiare, sed tantum infausta? subjecit Michæas: Videbam Dominum, Deum Israelitarum, in folio suo confidentem, quumque universæ copiæ cælestes ipsi adstarent, hæc fatus est: Quis Achaabum regem Israelicum decipiet, ut cum exercitu Rema Galaadidis oppidum proficiscatur, atque ibi pereat? Tum se spiritus quidam proripuit, & coram Domino se sistens, in hunc modum loquutus est: Ego vero hominem decipiam. Cui Dominus: Et quo tandem pacto? Abibo, inquit, & ero spiritus mendax in ore cunctorum vatum ejus, eoque modo ipsum fallam. Tum Dominus: Abi ergo, ait, quodque dixisti facito. Sunt autem hæc omnia, quemadmodum

Theodorus scripsit, meræ personarum fictiones, quæ nos de permissione divina erudiunt. Eodem modo quum in narratione de Jobo litteræ sacræ referunt, Angelos coram Domino adstitisse, ac inter eos ipsum quoque diabolum, qui Deum compellaverit: divinus ille Chrysostomus personarum fictionem agnoscit. Cæterum Baal Josepho Deus est Assyriorum, Astarte vero Sidoniorum, Baalim denique sacellum Baal interpretatur. Ac de his quidem hæc indicata sunt. Josaphatus autem requisito vate, ac hujusmodi rebus ex eo cognitis, nihilominus cum Achaabo ad bellum profectus est. Quia tamen alioqui vir magnæ virtutis erat, ut supra quoque diximus, incolumis domum evasit. Michæas in carcerem ab Achaabo conjectus, magna cum oris libertate dixit: Quod si tu prospere domum reversus fueris, Deum per me minime loquutum esse fatebor. Enim-

A Εφ' ᾧ καὶ παρρησιάζεται ὁ μέγας Ἡλίας πρὸς Ἀχαάβ λέγων· Τάδε λέγει Κύριος· ὡς σὺ ἐφόνοσας, καὶ ἐκληρονόμησας; ἔτι τοῦτο πᾶδε λέγει Κύριος· ἐν παντὶ τόπῳ ᾧ ἐλείψαν αἱ ὕες καὶ οἱ κυῖες τὸ αἷμα Ναβουδαί, ἐκεῖ λείξουσιν οἱ κυῖες τὸ αἷμά σου, καὶ αἱ πόρναι λούσονται ἐν τῇ αἱματί σου. σφόδρα δὲ κατακυγεῖς ἐπὶ τέτοις ὁ Ἀχαάβ, καὶ οὕτως ἐτιμωρήθη ἔτι τὴν κατάνυξιν. ἀλλὰ καὶ τὸν υἱὸν Ἀδερτῶν Σαμάρειαν παρακαθίσαντα, μετὰ τριάνοντα καὶ δύο βασιλέων, εἰς χεῖρας αὐτῆς τῆς Ἀχαάβ ἔδωκεν ὁ Θεός. διότι δὲ ζωογονήσας αὐτὸν παρὰ τὴν κέλυδον, ἀπέσειλε μετὰ δορυφορίας, ὠργίσθη ὁ Θεός, καὶ ἔτι τῷ προφήτῃ (Μιχαῖας δὲ ἔπος, ὡς φησὶν Ἰωσήπος) τῷ παταχθέντος τὴν κεφαλὴν αὐτῆς ἀπὸ τίνος ὀδύνης, εἶπε πρὸς αὐτὸν· διότι ἐξήνεγκας σὺ ἄνδρα ὀλέθριον ἐκ τῆς χειρὸς σου, καὶ ἔσαι ἡ ψυχὴ σου ἀντὶ τῆς ψυχῆς αὐτῆς, καὶ ὁ λαός σου ἀντὶ τοῦ λαοῦ αὐτῆς.

Καὶ μετὰ τρία ἔτη λαβὼν μετ' αὐτῶν τὸν Ἰωσαφάτ βασιλέα Ἰούδα, ἠρώτησε ὁ προφήτης αὐτῶν λέγων· εἰ πορεύσθε εἰς Ρεμά Γαλααδ εἰς πόλεμον, ἢ ἐπίχω. ἔειπον, ἀνάβαινε, οἱ ψαλμοποῖται τῆς Βααλ. ἐπὶ τέτοις τῷ Ἰωσαφάτ εἰπόντος, εἰ ἔστι ἐνταῦθα προφήτης Κυρίου, ἐρωτήσωμεν τὸν Κύριον δι' αὐτῶν. ἔτι μὲν, ἔφη ὁ Ἀχαάβ, καὶ Μιχαῖας καλεῖται· ἔπειτα δὲ ἀποφθεῖται τὰ θυμῆρ, καλεῖται λοιπὸν καὶ πρῶτα μὲν ἔλεγε πρὸς αὐτὸν· ἀνάβαινε, ὁ Κύριος δοδώσει ἐν χειρὶ βασιλέως. εἶτα ὀρκωθεὶς, τὰ θεῖα προειμύει· τῷ γὰρ Ἀχαάβ πρὸς τὸν Ἰωσαφάτ εἰπόντος· καὶ εἰπὸν σοὶ ὅτι ἐὰν ἀπολέγῃ μοι καλὰ, ἀλλ' ἢ κακὰ; ὁ προφήτης ἔφη· καὶ ἐγώ. ἀκούσων τὸν λόγον Κυρίου· εἶδον Κύριον τὸν Θεὸν τῆς Ἰσραὴλ καθήμενον ἐπὶ θρόνου αὐτῆς, καὶ πᾶσα ἡ στρατιὰ τῆς ὑρανοῦ παρεστήκει αὐτῷ, καὶ εἶπε· τίς ἀπατήσῃ τὸν Ἀχαάβ βασιλέα τῆς Ἰσραὴλ, καὶ ἀναβήσεται εἰς Ρεμά Γαλααδ, καὶ πεσέεται ἐκεῖ; ὁ ἔξελθε πνεῦμα, ὁ ἔστη ἐνώπιον Κυρίου, καὶ εἶπεν· ἐγὼ ἀπατήσω αὐτόν. καὶ εἶπε Κύριος πρὸς αὐτόν· ἐν τίνι; καὶ εἶπεν· ἐξελεύσασθαι, καὶ ἔσομαι πνεῦμα ψαλμῶν ἐν τῇ σάρτι πάντων τῶν προφητῶν αὐτῶν, ὁ ἀπατήσω αὐτόν. καὶ εἶπε· διωθήσῃ ἐξελεῖν, καὶ ποιήσων· πεῦται δὲ πάντα, κατὰ φωνὴν Θεοδώρητος, ἀποσωποποιεῖ ἐς διδάσκουσα ἡμᾶς τὸ θεῖον συγχώρησιν. ἔπειτα μὲν οὖν καὶ τὰ κατὰ τὸν Ἰωβ, ἐν οἷς ἡ γραφὴ φησι, τὸς Ἀγγέλους ἐνώπιον παραστῆναι τῷ Θεῷ, καὶ τὸν ἔλεγον ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ οὕτω ἐλεγχθῆναι πρὸς τὸν Κύριον, ἀποσωποποιεῖν εἶναι φησὶν ὁ θεὸς Χρυσόστομος. τὸν μὲν τοι Βααλ Θεὸν εἶναι λέγει Τυρίων ὁ Ἰωσήπος, τὸ δὲ Ἀσάρτῳ Σιδωνίων, Βααλὴν δὲ τὸν τῷ Βααλ σκῆλον καὶ περὶ μὲν τῶν ἔπος. Ὁ δὲ Ἰωσαφάτ καὶ ἀποφθεῖται ζητήσας, καὶ ποιεῖται μαθὼν, ὅπως σιωπήσῃ εἰς πόλεμον μετὰ τῷ Ἀχαάβ. πλὴν ἔτι ἄλλως αὐτῶν ἀρετῶν, ὡς ἀνωθεν εἴρηται, διεφυλάχθη. Ὁ μὲν τοι Μιχαῖας φυλακῇ ἐμβληθεὶς παρὰ τῷ Ἀχαάβ, ἔλεγε μετὰ παρρησίας· ἐὰν ἐπιστρέφων ἐπιστρέψῃς ἐν εἰρήνῃ, ἐὰν δὲ ἀλλοῶς ἐν ἡ-

3. Reg. 21. 19.

Josephus.

3. Reg. 20. 42.

Edit. Paris. pag. 189.

3. Reg. 21. 8.

Theodoriti lo.

Chrysostomus.
Josephus.
Baal.
Astarte.
Baalim.

μὴν ὁ Κύριος· ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπὶ τῷ Αχαάβ δὲ τῷ
 Ηλίου θεία προφῆσις πέρας ἔχε· τρωθεὶς ἐπὶ
 πολὺ τῷ ἄρματι ἵστατο, ἵνα μὴ τροπῶν ἐρ-
 γάσῃται τῇ φυγῇ· τὸ δὲ αἷμα φερόμενον ἐνε-
 πάγη τῷ ἄρματι· τῷτο παρὰ κρήνῃ ὁ ὠϊό-
 χος ἐπλυνεν, οἱ δὲ κυνέες ἐξέλειχον· αἱ δὲ
 πόρραι περὶ τὴν ἑω κατὰ τὸ ἔδος ἐλούσαντο·
 πηγνυμῶν δὲ ὡς τὸ ὕδωρ, κεχρωσμένον δὲ τῷ αἵ-
 ματι.

Ἰωράμ δὲ τῷ κηδεσὺ Αχαάβ ζηλώσας τὴν ἀ-
 σέβειαν, ἀξίαν τὴν τιμωρίαν εἶρατο· ὁ γὰρ μέ-
 γας Ηλίας δὲ γραμματῶν μεμίνυκε τὴν ἀπόφα-
 σιν· τότε λέγει Κύριος· ἀνθ' ὧν ἐκ ἐπορεύθης
 ἐν ὁδῷ Ἰωσαφὰτ τῷ πατρός σου, ἀπέκτεινας
 δὲ τὰς ἀδελφούς σου· ἰδοὺ Κύριος πατάσει πλη-
 γῇ ἐν τῇ οἴῳ σου, καὶ σὺ ἔσῃ ἐν ἀρρώσι-
 αῖς ποτηραῖς, ἐν ἀρρώσίᾳ κοιλίας, ἕως αὐ-
 τοῦ ἐλθεῖν τὰ ἔντερά σου· ἐπεσφάρισαν τοίνυν ἀλ-
 λοφυλοὶ κατ' αὐτὴν, καὶ πάντας ἐξελωδραπόδισαν,
 ὥστε τὰ τέκνα αὐτῆς πάντα κατέκτειναν, ἀνδρὶ τῷ
 Οχοζίου· ἐπέσκηψε καὶ ἡ νόσος, καὶ ἐδὲ με-
 τὰ θάνατον βασιλικῆς ἡξιώθη ταφῆς· ἀλη-
 θῶς φοβερὸν τὸ ἐμπισθεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζών-
 τος.

Περὶ Οχο-
 ζίου.

Μετὰ τὸν Οχοζίαν ζηλωτὴς καὶ αὐτὸς τῆς
 πατρικῆς ἀσεβείας· ὁποσείδονται τοίνυν πρὸς τὸν
 μέγαν Ηλίαν δύο πεντηκόνταρχοι μετὰ σοβαρότη-
 στο καλουμένους αὐτὸν, ἐπὶ τῷ ἐρωτηθῆναι τῆς νό-
 σου τοῦ βασιλέως ἕνεκεν· ἐφ' ᾧ καὶ πῦρ καταγα-
 γὼν ἀνῶθεν, κατέκαυσεν αὐτούς· ἀλλ' ἐνταῦθα
 οἱ ὠμότητα τῷ προφήτῃ κατηγοροῦντες, αὐτὴν κα-
 τήγοῦσι τῷ Θεῷ· δι' αὐτοῦ δὲ τὰ πάντα σέλλεται
 οὗτος πέμπτος πεντηκόνταρχος, καὶ ὑπὸ τοῖς λόγοις χρησά-
 μνος, τὴν τιμωρίαν διέφυγεν· κατερχόμενος οὖν,
 καὶ συλλαβὴς τοῖς ὁποσάλεσιν ἐπὶ τὰ εἰδωλά,
 εἶπε· παρὰ τὸ μὴ εἶναι Θεὸν ἐν Ἰσραὴλ, πο-
 ροῦν ζητῆσαι μὴν Θεὸν Αχαάβ; ἡ κλίνη ἐφ'
 ἧς ἀνέβη, καὶ καταβήσῃ· ἴσως οὖν ἐνταῦθα
 οἷον κείρατι περιπίπτει, καὶ ὅπως ἀγανακτεῖν
 παρασκαδάζουσι τὸν Θεόν, οἱ τὰς ἐλπίδας αὐ-
 τῶν ἀσρολόγοις καὶ μάντεσιν ἀναθέμενοι, ἄξιον δὲ
 θρωπεύσαι τῷ δυνάστῃ τὴν ἀλογίαν· οὐ γὰρ
 μόνον τὰ μέγιστα τῇ ζωῇ ἐθεοποίησαν, ἀλ-
 λά καὶ τὰ σμικρότατα, καὶ μύσους μετὰ·
 τί γὰρ μυσαρώτερων μύας; ἀλλ' ὅμως καὶ
 τὴν εἰκόνα ταύτης Θεὸν ἀνηγάργον· καὶ ὡς ζῶσαν
 ταῖς ῥιπίσιν ἐλαύνουσι, ταύτης τὸν τύπον Θεὸν ὠνο-
 μάσαν.

Περὶ Ηλίου
 τῷ προφήτῃ.

Ὁ δὲ γὰρ τῷ προφήτῃ κορυφαῖος Ηλίας, ὁ
 παρρησίαν ἔχων πσαύτῳ, ὥστε καὶ πρὸς Αχαάβ
 οὕτως εἶπεν· Ζῇ Κύριος ὁ Θεός μου, εἰ ἔσαι
 τὰ ἐπὶ ταῦτα δρόσιος ἢ ὑέτος, εἰ μὴ δὲ λό-
 γου σώματος μου· ὁ τοῦς ἱερεῖς τῷ Βαάλ ἐπὶ
 τοσούτου καταχύνεις, ὥστε καὶ πάντας αὐτοὺς τῇ
 προτροπῇ αὐτῆς παρὰ τῇ Ἰσραηλιτῇ ἀποκτανθῆ-
 ναι, ἵνα μή τις ὑπέρογκον, τοσούτου παρὰ τῆς
 Ἰεζάβελ συγχωρεῖται διώκεσθαι, ὥς καὶ πρὸς
 τὸν Θεόν εἶπεν· ἱκανοῦθω δὲ, λάβε τὴν
 ψυχὴν μου ἀπ' ἐμοῦ· μὴ κρείσσων ἐγὼ
 ὑπὲρ τοῦς πατέρας μου; ὁπορήσεις δ' ἀν-
 Glyca Annal.

A vero divinum illud oraculum de Achaabo,
 quod Elias edidit, eventus ipse comproba-
 vit. Nam quum vulnus accepisset, diu admo-
 dum in curru stetit, ne conspecta regis fuga
 milites hosti terga darent. Ibi sanguis e vul-
 nere profluens, curru adhæsit: quem deinceps
 auriga ad fontem abluit, & canes lin-
 xerunt. Mane vero meretrices ad fontem,
 Achaabi sanguine tinctum accedentes, et-
 iam in eo corpora sua pro more ablue-
 runt.

Edit. Paris.
 pag. 190.

Secundum hæc rex Joramus impietatem
 Achaabi foci sui æmulatus, meritis om-
 nino pœnas luit. Nam magnus ille vates
 Elias hujusmodi verbis eum per litteras
 compellavit: Hæc tibi Dominus significat.
 Quoniam institutum paternæ Josaphati vi-
 tæ non es sectatus, sed fratres tuos interfe-
 cisti: en magna calamitate Dominus fami-
 liam tuam adficiet, ac tu gravibus admo-
 dum morbis laborabis, quos inter erunt vis-
 cerum tormina, tam diu durantia, donec in-
 testina egeras. Non multo post exteræ na-
 tiones in eum copias educunt, omnes e me-
 dio tollunt, liberos regios interficiunt, O-
 chozia solo excepto. Simul & morbus ho-
 minem invadit, ac ne regiam quidem se-
 pulchram a morte consequutus est. Nimi-
 rum reapse formidabile est, in Dei viventis
 manus incidere.

Joramus rex.

2. Paral. 11. 12.

Hebr. 10. 31.

Ochozias rex.

Successit in regno filius Ochozias, &
 ipse paternæ impietatis æmulator. Hoc tem-
 pore missi sunt ad magnum illum vatem
 Eliam duo quinquagenum militum præfe-
 cti, qui eum superbe arcessunt, de regis
 morbo consulendum. Tum ignem ille cæ-
 litus deducens, universos concremavit.
 Hoc loco qui crudelitatem vatis accusant,
 Deum ipsum criminantur. Nam per eum
 hæc omnia facta sunt. Tandem & tertius
 quidam militum quinquagenum præfectus
 ablegatur, qui vatem mitibus verbis allo-
 quutus, supplicium quo priores adfecti fue-
 rant, evasit. Quamobrem vates de monte
 descendens, quum incidisset in homines
 ablegatos a rege ad consulendos deastros,
 hujusmodi verba protulit: Quandoquidem
 delinquere non dubitasti, & quasi Deus ap-
 ud Israelicos nullus foret, muscam Acca-
 ronis Deum consulisti: ex eo lecto, quem
 semel jam conscendisti, non evades. De
 quo licet æstiment, quali judicio & pœna
 pereant, quantamque Dei concitent in se
 iracundiam, qui spes suas in astrologos &
 vates collocant. Estque adeo non abs re
 deploranda hominum impiorum bruta fa-
 tuitas. Non enim tantum olim illi maxi-
 ma quævis animalia pro Diis habuerunt,
 sed etiam minima, eaque piacularia. Nam
 quid obsecro musca potest esse scœdus &
 abominabilis? nihilominus illi muscæ si-
 mulacro divinitatem tribuerunt: quamque
 vivam flabellis abigebant, ejus imagini ap-
 pellationem Dei concesserunt.

4. Reg. 1. 16.

Musca Deus
 Accaronita-
 rum.

Cæterum ille vatum princeps Elias, cui
 tanta libertas oris erat, ut hujusmodi ver-
 bis Achaabum alloqueretur: Ita vivat Do-
 minus Deus ille meus, ut annis hisce nec
 rorem nec pluviam habituri sumus, nisi me
 jubente: qui præterea Baalis sacrificos tan-
 to pudore adfecit, ut omnes etiam ipso ex-
 hortante ab Israelitis occiderentur: Elias
 ergo, ne quam in superbiam fastumque
 prolaberetur, tantum permittente Deo
 persequutionis est a Jezabele perpeffus, ut
 etiam Deum his verbis appellaret. Tan-
 dem satis hoc esto tibi, vitam quæso meam
 mihi auferto. Egone meis majoribus præ-
 sto? Possit autem mirum alicui fortasse
 videri, qui factum sit, ut vates hic, vir

3. Reg. 17. 1.

pag. 191.

3. Reg. 19. 4.

omnino sanctus, & legis præscripto se gerens, cibum a corvis præbitum comederet. Nimirum ipse legislator eum per corvos sic alebat, ut matutino quidem tempore panem, vespertino carnes acciperet. Leges hæc scilicet propter Judæorum imbecillitatem latæ fuerunt. Idcirco videmus Samsonem propter temulentiam lasciviamque, divinitus sibi concessio beneficio fuisse spoliatum, quum nequaquam propterea culpetur, quod favum mellis ab apibus in leonis cadavere congestum comederit.

Hoc etiam, dilecte fili, factum scito. Quum Saraphthiam vates Elias pervenisset, ac famis tempore qualicumque pane exciperetur, hujusmodi votum de vasis ipsis concepit: Hydria qua farina continetur ne deficiat, & cadus olei numquam minus habeat. Fuerit autem hic operæ pretium quærere, num reapse in illo cado fuerit oleum? Equidem quum vatem dicere audio, Cadus olei numquam minus habeat, donec huic regioni Deus pluviam suam concefferit: nequaquam existimo, vatem hoc de oleo votum concepisse. Nam quum tantus esset æstus, hominesque propter aquæ inopiam id temporis perirent: quid quæso fructus attulisset, si cadus oleum de perpetuo quasi fonte quodam suppeditasset? De quo licet intelligere, non fuisse cadum illum plenum oleo, quandoquidem oleo non indigebant, qui aquæ penuria graviter laborabant. Verum certa quadam de causa cadum illum vates olei cadum appellavit. Non enim quidquam esse potest, quod homines tantopere possit exhilarare, ut aqua magni alicujus æstus tempore. Licet hoc de sacris litteris intelligas, quæ alicubi aquam mel nuncupant. Nam cum Hebræi affligerentur intolerabili quadam in solitudine siti, aqua reperta, melle satiari se putabant. Quo fit, ut respicientes litteræ sacræ ad illorum adfectionem, qui aquam hauriebant, eam ipsam appellatione mellis dignatæ sint.

Secundum hæc imperio potitus est Joas, qui erga Deum se recte gessit, quamdiu pontifex maximus Jojadas superstes fuit: qui quum annis centum & triginta vivendo expletis fato functus fuisset, tantum honoris est consequutus, ut regio sepulcro inferretur. Quum autem rebus humanis exemptus esset, ad impietatem deinde rex Joas deflexit. Quam ob causam vates nonnulli ad eum ablegantur, quos inter & Jojadæ pontificis filius Zacharias fuit, quem Joas rex in parte templi sub dio sita, lapidibus adobruit. Quum moreretur, hujusmodi verbis usus est: Inspicito hæc, Domine, ac punito. Neque petitio ipsius irrita fuit. Nam rex in morbum quum incidisset, suis a subditis est interfectus. Ejus filius Amasias quum regnum occupasset, & ope divina victoriam de Idumæis reportasset, eorumque Divos evertisset: tandem fatuus homo consecratos religiose coluit, & partam victoriam ipsis acceptam retulit. Quapropter ei vates quidam denuntiavit, statuisse Deum Amasiam e medio tollere. Neque multo post consimili mortis genere, quo pater, extinctus est.

Celebrant deinde litteræ sacræ regem Oziam, nimirum quod Dei studiosus & metuens fuerit, quamdiu Zacharias fuerit superstes. Ab eo tempore incensus est libidine quadam ingrediundi adyta, & suffitum in eis faciendi: quo in conatu a pontifice ac sacerdotibus LXXX reprehensus, qui dicerent, nequaquam ipsi fas esse, suffitum ut istic fa-

Α τις, πῶς ἅγιος ὢν ὁ προφήτης, καὶ κατὰ νόμον πολυδόξος, ἡδὲ τὴν δὲ κοράκων τροφήν. αὐτὸς ὁ νομοθέτης ταύτῃ αὐτῷ διὰ τῆς κοράκων προσέφερε. καὶ ἄρτον μὲν ἔωθεν, δαίτης δὲ κρέα. οἱ δὲ νόμοι οὗτοι διὰ τὴν τῶν Ἰουδαίων ἀδένεια ἐτίθησαν. καὶ ὁ καὶ Σαμφὼν διὰ μὲν τὴν μέθην καὶ τὴν λαγνείαν ἐγυμνώθη τῆς χάριτος. φαγὼν δὲ τὸ κρεῖον τοῦ μέλιτος, ὃ ἐν νεκρῷλέοντι ἐξύφανα μάλιστα, κατηγορίαν ἐδεμίαν ἐδέξατο.

Πρόσεχε δὲ ἀγαπητέ. Ἰωὴκα προσῆλθε τῇ Περὶ τῆς Σαραφθία ὁ προφήτης, ὃ ἄρτω ἐδεξιάθη αὐτοχῆς. χεδίω ἐν τῇ καιρῷ τῆς λιμοῦ, τοῖς ἀγγείοις ἐκείνοις ὑπνύξατο, οὕτως εἰπὼν. ἡ ὑδρία τοῦ ἀλούρου οὐκ ἐκλείπει, καὶ ὁ καμφάνης. τὰ ἐλαία οὐκ ἐλαττονήσκει. ἀλλ' ἐνταῦθα ζητῆσαι ἄξιον. Εἴπερ ἀληθῶς ἐν τῇ καμφάνῃ ἐκείνῃ ἐλαιον ἦν. ἔγωγε δὲ τοῦ προφήτου ἀκούων λέγοντος. καὶ ὁ καμφάνης τοῦ ἐλαίου οὐκ ἐλαττονήσκει, ἕως οὗ δώσκει τὸν ὑπερὶ αὐτῆς ἐπὶ τῆς γῆς. ἐκ οἷμαι τὸν προφήτῃ περὶ ἐλαίου δόξασαι. τοσούτου δὲ ὄντος αὐχμοῦ, καὶ τῶν ἀνδράπων ἐκλειπόντων, τινικαῦτα τῇ ἀνδρείᾳ τίς ἠὲ ὠφέλεια, εἴπερ ὁ καμφάνης ἐπήγαγεν ἐλαιον; οὐκ ἔστι λοιπὸν ὁ καμφάνης ἐκείνος ἐλαίου καμφάνης, ὅτι μηδὲ χρεία ἐλαίας τοῖς ἐνεκεν ὕδατος κἀμνουσιν. ἐπεὶ δὲ τὸ ἐλαιον ἀγαλλίασιν ὑπεμφαίνει παρὰ τῇ γραφῇ, διὰ τοῦτο καμφάνῃ ἐλαίου τὸν καμφάνῃ ἐκείνῳ ὁ προφήτης ἐκάλεσεν. ἐδὲ δὲ ἔπερον ἀγαλλίασιν ἐπὶ τοσούτον εἰσφέρει, ὥς αὐτὸ τὸ ὕδωρ ἐν αὐχμῷ καιρῷ. καὶ περὶ τοῦ σε ἡ ἀγία γραφὴ μέλι τὸ ὕδωρ καλέσασα. οἱ δὲ Εβραῖοι διέφευγον συχθέντες ἀφορήτῳ κατὰ τὴν ἔρημον, καὶ ὕδωρ εὐρόντες, μέλιτος ἐδόκουν ἐμπύμπλασαι. πρὸς γοῦν τὴν διάθεσιν τῆς πινόντων ἀφορώσα ἡ γραφὴ, μέλι ὕδωρ ἐκάλεσεν.

Μετὰ δὲ ταῦτα κρατεῖ Ἰωᾶς, ὃς ἐποίησε τὸ δὲ Περὶ Ἰωᾶς. θὲς ἐνώπιον τῆς Θεοῦ πάσας τὰς ἡμέρας Ἰωδᾶε τοῦ Ἀρχιερέως. οὗτος ζήσας ἔτη ρλ'. καὶ θανὼν, θήκης ἡξιώθη βασιλικῆς. αὐτῆς δὲ θανόντος, ὃς ἐκλίνατο Ἰωᾶς εἰς ἀσέβειαν. ἐφ' ᾧ καὶ σέλλονται προφήται πρὸς αὐτὸν τὸν Ἰωᾶν, μετ' ὧν καὶ ὁ Ἰωδᾶε Ζαχαρίας, ὃν καὶ κατέλυσαν ἐνδὸν τῆς ὑπαίθρου ἐν τῇ ναῷ. καὶ ἀποθνήσκων εἶπεν. ἴδε κύριε, καὶ κείνη. καὶ οὐκ οὐκ μαρτε τῆς αἰτήσεως ἀρρώστια γὰρ περιπεσὼν, ὑπὸ τῶν ὑπηκόων ἐσφάγη. Ὁ δὲ τούτου ὑπὸς Ἀμασίας βασιλεύσας, καὶ τῇ θεῇ συμμαχίᾳ τοὺς Ἰδουμαίους νικήσας, καὶ τοὺς Θεοὺς αὐτῶν ἀνδραποδίσας, ὕψερρον ἱεραῖργει αὐτοὺς ὁ ἀνόντος, ἐτίμησε, τὴν νίκην αὐτοῖς λογισάμενος. πρὸς δὲ ὁ προφήτης ἔγνω ὅτι ἐβουλεύσατο Κύριος τοῦ διαφθεραῖσε. ὁμοίως γὰρ τῷ πατρὶ ἐπελειώθη.

Επαινᾷ δὲ τὸν Οζίαν ἡ θεῖα γραφὴ. Ἰωὴ Περὶ Οζίου βασιλέως. γὰρ, φησὶν, ἐκζητῶν τὸν Κύριον ἐν φόβῳ Κυρίου ἐν ταῖς ἡμέραις Ζαχαρίου. μετὰ δὲ ταῦτα ἐπιθυμήσας εἰσελθεῖν εἰς τὰ ἁδύτα, καὶ θυμιάσαι, καὶ ἐλεγχθεῖς ὑπὸ τῆς Ἀρχιερέως καὶ τῶν ὀρχομένων ἱερέων. εἶπον γὰρ πρὸς αὐτὸν. ἐκ ἐξέσί σοι, Οζία, θυμιάειν, ἀλλὰ τοῖς ἱεροῖς τοῖς υἱοῖς Λαβάν. ὁ δὲ οὐχὶ βασιλεὺς εἰμι, καὶ ἀλουργίδα

3. Reg. 17. 4.

Quid olei cadus.

Joas rex.

Edit. Paris. pag. 192.

Zacharias pontificis F. lapidibus obruitur.

2. Paral. 24. 22.

Amasias rex.

2. Paral. 24. 16.

Oxias rex.

βασιλικῶ περιβέβλημαι ; ἐλεπρώθη ὡν ἐπὶ τῷ . ἐντὸς δὲ τῷ καθημένῳ διὰ τὴν λέπραν . ὁ υἱὸς αὐτῆς Ιωάθαμ τῷ βασιλείῳ δι' ἑνὸς υἱῶν , ἑτέρος δὲ Ζαχαρίας ὡς ὁ τῆς Ιωδᾶς , ὃν Ιωᾶς * κατέλυσεν , καὶ ἑτέρος ὁ ἐπὶ τῷ Οζίου . οἶμαι δὲ τῷ εἶναι , φησὶ Θεοδώρητος , περὶ οὗ πρὸς Ησαΐαν ἔφη ὁ Κύριος . ποιήσόν μοι μάρτυρας πρὸς ἀνθρώπους , τὸν Ουρίαν τὸν ἱερέα , καὶ Ζαχαρίαν υἱὸν Βαραχίου . Αχαζ δὲ ὁ τῆς Ιωδᾶς πάντας ὑπερέβηκε τῇ ἀσεβείᾳ . ἐφ' ᾧ καὶ πολλὰ κακὰ ὄρατο . καὶ ἐδὲ οὕτω συνήκεν . ἀλλὰ ζητήσω , ἔλεγεν , τὰς θεὰς τῶν ἐθνῶν τὰς τυπτοντάς με , καὶ θύσαι αὐτοῖς , καὶ ἀντιλήφονταί μου . ἀλλὰ ἔτις υἱὸς αὐτοῦ διήγειρεν ἐν πυρὶ . τί δὲ τῷ εἶναι ; ὡς μὲν Ιωσήπος ἰσχυρεῖ , ἔνα τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἀποκαύτωσε τῷ Βάαλ . ἐγὼ οἶμαι , φησὶ Θεοδώρητος , τὸ μέγας ἡμῶν φθάσαν τῆς πλάνης εἶδος ἐντὸς αἰνίττεται . ἀπαξ γὰρ τῷ ἔτους πυρὰς ὁρῶμεν ἀναπτομένας , ἔτι ταύταις τινὰς ὑπεραλλομένους παῖδας τε καὶ ἀνδρας , ἀλλὰ καὶ βρέφη παραφερόμενα διὰ τῆς φλογὸς ὑπὸ τῶν μητέρων αὐτῶν . ἐδόκει δὲ τῷ ὑποτροπιασμός τις εἶναι καὶ κάθαρσις . ταύτῃ οἶμαι καὶ τῷ Αχαζ γυνήσθαι τῷ κατηγορίᾳ , ὃν καὶ ἀποθανόντα τιμῆς βασιλικῆς ἐκ ἡξίωσαν .

Περὶ
κίου .

Εζεκίας δὲ ὁ τούτου υἱὸς τῷ ἀκροτάτῳ κατ' ἄρετῃ , ἔτι πάντα ὅσα ἐποίησε Δαβὶδ ὁ πατὴρ αὐτῆς . σὺ τοῖς ἄλλοις ἔτι τὸν χαλκοῦν ὄφιν συνέτριψεν , ὃν ἐποίησε Μωσῆς . ἕως γὰρ τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ἦσαν οἱ υἱοὶ Ισραὴλ θυμιῶντες αὐτῷ , καὶ ἄλλῃ πᾶσαν ἐπιμέλειαν ποιεῖται τῷ ναοῦ . τότε δὲ τῷ ἱερέων μὴ ἐξαρκουύπων εἰς τὰς θυσίας , ὡς ἡ τῶν παραλειπομένων βίβλος φησὶ , συνεβοήθησαν καὶ οἱ Λευῖται . ὅπερ καὶ νῦν ἐστὶν ἰδεῖν . περὶ οὗτοῦ γὰρ μὴ παρόντος , καὶ τῆς χρείας κατεπευγούσης , ἀναγκάζεται καὶ ἡλικονος προσφέρειν τῷ δεδομένῳ τὸ βάπτισμα . τῷ Σεναχηρείμ στρατεύσαντος κατ' αὐτοῦ , ἀπέσειλε πρὸς Ησαΐαν , λέγων . ἡμέρα θλίψεως καὶ ἐλεγμοῦ , καὶ παροργισμοῦ ἡ ἡμέρα αὕτη . ὅτι ἦλθον οἱ υἱοὶ ἕως ὠδίνων , καὶ ἰχθὺς ἐκ ἐστὶ τῇ τικτούσῃ . ἐμπιπράμεθα , φησὶ , καὶ ἐξαπτόμεθα τῷ θυμῷ τῶν τῶν Ραφαίου βλασφημιῶν ἀκούσαντες . κολάσαι δὲ τοὺς δυσσεβεῖς οὐ δύναμεθα . ἔλεγε γὰρ ὁ Σεναχηρείμ διὰ τῶν Ραφαίου . μὴ ἀπατάτω σε ὁ Θεός σου ἐφ' ᾧ πέποιδας . ἀλλ' ὁ Θεὸς ἀνελθόντι τῷ βασιλεῖ εἰς τὸν ναόν , καὶ ὀξυμένην , αὐτὴν ἐλθὲν τὸν Ησαΐαν , μιλῶν τὰ ἐσόμενα αὐτῷ χρησά . τῷ καὶ γὰρ γὰρ ἔλεγε . ὑπερασπιῶ τῆς πόλεως ταύτης δι' ἐμέ , καὶ διὰ Δαβὶδ τὸν παῖδά μου . ἵνα γὰρ μὴ νομίσῃ Εζεκίας , ὅτι διὰ τῷ αὐτῷ δικαιοσύνην ἡ δέησις αὐτῆς εἰσηκούσθῃ , ταῦτα λέγει Κύριος . Εἰ μάλιστα ὡς ἐντεῦθεν , ὅτι καὶ τεθνηκότες οἱ δίκαιοι τῶν ζώντων προΐστανται .

Ὁ μὲν τοι Εζεκίας καὶ τῷ Θεῷ ἐθάρρει , καὶ τὰ παρ' αὐτῆς συνεισέφερε . καὶ πρῶτον τὰς πύργους ἀνέστησεν εἰς ὕψος , καὶ ποταμίσματα προσωκοδόμησεν ἑτέρον . τότε συνέβη ἔτι πρὸς θάνατον μαλακιδῶν αὐτὸν , ὡς ταπεινώσθαι ἐπιστρέφαι πρὸς Κύριον .

Aceret , cuius rei posteris Aaronis sacerdotibus jus esset , * lepra correptus est . Quum autem lepræ causa domi conclusus delitesceret , Joathamus ipsius filius regnum administrabat . Ac Zacharias hic , qui Ozia regnante vixit , alius fuit ab Jojada pontificis filio , quem Joas rex lapidibus obruit . Theodoritus ait , existimare se , Zachariam hunc illum ipsum esse , de quo Dominus ad Esaiam verbis hisce mentionem fecerit : Adhibeto mihi testes , viros fide dignos , Uriam sacerdotem , & Zachariam Barachiae filium . Post hunc Achazus Joatham filius impietate cunctos superavit , variaque scelera excogitavit . Ac ne sic quidem prudentior factus : Quæram , inquit , Deos gentiles , qui me flagellant , eisque sacra faciam , ac impetrabo tandem , ut opem mihi ferant . Quinetiam liberos suos per ignem trajecit . Quid autem istuc verbum sibi quæso vult ? Josephus tradit , Achazum quemdam suorum filiorum Baali calido sacrificio concremasse . Verum Theodoritus aliter censet . Arbitror , inquit , hisce verbis significari speciem quamdam erroris , qui ad nostra usque tempora duravit . Videmus enim semel in anno rogos accendi , quibus injiciantur pueri quidam & viri . Quinetiam infantes ab ipsis matribus per flammam transportantur . Quæ res videtur esse quasi quædam averruncatio & lustratio . Hanc ob causam Achazum ipse reprehendi putat , quem morte sublatum regio funere sui non cohonestant .

At filius ipsius Jezechias summa virtute præditus fuit , omniaque præstitit , quæ olim Davides , unus ex majoribus ipsius , præstitit . Inter alia serpentem aheneum , a Mose factum , attrivit . Nam ad illa usque tempora suffitum ei faciebant Israelitæ . Idem summam templi curam habuit . Quumque sacerdotes mactandis victimis non sufficerent , ut in Omifforum libro narratur , Levitas eis operas subsidiarias facere iussit , quod quidem nunc etiam fieri videmus . Nam quum * senior non adest , atque usus ita postulat : etiam Diaconus requirenti baptismum impertiri cogitur . Quum autem Senacheribus expeditionem adversus ipsum suscepisset , ad Esaiam cum hisce verbis misit : Dies angustiae , & explorationis , & iracundiae , hodiernus dies est . Nam partus quasi quidam instat , nec matri tantum est virium , ut eniti possit . Quibus verbis hoc scilicet dicere voluit : Ardent animi , & ira succensit sunt , ex quo Rapsacis blasphemias audivimus . Neque tamen impios homines pœnis afficere possumus . Iussit enim Senacheribus ei per Rapsacem dici : ne se decipi a Deo suo pateretur , cuius ope fretus esset . Verum Deus progressu in templum regi , atque ibi precato , vatem Esaiam mox adesse jubet , ac futuram ipsi prosperitatem significat , huiusmodi usus inter alia verbis : Propugnabo hanc urbem tam mea , quam Davidis famuli mei causa . Quæ quidem ita divinitus prolata sunt , ne putaret Jezechias , orationem suam iustitiae causa , qua præditus erat , exauditam esse . Præterea licet hinc intelligere , justos homines etiam vita sanctos viventium patronos agere .

Cæterum Jezechias & fidebat Deo , & suam quoque diligentiam adhibebat . Primum enim fontes , qui ante urbem erant , obstruxit : deinde turres in altum excitavit , itemque munitionem quamdam aliam ædificavit . Deinde accidit , ut cum præsentis mortis periculo langueret . Quamobrem demisso animo semet ad Dominum convertit :

Isaia 7. 14.

Vide Notas.

Ibidem.
Edit. Paris.
pag. 194.Dies sub Jeze-
chia quot ho-
ras habuerit ex
Hippolyti sen-
tentia.Eustathius
Antiochenus.Dies alius
xv. hora-
rum.

Maximi locus.

Cur sol sub-
terit.

quemadmodum in Omifforum libro memoriz proditum est. Jezechias, inquit, ex imo pectore se demisit. Quia enim pater ipsius oraculum acceperat hujusmodi: En virgo prægnaus erit: seipsum putarat illum Emmanuelum esse, ac promissionis eventum in se finem habiturum. Quapropter virginitatem colens, nullo conjugii studio tenebatur. Præterea cum extraneorum interitum conspexisset, ex quibus una nocte C & LXXXV millia sunt ab Angelo interempta: magis etiam in opinione sua stolidam confirmabatur. Quapropter a Domino ad frugem revocatur, pede sic afflicto, ut jam putresceret. Sed tamen ei deinde signum quoddam dedit, ex quo se mortem id temporis non obitum intelligeret. En, inquit, ego convertam umbram graduum, quos jam decem sol descendit in iis, qui sunt in domo tua paterna, gradibus. Tradunt enim Achazum per machinam quamdam in domo sua gradus quosdam effecisse, qui horas commonstrarent, & solis cursum metirentur. Itaque Deus ut iis, quæ prædixerat, fidem faceret: (adjecturum enim se promittebat ipsius vitæ quindecim annos) effecit, ut umbra solis retro graderetur. quando etiam Jezechias ipse ab occasu vitæ suæ, ad alterum quasi quoddam vitæ principium revertebatur. Quapropter hoc ei de sole signum Deus, non aliud dedit.

Ac diem quidem illum tradit Hippolytus, triginta duas horas habuisse. Sol enim gradus decem permensus, deinceps per eodem recurrebat. Quo facto, suum ad cursum ordinarium reversus, xii reliquis gradibus peragratis ad occasum pervenit. Hæc Hippolyti est sententia. Verum Eustathius, Antiochenus ille patriarcha, vult diem illum non habuisse plures, quam viginti duas horas. Videtur enim ita sensisse, quasi solis retro facta regressio non horis decem, sed oculi uno momento acciderit. Eodem modo dies ille vigintiquatuor horarum fuit, quo Jesus Navæ filius, in ipso meridie totum diei spatium solem subsistere iussit. Nam sol id temporis intervallo sex horarum ad meridiem usque progressus erat, ac totidem horas habuit, donec ad occasum perveniret: in ipso autem meridie, quemadmodum diximus, totius diei spatium in medio cæli subsistit. Debes vero scire hoc loco, dilecte fili, solem principaliter non instituisse, nec prodigium ad unum solem referri debere: sed etiam ad primum illud cælum. Nam illo per divinum mandatum impedito, quominus in motu suo progrediretur: omanino necesse erat, solem quoque subsistere, qui una cum ipso movetur. Hoc verum esse, velim eximius ille Maximus tibi persuadeat: qui in eis, ad Thalassium quæ scripsit, hac de re verbis hujusmodi differuit. Deus solis & lunæ cursum, qui alias impediri nequit, id temporis nova & inusitata ratione quadam inhibuit: quum naturam universi hujus, numquam non mobilem, motus expertem esse iussit. Et fecit profecto Deus ille rerum universitatis hujusmodi prodigium ea potissimum de causa, ut luculente declararet, neque certæ legi, neque necessitati sidera esse obnoxia, quemadmodum plerique sunt arbitrati, quum cernerent semper eodem illa modo moveri. Quamobrem aliquando ea subsistere iussit, ut potestatem suam in res universas ostenderet: ac deinde rursus eadem ferri motu suo permisit, quem ab initio rerum ipsis præscripserat.

Secundum hæc Marodachus rex Babyloniorum ad Ezechiam legatos suos mittit, tum ejus morbi causa, ex quo convalescerat, tum

pag. 195.

A ὡς ἐν τῇ βίβλῳ τῇ παραλειπομένην ἰσόρηται. καὶ ἐπαπεινώθη ὁ, φησὶν, Εὐκλείας ὑπὸ τῆς ὕψους τῆς καρδίας αὐτῆς. τῇ δὲ πατρὸς αὐτῆς Αἰχάζ τῷ ποροφτεῖαν δέξαμένου. ἰδοὺ ἡ παρθέτος ἐν γαστρὶ ἔξει. αὐτὸς τε ἐνόμισεν εἶναι ὁ Εὐμανουὴλ, καὶ ὡς εἰς αὐτὸν τὰ τῆς ἐπαγγελίας ἐκβήσεται. ἐφ' ᾧ παρθεῖαν ἀσκήν, γάμοις ὁμιλῆσαι ἐκ ἡτέλεν. ἀλλὰ καὶ τὸ αἰλοφύλων ἰδὼν ἀπώλειαν. ὑπὲρ ἀγγέλου καὶ γὰρ ἐν μέσῃ νυκτὶ τέ. χιλιάδες ἀνγρέθησαν, ἐπὶ ἡμέρᾳ μᾶλλον τῷ αὐτῷ ἀπόνειον. ἐφ' ᾧ συνηθίζεται παρὰ Κυρίου, σήφει ποδὸς ὑποβληθεῖς. σημειῶν τε δίδωσιν αὐτῷ, ὡς ἐκ ὑποθανεῖται ἕως ἔχων. ἰδὲ ἐγὼ εἶπω τῷ σκιᾷ τῇ ἀναβαθμῶν, οὗς κατέβη ὁ ἥλιος τοὺς δέκα ἀναβαθμοὺς τῆ οἴκου τῆ πατρὸς σου. φασὶ γὰρ τὸν Αἰχάζ ἐκ μηχανῆς τινος ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῷ ἀναβαθμοὺς κατασκιδνάσαι τινος, οἷον ὠρολογουῦντας, καὶ τὸν τῆ ἡλίου δρόμον ἐκμετροῦντας. τότε λοιπὸν ὁ Θεὸς εἰς τῶν πῖσιν τῇ λεγομένην. (προσετίθη γὰρ αὐτῷ ἑτέρα ζωὴς ἐπὶ πεντηκaidεκα.) ἀνόπιν εἶναι ποιεῖ τῷ τῆ ἡλίου σκιᾷ. ἐπειδὴ καὶ ὁ Εὐκλείας ἀπὸ δυσμῶν τῆ βίου ἐπὶ δούτερων ἀρχῶν ἐπαλινδρόμει ζωῆς. ἐφ' ᾧ τὸ τῆ ἡλίου σημεῖον, καὶ ἐκ ἑτέρου, δίδωσιν ὁ Θεός.

Γίνεται οὖν ἡ ἡμέρα ἐκείνη κατὰ τὸν Ἰππόλυτον λ'. ἑ δύο ὥρῶν. τοὺς γὰρ δέκα ἀναβαθμοὺς δαδραμῶν ὁ ἥλιος, τὰς αὐτὰς πάλιν ἀνέδραμν. εἴτα τῇ ἰδίᾳ δαπαίνει χρησάμενος, ἐπὶ δυσμῶν ἦλθε τοὺς δώδεκα πάλιν δαδραμῶν. καὶ οὕτω μὲν ὁ Ἰππόλυτος. Ὁ δὲ πατριάρχης Αντιοχείας Εὐστάθιος εἰκοσι ἑ δύο λέγει γινέσθαι τῷ ἡμέρᾳ ἐκείνῳ ὥρῶν. ἐν ῥιπῇ γὰρ ὀφθαλμοῦ λέγειν εἰσιν, οὐ μὴν ἐν ὥραις δέκα τὸν τῆ ἡλίου γενέσθαι ἀναποδισμόν. οὕτω μὲν οὖν καὶ ὥρῶν ἡ ἡμέρα ἐκείνη γέγονε, κατὰ τὸν τῆ Ναυῆ Ἰησοῦς ἐν αὐτῇ τῇ μεσουρανήματι τὸν ἥλιον ἐσησεν ἡμέρας ὅλης δάσημα. δα γὰρ ἐξ ἀνῆλθεν ὥρῶν, καὶ δι' ὁμοίων αὐτῶν μέσον τῆ οὐρανοῦ. Γίνωσκε δὲ ἀγαπῆτε, ὅτι ἔτε προηγουμένως ἔση ὁ ἥλιος, οὔτε τὸ θαύμα περὶ μόνον τὸν ἥλιον γέγονεν, ἀλλὰ περὶ αὐτὸν τὸν πρῶτον οὐρανὸν, αὐτῶ καὶ κωλυθέντος τῆς πρὸς τὴν οὐρανὸν τῆ δειῶ προσάγματι, ἀνάγκη πᾶσα εἶναι καὶ τὸν αὐτῷ συγκινουμένον ἥλιον. καὶ πείθου τῇ μεγάλῃ Μαξίμῳ ἐν τοῖς πρὸς Θαλάσσιον οὕτω κατὰ ῥῆμα διεξιόντι περὶ τούτου. ἡλίου δὲ καὶ σεπλῶν δρόμον ἀκώλυτον ἐπέχε παραδόξως ὁ Θεός, τὴν ἀεικίνητον τῆ παντὸς φύσιν σῆσας ἀκίνητον. ταῦτα δὲ ὁ τῇ ὅλῃ θαυματουργεῖ Θεός, ἵνα ἐντεῦθεν δείξῃ σαφῶς ὡς ἔτε ὅρος, ἔτε ἀνάγκη τοῖς ἀστροῖς ἐπικείται, κατὰ πᾶν ὥρῃσιν οἱ πολλοὶ, βλέποντες ὡσαύτως αἰε κινουμένους αὐτοὺς. ἔσησι λοιπὸν αὐτῶς, τὴν ἐπὶ πᾶσι προσοῦσαν αὐτῷ παρῶν ὀξουσίαν, καὶ φέρεσθαι αὐτῶς ἐπὶ τὸν ἀρχήσιν αὐτοῖς ἐπιτεθέντα δεσμόν.

Οὐκοῦν ὑποσέλλει πρὸς Εὐκλείαν Μαροδάχ ὁ βασιλεὺς Βαβυλωνός, τῆς νόσου τε ἔνεκα, καὶ τῆ περὶ τὸν ἥλιον θαύματος. ἀλλ' ἐκεῖνος πάλ-

λα πάντα παρὰ σε, τὸν πλοῦτον αὐτὴ τοῖς πρόσβει-
σιν ἐδείξεν. ἐφ' ᾧ καὶ τότε παρὰ Ησαΐα τῆ προφη-
τείας αὐτὸν ἐλαλήθη. ἰδὲ ἔρχονται ἡμέραι, καὶ
ληφθήσονται πάντα τὰ ἐν τῇ οἰκῇ σου, καὶ εἰς Βαβυ-
λῶνα ἀπελεύσονται. καὶ οἱ υἱοὶ σου, οὓς γεννήσεις,
ἔσονται δυνάσται ἐν τῇ οἰκῇ βασιλέως Βαβυλωνος· υἱ-
οὺς δὲ λέγει τὰς τρεῖς παῖδας σὺ τῇ προφήτῃ Δαυ-
ὶδ. ὁποῖοι γὰρ ἔσονται τῷ Εζεκίου γεγονόσιν. εἰώθεν
οὖν ἡ γραφή τὰς ὁποῖους ἐπονομάζειν υἱούς. κα-
θὰ δὲ καὶ τὸν Δαβὶδ πατέρα τῷ Εζεκίου καλεῖ. εἰδὲ
γὰρ υἱὸς τῷ Δαβὶδ ὁ Εζεκίας, ἀλλ' ἀπόγονος πάντως
αὐτοῦ. ὁ μὲν τοι Μαροδάχ, ὡς ἄνωθεν εἴρηται,
τῷ περὶ τὸν ἥλιον χάριν θαύματος πρὸς Εζεκίαν ἀ-
πέστειλε. τὸν γὰρ ἀναποδισμὸν αὐτῆ ποσούτων εἶ-
ναι λέγει παραδοξότατον ὁ Ἀρεοπαγίτης Δείος Διονύ-
σιος, ὥστε κατ' ὑπερβολὴν ἐκπλήξει τοὺς Βαβυ-
λωνίους, καὶ ὡς ἰσοδύναμι τῇ Εζεκίᾳ καθυπο-
τάξαι αὐτούς.

Μετὰ δὲ Εζεκίαν κρατεῖ Μανασσῆς ὁ υἱὸς αὐτοῦ. ἔ-
τος σὺν ταῖς λοιπαῖς αὐτῆ κακίαις προσεκύνει, ὅ-
τι πάσῃ τῇ στρατιᾷ τῶ βασιλῆως, ταῖς τε τοῖς ἄστροι. καὶ
ἐκκληρονομεῖτο, ἡγοῦν διὰ λόγων παρεμπρεῖτο τὰ ἐκβη-
σόμενα· εἰ καὶ τινες ἕτεροι κληδὸνα λέγουσι καὶ διὰ
τινῶν ἐπαρῶν ὀκλήν τῃ δαιμόνων καὶ καταφορὰν. ἐφ'
ᾧ καὶ κληδὸν ἐτυμολογεῖται παρ' αὐτοῖς παρὰ τὸ
κλῶ τὸ καλῶ. καὶ οἰωνίζετο δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις ὁ
Μανασσῆς, ἡγοῦν τὰς τῶ ὀρνέων πτήσεις παρεμπρε-
το, καὶ τὸ εἶναι τοῦ μέλλοντος κατασοχαζόμε-
νος. καὶ τὸ εἶναι ὅπερ ὁ ποιητὴς Ομηρὸς
ἔλεγε.

Ἀλλ' ἀγέδῃ τινα μάντιν ἐρείομεν, ἢ ἱερῆα,

ἢ καὶ ὀνειροπόλον. καὶ γὰρ τ' ὄναρ ἐκ Διὸς
ἔστιν.

ἀπόσεχε οὖν ὅτι καὶ ἡ δὲ τὸ τοιαῦδε πτήσεως τῶ ὀρνέων,
καὶ δὲ ἡπατος προβάτων, καὶ δὲ ὀνείρων αὐτῶν ἐδόκει
οἱ παλαιοὶ τὸ μέλλον προορᾶν. καὶ οἱ μὲν ἀρχαιότεροι
ἐκεῖνοι καθάπερ εἴρηται, ὅτι πτήσῃ ὀρνέων, καὶ ἄλ-
λοις τοιούτοις, κατὰ γὰρ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς, τῷ μέλλον-
τος ἐσοχάζοντο.

Ὅτι δὲ τὸ παραπρεῖδαι τοιαῦδε ἢ τοιαῦδε
κεκάλυται, δῆλον μὲν καὶ ὅτι ἄλλων πολλῶν, ἐχ-
ήττον δὲ καὶ ὅτι ὁ μέγας διείληψε Βασίλειος. ἐπε-
ξηγοῦμεν γὰρ τὸ ἐν τῇ καὶ τῆς Ἰουδαίας δούτερα ὀράσει
τῆ προφητοῦ Ησαΐου ρητὴν τὸ καὶ λέξιν οὕτως ἡλαμ-
βάρων· ὅτι ἐνεπλήθη ὡς τὸ ἀπαρχῆς ἡ χώρα αὐ-
τῶν κληρονομίαν, ὡς ἡ τῶ ἀλλοφύλων, καὶ τότε διέ-
ξισιν. Ὁρᾷς ἡλίον κακὸν τὸ κληρονομεῖσθαι, ἔξω
πρὸς παρὰ Θεοῦ ἐπιμελείας ποιεῖ τὸν προσέχοντα αὐ-
τῷ. πολλοὶ τῶ Χερσιανῶν ἀδιαφόρως ὠπακουσά-
σι, καὶ φήμας θιρῶνται, καὶ συμβόλοις προσέχουσιν
ἀλλ' ἄκουε ὅτι ἀπερρίφῃ ὁ λαὸς ὁ ταῦτα περιεργαζό-
μενος. πολλὰ γὰρ ἐκ τῶ Μωσαικοῦ νόμου μαντεῖαι
καὶ κληδόνες, καὶ οἰωνισμοί, ὅτι ὀρνιθοσκοπία διαβέ-
βλωται, ὡς δαιμόνων εὐρέματα. ἐκ οἰωνείδε
γὰρ, φησὶν, εἰδὲ ὀρνιθοσκοπεῖτε. τὰ γὰρ εἶδη,
ταῦτα, οὓς Κύριος ὁ Θεὸς ἐξολοθρεῖ ἀπὸ προσώ-
που αὐτοῦ, οὗτοι κληδόνων καὶ μαντείων ἀκού-
σονται. σοὶ δὲ οὐχ οὕτω δέδωκε Κύριος ὁ Θε-
ός σου.

Ἀποπὼν γὰρ τὸν ἔχοντα τὴν ἐκ τῶν δικαιω-

A prodigii, quod in sole acciderat. Tum cæ-
teris rebus Ezechias omisiss & neglectis,
opes suas legatis ostendat. Quamobrem E-
saïas vates eum verbis hujusmodi compell-
avit: Scito fore tempus, quum omnia quæ
domi tuæ sunt, auferentur, & Babylonem
transferentur. Quin & de filiis tuis a te or-
tis atque genitis lumentur, qui in regis Ba-
byloniorum domo sint eunuchi. Quibus in
verbis filiorum appellatione veniunt tres
illi pueri, quibuscum & Danielus vates fuit.
Nam illi Ezechia nepotes ac posterii existi-
terunt. Et frequens est litteris sacris, poste-
ros nepotesque vocare filios, sicut & Davi-
dem Ezechia patrem nuncupant. Atqui
non filius Davidis erat Ezechias, sed ejus e
posteris ortus. Cæterum Marodachus alia
nulla de causa legatos ad Ezechiam mise-
rat, ut supra quoque indicatum est, quam
quod miraculum illud in sole accidisset.
Nam solis illam regressionem tam novam
prorsus & inusitatam fuisse tradit Areopa-
gita Dionysius, ut supra modum Babylo-
niis stupori esset, eisque præberet occasio-
nem ultro se committendi Ezechia, tam-
quam homini divino.

Post Ezechiam Manasses ejus filius impe-
rio potitur. Hic inter alia facinora, quæ
commisit, etiam copias cæli universas ado-
rabat, hoc est, sidera: & hariolationibus
utebatur, hoc est, omina de futurorum e-
ventu observabat, quod Græci κληρονομεῖσθαι
dicunt. quamquam alii quidam volunt κληρο-
να vocari genitorum per excantationes certas
attractionem, & e sublimi deductionem.

Qua de causa tradunt ejus vocis originem
esse a verbo κλῶ, quod idem sit cum καλῶ, si-
gnificationem evocandi habente. Præterea
Manasses auguriis utebatur, hoc est, avium
volatus observabat, deque illis conjecturas
rerum futurarum sumebat. Atque hoc il-
lud ipsum est, cujus in hisce versibus men-
tionem Homerus fecit.

Quin vel sacrificium, vel vatemarcessimus ultro,
Vel conjectorem, faciat qui somnia plana.
A Jove namque ipso proficisci somnia scimus.
Nimirum hinc animadvertere potes, exi-
stimasse præcos illos homines, futurorum
cognitionem percipi de tali vel tali avium
volatu, vel ex pecudum jecinoribus, vel
ipsis denique somniis.

At vero quod volatus avium, pecudum
jecinora, somniaque hoc illo modo obser-
vari nefas sit ac prohibitum: quum aliis ex
argumentis & indicis est perspicuum, iisque
non paucis, tum ex illis, quæ magnus noster
Basilus est complexus. Declarans enim hoc
in secunda visione adversus Judæos Esaïæ
vatis dictum, cujus hæc ipsa verba sunt, Re-
ferta est regio ipsorum hariolationibus, sicut
olim, quum eam extranei possiderent: hu-
jusmodi quædam subjicit. Vides quantum
malum sit hariolatio, quod scilicet faciat,
ut homo ipsi deditus, Dei cura prorsus exci-
dat. At vero multi Christianorum citra ul-
lum discrimen auribus ostenta captant, omi-
na venantur, animum notis & signis adver-
tunt. Sed audi tu, quid hoc loco dicatur: ni-
mirum populum illum rejectum esse, qui
hæc curiose observaverit. Etenim complu-
res divinationes, ut hariolationes, omina-
tiones, auguria, lege Mosaica tamquam ma-
lorum genitorum inventa prohibentur. Nam
exstant hæc in ea verba: Non ulla vel omi-
na, vel auguria captabis. Quippe natio-
nes istæ, quas Dominus vestra causa de me-
dio tollit, hariolationibus & aliis vaticiniis
utuntur. Vobis autem Dominus Deus ille
vester id nequaquam permittit.

Absurdum enim fuerit, ut qui de præscri-

4. Reg. 20. 17.

Filii pro nepo-
tibus.

Dionysius
Areopagita.

Manasses rex.

Quid κληρο-
νομεῖσθαι &
κληδὸν.
Vide Notas.

Homerus Il. 4.

Contra divi-
nationes.

Edit. Paris.
pag. 196.
Basilus de va-
riis divinationi-
bus.
Is. 2. 6.

Deut. 18. 10

Περὶ Μα-
νασῆ βασι-
λέως.

ptis a Deo consilium habere potest, ad considerationem rerum agendarum, animalia bruta pro consiliariis adhibeat: immo eis ne pro consiliariis quidem, sed magistris & legum quasi latoribus utatur. Itidem propositum sibi periculum, & ante oculos imminens, ignorat avis: tibi vero quod futurum sit, indicabit? Quod si aves malorum efficitate fraudulenta geniorum hinc inde volant, noli horum dominorum, a quibus agitantur, fraudibus inhiando desidere, nec te diabolicis imposturis capi patitor. Quippe diabolus ubi semel nactus est animum proclivem ad proprium interitum, omnibus eo modis abuti non desinit. Videmus autem crocitanes corvos, & aquilas propter inopiam cibi oberrantes, cordi superstitioso pavorem incutere. Tantaque adeo nostri hostis illius est in hominem petulantia, ut alicunde se offerens mustela, vel prospectans canis, vel abortu adventans homo, magnam in eis formidinem excitent, in quos forte inciderunt. Quid ejusmodi vita miserabilis esse possit? in qua omnia suspecta sint, & negotia quævis ab omnibus impediantur? Potius undiquaque noster animus ad Deum revocandus est. Quum aves aera pervolantes intueris, noli figuram volatus curiose perscrutari: sed illis rebus omissis, declaratam in eis sapientiam creatoris & ordinationem admirare: qui scilicet fiat, ut tantum pondus aera permeet: quo pacto tenera istæc aeris natura volucrum alis pro vehiculo sit: qui per alarum extensionem in aere natent, ac motu caudæ, ceu clavi cujusdam, volatum suum dirigant. In his enim Dei sapientia conspicitur. At homo quispiam pusilli animi, & humilia tantum respiciens, animalium rationis expertium motus instituto suo accommodare nititur, Deoque relicto malis se genis dedit, qui reapse nihil aliud sunt, quam insidiatores. Ac de his quidem rebus in hunc modum dictum esto.

Edin. Paris.
pag. 197.

Georgius Syn-
collus.
Esaias ferra li-
gnea dissectus.

Anastasi-
us.
Manassis sup-
plicia.

Amos rex.

Cæterum hic ipse rex, quo de agimus, etiam ventriloquos instituit, & gnostarum sive divinatorum numerum auxit: quodque omnium maxime impium erat, impudicæ Deæ simulacrum divino in templo statuit. Neque tantum deæstros religiose coluit totos quinquaginta duos annos, verumetiam sanguinem innoxium tam vatium, quam aliorum quorundam piorum hominum fudit. Quin & ipsum Esaiam perhibent ab eo ferra lignea dissectum esse. Sed tandem, ut Georgius auctor est, Marodachus rex Assyriorum Manassem ab se captum & in vincula conjectum abduxit, ac pane de furfure confecto, & aqua aceto permista aluit. Præterea divinus ille Anastasius commemorat, accepta haud dubie hujusmodi narratione quibusdam ex historicis, Manassem in animal quoddam aheneum a rege Babylonio conclusum fuisse: in quo deinceps Deum agnovit, & carmen illud suum cecinit. Quapropter divina vi simulacro rupto, Angelus eum Hierosolyma reduxit, ubi deinceps in anteaكتورum pœnitentia vixit, & priora delicta emendavit. Tot autem tantaque facinora Manasses patravit, ut divinus ille Anastasius dicere non dubitaverit: Si Manassem Deus servavit, equidem ausim dicere, quod etiam diabolus ipsum servaturus fuerit, si reverti ad Deum voluisset.

Post Manassem Amosus filius ejus imperium obtinuit. Is paternam quidem impietatem est æmulatus, at non pœnitentiam. Fuerit autem pretium operæ inquirere, quam obrem Deus Manassis quidem pœnitentiam expectaverit, sed non itidem filii quoque

Αμάτων τῷ Θεῷ συμβουλῶν πρὸς τὴν ὑπὲρ τῶν παρ-
τέων σκέψιν, συμβούλους ἑαυτῷ παραλαμβάνειν
τὰ ἄλογα. μάλλον δὲ ἐδὲ συμβούλους, ἀλλὰ δι-
δασκάλοις χρῆσθαι καὶ νομοθέταις. καὶ τὸν μὲν ἑαυτῷ
κίνδυνον παρακείμενον, καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς ὄντα οὐκ
οἶδεν ἢ ὄρνις, σοὶ δὲ τὸ μέλλον προαγορεύσει; εἰ
δὲ ἀπὸ δαιμόνων ἐνεργείας ἀπατηλῶς περιπέτονται,
μή μοι κατέξου δεισοπῶν ἀπάταις προσκεχλωῆς,
μηδὲ γίνου διαβολικαῖς ἐκδοτοῖς ἐνεργείαις. ἀλλὰ καὶ
κράζοντες κόρακες, ἔσπετοι ἀλύοντες δι' ὑπολείψ-
θῃρας, τὴν δεισιδαίμονα καρδίαν πῆσαςσι. καὶ
ποσαῦτη ἔχθρου εἰς τὸν ἄνθρωπον ὕβρις, ὥ-
ς καὶ γαλῇ παραφανέσῃ, καὶ κύων ὀρυγέσῃ,
καὶ ἄνθρωπος ἐπιφανείῃ ἑωθεν τὰς ἐντυγχάνοντας
πάντη ποιοῦσιν ἐκπλήττεσθαι. τί ἐλαυνότερον τὰ τοι-
αῦτα βίου, πάντα ὑποπτεύειν, ὑπὸ πάντων ἐμ-
ποδίζεσθαι; δέου πανταχόθεν τὴν ψυχὴν αὐτῷ
πρὸς τὸν Θεὸν ἐπανάγειν; ὅταν ἴδῃς ὄρνιδας θη-
πιτομένας τὸν αἶρα, μὴ τὰ χήματα τῆς πῆ-
σεως περιεργάζου, ἀλλὰ ταῦτα καταλιπὼν, ἢ
δημιουργῶ τὴν ἐπ' αὐτοῖς σοφίαν. ἔσχεο σμῆ-
σιν θαύμαζε. πῶς βάρος ποσούτου δι' αἵρος
φέρεται. πῶς ἡ ἀπαλή τοῦ αἵρος φύσις ὀχη-
μα γίνεται τῷ πτερῷ. πῶς τῇ μὲν ἐκπύσει
τῶν πτερῶν ἐπινύχονται τῷ αἵρει, τῇ δὲ οὐρᾷ
οἶον πηδαλιωτῶν πῆσιν ἑαυτῶν ἀποδύνουσι.
καὶ τοιαῦτη μὲν ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ. ὁ δὲ μι-
κρόψυχος καὶ ταπεινὰ φρονῶν πᾶς τῆς ἀλόγων κι-
νήσεις τῷ ἰδίῳ σκοπῷ συναρμόζειν ἐπιχειρεῖ, καὶ
καταλιπὼν τὸν Θεόν, δαίμοσιν ἐπιβούλοις ἐκδέδω-
κεν ἑαυτόν. καὶ περὶ μὲν τῶν οὕτως.

Ο δὲ γε θάλασσαν βασιλεὺς καὶ ἐγγαστριμύθους
ἐποίησε, καὶ γνώσας, ἥτοι μάντις ἐπλήθυσε καὶ
τὸ πάντων ἀνοσιώτερον, ἐν τῷ θείῳ νοῷ τὸ πᾶς ἀ-
κολάστου δαίμονος ἔστησεν ἄγαλμα. οὐ μόνον δὲ εἰ-
δώλοισι ἐλάτρευσεν ἐν ἑσπερίῃ. καὶ δύο, ἀλ-
λά καὶ αἶμα ἀδῶν ἐξέχευεν, εἴτε ποροφίτων, εἴ-
τε καὶ ἄλλων τινῶν δούσεων. καὶ αὐτὸν δὲ τὸν
Ἡσαΐαν ἐυλίην λέγουσι πείσαι πείωνι. πλὴν,
ὥς φησι Γεώργιος, Μαροδάχ βασιλεὺς Ασσυρί-
ων δεσπότην ἤγαγε τὸν Μανασσῆν, καὶ βαλὼν ἐν
φυλακῇ, ἄρτω πιτυρίνῳ καὶ ὕδατι συν-
ῆξει ἔτρεφεν. ὥς δὲ καὶ ὁ θειότατος φησιν
Ἀναστάσιος ἐξ ἰσορικών τινῶν τοῦτο μαθὼν, καὶ
ζωδίῳ χαλκῷ παρὰ τῷ βασιλεῶς Βαβυλωνίου ἐμ-
βάλλεται. ἀλλ' ἐνδὸν τῷ ζωδίου ὦν, ἐπέγνω τὸ
πῶν Θεόν, καὶ τὴν ὁδὸν ἔφαθκεν. ἐφ' ᾧ καὶ δυνά-
μει θείᾳ διεπράξη τὸ εἶδωλον, καὶ ἄγγελος Κυρί-
ου κατήγαγεν αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα. καὶ ἔζησε τὰ
λοιπὰ ἐν μετάνοιᾳ, καὶ τὰ πολλαβόλτα διώρθώ-
σατο. ποσαῦται δὲ εἰς Θεὸν ἐπλημμέλησεν, ὥς καὶ
τὸν θειότατον Ἀναστάσιον οὕτως εἶπεν. εἰ Μα-
νασσὶν ἔσωσεν ὁ Θεός, πολλῶν εἶπεν, ὥς καὶ τὸν θεί-
ον ἔσωσεν ἂν, εἴπερ ἐπιστρέφαι ἠθέλησεν.

Μετὰ δὲ Μανασσὶν ἐβασίλευσεν Ἀμμῶς ὁ Περσὶς Ἀμ-
μῶς αὐτῷ. οὕτως τὴν μὲν πατερίαν ἀσέ- μων βασι-
λειαν ἐμιμήσατο, οὐ μὴν δὲ τὴν μετάνοιαν. ἀ- λέως.
ξίον δὲ ζητῆσαι, ὅτι τῷ μὲν Μανασσῇ τὴν
ἐπιστροφὴν ἀνέμεινεν ὁ Θεός, τῷ δὲ υἱοῦ αὐ-
τοῦ Ἀμμῶς, οὐχί, ἀλλ' ἐδέξατο αὐτὸν ἐ-
δύο

δύο βασιλεύσαντα; φησὶ δὲ ἡ γραφή. Ἐ παρε-
λογίσατο Ἀμμὼς λογισμὸν πονηρὸν, καὶ εἶπεν·
ὁ πατήρ μου πολλὰ ἐκ νεότητος παρλώθηκε, καὶ
ἐν γήρει μετενόησε. καὶ νῦν ἐγὼ πορεύσομαι κα-
θὼς ἐπιθυμῶ ἡ ψυχὴ μου, καὶ ὕστερον ἐπιστρέ-
ψω πρὸς Κύριον. διὰ τὸτο ἐκ ἀνέμεινεν ὁ Θεός,
διότι ἐκ ἐσωφρονίδου ἀφ' ᾧ ὁ πατήρ αὐτοῦ πέ-
πονθεν.

Περὶ Ἰωσία.

Μετὰ τὸν Ἰωσία ὁ ἔγγονος αὐτοῦ. ἕτος τῆ προ-
γόνου Δαβὶδ ἐκτίσαστο τὴν εὐσέβειαν. καὶ πρῶτον
μὲν ἐπεμελήθη τῆ ναῦ, κατασκευάσας πρὸς τοῖς
ἄλλοις καὶ τὸν οἶκον ὃν ᾠκοδόμησε Σολομὼν τῇ Α-
σάρτη προσοχθίσματι Σιδονίων. ἔπειτα δὲ τῷ ἐν
τῇ Δεύτερονόμῳ θεῶν λόγων ἀκούσας, καὶ τὴν
ἐδῆται διέρρηξε, καὶ ἐπὶ πλεῖστον ἐθρύνθη. ὅτε
τοι τὸτο καὶ ὁ Θεός καὶ μὲν τῆ λαοῦ καὶ τῆ ναοῦ ἡ
ψῆφον ἐξέλεγε, τῇ δὲ βασιλεῖ χρηστὰ προηγόρευ-
σεν. ἀνθ' ᾧ δὲ, φησὶν, ἤκουσας τῶν λόγων μου,
καὶ ἠπαυλώθη ἡ καρδιά σου, * διέρρηξας τὰ ἱμάτιά
σου, καὶ ἐκλαυσας ἐνώπιόν μου, ἐκ ὧν οἱ ὀφ-
θαλμοί σου πάντα τὰ κακὰ, ἃ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ τὸν
οἶκον τόντον. καὶ τὰ μὲν σκεῦη τῶν εἰδώλων ἐν τῇ χει-
μαρρῇ τῶν Κεδρων συνέτελυν. ἐν δὲ τῇ Βαιθὴλ
τῆς τῶν εἰδώλων ἱερέας κατέκαυσε, κατὰ τὴν προ-
φητείαν Ἰωὴλ ἐκείνου τῷ ἀνθρώπῳ τῷ Θεοῦ. ἐπὶ
μὲν τοι τῷ χρόνῳ τῆ βασιλείας Ἰωσίου, ὡς φησι
Γεώργιος. ἐκτίσθη τὸ Βυζάντιον ὑπὸ Βύζε βασι-
λέως Θράκης.

Ἰστέον ὅτι τρίτον ἐπόρθησε τὴν Ἱερουσαλὴμ ὁ Ναβα-
χοδονόσορ, ἐπὶ Ἰωακείμ Ἰεχονία, καὶ ὕστερον ἐπὶ Σεδε-
κία, ὡς φησι Γεώργιος. ὁ δὲ Θεοδώρητος Ἰωακείμ ἔ
Ἰεχονία ἢ αὐτὸν εἶναι λέγει, τῇ δευτέρᾳ Ἱερεμίας ἐ-
πομῆρος. ὁ δὲ Σεδεκίας καὶ ἡ μέγαν Ἐπιφάνιον τυφλω-
θεὶς, καὶ εἰς Βαβυλῶνα ἀπαχθεὶς, ἐνεβλήθη μύλω-
νι ἐπὶ ἑτέσιν ἑκοσι καὶ ἕξ, εἰ καὶ ὕστερον ἐτιμήθη. γί-
νονται οὖν ὁμοῦ ἢ ἐν Ἱερουσαλὴμ βασιλεύσαντων ὅσοι
Δαβὶδ ἄλλοι Σεδεκίου τὰ ἐπὶ ὑῆ. καὶ ἡ οἱ δὲ βασιλεῖς
ἑκοσι καὶ δύο πάντες ἕξ ἐνὸς γένους τῆ Δαβίδ. οἱ δὲ
ἐν Σαμαρείᾳ βασιλεύσαντες ἑπτά. ὅσοι Ἱεροβοὰμ ἕως
Ωσηέ, ἐφ' ᾧ πέπαυται καὶ ἀπώλετο Σαμαρεία ὑπὸ
Σαλμανασάρ. ἀντὶ δὲ τῶν Σαμαρειτῶν Λαζύριοι ἐ-
κείσε κατέκησαν. ἕξ ὧν οἱ αἰρετικοὶ Σαμαρεῖται καὶ
Σαδδουκαῖοι. ἔτοι μὲν οὖν ὑπὸ λεόντων βιβρωσκόμε-
νοι ἐξαπίνης αὐτοῖς ἐπιπτόντων, καὶ μαδόντες ὅσοι
γερόντων ἀρχαίων ἢ τιμωμῶν ἐκείσε Θεὸν, καὶ ὅτι
παρ' ἐκείνους τὰ τοιαῦτα πάχουσι, τὴν τῆ Μωσέως
ἐπιτιμῶνται πεντάτοχον. καὶ ἔτι τὸν ἀληθινὸν Θεὸν
ἐπιγινόντες, ἀβλαβεῖς τῶ λοιπῷ διετηρήθησαν. εἰ
καὶ εἰς αἰρέσεις ἐντεῦθεν ἐξώκειλαν, ἅτε μὴ κατ'
ὀρθὸν λόγον ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἐγκύπτοντες. τὰ
δὲ ἐπὶ τῶν βασιλεύσαντων ἐν Σαμαρείᾳ σὺν. ἔ. γ.
ἐκ θαφῶν μὲν γεγονότων, πάντων δὲ πεποιηκά-
των τὸ πονηρὸν κατὰ τὴν ἀμαρτίαν Ἱεροβοὰμ.

Τὴν μὲν οὖν ἀπὸ Περσίδος τῶν Ἰουδαίων
ἐπάνοδον ἐξηγήσατο τότε ὁ Εσδρας, καὶ συνέ-
γράψατο. ἡ δὲ ἀπόφασις τῆς ἐπάνοδου καὶ τὸν
Ἰωσήφορον αὐτῇ. τρεῖς στρατιῶται φυλάσσοντες τὸν
βασιλέα, ἐν οἷς καὶ Ζοροβάβελ, ἦσαν
ἐν ἀποβλήματι τεθείσης συμφωνίας, αἰ-
κῶσαι τὸν νικῶντα ἅπερ ἂν ἐτελήσει παρὰ τῆ
Glyce Annal.

A ipsius Amosi, quem annis duobus regno po-
tatum, ut sacræ litteræ loquuntur, instar ma-
turæ segetis demessuit. Nimirum cogitatio-
nem quamdam pravam apud animum insti-
tuit Amosus, quum secum ita loqueretur:
Pater meus a puero multa scelerate fecit, ac
in senecta pœnitentiam egit. Quamobrem &
ipse hac in ætate pro animi mei libidine me
geram, & deinceps ad Dominum me conver-
tam. Hac igitur de causa Deus pœnitentiam
ipsius non exspectavit, quando paternis ca-
larnitatibus nullo modo factus erat melior.

Eum Josias filius in regno sequutus est. Is Josias rex.

Davidis, sui generis auctoris pietate præ-
ditus fuit. Ac primum quidem templi cu-
ram habuit, everfo inter alia etiam illo
fano, quod Solomon Sidoniorum piaculo A-
startæ condiderat. Deinde quum perscripta
in Deuteronomio divina oracula ipsi recita-
ta fuissent, non solum vestem suam dilace-
ravit: sed etiam maximopere lacrymis suam
miseriam deploravit. Quamobrem Deus ad-
versus ipsum quidem fanum atque populum
sententiam suam pronuntiavit, verum regi
prospera quæque prædixit. Quoniam, inquit,
præceptis meis auditis cor tuum sedemistit,
tuque vestimenta tua dilacerasti, & coram
me lamentatus es: oculi tui cuncta illa mala
non adspicient, quibus ego familiam hanc
adfecturus sum. Idem rex simulacrorum va-
sa in torrentem Cedronem confecta deje-
cit, & Bethel deastrorum sacrificos concre-
mavit, quemadmodum Joelus homo divinus
futurum vaticinatus fuerat. Eiusdem Josiæ
regis imperio, quemadmodum Georgius me-
moriarum prodidit, urbs Byzantium a Byzo-
Thracum rege condita est.

Edit. Paris.
pag. 198.

Secundum hæc sciendum, Hierosolymam
a Nabuchodonosore ter spoliata esse, vi-
delicet regnantibus Joacimo, Jechonia, & Se-
decia, quemadmodum Georgius scripsit.
Theodoritus autem, divinissimum vatem Je-
remiam sequutus, ex Joacimo & Jechonia fa-
cit unum eundemque regem. Sedecias vero,
sicut Epiphanius meminit, effossis oculis Ba-
bylonem abductus, & in pistrinum conjectus,
ibidem annos viginti sex contrivit, ac tan-
dem honorifice vicissim est habitus. Sunt igitur
anni regum, quotquot a Davide ad Sede-
ciam usque Hierosolymis imperarunt, in unum
collecti, ccccxcix, & reges ipsi vigin-
ti duo, Davidici generis omnes. Samariæ
vero regnarunt xlix, ab Hieroboamo usque
ad Oseam, sub quo Salmanasar Samari-
am delevit, ac regnum ejus evertit, Sa-
maritanorum loco deductis eo coloniis Assy-
riorum, a quibus ortæ sunt Samaritanorum
& Sadducæorum hæreses. Quum autem a
leonibus hi devorarentur, subito in ipsos ir-
ruentibus, deque senioribus edocti fuissent,
quinam iis in locis Deus antiquitus coli con-
suevisset, a quo malis ejusmodi adficerentur:
quinque Moysis volumina receperunt, eo-
que modo agnito vero numine, nihil ab
eo tempore mali perpeffi sunt: quamquam in
sectas quasdam deinceps etiam exorbita-
runt, ut qui recta ratione libros sacros non
inspicerent ac pervolverent. Anni autem
illorum, qui Samariæ regnarunt, sunt cc-
lxi, ac fuerunt hi diversis orti familiis,
& omnes ad exemplum Hieroboami se im-
pie gesserunt.

Theodoriti lo-
cus.Duratio re-
gnorum Judai-
ci & Israeliti-
ci.Samaritano-
rum sectæ ori-
go.

Judæorum autem e Perside reditum scri-
ptis libris Esdras est complexus. Ejus au-
tem reversionis hæc fuit occasio, sicuti
Josephus quidem memoriarum prodidit. Tres
milites, satellites regii, quorum erat in
numero Zorobabelus, contendebant in-
ter sese per occasionem pacti conventi, lo.

Josephus.

ut qui vicisset, potestatem haberet a rege

De Zorobabe-

Edit. Paris.
pag. 199.

Structura se-
cundi templi.

De rebus ab
Esdra gestis.

Esdras sacrorū
librorum con-
servator.

Cyrrillus de cō-
tinuatione ge-
neris Davidici.

Herodes re-
gnum sequi-
tur.

pag. 200.

Nabuchodo-
nosoris pœna.
Daniel. 4. 22.

petendi, quicquid vellet. Quum igitur unus dixisset, vincere vinum, alter regem: Zorobabelus fœminas vincere statuit, ante omnia vero veritatem. Quod verbum ubi protulisset, victoriam cæteris eripuit petereque iussus est, quod lubuisset. Tum ille nationem suam captivam in libertatem restitui postulavit, idque continuo factum est. Quippe tum etiam Lxx illi anni divinæ iræ completi erant. Extruebant autem deinceps Hierosolymitanum templum Zorobabelus, & Iesus Josedeci F. neque perfici secunda istæ structura potuit ante annum quadragesimum sextum, quod a finitimis nationibus impediretur. Prior vero intra vigesimum annum a Solomone absoluta fuerat, ut Esdras commemorat.

Cæterum exemplo quodam declarare volens Deus non modo Judæorum e Babylone reditum, sed etiam universalem ex mortuis resurrectionem: Iezechielo campum ossibus cadaverum plenum ostendit, quæ novo & inusitato modo vitam recuperabant. Esdras autem, vir præstantis ingenii, legem id temporis protulit, eaque recitata, templi structuram universam lineis deformavit. Effecit etiam, ut quicumque peregrinas uxores durante captivitate duxissent, excluderentur: quo pacto iustratis omnibus, pascha celebratum est. Quumque rursus vidisset Ebræos quosdam, cum Azotiis mulieribus consuescentes: deplorato malo, auctor populo fuit, ut earum conjugio, tamquam illegitimo valedicerent, ipsasque fœminas repudiarent. Hoc quoque memoriæ proditum est, quod absque hoc viro fuisset, ne unum quidem librum sacrum habituri essemus, ob Judæorum negligentiam, diuturnamque captivitatem. Animadvertendum hoc etiam, quod eximius ille Cyrrillus in libris adversus Julianum scriptis exposuit. Posteaquam ait, in patriam suam Judæi reversi fuissent, seque rursus ad præscriptum legis a Mose traditæ magno studio conformare cœpissent: Zorobabelus Salathieli F. ex Judaicha tribu regnum apud eos occepit. Quapropter quum vefanus ille Julianus regnum Davidis in Sedecia finem habuisse dicit, palam delirat: quando post captivitatis tempus in regio folio Zorobabelus confedit. Idem ad posteros sceptrum transmisit, usque ad Herodis imperium, qui matre quidem Judæa prognatus fuit, patre vero extraneo. Quippe quum defecissent ex tribu Judaide principes, Christus expectatio gentium natus est. Herodes autem, cujus mentionem modo faciebamus, quum opem Augusto Cæsari suis impensis atque sumptibus id temporis tulisset, quo contra Cleopatram copias ducebat: regnum Judaicum, tamquam liberale navatæ operæ præmium, ab eo consequutus est. Ac de his quidem hæcenus.

Cæterum quum Nabuchodonosor magnifice semet jactaret ejus urbis nomine, quam condendo ad elegantiam insignem perduxisset, vox quædam de cælo est audita, quæ hujusmodi verba pronuntiaret: Regnum tuum, Nabuchodonosor, jam tibi periiit, adeoque abigeris a mortalium cœtibus, inter feras belluas deges, agri gramine vesceris, anni denique septem hoc modo tibi peragentur, donec agnoveris, esse quemdam excelsissimum, cujus dominatu ac potestate regna mortalium contineantur. Quæ ubi dicta fuissent, eadem hora respondit eventus. Nam inter alia, crines ejus excreverunt ad leoninorum crinium magnitudinem, itidemque consequutus est unguis,

A βασιλείας. τὴ τοίνυν ἐνός ἐπόντος νικᾶν τὸν οἶνον, καὶ τὰ ἐτέρη τὸν βασιλεῖα. ὁ Ζοροβάβελ εἶπε, νικᾶν τὰς γυναῖκας, καὶ ὑπὲρ πάντα τὴν ἀλήθειαν. καὶ ἐπεὶ ταῦτα εἰρηκῶς νενίκηκε, καὶ ἤκουσεν αἰτίσασθαι αὐτῷ βέλτεται, ἠξίωσεν αὐτὸν ἀφεθῆναι τὴν αἰχμαλωσίαν. ὃ δὴ καὶ γέγονε. τὴν καὶ αὐτὰ καὶ ὃ ἐπληρουῦτο τὰ ὅ. ἐπὶ τῆς θείας ὀργῆς. Ἐοὶ μὲν οἰκοδομοῦντες τὴν ναὸν ἦσαν, Ζοροβάβελ, καὶ Ἰησοῦς ὁ τῷ Ἰωσεδέκ. οἰκοδομηθῆναι δὲ ὁ ποιῆτος ἔφθασε ναὸς τῷ δευτέρῳ ταύτῃ οἰκοδομῇ ἐν χρόνις μς. ἔξ τὸ παρὰ τῷ χειρονομίῳ ταύτῃ κωλύεσθαι. ἡ δὲ πρώτη ἐν χρόνις ἑκοσι ἐγένετο παρὰ Σολομῶντος, ὡς Εσδρας ἱστορεῖ.

B Καὶ τὴν μὲντοι ὑπὸ Βαβυλῶνος τῇ Ἰουδαίῳ ἐπάνοδον, ναὶ μὴ καὶ τὴν τῶν νεκρῶν παγκόσμιον ἀνάστασιν αἰνιττόμενος ὁ Θεός, ὑπέδειξε τῷ Ἰεζεκιήλ πεδίον πλήρες ὄσων νεκρῶν, ἀπαραδόξως ἐξωογονήθησαν. ὁ μὲν οὖν Εσδρας εὐφυῆς ὢν προεκόμισε τότε τὸν νόμον, ἔτι ἀνέγνω, καὶ ὑπετύπωσε πάντα τὰ κατὰ τὸ ἱερὸν, καὶ τὰς λαβόντας ἀλλογενεῖς γυναῖκας ἐν τῷ καιρῷ τῆς αἰχμαλωσίας, ἐκβαλεῖν πεποίηκε. καὶ οὕτω πάντες καθαραιδέντις ἐποίησαν τὸ πάχος. ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς γυναῖκας ἑώρακώς Ἀζωτίης Εβραίοις ἐπιμιγείσας, καὶ θρηνήσας, ἔπεισε τὸν λαὸν ταύτας ἐκβαλεῖν, ὡς γάμον παράνομον. λέγεται δὲ καὶ τῷ, ὡς εἰ μὴ ἦν ὁ Εσδρας, καὶ ἂν εἴδῃ ἐν βιβλίῳ, ἔξ γε τὴν τῇ Ἰουδαίῳ ῥαθυμίας καὶ τὴν πολυχρόνιον αἰχμαλωσίαν, μέχρι τοῦ νῦν διεσώζετο. προχρεῖν δὲ ἄξιον καὶ τῷ μεγάλῳ Κυρίλλῳ ἐν τοῖς κατὰ Ἰηλιανὸν καὶ τὰδε περὶ τούτου διελήφωτι. ἐπεὶ δὲ πρὸς τὴν ἐνεγκοῦσαν ἀπεκομίζοντο οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ νόμῳ τῷ δὲ Μωσέως παιδαγωγείσθαι πάλιν ἐπαυόδαζον, τότε δὴ τότε παρ' αὐτοῖς ἐδέχετο σκῆπτρον Ζοροβάβελ ὁ τῷ Σαλαθιήλ ἐκ φυλῆς Ἰούδα. ὥστε εἰ ἔτι καταλιγῆται φησὶν ὁ παράφρων εἰς Σεδεκίαν τὴν τῷ Δαβὶδ βασιλείαν, ματαιάζειν ἔοικε προφανῶς. εἶγε μετὰ τὸν τῆς αἰχμαλωσίας καιρὸν τοῖς τῆς βασιλείας θώκοις ὁ Ζοροβάβελ ἐνιδρυμένος ἐφαίνετο. ἔτος μὲν οὖν παρέπεμψε τὸ σκῆπτρον διὰ τῶν ἐφεξῆς μέχρι τῆς Ἡρώδου βασιλείας, ὅς μιν πρὸς μὲν γέγονεν Ἰουδαίας, ἀλλογενεῖς δὲ πατρός. ἐκλελοιπότων γὰρ οὕτω τῶν ἐκ τῆς Ἰουδα φυλῆς τὸ ἄρχεν λαχόντων, ἰγγνήθη ὁ Χειρὸς. ὅς καὶ γέγονεν ἐθνήτων προσδοκία. ἔτω μὲν οὖν ὁ διαληφθεὶς δηλονότι Ἡρώδης τῷ Αὐγούστῳ συμμαχήσας Καίσαρι, μὲν τῶν οἰκείων ἀναλωμάτων, ὡς κατὰ Κλεοπάτρας ὤρμησε, τὸ βασιλεύειν ἐν Ἰουδαίᾳ, ὥστε τι παρ' ἐκείνῃ * φιλότιμον ἔλαβε. καὶ περὶ μὲν τούτων οὕτως.

C Τοῦ Ναβουχοδονόσορ δὲ μεγαλαυχουῦτος καὶ μεγαλορρήμονου ὢν ἐφ' ἧ πάλει παγκάλῳ ἔκτισε, φωνὴ γέγονεν ἐξ οὐρανοῦ λέγουσα. Ναβουχοδονόσορ, ἡ βασιλεία σου παρήλθεν ἀπὸ σοῦ, καὶ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐκδιώξουσὶ σε, καὶ μετὰ θνητῶν ἡ κατόικησίς σου. καὶ χρόνον ἀγρῶ φωμιούσιν σε. καὶ ἐπὶ καιροὶ ἀλλαγῆσονται ἐπὶ σέ, ἕως οὗ γνῶς ἔτι κυριεύει ὁ ὕψιστος τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων. καὶ αὐτὴ τῇ ὥρᾳ ταῦτα συνετελέσθησαν, καὶ σὺ τοῖς ἄλλοις ἐμεγαλύνθησαν αἱ τείχεις αὐτῆς ὡς λέοντος, ἔτι οἱ ὄνυχες ὡς ὀρνέου. Ταῦτα δὲ πέπονθεν, ὅτε με-

* φιλοτίμη-
μα.

Ονομα: Να-
βαχοδονό-
σορ.

γαλαυχίας ἐπὶ τῇ τῆς εἰκόνος ὁράματι. Θεὸν ᾧ ἐντυθεὶς ἑαυτὸν ὑπέλαβεν. ὅθεν καὶ τὴν αὐτῆς εἰκόνα ἴσῃσι τῇ προσκυνεῖσθαι ἔνεκεν, καὶ τὴν κάμινον ἐκείνῳ ἀνῆλθεν. μετὰ δὲ ταῦτα ὅρα δόξεν ὄνειρον. δένδρον εἰς ἔραν ὅθεν παντοίοις πεπεινοῖς περιηκούμηνον. φωνὴ ἀνῶθεν τομὴν ἀπειλοῦσα τῷ δένδρῳ, ἀνδρὶ μὲν τοῦ τῆς ρίζης. σαφηνίζει καὶ τὸ τοῦ ὅραμα ὁ Δανιὴλ, καὶ ἐπαιτίαν λέγει αὐτὸν συναγέλλεσθαι τοῖς ἐν ὄρεσι θηρίοις, εἶπε πρὸς τὴν βασιλείαν ἐπανελθεῖν. ὁ δὲ καὶ γέγονε. μετὰ ταῦτα κρατεῖ ὁ υἱὸς αὐτῆς. εἶπε ὁ ἕτερος υἱὸς αὐτῆς Βαλτάσαρ. ἕτος συμπόσιον ποιήσας, καὶ τὰς μεγίστας αὐτῆς συγκαλεσάμενος. ἐκάθηντο μεθύων ὁ γαστριζόμενος, ὑπηρετῶντα ἔχων τῷ τοιούτῳ συμπόσιῳ τὰ ἱερὰ σκῆνη ἐκείνα, ἅπερ ὁ Ναβουχοδονόσορ ἀφείλετο. ἐν Ἱεροσολύμοις θεῖα ναὶ. ἐπὶ τούτοις ὀργίζεται ὁ Θεός. ἐφ' ᾧ καὶ παντελῆ καταψήφίζεται τῷ αὐτῆς καταφρονουμένων ἀπάλειαν.

Ὅρα λοιπὸν ὁ Βαλτάσαρ ἐπὶ τῇ κοινίᾳ τῆς οἴκου ἐν ᾗ ἐνέκαθηντο, ἀσπράγαλον χειρὸς, ὃ γράμματα ἔτω ἐξαγορεύοντα. Μανὴ, Θεκέλ, Φαρές. ὅθεν καὶ οὐ μικρῶς ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τούτοις ὀργεῖ. ἐρωτᾷ περὶ τῶν τούτοις αὐτῆς σοφούς. οἱ δὲ μηδὲν εἰδέναι ὁμνυται. μετακαλεῖται καὶ ὁ προφήτης Δανιὴλ. ἔφθασε γὰρ ἡ ἐν αὐτῷ προφητικῇ δυνάμει γενέσθαι κατὰ δῆλον, ὡς ἴκα τὴν θαυμασίην ἐκείνῳ τῷ Ναβουχοδονόσορ ὅρασιν καὶ εἶπε καὶ διεσάφησεν. εἰκόνα γὰρ εἶδε κατ' ὄναρ πολύχρου, καὶ λίθον ἀνδρὶ χειρὸς ἐξ ὅρου τμηθέντα, καὶ τὴν εἰκόνα σιωπῶντα. ἀλλ' ἐπελάθετο τῷ ὁράματι. ἔξυπνος γεγενῶς, μαθεῖν ἐξίτηι τὴν ὅρασιν. καὶ πάντων ἀπορουμένων τῷ αὐτοῦ σοφῶν τε καὶ ἐπαοιδῶν. Θεὸς ᾧ ἔλεγον τὰ τοιαῦτα πράγματα. ὁ προφήτης μετεκλήθη Δανιὴλ, καὶ ὡς εἶχε τὰ τῆς ὁράσεως τῷ βασιλεῖ διεσάφησε. μανθάνει ταῦτα καὶ Βαλτάσαρ, καὶ τὸν προφήτην οὐ μικρῶς, αἰτεῖ περὶ τῆς ἐπιλύσεως τῶν ὁραδέντων ἐκείνῳ γραμμάτων. πείθεται οὖν καὶ φησι πρὸς αὐτόν. Μανὴ, ἡρέθμισεν ὁ Θεός τὴν βασιλείαν σου, καὶ ἐπλήρωσε. τὸ τοῦ ἑρμηνεύει ἡ Σύρα γλῶττα καὶ Ἑβραῖς. Θεκέλ, ἐσάθμισεν ὁ Θεός τὴν βασιλείαν σου, καὶ ἐρέθνη ὑστεροῦσα. Φαρές, διήρηται καὶ ἡ βασιλεία σου, καὶ ἐδόθη Πέρσαις καὶ Μήδοις. τότε καὶ ᾧ μόνον ὡς ἡ βασιλεία τῶν Βαβυλωνίων. Ο τοίνυν Βαλτάσαρ τὰ συμβησόμενα αὐτῷ δεινὰ μεμαθηκώς, οὐ μόνον οὐκ ἐδυχέρανε κατὰ τῷ Δανιὴλ, ἀλλὰ καὶ ὡς ὑπέχετο, δωρεαῖς αὐτὸν μεγίσταις ἡμίψατο, πορφύραν ἐνδύσας καὶ χρυσοῦν μανίκιον, ἀλλὰ καὶ ἐρωτήσας αὐτόν, ὅπως ἐξδουλώσῃς δυνάστην τὸ θεῖον, ἤκασεν. ἐν ἐλεημοσύναις τὰς ἀμαρτίας σου λύτρωσαι, καὶ ἀσέβειάν σου ἐν οἰκτιρμοῖς πενήτων.

Μετὰ δὲ ταῦτα στρατεύει κατὰ Βαβυλωνίων ὁ Δαρεῖος κατὰ τὴν τῷ Δανιὴλ προρρήσιν. καὶ ἄγει σὺν τοῖς λοιποῖς αἰχμαλώτοις καὶ αὐτόν. Δανιὴλ δὲ καὶ διὰ τιμῆς εἶχε πολλῆς. φθονοῦσιν αὐτῷ οἱ σατράπαι. πείθουσι τὸν βασιλέα τοιάνδε

Glyce Annal.

A qui volucrum unguis æquarent. Hæc autem propterea perpessus est, quod inter alia nimis magnos sumpsisset animos ob conspectam in somno imaginem. Nam Deum se putabat esse. qua ductus opinione, simulacrum suum erexit, ut adoraretur: incensa etiam fornace, in quam præcipitarentur, si qui facere imperata renuissent. Secundum hæc alterum illud somnium habuit, in quo videbat arborem ad cælum usque pertingentem, in qua omnis generis volucres cantillarent. Sequuta est vox cælitus edita, quæ refectionem arboris, radice tamen excepta, minitabatur. Illud etiam somnium Danielus interpretatur, simulque futurum prædicit, ut annos septem inter belluas montanas vagaretur: quo tempore exacto, regnum (sicut etiam accidit) recuperaret. Nabuchodonosoris in imperio successor fuit filius ipsius, ac post eum filius alter Baltasarus. Hic instituto convivio, quum magnates suos invitasset: forte sedebat temulentiae gulæque deditus, adhibitis illud ad convivium sacris etiam vasis, quæ Nabuchodonosor e divina Hierosolymorum æde secum abstulerat. Hanc ob causam iratus Deus, adversarios invidentes sibi perdere in universum statuit.

Baltasarus rex.

Quapropter accidit, ut rex Baltasarus in albario parietis opere domus illius, qua in domo sessitabat convivium celebrans, manus articulos cerneret, atque litteras, quæ hujusmodi quiddam indicarent: Mane, Thecel, Phares. Quibus verbis rex non mediocriter perturbatus, suos de iis sapientes consulit. Qui quum nihil eorum se intelligere sacramento confirmassent, Danielus vates arcessitur. Nam vaticinandi vis in eo palam facta jam ante fuerat, quum visum illud nocturnum Nabuchodonosoris, sane admirandum, & indicaret, & declararet. Quippe visus ille sibi fuerat videre per quietem statuam quamdam ingentis magnitudinis, quam lapis absque manu revulsus a monte contriverit. Verum ipsius somnii fuerat oblitus. Quapropter experrectus quodnam fuisset nocturnum illud visum, cognoscere gestiebat. Hic quum omnes ipsius sapientes ac magi de re desperassent, quod effari talia solius esse Dei dicerent: tandem vates Danielus arcessitus, regi somnium suum exposuit. Hæc ita tum fuisse gesta, Baltasar cognoscit. Quapropter vatem sollicitè rogat, ut quid ex sibi litteræ vellent, quas conspexisset, declararet. Cui Danielus acquiescens: Verbum, inquit, Mane denotat Deum annos regni tui numerasse ac complevisse: (nam significationem numerandi tam Syra, quam Hebræa in lingua habet) Thecel, appendit ad stateram Deus regnum tuum, idque justo pondere deficere deprehendit. Phares, divisum est regnum tuum, ac Persis Medisque concessum. Etenim id temporis soli Babylonii per orbem regnabant. Has calamitates quum imminere sibi Baltasar de vatis indicatione cognovisset, non modo non succensuit Danielo: verum etiam, uti pollicitus fuerat, amplissimis eum muneribus ornavit, purpura videlicet aureoque torque donatum. Quumque vatem interrogasset, quo pacto numen divinum placare posset, responsum hujusmodi tulit: Beneficentia redime delicta tua, & impietatem tuam commiseratione erga pauperes.

Edit. Paris. pag. 201.

Dan. 5. 26.

Secundum hæc Darius exercitum in Babylonios ducit, quemadmodum Danielus futurum prædixerat. Is inter captivos cæteros ipsum quoque Danielum abduxit, & magno deinceps in pretio habuit. Hinc orta satraparum invidia: persuadent regi, man-

Darius Medus, Atyagis F. Vide Notas.

datum ut publicaret, quo significaretur, leonum in foveam abjiciendum esse, quia Deo quidquam petere deprehenderetur. Hoc edictum Danielus minime reveritus, Deum precibus implorabat. Quamobrem leonibus objicitur, sed altero mox die salvus e fovea progreditur. Heic illi dicere, Danielum alia nulla de causa incolumem evasisse, quam quod leones saturi fuissent. Quid inde factum? ipsi quoque leonibus objiciuntur, & ab eis continuo devorantur. Post id temporis Danielo visum offertur, quo e mari animalia quatuor egredi cernit: angelusque Gabrielus quodam in prato cum ipso colloquens, futura declarat.

Cyrus regnum.

Deinceps imperio Cyrus Persa potitur, Dario Astyagis F. extincto, sublatoque de medio rege Croeso. Id temporis Danielus Belum simulacrum Babyloniorum abolevit, & improbitatem sacrificorum per cinerem coarguit. sustulit item draconem illum, quem religiose venerabantur. Hinc factum, ut orta sacrificorum seditione adversus Cyrum, quasi jam aperte judaifantem, Danielus ei dederetur, & totos sex dies in eadem cum septem leonibus fovea concluderetur. Verum ne tum quidem aliquid detrimenti accepit. Quinetiam vates Abacum in oculi momento ad Danielum pervenit, quamquam fovea ipsa obfignata foret, eique coctum messoribus in Judæa cibum defert. Ejusmodi sunt divina prodigia. Vates idem & Danielo adest, & a messoribus non desideratur.

Edit. Paris. pag. 202.

Cambylis regnum. Vide Notat.

Cyrum in regno Cambyfes filius, qui & Nabuchodonosoris cognomentum habuit, sequutus est. Ejus copiarum imperator fuit Holophernes ille, quem quum Juditha prudenter necasset, ac rebus ipsius omnibus potita fuisset: non tamen insolenter animos sumpfit, sed omnibus Deo consecratis, in viduitate solitaque continentia vixit ad annum usque cv. Post Cambysem magus quidam Smerdis regnum occupavit. Eum Darius Hytaspis F. est consequutus, sub quo Zorobabel & Jesus sanum, quod annos totos xL neglectum jacuerat, rursum ædificando perfecit. Post Darium regnavit Artabanes, quem Artaxerxes Longimanus excepit. Ejus ætate Sophocles, Heracletus, Anaxagoras, Pythagoras, Thucydides, Euripides, Herodotus, Empedocles, Diogenes, Hippocrates, Plato, Aristoteles clari fuerunt. Post Artaxerxem hunc & alius Artaxerxes exstitit, succedentibus ordine sibi Persarum regibus usque ad Darium Arsamis F. quo dejecto sublatoque regnum Persicum Alexander evertit, & orbis imperio potitus est.

Smerdis rex. Darius rex.

Artabanes rex. Artaxerxes.

Sæculum eruditum.

Darius ultimus.

Alexander.

Series imperiorum.

Alexandri monarchie divisio.

Ægyptus. Asia. Syria.

Hinc ergo discito, primum omnium regnum fuisse Assyriorum sive Babyloniorum: alterum Medorum, a quibus illud primum sublatum fuit: tertium Persarum, quod Medorum imperio successit: quartum Macedonum, a quibus debellati sunt Persæ: postremum Romanorum. Post Alexandrum, ejus famuli atque procures regnum diviserunt. Ægypto præfuit Ptolemæus Lagi F. quem ordine Ptolemæi xiii subsequuti sunt, usque ad Cleopatram. Asiam occupavit Antigonus, Syriam & Palæstinam Seleucus Nicanor, qui urbes duas in Sicilia condidit, & unam in Syria. Harum primam Seleuceam appellavit, alteram Antiocheam, tertiam Laodiceam: inditis nimirum hujusmodi nominibus a suo, & filii filique nomine. Sub hoc Rhodii maris imperio potiti, statua in solis ex ære sua in insula excitantur, quam propter magnitudi-

A δέδοται κέλευσιν. ὅς αὖ δὲ δέειν δὲ ξάμνος εἰς Θεόν, τῷ τῷ λέοντων ἐμβληθῶναι λάκκῳ. ὁ γὰρ Δανιὴλ μηδὲν τέτων φροντίσας, ἤρχετο εἰς Θεόν. ἐφ' ᾧ τῷ τοῖς λέκσι παραδίδοι. ἀλλὰ σῶος τῇ ἐπαύριον τῷ λάκκου ἐξέρχεται. τῷ ἢ εἰπόντων μὴ ἄλλως τὸν Δανιὴλ σῶθῶναι, εἰ μὴ κατακορεῖς ἦσαν οἱ λέοντες, τί γίνεται; τοῖς λέκσι καὶ αὐτοὶ παρατίθενται, καὶ δὲ δέως βορὰ τέτοις γίνονται. μὴ ταῦτα, ἡγοῦμαι τὴν λέοντας, τὰ ἐν τῇ θαλάσῃ ἀνερχόμενα τέσσαρα θηρία ὅρα. καὶ ὁ Γαβριὴλ δὲ ἐν πεδίῳ τινὶ δαλέγεται αὐτῷ καὶ τὰ μέλλοντα διδάσκει.

Περὶ Κύρου τῷ Περσῶν.

Μετὰ ταῦτα κρατεῖ Κύρος ὁ Πέρσης τὸν τῷ Α-συάγου Δαρῆον ἀνελών, καὶ τὸν Κροῖσον ἀφανίσας. τότε δὴ τότε ὁ Δανιὴλ καὶ τὸ τῷ Βαβυλωνίων εἶδωλον αὐτὸν δηλαδὴ τῷ Βῆλ, ἐκ μέσῃ πεποίηκε, ὅς τῷ τῷ ἱερέων κακουργίαν διὰ τῷ αἰθάλης ἀπήλεγε. ἀναίρει δὲ καὶ τὸν παρ' ἐκείνων τιμώμενον δράκοντα. εἰπὲ τί; ἐπανίσταται κατὰ τῷ Κύρῳ, ὡς δὴ δὲ Ἰσραήλ ζῶντος οἱ ἱερεῖς ἐκδοτὸν λαμβάνει τῷ Δανιὴλ, καὶ ἐν ἑξ ἡμέραις λάκκῳ κατακλείσιν, ἐπὶ λέκσι παραδόντες αὐτὸν. ἀλλὰ βληθεὶς καὶ τότε ἀβλαβὴς δαμένει. κλυμαῦται καὶ ὁ Αββακὺμ ἐν ἀκαρεῖ τῷ Δανιὴλ ἐφίσταται, καὶ ταῦτα τῷ λάκκῳ ἐσφραγισμένῳ ὄντος, τὸ τῷ θείῳ Ἰσραήλ βρῶμα κομίζων αὐτῷ (τοιαῦτα καὶ ὅσα τῷ Θεῷ θαυμάσια) ὅς τῷ Δανιὴλ ἐπέσει, καὶ τῷ θείῳ ἐκ ἀπείμπατο.

Μετὰ δὲ Κύρον Καμβύκης ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ καὶ Να-Περὶ Καμβύκου. βουχοδονόσορ ἐπικληθεὶς, οὗ στρατὸς Ολοφέρνης, ὃν ἡ Ἰσθμὸς πανσφῶς ἀποκτείνασα, καὶ πάντα τὰ αὐτῷ λαβῶσα, ἐχ' ὑψώθη τῷ καρδίῳ, ἀλλὰ ταῦτα πάντα τῷ Κυρίῳ ἀναθεμένη, τῇ χρεῖᾳ ἐδούλωσε μετὰ τῷ συνήθους ἐγκρατείας ζῆσας. ἔτι δὲ μετὰ τῷ Σπέρδιος ὁ Μάγος, εἶπε Δαρῆος ὁ τῷ Υἱάστου. ἐφ' ᾧ πάλιν ὁ Ζοροβάβελ καὶ ὁ Ἰσθὺς ἐτελείωσαν τὸν ναὸν ἀμεληθέντα ἔτι μ. καὶ Δαρῆου Ἀρταβάνης. μετὰ τῷ Ἀρταξέρξης ὁ μακροχειρ. ἐφ' ᾧ Σοφοκλῆς καὶ Ἡράκλειτος, Ἀναξαγόρας καὶ Πυθαγόρας, ὁ Θεοκρίδης, καὶ Εὐεπίδης, καὶ Ἡρόδοτος, καὶ Εμπεδοκλῆς, καὶ Διογένης, καὶ Ἰπποκράτης, Πλάτων, καὶ Ἀριστοτέλης ἐργαζόμενοι. μετὰ δὲ Ἀρταξέρξῳ ἑτερος Ἀρταξέρξης, καὶ ἔως Δαρῆου τῷ Ἀρσάμου. ὃν καθελὼν Ἀλέξανδρος τῷ βασιλείᾳ τῷ Περσῶν κατέλυσε, καὶ πᾶσαν τῷ γῆν ἐκράτισε.

Μάνθανε οὖν ἐνταῦθεν, ὅτι πρώτη βασιλεία ἡ τῷ Ασσυρίων, ἡτοι Βαβυλωνίων. δευτέρα ἡ τῷ Μήδων, ὡς ἐκείνη κατέλυσε. μετὰ ταῦτα ἡ τῷ Περσῶν, ὡς ἐκείνη δαδεδεμένη. ἔπειτα ἡ τῷ Μακεδόνων, ὡς καταγωνισαμένη τὰς Πέρσας. καὶ τέλος ἡ τῷ Ρωμαίων. μετὰ μὲν τοῖς τῷ Ἀλέξανδρον, οἱ παῖδες αὐτοῦ καὶ μεγιστάνες τῷ βασιλείᾳ διείλον. καὶ τῷ μέν Αἰγύπτῳ Πτολεμαῖος ὁ Λάγος, καὶ οἱ καθεστῆς Πτολεμαῖοι δέκα τῷ ἀριθμῷ ὄντες καὶ τρεῖς, ἔως Κλεοπάτρας. τῷ δὲ Ἀσίας Ἀντίγονος. τῷ δὲ Σουρίας καὶ Παλαιστίνης Σέλευκος ὁ Νικάνωρ. ὅς καὶ πόλεις δύο κτίσας εἰς τὰ μέρη Κιλικίας, καὶ ἑτέραν ἐν Σουρία, τῷ μὲν Σελδουκείᾳ ἐκάλεσε, τῷ δὲ Ἀντιόχειαν, τῷ δὲ Λαοδίκειαν, εἰς ὄνομα ἑαυτοῦ τε καὶ τῷ υἱοῦ, καὶ τῷ θυγατρὸς αὐτοῦ. ἐφ' ᾧ Ρόδιοι θαλασσοκρατήσαντες,

ἀνέστησαν ἐν τῇ πόλει χαλκοῦ ἀνδριάντα εἰς τιμὴν τοῦ ἡλίου, ὃν διὰ τὸ μέγεθος ἐκάλεσαν κολοσσόν, ἀφ' οὗ καὶ αὐτοὶ Κολοσσεῖς ὠνομάσθησαν. μετὰ δὲ Σέλευκον Ἀντίοχος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἑτέροι πέντε.

Εἴτα Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανὴς υἱὸς Σέλευκου τῆς Φιλοπάτορος· ἐφ' οὗ ἡ δεύτερα ἀλώσις τῆς Ἱερουσαλὴμ. οὗτος γὰρ τὴν Αἴγυπτον πᾶσαν χειρωσάμενος, ὡς ἀρπαξ καὶ ἄδικος, ἐπὶ τὴν Ἱερουσαλὴμ μετὰ θυμοῦ ὑπέσχετο. ἐνθέντοι καὶ ἀντιθέστας μυριάδες ἦν. μὴ δὲ δύο ἔτη ἀπέσειλε στρατὸν, ὃς ποικίλᾳ κατὰ τῶν πόλεων τῆς ἀγίας ἐσείχετο, καὶ τὸν λαὸν ἐδωλίζετο ὡς ἀγένητον. Ματθαῖος δὲ τις ἔχων υἱὸς πέντε, ἀφ' ὧν Ἰούδας ὁ Μανναβαῖος, ὃς ζύλων θείῳ κινηθεὶς τὸν στρατὸν ἀπέκτεινε τῷ Ἀντίοχῳ, καὶ μυρία ἄλλα εἰργάσατο. ὁ δὲ Ἀντίοχος κατὰ Περσίδος μὲν ὁρμήσας, ἀτίμως δὲ ὑποσέφρων μετὰ καὶ νόσῳ βαρυτάτῃ, συνέτεκε κατ' ἐαυτὸν λέγων· ἄξια πάχῃ, ὣν εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ πέπραχα. καὶ σκώληκας ἐμβράσας, τὴν ψυχὴν ἀπερρήξατο.

Μετὰ δὲ δὲ αὐτὸν Ἀντίοχος Εὐπάτωρ ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἐφ' οὗ Ἰούδας ὁ Μανναβαῖος τοὺς φρουράρχους Ἀντίοχου ἔσφασε, ἤγειρε κατ' ἐαυτοῦ τὸν Ἀντίοχον μετὰ πλήθους ἀπέειρε, καὶ ἐλεφάντων ἑκατὶ καὶ ἑφ' ὧν πύργοι ζύλωνι, ἔχοντες ὁ κατ' ἑναὶ ἀνὰ στρατιώταις ἐνόπλους λβ'. τότε δὴ τότε μεγάλη εἰργάσατο ὁ Ἰούδας, ὡς ἔτι ἀρχιερωσύνην λαβεῖν παρὰ τοῦ λαοῦ. ἐφ' οὗ ὁ Ἰησὺς ὁ τῷ Σεραχ τὴν πανάρητον συμμαχίας Ἰουδαίους ἐγνωρίζετο.

chi F. qui librum de quovis virtutum genere composuit, celebris apud judæos fuit.

nem Colossium dixere, ac vocati sunt ipsi deinceps Colossenses. Post Seleucum Antiochus filius regnavit, ejusdemque nominis filii quinque.

Deinde regnum obtinuit Antiochus illustris, Seleuci Philopatoris F. Sub quo Hierosolyma secunda vice capta est. Quam edim Egyptum universam prædonis & injusti hominis in morem cepisset, Hierosolymam iracundus se convertit, ibique cLxxx hominum millia necavit. Elapso biennio, rursus copiarum imperatorem misit, qui multa mala urbi sacræ intulit, populumque coegit, ut Græcam religionem ac mores amplecteretur. Exstitit tum Matthias quidam, cui quinque filii erant, & inter alios Judas ille Maccabæus, qui divina quadam æmulatione commotus, regium ducem interemit, & egregia facinora vel sexcenta patravit. Rex autem Antiochus suscepta in Persidem expeditione, quum & gravissimo correptus morbo, nec sine singulari dedecore domum reverteretur: ipsemet scelera sua tandem agnovit, quum diceret se meritis eorum facinorum poenas penderé, quæ adversus Hierosolymam commisisset. Atque hoc modo pediculis ex ipso largiter erumpentibus, animam efflavit.

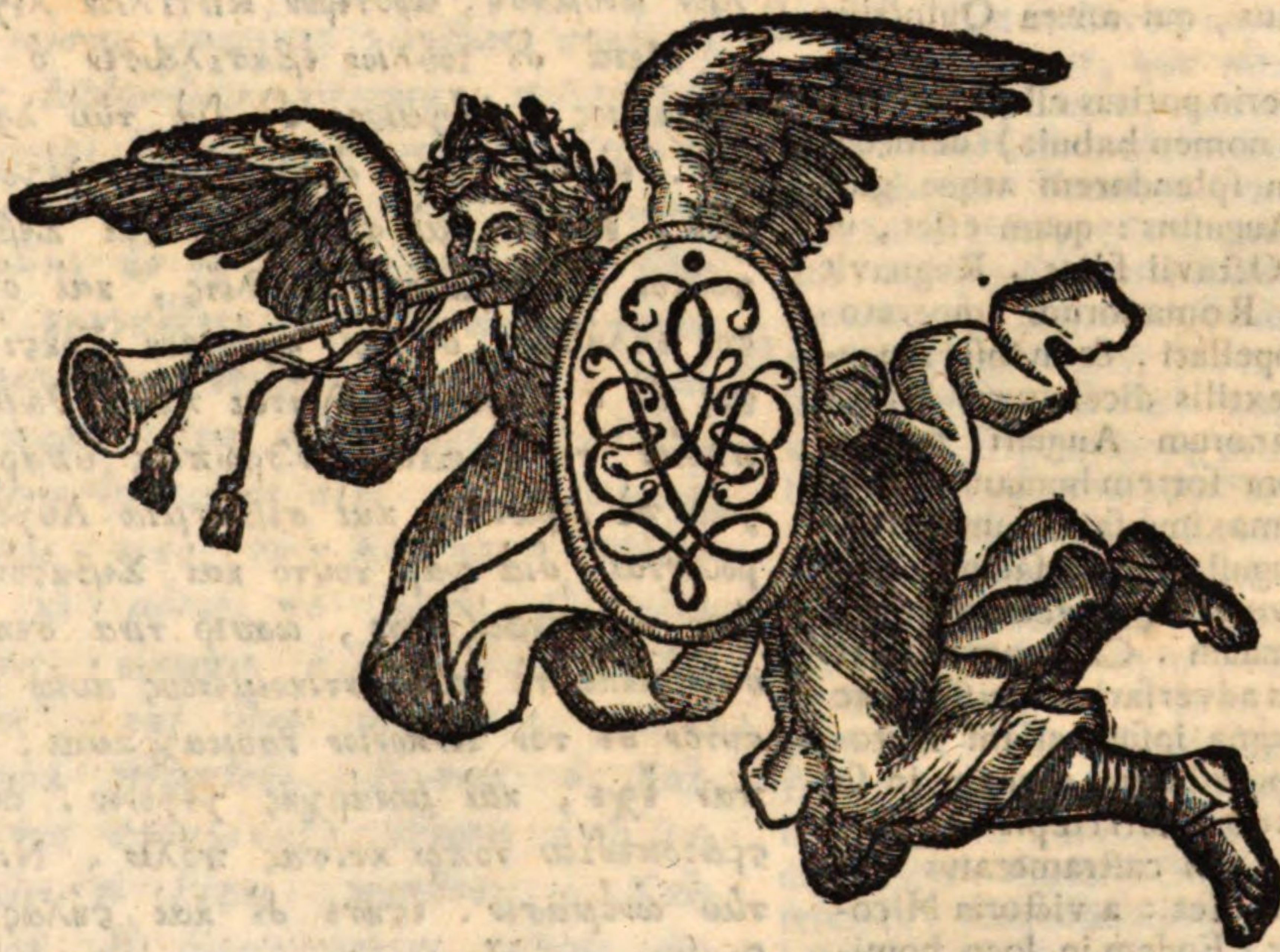
Successit ei filius Antiochus Eupator, quo regnante Judas Maccabæus, in fugam conjectis Hierosolymitani præsidii ducibus, Antiochum ipsum contra se, cum infinitis copiis concitavit, quas inter & elephanti erant Lv, quibus impositæ turres spectabantur, quarum singulæ milites armatos xxxi continebant. In eo prælio tam insignia facinora Judas edidit, ut etiam pontificatus ipsi a populo deferretur. Eadem ætate Jesus, Sira-

Antiochus.
Epiphanes.

Edit. Paris.
pag. 203.

Antiochus
Eupator.

Sirachides
quando vixit.

Τ Ο Τ Κ Τ Ρ Ο Τ
 ΜΙΧΑΗΛ ΤΟΥ ΓΛΥΚΑ
 ΣΙΚΕΛΙΩΤΟΥ
 ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ.
 MICHAELIS GLYCÆ
 SICULI
 ANNALIUM PARS III.
 AB IMPERIO CÆSARIS
 USQUE AD CONSTANTINUM MAGNUM.

Consulum ad-
 ministratio.

RES Romanæ a Consulibus admini-
 stratæ sunt cccLXIV. annis, usque ad
 Julium Cæsarem, qui partu materno in lu-
 cem editus fuisse negatur. Nam quum ma-
 ter ipsius mense nono, ex quo prægnans
 fuerat, e vivis excessisset: utero secto, vi-
 vus & incolumis inde sumptus esse perhibe-
 tur. Atque hinc Cæsaris ei nomen datum
 ajunt, quod deinceps omnes Romanorum
 Imperatores usurparunt. Nimirum lingua
 Romana factum est id vocabulum a cæden-
 do, quod fuisset excisus ex alvo materna.
 Julius autem Cæsar Dictatoris appellatio-
 nem consequutus est, qua significatur is,
 qui solus Imperium obtinet. Quippe pri-
 mus omnium solus rempublicam Romanam
 administravit annis * xii. leges tulit, indi-
 ctiones ac bissextos ordinavit. Ab eodem
 mensis Julius dictus, qui antea Quintilis
 vocabatur.

Octavius Au-
 gustus.

Edit. Paris.
 pag. 205.

Unde nomen
 Augusti.

Sebastus
 venerari.

Nicopolis ab
 Augusto ex-
 structa. Omen
 victoriæ.

Finis Ægyptii
 regni.

Post Julium Imperio potitus est Octavius,
 (hoc enim a puero nomen habuit) deinceps
 ob rerum gestarum splendorem atque glo-
 riam nuncupatus Augustus: quum esset, ut
 plerique tradunt, Octavii filius. Regnavit
 annos LVI. Ab eo Romanorum Imperato-
 res Augusti sunt appellati, & mensis Augu-
 stus, qui antea Sextilis dicebatur. Nimi-
 rum Cæsar Romanorum Augusti nomen
 habet, ut qui supra sortem humanam posi-
 tus sit. Nam quæ maxime sacra sunt & reli-
 giosa, dicuntur augusta. quo factum, ut
 Græci Sebastum vocent, a veneratione,
 quasi religiose colendum. Cæterum Cæsar
 hic posteaquam suos adversarios vicisset, ac
 inter eos navali pugna ipsum etiam Anto-
 nium superasset: potestatem omnem in se
 transtulit, ac solus dominari cæpit. Quum-
 que illo ipso in loco, ubi castrametatus fue-
 rat, oppidum extruxisset: a victoria Nico-
 polis ei nomen dedit. Eodem in loco homi-
 nis & asini statuas aheneas columnis impo-
 suit. Nam perhibetur ea nocte, quæ prælii
 navalis diem antecessit, in hominem quem-
 dam incidisse, qui asinum ageret. Quumque
 illius de nomine sciscitatus fuisset: Mihi
 quidem, respondit ille, nomen est Euty-
 ches, hoc est, felix: asino vero Nicon, hoc
 est, victor. Atque hæ columnæ deinceps
 Byzantium deportatæ sunt, & in Circo e-
 questri collocatæ. Quinetiam victa Cleo-
 patra, & omni Ægypto in potestatem reda-

ΤΑ δὲ τῶν Ρωμαίων πράγματα διηκείτο πρῶ-
 τῳ ὑπὸ ὑπάτων ἐπὶ ἑπτὰ τῆς καὶ δ' ἑως Ιου-
 λίου Καίσαρος τοῦ μὴ γεννηθέντος. τῆς γὰρ μητρὸς
 αὐτοῦ θανούσης ἐν τῇ ἐνάτῃ μὲν τῆς ἐγκυμονίας
 αὐτῆς, τὴν κοιλίαν αὐτῆς ἀνατέμνουσιν, καὶ σῶον αὐ-
 τὸν ἐκείθεν ἐκβάλλουσιν· ὅθεν Καῖσαρ ἐλέγετο. ἀφ'
 οὗ καὶ πάντες οἱ Ρωμαίων βασιλεῖς Καίσαρες προ-
 σηγοῦντο. κατὰ γὰρ τὴν Ρωμαίων γλῶτταν
 ἀνατομή τὸ Καῖσαρ λέγεται. οὗτος ὁ Ιούλιος Καί-
 σαρ Δικτάτωρ ἐκαλεῖτο, τοῦτέστι μονάρχης. αὐτὸς
 γὰρ μόνος καὶ πρῶτος τὸ Ρωμαϊκὸν ἐκράτισε σὺν-
 ἔρον ἔτι ἡ. ὃς καὶ νόμους Ρωμαίους ἔδωκε, καὶ τὰς
 ἰνδίκτας, καὶ τὸν βίσεκτον ἔφερε, καὶ τὸν μῶνα Ιού-
 λιον ὠνόμασε, πρότερον Κιντίλιον λεγόμενον.

Μετὰ δὲ Ιούλιον ἐβασίλευσεν ὁ ἐκβρέφους μὲν Οκτάβιος·
 Οκτάβιος, Αὐγούστος δὲ διὰ τὴν λαμπρότητα ὕπε-
 ρον. εἰ καὶ τινες αὐτὸν ἕτερον λέγουσιν Οκταβίου
 ὕον, ἑπτὰ καὶ ε'. ἀφ' οὗ καὶ Σεβαστοὶ καὶ Αὐ-
 γουστοὶ οἱ Ρωμαίων βασιλεῖς, καὶ ὁ μὲν Αὐγου-
 στος ἐκλήθη, ὁ καὶ πρότερον Σεκσίλιος. Αὐγου-
 στος δὲ ὁ Καῖσαρ καλεῖται παρὰ Ρωμαίους, ὡς καὶ
 πλείων τι ἢ κατὰ ἀνθρώπους ὑπάρχων. πάντες
 γὰρ τὰ ἱερώτατα καὶ σεβάσμια Αὐγούστα προσαγο-
 ρεῖσθαι. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ Σεβαστὸν εἶπον αὐτὸν
 ἀπὸ τοῦ σεβάζεσθαι, ὥσπερ τινὰ σεπτόν. ὁ Καί-
 σαρ μετὰ τὸ τοὺς ἀντικειμένους αὐτῷ νικῆσαι, καὶ
 αὐτὸν δὲ τὸν Ἀντώνιον ναυμαχουῦναι, τὸ κράτος ἅ-
 παν ἔχε, καὶ μονάρχης γέγονεν. ἐν δὲ τῇ τοῦ
 στρατοπέδου τόπῳ κτίσας πόλιν, Νικόπολιν παύ-
 τῳ ὠνόμασεν. ἔστησε δὲ καὶ σήλας χαλκᾶς ἀν-
 δρώπου καὶ ὄνου. λέγεται γὰρ νικτὸς ἔτι οὐσης,
 καὶ ὡς ἡμέραν ἢ ναυμαχίαν συνέστη, ἀνδρώπων
 σιτανῆσαι ὄνον ἐλαύνοντι. καὶ ὃς ἐρωτηθεὶς, ἐμοὶ
 μὲν, ἔφη, Εὐτυχὲς ὄνομα, τῷ δὲ ὄνῳ Νίκων· αἱ
 δὲ σήλαι αὗται ὕπερον ἀνεκομίσθησαν εἰς τὸ Βυζάν-
 τιον, καὶ ἔστησαν ἐν τῇ Ἱπποδρομίᾳ. ἀλλὰ καὶ
 Κλεοπάτραν χειρωσάμενος, καὶ πᾶσαν τὴν
 Αἴγυπτον ὑποτάξας, κατέειλε τὴν βασιλεί-
 αν Πτολεμαίων διαρκέσασαν ἔτι διακοσίους

καὶ ἐννεμήκοντα. καὶ πάσης δὲ τῆς γῆς κυριεύσας, καὶ Ἀ
τὴς τοπάρχας καταλύσας, ἀνέβλε τὰς φορεύσαντας
τὸν θεῖον αὐτῷ Ἰούλιον.

Τότε δὴ τότε ἔπαυσε ἡ Ἡσαίου πέρας ἔλπις.
μὴ λήφεται ἔθνος ἐπὶ ἔθνος μάχαιραν. κατελύθη-
σαν γὰρ αἱ κατὰ τόπους τοπαρχίαι καὶ βασιλεῖαι,
καὶ οἱ ἀνὰ μέσον αὐτῶν πόλεμοι. ἢ οὐκ οἶδας ὅτι
πῶς ταῦτα ἐπαροφνηθέντο, ἄλλος μὲν τῆς Ἱερουσαλὴμ
ἐκράτει, ἄλλος δὲ τῆς Σαμαρείας, καὶ ἕτερος Μωα-
βιτῶν; Τοῦ δὲ Χεισοῦ κατὰ σάρκα γεννηθέντος,
ὑπὸ τῇ Ρωμαϊκῇ ἀρχῇ αἱ ἐθναρχίαι πᾶσαι γε-
γόνασιν. οὐκοῦν ὅσοι τῆς οἰκοδομῆς Ἱερουσαλὴμ,
ἥτις ἐγένετο ἐπὶ Νεεμίου καὶ Εσδρα, μέχρῃ Ἰρκα-
νοῦ τελευταίου Ἀρχιερέως, ὃν Ἡρώδης ἀνείλεν, ὁ
τῶν ἑβ. ἐπὶ ἀριθμὸς συμπληροῦται. ἔκτοτε δὲ καὶ
μέχρι τῆς ἐν τῇ Ἰορδάνῃ ἐπιφανείας τοῦ Κυρίου,
αἱ λοιπαὶ ἑπτὰ ἑβδομάδες κατὰ τὴν τοῦ Δανιὴλ
πρόρρησιν τὴν οὕτω λέγουσαν. ὁ. ἑβδομάδες συ-
νετημῆθησαν τοῦ καταλοῦσαι ὅρασιν καὶ * παροφῆ-
τῶν, καὶ τοῦ χειρῶναι ἅγιον ἅγιον, τουτέστιν
αὐτὸν τὸν Χεῖσὸν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ Θεόν. με-
τὰ μέντοι τὴν ἀναίρεσιν τοῦ Ἰρκανοῦ, παρανόμως
οἱ Ἀρχιερεῖς ἐγένοντο. οὐδὲ γὰρ ὁ ἐκείνου κατή-
γοντο.

Λέγεται δὲ καὶ τοῦτο περὶ τοῦ Αὐγούστου Καί-
σαρος, ὅτι ὀξύχολος μὲν ἦν, μετεβάλλετο δὲ τά-
χιστα. οὗτος κατὰ πολλῶν τε ἀνθρώπων ἀπεφάνετο
θάνατον. σοφὸς δὲ τις * κατ' ἐκεῖνο καιροῦ χάρτη
γράψας ἐνώπιον ἀκοντίζει τοῦ Καίσαρος. τὰ δὲ
γράμματα ἔλεγε. δήμε παῦσαι κείνων. ταῦτα ὡς
ὁ Καῖσαρ ἀναγνούς ἐξίσταται τοῦ θρόνου, καὶ ἀκύ-
ρωται πάντα τὰ ψηφιδένια τίθῃσιν. οὗτος πολὺς
ἦν εἰς γυναικας, καὶ μάλιστα τὰς ὑπάνδρους. καὶ τὸ
δὴ χειρόν, προσέπειτε τοῖς ἀνδράσι καὶ μὴ βουλο-
μένοις τοιοῦτου μύσους ὑπηρετάς γίνεσθαι. σοφὸς δὲ
τις Ἀλεξανδρεὺς Ἀθωνόδαρος τοῦνομα, πολλὰ μὲν
παρήνει τῷ Καίσαρι ἵπῳ τοιούτων ἕνεκα. πείθειν δὲ
ὅλως μὴ ἔχων, ἄλλῳ ὁδὸν μετέρχεται. ἀνδρωπον
γάρ τινα τὰ πρῶτα ἐν τῇ συγκλήτῳ φέροντα ὀλο-
φυρόμενον ἰδὼν ἠναγκάζετο γὰρ τὴν αὐτοῦ γαμε-
τὴν ἐγκλεῖσαι φορεῖω κατασέγῳ, καὶ πρὸς τὸν Καί-
σαρα πέμψαι. παρέγγυαται αὐτῷ μηκέτι πενθεῖν,
αὐτὴν δὲ τῷ φορεῖῳ ἐγκλεῖσαι ἀντὶ τῆς γυναικὸς
αὐτῆς, καὶ σείλαι πρὸς τὸν Καίσαρα. πείθε-
ται ὡς, εἰ καὶ μόλις, ὁ ἀνὴρ. Ἐ τίνα
τὰ μετὰ ταῦτα; εἰσεῖσιν ὁ Ἀθωνόδαρος ξί-
φος ἐπιφερόμενος. καὶ ἔπειθ' ἐπὶ τοῦ φορείου
πρὸς τὸν Καίσαρα πέμπεται. δέχεται ὁ Καῖ-
σαρ, ῥήγνυσι τὰς σφραγίδας, ἔξεῖσιν ὁ Ἀθ-
νόδαρος, ἐπισείει τὸ ξίφος. πτοεῖται ὁ Καῖ-
σαρ, ὑπὸ χυεῖται δι' ὄρκων μηκέτι κοίταις ἄλ-
λοτεταῖς χρανθῆναι. μετὰ ταῦτα ὁ Ἀθωνό-
δαρος πρὸς τὴν ἐνεγκαμένῳ ἀπαῖραν, καὶ
εἰδὼς τὸν Καίσαρα ὀξύ μὲν θυμούμενον, τα-
χύ δὲ μεταβαλλόμενον, κύπτει πρὸς οὓς, ὡς
δὴ φησὶ καταφιλήσων αὐτόν. καὶ ἔπειθ' ἔφη. Σε-
βασὲ Καῖσαρ, τίτ' σοι λείπει μόνον, μὴ τὰς
ψυχὰς ἐξενεγκεῖν, πρὶν ἂν ἐν ἑαυτῷ λαλήσῃς
τὰ κατὰ τὰ γράμματα. τοσῶτον δὲ παρὰ τοῖς ὑπὸ
κόοις ἀγαπώμενος ἦν, ὥστε Ῥωμαῖος ἀνὴρ τὸν

Acta, Ptolemæorum regnum sustulit, quod annis c c x c duraverat. Deinde terrarum orbem univcrsum sibi subjiciens, & abrogato certorum quorundam locorum regulis imperio, interfectores Julii, qui avunculus ei fuerat, necavit.

Id temporis oraculum Eſaiæ comprobavit eventus: Gensuna contra gentem aliam gladios non fumet. Nam ſublatis ſingulorum regionum principibus atque regibus, etiam bella, quæ inter ſe gerebant, extincta ſunt. Quis enim ignorat, illo ſæculo, quo vates oraculum hoc edebat, alium Hieroſolymis regnaſſe, alium Samariæ, alium apud Moabitæ? At vero quum Chriſtus, quod carnem attinet, natus eſt, omnes omnium nationum dominatus Imperio Romano parebant. Heic illud etiam animadvertendum, ab ædificatione Hieroſolymæ, quam Nehemias & Eſdras inſtituerunt, uſque ad Hyrcanum ultimum Pontificem, quem Herodes interemit, numerum LXXII annorum compleri. Deinceps vero ſeptem reliquæ uſque ad Domini baptiſmum in Jordane recententur, juxta Danieli vaticinium, cujus hæc verba ſunt; Septuaginta ſeptimanæ abbreviatæ ſunt ad tollendam viſionem ac vaticinationem, & ad ungendum ſanctorum ſanctiſſimum, hoc eſt, ipſum Chriſtum Dei filium & Deum. Poſt *Interfectum autem Hyrcanum pontifices contra legis præſcriptum designabantur. Non enim illi præſciebantur, qui ab ipſo generis originem ducerent.*

Ceterum de Augusto etiam hoc memorizæ proditum accepimus, fuisse videlicet hominem prouum ad iram, sed qui facillime rursum placaretur. Hinc factum, ut quum aliquando multos mortales capitis damnaſſet: vir quidam ſapiens eo tempore chartam litteris notatam verſus Cæſarem ejacularetur. Ea in charta perſcriptum erat: Deſine pro tribunali ſedere carnifex. Quibus verbis lectis Cæſar e tribunali ſe proripit, & quæ prius ſtatuerat, irrita eſſe jubet. Idem mulierum cupidiffimus erat, & præſertim earum, quæ maritis nupſiffent: quodque pejus erat, maritis imperabat vel inuitiffimis, ut in ejuſmodi piaculo ſibi obſecundarent. Forte quidam vir ſapiens erat, Alexandrinus patria, nomine Athenodorus: qui quum horum facinorum cauſſa ſæpenumero Cæſarem ſummoneret, neque tamen aliquid apud ipſum efficere perſuadendo poſſet, alia via rem aggreditur. Nam quum virum quemdam, principem in Senatu, plorantem conſpexiſſet, quod uxorem ſuam opertæ læticæ includere, ac Cæſari mittere cogeretur: hortatur Athenodorus hominem, eo nomine amplius ne ſe afflicteret, ſed uxoris loco ipſum in læticam includat, ac Cæſari mittat. Vix ei, rem ut faceret, perſuadet: ſed perſuadet tamen. Quid inde factum? Athenodorus ſumpto ſecum gladio læticam intrat, & ad Cæſarem in ea deportatur. Cæſar læticam excipere, ſigna referare: Athenodorus exire, gladium vibrare, formidine Cæſar corripit. Tandem ſacramento præſtito polliceri, numquam ſe deinceps toros alienos contaminaturum. Hoc facto, rediturus in patriam Athenodorus, quod Cæſarem noſſet hominem eſſe præcipitis quidem iræ, ſed quæ ſubito deſlagraret: ad aurem ejus ſe inſectit, quaſi videlicet ipſum deoſculaturus, & : Cæſar (inquit) Auguſte, unum adhuc quiddam tibi deeſt. Noli de reis ſententiam prius ferre, quam apud te litteras viginti-quatuor recitaveris. Cæteroqui tanto erat apud ſubditos in amore Cæſar, ut Romanus quidam

* αλ. προφη-
τείαν

* κατ' ἐκεί-
νον ἃ καιρὸν,

Περὶ Ἀθηνῶ-
δωρου.

Pax sub Augu-
sto.
Isaia. 2. 4.

De septimanis
annorum apud
Danielum.

Dan. 9. 24.

*Edit. Paris.
pag. 206.*

Tracundia Au-
gusti castiga-
ta.

eiusdem libri
lines coercitæ

Athenodorus.

Optimum Athe
dori præce-
um.

Amor subdito-
rum in Augu-
stum.

Morituri Au-
gusti verba.

Edit. Parif.
pag. 207.
Christi nativi-
tas.

If. 29. 12.

Luc. 28.

Athanasii lo-
cus.

Coloss. 2. 9.

Matth. 1. 20.

Basilii de vo-
ce Donec.

Gen. 3. 7.

Psal. 109.

pag. 208.

civis e vita decessurus liberis suis præceperit, gratiarum actionis ergo diis victimas immolarent, quod Augustum post se salvum relinqueret. Cæsar ipse quum e vita migraret: Luteam, inquit, urbem inveni, quam ipse pulcris ornatam arcibus, & marmoream effeci. Præterea dicebat velle se plurimos ipso moriente manibus plausum dare, quemadmodum mimo vel ludione definiente fieri consueverit. Quæ sane verba non spectabant alio, quam quod vitam hanc rideret. Ac de his quidem hæcenus.

Scito autem, dilecte filii, anno Imperii hujus, de quo loquimur, Augusti Cæsaris xlii. quod carnem attinet, Dominum nostrum Jesum Christum ex perpetua Virgine Maria natum esse. Quippe mulier hæc inculcata, ex divino promisso nata fuit, cumque tertium attigisset annum, ad templum deducta, diu in penetralibus ejus vixit, quum quidem ab angelo victus ei præberetur, donec ad annum ætatis xiv pervenisset. Hac de re pontifices, ut fieri par erat, inter se consultant, & precibus Deum implorant. Inde Josepho despondetur, Deo per virgam, quæ germinaverat, ut omnino id fieret, monente. Quapropter id temporis huic oraculo vatis eventus respondit: En liber obfignatus viro litterarum non ignaro datur, (hoc est, ei qui in conjugio vixerat) atque is respondebit: Equidem librum hunc legere nescio, quoniam obfignatus est. Non longo interjecto tempore, divinus Angelus ad eam ablegatur, qui hujusmodi verbis eam compellat: Salve accepta, cui Dominus adest. His & aliis Angeli verbis illa perturbata, quum rogasset, quoniam id pacto fieri posset, quando virum ipsa nesciat, vicissim a Gabrielo audit: Te Spiritus sanctus invadet, ac supremi potentia inumbrabit. Quibus in verbis notato, quod Spiritus sancti mentione facta, itemque potentia supremi, qua voce Christus indicatur: (Christus enim Dei potentia est) tota sacrosancta Trinitas expressa sit. Quamquam enim Filius solus carnem adsumpsit, nihilo tamen minus Pater atque Spiritus sanctus carnem adsumenti aderant, quando identitas substantia dividendi nequit, ut eximius ille noster Athanasius loquitur. Idcirco Paulus etiam dixit, in Christo totam divinitatis plenitudinem corporaliter habitare, id est, essentialiter.

Hoc pacto illa utero concipit, virgineus venter intumescit, non parum Josephus eo nomine perturbatur, prægnantem a se clam dimittere cogitat. Verum divinus Angelus ei per somnum adstat, &: Ne metuas, inquit, adsciscere Mariam uxorem tuam. Nam quod in ea genitum est, ex sancto Spiritu est. Quapropter experrectus a somno, conjugem suam adscivit: nec eam cognovit, donec ea peperit filium suum primogenitum. Atque hoc loco magnus ille Basiliius ait, Josephum nec ante partum, nec a partu castissimam hanc Virginem cognovisse. Nam vocabulum donec, ait, multis in locis sacrarum litterarum indefinite positum reperitur. Verbi gratia, quum dicitur: Neque reversus est corvus, donec exsiccata est terra. Nimirum ne postea quidem, quam exsiccata terra foret, corvus ille reversus est. Item in alio loco: Dixit Dominus Domino meo, sede ad meam dexteram, donec tuos hostes scabellum pedum tuorum effecero. Quod si donec indefinite non usurpatur, restat ut dicamus, definere Dominum sedere, posteaquam hostes ipsius sub pedes ejus subjecti fuerint. Etiam discipulis suis Servator dixit: Adfuturus sum vobis per-

Α βίον ἐκλιπεῖν μέλλων, ἐπέτεπε τοῖς ἑαυτοῦ παισὶ χαρισθεῖσιν θυσίας ἐνεγκεῖν τοῖς θεοῖς, ὅτι ζῶντα καταλιμπάνει τὸν Σεβαστόν. ἐπεὶ δὲ ὁ Καῖσαρ ἐξίστατο τῇ βίῃ, πηλὶνύω, ἔφησε, τὴν πόλιν δὴρῶν, καλλίπυργον ταύτῃ καὶ σερεμνίαν πεποίηκα. πρὸς τέτοις δὲ καὶ πολλὰς ἐν τῇ τελευτῇ μὲ βέλομαι κροτῆσαι χεῖρας, ὡς ἐπὶ μίμῃ τελευτῇ καὶ παίκτη τινός. ταῦτα δὲ καταπαύζων τῇ βίῃ πάντως ἔλεγε. καὶ περὶ μὲν τέτων ἔπος.

Γίνωσκε δὲ ἀγαπητὲ, ὅτι ἐν τῇ μβ. ἔτει τῆς * ἐν τέττῳ βασιλείᾳ τῇ μνημονοδθέντος ἀνωθεν Καίσαρος γεν- τῷ ἔτει τῆς βασιλείας καίται τὸ καὶ σάρκα ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐκ Καίσαρος τῆς ἀειπαρθένης Μαρίας. ἡ δὲ ἁμαρτία αὐτῇ γεννᾷ- γεννᾶται ὁ Κύριος

Β ται μὲν ἐξ ἐπαγγελίας· τελετίζουσα δὲ προσάγεται τῷ ναῷ, καιρὸν ἱκανὸν ἐν τοῖς αὐτῇ διάγει ἀδύτοις. ὑπ' Ἀγγέλου κομίζεται τὴν ἑορτήν. ὡσαύτῃ δέκα γίνεται καὶ πεντάρων ἑτῶν. σκέπτονται περὶ τέτα οἱ Ἀρχιερεῖς, ὡς εἰκός, δέσεις προσάγειν τῷ Θεῷ. μνησάεται τῷ καὶ τῷ Ἰωσήφ, τῷ Θεῷ καὶ τῷ Θεῷ τῆς βλασησάσης ῥάβδου προξέφαντος. τότε δὴ τότε καὶ πέρας λαμβάνει προφητικὴν ῥῆσιν ἢ λέγουσα. ἰδὲ δίδοται βιβλίον ἐσφραγισμένον ἀνδρὶ εἰδοτὶ γράμματα, τέττει γάμοις προσωμιληκότη. καὶ ἐρεῖ, οὐ δύναμαι ἀναγνῶναι αὐτὸ, ὅτι ἐσφραγισμένον ἐστίν. οὐ πολὺς παρήλθε καιρὸς, καὶ θεῖος Ἀγγελος πρὸς αὐτὴν καταπέμπεται. χαίρε κεχαριτωμένη, λέγων, Περὶ τῆς ἀγγελισμῆ. ὁ Κύριος μὲ σβ. ἐκθαμβος οὖν ἐπὶ τῇ ῥήματι γονύα, καὶ, πῶς ἔσαι μοι τέτο, εἰπούσα, ἐπεὶ ἀνδρα οὐ γινώσκω; παρὰ τῷ Γαβριὴλ ἀκεί καὶ τῷ Πνεύμα ἁγίον ἐπελοῦσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις ὑψίστη ἐπισκιάσει σοι. πρόστιχε δὲ, ὅτι Πνεῦμα ἁγίου εἰπὼν καὶ δυνάμει ὑψίστη, ὁ σημαίνει τὸν Χριστόν. Χριστὸς δὲ Θεὸς δύναμις· ὅλῳ ἐν τούτῳ τὴν ἀγίαν Τριάδα ἐνέφληεν. εἰ δὲ καὶ μόνος ὁ υἱὸς ἐσαρκώθη, ἀλλὰ καὶ ὁ πατὴρ καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον συμπάρησαν αὐτῷ σαρκουμένῳ καὶ τὸ ἀδιαίρετον τῆς ὁμοουσιότητος, ὡς ὁ μέγας φησὶν Ἀθανάσιος. καὶ τέτο καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγεν, ὅτι ἐν αὐτῷ κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς, τέττειν ἐσιωδῶς.

Δ Εγκυμονεῖ τῷ καὶ λοιπὸν, ὀγκᾶται ἡ παρθε- νική γαστήρ αὐτῆς. οὐ μικρῶς ἐπὶ τούτοις ὁ Ἰωσήφ παράσεται, λαθραίως ὑπολύσαι τὴν ἐγκύμονα μελετᾷ. θεῖος αὐτῷ ἐφίσταται Ἀγγελος κατ' ὄναρ, μὴ φοβηθῆς, λέγων παραλαβεῖν Μαριάμ τὴν γυναικά σου· τὸ δὲ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἐκ πνεύματος ἐστὶν ἁγίου. ἔξυπνος οὖν γεγονὼς παρέλαβε τὴν γυναικα αὐτῆς, καὶ ἐκ ἐγκύωσεν αὐτήν, ἕως οὗ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον. ὁ μὲν ἔν μὲγας Βασιλείος φησιν, ὅτι οὔτε πρὸ τῆς τόκου, ἅτε μετὰ τὴν τόκου ἐγνωτὸν ἀναγνόν ὁ Ἰωσήφ. τὸ γὰρ ἕως ἐπολλαχοῦ τῆς γραφῆς ἀόριστον ὄρηται. ὡς ὅταν λέγει, καὶ ἐκ ὑπέρστροφος ὁ κέραξ ἕως οὗ ἐξηράνθη ἡ γῆ. καὶ γὰρ ὁ κέραξ καὶ μετὰ τὸ ξηρανθῆναι τὴν γῆν ὑπέρστροφος. καὶ ἀλλὰ εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μὲ, κάθου ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ τὰς ἐχθρὰς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. εἶπερ ἐκ ἡν ἀάεισον τὸ ἕως, ἐξηράνθη λοιπὸν ἐπαμῆν τὸν Κύριον μετὰ τὸ τεθῆναι τὰς ἐχθρὰς αὐτῆς ὑπὸ τὰς πόδας αὐτῆς. ἀλλὰ καὶ ὁ σωτὴρ Χριστὸς τοῖς μαθηταῖς αὐτῆς ἔλεγε. καὶ ἔσομαι μετ' ὑμῶν πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας. εἰ οὖν οὐκ ἦν ἀόριστον τὸ ἕως, μὲν τὴν

τὴν σωτέλειαν λοιπὸν ἐ σωείσεται τοῖς μαθηταῖς ὁ Χεῖρος . Ἐ μὲν ὁ Παῦλος ἔτω φησὶν . ἀρπα-
γησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν ἧ Κυρίας εἰς
αἴρα . Ἐ ἔτω πάντοτε σὺ Κυρία ἐσόμεθα . καὶ
ταῦτα μὲν ταῦτον ἔχει τὸν ἔσπον.

Ο δὲ μέγας Ἀθανάσιος φησὶν , ὅτι ἐκ ἐγίνωσ-
κεν αὐτὸν ἀληθῶς ἕως ἔτεκε τὸν Κύριον . ἐκ ἧδε τί
τὸ ἐν αὐτῇ μόνον ὅτε ἔτεκε , τότε δὴ καὶ ἐγνώρισε
τότε ἐγὼ ὁ Ἰωσήφ τίς ἡ δυνάμις τῆς παρθένου
τότε ἐγὼ , ὅτε ἐξελόχουσε καὶ τὰ ἱερὰ λεχῶν ἐ κα-
τενόησεν . ὅτε γάλα παρήχε ἑσπορῶν , καὶ θηλυ
ἐ φυσικῆς νομῆς ἀλλοτρίαν . ὅτε μαστὸν ἔδωκε , καὶ
φλεβοσουλὴν ἐκ ὑπέμεινε . ἀλλὰ μὴ ξένον τὸ
παῖγμα ἦγε . ἐπειδὴ ὁ Θεὸς ὡ καὶ ἄνθρωπος τὸ
τικτόμενον , ἐξ ἀνάγκης ἑαυτὰ συνέζωξε τὰ τε
θεῖα , καὶ τὰ ἀνθρώπινα . καὶ ἀνθρώπινα μὲν , ὁ
ὄγκος τῆς γαστρὸς , ὁ τῆς κυφορείας ἐνναμνηνῆος
καιρὸς , ἡ τῆς τικτομένης συνήθους ἐξοδος , ἡ γα-
λακτοφιλία , καὶ ἡ ἀπὸ τῆς μικρῆς ἐπὶ τὸ κατῆκον
αὐτῆς σώματος αὐξήσις . κατὰ δὲ τὸ μακάριον Παῦ-
λον , πάντων πεπεράται ἡμετέρων ἀνδρὶ μόνῃς
τῆς ἀμαρτίας . θεῖα δὲ πάλιν , ἡ ἀσπορος σὺλ-
ληψις , ἡ παράδοξος κύησις , καὶ ἀρρύπαντος γέν-
νησις . καὶ ταῦτο ἐστὶν ὅπερ ἡ Γρηγόριος ἔλεγε γλῶτται
νόμοι φύσεως καταλύονται . πρὸς τοῖς ἄλλοις δὲ ,
καὶ μητρικῶν ὠδίνων ἀνδρὶ Χεῖρὸν ἡ πᾶναγκος
ἔτεκε . κατὰ δὲ τὸ Δαμασκηνὸν , ἐνθα ἡδογὴ ἐ
προηγήσατο , εἰκότως ἐδὲ ὠδίνῃ ἐπικολούθησεν .
ὅτι δὲ τὰ τῆς κυφορείας παράδοξα ἦσαν , καὶ ὁ
Ἀρειοπαγίτης Διονύσιος ἔδειξεν , ἔπος εἰπὼν περὶ
αὐτῆς . ὅτι τὸ μὲν ἀνδρικῶς ἐσιωθῆναι αὐτὸν ἐκ τῆς
ῶν λογίων ἐμάδομην . ἀγνοῦμεν δὲ ὅπως
αἱμάτων ἐτέρω παρὰ τὴν φύσιν

* οὐ κατε-
νόησεν .

λάττετο . καλῶς οὖν ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἔφησεν ,
ὅτε ἐξελόχουσε , καὶ τὰ ἱερὰ λεχῶν **** εἰ μὴ ὅ
τὸ ὡ , ἐκ αὐτῆς αὐτῆς καὶ τίκτουσα καὶ σπαργαν-
σα , καὶ τῇ φάτῃ τὸ παιδίον ἐπαυκλίνουσα . Ἐ
ἔτω μὲν οἱ θαυμάσιον θεῖον πατέρες περὶ τῆς
ἐξαγγελικῆς ῥητῆς λέγοντες . καὶ ἐκ ἐγίνωσκον αὐ-
τὸν , ἕως οὐ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον .
οἱ δὲ τῆς Μάνεντος κληρονόμοι Παυλικίαν τὸ τοῖ-
τον ῥητὸν πρὸς ἴδιον ἐκλαμβάνοντες θέλημα , τὴν
ἀσπίλον τῆς Κυρίου μητέρα τερατολογούσι μετὰ
τὸν σωτήριον τόκον ἑτέρας ἡγούσας ἐκ τοῦ Ἰωσήφ παι-
δοποιῆσαι .

Γεννᾶται οὖν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χεῖρος ,
καὶ Μάγοι ἐκ Περσίδος ἐγείρονται , τὸν καινότερον
ἐκείνον ἀστέρα θεασάμενοι , καὶ εἰς προσκυμῆσιν
αὐτῆς παραγίνονται , προσκυμῆμον ἔχοντες τὸν τοῖ-
τον ἀστέρα , καὶ τὴν ὁδὸν τέτοις ὑποδεικνύοντα .
πρόσεχε δὲ ἀγαπῆτε . θαυμάσια δὲ οὐ μικρὰ πα-
ρὰ τοῖς ἀγίοις γίνεται τῆς παρὰ τῆς Μάγων ἐ-
νεκα προσκυμῆσεως . Πρῶτον δὲ ὁ μέγας Επιφά-
νιος ἐν τῇ βίβλῳ Παναρείῳ διέτῃ λέγει , καὶ ἐν
οἰκίᾳ παρὰ τῆς Μάγων προσκυμῆσθαι τὸν Χεί-
ρὸν . ἐπειδὴ γὰρ ὁ κατὰ τὴν χάραν αὐτῶν φε-
ρεῖς ἀστὴρ τὴν κατὰ σάρκα ἐμύνησε τῆς Χείρου
γέννησιν , προέφθασε δὲ δι' ὀλίγου τοὺς Μάγους
ἀγαγεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα . κατὰ δὲ τὸ καὶ ὁ
Ἡρώδης ὑπὸ διετούς ἀναρῆσθαι τὰ βρέφη
Ghesse Annal.

petuo , donec sæculi finis appetat . Si vox
donec indefinita non est , sequitur Christum
a mundi consummatione discipulis suis non
adfuturum . Atqui Paulus ait , futurum ut
in nubes abrepti , & ipsum in aera , Domi-
no occurramus , atque ita perpetuo cum
Domino simus . Hæc a Basilio sic prodita
sunt .

1. Thess. 4. 16.

At magnus ille Athanasius ait , reapse Jo-
sephum non cognovisse ipsam , donec Do-
minum peperisset . Ignorabat scilicet quid
illud esset , quod erat in ipsa . Saltem ubi
peperisset , agnovit . Tunc nimirum intelle-
xit Josephus , quæ vis esset illius Virginis .
Tunc cognovit , eam partum edidisse , nul-
las tori leges expertam , quum lac novo &
inuitato modo manans supeditavit , &
nutrimentum a naturali diversum : quum
mamam præbuit , ac venis tamen ne quid-
quam decederet . Nec abhorre putabis
hæc a vero . Nam quia pariter homo erat id ,
quod gignebatur , & Deus : necessario tam
divina quædam , quam humana conjunxit .
Humana erant , tumor alvi , tempus novem
mensium , quo uterum mater gerebat , fœtus
in lucem editio pro more facta , lacteum
nutrimentum , a parvo ad convenientem
corporis statum incrementum . Nam uti

Athanasii sen-
tentia .

Hebr. 14. 15.

beatus ille Paulus ait , expertus est omnia
nostra , solo peccato excepto . Rursum di-
vina erant , expers feminis conceptio , par-
tus inuitatus , nulli fœditati , nullisque sor-
dibus obnoxia nativitas . Atque hoc illud
est , quod Gregorius Theologus dixit : Le-
ges naturæ solvuntur . Nam inter alia , citra
maternos etiam parturiginis dolores Virgo
purissima Christum peperit . Quippe de Joan-
nis Damasceni sententia , ubi voluptas & de-
lectatio nulla præcessit , ibi non abs re di-
cendum etiam dolorem nullum consequi .
Et vero fuisse factam conceptionem , uteri-
que gestationem prorsus inuitato modo ,
testatur ipse quoque Dionysius Areopagita
verbis hujusmodi : Quod humano quidem
more substantiam adsumpserit , de sacris ora-
culis percepimus : sed ignoramus tamen ,
quo pacto de virgineo sanguine , prorsus ab-
horrenti a natura lege , formatus sit . Ideo-
que dictum ab Athanasio præclare : Partum
edidit , nullas tori leges experta . Etenim
absque illo foret , non eadem peperisset , ac
infantem fasciis involutum in præsepe re-
clinasset . Hanc in sententiam divini Patres ,
quos indicavimus , de isto Evangelii dicto ,
Non cognovit eam , donec filium suum pri-
mogenitum peperit , differuerunt . At Ma-
nis heredes illi Pauliciani dictum hoc arbi-
tratu suo torquentes , labis expertem Do-
mini matrem portentose fingunt post salu-
tarem partum liberos alios ex Josepho su-
scipisse .

Gregorius Na-
zianzenus .

Joannes Da-
masce .

Dionysii locus .

Athanasius .

Edit. Paris.
pag. 209.

Pauliciani hz-
retici .

Postquam hoc modo Dominus noster Je-
sus Christus natus esset , Magi e Perside ad
iter , conspecto sidere prorsus inuitato , se
comparant , adorandique illius causa pro-
ficiscuntur , stellam ducem sequentes , quæ
viam iter ingressis monstrabat . Hoc lo-
co , dilecte fili , diligenter illis animum adver-
tito , quæ dicturi sumus . Nam de Magorum
adoratione contentio non exigua inter vi-
ros sanctos existit . Nam primum eximius il-
le noster Epiphanius in libro , quem Pana-
ria vocavit , Christum janr bimum , & qua-
dam in domo , tradit a Magis adoratum es-
se . Quia enim conspectum in patria Mago-
rum fidus , carnalem Christi nativitatem
significabat , neque Magos exiguo tempo-
re Hierosolymam perducere poterat , qua
quidem ipsa ratione motus Herodes iussit
infantes bimulis majores interfici , habita

Quando Magi
venerint .

Epiphani P2-
narium .

Chrysostomi
sententia.

nimirum temporis ejus ratione, quod a Magis exacte cognoverat. idcirco divinus ille vir, cujus mentionem modo faciebamus, Christum bimulum a Magis adoratum esse prodidit. Verum aliter Joannes ille noster aureus orator sentit. Non enim eodem tempore, quo Christus est natus, etiam fidus illud a Magis conspectum esse dicit. In explicatione Matthæi ad verbum quæ tradat, audi. Multo ante Christi nativitatem fidus illud Magis apparuit, ut Christum in ipsis cunarum fasciis adorarent. Quippe non parum in itinere temporis absumpturi erant. Nimirum hoc dicere vult, Deum tempus certum Magis admensum esse, quod absumpturi essent in itinere: itaque de ipsius sententia stellam ejus ante monstravit, ut hoc modo Christum in cunis repertum viderentur. Hanc Chrysostomi expositionem tum Athanasius, tum Joannes Damascenus confirmant, quum in antro & spelunca Christum a Magis adoratum perhibent.

Athanasius.
Damasc.

Non autem ignoro, dilecte fili, te de quibusdam aliis quoque non parum ambigere, quæ in hac stella consideranda veniunt: & imprimis admirari motum novum ac inusitatum, institutionem, occultationem, de sublimi descensum, aliaque talia. Verum hæc nolim tibi nimium negotii facessere. Non enim hæc stella de illorum siderum numero fuit, quæ initio rerum Deus in firmamento collocavit: sed potestas quædam inadspectabilis, in hujusmodi speciem transformatam, quemadmodum Joannes Chrysostomus ait. Oportebat enim in nativitate admirabili & inusitata, etiam stellam novam ac inusitatum oriri, quæ index esset ac prænuntia, sicuti divinus ille Cyrillus loquitur. Nam absque illo foret, non tantum lucis & splendoris habuisset, non medio die radios solares superasset, non Magis persuasisset, ut e patria profecti tantum itineris susciperent, non eos modo tam admirabili perduxisset Hierosolymam, non ex alto se demittens, supra natum infantem constitisset, non deinceps conspici desisset. Post eamque enim ab ea ducti ad Christum accesserant, & vera illum fide amplexi fuerant, non jam amplius ejusmodi manuuctionis egebant. Ideoque oraculo per quietem admoniti, alia via suam in patriam sunt reversi.

Stellam fuisse
angelum.

Chrysostomus.

Edit. Paris.
pag. 210.
Cyrillus.Cur stella de-
inceps conspi-
ci desierit.
Theophylacti
locus explica-
tus.

Matth. 2. 11.

Fortassis autem, dilecte fili, Bulgariae Pontificis enarrationem in medium prolatam nobis oppones, & ex ea probabis, non in spelunca, sed domo quadam Christum a Magis adoratum esse. Nimirum divinus ille vir occasione de verbis Evangelii per Matthæum conscripti sumpta, quæ de Magis ita loquuntur: Ingressi domum, ibidem cum matre Maria puerum viderunt: scribit consentaneum esse, post id temporis, quo editus in lucem Dominus in præsepi reclinatus fuerit, inventam fuisse domum quamdam, in qua Magi eum venerarentur. Adeoque palam Theophylactus indicare videtur, Magos Christum in antro illo non conspexisse, quo præsepe continebatur.

Chrysostomus.

Luc. 2. 7.

Verum Chrysostomus inter se tam ea, quæ de domo dicuntur, quam quæ de præsepi, concilians: Ubi primum, inquit, mater eum peperisset, in præsepi reclinavit. Quippe quod magnæ hominum copiarum cenius causa confluxissent, domum invenire non potuerant. Ejus rei testem citat Lucam, qui verbis hisce idem innuerit: Quia in diversorio locus non esset, in præsepi eum reclinavit. Atque inde post eum sublatum, in

A προσέταξε, κατὰ τὸν χρόνον ὃν ἠκρίβωσι παρὰ τῶν Μάγων. τῆς χάριν ἀναμνηθεὶς ὁ θεὸς ἀνὴρ διεπὶ παρὰ τῶν Μάγων ἔφη προσκυνηθῆναι τὸν Χριστόν. ἀλλ' ὁ χρυσοῦς ῥήμων Ἰωάννης ἐχ' ἔπος. ἐδὲ ἡ ἀμα τῇ γεννηθῆναι τὸν Χριστόν τῷ καιρῷ καὶ τῇ ἀσέρε φησὶ τοῖς Μάγοις ὁφθῆναι καὶ ἀκούει τί κατὰ ῥῆμα διέξεισιν ἐν τῇ κατὰ Ματθαῖον ἐρμηνείᾳ. Ὁ ἀσὴρ ὅμως πολλοῦ τὸ γεννησέως ἐφάνη τοῖς Μάγοις, ἵν' ἐν σπαργάνοις τὸν Χριστόν προσκυνησώσι. πολὺν γὰρ ἐμελλον ἐν τῇ ὁδῷ ἀναλίσκειν τὸν χρόνον. συμεμέτρησε γὰρ, φησὶ, τὸν χρόνον ὁ θεός, ὃν ἐμελλον ἐν τῇ ὁδῷ * ἀναλύσαι οἱ Μάγοι καὶ ἔπω κατ' ἐκείνον προέφθασεν αὐτοῖς τὴν ἀσέρα, ὡς ἐντεῦθεν ἐν σπαργάνοις προσκυνησάτω τὸν Κύριον. ἀλλὰ καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος, αὐτὸς τε ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης, ἐν ἀπηλαίῳ λέγοντες παρὰ τῶν Μάγων προσκυνηθῆναι τὸν Χριστόν, καὶ τοῦ χρυσοῦς ῥήμονος ἐπιβεβαίωσι πάντως ἐξηγήσιν.

ἀναλῶσαι

Οἶδα δὲ ἀγαπητὲ, ὅτι καὶ ἐπὶ τοῖς λοιποῖς τῶν τοιαύτων ἀσέρος ἐμικρῶς ἀμφιβάλλεις τῇ παραδόξῳ τε κινήσει, τῇ σάσει, τῇ ἀποκρυβῇ, τῇ ἀφ' ὧν συγκαταβάσει, καὶ πᾶσιν ἀπλῶς τοῖς τοιαύτοις. ἀλλὰ μὴ ἐπὶ πλέον ἀμφιβάλλε. ἐδὲ ἡ ὁ τοιαύτος ἀσὴρ εἰς ἐτύγχανε τῶν πολλῶν, ὡς ὁ θεὸς ἐν τῷ σερεώματι καταρχὰς ἔδειξε. ἀλλὰ δυνάμεις τις ἀόρατος ὡς, εἰς ταῦτα μεταχηματιθεῖσα τὸ ὄψιν, ὡς ὁ χρυσοῦς ῥήμων Ἰωάννης φησὶν. ἔδει γὰρ καὶ ἐπὶ παραδόξῳ τοιαύτῃ γεννησέως, καὶ παραδόξῳ ἀσέρε γενέσθαι μινυτὴν καὶ προάγγελον, ὡς ὁ θεοτάτος φησὶν Κύριλλος. εἰ μὴ γὰρ τῶτο ὡς, ἐκ ἀν' ἐπὶ τοσούτον ἔφαινε, ἐκ ἀν' ἐν ἡμέρᾳ μέσῃ τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας ὑπερῆκόντιζεν. εἰ μὴ τῶτο ὡς, ἐκ ἀν' ἐπεισε τὰς Μάγους ἐκείθεν ἐγερθῆναι, καὶ τοσαύτῳ ὁδὸν εἰλαδαί. ἐκ ἀν' ἔπω θαυμασίως εἰς Ἱεροσόλυμα ἦγαγεν. ἐκ ἀν' ἔξ ὧν συγκαταβάς, ἐπάνω τὰ τεχθέντος ἔστη παιδίου. ἐκ ἀν' ἄφαντος μετὰ ταῦτα ἐγένετο. ἐπειδὴ γὰρ ὁδηγούμενοι παρ' αὐτῶν προσεληλύθασι τῷ Χριστῷ, καὶ τῇ κατ' αὐτὸν ἀπλανεῖ πίστει γεγονόσιν ἀποχοί, χειραγωγίας ἐκέτι τοιαύτης ἐδέοντο. ἐνθέντε τοι καὶ κατ' ὅσον χρηματιθέντες, δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν.

D Πρὸς τῶτοις δὲ ἀγαπητὲ, καὶ τὰ ἐν Βαλγαρίᾳ Ἀρχιεπισκόπου ἐξηγήσιν ἐπὶ μέσου παράγεις, καὶ ἐντεῦθεν δι' ἡμεῶν μὴ ἐν αὐτῇ τῇ ἀπηλαίῳ, ἀλλ' ἐν οἰκίᾳ γενέσθαι τινὶ τῷ παρὰ τῶν Μάγων προσκυνησέως. ὁ γὰρ θεὸς ἔπος ἀνὴρ ἐκ τῆ κατὰ Ματθαῖον β' ἀγγελίᾳ, ὡς εἴποιεν, ὁρμώμενος, καὶ οὕτω περὶ τῶν Μάγων λεγόντων καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν, εἶδον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ. καὶ τὰδε φησὶν ὅτι μετὰ τὸ γεννηθῆναι τὸν Κύριον, καὶ ἐν τῇ φάτῃ ἀνακλιθῆναι, εἰκὸς ὡς εἶρεθῆναι καὶ οἰκίαν τινὰ, ἐν ᾗ παρὰ τῶν Μάγων τὸ προσκυνησέως * δέξασθαι. καὶ ὁ μὲν διαληφθεὶς ἀνὴρ εἴκει προφανῶς λέγειν, μὴ ἐν τῇ ἀπηλαίῳ, ἐν ᾗ ἔφ' ἡ φάτῃ, τὰς Μάγους εἶδεν τὸν Χριστόν.

* δέξαιτο

E Ο δὲ τὸ γλῶτταν χρυσοῦς τὰ τε τὴν οἰκίαν συμβιβάζων, καὶ τὰ τὴν φάτῃ αὐτῇ, ἔπος φησὶν ὅτι τῶν κατὰ τὸν θεὸν κατέκλινεν ἐκεῖ, πολλῶν καὶ ἡδ' ὁ σωζόντων διὰ τὴν ἀπογραφὴν, ἐκ τῶν οἰκίαν εὐρεῖν. παράγει δὲ καὶ τὸν θεοτάτον Λουκᾶν ἐπίσημαίνοντα τῶτο ἔλεγοντα ὅτι διὰ τὸ μὴ εἶναι τόπον ἐν τῷ καταλύματι, ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν τῇ φάτῃ μετὰ δὲ τῶτο ἀνείλετο, καὶ ἐπὶ τῶν γονάτων εἶχεν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ κατὰ Ματθαῖον ἑκτῇ ὁμιλίᾳ περὶ

mam Jesus defertur, tamquam & ipse Mo-
saicæ legi subjectus.

Edit. Paris.
pag. 212.

Luc. 3. 23.

Christus quan-
do primum in-
notuerit.
Joan. 1. 26.

Post id temporis vero, quemadmodum
Chrysostomus censet, in Ægyptum fugit,
ac inde Nazaretam revertitur, ubi corpo-
ris incrementum accipit. Annos autem,
ceu Lucas indicat, triginta jam natus, ad
Jordanem se confert, & a Joanne baptizatur.
Atque hoc tempore cunctis innotescit,
incognitus antea. Nam nisi plane fuisset
incognitus, non vates ille sacerdotibus
ac Levitis ablegatis ad se dixisset: En me-
dius inter vos versatur, quem vos ignora-
tis. Deinde pater eum cælitus per Spiritum
sanctum commonstrat. Atque heic mihi vi-
de quid ipse Baptista dicat. Equidem, ait,
non noram ipsum: verum qui me ad bap-
tizandum ablegavit, is mihi dixit: In quem
Spiritus sanctum descendere videris, ille
mihi carissimus est filius. De quibus sane
verbis admodum perspicuum est, ante ip-
sius ad Jordanem adventum, nemini Chri-
stum fuisse notum. Quippe si notus fuisset,
præcursor ille non dixisset, se venisse pro-
pterea baptizatum aqua, ut Israelicis Chri-
stus innotesceret. Idem rursus ait: Vidi ego,
veritatis testimonium perhibui, eum
Dei filium esse. Spiritus etiam sanctus, di-
lecte fili, propterea descendit in Jesum, ne
quis existimaret, Baptistæ causa paternam
divinamque vocem illam cælitus auditam
esse: quamquam is baptizato longe major
esse videretur. Nam & patre pontifice na-
tus fuerat, & matrem habuerat antea ste-
rilem: denique maximum illud erat, quod
Jesum ipse baptizaret, qui tamquam unus ex
multis eo venerat. Etenim necdum ipsius
conditio & status mortalibus nota erant,
quemadmodum Joannes ille Chrysostomus
ait in orationum illarum, quibus Matthæi
declaravit Evangelium, duodecima.

Narrationes
apocryphæ
rejiciendæ.

Joan. 2. 11.

Quæ quum ita sint, quumque prorsus an-
te baptismum ignotus fuerit: historiam illas,
ubicumque tandem eas repereris, nimirum
de aqua explorationis, deque pontificatu,
quem a judæis Christo delatum esse perhi-
bent, flocci plane facito, proque rejecti-
ciis ducito. Nam si quid ejusmodi ante con-
tigisset, Joannes Evangelista non dixisset:
Hoc miraculorum initium Canæ in Gali-
læa Jesus præbuit, suamque majestatem de-
claravit, & ipsius discipuli fidem ei habue-
runt. Etenim quamquam id quoque tempo-
ris, quum duodecim natus esset annos, illa
de ætate loquendo, ad carnem quæ refe-
renda est, in templum adscendit, seque pa-
lam exhibuit: non tamen divinitatem suam
istic hoc ipso patefecit, quando nullum
Hierosolymis prodigium id temporis edi-
dit, sed tantum infidentem labris suis gra-
tiam commonstravit. Et ab eo tempore rur-
sum in umbra quasi quadam delituit, quem-
admodum orator ille aureus in enarratione
scripti per Joannem Evangelii loquitur.

pag. 213.

Secundum hæc, videlicet post bap-
tismum, ac editum Canæ miraculum, xxi
quidem numero discipulos eligit, at homi-
nes prorsus inopes & indoctos, nimirum
piscatores, litterarum doctrinæque rudes,
& plebejæ conditionis atque status. Qui-
busnam obsecro de causis istud? ut quic-
quid ipsi præclare dicerent atque facerent,
id omne Dei potestati sapientiæque tribue-
retur. Atque hoc illud ipsum est, quod Do-
minus ad Paulum pronuntiavit: Satis esto
tibi gratia mea: quippe mea vis & potestas
in imbecillitate perficitur. Non dubium est
autem, quin verum sit, Christi discipulos
pauperes ac rudes fuisse. Nihilominus
Epiphanius quidem Presb. in oratione sua,

Epiphanius
presbyter non
episcopus.

A Ierosolyma tunc Iherosolymam, ac prorsus innotescit, incognitus antea. Nam nisi plane fuisset incognitus, non vates ille sacerdotibus ac Levitis ablegatis ad se dixisset: En medius inter vos versatur, quem vos ignoratis. Deinde pater eum cælitus per Spiritum sanctum commonstrat. Atque heic mihi vide quid ipse Baptista dicat. Equidem, ait, non noram ipsum: verum qui me ad baptizandum ablegavit, is mihi dixit: In quem Spiritum sanctum descendere videris, ille mihi carissimus est filius. De quibus sane verbis admodum perspicuum est, ante ipsius ad Jordanem adventum, nemini Christum fuisse notum. Quippe si notus fuisset, præcursor ille non dixisset, se venisse propterea baptizatum aqua, ut Israelicis Christus innotesceret. Idem rursus ait: Vidi ego, veritatis testimonium perhibui, eum Dei filium esse. Spiritus etiam sanctus, dilecte fili, propterea descendit in Jesum, ne quis existimaret, Baptistæ causa paternam divinamque vocem illam cælitus auditam esse: quamquam is baptizato longe major esse videretur. Nam & patre pontifice natus fuerat, & matrem habuerat antea sterilem: denique maximum illud erat, quod Jesum ipse baptizaret, qui tamquam unus ex multis eo venerat. Etenim necdum ipsius conditio & status mortalibus nota erant, quemadmodum Joannes ille Chrysostomus ait in orationum illarum, quibus Matthæi declaravit Evangelium, duodecima.

Μετὰ μέντοι τὸ ἀναχθῆναι τὸν Ἰησοῦ εἰς Ἱεροσόλυμα, κατὰ φησιν ὁ ἁγῶν τῶν χριστῶν, φέρει πρὸς Αἴγυπτον· ἐκεῖθεν εἰς Ναζαρέτ ἔρχεται, καὶ κεῖ τὸ σωματικὴν αὐξήσιν δέχεται· ὥστε ἐπὶ λ'. γίνεται, κατὰ φησιν ὁ θεηγόρος Λεκάς, πρὸς Ἰορδάνην πορεύεται, παρὰ Ἰωάννη τὸ βάπτισμα δέχεται. τότε δὴ τότε καὶ τοῖς ἀγνοοῦσι γνώριμος γίνεται. εἰ μὴ δὲ ἄγνωστος πανταπασιν ἦν, ἐκ αὐτοῦ ὁ πόρος τοῖς ἀπεσταλμένοις πρὸς αὐτὸν ἱερεῦσι ἐλπίται· ἰδὲ μέσος ὑμῶν ἔσται, ὃν ὑμεῖς ἐκ οἶδατε. ὁ πατὴρ ἠνώθεν δὲ τὸ παραγίον πνέματος αὐτὸν ὑποδείκνυσιν, καὶ πρὸς τὴν βαπτισμὴν λέγοντι· ἐγὼ ἐκ ἡδεῖν αὐτόν. ἀλλ' ὁ πέμψας με βαπτίζειν, ἐκεῖνός μοι εἶπεν· ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ πνεῦμα καταρχόμενον, ἐκεῖνός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός. εὐδὴλον οὖν ἐντεῦθεν, ὅτι πρὸς τὸν Ἰορδάνην ἐπιφανείας αὐτὴ κατέδηλος ἐκ ἡν ἔδεν. εἰ δὲ τὸ πᾶν, ἐκ αὐτοῦ ὁ πόρος ἔλεγε· ἐγὼ δὲ τὸ ἦλθον βαπτίζων ἐν ὕδατι, ἵνα φανερωθῇ τῷ Ἰσραὴλ. καὶ αὐτῶν· καὶ γὰρ ἰωρακα, καὶ μεμαρτύρηκα τῇ ἀληθείᾳ, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ υἱός τ' Θεοῦ. ἀλλὰ καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀγαπητὸν, δὲ πᾶν κατέλθεν ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν, ἵνα μή τις νομίσῃ, ὅτι χάριν τῆς βαπτισμῆς κατέλκεται ἠνώθεν ἢ πατερικῇ καὶ θεῖᾳ φωνῇ. εἴγε ἔμᾳλλον ἐκεῖνος μέζων ἐδόκει τῶν βαπτιζομένων· καὶ ἀρχιερέως δὲ ἦν υἱός, καὶ ἐκ σείρας γενένηται· καὶ μᾶλλον ὅτι τὸ Ἰησοῦν αὐτὸς ἐβάπτισεν, ὥς ἐνα τὸ πολλῶν ἐκεῖσε παραγενόμενον. εἰδὲν καὶ δὲ δὴλα γενέσθαι τὰ κατ' αὐτὸν ἐφθασεν, ὥς ὁ χρυσόρρημον Ἰωάννης ἐν τῇ εἰς τὸ καὶ Ματθαῖον δωδεκάτῃ αὐτῶν ὁμιλίᾳ φησὶν.

Εἰ δὲ ταῦτα ἔπος ἔχει, εἰ πρὸς τὴν βαπτισμῆν πανταπασιν ἄγνωστος ἦν, εἰ πᾶς διεσκομίνης ὁπρὸς ποτε λοιπὸν ἰσοείας, περὶ τὴν ὕδατος δηλαδὴ τῆς ἐλεγχῆς, καὶ περὶ τὴν ἀρχιερωσύνης αὐτῆς, ἡν λέγουσι παρὰ τῶν Ἰουδαίων δέξασθαι τὸν Χριστόν, ὥς ἔδεν ἡγεῖ, καὶ ἀπόρριπτε· εἰ δὲ τοῖς τὸν γενέσθαι προέφθασεν, ἐκ αὐτοῦ ὁ ἀναγγελιστὴς Ἰωάννης ἔλεγε· ταῦτά ἐποίησε τὸ ἀρχὴν τῆς σημείων ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἐφανερώσῃ τὴν δόξαν αὐτῆς, καὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν οἱ μαθηταὶ αὐτῆς. εἰ δὲ καὶ περὶ τὸ δωδεκάτον ἔτος τῆς κατὰ σάρκα ἡλικίας αὐτῆς ἀνῆλθεν εἰς τὸ ἱερόν, καὶ ἐνεφάνισεν δῆθεν ἐαυτὸν, ἀλλ' ἐκ τῆς οἰκείας θεότητος κατὰ δὴλον ἐντεῦθεν ἐποίησεν· ὅτι μὴδὲ σημεῖον ἐκεῖσε τῶν καὶ εἰργάσατο, μόνον δὲ τὴν ἐπικαθημένῳ τῶν αὐτῶν χεῖλεσι χάριν ὑπέδειξε· καὶ ἔκτοτε πάλιν ἐαυτῷ συνισκίαν, ὥς ὁ χρυσὸς τὴν γλῶτταν, ἐν τῇ καὶ Ἰωάννῳ ἐρμηνεύει φησὶν.

Μετὰ δὲ ταῦτα, ἦγεν μὲν τὸ βάπτισμα, ἔπειτα ἐν Κανᾷ σημεῖον, ἐκλέγεται μαθητὰς δύο καὶ δέκα τὸν ἀρετῶν, ἀπόρους δὲ πάντας, καὶ ἰδιώτας, ἀλιεῖς, ἀγραμμάτους, καὶ τὴν μερίδος ὄντας τῶν ἀφανῶν. ὁ γὰρ δὲ ταῦτα, καὶ τίνος ἔνεκεν; ἵνα τὸ δι' αὐτῶν κατορθωθῇ τῇ τοῦ Θεοῦ δυνάμει ἐν σοφίᾳ λογίζηται. καὶ τὸ ἐστὶν ὅπερ ἔλεγε πρὸς Παῦλον ὁ Κύριος· ἀρκεῖ σοὶ ἡ χάρις μου· ἡ δὲ δυνάμις με ἐν ἀδυναμίᾳ πελενται· καὶ ὁ μὴ ἀληθῆς λόγος πτωχείαν καὶ ἰδιωτείαν λέγει πρὸς εἶναι τοῖς μαθηταῖς τῶν Χριστῶν. Εἰσφάνιος δὲ τις Εἰσφάνιος πρὸς βύτιον ἐν λόγῳ αὐτῶν, ὃν ἐπὶ τῇ γενεθλίῳ

Περὶ τῆς δει-
πνῆς τῆς μου-
σικῆς.

Ἰησοῦς ὁ παναμώμης μὴδὲ Κερίε ἐξέδωκε, καὶ τὰδε φησὶν· ὅτι ὁ υἱὸς Ζεβεδαίου Ἰωάννης μὴ τὸ ἀποθανεῖν τὸν πατέρα αὐτῶν, ἐπώλησε πᾶσαν τὴν αὐτοῦ κτήσιν τὴν ἐν Ζεβεδαίῳ· καὶ ἐλθὼν εἰς Ἱερουσαλὴμ, ἠγόρασε τὴν ἀγίαν Σιών· ὅθεν ὡς τὸ Καϊάφα καταμένοντος ἐν τῇ ἀγορασίᾳ Ἰωάννης, καὶ τὸ λεγεται ἔπος εἶναι γνώριμος τῷ Ἀρχιερεῖ· καὶ τὰ μὲν ἡμίση ἔδωκε τῷ ἀρχιερεῖ, εἰς δὲ τὰ λοιπὰ ἡμίση ἡτοίμασε τὸ πάχα, ἠγοῦν τὸ μουσικὸν δειπνον τῶν Χριστῶν. ὡς καὶ καὶ τοῖς μαθηταῖς ἔλεγον, ἐκεῖ λοιπὸν ἐτέλεσαν, τὸ μουσικὸν δειπνον, καὶ ἐκεῖ ἔμεναν· καὶ ὡς ἐκ ἡμῶν ἐκεῖ, μὴδὲ πιστεύεις μοι. Ο ἰσοχρόνων Ἰωάννης τοσαύτῳ ἔλεγε πτωχεῖαν ἔχειν τὸν τε Ζεβεδαῖον καὶ τὸς υἱοὺς αὐτῶν, ὥστε καθῆσθαι παρὰ τῷ πλοίῳ, καὶ δίκτυα ῥάπτειν διερρώγοτα καὶ παλαιὰ. πῶς δὲ καὶ παρὰ τῇ οἰκίᾳ τῶν Ἰωάννην τὸ μουσικὸν δειπνον ὁ Ἰωάννης ἀνὴρ ἐτοιμασθῆναι λέγει, τὸν δεινὰ τε αὐτὸν εἶναι, πρὸς ὃν οἱ μαθηταὶ παρὰ τῶν Κυρίων ἐσάλησαν; εἰ δὲ αὐτὸς ὁ Ἰωάννης σωματικῶς τῷ Πέτρῳ ἀπεσάλη πρὸς τὸν δεινὰ τῶν πάχα χάριν ἐτοιμασίας, καὶ τὴν ἀγγελικὴν ἰσορίαν, φαίνεται προφανῶς, ὅτι ὁ πρεσβύτερος ἔπος Ευαγγέλιον ἐκ ἀνέγνω ποτέ. εἰ δὲ ἀναγνῶναι ἔφθασεν, ἔγνω ἂν, ὅτι ὁ Ἰωάννης ἀπεσάλη πρὸς τὸν δεινὰ, καὶ μὴ αὐτὸς ὁ Ἰωάννης τὸν δεινὰ ἐκεῖνος, πρὸς ὃν ἀπεσάλησαν οἱ μαθηταὶ παρὰ τῶν Κυρίων.

Περὶ δὲ τῶν Παύλων τί χρὴ καὶ λέγειν; εἴγε καὶ τῶν εἶναι νομίζεις ἕνα τῶν δώδεκα, καὶ τὴν πλειόνων ὑπόληψιν; ἄφες τὸς τῶν πολλῶν λόγους, καὶ τοῖς ἱεροῖς πρὸς ἑχὲ γράμμασι. δώδεκα μὲν οὖν ἐξελέξατο μαθηταῖς ὁ Χριστός, οἷς ἐκ ἐστὶ σωματικῶς ὁ Παῦλος. πῶς καὶ ἡ, εἴγε μετὰ τῶν παναγίων Πνεύματος καθόδον προσελήλυθε τῷ Χριστῷ; δώδεκα μὲν οὖν οἱ μαθηταί, ἐφ' ὧν ὁ Ἰσδὰς τῇ τῇ φιλαργυρείας νόσῳ κάτοχος γεγονώς, τῷ τῷ μαθητῶν ἐκπίπτει χορῶν. εἰσάγεται δὲ αὐτὸς αὐτῶν μετὰ τὴν τῶν Κυρίων ἀνάληψιν ὁ Ματθαῖος, ὡς ἡ βίβλος ἀναγορεύει τῶν πρῶτων. ἔκουσ' οἱ τὸν Παῦλον ἕνα λέγεσθαι εἶναι τῶν δώδεκα, ἢ τὸν ἐκπεσόντα τῶν χορῶν δεξιᾶ τῶν ἡμῶν (εἰ μὴ γὰρ ἐξέπεσε τις, ἐκ ἂν ὁ Παῦλος εἰσῆλθεν) ἢ τὸν Παῦλον ἕνα εἶναι τῶν δώδεκα μὴ λεγέσθαι. πλὴν εἰ καὶ μὴ τῶν χορῶν τῶν ἱβ' σωματικῶς ὡς ἐστὶν, ἀλλ' ὅδε ἐπάνω σῆσεται Παῦλος, καθάφισιν ὁ τῶν γλωττῶν χρυσῆς. εἰ δὲ ἕκαστος καὶ τὸν ἴδιον κόπον καὶ τὸν μισθὸν λήφεται, Παῦλος δὲ πλεονάζει ἐκοπίασε· τί χρὴ καὶ λέγειν; ἀδελφὸν δὲ ἐν τῷ τῷ, ὡς ἐκ ἐστὶν αὐτῶν μέζων ὅδε, καὶ περὶ μὲν τῶν ἑσῶν.

Ο δὲ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός μὴ τὸ βαπτισθῆναι, καὶ τῶν θαυματουργεῖν, ὡς προείρηται, καὶ τῶν διδάσκειν ἀπάρχεται, ἐφ' ᾧ καὶ λαὸν ἐκ ὀλίγων ἐφέλκεται. ταύτην τοι καὶ φθονοῦσιν αὐτῷ οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς. ὅθεν ὕβρεσι πλυνούσι, καὶ μάμης αὐτῷ προσεπιτίβουσι, Σαμαρείτῳ ἀποκαλουῦντες καὶ δαιμονῶντα, φάγον τε καὶ οἰνοπότῳ αὐτόν. ἀλλὰ καὶ λίθοις βάλλουσι, καὶ μάλλον ὡς τετραήμερον ἤγειρε τὸν Λάζαρον ἐκ νεκρῶν, ἐκείνῳ λοιπὸν παρήσσια περιεπάτει ἐν τοῖς Ἰουδαίοις, ἀλλ' ἀπῆλθεν εἰς τὴν χώραν ἐγγὺς τῆς ἐρήμου εἰς Ἐφραίμ λεγομένην πόλιν. καὶ ἐκεῖ διέτριβε μετὰ τῶν μαθη-

quam de impollutæ Domini matris nativitate dixit, Joan. Zebedæi F. inquit post patris obitum possessiones universas quas Zebedæ habuerit, vendidisse: quumque se contulisset Hierosolymam, sanctam eum Sionem emisse. Qua de causa factum sit, ut quoniam Joannis emptioni Cajaphas adfuisset, deinceps pontifici notus perhibeatur. Quippe dimidium bonorum suorum pontifici dederat, reliquum dimidium in adornandum pascha impenderat, hoc est, in cœnam illam Christi mysticam. Ideoque Christum, quum discipulis diceret, Ad certum illum hominem divertite: Joannem Theologum intellexisse tradit, apud quem deinde cœnam illam mysticam sumplerint atque permanferint. At vero Joannes Chrysostomus adferit tanta Zebedæum & filios ipsius inopia laborasse: ut etiam aliquando naviculæ adfidentes vetera fractaque retia consuerint. Et quam obsecro fronte audet Epiphanius dicere, cœnam illam mysticam in Joannis domo præparatam fuisse, atque ipsum Joannem esse, ad quem discipulos Dominus ablegaverit? Nam si Joannes cum Petro præparandi paschatis causa certum quemdam ad hominem missus fuit, quemadmodum Evangelica historia narrat: manifestum apparet, Epiphanium hunc seniore Evangelium non legisse: quod sane si prius legisset, Joannem ad alterum illum certum hominem ablegatum animadvertisset, nec illum fuisse, ad quem a Domino mittebantur.

Cæterum de Paulo nihil dicendum aliud, quam quod in numero discipulorum illorum xii non fuerit, quod tamen vulgus hominum existimat. Tu illis opinionibus omissis, quæ sacris in litteris tradita sunt, retineto. Duodecim videlicet discipulos Christus selegit, quorum in numero Paulus nequaquam existit. Nam qui referri possit inter eos, quum a sancti Spiritus in Apostolos descensu primum Christo accesserit? Ex duodecim vero discipulis quum Judas unus avaritiæ morbo correptus, hoc ordine ac cœtu excidisset: post Domini adscensionem in cælum Matthias in ejus locum suffectus est, sicut Actorum liber commemorat. Itaque si qui Paulum in numerum illorum xii referre volunt, vel quis eo cœtu exciderit demonstrant, in cujus ipse locum successerit: (quippe ni quis exciderit, Paulus inter eos relatus fuisse dici non potest) vel Paulum facere de xii unum desinant. Utut autem cœtu illorum xii comprehensus non fuerit, nemo tamen alium quemquam Apostolum supra Paulum collocabit, ut Joannes ille Chrysostomus ait. Quippe si pro laboris sui ratione merces etiam unicuique tribuetur, & si nullus illorum plus Paulo laboravit: quid obsecro dicendum? Perspicuum hinc profecto est, neminem eo majorem esse. De his hæctenus.

Dominus autem noster Jesus Christus posteaquam baptizatus esset, tum miracula quædam edere, ceu prius indicabamus, cepit: tum docendi fecit initium. Quo factum, ut populum ad se non exiguum pertraheret, quam rem Pontificum & scribarum invidia sequuta est. Hinc injuriarum adpersiones, & reprehensionum usurpationes, quibus eum exagitabant, Samaritanum appellantes, & genio malo obnoxium, & comedonem, & temulentum. Quinetiam lapidibus ipsum petebant, ac tum præfertim, quum Lazarum toto triduo mortuum in vitam revocasset. Quare non jam amplius audacter inter Judæos versabatur, sed in vicinam solitudini regionem, ubi oppidum erat, quam Ephraïmam dicebant,

Joan. 11. 54.

secedebat, ibique cum discipulis suis aliquandiu, ceu Joannes memorie prodidit, degebat. Post aliquot dies revertenti palmarum cum ramis occurrunt, ejus miraculi causa, quod in resuscitando Lazaro ediderat. Inde magna illa quarta feria apud Simonem Lazari patrem, cujus lepram sanaverat, convivio excipitur: quo in convivio mulier quædam, quæ corpore suo meruisset, unguento maximi pretii caput ejus perfundit. Atque heic prudenter advertito, quod mulieres quæ Christum unguento perfuderint omnino tres fuerint. Harum una erat illa, cujus mentionem Joannes fecit, mulier certe præclara, Lazarique soror. Altera vero, quæ quum antea se prostituisset, in domo Simonis Leprosi ad Christum accessit, ut Matthæus narrat. Tertia vero & ipsa meretrix erat, ut Lucas indicat, quæ Christum in ædibus Simonis Pharisei convenit, offensi ea de causa, secumque verba hujusmodi proloquuti: Si vates hic foret, cognovisset quænam hæc sit, quæ ipsum attrectavit.

De Christi transformatione.

Edit. Paris. pag. 215.

Christus eodem tempore duobus in locis non erat.

Novum Christi pascha. Matth. 26. 26. Marc. 14. 22. Luc. 22. 19. 1. Cor. 11. 24. Christus corpus participavit.

Jo. 6. 54.

Secundum hæc duos ex discipulis ad certum quemdam hominem ablegat, qui pascha legale appararent, quod quidem ante passionem comedit, ipsa magnæ quintæ feriae vespere, quemadmodum Joannes Chrysostomus inquit. Deinde accubans, pane ac vino pascha suum discipulis præbuit, quum his verbis uteretur: Sumite, comedite, hoc est corpus meum. Item, Bibite omnes, hic meus est sanguis. Et quidem ante discipulos ipsemet proprium corpus atque sanguinem participavit. Quamobrem istuc? ne scilicet rursus discipuli perturbarentur, quemadmodum ante acciderat, quum Christum dicentem audivissent: Nisi comederitis carnem filii hominis, & sanguinem ejus biberitis, vitam in vobis nullam habebitis: quo quidem tempore ab eo recedentes, non amplius cum ipso ambulabant, quod dicerent: verbum istuc durum esse, quod audire nemo facile possit. Quamobrem ne rursus ejusmodi quiddam ipsis accideret, ut qui carnem comesturi, & bibitori sanguinem essent: primus ipse carnem suam degustavit, ut qui citra omnem vacillationem & ipsos hisce rebus saturari vellet. Atque hanc cœnam Dominus ad consolandos discipulos instituit. Videbat enim illos non parum pavidos & fractis animis esse propter suam ab ipsis discessionem. Itaque, ceu dictum est, corpus & sanguinem proprium cum ipsis communicat, hæc verba subjiciens: Hoc in mei recordationem facite. Inter alios & Judas participat, eoque facto se ad Judæos

A. Ipsi autem, ut Joannes phasi. post huiusmodi dies tunc exierunt, ut postea βάρων προσυπαντῶσιν αὐτῶν, τὴν καὶ τὸν Λάζαρον ἐνεκα θαύματος. ἐν δὲ τῇ μεγάλῃ τετράδι παρὰ Σίμωνι ἐστίαται τῷ πατρὶ τῷ Λαζάρου, ὃν αὐτὸς τῆς λέπρας ἰάσατο. τότε δὲ τότε ἡ γυνὴ πόρνη τῇ κεφαλῇ αὐτῆς μύρον ἐπιχέει πολύτιμον. Οὐρα δὲ οὐνεχῶς, ὅτι αἱ γυναῖκες αἱ Περι τῆς γυναικῶν αὐτῆς τὸ μύρον ἀλείψασαι τὸν Κύριον, τρεῖς αἱ πᾶσαι εἰσὶν. ἄλλη μὲν γὰρ ἐστὶν ἡ παρὰ τῷ Ἰωάννῃ. τιμία δὲ αὕτη, καὶ ἀδελφὴ τῷ Λαζάρῳ. ἄλλη δὲ ἡ παρὰ τῆς οἰκίας Σίμωνος τῆς λεπρῆς πόρνη δὲ αὕτη προσελθούσα τῷ Χριστῷ, καθὼς ὁ Ματθαῖος ἰσορεῖ. καὶ ἑτέρα πόρνη πάλιν, ὥς φησὶν ὁ Λουκᾶς, ἡ προσελθούσα παρὰ τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος τῆς Φαρισαίου, τῇ καὶ σκανδαλιζέσθῃ ἐπ' αὐτῷ τῷ Χριστῷ, καὶ ἔπος εἰπόντος: εἰ πορνή τις ἡ, ἔγνω ἂν ὅποια τις ἐστὶν ἡ ἀφαιμένη αὐτῆς.

Οἶδα δὲ ἀγαπῆτε, ὅτι καὶ τὴν μεταμόρφωσιν τῆς Κυρίας ἡμῶν Ἰσοῦ Χριστοῦ τῇ μεγάλῃ τετράδι γενέσθαι τινὲς ὑπομάχονται. πλὴν ὁ λόγος αὐτῶν, ὡς ἔμοιγε δοκεῖ, καὶ λίαν ἐστὶν ἀναπάδεικτος. εἰ γὰρ τὸ θαῦμα τὸ καὶ τὸ Θαβώριον ὅρος ἐγένετο, ἐν Ἱεροσολύμοις δὲ ὁ Κύριος κατὰ γὰρ τὴν μεγάλῃ τετράδι παρὰ τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος τῆς λεπρῆς ἐστίασεν αὐτῷ. φαίνεται πορναῖος, ὡς ἐν ἄλλῃ γέγονεν ἡμέρα τὸ μεταμορφώσεως θαῦμα, καὶ ἐκ τῆς τετράδας πάντως αὐτῷ. εἰ γὰρ ἀναμέσον τῆς τε Θαβώρ καὶ τῆς Ἱεροσολύμων ὡσεὶ δύο ἡμερῶν ὑπάρχει τὸ διάστημα, πῶς λοιπὸν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ τῇ αὐτῇ λέγεται ἐν τε Θαβώρ δρεθῆναι καὶ ἐν Ἱεροσολύμοις τὸν Χριστόν; ἡ δὲ ὡστό μὲν οὐκ ὡς Θεὸς ὡς καὶ κεῖσε κατ' αὐτὸν δρεθῆναι ἀλλ' ἵνα μὴ φαντασία νομιθεῖν τὸ πρᾶγμα, πρὸς τὰ πάθος τὰ τοιοῦτα ποιεῖται ἐκ ἡδύτης. ἐνθέν τοι καὶ καὶ τὴν κοινῇ τῶν σωμάτων φύσιν τὰς ποικίλας αὐτῆς μεταβάσεις ποιεῖται αὐτῷ.

Μετὰ δὲ ταῦτα δύο τῶν μαθητῶν ἀποστέλλει πρὸς τὸν δαίμονα τὸν νομικὸν πάχα χάριν ἐτοιμασίας. ὁ δὲ καὶ προλαβὼν ἔφαγε καὶ τὴν τῆς μεγάλης πέμπτης ἑσπέραν, ὡς ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης φησὶν. ἐθ' ἔπος ἀναπείσων, δι' ἅρτε καὶ οἶκα τὸ οἶκεον πάχα τοῖς μαθηταῖς παρέδωκε: λάβετε, φάγετε, τὸ ἐστὶ τὸ σῶμά μου. καὶ πίετε ἐξ αὐτῆς πάντες, τὸ ἐστὶ τὸ αἷμά μου. πρὸ μὲν τοι τῶν μαθητῶν αὐτὸς τῶν οἰκείων μετελαβε σώματος καὶ αἵματος. τίνας ἐνεκεν; ἵνα μὴ καὶ πάλιν οἱ μαθηταὶ θορυβηθῶσι, καθάπερ καὶ πρότερον. καὶ καὶ γὰρ αὐτῶν τῶν Χριστῶν λέγοντος ἤκουσαν. Εἰ μὴ φάγητε τὴν σάρκα, καὶ πῶς τῶν ἀνθρώπων, καὶ πίετε αὐτῶν τὸ αἷμα, ἐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς: ἀπὸ ἡλίου εἰς τὸ ὀπίσω, καὶ ἐκτε περικεπατοῦ μετ' αὐτῶν, λέγοντες: ὁ λόγος ἔστος σκληρὸς ἐστὶ, τίς δύναται ἀκούειν αὐτῶν; ἵνα γοῦν μὴ καὶ πάλιν τοιῶν τι πάθωσιν, ἅπερ σάρκα ἐδίειν καὶ αἷμα πίνειν μέλλοντες: πρῶτος αὐτὸς τὸ ἑαυτοῦ σαρκὸς ἀπεγούσατο, θέλων ἀνευδιδάσθαι τὸν ποῖτον ἐμφορηθῆναι καὶ αὐτῶν. τὸ δὲ τοιῶν ἐτοιμάζει δειπνὸν ὁ Σωτὴρ εἰς παράκλησιν τῶν μαθητῶν. εἰ γὰρ γὰρ αὐτῶν ἐ μικρῶς ἀδημονοῦντας ἐπὶ τῷ χωρὶσμῷ αὐτῶν. μεταδίδωσι λοιπὸν αὐτοῖς, ὡς προείρηται, τῶν οἰκείων σώματος καὶ αἵματος: τὸ ποιεῖτε, εἰπὼν, εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν, μεταλαμβάνοντες καὶ τοῖς ἄλλοις. καὶ ἰδὼς δὲ τὴν καὶ τὰς ἰσχυαῖς πρὸς ἰσχυαῖς ἀπέρ-

χεῖ, τὰ πεπραγμένα παρὰ Κυρίου καταμυύων αὐτοῖς. καὶ τὸ τοιοῦτον ὁ Εὐαγγελιστὴς ἔλεγεν· ὅτι καὶ λαβὼν τὸ ψωμίον ἐξηλθεν. ὡς δὲ νύξ· ἀπέρχεται οὖν πρὸς ἑς συνεφώνησε παραδοῦναι τὸν Κύριον.

Καὶ ὁ μὲν Κύριος τὰ τελευταῖα τοῖς μαθηταῖς ἐλάττει· εἰδὲν ὅπως εἰς τόπον ἔρχεται ὃν ἴδει καὶ ὁ ποροδότης· ὃς αὐτίκα λαβὼν τὴν σπεῖραν καὶ ἐκ τῶν Ἀρχιερέων καὶ Φαρισαίων ὑπηρέτας, ἔρχεται ἐκεῖ αὐτῶν καὶ λαμπάδων· ἐπερωτᾷ λοιπὸν αὐτὸς· τί πῶσι χαμαί. ἀποκρίνεται τὸ ὅτιον τῷ Μάλχῳ ὁ Πέτρος, εἰ καὶ τὸ αὐτὸ κεφαλὴν ἀποτεμεῖν ἐκ ἰχυσε· τὸ καὶ ὅς ὡς αὐτῶν τὸ σπασαζόμενον· τότε δὴ τότε καὶ πρὸς αὐτὸν ἔφη ὁ Κύριος· ἡ δοκεῖ σοι ὅτι ἐδύναμαι ἄρτι παρακαλέσαι τὸν πατέρα μου, καὶ παραστήσει μοι πλείους ἢ δώδεκα λεγεῶνας Ἀγγέλων; πῶς οὖν πληρωθῶσιν αἱ γραφαί, ὅτι ἔγωγε γενέσθαι; ταῦτα δὲ τοῖς μαθηταῖς ἔλεγεν ὁ Σωτὴρ ἐκφοβῶν αὐτὸς, καὶ πείθων ἐνδοξάζειν μηδὲν τι τῶν γινομένων πολυπραγμονεῖν· εἰ ὅς ταῖς γραφαῖς, φησὶ, τὸ τοιοῦτον δοκεῖ, τὸ παθεῖν ἐμὲ δηλονότι· πῶς ὑμεῖς ἐναντιῶσθε μαχαίραις χρώμενοι; τὸ ποτήριον ὃ δέδωκέ μοι ὁ πατήρ, ἐγὼ μὴ πίω αὐτό;

Δήσαντες οὖν τὸν Ἰησοῦν ἀπήγαγον πρὸς Ἀνναν πρῶτον, καὶ κεῖσε κείμενον· περὶ τὸ αὐτὸ διδασκῆς, καὶ τῶν μαθητῶν ἐρωτᾶται. ἀποκρίνεται ὡς εἰκός· ῥάπισμα δέχεται, καὶ φησιν· εἰ μὲν κακῶς ἐλάλησα· καὶ τὰ ἐξῆς· ἐκείθεν οὖν ἄγεται πρὸς Καϊάφην, ἔπειτα πρὸς Πιλάτον, πρῶτος ἔσσης· πρὶν ἢ μὲν ἀλέκτορα φωνῆσαι πρὸς Καϊάφην ἄγεται, πρῶτος δὲ πρὸς Πιλάτον· δείκνυσιν ὁ Εὐαγγελιστὴς, ὅτι τὸ ἡμῖς τῆς νυκτὸς ἅπαν ὑπὸ Καϊάφην ἐρωτώμενος, ἐδὲν ἐξηλέγχετο· διὸ καὶ παρέπεμψεν αὐτὸν τῷ Πιλάτῳ· καὶ ὁ μὲν Μάρκος περὶ τῆς ἀλεκτοροφωνίας διεξιὼν ἔγωγε φησὶν· πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι δις, τρίς ἀπαρνήθη με· ὅτε ὅς ἅπασι ἠρνήσατο, ἐφώνησεν ὁ ἀλεκτρυὼν τὸ πρῶτον· ὅτε ὅς ἔτι ἠρνήσατο, τὸ δεύτερον ἐφώνησεν· ἀκριβέστερον ἐξηγούμενος τὸ τῷ Πέτρῳ ἀδένειαν παρ' αὐτῷ τῷ διδασκάλῳ μαθῶν, ὅτι καὶ φοιτητὴς ἐκείνου ὡς· ὁ δὲ Ματθαῖος εἰπὼν· ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρίς ἀπαρνήθη με, τὸ ὅλῳ ἀλεκτοροφωνίαν ἐνέφωκε, τὰτ' ἐστὶ τὴν πρῶτην· ἥτις ἔξ ἁφ' ὧν ἐκφωνήσεων γίνεται, ὡς περὶ οὗ καὶ ἡ δεύτερα ἀλεκτοροφωνία, καὶ ἡ τρίτη· πρὶν οὖν ἀλέκτορα φωνῆσαι, ὁ Ματθαῖος εἰπὼν, τρίς ἀπαρνήθη με· τὸ ὡσανεὶ ἔλεγεν, ὅτι καὶ πρὸ τῆς φθᾶσαι τὴν πρῶτην παρελθεῖν ἀλεκτοροφωνίαν, τρίς ἀπαρνήθη με.

Μετὰ μὲν τοι τὸ κειθῆναι τὸν Κύριον ὑπὸ τῷ Πιλάτῳ, μαζίζεται τὸν νῶτον λαοῖς πλεκτοῖς τοιοῦτον καὶ γὰρ τὸ φραγγέλλιον· εἰδὲν ὅπως εἰς τὸ σαυρωθῆναι παραδίδεται· ταῦτα δὲ πάντα πεποίηκεν ἡ ἀκαίριος ἀνανδρία τῷ Πιλάτῳ· τὰς δὲ Ἰουδαίας δυσωπῆσαι θέλων, ἐφ' οἷς ἐνεκάλου, ἀντάρτιον αὐτῷ ἀποδεικνύοντες, εἰς τὸ σαυρωθῆναι παραδίδωσι, φραγγελίοις πρότερον μαζίζας αὐτόν· ἔξ τῶν καὶ κολάσεως ὁ Πιλάτος ἄξιός, ὅτι καὶ οὐκ ἀμέλειος ἀπολύσαι αὐτόν· ἐξ ἑστίαν δὲ φησὶν, ἔχω ἀπολύσαι σε, καὶ ἐξ ἑστίαν ἔχω σαυρώσαι σε· τὸ καὶ ἐποίησε, τὰς Ἰουδαίας καὶ μάλιστα πτοαμένους λέγοντας· εἰ μὴ τὸν ἀπολύσῃς, ἐκ εἰ φίλος τῷ Καίσαρος· ἐφ' ᾧ καὶ κατακρίνεται καὶ δῆλον ὅς ὡς ὁ Κύριος ἔλεγε πρὸς αὐτόν· ὁ παραδιδὼς μεσοῖ, μείζονα ἁμαρτίαν ἔχει.

A confert, ut quæ a Domino acta fuissent, ipsis indicaret. Id enim significare volens auctor historiæ Evangelicæ, dixit: Simul ac sumpsit buccam, exivit: quum quidem nox esset. Abiit igitur ad eos, quibuscum pactus fuerat, se Dominum ipsis traditurum.

Interim Dominum rebus suis postremum inter discipulos ordinatis atque dispositis, in locum quemdam se recipit, proditori non ignotum. Is vero cohorte militum continuo secum sumpta cum Pont. & Phariseis ministris: eo cum lucernis & facibus advolat. Ibi Christo eos interrogante, humi corruunt. Petrus Malcho auriculam abscindit, quum caput homini abscindere non posset, id quod studiose facere conabatur. Tum his eum verbis Dominus compellat: An non existimas posse me patrem exorare modo, ut plures mihi quam duodecim legiones Angelorum suppeditet? At quonam pacto confierent, quæ fieri oportere sacris proditum est litteris? Quæ sane Dominus ad discipulos ita protulit, ut metum eis incuteret, ac persuaderet, ne quid eorum, quæ acciderent, curiosius scrutarentur. Nam si sacris ita visum est litteris, ut patiendum mihi sit: qui fit ut vos gladiis utentes, adversari velitis? Poculum illud, quod pater mihi dedit, non bibam?

Igitur colligatum vinculis Jesum ad Annam primum abducunt, ibique iudicio sistitur, de doctrina & discipulis interrogatur: respondet ut par erat, quum alapam accepisset: Si male loquutus sum, inquit, testificare de malo: sin bene, cur me cædis? inde ad Cajapham ducitur, a Cajapha rursus ad Pilatum. Atque heic ostendit Evangelicæ historiæ scriptor, tota dimidia nocte interrogatum a Cajapha, nullius improbæ rei convinci potuisse: ideoque ad Pilatum a Cajapha missum esse. Cæterum de galli cantu Marcus ita loquutum esse Dominum refert: Prius quam bis gallus cantet, ter me negabis. Quippe quum vice prima negaret, primum gallus cantavit: quum vero negaret tertium, gallus secundo cecinit. Hoc modo accuratius ille imbecillitatem Petri exposuit, re tota de ipsius magistri sui narratione cognita. Fuit enim Marcus Petri sectator & discipulus. Matthæus autem, cum ait, Prius quam gallus cantet, ter me negabis: totum galli cantum indicare voluit, videlicet primum, qui diversis editur vocibus, & secundum, & tertium. Quapropter quum Matthæus inquit, Prius quam gallus cantet, me ter negabis: huiusmodi quiddam dicere videtur, futurum scilicet ut Petrus eum ter prius negaret, quam galli cantus finem haberet.

Posteaquam in Dominum Pilatus inquisivisset, tergum ei loris implexis cæditur. hoc enim vocis flagelli est significatum. Deinde ad crucifigendum traditur. atque hæc omnia per importunam animi dejectionem in Pilato acciderunt, qui Judæos reverebatur, accusantes Dominum tamquam hominem seditiosum. ideoque suas etiam poenas ille commoverit. Quippe quum potestatem ejus absolventi haberet, ut qui dicere non dubitaret, se habere potestatem ipsius vel dimittendi, vel crucifigendi: quod facere poterat, non præstitit. Formidabat enim Judæos clamantes: Si istum absolvis, non es Cæsaris amicus. Quare non dubium est, eum condemnatum esse, de ipsis etiam Domini verbis hoc ipso non obscure apparente, quum ait: Qui me tibi tradidit, in maiore culpa est.

Edit. Paris.
pag. 216.

Matth. 26. 53.

Matc. 14. 30.

Matth. 26. 34.

Jo. 19. 10.

pag. 217.

Cæterum Joannes historiæ scriptor Evangelicæ tempus indicare volens, quo tempore Pilatus in loco quodam confederit, qui Lapidipavium diceretur, ut Jesu causam cognosceret: ait factum hoc fuisse in præparatione Paschæ, hora fere sexta. Cur sextus hic dies septimanæ ab Evangelista Paschæ præparatio dicitur? Ejus rei causam tibi perspicue subjiciam. Quemadmodum Sabbatum dies septimanæ septimus est; & nihilominus Sabbatum vocatur, hoc est, requies, propter quietem, qua tunc a quibuscumque operibus abstinerebant, otium agentibus eo die mancipiis, jumentis, & cæteris omnibus: sic præparatio dies est septimanæ sextus, & præparatio propterea nuncupatur, quod in eo Judæi præpararent omnia, quibus usuri per Sabbatum erant: quo die nec ignem accendendi facultatem habebant, nec congerendorum lignorum, nec cibos adeo coquere licebat. Quæ omnia quod die sexto apparerentur, nomen ille præparationis accepit. Igitur quum Joannes Evangelista diem hunc præparationem Paschæ vocat, aperte ostendit, Judæos eo tempore se ad Paschæ festum ex præscripto legis præparasse. Quippe post horam sextam, die mensis quarto decimo, fermentati panes omnes igne concremati e medio tollebantur, & infermentati de more præparabantur. Quæ quum ita sint, manifesto licet intelligere, id quod Christus discipulis porrecto pane ac vino dedit ipsa magnæ quintæ feriæ vespera, fermentatum fuisse: quippe necdum id tempus appetierat, quo non fermentatis panibus utendum esset, ut hominum vulgus existimat. Eorum tu sermonibus valere jussis, seriei sacrorum oraculorum inhæreto.

Nam quod magnæ quidem præparationis vespera, non autem magnæ quintæ feriæ mactandus fuerit, agnus: quum aliis multis ex argumentis colligi perspicue potest, tum vero in primis ex illis, quæ nunc indicaturi sumus. Diem illum, sub cuius vesperam Pascha mactabatur, & infermentatorum panum diem, & consimiliter etiam Paschæ vocabulo appellare solebant, nimirum ab ejus vespera. Nam quia mactabatur agnus, & infermentati panes comedebantur ipsa diei decimi quarti vespera: idcirco etiam dies hic quartus decimus tum Paschæ, tum azymorum nomen habebat. Has autem appellationes & magnæ præparationis diei tribui solere deprehendimus. Et animis, si lubet, iis advertito, quæ dicturi sumus. Primus azymorum dies vocatur magna quinta feria, ut qui diem azymorum proxime antecederet. Quemadmodum enim Marcus magnæ præparationis diem vocavit Antefabbatum, uti quæ sabbatum præcederet: sic & magnam illam quintam feriam Matthæus primam azymorum dixit, uti quæ azymorum dies proxime antecederet. sic enim aurea lingua præditus orator colligit. Eodem modo Lucas etiam dicens adventasse, hoc est, appetiisse diem azymorum, significare prorsus idem, quod Matthæus, voluit. Denique Joannes quum ante Paschæ festum cœnam peractam scribit, diem præparationis hoc Paschæ vocabulo denotat. Licet hoc de verbis apud ipsum deinceps subjectis intelligere. Sic enim ait: Ipsi in prætorium non intrarunt, ne polluerentur, sed pascha vescerentur. Et rursum: Est vobis is mos, ut unum vobis in Pascha condonem, videlicet nunc imminente. Præterea tempus indicans, quo tempore Pilatus in loco quodam confederit, qui Lapidipavium diceretur:

Christum in
cœna fermentato usum pane.

Edit. Paris.
pag. 218.

Chrysostomus.

A Τὸν μὲν τοι καιρὸν ὁ δαγγελιστὴς Ἰωάννης παριστῶν, ὡς καὶ ὁ Πιλάτος ἐκάθισεν εἰς τόπον λεγόμενον Λιδόστρωτον, ἵνα κρίνῃ τὰ κατὰ τὸν Ἰησοῦν ἔλεγε· ὡς δὲ παρασκευὴ τῆ πάχα, ὥρα δὲ ὥσπερ ἔκπ. ὅτι ἡ ἔκπ τῆς ἐβδομάδος ἡμέρα παρασκευὴ τῆ πάχα λέγεται παρὰ τῆς δαγγελιστῆς Ἰωάννης, σαφὲς ἡ αἰτία σοι προκείται. καθάπερ δὲ τὸ σάββατον ἐβδόμη μὲν ἡμέρα τῆς ἐβδομάδος ἐστὶ· λέγεται δὲ ὁμῶς σάββατον, ἵτοι καταπαυσις, ὅτι τὸ ἐν αὐτῇ γυνομένην ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων καταπαυσιν. τότε δὲ ἀργεῖ ὁ δῆλος, τὸ κτῆνος, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα. ἔγωγε καὶ ἡ παρασκευὴ, ἔκπ μὲν ἡμέρα τῆς ἐβδομάδος ἐστὶ. λέγεται δὲ παρασκευὴ, ὅτι τὸ παρασκευάζειν, καὶ οἷον εἰπεῖν, ἐτοιμάζειν τῆς Ἰουδαίας ἐν αὐτῇ τὰ τῆ σαββάτου. ἐν αὐτῇ δὲ ἔτε πυρὸς αἶψαι συγχωροῦνται, ἔτε ξύλα σπινάζει, ἔτε τὰ πρὸς βοσκήν ἀπλῶς ἐτοιμάσθαι. ταῦτα λοιπὸν ἡ ἔκπ παρασκευάζουσα, παρασκευὴ καταπαύουσα. ὁ τοίνυν δαγγελιστὴς Ἰωάννης παρασκευὴν τῆ πάχα τὴν ποιαύτην ἡμέραν καλέσας, ἐδείξε προφανῶς, ὅτι πρῶτῳ τῆ πάχα τῷ κατὰ τὴν παρεσκευάζοντο ἑορτῇ οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ τὴν τῆ νόμου ὁρτάζοντες. ἀπὸ δὲ ἑκτῆς ὥρας τῆς τεσσαρεσκαίδεκάτης ἡ σελήνης ἡμέρας, πᾶς μὲν ζυμῶτος ἄρτος πυρὶ καϊόμενος ἠφανίζετο, τὰ δὲ γε ἄζυμα καὶ τὰ εἰσθῶς ὑποίμαζον. εἰ δὲ ταῦτα ἔτι φέρεται προφανῶς, ὅτι τὸ δοθέν δι' ἄρτους καὶ οἶνον παρὰ Χριστοῦ καὶ τῆς μεγάλης πέμπτης ἑσπέρας, ἐν ζυμῶν. ὅτι μηδὲ καιρὸς ἄζυμων ἐτύγχανε τότε καὶ τὴν τῆς πλείονων ὑπόληψιν. ἄφες λοιπὸν τῆς τῆς πολλῶν λόγους, καὶ τῇ ἀκολουθείᾳ τῆς ἱερῶν λογίων προσεχε.

Ὅτι μὲν δὲ καὶ τὴν ἑσπέραν τῆς μεγάλης παρασκευῆς, καὶ μὴ δὲ τῇ μεγάλῃ πέμπτῃ τυθῆναι ὁ ἀμνὸς ἐμελλε, δῆλον μὲν καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν, ἔχοντων δὲ καὶ ἐκ τῆς ἡδὴ ρηθισομένην σοι. τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἥς τῇ ἑσπέρᾳ τὸ πάχα ἐθύετο, καὶ ἄζυμων ἡμέραν, καὶ πάχα ὁμοίως καλεῖν εἰσθῶσιν, ἀπὸ τῆς ἑσπέρας πάντως αὐτῆς. καὶ δὲ ὅτι τὸν ἀμνὸν θύεσθαι, καὶ τὰ ἄζυμα ἐδέσθαι τῇ ἑσπέρᾳ τῆς τεσσαρεσκαίδεκάτης, καὶ τῷ καὶ ἡ ἰδ'. αὕτη, καὶ πάχα, καὶ ἄζυμων ἡμέρα ἐλέγετο. ταῦτα δὲ τὰ ὀνόματα καὶ τὴν μεγάλῃ παρασκευῇ κεκτημένην δεισσοκομίαν. Καὶ πρόχες εἰ βάλει τοῖς λεγομένοις. Πρῶτῃ τῇ ἄζυμων λέγεται ἡ μεγάλη πέμπτη ὡς πρὸ τῆς ἄζυμων ἔσα καθάπερ δὲ ὁ Μάρκος τὴν παρασκευὴν προσάββατον ἔλεγε, ὡς ἔσαν πρὸ τῆ σαββάτου. ἔγωγε καὶ τὴν μεγάλῃ πέμπτῃ πρῶτῃ τῇ ἄζυμων λέγει ὁ Ματθαῖος ὡς πρὸ τῆς ἄζυμων ἔσαν, καθά φησιν ὁ τὴν γλωτταν χρυσοῦς. ἡ μεγάλῃ ἐρέφιν πάντως παρασκευῇ. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ Λευκῆς, ἐλθεῖν λέγων, ταῖς τῇ ἡγμένην τὴν τῆς ἄζυμων ἡμέραν τὰ αὐτὰ τῆς Ματθαίου ὡς ἔλεγετο. ἀλλὰ καὶ ὁ Ἰωάννης πρὸ τῆς ἑορτῆς τῆς πάχα γενέσθαι λέγων τὸ δεῖπνον αὐτῷ εἶπε τὴν παρασκευῇ, καὶ δηλοῖ τὰ μὲν ταῦτα. λέγει δὲ, καὶ αὐτοὶ ἐκ εἰσθῶτον ἵνα μὴ μιανθῶσιν, ἀλλ' ἵνα φάγωσι τὸ πάχα καὶ αὐτοὶ, ἐστὶ δὲ σπινάζει ὑμῖν ἵνα ἕνα ὑμῖν ὑπολύσω ἐν τῇ πάχατι, τῇ ἐνισαμένῃ δηλαδὴ. ἀλλὰ καὶ τὸν καιρὸν παριστῶν ὡς καὶ ὁ Πιλάτος ἐκάθισεν εἰς τόπον τινὰ λιδοστρωτον λεγόμενον οὕτω

ἔγω φησίν. ὡς δὲ παρασκευὴ τῆ πάχα. ὥρα δὲ ὥ-
 σεῖ ἕκτη. καὶ παρακατιῶν, ὡς δὲ μεγάλη ἡ ἡμέρα
 ἐκείνη τῆ σαββάτου· μεγάλῳ δὲ αὐτῷ ἐκ ἂν ἄλ-
 λως ἐκάλεσεν εἰ μὴ πού συνέπιπτε τῇ σαββάτῳ
 ἐκείνῃ ἡ πρώτη τῇ ἁζύμων ἡμέρα παρὰ τῇ νό-
 μῳ καλουμένη. ταῦτα δὲ πάντα σαφῶς ὑπεμφαίνε-
 σιν ὅτι κατὰ τὴν παρασκευὴν ἐκείνῃ ἑσπέρως ὁμολο-
 γουμένως τὸ πάχα ἐθύετο. ὅθεν δὲ τὸ καὶ παρασκευὴν
 τῆ πάχα εἶπεν αὐτῷ, ὡς παρασκευάζουσιν τὰ τῆ
 ἐνισταμένου πάντως πάχα· χωρὶς οὖν ἀντιλογίας
 ἐν τῇ ἑσπέρᾳ φαίνεται τῆς παρασκευῆς τὸ πάσχα γί-
 νεσθαι. εἰ μὴ δὲ τὸ ἦν ἐκ ἂν ὁ ἀγγελιστὴς Ἰωάν-
 νης τὸτο ἔλεγε, καὶ αὐτοὶ ἐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ πραιτώ-
 ριον ἵνα μὴ μισθώσιν, ἀλλ' ἵνα φάγωσι τὸ πάχα
 καὶ ποτόσχεα, εἰ βούλει τῇ μεγάλῃ Κυρίλλῳ πορὶ τῇ
 ἁλλων ἐπισφραγίζοντι τὰ τοιαῦτα καὶ λέγοντι ὅτι τὸν
 τύπον τιμῶντες, ἦτοι τὸ πορὶ βατον, κἀντιῦθεν εἰσελ-
 θεῖν εἰς τὸ πραιτώριον ποραιρέμενοι τὴν ἀλήθειαν
 αὐτὸν τὸν Χριστὸν ὕβριζον. ἔμελλον δὲ θύειν τὸ
 πάσχα κατὰ τὸν νόμον τὸν μηδὲν παρ' αὐτοῖς ἰσχύ-
 οντα. Εἰ δὲ ταῦτα ἔπος ἔχει ματαιάζουσι πορὶ φανῶς οἱ
 λέγοντες, ὅτι κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς μεγάλης πέμ-
 πτης τὸ τυπικὸν ἐδίεται πρόβατον. τὰ γὰρ ἁζύμα
 συσῆσαι φιλονεικουῦντες παραχαράττειν ἐπιχειροῦσι
 κακοθελῶς τὴν ἀλήθειαν. Καὶ μὴ μοι τὸν χρυ-
 σορρήμονα παρείσαγε Ἰωάννην ἐν τῇ εἰς τὸ κατὰ
 Ματθαῖον π δ'. ὁμιλίᾳ λέγοντα, ὅτι τὸν Χριστὸν οἱ
 Ἰουδαῖοι ἀπροσδοκήτως κρατίσαντες καὶ τὴν ἑσπέραν
 παρθεῖν εἰλοντο ἑορτὴν τινικαῦτα συμπίπτουσιν.
 ἔχεις δὲ αὐτὸν ἐν τῇ τῆ κατὰ Ἰωάννην ἐρμηνείᾳ λωί-
 κα λέγεται, καὶ αὐτοὶ ἐκ εἰσῆλθον ἵνα μὴ μισθώσιν
 ἀλλ' ἵνα φάγωσι τὸ πάσχα, τέλειον ἀναιρουῦντα τὴν
 τοιαύτην ὑπόνοιαν. ἐνθεν τοι καὶ τὰ τῆ θείου κατεξ-
 τάξεν ἀνδρὸς, λωίκα καὶ μάλλον ἐναντιῆται πορὶ ἁλ-
 λα, μὴ πορὶ ἰσχύος ἔχοντες, σιωπῇ καὶ μάλιστα τι-
 μάσθαι τὰ τοιαῦτα δεόν ἐκείναμεν. εἶγε καὶ ὁ λόγον
 ὑποπτα κατέχειν, ὅτι καὶ σύμφωνα ταῦτα ταῖς ἑλ-
 πῶν πατέρων ἐπεξηγήσεσι φαίνονται. λέγει καὶ δὲ, ὅτι
 ὁ Χριστὸς πορὶ μίας ἔφαγε τὸ πάσχα, πορὶ τὴν αὐτῆς
 σφαγῇ τῇ παρασκευῇ, ὅτε ὁ νομικὸν πάσχα
 ἐθύετο. ὅτι δὲ τὸ παρὰ Κυρίᾳ τοῖς Ἀποστόλοις ἐν τῇ
 δεῖπνῳ δοθὲν ἐνζυμος ἄρτος ὡς, καὶ μὴ ἁζύμος, ὡς
 ἐκεῖνοι διιχυρίζονται, ὁ θεῖος πατὴρ ἔτος ἀνὴρ σαφές α-
 τὰ σοι παρείσῃσι. περὶ δὲ τῆς παλαιᾶς καὶ τῆς νέας τὸν
 λόγον ποιούμενος, καὶ ταῦτα κατὰ ῥῆμα διέξεισιν. ἐκεῖ
 τὸ γράμμα, ὡς δὲ τὸ πνεῦμα· ἐκεῖ ἡ κιβωτός, ὡς δὲ ἡ
 παρθένος. ἐκεῖ ἡ ῥάβδος Ἀαρὼν, ὡς δὲ ὁ σταυρός· ἐκεῖ
 ὁ ἀμνός, ὡς δὲ ὁ Χριστός. ἐκεῖ τὰ ἁζύμα, ὡς δὲ ὁ ἄρτος.
 ταῦτα μὴ ἐνεχαράχθῃ σοι κατ' ἐπιτομίαν, ὡς ὁρᾷς·
 εἰ δὲ δὲ ἐγχαρεῖ τὰ τῆ καιρῆ πλείον ἐνδιατρέψαι τοῖς
 περὶ τῶν λόγους.

Ὁ δὲ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός εἰς τὸ σταυρω-
 θῆναι παραδίδεται· καὶ ὥρα τὰ μετὰ ταῦτα. ὥπο
 δὲ ἕκτης ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν
 ἕως ὥρας ὅγδοης, ἀγανακτοῦντος ἐπὶ τοῖς πολ-
 μωμένοις, οἷα εἰκός, τῷ Θεοῦ. ὅτι γὰρ
 ἐκ τῆς ἑκλείφῃς, κατὰ φησὶν ὁ τὴν γλῶτ-
 ταν χρυσοῦς, ἀλλ' ὀργὴ καὶ ἀγανάκησις, καὶ
 δὲ δὲ τῷ καιρῷ δῆλον. τρεῖς δὲ ὥρας παρ-
 μένειν ἡ ἑκλείφῃς, ἡ τις ἐν μιᾷ γίνεται καιρῷ ῥο-
 γησῶ ἀνναλ.

A Erat, inquit, Paschæ præparatio, hora fe-
 re sexta. Hinc ulterius progrediens: Erat
 enim, ait, magnus atque celebris ille dies
 Sabbati. At vero magnum & celebrem hunc
 diem non dixisset, si primus dies azymorum
 in Sabbatum illud non incidisset, qui sane
 dies sanctus etiam in lege vocatur. Hæc au-
 tem omnia clare ostendunt, in more fuisse,
 ut ad præparationis vespæram Pascha citra
 controversiam mactaretur. Nam idcirco
 diem hunc Evangelista præparationem Pas-
 chæ nuncupavit, ut quo res ad eminentem
 Paschæ diem necessariæ præparentur. Ita-
 que citra omnem advectionem apparet
 mactari solitum fuisse agnum ipsa præpara-
 tionis vespæra. Nam ni res ita se haberet,
 Joannes Evangelista prius non dixisset: Ipsi
 in prætorium non intrarunt, ne pollueren-
 tur, sed Pascha vescerentur. Vide quid ma-
 gnus ille Cyrillus dicat, quum hujusmodi

B *Cyrillus.*
 verbis hæc velut obsignando confirmat:
 Quum figuram honorifice colerent, hoc est
 agnum, ideoque ingredi nollent in præto-
 rium: veritatem ipsam, videlicet Christum,
 contumeliis adficiebant. Nam ex lege Pas-
 cha mactari debebat, quæ tamen lex parum
 apud ipsos habebat roboris & auctoritatis.
 Quæ quum ita sint, perspicuum est eos vana
 dicere, qui ad vespæram magnæ quintæ fe-
 riæ mactari solitum fuisse typicum illum a-
 gnum tradunt. Dum enim panum infermen-
 tatorum usum probare insigni contentione
 nituntur, malevole veritatem depravare co-
 nantur. Neque mihi hoc loco Joannem
 Chrysostomum opposueris, qui in oratio-
 num illarum octogesima quarta, quibus ora-
 tionibus Evangelium Matthæi explanavit,
 Judæos ait Christo præter expectationem
 potitos, etiam Paschæ festum negligere non
 dubitasse, quod in illum diem incidisset.
Edit. Paris pag. 219.

C Nimirum habes alia ejusdem verba in ex-
 plicatione Evangelii a Joanne scripti, quum
 dictum hoc declarat: Ipsi non intrabant, ne
 polluerentur, sed Pascha vescerentur. Heic
 enim opinionem istam prorsus evertit. Qua-
 propter quum nos verba divini hujus viri
 a se invicem non parum discrepantia, satis
 examinare nequeamus: tacite venerari po-
 tius ea decrevimus. Ac fortasse magis ra-
 tionem consentaneum fuerit, ultimo loco ab
 ipso perscripta retineri, quod ea cum reli-
 quorum patrum enarrationibus consentire
 videantur. Ait enim, Christum Pascha come-
 dendo diem unum anticipasse, mactationem
 suam ad diem præparationis differentem,
 quo die Pascha legale mactari consueverit.
 Fuisse autem illud, quod in cæna Domini
 Apostolis præbuit, panem fermentatum, non
 fermenti expertem, ut illi adserunt: idem
 hic divini summi vir clarissime significat. Nam
 de veteri novoque fœdere verba faciens:
 Istic, ait, littera erat, heic spiritus. Istic
 arca, heic virgo. Istic Aaronis virga, heic
 crux. Istic agnus, heic Christus. Istic infer-
 mentata, heic panis. Hæc quodam in com-
 pendio, ceu vides, perscripta tibi sunt. Tem-
 pus enim non patitur, ut diutius de rebus
 hisce commentemur.

D *Chrysostomi verba.*
 Deinceps Dominus noster Jesus Christus
 ad crucifigendum traditur: tu quæ conse-
 quuta sint, vide. Nam ab hora diei sexta te-
 nebræ terram universam occuparunt ad ho-
 ram usque nonam, Deo (cei credi par est)
 propter ea, quæ designabantur, indignante.
 Non enim solis defectum accidisse, quem-
 admodum Chrysostomus ait, sed rem to-
 tam ab ira & indignatione divina profectam
 fuisse, licet ex ipso etiam tempore collige-
 re. Duravit enim hæc caligo tres horas, quæ
 cæteroqui fieri solet in uno temporis mo-

Ex Dionysii
ad Polycar-
pum epistola.

Edit. Paris.
pag 220.

Zach. 14. 6.

Psal. 21. 2.

Chrysostomus.

Matth. 27. 42.

Cur Christo
moriente mor-
tui revixerint.

Matth. 27. 52.

Diversitas le-
ctionis adno-
tanda.

mento. Hæc Chrysostomi est ratio. Divinus autem vir ille, Dionysius Areopagita, non ita simpliciter, sed per objectionem corporis lunaris, solem velut obstruentis, universales hæc tenebras existisse novo quodam & inusitato modo tradit. Nam ad Polycarpum hierarcham de eo perscribens, quod Apolophanes Sophista Christianam religionem non amplecteretur, ad verbum hæc profert. Dico autem ei, nimirum Apolophani: Quid de illa censes eclypsi, quæ salutiferæ passionis tempore accidit? Nos enim ambo id temporis Heliopoli una eramus, & eodem in loco consistentes lunam inusitato modo in solem incidere cernebamur. Quippe non illud coitionis eorum siderum tempus erat. Deinde rursus eam conspicebamus ab hora nona usque ad vespere ratione quadam ultranaturali eo reverfam, ut oppositum sibi ex diametro solem haberet. Quinetiam ipse adeo tum temporis perculsus metu quodam obstupuit, ut ad me conversus diceret: Hæc, Dionysi, rerum divinarum sunt vicissitudines. Hunc in modum hac de re Dionysius. De iisdem tenebris salutiferæ passionis tempore obortis, etiam Zacharias vates admiranda quadam ratione loquitur. Illo, inquit, die lux nulla existet, quo videlicet Christus in crucem agatur: sed toto die frigus ac gelu durabit, quem quidem diem Dominus novit. Deus enim omnia prius cognita habet. Non is dies erit, nec item nox. Nimirum appellari dies proprie non poterat, propter illas trium horarum tenebras: nec reapse nox erat, propter eam lucem, quæ sextam horam antecessit, & nonam est subsequuta. quod ipsum quoque vates innuens, subjicit: Sub vespere lux erit. Neque tantum hæc, dilecte fili, sic a vatibus exposita sunt, verum etiam in multis Græcorum monumentis & commentariis reperiuntur, qui eo tempore tradunt terræmotum ingentem accidisse, tantasque tenebras, ut ipsa quoque sidera conspicerentur.

Protulit tum Christus in cruce verbum istuc vatis: Mi Deus, mi Deus, cur me deseruisti? protulit autem vocibus hebraicis huiusmodi: Eli eli, lamafabachthani. Cur istuc? ut Judæi ea intelligerent. Illi vero tanta furebant petulantia & procacitate, quemadmodum Chrysostomus ait, ut ipsum existimarent Eliam vocare. Verum ea vox & templi velum diffidit, & aperuit sepulcra: quæ tametsi cernerent homines illi stolidi, prorsus tamen intelligere nolebant. Immo etiam verbis huiusmodi obganniebant: Descendat de cruce, ut ea re visa fidem ipsi habeamus. Verum ipse in cruce manens, ut Chrysostomus inquit, quod ab eo postulabatur, in suorum servorum corporibus excitatis a morte, quadam velut ex abundantia declarabat. Quamquam enim magnum aliquid fuit, Lazarum toto jam quadriduo mortuum e sepulcro exire: longe tamen majus id erat, quod multi jam olim vita functi subito vivi conspicerentur. Factum autem hoc omnino esse, licet ex hisce Matthæi verbis cognoscas: Multa corpora sanctorum, qui obdormiverant, suscitata sunt, & ipsi urbem sanctam ingressi, post resurrectionem ejus a multis sunt conspecti. Quibus verbis operæ pretium fuerit, te diligentius animum advertere. Nam si de Joannis Chrysostomi sententia, Christo adhuc cruci suffixo corpora ista sunt resuscitata: qui fit, ut Evangelicæ auctor historiæ dicat, ea post Christi e mortuis resurrectionem apparuisse? Vereor equidem, ne pro vocabulo *Ejus*, legendum sit *Eorum*. Nam illa corpora postquam a

Α πῇ. Ἐπὶ μὲν τῇ Χρυσόστομος τοιαῦτα. ὁ δὲ θεό-
πατος Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης ἐχ' ἀπλῶς ἔπω,
καὶ δὲ ἀντίφραξιν τῆς σελήνης τὸ σκότος ἐκείνο λέ-
γει γενέσθαι καινοπαρεπῶς τὸ παγκόσμιον. ἐπιστέλλων
τῷ ἱεράρχῃ τῷ Πολυκάρπῳ διὰ τὸν σοφιστὴν Ἀπολ-
λοφάνη. Τί λέγεις περὶ τῆς ἐν σωτηρίᾳ σαυρῶ
γεγονύας ἐκλείψεως; ἀμφότεροι ὅδ' τότε κατὰ τὴν
Ἡλιᾶ πολὺν ἅμα παρόντες καὶ συνησῶτες, πα-
ραδόξως τῷ ἡλίῳ τὴν σελήνῳ ἐμπίπτυσαν ἑω-
ρώμεν. καὶ ὅδ' ὡς συνόδου καιρὸς. αὐτίς τε
αὐτῶν ἀπὸ τῆς ἐναντίας ὥρας ἄχρι τῆς ἐσπέρας
εἰς τὸ τῆς ἡλίου διάμετρον ὑπερφῶς ἀντικατε-
στᾶσαν. τοσῶτον ὅ καὶ αὐτὸς ἐξεπλάγη τότε, ὡς ἔ-
πω πρὸς με εἰπεῖν. ταῦτα, ὦ Διονύσιε, θεῶν
ἀμοιβαὶ παραγμάτων εἰσὶ. καὶ ταῦτα τῶν ἔχει τὸν
τρόπον. περὶ δὲ τῆς σκοτίας ἐκείνης τῆς καὶ τὸ σω-
μῆτον πάθος γεγονότος, θαυμασίως πῶς καὶ τῷ
προφήτῃ Ζαχαρίᾳ διείληπται. λέγει ὅδ' ἐν ἐκεί-
νῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐκ' ἔσαι φῶς. ὡς δὲ δηλαδὴ σαυ-
ρωθήσεται ὁ Χριστός. ἀλλὰ ψυχὸς καὶ πάθος ἔσαι
μὴν ἡμέραν. καὶ ἡ ἡμέρα ἐκείνη γνωστὴ τῷ Κυρίῳ.
ἂν γὰρ ἅπαντα προεγίνωσκεν ὁ Θεός. καὶ γὰρ ἐκ
ἡμέρας, καὶ ἐ νύξ. ἔτε ὅδ' ἡμέρα κυρίας ὡς
τὸ τείωρον ἐκείνο σκότος. ἔτε νύξ ἀληθῶς, ὅτε
τε τὸ μέγας ἐκτὸς ὥρας, καὶ μὴ τῇ ἐναντίῳ γενόμε-
νον φῶς. ὁ δὲ καὶ δηλῶν ὁ προφήτης ἔλεγε. καὶ πρὸς
ἐσπέραν ἔσαι φῶς. ταῦτα δὲ ἀγαπητὲ, καὶ μόνον προ-
φητὰ προεῖπον, ἀλλὰ καὶ ἐν πολλοῖς Ἑλλήνων
ὑπομνήμασιν ὀρίσεται. καὶ σεισμὸν γὰρ μέγαν
τῷ καιρῷ λέγουσι γενέσθαι, καὶ σκότος τοσῶτον, ὡς
ἀσέρας φανῶναι.

Τότε δὲ τότε καὶ προφητικῶς ἐπιφέρει ῥῆσιν ἐ-
πὶ σαυρῶ τῷ ἔπω λέγουν. Θεέ μου, Θεέ μου,
ἵνα τί με ἐγκατέλιπες; Εβραϊσὶ δὲ ταῦτα
ἔλεγον. Ἡλὶ Ἡλὶ, λαμμὰ σαβαχθανί. τίς ἐ-
νεκεν; ἵνα καὶ τοῖς Ἰουδαίοις ταῦτα κατὰ δὴλα γένη-
ται. ἀλλ' ἐπὶ τοσῶτον ἀκόλαστοι καὶ ἀσελγῆς ὄντες
ἐκείνοι, κατὰ φησὶν ὁ τῷ γλωττῶν χρυσῆς,
ἐνόμισαν Ἡλίαν καλεῖν. καὶ ἔτοι μὲν ἔπος. ἀλλ'
ἡ φωνὴ ἐκείνη καὶ τὸ καταπίεσμά ἐχίσε, καὶ τὰ
μνημεῖα ἀνέφωξεν. ἀλλ' οἱ μάταιοι καὶ τοιαῦτα
βλέποντες συνιέναι ὅλως ἐκ ἡθελον. μάλλον μὲν
οὖν. καταβάτω ἐκ τῆς σαυρῆς, ἔλεγον, ἵνα ἰδῶ-
μεν καὶ πιστεύσωμεν. ἀλλ' ἐκείνος ἐν τῇ σαυρῇ μέ-
νων, ὡς ὁ χρυσορρήμων φησὶν, ἐν τοῖς τῷ δού-
λων σώμασιν ἐκ περιστάσεως ἐδείκνυε τὸ πολλῆς.
εἰ γὰρ τὸ τετραταῖον ἐξελεῖν τὸν Λάζαρον μέγα.
πολλῶ μάλλον τὸ πολλοῦς τῷ πάλαι κοιμηθέντων
φανῶναι ζῶντας ἀδρόον. καὶ πόρῃ τῷ θεο-
πάτῃ Ματθαίῳ περὶ τῶν ἔπω λέγοντι. πολ-
λὰ δὲ σώματα τῷ κεκοιμημένων ἀγίων ἠγέρ-
θησαν, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν ἀγίαν πόλιν, καὶ
ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς μετὰ τῷ ἔγερσιν αὐτῶν.
Εἰ δὲ ἐνταῦθα προσέχειν σε ἄξιον. εἰ ὅδ' κα-
τὰ τὸν χρυσορρήμονα Ἰωάννην ἐπὶ σαυροῦ ἔτι
ὄντος τῆς Χρυστοῦ, τὰ τοιαῦτα ἠγέρθησαν σώμα-
τα. πῶς ἐμφανισθῶναι ταῦτα μετὰ τῷ τῆς Χρ-
στῆ ἔγερσιν ὁ Εὐαγγελιστὴς ἴσκει; ἐγὼ δέδοικα μή-
ποτε τὸ, αὐτῶν, ἀντὶ τῶν, αὐτῶν, ὁφείλει ἀναγι-
νώσκειν. τὰ ὅδ' σώματα ἐκείνα μετὰ τῷ ἐκ νε-

Περὶ τῆς σκό-
τας τῆς γενο-
μένης ἐπὶ
σαυρῆς.

κρῶν ἔγερσιν αὐτῶν καὶ εἰσῆλθουσαν εἰς τὴν ἀγίαν πόλιν, καὶ ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς. τότε δὴ τότε ἡ προφητικὴ ρῆσις ἔλαβε πέρας ἡ λέγουσα τοῖς ἐν δεσμοῖς, ἐξέλθετε. καὶ τοῖς ἐν τῇ σκότει, ἀνακαλύπτεσθαι. καὶ καὶ μὲν τὴν ἐκτὴν ὥραν, ὡς φασιν αἱ γραφαὶ, σταυροῦται ὁ Κύριος. καὶ δὲ τὴν ἐννάτῃν τὸ πνεῦμα ταῖς πατερικαῖς χερσὶ παρατίθησιν.

Εἰ δὲ καὶ πρὸς ἄδῳ ἀκούεις τὴν αὐτοῦ κατιέναι ἀγίαν ψυχὴν, μὴ θαύμαζε πύτου ἕνεκεν, ἀδυνάτον εἶναι λέγων καὶ πρὸς ἄδῳ αὐτὴν κατελθεῖν, καὶ ταῖς τῆ πατρὸς παρατεθῆναι χερσίν. ἡ γὰρ τοῦ Θεοῦ χεὶρ, ἡ τὰ πάντα δηλαδὴ συγκρατοῦσα δυνάμις, καὶ ἄνω ἐστὶν ἐν οὐρανῷ, καὶ κάτω ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τῇ τῆ ἄδου μυχῶν οὐ δαλείπει ποτέ. ὥστε εἰ καὶ πρὸς ἄδῳ ἡ ἀγία τῆ Χειροῦ ψυχὴ τῶνικαῦτα κατήρχετο. ἀλλὰ τῆς τὰ πάντα συγκρατοῦσης δυνάμεως, καθάπερ εἰπομεν, οὐ κατελιμπάνετο. εἶγε καὶ μᾶλλον δυνάμις τῆ πατρὸς αὐτὸς ἐστὶν ὁ Χεῖρ, ὡς ὁ Παῦλος φησὶ. παρατίθησιν μὲν οὖν ταῖς πατερικαῖς χερσὶ τὴν ψυχὴν, ὡς ἐντεῦθεν καὶ πάσαις ταῖς τῇ δικαίᾳ ψυχῇ τὴν ἐπὶ τὰ ἄνω πορείαν χαλίσσασθαι. οὐδὲ γὰρ ἀπέθανε δωρεὰν ὑπὲρ αὐτῶν. κάτεισι δὲ πρὸς τὸν ἄδῳ, ἵνα καὶ τοῖς ἐκείσε κατεχομένοις κηρύξῃ, καὶ διδάξῃ πάντας ὡς ἡ γνῶνῃ κασι θεοσέβειαν. καὶ πείθου τῇ κορυφαίᾳ Πέτρῳ περὶ πύτων οὕτω διεξιόντι. καὶ τοῖς ἐν φυλακῇ πνέουσι πορεύεσθαι ἐκήρυξεν ἀπειθήσασί ποτε. ἀλλὰ καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος ἐντεῦθεν ὁρμώμενος, περὶ πύτων οὕτω φησὶν. ἄρα πάντας ἔσωσεν ἐπιφανείς ἄδῳ ὁ Κύριος, ἡ καὶ καὶ τῶν πισεύσαντας. μὴ οὖν ἀμφίβαλλε. καθάπερ γὰρ τοῖς ἐν γῇ εὐαγγελίστατο εἰρῶν, καὶ τοῖς μὲν πισεύσανσι σωτηρίας γέγονε πρόξενος, τοῖς δὲ ἀπειθήσαντι ἀπιστίας ἔλεγχος, ὡς ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης φησὶν, οὕτω καὶ τοῖς ἐν ἄδῳ. μὴ θαύμαζε δὲ ἀγαπητέ, εἶγε καὶ ψυχὰς τινες ἐν ἄδῳ κατεχόμεναι τὸ κατὰ Χεῖρ οὐκ ἠθέλησαν δεῖξασθαι κήρυγμα. καθάπερ ἐπὶ τοῦ μακαρίου Παύλου, ὡς καὶ τῆς φυλακῆς ἔεισε θεμέλια, ὁ μὲν δεσμοφύλαξ εὐθέως ἐπίστευσεν. οἱ δὲ δεσμῶται τῇ ἀπιστίᾳ ἐναπέμειναν, καὶ ταῦτα τὰς σιδηρᾶς αὐτῶν χειροπέδας ἐωρακότες ἄφνω δαρράγεις. οὕτω καὶ τοῖς ἐν ἄδῳ γενήσεσθαι πίστεως.

Εἰ δὲ καὶ τὴν αἰτίαν βούλει μαθεῖν, δι' ἣν ἐκήρυξε καὶ ταῖς ἐν ἄδῳ ψυχῇς ὁ Σωτὴρ, αὐτῇ ἐστὶν. ἐν τῇ ἐφ'. εἶτε γέγονεν ἡ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐνανθρώπησις. τίνας ἕνεκεν; ὅτι κατ' ἐκείνον καιρὸν προήχθη εἰς φῶς, ἡ τῇ κατὰ Χεῖρ μυστηρίῳ ὑπηρετοῦσα, ὡς ὁ μέγας ἐφη βασιλεὺς. ὅτι τὸ κακίας ἡ νόσος, ὡς ὁ Νυσσαεὺς ἐφη θεὸς Γρηγόριος, τῶνικαῦτα παρήκμαζεν, ἡ ἀρχήθεν ἐν σκότησιν τῇ φύσει τῆς ἀνθρωπότητος. ὅτι τὰ ἔθνη καλούμενα τότε πείθεσθαι ἔμελλον. καὶ τὸ ἐστὶν ὁ περὶ ὁ πάμμεγας ἔλεγε Παῦλος. ὅτι ὅτε ἦλθε τὸ πλήρωμα τῆς χρόνης, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸ υἱὸν αὐτοῦ. καλῶς ἐν ἐν τῇ δαλιφέντι εἶτε σαρκῶται ὁ Κύριος. ὅτι καὶ καὶ πάντα τὸ τοῖστον εὐθετον ἦν. ἀλλ' ἐπειδὴ καίτινες τῇ ἐν ἀσεβείᾳ τῇ ζωνῇ καταλυσάντων ἀγαθῆς τοσῶτον ὑπῆρχον ψυχῆς, ὥστε καὶ προσελθεῖν καλεμένους αὐτοὺς, καὶ τὸ καὶ Χεῖρ ἐπὶ μὴ Εὐαγγ.

Glyce Annal.

mortuis resuscitata erant, urbem sanctam ingressa sunt, & multis apparuerunt. Tunc & illud vatis oraculum finem habuit, quod in vinculis alligatos exire jubet, & in tenebris versantes lucem accipere. Fuit autem hora sexta, quemadmodum litteræ sacræ significant, Dominus crucifixus: nona vero, spiritum suum in manus paternas deposuit.

Ad orcum descendisse quum sanctam ipsius audis animam, noli obstupescere, neque inferos descendere, fieri haud quaquam potuisse, ut ea-

dem anima migraret ad orcum, & paternis in manibus deponeretur. Quippe Dei manus, videlicet illa continens omnia vis & potestas, tum in cælo est superne, tum in terris deorsum: neque adeo ipsis ab orci angulis umquam abest. Quo fit, ut si maxime sancta Christi anima id temporis ad orcum sit profecta: minime tamen a vi potestateque illa, ceu diximus, omnia continente abfuerit. Immo dicendum potius, potentiam patris ipsum esse Christum, quemadmodum Paulus loquitur. Deponit igitur animam suam paternas in manus, ut hoc modo cunctis iustorum animabus iter ad superna cælestiaque largiretur. Non enim gratis & frustra pro nobis est mortuus. Ad orcum vero descendit, ut etiam iis, qui istuc detinerentur, prædicaret, ac religiosam illam pietatem docendo monstraret, quam prius ignorassent. Fidem hac in parte summo illi Petro habeto, qui de rebus hisce in hunc modum disserit: Etiam spiritibus, qui erant in carcere, prædicatum ivit, qui antea fidem non habuerant. Quæ sane verba sequutus

Gregorius ille Theologus, in hunc modum hac de re disputat. Num quæso conspectus in orco salvavit omnes Dominus, an eos tantum, qui crediderant? Noli scilicet hac de re ambigere. Quemadmodum enim hominibus in terra degentibus lætum pacis nuntium exposuit, & credentibus quidem salutis exitit auctor, incredulis vero propria incredulitatis index, ut Joannes Damascenus loquitur: ita cum iis etiam egit, qui erant in orco. Nec mirum, dilecte fili, tibi videatur, quasdam in orco detentas animas prædicationem Christi nequaquam admisisse. Sicut enim accidisse videmus, ut Deo Pauli causa succutiente ipsa carceris fundamenta, custos quidem ipse carceris continuo fidem amplecteretur: at reliqui vinculis adstricti sua persisterent in incredulitate, quamquam pedicas suas ferreas subito diruptas laceratasque cernerent: ita putato cum iis etiam actum fuisse, qui orco detinebantur.

Quod si causam quoque cupis cognoscere, qua de causa Servator etiam iis animabus prædicaverit, quæ erant in orco: scito illam hanc esse. Naturam nostram Servator adsumpsit anno ab orbe condito 5500. Quamobrem istuc? quod eo tempore ad lucem ea perduceretur. quæ mysterio Christi fervitura erat, ut magnus ille Basiliius inquit. Etenim vitiositatis morbis, ceu Nyssensis ille Gregorius loquitur, qui ab initio naturam humanam invaserat, vigorem jam suum amiserat. Quippe gentes nunc per vocationem credituræ erant, uti magnus etiam Paulus ille verbis hisce significat: Posteaquam plenitudo temporis advenit, filium suum Deus ablegavit. Recte igitur anno jam indicato carnem Dominus adsumit, quod esset is ad hanc rem omnino appositus atque commodus. Quia vero nonnulli eorum, qui vitam in pietatis ignorance suam clauserant, tam egregiis erant animis præditi, ut vocati omnino accessuri fuissent, & Evan-

Y ij

Edit. Paris. pag. 221. & illud vatis oraculum finem habuit, quod in

De Christi ad inferos descen-

Cur Christus animam suam in patris manus deposuerit.

1. Petr. 3. 19.

Gregorius Nazianzenus.

Jo. Damascenus.

Cur ad inferos descenderit.

5500. pag. 222.

Basiliius.

Gregorius Nyssensis.

Gal. 4. 4.

gelium de Christo amplexuri, siquidem eum superioribus sæculis cum carne in terris degentem conspexissent. propterea non recusat etiam ad orcum descendere, ac de tentis istis animabus prædicare, ut hoc modo nemini ullus se purgandi locus relinqueretur, nec vel boni suam bonitatem perderent, vel mali respondere verbis huiusmodi possent: Si vidissemus, omnino adhibuissemus fidem. Hæc de his dicta sunt.

Vide Notat.

Cur Romanis
Judgos Deus
subjecerit.

Cæterum Judæi ne in cruce corpora per sabbatum manerent, quando tum præparationis dies erat, omnino celebris, atque magna: exorato precibus Pilato Jesum de ligno dimittunt, isque novum in monumentum deponitur. Hæc quoque, dilecte fili, sapientiam mihi divinam intueri. Quippe ne crucis beneficio spoliaremur, neve iacrosanctum illud Domini corpus Judæi vel igne vel mari perderent, furore videlicet consueto usi: Augustum Cæsarem excitat, ut mundum universum censeret, quo facto, Hebræorum natio Romanorum in potestatem devenit. Propterea captum ab se Dominum Pilato sistunt, qui prætoris apud ipsos munere fungebatur. Ita potestas eis adempta est, quominus ex animi sui libidine cum ipso agerent. Etenim si permillum hoc eis fuisset, vel lapidibus ad mortem usque Christum obruissent, vel ferra lignea dissecuissent: eoque pacto nobis custos illa nostra cruxperiisset. Quippe si Dei amicum Jeremiam in voraginem lutosam abjecerunt: quid non in ipsum Domini corpus designassent, ni lege Romana repressi fuissent? Hæc igitur de causa census institutus fuit, & egregie ordinata respublica, ut Domini quoque corpus expers sepulturæ non foret.

Memini etiam, dilecte fili, te mecum multa de tridua Domini sepultura contulisse: quum trium dierum hæc spatium metiri non posses. Velim te autem hac in parte opiniones plerorumque missas facere, tamquam humanarum ratiocinationum inventa. Potius Isidoro Pelusiota fidem adhibeto, qui huiusmodi quædam tradit. Quod in iis facere consuevimus, qui vita decesserunt, ut quacumque tandem hora quis moriatur, modo dies alter intercedat, eum summo tertii dici mane triduo jam mortuum perhibeamus: idem quoque de Christo cogitare nos oportet. Nam is ipso præparationis die spiritum Deo tradidit: dies igitur hic unus est. Sabbatum totum in sepulcro mansit: en diem alterum habes. Deinde quum jam dominicus dies diluxisset, e sepulcro resurgit: en diem tibi tertium. Hæc vera dabis, si Lucæ voles & Cleopæ credere, qui ad ipsum Christum ajunt: Accedit ad hæc omnia, quod tertius hic dies agitur, ex quo hæc facta sunt. Citius autem aliquanto Christum e sepulcro resurrexisse, culpam omnino nullam meretur: sed potius hoc nomine magis etiam ab omnibus est adorandus, quod præstita toleranter promissione, certi temporis spatio definita, celerius resurrectionem ex mortuis suam maturaverit. In hunc modum divinus ille vir, quem diximus, hac de re disseruit. Joannes autem Chrysostomus ait, Christum etiam valde in eo præclare fecisse, quod ante dies tres completos resurrexerit. Etenim si eo ipso tempore non resurrexisset, commorantibus adhuc istis militibus, sepulcrumque custodientibus, adeoque si milites illinc tertio die discessissent: homines improbissimi fortasse nonnihil habuissent, quo se purgarent. Quapropter resurgendo ipsos antevertit, quod oporteret omnino illis adhuc sepul-

Edit. Paris.
pag. 223.
Isidorus Pelu-
siota.
Computatio
dierum sepul-
turæ Christi.

Luc. 24. 21.

Chrysostomi
ratio.

Α γέλιον δέξασθαι, εἴπερ εἶδον αὐτὸν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις μὴ σαρκὸς ἐπὶ γῆς ὑπαρξάντα. τότε χάριν ὑπάρχειται καὶ πρὸς ἄλλω αὐτὸν κατελθεῖν, ὃ ἔκεισε κηρύξαι ψυχῶν: ὡς ἐν τῷ θέν ἀναπολογήτως εἶναι ἅπαντας, ὃ μὴ τὰς ἀγαθὰς ἀπολέσαι ἢ ἑαυτῶν ἀγαθότητα, μὴ τὰς ἐκ ἀγαθὰς ἀντιλέγειν διώσθαι, ὡς εἴπερ εἶδομεν, ἐπιστεύσαμεν αὐτὸν. καὶ περὶ μὴ τῶν ἄλλων.

Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι, ἵνα μὴ μείνῃ ἐπὶ τῷ σταυρῷ τὰ σώματα. Περὶ δὲ ταῦτα ἐν σαββάτῳ, ἐπεὶ παρασκώλη. ὡς δὲ μεγάλη φῆς τῷ κη-
ἡμέρα ἐκείνῃ τῷ σαββάτῳ ἠρώτησαν τὸν Πιλάτον καὶ τὰς εἰς.
ἐξῆς: κατὰ γουσινοῦ ἀπὸ τῷ ἔξυλιν τὸν Ἰησοῦν, καὶ μνή-
ματι καὶ καὶ κατατίθενται. ἀλλ' ὅρα κἀνταῦθα ἢ τῷ

Β Θεῷ σοφίαν, ἀγαπῆτέ, ἵνα μὴ τὸν σταυρὸν αὐτὸν ζημιωθῶμεν, ἵνα μὴ τὸ πανάγιον τῷ Κυρίου σῶμα πυρὸς ἢ θαλάσσης ἔργον ποιήσῃ, τῇ σωλῆσει καὶ τῶν μαρτύρων χρησάμενοι, τὸν Αὐγαστὸν ἡγεῖται Καίσαρα ἢ οἰκουμενικῶν ἀπατῶν ἀπογράφασθαι. γίνεται ταῦτα, καὶ τὸ τῷ Εβραίων γένος τῇ τῷ Ρωμαίων ὑποπίπτει ἀρχῇ. ταύτη τοι καὶ τῷ λαχόντι Πιλάτῳ ἢ ἡγεμονίαν αὐτῷ παρεῖσι τῷ Κυρίῳ, μὴ συγχαράμενοι τὸ βελήτων αὐτοῖς ἐπ' αὐτῷ ὑπαρξάντα. καὶ ὅς ἐστι συνεχωρήθησαν, λίθοις αὐτῷ τῷ Χριστῷ ἐθανάτωσαν, ἢ ἔξυλιν κατέπεισαν περὶ κἀνταῦθα ἡμεῖς τὸν φύλακα ἡμῶν ἐζημιώμεθα σταυρὸν. εἰ δὲ τῷ φιλόθεον Ἰερεμίᾳ βορβόρε λάκκῳ ἐνέβαλον, τί ἐκ αὐτῶν εἰς τὸ τῷ Κυρίῳ σῶμα ἐποίησαν; εἰ μὴ γε τὸν Ρωμαῖκὸν εἶχον νόμον αὐτῶν ἀναστῆλλοντα; γίνεται λοιπὸν ἡ ἀπογραφὴ τῶν τῶν δὲ ταξίας εἰσάγασα κἀνταῦθα τὸ τῷ Κυρίῳ σῶμα τῷ ταῖς παρα-
δίδοται.

Οἱ δὲ δὲ, ἀγαπῆτέ, ὅτι καὶ περὶ τῆς τελευτῆς ταῖς Περὶ δὲ γ.
φῆς τῷ Κυρίῳ πολλὰ ἐποίησεν συζήτησιν, ἡμέρας ἐκ-
μετρήσαι δὴ δὲ ἐπὶ ταύτης τρεῖς μὴ διωάμενος.
ἀλλ' ἄφες, εἰβέλει, τῷ πολλῶν, ὅτι καὶ λογισμῶν ἀν-
δραπίνων εἰσὶν ἐφορέματα, πείθε δὲ μᾶλλον Ἰσι-
δώρῳ τῷ Πηλουσιώτῃ λέγοντι: ὅτι κατὰ περὶ τῷ τε-
λευτῶν ποιῶν εἰώθαμεν, ὅποια δ' αὐτῶν τελευτῶ-
σιν τις, ἢ ἐξῆς μόνῳ ὑπερτιθέμεθα. τῇ δὲ ἐτέρᾳ ἑω-
θεν τελευτῶν ἀγομεν ἡμέραν αὐτῶν. καὶ ἔτω καὶ ἐπὶ αὐ-
τῷ τῷ Χριστῷ διανοεῖσθαι σε καὶ καὶ κατὰ τῷ πα-
ρασκώλῳ παρέδωκε τὸ πνεῦμα. τότε, μία ἡμέρα.
τὸ σάββατον ὅλον ἐν τῷ ταῖς ἐποίησεν. ἰδοὺ δύο
ἡμέραι. μετὰ δὲ τῷ τῷ κυριακῆς ἐπιφωσκέσης ἐκ
ταῖς ἐγὴνεται: ἰδοὺ ὃ τελευτῶν ἔχεις ἡμέραν. καὶ
πείθου τοῖς περὶ Λεβὼν καὶ Κλεόπαν ἔπα λέγουσι.
πρὸς αὐτὸν τῷ Χριστῷ ἀλλάγε σὺ πᾶσι τάτος τελευτῶν
ταύτῃ ἡμέρᾳ ἀγὲς σήμερον, ἀφ' ἧς ταῦτα ἐγένε-
το: εἰ δὲ καὶ τῷ ταῖς ἐκ ταῖς ἐγὴνεται, καὶ κατὰ τῷ
πάντως αἰτιαθῆται, μᾶλλον μὴ οὐ καὶ προσκυ-
νηθῆται παρὰ πάντων, ὅτι μὴ ἢ ἔμπροσθεσμον
καρτερήσας ὑπόχρουν, ἢ ἐκ περὶ αὐτῶν ταῖς
ἐποίησας ἐγέρσιν. καὶ περὶ μὴ τῶν ἄλλων ὅς δια-
ληφθεὶς θεῖος ἀνὴρ. ὃ δὲ χρυσορρήμων Ἰωάννης
φησὶν, ὅτι ὃς λίαν ἐποίησε καλῶς ὃ Χριστὸς, πρὸ
τῆς τῷ τελευτῶν ἡμερῶν συμπληρώσεως ἐγερθεὶς ἐκ
νεκρῶν. εἰ μὴ ὅς τότε ἀνέστη, καθεμένων αὐτοῖς τῷ
στρατιωτῶν καὶ φυλασσόντων, ἀλλ' ἀναχωρησάν-
των μὴ τῷ τελευτῶν ἡμέρᾳ, εἶχον αὐτὸν καὶ λέγειν οἱ κά-
κιστοι προέφθασε λοιπὸν ἀναστῆναι. ἔδει δὲ παρα-
καθεμένων αὐτῶν γενέσθαι ἢ ἀνάσσειν. καὶ οὐκ

Περὶ δὲ γ.
ἡμερῶν.

ἡναγκάζετο καὶ τῷ τριῶν ἡμερῶν ἐντὸς ἐκ νεκρῶν ἐγερθῆναι· ὡς εἶγε παρελθουσῶν αὐτῶν κακείνων ἀναχωρησάντων ἢ ἀνάστασις γέγονεν, ὑποπτον ἂν εἶναι τὸ πρᾶγμα ἔμελλε· διὸ καὶ σφραγίσαι τὸν τάφον ὡς ἐβούλοντο συνεχώρησεν ὁ Πιλάτος.

Εἰ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, μὴ ἐπιπλέον τὰ θεῖα περιεργάζεσθαι, μηδὲ ζήτει τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας ἐπὶ τῇ ταφῇ τῷ Χριστῷ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν· ὅπως γὰρ καὶ ταύτας, εἰ βάλει, τὸν θεοτάτον ἔχεις Ἰσίδωρον ἐκμετροῦντά σοι. ἕκτη ὥρα τῆς παρασκευῆς ἐσαυράθη ὁ Κύριος· ἀπὸ ταύτης ἕως ὥρας ἐνάτης σκοτός ἐγένετο, τὸτό μοι νύκτα νόησον. πάλιν ἀπὸ ἐνάτης ἕως ἑσπέρας αὐτῆς, φῶς· τὸτό νόησον αὐτῆς ἡμέραν· ἔχεις ἰδοὺ νυχθήμερον ἓν· πάλιν ἡ νύξ τῆς παρασκευῆς, καὶ ἡ τῷ σαββάτῳ ἡμέρα, νυχθήμερον· ἔχεις ἰδοὺ νυχθήμερα δύο· πάλιν ἡ τῷ σαββάτῳ νύξ, καὶ ὁ τῆς κυριακῆς ὄρθρος, νυχθήμερον· ἔχεις ἰδοὺ νυχθήμερον τρίτον, ἐν ᾧ καὶ ἀνέστη ὁ Κύριος· εἶγε καὶ ἄδελφος ἡν ἡ ὥρα τῆς ἀναστάσεως, καθὰ δὴ καὶ ἡ τῆς δολύπρας παρεσίας αὐτῆς.

Οἶδα δὲ ἀγαπῆτε, καὶ τὸτο πρὸς τοὺς ἄλλοις ζητοῦντάς σε· τίνας ἔνεκεν ἡ τῷ Κυρίου ταφῇ τελήμερος, καὶ οὐ πλείων ἢ ἐλάσσων αὐτῇ ἐγένετο; ὑπὲρ πάσης ἐπρεπε τῆς τῷ ἀνθρώπων φύσεως ὑποθανεῖν τὸν Χριστόν, ὑπὲρ τε δηλαδὴ τῷ προαποθανόντων, τῶν τε περιόντων, καὶ τῷ μέλλοντων γενέσθαι. ἐπειδὴ καὶ τρεῖς εἰσι καιροὶ, παρεληλυθώς, ἐνεσώς, μέλλων· καὶ τὰς μὲν προαποθανόντας ἔσωσε κατελθὼν ἐν τῇ γῇ· τὰς δὲ τότε περιόντας ἔσωσεν ὡς πιστεύσαντας εἰς αὐτόν· τὰς δὲ μὲν ταῦτα γεννησομένας, ὡς πιστεύσαντας εἰς τὸ τῷ Ἀποστόλων κήρυγμα, καὶ βαπτισθέντας· εἰ οὖν τὴν ὅλην ἡμῶν φύσιν ἔλαβε, δηλὸν ὅτι καὶ ἡ ὅλην ἡμῶν φύσιν ἀνέπλασε· καλῶς οὖν ἡ τῷ Κυρίου ταφῇ τελήμερος γέγονεν.

Ἀνίσταται οὖν ὁ Κύριος ἐκ νεκρῶν, ἀλλ' ἐκ αὐτίκα πρὸς ἕρανός ἀνάγεται· κατὰ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον, τὰς μαθητὰς ἐπιστηρίζαι βελομήμος, ἡμέρας ἐνταῦθα ποιεῖ μὲν ὅπτανόμημος αὐτοῖς ἐστὶν ὅτε, καὶ τὰ πρὸς εἰρηνίῳ ἀχλερόμημος, ὡτελὰς ἐν τῇ θεωρεῖ δεικνύων ἐκείνῳ σώματι· συνιδίῳ αὐτοῖς ἄμα καὶ πίνων, ἔχων ὡς ἑοφῆς δέομημος, ἀλλὰ πιστόμημος, καὶ πάντα πάντα ποιῶν, ὅσα περ εἶωθε τὰς αἰδνεῖς ἀσφαλίζεσθαι. καὶ πρῶτα μὲν ὥφθη δυσὶ γυναιξίν, ἡμίκα καὶ τὰς πόδας αὐτῶν κρατήσασθαι καταπαύοντο· ἔπειτα τῇ Μαγδαληνῇ μόνῃ ὅπτανεται· μετὰ δὲ ταῦτα τῷ κορυφαίῳ Πέτρῳ, καθὰ καὶ Παῦλος φησὶν· ὁ Κύριος ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν, ὥφθη πρῶτον Κηφᾶ· ὥφθη τοῖς περὶ Λουκᾶν καὶ Κλεόπαν· ὥφθη τοῖς δέκα, εἴτα τοῖς ἑνδεκά· ὥφθη καὶ τῷ Γαλιλαίῳ αὐτοῖς· ὁμοίως ἐν τῇ Τιβεριάδι· ὥφθη Ἰακώβῳ τῷ ἀδελφοθέῳ· ὥφθη ἐπ' ἀνὰ πεντακοσίων ἀνδρῶν· καὶ τελευταῖον ἐφάνη αὐτοῖς ἐν τῷ ὄρει τῷ ἑλαιῶν, ἐν ᾧ ὁ τῷ χαμόδεῳ ἐποίησαντο ἔπαρσιν μετ' ἡμέρας, ὡς εἶρηται, μὲν.

Εἰ δὲ καὶ τὸτο βούλει μαθεῖν, τίνας ἔνεκεν μὲν τῷ ἐκ νεκρῶν αὐτῶν ἐγερσιν, ἡμέρας ἐπὶ γῆς ἐποίησε μὲν· καὶ οὐ πλείων ἢ ἐλάσσων, ὁ μέ-

crum obsidentibus resurrectionem fieri. Quod si accidere debebat, necessario intra diem tertium ipsi a mortuis resurgendum erat. Quippe si facta resurrectio fuisset triduo jam præterito, & illis a sepulcro digressis: omnino res suspecta fuisset. Hac ipsa de causa Pilatum concedere voluit Deus, ut sigillo sepulcrum obsignaretur.

Quæ quum ita sint, cave in divinarum literarum verba curiosius inquiras, neve tres integros dies cum tribus noctibus in sepultura Christi ac Servatoris nostri desideres: præsertim quum Isidorum plane divinum hominem habeas, qui spatium hoc tibi metitur. Sexta præparatorii diei hora Dominus est crucifixus. Ab hac ad nonam usque horam caligo exstitit. Eam tu mihi pro nocte ducito. Rursus ab hora nona usque ad vespem lux fuit. Hic iterum tibi dies esto. Quamobrem jam integrum diei noctisque spatium habes. Sequuta est diem præparationis nox, indeque dies sabbati: quæ duo rursus diei noctisque spatium integrum constituent, ut jam dies duos totidemque noctes habeas. Post hæc sabbati nox, & Dominici diluculum, noctem diemque similiter efficiunt: quod jam diurnum nocturnumque spatium tertium erit, quo Dominus resurrexit: quamquam incerta fuerit hora resurrectionis ejus, sicut & de alterius adventus hora nemo certus esse poterit.

Memini vero, dilecte fili, te inter alia de hoc etiam quæsisse: Quamobrem scilicet Domini sepultura tridua fuerit, non majoris vel minoris intervalli? Nimirum pro universa hominum natura Christum mori oportebat, pro iis scilicet, qui jam ante in fata concesserant, pro vivis adhuc, & pro exsisturis aliquando. Quippe tria quoque tempora sunt, præteritum, futurum, præsens. Eos qui jam decesserant, servavit, ad orbem descendens: superstites autem id temporis, ut qui credidissent in ipsum: exsisturos denique aliquando, tamquam in Apostolicam predicationem credituros, & baptismum consecuturos. Si ergo totam naturam nostram adsumpsit, perspicuum est, etiam totam naturam nostram ipsum refinxisse. Quamobrem Domini sepultura non abs re tridua fuit.

Hoc modo ex mortuis Dominus resurgit, sed non statim ad cælos subvehitur. Nam de magni Athanasii sententia, propterea dies in terris XL commoratus est Dominus, quod discipulos confirmare vellet. Idcirco se conspiciendum eis interdum præbet, amice pacificeque cum eis loquitur, cicatrices in corpore divino commonstrat: comedit atque bibit una, cætera denique facit omnia, quæ ad confirmandos imbecillos aliquid adferre momenti possent. Primum omnium a duabus mulierculis conspectus est, quo tempore pedibus illarum comprehensis eum amplectebantur. Deinde soli Magdalene apparet: hinc Petro Apostolorum principi, vel ipso Paulo teste, qui ait: Resuscitatus ex mortuis Dominus, primo a Cepha conspectus est. Secundum hæc conspectus est a Luca & Cleopa: conspectus a discipulis decem: conspectus ab undecim: ab iisdem conspectus in Galilæa: consimiliter ad Tiberiadem: conspectus a Jacobo Christi Dei fratre: conspectus a pluribus, quam quingentis hominibus: conspectus denique postremum ab eis in olivarum monte, ubi etiam a terra sublatus est, post diem, ceu diximus, quadragesimum.

Quod si jam illud quoque cognoscere cupis, quamobrem post excitationem de mortuis, dies illos XL in terris egerit, non plures vel pauciores: en magnus Epiphanius hanc

Isidorus idem.

Edit. Paris.

pag. 224.

Cur Domini

sepultura tri-

duum co nple-

xa sit.

Cur non mox

in cælum Do-

minus ascen-

derit.

Athanasius.

1. Cor. 19. 1.

tibi dubitationem paucis dissolvat. Quo pacto, inquit, Christus statim a nativitate sua reclinatus est in præsepī, fasciis involutus, post quadragesimum diem ad templum deportatus, ac secundum Mosaicæ legis præscriptum oblatus Deo: sic etiam tum, quum primogenitus mortuorum factus esset, dies in terris XL commoratur, atque ita deinde supernam Hierosolymam revertitur, coram vultu Dei nostra causa compariturus. (Persuadeat hoc ipse tibi Paulus, quum ait: Non in sacraria manufacta Christus ingressus est, sed in cælum ipsum, ut modo nostra causa coram Dei facie compareat.)

Hebr. 9. 24.

Edit. Paris.
pag. 225.

Posteaquam vero adsumptus fuisset Dominus, decem elapsis diebus, sanctus ille spiritus e cælo descendit. Factum hoc est decimo post die propterea, quod numerus denarius sit perfectus. Quoniam igitur Spiritus sanctus idcirco demittebatur, ut imperfectos adhuc discipulos, perfectos efficeret: ea de causa in perfecto quoque numero, decimo nimirum die super eos descendit. Quod autem ex imperfectis discipulis perfectos effecerit, summus ille Petrus satis ostendit. Nam si hunc diligenter inspicere voles, videbis illum a misera territum ancillula magistrum suum tribus vicibus negasse. Deinceps vero confirmatus a sancto Spiritu maxima cum fiducia & oris libertate medio in populo perorabat, omnibusque persuadebat, ut ad Christum citra dubitationem omnem accederent.

Cur quinquagesimo die Spiritus sanctus missus.

Post diem ergo, ceu diximus, quinquagesimum a Christi de mortuis resurrectione, Spiritus sancti descensus accidit. Quamobrem illud? quia vetus etiam lex quinquagesimo die post Dei patefactionem data fuerat. Nam ut divinus ille vir Joannes Chrysostomus scripsit, vel potius teste Moysis Dei spectatoris historia: dies ab exitu Hebræorum ex Ægypto L elapsi erant, quum perscriptas divinitus tabulas Moses accepit. Quare si prisca lex illa data fuit intra diem quinquagesimum, oportebat omnino eadem die sancti etiam Spiritus gratiam dari. De quo, fili dilecte, colligi potest, tam in prisco, quam novo sædere nobis ostendi, quod natura divinitatis indivisa sit, sanctusque spiritus tam id temporis, quam modo legem promulget.

Delinguis divinis.
Astr. 2. 3.

Chrysostomus.

Quid ignis ille fuerit.

Conspectæ sunt autem in apostolis linguæ velut igneæ, dispertitæ. Cur obsecro linguæ conspectæ sunt? Quia prædicatione opus erat, & ut ipsa figura declararet effectum, quemadmodum aureus ille noster orator inquit. Quippe piscatores erant Apostoli, & vi orationis ad prædicandum egebant. Dispertitas autem fuisse dicit, quod ignis uniformis dividi videretur, ac in Apostolos distribui. Et ignis ille non ipse spiritus erat, sed vis quædam spiritus. Atque hæ linguæ non in eorum ora faerunt immisæ, sed capitibus infidebant. Nam hoc modo Apostoli confirmabantur, & constituebantur quasi quidam mundi principes & præcones. Nam vides hodieque morem illum obtinere, ut Pontificis confirmandi capiti Evangelium imponatur: quod ubi fuerit linguam talem incumbentem. In ignis autem forma conspectus est spiritus, propter illum, qui dixit: Ignem in mundum immisurus veni, propter excrescentia scilicet, silvescentia nimium vitia.

Mos veterum in confirmatione.
Vide Notas.

pag. 226.

Sedit autem in eorum quolibet. Quisquis igitur Dei ministerium obit, thronus atque solium Dei est. Nam ea de causa dicitur, spiritum in eis confedisisse. Atque hoc modo

Α γας ἰδὲ Επιφάνιος δι' ὀλίγων ἐπιλύσει σοι τὸ ποῦ-
τον ἀπόρρητον. ὃν ᾧ τρόπον, φησὶ, μετὰ τὸ γεν-
νηθῆναι ὁ Χριστὸς ἀνεκλίθη ἐν φάτνῃ, ἐσαργα-
νώθη, καὶ μετ' ἡμέρας μ'. προσήχθη τῷ Θεῷ πατρί,
ἐκ τῶν τῆ Μωσέως νόμον παρέσθη τῷ Θεῷ. οὕτω
καὶ πρωτότοκος ἐκ νεκρῶν γεγονώς, ἡμέρας ἐνταῦθα
ποιεῖ μ'. εἰδ' ὅπως πρὸς τὴν ἀνω Ἱερουσαλὴμ ἐπανά-
γεται, τῷ προσώπῳ τῆ Θεῶ ἐμφανισθῶντος ὑπὲρ
ἡμῶν.

Οὐκ ἔνν ἀνελήφθη ὁ Κύριος. ἡμέραι μετὰ ταῦτα
διέρχονται δέκα, καὶ ἡ τοῦ παναγίου πνεύματος γί-
νεται κἀδοδος. μετὰ δέκα δὲ συμπλήρωσιν ἡμερῶν
ἡ τοιαύτη γίνεται κἀδοδος, διότι τέλειος ὁ δέκα-
τος ἀριθμὸς. ἐπειδὴ τοίνυν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐ-
πὶ τῷ κατερχόμενῳ, ἵνα καὶ τὰς ἀτελεῖς μαθητὰς
τελείας ἀπεργάσῃται, τῷ χάριτι ἐν ἀριθμῷ τελείῳ,
ταῖς ἐν ἡμέρᾳ δεκάτῃ πρὸς αὐτὰς ἐπεφοίτησεν. ὅτι
δὲ τελείας εἰδείξε τὰς ἀτελεῖς μαθητὰς, ὁ κορυφαῖος
Πέτρος τῷ παρέσθην. ὅρα ᾧ νοουεχῶς, ὅτι παι-
δίσκη τινὶ πρότερον οἰκτρᾷ θρονηθεῖς, τὸν διδάσκα-
λον τελὸν ἠνῆσατο. τῷ παναγίῳ δὲ πνδμάτι σο-
μωθεῖς ὕσερον, μὴ παρρησίας ὅτι πολλῆς ἐδημη-
γῶραι μέσον λαοῦ. κἀνταῦθα ἐπειδὴν ἅπαντας ἀ-
νενδοσίας προσέρχεσθαι τῷ Χριστῷ.

Μετ' ἡμέρας οὖν, ὡς εἴρηται, ν'. τῆς ἐκ νεκρῶν
ἐγέρσεως τῆ Χρυσῆ, ἡ τῆ παναγίου πνδμάτος γί-
νεται κἀδοδος. τίνος ἔνεκεν; ὅτι καὶ ὁ παλαιὸς νό-
μος ἐν ἡμέρᾳ πεντηκοστῇ Θεῷ φανέντος ἐδίδοτο. καὶ
ᾧ τὸν χρυσορρήμονα καὶ θεῖον Ἰωάννην, μᾶλλον
δὲ κατὰ τὴν τῆ θεόπτε Μωσέως ἰσορίαν· πεντή-
κοντα διηλθόν ἡμέραι μετὰ τὴν ἐξ Αἰγύπτου τῶν
Ἰουδαίων ἔξοδον, καὶ τὴν καὶ τὰς θεοχαράκτους
ὁ Μωσῆς πλάκας ἔλαβεν. εἰ τοίνυν ἐν ἡμέραις
πεντήκοντα ὁ παλαιὸς ἐδίδοτο νόμος, εἰδὲ πάντως
κατ' ἐκείνῳ τὴν ἡμέραν δοθῆναι καὶ τὴν τῆ πα-
ναγίου πνδμάτος χάριτι. ὡς ἐνταῦθα ἀγαπητὲ,
κατάγε τὴν παλαιὰν καὶ τὴν νέαν, ἀδιαίρετον δεχ-
θῆναι τὴν φύσιν τῆς θεότητος, καὶ ὅτι τὸ πνεῦμα
τὸ ἅγιον ἐνομοθετεῖ καὶ τότε, καὶ νῦν.

Καὶ ὡφθησαν αὐτοῖς ὁμιλεῖν γλῶσσαι ὡ-
σεὶ πυρός. ὅτι γλῶσσαι; ἐπειδὴ κήρυγματος χρεία,
ἐῖνα τὸ κῆμα τὴν ἐνέργειαν ἐρμηνεύσῃ, κατὰ
φησιν ὁ τὴν γλῶτταν χρυσεῖς. ἀλιεῖς ᾧ ἦσαν οἱ
Ἀπόστολοι, καὶ πρὸς τὸ κήρυγμα λόγῳ ἐδόντο. με-
ριζόμενοι δὲ, εἶπεν, ὅτι πῦρ ἐφάνη κατερχόμενον
μονοειδές. εἶτα τοῖς Ἀποστόλοις ἐμερίζετο. τὸ δὲ
πῦρ ἐκεῖνο ἐκ αὐτῶν τὸ πνεῦμα, ἀλλὰ δυνάμεις
πνδμάτος. ἐκ ἐν τῷ σώματι δὲ αὐτῶν ἐβλήθησαν
αἱ γλῶσσαι, ἀλλ' ἐπὶ κεφαλῆς ἐκάθισαν. Ἀρχον-
τες ᾧ τῆς οἰκουμένης ἐχειροτονεῖντο καὶ κήρυκες. ὅρα
ᾧ ὅτι ἐῖως ἄρτι τῷ κρατὶ ἐπιτίθεται ᾧ τῇ
κεφαλῇ τῷ μέλλοντος χειροτονηθῆναι Ἀρχιερέως τὸ
Εὐαγγέλιον. καὶ ὅταν ἐπιτεθῇ, εἰδὲν ἄλλο ἐστὶν ἰδεῖν
ἢ γλῶσσαν προσεπικειμένην τῇ κεφαλῇ. ἐν εἰδεί δὲ
πυρός, ὅτι τὸν εἰπόντα πῦρ ἦλθον εἰς τὸν κόσ-
μον βαλεῖν, χάριτι τῷ ὑλομακέντων παθῶν.

Καὶ ἐκάθισεν ἐφ' ἑνα ἕκαστον αὐτῶν. πᾶς οὖν
ὁ ὁμιλῶν τῷ Θεῷ, θρόνος ἐστὶ τοῦ Θεοῦ. διὰ
γὰρ τοῦτο καὶ, ἐκάθισεν, εἶπε, καὶ ἐπλήθυνον
ἅπαντες πνδμάτος ἁγίου, καὶ ἤρξαντο λαλεῖν ἐπὶ

Περὶ τῆ πα-
ρακλήσεως
πνδμάτος.

ραις γλώσσαις, καθὼς τὸ πνεῦμα ἐδίδου αὐτοῖς ἀποφθέγγεσθαι. ἐφ' ᾧ καὶ οἱ παρεστῶτες ἔλεγον· οὐκ ἰδοὺ πάντες οἱ λαλοῦντες Γαλιλαῖοι οὗτοί εἰσι; καὶ πῶς ἡμεῖς ἀκούομεν ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ ἡμῶν διαλέκτῳ, Πάρθοι, καὶ Μηδοί, καὶ Ελαμίται, καὶ οἱ λοιποί; ἰ. δὲ γλωσσῶν τέως ἔλαβον χάρισμα, καθά φησιν ὁ τῶν γλωττῶν χρυσοῦς, ὅσον πρὸς τοὺς παρόντας. τίς ὅδ' ἡ χρεῖα Περσικῆς γλώττης μὴ παρόντων Περσῶν; δεκαπέντε δὲ γλώσσαις ἐφάνησαν. καὶ διὰ τοῦτο, ἵνα, καὶ ἡ ἐνέργεια τῆς τριᾶδος φανῇ, καὶ ὑπερέται οἱ δώδεκα.

Καὶ ὡς ἰδεῖν τὸν Γαλιλαῖον Πέτρον Ῥωμαῖσι λαλοῦντα, γλώσσαν ὡς οὐκ ἔμαθον, ὥστε δὴ καὶ ἕνα ἕκαστον τῶν λοιπῶν ἰδίαν γλώσσαν λαλοῦντα. οἰκονομεῖ γὰρ τοῦτο τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἵνα μὴ σάσις ἢ ἐν τοῖς ὑποσώλοις περὶ τοῦ, ποῦ δεῖ ἕκαστον ἀπελθεῖν. ἐφ' ᾧ καὶ δίδεται ἕκαστῳ ἰδίᾳ γλώσσα, ὥστε κανὼν. ἡ γοῦν, Ῥωμαῖσι λαλεῖς; ἀπελθε εἰς τὴν Ῥώμην. Περσῖσι λαλεῖς; ἀπελθε εἰς τὴν Περσίαν. καὶ ἐν τῇ γλώσσῃ μὲν, ὡς ἐρρηται, ἔλαβον τὸν κανόνα. ἀλλ' ἐπειδὴ πάλιν ἐχρῆν αὐτοὺς ἀπερχομένους εἰς Ῥώμην διέρχεσθαι διὰ πολλῶν ἐθνῶν, ἐλάβανον ὥστε παραβοηθοῦς ἑτέρας γλώσσας, τῶν πρῶτων ἀντὶ χειροτονίας ἔχοντες. εὐρίσκει γὰρ ἕκαστος τῶν ὑποσώλων καὶ διαφοροῖς γλώσσαις λαλῶν, ἐπειδὴ καὶ διὰ πολλῶν παρείεσαν ἐθνῶν. δὴλον ἐξ ὧν ὁ Παῦλος φησὶν· εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ, πάντων ὑμῶν γλώσσαις λαλῶ.

Τότε δὴ τότε καὶ ἡ τοῦ Θεοπάτου Ἰωὴλ προφητεία πέρας ἐλάβανον, ἡ οὕτω λέγουσα· ἐκ χιῶ ὑπὸ τοῦ πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, πιστεύσασαν δηλαδὴ. οἱ μόνον γὰρ οἱ Ἀπόστολοι γλώσσαις ἐλάλουν, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ παρ' αὐτῶν βαπτιζόμενοι τὸ τοιοῦτον ἐδέχοντο χάρισμα. καὶ τοῦτο ἐστίν, ὅπερ ὁ Κύριος ἔλεγε. σημεῖα δὲ τοῖς πιστεύσασιν ταῦτα παρακολουθήσει. ἐν τῷ ὀνόματί μου δαιμόνια ἐκβαλοῦσι, γλώσσαις λαλήσουσι καινῶς. καὶ ὅρα δώδεκα ἐν Ἐφέσῳ ἄνδρας, ὡς ὁ Λουκᾶς ἰσορεῖ, προβαπτισθέντας μὲν εἰς τὸ τοῦ Ἰωάννου βάπτισμα, πνεῦμα δὲ μὴ εἶδέναι τί ποτὶ ἐστὶ λέγοντας· ἀλλ' ἡνίκα τὰς χεῖρας ὁ Παῦλος ἐπέθηκε, τῶν καὶ τὸ τῶν γλωσσῶν ἐδέχοντο χάρισμα. ἐπειδὴ γὰρ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀόρατον ἦν, ἔδει πάντως τῆς ἐκείνου παρουσίας αἰδητὴν τινα γίνεσθαι ἔλεγχον, ὡς ἐντεῦθεν αἰδώς ἐπὶ τὸ θεῖον λουτρόν ἅπαντας ἔρχεσθαι. τοῦτο μέντοι τὸ χάρισμα ἠρέθισε καὶ τὸν Σίμωνα τοῖς ὑποσώλοις τε προσελθεῖν, καὶ τὸ βάπτισμα αἰτήσασθαι. εἰ μὴ γὰρ αἰδητὴν ἑώρα τὴν τοῦ πνεύματος δύναμιν, οὐκ ἂν ἐκεῖνος τοῖς Χειρῶν προσήρχετο μαθηταῖς, οὐκ ἂν ἐπιδέης αὐτῷ ἐπὶ τοσούτον ἐφαίνετο. καὶ τότε μὲν οἱ βαπτιζόμενοι τῇ τοῦ παναγίου πνεύματος ἐπιφοιτήσας τὸ τῶν γλωσσῶν ἐδέχοντο χάρισμα. ἐπὶ δὲ γε τοὺς περὶ τὸν Κορινθίον καὶ πρὸ τοῦ βαπτισθῆναι ἐπέπεσε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ ἐλάλουν γλώσσαις. διὰ τὸ καὶ πρὸ τοῦ βαπτισθῆναι τὴν τοῦ παναγίου πνεύματος ἐνέργειαν ἐδέχοντο; διὰ τὴν πολλὴν τῶν ἐκ περιτομῆς πιστῶν διάκρισιν. διεκρίνοντο γὰρ οὐ-

repleti fuerunt omnes sancto Spiritu, coeperuntque loqui linguis aliis, prout spiritus ille dabat eis loqui. Propterea dicebant adstantes: An non ecce omnes isti, qui loquuntur, Galilæi sunt? Quomodo igitur nos audimus eos sua quisque lingua, in qua nati sumus, Parthi, & Medi, & Elamitæ, & cæteri? Quindecim vero linguarum dona tunc acceperunt Apostoli, quemadmodum Chrysostomus inquit, ad usum illorum, qui præsentes erant. Quid enim opus fuisset lingua Persica, vel aliis, non præsentibus iis, qui uterentur? Et fuerunt omnino linguarum quindecim propterea, ut hinc intelligeretur sacrosanctæ Trinitatis efficacia, cum ministris xii conjuncta.

Videre tum erat Petrum, qui Galilæus esset, Romani lingua utentem, quam numquam antea discendo percepisset: itidemque singulos reliquorum peculiari quadam lingua loquentes. Hoc enim Spiritus sanctus singulari quodam consilio sic administravit, ne qua inter apostolos esset ea de re discordia, quo scilicet unicuique abundum foret. Ideoque singulis sua in lingua data est quædam quasi norma & regula. verbi gratia, Romana uteris lingua; Romam igitur abito. Persice loqueris; ad Persas proficiscitor. Hanc igitur in certa lingua regulam acceperunt. Rursum vero, quia Romam profecturis per nationes multas iter faciendum erat: idcirco linguas alias tamquam opitulatrices prioris accipiebant, quum illam primam ordinationis quasi loco haberent. Videmus enim singulos apostolos etiam diversis usos fuisse linguis, ut quibus variarum nationes peragrandæ fuerint. Licet hoc de Pauli verbis hisce colligas: Ago Deo meo gratias, quod magis quam vestrum quisquam linguas teneo peregrinas.

Cæterum id temporis etiam divinissimi Joelis vaticinio respondit eventus, cujus quidem hæc sunt verba: Perfundam meo spiritu omnem carnem, videlicet credentem. Non enim Apostoli tantum linguis peregrinis loquebantur, sed etiam cæteri omnes, quotquot baptizabantur ab ipsis, donum ejusmodi consequiebantur. Atque hoc illud est, quod Dominus dixit: Signa credentes hæc comitabuntur. In nomine meo genios expellent, & linguis novis inusitatisque loquentur. Vide quid viris illis xii acciderit, qui Ephesi degentes, ut Lucas commemorat, baptizati quidem erant in baptismum Joannis: nondum tamen scire se profitebantur, quid esset spiritus. Verum posteaquam Paulus eis manus imposuisset, linguarum donum illud accipiebant. Nam quia Spiritus sanctus erat inaccessibilis, oportebat omnino sensibile quoddam argumentum præsentiæ ipsius edi, ut citra ullam hæsitacionem omnes divinum illud ad lavacrum accederent. Hoc autem donum Simonem etiam incitavit, ut ad apostolos accederet, ac baptismum postularet. Quippe nisi vim potestatemque spiritus adspectabilem vidisset, ad Christi discipulos non accessisset, nec se ipsorum indigere opera putasset. Ac tunc sane qui baptizabantur, donum linguarum accipiebant, una cum Spiritu sancti immisione. At in eos, qui cum Cornelio erant, idem Spiritus sanctus etiam decidit antequam baptizarentur, itidemque linguis ante baptismum diversis loquebantur. Cur hi quæso prius etiam sancti Spiritus efficacitatem experiebantur, quam baptizarentur? Propter nimium superba scilicet eorum præjudicia, qui antea circumcisi crediderant. Etenim illi se ab aliis segregabant, & ne cum baptizatis quidem eth-

Act. 2. 8.

Chrysostomus.

xv linguarum dona.

In linguis distribuendis Dei consilium.

1. Cor. 14. 18.

Joel. 2. 28.

Marc. 16. 17.

Edit. Paris. pag. 227.

nicis quidquam habere commercii volebant.

Quando Paulus vocatus sit. Hippolytus Thebanus.

Eusebius.

Vide Notas. A. 9. 4.

Annotum prædicationis Pauli suppeditio.

Edit. Paris. pag. 228.

Jacobus primus episcopus Hierosolymorum. Clement. Alex.

De cæde Jacob.

Præterea non ignoro, dilecte fili, cupere te illud etiam tempus nosse, quo beatus ille Paulus vocatus fuerit. De nonnullorum quidem historicorum sententia, præsertim Hippolyti Thebani, post Domini ex mortuis resurrectionem anni septem præterierant, quum testium veritatis princeps ille Stephanus beatum vitæ finem est consequutus. Ab ejus autem morte mensibus prope sex elapsis, Pauli vocatio facta est. Verum Eusebii Pamphili F. narrat historia, nondum a Domini resurrectione annum unum exactum fuisse, quum hæc omnia fierent; nimirum principis illius testis certamina, beatique Pauli ad fidem accessio. Erat autem in eo videre perfici tum temporis oraculum hoc, quo dicitur: Nosti quo pergas, at quid evenit tibi sit, ignoras. Etenim quum litteras a Pontificibus accepisset, ut profectus in alia loca, ubi gentium deprehensos Christianos e medio tolleret: ipso in itinere suos oculos amittit. Nam lux quædam inexplicabilis eum cælitus circumfulsit, quo factum, ut corporis ipsius facies continuo extinguerentur. Præterea vocem e sublimi se compellantem his verbis audivit: Saule, Saule, *quid me persequeris? Hinc ad Ananiam remittitur: baptismum recipit: oculi ejus tam animales, quam corporales collustrantur: denique vir eximius ab eo tempore totis xxxv annis prædicationis munere fungitur. Nam decimo & octavo Tiberii Cæsaris anno, salutifera Christi passio contigit. Is vero xviii annus nondum exactus erat, quum commemorata hæcenus acciderunt. Ubi xix annus Tiberii Cæsaris currere cœpisset, Paulus initium prædicationis facit, quemadmodum ipsa historia demonstrat. Prætereunt hinc imperii Tiberii Cæsaris quatuor anni reliqui. Nam xxi annos in universum Tiberius rerum potitus esse reperitur. (Consimiliter imperii Caii Cæsaris quatuor anni elabuntur, itemque Claudii) propemodum xiv anni. Huic in imperio successit Nero, qui anno regni sui xiii Paulum interfecit. Quapropter anni esse triginta quinque deprehenduntur, quos in prædicatione Paulus exegerit. Tam diligenter autem ministerium suum obibat, ut Jacobum quoque Domini fratrem conveniret, ejusque consilium exploraret, num se tondere ac lustrare Judæorum causa deberet.

Hic Jacobus primus Hierosolymorum pontifex fuit, delectus ad hoc muneris, ne Petrus, & Joannes, & Jacobus gloriæ causa contenderent, quemadmodum Clemens ille Stromateus memoriæ prodidit. Eundem Jacobum & justum virtutis causa nuncupabant. Estque ille ipse, qui de templi pinnis præcipitatus est, & a fullone ligno quodam ita percussus in caput, ut moreretur. Etenim Judæi, quum ad Cæsarem Paulus appellasset, & ad Cæsarem a Festo prætore missus esset, spe sua frustrati, propter quam infidias ei struxerant, ad hunc se Jacobum conferunt, eumque sic compellant: Inhibeto populum hunc, quandoquidem errore quodam in Jesum propendet. Nam tibi nos testimonio sumus, ac populus adeo universus, quod sis vir justus. Erat, cum hæc agerentur, Paschæ festum. Quare cum in pinnas eum templi statuisent, ajebant: Tibi, o juste, cuncti fidem adhibemus. Quia vero populus errore impulsus Jesum illum crucifixum sectatur, indicato nobis, quodnam Dei sit ostium. Ibi cum ipse respondisset, Jesum in cælo ad dexteram magnæ illius potestatis considerare,

Α τοι, μὴ θέλοντες καὶ βαπτίζομένοις τοῖς ἐθνικοῖς ἀναμίγνυσθαι.

Οἶδα δὲ ἀγαπητὲ, ὅτι καὶ τὸν καιρὸν ἐκβιάζει μα-
θεῖν, καὶ ὃν ἡ τῆ μακαρίου Παύλου γέγονε κλη-
σις. Ἐκαστὰ τινὰς μὲν ἰσορκεῖς, καὶ μᾶλλον Ἰππό-
λυτον τὸν Θηβαῖον, ἐνιαυτὰ διήλθον ζ'. μὲν τὴν τῆ
Κυρίου ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν. Ἐὖ ὁ πρωτομάρτυς Στε-
φανὸς τὸ μακάριον τέλος ἐδέξατο. μετὰ δὲ ταῦτα ὡ-
σεὶ μῆνες διήλθον ἕξ, καὶ ἡ τῆ Παύλου γέγονε κλη-
σις. ἀλλ' ἡ Εὐσεβίου τῆ Παμφίλου ἰσορκεῖα διέξεισιν.
ὡς ἔγω εἰς ἐνιαυτὸς ἐπεπλήρωτο μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν τῆ
Κυρίου ἀνάστασιν, καὶ ταῦτα πάντα ἐγένετο, οἱ ἄδελοί τε
τῆ πρωτομάρτυρος, καὶ ἡ τῆ μακαρίου Παύλου προ-
σέλουςις. ἀλλ' ἡν δὲ ἐπ' αὐτῷ τῷ καιρῷ πληρῶ-
μενον τὸ λόγιον τὸ λέγον. ποῦ ὑπάγεις, οἶδας· τί
δὲ μέλλεις παθεῖν, οὐκ οἶδας. ἐπιστολὰς γὰρ ἔχον
τῶν Ἀρχιερέων λαβὼν, ὥστε ἀπελθεῖν, καὶ τὰς ὁπου-
δήποτε παρδουσκομένους Χριστιανὰς ἀναρεῖν, πηρῶ-
ναι τὰς ὀφθαλμούς αὐτῶν καὶ ὁδόν· περιήραψε δὲ
αὐτὸν αὐτὸν ἄρρητον φῶς, καὶ ἔπος οἱ τῆ σώματος
αὐτοῦ λύχνοι παραχρῆμα ἐσβέβησαν. ἀλλὰ καὶ φωνῆς
ἀνωθεν ἤκουσε πρὸς αὐτὸν ἔγω λεγέσης. Σαῦλ, Σα-
ὺλ, τοιτέστιν, ἀδελφε, ἀδελφε, τί με διώκεις; Στέλ-
λεται λοιπὸν πρὸς Ἀνανίαν, καὶ βάπτισμα δέχεται,
καὶ ἀντιθεῖν φωτίζεται τὰς τῆ ψυχικῆς καὶ σωματικῆς
ὀφθαλμούς. κηρύσσει λοιπὸν ὁ πᾶμμεγας Παῦλος ἐ-
πὶ λέ. ἐν γὰρ τῇ δεκάτῃ ἐγγράφῃ εἶπαι Τιβέριος Καίσα-
ρος, τὸ σωτήριον πάθος γέγονε τῆ Χρυσῆ. ἔγω τὸ
ποιῶν ἡ. ἔπος πεπλήρωται, καὶ τὰ θαυμάσια τῆ
καὶ ταῦτα γέγονασι. τρέχειν ἤρξατο τὸ ἰδ'. ἔπος τῆς βα-
σιλείας Τιβέριου Καίσαρος, καὶ κηρύσσει ὁ Παῦλος
ἀρχεται, ὡς ἰσορκεῖ φησί. διέρχονται τοίνυν ἐπὶ δ'.
τὰ ἐπίλοιπα τῆς βασιλείας Τιβέριου. Ἐ γὰρ εἰκοσι
καὶ δύο ἔτη τὰ πάντα κρατήσας διεύσκειται. διέρχον-
ται δὲ ὁμοίως ἔτη ὡσεὶ ἰδ'. πῶτον ὁ Νέρων δεχέ-
ται, καὶ τῇ ιγ'. εἶπαι τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἀναρεῖ
τὸν ὑπόστολον. λ'. λοιπὸν καὶ πέντε διεύσκειται τὰ
ἔτη, ἐν οἷς ὁ Παῦλος ἐκήρυξε. τοσοῦτον δὲ τὰ τῆς
αὐτοῦ μετεχειρίζετο διακονίας, ὡς καὶ συμβουλίῃ ἐξ
ἐκείνου δεξάσθαι, ξυνηθῆναι, καὶ ἀγνιδῆναι τῶν ἱε-
ραίων ἐνεκεν.

Οὗτος ὁ Ἰάκωβος Ἀρχιερεὺς Ἱεροσολύμων πρῶτος Περὶ Ἰακώ-
βου ἐχρημάτισε. προεῖλοντο γὰρ αὐτὸν, ὥστε μὴ Πέ-
τρον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον δοξῆς ἐνεκεν ἐπιδι-
κάζεσθαι, καὶ τὰ Κλήμης ὁ Στρωματεύς ἰσορκεῖ. τῶ-
ν μὲν τοὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ δίκαιον ἐκάλουν διὰ
τὴν αὐτοῦ ἀρετὴν· οὗτος ἐστὶν ὁ κατὰ τὴν περυγίαν
βληθεὶς, καὶ παρὰ τῆ κναφείας ξύλῳ πληγὴς καὶ
κεφαλῆς εἰς θάνατον. Ἰουδαῖοι γὰρ τοῦ Παύλου
Καίσαρα ἐπικαλουμένου, καὶ ὑπὸ Φίλου πεμφθέν-
τος, τῆς ἐλπίδος, καὶ ὑπὸ ὁξήρτου αὐτῷ τὴν ἐ-
πιβουλίαν, ἐκπέσοντες, ἐπ' αὐτὸν τρέπονται, καὶ λέ-
γουσιν· ἐπίχες τὸν λαόν, ἐπεὶ ἐπλανήθη εἰς Ἰη-
σοῦν. ἡμεῖς δὲ μαρτυροῦμέν σοι, καὶ πᾶς ὁ λαός,
ὅτι δίκαιος εἶ. ὑπὸ δὲ πάχα· καὶ σήσαντες αὐ-
τὸν ἐπὶ τὸ πτερυγιον, εἶπον· δίκαιε, σοὶ πάντες
πειθόμεθα. ἐπεὶ δὲ ὁ λαὸς πλανᾶται ὀπίσω Ἰη-
σοῦ τῆ σαυρωθέντος, ἀπάγγελον ἡμῖν, τίς ἡ δύ-
ρα τῆ Θεοῦ. ἐκείνη δὲ ἀποκριθέντος, ὅτι Ἰησοῦς
κάθηται ἐν τῷ οὐρανῷ ἐκ δεξιῶν τῆς μεγάλης
δυνάμε-

Περὶ τῆ ἀπο-
στόλου Παύλου.

δυνάμειος, καὶ μέλλει ἔρχεσθαι ἐπὶ τῶν νεφελῶν
τῆς ἐρανοῦ, ἐκραζαν· ὦ ὦ, καὶ ὁ δίκαιος ἐπλανή-
θη. κατέβαλλον οὖν αὐτὸν ἀναβάντες, καὶ ἔβαλ-
λον λίθοις. καὶ δὲ οὗτος Οὐεσπασιανὸς πολιορκεῖ αὐ-
τούς. ποσούτων δὲ τῶν δίκαιος, ὡς τὰς ἐμφρόνους
τῶν Ἰουδαίων νομίζουσιν δι' αὐτὸν ταῦτα γενέσθαι. γρά-
φει δὲ καὶ Ἰωσήπος· ταῦτα δὲ συμβέβηκεν Ἰου-
δαίοις κατ' ἐκδίκησιν Ἰακώβου τῆς δικαίου, ὃς
τῶν ἀδελφῶν Ἰησοῦ τῆς λεγομένου Χριστοῦ. τὸν μὲν
οὖν ἔσπον τῆς τελότης αὐτῆς, ἡγουμὲν τὸ κρημι-
θῆναι καὶ λιθαδῆναι, καὶ γονυπετῆσαι, καὶ δὲ-
ξασθαι ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ ξύλῳ πληγέντα τελειω-
θῆναι, ὃ Κλήμης ἰσόρησεν. ὃ δὲ Ἰωσήπος, ταῦ-
τα· οἶνον καὶ σίκερα ἐκ ἔπιεν, ἐμφυχον ἐκ ἔφα-
γεν, ξυρὸν ἐπὶ τῇ κεφαλῇ αὐτῆς ἐκ ἀνέβη, ἔ-
λαιον ἐκ ἡλείφατο, καὶ βαλανείῳ ἐκ ἐχρήσατο.
τῶν μόνων ὧν εἰς τὰ ἅγια εἰσέναι, καὶ δέσθαι
ὑπὲρ τοῦ λαοῦ· ὡς ἐντολῇθεν ἀπεσιληκέναι τὰ γό-
νατα αὐτῆς δίκῃ καμήλου, γονυπετουῦτος καὶ δεο-
μένου ἄφεισιν τῷ λαῷ. ἀπέκτειναν δὲ αὐτὸν οἱ
Ἰουδαῖοι, μὲν τὴν τελότην Φίλσου ἀναρχίαν δὲ-
ρόντες.

Καὶ ὁ μὲν Ἰακώβος ἕτος, ὁ ἀδελφότης δηλα-
δὴ, τῇ δωδεκάδι τῇ μαθητῶν ἐκ τῶν ἐναριθμοῦς,
τὰ πρῶτα δὲ ὅμως παρ' αὐτοῖς ἔφερε. καὶ ὃν ἀνα-
στὰς ἐκ νεκρῶν ὁ Κύριος, ὡς ὁ Κλήμης φησὶ,
Πέτρῳ καὶ Ἰωάννῃ καὶ Ἰακώβῳ τῶν ἀδελφότης τῇ γνῶ-
σιν ἔδωκεν. ἔτοι δὲ τοῖς λοιποῖς. πρὸς ὃν τῆς ἀνα-
στάσεως καὶ ἐνεκότητος τῷ Κυρίῳ, καὶ ἡπίστου αὐτοῦ
οἱ ἀδελφοὶ αὐτῆς, ὡς ὁ ἀγγελιστὴς Ἰωάννης φησὶ·
πρὸς ἑαυτὴν δὲ ἀγαπητῇ. εἰ ὃν καὶ πρῶτους ἐκείνους ὁ
Κύριος τοὺς δώδεκα ἐξελέξατο, εἰ καὶ τιμῆς ἡξίω-
σε πλείονος, εἰ καὶ ἐπὶ ἰβ'. θρόνων ὑπέχετο κα-
θίσαι αὐτούς τὰς δώδεκα φυλάς τῆς Ἰσραὴλ κρεί-
νοντας, εἰ καὶ συνδείπνοι αὐτῶν ἔσονται κατ' ἐκεί-
νην τῇ ἡμέραν, ἐπειδὴ μεμνημένοι μετ' αὐτῆς. ἀλ-
λ' ἐχομῆν ἀλλαχού τὸν Κύριον αὐτὸν πρὸς τοὺς
ἐκ Ζεβεδαίου, τῶν δὲ ξιαν ἡγήσαντο, καὶ ἀρε-
σερὰν κατέδραν, οὕτω λέγοντα· οὐκ ἐμὸν ἐστὶ τῷ
το δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασαι παρὰ τοῦ πατρὸς
μου. οὐκοῦν εἰ τὰ τῆς τιμῆς ἐκείνης οὐ δίδεται
καὶ χάριν, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἀγῶνας οὓς ὁ κατέ-
νας ἐνδείζεται, μὴ θαύμαζε, εἶγε καὶ οἱ καὶ τὸν
Παῦλον, καὶ μὲν καὶ Ἰακώβον τὸν ἀδελφότης ἀ-
γωνισάμενοι, κοινωνοὶ καὶ συμμετοχοὶ τῆς τῶν δώ-
δεκα τιμῆς ὀρεθήσονται. καὶ ὃν τῷ καὶ ὁ τῷ
γλωτταν χρυσῆς ἔλεγε. Παύλου μέγιστα εἶναι τὸ
τε μὲν ἕτερον.

Ὅτι δὲ οἱ μαθηταὶ τῆς Χριστοῦ δώδεκα τὸν ἀ-
ριθμὸν, καὶ οὐ πλείους ἢ ἐλάσσους εἶναι ἐμελ-
λον, ἀρχῇθεν τῷ θεῷ δηλῶται. καὶ πρὸς ἑαυτὴν, εἰ
βούλει, τοῖς λεγομένοις. ὃν γὰρ ἔσπον ὁ αἰδη-
τὸς ἕτος ἡλίου ἀπὸ τοῦ πρῶτου σημείου ὀρεξάμε-
νος, καὶ δὲ τῷ ἰβ'. ζωδίων τῷ αὐτοῦ ποιή-
σας περίοδον, καὶ τούτοις τὰ αὐτῆς πάντα πλη-
ρώσας, ἐκείσε πάλιν ὑποσφύρει, ὅθεν τῇ δρόμου
κατήρξατο· οὕτω καὶ ὁ νοητὸς ἡλίου τῇ δικαιοσύ-
νης ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ ὢς τῇ Θεῷ καὶ
Θεῷ, ἐξανατείλας τῷ κόσμῳ κατὰ αὐτὸς νύδω-
κῃσε, καὶ δὲ τῇ ἰβ'. μαθητῶν τῇ ὑπ' οὐρανὸν δὲ-
Glyce Anna.

A ac in aeris nubibus aliquando reversurum,
exclamarunt omnes: Heu heu, justus etiam
in errorem perductus est. Itaque ad templi
pinnas adscendentes, eum dejecerunt, & la-
pidibus obruerunt. Neque multo post Ves-
pasianus eos obsedit. Jacobus ipse tam ju-
stus erat, ut homines apud Judæos mente
præditi existimarent, obsideri urbem ipsius
cædis causa. Josephus quidem certe in hæc
verba scribit: Evenerunt hæc Judæis, ut ju-
sti illius Jacobi cædes vindicaretur, qui fra-
ter erat ejus Jesus, quem Christum nuncu-
pant. Quo pacto extinctus sit, nimirum quod
præcipitatus, quod lapidibus obrutus, quod
positis genibus pro adversariis Deum pre-
catus, quod ligno percussus tandem mor-
tuus fuerit, Alexandrinus ille Clemens lit-
teris consignavit. Addit autem Josephus
hujusmodi: Vinum & ficeram non bibebat:
animatum nihil comedebat: novaculam in
caput nullam admiserat: oleo se non perun-
gebat: balneo nullo utebatur. Et quidem ei
foli fas erat in adyta templi & penetralia in-
gredi, ut preces pro populo conciperet. Qua
fane de causa occalluerant instar cameli
ejus genua, dum perpetuo in iis procumbe-
ret, ac Deum exoraret, ut Judaico populo
venia data ignosceret. Interfectus a Judæis
est post Festi prætoris mortem, quo tempo-
re necdum alio prætore surrogato neminis
imperio parebant.

Cæterum Jacobus hic, Domini frater,
non erat ille quidem unus ex duodecim il-
lis discipulis, sed principe tamen apud eos
loco habebatur. Quippe quum primum ex
mortuis Dominus resurrexisset, uti Cle-
mens narrat, Petro & Joanni, & Jacobo
huic, Domini fratri, primis id patefecit:
qui deinde rem ad discipulos reliquos re-
tulerunt. Etenim ante resurrectionem fra-
tres Domini etiam indignabantur ei, nec
fidem habebant: quemadmodum Evangeli-
cæ scriptor historiarum Joannes meminit. Hoc
autem loco ste, dilecte fili, quod animadver-
tas. Quamquam enim discipulo illos duo-
decim Dominus primos elegit, quamquam
honore majori dignatus est, quamquam se
illos promiserit supra duodecim solia col-
locaturum, ut duodecim tribus Israelicas
judicent, quamquam illo die convivæ ip-
sius erunt propterea, quod apud ipsum ma-
nendo perseveraverint: nihilo tamen mi-
nus alibi Dominum ad Zebedæi filios, cum
illi dexterum lævumque solum penes ip-
sum petissent, his verbis uti videmus: Ejus
rei concedendæ facultas non me penes est,
sed illis hoc obtinget, quibus a patre para-
tum erit. Quapropter si honos ille non tri-
buetur ex gratia, sed pro ratione certami-
num, quæ quilibet exanclabit: desine mira-
ri, futurum ut quidam exemplo Pauli, &
Jacobi hujus, Domini fratris, certaminibus
suis peractis, ejus participes honoris fiant,
qui discipulis illis x i i est promissus. Hoc
enim & Chrysostomus pronuntiavit, Pau-
lo dicens illo tempore neminem apparitu-
rum majorem.

Cæteroqui tantum x i i Christi discipu-
los, non plures, nec pauciores fuisse, jam an-
te demonstravimus. Attende obsecro, quæ
dicemus. Quemadmodum sol hic sensibilis a
primo signo exorsus, per signa duodecim
cursu suo circulari absoluto, postquam in iis
ipsis effectiones suas complevit, eo rever-
tit, unde cursus initium fecerat: sic etiam
intellectibilis ille sol justitiæ Dominus noster
Jesus Christus, Dei F. & Deus, mundo pro
benignitate sua exortus, posteaquam or-
bem terrarum, quacumque cælo ille sub-
jectus est, per x i i discipulos suos percur-

Josephi de Ja-
cobo testimo-
nium.

Jacobi vita &
pietas.

Edit. Paris.
pag. 229.

Quando Jaco-
bus necatus.

Clement Alex.

Cur Paulus &
Jacobus cæte-
ris Apostolis
pares.

Matth. 20. 23.

Chrysostomus.

Cur xii. tan-
tum Apostoli
primi.

rit, omneque institutum animi sui eorum opera perfecit, rursus eodem reversus est, unde profectus fuerat. Et vero duodecim illos discipulos a Domino selectos, itemque alios, quicumque præclara ipsorum exemplo certamina obierunt, potiori loco futuros esse, quam priscos illos patres: multo clarius orator ille noster aureus ostendit. Promisit enim Dominus, illos se supra x i i solia collocaturum, ut x i i tribus Israelicas judicent: quem sane honorem priscis illis patribus non concessit. Præterea multi ab ortu & occasu venient, & cum Abrahamo ac Isaac recumbent: at foliorum apostolicorum alius nemo particeps erit. Idem illi quum in umbra vixerint, omnino sunt iis inferiores, qui in ipso vigore veritatis existerunt. Hæc Chrysostomus.

Chrysostomus.

Cur Patriarchis majores Apostoli.
Edit. Paris.
pag. 230.

Theodoriti ratio diversa.

Theodorus autem errare dicit eos, qui hoc modo de priscis illis patribus & sentiant, & loquantur. Quamquam enim illi Dominum sensiliter non viderint: mentis tamen intelligentia conspectum ab iis esse. Et qui aliis inferior atque minor sit is, qui finis sanctos excipit? qui Moses, qui transformato Domino & ipse transformatus est, Elia quoque præsentem, tanta cum maiestate ac gloria, ut etiam cum ipso tam de cruce, quam morte sequutura colloquerentur? Hæc Theodoriti est sententia. Tu vero, dilecte fili, potius oratoris illius aurei verbis accedito. Et quam de causa? quoniam ea cum Domini verbis consentiunt, qui etiam in Evangelio per Lucam litteris consignato sic Apostolos alloquitur. Felices oculi, quibus ea datum est intueri, quæ vos cernitis. Hoc enim vobis confirmo, complures vates atque reges videre cupivisse, quæ vos videtis, nec tamen vidisse: ac audire cupivisse, quæ vos auditis, nec tamen audivisse. Quænam vero illa sunt? omnino scilicet ea, quæ a Christo administratione ipsius in carne durante gesta sunt, quorum spectandorum potestas solis Apostolis contigit. Quapropter Apostoli duabus rebus vates superant, tum quod corporaliter Christum viderint, tum quod spiritualiter ab eodem rebus divinis fuerint initiati.

Luc. 10. 23.

Octo resurrectiones mortuorum.

Quod si etiam cognoscere tibi lubet, quam multi ex mortuis sint resuscitati, & quinam illi fuerint: has ipsas excitationes recensendo commemorabimus. Acciderunt igitur in universum octo numero mortuorum resurrectiones. Prima, revixit Saraphthanæ mulieris filius, quem Elias vates vitæ restituit. Altera, Somanitidis filius, quem Elissæus excitavit. Tertia, miles ille, qui quum reliquias Elissæi contigisset, tamquam ex igne profiliit. Quarta, collegii principis filia. Quinta viduæ mulieris filius. Sexta, Lazarus. Septima, multa sanctorum corpora. Octava denique resuscitatum est sanctissimum illud corpus Dominicum: quamquam hæretici quidam Appelliani fuere, qui furiose ajebant, Domini corpus in sepulcro resolutum in elementa quatuor esse, de quibus & constitisset. Cæterum multa illa sanctorum, qui obdormiverant, corpora potissimum idcirco resurrexerunt, ut per hoc ipsum prodigium publice declararetur, Deum illum esse, qui tum patiebatur: ac eadem opera mysterio de postrema & communi resurrectione mortalium fides conciliaretur: ut manifesta denique fieret earum animarum liberatio simul & reditus, in orco detentæ quæ fuerant. Etenim animæ, quæ ad Christum ad orcum descendentes crediderunt, mox dimissæ liberatæque sunt. Et quoniam fieri non poterat, ut animæ nudæ sensilibus oculis conspicerentur: divino

Apellianorum furor.

Cur multa sanctorum corpora resurrexerunt.

pag. 231.

A dramôn, πᾶσαν ἢ αὐτὴ βάλῃσιν δι' αὐτῶν ἐκτελέσας, ἐκείσε πάλιν ὅθεν ἦλθεν ὑπέστρεψεν. ὅτι δὲ οἱ παρὰ Κυρίῃ ἐκλεγέντες ἰβ'. μαθηταί, καὶ μὴ οἱ κατ' αὐτὰς ἀγωνισάμενοι, κρείττονα τόπον ἐχέουσι τῷ προπατόρων ἐκείνων, ὁ χρυσορρήμων Ιωάννης ἀειδιλότερον ἔδειξεν. ἐπὶ ἰβ'. γὰρ ἔφη θρόνων καθεῖσθαι αὐτὰς, καὶ κεῖναι τὰς ἰβ'. φυλάς τῆς Ἰσραὴλ. ὡς δὲ τιμὴν ἐκ ἔδωκε τοῖς προπατόρσι. καὶ ὅτι πολλοὶ ὑπὸ ἀναπολῶν καὶ δυσμῶν ἐλθούσονται, καὶ μετὰ Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ ἀνακληθήσονται. τοῖς δὲ γε Ἀποστόλοις εἰδὲς ἕτερος ἐστίται συγκάθεδρος: ἢ ὅτι ὑπὸ σκίαν ἐκείνοι τότε φανέντες, ἐλάττονές εἰσι τῷ ὀραμασάντων τῇ ἀληθείᾳ. καὶ ταῦτα μὲν ὁ τῷ γλωτταν χρυσῆς.

Ο δὲ Θεοδώρητος σφάλλεσθαι λέγει τὸ οὐ πω περὶ τῶν προπατόρων καὶ φρονουῦντας καὶ λέγοντας. εἰ γὰρ καὶ μὴ αἰδητῶς ἐκείνοι τὸν Κύριον εἶδον, ἀλλὰ νοητῶς εἶδον αὐτόν. πῶς δὲ καὶ ἐλάσαν ὁ τὰς ἀγίας εἰς τὸν κόλπον αὐτῆς δεχόμενος, καὶ ὁ τῇ τῆς Κυρίου μεταμορφώσει συμμεταμορφωθείς Μωϋσῆς ἅμα τῇ Ἠλίᾳ καὶ Ἰσαάκ δόξης, ὥστε συλλαβεῖν αὐτὰς περὶ τὴν σαυρὰ καὶ θανάτου; καὶ ὁ μὲν Θεοδώρητος οὕτω. σὺ δὲ ἀγαπητέ, τοῖς τῷ χρυσορρήμονος ἐπιπλέον πρόσκεισο. τίνας ἔνεκεν; ὅτι τοῖς τῆς Κυρίου λόγοις τὰ τοιαῦτα συνάδουσιν. ἐπὶ ᾧ τῷ καὶ Λευκῶν Εὐαγγελίῳ καὶ ταῖς τοῖς Ἀποστόλοις ἔλεγε. μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ βλέποντες καὶ βλέπετε. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ ἀποφθίται καὶ βασιλεῖς ἠθέλησαν ἰδεῖν αὐτοὺς καὶ οὐκ ἔβλεπον, καὶ οὐκ εἶδον. καὶ ἀκούσαι αὐτοὺς καὶ οὐκ ἤκουσαν. τίνα δὲ ταῦτα; τὰ καὶ τῷ ἑνσαρκον πάντως οἰκονομίαν, ὧν οἱ Ἀπόστολοι, καὶ κατὰ τὸ σωματικῶς ἰδεῖν, καὶ κατὰ τὸ πνευματικῶς μυηθῆναι τὰ θεῖα.

Ἀλλὰ καὶ τὰς ἐκ νεκρῶν ἐγέρσεις εἶγε μαθεῖν ἐπιζητεῖς, πόσαι εἰσὶν αὐταί, καὶ τίνων εἰσὶν, ἰδοὺ σοὶ ταῦτας ἀπαριθμήσασθαι οὐκ ὀκνήσομεν. Οκτὼ μὲν οὖν εἰσὶ τὸν ἀριθμὸν. Περὶ τῆς Σαραφθίας ἡοῦ, ὃν ὁ Ἠλίας ἤγειρε νεκρῶν. καὶ τῆς Σωμανίτιδος ἡοῦ, ὃν ὁ Ελισαῖος ἤγειρε. καὶ τῆς στρατιώτου ἐκείνου, ὃς ἐγγίσας τοῖς τῆς Ελισαίου λευφάνοις, αἰς ὑπὸ πυρὸς ἐξεπήδησε. τῆς τῆς Ἀρχισυναγῆς θυγατρὸς. τοῦ τῆς χήρας ἡοῦ. τῆς Λαζάρου. τῆς πολλῶν σωμάτων. καὶ αὐτῆς τῆς παναγίου καὶ κυριακοῦ σώματος. εἰ καὶ μακέντες οἱ Ἀπελλιανοὶ ἔλεγον ἐν τῇ πόλει θαυμάζειν τὸ σῶμα τῆς Κυρίου εἰς τὰ τέσσαρα σοιχεῖα, ὃς ὧν καὶ σωθήσεται. τὰ μὲν τοὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἀγίων ἀνέστησαν, ὡς ἐπὶ τῷ Θεῷ ἀνακηρυχθῆναι τὸν πάχοντα, πιστωθῆναι τῆς τελειότητος καὶ κοινῆς ἀναστάσεως τὸ μυστήριον, καὶ τῶν κατεχομένων ἐν ᾧ δου ψυχῶν τῷ ἐλθούσαν ὁμῇ καὶ ἐπάνοδον. καὶ ᾧ αἱ πισεύσασαι ψυχὰς τῷ Χριστῷ κατεβάντι πρὸς ἄδην, διδύς ἀπελύθησαν. καὶ ἐπεὶ ἀδύατον ὡς ψυχὰς οὕτω γυμνὰς αἰδητοῖς ὁραθῆναι ὀφθαλμοῖς, οἰκονομία θεῖα πρὸς πίσιν

μετὰ σαμάτων ἐφάνησαν αἱ τῷ κεκοιμημένων ἀγίων
ψυχαί· εἶδ' ὅπως εἰς τὰς ἀνήκοντες αὐταῖς τόπους
ἀπέπτησαν.

Ορα δὲ αγαπητὲ, μήτε τοῖς ὧδε κἀκεῖσε μυθο-
λογουμένοις καὶ ἡ σὴ θάνοια πειραπατήσεται. ὅτι
μὲν ὃ φημίζεται παρὰ τοῖς πολλοῖς, τῇ Μαγδα-
λυνῇ ἐπέφη ἐντυχεῖν τὸν Γαλιλῶν ἰατρὸν, καὶ ἀπα-
σαι παρ' αὐτῆς, ὅτι τυφλὸν ἐκ γενετῆς ὁ Χεῖσος
ἰάσατο. καὶ τότε εἶπεν πρὸς αὐτὴν, καλῶς ἐ-
κείνον εἰδέναι τὰ τῆς γῆς μέταλλα, εἰ μὴ ὃ τῷ
αὐτῷ, ἐκ αὐτὸν τυφλὸν ἐκείνον ὠμμάτωσε. οἶδα μὲν
τῷ καὶ ἡμεῖς. ἀλλὰ τί τὸ ποιαύτιον φημὶ μᾶλλον
μύθῳ ἐπάξαι. ἀδύνατον ὃ τῇ Μαγδαλυνῇ ἐν-
τυχόντα Γαλιλῶν, ὡς ἐκεῖνοί φασι, Μάρκας μὲν
βασιλέως ἐν τῇ πρὸς Πίσωνα μεμνηθῆναι. Κορ-
μόδος δὲ πάλιν ἐν τῇ περὶ ἡδῶν παράτῃ βιβλίῳ
αὐτῆς. ὁπότε ὃ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ ἕως αὐ-
τῆς τῆς βασιλείας Κορμόδος, ὥσπερ ἑκατὸν πενήκοντα
ἔτη διείρσκονται. καὶ ταῦτα μὲν εἰς ποσῶτον.

Περὶ τῆς οὐδα δὲ ἀγαπῆτε, ὅτι καὶ τὸ πρὸς τοῖς ἀλ-
κοιμήσεως τοῖς ὑπὲρ-
τῆς ὑπερα-
γίας θεοτό-
κῃς.

Οὐδα δὲ ἀγαπῆτε, ὅτι καὶ τὸ πρὸς τοῖς ἀλ-
κοιμήσεως τοῖς ὑπὲρ-
τῆς ὑπερα-
γίας θεοτό-
κῃς.

Πλὴν οὐ πάντῃ σεσίγηται τὰ τῆς θείας ἐκείνης
κοιμήσεως. Ὁ ᾧ θεωράντων καὶ μέγας Διονύσιος
θαυμασά τινα περὶ ταύτης ἐν τοῖς πρὸς Τιμόθεον
γράφων εἰσέσκειται. καὶ πόρρῃ, εἰ βούλει, τοῖς
λεγομένοις. ὁ ᾧ θεὸς οὗτος ἀνὴρ καὶ τὰδε καὶ ῥή-
μα περὶ τῆς διέξεσι. καὶ ἡμεῖς μὲν οὖν, ὡς ὁ-
δα, καὶ αὐτὸς, καὶ πολλοὶ τῶν ἱερῶν ἡμῶν ἀδελφῶν
ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ ζωαρχικοῦ καὶ θεοδόχῃ σώματος
συνεληλύθαμεν. παρὶν δὲ καὶ ὁ ἀδελφός, θεὸς Ἰά-
κωβος, καὶ Πέτρος ἡ κορυφαία τῶν Ἀποστόλων ἀ-
κρότης.

καὶ τί χρή πολλά λέγειν; δείκνυσιν ὅτι
τῷ αὐτῷ λόγων ὁ Θεαπέσιος Διονύσιος, ὡς ἅπας
χερδὸν τῷ Αποσόλων ὁ Θίασος, καὶ αὐτῶν δὴ τῷ
ὁ. περὶ τὸ σεπτὸν ἐκεῖνο τῆς Θεωμήτορος σωλήθροι-
σο θέαξον, καὶ ὅτι κατ' αὐτὸν πάντες συνήλθοσαν
εἰ ἀνὰ πᾶσαι ἐσκορπιτμένοι τὴν γλῶσσαν μαθηταί,
ὧν εἰς ἐτύγχανε καὶ αὐτὸς, συνάμα Τιμοθέω καὶ
Ιεροθέω.

Glycæ Annal.

A quodam consilio sanctorum illorum hominum, qui obdormierant, animæ cum ipsis corporibus apparuerunt, ut fides amplior esset: deindeque rursus ad loca sibi destinata convolarunt.

Cave autem, dilecte fili, ne forte per ea, quæ hinc inde fabulosa sparguntur, tua quoque mens pervertatur. Famam enim apud multos obtinuisse, quod medicus ille, Galenus in Magdalenam inciderit, & audiverit ex ea, Christum quemdam a nativitate cæcum sanasse: cui Galenus responderit, necesse fuisse, ut Christus terræ metalla bene cognita habuerit, alioqui visum cæco restituere non potuisse. hoc igitur nos quoque novimus: Verum ejusmodi rumorem fabularum in ordinem atque numerum referimus. Nam fieri prorsus nequit, ut ipsorum de sententia Galenus cum Magdalena sit collocutus, qui Marci Imperatoris in iis meminêrit, quæ ad Pisonem perscripsit: itemque Commodi mentionem Imperatoris in primo de moribus libro fecerit: Nam inter ætatem Domini nostri Jesu Christi, & imperium Commodi, propemodum anni c intercedunt. Ac de his quidem hæcenus.

Memini quoque dilectæ fili , te inter cætera hujusmodi dubitationem aliquando mihi proposuisse . Quamobrem , ajebas , discipuli Christi & Apostoli rebus aliis in commentarios & historias relatis , prorsus de obdormitione perpetuæ Virginis illius obticuerunt ? Hac de re satis est respondere , auctores Evangeliorum Christi administrationem in carne commemorantes , ad ejus a terris in cælum adsumptionem pervenisse . At expers illa maculæ Domini nostri Jesu Christi mater pro vectam ætatem attigisse perhibetur , ut divinus ille vir , Andreas Cretensis antistes , auctor est . Quapropter fieri non potuit , ut Virginis illius perpetuæ obdormitio Evangelicæ historiæ infereretur : uti quæ longo deinceps tempore , ceu diximus , acciderit . Præterea seorsum peculiari quodam libro de ipsa nihil Christi discipuli memoriæ prodiderunt , propterea quod in explicanda ipsius administratione occupati , magnopereque de una illa re solliciti , quo nimirum pacto incredulos fideles efficerent , ac omnes ad puram sinceramque in Christum fidem perducerent : cætera negligebant , præsertim ea , quæ ad divinam illam prædicationem nihil facerent .

Non tamen omnino divina istæ obdor-
mitio silentio est præterita. Nam rerum ille
divinarum interpret, magnus Dionysius, de
hac admiranda quædam in perscriptis ad Ti-
motheum epistolis tradere deprehenditur.
ac vide mihi, obsecro, quæ dicturi sumus, ex
illius narrationibus decerpta. Nos quidem,
ait, una tecum multisque sacris fratribus,
ceum meministi, ad spectandum corpus illud,
quod vitæ principum & ipsum Deum ali-
quando continuerat, conveneramus. Simul
aderant frater Domini Jacobus, & Petrus,
vertex Apostolorum ille supremus. (Præter
hæc & præcentorem divini illius hymni
commemorat, qui divino quodam motu ex-
tra seipsum raptus, & quasi traductus alio, sa-
crum illum cantum occeperit.) Quid mul-
ta proferri necesse est? Ostendit in hac nar-
ratione sacer ille Dionysius, universum
prope cætum Apostolorum, & ipsum
septuaginta discipulorum, ad venerandum
hoc spectaculum congregatum fuisse: tum
quod eodem tempore discipuli omnes per
universum terrarum orbem dispersi con-
venerint, quorum in numero & ipse fue-
rit, una cum Timotheo & Hierotheo.

Z ij

Galenī & Mag-
dalenæ collo-
quium.

Refutatio fa-
bellæ.

Cur de morte
matris Virgi-
nis nihil pro-
ditum.

Mater Domi-
ni ætate pro-
vecta decessit.
*Andreas Cre-
tensis.*

Edit. Paris.
pag. 232.

Dionysius de
Virginis obitu
ad Timotheu.

(Audivisti enim hæc ipſius ad Timotheum verba : Nos quidem una tecum , multiſque ſacris fratribus , ceu meministi , ad ſpectandum corpus illud , quod vitæ principium aliquando continuerat , convenimus . Hæc a prædicto Dionysio ſunt tradita .)

Virgo mater e
ſepulcro reſur-
rexit .

Juvenalis epi-
ſcopus Hiero-
ſolymæ .

ſf. 131. &

Edit. Paris
pag. 233.

Germani pa-
triarchæ testi-
monium .

Andreas Creta-
renſis .

Cæterum tametſi virgo maternæ legibus fuit obnoxia , tametſi mortem deguſtavit , tametſi ut homo in ſepulcrum eſt depoſita : naturæ tamen fines atque terminos ſuperavit & exceſſit , neque ſepulcrum & mortalitas eam in poteſtate ſua retinere potuit . Nam & ipſa de ſepulcro reſurrexit , prout ſus uti filius ejus , idemque Deus etiam fecerat , ſolis ſepulcralibus exuviis in monumento relictis . Huic narrationi fidem facit divinus ille Juvenalis , qui Hieroſolymorum antiſtes fuit . Exponit ille , quo pacto id temporis Thomas abſuerit , quo pacto deinceps ad ſepulcrum acceſſerit , quo pacto illud ipſum perquiſiverit . Etenim Apoſtoli Thomæ gratia ſepulcrum aperiri juſſerunt , quod illum cernerent abſentiam in morte Virginis ſuam moleſtiſſimo ferre animo . Itaque ſepulcrum quidem aperitur , at ipſe theſaurus in eo reconditus nuſquam apparebat : ſolæ , quod dictum eſt , ſepulcrales exuviae reperiébantur . Conſimili nimirum modo & ipſam Dei matrem ex mortuis reſurrecturam fuiſſe , quo filius reſurrexerat , multo ante beatus ille Davides hujusmodi verbis ſignificaverat : Surge Domine in requiem tuam , tu inquam ipſe , & arca ſanctitatis tuæ . Nam quia norat Davideseam , quæ Chriſtum utero ſuo geſtaſſet , ac illam ipſam ob cauſſam arca ſanctitatis eſſet atque nuncuparetur , eodem pacto reſurrecturam eſepulcro , quo & natus ex ipſa Chriſtus Dei filius , & Deus , reſurrexit : idcirco non abs re conſimilem utriuſque reſuſcitationem ex mortuis multo ante quaſi pictura quadam expreſſit . Etenim ni res ita ſe haberet , non ſane poſteaquam dixerat , Surge Domine , ſubjeciſſet : Et arca ſanctitatis tuæ .

Quapropter hac quidem in parte amplius hæſitare noli . Nam quia duo illa primum omnium creatorum hominum corpora interitui facta ſunt obnoxia propter inobedientiam , indeque porro ſubſequutum aliud , nimirum ut malum ejuſmodi latius ſerpens in univerſam naturam humanam ſeſe dideret : idcirco nunc quoque primum omnium duo corpora excuſſo depoſitoque interitu , facta ſunt primitiæ quaſi quædam ejus immortalitatis , quam ſpe certa nobis pollicemur . Atque hæc , quæ dicimus , cave pro fabula duxeris . Nam ecce ſanctiſſimus ille patriarcha Germanus hinc occasione ſumpta , ſic ad verbum in oratione ſua de Obdormitione Virginis loquitur : Semper vivit ſpiritus tuus , & caro tua ſepulcralem corruptionem non eſt experta . Omnia intueris , & inſpectio tua verſus cuncta dirigitur . Quo fit , ut quamvis oculi noſtri præpediantur , quominus te cernant : tu tamen , virgo ſanctiſſima , dignis temet conſpiciendam præbeas . Nam caro vi & efficacitati ſpiritus tui nequit officere vel impedimento eſſe . Ac rurſum : Corpus tuum virgineum omnino ſanctum eſt , & humanum quidem , ſed quod ad ſummam immortalitatis vitam pervenerit , adeoque integrum fit , & abſolute vivum , & obdormitioni non obnoxium : quippe quod vas Dei capax fuerit . Valeat , te quod attinet , ſepulcrum : valeat puiſis , o Deipara . Quinetiam ſanctiſſimus ille Cretenſis præſul Andreas in hunc modum ipſammet loquentem introducit : Ani-

A

Πλὴν εἰ τοῖς τῆς φύσεως νόμοις ὑπέπεσεν , εἰ καὶ θάνατον ἐγούσατο , εἰ καὶ μνήματι κατεπέθην ὡς ἄνθρωπος . ἀλλὰ τῆς ὅρας νενίκηκε τῆς φύσεως , ἀλλὰ πάρος καὶ νεκρώσεως αὐτῇ κακράτηκε . τῇ γὰρ μνήματος ἐξάνεση καὶ αὐτὴ παραπλησίως τῷ ὕμῳ αὐτῆς καὶ Θεῷ , μόνῃ παρὰ τῷ πάφῃ καταλείψασα τὰ ἐντάφια . καὶ πῶς τὸν λόγον Ιουβενάλιος ὁ τῷ Ιεροσολύμων χρηματίσας Θεὸς Ἐπιſκοπος , τῷ τε τῷ Θωμᾷ διηγησάμενος δόξαι-
B
φιν , τῷ ἐσύσερον αὐτῇ παρὰ τῷ πάφῃ προαέλδουσιν , καὶ τῷ ἐπὶ αὐτῷ τῷ πάφῃ γεγονῆσαν παρ' αὐτῇ κατέχευται . Οἱ γὰρ δόξολογοὶ τῷ καὶ ταῖς χειρῶν ἐπὶ τῇ δόξῃ πολλὰ δυσχεραίνοντα . καὶ ὁ μὲν πάρος ἠνοίγετο . ὁ δὲ Θεσσαυρὸς ἐν τῷ ἑδαμῶς , μόνῃ δὲ κείμενα , κατὰ πᾶν εἴρηται , τὰ ἐντάφια . ὅτι δὲ ἡ αὐτὴ καὶ ἡ ἐπὶ τῆς Θεομήτορος ἐμελλε γενέσθαι ἀνάστασις , καὶ ταῦτ' ἐκ νεκρῶν ἐγερθῆναι , κατὰ δὴ καὶ τὸν ὕμνον αὐτῆς , ὁ μακάριος Δαβὶδ προφθάσας ἐδήλωσεν , ἅπας εἰπὼν Ἀνάστηθι Κύριε εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου , σὺ καὶ ἡ κιβωτὸς τῆς ἀγιάσματος σου . ἐπειδὴ γὰρ τῷ ἐν γαστρὶ βαſάσασαν αὐτὸν κἀντόθεν κιβωτὸν ἀγιάσματος χρηματίσασαν , ἅπας ἐξηγεμένῳ ἐκ πάφου προέγνωκεν ὁ Δαβὶδ , κατὰ δὴ καὶ τὸν εἰς αὐτῆς γεννηθέντα Χριστὸν τὸν ὕμνον τῷ Θεῷ καὶ Θεόν , εἰκότως ἄρα καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῷ ὁμοίῳ προέγραψεν ἔγερσιν . εἰ μὴ γὰρ τῶτο ἡ , ἐκ ἂν ἐκείνος εἰπὼν , Ἀνάστηθι Κύριε σὺ , τῷ καὶ ἐπὶ γαγῇ καὶ ἡ κιβωτὸς τῆς ἀγιάσματος σου .

Μὴ οὖν ἀμφίβαλλε . ἐπειδὴ γὰρ τὰ δύο τῷ πρωτοπλάσῳ σώματα τῇ λύμῃ τῆς φθορᾶς ὑπέπεσε καὶ τῷ παράβασιν , κἀντόθεν τὸ τοιοῦτον ὑφ' ἑρπον κακὸν δευδοσίμον ἐφ' ἅπαν γέγονε τὸ ἄνθρωπινον . καὶ τῶτο καὶ νῦν πρῶτως δύο σώματα διπλοῦντα ἐξήμενα , ἀπαρχὴ τοῖς ἐλπίζομένοις ἀφθαρσίας γενοῦναι . καὶ μὴ μῦθον ἢ καὶ τὰ λεγόμενα . ὅρα γὰρ νομίζω ὅτι καὶ ὁ ἐν Πατριάρχαις ἀγιώτατος Γερμανὸς τὰς ἀφορμὰς ἐκείθεν λαβὼν ἐπ' αὐτῇ εἰς τὴν κοίμησην λόγῳ αὐτῇ , καὶ τὰ δὲ καὶ ῥῆμα διέξεισιν . Οἱ ζῆ σου τὸ πνῶμα καὶ πᾶντος , καὶ ἡ σὰρξ σου δευδορᾶν οὐχ ὑπέμεινε πάφου . πάντα ἐπισκέπη , καὶ ἡ ἐπιſκοπή σου πρὸς πάντα . ὥς καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν κεκράτῃται μὴ βλέπειν σε , ἀλλὰ σὺ Παναγία τοῖς ἀξίοις ἐαυτῷ ἐμφανίζεις . ἡ γὰρ σὰρξ οὐκ ἐμποδίζει τῇ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ τοῦ πνῶματος σου . καὶ αὐτῇ , τὸ μὲν σῶμά σου τὸ παρθερικὸν ὅλον ἅγιον ἐστίν , ἀλλὰ γὰρ μὲν ὡς ἄνθρωπινον πρὸς ἅπαν ἀφθαρσίαν ζωῆς : σῶον δὲ τοῦτο ζωοτελὲς καὶ ἀκοίμητον , ὡς σκότος ὑπάρχον θεοδόχον . ἐρρέτω πάρος , ἐρρέτω χεὺς ἐπὶ σοὶ Θεοτόκε . Πρὸς τῶτοις δὲ ὁ ἀγιώτατος Ανδρέας ὁ κρήτης αὐτῷ ταύτῃ εἰσάγει λέγουσαν . ὅτι τῇ μὲν ψυχῇ μεγαλύνῃ τὸν Κύριον , καὶ ἀγαλ-

λιώμαι τῷ πνεύματι· τῷ σώματι δὲ μεταλλάττομαι καὶ μορφοῦμαι τῷ ἐν χερσὶ θεῶσιν. Ἐταῦτα μὲν εἰς τοσοῦτον.

Περὶ Τιβέριου· Μετὰ δὲ Αὐγούστου Καίσαρα κρατεῖ Τιβέριος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐπὶ καὶ ἔτος κτίσας πόλιν παρὰ τῇ λίμνῃ, Τιβεριάδα ταύτῃ αὐνόμασεν· ἐφ' ἧς σεισμός γεγενῆσθαι, ἡ καὶ γὰρ πόλεις κατέχωσεν· ὁ Τιβέριος ἔτος τὰς βαρεῖς καὶ δεινὰς φορολόγους αἰκίζων δεινῶς, ἔλεγε· κειρέδωσαν μὲν τὰ πόρβαστα, πλὴν ἡ μέγας αὐτῆς ἐπιδερμίδος· ἐφ' ἧς καὶ τὰς εἰς ἀξίαν παρ' αὐτῷ προαγομένους θάττον ἐκ ἡμείβην· ἐρωπιδεῖς, πῶς τὸτο ποιεῖ; ἔφη, διὰ τὴν τῇ ἀρχομένων ἀνάπαυσιν· ἐπὶ τούτοις δ' ἔφερε καὶ παράδειγμα· τραυματίας τις ἔκειτο, ἔπειτα ἔλκεν αὐτὸν πλῆθος μυῶν ἀνιμάμενον αὐτόν· παρὰ δὲ τις ἐπεχείρει ταύτης ἀποσοβεῖν· ὁ δὲ εἰπὼν· ἄφες αὐτὰς· κορεθεῖσαι γὰρ οὐ τοσοῦτον ὁ θυμὸς μοι παρέχουσιν· εἰάν ἔλθωσιν ἄλλαι λιμνῆς, μώττουςαι, σφόδρα με ἐπιπλήξασιν· Λέγεται δὲ Μαγδαληνῆς, ὅτι μετὰ τῷ ἀνάλκῃ Χριστοῦ, ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία μέγας καὶ Ρώμης τρέχει, πολλὰ καταβῶσα τῷ παρνομηκόπων εἰς αὐτὸν τὸν Χριστόν· τοσοῦτο δὲ Τιβέριος τὸν θυμὸν ἀνῆλθεν, ὥστε θανάτῳ καταδικάσαι τοὺς ἱερεῖς καὶ γραμματεῖς σὺν αὐτῷ τῷ Πιλάτῳ· εἰ καὶ τινες ἑτέροι αὐτόχειρα λέγουσι τὸν Πιλάτον αὐτοῦ γενέσθαι.

Περὶ Γαίου· Μετὰ τοῦτον κρατεῖ Γαῖος ἔτι δ' ἔτος πᾶσι πολλὰ δεινὰ ποιήσας, ἀναίρεται ὑπὸ στρατιωτῶν ἐν τῷ λουτρῷ· οὐ γὰρ ἔφερον αὐτὸν ὄραν τὴν ἰδίαν θυγατέρα προσάγοντα τῷ εἰδώλῳ αὐτοῦ, καὶ λέγοντα· σὺ ταύτης πατήρ, καὶ σὺ ταύτῃ γεγέννηκας· ἔτος ὁ Γαῖος ὀλοῦντως κυβδέειν ἠθέλην· ὅθεν ἐπὶ τούτῳ θυθυμήσας ὁ βασιλεὺς τοσοῦτον γὰρ ἔξκενέοντο τὸ χρυσίον ἅπαν, ὥστε καὶ τὸν θησαυροφύλακα θυθυμουῦντα ὄραν, τοὺς ὀπουδῆποτε πλουσίους ἀναρεθύναι κελύει, καὶ τὰς αὐτῶν περιουσίας λαβεῖν· ἔτος ἐν συνωπῇ τῆς Ρώμης πηλὸν διασάμμος, κόλποις Οὐεσσασίω τοῦ στρατηγικωτάτου βληθῆναι προσέταξε.

Τότε δὲ τότε Φίλων ὁ σοφὸς καὶ Ἰώσηπος ἤκμαζον· ἔτος δὲ φιλαλήθης ἐλέγετο, ὅτι τὸν Βαπτιστὴν τὰ Κυβεῖα ἐπαινεῖν, καὶ δὲ τὸν Χριστόν ὁμοίως ἀνδρὰ σοφὸν μαρτυρεῖν, καὶ μεγάλων σημείων ἐργάτην, σαυρωθέντα δὲ ζῶντα φανῆναι μὲν τῇ τῇ ἡμέρᾳ· σὺ δὲ ἀγαπητέ, μὴ θαύμαζε, εἰγε καὶ βάρβαροι τινες προείδοντο τὰ καλά· τὸν γὰρ ἀνθρώπον πλάττων ὁ Θεός, ἐντέθεικεν αὐτῷ τὴν καλοῦ καὶ κακῆς ἀγνοασιν· διόπερ οὐ μόνον οἱ περὶ τὸν Πλάτωνα τὸν ἀδίκον βίον ἐμήνησαν, ἀλλὰ καὶ τὸν βαρβάρων ἐκ ὀλίγοι· καὶ γὰρ τοὺς ὑπερβορέας οἰκεῖν μὲν ὑπὲρ τὰ Ρίπαια ὄρη φασίν, ἀσκεῖν δὲ δικαιοσύνην, ἀκροδρόους καὶ ὕδασι ζῶντας· ἀλλὰ καὶ τὰς Βραχμᾶνας ὑπὲρ ἀνθρώπων ἀσκεῖν, φύλλοις τὸ σῶμα σκεπομένους, καὶ ἐν ὕλαις διάγοντας· καὶ Ἀναχάρσιν δὲ τὸν Σκύθῃν τοσοῦτον ὁ τῆς σωφροσύνης καὶ τῆς ἀσκήσεως ἔρος κατέχεν, ὥς καὶ κοιμώμενον τὰ χεῖλη αὐτοῦ, καὶ τὰ αἰδοῖα κρατεῖν δι' οἰκείων χειρῶν· ἡ μόνον γὰρ γρηγορῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπνώτ-

mo quidem magnifice Dominum celebros, & spiritu exultans: corpore vero immutator, & ad divinitatem ex gratia profectam transformor. Ac de his quidem haecenus.

Post Augustum vero Cæsarem, Tiberius ipsius filius annis xxiij imperio præfuit. Hic ad lacum urbe condita, Tiberiadem appellavit. Eodem regnante terræmotus exstitit, qui urbes xliij subvertit. Solebat Tiberius graves subditis & atroces publicorum vestigalium exactores acute verbis huiusmodi pungere: Tondendas quidem esse pecudes, at non deglubendas. Eadem de causa si quos ad magistratuum dignitates provexerat, non cito summos cum aliis commutabat. Quumque interrogatus esset, quomobrem istuc faceret? Propter subditorum, inquit, commodum & recreationem. Simul rem exemplo declarabat. Quidam, inquit, confectus vulneribus, humi jacebat, ejusque ulcera ingens muscarum multitudo fugebat. Præteriens vero alius, eas abigere nitebatur. Tum ille: Missas, ait, has facito. Nam satiatæ quum sint, magno me dolore non adficiunt. At si aliæ advolent esurientes, me diriter pungendo excruciant. Cæterum nonnulli perhibent, post assumptionem Christi Mariam illam Magdalenam Romam pervenisse, graviterque accusasse omnes, quotquot in Christum deliquerant. Usque adeo illam denique Tiberii animum accendisse, ut & sacerdotes, & scribas, & ipsum quoque Pilatum capitis damnaret. Sunt tamen alii, qui Pilatum sibimet ipsi manus attulisse commemorant.

Post Tiberium Cajus imperio xv annos potitus est. Is quum multa crudeliter admodum designasset, a militibus in balneo necatus est. Nam moleste ferebant, quod eum vidissent propriam filiam ad simulacrum quoddam cum huiusmodi verbis adducere: Tu pater huius es, tu hanc procreasti. Solebat Cajus totas noctes aleæ lusu transigere. Qua prodigalitate factum est, ut tandem egens magnum in mœrorem incideret. Nam prorsus exhaustum erat ærarium. Quapropter quum ejus rei causa præfectum ærario tristem Imperator aliquando cerneret, iussit ut omnes locupletes e medio tollerentur, eorumque facultates diriperentur. Idem quum Romæ quodam in angiportu lutum videret mandavit ut in sinum Vespasiani viri bellicosissimi conjiceretur.

Hoc tempore sapiens ille Philo, & Josephus claruerunt. Josephus veritatis amator exstitit. Nam & Baptistam Domini laudat, & Christum consimiliter virum sapientem, magnorumque prodigiorum effectorem appellat, ac posteaquam crucifixus fuisset, die tertio vivum conspectum esse tradit. Cæterum, dilecte fili, mirari desine, fuisse barbaros quosdam, qui virtutis & honesti amore ducerentur. Nam quum hominem fingeret Deus, eidem honesti & pravi discrimen indidit. Quo factum est, ut non Platonis modo sectatores vitam injustam & sceleratam odio prosequuti sint, verumetiam homines barbari non pauci. Accepimus enim Hyperboreos quosdam ultra Riphæos montes habitare, qui justiciam studiose colant, arborumque fructibus, & aqua victitent. Itidem Brachmanas in virtute colenda supra modum humanum exercere se tradunt, quum foliis tantum corpora tegant, & vitam in silvis agant. Anacharsis natione Scythæ tantæ castitatis & exercitiorum virtutis amore tenebatur, ut etiam cubans labra verendaque suis ipsemet manibus comprimeret. Nimirum non vigilans modo, verumetiam dor-

Tiberius Cæsar.

Ingens terræmotus.

Edit. Paris. pag. 234.

Non facile mutandos præfectos.

Pilati mors.

Cajus Caligula Cæsar.

Caii prodigalitas & rapacitas.

Philo. Josephus amator veritatis historicus.

Virtus in ipsis etiam barbaris.

Hyperborei.

Brachmanes.

Anacharsis.

Edit. Paris.
pag. 235.
Claudius Cæ-
sar.

20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

Nero.

Neronis per-
sequutio.

Eusebius.

Tertullianus.
De Petri &
Pauli cæde.
Cajus.

Dionysius Cor.

Cur Petrus in-
terfectus.

Simonis magi
canis.

Petri cum Si-
mone disputa-
tio.

Simon in aëra
subvolat.

Simon delicti-
tur.
pag. 236.

Cur Paulus a
Nerone occi-
sus.
Vide Notas.

Cbrysolomus.

miens ostendebat, quam accurata custodia duo istæ corporis membra indigeant.

Post Cajum Claudius imperium XIII annis obtinuit. Perhibetur autem Claudius usque adeo formidolosus fuisse, ut adstantes sibi perquireret ac scrutaretur, an gladium in sinu gestarent. Successorem habuit Neronem, qui annis XIV rebus præfuit. Impurissimus hic princeps, quum annos plus minus XVII natus esset, primus persequi Christianos cœpit, & duos summos viros interfecit, ut nonnulli quidem historici volunt, uno ac eodem die, verum diversis annis: ut Eusebius autem Pamphili F. memoriz prodidit, & anno eodem, & eadem die. Quinetiam Tertullianus, vir apud Romanos illustris, & Cajus scriptor ecclesiasticus, & Dionysius Corinthi episcopus, simul & eodem tempore Petrum atque Paulum testimonio suo doctrinam Christianam obfignasse scribunt, anno videlicet imperii Neronis decimotertio. Petrum quidem Nero hujusmodi quamdam ob causam interfecit.

Imperante Nerone vixit Simon magus, ad quem ubi summus ille vir accessisset, canem alligatum catenæ in ejus limine reperit, devorantem eos, quorum in iussu ad Simonem ingredi conarentur. Is vero Petrum intrare iussit, & humana voce Petrum adesse nuntiavit. Quo facto, cuncti qui erant in ædibus, obstupuerunt. Simon idem facere, quod canis antea facit, & ad se Petrum arcessere. Deinceps cum summo viro colloquens, inter alia quiddam hujusmodi objecit. Si futuri notitiam Adamus habuit, quamobrem serpentis fraudem non præcognovit? Tum Petrus: Si futuri, ait, nullam notitiam habuit, quo tandem modo filiis suis ipso nativitatibus tempore nomina indidit, quæ ipsorum factis essent accommodata? Nam unum appellavit Cainum, quæ vox æmulationem denotat. Etenim impulsus æmulatione quadam fratrem suum occidit. Alterum vocavit Abelum, quod nomen luctum significat. Nam ejus interfecti causa parentes in luctu fuerunt. Quod si Adamus, qui Dei figmentum erat, futurorum habebat notitiam: multo magis ea debet opifici tribui. At insanus ille colligebat, in Deum quamdam ignorationem propterea cadere, quod litteræ sacræ dicant, Deum tentasse Abrahamum: item quod meminere Deum ita secum loquutum esse, Deferendam, & Sodoma inspiciam. Deinde post alias præstigias, in aëra Simon sublatum est, pollicitus inde se bona quædam populo demissurum. Ibi Petrus secum precari, & defixis in eum oculis dicere, Si Apostolus ego sum Jesu Christi, non hominum impostor, ut Simon prædicat, malis potestatibus impetro, ut eum dimittant, nec amplius teneant. Mox in terram ille delapsus, minutus in partes atteritur. Atque illum sane diem solemniter Romani celebrant. Nam sabbato hæc gerebantur, quo fideles magistri causa cibis abstinebant, & precibus opem divinam implorabant: id quod etiam usu confirmatum, adhuc in hodiernum ibi diem servatur.

Nero autem his cognitis, Petrum in crucem egit: Paulum vero, quemadmodum aurea lingua præditus orator meminit in oratione sua, quam ad vetantes solitariam vitam habuit, gladio propterea feriri iussit: quod Eperastum, amores deliciasque suas, ad religionem Christianam instituit. qua ipsa de causa persequutionem quoque concitavit. Nam quia lascivus erat, concubinos suos ad Dominum se convertere, graviter omnino ferebat. Idem Joannes Chry-

Α των ἐδείκνυε, πόσης ασφαλείας τὰ τοιαῦτα δέονται μόρια.

Μετὰ δὲ Γαίον κρατεῖ ὁ Κλαύδιος ἐπὶ τῷ ἔτος δ' ἑβδ. βασι-
ὁ Κλαύδιος ποσὸν λέγεται εἶναι δειλὸς, ὥστε τὸς λέως.
παρελαμένους ἐρδύναι, μὴ ποτε ξίφος ἐν κόλποις Περὶ Νέρωνος
φέροιεν. μετὰ δὲ τὸν Νέρων ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐπὶ τῷ ἔτος
ὁ παμμίαρος ἐπὶ τῶν ὡσεὶ ἰ. καὶ ζ. ὡν, πρῶτος τῶ διω-
γμοῦ ἤρξατο, καὶ τὰς κορυφαίας ἀναίρει, ὡς μὲν ἰσο-
εἰκοί τινες ἕτεροι λέγουσιν, ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ καὶ τῇ αὐ-
τῇ, ἐν ἄλλῃ δὲ καὶ ἄλλῃ ἔτει. ὡς δὲ Εὐσέβιος ὁ τῷ
Παμφίλου, καὶ ἔπειτα αὐτῶ καὶ ἡμέρᾳ τῇ αὐτῇ. ἀλ-
λὰ Τερτυλλιανὸς τις ἀνὴρ τῷ ἐπὶ Ρώμῃ λαμπρῶν, * Τερτυλ-
καὶ Γαίος ἀνὴρ ἐκκλησιαστικὸς, ὁ Διονύσιος ἐπίσ-
κοπος Κορίνθου, γράφουσι κατ' ἕνα καιρὸν καὶ ὁμοῦ
μαρτυρῆσαι Πέτρον καὶ Παῦλον, τρισκαίδεκάτῃ
ἔτει τῆς βασιλείας Νέρωνος. ὁ Πέτρον μὲν ἀναί-
ρει δι' αἰτίαν τοιαύτην.

Επὶ Νέρωνος ὁ Σίμων ὁ μάγος ὡς πρὸς τὸν Περὶ Σίμωνος
ὁ κορυφαῖος ἐλθὼν εὗρε κυρία δεδεμένον ἀλύσει ἐν
τῷ πυλῶνι αὐτοῦ, κατεδίδοντα τὰς ἀνὰ προτροπῆς
ἐπιχειροῦντας εἰσελθεῖν ἐπὶ τὸν Σίμονα. ὃ δὲ
ὁ ἐκέλευσεν εἰσελθεῖν, καὶ ἀνδραπνίῃ φανῇ περὶ
Πέτρον ἀναγγεῖλαι. καὶ τῶν καὶ αὐτῶ ἐποίησε. Περὶ αὐτοῦ
καὶ πάντες οἱ ὄντες ἐν τῷ ὄξει πλάγισαν. αὐτὸ δὲ τῷ
καὶ ὁ Σίμων ἐποίησε, καὶ τὸν Πέτρον ἐκάλεσεν. ὁ
μὲν τοι Σίμων καὶ τὰδε πρὸς τοὺς ἄλλους τῶ κορυ-
φαῖω διαλεγόμενος ἔλεγεν. εἰ πρὸς γινώσκω εἶχεν ὁ Α-
δάμ, ὅτι οὐ πρὸς γινώσκω τῶ τῷ ὄφειος ἀπάτῃ, καὶ ὁ
Πέτρος. εἰ πρὸς γινώσκω εἶχε, πῶς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ
πρὸς τὰς ἐσομένας πράξεις ἅμα τῷ γεννηθῆναι ἐπέθη-
κεν ὀνόματα; τὸν μὲν γὰρ Κάιν ὠνόμασεν, ὃ ἐστὶ ζή-
λος. ζηλώσας γὰρ ἀνέλε τον ἀδελφὸν αὐτοῦ. τὸν δὲ
Ἀβὲλ ἐκάλεσεν. ὃ ἐστὶ πένθος. ἐπ' αὐτῷ γὰρ φονδύ-
δεντι ἐπένθησαν οἱ γονεῖς αὐτοῦ. εἰ δὲ τὸ πλάσμα
προεγίνωσκε, πολλῶ μᾶλλον ὁ πλάτης αὐτός. εἰ
ὁ παράφρων ἐκεῖνος ἀπὸ τῶ εἰπὴν τῷ γραφῶν,
ὅτι ἐπέραζεν ὁ Θεὸς τῷ Ἀβραάμ, καὶ ὅτι κατα-
βάς ἐπὶ Σόδομα ὄφθαλμοι. ἔλεγεν ἀγνοῖαν εἶχεν τὸν
Θεόν. πρὸς μὲν τοι ταῖς ἄλλαις αὐτοῦ φαντασίαις, καὶ
εἰς αἴρα ἐπήρθη ὁ Σίμων ἐπαγγελλόμενος ἐκείθεν
ἀγαθὰ καταβιβάζει τῷ λαῷ. ἐγὼ δὲ ὁ Πέτρος καὶ
χόμῳ κατ' ἑαυτόν, ὁ εἶπον ὀρατεῖσας αὐτοῦ. εἰ
Ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰμι ἐγώ, καὶ οὐ πλάτος, ὡς
φησι Σίμων, προσάσω ταῖς πονηραῖς δυνάμεσιν ἀ-
φείναι τῆς κρατήσεως αὐτόν. καὶ παραχρῆμα εἰς γῆν
κατὼ ἐχθρὴ καὶ συντελεῖται. διὸ δὲ καὶ ἡμέραν ἐκεί-
νην ἐπίσημον ἄγουσιν οἱ Ρωμαῖοι. σάββατον γὰρ
ὡς, ἐν ᾧ καὶ προσδύχῃ ὁ νηστία τοῖς πιστοῖς,
καὶ μᾶλλον ὑπὲρ τῶ διδασκάλου. τὸ δὲ ὁ μὲν
τῶ νῦν ἐκεῖσε κρατεῖ.

Ταῦτα δὲ μαθὼν ὁ Νέρων, τὸν Πέτρον ἐσαύ-
ρωσε. τὸν δὲ Παῦλον, κατὰ φησιν ὁ τῷ γλωτ-
ταν χρυσοῦς ἐν τῷ πρὸς τοὺς καλῶντας μονάζειν
λόγῳ αὐτοῦ, ὅτι ξίφος ἐτελείωσεν. ἅτε κατ-
χίσανται Ἐπέραςον αὐτοῦ παλλακὴν. ὅτι γὰρ τῶ
καὶ τὸν διαγμὸν ἤγειρε. λαγνὸς γὰρ ὢν, ἐκ
ὡς ἐχέτο τὰς αὐτῶ παλλακὰς ἐπιστρέφειν πρὸς Κύ-
ριον. ὁ μὲν τοι θεῖος Ἰωάννης καὶ τὰδε πρὸς
Παῦλον εὗρηται λέγων. ποῖος τόπος τὰ σὸν ἐδέ-
ξατο αἶμα, τὸ γαλακτοειδὲς ὄραδεν ἐν τῷ χιτῶνι τῶ σε

ἀνασκοποῦσαντος; ὁ δὲ καὶ τὸν βάρβαρον αὐτὸν ψυχὴν ὑπὲρ μέλι γλυκῆναι, πιστὸν ἐποίησε τλίμκαῦτα ἢ ἀπίστον. κεκοίμωται δὲ, ὡς ἐκεῖνοί φασι, καὶ ἀμφότεροι ἐν τῇ πόλει Ρώμῃ, μὲν Ἰουλίῳ καὶ ἐπὶ Νέρωνος βασιλείᾳ.

Περὶ τῆς ἀποστόλων. Οἶδα δὲ ἀγαπητέ, ὅτι καὶ τὴν τῷ Διηγόρου Λουκᾶ περὶ τῆς ἀποστόλων ἐπελθόντων ἰσορίαν, δολόγως ὑπόρηκας, εἴ γε τὰ λοιπὰ Παύλου διηγήσαμυρος ὁ Λουκᾶς, τὸ μακάριον αὐτὸ τέλος σεσίγηκε. καὶ ἐστὶν εἰπεῖν, ὅτι μέχρι τῆς Ρώμης πρώτης ἀφίξεως τῷ μεγάλῳ Παύλῳ καταλύει τὴν ἰσορίαν ὁ Λουκᾶς. καὶ ἐκ τῆς φαίνεται, ὅτι δεξιὸς ὁ Λουκᾶς Παῦλας, τὸ τῆς ἀποστόλων τλίμκαῦτα συνεγράψατο βιβλίον. ὁ δὲ τὰ λοιπὰ μὲν Παύλου διηγήσατο, τὸ δὲ μαρτύριον, ὡς μήπω γεροντός, εἰκότως παρέδραμυ. ὁ γὰρ Παῦλος διετίαν ὅλῳ ἐν Ρώμῃ ἀνετος ὡς ἐκήρυσε· μέχρι γὰρ τῆς καὶ ὁ Λουκᾶς αὐτῷ συνῆν. εἰδ' οὕτως ἀπολογισάμυρος, εἰς τὸ κήρυγμα πάλιν ἐπέβλεπε, καὶ τοῖς ἐκεῖσε κηρύσσων ἦν. ἐκ δευτέρου δὲ τῇ Ρώμῃ ἐπιδημήσας, καὶ κατηχήσας τὸν οἰνοχόον Νέρωνος, καὶ παλλακίῳ αὐτῷ Επεράσον, τὸ μακάριον τέλος ἐδέξατο. ὅτι δὲ ἐκ τῆς ὁ Λουκᾶς μὲν Παύλου τὸ πρότερον, αὐτὸς φησι πρὸς Τιμόθεον ἐν τῇ πρὸς αὐτὸν δευτέρᾳ ἐπιστολῇ, ὡς ἔγραφε δέσμιος ὢν ὑπὸ Νέρωνος ἐν τῇ πρώτῃ μου ἀπολογία πάντες με ἐγκατέλιπον. μὴ αὐτοῖς λογιθεῖν. ὁ δὲ Κύριός μου παρέστη καὶ ἐνεδυνάμωσέ με. καὶ δὲ γε τὸ τέλος, μόνος παρὼν ὁ Λουκᾶς.

Μετὰ μὲντοι τὴν πρώτην ἀπολογίαν, εἰς Ἰσπανίαν ὁ Παῦλος παραγίνεται. γυναικὶν ἐν τῇ ἐπιστήμῳν ἐκ πρὸ πολλοῦ θέλοντες Παῦλον ἰδεῖν, καὶ τὴν ἀλήθειαν ἐνηχηθῆναι, παρακύβηται λέγεται κατὰ τὴν ἀγοράν, καὶ ἰδεῖν αὐτὸν διερχόμενον, καὶ πείσαι τὸν αὐτῆς ἄνδρα Πρόβον ἐν τῷ οἴκῳ δεξασθαι αὐτόν. εἰσελθόντος οὖν, θαῦμα παράδοξον γίνεται. τὸ γὰρ γυναικὶ ἀνακαλυφθέντων τῶν τῶν νοσῶν ὀφθαλμῶν, ἑώρα ἐπὶ τῇ μετώπῃ τῆς Αποστόλου ἐπὶ χρυσα γράμματα, ΠΑΥΛΟΣ Ο ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΗΡΥΞ, δεχομένη. καὶ προσπεσῶσα τοῖς ποσὶν αὐτῆς ἡ τοιαύτη γυνή, κατηχήθη καὶ ἐβαπτίσθη. ὁμοίως καὶ Πρόβος ὁ ἀνὴρ, καὶ πάντες οἱ λοιποὶ καθεζῆς.

Περὶ Νέρωνος. Τῶν μὲντοι Νέρωνος Ἀνίκητόν τινα σεῖλαντος ἐπὶ τῇ τῷ μητέρα αὐτῆς Ἀγριππίναν ἀποκτεῖναι, τί ποιεῖ αὐτή; τὴν αὐτῆς γαστέρα γυμνώσασα, παῖε Ἀνίκητε, ἔφη, παῖε ὅ, τι Νέρωνα ἐγέννησεν. ἔτος ὁ Νέρων πρὸς τοῖς ἄλλοις αὐτῶν κακοῖς, καὶ κίθαρυδοῖς, καὶ μίμοις ἐπέχαιρεν, ἀκρατοποτῶν ἑσσεῖ, κἀντεῦθεν τὰς ἀναιτίους ἀποσερῶν τῆς ζωῆς. τοσοῦτον δὲ Ρωμαῖοι ἀπεσφάρισαν αὐτόν, ὡς ἐπιστῆναι καὶ ποτε τῶν ἀναιρήσοντας. τῆτο δὲ γυνὴ ὁ Νέρων αὐτὸν διεχειρίσατο, μηδὲν ἄλλο εἰπὼν ἢ τῆτο καὶ μόνον. οἷον, ὦ Ζεῦ, κίθαρυδὸν ὁ βίος ζημιούται. λέγεται δὲ καὶ τῆτο, ὅτι Λουκᾶς ὁ Ἀπόστολος ἐπὶ καρποφόρῳ ἐλαίᾳ ἐσαυρώθη. ἀδελφὸν δὲ τὸν τῶν αὐτῶν λείψανον, δεξιὸν τὸ μέσον πολλῶν σκηνωμάτων ῥιφῶναι. δεξιὸν τὸν μετὰ τῆς ἐπεμψῆς ὁ Θεὸς κουλούει ἰατρικὰ σύμβολα τῆς τέχνης αὐτῆς. καὶ οὕτω φανερωθὲν ἐν ταῦτα ἐπανεσώθη.

αἰχμαλωσία. Οὐ πολὺς μετὰ ταῦτα παρερρύον καιρὸς καὶ ἡ Ἰουδαίων ἐκφάκει ἀπώλεια. οὐκ ἐν ἄλλῳ δὲ

A fofstomus, vir plane divinus, etiam hujusmodi verbis alicubi Paulum compellat: Quinam quæso locus! lacteum illum sanguinem tuum excepit, conspectum in ejus veste, qui te in palum suffixit? quod ipsum sane barbarum ejus animum majore vi dulcem efficiens quam mel ipsum, infidelem antea fidelem effecit. Uterque, ceu Chrysostomus idem testatur, obdormivit in urbe Roma, A.D. 111 Kal. Quintiles, imper. Nerone.

B Cæterum memini, dilecte fili, te divini Lucæ historiam de actis Apostolorum perlegentem, non abs re dubitasse, num vero sit consentaneum, Lucam cæteris a Paulo gestis rebus omnibus expositis, beatam ejus ex hac vita migrationem præterire silentio voluisse? Licet ad eam quæstionem hoc modo respondere: Lucam librum actuum id temporis exarasse, quum Paulus prima vice Romam appulisset. Ea de causa factum esse, ut cætera quidem acta Pauli recenseret, perhibitum vero fidei testimonium, uti quod necdum accidisset, omitteret. Paulus enim, quum biennium totum Romæ liber ageret, prædicationis munere fungebatur: ad quod usque tempus ei Lucas aderat. Deinde Romam altera vice reversus, quum religionis Christianæ rudimenta Eperasto, Eperastus a Paulo conver-

Eperastus a Paulo conversus, ut quidem censuit Leunclavius. Tu videbis Notas.

C Cæterum post defensionem hanc primam Paulus in Hispaniam pervenit, ubi muliercula quædam illustri orta loco, quæ multo ante Paulum videre cuperet, deque veritate ab ipso viva voce erudiri, prospectasse in forum perhibetur, ibique conspecto Paulo, qui forum transiret, maritum suum Probum persuadendo impulisse, ut hominem domo sua exciperet. Ingresso in ædes Paulo, prodigium quoddam novum & inusitatum accidisse. Mulierem enim oculis suis adaperitis, in Apostoli fronte litteras aureas vidisse, quarum hujusmodi sententia foret: PAULUS CHRISTI PRÆCO. Quapropter ad pedes ipsius provoluta, Doctrinam Christianam accepit, ipsaque cum Probo marito familiaque universa baptizata est.

Pauli profectio in Hispaniam.

Edit. Paris. pag. 237.

D Cæterum Nero quum Anicetum quemdam ablegasset, qui matrem suam Agrippinam occideret, illa ventre suo denudato: Hunc, Anicete, ferito, ait, qui Nero nem ediderit. Inter alia vitia Neronis hoc etiam erat, quod citharædis & mimis delectaretur, ac semper temulentus esset: quo fiebat, ut innocentes vita spoliaret. Hinc tantopere hominem averfati sunt Romani, ut motu concitato eum ad necem poscerent. qua re cognita Nero sibimet ipsi manus attulit, hujusmodi quædam fatus: Qualem o Jupiter hominum vita citharædum amittit. Cæterum hoc quoque memoriæ proditum est, Lucam auctorem Evangelicæ historiæ in olea frugifera suffixum fuisse. Quumque pretiosæ ipsius reliquiæ nusquam reperirentur, quod essent inter multa tuguria rejectæ, precibus impetratum est a Deo, ut collyria quædam medica demitteret, artis sancti viri symbola: quibus conspectis, reliquiæ ibidem repertæ servatæque sunt.

Nero parricida.

Nero seipsum interfecit.

Lucas in olea suspensus.

E Secundum hæc non multo interjecto tempore, Judæorum excidium appetiit, idque non alio tempore, quam festo, nec

Judæorum excidium.

Prodigia quæ
præcesserunt.

Mulieris atrox
facinus.

Jeremias de
excidio.

Edit. Paris.
pag. 238.

Cur Deus per
Iosephum hi-
storiam scribi
voluerit.

Hierosolyma
numquam in-
stauranda.

Galba Imp.
Otho.
Vitellius.
Astrologi.

Vespasianus.

Titus.

id abs re. Nam par erat, ut quibus illi diebus in Dominum deliquissent, iisdem & præmia consequerentur. quamquam sane multis modis efficere conatus est Deus, ut emendarentur. Etenim inter alia, vir quidam, cui nomen esset Iesus, ipso Tabernaculorum festo templum ingressus, alta voce ab utraque parte Hierosolymam & populum lamentatus est. Quinetiam urbem universam obibat, seque feriens agebat: Væ væ Hierosolymæ. Duobus elapsis annis, cingula sua, clypeorumque coria mandebant. Forte mulier quædam, quæ Mariæ nomen haberet, admodum opulenta, in urbem ex agro migraverat. Eam quum populus commeatu facultatibusque suis spoliasset, nec amplius ei quidquam superaret, unde viveret: filium suum lactentem assat & comedit. Qua re conspecta, cuncti quamprimum emori cupiebant. Eodem tempore ventus ingens hostium quidem tela directo in Judæos ferebat, Judæorum vero abripiebat in transversum. Hoc modo Jeremiæ vaticinio satisfecit eventus, id quod erat huiusmodi: Gladio sternam eos in conspectu suorum hostium, & urbem hanc ad interuersionem ruinamque perpetuam redigam. Carnes etiam filiorum filiarumque suarum comedent. Adeoque conteram hanc urbem instar vasis testacei, quod amplius redintegrari reficique nequit.

Hoc oraculo quidnam possit esse clarius & dilucidius? Nam hæc omnia sic prorsus evenerunt, id quod historia Iosephi testatur. Quippe ne Judæorum quispiam historiarum fidem derogaret, non aliquem extraneum, sed eadem natione prognatum, & insignem æmulatorem veritas excitavit, qui Judæorum calamitates inexplicabiles tragice describeret. Tale profecto exemplum iræ divini numinis declaratæ nemo potest aliud ex omni temporum memoria repetere. Iosephus quidem, Hierosolymæ qui degebat durante bello, trecentas hominum myriades fame, gladio, igne, aliisque talibus casibus periisse scripsit. Plurimi etiam Romæ bestiis obiecti sunt. Gesta sunt omnia sub Tito, post Christi adsumptionem in cælum quadraginta & paulo amplius annis.

Velim autem scias, dilecte fili, Judæos ter servitutem duram perpeffos esse. Primam in Ægypto, alteram Babylone, tertiam sub Antiocho, cui cognomen Illustris erat. Verum & captivitas, & servitutes istæ prædictæ ipsis fuerant, promissusque reditus. At de captivitatis huius ultimæ liberatione promissum nihil fuit. In Iosepho certe veritatis studium heic quoque considerandum est. Nam quod Romani everfuri essent Hierosolymam scripsit, Danieli vatis ea de re testimonium proferens: quod autem illius desolationis aliquando finis futurus esset, non scripsit: quando vatem nihil ejusmodi prædixisse reperiebat. Ac de his quidem in hunc modum dictum esto.

Post Neronem Galba rerum potitus est menses VII. Post Galbam Otho menses III. Post Othonem Vitellius menses VIII. Hic edictis propositis, Italia iussit excedere, quotquot ex astris futura se prædicturos garrent. At illi vicissim hæc verba legenda publice proposuerunt: Excede vita Cæsar. Quinetiam diem ipsum, quo interficiendus esset, adscripserunt. Successit ei Vespasianus, qui quum annis IX regnasset, Imperium Tito filio reliquit. Is annos duos præfuit. Sub eodem Judæorum natio in potestatem redacta est. Cœperat eos Vespasianus obsidere, verum profectus inde cum copiis

A καιρῷ ἦλθεν, ἀλλ' ἐν ἡμέρᾳ τῆς ἐορτῆς· καὶ εἰκότως· ἐχρῆν γὰρ αὐτὰς ἐν αἷς εἰς τὸν Κύριον ἐξῆμαρτον, ἐν αὐταῖς καὶ τὰ ἐπίχειρα δοῦναι. καὶ τοιγὰ πολλὰ τῷ Θεῷ ποιήσαντος, ἵνα διορθωθῶσι. καὶ γὰρ ἄνθρωπος τις Ἰησοῦς καὶ ἡ ἐορτὴ τῆς Σκηνοπηγίας ἐλθὼν ἐν τῇ ἱερῇ, ἀνέκραξε φωνῇ, ὑπὸ τῇ πεσσάρων μερῶν, ἐπὶ Ἱεροσόλυμα καὶ τὸ λαόν, ἀλλὰ καὶ τὴν πόλιν πᾶσαν περιερχόμενος καὶ τυπτόμενος ἔλεγεν· καὶ, οὐαὶ Ἱεροσόλυμα. δύο καὶ γὰρ ἐπὶ περικυκλωθέντες καὶ ὑποθήσαντες, τὰς ζωστῆρας καὶ τὰ δέρματα τῶν θυρῶν ἐμασῶντο. γυνὴ δὲ τις Μαρία τοῦνομα, πλουσία οὔσα σφόδρα, ἐκ τῆς χώρας πρὸς τὴν πόλιν εἰσῆλθε, καὶ τὰ προσόντα αὐτῇ σκυλόδεσσα ὑπὸ τῷ λαῷ, καὶ μὴ ἔχουσα ζῆσαι, ὑπομάζιον αὐτῆς παῖδας ὀπτήσασα, ἔφαγε. τῷ οὖν ὄντι ἰδόντες, ἠύχοντο τάχιον ὑποθανεῖν. καὶ θυέλλα τότε ἐπνέωσε, καὶ τὰ μὲν βέλῃ τῶν πολεμίων ὄρθηα ἔφερε, τὰ δὲ τῶν Ἰουδαίων πλάγια. ὡς ἐντεῦθεν καὶ τὴν Ἱερემίαν προφητείαν πέρας λαβεῖν, τὴν οὕτω λέγουσαν· καὶ καταβαλὼν αὐτὰς ἐν μαχαίρᾳ ἐνώπιον τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, καὶ πῆξω τὴν πόλιν ταύτην εἰς ἀφανισμόν, καὶ εἰς στυγερὸν αἰώνιον. καὶ ἔδοται τὰς σάρκας τῶν υἱῶν καὶ τῶν θυγατέρων αὐτῶν. Ἐσυντρίψω τὴν πόλιν ταύτην ὡς ἄγρος ὀσπρίων, ὃ ἐδυνήσεται ἰαθῆναι ἐπὶ.

Τί πᾶσα σαφές ἐστιν; πάντα γὰρ πεπληρωται κατὰ τὴν ἰσορίαν Ἰωσήφ. ἵνα γὰρ μηδεὶς Ἰουδαῖος ἀπισήσῃ, ἐκ ἀλλόφυλόν τινα, ἀλλ' ὁμόφυλον ἔζηλωτὶν παρεσκιάσῃ ἡ ἀλήθεια τὰ δυσεξήγητα ἐκτραγωδήσῃ πάθῃ αὐτῶν. ταύτην γὰρ θεύλατον ἀργλῶν εἰδὲς οἷός ποτε. ὁ μὲντοι Ἰωσήπος ἐν Ἱερουσαλὴμ παρὼν τῷ πολέμῳ, συνέγραφε τελακοσίας ἀνδρῶν μυριάδας ὑπολέσθαι λιμῷ, μαχαίρᾳ, πυρὶ, καὶ τοῖς τοιοῦτοις· καὶ μὴ κατὰ τὴν κατὰ Ρώμην θηριομαχίαν· γέγονε δὲ ταῦτα ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις τῷ Τίτῳ μὲν μ. ἢ καὶ πλείονα ἐπὶ τῆς Χρυσῆς ἀναλήψεως.

Γίνωσκε δὲ ἀγαπητὲ, ὅτι τρεῖς δουλείας ὑπὲρ Αἰχμαλωτιστῶν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ λίαν δεινὰς, τὴν ἐν Αἰγύπτῳ, τὴν ἐν Βαβυλῶνι, καὶ τὴν ὑπὲρ Ἀντιόχου τῷ Ἐπιφανῆς. ἀλλ' ἐπὶ ταῦτοις, καὶ αἱ αἰχμαλωσίαι προηγορόντο, καὶ ἡ ἐπάνοδος. ἐπὶ δὲ τῆς ἐσχάτης αἰχμαλωσίας τῷ οὖν γέγονε. καὶ ὅρα τὸ ἔργον Ἰωσήπου φιλάληθες. ὅτι μὲν γὰρ ὑπὸ Ῥωμαίων ἐρημαθῆσεται τὰ Ἱεροσόλυμα, ἔγραφε, παράγων καὶ ἡ προφητὴν Δανιὴλ μάρτυρα τῷ λόγῳ αὐτοῦ. ὅτι δὲ σῆσεται τῆς ἐρημώσεως, ἐκ ἔργου. ἐπεὶ μὴδὲ τὸν προφήτην εὖρε τοιοῦτόν τι προειπόντα. καὶ περὶ μὲν τῶν οὕτως.

Μετὰ δὲ Νέρωνα κρατεῖ Γάλλος μῆνας ζ'. μετὰ δὲ Γάλλων, Οἰων μῆνας γ'. μετὰ δὲ τοῦτον Βιτέλλιος μῆνας ἡ. ἔτος κηρύγματα τοῖς ἀσρολέχαις προτέθηκε, φέρειν ἐξ Ἰταλίας. οἱ δ' ἀντιπροτεδείκασιν· φεῖγε τὴν βίαν Καῖσαρ· καὶ τὴν ἡμέραν αὐτῶν, κατὰ τὴν ὑποκτανθεῖν, γράψαντες. μετὰ δὲ τοῦτον Οὐεσπασιανὸς ἐπὶ θ'. καὶ μετὰ τῶν οὐ υἱὸς αὐτοῦ Τίτος ἐπὶ β'. ἐφ' οὗ καὶ ἡ τῶν Ἰουδαίων ἀλωσις γέγονε. ταύτης μὲν πρῶτος Οὐεσπασιανὸς κατήρξατο· ἀλλ' ἐκείθεν ἀπάρως πρὸς Ρώμην, ἀφῆκε τὸν γενναϊότατον Τίτον τὴν πόλιν

πόλιν πολιορκεῖν. ἔτος δὲ ὁ Τίτος ποσῶτον ἡ θάυμα-
τος. ὥστε καὶ θρῆνησθαι διὰ τὴν καὶ τῆς Ἰουδαίων θεί-
λατον ὀργὴν, καὶ μάλλον ἡμίκα τὸν ναὸν ἑώρα πυρπο-
λούμενον· ἀλλὰ καὶ τῷ Θεῷ δέομενος, ἔλεγεν Οὐκ ἐ-
γὼ, ἀλλὰ σὺ τῷ αἰτίῳ. ἀλλὰ ἔτι τις νικητὴν ἀν-
τὸν ἀνηγόρευεν, ὡργίζετο κατ' ἐκείνου. ποσῶτον δὲ ἡ
ὁ Τίτος ἔτος φιλότιμος, ὥστε καὶ λέγειν· εἰ δὲ τίνα βλέ-
πειν * τὰ βασιλῆα καὶ ὑποσφραῖν λυπημένον λέγεται δὲ
καὶ τὸ τῶτον εἰπεῖν· σήμερον ἐκ ἐβασιλύσασαυ, ἐπει-
δή τίνα ἐκ ἐβεργέτισαυ. (ἡ γὰρ μακάριος δὲ ἔ-
τος ὁ Τίτος μυριάδας ρ'. καὶ ἀνείλε καὶ ὁ ὡς φησι Γεώρ-
γιος.) μετὰ δὲ ταῦτα ἀναιρεῖται ὑπὸ τῶ ἀδελφοῦ αὐ-
τῷ Δομετιανῷ, λαγῶν αὐτῷ παραθέντος θαλάσ-
σιον.

Μετὰ δὲ Τίτον κρατεῖ Δομετιανὸς ἔτη ιε'. ὅφ' οὗ ὁ
Θεολόγος εἰς Πάτμον ἐξορίζεται. ἐνθα καὶ τὸ Εὐαγ-
γέλιον καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν ἔγραψε. τότε δὲ καὶ Ἀπολ-
λάνιος ὁ Τυανὸς ἀπανταχῶς περιπατῶν, καὶ εἰς Βυ-
ζάντιον ἔρχεται. ὅθεν καὶ παρακληθεὶς ὑπὸ τῶ ἐποί-
κων, τὰς ὁφείας καὶ τὰς σκορπίους ἐκ τῆς πόλεως ἐφυγά-
δούσε, καὶ τῆς ἱππῶν τὴν ἀταξίαν ἐχαλίνωσε. καὶ ἐν
Ἀντιοχείᾳ δὲ ὡσαύτως ἐποίησεν ἐπὶ τῇ τοῖς σκορπίοις
καὶ κύνων. πολλὰ γὰρ ὑπὸ τῆς τοιοῦτον ἐβλάπτοντο.
χαλκοῦ μὲν σκορπίον χάσας ἐν γῇ, ὑπὸ καλάμων
δὲ σειομένων διαχθύναι παρασκευάσας τὰς κύνων.
ὁ μὲν τοι Δομετιανὸς Τίτε μὲν ἡ ἀδελφὸς, μηδὲν δὲ
ἀδελφὸν πρὸς αὐτὸν ἔχων· ὡς εἶναι τὸ θρυλλομένον
ἐκεῖνο πανάληδες· ἀμὲν καὶ ποτισθεῖον ἐκ τῆς αὐτῆς
ύδα. ἡ γὰρ ἱερασιχρήματος, αἵμασι χαίρων ἀνθρώ-
πων. τῷ προεῖπέ τις ἀστρονόμος, καὶ τὸ τέλος, καὶ τὴν
ἡμέραν αὐτῷ. ὁ δὲ ἐπὶ νύκτι πρὸς αὐτὸν· ἡ δὲ σὴ
ζωὴ πόση ἐστὶ, καὶ πόσον τὸ τέλος αὐτῆς; καὶ ὁς ἀπε-
κρίνατο φιλαλήθως, καὶ τὰς δρόμους τῆς ἀσέραν. ὁ γὰρ
Δομετιανὸς θέλων ἀπελῆγξαι * φανακίζων τὸν ἀστρονό-
μον, κελόει πῦρ ἀναφθῆναι, καὶ δεδεμένον αὐτὸν ἐμ-
βληθῆναι τῇ πυρᾷ. γίνεται ταῦτα. ἀλλὰ τὸ ἐγχεί-
ρημα τῷ τέλει εἰσδέχεται. ὑπὸ γὰρ ἀνωθεν καταρ-
ρήνυται, ἔσβεννυται ἡ πυρὰ. λύεται ὁ δεσμώτης
καὶ ὁ βασιλεὺς ὄναρ ἑώρα. ἱππῶν μελαντέρῳ ἐπεκράθη-
το κατάφρακτος ὅπλοις. τούτων γούμῳ ἀπορρέοντων,
αὐτομάτως εἰς χάσμα γῆς ἐδόκει καταπίπτειν, καὶ
σὺν ἱππῶν καὶ σὺν ἄφρακτος γέγονεν. ὅθεν ἔτι τὴν ἱπ-
πὴν αὐτῷ βιαίως ἐκρήξαντος, εἰς Νερούαν τὸ σκήπτρον
ἔρχεται. Κρατεῖ τὸν Νερούαν μετὰ Δομετιανὸν Νερούας ἔτος
ἐν, μῆνας δ'. ἐφ' οὗ ἐπανεκλήθη τῆς ἐξορίας ὁ Θεο-
λόγος, ὡς φησιν Ἰππόλυτος. εἶτα τελευτᾷ. καὶ ζή-
τηθεὶς, τὸ λείψανον αὐτῷ ἐκ δρέθη.

Μετὰ δὲ Νερούαν κρατεῖ Τραϊανὸς ἔτη * δ'. μῆ-
νας ζ'. ὁς τοσαῦτον ἡ φιλοδίκαιος, ὡς γυμνῶσαι
σπάθην, καὶ ἐπιδουῶσαι τὴν ἐπάρχῳ, καὶ ἔπος εἰπεῖν.
εἰ μὲν καλῶς ἀρχῶ, ὑπὲρ ἐμοῦ ἔσο κεχηρμένος αὐ-
τῇ· εἰ δὲ κακῶς ἀρχῶ, κατ' ἐμοῦ. ἔτος καὶ τὰς ἐν τῇ
πρωτοβυτέρᾳ Ρώμῃ γεφύρας ἐποίησεν, ὧν ἕνεκα καὶ σω-
τηρίας ἔτυχεν, εἰ καὶ ἐν ἀσεβείᾳ τὸ βίον κατέλυσεν.
ὁ δὲ καὶ παράδοξον. ὁ γὰρ διάλογος μέγας Γρηγόριος, ὁ δὲ
τοιαύτης Ρώμης χρηματίσας Ἐπίσκοπος ἀνὰ τὴν
λιθίνην πορείαν γενόμενος, ἡ δὲ Τραϊανὸς ἔτος ὡ-
κοδόμησεν, διχλὺ κραταίαν, ὡς ὁ θεοτάτος Ἰωάν-
νης ὁ Δαμασκηνὸς ἀφηγοῦμενος εὕρηται, πρὸς τὸν
φιλόφρον Κύριον ὑπὲρ συγχωρήσεως ἀμαρτιῶν τῷ
Glyca Annal.

A Romam Titum filium, virum fortissimum, Titus erga ho-
ad urbis obsidionem reliquit. In eo tam ad-
miranda virtus erat, ut propter Judæorum
calamitates divinitus immixtas etiam plora-
ret, præsertim id temporis, quum ignem
templo injectum cerneret. Præterea Deum
obsecrans: Non ego, inquit, sed tu harum Edit. Paris.
rerum auctores. Quod si quis etiam victo-
pag. 239.
rem appellasset, id ipsum indigne cum ira-
cundia quadam ferebat. Tam benignus e-
Titus beneficen-
rat, & honestus, ut diceret: Neminem, tla.
qui adspexisset Imperatorem, abire tristem
debere. Quinetiam sæpenumero verbis usus
hujusmodi perhibetur: Hodie non impe-
ravimus, quia neminem beneficio adfeci-
mus. * Tandem a fratre Domitiano subla-
tus est, qui leporem ei marinum apposue-
Titus esu ma-
rat. ratini leporis ne-
catus.

B Igitur post Titum Domitianus annis xv
rerum potitus est. Is Joannem Theologum Domitianus
cognomento, in Pathmum insulam relega-
vit: ubi & Evangelicam historiam suam,
& Revelationem conscripsit. Eo tempore
Tyranensis Apollonius, qui ubique terra-
rum obvagabatur, etiam Byzantium ve-
nit: ubi quum rogatus fuisset ab incolis, ex
Apollonii præ-
stigiis.
urbe serpentes atque scorpios abegit, &
equos indomitos frænis coercuit. Consimi-
liter Antiocheæ scorpios & pulices exe-
git, a quibus cives mirum in modum ex-
cruciabantur. Effecit autem hoc, aheneo
scorpione in terram defosso, & instituto,
ut quassatis arundinibus pulices abigeren-
tur. Cæterum Domitianus Titi quidem il-
Titi & fratris
le frater germanus erat, verum in eo ni-
dissimilitudo.

C hil omnino fratrum conspiciabatur, ut
verum adeo verbum illud vulgo jactatum
foret: Matula & poculum ex eodem vitro
foret: Matula & poculum ex eodem vitro
Nam & avarus erat, & humani sanguinis
effusione gaudebat. Prædixit ei quidam
Astrologus tum vitæ finem, tum successo-
rem. Quo Cæsar audito: Tua vero, inquit,
vita quamdiu durabit, & quo fine claudet-
ur? Respondet ille sic, ut veritatem om-
nino indicaret, pro ratione cursus fide-
rum. Tum Domitianus, qui vellet homi-
nem convincere, tamquam impostorem: Domitianus
astrologum
exuri jubet.
rogum accendi jubet, eumque colligatum
vinculis in illum abjici. Fit quod impera-
verat, sed conatui non respondit eventus.
Nam pluvia subito impetu cælitus delapsa,
rogus extinguitur, & victus solvitur. De-
inde per quietem Imperator hujusmodi som-
Exitus Domi-
tiani.

D nibatur, toto corpore armatus. Illis autem
rebus sponte sua evanescentibus, in quem-
dam hiatus terræ delabi se putabat, & una
cum equo ipsoque ornatu ex hominum con-
spectu tolli. Quapropter ipso rebus humanis
per violentam mortem exempto, ad Ner-
vam Imperium delatum est. Is a morte Do-
mitiani regnavit annum unum, menses iv.
Revocatus est sub eo Joannes Theologus ab
exilio, quemadmodum Hippolytus memo-
riæ prodidit. deinde moritur, quæsitique
reliquiis ejus, non sunt inventæ.

E Post Nervam Traianus annis ix, mensi-
busque vii imperavit. Is justitiæ tam ob-
servans erat, ut ensen nudatum præfecto
prætorio traderet, cum hujusmodi verbis:
Siquidem recte imperavero, pro me: sin-
male, adversum me hoc utitor. Pontes apud
veterem Romam ædificavit, & per eos sa-
lute consequutus est, (quamquam in pie-
tatis significatione vitam clausisset) mira-
bili sane modo. Nam celebris ille magnus-
que Gregorius, Romanus antistes, quum ad
viam istam lapideam pervenisset, quam Tra-
Gregorius Pa-
janus straverat: vehementi oratione, quem-
admodum Joannes Damascenus narrat, ad
Aa

* τὸν βασι-
λέα

* φανακίζον-
τα

* 19.

pag. 240.

Vide Notas.

amantem animarum Dominum ususe est, ut huic Imperatori delicta sua condonaret. Moxque vocem divinitus ad ipsum perlata audit, qua hæc ipsi significarentur: Preces tuas exaudi, & Trajano veniam delictorum facio. Tu vero cave deinceps pro impiis mihi preces obtuleris. Trajanus ipse præterquam quod cum peregrinis ignotisque colloqueretur, & amicos solaretur, etiam quævis convicia toleranter ferebat: quod Imperatorem diceret Deo similem esse debere, & qualvis contumelias æquo animo pati.

Traiani humanitas. Successit ei gener Adrianus, & annos **xxiv** Imperio potitus est. Is bello adversus Judæos excitato, qui continuas seditiones movebant, ut supra quoque indicatum a nobis est, eorum uno die myriades **Lviii** interfecit. Nam hoc regnante conjunctis viribus, ad statum reipublicæ priorem reverti conabantur. Verum Adrianus eis in potestatem suam redactis, urbem rursus evertit, & solo prorsus æquavit. Quo factum, ut id temporis voci Dominicæ responderet eventus: Ne lapis quidem supra lapidem relinqueretur, qui non disjiciatur. Præterea in templi penetralibus imaginem suam statuit.

Luc. 21. 6. Quamque cognomentum **Ælii** haberet, urbem ex eo tempore jussit **Æliam** vocari. Magnopere Adrianus & doctrinæ cultores amplectebatur, secumque semper habebat, quos sapientes esse nosset homines. Quamque Judæos funditus sustulisset, qui se de Romanorum eximere potestate conabantur, ipse tandem intercute morbo laborans rebus humanis exemptus est. Urbs Hierosolyma nomen **Æliæ** ab ipso consequuta est, modo quodam hujusmodi.

Cupidus erat Adrianus spectandi res varias. Quapropter Imperium, quod ipsi paret, coram inspicere volebat. Igitur Hierosolymam quum pervenisset, urbemque vidisset omnino in solitudinem redactam: magis etiam Judæis succensebat. Adeoque productos in forum, sic vendi cuilibet emptori jussit: ut Judæi quatuor uno hordei modio vœnirent. Secundum hæc urbem incipit instaurare, ac mœnia reficere, solo templo excepto. Simul Aquilam operum præfectum constituit, qui tunc adhuc religioni Græcæ addictus erat. Hic autem Aquila, quum quotidie Christianorum augeri numerum cerneret, Deumque ostenta & prodigia per eos edere: stimulo quodam animi percitus, se Christianis aggregavit. Erat autem Astrologiæ peritissimus. Quo factum, ut posteaquam Christianorum religione fuisset imbutus, priora studia deferere noller. Itaque Christiani sacerdotes, qui eum post multas admonitiones ab Astrologiæ disciplinæ studio desistere nolle cernerent, hominem a cœtu sacro prohibent, quod hisce pœnis scilicet ipsum emendaturos se putarent. Tum ille quadam iracundia magis etiam accensus, ad Judæorum sacerdotes se confert, ac per execrationem Christianismo ejurato, circumcisionem recipit. Atque hac ipsa de causa linguam Hebraicam edoctus, novam quamdam sacrarum litterarum interpretationem instituit, testimonia de Christo prorsus obscurare ac tegere summo studio conatus. Hinc intelligere, dilecte fili, potes, quamobrem iste Aquila divinas litteras adulterando quasi corrupe-

Judæorum venditio pro vili pretio. **Aquila sit Christianus.** **Edis. Paris. pag. 241.** **Astrologiam Aquila non deserit.** **Aquila circumciditur.**

Scripta sacra vitiat. **Antoninus Pius.** Post Adrianum Antoninus, cognomento Pius, ob morum benignitatem, annos **xxii** imperavit: sub quo Justinus Philosophus, & Dionysius Corinthi antistes, ut doctrinæ Christianæ testimonio essent, vitam

Justinus & Dionysius martyres.

A τοιούτω βασιλείῳ πεποίηκε. καὶ ὅς αὐτίκα φωνῆς θεοῦ ἐνεχθεΐσης αὐτῷ ἐπακήκοε τὰδε φησάσης· ἦ εὐχῆς ὑπήκουσα, καὶ τῷ Τραϊανῷ συγγνώμην δίδωμι. σὺ δὲ μικρότερον, προδοῖς ὑπὲρ ἀσεβῶν εὐχὰς προσενέγκαι μοι. ὁ μὲν τοι Τραϊανὸς ***** πᾶσι συγκατέδαι ξένος, καὶ παραμυθεῖ***** ἀνεξικάνκως, ἅπασαν ἔφερε λοιδορὴν **** στυδαίνῃ τῷ θεῷ, λέγων τὸν βασιλέα καὶ **** δαι ὕβρεως.

Μετὰ δὲ τῶτον, ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ Ἀδριανὸς ἐπὶ καθ' ὅς συγκροτήσας πόλεμον καὶ Ἰουδαίων ταρασσάντων, ὡς ἀνωθεν εἴρηται, ἀνέστη ἐξ αὐτῶν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ μυριάδας ἀνδρῶν νῆ, συστάντες καὶ ᾧ τῷ καὶ ἐπὶ τῇ πόλιν, ἐπορεύσαντο πολιτείαν ἐπανελθεῖν. ἀλλ' αὐτὸς χειρωσάμενος αὐτὰς, κατέσβεψε τὴν πόλιν, καὶ παντελῶς ἐξηδάφισε. τότε δὴ τότε πέρας ἐλάμβανε, καὶ ἡ κυριακὴ φωνή. ἢ μὴ μείνη λίθος ἐπὶ λίθον, ὅς ἢ μὴ καταλυθῇσεται. καὶ ἐν τοῖς ἀδύτοις δὲ τῷ καὶ τὸ εἶδωλον αὐτῷ ἔθηκε, καὶ Αἴλιος χρηματίζων, Αἴλιαν καὶ τῇ πόλιν καλεῖσθαι παρεσκεύασεν ἔκτοτε. ὁ μὲν τοι Ἀδριανὸς καὶ τὰς θεραπεύτας τῆς λόγου μεγάλως ἐδεξιοῦτο, σωπεπομένους ἔχων αὐτῷ, καὶ οὕς ἤδει ἀνδρας σοφοὺς. καὶ τοὺς μὲν Ἰουδαίους ἐκστῆναι ἀπεύδοντας τῆς Ῥωμαϊκῆς ἰχθύος ἀρδίῳ ἀπώλεσεν. αὐτὸς δὲ τὸν βίον ὑδέρῳ κατασφύρει. ἢ μὲν τοι πόλις Ἱεροσόλυμα Αἴλια κεχρημάτικε ἔστω τοιῷδε.

C Ο Ἀδριανὸς ἔτος φιλίῳ ἐγένετο. ἐφ' ᾧ ἔτ' ἐπ' αὐτὸν ἐπικράτειαν ἰδεῖν ἐπεθύμησε. φθάσας οὖν ἕως Ἱεροσολύμων, καὶ τὴν πόλιν ἰδὼν εἰς τοσούτον ἠρημωμένῃ, κακῶς τοὺς Ἰουδαίους διέθετο, καταγαγὼν ᾧ αὐτοὺς ἐν τῇ πανηγύρει, ἐκέλευσεν ἀπεμπολεῖσθαι τῷ θεῷ τέσσαρας Ἰουδαίους ἐνὶ μοδίῳ κειθῆς. αὐτὸς δὲ ἤρξατο κτίζειν τὴν πόλιν καὶ τὰ τείχη, ἕχι δὲ καὶ τὸν ναὸν αὐτόν. καθίστησι δὲ τῷ ἔργῳ ἐπιστάτῃ τὸν Ἀκύλαν ἐκείνον Ἑλλῆνα ἔτι ὄντα. ὡς δὲ ὁ Ἀκύλας θεωρῶν πῶς Χριστιανούς προσέρχοντας καθ' ἐκάστην τῇ πίσει, καὶ τὸν θεὸν δὲ σημεῖα ποιεῖν ποιοῦντα καὶ τέρατα· κατενόηεν τῷ καὶ χριστιανούς ἐναεῖθμιος γέγονεν. ὡς δὲ ὁ Ἀκύλας ἔτος Ἀστρονόμος ἀκρότατος. ὅθεν καὶ Χριστιανὸς γεγονώς, τῷ ἀποτέρῳ ἐπιτηδύματι αὐτῷ παραιτεῖσθαι ἐκ τῆς θέλησεν. οἱ οὖν ἱερεῖς τῷ Χριστιανῶν ὡς ἐώρων αὐτὸν μετὰ πολλὰς παραινέσεις τῷ ἀστρονομεῖσθαι μὴ παραιτούμενον παύσασθαι, τῆς ἐκκλησίας πόρρω που βάλλουσι, τοῖς ἐπιτιμίαις αὐτὸν διορθωθῆναι νομίζοντες. ἀλλὰ θυμῷ μάλλον ἐκείνος ὠτεῦθεν πληθεῖς, τοῖς τῷ Ἰουδαίων ἱερεῦσι προσέρχεται, καὶ τὸν Χριστιανισμόν ἀναθεματίζας, περιστομῇ καταδέχεται. ταύτην τοι καὶ τὴν Ἑβραϊκὴν γλῶτταν ἐκπαίδευθῆς, δούτερον ἔκδοσιν τῷ γραφῶν ἐποίησας, πᾶς περὶ Χριστοῦ μαρτυρίας ἐπικαλύψαι τέ-

D λον μηχανώμενος· ἔχεις ἰδοὺ καὶ τὴν αἰτίαν ἀγαπῆτε, δι' ἣν ὁ Ἀκύλας ἐκείνος ἐνόθευσε τὰς γραφάς.

Μετὰ δὲ Ἀδριανὸν Ἀντωνῖνος ὁ διὰ χρησὸν ἔσπον λεγόμενος Εὐσεβὴς, ἐπὶ καθ' ἡν καὶ Ἰουστῖνος ὁ φιλόσοφος, καὶ Διονύσιος ὁ ἐπίσκοπος Κορίνθου, τὸ διὰ μαρτυρίου τέλος

Αντωνῖνος.

εδέξαντο . μετὰ δὲ τῶτον Μάρκος ὁ Ἀντωνίνος με-
τὰ Σεβήρου γαμβροῦ ἐπ' ἰθ' . ἐφ' οὗ πῦρ ἐξ
οὐρανοῦ φερόμενον ᾤφθη . ἔτος ὁ Μάρκος σο-
φία , καὶ λόγοις ἐνθετραμμένους , τοὺς μετόχους
σοφίας καὶ γνώσεως διὰ τιμῆς εἶχον ὅτι πολ-
λῆς .

Κόμμοδος .

Μετὰ τῶτον Κόμμοδος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐπ' ιβ' . ἔ-
τος γυναιξὶ μὲν καὶ μίμοις συνέχαιρε , τοὺς δὲ
νατοὺς καὶ πορνοχόους διὰ ξίφους ἐθανάτω . ἐφ' ᾧ
καὶ διὰ φαρμάκων τῆς ζωῆς ἐξίστατο . ἔτος ὁ
Κόμμοδος θηλυμανὴς ἐγένετο , ἔσπευ τοιοῦτω .
κατ' ἐκεῖνο καιροῦ νόσημα τῇ πόλει λοιμῶδες ἐ-
πέσκηψε . πτοηθεὶς οὖν μή ποτε καὶ αὐτὸς τῇ
τοιοῦτῳ φθοροποιῶν δεσφθαρεῖν νοσήματι , μύροις
πολυτιμήτοις κατεχρήσατο . καὶ τὴν μὲν ἀπὸ τῆς
νοσήματος βλάβην ἐξέφυγεν , ἀλλὰ κατωφε-
ρὴς ἐντεῦθεν εἰς ἀφροδίσια γέγονε .

Περτίναξ .

Μετὰ τῶτον Περτίναξ μὲν β' . μετὰ τῶ-
τον Σεβήρος ἐπ' ιζ' . ἐφ' ᾧ Κλήμης ὁ Σέ-
ματεὺς , καὶ Σύμμαχος , ὁ Ωριγένης . ἔτος
τὸ Ζόξιππον λαβὼν ἐκτίσεν ἐν Βυζαντίῳ , καὶ
τὸ πρῶτον κτίσμα τῇ ἵπποδρομίᾳ παρέδωκεν .
Ὁ μὲν τοι Ωριγένης ἀκμάζων τότε τοῖς θεοῖς
λόγοις , πολλὰς ἐχειραγῶγει πρὸς τὴν ἀλήθειαν ,
πιστὰς τε καὶ ἀπίστας . ἀφ' ὧν καὶ Ἀμβρόσιος
τις ἀνὴρ ἐπίσημος , καὶ φιλόλογος ἐκ τῆς Οὐα-
λοντίνης αἰρέσεως ἐκστὰς . ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς
ἑξῶθεν μέγας ἐγνωρίζετο , γεωμετρίας καὶ τὰ
λοιπὰ παραδιδούς αὐτοῖς . οὐκ οὖν ὅσον ἡ
ἐκ βρέφους , καὶ ἐπέπληττεν αὐτὸν ὁ πα-
τὴρ , ὡς παρ' ἡλικίαν τὰ θεῖα καὶ με-
γάλα ζητοῦντα . πολλάκις δὲ καὶ καθεύδον-
τος αὐτοῦ τὰ σέρνα τῆς Ωριγένους ὁ πατὴρ
κατεφίλει , ὡς θεῖα Πνύματος μετὰ ,
ὁ τῆς δυνάμεως ἐαυτὸν ἐμακάριζε . θεῖος
ὅν ὁ ἀνὴρ , ἐπειδὴ καὶ μάρτυς γέγονεν .
Ὁ δὲ Ωριγένης τοσαύτον ἦν ἐγκρατὴς , ὡς ὁ-
βολοῖς πένταρσι κατ' ἐκάστῳ ἀρκεῖσθαι ,
οἶνον καὶ ἐλαίαν ἀπεχόμενος , κατεσκληνῶς
τε ὡς , ὁ ψιὰθρ κέμελος , ἐν ἔργον
ἔχων τὴν θεῖαν μελέτην . ἐφ' ᾧ καὶ
πολλὰς Ἑλλήνας τὴν μαρτυρίαν σέφανον ἀνα-
δήσασθαι πεποίηκεν . ὁ μὲν τοι Ἀμβρόσιος
τὰ πρὸς χρεῖαν αὐτῷ παρέχων , ἐν ἑτε-
σιν ἡ . τὴν γραφὴν ἐρμηνεύσαι ἠνάγκασε .
λέγεται δὲ ὅτι καὶ ἑξ' ἡλιαδὰς βίβλους συνεγρά-
ψατο . τελευτᾷ δὲ ἐπὶ τῶν ξθ' . εἰ καὶ δι'
αἰτίαν τινὰ τὸ κλέος αὐτοῦ μέχρι τέλους
καὶ διέμεινεν ἄσβεστον . ἐξ αὐτοῦ γὰρ καὶ
Ἀρειανοὶ καὶ Ἀνόμοιοι πᾶς ἀφορμὰς ἔσχον .

Glyca Annal.

Amiserunt . Successit huic Marcus Antoni-
nus , qui collega Severo genero suo XIX an-
nos imperavit . Ejus Imperio ignis conspe-
ctus est , quæ cælo delaberetur . Erat Impe-
rator Marcus sapientiæ doctrinarumque stu-
diis innutritus , ideoque homines sapientia
litterarumque cognitione præditos magno
habebat in pretio . (Quum hostibus aliquan-
do ingruentibus , ad conscribendum mili-
tem pecunias nullas haberet : supellestem ,
ut ajunt , ornamentaque imperatoria in foro
proposuit , perque præconem proclamari
jussit , ut quicumque vellet , citra metum ul-
lum gemmas , uniones , aliaque talia coeme-
ret . Hoc facto , large pretium harum rerum
in milites erogavit : in hostem pergit : eum in
fugam conjecit : spoliis potitur : victor re-
vertitur . Inde pecunias e præda partas in fo-
ro publice deponit . quamobrem istuc ? ut
rursum , qui sane vellet , accepto pretio ,
coempta restitueret .)

Antoninus
Philosophus .
Ejus doctrina .Mundum im-
peratorium
vendit .Commodus
Imp .Qui Commo-
dus effemina-
tor factus .Edit. Paris.
pag. 242.
Pertinax .

Severus .

Clemens Alex.
Simmachus .

Origenis vita .

Ambrosius
Origenis disci-
pulus .Patris amor in
Origenem .Origenis tem-
perantia .Quot annis
scripturam e-
narrationibus
illustravit .Origenis vitia
& errores .

Aa ij

μεγάλου Αθανασίου ποιούντι γέγραπται. Α
ὁ μέγας Αθανάσιος ἔτος ἔτι παιδίον ὢν, ἔρ-
χεται ποτε μὲν τῷ ἡλικιωπῶν ἐπὶ τινὰ τῆς θα-
λάσσης ἀκτῶν. καὶ συμπαίζειν μὲν αὐτοῖς πα-
ρὰ ταῖς ὀχθαῖς ἐφαί. τύπος δὲ τῷ μελλόν-
των τὸ πᾶν ὡς. ὑποκρινάμενοι γὰρ ἐν τῇ παι-
δίᾳ τὰ τῷ ἱερέων οἱ παῖδες, Αθανάσιον μὲν
Επίσκοπον χειροτονοῦσιν, αὐτοὶ δὲ εἰς Πρεσβυ-
τέρας καὶ Διακόνους ἀφοριζέμενοι, προσήγον ἑ-
τέρους παῖδας αὐτῷ ἀσφραγίζοντας. κακῆϊνος
τῷ θαλαττίῳ ὕδατι τοὺς παῖδας ἐβάπτιζεν.
ὁ γοῦν τῆς Αλεξανδρέων πόλεως Επίσκοπος
Αλέξανδρος παρ' αἰγιαλὸν παρερχόμενος, καὶ
ταῦτα ἰδὼν, καὶ θαυμάσας, ἐπιχρίει αὐτοὺς
καὶ τελειοὶ ὄντες τῷ βαπτίσματος. ἀλλὰ καὶ ὁ
ναὶ. κανὼν τῷ ἐν Πατριάρχεις Κωνσταντινουπό-
λεως ἀγιοτάτου Νικηφόρου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἁ-
γίων πατέρων, τάδε διορίζεται. τὰ ἀβάπτι-
στα νήπια, μὴ ὄντος ἱερέως, καὶ πατὴρ αὐτὰ
βαπτίσει, καὶ οἷος ἕτερος τύχη, μόνον ἔσαι
ὀρθόδοξος.

Μετὰ τῶτον Δέκιος ἔτη β'. ἐφ' οὗ Ναυάτος.

* Βολυσια-μετὰ τῶτον Γάλλος καὶ * Βουσιανὸς ἔτη β'. μὴνας
νός.
ἡ. μετὰ τῶτον Αἰμιλιανὸς μὴνας δ'. Μετὰ τῶτον
Οὐαλεριανὸς ἔτη ιε'. ἐφ' οὗ λιμὸς γέγονεν οἷος
οὐ γέγονε πώποτε, καὶ φθορὰ ἀνθρώπων ἀρ-
ρήτος. ἀπὸ γὰρ τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης
ἄσμοι τινες ἀνέβησαν, ἐκ ποταμῶν τε καὶ λιμ-
νῶν, τοσοῦτον φθοροποιοί, ὥς νομίζειν ἰχθῶ-
ρας νεκρῶν εἶναι πᾶς δρόσους. ἐφ' οὗ καὶ ἐκ
ὧ οἰκία, ἐν ᾗ καὶ ὡς τεθνηκὼς καὶ ὀπύων.
ἀναεῖδμης γὰρ τῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων ὁ
ὀλεθρος.

Μετὰ τῶτον Κλαύδιος ἔτος ἐν, ὁ καὶ πρό-
παππος τῷ μεγάλῳ Κωνσταντίνῳ. μετὰ τῶτον
Κιντίλος ὀλίγας ἡμέρας. τὸν γὰρ Αὐρηλιανὸν
ὄρων τῆς βασιλείας κατεπεμβαίνοντα, τῷ τῆς
χειρὸς φλέβα τέμνει, καὶ ἀφίησιν αὐτῷ,
ἕως οὗ λειποφυχίσας ἀπέθανε. μετὰ τοῦτον
Αὐρηλιανὸς, ἐφ' οὗ Μάνης ὁ κατάρτος ὡς,
ὁ καὶ τὸ γένος Βραχμάν, καὶ ὁ Σαμοσατὴς
Παῦλος. ἐν δὲ τοῖς ἐξῆς καὶ Απολινάριος ὁ
τῆς Λαοδικείας Επίσκοπος, ὃς, τῷ Αρειανῶν
λεγόντων ἄψυχον εἶναι καὶ τῷ Κυρίῳ σάρκα, ἔλε-
γε, σάρκα μὲν ἐμφυχωμένῳ λαβεῖν τὸν Κύριον,
οὐ μὴν δὲ καὶ νοῦν τὸν ἡμέτερον. ἦρκε γὰρ ἡ
θεότης τῆς σαρκὸς ἐκείνης ἡγεμονδεῖν. μετὰ τού-
τους Θεόδωρος ὁ Μοφουεσίας πόλεως οὐσης ἐν
Κιλικίᾳ τῷ ἡγεμονίᾳ λαχὼν, δυσφημῶν τὸν
Κύριον ἕνα τὸν κατ' ἡμᾶς καὶ κοινὸν εἶναι κατὰ
προκοπῇ τῷ χάριτι δεχόμενον, καὶ ἐν αὐτῷ
τῷ βαπτίσματι τῆς τῷ παναγίου Πνεύματος δω-
ρεᾶς γενόμενον μέτοχον. ὁ δὲ γε Νεστόριος δὲ
Γερμανικείας τῆς Συρίας ὥρμητο. ὡς δὲ καὶ τις
Ιουλιανὸς ἐπίσκοπος μὲν Αλικαρνασσὸς καὶ Ἀσίας,
αἰρεσιάρχης δὲ. τῷ ᾧ ἁγίαν σάρκα τῷ Χριστοῦ
ἄφθαρτον ἔλεγεν εἶναι.

Μετὰ δὲ Αὐρηλιανὸν Τάχτιος ἔτη β'. μετὰ τῶ-
τον Πρόβος καὶ Φλωριανὸς ἔτη β'. μὴνας δ'. τῶ-
τον δὲ τὸν Φλωριανὸν ἀνείλεν ὁ Πρόβος,

adverte, quid in illius magni Athanasii vi-
ta sit perscriptum. Quum puer adhuc esset
Athanasius, forte suis cum æqualibus maris
ad littus accessit. Ac videbatur ille tum qui-
dem in littore cum eis ludere, sed res tota
quædam erat imago ejus, quod aliquando
futurum esset. Nam pueri eo in lusu repræ-
sentatis sacerdotum personis, eorumque
muneribus sibi sumptis, Athanasium qui-
dem Episcopum collatis quasi suffragiis
creabant: ipsi vero * seniorum & ministro-
rum in ordinem adsciti, quosdam alios pue-
ros ad ipsum perducebant, qui baptismo
necdum obsignati forent. Eos Athanasius
aqua marina baptizabat. Igitur Alexander
antistes Alexandrinorum, quum in littore
deambulans hæc conspexisset, & admira-
tus esset: pueros inungit, & per baptismum
perficit. Canon autem L. sanctissimi Pa-
triarchæ Constantinopolitani Nicephori,
& aliorum factorum patrum, qui præsentibus
ipsi adfuerunt, hæc determinat & decernit:
Infantes non baptizatos, si sacerdos nullus
adfit, & pater baptizare potest, & quivis
alius, modo recte Christiana de doctrina
sentiat.

Post Philippum Decius annos 11. impe-
ravit, sub quo Novatus vixit. Decio Gal-
lus & Volusianus successerunt, imperio-
que biennium & menses viii potiti sunt.
Post eos Æmilianus quatuor menses præ-
fuit. Hunc Valerianus excepit, & annos
omnino xv regnavit. Sub ejus Imperio
tanta fames exstitit, quanta numquam an-
tea: secutusque mortalium interitus, cujus
diritas explicari verbis nequeat. Nam ex
C mari, fluminibus, atque stagnis vapores
quidam exhalabant adeo pestilentes & le-
thales: ut ipsi rores nihil esse viderentur
aliud, quam meri cadaverum succi ac hu-
mores. Itaque nulla domus erat, in qua
non cadaver aliquod foeteret. Peribant
enim homines innumerabiles.

Delatum hinc est Imperium Claudio,
qui uno tantum anno regnavit, proavusque
magni Constantini fuit. Post eum paucos
dies Quintilius rebus præfuit. Quum enim
animadverteret, Aurelium pro se Impe-
rium usurpare: vena quadam manus secta,
sanguinem tam diu misit, donec anima defi-
ciente prorsus exspiraret. Itaque successit
Aurelianus, quo imperante Manes ille, vir
exsecrabilis, natione Brachmanum ortus,
D vixit: itemque Paulus Samosatensis, quem
deinceps Apollinarius antistes Laodiceæ se-
cutus, quum Ariani dicerent, Christi car-
nem anima carere: contrariam in sententiam
adseruit, Christum quidem anima prædi-
tam carnem adsumpsisse, non tamen men-
tem nostram. Putabat enim divinitatem so-
lam satis idoneam esse, quæ illi carni præse-
ret. Post hos autem, Theodorus antistes e-
jus urbis in Cilicia, quæ Mopsuestiæ nomen
habebat, summa Dominum adficiebat igno-
minia, quem unum ex nobis, ac similem
paremque nobis fuisse diceret, ut qui non
sine profectu quodam gratiæ Dei particeps
factus fuisset, & in baptismo sancti Spiritus
donum acceperet. Nestorius inde Germa-
Nestorius.
nicia Syriæ urbe fuit oriundus. Denique
Julianus quidam antistes Halicarnassensis
E in Asia, princeps fuit cujusdam sectæ pe-
culiaris, ut qui sacrosanctam Christi carnem
etiam ante passionem dixerit interitus ex-
pertem fuisse.

Post Aurelium Tacitus biennium im-
peravit. Post Tacitum Probus & Florianus
annos duos, menses iv. Florianum Probus
interfecit, infania quadam simulata. Sub
horum Imperio pluvia ex aere delapsa, in-
Aa iij

Præfatum de
Athanasio.

Presbytero-
rum & Diacono-
rum.

Alexander an-
tistes Alexan-
drez.

Nicephori Ca-
non.

Decius.
Gallus & Vo-
lusianus.

Æmilianus.
Valerianus.

Ingens pestis.

Claudius.

Quintilius.

Aurelianus.

Manes.

Paulus.

Apollinarius

Edit. Paris.

pag. 245.

Theodorus.

Nestorius.

Julianus H.

alicarnassensis.

Tacitus.

Probus & Flo-
rianus.

Pluit tritico.
Pluit argento.

Carus & Cari-
nus.

Diocletianus
& Maximia-
nus.

Cur hi duo se
abdicarint.

Galerius
Constantinus.

Galerii mors.

Chronogra-
phi qui fue-
rint.

Edit. Paris.
pag. 246.
Abbas agri.

gens tritici copia cœlitus aquæ permista decidit : qua congesta , magnos acervos homines excitabant . Itidem imperante Aureliano guttas argenteas pluuisse traditum est .

Sequutus est hos Imperatores Carus cum Carino , quorum quisque biennium regnavit . Hinc Diocletianus & Maximianus Hercules xxii annis Imperium administrarunt . Quumque mentis vefania quadam Imperio se abdicassent , habitum vitamque privatam amplexi sunt . Nam ut Symeon ille cognomento Metaphrastes ait , Imperatores hi magnopere conati sunt fidem Christianam expugnando quasi abolere : quam Christus ipse firmius perduraturam esse pronuntiavit , quam ipsas Orci portas . Verum posteaquam ea se moliri animadvertissent , quæ perfici omnino non possent : uterque reliquit Imperium , inter alia causam instituti sui hanc adferentes , quod fortunæ jam saturi essent , commutandæque vitæ desiderio tenerentur . Si quos autem habebant arcanorum participes , quibus animi sui cogitata libere possent patefacere : ad eos fatebantur , Christi potentiam , prodigiorumque vim ipsos eo perpulisse , ut Imperium resignarent . Eaque de causa loco suo designarunt Imperatores , Orientis quidem Galerium Maximianum : Occidentis vero Constantem , magni Constantini patrem , qui annos i v rerum potitus est , inque Britannia diem supremum obiit , princeps omnino religiosus . Quum moreretur , loco suo Constantinum filium constituit . Galerius Maximianus divino iudicio vulnus in genitalibus membris accepisse fertur , propter singularem lasciviam : itaque pediculis scatens , foetidam animam exhalavit .

Debes autem scire , dilecte fili , temporum annotationem inchoatam esse , Joanne Scylitza Chronographo auctore , ab Georgio sanctissimi patriarchæ Tarasii Syncello , qui a mundi exorsus initio , in his ipsis tyrannis , Maximiano scilicet ac Maximino ejus filio , desit . Deinde post Georgium Theophanes Confessor , & ruri degentis cæstus præfectus , reliqua litteris est complexus , usque ad Nicephori generis Logothetæ finem : qua ipsa de causa Scylitzes Chronographiam suam a Michaelo Rangaba voluit auspicari .

Α παράφρονα ποιήσας ἑαυτὸν . τότε δὴ καὶ βροχῆς γεγενῆσας , σίτος μεμιγμένος τῷ ὕδατι πολὺς ἀνωθεν κατὰνέχθη . τῶν συνάγοντες , σωρὸς μεγάλης ἐποίησαν . ὡσαύτως καὶ ἐπὶ Αὐρηλιανῷ τεκάδας ἀργύρας κατενεχθῆναι φασί .

Μετὰ δὲ τῆς Κάρου καὶ Καρίνου ἀνὰ ἔτη β' . μτ' ἢ τῆς Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανῶς ὁ Ερκούλιος ἔτη κβ' . ἔτοι τῷ βασιλείᾳ ἐξ ὁποιοῦς ἀφέντες , ἰδιωτικὸν ἀνελάβοντο χῆμα . καὶ γὰρ τὸν Μεταφραστὴν κύειν Συμεὼν , πολλῶ ἐθεντο ἀπουδῶ ἔτοι τῷ εἰς Χεῖρὸν πίειν καταγωνίσασθαι , ὡς κραταιοτέραν μείναι καὶ ἄδου πυλῶν αὐτὸς ἀπεφύλατο . ἀλλ' ἐπειδὴ περ ἔγνωσαν ἀδυνάτοις ἐπιχειροῦντες , ἐκάτερος αὐτῶν τῷ Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ τῷ βασιλείᾳ ἀπεσκόδασαντο . πρὸς μὲν τοὺς ἄλλους κόρον τῆς τύχης , καὶ μεταβολῆς ἔρωτα προφασισάμενοι . οἷς δὲ τῷ ὁπορήτων κοινωνεῖν εἶχον , καὶ τὰ τῆς ψυχῆς ἐξεκάλυπτον , τῷ Χεῖρὸς τῷ ἰχυὶ ἔλεγον , καὶ τῷ ὁπὸ τῷ σημείων πειθῶ καταναγκάσαι αὐτὰς ἐκστῆναι τῆς βασιλείας . ἐφ' ᾧ κατέστησαν ἀντ' ἑαυτῶν βασιλεῖς , τῆς μὲν Εὔας Γαλέριον Μαξιμιανόν , τῷ δὲ Εσπερίῳ μερῶν Κῶνσαντα τὸν πατέρα τῶ μεγάλου Κῶνσαντίνου , κρατήσαντα ἔτη δ' . ἔτος τελοῦτα ἐν Βρετανίᾳ καὶ πάνυ εὐσεβὲς ὢν . ἀναγορεύει δὲ ἀντ' ἑαυτῶν Κῶνσαντίνον υἱὸν αὐτῶν . ὁ μὲντοι Μαξιμιανὸς ὁ Γαλέριος θεῖα ψήφῳ λέγεται ἐξενεγκεῖν τραῦμα ἐν τοῖς γεννητικοῖς αὐτοῦ μορίοις , δι' ὧς εἶχεν ἀσέλγειαν , καὶ οὕτω κατασκληκιάσας , δυσώδη αὐτῷ παρέδωκε ψυχῇ .

Γίνωσκε δὲ ἀγαπητὲ , ὅτι κατὰ φησιν ὁ χρονογράφος Ἰωάννης ὁ Σκυλίτζης , ὁ χρονογραφίας μὲν κατήρξατο Γεώργιος ὁ καὶ Σύνκελλος χρηματίσας Ταρασίᾳ τῷ ἀγιοτάτῃ Πατριάρχῳ . ὁπὸ καταβολῆς δὲ κόσμου , καὶ μέχρ' αὐτῶν τῶν τυράννων κατέλιξε , Μαξιμιανοῦ δὲ καὶ Μαξιμίνου τῶ υἱοῦ αὐτῶν . μτ' δὲ γὰρ τὸν Γεώργιον ὁ ὁμολογητὴς Θεοφάνης , καὶ τῷ ἀγροῦ ἡγούμενος , τὰ ἐπίλοιπα συνεπέξατο , ἕως τελοῦτης βασιλείας Νικηφόρου τῷ ὁπὸ γενικῶν . ἐφ' ᾧ καὶ ὁπὸ Μιχαὴλ τῷ Ραγγαβῇ , τῆς χρονογραφίας ὁ Σκυλίτζης κατήρξατο .

Τ Ο Τ Κ Τ Ρ Ο Τ
ΜΙΧΑΗΛ ΤΟΥ ΓΛΥΚΑ
ΣΙΚΕΛΙΩΤΟΥ

Τ Μ Η Μ Α Τ Ε Τ Α Ρ Τ Ο Ν .

MICHAELIS GLYCÆ
SICULI
ANNALIUM PARS IV.

DE CONSTANTINOPOLITANIS IMPERATORIBUS,
qui deinceps regnarunt.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ Α DE CONSTANTINO.
Κωνσταντίνου. MAGNO.

Edit. Paris.
pag. 247.

Ο ΜΕΓΑΣ Κωνσταντῖνος ὡς κατὰ Μα-
ξεντίου ἐστράτευσε, τότε εἶδεν ἐν ἑρανῶ
τὸν τίμιον σαυρὸν, ἐφ' ᾧ νενίκηκεν. εἶτα ῥάθυ-
μῆτας, καὶ κατ' ἐχθρῶν ὀρμήσας, ἠττᾶται, καὶ
ῥάθυμῆσας ὕπνωσε, καὶ κατ' ὄναρ ὑπὸ ῥάβδου
πλήττεται τὰς μυκτῆρας. κακῆϊδεν αἷμα ἐξίον,
τὸν σαυρὸν ἐν ὁδῶνι ἐχάραξε. ταῦτα δὲ ἰδὼν,
καὶ μετὰ μῆλος ἐπὶ τῷ πρᾶγματι γεγονώς, νικᾷ
καὶ αὐτὸς τὰς ἐχθροὺς αὐτῶ. μετὰ δὲ ταῦτα ὑ-
πὸ τῆς γυναικὸς αὐτῆς Φαῦσας εἰς εἰδωλομανίαν
ἐκκλίνει. ἀλλ' ὁ Θεὸς ἔλκει πάλιν αὐτὸν ἔξ τῆς
λέπρας. καταχοῦσα γὰρ αὐτὸν τὸν μέγαν, ἐσeno-
χῶρει παντοίως καὶ ἐθλίβε. καθὰ δὲ συνεβού-
λδυσαν οἱ ἱερεῖς τῆς Καπιτωλίου Διὸς, βρέφη συ-
νελέγησαν, ὥστε σφαγιαθῆναι ταῦτα, καὶ τῷ αἵ-
ματι αὐτῶν ἐμβληθῆναι. καὶ οὕτω δίδεν αὐτὸν
ἀπαλλαγῆναι τῆς νόσου. διερχόμενος οὖν, καὶ
τῶν μητέρων αὐτῶν ἀκούσας θρήνουσῶν, καὶ τῶν
αἰτίων τῆς θρήνου μαθὼν, εἶπε· κρείσσον πάχειν
ἐμὲ, ἢ τοσούτων βρεφῶν καταφθίσεσθαι θανα-
τον. ἐφ' ᾧ καὶ νυκτὸς ἐφίστανται αὐτῷ οἱ Απόστο-
λοι λέγοντες· τὸν Ἐπίσκοπον Σίλβεστρον κάλεσαι.
καλεῖται οὖν ὁ ἅγιος, καὶ βαπτίσας αὐτὸν, τῆς
λέπρας ἐλδοθεροῖ. ὁ δὲ μέγας ὕπερον τοσούτου
ὑπὲρ πίστεως ἠγωνίσασα, ὡς καὶ πάντα μεταποιῆ-
σαι τὰ ἔθιμα, τετράδα καὶ παρασκώλῳ νηστῆειν,
καὶ κυριακῶ ἀργεῖν, τοὺς Ἰουδαίους οἰκέτας μὴ
ἀνείσθαι, καὶ σαυρῶν μηκέτι καταδικάζεσθαι τινα,
ἔξ τὸ πρὸς τὸν τίμιον σαυρὸν τῆ Χρυστοῦ σέβας.
μετὰ τῶν ἄλλων δὲ καὶ τὰς τῆς ἐβδομάδος ἡμέ-
ρας μετονομάζει, ὑπὸ Κρόνου καὶ Ἀρεος καὶ τῶν
λοιπῶν ἀστέρων ὀνομαζομένας τὸ πρότερον.

Ἡ μὲν τοι τοῦ μεγάλου σύζυγος Φαῦσα θυ-
γάτηρ Μαξιμιανοῦ, ὡς ἐν λουτρῷ πυρώδει τῶν
ψυχῶν λυγρῶν ποιῆ. τὸ δὲ αἴτιον ὁ πρὸς τὸν
αὐτῆς * Πρίσκος, ὃν ἐκ παλλακῆς ἔχεν ὁ μέ-

* Κρίσπος

Q UO tempore Constantinus magnus Imperium
copias contra Maxentium ducebat, Constantini.
signum venerandæ crucis in aere conspexit,
indeque cum hoste congressus, victor dis-
cessit. Tum vero negligentior factus, ubi Bellum cum
rursus in hostem prorupisset, victus est. quo
detrimento accepto, quemdam in mæro-
rem incidit, & consopitus est. Hic per
quietem visus est sibi nares virga quadam
verberari. Moxque de naribus sanguis prom-
anans, in veste linea notam crucis expres-
sit. Qua re conspecta, poenitudine sui deli-
cti ductus est, ideoque rursus hostibus suis
superior evadit. Secundum hæc denuo per
uxorem Faustam ad furiosum deastrorum
cultum exorbitantem, Deus per lepram re-
traxit. Nam ea quum magni hujus viri cor-
pus occupasset, omnibus hominem modis
urgebat & excruciat. Ibi de Capitolini
Jovis sacerdotum consilio colligi quidam
infantes jussi sunt, in quorum occisorum
sanguinem ipse mersus, morbo isto liberaretur.
Quum autem alicubi transiens, matres
infantum lamentantes audivisset, ploratus-
que causam cognovisset: Præstat, inquit,
me hoc modo excruciar, quam tot infantes
interfici. Quapropter noctu sibi videre vi-
sus est adstantes Apostolos, qui monerent,
ut Silvestrum antistitem arcefferet. Is quum
perductus ad Constantinum esset, baptis-
tum lepra liberavit. Ex quo sane tempore
magnus hic Imperator tantopere fidem pro-
pugnavit, ut etiam ipse præstanda suscipe-
ret omnia, quæ in more Christianis est ob-
servare. Nam & quarta feria, & præpara-
tionis die jejunabat: omni opere die Do-
minico vacabat: mancipia Judæi ne dein-
ceps emerent, vetabat: ad crucem nemi-
nem amplius condemnabat, ut pretiosæ cru-
ci Christi religiosum hunc honorem defer-
ret. Inter alia, diebus etiam septimanæ,
qui prius a Saturno, Marte, sideribus cæ-
teris nuncuparentur, alias appellationes in-
didit.

Uxorem Faustam, quæ Maximiani erat Faustæ mors.
filia, in balneo supra modum calefacto nece-
vit. Ejus rei causa fuit * Priscus, Faustæ pri-
vignus, ob novercæ criminationes interfe-
ctus, quem Constantinus e concubina su-
* Crispus.

Liberi.

stulerat. Filios autem reliquos, Constantinum, Constantem, & Constantinum, ex Maximina Diocletiani filia suscepit. Cæterum hoc tempore Romano in Capitolio quidam erat draco, abditus in antro, cujus descensus ccc Lxv gradus habebat. Is multos mortales lædebat adflatu suo, si quando extra illud antrum prospectaret. Sed magnus ille Silvester eum rogatus ibidem occlusit. Deinde post editum miraculum, quod in tauro immaniter sævo Silvester declaravit, quum de fide nostra & Judæorum adversus magnum illum Zambrem disputaret, ipso Constantino magno & sacrosancta, ipsius matre Helena præsentem, quæ tum adhuc obnoxie Judæorum partibus adhærebat: Imperator plane divinus urbem, quæ ab ipso nomine appellaretur, condere instituit. Quumque decrevisset ipse secum hoc nomine versus Occidentem proficisci, per quietem impulsus est, ut instituto priori relicto, iter aliud ingrederetur, quod Byzantium scilicet duceret. Quo factum est, ut circa Chalcedonem magno studio condendæ urbi operam daret: sed irritum conatu, quod nimirum cælitus impediretur. Nam proditum est monumentis litterarum, aquilas instrumentis artificum & fabrorum Chalcedone surreptis, ea trans fretum deportata, Byzantii deposuisse. Hoc oppidum quondam Heracleæ, sitæ in Thracia, præferebatur: verum hujusmodi quadam ex causa Heracleæ subijci cœpit.

Initium Constantinopolis. Somnium.

Portentum.

Edit. Paris. pag. 249.

Byzantio prælatâ Heraclea.

Perinthus eadem quæ Heraclea.

Patriarcham quis confirmet.

Nova Roma.

Encænia

Byzantii anno Mundi 5838.

696.

Patricii Romani Constantinopolim transducti.

Qua arte sit ut hunc faceret.

Erat sane Byzantium urbs perantiqua, & suis legibus administrabatur. Sed regnante Severo Imperatore Romano cincta obsidione a Romanis, quum totum triennium obsidionem tolerasset: tandem in deditio-nem venit, quod incolis commeatus plane defecisset. Tum vero & mœnia diruta sunt, & jura ei civilia prorsus adempta, denique locus ipse jurisdictioni Perinthiorum assignatus. Nam Heracleam Perinthum olim vocabant. Idcirco deinceps usus obtinuit, ut Patriarchæ Constantinopolitani confirmatio ad Heracleæ spectet Antistitem: a quo scilicet olim quoque Byzantino Antistiti manus imponebatur.

Igitur magnus ille Constantinus instaurato castro, quod olim a Byzo Thracum rege fuerat extructum, magnum loci spatium adjecit, urbiq; cognomentum Novæ Romæ dedit. Absoluta fuit urbs longe amplissima, celebrataque ipsius Renovalia a. d. v. Eid. Majas, anno 10010000 xxxviii. Arcessitus est id temporis Valens astronomorum excellentissimus, qui collocatione siderum descripta, 1000000 annos urbem duraturam vaticinatus est: quæ sane Valentis prædictio deinceps falsitatis convicta est, arte nimirum ipsius palam a vero aberrante.

Quum autem magnus Imperator urbem suam hominum exiguam habere copiam cerneret, quotquot Romæ illustriores erant, Constantinopolim transtulit: quorum in numero erant Olybrius, Verus, Urbicius, Zoticus, Eugenius, Eubulus, Studius, Florentius, Callistratus, Maurianus, Severus, & Isidorus: qui Constantinopoli domos, templa, hospitum ædes extruxerunt. Et quidem hos patricios Romanos, quos recensuimus, hoc quodam modo Constantinus eo migrare perpulit. Quum annulos eorum ad se recepisset, contra Persarum regem Sarbarum ipsos cum copiis ablegavit: quo illi victo, tandem reversi sunt. Interea vero dum domo aberrant, annulis Romam missis, uxoribus eorum persuadet, ut Constantinopolim se

Agas. τὸν μὲντοι Κωνσταντῖνον, Κώνσταντα, καὶ Κωνσταντίον ἐκ Μαξιμίνας ἔχε θυγατρὸς Διοκλητιανοῦ. ἐν δὲ γὰρ τῇ Καπιτωλίᾳ Ρώμῃς ἐν τινὶ καταδύσει βαθμοὺς ἔχουσα τῆς δράκων ὡς πολλοὺς βλάπτων τῇ φύσει, ὅτε τῆς καταδύσεως παρέκλυπεν. ὃν ὁ μέγας Σίλβεστρος ἐκλείσεν ἐκείσε παρακληθεὶς. μετὰ δὲ γὰρ τὸ θαῦμα ἐκείνο, ὅπερ ἐπὶ τῇ ἀγρίᾳ ταύρῳ πεποίηκεν ὁ Σίλβεστρος, ὡς καὶ μετὰ τῇ Ζαμβρῇ ἐκείνου τῇ μάγῳ περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς πίστεως, καὶ τῆς τῷ Ιουδαίων, διελέγετο ἐνώπιον τῆς τε μεγάλου Κωνσταντίνου, καὶ αὐτῆς τῆς ἀγίας Ελένης, εἶπε τῷ Ιουδαίων μέρει προσκειμένης, πόλιν εἰς ὄνομα αὐτῆς κτίσαι βούλεται ὁ Θεοῦτοπος βασιλεὺς. καὶ δὴ προθυμότητος τῆς χάριν ἀπελθεῖν τὰ ἐστέρα, κατ' ὅναρ ἐπετράπη ὁδοῦσαι τὴν πρὸς τὸ Βυζάντιον φέρουσαν. ὅθεν ἑσπόμε καὶ περὶ τὴν Χαλκηδὼνα τὴν πόλιν οἰκοδομῆσαι. ἀλλ' ἐκωλύετο ἀνωθεν. αἰετοὺς γὰρ φασὶ τὰ τῷ τεχνιτῶν ἐργαλεῖα ἀφαρπάξαι ὑπὸ Χαλκηδόνος, καὶ ἐπὶ τὸ Βυζάντιον ταῦτα διαπερᾶν. ὅπερ ἐπισκοπὴν πρότερον ὡς τῆς καὶ Θράκῃς Ηρακλείας. ὑπέπεσε δὲ τῇ Ηρακλείᾳ τὸ Βυζάντιον ἔσθῃ τοιαύτῃ.

Ἀρχαία πόλις τὸ Βυζάντιον ὡς, καὶ καθ' ἑαυτὸ διοικούμενη. ἐπὶ Σεβήρου δὲ τῇ Ρωμαίων αυτοκράτορος πολιορκηθὲν παρὰ τῷ Ρωμαίων, καὶ ἐπὶ τρεῖς ἐνιαυτοὺς τὸν πόλεμον ὑπόσαν, ὕστερον ἐάλα, τῷ ἀναγκαίῳ ἐπιλειψάντων τοῖς ἐποίκοις αὐτῆς. καὶ καθήρεθαι μὲν καὶ τὰ τεῖχη αὐτῆς. ἀφῆρεθαι δὲ καὶ τὰ πολιτικὰ δίκαια, καὶ οὕτως ὑπετέθη Περινθίοις. Περινθίος δὲ ἐστὶν ἡ Ηράκλεια. ὅθεν καὶ τῇ Ηρακλείας ἡ χειροτονία τῇ Πατριάρχῃ ὑπονεμένηται, ὡς παρ' αὐτῇ χειροδοτεμένου τῇ Ἐπισκόπου Βυζαντίου.

Ἀναγνώσας οὖν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος τὸ ὑπὸ Βύζου βασιλέως Θράκης κτιδὲν τεῖχος, προσέειπε καὶ ἕτερον δῆγμα, καὶ Νέαν οὕτω Ρώμην τὴν πόλιν ταύτην ὠνόμασεν. ἀπαρτίζεται δὲ, καὶ μὴ καὶ ἐγκαίνιζεται ἡ μεγάλη πόλις αὕτη καὶ τὴν ἰ. α. τῇ Μαΐου μὲν ἔτους ἐνισαμένου 696. τῷ καὶ κληθεὶς ὁ τῷ ἀστρονόμῳ δῆθεν ἀκεβέστατος Οὐάλης, ποιεῖ θέματι δι' οὗ εἰς χ' 5. ἐνιαυτοὺς διαμεῖναι τὴν πόλιν ταύτην ἐφοίβασεν. ἐνταῦθα οὖν διεφειμένη ἡ τῇ Οὐάλητος ἀφώρησις, καὶ διημαρτημένη προφανῶς ἡ τέχνη ἐλέγχεται.

Ὅρων δὲ τὴν αὐτὴν πόλιν ὁ μέγας ὀλιγάνθρωπον, τῆς ἀξιολογωτέρους Ρώμης ἐκείθεν παρήγαγεν. ἀφ' ὧν εἰσι καὶ οὗτοι. Ολύβειος, Βῆρος, Οὐρβίκιος, Καλλίστρατος, Ζωτικός, Εὐγένιος, Εὐβουλος, Σπύδιος, Φλωρέντιος, Μαυριανός, Σεβήρος, καὶ Ἰσίδωρος, οἱ τινες οἴκους, ναοὺς καὶ ξενώνας ἀνήγειραν. τούτους μὲν τοὺς θαληφθέντας Ρωμαίους ἀνδρας ποιουτοῦ ὅπως ἐνταῦθα μετακίσει ὁ μέγας Κωνσταντῖνος. λαβὼν γὰρ τοὺς δακτυλοὺς αὐτῶν, ἀποστέλλει αὐτοὺς εἰς τὸν βασιλέα Περσῶν Σάρβαρον, ὃν καὶ νικῶντες ὑπέστρεψαν. ἐν δὲ τῇ καιρῷ τῆς ἐκδημίας αὐτῷ ὑποσέλας τοὺς δακτυλοὺς εἰς Ρώμην, ἄγει τὰς γυναῖκας αὐτῶν ἐνταυθοῖ. κτίζει δὲ καὶ

καὶ οἴκους κατὰ γὰρ τὸ μῆκος καὶ ἡμίμα τοιούτους, ἅς οἱ οἶκους εἶχον ἐν Ρώμῃ· ὑποστέφαντες οὖν ἐκεῖνοι, καὶ τὸ δῶμα μαδόντες, ἐξέστησαν. τούτων οἱ μὲν Τεσσαρες Μάγιστροι, οἱ δὲ ὀκτὼ Πατέριοι.

Γίνωσκε δὲ, ἀγαπητὲ, ὅτι τῆς πόλεως ἐξισμύνης κατ' ὃν ἐκτίζετο καιρὸν λίθοι παρὰ λιθοξόων ἐτμήθησαν, ἕως προτείχισμα διὰ τὴν τῆς θαλάσσης βίαν ἔδεντο, ἀπὸ τῆς Βαρβάρης χειδὸν ἕως αὐτῆς τῆς χρυσῆς πόρτης ἐντὸς τὸ τεῖχος φυλάσσοντας. ὁμοίως δὲ μετενόμισεν ἐνταῦθα καὶ τὸν ἐν τῇ φόρῳ κίονα μονόλιθον ὄντα, καὶ ἰδρυσεν ἐπάνω αὐτῇ τὸν ἀνδριάντα ἐκεῖνον, ὃν ὠνεύκεν ἄπὸ Ἡλίουπόλεως τῆς Φρυγίας. ὁ δὲ τοιοῦτος λίθος ἔτη τεῖρα διεπλώζετο, ἐνιαυτὸν δὲ ἔλον ἀνεβιβάζετο, ἐνθα καὶ ἵσται. μετὰ δὲ ταῦτα ποιήσας, Κωνσταντὴ μὲν ἐνταῦθα, Λικίνιον δὲ τὸν γαμβρὸν αὐτῇ ἐν Νικομηδείᾳ, κατὰ Περσῶν ἐστράτευσεν. ἔπος δὲ ὁ Λικίνιος κατὰ Χερσιανῶν ἤρξατο διωγμὸν κινεῖν. τότε δὴ τότε καὶ τὸν Ἀμασείας Ἐπίσκοπον Βασιλέα οὕτω καλούμενον ἀνέειλε. τότε δὴ τότε καὶ ὁ φεις ἐν Μελιτῶν πόσῳτον ἐπολέμησαν κατ' αἰθιήλων, ὥστε καὶ τὴν χώραν ἐποξέσαι τῇ φόρῳ αὐτῶν.

Τότε καὶ ἡ ἐν Νικαίᾳ συνόδος γέγονεν, ἐν ἣ τὸν ἄμαχον Εὐλόγιον Ελλῶνα ὁ μέγας καὶ ἀπλῆς τῇ λόγῳ Σπυρίδων χειρώσατο. ἡ τοιαύτη συνόδος καὶ τὸ Πάχα διωρίσατο ἑορτάζειν ἡμᾶς κατὰ τὴν νῦν κρατοῦσαν συνήθειαν. πρότερον γὰρ κατὰ τὴν Τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τῆς σελῶνης ἐπελεῖτο τὸ Πάχα. ὅθεν καὶ τὰς οὕτως ἑορτάζοντας ἡ ἀγία καὶ οἰκουμένη δούτερα συνόδος ἐν τῇ ἐβδόμῃ κανόνι αὐτῆς Τεσσαρεσκαιδεκάτης καὶ Τετραδίας καλεῖ. οἱ γὰρ ἐν κυριακῇ τὸ Πάχα ἐώρταζον, ἀλλ' ὅτε Τεσσαρεσκαιδεκαταία ἡ σελῶν γέννηται, ἐν ἣ ἂν ἡμέρα τύχη πλήρη ταύτῃ γενέσθαι. ἑορτάζουσι γὰρ ποτε νηστεύοντες καὶ ἀγρυπνοῦντες.

Γίνωσκε δὲ καὶ τὸτο, ὅτι Κωνσταντῖος ὁ υἱὸς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἀρειανίσας, τὴν πρώτῃ ἀνατρέφει συνόδον ἔσπευδε. τὸτο μαδῶν ὁ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης Πάπας, ἀνέωκε Κωνσταντὶ τῷ τῷ Κωνσταντίνου ἀδελφῷ διὰ γραμμάτων, εἰ μὴ παύσαιτο τὴν ὁρθὴν πίσιν σαλῶν. ἐφ' ᾧ καὶ βουλὴ τῷ βασιλείῳ συνόδος ἐν Σαρδικῇ συγκροτεῖται ὑπὸ πατέρων τριῶν. σεβαστοῦσα τὸ ἅγιον σύμβολον. Σαρδικὴ δὲ ἐστὶν ἡ νῦν λεγόμενη Τριάδιτσα. ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἀπέσειλε τὸν Ἀρειον ὑπερὸν πρὸς τὸν μέγαν Ἀθανάσιον, ὥστε συγκοινωνεῖν αὐτὸν. διεβεβαίουτο γὰρ δι' ὅρκου φρονεῖν καλῶς. ὁ δὲ μέγας οὐκ ἐδέξατο αὐτὸν. ἐφ' ᾧ καὶ τῷ θρόνῳ * ἐξέστησιν αὐτὸν. προκατέλαβον γὰρ τὰς βασιλικὰς ἀποχὰς αἱ ἀρειανίζοντες, καὶ πολλὰ τῷ ἁγίῳ κατεῖπον. ὅσον οὖν κακὸν τὸ ἀπεντεῦθεν τὰς κατηγορίας παραδέχεσθαι, καὶ τὰς ἀποφάσεις ποιεῖν κατὰ τῶν κατηγορουμένων, ἔδειξε τὰ μεταξὺ τῶν ἁγίου βασιλέως καὶ τῶν ἁγίου Ἀθανασίου συμβάντα. ἀλλὰ καὶ ἐπὶ Κωνσταντίνου τὰ αὐτὰ πέπονθεν. ἐφ' ᾧ

Glyce Annal.

conferrent. Secundum hæc ipsis ædificia condit, prorsus ejusmodi tam amplitudine quam forma, qualia Romæ habuerant. Quum igitur illi reversi fuissent, ac rem uti gesta fuerat, cognovissent: cum stupore quodam factum Imperatoris admirati sunt. Erant autem inter hos quatuor illi quidem Magistri, octo vero posteriores patricii.

Et animadvertite, dilecte fili, urbe id temporis, quo condebatur, exæquata & complanata: saxa quædam a lapicidibus exsecta fuisse, ac munimenti loco adversus maris impetum, a Barbara propemodum ad Auream usque portam collocata, ut per ea murus interior expers detrimenti conservaretur. Præterea Constantinopolim Roma deportavit columnam illam ex uno confectam lapide, quæ in Foro stabat: eique statuat illam imposuit, quam Heliopoli, urbe Phrygiæ avexerat. Hinc creatis Cæsariibus, quorum alter Constans ageret Constantinopoli, alter Licinius sororis maritus Nicomediæ: adversus Persas exercitum duxit. Licinius autem per ipsius absentiam persecutionem adversus Christianos movere cepit, & Antistitem Amasie Basilem, hoc enim ei nomen erat, interfecit. Eodem tempore serpentes in Melitena provincia tam acriter inter se depugnarunt ut propter cadavera necatorum passim regio foeteret.

Sequitum est non multo post Concilium ad urbem Nicæam, in quo inexpugnabilem Græcæ religionis propugnatorem Eulogium magnus ille verbisque simplex ac rudis Spyrido vicit, & suam in sententiam perduxit. Decretum inter alia est in hac Synodo, ut Paschatis festum ita celebretur, quemadmodum hodie mos obtinet. Nam antea die mensis Lunaris xiv. Pascha celebrabatur, quomodo quicumque festum hoc celebrant, eos sacrosanctum & universale secundum Concilium Canone 7. Quartodecumanos & Quartanos appellat. Non enim die Dominico Pascha celebrabant, sed ubi decimus quartus mensis Lunaris dies appetiisset, quo nimirum die Luna plena esset. Et quidem ita festum hoc celebrabant, ut in eo jejunarent, ac pervigiis uterentur.

Etiam hoc scire te volo, magni Constantini filium Constantium, Arianorum partes sequutum, magno studio primam Synodum abolere voluisse. Quod ubi veteris Romæ Papa cognovisset, ad Constantem Constantii fratrem detulit. Is vero bellum fratri per litteras illaturum se minatus, est, ni rectam fidem convellere succutereque defineret. Itaque de Imperatorum consilio Synodus Sardicæ coit, in qua patres erant cccxli. Hi sacrosanctum illud symbolum Nicææ conditum, confirmarunt. Est autem Sardica illud oppidum, quod modo Triaditzam nuncupant. Deinceps magnus Constantinus, celebrata scilicet Nicæna Synodo, Arium misit ad magnum illum Athanasium, ut ab eo ad communionem admitteretur. Nam constanti jurejurando adfirmabat, rectam se deinceps sententiam sequuturum. Quum autem vir eximius ipsum non admitteret, ab Arianis folio deturbatus est. Nam qui partes Arianas fovebant, imperatorias aures occupaverant, & multipliciter virum sanctum criminabantur. Quantum certe malum sit, accusatores admittere, contraque delatos inaudita causa pronuntiare: licet ex his cognoscere, quæ inter magnum Athanasium & sanctum hunc Imperatorem acciderunt. Eadem Athanasius etiam imperante Constantio perpessus est, quo quidem

Bb

Edit. Paris. pag. 250.

Constans & Licinius Cæsares

Licinius Christianos affligit.

Serpentum pugna.

Concilium Nicænum.

Spyrido vincit Eulogium.

De celebratione Paschatis.

Canon VII. Constantinopolitani I. Concilii.

Constantis pietas.

Concilium Sardicense.

Sardica eadem cum Triaditza.

Athanasius expellitur.

Athanasii exilia.

* ἐξέστησιν

* ἐκπαύον
Vide Notas.
Oraculum de
Juliano.

Constantini
mors.

Cometes.

Basilus.

Alexander
Monachus de
Constantini
Baptismo.

Refutatio.

Constantini
moderatio.

Edit. Paris.
pag. 252.

Qui Constanti-
nopolim or-
naverit.

Manganorum
structura.

tempore virginem ad quamdam profugit, & occultatus ab ea, totos ibidem sex continuos annos delituit. Post Imperatoris vero mortem, ad suos reversus est. At quum Julianus mox omnia de integro perturbasset, rursus fuga sibi consulere coactus est. Forte tum temporis circa Serapidis fanum cornices * crocitabant. Hic ab ethnico quodam vir sanctus interrogatus, quid illarum vociferatio sibi vellet, respondit: Syrorum, o improbe, lingua vox *Cra* diem crastinum significat. Cras enim Dei providentiam videbitis. Neque multo post hominis scelerati mors nuntiata est.

Cæterum Constantinus magnus Romæ xii. annos imperavit, apud nos xx. Quumque contra Persas cum copiis moveret, Nicomedie vita functus est: per insidias fratrum sublatus e medio, qui propter similitudines quasdam, cum eo quas exercebant, lethale venenum ei propinarunt. Mortem ejus cometes exortus, ut memorie proditum est, portendit. Magnus certe Basilus significare volens, hujusmodi vim cometarum esse: Quoties, inquit, existunt cometes, signa sunt successionis regum. Alexander Monachus, in historia de pretiosa Crucis inventionem tradit, magnum hunc principem Nicomedie fato functum, quum lethifero morbo laboraret. Ibidem eum morbi tempore baptizatum esse. Constantinus enim, ut ipse quidem commemorat, ad illud usque temporis baptismum, distulerat, quod divinum hoc lavacrum in Jordane consequi cuperet. Verum hæc narratio reapse parum vero consentanea videtur. Nam plus meretur fidei, quod alii tradunt, eum apud Romam veterem a sancto Silvestro baptizatum esse. Quamquam enim Ariani quidam constanter asserunt, eum ab Eusebio Nicomedie Antistite baptizatum esse, ut qui Constantino illum ad locum usque comes fuerit, itaque deinceps obdormivisse: non tamen dubium est, quin magni hujus Imperatoris baptisterium, quod adhuc Romæ conspicitur, illustri ratione veritatem commonstret. Immo fieri non potuit, ut Nicæno in Concilio baptismi expers ipse foret. Quo enim pacto vel preces una concipere, vel sacris adesse rebus poterat, nondum Baptismi particeps? Quapropter in hunc modum de viro maximo vel loqui, vel sentire prorsus absurdum fuerit.

Quam insigniter autem sancta magni Constantini anima se demiserit, ac multorum imbecillitatibus ignoverit, vel hinc colligi manifesto potest. Erant ad ipsum allati libelli, quibus Antistitum accusationes scriptæ continebantur. Tum Constantinus chartas mox concremavit, & hujusmodi verba subjecit: si sacerdotem delinquentem viderem, hac eum chlamyde tegerem, ut Deus etiam mea peccata tegat. Diximus autem supra, Severum Imperatorem primum condendi Circi equestris initium fecisse. Post illum Constantinus magnus Circo peripatos, gradus, ornatumque reliquum addidit. Nam quæcumque Nicomedie, Antiochie, cæteris in urbibus erant simulacra, Constantinopolim allata sunt. quippe veneratio simulacrorum prisca jam obsoleverat. Multa erat videre simulacris illis inscripta de rebus futuris. Præter hæc, ipsa quoque Mangana sunt a Constantino magno exstructa: quo in loco reposita erant omnia bellica instrumenta, librique de rebus mechanicis. Idem Constantinus quum in Magistratum domo sive Curia Byzantii carceres invenisset, ipse etiam carceres eodem in loco reliquit. Atque

ἢ καὶ προσφυγὸν παρὰ τινὰ παρθένον, διετέλεσε παρ' αὐτῇ κρυπτόμενος ἔτη ἑξ. μετὰ δὲ μόνον αὐτῇ, αὐδῆς ἐπανήλθε, τοῦ δὲ καταπόδας Ιουλιανοῦ πάντα παράξαντος, πάλιν ὑπέδρα ὁ ἅγιος περὶ τὸν τοῦ Σαραπίδος ναὸν κορώναι ἐκράζον. καὶ ἱρωτικῶς παρὰ τῶν Ἑλλήνων, τί βοῶσιν αὐταί, κακόγηρε, εἶπε: τὸ κράτῃ Σύρων φωνῇ αὐτοὺς δηλοῖ. αὐτοὺς καὶ ὃ ὄφειδε τὴν τῆ Θεοῦ φρόνησιν. ἐφ' ᾧ καὶ ἠγγέλθη τῇ ἀλιτρείᾳ ὁ θάνατος.

Ο μὲν τοι μέγας Κωνσταντῖνος ἐν Ρώμῃ ἐκράτισεν ἔτη ιβ'. ἐνταῦθα εἰκοσι. καὶ ἐν Νικομηδείᾳ ἀπέθανε κατὰ Περσῶν ἀπαίρων. τελευτᾷ δὲ τὸν βίον ἐξ ἐπιβουλῆς τῶν ἐπεροθαλούμενων αὐτῷ ἀδελφῶν φάρμακον αὐτῷ δηλητήριον ἐγχέαιμένων, ἀσέρος, ὡς φασί, κομήτου τὸν θάνατον αὐτῷ προμηνύσαντος. εἶωθε ὃ ἐν τοιούτοις κομήταις ἐν οὐρανῷ πολλάκις φαίνεσθαι. καὶ τῶτο δηλῶν ὁ μέγας Βασίλειος ἔλεγε: συνίστανται δὲ κομήταις σημεῖα διαδοχῆς βασιλείων φέροντες. καὶ ὁ μὲν Ἀλέξανδρος ἐν τῇ διὰ τὴν τῆ τιμίου σαυροῦ ὄρεσιν ἰσορίᾳ, λέγει μὲν ἐν Νικομηδείᾳ τελευτᾶσαι τὸν ἅγιον Κωνσταντῖνον νόσῳ θανασίμῳ συχεθέντα, τὴν καὶ δὲ καὶ βαπτισθῆναι. ἀνεβάλλετο ὃν, ὡς ἐκεῖνός φησιν, ἕως τότε, θέλων ἐν Ιορδάνῃ τυχεῖν τῆ θείου λατροῦ ἀπέθανε

δὲ, τῶτο τῷ ὄντι δοκεῖ. ἀληθέστερον γὰρ φαίνεται εἶναι, τὸ ἐν Ρώμῃ τῇ πρεσβυτέρᾳ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Σιλβέστρου βεβαπτίσθαι αὐτόν. εἰ ὃν ὁ Ἀρειανοὶ τινες δι' ἡγουμένους, ὅτι ὑπὸ Εὐσεβίου τοῦ Νικομηδείας ἐβαπτίσθη διὰ τὸ καὶ συμβῆναι αὐτόν ἐκεῖσε κοιμηθῆναι, ἀλλὰ κατὰ τὴν Ρώμην ὁ βαπτιστὴρ τῆ μεγάλου λαμπρῶς παριστᾷ τὴν ἀλήθειαν. εἶγε ὁ μᾶλλον ἀδυνάτον ἢ ἀκοινώνητον εἶναι αὐτόν ἐν τῇ κατὰ Νίκαιαν συνόδῳ. πῶς ὃν ἠδυνάτο ἢ σωέρχεσθαι, ἢ συλλειτουργεῖν αὐτοῖς, οὕτως ἔχων αὐτός; τὸ λέγειν οὕτω περὶ τῆ μεγάλου, καὶ λίαν ἐστὶν ἀποπώτατον.

Ὅσον δὲ ἡ ἁγία ψυχὴ τῆ μεγάλου Κωνσταντίνου συγκαταβαίνουσα τε καὶ συγκοινωνοῦσα τῇ τῶν πολλῶν ἀδελφαῖς ἐτύγχανε, δηλὸν καὶ τῷ ὄντι. αἰτιάματα ἐγγράφα προκομιδήσαν αὐτῷ κατ' Ἐπισκόπων. καὶ ὅς τοὺς μὲν χάριτας αὐτίκα κατέκαυσεν. ἔλεγε δὲ: εἰ εἶδον ἁμαρτάνοντα ἱερέα, μὴ τῆς χλαμύδος ἐσκέπασσα ἂν αὐτόν, ἵνα καὶ ὁ Θεὸς σκεπάσῃ τὰ ἐμὰ ἁμαρτήματα. καὶ Σεβήρος μὲν, ὡς ἀνωθεν εἰρηται, τὸ πρῶτον κτέσμα δέδωκε τῷ Ἱπποδρόμῳ. ὁ δὲ μέγας Κωνσταντῖνος τοὺς περιπάτους, τὰς βαθμίδας, καὶ τὸν λοιπὸν αὐτῷ καλῶπισμὸν ἔφερεν. ἀπὸ τῆ Νικομηδείας, Ἀντιοχείας, καὶ λοιπῶν πόλεων, τὰ ἐν αὐτῷ ἀγάλματα ἠχθίσαν.

τὴν καὶ δὲ τῶν σέβας αὐτῶν καταλέλυται. ἐν οἷς καὶ πολλὰ περὶ τῶν μελλόντων ἐγγράφεται. καὶ αὐτὰ δὲ τὰ Μάγγανα παρὰ τῆ μεγάλου κτίζονται Κωνσταντίνου. ἀπέκριντο ὃν ἐκεῖσε πάντα τὰ πολεμικὰ ὄργανα καὶ αἱ μηχανικαὶ βίβλοι. ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἐν τῇ Στρατηγίᾳ δὲ τῶν τῶν φυλακῶν τῆ Βυζαντίου, ἐκεῖσε καὶ αὐτὸς ἐφυλάκιζε. καὶ διήρ-

κρεῖτε τὸ ἄχρει Φωκᾶ . χήρα δὲ τις πατρικία Μάρ-
ρη ποιῶμα , ἐλέησασα τὰς φυλακίζομένους δι' αὐ-
τὴν εἶχον δυσωδίαν , τὸν αὐτῆς οἶκον δέδωκε τῇ βασι-
λεῖ χάριν μισθοῦ . καὶ γέγονε τὸ νυν καλούμενον Πραι-
τώριον . Ἐπεὶ μὲν οὕτως :

Κρατεῖ δὲ μετὰ ταῦτα Κωνσάντιος ὁ υἱὸς αὐτῆς
ἐπὶ κγ' . οὗτος ὑάγαζε τὸν πατριάρχην Ἀλέξαν-
δρον δέξαθαι εἰς κοινωνίαν τὸν Ἀρειον . ὃ δὲ καὶ
γέγονεν αὐτῷ , εἰ μὴ τὰ τῆς θείας δίκης προέφθασεν .
ἐπιδόν ὅτ' αὐτὸν τὸ φόρου τὸν βίον κατέσχευεν . ἐνύξεν
ὅτ' αὐτὸν ἡ γαστήρ ἐκείσε διερχόμενον . ἐφ' ᾧ καὶ κα-
θίσας , τὰ ἐγκατε αὐτῷ κάτω διεβίβασεν . οἱ μὲν
τοὶ ἀνεψιοὶ τοῦ μεγάλου , Γάλλος καὶ Ἰουλιανὸς ,
ἀναγνώσας γεγόνασιν ἐν Ἀντιοχείᾳ . ἀλλὰ καὶ
ἐκκλησίαν τῇ μάρτυρι Μάμαντι ἐκτίζον . τὸ μὲν
παρὰ τοῦ Ἰουλιανοῦ μέρος ὑδαφισμένον παρῶ-
ας εὐρίσκετο . ἐπὶ τῇ δὲ τῇ Κωνσταντίου Φλαβι-
ανὸς Ἀντιοχείας διχῇ τοὺς ψάλλοντας διε-
λῶν , τὰ τῇ Δαβίδ ψάλλειν ἐκ ἡμετέρας ἐνομο-
θέτησεν .

Ὁ Κωνσάντιος ἔτος παρὰ τῷ ἀσεβουύτων ἀναγ-
καζόμενος , μετακαλεῖται τοὺς Ἐπισκόπους , ὥστε
συνόδον συγκροτῆσαι κατὰ τῆς ὁμοσίου Τεράδος .
ἀλλ' ἄργεῖ τὸ ἐγχείρημα . νόσῳ γὰρ περιπίπτει
δεινῇ , καὶ τὸ ζῶν ὑπογνούς , Εὐζώιον μετακαλεῖ-
ται τὸν Ἀντιοχείας , καὶ δεῖ τὰ χεῖρας τὸ θεῖον δεξά-
μενος φῶτισμα , ὡς ὁ Μεταφραστὴς ἰσορεῖ , τῷ καὶ
τῇ ζῶν ἀπαλλάττεται . κατὰ δὲ τὸν χρόνον τῆς
ζωῆς αὐτῆς , Ἀρχιερεὺς Ἱεροσολύμων ὁ μέγας Κύ-
ριλλος ὢν . ὃς δὲ καὶ γράφει τῇ Κωνσταντίῳ , ὅτι
ἐπὶ μὲν τῇ σου πατρὸς ἐπὶ γῆς ὄρηται
ὁ σαυρὸς , ἐπὶ δὲ σου πάλιν ἐξ οὐρανοῦ πεφα-
νέρωται . κατὰ γὰρ τὸν τῇ Γολγοθᾶ τόπον περὶ
τελείῳ ὥρῳ τῆς ἡμέρας , κατ' αὐτῷ δὲ τῷ Πεν-
τηκοστῷ ὥρῳ τὸ τοῦ σαυροῦ σημεῖον ἐκ φωτὸς ὑ-
περλάμπρου κατεσκιδνασμένον . ὥρῳ δὲ οὐχ ἐνὶ καὶ
κατὰ φωντασίῳ , ἀλλὰ περὶ ὥρας ἰκανὰς καὶ πᾶσι .

Μετὰ δὲ Κωνσάντιον κρατεῖ Ἰουλιανὸς ἐπὶ β' . μῆ-
νας ζ' . ἔτος ὁ κάκιστος πρόγρητ' τῆς βασιλείας καί-
ρων , καθὼς ὁ μέγας ἡλαμβάνει Κύριλλος ὁ Ἀ-
λεξανδρείας , τοῖς πιστεύουσιν ἐναεῖς μὲν ὢν . ἡ-
ξιώθη δὲ καὶ αὐτῇ τῇ θεοῦ βαπτίσματος , εἰ καὶ ὑ-
σέρον ἀπεδύσατο αὐτὸ δι' αἵματος μισθοῦ , δεισιδαί-
μονες γεγονότες γνώριμοι τῆς ὑπὲρ γε τῆς ὑποστα-
σίας καθῆκαν λόγους , καὶ λάτριν ἀπέφθων δαιμο-
νίων ἀκαθάρτων τὸν ταῖς ἀγίαις ἐκκλησίαις καὶ μο-
ναστηρίοις ἐντετραμμένον . ἔχον ποίνην ὁφθαλ-
μῶν γλῶτταν , κατέθιξεν αὐτῷ τοῦ Σωτῆρος
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ . καὶ δὲ τῇ συγγέγραφε
βιβλία κατὰ τῆς διαγωγῆς τῇ Χριστιανῶν θρησ-
κείας .

Τοσοῦτον δὲ μέμνη κατὰ τῇ ἀγίῳ , ὑπὲρ καὶ
μάλιστα πῦρ ἀνώθεν καταρράγην τὸ περικαλλὲς ἐ-
κείνο προάσειον , τῷ Δάφνῳ δηλονότι , σὺν αὐ-
τοῖς τοῖς εἰδώλοις κατέκαυσεν , ὡς καὶ τὸν τῇ Χρι-
στοῦ χαλκοῦ ἀνδριάντα τὸν ἐν Καισαρείᾳ τῆς Φι-
λίππου τῇ νυν Πανέᾳ , ὃν ἡ αἰμορροῦσα ἡγείρειν ,
ἀπαυδράπως σωτρεῖται , καὶ τὰ τῇ Βαπτιστοῦ Ἰωάν-
νου κατακαῦσαι ἅγια λείψανα , ὅσους ἀλόγων πα-
ραμύζας αὐτὰ . ἀλλὰ καὶ τοὺς Ἰουδαίους κατὰ

Glyca Annal.

A iili sane istic ad Phocæ Imperatoris usque
tempora permanerunt . Tum patricia quæ-
dam mulier , eaque vidua , cui Mare nomen
esset , fortem acerbam carceribus incluso-
rum miserata , quod fœtoribus excrucia-
rentur: accepto pretio suam ipsius domum Im-
peratori concessit . Quamobrem id tempo-
ris conditum est id , quod Prætorium modo
nuncupatur . Et de his quidem hæc tenus .

Post Constantinum filius ejus Constan-
tius annos xxiii . rerum potitus est . Is Ale-
xandrum Patriarcham coegit , ut Arium ad
communione admitteret : idque factum
omnino fuisset , nisi divina justitia rem an-
tevertisset , Ario rebus humanis a posteriore
parte Fori exempto . Quum enim istam præ-
teriret , forte alvus hominem pungendo ur-
gebat . quapropter in cloaca confidens , ipse
intestina per anum dejecit . Patruelles Con-
stantii , Gallus & Julianus , * Antiochiæ le-
ctorum , quos Anagnostas dicimus , munere
aliquandiu functi sunt . quumque templum
martyri Mamanti conderent , exstructa Ju-
liani sumptu pars mane reperta est solo æqua-
ta . Sub ejusdem Constantii imperio Flavia-
nus Antiochenus duas in partes divisus qui
psallerent , eos Davidis hymnos alternatim
concinere jussit .

Secundum hæc ab impiæ sententiæ secta-
toribus impulsus hic Constantius , antistites
arcessivit , ut Synodus coiret , per quam
decerneretur , Trinitatem unius & ejusdem
essentiæ non esse . Verum conatus omnis ir-
ritus fuit . Nam quum gravem in morbum
incidisset , deque vita jam desperasset : Eu-
zojum Antiochenum antistitem ad se veni-
re jussit , * illustrationemque divinam cele-
riter consequutus , vivendi finem fecit . Ip-
so vivente Pontifex Hierosolymorum erat
Cyrillus , vir eximius , qui ad Constantium in
hæc verba perscripsit : Patre tuo regnante ,
crux in terris reperta est . Rursum te regnan-
te crux de cælo est patefacta . Nam in Gol-
gothæ loco , circiter horam diei tertiam , in
ipso * Quinquagesimæ festo , signum crucis con-
spectum est , de luce quadam fulgentissima
compactum . Neque tantum ab uno conspe-
ctum est , vel per imaginationem quamdam :
sed ab omnibus , & multas quidem in horas .

Post Constantium successit in Imperio
Julianus , annisque duobus & septem men-
sibus eo potitus est . Princeps hic nequissi-
mus ante initii regni tempora , quemadmo-
dum magnus ille Cyrillus antistes Alexan-
drinus commemorat , in numero fidelium
erat , ipsum quoque baptismum consequu-
tus , (ut ut deinceps illum per sanguinem im-
purum & execrandum deposuit) & egre-
gie sacris erat in libris exercitatus . Verum
deinceps viri quidam superstitionis quum
familiares ei facti fuissent , habitis ad ipsum
de fidei desertione sermonibus , tandem
perfecerunt , ut qui sacrosanctis in Eccle-
siis & Monasteriis educatus erat , impuro-
rum geniorum cultor evaderet . Quumque
facundus esset a natura , linguam suam ad-
versus Servatorem nostrum Jesum Chri-
stum exacuit : & libros adversus religiosum
Christianorum cultum tres conscripsit .

Tanto furore sanctos oppugnabat , ac
præsertim illo ipso tempore , quo delapsus
ignis e cælo pulcherrimum illud Antiochiæ
suburbium , quod Daphenen vocant , una
cum ipsis simulacris exusserat : ut aheneam
Christi statuam , a muliere sanguinis flu-
xum perpeffa collocatam Cæsareæ Philippi ,
quam nunc Pancadem vocant , inhumani-
ter confregerit : & sacras Joannis Baptistæ
reliquias , brutorum ossibus permistas con-
remaverit . Præterea Judæos adversus

Bb ij

Mutati carce-
res.

Constantius
Imp.

Arii mors.

* al. Cæsareæ .
Vide Notas .

Psalmorum
concentus in-
stitutus .

* hoc est , Ba-
ptismum .

Edit. Paris.
pag. 253.
Cyrillus Hie-
rosolymita-
nus, Constan-
tio .

* Pentecostes

Julianus Im-
perator .

Cyillus Ale-
xandrinus .

Julianus desce-
rit religionem
Christianam .

Christianos armabat, eosdemque juvat in extructione templi sui: quamquam in hoc conatu sunt impediti a vento gravi, terræmotu, & igne denique. Nam ignis e fundamentis ipsis quum profiliisset, eos ab opere instituto deterruit & retraxit.

Ignorari a quo
sit trajectus Ju-
lianus.

Amphilochius

Edit. Paris.
pag. 254.
Gregorius
Nazianz.

Naz. de mor-
tui Juliani ca-
davere.

Genius Mona-
chi precibus
impeditus.

Jovianus Im-
perator.

Valentinianus
Imperator.

Valentis cru-
delitas.

Sciendum est autem tibi, dilecte fili, quod in hodiernum usque diem nomen illius, qui Julianum in expeditione Persica jaculo confixit, ignoretur. Quamquam enim per scriptum reperimus in libro de sancti Basilii miraculis, quæ magnus ille vir Amphilochius litteris commendasse perhibetur, mandato perpetuæ virginis Deiparæ per sanctum Mercurium, magni Basilii precibus desertorem hunc trajectum fuisse: non tamen hæc narratio meretur, ut ei continuo fidem adhibeas. Quamobrem istuc? quoniam in eodem scripto legimus magnum Basilium Cæsareæ Pontificem id temporis fuisse, quum eas regiones Imperator improbißimus contra Persas expeditione suscepta peragraret.

At vero aliter eximius ille Gregorius cognomento Theologus memoriæ prodidit. Nam si Basilus, hoc ita narrante, in Ponto degebat sub initium Imperii Valentis, qui aliquanto post tempore regnavit, quum Cæsareæ Pontifex esset Eusebius: multo minus Juliano imperante Basilus Antistitis munereungebatur. De quo satis evidenter apparet, Julianum iter per Cappadociam facientem neque Basilium istuc Pontificem reperisse, neque ipsius Ecclesiæ minatum esse. Consimili modo nec precatus est hoc nomine Deum Basilus Pontifex, nec ad tollendum e medio desertorem Mercurius ille Christi testis fuit ablegatus. quippe si hoc pacto res gesta fuisset, obscurum non esset in hodiernum usque diem, a quo Julianus telo confixus fuerit. Nam jaculo trajectum constat, auctore facti prorsus incognito. Quinetiam se audisse de quodam scribit Gregorius ille Theologus, ne sepulchri quidem participem factum fuisse Julianum, sed a solo ipsius causa succusso absorptum: quæ res, ait, credo suppliciorum alterius vitæ quoddam proæmium & exordium erat. Multis enim flagitiis execrandis designatis, annos plus minus xxx natus periit. Ante mortem e Perfide genium quemdam in occidentem ablegavit, ut ejus opera celeriter responsum acciperet: sed quod cupiebat, non est adsequutus. Nam quum genius in Monachum quemdam, cui Publio nomen esset, totos x dies precantem incidisset, progredi ulterius non potuit. Itaque re infecta reversus ad Julianum, causam ei longo etiam ex intervallo, multoque clamore significabat. Præterea sævus homo, cujus viscera nulla commiserationis adfectione moverentur, mulierculas vivas vaticinandi causa diffecabat.

Postquam e vivis excessisset, præclarissime Jovianus imperio præfuit, qui cunctis a militibus ad hoc delectus: Equidem, ait, hominum pollutorum Imperator esse nequeo. Tum omnes exclamare: Christiani sumus. Post octavum Imperii mensem in Cilicia diem obiit, magno sui apud omnes desiderio relicto. Post Jovianum Valentinianus annis xii imperavit. Is imperium præmii loco divinitus accepit propterea, quod confessionis Christi causa fuisset a Juliano exauctoratus. In oriente confortem Imperii turpissimum illum Valentem habuit. Cur enim hunc sceleratissimum non appellemus? quando missos ad se Constantinopoli Lxxx viros ex sacerdotum ordine, legationis obeundæ causa, in navi com-

A Χρειαίων ὤπλιζε. σωήργει δὲ αὐτοῖς εἰς τὴν πᾶν ναοῦ οἰκοδομίαν. εἰ καὶ ἐκωλύθησαν ὑπὸ λαίλαπος, σεισμοῦ, καὶ τελοῦται πυρός. πῦρ δὲ ἐξ αὐτῶν ἐκπνέουσαν τῇ Σεμελίαν, τῆς ὁρμῆς αὐτῆς ἀνεχάτιζε.

Γίνωσκε δὲ, ἀγαπῆτε, ὅτι ὁ ἀκοντίσας αὐτὸν Πέρσαις ὄντονα, μέχει καὶ τῆμερον οὐχ ἀείσκειται. εἰ δὲ ἐκ καὶ κέλυσιν τῆς ἀειπαρθένου Θεοτόκου ὄντονα τῆς ἁγίου Μερκουρίου, δεινότητος πάχα τῆς μεγάλου Βασιλείου, ἀκοντιδῶναι τὸν παραβάτην ὀρίσκομεν ἐν τοῖς τῆς ἁγίας Βασιλείας θαύμασιν. ἅπερ ὁ μέγας Ἀμφιλόχιος γραφῇ παραδειγματίζεται. ἀλλ' ἐκ δεινότητος πείθεσθαι ἄξιον. τίς ἐνέκεν; ὅτι διὰ τῆς τοιαύτης γραφῆς καὶ Ἀρχιερέα τῆς Καισαρείας μανθάνομεν χρηματίζειν τὸν μέγαν Βασίλειον, ὡς καὶ διερχόμενος ὡς κατ' ἐκεῖνα τὰ μέρη ὁ κάκιστος κατὰ Περσῶν τὴν ἐκστρατείαν ποικύμενος.

Ἀλλ' οὐ δοκεῖ ταῦτα καὶ τῇ μεγάλῃ Γρηγορίᾳ τῇ Θεολόγῳ. εἰ δὲ ἐν τοῖς προοιμίοις, καθὼς οὕτως φησι, τῇ μὲν ταῦτα κρατήσαντος Οὐάλεντος εἰς Πόντον ἐκείνητο ὁ μέγας Βασίλειος, τοῦ Εὐσεβίου τῶν καὶ τῆς Καισαρείας χρηματίζοντος Ἀρχιερέως, πολλὰ μᾶλλον ἐκ τῶν ἐκείνου Ἀρχιερέως ἐν τοῖς χρόνοις Ιουλιανοῦ. φαίνεται ὅτι ἐντεῦθεν, ὡς οὕτε τὸν μέγαν Βασίλειον ὄντονα Ἀρχιερέα διερχόμενος ὁ Ιουλιανὸς, οὕτε ὑπέκλινεν αὐτῷ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ. ἀλλ' οὐδὲ δέσιν ἐκεῖνος πᾶσι ἐνέκεν ἐποίησας, οὕτε μὴ εἰς ἀναίρεσιν ἀπεσάλη τῇ παραβάτῳ ὁ Χρὶς μάρτυς Μερκουρίου. εἰ δὲ ταῦτ' οὕτω γέγονεν, οὐκ ἂν ὁ ἀκοντίσας αὐτὸν ἄδελος ὡς μέχει καὶ τῆμερον. ἀκοντίῳ τοῖνυν ὁ ἄδελος βάλλεται, καὶ ὁ ἀκοντίσας ἄδελος. ὡς δὲ ἐγὼ τινος ἤκουσα, φησὶν ὁ Θεόλογος, μηδὲ τῇ τάφῳ προσλαμβάνεσθαι αὐτὸν, ἀλλ' ὑπὸ τῆς σειδείσης δι' αὐτὸν γῆς ὑποσεῖσθαι τε καὶ ἀναβράζεσθαι, προοίμιον, οἶμαι τῆς ἐκείθεν κολάσεως. πολλὰ δὲ μὴ μὴ ποιήσας, ὡς εἰ ἐπὶ τῇ τελοῦται, ἀλλὰ καὶ ἐκ Περσίδος δαιμόνιον σείλας πρὸς δύσιν ἐπὶ τῇ ταχέως ἀγαγεῖν ἀπόκλεισιν, ἐσφάλλετο καὶ ταῦτα τῇ σκοποῦ. τὸ γὰρ δαιμόνιον, ὁ σείλας ἐντυχὸν μοιχαλῶ τινι Πουπλίῳ τῷ νομα προσερχομένῳ ἡμέρας δέκα, διελθεῖν οὐκ ἠδυνήθη. καὶ ὑποσέψαν ἄπρακτον, τὴν αἰτίαν ἐβόα καὶ πόρρωθεν. καὶ γυναικας δὲ ἀνατέμνων ὁ ἀσπλαγχνός, δι' αὐτῶν ἐμαντεύετο.

Μετὰ δὲ Ιουλιανὸν ἐβασίλευσεν ἄριστος Ιοβιανὸς ἔπος ἐν. ὅς ἐκλεγόμενος ὑπὸ πάντων εἶπεν. οὐ δύναμαι βασιλεὺς εἶναι πορνεμολυσμένων ἀνδράπων. ἐφ' ᾧ πάντες τὸ, Χρειαῖνοι ἐσμέν, ἐκραζον. μετὰ μέντοι μῶνας ἡ τῆς αὐτῆς βασιλείας ἐτελοῦσεν, μέγα πένθος παῖσιν ἀφείσ. μὲν δὲ τῶν Οὐάλεντινιανὸς ἐπὶ ἱβ'. μὴδὲν παρὰ Θεοῦ τὴν βασιλείαν λαβὼν διὰ τὸ τῆς εἰς Χρὶσὸν ἐνέκεν ὁμολογίας. εἶχε δὲ συμβασιλεύοντα κατὰ γὰρ τὴν ἀνατολὴν τὸν αἰχιστὸν Οὐάλεντα. καὶ πᾶσι δὲ οὐ κάκιστος, εἰ γε τοὺς ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως σαλέντας πρὸς αὐτὸν π'. ἱερατικούς ἀνδρας πορ-

Περὶ τῆς μό-
ρου Ιουλι-
ανῆ.

Arsenius Theo-
dosio missus.

Egregium
Theodosii fa-
ctum.

Arsenius Ar-
cadii castigati
metu profugit.

Discipuli ve-
niam a magi-
stro petunt.

Nazianzenus
et Patriarcha.

Edit. Paris.
pag. 257.

Cedes civium
Theffalonicæ.

Ambrosii li-
bertas.

* quibus sen-
tentia capita-
les suspendi
debeant.

rei causa quadam peruestigatione institu-
ta, neminem alium magis idoneum reperit,
quam esset magnus ille Arsenius, qui tum
Diaconi munereungebatur. Quapropter
hunc magno Theodosio mittunt, quam-
quam graviter idipsum ferentem: quod
se disciplinas illas orbiculares ex eo tempore,
quo muneri suo præfectus fuisset, ne-
glexisse diceret. Imperator hominem per-
benigne ac hilariter excepit, eique filios
suos commendavit & tradidit, non ut Im-
peratores, sed liberorum atque discipulo-
rum loco habendos. Quumque vidisset ali-
quando suos quidem filios sedentes, qui
diademata gestarent, Arsenium vero stan-
tem, eosque docentem, exandescens ait:
Egone sic tibi mandavi? Num tu eos Im-
peratores facis? Ejus rei potestas in solius
est Dei manu posita. Simul abjectis diade-
matis: Præstat, inquit, pie mori, quam
impie regnare. Secundum hæc Arsenio fu-
gam cum animo suo propterea instituentem,
quod Arcadium forte verberaverat, isque
propter hanc causam insidias ei strueret,
vocem hujusmodi audivit: Fuge mortales,
Arseni, & salvaberis. Hac de causa quum
profugisset, ac Scetam se contulisset, rur-
sus aliam vocem audivit: Fuge, file, qui-
eſce. Deinceps ubi ad Imperium Theo-
dosii filii pervenissent, litteris ad eum per-
scriptis orarunt, ut culpam eis condona-
ret, Arcadio præsertim, qui magistrum in-
terficere gladiolo voluisset. Quumque magno
illi viro significatum hoc etiam ab ipsis foret:
Accipe publicas in Ægypto pecunias, &
eas arbitrato tuo distribuito: equidem, re-
spondit, huic mundo mortuus sum, nec am-
plius vivo. Deus tamen vobis ignoscat.

Post hæc secundum Concilium, & ma-
gnus ille Theodosius eximium virum, Gre-
gorium cognomento Theologum, in Con-
stantinopolis folio collocarunt: tametsi
quidam Antistites Ægyptii nonnihil tur-
barum per invidiam darent, quæ res Græ-
gorium movit ut folio sponte sua cederet.
Successit in ejus locum Nestarius, natione
Tarsensis, dignitate prætor: vir admiran-
da quidem innocentia vitæ præditus, verum
ad illud usque tempus nondum baptizatus.
Hic ergo Nestarius ex ordine senatorio de-
lectus, Antistes designatur: Macedonius
vero execrationis sententiæ subicitur.

Quum autem aliquando magnus ille Theo-
dosius Constantinopoli discedens, ad partes
occiduas pergeret: accidit, ut necessariæ
cujusdam rei causa Theffalonicam ingressi
milites, seditionem concitarent. Iis se cives
opponerent, & lapidibus milites petebant.
Ob hanc causam quum Imperator ira effe-
buisseſſet, connivente militum ad furorem lo-
ci prætoris, septem hominum millia sunt in-
terfecta. Hinc Imperator itinere facto Me-
diolanum ut pervenit, urbem Italiæ: divi-
nissimus Antistes ejus urbis Ambrosius ve-
nit, quo minus Ecclesiam ingrederetur.
Itaque secretus a cætu Christianorum publi-
co totos VIII menses fuit, vixque propter
Christi nativitatem sacris illis vinculis est so-
lutus, & in communionem admissus libello
primum de xxx diebus dictato, & legis vim
habere jussu. Quinetiam prohibitus est eo-
dem tempore, ab eodem Ambrosio, quo mi-
nus in sacrarium ingrederetur, quum is diceret
purpuram Imperatores facere, non sacer-
dotes. Quo factum est, ut Constantinopolim
reversus Imperator, & a Nestario rogatus,
quam ob causam sacrarium non ingrederetur,
his tantum verbis responderet: Unus
Episcopus Ambrosius.

Cæterum quo tempore a populo Antio-

A ei mē tōn mēgan Arsenion dēkonon tūw-
kaūta ēnta. pēmpousi loipōn autōn prōs tē
mēgan Theodosion, ei kē pōlla dusheraī-
kōn lō, dē tō tūw ēgkūlion paīdōsin
āma tō chirononhēlōai katā tōn nōton poīh-
sadaī. dō ē āsmēnos ēdēzato, ē pa-
rēdōken autō ōs tēna kai mathētās, ē mēlō
ōs basileīs, tēs hōs autē. potē gouw ēw-
rakōs tēs mēlō paīdas kathēmēnas metē dēd-
māton, tōn dē Arsenion isāmōn kē didā-
skonta, metē ōrgēs ēipen. ēpa soi parhē-
geila; sū autēs poīēs basileīs; O Theos ē-
chei tūw perē tēton dēxaiān. ē rīfas tē dia-
dēmata, ēipe. krēasōn ēsi tēdnānai dēose-
bōs, ē basileūen āsebōs. metē dē tautē tē
Arseniōu melētāntos dōpōdrāsai, ēpēi sūwēbē
kai mōllōn ē tē Arkadiōu plēgē, kai ē dē
tāuta ēpiboulē, phōnē prōs autōn gēgonen.
Arseniē phēge tōs andrōpas, kai sōzē.
phōnē dē kai āpelōōn ēn Skētēi, pā-
lin ēkousē. phēge, siōpa, hōsūchaze. oī
gouw paīdes basileūsantes ēgrāfan autō, sug-
chōrēsai autōis, kai mālisa tō Arkadiō, ū-
pēr ē ēbēleto dōpōtēnai diā sādāria autōn.
ō mēntoi mēgas akōsas kai tēto, λάβε δημόσια
Aīgύπτου, kē dēnēmai ōpe dēleis. ēipen. ēgō
tō kōsmō āpēdōnon, kē ēkēti zō. plōw ō Theos sug-
chōrēsai ūmīn.

H δευτέρα Σύνοδος kē ō mēgas Theodosios enī-
drousan tō dōrōn Kōnsantinouπόλεως tōn mēgan
Grēgōrion. kēn dē Aīgύπτου tινēs ūpō φθό-
nē ēparāchthsan, ēf' ō kai ēkōn dēxēsē. antei-
sāgetai dē Nektārios, tō mēn gēnos Tarsēus, ē
dē tē Prāitōros ārchō dīēpōn. ōs tōn mēn bīōn
daumasōs, ābāptisōs dē mēchei tōte. Kai ō mēn
sugklyptikōs Nektārios procheirēzeto, ō dē Makēdō-
nios ānadēmatēzeto.

Ek Kōnsantinouπόλεως tē mēgalou Theodo-
sīou āpaīrontos ēpī tē kāpō mēri, sratīōtas
ēn Θεσσαλονίκη εισελδόντες diā tina chreīan ān-
tarsīan ēpōīsēsan. ēf' ō antēsēsan oī tēs πό-
λεως, ē līdōis ēbalon. tē gouw basileōs zē-
santos ēpī tētōis tō dymō, kē ēkēsi ēparchēoun-
ti tē perē tōtōn ēpitrepantos, chiliādes zē.
ānhrēthsan. dierchōmōs dē ō basileōs eis tūw
Episkopēn Mediōlānōn, πόλις dē Italiās
tē Mediōlāna, ō tō sūwchōrēthē parā tē
dēotātē Ambrōsīou tē ēkklēsīā ēpiblōai,
āll' ēmēnen āphōrismēnos mēlōs ē, kai mō-
lis diā tūw tē chreīs gēnnēsin ēlōzē tē
tō dēsmōn, ē eis koinōniā ēdēchē prō-
teron tē tē libēllou nomothētas. āllā
ē ēn tō dūsiasnēō metē tautē ōmōrou
eiseldeīn ēnēchōrēto. ē gār ālourgis, ēphē,
basileīs, ō mēlō ierēs poīei. ōdēn ēpanēl-
dōn ō basileōs, kē parā tē Nektāriōu
ērōtēdēs, dī lō aītiān ēk eisērchetai ēn
tō dūsiasnēō, ēipen. eis Episkopos ō
Ambrōsios.

Οτε ē tō ēn Antiocheā andelāntōn ka-

Περὶ Αρσε-
νίου.

παρρησίᾳ γέγονε, τότε οἱ τὰς ἀκρωτείας τῆς ὁρέων οἰ-
 κουῦντες μοναχοὶ τὴν οἰκίαν ἐπεδείξαντο φιλοσοφίαν.
 κατῆλθον γάρ, καὶ τῷ Θεῷ ἀντελάβοντο, λέγοντες
 ἔγω φρόνως γε τὰς ὑπηρετίας τῷ βασιλεῶς. εἶπατε τῷ
 Κυρίῳ ἡμῶν βασιλεῖ. εἴπερ ποσῶτον σὺ ἐπὶ τῇ
 χαλκῇ εἰκόνι κατασφραγίσῃ ἐδυγέρανες, πῶς οἶε τὸ
 Θεὸν ἀρτίως ἔχειν τὴν αὐτῆς ὁρῶντα εἰκόνα κακῶς
 ἔγω παρὰ σὲ πάχουσας; τὴν καὶ καὶ τὴν τιμίαν
 κεφαλὴν τῷ Βαπτιστῷ Ἰωάννῃ ἐν Κωνσταντινῇ πόλει
 διεκομίσθη. ἀλλὰ καὶ τὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κτιζόντα
 ναὸν τῷ Σαράπιδος καθεῖλε Θεόφιλος. ἐν τούτῳ
 δὲ τῷ ναῷ ζῶον ἡ ἀσκήτως ἀπληρωμένον. διὰ
 τὸ τοὺς κύκλῳ αὐτῆς τῷ ζοάνῳ δηλαδὴ πεπηγμέ-
 νους σιδήρους, καὶ τοὺς κατ' ἀντικρὺ τούτων ἐγ-
 κεκολλημένους μαγνήτας, μέσον ἐδάφους καὶ ὁρό-
 φου ἐκρέματο. ἰσοδυάμῳς τὸ τετραμερόθεν ἐλκό-
 μενον, καὶ μὴ ἔχον ὅπως καὶ νεύσειε, μέσον ἔξ ἀνάγ-
 κης ἀπὸ γῆτος.

Εθνη ποσὴν ἄπειρα κατὰ τῷ μεγάλῳ ἐγείρονται Θεοδοσίῃ . τί τὸ ἐπὶ τέτοις ; γράφει τῷ καὶ οὗτος ὁ βασιλεὺς τῇ τῆς Αλεξανδρείας προσόδῳ , ἵνα τὸν κατ' Αἴγυπτον μέγαν Σενούφιον ποιήσῃ πρὸς συμμαχίαν τῷ βασιλεῶς ἐλθεῖν . ὁ δ' ἔπειθεται . σέλλει δὲ τῷ βασιλεῖ ράβδον καὶ μικρὸν αὐτῷ τειβάκιον . οἷς δὴ καὶ χρησάμενος ὁ βασιλεὺς ἀντὶ κρᾶνους καὶ δόρατος κατὰ τῶν πολεμίων ὀρμαῖ , καὶ διὰ χειρῶν αὐτῷ κατατροποῦται αὐτούς . ποιοῦται καὶ ὅτι τῆς εὐλικρινεῆς πίξεως καυροῦται .

Μετὰ δὲ Θεοδόσιον Ἀρκάδιος ὁ υἱὸς αὐτῆς ἔπ-
ειγ' ὅς τὸν κίονα τῷ Ξηρολόφου ἐθήσας, ἐν αὐτῷ
τὸν αὐτῆς καθίδρυσεν ἀνδριάντα. ἐφ' οὗ ἡ γῆ ἐ-
μυκήσατο ἡμέρας ζ'. καὶ σεισμός γέγονε μέγας τῷ
καὶ πᾶγκοσμος. μετὰ μὲν τοὺς Νεκτάριον τὰς
τῆς ἐκκλησίας οἰκίας ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης καὶ
λίαν καλῶς ἀναδέχεται. ἔτος πολὺς μὲν περὶ τὸ
λέγειν. ὦ καὶ Λιβάνιος ὁ διδάσκαλος αὐτῶν προ-
σεμαρτύρησεν. ἐρωτηθεὶς ᾧ ἀνθ' αὐτῶν τίνα προ-
βάλλεται διδάσκαλον, Ἰωάννῃς εἶπεν. εἰ μὴ πως
οἱ Χερσιανοὶ τῶτον ἀφ' ἡμῶν ἀπεσύλησαν. ὁπῶ-
καιδέκατον ᾧ ἔτος ἄγων ἀφωύασεν ἀπ' αὐτῶν, καὶ
ὑπὸ Μελετίου βαπτισθεὶς καὶ χειροτονηθεὶς ἀ-
ναγνώσεως ἀνεχώρησε καὶ ἀπεκάρη, καὶ τὰ θεῖα δι-
δαχθεὶς ἐκεῖσε πάλιν ὑπέστρεψε. γίνεται δὲ ἄκοντος,
παρὰ δὲ Φλαβιανοῦ πρεσβύτερος. διεβάλλετο δὲ
ὁ μέγας ὡς ὀφρῦν κατὰ τῶν ὑπὸ κλῶν μείζονι χρώ-
μῳ. ὅθεν ὁ Πηλεσιώτης Ἰσίδωρος καὶ μαθητὴς
αὐτῶν ὑπεραπολογεῖται τῷ μεγάλῳ, τὸν ἄρχον-
τα, ἔλεγεν, ὅτι καὶ ἀγαθοὶ εἶναι δεῖ καὶ φο-
βερόν. τίνας ἔνεκεν; ὅτι καὶ ἀγαθοὶ καὶ πονηροὶ
ἐκ τῶν ἀρχομένων ὑπάρχουσι. Μετὰ δὲ ταῦτα
πρὸς γε τὴν Μεγαλόπολιν ἔρχεται, καὶ εἰς
τὸν πατεαρχειὸν θρόνον ἀνάγεται. ἀντίσταται
τῇ βασιλείᾳ Εὐδοξία, πάσχει πολλὰ καὶ
τὸ δευτέρον. ὅρα ᾧ ὅτι καὶ ὁ μέγας Ἐπιφάνιος
ἐν τῷ Εὐδόμῳ ἐλθὼν, χειροτονίας καὶ σιωαζέας
παρὰ τῷ Ἰωάννῳ ἐποίησε γνώμῃ. καὶ οὐ-
τως ᾧ ταῖς ὑπὸ Θεοφίλου κατὰ τῶν ἁγίων
μελετηθεῖσαι διαβολαῖς προκατείληπτο. ἡ
μὲν τοὺς Εὐδοξία τὸν μέγαν Ἐπιφάνιον ἡρέ-

A cheno Imperatoriæ statutz deturbatæ ac e-
versæ fuerant, homines solitariam vitam in
jugis montium exercentes, egregie philo-
sophiam doctrinamque suam declararunt.
Nam Deum precati descenderunt, & in
hæc verba ministros Imperatoris compel-
larunt: Hæc Imperatori Domino vestro re-
nuntiate. Si tantopere tu propter eversam
imaginem æream indignaris, qui Deum æ-
quo laturum animo censes, si abs te suam
imaginem indignum in modum tractari vi-
deat? Eodem tempore pretiosum Joannis
Baptistæ caput Constantinopolim perlatum
est. Præterea Theophilus Alexandrinus
Antistes Serapidis templum, quod erat A-
lexandriæ, demolitus est. In eo templo sta-
tua quædam erat, quæ ita fursum penderet,
ut nulli rei videretur adhærere. Nam quia
statutz ferrum undique infixum erat, & fer-
ro magnes lapis ex adverso copiose opposi-
tus; inter pavimentum & testi laquearia
pendebat. Nimirum vi pari quatuor a parti-
bus attrahebatur; quumque nullam in par-
tem vergere posset, necessario harum in me-
dio suspensa manebat.

20 Secundum hæc gentes quædam infinitæ
contra Theodosium hunc magnum se com-
movent. Quid hic Imperator? per litteras
Alexandrino Antistiti significat, ut ma-
gnum illum Senuphium, in Ægypto degen-
tem, auxilio sibi venire juberet. Appellatus
hæc de causa Senuphius, ad Imperatorem
proficisci renuit: mittit autem ei baculum,
cum lacero suo & attrito palliolo. Quibus
sanè tum galeæ, tum hastæ loco Imperator
usus, in hostes copias ductis, quismet eos ma-
nibus in fugam coniecit. Tam egregia nimi-
rum facinora pura sinceraque fides edere
consuevit.

Postquam Theodosius rebus humanis excessisset, filius ejus Arcadius XI. annis imperavit. In quem Xerolphi columnam erexisset, in eam statuam suam collocavit. Eodem regnante septem totos dies terra mugitum edidit, maximoque motu terrarum orbis universus concussus est. Post Nectarium Ecclesiæ Constantinopolitanæ gubernacula Joanni aureo illi oratori, magno cum bono publico sunt commissa. vir erat eloquentissimus, & ipsius etiam Libanii magistri sui testimonio commendatus. Interrogatus enim, quemnam suo loco doctorem discipulis præficiendum judicaret: Joannem, in-

quit, nisi Christiani eo nos intercepto po-
liassent. Quippe quum annum ætatis octa-
vum atque decimum ageret, Libanium ma-
gistrum reliquit, & a Meletio baptizatus,
lectorque designatus, solitarios ad secessus
sefe coma tonsa recepit. In iis res divinas e-
doctus, ad Meletium revertitur, & Diaconi
munus accepit. Inde Flavianus Sacerdotem
creat. Unum in eximio viro nonnulli crimi-
nabantur, quod in subditos graviore nonni-
hil supercilio uteretur. Qua quidem dere
magnum hunc virum Isidorus Pelusiensis, qui
eo magistro fuit usus, purgans atque defen-
dens: eum qui aliis præsit, & bonum esse
debere pronuntiat, & formidabilem. Quam-
obrem istuc? quoniam tum boni, tum mali

sint inter eos, qui ab aliis reguntur. Secundum
 hæc magnam ad urbem hanc venit, & in so-
 lium patriarchi cum sublatus, Eudoxia: im-
 peratrici semet opponit, eaque de causa mul-
 ta sane adversa perfert. Nam cum Hebdo-
 mum magnus Epiphanius ille venisset, præ-
 ter Joannis, voluntatem multos sacris initia-
 bat, & conventus agebat. Quippe crimina-
 tionibus a Theophilo contra virum sanctum
 excogitatis præoccupatus fuerat. Et eundem
 magnum Epiphanius Eudoxia quoque con-

Antiocheni
statuam Impe-
ratricis deji-
ciunt.

Templum Se-
rapidis everti-
tur.

Statua pensi-
lis ob magne-
tem.

Senuphius vir
sanctus.

Edit. Paris.
pag. 258
Baculo & pal-
lio Senuphii
vincuntur ho-
stes.
Arcadius Imp.

Terræ mugitus.

Chrysoftomus
Patriarcha.

Libanius de
Chrysoftomo.

Quid ob-
jectum fuerit
Chrysostomo.

fidori Pelu-
otæ defensio.

Cum Eudoxia
contentiones.

piphanus
 lienatus a
 Chrysof.
 udoxiz c2-
 mnia.

tra Chrysostomum magis incitabat, quum diceret universum quidem Romanum Imperium sua potestate contineri: solum hunc Joannem simultates secum exercere, ac injuriis Imperatricem extremis adficere. Nec in hoc tantum ab eo delinqui, verumetiam fovere hominem quamdam opinionem, ab Ecclesiæ doctrina prorsus abhorrentem. Ea de causa se potestatem omnem Epiphанию concedere, tum cogendi Concilii, tum solio suo Joannem æquissimo jure dejiciendi. Quibus Epiphanius auditis, respondit: Si quam ille sectam peculiarem habet, alterius hoc loci rationisque fuerit. Sin ea tantum de causa, quod convicium vobis dixerit, Joannem decrevistis per præconium publicum Ecclesia pelleret: nequaquam Epiphanium instituti vestri approbatorem habebitis. Hæc autem illi, quem diximus, viro sancto Eudoxia sic proponebat, quod aliquid dissensionis exortum inter eos intellexisset. Quibus actis Joannes, vir divinis, secunda vice proscriptus, & Cucusum exsulandi causa deportatus, quum istis annos tres duosque menses exegisset, * Potius delatus est, ibique migravit ad Dominum, Constantinopoli annos v, menses vi, Antistitis munere functus. Secundum hæc Innocentius Papa Romanus litteras ad Arcadium dedit, in hæc verba perscriptas.

Vox sanguinis fratris mei Joannis, Imperator, contra te Deum appellat: quomodo Abeli justis sanguis olim adversus Cainum fratricidam vociferabatur. Dabis autem omnino pœnas, qui non hoc tantum feceris, verumetiam ipso pacis tranquillitatisque tempore persecutionem adversus Ecclesiam Dei & sacerdotes ipsius molitus sis. Magnum illum orbis terrarum doctorem Episcopatus sui solio causa indicta expulisti, unaque cum eo Christum abegisti. Ac beatus quidem ille Joannes vitam hanc finit, fide retenta, & dubitationis quasi procella quadam vacillantibus stabilitis, sed idem sæculis numquam finiendis deliciarum & voluptatis inexhaustæ, vitæque perpetuæ hæreditatem adiit. E diverso nova ista Dalila, quæ te paulatim novacula imposturæ rasit, multorum ex ore profectam execrationem sibi arcessivit, fascem peccatorum gravem, portatūque difficillimum colligavit, eumque pristinis suis atrocibus ac plurimis delictis adjecit. Idcirco equidem minimus omnium, ut cui creditum commissumque sit solium illius magni Apostoli Petri, teque illamque a participatione sacrorum Christi Dei nostri mysteriorum secludo & arceo. Præterea clericos omnes, qui ea vobiscum ausi fuerint ab eo tempore communicare, quo colligationem & vinculum hoc meum resciveritis, ordine moveo. Consimiliter Arsacium, quem in solium Episcopatus loco magni Joannis illius substituitis, etiam post mortem cum omnibus, qui cum ipso commercium habuerunt, ordine moveamus; neve perscribatur ejus nomen sacris in tabulis, vetamus. Hoc enim indignus est honore, ut qui Episcopatum adulterio quasi commisso polluerit. Atque huic nostræ de his ordine movendis sententiæ, Theophili segregationem, execrationem, absolutam denique Christianorum a cœtu exclusionem adjungimus.

Quas litteras ubi recitari Arcadius audivisset, in hæc verba Innocentio rescripsit. Norunt omnes homines mentis compotes, commissa per ignoracionem nec divinitus, nec per leges puniri: neque adeo quemquam alterius nomine supplicium luere. Quod quidem propterea scripsi, ut mansuetudinem tuam certam redderem, nos

Αἰσὶ κατὰ τὸ χρυσόρρημονος, ἔ πα δὲ εἰπούσα, πάντα μὲν τὰ Ρωμαίων σκήπτρα ὑπὸ τῷ ἐμῷ ἐξουσίαν εἶναι, ὁ δὲ Ἰωάννης ἕως δι' ἐχθρας τέ μοι ἐστὶ, καὶ τὰ ἔχματα εἰς ἡμᾶς ἐξυβρίζει. καὶ οὐ τὸ μόνον, ἀλλὰ καὶ δόξαν τινὰ περισβόει τῆς ἐκκλησίας ἀπώδουσιν. ἐφ' ᾧ καὶ δίδωμί σοι πᾶσαν ἐξουσίαν, ὥστε σύνοδον ἀθροῖσαι, καὶ τῷ θρόνῳ δικαίως αὐτὸν καθελῆναι. τούτων ἀκούσας Ἐπιφάνιος εἶπεν: εἰ μὲν οὖν αἰρῶσιν ἔχει τινὰ ἄλλου πᾶτα λόγου εἶναι. εἰ δὲ ὅτι κακῶς ὑμᾶς ἔλεξε, παρὰ ταῦτα δὴ μόνον αἰτίαν Ἰωάννῳ ἐκκήρυκτον δέδοκται γενέσθαι τῆς ἐκκλησίας, Ἐπιφάνιον ὑμῖν οὐχ ἔξετε σωμαίνουσα. ταῦτα δὲ ἡ Εὐδοξία πρὸς τὸν Βασιλέα εἶπεν ἅγιον, ἐπειδὴ διαφοράν ἔμαθε τινὰ συμβῆναι ἀνὰ μέσον αὐτῶν. ὁ μὲν τοι Διδάσκων Ἰωάννης ἐκ δούτερου ἐξεορδίζεις καὶ ἀπαχθεῖς εἰς Κουκουσὸν, κακῆσαι τελεῖ ἔτη καὶ μῶνας β' ποιήσας, ἀπηνέχθη εἰς Πορτιούς, κακῆσεν αὖτε παῖρας πρὸς Κύβειον, ἐπισκοπῶσας ἐνταῦθα ἔπι ε', ἔ μῶνας ε'. ἐπὶ τούτοις δὲ ὁ Πάπας Ρώμης Ἰννοκέντιος γράφει πρὸς Ἀρκάδιον καὶ πᾶσι.

Φωνὴ αἵματος τοῦ ἀδελφοῦ μου Ἰωάννου βοᾷ. Ἐπιστολὴ τὴ πρὸς τὸν Θεὸν κατὰ σὺ, βασιλεῦ, ὡς ποτε Πάπας Ἰννοκέντιος πρὸς Ἀβελ τὸ δικαίον, καὶ τὸ ἀδελφοκτόνον Κάιν, βασιλεῦ, καὶ πᾶσι τῷ τρόπῳ ἐδικηθήσεται. οὐ μόνον δὲ τὰτα Ἀρκάδιον πέπραχας, ἀλλὰ καὶ ἐν καιρῷ εἰρήνης διαγμὸν ὑπὲρ τῆς καὶ τῆς Θεᾶς ἐκκλησίας καὶ τῶν ἱερέων αὐτῶν συνῆσαν, ἐξέστας τὸν μέγαν τῆς οἰκουμένης διδάσκαλον τὸν δώκου τῆς Ἐπισκοπῆς αὐτῶν ἀνέστη. πῶς, συνδιώξας αὐτῶν τὸν Χρυσόστομον. ἀλλ' ὁ Μακάριος Ἰωάννης τὸν βίον κατέλιπε, τῷ πῖσι πρῆσας, καὶ σπείξας τοὺς σαλδομένους. ἀλλ' εἰς ἀλήκτως αἰῶνας τῷ ἀδάπανον τρυφῇ ἔ ἀδανάτον ζῶν ἐκκληρονόμησεν. ἡ δὲ νέα Δαλιδά, ἡ κατὰ μικρὸν τῷ ξυρῷ τῆς πλάνης δεσμοῦσας φορτίον ἀμαρτημάτων βαρὺ καὶ δυσβάστακτον. διὸ ἐγὼ ὁ ἐλάχιστος, ὁ πεισθεῖς τὸν θρόνον τῷ μεγάλῳ δασόλῳ Πέτρῳ, ἀφορίζω σὲ καὶ κακῶν τῆς μεταλήψεως τῶν ἀχράντων μυστηρίων Χριστοῦ τῷ Θεῷ ἡμῶν. ἀλλὰ καὶ πάντα κληρικὸν πολήσαντα μεταδοῦναι ὑμῖν, ἀφ' ἧς ἀναγνῶτέ μου τὸν πεμφθέντα συνδισμόν, ὑπὸ καθαιρέσειν εἶπαι. Ἀρσάκιον δὲ, ὃν εἰσάγετε εἰς τὸν θρόνον τῆς ἐπισκοπῆς ἀντὶ τῷ μεγάλῳ Ἰωάννῳ, καὶ μετὰ θάνατον καθαιροῦμεν αὐτὸν πᾶσι πῖς κοινῇσιν αὐτῷ. ἀλλ' ἐδὲ τὸ ὄνομα αὐτῷ γραφήσεται ἐν πῖς ἱεροῖς διπτύχοις. ἀνάξιος γὰρ ἐστίν, ὡς μοιχὸς τῷ ἐπισκοπῷ. προσιδέσμεν δὲ τῇ καθαιρέσει Θεοφίλου ἀφορισμὸν καὶ ἀναθεματισμὸν, καὶ τελείαν ἀποστερίωσιν τῷ Χρυσόστομῳ.

Τούτων Ἀρκάδιος ἀντιγράφει πρὸς Ἰννοκέντιον. πάντες ἄνθρωποι ἴσασιν οἱ δὲ φρονοῦντες ὅτι περ τὰ κατὰ ἀγνοίαν γινόμενα οὔτε Θεός, ἔτε νόμοι κολάζουσιν. ἀλλ' ἐδὲ τις ὑπὲρ ἑτέρου δίκῃ εἰσπράττεται. ὅθεν ταῦτα γέγραφα πληροφορῶν τῷ ὑμετέρῳ πρᾶσι, ὡς ἐπιμαρτυροῦντος τοῦ φιλου-

Epiphanius re-
sponsum.

Edin. Paris.
pag. 259.

Ab. Ritzumem

Arcadius per
litteras excom-
municatur.

Responsum
Arcadii.

pag. 260.

Επιστολὴ
Ἀρκადίου
πρὸς Ἰννοκέν-
τιον.

φιλανθρώπων Θεῷ, ἐκ ἔγνων τι τῷ συμ-
βάντων τοῖς ἡμετέροις Ἐπισκόποις καὶ Κληρι-
κοῖς, ἀλλ' ἀδελφός εἰμι τῷ κρείματι αὐτῷ.
εἰ δὲ ἡμῶν συμμετοχὸς αὐτῷ εἰς τὸ ἐκ
εἶχον πῶς κακῶσαι. περὶ δὲ τῆς σῆς θυ-
γατρὸς Εὐδοξίας, γινώσκει ὅτι καὶ αὐτὴ ἀν-
ταπέδωκε καὶ τὸ σφάλμα αὐτῆς ἐμείλως,
ὥς ἐκ τῆς τοιαύτης λύπης καὶ θλίψεως ἐν
ἀρρώστια βαρυτάτῃ κατακείμεναι αὐτῇ. παρα-
καλῶ λοιπὸν, ἵνα τῷ ἀφορισμῷ λύσης ἡ-
μᾶς, καὶ μὴ ἐκδικήσης πολλαχῶς. καὶ γὰρ
πατάζει Κύριος δις ἐπὶ τὸ αὐτό.

Πρὸς ταῦτα ἔτι πάλιν Ἰννοκέντιος. Ἀπεδε-
ξάμενος ὑμῶν καὶ Θεὸν παρακαλῶ, ἵνα περ
δὲ τὸ ὄνομα αὐτῆς ἀνεδείξασθε. ὅθεν τῷ
ἱερῶν δεσμῶν ἀνεθέμενος, ἐν τοῖς δεσποτικοῖς
συμβόλοις προσέλθετε ἐρρωμένοι. ταύτῃ τοι καὶ
δὲ φροντίδος ὁ Ἀρκάδιος ποιεῖται τῷ τῷ
ἀγίῳ πρὸς τῷ Μεγαλόπολιν ἐπάνοδον.

Μετὰ δὲ Ἀρκάδιον ἐβασίλευσε Θεοδοσίος ὁ
ἰσὺς αὐτῆς, ὁ καὶ Καλλιγράφος, ἔτη μβ'. ἄτος
ἐξελεθὼν ἱππαδύμει, καὶ συμπέσων τῷ ἱπ-
πῳ, τὸν βίον τελούσας. ἔτος τὸν ἐν τοῖς
Χαλκοπρατείοις τῆς Θεοτοκῆς ναὸν ἔκτισε, πρὸ
περὶ ὅντα συναγωγῇ Ἰουδαίων. ἀλλὰ καὶ τὸ
τείχος τῆς πόλεως παρεξέβαλλεν. ἐφ' ἧς σεισ-
μὸς μέγας ἐγένετο, ὥς περὶ τὰ τείχη
τῆς πόλεως πολὺ μέρος αὐτῆς. ἐπεκράτει δὲ
ὁ σεισμὸς καὶ καὶ πᾶσαν χώραν μελέας ἔεις.
τότε δὴ τότε τῷ Πατριάρχῃ Πρόκλῳ, καὶ αὐ-
τῷ τῷ βασιλεῖ, ἀνυποδέστων λιτανεύοντων, συ-
νέβη παιδίον ἀρπαγῆναι, καὶ τὸν ἱερότατον
ὑμνον μνησθῆναι, ἔτι τῷ θείῳ σῆναι
ὄργῳ. τότε καὶ Ἰουδαῖος παράλυτος βαπτισθεὶς,
ὕγιος ὄρεθι. Ὁ μὲντοι δαδληφθεὶς Πατριάρ-
χης Πρόκλος ἐν Κυζίκῳ χειροτονεῖται πρῶτον
καὶ μὴ δεχθεὶς παρὰ τῷ ἐκείνῳ, χει-
ροτονεῖται ἐνταῦθα. ὁ δὲ δυσσεβὴς Νεστόριος
συνὴ ἐξ ὁμόφροσιν αὐτῷ ἔλεγεν. ὅτι διμνη-
ναῖον ἔτι μεμνημένον καὶ δύναμαι λέγειν Θεόν.
Ἰωάννης δὲ ὁ Ἀντιοχείας μὲν τῷ τῷ Νε-
στορίῳ κατὰ ἰσὺς καταλαβὼν, καὶ λυπηθεὶς,
ὅτι χωρὶς αὐτῶν καθρέθι Νεστόριος, παρα-
λαβὼν τὸν συνὴ αὐτῶν ἐπισκόπος, ἐν οἷς καὶ
Θεοδώρητος Κύρις, ἔτι Ἰβας ὁ Εδέσσης, κατὰ ἰ-
σὺς ὑπαγορεύει τῷ μεγάλῳ Κυρίῳ.

Ἡ τῷ βασιλεῖ ἀδελφὴ Πυλχερία λαβεῖν
ἄνδρα ἐκ ἡδέλῃσιν, ἀλλὰ τῷ αὐτῆς παρ-
θενίας τῇ Θεοτόκῃ ἀνέθετο. αὐτὴ καὶ τὸν ἐν
Βλαχέρναις ναὸν τῆς Θεοτοκῆς ἐδείματο. γί-
νωσκει δὲ, ἀγαπῶν, ὅτι ἡ τῷ βασιλεῖ
κυρὰ Εὐδοκία θυγάτηρ ἐγένετο φιλοσόφου τι-
νὸς ἐξ Ἑλλάδος ὄντος. ἔτος δὲ τελούσων
τοῖς μὲν τρισὶν ἡμέραις ἀφῆκε πᾶσαν τῷ πε-
ριστάτῃ αὐτῆς. περὶ δὲ ταύτης εἶπεν, Ἀθη-
ναῖδι τῇ ποθεινοτάτῃ μου θυγατρὶ ἀφῆμι
νομίσματα ῥ'. ἀρκεῖ γὰρ αὐτῇ ἡ τύχη αὐ-
τῆς. ἡ μὲν τοι Ἀθῶναις μεθεὶ ταῦτα πε-
ρ' λαμβάνουσα, καταλαμβάνει τὴν Μεγα-
λόπολιν, ἐκδικήσιν ὥς λαβεῖν. καὶ ἔτι
Glyce Anna.

nihil eorum cognitum habuisse, quæ nostris
Antistitibus & clericis acciderunt, cuius rei
testem benignum illum Deum imploramus.
Nimirum purus & innocens sum, quod ipso-
rum condemnationem attinet. Quippe quum
eorum communione sum usus, causæ nihil
erat, quamobrem eos affligerem. Quod au-
tem attinet filiam tuam Eudoxiam, scito
me illi parum moderate pro ratione delicti
mercedem retulisse. Quo sane factum est,
ut ex eo mœrore ac angustia difficili gravissi-
maque correpta ægritudine decumbat. Igi-
tur, quod superest, enixe te obsecro, ut
nos a segregatione liberes, nec multiplici-
ter punias. Nec enim ipse Dominus idem
ob delictum bis hominem percutit.

Ad hæc litteras Innocentius in hunc
modum respondit: Studium diligentiam-
que vestram, Dei præscripto & voluntati
consentaneam, quam propter ipsius no-
men declarastis, accepimus & probavimus.
Quapropter sacris a vinculis solutis ad signa
Dominica confirmatis animis accedite. Hanc
ob causam solite cogitare cœpit Arca-
dus, quo pacto virum sanctum magnam
hanc in urbem reduceret.

Rebus autem humanis exempto Arcadio,
filius ejus Theodosius, qui ab elegantia
scripturæ, qua pulcherrime libros exarabat,
Calligraphus nuncupatus fuit, annos * xxxiii
imperavit. Quum equo consensu profe-
cturus aliquo foret, una cum ipso collap-
sus equo, fatoque functus est. Deiparæ tem-
plum in Chalcopratiis extruxit, quod an-
tea collegium & conventiculum Judæorum
erat. Idem urbis murum longius extendit.

Ingens sub ipso terræmotus existit, quo &
muri, & magna pars urbis corruerunt: du-
rante per omnem vicinam agrum hac suc-
cussione solitotos tres menses. Itaque pa-
triarcha Proclo & Imperatore discalceatis
supplicationes instituentibus, accidit ut puer
quidam abriperetur in aera, & rationem hy-
mni sanctissimi concinendi edoceret: quo
facto, ira divina sedata fuit. Eodem tempore
Judæus quidam paralyticus quum bapti-
zatus esset, sanitatem corporis recuperavit.

Proclus ille patriarcha, cujus modo men-
tionem faciebamus, Cyzici primum Episco-
pus erat designatus: cujus ab urbis civibus
non admissus, Constantinopolis factus est
Antistes. Existit his ipsis annis impius ille
Nestorius, quod cum aliis sex opinionis

confortibus agebat: Se duum triumve men-
sum Deum probare non posse. Hic Nesto-
rius quum jam ordine sacro fuisset motus,
Joannes Antiochenus Episcopus ad conci-
lium venit, graviterque offensus, quod absq;
auctoritate sua Nestorius ordine dejectus
fuisset: adjunctis sibi quibusdam Episcopis,
quos secum habebat, & in iis Theodorito
Cyrensi, Edeffeno Iba, magnum illum Cy-
rillum loco movendum pronunciat.

Habuit Theodosius Imperator sororem
Pulcheriam, quæ nubere viro noluit, sed vir-
ginitatem suam Deiparæ consecravat. Eadem
Pulcheria Deiparæ templum in Blachernis
condidit. Scito autem, dilecte fili, Domi-
nam Eudociam, conjugem hujus Impera-
toris, cujusdam e Græcia philosophi filiam
fuisse. Quum is vita decederet, universas fa-
cultates tribus filiis legavit, de hac vero filia
dixit: Athenaidi filia mea dulcissima: c au-
reos relinquo. Nam ei fortuna sua sufficiet.
Verum Athenais ne c quidem illis aureis
acceptis, Constantinopolim se confert, ut
adversus fratres hæreditatis causa jus suum
persequeretur. Atque hac occasione tan-
dem Imperatori propter formæ venustatem,
qua insigni præstabat, nupsit. Quumque

Absolutio.

Theodosius
Calligraphus
Imp.

XLII.

Terræmotus.

Proclus Pa-
triarcha.Nestorii se-
cta.Cyrillus dam-
natur.Edit. Paris.
pag. 261.Pulcheria vir-
go.Eudocia Im-
peratrix, prius
Athenais di-
cta.Athenais abie-
Constantino-
polim.

Occasio disci-
dii conjugum.

Cur Paulinum
Eudocia ma-
gnificerit.

Occultæ Theo-
dosi virtutes,
& exercitia pri-
vata.

Monachi con-
fidentia.

Edit. Paris.
pag. 262.

Καλλιγραφία

Indoles frau-
dis expers.

Pulcheria fra-
trem corrigit.

Marcianus
Imperator
opera Pulche-
riæ.

deinceps fratres ad eam venissent: nisi vos, inquit, injuria me adfecissetis, non fuisset coacta me huc conferre, ac Imperio potiri. Accidit deinde, ut vir quidam pauper Imperatori pomum insigni magnitudine loco muneris offert. Hoc Imperator ad Dominam quum detulisset, eique donasset, non multo post oblatum ab ea Paulino conspexit. Ea de causa quum Imperatrici offensus esset, ea sibi fieri potestatem Hierosolyma proficiscendi petiit, & impetrata rediit. Fecit istic quædam insignia & admiranda, mœnibus urbis inter cætera extructis, adeoque in ipsa Davidicum illud oraculum finem habuit: Benefac Domine per Eudociam (Latine benignitatem dixeris) tuam Sioni, & muri Hierosolymæ instaurantur. Quum moretetur, nihil se sibi de Paulino consciam esse dixit, nisi quod hominem magnificerit, & in pretio habuerit propterea, quod non parum id temporis adjumenti attulisset, quum se Pulcheria Theodosio fratri dare tori confortem moliretur.

Cæterum in hoc Theodosio quantum latentis & occultæ virtutis existerit, vel hinc colligi potest. Erat quidam solitariæ vitæ sectator, qui quum Deo XL totos annos ita servivisset, ut decet: magnam de se quamdam opinionem conceperat. Itaque cognoscere cupiebat, quonam se loco Deus haberet. Significatur ei divinitus, Imperatori Theodosio parem esse. Quapropter ad Imperatorem se confert, illius quanta virtus foret, explorare nititur. Ei permulta patefacit Imperator, verbi gratia, quod aridis tantum cibis degustatis cubaret, quod aspera uteretur inrerula, quod abstinere ab uxoris amplexibus, quod jejunaret, quod benignitatem exerceret in pauperes, quod justitiæ rationem in actionibus suis haberet, aliaque talia. Quum hæc enumerata parum Monacho satisfacerent, Imperatorem fateri coegit, num quid his majus ab ipso præstaretur. Tum Imperator: Quibus, ait, diebus equestrium certaminum spectacula exhibentur, equidem consueto loco sedeo, verum oculos in ipsa spectacula defixos non habeo. Præterea fassus est, se libros eleganter ac munde describere, atque hoc pacto suismet laborantem manibus vitam sustinere. Quibus auditis, tantopere monachus obstupuit, ut etiam multum sibi placeret, quod tantæ virtutis homini comparatus fuisset.

Idem Theodosius usque adeo fraudis expers erat, & simplex, ut si quis ad eum chartam detulisset, in qua perscriptum aliquid esset, litteris ei rubris continuo subscriberet, nequaquam examinans, quænam essent in ea perscripta, quidve sibi vellent. Quapropter hac etiam in parte fratrem corrigere volens admirabili virtute prædita Pulcheria, chartam conficit, & in ea perscribit ejusmodi quiddam, quasi videlicet Imperator ei donet Imperatricem ancillæ mancipii loco. Deinde chartam Imperatori porrigit, rogat eam rubris litteris subscriptis approbet, quod petit, impetrat: chartam recipit, tamquam mancipium aliquod, Imperatricem abducit. Eam rem quum Imperator ægerime ferret, scripturam illa profert Imperatoriam, cujus auctoritate se hoc in Imperatricem juris habere diceret. Tum vero negotium intellexit Imperator, & ex eo tempore suum in iis rebus erratum non parum emendavit.

Post Theodosium Marcianus annos VI imperavit, consilio studioque Pulcheriæ Theodosii sororis ad Imperium evehit. Nam admiranda hæc mulier quum Imperii sceptrum post Theodosii mortem ad se

A διὰ τὴν αὐτῇ παρούσαν ἀπρέπειαν τῷ βασιλεῶς γυνὴ ἰχνημάτισεν. ὅθεν καὶ πρὸς τὰς ἀδελφούς αὐτῆς, ἐλθόντας ὑπερον πρὸς αὐτῷ, εἶπεν. εἰ μὴ ὑμεῖς ἡδικήσατέ με, ἐκ ἀναγκαζομένων ἐλθεῖν ἐπαύδα καὶ βασιλεῦσαι. Μετὰ δὲ ταῦτα τῷ βασιλεῶς σκανδαλιδέντος ἐπ' αὐτῇ διὰ τὸν Παυλῖνον. εἰσάγει δὲ εἰς αὐτὸν τὸ πάμμεγα μῆλον ἐκεῖνο, ὅπερ πένης μὲν αὐτῇ τῷ βασιλεῖ δῶρον ἔφερεν. ὁ δὲ βασιλεὺς πρὸς τὴν δέσποιναν αὐτὴν μετεκρίσεν. ὤκνησεν αὐτῇ ἀπελθεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα. καὶ δὴ καὶ ἀπῆλθε, καὶ ἐξαίσιά τινα ἐποίησε, καὶ τὰ ἐκεῖσε τεῖχιν ἐκτίσεν, ὡς ἐν αὐτῇ πέρας λαβεῖν τὸ Δαβιτικὸν ἐκεῖνο ῥητόν, τὸ λέγον. Ἀγάθυνον Κύριε ἐν τῇ Εὐδοκίᾳ σου τὴν Σιών, καὶ οἰκοδομηθήτω τὰ τεῖχιν Ἱερουσαλήμ. ἀλλὰ καὶ τελευτῶσα ἔλεγεν, μηδὲν τῇ Παυλινῷ συνιδεῖν, εἰ καὶ φιλοτίμως εἶχε πρὸς αὐτὴν, καὶ μικρῶς αὐτὴν σπινθηρίζοντα, ὡς καὶ Παύλῳ τῷ Θεοδόσιῳ δοῦναι ταύτῃ πρὸς λέχους κοινωνίαν ἐφρόντιζεν.

Ὁ δὲ Θεοδόσιος ἕως κεκρυμμένῳ ἀρετῇ ἐκείνῳ δῆλον ἐντεῦθεν. μοναχὸς τις ἔτη μ. δαλῶσας ὡς δὲ τῇ Θεῷ, ὑπέλαβε τι μέγα περὶ αὐτῆς. ἔζητεῖ μαθεῖν ἐν ποίᾳ τάξει κέκμηται αὐτὸν ὁ Θεός. ἔμνησεν ὁμοίως εἶναι Θεοδόσιον τῷ βασιλεῖ. ἀπαίρει λοιπὸν πρὸς αὐτὸν, καὶ ζητεῖ μαθεῖν ἅ ἀρετῇ αὐτῆς. καὶ ὁ βασιλεὺς πολλὰ μὲν αὐτῇ ἀπεκάλυψεν ἔτερα. οἷον, ξηροκαίαν, ἐνδυμένα τεῖχινον, ληροκαίαν, καὶ ὅσα τοιαῦτα. ὁ δὲ μοναχὸς ἀπαρεσκόμηνος δῆθεν πῶς ἀπαρεσκηθεῖσιν, ἐβιάζετο τὸν βασιλέα εἰπεῖν καὶ εἰπεῖν τι ἕτερον μετὰ τῆς εἰρημνίας κέκμηται. καὶ ὁ ἔλεγεν. ἐν ἡμέρᾳ ἰππικῆς διατρεῖ καθεῖναι μὲν ἐν τῇ συνήθει τόπῳ αὐτῆς, μὴ ἐπατενίζειν δὲ τῇ διατρεῖ. καλλιγραφεῖν δὲ πρὸς τέτοις, καὶ ἔτι τὴν ζωὴν αὐτῆς ἰδίαις χερσὶ συγκρατεῖν. τέτοιον ἀκῆσας ὁ μοναχὸς ποσούτῃ ἐδέξατο ἐκπληξιν, ὡς καὶ αὐτὸν ἀγαπήσαι, ὅτι ποσούτῃ τὴν ἀρετῇ ἀνδρώπῃ συντετακται.

Ὁ μὲν τοι Θεοδόσιος ἕως ποσούτῃ ἰὼ ἀπόνηρός τε καὶ ἀπλῆτος, ὡς εἶτις χάρτιν αὐτῇ γεγραμμένον ἔφερε, γράμμασιν αὐτὸν ἐρυθροῖς ὁδῶς ἐσημειῖτο, μὴ κατεξετάζων ὅποια δὴ τὰ γεγραμμένα, καὶ τίτος εἰσι δυνάμεως. ἡ οὖν δαυμασὴ Πουλχερίᾳ δειλίσασα καὶ πῶς διορθώσασθαι ἔβηκε, πλάττεται χάρτιν ὡς αὐτῇ δῆθεν βασιλέως οἰκέτῃ αὐτῇ τὴν βασιλίδαν χαρίζομένη. εἴτα δίδωσιν αὐτὸν τῇ βασιλεῖ, καὶ δέεται γράμμασιν ἐρυθροῖς τοῦ ποσούτῃ ἐσημειώσασθαι. γίνεται ταῦτα λαμβάνει τὸν χάρτιν, καὶ ἐντεῦθεν ἔλκει ἅ βασιλίδαν κατὰ πρὸς δέξιόν τινα θυγατέρα αὐτῆς ἐπὶ τῇ τῇ Βασιλέως ἐκείνῃ τὸ γράμμα ἀποφέρει τὸ βασιλεῖον, καὶ κεῖθεν ἔλεγεν αὐτῇ ἐπὶ τῇ διορθώσασθαι. συνέχευε τὸ δράμα ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐντεῦθεν ἐμικρὰν ἐπὶ τῇ σφάματι δέχεται τὴν διορθώσασθαι.

Μετὰ δὲ Θεοδόσιον Μαρκανὸς ἔτη εἴς, οἰκονομία καὶ ἀπειρὴ Πουλχερίᾳ τῆς ἀδελφῆς Θεοδόσιου. ἡ δὲ δαυμασὴ αὐτῇ γυνὴ τῆς βασιλέως σκηπτρα μετὰ τὸν τῷ Θεοδόσιου θά-

νατον διζαμένη, καὶ γνῶσα, ὅτι βασιλείας τὰ τῷ
Ρωμαίων χρήσουσι πράγματα, τὸν εὐσεβῆ μετακα-
λεῖται Μαρκιανόν, καὶ τὸ τῆς βασιλείας εἶδος αὐ-
τῷ περιτίθησι, φεικτοῖς αὐτὸν πρότερον ὅροις κα-
ταδεσμήσασα τοῦ φυλάξαι αὐτῇ τὴν ἀγνείαν ἀδελ-
φώβητον. οὗτος μὲν οὖν ὁ Μαρκιανὸς πένης ὢν,
ἀλλὰ χρηστὸς τοῖς τρόποις. οὗτος στρατιώτης ὢν εἰς
ἐκστρατεῖαν ἀπῆρε ποτὲ, καὶ κατ' ὁδὸν ὑπνώσαν-
τα τοῦτον εἶδον οἱ συγκοιμώμενοι αὐτῷ πρότερον ἀ-
ναστάντες ὑπὸ πτέρυγων αἰετῶ σκεπόμενοι. ἀλλὰ καὶ
κατὰ Γίζερχου τῷ τῷ Λιβύων ἀρχόντος ἐκστρατεία
γίνεται, ἐν ᾗ καὶ ὁ Μαρκιανὸς σιμῶν, αἰχμαλώτος
αἰγεται. ὁ γὰρ Γίζερχος ἰδεῖν τὰς αἰχμαλώτας θε-
λήσας, ἀφ' ὑψηλῆς τέτοις ἐπεσκόπησε, ὥς δὴ τὸν
Μαρκιανὸν ὑπνοῦντα ὄρεα, καὶ σκιᾶς ὑπὸ αἰετῶ ἀπο-
λαύοντα. θαυμάζει τὸ πρᾶγμα. θεῶν εἶναι κρίνει
τὸν ἄνδρα, καὶ τῷ τῷ Ρωμαίων κράτις ἄξιον. ὅθεν
καὶ ἐχ' ὅσιον ἐκρινε τοῖτον ἄνδρα κτεῖναι, προβε-
βλημένον εἰς βασιλείας ὑψὸς ἀνῶθεν. ἀλλὰ καὶ τι-
μᾷ, καὶ ἰκετεύει, εἴτε κρατήσῃ, μὴ μάχῃ συγ-
κροῖσθαι τοῖς Λίβυσιν. ἀπολύεται οὖν ἐκείθεν, καὶ
πρὸς γε τὴν Μεγαλόπολιν ἔρχεται. πελὸν τὸν
βίον ὁ Θεοδοσίος, καὶ κρίσει τῆς Παλχερείας βασι-
λέως Ρωμαίων ἀναγορεύεται. τότε δὴ τότε ὁ Ἀλί-
δοι τρεῖς ἔπεσον ἐκ τῆ οὐρανῶ παρμεγέθει. ἔπος
ἐκέλευσε μὴ γίνεσθαι ἀρχοντας ἐπὶ δόσει τοιμο-
μάτων.

Γίνωσκε δὲ ἀγαπητὲ, ὅτι ἡ δ'. Συνόδος ἐδέξα-
το Θεοδώριον καὶ Ἰβαν, ὡς ἀναθεματίσαντας Νε-
στόριον. ὁ μὲν τοῖς αἰρεσιάρχης Εὐτυχὴς ἀρχιεπισκο-
πῆς ὢν. ὁ δὲ Διόσκορος ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας.
ἔπος ὁ Εὐτυχὴς μετὰ δέκα ἐνιαυτοὺς ἀνιφάνη τῆς
γ'. Συνόδου. ἐπὶ τρεῖσιον ἡμῶν εἶναι ἔλεγον τὸ σῶμα
τῆς Χρестоῦ, καὶ μίαν φύσιν αὐτὸν ὅλον εἶναι. κατ'
οὗ πεποίνηκε τοπικῶν συνόδον ὁ μακάριος Φλαβι-
ανὸς ἐπίσκοπος ὢν Κωνσταντινουπόλεως, κατὰ τὸν
αὐτὸν, καὶ ἀείσας ὁμοῦσιον ἡμῖν εἶναι τὸ σῶμα τῆς
Χρестоῦ. εἴτα δέσιν ὁ Εὐτυχὴς ἐπιδεδωκὼς τῷ βα-
σιλεῖ, μετέπεισεν αὐτόν. καὶ μετασελάμνος Διό-
σκορον τὸν τῷ μεγάλου Κυρίλλου διάδοχον, ἐποίη-
σε τὴν ἐν Εφέσῳ τὸ δεύτερον συνόδον κατὰ Φλα-
βιανὸν τὴν λεγομένην λησεκλῶ. ἐν ᾗ κυλλωθεὶς
ἀπὸ πληγῶν ὁ Φλαβιανὸς, ἀπέθανεν ἐξ αὐτῶν.
ἐφ' ᾧ καὶ γέγονεν ἡ ἐν Χαλκηδόνι δ'. Συνόδος καὶ
Εὐτυχὴς καὶ Διόσκορος, εἰπῶσα καὶ τῷ. Κυρίλλου
αἰωνία ἡ μνήμη. ἔξ μὲντοι τὸ κατὰ τὴν δυνάμει
Διόσκορον διεχίδισαν ἀπ' ἀλλήλων ἥτε Κωνσταντι-
νούπολις καὶ ἡ Ἀλεξάνδρεια.

Μετὰ δὲ τὴν ποταύτην δ'. Συνόδον ἐπαύσαντο αὐ-
τὴς τινὲς ἱερεῖς καὶ μοναχοὶ τὸ τῷ Εὐτυχὴς δόγ-
μα σιωπᾶν. ὅθεν ὁ τὴν καὶ τὴν χρηματίζων πατρι-
άρχης Ἀνατόλιος συμβουλεύει γραφῆναι δυσὶ χάρ-
ταις καὶ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν τὰ δόγματα. καὶ τῇ
λάτρῃ τῆς μεγάλης μάρτυρος Εὐφημίας ἐμβλη-
θῆναι, καὶ οὕτω δηλωθῆναι τὴν ἀλήθειαν. γί-
νεται ταῦτα, καὶ θαῦμα παράδοξον ὡς ἰδεῖν.
παρὰ γὰρ τοὺς πόδας τῆς ἁγίας ἐρρίμμενος δρέ-
θῃ ὁ τῷ ἀντιδικουῶν τῇ ἀληθείᾳ χάρτης. ὁ δὲ
ἕτερος παρὰ τῇ χειρὶ αὐτῆς. ἐπὶ μὲν τοῖς τοῦτου τῷ
Μαρκιανῷ καὶ Συμεῶν ὁ μέγας ἐπέβη τῷ σῶλου.

Glyce Annal.

A transtulisset, & res Romanas Imperatoris
egere perspexisset: Marcianum arcessit, vi-
rum omnino religiosum, eique coronam Im-
peratoriam imponit, horrendis primum sa-
cramentis obstrictum, quibus se castitatem
ipsius impollutam conservaturum pollicere-
tur. Fuerat olim pauper Marcianus, sed e-
gregia præditus indole ac moribus. Quumque
miles esset, forte quamdam ad expeditionem
se conferebat. In hoc itinere quum consopi-
tus aliquando esset, ii qui cum eo cubabant,
citius experrecti, aquilam homini suis alis
umbram præbere vident. Itidem quum ad-
versus Gizerichum Libyæ principem expeditio
fufciperetur, accidit ut Marcianus inter
alios hostium in potestatem veniret. Itaque
Gizerichus captivos inspicere volens, ex su-
blimi quodam loco eos intuebatur. Heic Mar-
cianum consopitum cernens umbra frui, quam
expansis alis ei suppeditaret aquila, rem pro
miraculo habuit, eumque virum divinum esse
judicavit, & Imperio Romano dignum.
Quapropter impie se facturum arbitratus, si
virum talem occideret, qui cælitus ad Impe-
rii sublimitatem destinatus esset: etiam ho-
noribus adfectum rogavit, ut si quando poti-
retur Imperio, bellum adversus Libyas non
fufciperet. Hoc modo libertate restituta,
magnam ad urbem hanc reversus est. Inde
Theodosio vita functo, Pulcheriæ judicio,
cui diximus, Romanorum Imperator est ap-
pellatus. Eo tempore tres ingentis magnitu-
dinis lapides e cælo sunt delapsi. Legem Mar-
cianus tulit, qua edixit, ne quis magistra-
tum per largitionem consequi conetur.

C In quarto Concilio, dilecte fili, scito rece-
ptos esse Theodoritum & Ibam, postea-
quam Nestorium exsecrati fuissent. Erat
tum princeps quidam sectæ recentis Euty-
ches, qui Archimandritæ munere funge-
batur. Ei se Dioscorus adjunxerat, Anti-
stes Alexandrinus. Eutyches iste post x an-
nos a tertia Synodo, Christi corpus alte-
rius & diversæ perhibebat a nostro esse sub-
stantiæ, adeoque Christum totum unius
esse naturæ. Coegit adversus eum localem
Synodum beatus ille Flavianus, Constanti-
nopolis Antistes, in quo Eutychem ordi-
ne movit, & esse Christi corpus ejusdemcum
nostro substantiæ naturæque decrevit. Qui-
bus actis, Eutyches supplici libello Impe-
ratori oblato, in aliam eum sententiam per-
duxit. Nam arcessito Dioscoro, magni Cy-
rilli successore, rursus aliam Synodum E-
paphi contra Flavianum instituit, quæ latro-
num Concilium appellatur. Etenim istic Fla-
vianus verberibus multatus, mortem obiit.
Hanc ob causam Chalcedonenfis quarta
Synodus adversus Eutychem & Dioscorum
est convocata. In hac, illa quoque verba
sunt pronuntiata, Æterna recordatio Cyrilli
esto. Quia vero Dioscorus ibidem ordine
sacro summovebatur, divulsæ sunt a se, in vi-
cem Constantinopolis & Alexandria.

Post habitam iiii. Synodum, rursus
quidam sacerdotes & monachi summo stu-
dio doctrinam Eutychem stabilire niteban-
tur. Quamobrem Anatolius, qui tum Pa-
triarchæ munereungebatur, hoc consilium
dedit, ut duas in chartas utriusque partis
dogmata perscriberentur, & in urnam exi-
miæ martyris Euphemis conjicerentur, quo
veritas hoc pacto elucesceret. Huic consi-
lio quum obtemperatum fuisset, prodigium
quoddam novum & inopinatum erat cer-
nere. Nam adversariorum veritatis charta
sic reperta est, ut ad sanctæ martyris pedes
abjecta jaceret, altera vero, ad manum ejus.
Marciano regnante Symeon ille magnus
columnam adscendit. Is longo tempore ni-
lites.

Cc ij.

Aquila Mar-
ciano umbram
præbet.

Gizerichus
Vadulus Mar-
ciano parit.

Edit. Paris.
pag. 263.

Lapides tres e
cælo cadunt
Marciani de-
ambitu lex.

Eutyches &
Dioscorus hz-
retici.

Synodus
τοπική.

Synodus
λειτουργική.

Alexandriæ
divulsiō a Cō-
stantinopoli.

Consilium A-
natolii.

Miraculum.

Symeon Sty-
lites.

Leo magnus
Imp.

Edit. Parif.
pag. 264.

Ostenta.

Danielus Sty-
lites.

Imperii Ro-
mæ finis.

Leo II. Imp.

Zeno Isaurus
Imp.

Basiliscus Im-
perator.

Basilisci mors.

Harmatius
proditor occi-
ditur.

Astrologi præ-
dicti o.

Anastasius Di-
corus Imp.

pag. 265.

Exitus Anasta-
sii.

hil omnino cum hominibus habuit commer-
cii, propterea quod ejusmodi rem novam pri-
mus ostendisset. Sic enim comparatum est in
rebus humanis, ut multi sint reprehensores.

Post Marcianum Leo magnus Imperio
per xix annos potitus, ex intestinorum
morbo vitam finit. Eo regnante prodigi-
um in cælo quoddam apparuit, nimirum
nubes tubæ confimilis, quæ totos xl dies du-
ravit. Itidem Constantinopoli cinere pluit,
cujus crassities palmum æquabat. Idcirco sup-
plicatum ab omnibus, quod dicerent, ignem
hunc fuisse, verum benignitate divina ex-
tinctum esse. Tunc & magnus ille Danie-
lus columnam in Anaplo conscendit, &
matris Domini sacra vestis Constantinopo-
lim est allata. Leo magnus edicto cavet,
ne quid Dominicis diebus operis fieret, neve
ludi circenses peragerentur, neve musica
instrumenta resonarent: sed omnes rebus
divinis occupati essent. Romanum Imperi-
um id temporis prorsus extinctum & aboli-
tum est. Atque hic mihi notabis, illud
ipsum Imperium a Romulo initium habuisse
ac post ccccxi annos itidem sub
Romulo principe defecisse. Nam deinceps
istic Reges, Principes, alique tales bar-
bari certorum locorum Domini rerum po-
titi sunt.

Post Leonem magnum, ejus e filia ne-
pos, Zenonis oriundi ex Isauria filius Leo,
duos annos Imperium tenuit. Quippe Leo
magnus genero suo, Ariadnæ filia marito
Zenone præterito, nepoti tradere sceptrum
Imperii maluit. Sed hoc rebus humanis e-
xempto, pater ejus Zeno, qui & Isauri co-
gnomentum habuit, xvi annis imperavit.
Posteaquam ad Imperium pervenisset, insidiis
a foerâ Verina petitus, ut qui non ex ejus
sententia Imperium administraret: suam in
patriam fuga se contulit. Quamobrem Veri-
næ frater Basiliscus duobus annis rebus præ-
fuit. Hic palatio Constantinopoli condito,
id ipsum Basilisci palatium nuncupavit. Ve-
rum Imperio Basiliscus perexiguam ad tem-
pus degustato, Zenonis in potestatem venit,
qui jam reversus ex Isauria fuerat. Itaque
cum uxore quamdam in turriculam sane mu-
nitam inclusus, ubi nemini pateret ad ipsum
aditus, fame necatus est.

Zeno reversus ex Isauria, ceu diximus,
Harmatium, qui contra Basiliscum adju-
mento ipsi fuerat, morte mulctat, tamquam
heri sui proditorem: Harmatii vero filium,
quemadmodum se facturum receperat, Cæ-
sarem creat. Sed non multo post crinibus
tonsis, eum vel invitum Cyzicenis pontifi-
cem dedit. Prædixerat huic Imperatori ali-
quando quidam astrologus, futurum ut non
multo post moreretur, & uxorem ejus cum
Imperio Senatorii quidam ordinis accipe-
ret. Hoc ille cognito, complures neci de-
dit, qui vel illustres, vel opulentiores ef-
fent. Verum ignorabat omnino se cum Deo
& providentia ipsius pugnare. Quippe
quum Zeno vitam cum morte commutaf-
set, Imperiumque reliquisset, ad Anasta-
sium illud recidit, qui patria Dyrrachenus
erat, & Bipupulus dicebatur. Nam pupu-
larum alteram nigram habebat, alteram
cæruleam.

Eo regnante circa palatium exstiterē ful-
gura & tonitrua, quibus Imperator conster-
natus, hinc inde formidinis causa cursitans,
quodam in cubiculo tandem ex divina vin-
dicta perit. Nam cubiculum collapsum, rui-
na sua Imperatorem oppressit & extinxit.
Etiam ignis in cælo confectus, seditionem
(uti quidem videtur) ortam sub ipso por-
tendebat. Etenim Logotheta cum urbis

A ἀποιώνητος γὰρ μέλει πολλὰ ἔμει, διὰ τὸ κατ'
ἀρχὴν τοιαύτῳ ἐνδείξασθαι. πολλοὶ γὰρ οἱ μεμ-
ψίμοιροι.

Μετὰ δὲ Μαρκιανὸν Λέων ὁ μέγας ἐπὶ τῇ κρα-
τήσας, τελευτᾷ δυσσυνετικὸς ἐφ' οὗ σημεῖον ἐφάνη
ἐν τῷ οὐρανῷ. νεφέλη σαλπιγγοειδὴς ἐπὶ ἡμέρας
μ'. καὶ ἔβρεξε σποδὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει, σπιδά-
μην τὸ πάχος ἔχουσαν. καὶ πάντες ἐλιτάνουον, λέ-
γοντες, ὅτι πῦρ ἦν, καὶ τῇ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Θεοῦ
ἐσβέσθη. τότε καὶ Δανιὴλ ὁ μέγας ἐπέβη τῇ σύλῳ ἐν
τῷ Ἀνάπλῳ. τότε καὶ ἡ θεία ἐδὴς τῆς τοῦ Κυρίου μη-
τρὸς ἀνεκομίδη. ἔτος ὁ μέγας Λέων, ἐκέλευσε τὰς
κυριακὰς ἀπαράκτους εἶναι, καὶ μήτε ἱππικὸν τελεῖσθαι,
μήτε μουσικὰ ἢ χεῖν ὄργανα. ἀλλὰ πάντες τοῖς θεί-
οις ἐναχολεῖσθαι ναοῖς. τότε δὴ τότε καὶ ἡ τοῦ Ρωμαί-
ων παύεται βασιλεία. σημειῶσαι δὲ ὅτι ὑπὸ Ρω-
μύλου ἤρξατο αὐτὴ. καὶ μετὰ α. τ'. καὶ γ'. ἐπὶ ἐν Ρω-
μύλῳ πάλιν πέπαυται. κρατουμένων ἐκείσε μὲν ταῦ-
τα ῥηγῶν, μεγιστάνων, καὶ ὅσοι τοιοῦτοι χαράρχαι
βάρβαροι.

Μετὰ δὲ τὸν κρατεῖ Λέων ὁ ἑγγονος αὐτοῦ, καὶ
ἕως Ζήνωνος τῷ ἐξ Ἰσαυρίας, ἐπὶ β'. τὸν γὰρ ἐπὶ
θυγατρὶ αὐτοῦ Δειάδῃ γαμβρόν Ζήωνα παρειδὼν
ὁ μέγας Λέων, τῷ ἑγγόνῳ αὐτῇ τὰ τῆς βασιλείας
ἐνεχείρησε σκήπτρα. μὲν δὲ τὸν τοιοῦτον Λέοντα, Ζή-
ωνα ὁ πατὴρ αὐτῆς, καὶ Ἰσαυρος ἐπὶ ις'. ἔτος μετὰ τὸ βα-
σιλεῦσαι ὑπὸ πενδεκάς αὐτῆς Βερίνης ἐπιβελούδεις,
ὡς παρὰ γνώμῳ αὐτῆς βασιλεύσας, πρὸς τὴν αὐ-
τῆς φεύγει πατερίδα. κρατεῖ λοιπὸν ὁ τῆς Βερίνης ἀ-
δελφὸς Βασιλίσκος, ἐπὶ β'. ἔτος ἐν Κωνσταντινουπό-
λει κτίσας παλάτιον, ἐκάλεσεν αὐτὸ τὰ Βασιλίσκεν.
ὁ μέντοι Βασιλίσκος ἔτος βραχὺ τῆς κράτους γούσα-
μῆρος, χεῖρται ὑπὸ Ζήνωνος ἐξ Ἰσαυρίας αὐτὸν ὑπο-
σρέψαντος. πυργίσκῳ δὲ σέρρῳ σὺν τῇ γυναικὶ αὐ-
τῆς κατακλειδεῖς, καὶ μείνας ἀπρόιτος, λιμῷ θά-
νατον.

Ο μέντοι Ζήνων ὑποσρέψας ἐκείθεν, ὡς εἴρηται,
τὸν μὲν Ἀρμάτιον, ὃς αὐτῷ κατὰ Βασιλίσκου σιωπήρ-
γησε, θανάτῳ παραδίδωσιν, ὡς τῆς αἰκίου δεσπό-
του προδοτικῶ. τὸν δὲ ἑὸν αὐτῆς, καδῶς ὑπέχετο,
Καίσαρα προβάλλεται. μετὰ δὲ μικρὸν, καὶ τὰς αὐτῆς
τείχας ἐκκόψας, Ἀρχιερεᾶ Κυζικηνῶς καὶ ἀκούσας ἐ-
φίστησι. τῷ ποτὲ τῷ βασιλεῖ προεῖπεν ἀστρονόμος
τις, ὅτι μὲν βραχὺ τελευτᾶς, καὶ αὐτῆς τὴν βασιλεί-
αν, καὶ μὴν ἐν τὴν σιωαίον, ἀνὴρ ἐκ τῆς συγκλήτου
λήψεται. τῷτο μαθὼν ὁ βασιλεὺς, τοὺς πλείους ἀ-
πώλεσεν. ὅσοι τε λαμπροὶ, ὅσοι τὸν βίον εὐτυχέ-
σεροι. ἀλλ' ἐλάθεν ἑαυτὸν τῷ Θεῷ πάντων ἐν τῇ αὐ-
τῆς προοίᾳ μαχόμενος. ὡς γὰρ ὁ Ζήνων ἔλιπε τὸν
βίον καὶ τὴν κράτος, μεταπίπτει τῇ τῆς βασιλείας
εἰς Ἀναστάσιον. κρατεῖ τοίνυν ὁ Δυρραχηνὸς Ἀναστά-
σιος ἔτος, ἐπὶ κς'. ἔτος μὲν οὖν καὶ Δίκυρος ἐλέγε-
το. τὴν γὰρ ἑτέρα κόρη εὐτυχὲς ἔχων μέλαινα.
Εὐλαυνέχρου δὲ τὴν ἄλλην.

Τότε δὴ τότε περὶ τὸ παλάτιον ἀσραπαὶ καὶ βρον-
ταί. καὶ ὁ βασιλεὺς ἐνθεν κακείθεν ἔξ φόβου περιε-
λάμβρος, ἐν ἐνὶ τῷ κοιτωνίσκῳ, τῇ θείᾳ περιπίπ-
τει ὄργῃ. καταπεσὼν δὲ σκηπτὸς, νεκρὸν ἐκείνον εἰργά-
σατο. ἐφ' οὗ πῦρ ἐφάνη ἐν τῷ ἄρανῳ, σημαίνον ὡς
εἰοικὲ τὴν γεγονῶσαν ἀντίστασιν. ὁ δὲ Λογοθέτης καὶ ὁ

ἐπαρχος ἀναβάντες ἐν τῇ ἀμβωνί τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἐξ ἐπιτροπῆς τῆ βασιλείας, ἐπὶ τῇ ἐκφω-
νῆσαι τὸ τρισάγιον μὲν τῷ, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς,
* ἔλεγον ἡμᾶς, ἀντιστῆναι κατ' αὐτῷ ἐποίησαν τὸν
λαόν. καὶ τοσαύτη γέγονεν ἀνάγκη, ὥς καὶ οἴκους ἐμ-
πρῆσαι, καὶ ἡγέμερόν τινα καὶ συλίτῳ τῷ βασι-
λεὶ μέρει προκειμένους, φονεῦσαι, καὶ τὰ σώματα
αὐτῶν κατακαῦσαι· ἀλλὰ καὶ τὸν βασιλέα εἰς πρό-
σωπον ὑβρίζον. ἔτος ἄνθρωπον εἶδε κατ' ὄναρ,
κρατοῦντα κώδικα, καὶ πρὸς αὐτὸν λέγοντα. ἰδοὺ
ἔξ τῶν κακοπιστῶν σε, ἀπαλείψω ἐπὶ ἰδ'. τῆς ζωῆς
σου. ὁ δὲ καὶ γέγονε. καὶ ἀσραπόβλητος γεγονώς
θνήσκει, ἐτὶ δ' ἔ. καὶ ἡ οὗτος ἐκτίσε τὴν κινσέρναν
μωκισίαν.

Γίνωσκε δὲ καὶ τὸτο, ὅτι τινὲς μὲν τούτον τὸν
Αναστάσιον, ἑτέροι δὲ Ζήνωνα κατόχῳ συχεθῆναι
νοσήματι λέγουσι, καὶ οὕτω παθῆναι. καὶ μὲν ταῦ-
τα φωνὴν ἐκ τοῦ τάφου προΐεναι. εἰδ' οὕτως ἀνοι-
γέντος τοῦ μνήματος, εὐρεθῆναι τοὺς βραχίονας
αὐτοῦ βεβρωμένους ὑπὸ πείνης παρ' αὐτῷ. Ἐν τῇ
κατ' ἀκρόπολιν ἀγίῳ Μύρῳ, εὐρέθη ὄρυγμα, ἐν
ᾧ ὅσα γιγάντων πολλα. ταῦτα ὁ βασιλεὺς Ανα-
στάσιος χάριν θαύματος, ἐν τῷ παλατίῳ κατέθε-
το. οὕτω μὲν οὖν, κατὰ τὸν ἅγιον Μάμαντα γέ-
φυρα ἦν ἐπὶ μεγάλῳ ποταμῷ. ἐκεῖσε οὖν ἔξ τῶ
οἰεῖσθαι δράκοντα κατοικεῖν ἐν τῇ γεφύρᾳ δηλονότι,
παρθένους καὶ θυσίας προσέφερον. ταῦτα δὲ Ζήνων
κατέστρεψε.

Γίνωσκε δὲ, ὅτι ὁ βασιλεὺς Αναστάσιος, καὶ τι
κἀλλιστον εἶχε τοῖς αὐτοῦ παραμειγμένον κακοῖς.
καὶ εἰ μὴ περὶ τὸ θεῖον σέβας ἐσφάλλετο, ἴχυσεν
ἂν τὸ τοιοῦτον καλὸν πάντων περιγενέσθαι τῷ ἐκεί-
νου κακῶν. πορρόριον γὰρ ἀνέσπασε τὴν κακίστην
ταύτην εἰσπραξίν, ἢ ἰσορῆσαι ὁ λόγος ἐπείγεται.
ἅπας ἀνὴρ καὶ γυνή, κόρη, παῖς, καὶ βρέφος, πτω-
χὸς, ἐλεύθερος, καὶ δοῦλος ὑπὲρ σκυβάλων κορη-
νῶν, προσέτι δὲ καὶ οὖρων, ἀργυροῦ τῇ ταμείῳ
προσέφερον νόμισμα. τοῦτ' δὲ τὸ βάρος, καὶ τοῖς
κτῆνεσιν αὐτοῖς ἐπέκειτο. ὑπὲρ γὰρ ἐκάστου κτήνους,
φύλλαις ἔξ ὁ δεσπόζων κατεβάλλετο. ὁ τοίνυν Ανα-
στάσιος μοναχοὺς ἀνδρας ἐλλαβηθεὶς, ἐντεύξεις ποιη-
σάμενους πρὸς αὐτὸν, τὸ βάρος τοῦτο παντάπασιν
ἐντεῦθεν ἀπήλασε. * Κοάδης δὲ ὁ Περσῶν βασι-
λεὺς, ἐν τινι φρουρίῳ λίθους τιμίους μαθὼν λη-
κείσθαι, καὶ καλυόμβρος παρὰ τῷ ἐν αὐτῷ κατοικέν-
των δαιμόνων ἀναλαβέσθαι αὐτῆς, πάσῃ μαγγα-
νείᾳ ἐχρήσατο. Ἰουδαίους τε καὶ πάντας ἄλλους προ-
σκαλεσάμενος, καὶ εἰδὲς ἔξ αὐτῶν ἡδυνῆθαι ποιῆ-
σαι τι. μόνος δὲ ὁ ἐκεῖσε ἐπισκοπεύων, τῷ ση-
μείῳ τῆ σταυρῆ ἐκδιώξας αὐτῆς. καὶ περὶ μὲν τῶν
ἑτῶς.

Μετὰ δὲ Αναστάσιον, Ἰουστίνος ὁ Θράξ, ἐπὶ θ'. ἐφ'
οὗ ἀσὴρ ἐφάνη ἐν τῇ οὐρανῷ ἐπάνω τῆς χαλκῆς
πύλης τοῦ παλατίου, ἐπὶ ἡμέρας κς'. καὶ γέγονε
σεισμὸς φοβερώτατος. καὶ ἡ μὲν Κωνσταντινούπολις,
ἐν ἁερόροις τόποις συμπτώσεις ὑπέμεινον. ἡ δὲ με-
γάλη Ἀντιόχεια, πᾶσα σχεδὸν κατεπόδη καὶ τὰφος
τῶν οἰκητῶν ἐγένετο. τοὺς δὲ ἐτι ζῶντας, πῦρ κά-
τωθεν ἀνερχόμενον κατέφλεγεν. ἡ δὲ Πομπηιοῦπο-
λις μέσον ἐρράγη, καὶ τὸ ἡμισὺ αὐτῆς κατεπόδη

A praefecto iussu Imperatoris consensu ma-
gnæ Ecclesiæ ambone sive suggestu, ut san-
ctissimum hymnum una cum hisce verbis
pronuntiaret, Qui crucifixus est propter nos:
quum primum vocem Nos expressisset, po-
pulum universum adversus se concitavit.

Seditio in Ana-
stasium.

Tantaque adeo tum temporis existit cala-
mitas ac rerum perturbatio, ut ædificia sub-
jectis flammis exurerentur: doctor quidam,
& alius, in columna qui stabat, quod Im-
peratoris partes foverent, occiderentur: &
quidem occisorum jam corpora concrema-
rentur: Imperatori denique convicia coram
& in faciem ingererentur. Vidit aliquando
per quietem Anastasius virum quemdam,
qui codicem manu teneret, ac huiusmodi
verbis ipsum compellaret: En propter fidei
tuæ perversitatem annos de vita tua qua-
tuordecim deleo, quod sane deinceps eve-
nit. Nara fulmine tactus moritur, annum
ætatis xcix agens. Cisternam Mocesiam
condidit.

Anastasi som-
nium.

Ac observandum hoc loco, nonnullos
esse, qui hunc Anastasium: alios, qui Ze-
nonem comitiali morbo correptum, atque
ita sepulcro mandatum fuisse tradant. Inde
vocem de sepulcro exauditam, quo recluso,
inventum cadaver, cui brachia deessent,
ab ipsomet nimirum præ fame devorata.
Apud sanctum Menam in arce, solo effosso
subterranea concavitas inventa est, qua
multa gigantum ossa continebantur. Ea
iussit Imperator Anastasius admirationis cau-
sa in palatio collocari. Consimiliter apud
sanctum Mamantem magni fluminis ponis
erat, sub quo ponte quod existimaretur
draco quidam degere, virgines inter alias
hostias immolabantur. Hæc sacra Zeno
Imperator prohibita sustulit.

Scriptorum
diversitas.

Debes autem animadvertere, quiddam
longe pulcherrimum in hoc Imperatore Ana-
stasio, permixtum vitiis ejus, extitisse: quod
ipsum sane præclarum facinus elevare mala
cætera potuisset, si nihil in cultu religionēque
divina erroris fovisset. Nam tributum quod-
dam iniquissimum sustulit, ejus rationem
exponere lubet. Singuli mortales, viri, mu-
lieres, puellæ, pueri, infantes, mendici, in-
genui, servi, excrementorum stercorum &
urinarum nomine nummum argenteum æra-
rio pendebant. Atque idem hoc onus ipsis et-
iam jumentis impositum erat. Nam cujus-
que jumenti nomine sex oboli, quos folles
appellant, a Domino exigebantur. Igitur
Anastasius viros quosdam solitariae vitæ dedi-
tos reveritus, qui apud ipsum hanc ob cau-
sam intercesserant, onus hoc in universum
sustulit. Erat his temporibus rex Persarum.

Ossa gigan-
tum.

Præclarum
Anastasi faci-
nus.

Tributum in-
justissimum.

Edit. Paris.
pag. 266.

* Coades, qui quum in castello quodam gem-
mas esse magni pretii didicisset, ac quominus
eis potiretur, ab incolis loci genis impeditur,
omni genere prestigiæ usus est. Nam
& Judæos, & quosvis alios arcessitos adhibe-
bat: neque tamen illorum quisquam aliquid
efficere poterat. Tandem Antistes ejus loci
solo crucis signo genios expulit. Ac de his
quidem hoc modo dictum esto.

* al. Cabades

Genii castelli
infestant.

Post Anastasium annos novem Justinus
oriundus e Thracia regnavit, sub quo sidus
in cælo peculiare conspectum est, supra por-
tam æream palatii, totos xxvi dies. Simul
terræmotus maxime formidabilis accidit.
Constantinopoli quidem variis in locis ædi-
ficia corruerunt, urbs vero illa magna An-
tiochia propemodum tota terræ hiatus ab-
sorpta est, & sepulcrum incolarum facta.
Si qui restabant vivi, eos e terra prorumpens
ignis absumpsit. Pompejopolis media
divulsa est, parsque altera cum habitato-
ribus absorpta. Duravit hæc terræ successio

Justinus Im-
perator.

Cometes.

Terræmotus
horrendi.

totum annum. Ex Cilicia quoque mulier quædam advenit, genere gigantum orta, quæ virum quemvis, etiam maxime procerum, uno cubito superabat, cui longitudini crassities quoque respondebat.

Justinianus magnus Imp. * Zonar. Hinderichum

Hinderichi causa bellum movet.

Belisarius adversus Vandalos.

Belisarius cum suis amabilis.

Belisarii res gestæ.

Edit. Paris. pag. 267.

Invidia virtutis & gloriæ comes.

Hypatii seditio.

Theodora magnus animus. Clades civitatis.

Structura templi magnificentiissimi.

Sequitur Justinum in Imperio magnus ille Justinianus, eoque xxxix annis est potitus. Hic etiam ante, quam regnaret, amore complectebatur * Hinderichum Vandalorum regem. Quapropter Imperium adeptus, quum litteras accepisset, quibus significaretur Gelimerem adversus illum seditionem concitasse, comprehensumque cum uxore ac liberis in carcerem conclusisse, Vandalis bellum intulit, adversus Gelimerem ipsorum regem infinitis hominum copiis cum classe missis; quibus præstantissimum ducem Belisarium præfecit. Is profectus in Africam, Libyam universam subegit, & in sublimem cervicem attolentes Vandalos admodum demissos effecit. Nam ipsa quoque Carthaginiensis urbs ei portas aperuit. Nimirum ut liberi patrem, sic omnes Belisarium diligebant: qui magnis in regia Gelimeris opibus repertis, eas liberalissime militibus distribuit. Quumque Gelimerem, & uxorem ejus, & liberos, suam in potestatem redegisset: sexcentis victoriis insignis ad Imperatorem est reversus. Quo factum ut Imperator eum meritis præmiis honestans, propriis in nummis, tam aureis, quam argenteis, virum armatum insculperet, cum gladio stricto. Quinetiam triumphum ei splendidum apparavit, in quo Gelimer ante ipsum captivus incedebat. Idem Belisarius Romam veterem a Gotthis captam, Romanis recuperavit: & ipsum Imperatorem eo die periclitantem, quo equestre spectaculum edebatur, adjuvante Narſe, presenti mortis e periculo eripuit.

Hoc modo quamquam se Belisarius gesserit, non tamen eum tolerare poterat invidia, nec res ab eo præclare gestas æquo animo pati. Quamobrem is, qui Chosroi terrori fuerat, totque Libyæ populos in dicionem redegerat, ruina miserabili, multisque deploranda lacrymis est oppressus. Nam conjectus in custodiam, quotidie carnificem opperiebatur, qui cervicem ei præcideret.

Scito autem, dilecte fili, magnam Dei Ecclesiam, quæ trullam ligneam & versatilem habebat, prius a Constantino conditam, Imperatorem Justinianum ad eam pulchritudinem & amplitudinem perduxisse, qua nunc conspicitur. Estque permotus ad opus hoc admirabile perficiendum propterea, quod per Hypatii seditionem compulſus fuisset, ut maximam hominum multitudinem occideret. Quamquam enim conjectus ab initio fuerat Imperator in fugam, quum factio Præſinorum Hypatium Imperatorem salutasset: ab uxore tamen Theodora vicissim confirmatus & erectus est, quæ regnum diceret sepulturam sane præclaram esse. Quapropter pugna conferta, hominum (ut ajunt) xxxv millia cum ipso Hypatio cæsa sunt: Belisario, ceu diximus, & Narſe rem felicissime gerentibus. Etenim ab eo tempore pars Theatri equestris dimidia, sellæ nimirum Imperatoris opposita, Mortua dici cæpit, quod istuc reposita cadavera fuerint. Itaque Justinianus Dei placandi causa dignum hoc admiratione condidit opus, litteris in omnes orbis terrarum partes dimissis, quibus significabat, Constantinopolim deportandum esse, quidquid exstaret ubique gentium, vel lapidum, vel columnarum, vel aliarum rerum splendida. Materia totos septem annos congebatur, & Cyzico majori ex parte advehebatur. Præterea si quæ vicinæ erant Eccle-

Amatæ τῶν οἰκητόρων. ἐσείετο δὲ ἡ γῆ ἐν αὐτὸν ὅλον· καὶ γυνὴ δὲ ἐφάνη ὑπὸ Κιλικίας γιγαντογενῆς, ὑπερέχουσα πάντα ἄνθρωπον μακρὸν πῆχυς ἕνα. ὡς δὲ καὶ πλατεῖα σφόδρα.

Μετὰ δὲ τοῦτον, Ἰουστινιανὸς ὁ μέγας ἔτι λθ'. ἔτος ὁ βασιλεὺς καὶ παρὰ τῆς βασιλείας αὐτῆς, φιλικῶς διέκετο πρὸς Ἰνδὲρχον ῥῆγα τῶν Οὐανδάλων. βασιλεὺς οὖν, καὶ γράμματα δεξάμενος, ὅτι κατ' αὐτὴν ὁ Γελίμερ ἐπανεστῆ, καὶ καταχρῶν αὐτῶν συγγαμετῇ ἔτεκνοις ἐν φυλακῇ κατέκλεισε, πόλεμον συνεκρότησε καὶ τῶν Οὐανδάλων, καὶ τῶν ῥηγῶν αὐτῶν Γελίμερος σὸλον ἐκπέμψας ἐκείσε μυριάνδρον, τῇ στρατηγικῶτάτῳ Βελισαρίῳ παραδὲς αὐτόν· ἀπερχεται οὖν ἐκείσε, καὶ πᾶσαν Λιβύαν φυλαρχίαν τροπᾶται, καὶ τὰς ὑφ' αὐχένας Οὐανδάλων, καὶ λίαν ἐπικλινεῖς δεικνυσιν. ἥτε τῶν Καρχηδονίων πόλεις τὰς πύλας αὐτῶν ἀνεπέτασεν. ὡς δὲ πατέρα παῖδες, οὕτως ἐφίλουσαν ἅπαντες Βελισαρίον. ἐν δὲ γε τοῖς βασιλείοις Γελίμερος πλῆταν εὐρὺν ὅτι πολὺν, τῇ στρατῷ φιλοτίμως δίδεναι. τὸν μὲντοι Γελίμερα συγγαμετῇ καὶ τέκνοις λαβὼν δορυαλώτης, μυριόνικος ὑποστέφει πρὸς τὸν αὐτοκράτορα. ἐνθέντοι ἔτι ἀξίως αὐτὸν ἀμειβόμενος ὁ βασιλεὺς, ἰδίῳις ἐκ νομίμασι, χρυσείοις, ἀργυρείοις, ἀπλίτῳ ἐνεχάραξε ῥομφαίαν ἐσπασμένον. ἀλλὰ καὶ θρίαμβον αὐτῷ λαμῶρον ἡτοίμασεν, ἐν ᾧ προπορόμενος ὡς αὐτὴ καὶ Γελίμερ. ἔτι δὲ καὶ Ρώμῃ τὴν παλαιωτάτῃ ὑπὸ Γότθων ἀλοῦσαν Ῥωμαίοις ἐπανεσώσατο· ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν αὐτοκράτορα κινδυνεύοντα κατ' ὡς ἡμέραν ἱππικὸν ἐκτελεῖται θέατρον, ὁ Βελισαρίος συγγαμῇ τῷ Ναρσῇ, τῷ ἀποκειμένου κινδυνώου ἐξείλετο. καὶ οὕτω μὲν ὁ Βελισαρίος. ἀλλ' οὐκ ἀνεκταὶ καὶ τῷ φθόνῳ δοκεῖ τὰ κατ' ἐκείνον. ἐντεῦθεν ὁ τὸν Χοσρόην ἐκροβῶν, ὅτῳσα Λιβύαν ἔδνη χειρῶσά μιν, πῶμα πέπτωκεν ἐλευθέρων, πολλῶν δακρύων ἄξιον. ἐκείνην δὲ ἀναμείνων τὴν δῆμιον ὑποκόψαι τὴν αὐτῆς κεφαλὴν.

Γίνωσκε δὲ, ἀγαπητέ, ὅτι τὴν τοῦ Θεοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, ἐξολότρουλον καὶ δρομικῶς πρότερον κτισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς εἰς ὃ νῦν ἔχει κάλλος τε καὶ μέγεθος ἤγειρε. διηγέρθη δὲ εἰς τὸ θαυμαστὸν τοῦτο ἔργον διὰ τὸν πολυπληθῆ φόρον ἐκείνον, ὃν ἡ ἀντιστάσια τοῦ Υπατίου προυξένησεν. εἰ γὰρ καὶ εἰς φυλὴν ἐτράπη πρότερον ὁ βασιλεὺς οὗτος, ἡνίκα ἡ τοῦ Πραξίνου δῆμιος τὸν Υπάτιον ἀνηγόρευον, ἀλλ' ἡ γυνὴ αὐτοῦ Θεοδώρα ἐκράτησεν αὐτόν, καλὸν εἰπούσα ἐνταφίον ἡ βασιλεία. ὅθεν καὶ πολέμοιο συγκροτηθέντος, λ. καὶ ε. πίπτουσιν, ὡς φασιν, χιλιάδες, καὶ αὐτὸς ὁ Υπάτιος. τοῦ Βελισαρίου, καὶ αὐτοῦ τοῦ Ναρσῆ, κατὰ περ ἐφημῶν, ἀρκευσαμένων ἐπὶ τούτοις τὰ μέγιστα, ἔκτοτε γὰρ καὶ τὸ ἡμισυ μέρος τοῦ ἱππικοῦ, τὸ κατ' ἀντικρὺ τοῦ βασιλικοῦ καθίσματος, νεκρὰ προσηγορεύθη, διὰ τὸ τὰ νεκρὰ σώματα ἐκείσε κατατεθῆναι. ὅθεν καὶ τὸν Θεὸν τούτου ἔνεκεν ὀξυλεούμενος ὁ Ἰουστινιανὸς, τὸ θαυμαστὸν τοῦτο ἔργον ἀνακοδόμησε, γράψας πανταχοῦ γῆς, ὅπου δ' αὖ εὐρέθη λίθος, ἢ κίων, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον λαμῶρον, ἐνταῦθα μετακομίσεσθαι. ἐπτα ἔτη συνήχθη ἡ ὕλη ὑπὸ Κυζίκου ἢ πλείων. ἀλλὰ καὶ τὰ

Γίνωσκε δὲ, ἀγαπητέ, ὅτι τὴν τοῦ Θεοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, ἐξολότρουλον καὶ δρομικῶς πρότερον κτισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς εἰς ὃ νῦν ἔχει κάλλος τε καὶ μέγεθος ἤγειρε. διηγέρθη δὲ εἰς τὸ θαυμαστὸν τοῦτο ἔργον διὰ τὸν πολυπληθῆ φόρον ἐκείνον, ὃν ἡ ἀντιστάσια τοῦ Υπατίου προυξένησεν. εἰ γὰρ καὶ εἰς φυλὴν ἐτράπη πρότερον ὁ βασιλεὺς οὗτος, ἡνίκα ἡ τοῦ Πραξίνου δῆμιος τὸν Υπάτιον ἀνηγόρευον, ἀλλ' ἡ γυνὴ αὐτοῦ Θεοδώρα ἐκράτησεν αὐτόν, καλὸν εἰπούσα ἐνταφίον ἡ βασιλεία. ὅθεν καὶ πολέμοιο συγκροτηθέντος, λ. καὶ ε. πίπτουσιν, ὡς φασιν, χιλιάδες, καὶ αὐτὸς ὁ Υπάτιος. τοῦ Βελισαρίου, καὶ αὐτοῦ τοῦ Ναρσῆ, κατὰ περ ἐφημῶν, ἀρκευσαμένων ἐπὶ τούτοις τὰ μέγιστα, ἔκτοτε γὰρ καὶ τὸ ἡμισυ μέρος τοῦ ἱππικοῦ, τὸ κατ' ἀντικρὺ τοῦ βασιλικοῦ καθίσματος, νεκρὰ προσηγορεύθη, διὰ τὸ τὰ νεκρὰ σώματα ἐκείσε κατατεθῆναι. ὅθεν καὶ τὸν Θεὸν τούτου ἔνεκεν ὀξυλεούμενος ὁ Ἰουστινιανὸς, τὸ θαυμαστὸν τοῦτο ἔργον ἀνακοδόμησε, γράψας πανταχοῦ γῆς, ὅπου δ' αὖ εὐρέθη λίθος, ἢ κίων, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον λαμῶρον, ἐνταῦθα μετακομίσεσθαι. ἐπτα ἔτη συνήχθη ἡ ὕλη ὑπὸ Κυζίκου ἢ πλείων. ἀλλὰ καὶ τὰ

Γίνωσκε δὲ, ἀγαπητέ, ὅτι τὴν τοῦ Θεοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, ἐξολότρουλον καὶ δρομικῶς πρότερον κτισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς εἰς ὃ νῦν ἔχει κάλλος τε καὶ μέγεθος ἤγειρε. διηγέρθη δὲ εἰς τὸ θαυμαστὸν τοῦτο ἔργον διὰ τὸν πολυπληθῆ φόρον ἐκείνον, ὃν ἡ ἀντιστάσια τοῦ Υπατίου προυξένησεν. εἰ γὰρ καὶ εἰς φυλὴν ἐτράπη πρότερον ὁ βασιλεὺς οὗτος, ἡνίκα ἡ τοῦ Πραξίνου δῆμιος τὸν Υπάτιον ἀνηγόρευον, ἀλλ' ἡ γυνὴ αὐτοῦ Θεοδώρα ἐκράτησεν αὐτόν, καλὸν εἰπούσα ἐνταφίον ἡ βασιλεία. ὅθεν καὶ πολέμοιο συγκροτηθέντος, λ. καὶ ε. πίπτουσιν, ὡς φασιν, χιλιάδες, καὶ αὐτὸς ὁ Υπάτιος. τοῦ Βελισαρίου, καὶ αὐτοῦ τοῦ Ναρσῆ, κατὰ περ ἐφημῶν, ἀρκευσαμένων ἐπὶ τούτοις τὰ μέγιστα, ἔκτοτε γὰρ καὶ τὸ ἡμισυ μέρος τοῦ ἱππικοῦ, τὸ κατ' ἀντικρὺ τοῦ βασιλικοῦ καθίσματος, νεκρὰ προσηγορεύθη, διὰ τὸ τὰ νεκρὰ σώματα ἐκείσε κατατεθῆναι. ὅθεν καὶ τὸν Θεὸν τούτου ἔνεκεν ὀξυλεούμενος ὁ Ἰουστινιανὸς, τὸ θαυμαστὸν τοῦτο ἔργον ἀνακοδόμησε, γράψας πανταχοῦ γῆς, ὅπου δ' αὖ εὐρέθη λίθος, ἢ κίων, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον λαμῶρον, ἐνταῦθα μετακομίσεσθαι. ἐπτα ἔτη συνήχθη ἡ ὕλη ὑπὸ Κυζίκου ἢ πλείων. ἀλλὰ καὶ τὰ

οικήματα τὰ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ πλησιάζοντα, καὶ πάντα δικαίως ἐπιπράσκειτο.

Ἰδοὺ ὃν γυνὴ τις Ἀννα τὸνομα, οἶκον ἔχουσα, καὶ ἐβούλετο πωλῆσαι αὐτὸν, πρὸς ᾧ ὁ βασιλεὺς ἀφικνεῖται αὐτὸς. ἦτις αὐτὸν ἰδὼσα ἔφη, κατὰ δωρεάν αὐτὸν βούλομαι δοῦναι μισθοῦ καὶ μνήμης ἐνεκεν· ἄλλως δὲ ἔχι. καὶ ἔστιν αὐτὸ τὸ σκευοφυλάκιον σου τῷ ἀγίῳ Πέτρῳ· οἶκος ἔτερος Ἀντιόχου ὁσιαίου ἀπετιμήθη λίτρας λη'. ἀλλ' αὐτὸς καὶ ἐβούλετο πωλῆσαι αὐτὸ. ἠθύμει ὁ βασιλεὺς, ἐφ' ᾧ καὶ μαγιστρός τις τὸ πᾶν ματαχειρίζεται. τελεῖται ἱππικόν, φρενέται ὁ Ἀντιόχος μέγα βοᾷ· εἰ δεῖσθαι τὸ ἱππικόν, σφόδρα καὶ ὃ ἐφίλει αὐτὸ, καὶ ταῦτα φιλοβένετος ὢν, τὸ τῷ βασιλεῶς ποιήσω θέλημα. γίνεται ταῦτα, καὶ ἐν αὐτῷ βασιλικῷ καθίσταται, τῷ δὲ ληφθέντος οἴκου ἡ διάπρασις γέγνε. ἀλλὰ καὶ ὅτι τὸ μὴ βλασφημεῖν τοὺς ἐκείσε κάμνοντας, νομίζα πρὸς ἐσπέραν ἐμίζνυε τῷ χώματι, καὶ οὐκ ἐλπίοντες αὐτὰ, μετὰ χαρᾶς ὑπεχώρου.

Ἐν ἡμέρᾳ σαββάτου πρὸς τὸ αἰετοῦ ἀπὸ ἡλίου δὲ πᾶν οἱ κάμνοντες, τὸν δὲ Πρωτομαῖσθρον ὃν ἀφέντες εἰς φυλακὴν τῶν ἐργαλείων. δίδως ἀφίσταται ἄγγελος· χολοῦται πέμπει πρὸς ἐκείνους αὐτόν· ὁ δ' οὐκ οἶσται· ὁμνῶσιν ὁ ἄγγελος. μετὰ τὴν ἀγίαν Σοφίαν τὴν νῦν κτισμένην, ἦτις ἔστιν ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀφίσταται τῷ ᾧ, εἰ μὴ λαλήσας ἐκείνους ὑποσέφεις· μνησεται ταῦτα τῷ βασιλεῖ. σέλλεται ἀλλαχού ὁ τῷ ἐργαλείων φύλαξ, χέει τὴν μὴ τὸν θεῖον ἐκείθεν ἀναχωρῆσαι ἄγγελον. καὶ αὐτὸς περὶ τὰ τέλη τῆς κτίσεως, ἀθυμῶν τῷ βασιλεῶς χρυσίου ἐνεκεν, ἐφίσταται τις Εὐνοῖχος, λέγων αὐτῷ· δός μοι ἀνδράπας, καὶ παρέξω σοι χρυσίον ἱκανόν. καὶ ὁ μὲν ἀπέρχεται· οἱ δὲ ἀκολούθῳ ἐρῶσιν οἰκήματα λαμπρά· χρυσίον ἐπ' ἔδαφος πολὺ· λαμβάνουσιν αἰεὶ κεντρίων π', καὶ ὑποσέφονται. ἀπαρτίζονται ὁ βούλος μὲν βιγάλων κέφων πάντη· καὶ μὴ κισυροειδῶν, κατὰ τινὲς φασι. τελεῖται τὸ ἔδαφος διὰ μαργάρων ποικιλοχρῶν, ὡς ὁρᾶσθαι θάλασσαν ἀντικρὺς.

Τὸν δὲ γε βασιλεῖα βουλόμην, τὸ ἔδαφος, καὶ αὐτὰ τὰ πλάγια καταχρυσῶσαι, κωλύουσιν τινες μαθηματικοί, λέγοντες ὅτι ἐπ' ἐχάτων βασιλεῖς ἐλθόντες πένητες, καὶ ἐκδαριούτιν αὐτὰ. ὁ δὲ γε ἄμβων καὶ ἡ σωλαία, πάντα λαμπρῶς κατεκτίσας· χρόνου ὃν πάκτον τῆς Αἰγύπτου, εἰς αὐτὰ καταβέβηκον ἡγῶν ῥ' ἔχ'· ὁ δὲ νῆος ἀπαρτίζεται ἅπας, ἐν χρόνῳ ἐπτακαίδεκα. μὲν δὲ ταῦτα, λέγεται τὸν Ἰεσινιανὸν ἀνελθεῖν ἀπὸ τῆς πηλατίου ἄχρ' τῆς Αἰγύπτου· ἐν ἄρματι τεθροπῶν καὶ εἰσοδῆσαι μετὰ τῷ Πατριάρχῳ Εὐτυχίῳ, καὶ διχαρῆσαι τῷ Θεῷ, δι' ἐπὶ τοιοῦτον ἔργον ἐτέλεγε πρὸς τοὺς ἄλλους. εἶπε δὲ καὶ τὸ· ἐνίκησά σε Σολομών. ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ κινεσέρῃ τῇ λεγομένῃ βασιλικῇ, σήλῳ ἔστησε τοῦ Σολομώντος ὁ δὲ ληφθεὶς βασιλεὺς ἀφορᾶσαι πρὸς γε τὴν οἰκοδομηθεῖσαν μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ τῷ Θεῷ, καὶ κρατοῦσαν τὴν σιαγόνα αὐτῆς. ὡς δὲ ἦεν ἡ τῆς δόξης τοῦ Σολομώντος ἐπὶ τῷ κτίσματι τῆς νέας Ἱερουσαλὴμ. καὶ περὶ μὲν τῶν οὕτως.

Αἱ δὲ, domus & ædificia, perquam æquo pretio vendebantur.

Forte mulier quædam, cui nomen esset Annæ, domum habebat, quam recusabat vendere. Hanc ubi rex ipse convenisset, illa rege conspecto: Gratuito, inquit, domum meam concessura sum, non aliter quam mercedis & memoriæ causa. quæ quidem domus eo loco existit, ubi nunc sacrorum vasorum penus est, cum S. Petro. Erat alia quoque domus Antiochi Ostiarii, quæ pretio xxxviii librarum æstimabatur: verum & ille se venditurum negabat. Ea res Imperatori permolestum foret, Magister quidam huiusmodi ratione cum Antiocho agere instituit. Ludi equestres peragebantur, quum Antiochum in custodiam dari præcipit. Tum ille clamare, si potestas spectandi ludos equestres sibi fieret, voluntati se Imperatoris obtemperaturum. Nam iis mirifice oblectabatur, & Venetorum præsertim partibus addictissimus erat. Impetrat ergo quod volebat, & ad ipsum adeo locum sellæ Imperatoriæ, domus indicata venditur. Etiam aliud quiddam Justinianus excogitabat. Etenim ut operarii, qui laborabant in construendo templo, citra querelas & convicia facerent officium: numulos quosdam vespere spargebat in fossis, quibus illi repertis, hilares discedebant.

Accidit aliquando, ut die sabbati ad prandium citius operarii discederent, * Protomai-
stori filio ad instrumentorum custodiam relictis. Mox angelus accedit, & indignatus hominem ad operarios abire jubet. Eo non obtemperante, iurandum verbis huiusmodi concipit: Per sanctam juro sapientiam, quæ nunc extruitur, Dei nimirum Sermonem, hinc me prius non discessurum quam tu eos alloquutus huc redieris. Quæ quum renuntiata Imperatori essent, alio custodem instrumentorum ablegavit, ne divinus angelus illine discederet. Rursum ubi structura propemodum esset ad finem perducta, Imperatore de auro sollicito, quidam Eunuchus ad eum veniens, viros aliquot adjungi sibi jubet: quippe satis auri se Imperatori suppeditaturum. Igitur illum abeuntem nonnulli comitati, splendida quædam ædificia conspiciunt, & eorum in pavimento vim auri maximam: unde quum centenarios plus minus Lxxx sumpsissent, revertuntur. Hinc absoluta trulla cum * Befalis admodum levibus, non tamen puniceis, uti quidam tradunt. Idem pavimento ex diversis coloris unionibus perfectum, ut mare quoddam cerni omnino videretur.

Decreverat quidem Imperator hoc pavementum & ipsa latera deaurare, verum ab hoc initio quibusdam a mathematicis est revocatus. Nam postremis regni temporibus aiebant futuros Imperatores admodum pauperes, qui auro pavementum atque latera spoliaruri essent. Suggestum cum solea splendidissime extruxit, quippe totius anni ex Ægypto reditus in hæc impendit, nimirum centenarios cccxv. Templum universum annis xvii absolutum est. Icaque Justinianus venisse de Palatio perhibetur ad Augustionem usque, (loci hoc nomen est) quadriga vectus: unaque cum Euthymio * Patriarcha templum ingressus, egisse Deo gratias, cujus ope tam præclarum opus inter cætera perfecisset, ac huiusmodi denique verba subjecisse: Vici te Solomon. Præterea collocavit idem Imperator in cisterna, quæ Imperatoria dicitur, statuam Solomonis respicientem in extructam ab se magnam Ecclesiam Dei maxillamque suam comprimentem: quo significaretur, hoc ædificio novæ Hierosolymæ Solomonem esse superatum.

Mulieris libe-
ralitas.

Antiochus
Ostarius quo
pacto circum-
ventus.

Edir. Paris.
pag. 268.

Qui operarii
alacres effecti.

* hoc est, archi-
tecti.

Angeli iusju-
randum.

Aliud prodi-
gium.

* de hoc voca-
bulo vide
Theophil. in 2.
lib. Inst.

Vaticinium de
postremis Im-
peratoribus
Constantinopoli.

Templi stru-
ctura perfecta.

Statua Solo-
monis.

pag. 269.

Theodoræ
structura.Theodoræ
structura.Hypapantæ
festi initium.Sex Christo
sacra festa.Ascensio
Pentecoste.

Maris eluvies.

Pestis.

Horrenda to-
nitra.

Terraemotus.

5000.
Antiochiæ
clades.Edit. Paris.
pag. 270.
Cometa.Sol absque ra-
diis.Impudici pu-
niti.Cetus captus,
qui Porphy-
rius dicebatur.

Cæterum Ecclesia sanctorum Apostolorum trulla lignea versatilis a magno quidem Constantino primum est condita: verum & amplior facta, & ita exstructa est, uti modo conspicitur, a Theodora Justiniani conjuge. Sacra tamen ara propterea relicta fuit, quod istic venerabiles Patriarcharum & Apostolorum reliquiae sint conditæ.

Scito etiam, dilecte fili, festum quod Hypapantæ dicitur, illis primum temporibus institutum fuisse, quod cæteroqui de Joannis Chrysostomi sententia, inter festa Domini non recensetur. Quemadmodum enim sex diebus omnia condidit, sic etiam sex festis ea complecti Deus voluit, quæ Christus per administrationem in carne sua effecit. Ea vero sunt, Nativitas, Baptismus, Crux, Resurrectio, * Adsumptio, & Quinquagesima. Restat festum septimum, quod omnem requietem habebit.

His annis etiam mare suos egressum limites ad tria milliaria versus Thraciam, agris & hominibus multis oppressis, ad loca pristina rediit. Sequuta est Constantinopoli tanta tamque dira pestis, ut mortui triduum insepulti manerent. Nec enim ulla se via ratiove sepeliendi eos offerebat, ob morientium multitudinem. Grassata est continuis Julio & Augusto mensibus. Hinc factum, ut propter cadavera tota regio foeteret. Tam copiose autem homines passim extinguebantur, ut Imperator mille grabatos ac feretra fieri curaret, quibus cadavera exportarentur. Præterea mandavit, ut plurimi currus ac muli cadaveribus iisdem efferendis servirent. Verum peste magis etiam invalescente, complures in litus ejiciebant. Ut uno denique verbo rem complectamur, nullus restabat locus, in quo cadavera tam foetentia non jacerent. Simul exstiteret tam horrenda tonitrua fulguraque, ut etiam nonnulli dormientes cremarentur. Accessit terræmotus: per omnes se partes orbis extendens: quo durante civitates omnes atque regiones in metu erant, ne absorberentur. Hinc rursus ad duo milliaria suæ extra fines mare procurrit, alterque terræmotus urbem dies decem ita succussit, ut Imperator ipse Natalitiis Christi sipe corona per urbem incederet. Sequuta pestis alia, quæ totis quatuor mensibus nihilo mitius per bubones passim universos perimebat, ac prior illa fecerat. Iterum quoque terræmotus Antiochiam corripuit ad unius horæ spatium, quo 100 hominum una sunt absorpta. Quod si de somni cujusdam sententia, quod oblatum alicui per quietem fuerat, in ædium vestibulis hæc verba non perscripsissent: Christus nobiscum, state: civitas universa ruinis oppressa fuisset.

Conspectus est & cometas ad vigesimum usque diem, neque magno temporis interjecto spatio sidera visa sunt a vespera usque ad matutinum tempus discursitare: ita ut omnes ea decidere dicerent. Deinde sol absque radiis instar lunæ fulsit. Venit id temporis ab occidente vir quidam, qui passim pagos percursitabat, & canem fulvum atque cæcum habebat, qui jussus a circulate quædam prodigiosa faciebat. Præterea quum reperti quidam essent illicitis utentes amplexibus, tamquam in triumpho per urbem, veretris prius amputatis, ducti sunt. Horum in numero quidam magnates & Pontifices erant, qui hoc modo circumducti, misere vitam finiebant. Eodem tempore captus est ingens ille cetus, qui oram Byzantinam totos annos quinquaginta vexaverat. Nam & naves demergere consueverat, & homines perdere. Datum ei nomen erat Porphyrii. Quum autem del-

A H δὲ τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἐκκλησίᾳ, δρομικὸν ξυλότρουλος ἐκτίθη τὸ πρότερον παρὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου. ἐμεγαλυνῆθαι δὲ καὶ ὡς ἔχει νῦν, κατεσκευάσθη παρὰ Θεοδώρας, γυναικὸς Ιουστινιανοῦ. τὸ δὲ ἅγιον βῆμα ἐκείσε εἰάθη διὰ τὰ ἐν αὐτῷ κείμενα τίμια λείψανα Πατριάρχων τε, καὶ Ἀποστόλων.

Γίνωσκε δὲ, ἀγαπητὲ, ὅτι κατ' ἐκείνο καιροῦ, καὶ ἡ ὑπαπαντὴ ἐορταζέσθαι ἤρξατο, ἥτις κατὰ τὸν χρυσορρήμονα Ἰωάννην, ἐκ ἑσιν ἐναείδμιος ταῖς δεσποτικαῖς ἐορταῖς. ὡς γὰρ ἐν ἑξ ἡμέραις τὰ πάντα ἐποίησεν, ἔγω καὶ ἐν ἑξ ἐορταῖς τὰ τῆς ἐν σάρκου οἰκονομίας ἐπλήρωσε. Τῇ γεννήσει τῆς βαπτίσματι τῆς Σταυρώ· τῇ Ἀναστάσει· τῇ Ἀναλήψει· καὶ τῇ Πεντηκοστῇ· λείπεται ὅσω ἡ ἐβδόμη, ἐν ἣ πάνσα κατὰπαυσις.

Τότε καὶ ἡ θάλασσα ἐξεληθούσα τῶν ὁρίων αὐτῆς ἐπὶ μίλια τρία πρὸς τὰ μέρη τῆς Θράκης, καὶ πολλὰς χώρας ἐκ ἀνθρώπων ἀπηνίχασα, ὑπέστρεψε. τότε δὲ καὶ θανατικὸν ἀνθρώπων ἐν Κωνσταντινὸπόλει γέγονε. πᾶσιν δὲ ὡς, ὥστε μένειν ἀτάκτως τὰς ἀποθνήσκοντας ἡμέρας γ'. εἰδὲ ὅδ' ὡς ὁδὸς ἔσται τὸ πλήθος θάπτεσθαι. ἐπεκράτει δὲ μύσας, Ἰούλιον καὶ Αὐγύστον. ἐντυθεῖν καὶ πάντα ἡ γῆ ἐπὶ ὅσῃ διὰ τὰ πτύσματα. πᾶσιν δὲ τὸ πλήθος τῶν ἀποθνήσκόντων ὡς, ὥστε χιλίους κραβάτους τὸν βασιλέα ποιῆσαι, χάριν τῇ ἀποκομίζεσθαι αὐτὰς. καὶ οὐ τὸτο μόνον. ἀλλὰ καὶ ἀμάξας πλείσας, καὶ ἡμιόνας ὡσαύτως ἐκέλευσεν ἐπὶ τῇ μετακομιδῇ αὐτῶν ὑπηρετεῖν. ἐπιτεινομένης δὲ τῆς θνήσεως, εἰς τὸν αἰγιαλὸν τοὺς πλείους ἔρριπτον. καὶ ἀπλῶς εἶπεν, τόπος οὐκ ἦν, ἐν ᾧ ἐκ ἐκείντο νεκροὶ ἀπύζοντες. βρονταὶ δὲ καὶ ἀσραπαὶ τοσοῦτον γέγονασιν φοβεραὶ, ὥστε καὶ καθεύδοντας τινὰς καυθῶναι. γέγονε καὶ σεισμὸς παγκόσμιος. πασαι γὰρ πόλεις καὶ χώραι, καταποθῶναι ἐκινδυνώδον. καὶ ἡ θάλασσα μίλια β'. παρέξέβη. δεύτερος αὐτῆς σεισμὸς ἡμέρας δέκα, δι' ὅλου σείων, ὡς καὶ τὸν βασιλέα χωρὶς σέμματος διελθεῖν τὴν τοῦ Χειροῦ γέννων ἡμέραν. ἕτερον θανατικὸν ἐκ βουβώνος διαφθεῖρον.

Ἀπαντες, οὐχ ἦτον τῷ προτέρῳ μύσας δ'. καὶ πάλιν ἐν Ἀντιοχείᾳ σεισμὸς ἐπὶ ὥραν μίαν, καὶ χιλιάδες ἐσωεπόθησαν. καὶ εἰ μὴ κατὰ τὸν ὄνειρον ὃν εἶδε τις, ἔγραψαν ἐν τοῖς ποροθύροις, Χειρὸς μετ' ἡμῶν, σῆτε· πάντα ἡ πάλιν σωεχάθη.

Εφάνη καὶ κομήτης ἡμέρας κ', καὶ μὴ χρόνον τινὰ γέγονεν ἀσέρων δρόμος ἀφ' ἐσπέρας, ἕως πρωῆς, ὡς πάντας λέγειν ὅτι πίπτουσιν οἱ ἀσέρες, εἴτα ὁ ἥλιος ἐλαμψε χωρὶς ἀκτίνων, ὥστε καὶ ἡ σελήνη. τότε δὲ καὶ ἀνθρώπος ἦλθεν ἀπὸ δύσεως καμωδρόμος, ἔχων κύνα ξανθὸν καὶ τυφλόν, ὃς παρὰ τῷ καμωδρόμῳ κελδομόμος ἐποίησε θαυμάσια τινὰ. καὶ ἀθεσμοκοῖται τινὲς ὀρεθέντες ἐθριαμβόλῃσαν καυλοτομνθέντες, μεγίστους ὅμῃ καὶ Ἀρχιερεῖς, καὶ ἔγω περὶ ἀγῶνι οἰκῶς ἐτελεύτησαν. Κατ' ἐκείνο δὲ καιρὸν, καὶ τὸ μέγα κῆπος ἐάλω, τὸ εἰς ἐνιαυτὸς ἡ Βυζαντίαν καταβύχον. τὰς νῆας τε ὅδ' κατεβύδιζε, καὶ τοὺς ἀνθρώπους διέφθειρεν, ὃ ὄνομα Πορφύριος. ποτὲ γοῦν δελφίνας διώκων ἐν πα-

ραλίῳ

ραλίω κατεχέσθαι τέλματι, τῷ δελφίνων περὶ τὴν γλῶσσαν ἐκπνευσάντων. καὶ ὅπως ἀλώσιμος γίνεται, ὁ πάσης ἀνώτερος μηχανῆς ὁράμματος τὸ πορτὶ. μήκος μὲν, πήχεις λ'. ὁ ῥος δὲ, πήχεις δέκα καὶ τὸν Καίσαρα Προκόπιον.

Τότε δὴ καὶ τὰ τῷ σιρῶν νήματα, τὰ ἔστιν ἡ μετὰ-
ξα, παρὰ Ρωμαίοις ἤρξατο γίνεσθαι. καὶ ὅτ' ὁ τὸν δα-
λφίνον Προκόπιον, ἤγετο μὲν ἡ μετὰξα δι' ἐμπο-
ρῶν ἐνταῦθα. καὶ ἐγινώσκετο δὲ, ὅτ' ὅπως γίνεται,
ὅτ' ὅτι σιρῶν νήματά ἐστι. μοναχοὶ δὲ δύο τινὲς ἐξ
Ἰνδίας ἐλθόντες, τὴν γένεσιν αὐτῆς διηγήσαντο, καὶ
ὕπνου κομίσαι τὴν σκωλήκων ἐκείνων γόνον,
ὡς ὅντι καὶ πάντοτε σμικρὰ. δεῖξά τε Ρωμαίοις, ὅπως
ἐκείνα ζωογονοῦνται θαλάσσιον. καὶ εἰς σκωλήκας με-
ταβάλλονται, ὅπως δημιουργοῦσι τὴν μετὰξαν. ὁ δὲ καὶ
πεποιήκασιν, πολλὰ παρὰ τῷ βασιλεῶς διεργασθέν-
τες.

Επὶ ταύτης τῆ βασιλείας, καὶ ἡ ἐ. Συνοδος γέγονεν,
ἀναθεματίσασα τὸν Οὐριγένειον, εἰ καὶ πάλαι ἤμαρ τὰ
ἀσεβῆ τέτα δόγματα προσέτι δὲ καὶ τὰς ὑπὲρ τῆ Νεστορίας
Θεοδωρῆτε συνηγορίας, καὶ τὴν Ἰβὰ ἐπιστολὴν, ἣν
πρὸς Μάρκον τὸν Πέρσην ἔγραψε λέγεσθαι, μὴ τὸ Θεὸν
Λόγον ἐκ τῆς ἀειπαρθένου γεννηθῆναι.

Γίνωσκε δὲ, ἀγαπητὲ, ὅτι τῷ εἰκοστῷ ἔτει τῆ βασι-
λείας τῆ μεγάλης Κωνσταντίνου γέγονεν ἡ ἐν Νικαίᾳ πρῶ-
τη Σύνοδος, ὑπὸ πατέρων ἁγίων τῆς ὑπῆρχον δὲ προε-
ξάρχοντες τῆς Συνόδου ταύτης, Σίλβεστρος Πάπας Ρώ-
μης, Μιτροφάνης Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλέξανδρος
Ἀλεξανδρείας, Εὐστάθιος Ἀντιοχείας, καὶ Μακάριος
Ἱεροσολύμων. συνηλθόν δὲ κατὰ Ἀρείον, βλασφη-
μοῦντος τὸν Θεὸν Λόγον, καὶ κτίσμα λέγοντος αὐτὸν,
καὶ ἐπερᾶσιον τὸ παῖός. καὶ ὅτι ὡς ποτε, ὅτε καὶ ὡς.
ὅν κατελέσσα ἡ ἁγία Σύνοδος, τὸ ὁρθόδοξον πῖσιν ἐκ-
ράτωσε.

Εν δὲ τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς βασιλείας Θεοδοσίου τῆ
μεγάλης, γέγονεν ἡ δευτέρα Σύνοδος ἐν Κωνσταντινου-
πόλει, ὑπὸ πατέρων ἁγίων ἑνὶ καὶ Μακεδονίᾳ τῷ
πνευματομάχῳ. ὅτε καὶ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος τῆς ἐκ-
κλησίας ἐξεβλήθη. ὑπῆρχον δὲ προεξάρχοντες τῆς συ-
νόδου ταύτης, Τιμόθεος Ἀλεξανδρείας, Μελέτιος Ἀν-
τιοχείας, Κύριλλος Ἱεροσολύμων, Γρηγόριος ὁ Θεο-
λόγος Κωνσταντινουπόλεως, καὶ Δάμασος Πάπας Ρώ-
μης, οἱ τινες ἀνεθεματίσαν Μακεδόνιον τὸ πνεῦμα
τὸ ἅγιον βλασφημοῦντα, καὶ συλὸν αὐτῷ Σαβέλλιον καὶ
Ἀπολινάριον τὸν τῆς Λαοδικείας ἀποστόλον.

Εν δὲ τῷ ἑνν. ἔτει τῆς βασιλείας Θεοδοσίου τῆ μι-
κρῆς, γέγονεν ἡ ἐν Εφέσῳ τρίτη Σύνοδος. ὑπῆρχον
δὲ οἱ τῆς συνόδου ταύτης προκαθήμενοι. Κύριλλος
Ἀλεξανδρείας, Κελεστίνος Πάπας Ρώμης, Ιουβενά-
λιος Ἱεροσολύμων. συνηλθόν δὲ καὶ Νεστορία Ἀρχιε-
πισκόπος Κωνσταντινουπόλεως, παρόντος καὶ αὐτοῦ ἐν
Εφέσῳ, καὶ λέγοντος, μὴ Θεοτόκον ἀληθῶς τὴν ἁγίαν
παρθένον Μαρίαν καὶ εἶναι καὶ λέγεσθαι. τότε καὶ οἱ ἑ.
παῖδες, ἀνέστησαν οἱ ἐπὶ Δεκίᾳ κοιμηθέντες.

Επὶ δὲ Μαρκιανῆ βασιλείᾳ, γέγονεν ἡ
δ'. ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος, ὑπὸ πατέρων ἐξα-
κοσίων κ'. ἧς ἡγοῦντο Λέων Πάπας Ρώμης,
Ἀνατόλιος Κωνσταντινουπόλεως, Ιουβενάλιος
Ἱεροσολύμων. συνηλθόν δὲ κατὰ Εὐτυχῆ καὶ
Διοσκόρου, λέγοντων μὴ εἶναι τὴν σάρκα τοῦ
Θεοῦ ἄνθρωπον.

A phinos aliquando persequeretur, in uligine
mari vicina, delphinis se ad terram ejicien-
tibus, hæsit. Quapropter captus est, quam-
quam ante id temporis visus fuisset omni
conatu & machinatione superior esse. Lon-
gitudinem habuit x x x cubitorum, latitudi-
nem x, quemadmodum Procopius ille Cæ-
sariensis scripsit.

Tunc & Serum telæ, nimirum metaxa, cœ-
perunt apud Romanos elaborari. Nam ut
ille ipse, cujus mentionem faciebamus mo-
do, Procopius indicat, advehebatur qui-
dem metaxa per mercatores Constantino-
polim, sed ignorabatur quomodo fieret,
nemine præterea sciente, vermium illas telas
esse. Monachi autem duo ex India quum
venissent, originem metaxæ declararunt:
polliciti, se scire illorum vermium, ova
perexigua scilicet, allaturos: Romanisque
monstraturos, quemadmodum illa fovendo
animata, in vermes mutentur, metaxam-
que texant. Hoc ubi præstitissent, magnis
ab Imperatore muneribus ac beneficiis
adfecti sunt.

Eo regnante, quintum quoque Conci-
lium coactum celebratumque fuit, in quo
facta est Origenis execratio, quamquam
impia illius dogmata jam olim vigerent. Eo-
dem modo damnatæ sunt Theodoretii pro
Nestorio defensiones, & Ibæ ad Maren-
Perfam scriptæ litteræ, quibus inter alia
continebatur, Deum Sermonem ex virgi-
ne perpetua natum non esse.

Volo te autem scire, dilecte fili, anno
Constantini Magni vigesimo, primam Ni-
cææ Synodum coivisse, ad quam cccxix
sacri patres convenerint. Et præfuere Silve-
ster Papa Romanus, Metrophanes Constan-
tinopolit. Alexander Alexandrinus, Eusta-
thius Antiochenus, & Macarius Hierosoly-
morum Antistes. Conventum fuit Arii cau-
sa, Deum Sermonem adficiens ignominia,
quem creatum quoddam esse diceret, & a na-
tura essentiaque patris alienum. Addebat
fuisse tempus, quum ille non existeret. Itaque
sacrum hoc concilium Ario dejecto & abdi-
cato, rectam fidei sententiam confirmavit.

Rursus anno Imperii Theodosii magni
secundo, synodus altera Constantinopoli
a centum & quinquaginta sanctis patribus
est celebrata, contra Macedonium sancti
spiritus oppugnatorem. Eo durante concilio,
Gregorius ille Theologus hac Ecclesia
spoliatus & ejectus est. Præsidebant Timo-
theus Alexandrinus, Meletius Antioche-
nus, Cyrillus Hierosolymitanus, Gregorius
Theologus Constantinopolitanus, & Ro-
manus Papa Damasus: qui Macedonium
execrati sunt, hominem adversus spiritum
sanctum contumeliose ac impie loquutum,
itemque Sabellium, & Apolinarium Lao-
diceæ Antistitem.

Hinc anno Imperii Theodosii minoris
xiii concilium tertium Ephesi habitum
est, quo in concilio præsidebant Cyrillus
Alexandrinus, Celestinus Papa Romanus,
Juvenalis Hierosolymitanus. Convenere pa-
tres adversus Nestorium Constantinopolis
Pontificem, qui Ephesi præfatus agebat,
sacrosanctam virginem Mariam vere Dei-
param nec esse, nec dici posse. Tunc &
septem illi pueri sunt experrecti, qui sub
Decio consopiti obdormierant.

Deinceps imperante Marciano, quarta
synodus i c c x x patrum Chalcedone co-
ivit, cujus præfides erant, Leo Papa Roma-
nus, Anatolius Constantinopolitanus, Ju-
venalis Hierosolymorum, Antistites. Col-
lecta fuit adversus Eutychem & Diosco-
rum: qui Domini carnem cum nostra ne-

Sericum apud
Romanos fieri
captum.

V. Concilium.

Quibus tem-
poribus atque
locis celebrata
Concilia.

Arius in primo
damnatus.

Edit. Paris.
pag. 271.

II. Synodus.

III. Synodus.

IV. Synodus.

gabant ejusdem esse tum essentiae tum naturae. Nimirum volebant duabus quidem ex naturis unionem factam esse: verum deinceps post unionem, naturam unam effectam fuisse. Fabulose nugabantur iidem, Dominum imaginarie carnem gestasse: ac praeterea passionem divinitati attribuebant. Hos ergo tamquam blasphemos ordine motos execrati sunt, divinitusque censuerunt, naturas duas in Christo incorruptibiles & immutabiles existere.

V. Synodus.

Secundum hæc anno regni Justiniani magni decimo quarto, Constantinopoli quinta synodus a clxv patribus est celebrata, cui præerant Eutychius Constantinopolitanus, Apolinarius Alexandrinus, Domnus Antiochenus, Vigilus Romanus Papa. Severi causa conventus hic institutus fuit, qui Acephalus dicebatur, itemque prave sentientis Origenis. Nam is nugaciter admodum tradidit, animos ante corpora existere, deque corporibus aliis in alia migrare: finem suppliciorum aliquem fore: malos genios in pristinum statum aliquando restitutum iri: corpora nostra non eadem resurrectione. Paradisum quoque trahebat in allegoricum sensum, quippe quem sensibilem fuisse negaret, adserendo etiam Adamum in carne formatum non esse.

Severus Acephalus.
Origenis errores.

Edit. Paris.
pag. 272.

VI. Synodus.

Dehinc Pogonato Constantino imperante, sexta synodus exstitit Constantinopoli, patrum omnino cclxxxv. Confirmarunt isti hoc in concilio quinque celebratarum hactenus sacrarum synodorum decreta, sectamque Monothelitarum execrati sunt, duas esse voluntates naturales & operationes in Christo adserentes: Sergium denique ac Pyrrhum, itemque Honorium Romanum Antistitem sacris ordinibus summo moverunt.

VII. Synodus.

Tandem sub Constantino, Constantini Copronymi nepote, ac matre ipsius Irena, collecta fuit altera Nicæa synodus, in qua patres comparuere cccix, ut sacras imagines erigerent, & Christianorum accusatores confutarent, qui propterea criminabantur eos, tamquam simulacrum adoratores, quod imagines sacras colerent. Definiverunt autem, venerandam crucem una cum religiosis imaginibus adorari debere, ac imaginum Christi oppugnatores compescendos esse.

Justiniani statua.

Cæterum his cognitis, illud etiam scito, dilecte fili, quod videlicet Justinianus magna illa Dei Ecclesia condita, suam quoque statuum columna sublimi collocaverit, læva manu globum insignitum cruce continentem, quo significatur, eum per fidem in Christum, totius terrarum orbis Imperio potitum esse, qui & ipse globi formam refert: dextram vero orientem versus extendentem, quasi Persis minitetur, eosque jubeat esse tranquillos, nec ad urbem propius accedere: quod

Justiniani error.

illud ipsis detrimento sit futurum. Quum autem Imperator annos jam xxxviii rerum potitus fuisset, profiteri cæpit, Domini corpus interitus ac naturalium affectionum prorsus expers fuisse: itaque cibis ac potu ante resurrectionem usum, uti post ipsam quoque passionem vesci consueverit. Quumque non probaret hæc Eutychius Patriarcha, Justinianus eum Amasiam relegavit, unde Constantinopolim venerat.

Eutychii relegatio.

Justinus II. Imp.

Post Justinianum, Justinus, ejus forore natus, tredecim annos imperavit. Is extra urbem palatio, & ipsa in urbe portu condito: illud quidem Sophiana nuncupavit, hunc vero Sophiæ portum, de Sophiæ conjugis nomine: quæ sane admirandæ virtutis mulier coactis undecumque pignoribus, quum

A Κυρίου όμείσιον ήμιν . αλλ' εκ δύο μέν φύσεων τλήν ένωσιν γενέσθαι . μίαν δέ ύποτέλεσθαι μέ . τήν ένωσιν . μυθολογούτων δέ ή φαντασία φο . ρήσαι τλήν σάρκα τήν Κύριον . ή τή θεότητι πά . ρημα προσνεμόντων . ές καθελόντες ώς βλασφ . μους , άνεθεμάτισαν . ή δύο φύσεις επί Χριστού , άφάρτως ή άτρέπτους σαφώς έθεολόγησαν .

B Εν δέ τώ ιδ' έτει της βασιλείας Ιουστινιανού τή μεγάλη εν Κωνσταντινουπόλει γέγονεν ή σωό . dos υπό πατέρων ρ'ξέ . ήγουντο δέ ταύτης , Ευ . τύχιος Κωνσταντινιπόλεως , Απολινάριος Αλεξαν . δρείας , Δόμνος Αντιοχείας , Βιγίλιος Πάπας Ρώ . μης . συνήλθον δέ κατά Σεβήρα , τή Ακεφάλου , ή τή ματαιόφρονος Ωριγένους . έληρώδει ή ηδ τάς ψυχάς προύπαρχειν τή σώματων , τλήτε μετεμψύ . χασιν έδόξαζε . ή τέλος είναι της κολάσεως έλε . γε . ή τλήν τή δαιμόνων εις τό αρχαίον ύποκα . τίσασιν . ή τά σώματα δέ ήμών μη ανίστασθαι ταύτα εν τή αναστάσει . τόν παράδεισον ήλληγό . ρει , μήτε ηδ αιδητόν έλεγεν είναι . μήτε μίλν εν σαρκί πλασθίλναι τόν Αδάμ .

C Επί δέ της βασιλείας Κωνσταντίνου τή Παγω . νάτι , γέγονε σωόδος ή ε' , υπό σπέ πατέ . ρων εν Κωνσταντινουπόλει . βεβαιωσάντων μέν ή τά δόγματα τή προλαβουσών αγίαν έ σωόδων , ανα . θεματισάντων δέ ή τή τή Μονοθειτών αίρεσιν , ή δύο θελήσεις φυσικάς και ενεργείας εν Χριστώ βεβαιωσάντων . ή καθελόντων Σεργιον ή Πύρρον , ώσαύτως δέ ή Ονώριον Ρώμης .

D Επί δέ Κωνσταντίνου έγγόνου Κωνσταντίνου τή Κο . ρωνύμια , ή ειρήνης της μηδός αυτής , γέγονεν ή εν Νικαία τό δεύτερον Συώδος , υπό πατέρων τή ή , επί αναστηλώσει τή αγίαν εικόνων , ή καθαι . ρέσει τή Χριστιανοκατηγόρων , οί διέσυρον τάς Χρι . στιανούς ώς ειδώλα τάχα προσκυνοῦντας τάς αγίας εικόνας . διαρείσαντο λοιπόν οί πατέρες ούτοι , τόν τίμιον σαυρόν ή τάς σεπτάς εικόνας προσκυνείσθαι . τάς δέ εικονομάχας ή χειρομάχας , εκ μέσων ποιή . σαντες .

E Γίνωσκε δέ , αγαπητέ , ότι τλήν τή Θεώ μεγά . λην εκκλησίαν ο Ιασηνιανός ανεγείρας , έσησε και τλήν σήλιν αυτή εν ύψηλῳ κίονι , τή μέν αειερέα χειρί κρατῶσαν σφαίραν μετά σαυρά , αφ' ε' δηλα . ται ότι δέ τλήν εις Χριστόν πίστιν , εγκρατής γεγα . νε της γης . σφαιροειδής ή ηδ ή γή . τλήν δέ δεξιαν χείρα ή αναστολήν ανατεταμένιν έχουσαν , ή επα . πειλῶσαν , ώσπερ τοίς Πέρσαις ή παρεγγυῶσαν ήσυχή μένειν ή μη χωρεῖν ὅλως ένταῦθα . εδὲ ηδ συμφέρει αυτοίς . Εν δέ τώ λή ενιαυτῷ δ βασι . λείας αυτής , ο βασιλεύς έτος άφθαρτον τό τή Κυρίε σώμα έλεγεν είναι , ή τή φυσικῶν παθῶν ανε . πίδεικτον . ή έτος έδίδειν ποτό τή πάθος ή πίνειν , καδά δη ή μετά τό πάθος . αλλά ή τόν πατε . ράρχην Ευτύχιον , μη καταδεχόμενον ταῦτα , έξα . είζει εν Αμασία , ὅθεν ή ώρμητο .

Μετά δέ Ιασηνιανόν Ιασηνός ο ανεψίος αυτής , έτη ιγ' . έτος κτίσας παλάτιον έξω της πόλεως , ή λιμένα εν αυτή τή πόλει . τά μέν , Σοφίας εκάλεσε . τά δέ Σοφιανός , εις όνομα της γυναικός αυτής Σοφίας . ή θαυμαστή αυτή Σοφία έπισυναξάσα έπε ήσαν ενέχυρα κείμενα τοίς

δεσπόταις ταῦτα δέδωκε. τὰ δὲ δάνεια τοῖς δανεί-
σασιν ἐπανεσώσατο οἰκοθεν. Κατ' ἐκεῖνο καιρῷ ἀν-
εφάνη καὶ ὁ υἱοὶ τοῦ Ἰσδαῖος, ὁ τὸ παιδίον αὐτῷ δὲ
τὸ ἐρωθῆναι Χρυσίου τοῖς παιδίοις, καὶ φαγεῖν ἀπὸ
τῆς μουσικῆς τραπέζης, βαλὼν εἰς τὴν κάμινον, εἰ καὶ
ἐκ ἐφλέχθη τῇ Θεοτόκῃ φυλάξεως αὐτὸ καθὰ δὴ τὸ
παιδίον διεβεβαίωτο. ταύτῃ τοι καὶ τὰ τοιαῦτα θαύ-
ματος δὲ τῆς πατριάρχης Μηνῶ γνωριζόμενος τῷ
βασιλεῖ, μετακαλεῖται ὁ Ἰσδαῖος. πολλὰ τοίνυν
παραίνεσι καὶ μὴ παιδεῖς, τῆς οἰκίας ἀποστρέφει-
ται ζωῆς, ὡς φονδὲς τῆς ἰδίας παιδός. γίνωσκε
δὲ καὶ τῆτο, ὅτι ἐν τῷ δούτῳ ἔτει τῆς βασιλείας
τῆς Ἀλεξανδρινῆς βασιλείας Ἰσίδωρος δὴ τῆς Θρακίας,
ἡμέρα γ', ὥρα ε', πίπτει ὁ ἔσχατος τῆς τῆς Θεοῦ
μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ συνετερίβη ὁ ἀξιοθαύμα-
στος ἄμβων, ἡ πολυτίμος σωλαία, καὶ τὸ πολυποί-
κιλον ἔδαφος. ζητεῖ τὴν αἰτίαν ὁ βασιλεὺς. μαν-
θάνει πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τῆτο, ὅτι δὲ τὸ ὑπερ-
μήκη γενέσθαι τὸν ἔσχατον ἐπὶ τὸ πανταχῶς ὁρᾶσθαι
αὐτὸς αὐτὸν βασάζειν ἐκ ἡδυνάτο. ὅθεν ἀνεγείρε-
ται αὐτίς. πεδινὸς δὲ λειπόμενος πρὸς τὸ πρῶτον
ὑψος, ὀργυῶν ἰε'.

Μετὰ δὲ Ἰσίδωρον, Τιβέριος ὁ Θραξ ἔτη δ' μζ'
δὲ τῆτον, Μαυρίκιος ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ καὶ Καῖσαρ,
ἔτη κ'. Οὗτος ἐκτίσεν τὸν ἐν Κωνσταντινὸς πόλει ναὸν
τῷ ἁγίῳ μ'. ἐφ' ᾧ καὶ παιδίον ἐγεννήθη ἐν Κωνσταν-
τινὸς πόλει, χωρὶς ὀφθαλμῶν καὶ χειρῶν. πρὸς δὲ
τῷ ἰχθῶ, ἰχθύος ἔρα προσφυῖς αὐτῷ ὑπῆρχε. καὶ
κύων ὡσαύτως ἐξάπας, λεοντοκέφαλος. καὶ ἐν τῇ
Θρακίᾳ δύο παιδία ἐγεννήθησαν, ὧν τὸ μὲν τετρά-
πουν. τὸ δὲ, δικάφαλον. λέγεται δὲ μὴ προσημαί-
νειν ἀγαθὰ ταῖς πόλεσιν, ἐν αἷς τὰ τοιαῦτα τί-
κονται. ἐφάνησαν δὲ καὶ ἐν τῷ Νείλῳ ποταμῷ,
ἡλίκ ἀνατέλλοντος, ἀνθρωπόμορφα δύο ζῶα, ἀνὴρ
τε καὶ γυνή. ἅπερ καὶ Σειρήνες προσαγορεύονται,
ἡδύφορρα πάνυ καὶ θανατηφόρα, ἀνθρωποπετει-
νόμορφα. ὁ δὲ λαὸς μζ' τῆς ἐπάρχης θαυμάζοντες,
ἄρκειον αὐτὰ μὴ ἀναχωρῆσαι, πρὶν ἂν ἅπαντες
ἐμφορηθῶσι τῆς παραδόξου θείας αὐτῶν. ὅθεν καὶ
μεινάντα μέχρι ὥρας θ', κατέδυσαν εἰς τὸν πο-
ταμόν.

Εκεῖθεν δὲ κροκόδειλοι ἐξῆλθον, καὶ πολλοὺς
τῶν ἀνθρώπων διέφθειραν. Ὁ δὲ κροκόδειλος ἰχ-
θυόθυρ μέγας ἐστὶ τετράπους, τὴν μὲν ῥάχιν μέ-
λας, τὴν δὲ γαστέρα λευκός, τὸ σῶμα φθάνον ἄ-
χει τῷ ὄμῳ, τὴν ἄνω γένυν κινῶν, καὶ τὴν ἑ-
ρᾶν τραχύς. ἀναίρει δὲ τῆτον πολλάκις ἡ Ἰδρὺς
λεγομένη, ἐν τῇ αὐτῇ ποταμῷ τυγχάνουσα, καὶ
μορφῇ ἔχουσα κυνός. τοιοῦτο ὅπως δὲ τὸ σῶ-
μα δεικνύων ὁ κροκόδειλος, οὕτω καθεύδει.
ἡ γοῦν ἰδρὺς ἐγκυλισαμένη πηλῷ, καὶ δὲ τοῦ
σώματος αὐτοῦ πρὸς τὴν γαστέρα χωρήσασα
καὶ ταύτῃ δεικνύουσα, δὲ τῆς ἑδρας ἐξέρ-
χεται, νεκρὸν αὐτὸν ἐν τῷ ποταμῷ καταλιμπάνου-
σα.

Οὗτος ὁ Μαυρίκιος διατάξατο τὴν βλαχερνί-
τιαν λιτανύειν κατὰ παρασκευῇ, καὶ εἰς
τὰ χαλκοπρατεῖα ἐρχέσθαι. ὁ τοῦ Μαυρίκιου
στρατηγὸς παρέδωκε τὸ Ρωμαϊκὸν φερόμενον
τοῖς βαρβάροις δὲ τὴν ἀνταρσίαν δίδειν αὐ-
τοῖς.

Glyce Annal.

usuras de suo fœneratoribus numerasset, Dominis ea suis restituit. Erat id temporis Judæus quidam vitri conflator, qui filium suum propterea, quod Christianis se pueris conjunxisset, deque mystica mensa comedisset, in fornacem conjecit. Puer tamen haudquaquam flammis absumtus est, ipsa eum Deipara conservante incolumem, uti quidem affirmabat. Itaque tanto prodigio per Menam Patriarcham Imperatori exposito, Judæus arcessitur: quumque multis exhortationibus factis, ad meliorem mentem revocari non posset, tamquam suæ sobolis interfectus, vita privatur. Illud etiam velim animadvertas, anno secundo Imperatoris, cujus nunc mentionem facimus, Justinii Thracis, die tertio, hora quinta, trullam magnæ Dei Ecclesiæ collapsam; quo casu attrita fuerint, dignum illud admirationis suggestum, solea maximi pretii, & varium denique pavimentum. Ejus rei causam quum Imperator indagaret, hoc etiam inter cætera deprehendit, trullam propterea, quod ingentis altitudinis esset, ut ubivis locorum conspiceretur, seipsam gestare non potuisse. Quapropter operam dedit Imperator, ut de novo exstrueretur: ita tamen, ut prioris sublimitatis respectu, tantum non campestre solum æquare videretur, ad orgyas x v excitata.

Post Justinum Tiberius, Thracia & ipse oriundus, quatuor annis rebus præfuit. Tiberio Mauricius gener successit, Cæsar ante declaratus, annisque viginti totis imperavit. Is templum x L sanctorum Constantinopoli condidit. Natus est etiam ipso regnante puer Constantinopoli, qui oculis manibusque carebat, cauda piscina ad coxendices naturaliter adhærente. Præterea canis sex pedes, & leoninum caput habens. Item duo in Thracia infantes, quorum unus quadrupes erat, alter biceps. Perhibent autem, iis urbibus, in quibus hujusmodi fœtus nascantur, minime fausta portendi. Conspecta sunt etiam in amne Nilo sole primum oriente, duo quædam animalia, formam humanam referentia, viri unum, mulieris alterum: Sirenes appellari solent, blandis quidem illa vocibus utentia, sed plane lechifera, speciem quamdam humanæ ac volucrum ex æquo consimilem præbentia. Quæ ubi conspici cœpissent, populus una cum præfecto stupore quodam correpti, per adjurationem adstrinxerunt, ne prius discederent, quam universi tam raro se spectaculo exstaurassent. Ita factum, ut ad nonam usque horam commorata, deinceps fluvio se mergerent.

Hinc crocodili egressi sunt, plurimosque mortales neci dederunt. Est autem Crocodilus bellua quædam pisci consimilis, ingens, quadrupes, dorsi spinam nigram habens albo ventre, diducto & hianti prorsus ore ad humeros usque, maxilla superiore mobili, cauda insigniter aspera. Non raro ab animali quodam interficitur, quod Hydrys vocant, & in eodem fluvio degit, canisque formam repræsentat. In hunc autem modum Hydrys exitum Crocodilo adfert. Ore Crocodilus aperto consuevit dormire. quamobrem Hydrys eo conspecto, in cæno se volutat, ac per os Crocodili ad ventrem usque progressa, per anum ejus, eroso ventre, rursus exit, & Crocodilum mortuum relinquit.

Cæterum Mauricius hic Imperator instituit, ut die præparationis supplicationes in Blachernis fiant, & ad Chalcopratea usque procedatur. Accidit deinceps, ut Dux Mauricii quidam castra Romana fossis munita barbaris proderet, in quibus erant ad cetero

Edit. Paris.
pag. 273.
Miraculum
servati pueri.

Trullæ ruina.

Tiberius
Thrax Imp.

Mauri
Imp.

Portenta.

Sirenes con-
spectæ.

Clades a Cro-
codilis acce-
pta.
Quid crocodi-
lus.

Hostis croco-
dili.

pag. 274.
Hydrys qui
crocodilum
necet.

Supplicatio-
nes institutz.

Milites hosti
dediti.

Dd ij

Mauritii pœ-
nitentia.

Magistrrianus.

Somnium
Mauricii.Philippicus re-
stitutus in
gratiam.
* al. fororis
maritus.Præclaram
Mauricii di-
ctum.
Philippici
metus.Edit. Paris.
pag. 275.Phocas Impe-
rator.Mauricii
mors.

* al. Eutropii.

Cædes Mauri-
cii Alexandriz
uno momento
cognita.Pœnæ mortem
Mauricii se-
quuntur.

stabantur, quod seditionem concitassent. Quum autem postulare a Mauricio Chaganus, Scytharum septentrionalium Rex, ut pro singulis redimendis ex equo dimidium aureum penderet: ut hoc præstaret, persuaderi non potuit. Quapropter omnes a barbaris sunt interfecti. Tum vero delictum suum Imperator agnoscere, solitariæque vitæ deditos omnibus in locis orare, ut ejus veniam sibi precibus impetrarent. Secundum hæc, profecto ad ipsum Magistrrianum, de illius indicatione cognoscit, animam quidem salutem consequuturam: sed ipsum magna cum ærumna & afflictione Imperium amissurum.

Neque temporis multum intercessit, quum per quietem ei somnium terroris plenum offertur. Nam videre sibi videbatur ipsum Dominum, in solio confidentem, & hujusmodi se verbis compellantem: Ubinam pœnas luere mavis, in hac, an in altera vita? Quum respondisset, in hac se puniri malle, vocem aliam audivit: Tradite igitur eum Phocæ tyranno. Tum experrectus Mauricius, intellectoque Phocam illum ipsum esse, qui Dyrrachii foret in præsidio, nec ita pridem ad Imperatorem venisset, ut menstrua congiaria commilitonibus suis impetraret, illaque de causa graviter vapulans, eo reversus fuisset, unde venerat: justo Dei se iudicio pœnas luiturum agnovit, qui a Domino tali viro traderetur. Itaque continuo Philippicum per accubito rem suam arcessit, quem antea graviter læserat. Et uxoris Mauricii frater erat hic Philippicus, qui adversus hostes cum copiis ablegatus, ubi victoria potitus revertisset: contra se flammam invidiæ concitaverat. Præterea quiddam aliud antecesserat. Nam futurum Mauricius intellexerat, ut in Imperio quidam ei succederet, cujus nomen primam Φ litteram haberet. Idcirco post illud somnium, quod narravimus, dixisse perhibetur: Si maxime Philippicum occidissimus, Deus tamen alio Φ non caruisset. Quamobrem ubi Philippicus arcessebatur, tanto terrore percussus est, ut sacra symbola perciperet, ac suos faccis indutos cinereque conspersos relinqueret. Verum Imperator cum eo rediit in gratiam, sibi que condonari petiit, quod cum tam indigne tractasset.

In hoc rerum statu Phocas, de quo diximus, Dyrrachio revertitur: quumque ci-ves in Hebdomo coivissent, Imperator renuntiatur. Regnavit autem Phocas hic natione Cappadox, annos 11 x. Quumque sub ipsum initium imperii factiones populi graviter tumultuarentur, Mauriciūque necdum e vivis excessisse clamitarent: hac ipsa voce Phocas ad ejus necem excitatus est. Quapropter ablegati quidam ejus rei perficiendæ causa, primum in portu * Eutropo quinque filios ejus trucidant, nihil aliud proloquuti, quam hæc verba: Justus es Domine, ac iudicium tuum iustum est. Postremus autem ipse necatur. Uxor cum filiabus in monasterium, Phoca jubente, concluditur. Accidit eodem tempore, ut quidam peritus elegantis ac puræ librorum descriptionis, noctem in pervigiliis agens, eodem vespere, quo Mauricius est interfectus, statuas in aris eadem illius nuntiantes audiret. Quapropter hoc tempore notato, rem ita gestam deinceps intellexit. Cognatos etiam Mauricii Phocas eodem modo, quo ipsum, tractavit.

Sedenim continuo tum Chosroes Persarum rex, tum Avars Romanis bellum intulere propterea, quod impium hominem legitimo Imperatori prætulissent. Præterea pestis homines atque pecudes invasit, qua

Α τῇ, ὡς χιλιάδας ιβ'. καὶ ζητῶντες ὁ Μαυρίκιος ὑπὲρ μιᾶς ἐκάστης ψυχῆς παρὰ Χαγάνου τῆ τῇ προσεκτικῶν Σκυθῶν βασιλέως, ἀνὰ νομίσματος τὸ ἡμῖν, δοῦναι ἐκ ἐπειᾶν. καὶ ἔτι πάντες ὑπὸ τῆ βαρβάρων ἀπεκτάνθησαν. ἐφ' ᾧ τῇ καὶ τόπας μοναχῶν ὁ βασιλεὺς ἐδέετο, δὴ τὸ ἀμάρτημα. καὶ κείθεν οὖν ἐλθόντος τῆ μαγιστρίας, ἔμαθεν ὅτι ἡ μὲν ψυχὴ αὐτῆς σώζεται, μὴ πόκου δὲ καὶ θλίψεως τῆς βασιλείας ἐκπίπτει.

Οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ ὅναρ ὁρᾷ φρίκης μετόν. αὐτὸν ὁρᾷ τὸν Κύριον ἐπὶ θρόνῳ καθήμενον, καὶ ἔτι λέγοντα πρὸς αὐτὸν, πᾶς θέλεις τιμωρῆσθαι, ὧδε, ἢ ἐκεῖ; καὶ ὅς, ὧδε βάλωμαι τιμωρῆσθαι εἰπὼν, ἀνάγει τῶν καὶ τῶν. παράδοτε αὐτὸν Φωκᾷ τῷ τυράννῳ. καὶ ὁ Μαυρίκιος ἀφύπνις, καὶ μαθὼν εἶναι Φωκᾶν τῇ ἐν Δυρράχῳ φυλάσσοντα, ἐλθόντα δὲ πρὸς αὐτὸν τὸν βασιλέα χεῖρ τῆ λαβεῖν τὰ μὴναιόρα τῇ συστρατιωτῶν αὐτῆς, καὶ τυφθέντα δεινῶς, καὶ ἔτι ὅτε ἡλθεν ὑποσρέφαντα, ἀξίαν ἔγνω τῶν καὶ τῶν δίκῃ δοῦναι, ἔγχε τοῖς ὑπὸ Κυρίου παρεδόθη ἀνδρῶν. ἐπὶ ταῖς ἐν μετασέλλεται δὴ τῇ παρακοιμωμένῃ τὸν Φιλιππικόν. ἔφθασε δὲ πολλῶν αὐτὸν ἀξιώσαι δεινῶν. γυναικάδελφος δὲ ὁ Μαυρίκιος ὁ Φιλιππικὸς ἔτος εἰς ἐκστρατεῖαν ἐκπεμφθεὶς, καὶ νικητὴς ἐπαναζώξας, φθόνῳ πυρκαϊᾶν ἤγειρε κατ' ἐαυτῆς. εἶγε καὶ μᾶλλον ἔφθασε μαθεῖν ὁ Μαυρίκιος, ὅτι δαδὲξεται τις αὐτὸν, ἔχων τὸ Φ, σοιχεῖον ἐν ἀρχῇ τῆς αὐτῆς κλήσεως. ὡς ἐντὸς εἰπὼν τὸν Μαυρίκιον, ὡς φασί, μὴ τὸ ὄραμα, ὅτι καὶ τὸν Φιλιππικόν ἀπεκτείναντες, καὶ τὸν Θεόν, Φ, ἐκ ἐλείψε. μετασέλλομενος ἐν ὁ Φιλιππικὸς, τοσούτον ἐπτοήθη, ὥς καὶ κοινωνίας μεταχεῖν, καὶ τὰς ὑπ' αὐτὸν ἐπὶ ποδῶν καὶ σάκκῃ καθημένους καταλιπεῖν. καταλλάσσεται οὖν ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, καὶ συγγνώμῃ ἐφ' οἷς ἐκάκωσεν αὐτὸν ἐξαίρει.

Τέτων ἔτι ἐχόντων ἐπανέρχεται ὑπὸ τῆ Δυρράχῃ ὁ δαλινθεὶς Φωκᾶς. καὶ τῇ πολιτῶν ἐν τῇ Εβδόμῃ συναχθέντων, βασιλεὺς ἀναγορεύεται. κρατεῖ οὖν ὁ Καππαδόκης ἔτος Φωκᾶς, ἐπὶ ἡ. μὴ δὲ ταῦτα τῇ δῆμων εἰσασισάντων καὶ λεγόντων, ὅτι Μαυρίκιος ἐκ ἀπέθανεν, ἐπὶ τὸν αὐτὸν φόνον ὁ Φωκᾶς κινεῖται. καὶ δὴ ἐν τῇ Εὐβοῇ λιμένι, πρῶτα μὲν ἀναιροῦσι τὰς ἐπὶ αὐτῶν αὐτῆς. μηδὲν ἄλλο τῶν καὶ λέγοντος, ἢ τῶτο, Δίκαιος εἰ Κύριε, καὶ δικάια ἡ κρίσις σου. τελευτᾶν δὲ καὶ αὐτὸν ἀναιροῦσι. τῶν μὲν τοῖς γυναικῶν αὐτῆς σὺν ταῖς θυγατράσιν, ἐν μοναστείῳ καταλείπει. καλλιγράφος οὖν ἀπὸ παννυχίδος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ σπεφόμενος, ἐσπέρας καθ' ἡν ἀνῆρθε Μαυρίκιος, ἤκουσε τὰς ἀνδριάντας ἐν τῇ βωμῶν λέγοντας τῇ ἐκείνου ἀναίρεσιν. καὶ σημειωσάμενος τὸν καιρὸν, δειλίσκει τὸ πρᾶγμα οὕτως ἔχον. τὰ αὐτῆς δὲ καὶ ἐπὶ τοῖς λοιποῖς αὐτῆς συγγενέσι, ὁ Φωκᾶς διεπράξατο.

Τότε τοίνυν Χοσρόης ὁ Περσῶν βασιλεὺς, ὥρμησε κατὰ Ρωμαίων, ὁμοίως καὶ Ἀβάρες, διὰ τὸ τὸν ἀνόσιον προκρίναι τοῦ ἐνόμου βασιλέως. ἔτι δὲ καὶ θνήσκουσιν ἀνθρώπων καὶ κτῶν γέγονε, καὶ ἀφορία γῆς, καὶ χειμῶν βαρύτατος, ὡς καὶ πα-

γῆραι τὴν θάλασσαν, καὶ πολλοὺς ἰχθύας τεθνήσκειν. τότε καὶ ἐν ἡμέρᾳ τῇ ἱππικοῦ ἀπακτίσας, ὑβρίσθην παρὰ τῆς δημοτῶν, λεγόντων, πάλιν εἰς τὸν καῦκον ἐπίες, πάλιν τὸν ροῦν ἀπώλεσας. ἐφ' ᾧ καὶ πολλὰς ἐθανάτωσε. βλέποντες οὖν οἱ ἐν τέλει τὸ τῆς ἀνθρώπων πληθὸς πολλὰ πάχον κακὰ, δημοδόμῳ, τὰς κεφαλὰς ἀφαιρέσας, γράψαντες πρὸς τῆς Αφρικῆς στρατηγὸν Ηράκλειον, καὶ ὃς αὐτίκα κινηθεὶς, σόλον ἐτοιμάζει, καὶ κατὰ τὴν Φωκᾶ ἔρχεται, φέρων καὶ τὴν ἀχειροποίητον εἰκόνα τῆς Χρυσῆς. ἐφ' ᾧ καὶ νενίκηκε τὸν Φωκᾶν. Ἐ τούτῃ γενομένη, Φωτεινὸς τις ἐκ τῶν μεγιστάνων ποροπιβουλεύσας παρὰ τῆς Φωκᾶ εἰς τὴν σύζυγον αὐτῆς, εἰσῆλθεν ἀδρόν εἰς τὸ παλάτιον, καὶ τὸν βασιλέα Φωκᾶν μέλανα χιτῶνίσκον ἐνδύσας, αὐτίκα τῇ Ηρακλείῳ προσάγει. καὶ ὃς ἔφη πρὸς αὐτόν. Οὕτως ἀθλίῃ τὴν πόλιν διέκτισας; καὶ ὁ Φωκᾶς. Σὺ κάλλιον διοικῆσαι ἔχεις. ἐφ' ᾧ καὶ χεῖρας δίδως τέμνεται καὶ πόδας. τὸ δέρμα τῆς ῥάχης, καὶ τὰ αἰδοῖα, δὲ κοτῇ ἀναρτᾶται καὶ πελοτάιον δὲ κεφαλῇ ἀφαιρεῖται μαχαίρᾳ. τὸ μέντοι σῶμα αὐτῆς συρόμενον κατὰ τὴν τῆς βοῆς ἀγορὰν, πυρὶ παραδίδεται.

Κρατεῖ οὖν ὁ Ηράκλειος μετὰ Φωκᾶν, ἔτη λ'. ἔτος ὁ Ηράκλειος πρὸς γὰρ τὸν τῆς Φωκᾶ γαμβρὸν Κεῖ-
απον, ὑπερόν μὲν τοῖς κατὰ τῆς Φωκᾶ συνδουλοῦνται, ὑπερόν δὲ Ηράκλειον λοιδوروῦνται, εἶπεν. γαμβρὸν ἐκ ἐποίησας ταλαίπωρε, καὶ φίλον πῶς αὖ ποιήσης; καὶ περιώρυσεν αὐτόν ἐν τῇ χάρᾳ. Τότε ὁ Χοσρόης μετὰ πλείους πολλοῦ, τὸν Σαΐτον ἀπέστειλεν. ἐκάθισεν οὖν ἐν Χαλκιδόνι, καὶ μετ' ὑποκρίσεως εἰρηνεύσας μετὰ τῇ Ηρακλείᾳ, ἔλαβε πρέσβεις μεγιστάνους, καὶ ἀπῆλθεν. ὅτι δὲ τὸν Ηράκλειον αὐτὸν ἐκ ἀπεκόμισε πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐκείσε, τὴν αὐτῆς δόξαν ἐκδύσας. οἱ δὲ πρέσβεις δεινὰς εἰρηταῖς ἀσφαλίζονται. τότε δὴ ἔλοιμὸς μέγας, ἔθανατικόν, καὶ ὁ ἥλιος ἡμαυρώθη, ἔκονιν ἐβρέξεν. ὁ δὲ Χοσρόης τῇ Σάρβαρον ὑποστειλάς, τὰ τῆς ἀνατολῆς πάντα ἠφάνιζεν. ἐφ' ᾧ καὶ κατὰ Περσίδος ἐκστρατεύει Ηράκλειος, καὶ ἐν ἑξέτεσι πᾶσαν καθελὼν τὴν Περσίδα, καὶ αὐτὸν τὸν Χοσρόην, ὃς αὐτὸν ἀπεδέωκε. πρὸς τούτοις δὲ καὶ τὸ τίμιον ξύλον ἐπανασώσας, ἔτυχε γὰρ ἀπὸ Ἱεροσολύμων σκυλεύσθαι, λαμπρῶς ἐπανέξενε.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὑπὸ Ἀθανασίου τῆς τῆς Ἰακωβιτῶν, καὶ Σεργίου Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχου ἀπατηθεὶς, εἰς τὴν τῆς Μονοθελητῶν ἐξεκυλίσθη αἵρεσιν. καὶ δὴ νόσῳ μετὰ ταῦτα περιπεσὼν, (ὑδρὸς δὲ αὐτῇ) δι' ἧς καὶ τέθνηκε, δεινῶς ἐτιμωρεῖτο. ἡνίκα δὲ κρῆσαι ἐμελλε, σάνίδα κατὰ τῆς οἴσου ἐτίθει. τίτος ἔνεκον; ὅτι τῆς αἰδοῖα τῶν καὶ τῶν σφρομένων, τὰ οὖρα κατὰ τῆς προσώπου ἐφέροντο. ἐλεγχος δὲ τούτῃ προφανὴς τῆς αὐτῆς παρανομίας ὡς, ὡς ἐποίησε τῇ ἰδίᾳ συνδουλοῦμενος ἀνεψιῷ.

Μετὰ τῶν Κωνσταντίνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτος ἑν. ἡ δὲ αὐτῇ μητρὶ Μαρίνα, σὺν αὐτῇ τῇ Πύρρῳ θανατηφόρον αὐτῇ κεραννύουσι φάρμακον. ὅθεν τῇ Κωνσταντίνου τὸν βίον, ὡς εἴρηται, καταλιμπάνοντος, τῇ βασιλείᾳ αὐτίκα ἡ Μαρίνα ἐπιδράσεται, καὶ μετ' αὐτῆς Ηρακλῶνας ὁ παῖς αὐ-

A cum & terræ sterilitas, & hyems adeo gravis conjuncta fuit, ut ipsum mare congelaret, multique pisces morerentur. Imperator quum eo die, quo ludi equestres peragebantur, in edendo ac bibendo modum excessisset, a plebe per ignominiam verbis hujusmodi notatus: Rursus e* cauco bibisti, rursus mentem amisti? Ob id convicium complures morte muktavit. Itaque quum viderent proceres ac magistratus reipublicæ, magnam hominum multitudinem multis adfici malis, bona per publicationem adimi, capita præcidi, ad Africæ prætorem Heraclium litteras mittunt, qui precibus eorum motus, continuo classem parat, & contra Phocam proficiscitur, adferens secum illam imaginem Christi, quæ manibus facta non erat. Hoc modo Phoca superato, Photinus quidam, unus ex magnatum numero, cujus uxoris pudicitie Phocas antea struxerat insidias, subito in palatium irrupit, & Phocam Imperatorem pulla veste indutum mox ad Heraclium deducit. Qui quum Phocam verbis hisce compellaret, Itane miser rempublicam administrasti? respondit Phocas: Tibi vero per me licet, ut rectius eam geras. Hinc ei recta manus & pedes amputati, cutis dorso detracta, exsecta verenda, & hastæ adfixa, caput denique gladio recisum. Reliquus corporis truncus in foro, quod Boarium nuncupant, per contumeliam hinc inde tractus, tandem igni traditur.

Phocas temulentus irridetur.

* Poculi genus, a sono quem edit, effluente vino simul & aere.

Photinus se ulciscitur.

Exitus Phocæ.

Edit. Paris. pag. 276.

Itaque post Phocam Heraclius annos xxx rerum potitur. Hic ad generum Phocæ Crispi, qui antea contra Phocam cum ipso conspiraverat, verum deinceps Heraclium maledicto læserat, dixisse fertur: Quæ focero non præstitisti, qui amico præstares? Itaque hominem in locum quemdam relegavit. Id temporis Chosroes magnis cum copiis, Saitem contra Romanos misit, qui Chalcedone cum exercitu aliquandiu commoratus est, factaque per simulationem cum Heraclio pace, legatis ex optimatum numero Lxx acceptis, discessit. Ubi revertisset, a Chosroe propterea cutis ei detracta est, quod inter alios, Heraclium ipsum Constantinopolim secum non adduxisset. Legati quoque diros in carceres, ne possent evadere, conjecti sunt. Ingens tum annona caritas & pestis exorta est, folque splendorem suum amisit, & pulvere pluit. Chosroes quoque ablegato cum exercitu * al. Sarbaro Salbaro, passim omnia per orientem everfa delevit. qua injuria motus Heraclius, expeditionem adversus Persidem suscipit, ea-
que sex annis everfa, Chosroe de medio sublato, qui Deum se fecerat, prætereaque venerando ligno recuperato, quod Persæ captis Hierosolymis cum reliqua præda secum avexerant, splendide Constantinopolim revertitur.

Heraclius imp.

Persica Chosrois bella.

Saitem punit Chosroes.

Portenta.

* al. Sarbaro

Heraclii de Persis victoria.

Heraclii mors

Secundum hæc per Athanasium Jacobitarum, & Sergium Constantinopolis patriarchas, dolo circumscriptus, in Monothetarum sectam prolapsus est. Denique morbo confectus, (is erat ex aqua intercute) gravibus suppliciis adficiebatur. Nam lotium redditurus, inferiori ventri tabulam imponebat. cur istuc? quod veretrum ejus inversum, urinam sursum in faciem ipsam emitteret. Hoc erat argumentum flagitii manifestum, quod fratris filia sibi juncta perpetraverat.

Imperio post ipsum Constantinus filius Constantinus anno saltem uno præfuit. Etenim Martina noverca & Pyrrhus lethale venenum ei propinarunt. Quapropter Constantino rebus humanis exempto, Martina mox Imperii procuratorum suscipit, adjuncto sibi Hera-

Miles mortuus
revixit.

Vide Notas.

Edit. Paris.
pag. 277.

Constans Im-
perator.

Mohameti
origo.

Unde Moame-
thi corrogata
doctrina.

Deliria Moa-
methi.

Vide Notas.

Cometa.

pag. 278.

Fontis & ar-
boris miracu-
la.

clona filio. Verum perexiguum ad tempus eo potiti, iusto Dei iudicio perierunt: nullum aliud consequuti lucrum, quam quod improbos se declararunt. Nam Heraclonas amissis naribus, Martina lingua præcisa, in exsilium missi sunt. Accidit his temporibus, ut quum pestilens morbus Carthagine grassaretur, ac multi homines morerentur: miles quidam parum continens sumpta secum uxore sua, in suburbium se conferret. Ibi cum in amplexus mulieris cujusdam, quæ agricolæ conjux erat, venisset, mox vitam amisit. Altero autem die psalmos concinens, alta voce clamabat: Misere mei. Deinde surgens narrabat, quo pacto ab Angelis ad scortationis usque telonium delatus fuisset, ac rursus illinc a malis genii ad orcum usque deportatus, quasque res istuc confpexisset. Hoc modo quum sibi ac multis aliis indicatione sua profuisset, naturæ debitum persolvit.

Post Heraclonam Constans, Constantini F. Heraclii N. annis xxvii imperavit. Tunc & falsus ille vates Moamethus existit. Nam Ismaelitæ ad Heraclium usque simulacra colebant, Astarten (quæ Luna est) adorantes: quam & Chaberam nuncupabant, hoc est, magnam. Hoc vero tempore Moamethus apud ipsos exortus est, qui quum apud divitem quamdam mulierem serviret, tandem eam uxorem accepit. Laborabat is forte comitiali morbo, quem uti tegeret, Angelum se Gabrielum conspiceret dictitabat: cujus aspectum quia tolerare nequiret, fieri, ut animo dejecto collaberetur. Ea res fidem mereri visa fuit propter monachum quemdam Arianum, qui lucris sui causa falsum ei testimonium perhibebat. Idem Moamethus in Palæstinam profectus, quum in Judæos, Arianos, & Nestorianos incidisset: quasi collectam quamdam ab omnibus congestit, peculiaremque religionem suis tradidit. Lege per omnia non utitur. Circumcisionem retinendam tradit, sabbati observatione sublata. Paradisi se clavigerum esse jactitat, in quo tres sint amnes, melle, vino, lacte fluentes. Adferit umbram Christi tantum a Judæis per invidiam crucifixam esse, quum Christum ipsum Deus ad se receperit, uti quem diligeret. Rogatum id temporis Jesum a Deo ipse Deum sese nuncupasset: respondisse, nequaquam id se nominis usurpasse, verum homines illud sibi tribuisse. Docet etiam sic evenire cuncta mortalibus, ut definita sint divinitus. Mosem & Aaronem adstituros quidem illos in Christi iudicio, verum deinde futurum, ut tamquam præstigiatores ad pœnas ablegentur. Ait in sequuturo quoque sæculo nos vitam potu ciboque corruptibili sustentaturos. Venerem sectatores ejus occulte colunt. Licet hoc ex ipsorum precatatione deprehendere, cujus hæc verba sunt: Alla alla ua, Cubar aalla: hoc est, Deus Deus major, & magna, nimirum Luna, quæ & Venus, dea.

Post hujus rejehti punitique a Deo Moamethi mortem, sidus quoddam versus meridiem conspectum est, trabis figuram referens, ad trigessimum usque diem: quo Arabum in Romanum Imperium invasio denuntiata fuit. Nam & Damascus id temporis suam in potestatem redegerunt, & alias multas urbes. Atque horum sane Arabum regio magnopere prædicatur, uti quæ copia fructuum abundet, propter aeris temperationem valde commodam. Ruta istuc a ficu proceritate non superatur. Itidem in Palæstina fons est, qui morbos sanat. In eo Dominum iter aliquando facientem abluisse se perhibent. Etiam arbor ibi quædam est, quæ

A πης. ἀλλ' ἐπ' ἐλίγον τῇ κράτεις ὑπογδοσάμμοι, τῇ θείᾳ δίκῃ περιπίπτουσιν. ἄλλο κερδάναντες μηδὲν, ἢ τὸ κακοὶ φανῶναι. ῥίνα μὲν ὃν Ηρακλωνᾶς, ἡ δὲ Μαρτίνα γλῶττασ ζημιωθέντες, εἰς τὴν ὑπερορίαν ἤχθησαν. Κατ' ἐκείνο δὲ καιρὸν ἐν Καθαργένῃ τῇ πόλει λοιμικῆς νόσου συμβάσης, καὶ πολλῶν θνησκόντων, στρατιώτης τις ἄσωτος λαβὼν τὴν ἰδίαν γυναῖκα, ἐξῆλθεν ἐν πορασείῳ· κατέκισε τῇ τῷ γεωργοῦ γυναικὶ περιπεσῶν, ἐτελεύτησε. τῇ δὲ ἐπαύριον φαιλόμενος, φωνὴ μεγάλη ἐκραξεν, ἐλεήσατέ με. καὶ ἀναστὰς διηγήσατο πῶς τε ὑπ' ἀγγέλων μέλει τῇ τῆς πορνείας τελωνίου ἐφέρετο. καὶ ὅπως ἐκείθεν ὑπὸ δαιμόνων κατὼλέχθη εἰς τὸν ἄδην, καὶ τίνων ἐκείσε γέγονε θανάτης. κἀντεῦθεν ἑαυτὸν καὶ πολλοὺς ἀφελήσας, ἀπέθανε.

Μετὰ δὲ Ηρακλωνᾶν, Κώνστας ὁ υἱὸς Κωνσταντίνου, καὶ ἑγγονος Ηρακλείου, ἔτη κζ'. τότε καὶ ὁ ψευδοπροφήτης Μωάμεθ ἐφάνη. οἱ δὲ Ἰσμηλίται, μέχρις Ηρακλείου, εἰδωλολάτρου, καὶ Ἀσάρτῳ ἡγοῦν καὶ σελήνῳ προσκυνοῦντες. τῷ καὶ Χαβέρ ὀνόμαζον, τῷ ἔσι μεγάλῳ. τῷ καὶ αὐτῷ δὲ ἀνέστη αὐτοῖς Μωάμεθ· ἔστος θητόδων γυναικὶ τινὶ πλοσίᾳ, ὕστερον ἔλαβεν αὐτὴν εἰς γυναῖκα. εἶχε δὲ ἐπιλήψιμον, καὶ θέλων κρύπτειν τὸ πάθος, ἔλεγε τὸν Γαβριὴλ ὄραν ἄγγελον. Ἐμὴ φέρων αὐτῶν τὴν θείαν, ἀλιγορεῖν καὶ πίπτειν. ἀξιοπίστα δὲ τὰ κατ' αὐτὸν ἔδοξεν, ἀπὸ μοναχοῦ τινος Αρειανοῦ, ψευδομαρτυροῦντος αὐτῷ δι' αἰχροκέρδειαν. ἔστος ὁ Μωάμεθ εἰς Παλαιστίνῳ ἐλθὼν, ἐντυχὼν Ἰουδαίοις, Αρειανοῖς, πρὸς δὲ καὶ Νεστοριανοῖς ἀπὸ πάντων ἠράνικε, καὶ θρησκείαν ἰδίαν παρέδωκεν, οὐ παντάπασιν δὲ χράται τῷ νόμῳ· περιτομὴν γὰρ ἐδίδασκεν, οὐ μὴν δὲ καὶ σαβατίζειν. λέγει δὲ καὶ ἑαυτὸν κλειδοῦχον εἶναι τῆς παραδείσου. τρεῖς δὲ ποταμοὺς φέρεται ἐν αὐτῷ, μέλιτος, οἶνου, καὶ γάλακτος. λέγει καὶ αὐτὴν σκιὰν τῆς Χρестоῦ σταυρωθῆναι διὰ φθόνον παρὰ τῷ Ἰουδαίῳ, αὐτὸν δὲ ἀνελάβετο διὰ τὸ φιλεῖν ὁ Θεός. οὐ καὶ εἰπόντος· σὺ ὁ Ἰησοῦς ἔλεγες ἑαυτὸν Θεόν; ἀπεκρίνατο ὡς ἐκ αὐτοῦ ἑαυτὸν ὀνόμασε Θεόν, ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι. ἐδίδασκε δὲ τὰ πάντα ὡς ἐσμένα καὶ ἀπὸ Θεοῦ γενέσθαι τοῖς ἀνθρώποις. τὸν δὲ Μωσέα καὶ Ααρὼν, παραστῆναι μὲν ἐν τῇ κρείσει τῆς Χρестоῦ, παραπεμφθῆναι δὲ τῇ κολάσει ὡς ἀνθρώπους ἀπατηλῆς. ἔλεγε καὶ τὴν ζωὴν ἔχειν ἐκείσε διὰ φθαρτῆς βρώσειός τε καὶ πόσεως. ἀλλὰ καὶ τὴν Αφροδίτῳ κερυμμένως σέβονται. καὶ δῆλον ἐκ τῆς προσευχῆς αὐτῶν, λέγουσι γὰρ οὕτως· ἀλλὰ ἀλλὰ οὐὰ Κουβάρ ἀλλὰ, τῷ ἔστιν, ὁ Θεός ὁ Θεός μείζων, καὶ ἡ μεγάλη, ἥτοι σελήνη, Αφροδίτη Θεός.

Μετὰ μέντοι τὸν τῷ θειλάτου Μωάμεθ θάνατον, ἐφάνη ἀσὴρ ἐπὶ μεσημβρίαν δοκίτης, ἐπὶ ἡμέρας λ'. σημαίνων τὴν τῷ Αράβων ἐφοδόν· τότε δὲ κατέχον τὴν Δαμασκὸν καὶ ἄλλα πολλά. ἐπαινεῖται δὲ ἡ γῆ αὐτῶν· σφόδρα γὰρ πολυκαρπὴς ἔστι, δι' ἣν κρατὸν αἶρα. ἀλλὰ καὶ τὸ πῆγανον ἐδὲν ἀφαιρεί τῆς συκῆς κατὰ τὸ μήκος. καὶ ἐν Παλαιστίνῃ δὲ πηγὴ ἰάσεις παρέχουσα, ἐν ἣ τὸν Κύριον ὁδοιποροῦντα λέγουσι νίψασθαι. καὶ δένδρον ἴσαται, πάσης ἀρρώστιας ἀλεξίκανον. ὃ δένδρον εἰς γῆν ἐκλήθη, καὶ προσε-

κινῶνσε δὴδεν τὸν Κύριον εἰς Αἴγυπτον φεύγοντα. ἠρώρει δὲ καὶ εἰς ἔτι τὸ χῆμα τῆς προσκυνώσεως. ἐκεῖ ἐστὶ καὶ ἡ βαταρείτης ρίζα ἡ φλογοειδής, ἥ προσεγγίσει τις εὐ πολὺ. ἀνασπᾶται δὲ κυνός, καὶ τοιαύτης ρίζης πλησίον δεθέντος. ἡ μὲν τοι ρίζα περειαπτομένη δαιμονιζομένη, φυγαδίζει τὸν δαίμονα. γεωργεῖται δὲ καὶ ὁποβάλαμον ἐκείσε πολὺ. ταύτη τοι καὶ τὴν γλῶσσαν ταύτην ὡς ἐξαίρετον, τῇ ἡγαπημένῃ δέδωκεν ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ. ἐν αὐτῇ καὶ ὁ Κύριος τὰ πάντα εἰργάσατο. ταύτην οὖν καὶ οἱ ἐξηγῆται, καὶ γῆς ὀφθαλμὸν προσηγόρουσαν.

Ὁ μὲν τοι Κώνστας θέλων συνάψαι ναυμαχικὸν πόλεμον μετὰ τῇ Ἀράβων, ἔδοξεν κατ' ὄναρ διαγινῆναι ἐν Θεσσαλονίκῃ. ὅπερ ὑποκαλύψας τινὲς γνώσκοντες, ἠκυσεν ὅτι κακὸν ἐνύπνιον. Ἐπὶ δὲ τῆς ἄλλῃ τὴν νύκτωρ σημαίνει. τῇ γοῶν ἐπαύειον συγκροτήσας πόλεμον καὶ ἡττηθεὶς, ἐνέδυσσε μὲν τὴν αἰουργίδα τινὰ πᾶν οἰκειῶν αὐτῷ. αὐτὸς δὲ λάθρα ἔφυγεν. ἐπὶ ἐκείνῃ λοιπὸν σφαγῇ καὶ τὸν πόλεμον, πεπλήρωται, μέζονα ταύτης ἀγάπην ἐδείξαι, ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτῷ θύσῃ ὑπὲρ τῆς φίλης αὐτῷ. ὁ δὲ Κώνστας κατῆλθεν εἰς Σικελίαν, βαλόμενος ἐν Ρώμῃ καταστῆσαι τὸ βασίλειον. σφόδρα γὰρ ὑπὸ τῶν Βυζαντιῶν ἐμισέτο, ὅτι τε Μαρτίνον τὸν Πάπαν Ρώμης ἀγαθὸν ἀτίμως ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐξώρεισε εἰς Χερσῶνα. χεῖρας τε καὶ γλῶτταν τε μεγάλα Μαξιμίμ ἀπέτεμε, μὴ σωτηριζομένης τοῖς Μονοθεληταῖς. ἐξ οὗν ποιήσας ἔτι ἐν Σικελίᾳ, ἀνέειρε γὰρ τὸς αὐτῷ παῖδας ἐλθεῖν ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως, ἀνῆλθον ἐν Βαλανεῖῳ. κατ' ἐκεῖνο δὲ καιρὸν ἐφάνη Κωνσταντῖνος ὁ καὶ Σιλβανὸς λεγόμενος, ὁ Παύλου τῆς Σαμοσατέως διάδοχος, ὃς ἐδίδασκε μόνοις τοῖς Εὐαγγελισταῖς, καὶ τῷ Ἀποστόλῳ προσέχειν. καὶ τέτοις διεσπασμένως.

Μετὰ δὲ Κώνσταντα, Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ Παυανᾶτος, ἔτι ἔξ. Παυανᾶτος δὲ ἐλέγετο, δι' αἰτίαν τοιαύτην. τὸν ἐν Σικελίᾳ μαθὼν θάνατον τῷ πατρὶ αὐτοῦ Κώνσταντος, ἐκείσε κατὰγει. πάλιν οὖν ἀνέρχεται. ἐφ' ᾧ καὶ Παυανᾶτος λέγεται. ἀγένοιος γὰρ ἐκείσε κατελθὼν, τελειοπάγων ὑπέσχετο. τελευτᾷ δὲ τὸ βίον δυσεντερικός.

Καὶ κρατεῖ μετὰ τοῦτον, Ἰουστινιανὸς ὁ Ρινότμητος, ἔτι 15. ἔτος ὁ βασιλεὺς κατὰ ὑπερβολὴν ἐμισέτο παρὰ πάντος τῷ λαῷ, σκληρὸς ὢν καὶ ὑπερόπτης, καὶ πᾶσαν τὴν γνώσιν ἔχειν δοκῶν. ὁ δὲν Λεόντιος πατρικίος εἰσαίας, ἀναγορεύεται νυκτὸς ὑπὸ δήμου τῶν Βενέτων βασιλεὺς. ἡμέρας δὲ γενομένης, κρατεῖ τὸν Ἰακινθινόν, καὶ ῥινότομήσας αὐτὸν, εἰς Χερσῶνα ἐξώρεισε. κρατεῖ λοιπὸν ὁ Λεόντιος ἔτι τέταρτον, καὶ πάχει τὴν καὶ τὰ ἴσα τῷ Ἰακινθινῷ. ὁ γὰρ παρ' αὐτῷ κατὰ Ἀράβων εὐλαὶς μυριάδης εὐλαὶς, καὶ ἀπαξ καὶ δις μὴ φέροντες τὴν ἐντεῦθεν κακοπάθειαν, Ἀψίμαρον τινὰ προῖσιν αὐτῶν, καὶ κατὰ τῆς Βυζαντίδος χωρεῖσιν. Ἀψίμαρος οὖν ὁ καὶ Τιβέριος μετονομασθεὶς, κρατεῖ Λεόντιον, καὶ ῥινότομει αὐτὸν, καὶ φρουρὰ καθεύρυνσι. κρατεῖ οὖν Ἀψίμαρος μετ' αὐτὸν, ἔτι 7.

quasvis infirmitates pellit. Ea se ad terram usque inflexit, Dominumque summis venerata est, quum in Ægyptum fugeret. Ejus inflexionis adorabundæ formam hodieque retinet. Istic & Bataritis est, radix quædam flammea, ad quam propius accedere nemo audet: sed per canem evellitur, prope radicem alligatum. Hæc radix homini a malo genio vexato admota, genium ipsum fugat & abigit. Iisdem in locis & Opobalsamum copiose admodum agricultione adhibita provenit. Propterea Deus hanc terram, velut eximiam, Israelo sibi carissimo donavit. In eadem & Dominus omnia perfecit. Ideoque auctores illam Oculum orbis terrarum nuncuparunt.

Bataritis radix

Opobalsamum

Palæstina oculi orbis terrarum.

Cæterum Constans Imperator, quum naturali prælio decernere vellet adversus Arabes, Thessalonicæ sibi per quietem esse visus est. Id somnium ubi cuidam interpreti rerum hujusmodi exposuisset, infelix esse didicit. Nam eo significari Thesalonicen, hoc est, alteri cedere victoriam. Altero die prælio cum hoste congressus, & superatus, cuidam suorum purpuram induit, sibi que clanculum fuga consulit. Is autem in pugna cæsus, reapse promeruit, ut hoc de ipso verbum prædicetur, Major esse nequit amor in hominum ullo, quam si animam suam quis amici causa ponat. Secundum hæc Constans in Siciliam sese contulit, Imperii sedem Romam transferre cogitans. Vehementer enim Byzantiis invisus erat, quod Martinum Romæ Papam contumeliose Constantinopolim perductum, Chersonem in exilium egisset: ac eximio viro Maximo manum cum lingua præcidisset, unam ob causam, quod Monothelitarum sectam non probaret. Quum autem sex annos in Sicilia vixisset, ibique liberos suos Constantinopoli venturos expectasset: tandem in balneo necatus est. Exstitit iis annis Constantinus, qui & Silvani nomen habuit, Pauli Samosatani successor. Docuit ille, solis Evangelicæ historiæ scriptoribus, & uni Apostolo fidem habendam, idque ratione prorsus perversa.

Somnium Constantis.

Amici fidelitas.

Joan. 15. 13. Constans suis invisus.

Constantinus, Silvanus hereticus.

Post Constantem Imperio potitus est Constantinus ipsius filius, cognomento Pogonatus sive Barbatus, annos xvii. Is Barbari appellationem ex causa quadam hujusmodi accepit. Quum in Sicilia Constantem patrem mortuum accepisset, eo profectus est: inde reversus, Barbatus propterea dici cæpit, quod expertus barbæ prius, in reditu barbam integram justæque magnitudinis haberet. Ex intestinorum dolore vitam cum morte commutavit.

Constantinus Barbatus Imp.

Constantino mortuo, Justinianus annis xvi rerum potitus est, a naribus resectis deinceps Rhinotmeti nomen consequutus. Hic Imperator universo populo supra modum invisus erat, homo durus ac ferox, aliorum contemptor, omniaque se habere cognita putans. Qua de causa factum, ut Leontius patricius, seditione concitata noctu a Venetorum factione, Imperator renunciaretur. Is, ubi dies illuxisset, Justinianum cepit, eumque præciso naso Chersonem exulare iussit. Hoc modo Leontius triennium regnavit, quo exacto, idem ipsi, quod Justiniano, accidit. Nam missus ab ipso adversus Arabes exercitus sane maximus, quum semel atque iterum sinistram fortunam iniquo ferret animo: Apſimaro quodam sibi præfecto, Byzantium recta contendit. Quapropter Apſimarus, quem alio nomine Tiberium dixerunt, Leontio suam in potestatem redacto nares præcidit, hominemque carceribus includit, ipse regno ad se translato, vii annis præfuit.

Justinianus Rhinotmetus Imperator.

Edit. Paris. pag. 279.

Leontius Imperator.

Tiberius Apſimarus Imp.

al. Apſima-
um.

Aſtologi.

Justinianus
iterum Imp.

Justiniani cru-
cifixitas.

Edit. Paris.
pag. 280.

Philippicus
Bardanes Im-
perator.

Artemius Im-
perator.
Theodosius
III. Imp.

Leontium * mirifice perturbabant illorum prædictiones, qui ex astris futura se habere cognita garrere consueverunt. Itaque nihil non adversus Justinianum moliebatur: litteras ad Chaganum Chazarorum principem, dabat: eidem magnas pecunias pollicebatur si captum Justinianum vel instar mancipii vilissimi venderet, vel capite plecteret. His cognitis, Justinianus in fugam se conjicit, ad Bulgaros proficiscitur, ingentibus eos promissis sibi devincit: quo facto, tantum non infinitis cum copiis Byzantium contendit, per aquæductum in urbem ingreditur, Imperiumque recuperat. Hinc Apſimarum, per mediam urbem velut in triumpho & pompa circumductum, una cum Leontio interficit, patriarcham Callinicum, quod olim ipsi contra Ecclesiam aliquid molienti adversatus fuisset, oculis spoliatum Romam in exsilium mittit, ejus loco Cyriacum patriarcham facit, qui in Amastride insula solitariam vitam inclusus agebat. Nam is Justiniano recuperationem Imperii prædixerat.

Ut brevibus omnia denique complectar, quosvis pecudum instar jugulabat, homo plane furens. Atque hanc in imis animi latitantem angulis improbitatem jam antea quoque patefecerat, quum exigua navicula Cherſone reverteretur, & tempestate quadam exciperetur. Nam quum ei familiarium aliquis diceret: En moreris, Domine, quomobrem Deo promitte, si restituerit Imperium tibi neminem te hostium tuorum læsurum; Immo vero, ait, hoc ipso in loco fluctibus me Dominus obruat, si eorum ulli pepercero. Præterea quum ad animum revocasset hic tyrannus, quæ moliti fuissent adversus ipsum in Apſimari gratiam Cherſonitæ: copias in eos militum ablegavit. Erat heic videre spectaculum perquam miserabile. Jusserat ætatem quamvis absque ulla commiseratione trucidari: quo factum, ut jugularentur senes, juvenes, fæminæ, pueri, adeoque omnes promiscue. Quinetiam quum accepisset Justinianus, quod ablegati milites mandato suo, pepercissent omnino infantibus: vehementer excanduit, aliamque classem instruxit, per quam & prius missos eo nomine puniret, & omnes Cherſonitarum infantes necaret. Ei classi ducem præfecit, Philippicum cognomento Bardanem. Qui quum iter Cherſonem instituisset, milites inhumanitatem ac diritatem Imperatoris exsecrati, quum se innoxio sanguine pollui nollent: seditionem excitant, & Philippicum regem principemque suum designant. Interea non parum temporis intercedit: rebus suis Imperator metuit: nihil inde locorum rei novæ percipit: non exiguis contractis copiis egreditur: Sinopen usque pervenit: classem adventare mari cernit: eo mox animadverso, Constantinopolim revertitur. Verum Philippicus princeps regiam occupat, ideoque tardius adveniens Justinianus, in Damatryos montes suo se cum exercitu recipit. Eo Philippicus adversas copias ablegat, quæ Justiniano fraude circumvento, victoria potiuntur, eique caput præcidunt. Hoc facto, biennium Philippicus imperat: ac vicissim a quibusdam, e Thracia qui venerant, oculis spoliatur.

Successit Artemius, cognomento Anastasius, & duobus annis imperavit. Eum subsequutus est Theodosius, homo plebejus, qui & ipse biennium quum regnasset, invitus alteri cessit, proque purpura pullam vestem induit. Nam oriundus Isauria Leo qui tum Patricius erat, & Orientis Dux, defectionem moliebatur: quam ad rem virum illustrem habebat opitulatorem, cui nomen

A Τὸν μὲν τοι Λεόντιον αἰ τὸν ἀστρολεχουῦντων προρρήσεις ἐπάραιτον. ὅθεν καὶ πᾶσαν ἐκίνει καὶ Ἰουστινιανοῦ μηχανῶν. γράφει γὰρ Χαγάνῳ, τῷ τῷ Χαζάρων ἀρχόντι, χρήματα ὑπὸχρεῖται, εἰ τὸν Ἰουστινιανὸν κρατήσας, ἢ ὡς τείδεον ἀπεμπολήσει, ἢ τὴν κεφαλὴν ἐκκόψει αὐτῶν. μανθάνει ταῦτα Ἰουστινιανὸς, δραπέτευει ἐκείθεν, τοῖς Βυλγάροις προσέρχεται, ἀδραῖς αὐτὰς ὑποχέσσει καταδισμῇ. ὅθεν καὶ μετὰ πλήθους ἀπείρου, πρὸς τὴν Βυζαντίδα ἔρχεται, καὶ ἔχων σωλῶος ὑδροφόρος κλέπτει τὴν εἰσοδὸν, καὶ οὕτω τῆς βασιλείας αὐτῷ ἐπιδράζεται. τῷ Αἰμίμαρου εἰς Απολλωνίδα φυγόντος. ἐπὶ οὗτω ἐπὶ κρατήσας, καὶ μὲν Αἰμίμαρον μέσῃ τῇ πόλει θριαμβώσας, ἀνέλκει, ὡσαύτως καὶ Λεόντιον. τὸν δὲ πατριάρχῳ Καλλίνικον, ἐπειδὴ περ ἀντέστη πρὸς λαβὼν αὐτῷ περρωμένῳ ἐκκλησίαν χαλάσαι, τυφλώσας ἐξώρεισεν ἐν Ρώμῃ, καὶ ἀντὶ αὐτῶν προβάλλεται Κυριακὸν καὶ ἐν τῇ νήσῳ Ἀμάσειδι ἐγκλείουσιν ὄντα. προηγόρουσε γὰρ αὐτῶν τῆς βασιλείας ἀποκατάσσειν.

Καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, δίκην βοσκημάτων πάντας ἀπένειπε, μαινόμενος γὰρ ὡς. ὅθεν καὶ ἔχων μικρὰ σκάφης ἀπὸ Χερσῶνος ἐπανερχόμενος, καὶ κλύδωνι περιπεσὼν, καὶ ἐνδομυχοῦσαν αὐτῷ κακίαν δῆλῳ καθίστησιν. ἐπειδὴ γὰρ τῷ οἰκείῳ τις αὐτῷ ἔλεγε, ἰδοὺ ὑποθνήσκεις δέσποτα, καὶ ὑποχρεῖται τῷ Θεῷ, εἰάν σοι δώσῃ τὴν βασιλείαν, μηδένα τῶν ἐχθρῶν σε λυπη-

C σαι ἔφη, ἐνταῦθα με καταποντισάτω Κύριος, εἰ φείσομαι τινος ἐξ αὐτῶν. πρὸς τοῖς δὲ καὶ βαλὼν ὁ τύραννος ἔτος καὶ νοῦν ὅσα οἱ Χερσωνῖται κατ' αὐτῶν ἐμελέτων, τῷ Αἰμίμαρῳ χαρίζομενοι, πέμπει στρατὸν κατ' αὐτῶν. καὶ ὡς ἰδεῖν θέαμα ἐλεεινόν. πᾶσαν ἡλικίαν ἐκέλευσεν ἀνηλεῶς ἀποσφάττειν. καὶ δὴ καὶ ἀποσφάττονται γέροντες, νέοι, γυναῖκες, παῖδες, καὶ πάντες ἀπλῶς. εἶτα τί; μαθὼν Ἰουστινιανὸς, ὅτι τῶν νεογνῶν πάντῃ βρεφῶν οἱ σαρκεῖς ἐκείνοι ἐφείδοντο, καχλάζει ἐπὶ πλέον τῷ θυμῷ, καὶ σόλον ἕτερον ἐκπέμπει, ὡς κολαδῶναι μὲν καὶ τὰς προαποσαλέντας, ἀναιρεθῶναι δὲ καὶ πᾶσαν βρεφικὴν ἡλικίαν. καθίστησι δὲ τῷ σόλου ἡγεμόνα Φιλίππικον καὶ Βαρδάνῳ λεγόμενον. ἀπῆλθον ἐκεῖσε λοιπὸν, καὶ τὴν τῷ κρατοῦντος μυσταχθέντες ἀπανδρωπίαν, καὶ μὴ φέροντες αἵμασιν ἀδίκους καταχρανθῶναι, εἰς σάσιν χωρῶσιν, ἀνακτα δὲ ἐκ κράτορα Φιλίππικόν ποιεῖσι, καιρὸς δὴ ἦλθεν ἐπὶ τοῖς ἰκανοῖς. θροεῖται ὁ βασιλεὺς. μανθάνει ἐκείθεν ἔδον. ἐξέρχεται στρατὸν καὶ ὀλίγον ἐπισυρόμενος. φθάνει ἕως Σινώπης αὐτῆς. ὅρῃ δὲ θαλάττης ἐρχόμενα πλοῖα. ὁ δὲ ἀνδυποσφείει ἐκ αὐτῶν. ἀλλὰ πρῶτος ὁ Φιλίππικὸς τὰ βασιλεία καταλαμβάνει, ὅθεν καὶ ὑπερήσας ὁ Ἰουστινιανὸς, ὃν τοῖς τῷ Δαμάτρου ὄρεσι σὺν αὐτῷ σιμάγεται τῷ στρατῷ. ὑποσέλλει πρὸς αὐτὸν ὁ Φιλίππικὸς ἀντιπαράταξιν. πλανῶσιν αὐτὸν, κρατῶσι, καὶ τὴν αὐτῶν κεφαλὴν ἀποτέμνῃσι. κρατεῖ λοιπὸν ὁ Φιλίππικὸς, ἐπὶ δύο. ἀλλὰ ἐκ τῶν πάλιν εἰσελθόντες τινὲς ἀπὸ Θράκης, ἐκτυφλοῦσι.

D Καὶ βασιλεύει Ἀρτέμιος ὁ ἐκ Ἀναστάσιος, ἐπὶ δύο. καὶ μετὰ τῶν, Θεοδόσιος τῷ κατώ, ἐπὶ δύο. ἔτος καὶ ἄκων, ἐξέστη τῆς βασιλείας, καὶ ἀντὶ πορφύρας τὸ μέλαν ἡμφιάσατο. ὁ γὰρ ἐξ Ἰσαυρίας Λέων, πατριάρχῳ τῷ κατωτάτῳ, ἐστρατάρχῃ τῆς ἐκ, μελετᾷ καὶ Θεο-

δοσίῳ

δοσίον ὑποτάσσιν, ἔχον εἰς τὸ συμπράκτορα καὶ ἄνδρα τινὰ τῷ περιδόξαν, ὃν ὡς ὄνομα Ἀρτάβα-
σδος. ὃ δὲ καὶ τῷ αὐτῷ θυγατέρα, χάρειν ἀντα-
μοιβῆς μὲν τὸ κρατῆσαι δίδωσιν. εἰ καὶ βάναστος
πρότερον ὡς. ὡς καὶ τῷ Ισδαίοις ἐκεῖνος ἐνέτυ-
χε παρὰ πηγῇ, κατὰφορτον ἐλαύνων ὄναριον ὡς.
ἀλλὰ τοῖς χωράρχαις γνωρίζεις, κατὰ δὲ τὸν πολ-
μυροκάρδιον ἐκφύας, κατὰ μικρὸν πατρίκιος κα-
θίσταται, κατὰ δὲ τὸν βασιλεὺς ἀναγορεύεται. κρα-
τεῖ τοίνυν ὁ Λέων ἔπος ὁ καὶ Κώνων, ἔτι καὶ ἔ-
πος ὁ Ισαυρίας μὲν ὄρμητο, τὸ ἐπιπιδεῖμα δὲ
βάναστος ὡς. Κώνων δὲ παρὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς
παιδόμενος ἐλέγετο. ὅθεν καὶ τῷ ἁγίου τῷ καὶ
Γερμανοῦ πρὸς αὐτὸν, ὡς καὶ τὴν τῆς εἰκονομαχί-
ας κόνιν εἰς ὕψος πάντων κατέχευε, εἰπόντος, μὴ
ταῦτα, ὡς βασιλεῦς. τῷ δὲ εἰκονομαχίαν, Κώ-
νων ἐγείραι λέγεται, ἔφη. ἐγὼ εἰμι ὁ Κώ-
νων.

Τούτῳ τῷ βασιλεῖ πενιχρῶ ὄντι, περὶ βασι-
λείας προεῖπον Ἰουδαῖοι μάντιες τινὲς ἐνωθέντες αὐ-
τῷ κατὰ τύχην ἐν τινὶ πηγῇ ἀναψύξεως χάρειν.
ἐφ' ὃ καὶ ὑπέχετο μετ' ὅρκου ἀμείψασθαι αὐτὸς.
ὅθεν καὶ βασιλεύοντι αὐτῷ, ἐπέστησαν οὗτοι, λέ-
γοντες, ὅτι ἐὰν τὴν εἰκόνα τῷ Θεοῦ, καὶ πάντων
τῷ ἁγίων ἐκ μέσου ποιήσης, ἔσται τὸ σκῆπτρον αὐ-
τῷ διαρκεῖν κατὰ γενεάν, εἰς ἐνιαυτὸς ῥ'. ἔπος το-
σούτου ἐμνησάμενος κατὰ τῷ εἰκόνων, ὡς καὶ τὸν
μέγαν Γερμανὸν πολλὰ διαλεξάμενος, ἐκδιώξαι τῷ
Θρόνου. προὔβαλλετο δὲ ὁ πατριάρχης τῷ διὰ
Θαδδαίου κυριακῶ ἐκτύπωσιν πρὸς Αὐγαρον σα-
λεῖσαν, καὶ τῇ Εδέσῃ ἐναποκειμένην. εἰς μέσον
δὲ ἔφερε, καὶ τῷ παρὰ Λουκᾶ μὲν τῷ ὑποκόλου
ἰσορριθεῖσαν εἰκόνα. ἐν Ρώμῃ δὲ πρὸς Θεοφίλον σα-
λεῖσαν. ὡσαύτως καὶ τὰ δύο χαλκᾶ ἐκτυπώματα,
ἅπερ ἡ αἰμορρῆσα ἐκ πόδευ ἀνεσηλώσατο. ὡς τὸ
ἐν ἐπικλινέσιν πρὸς γλῶσσαν εἰς τύπον αὐτῆς, καὶ τῷ
ὑποκόλου παρὰ πατρὸς δεχόμενος. τῷ Χρυσῷ γὰρ
ἦν. τότε καὶ Γρηγόριος ὁ Πάπας Ρώμης γράφει πρὸς
τὸν βασιλέα Λέοντα περὶ τῷ εἰκόνων. ἀλλὰ τὸν
Λιδίοπα σμῆσαι μὴ διωκτεῖς, τοὺς φόρους τῆς Ἰτα-
λίας καὶ Ρώμης ἐκάλυψε τελεῖσθαι πρὸς τὸν βασι-
λέα, καὶ τῷ ὅλῳ δὲ χώραν αὐτῶν, τῆς ἔξουσί-
ας ταύτης ἀπέστησε.

Δεῖγμα δὲ τῆς τοῦ Λέοντος κακοπραγίας, πρὸς
τοὺς ἄλλοις καὶ τῷ. ἐγγὺς τῷ τεμένους τῆς ἁγί-
ας τῷ Θεοῦ σοφίας, οἶκος δεδομένο λαμπρὸς, ἐν ᾧ
βίβλοι τεθησαυρισμέναι ἦσαν, τὸν ἀειδμεν ὡσεὶ
τεισμύρια ἐξακισχίλιαι πρὸς ἄλλαις πεντακοσίαις ἔχ-
σαι φύλακά τε τῷ προεῖσαν, ἄνδρα τίμιον καὶ
σοφόν, ἦσαν δὲ καὶ ὑπ' αὐτὸν ἔπεροι ἄνδρες θαυ-
μαστοί, ὡσεὶ ἑβ', ἀμειβεῖ τοὺς θέλοντας ἐκπαι-
δεύοντες. ποσούτων δὲ τῷ ἀρετῶν ἦσαν περὶ
ὧν μοι, ὡς καὶ τοὺς βασιλεῖς μηδὲν τι πράτ-
τειν ἀνδρῶν. ὁ γοῦν κάκιστος κοινοῦται καὶ
τούτοις τὰ τῆς ἀδελφῆς γνώμης αὐτοῦ. καὶ μὴ ἔ-
χων καταπειθεῖς εὐρεῖν αὐτοὺς, ὕλιν περισω-
ροῖ εὐεξαπτον κύκλῳ τοῦ θεοῦ τοῦ. καὶ πῦρ
ὑφάπτει λιπαρὸν, καὶ πάντα ὁμοῦ καταφλέγει τοὺς
τε θεοὺς ἐκείνους ἄνδρας, καὶ σὺ αὐτοῖς πᾶς βί-
βλους.

Gl'ca Anna.

erat Artabafdo. Illique deinceps, quum a-
deptus esset Imperium, remunerationis cau-
sa filiam suam matrimonio copulavit. Ante
occupatum Imperium sordido quodam opifi-
cio se quondam aluerat: quo tempore quof-
dam in Judæos ad fontem sedentes incidit,
asellum onustum agens. Verum ubi deinde
provinciarum principibus innotuisset, ac sin-
gularem animi declarasset audaciam, paula-
tim Patricius factus, Imperator denique re-
nuntiatur. Igitur hic Leo, qui & Cononis
nomen habuit, annos $xxiii$ inperavit. Ex
Isauria, ceu diximus, ortum habebat, &
artem olim sordidam tractabat. Cononis
appellationem ei mater indiderat, quam
semper a puero retinuit. Unde factum, ut
quum sanctus ille Germanus, Leone pulve-
rem oppugnationis imaginum in altum con-
citante, moneret Imperatorem his verbis:
Cave tu faxis hæc, Imperator, quando futu-
rum perhibetur, ut oppugnationem imagi-
num Cono quidam auspicetur: Leo vicissim,
se Cononem illum esse responderet.

Quum adhuc pauper esset, accidit ut
Judæi quidam, vaticinandi periti, futurum
prædicarent, ut ipse Imperio potiretur. Nam
in eos forte quemdam ad fontem inciderat,
ubi se illi ex itinere recreabant. Quumque
sacramento adhibito pollicitus fuisset, se pre-
dictionis hujus nomine vicissim eis benefa-
cturum: illi expectato tempore, dum Im-
perio potiretur, tandem eum convenerunt,
ac si quidem tum Dei, tum aliorum sancto-
rum imagines e medio tolleretur, posteritatem
ipsius totos c annos Imperio potituram mo-
nuerunt. Itaque tanto studio quidvis adver-
sus imagines molitus est, ut etiam magnum
illum patriarcham Germanum, qui multis
cum eo disceptaverat, folio dejectum ex-
pelleret. Inter cætera Germanus in medium
proferebat effigiem Domini, per Thad-
dæum Augaro missam, & Edeffæ conser-
vatam. Præterea memoriæ proditam ab A-
postolo Luca imaginem, quæ Romam ad
Theophilum missa fuit. Item ahenas duas
effigies, quas mulier illa sanguinis fluxum
perpeffa, quodam ex singulari desiderio fieri
curavit & erexit. Earum altera, qua ipfa
met repræsentatur, ad terram se flectit, &
ab effigie Christi benedictionem accipit.
Eo tempore Gregorius quoque Papa Ro-
manus ad Imperatorem Leonem de imagi-
nibus scripsit. Sed quum Æthiopem eluere
non posset, Italiæ Romæque vestigalia Im-
peratori amplius pendere vetuit: adeoque to-
tam illam regionem ab hoc Imperio pror-
sus avulsit.

Quam nequiter se Leo gesserit, inter alia
vel unicum hoc exemplum demonstrare po-
terit. Haud procul a fano sanctæ Dei Sa-
pientiæ splendida domus erat exstructa, qua
librorum thesaurus continebatur, numero
triginta sex millium & quingentorum. Hæc
domus custodem & præfectum quemdam
habebat, virum omnino venerabilem ac do-
ctum: sub quo alii xii erant, admirabili
virtute ac rerum cognitione præstantes, qui
quofvis absque mercede ac præmio disci-
plinis optimis erudiebant. Atque horum ob
virtutem tanta celebritas erat, ut ne ipsi qui-
dem Imperatores aliquid iis non consultis
agerent. Cum his ergo vir improbissimus
sententiam suam impiam communicat,
quumque parum eos suis rationibus tribuere
deprehenderet: undique divinam hanc æ-
dem materie coacervata cingit, quæ ignem
facile conciperet. Inde pingues ei faces subji-
cit, omniaque simul exurit, tam divinos
istos homines, quam libros.

Exstitit iisdem temporibus vir quidam

Ec

Leo, qui &
Cono, Imp.

Judæorum de
Leone vatici-
nium.
Edit. Paris.
pag. 281.

Vaticinium
aliud.

Germanus pa-
triarcha qui-
bus argumen-
tis usus.

Papa vetat Im-
peratori vesti-
galia pendere, &
Italiam aver-
tit.

36500.
Leonis crude-
le facinus.

De divite scor-
tatore.

Edit. Paris.
pag. 282

Vitum oblatum
solitario.

Aliud exem-
plum de Zeno-
ne Imp.

Nazianzeni
dictum.

Aliud exem-
plum.

Gregorius Pa-
pa mortuum
absolvit.

Ex Philonis
Ecclesiastica
historia.

pag. 283.

Excommuni-
catus sit mar-
tyr.

opulentus, qui & beneficentiam in pauperes largiter exercebat, & plus æquo deditus erat scortationibus. Ubi consenuisset, tandem naturæ debitum persolvit. Ibi de hoc oriri dissensiones cœperunt, quoniam referendus esset. Quippe nonnulli aiebant, beneficentiam in pauperes expertem labis & a vitiis immunem esse debere. Alii contra, purgari & explari delicta per hanc beneficentiam adferebant. Quare quum hanc ob causam Romanus patriarcha & religiosi Antistites Deum rogarent: tandem patefactio quædam viro in solitudinem abdito contigit. Etenim videbat ab una parte paradisum, ab altera flammam ignis maximam: in medio stantem ac valde ingemiscientem eum qui vitam reliquerat. Hinc Angelum accedentem, qui talibus ipsum verbis alloqueretur: Cur tantopere ingemiscis? Beneficentia in pauperes tua te flammis hisce liberavit. De quo exemplo discimus, pecuniam manu inquinata sortienteque donatam, non usque adeo largientibus profuturam, ut nonnulli existimant. Idem accepimus, Zenonem Imperatorem virgini cuidam vitium obtulisse: cuius mater iniquo casum hunc animo ferens, continentibus perpetuæ illi Deiparæque virgini precibus supplicaverit, ut facinus istuc impunitum non relinqueret. Tandem ab ea divinum quendam vocem, huiusmodi verba proferentem, auditam esse: Cupimus nos quidem injuriam tibi factam ulcisci, mulier, verum Zenonis dextra nos id facere nequaquam sinit. Gregorius autem cognomento Theologus accuratas pietatis leges ferens, alicubi loquutus in hæc verba reperitur: Deus, qui purus est, non vult scorti mercedis particeps esse.

Perhibent etiam Romæ quiddam huiusmodi accidisse. Quidam solitariae vitæ sectator a Gregorio Papa excommunicatus, ut qui contra voluntatem præsidis, & præscriptas monasterio leges a Gregorio, nonnihil deliquisset: paucis diebus interjectis vitam cum morte commutavit. Ea re nuntiata, magnopere Gregorius indoluit, fratrem illum e vita subito migrasse, sacris adhuc vinculis confictum. Itaque scriptam in charta precatione, qua mortuū vinculis istis eximeret, ministro cuidam cum hisce verbis tradidit: Abi ad sepulcrum fratris illius, & precationem hanc perlege. Quod ubi factum fuisset, monasterii præses per quietem fratrem hunc conspicit. Mox eum compellens: Tua causa mœsti sumus o frater, ait, quod vinculis sacris ligatus obieris. Quamobrem dic obsecro nobis, quoniam in statu & conditione sis. Tum ille respondens: Revera, inquit, o pater, ad hesternum usque diem carcere quodam clausus fui: verum hodie solutus ac liber factus sum. Hoc modo cunctis innotuit, eadem hora, qua Diaconus precationem illam supra sepulcrum legerat, nova & admirabili ratione fratrem istum a sacro vinculo fuisse liberatum. De hoc quoque satis existimari potest, quanta vis sit ejus vinculi, quo mortales a sacerdotibus ligantur. In historia Ecclesiastica Philonis Philosophi reperitur, quodam persecutorum priscarum tempore seniori Ecclesiastico ab Antistite sacris interdictum fuisse. Quum autem senior ille quamdam ob causam necessariam aliquo profectus esset, accidit ut ab Ethnicis comprehensus, testimonio suo veritatem obsignaret. Hinc templum eo loco conditus, & renovalia peraguntur: quumque Antistes hæc verba pronuntiaret, Pax universis: sandapila templo excessit, idque non semel, sed bis terve factum. Hinc per quietem Antistiti senior oblatum: Abito, inquit, & Episcopo meo sis auctor, ut huc

A Κατ' ἐκείνο δὲ καιροῦ καὶ πλούσιος τις ὢν ἐλεημοσύναις ὁμῶς ἐπορνεύει συζῶν. καὶ ἔτι καταγρησάσας ἀπέθανε. γίνεται οὖν ἡ σῶσις περὶ τῆς, πᾶς ὁ ποιῆτος τέτακται. οἱ μὲν γὰρ ἔλεγον ἁμῶν ἐναι δεῖ ἐλεημοσύνῃ. οἱ δὲ ταύτην καθαιρεῖν τὰ ἁμαρτήματα δι' ἡγουμένον. δειδέντων οὖν τῶν Πατριάρχου τε Ρωμανοῦ καὶ τῶν Θεοφιλῶν ἐπισκόπων τῶν Θεοῦ περὶ τούτου, ἀπεκαλύφθη τινὶ ἐγκλείσῃ. εἰς αὐτὸν γὰρ ἐντὸςθεν μὲν παράδεισον· ἐκείθεν δὲ φλόγα πυρὸς μεγίστην, μέσον δὲ τὸν τελευτήσαντα ἐσῶτα, καὶ μέγα σενάζοντα. πρὸς ὃν ἄγγελος ἐλθὼν εἶπε. τί μέγα σενάζεις; ἡ ἐλεημοσύνη σου ἐρρύσατό σε τῆς φλογός. μανθάνου οὖν ἐντὸςθεν, ὅτι οὐ τοσούτον ὠφελήσει τὸ ἀργύριον ἐκ ρυπαρῆς χειρὸς διδούμενον. ἀλλὰ καὶ Ζωὴν ὁ βασιλεὺς, ὡς πᾶς φησιν, ἐμίγη γυναῖκα παρθένην, ἥς ἡ μήτηρ μὴ φέρῃσα τὸ συμβᾶν, τὴν ἀειπαρθένην ἰκέτευε Θεοτόκον ἐκτενῶς, ὥστε λαβεῖν ἐκδικήσιν. καὶ ἤκουσε θεῶς ἐκείθεν φωνῆς, ἔτι λεγούσης πρὸς αὐτὴν. θέλω μὲν ἐκδικῆσαι σε, ὡς γυναῖκα· ἀλλ' ἡ δεξιὰ ἐκείνου, ποιῆσαι με ἔτις ἐκ ἀφίνοι. ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος πρὸς ἀκρίτους νομοθετῶν, ἔτις ὁρίεται λέγων. μίσθωμα πόρνης ἀγνὸς οὐ μερίζεται.

C Εγένετο δὲ καὶ ἐν τῇ Ρώμῃ τοιοῦτον τι μοναχὸς τις ἀφοσιθεὶς ὑπὸ Γρηγορίου τοῦ Πάπα, ὡς παρὰ γνώμην τῆς ἡγουμένης αὐτῆς, καὶ παρὰ τὸν Θεὸν τῆς μοναστηρίου τῆς αὐτῆς Γρηγορίου ποιήσας τι, μετ' ὀλίγας ἐτελεύτησεν ἡμέρας. ὅπερ ἀκούσας ὁ Πάπας, μετὰ γάλας ἐλυπήθη, διότι ἀπῆλθεν ὁ ἀδελφὸς ἐξαιφνης, δεδεμένος ὢν. καὶ γράψας ἐν χάρτῃ δὲ χλωρῇ λύσαν τῶν δεσμῶν τὸν τελευτῶντα, ἔδωκε τινὶ διακόνῳ εἰπὼν, ἀπελθε ἐπὶ τὸ τάφον τῆς ἀδελφῆς, καὶ ἀνάγνωθι αὐτῷ καὶ τὰ γενομένα, θεωρεῖ ὁ ἡλούμενος κατ' ὄναρ ἀδελφόν, καὶ λέγει αὐτῷ. λύπῃ ἐχομένη, ἀδελφεῖ περὶ σοῦ, ὅτι δεδεμένος ἐτελεύτησας. εἶπε οὖν ἡμῖν, πῶς ἔχει τὰ κατὰ σέ; καὶ ὁς ὑποκρίθεις εἶπεν, ὅπως, πάτερ, εἰς φυλακὴν ἦμην ἕως χθρῆς. σήμερον δὲ ὑπολέλυμαι. καὶ ἐγνώθη πᾶσιν, ὅτι κατ' ὡρὰν ἀνέγνω ὁ δακνὸς τὴν δὲ χλωρὴν ἐπὶ τῷ τάφῳ, τῶν δεσμῶν παραδόξως ὁ ἀδελφὸς ἡλυθέρωτο. Οσα δὲ δυνάται ὁ παρὰ τῶν ἱερῶν ἐπαγόμενος δεσμός, δῆλον ἐντὸςθεν. ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ Φίλοσόφου ὁρίεται, ὅτι ἐν τῷ καιρῷ τῶν διωγμῶν, ἐπίσκοπος τις ἀφώρισε πρεσβύτερον. ὁς ἀπελθὼν πρὸς τὴν ναὸν χρεῖαν κρατεῖται ὑπὸ ἑλλήνων καὶ μαρτυρεῖ. ναὸς ἐκείσε αὐτῷ ἐγείρεται. τελεῖται τὰ ἐγκαίνια. καὶ ἅμα τῷ τὸν ἐπίσκοπον εἶπεν, εἰρήνη πᾶσι, τὴν καὶ τὴν λάρναξ τῆς ναοῦ ἐξεπορεύετο. γίνεται τὸ δις καὶ πολλάκις ὁπταίνεται ὁ μάρτυς τῷ ἐπίσκοπῳ, λέγων, ἀπελθε, καὶ πείσον τὸν ἐπίσκοπόν μου ἐλθεῖν,

Ἐλῦσαι με· ἀφώρεισέ με γὰρ τῆς λειτουργίας, καὶ συλλειτουργῆσαι ἡμῖν οὐ δύναμαι· καὶ τὸν μὲν σέφανον τῆ μαρτυρίου ἔλαβον, τὸ δὲ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ καὶ ἐδιδασκάλει· καὶ εἰ μὴ ὁ δῆσας λύσει με, λῦσαι ἄλλος οὐ δύναται· γίνεται ταῦτα, ἥ λάρναξ ἐκ ἐτὶ τῆ καοῦ ἐξέρχεται· ὅθεν καὶ πάντες τῷ Θεῷ δόξαν δεδώκασι, τῷ δίδόντι τοιαύτην ἐξουσίαν τοῖς δούλοις αὐτοῦ· ἀλλὰ καὶ ὁ χρυσορρήμιον οὕτω φησὶν· ἡμεῖς μὲν οὖν κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν θυσίον, τὰ δὲ θυσία περιβάλλομεν· εἰ δὲ τις τούτων καταφρονεῖ, ἐπισήσεται ὁ τῆ θανάτου ἡ κρίσεως καιρὸς, διδασκων αὐτὸν, ὡς ἀφενδῆς ὁ λόγος τῷ Κυρίῳ, καὶ ὁ νόμος τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ.

Μετὰ δὲ Λέοντα, ἐβασίλευσεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Κωνσταντῖνος ὁ Κοπρώνυμος, ἔτη λδ', ἐκ δεινότητος λέοντος ποικιλότροπος πάρδαλις· ἔπος πᾶσαν κακίαν μετήρχετο· τοὺς ἀγίους τε μὴ λέγειν ἀγίους ἐδέσσειζε· τὰ λείψανα ὁρμήσειεν αὐτῶν, καὶ πρεσβείαν ἐκείθεν μὴ ἐκκαλεῖσθαι· οὐ δύναται γὰρ καὶ τὸ πάσης βλασφημίας μεῖζον, ὅτι τοιαῦτα καὶ περὶ τῆς Θεομήτορος ἐφρόνει· ἔλεγε γὰρ ὅτι ἔως οὐ εἶχεν ἐν ἑαυτῇ τὸν Χριστὸν, πετιμημένη ἐτύγχανε· ἀφ' οὗ δὲ τῶτον ἀπέτεκεν, ὡς τῆς ἀνοχῆς σου Χριστέ· ἔθεν τῇ λοιπῶν γυναικῶν διενέλωχε· κατὰ τὴν εἰκόνα ἔδωκεν τῷ βαλυντίου· πληθεῖς μὲν νομισμάτων ὄν, καὶ τιμῆς ἐστὶ· κενωθέν δὲ, ἔδενός λογίζεται ἄξιον· ἀλλὰ καὶ τῆς ἱερᾶς ναοῦς, ἀνέμενος ἐσώζετο ποιεῖν· τῆς γὰρ ἱερᾶς μορφῆς ἀπειλῆσαι· ἐπὶ πηλᾶσας δὲ αὐτῶν ὑπὲρ γράφει, καὶ κωμῆσιν· καὶ οὐ τῶτο μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς μοναχῆς ἐδίωκε, καὶ ὡς ἄρνας κατέσφαττε.

Ταῦτα δὲ βλέπων ὁ φορορρήθεις Ἀρταβασδος, συνάπτει πόλεμον αὐτῷ, καὶ τῆς βασιλείας ἐξώσας, κράτωρ αὐτὸς ἀναγορεύεται· ἐνταῦθα ἀνδρὶ τῷ τῆς δισσεβείας, καὶ τῷ τῆς ἐκκλησιῶν τὸ πρῶτον κάλλος ἐλάμβανον· ἀλλ' ὁ Βελιάρ ἐπὶ τούτοις οὐκ ἔφερον· ὑπέρχεται τὸ στρατιωτικόν· κολακείαις θέρμηνει ἀδρόιζει δυνάμιν· τῷ Ἀρταβασδῷ συνάπτει πόλεμον· νικᾷ κατὰ κράτος· χερσὶν αὐτὸν ζώντα· καὶ ὀφθαλμῶς ἐξορύττει· ἥ κράτωρ αὐτοῦς ὑποκαθίσταται· ὁ δὲ ἄλλος ὅπως Ιουλιανός· ἀνδρώπυς καὶ γὰρ ἔδωκε τῇ Αφροδίτῃ· ὅθεν καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς, νοσήματα χαλεπὰ κατὰ θεομῆτιν συνέβαινον, καὶ ἐνταῦθα θανατικὸν γέγονεν ἄρρητον· φθορὰ γὰρ ἀνθρώπων τῶν καὶ ἐπέπεσε, ὅποια δὴ καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις Ιουστινιανοῦ· ὁλόκληροι γὰρ ἐκλείδον οἶκοι· ἀλλὰ καὶ δαίματα φοβερά· ἐώρων οἱ ἄνθρωποι· ὡς ἐκ ἐκείνου καὶ γὰρ γινόμενοι, ἐδόκουν ἐντυγχάνειν ἀνδράσι τισὶ βριαροῖς· τότε καὶ φύχος γίνεται μέγα καὶ πικρὸν, ὡς ἡ τῶν ἀρκτῶν τῆ πόντου παράλιον ἐπὶ μίλια ρ'· ὑπολίσσονται τὸ πέλαγος ἐκ τῆ κρύου· εἰς δὲ βάθος, ἐπὶ πῆχεσι λ'· καὶ ἐπὶ χιονιδὲν καὶ ἐπὶ πῆχεσι ἐτέρους κ'· κατὰ δὲ μίλια Φεβρουάριον εἰς διάφορα τμήματα διαμετρῶν, ἐπὶ τῶν πόλιν αὐτῶν καὶ μέγεος τῆς Αβύδου κατὰ τὸν ἔχον ἐν ἑαυτῇ καὶ ζωᾷ πάμπολλα πεπηγμένα· τότε ὁ θεῶν περὶ πορῆσαι ἀπὸ ἀκροπόλεως εἰς Χρυ-
Glyce Annal.

veniat, meque vinculis exsolvat. Nam officio me sacro exclusit, ideoque sacris interesse vobiscum nequeo. Testimonii quidem coronam consequutus sum, sed Dei faciem necdum conspexi. Quod si me ipse profectus huc non exsolverit, alius exsolvere nemo poterit. Quum igitur his obtemperatum esset, sandapila templo excedere desiit. Atque hanc ob causam Deo cuncti gloriam tribuebant, qui servis suis ejusmodi potestatem concessisset. Joannes quidem orator ille aureus, hac de re verbis hujusmodi differit: Nos secundum legem atque præscriptum Ecclesiasticum vincula quibusdam injicimus. Ea si quis flocci pendit, is sciat mortis atque iudicii tempus appetiturum, quod ipsum doceat, Dei sermonem, & ejus Ecclesiæ leges minime falsas ac mendaciter excogitatas esse.

Chrysostomi locus.

Post Leonem, filius ejus Constantinus, cognomento Copronymus, xxxiv annos Imperium tenuit, ex sævissimo leone versuta pardalis. Nihil non scelerum in eo fuit. Sanctos hoc nomine appellari lege lata vetuit: reliquias eorum conspui iussit: ne quis eorum intercessionem imploret, edixit: nihil eos videlicet præstare posse: quod omni denique blasphemia majus est, eadem de matre Dei sentiebat. Nam de hac agebat, quamdiu Christum intra se gestaverit, honorandam ac venerabilem fuisse: verum ex quo illum pepererit, (proh quanta tua patientia est Christe!), nihil eam cæteris a mulieribus differre. Cujus rei simulacrum & imago peti de marsupio potest. Quum aureis oppletum est, in pretio solet haberi: quum evacuatum, nihili penditur. Præterea sacras ædes magno studio profanare conabatur. Nam religiosas effigies inductas debebat, earumque loco ludorum circensium venationumque picturas substituebat. Neque tantum hujusmodi facinora designabat, verum etiam solitaria vitæ sectatores persequabatur, & tamquam agnos jugulabat.

Constantinus Copronymus Imperator.

Copronymus de sanctis & eorum invocatio.

Quæ quum Artabasdus is, cujus mentionem supra fecimus, cerneret: bellum Constantino intulit, eoque dejecto ipse renuntiatus est Imperator. Tum vero pietas refflorescere, pristinamque status Ecclesiarum pulchritudinem recuperare. Verum hæc Beliar ille pati non poterat. Nam Constantinus

Artabasdus se Imperatorem facit.

Edit. Paris.

exercitibus semet insinuat: adulationibus eos inflammat: copias militares cogit: prælium cum Artabasdo conserit: victoria vi potitur: Artabasdum vivum capit: oculos eidem eruit: eoque pacto reapse Julianus alter Imperium recuperat. Solebat enim & ipse Veneri victimis humanis litare. Quapropter eo regnante diri quidam morbi ex ira divina passim grassati sunt, adeoque pestis ineffabilis hominum copias sustulit, nequaquam illa minor, quæ Justiniani temporibus existit. Nam domus integræ prorsus occludebantur. Præterea se terriculamenta quædam horrenda mortalibus offerebant, quum de potestate scilicet egressi & extra se rapti putarent in homines se terribili vultu præditos incidere. Tunc & ingens acerbumque adeo frigus existit, ut a ponti parte septentrionali præ frigore glacieq; pelagus ad centum a littore millia lapidesceret, cujus glaciei crassities xxx cubitos æquabat. Quumque larga deinceps nix supra glaciem hanc delapsa fuisset, ad alios xx cubitos ea crassities excrevit. Tandem Februario mense glacies diversa in fragmina divulsa, usque ad urbem ipsam & Abydum delata est. In iis fragminibus erat videre complures gelu adstrictas bestias. Quod si quis ab arce Chrysopolim usque proficisci pedes volebat, om-

Pestis.

Hiems sæva.

Annonz car-
tas.

Mulus loqui-
tur.
Nicetæ patri-
archæ inscitia.

Mors Copio-
nymi.

Unde Copro-
nymi nomen.

Edit. Paris.
pag. 285.

Leo Imp.

Canis fidelitas.

Constantinus
Leonis F. Imp.

Constantini
quzdam vitia.

Irenæ facinus
immaniss.

nino id facere nulla impeditus re poterat. Atque hæc fragmina in urbis muros impa-
cta, vehementer eos succufferunt. Eodem
Copronymo imperante modius hordei xii
aureis vāniit. Quumque terra dehisceret in
Mesopotamia, mulus exiit, humanaque vo-
ce sequuturos hostium incursus denuntiavit.
Tunc & Nicetas quidam eunuchus, principe
apud Copronymum loco, qui nihil aliud sci-
ret, quam edere & bibere, patriarcha crea-
tus est. Quum aliquando Evangelium in cel-
lula sua recitaret, pro eo quod dicendum
erat, ex Evangelio secundum Matthæum:
pronunciavit, Ex Evangelio secundum Mat-
thæum. Ibi quodam ex adstantibus subji-
ciente, Noli Æ dipthongum (gemini so-
ni vocem) dividere: Nugaris, ait, quadam
cum iracundia: nam quæ geminos & trinos
sonos habent, anima mea vehementer odit.
Tandem hic tyrannus ab expeditione qua-
dam revertens, carbunculi morbum in pe-
dibus sensit, & vehementi febre circa Strong-
gylum correptus, vitam finit, quum solum
hoc verbum pronuntiasset: Propter infaniam
furoremque meum vivus inextincto igni
trador. Deinceps vero quoniam ea, quæ prohibui,
cum honoris delatione fiant, minime
veto. Velim autem animadvertere te hoc
loco, dilecte fili, nos multum & sæpius in-
quisitos, cur hic Imperator Copronymus vo-
cetur: hoc tantum reperisse, regionem
quamdam esse, quæ Caballa dicitur. Ex ea
quotquot oriundi sint, Caballinos fuisse vo-
catos. Quamobrem quum Constantinus hic
inde originem traxerit, ac more inoleverit,
ut stercus caballinum dicamus: non abs re
vir sceleratissimus a stercoreo nomine Co-
pronimus est nuncupatus, ut qui stercoreum
nomen in se circumferret.

Post Copronymum, ejus ex conjuge Cha-
zara filius Leo annis v imperavit: religiosus
ac pius quidem ille ab initio, verum ubi
coronam Ecclesiæ donatam gestasset, car-
bunculi morbo vexatus, ardenti febre tan-
dem extinguitur. Exstitit hisce temporibus
canis ille, qui heri sui interfectorem indi-
cio suo prodidit, quum vini bibendi causa
cauponam ingressus esset. Nam domino suo
necato, qui cum homine malefico iter fe-
cerat, quoddam in diversorium sese con-
tulit: quo quum forte fortuna venisset ho-
micida ille, mox a cane agnitus fuit. Ne-
que canis insigniter ipsius causa latrare de-
sinebat, ita ut tandem infausta quædam con-
jectura de latrone conciperetur. Itaque car-
ceri homicida mancipatur, ad prætorem de-
ducitur, accurate quæstionibus subijcitur,
vel invitus facinus suum fatetur, ac tan-
dem malefici more necatur.

Leone mortuo, filius ejus Constantinus
xvii annis rerum potitur. Sub cujus im-
perio & dominatu religio radices agebat,
& monasteriorum multitudo adaugebatur.
Eodem imperante, quidam in Thracia ter-
ram fodiens, cistam invenit, in qua hujus-
modi verba scripta reperiebantur: Christus
e virgine Maria nascetur, in quem ego cre-
do. Constantino & Irena religiose imperan-
tibus, rursus me Sol videbis. Cæterum hæc
Irena particeps erat Imperii Constantini fi-
lii, nec quæ ab ipso designabantur, æquo
pati animo poterat. Nam & matrem ali-
quando summovit ab Imperii gubernaculis,
quamquam deinceps eam pœnitundine du-
ctus in aulam reduxit: & conjuge sua, fœ-
mina valde casta, repudiata, quamdam aliam
ejus loco uxorem accepit. Itaque filium ma-
ter consopitum oculis spoliatur, quo factum
est, ut sol complures dies radios suos pure
non emitteret. Sedenim Irena Imperatrix

Α σούπολιν, ἐκ ἐκωλύετο. τότε ὑπ' αὐτῶν σωτηριό-
μῳ τὰ τεῖχη, μεγάλως ἐδοκίμησαν. τότε ἐβ' νομί-
σματα ἐπαράθη ὁ μόδιος ἡ κελύκη. τότε τῆς κατὰ Με-
σοποταμίαν γῆς χιθδείσης, ἡμίονος ἀνεδόθη πολε-
μίων ἐφοδὸν ἀνδραπίνην φωνῇ προσημαίνουσα. καὶ τό-
τε Νικήτας τις δυνούχος, τὰ πρῶτα φέρων παρὰ τοῦ
Κοπρωνύμου, μηδὲν ἄλλο εἰδώς, ἢ ἐδίειν καὶ πί-
νειν, χειροτονεῖται Πατριάρχης. ὅτε ποτε τὸ εὐαγ-
γέλιον ἀναγινώσκων ἐν τῇ κελύκῃ αὐτῆς, ἀντὶ τῆς εἰ-
πεῖν, ἐκ τῆς κατὰ Ματθαῖον, ἐκ τῆς καὶ Ματθαῖον
ἐξεφώνησεν. ἐφ' ᾧ καὶ τις τῶν παρισταμένων εἶπε,
μὴ διαίρει τὴν αἰ δίφθογγον. πρὸς δὲ ἐκεῖνος ἐφη
μετὰ θυμοῦ· φλυαρεῖς, τὰ δὲ δίφθογγα καὶ τε-
B φθογγα πολλά μισεῖ ἡ ψυχὴ μου. ὁ δὲ τύραν-
νος ἀπὸ ἐκστρατείας ὑποστρέφων, ἀνδρακούται τὰ
σπῆλη, καὶ περὶ τὸ στρογγύλον θνήσκει λαβρῶ πυ-
ρετῶ συχεθεῖς, τὸτο καὶ μόνον ἐπὶ τέτοις εἰπὼν,
ὅτι ζῶν ἀσβέστω πυρὶ παραδίδομαι ὅρα τὴν Μαρίαν.
ἀλλ' ἀπὸ τῆς νῦν τιμάδω. γίνωσκε δὲ, ἀγα-
πητὲ, ὅτι πολλὰ καὶ πολλὰνις ζήτησαντες ὅθεν
ἐκεῖνος ἐκλήθη Κοπρωνύμος, εἶδεν ἄλλο τῆτο μόν-
ον δῶρομῳ. χώρα τις ἐστὶ Κάβαλα οὕτω λεγο-
μένη, οἱ οὖν ἐκεῖθεν ὁρμώνυμοι, Καβαλίνοι πάν-
τως ἐλέγοντο. ἐκεῖθεν οὖν καὶ αὐτὸς τὴν γέννησιν
ἐχκε, καὶ ἐπειδὴ κατὰ τινὰ σωτήρειαν Καβαλίνα
ἡ κοπεῖα λέγεται, δικαίως ὁ κάκιστος ἐκεῖνος ἐπε-
C κλήθη Κοπρωνύμος, ὡς ὄνομα κοπεῖας ἐν ἑαυτῇ
δῆσεν ἐπιφερόμενος.

Μετὰ δὲ τῶτον κρατεῖ ὁ ἐκ τῆς Χαζάρας υἱὸς αὐ-
τῆς Λέων, ἐπὶ ἑ. δ' ὁσεβὴς μὲν ὢν κατ' ἀρχάς.
ἐπειτα δὲ τὸ τῆς ἐκκλησίας σέμμα φορεῖ, ὅθεν
ἀπανδρακωδεῖς, ὥσπερ ὑπὸ λαβροῦ πυρετοῦ τε-
λούτῃ. τότε καὶ ὁ κύων ἐκεῖνος ὢν, ὁ τὸν
φονέα τῆς κυρίας αὐτῆς γνωρίσας ἐν καπηλίῳ
εἰσελθόντα τῆς πιεῖν οἶνον. ὁ δὲ κύων μετὰ τὸ φο-
νολύτῳ τὸν κύριον συνοδούοντά τινα κακούρ-
γῳ, κατ' ὁδὸν προσήλυτος ἐν πανδοχείῳ γέγονεν.
ἐκεῖσε γούῳ τυχεῖως εἰσελθὼν ὁ φονεὺς, ἐγνωρί-
D θη παρὰ τοῦ κυνός, καὶ ποσούτον ὢν ἐκεῖνος ὑπ'
αὐτῇ ὑλακτῶν, ὥς ἐποφίαν ἐκ ἀγαθῶν δοῦναι
περὶ αὐτῆς. κρατεῖται λοιπὸν ὁ φονεὺς προσά-
γεται τῷ ἀρχοντι, ἐτάζεται ἀκριβῶς, ὁμολογεῖ καὶ
ἀκῶν, ὅτι τελοῦται ὡς κακούργος ἀναιρεῖται.

Μετὰ δὲ τῶτον κρατεῖ ὁ υἱὸς αὐτῆς Κωνσταντῖνος,
ἐπὶ ἑ. ὅφ' οὗ ἡ δ' ὁσεβεία κρατυέται, καὶ τὰ μονα-
στήρια πλατυύνονται. τότε ὁ ἐν τῇ Θράκῃ ὀρύσων
τις ὄρε λάρνακα, ἐν ᾗ γεγραμμένον ὢν. Χριστὸς
γενῆσθαι μέλλει ἐκ Μαρίας τῆς παρθένου, καὶ
πιστεύω εἰς αὐτόν. ἐπὶ Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης
τῶν δ' ὁσεβῶν βασιλέων, ὅφει με πάλιν ὡς ἦλθε.
Ἡ Εἰρήνη αὐτῇ τῇ υἱᾷ αὐτῆς Κωνσταντῖνῳ συμβα-
σιλεύουσα, καὶ μὴ ἀνεχομένη τῇ παρὰ αὐτῆς γνο-
E μένων. αὐτῷ τε δὲ τῆς βασιλείας ἐποίησεν ἐκπω-
τον, εἰ καὶ μεταμεληθεῖς, πάλιν ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ
παύτῳ ἀνήγαγε. τὴν ὁμόζυγον αὐτῆς, σάφρο-
να καὶ λίαν οὖσαν ἐξάγει· μίξιν δὲ γυναικὸς ἀλ-
λης ἀντείσταται. τῆτου χάριν ἐκτοφλοῖ αὐτὸν ὑπ'
νώττωνται, ὡς ἐπιδόσθην καὶ τὸν ἥλιον ἐπὶ πλεί-
σας ἡμέρας μὴ δοῦναι καθαράς τὰς ἀκτῖνας αὐ-
τοῦ. ἀλλ' ἡ βασιλεῖς Εἰρήνη μετὰμελον ἐφ'

οἷς δέδρακε χούσα, καὶ θέλυσσα τὴν μίσαν ἐαυτῷ ἀποπλῦσαι, χρημάτων θησαυροὺς τῇ πόλει ἐκκεῖν, καὶ λύει τὰ χρεῖα.

Πλὴν ἐκ ἐπινύσαντος οὗ παντιπόπτης ὀφθαλμός. πρὸς βραχὺ καὶ ἥδ' ἡδονῆς τὴν κράτος αὐτῇ γοισαμένη, ἀφιν διαζόντα πίπει κρατῆρα. ἐπανεστὶ καὶ γάρ τις τῶν συγκλήτων, τὸνομα Νικηφόρος, τὸν ἀξίαν πατερίκιος ὀπὸ γενικῶν, καὶ τῆς βασιλείας αὐτῷ ἀτίμως ἐξίστησι. κρατεῖ τοίνυν ὁ Νικηφόρος ἔτος, ἔτη θ', ἀνδρῶπος φονικώτατος, δοῦλος χρυσῷ, Μίδας ἄλλος ἀντικρυς, ἀνίας τὰς ἀρχὰς ποιέμενος. ἔτος πᾶσι μὲν ἐφίκει κατηφῆς εἶναι. τοῖς δὲ χρυσὸν αὐτῷ προσάγουσι καὶ πᾶν χαίρεις ἐφαίνεται. ἀλλὰ καὶ βαρὺ τοῖς Βυζαντιοῖς ἄχθος ἐπέθηκε, χάριν τῶν γηρασάντων τειχῶν ἀπαιτεῖσθαι τὸ λεγόμενον δικέρατον ἐκέλευσε. πρὸ τούτοις δὲ ἐπεκράτει καὶ τὰ τῶν στρατῶν ἐποφειλόμενα.

Κατ' ἐκεῖνο δὲ καιρὸν καὶ τὸ τῆς ἀγίας Εὐφημίας λείψανον καὶ θαλάττης ῥίφειν παρὰ τὴν Κορωνύμου, ἐν Λέσβῳ τῇ νήσῳ ἐπαγεσώθῃ, ὅτι περὶ μὲν τῶν ἑσπερίων ὁ δὲ Ζωνάριος ἐν τῇ χρονικῇ αὐτῷ σωτήρια γματι, καὶ τὰ δὲ περὶ τῆς φησὶ. δύο λόγοι φέρονται. ὁ μὲν ἥδ' λέγει περὶ παραδοθῆναι παρὰ τῆς Κορωνύμου τῷ ἀγίῳ Εὐφημίᾳ, εἰ καὶ τῆς ἐλπίδος ἐκείνου διήμαρτεν. ἀντ' αὐτῆς ἥδ', ἔπερον ἐκαύθη σῶμα. ὁ δὲ λέγει, καὶ βυθῷ ῥιφῆναι αὐτῷ, θεῖα δὲ χάρις περὶ τῷ Λέσβῳ νήσῳ ἐπαγεσώθῃ. τότε δὲ τότε κακῶς ἔτω τὸ Νικηφόρον τὰ τῆς βασιλείας διέποντος, θρόνος ἀπακτος παρὰ τῶν λαῶν, καὶ εἰς οἷον ποτὴν. τότε καὶ Βαρδάνῳ τὸν στρατάρχῃ τὸ τῆς βασιλείας κράτος ἐκβιάζουσιν ἀναδύσασθαι. ὅθεν καὶ τὸ τῆς τύχης ἔτος ὀδύνην δέδωκε, διορατικῶν τινι προσέρχεται ἀνδρῶν τὰ μέλλοντα μαθησόμενος. καὶ δὴ καὶ μεμάνθηκεν ἀπλάνως πάντα τὰ συμβεβηκότα. τὸν μὲντοι Νικηφόρον, διὰ γὰρ τὸν μέγαν Θεόδωρον τὸν Στρατάρχην ὑπερέκειον ποιῆσαι, τὸ δικαίου καὶ τῶν κανόνων ὑπερλαλοῦντα, ἡ θεῖα δίκη μετέρχεται. καὶ Βουλγάρων ἥδ' ἐκστρατεύσας, ἐν τῇ πολέμῳ πίπτει, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀφαιρεῖται. τῶν παιδῶν Σταυρακίῳ τὰ σκήπτρα καταλιμπάνει. ἀλλὰ καὶ Σταυρακίος ἐκ μέσων τῶν χιόνων γίνεται κατὰ ταύτην τὴν μάχην διορατικῶς γενεῶς.

Μετὰ δὲ τούτων κρατεῖ Μιχαὴλ ὁ Ραγγαβὴς ὁ ἐπὶ θυγατρὶ Προκοπίᾳ τῇ Νικηφόρου γαμβρὸς, ἔτη δ', μύνας θ'. ὁ καὶ βασιλείας ἀξίος. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις καὶ τὸς ἐν ἐξορίᾳ ὄντας ἀγίους ἐπαγεσώτατο. τῶν μὲντοι τὸ Μιχαὴλ, ἀρχὴν ὁ Σκυλίτζης τῇ χρονικῇ αὐτῷ ποιεῖται σωτήρια γματος. ὁ δὲ ἀληθὴς Βαρδάνης, ἡνίκα προσῆλθε τῇ κατὰ τὸ Φιλομίλιον διορατικῇ μοναχῇ, σωεφεπομένους εἶχε Λέοντα τὸν Ἀρμενίον, Μιχαὴλ τὸν Τραυλόν, καὶ Θωμᾶν τινά. καὶ ὁ μὲν Βαρδάνης καὶ τῷ τῆς μοναχοῦ ὑπόρρησιν, ἐκτυφλοῦται τυραννίδος ἐφίμενος. ὁ δὲ Λέων ὕστερον καὶ ὁ Μιχαὴλ ἐγκρατεῖς τῆς βασιλείας γίνονται. τῶ μὲντοι Μιχαὴλ τῷ Ραγγαβῇ, ἡ τῆς βασιλείας ἀποβολή καὶ ἔτω δεδήλωται. παιδίσκη τις οἰκογενῆς ἦν τῷ Μιχαὴλ. αὐτὴ κατὰ γὰρ τὰς σελευκίους συνόδους, πάθει μανίας ἡλίσκειτο. ἡνίκα γοῦν τῇ πάθει συνείχετο, κατὰ γὰρ τὸν Βουκολέοντα ἤρχετο, καὶ γεγωνότερον ἐβόα

facti sui poenitens, ut odium inde conceptum elueret: omnes opum thesauros exhauriebat, & urbi largiebatur, persolutis obæratum debitis.

Verum oculus ille, qui cunctas res mortaliū inspiciat, nequaquam sopitus obdormiit. Nam hac Imperii voluptate perexiguum ad tempus degustata, tandem Irena craterem absinthio dilutum bibit. Etenim quidam ex ordine Senatorio, cui nomen Nicephorus, dignitate Patricius, & unus ex generalibus, motu adversus eam concitato, non sine dedecore regnum ipsi eripuit. Quapropter imperio Nicephorus hic 19 annis præfuit, hominū cupidissimus, auri mancipium, prorsus alter Midas. Magistratus & præfecturas venales habebat, & tristior quidem vulgo videbatur: verum si qui aurum adferrent, valde se gratiosum atque comem præbebat. Grave Byzantiis onus imposuit, sub prætextu instaurandorum veterum murorum exigi præcipiens id, quod Diceratum (a duobus ceratiis) nuncupatur. Præterea quæ militibus debebantur, ipse sibi retinuit.

His annis etiam reliquæ S. Euphemie, quas Copronymus in mare projecerat, ad Lesbum insulam receptæ servatæque sunt. Sic enim nos factum accepimus. Zonaras in Annalium libris huiusmodi quædam commemorat. Duplex, inquit, hac de re rumor est. Nam alii tradunt sanctam Euphemiam a Copronymo igni fuisse traditam, quamquam spe sua tyrannus excidit. Quippe illius loco cadaver aliud crematum fuit. Alii perhibent, eam in mare projectam divino beneficio circa Lesbum recuperatam fuisse. Quum autem Nicephorus male Imperium administraret, rumor in populo barbarum plenus est diditus, excitataque seditio gravissima: cujus occasione quidam Bardanem copiarum ducem Imperium sibi vindicare cogunt. Ille vero fortunæ reveritus inconstantiam, virum quemdam adit, futura prospiciendi vi præditum, ut quid eventurum esset, cognosceret: id quod citra omnem errorem consequutus fuit. Deinceps Nicephorum Imperatorem propterea, quod eximium Studiano e Collegio virum Theodorum in exilium egisset, justitiæ sacrisque canonibus patrocinantem, vindicta divina persequi cœpit. Nam contra Bulgares expeditione suscepta, quodam in prælio cecidit, hostibus ei caput amputantibus. Imperii gubernacula Stauracio filio reliquit. Verum is quoque celeriter admodum e medio sublatus est, hac ipsa in pugna ictu hastæ vulneratus.

Successit in Imperio Michaelus Rangabes, Nicephori gener, ut cui nuptum ille filiam Procopiam dederat. Rebus omnino per annos 14, menses 19 præfuit: vir plane dignus Imperio. Nam præter alia, quæ præclara fecit, etiam viros sanctos ab exilio revocatos in integrum restituit. Ab hoc Michaelo suorum Annalium volumen Scylitzes orsus est. Diximus antea de Bardane. Quo tempore is Monachum illum futura prospiciendi facultate præditum, qui degebat in Philomilio, conveniebat: comites habebat secum, Leonem Armenium, Michaelum Balbum, & alium quemdam cognomento Thomam. Ex his quatuor, primus Bardanes affectato Imperio, secundum Monachi prædictionem oculos amisit. Alter Leo, itemque Michaelus, Imperio deinceps potiti sunt. Etiam huic Michaelo Rangabi hoc quodam modo Imperii denuntiata fuit amissio. Vernam quamdam ancillam habebat, quæ sub Lunæ cum Sole coitu furore corripiebatur. Quoties igitur hoc malo vexabatur, ad Bucoleontem (loci hoc nomen est, a collocatis ibi bovis

Largitiones
vafre.

Nicephorus
Imp.
Edit. Paris.
pag. 236.
Avaritia.

Ceratum duo
decim folles
sive nummu-
los continet.

Zonarz locus.

Bardanes Im-
perium adfe-
stat.

Theodorus in
exilium actus

Stauracius Im-
perator.

Joannis Scy-
litzz Annales.

Vaticinium
mali genii.

pag. 287.

leonisque statuis) se conferebat, & ad Imperatorem contentiori voce clamabat: Descende, descende, atque alienis cede. Quum id sæpius accideret, Imperator metu percussus, rem totam cum familiari quodam suo, cui nomen esset Theodoti, communicat. Is quum primum puella malo a genio corripitur, quibus ex indiciis agnoscipossit Imperatoris successor, interrogat. Animadvertit illis expositis, Leonem Armenium significari: qui ex eo tempore sibi conciliatis exercitibus, contra Michaelum arma sumit. Eo Rangabes cognito, asperam vestem induit, & Imperio sponte sua cedit. Hoc modo post Rangabem Armenius hic vii annos, v. menses rerum potitus est. Ante omnia studiose dedit operam, ut Michaeli genus excinderet. Quapropter genitalia filii ejus, qui Nicetæ nomen habebat, refecit: ne forte procreatis aliquando liberis, vindictam de Leone sumeret. Is puer ubi virilem ad ætatem pervenisset, urbis hujus Novæ Romæ Pontifex creatus est, cum ipsa vitæ mutatione. diverso etiam a priori nomine adscito. Nam pro Nicetæ Ignatius appellatus est. Secundum hæc Leo se contra sacras imagines armat hujusmodi causa impulsus. Mortuo monacho, qui futura prospiciebat, in ejus cella quidam alius monachus successit, qui Sabbatius dicebatur. Is Leoni persuasit, ut sacras imagines e medio tolleretur. Quippe Leo consequutus Imperium, ubi prædictionem illius Monachi ad animum revocasset: quædam ad illum munera misit, declarandi animi grati causa. Quum autem ipsius loco Sabbatius inventus esset, perscriptis ille litteris Imperatori terrorem injicit, & amissionem Imperii minatur, ni sacras imagines everteret. Hinc illa simulacrorum excidii flamma in Leone accensa est. Eodem tempore clarissimus ille Patriarcha Nicephorus, quum adduci non posset, ut imaginum oppugnationem probaret, solum vertere iussus est, ac in Præconesum deportatus: quum quidem id eventurum sibi multo ante cognovisset, ac Leonem Ecclesiam perturbaturum. Nam quum beatus Antistes diadema capiti Leonis imponeret, visus sibi fuerat spinis ac tribulis manum compungi. Quum autem navigio in exilium averteretur, forte rectus aliquando stabat, & quemdam salutabat. Interrogatus, quidnam hoc sibi vellet, quemve salutaret: Theophanem, inquit, confessorem & Agri præfectum, qui cæcis & suffitu nos excipit. Hinc Leo secum expensa Monachi prædicatione, Michaelum (Balbum) in vinculis detinebat. Vel potius ipse Michaelus, qui homo esset audax & impudens, hoc sibi mali arcessiverat: tandemque decretum Senatus publicatum fuit, quo Michaelus igni concremari jubebatur. Id omnino ei usuvenisset, si non Imperatrix ipsa facinus impedivisset. Nam illa pro Michaelo deprecans, inter alia proferebat in medium instantem sanctæ Christi nativitatis diem. Nihilominus Leo per insomnia, per oracula, per alia quædam ejusmodi territus: cædem ejus maturabat. Ad suam quoque conjugem dixisse perhibetur: Tua quidem opera Michaelus jam dimittitur: verum quid sequuturum fit, tu tuique liberi paulo post cognoscetis. Non magno temporis interjecto spatio, Michaelus oraculo fretus Monachi, cujus mentionem aliquoties fecimus, eas ipsas insidias, de quibus loquuti sumus, Leoni struxit: totamque rem illi patefecit, qui eum vinculis constrictum custodiebat. Hoc modo factum, ut Michaelus Imperatorium in solum collocaretur, quum quidem ad-

Leo Armenius
Imp.

Nicetas Rangabis F. castratus, deinceps patriarcha.

Sabbatius.

Nicephori patriarchæ exilium.

Prodigium.

Michaelus ad ignem damnatur.
Edit. Paris.
pag. 288.

Leonis vaticinium.

A πρὸς τὴν βασιλέα· κάπλθε, κάπλθε, ὑποχάρετε ἄλλοτείων. γίνεται τὸ πολλαῖς. ἐκπλήττεται ὁ βασιλεὺς. κοινολογεῖται τὰ περὶ τῆς οἰκείᾳ τινὶ Θεοδότῳ ποιῶμα. ὃς ἅμα τῷ γενέσθαι τὸ κοράσιον τῷ δαίμονι κάποχον, διερωτᾷ τῆς γνώσεως. ὁ δὲ Λέων ὁ Ἀρμένιος· εἴτα μετέρχεται τὸ στρατιωτικόν· ἀνταίρει καὶ Μιχαὴλ· τρύχινον λοιπὸν ἔπος ἐνδύεται, ὃ τῆς βασιλείας ἐκὼν ὑπεξίσταται.

Κρατεῖ οὖν καὶ Ραγγαβὲ ὁ Ἀρμένιος, ἐπὶ ζ', μύσας ἐ. ὃ τὴν καὶ τὸ γένος φιλονεικῶν ἐκτελεῖται τῷ Μιχαὴλ. τὰ παιδογόνῳ τῷ παιδὸς αὐτῆς μάρι, ὃ ὄνομα Νικήτας, ἐκτεμενε μὴ ποτε τεκνώσας ἀμύνηται αὐτόν. εἰς ἀνδρας οὖν ὁ παῖς ἔπος ἔρχεται, καὶ τῆς νέας ταυτοσὶ Ρώμης Ἀρχιερέως χρηματίζει, μετακληθεὶς Ἰγνατίος ἐν μεταθέσει βίᾳ. ὁ δὲ Λέων καὶ τῷ ἁγίῳ εἰκόνων ὀπλίζεται. ἡ δὲ αἰτία τριαυτῇ. ὁ πορορατικός ἐκείνος τελοῦντα μοναχός. ὁ δὲ καὶ τὸν αὐτὸν μοναχὸς ἄλλος Σαββάτιος τὸνομα. ὃς καὶ πείθει τὸν Λέοντα ἐκ μέσῃ ποιῆσαι τὰς ἁγίας εἰκόνας. ὁ δὲ Λέων τῆς βασιλείας ἐπιβὰς, καὶ τῆς τῷ μοναχοῦ πορορήσεως ἐπιμνηθεὶς, εἰλεῖ τὰχα πρὸς ἐκεῖνον τινὰς ἀμοιβὰς· ὁ δὲ Σαββάτιος ἔπος, καταπλήττει τὸν ὁ γραφῆς, ὃ ἐκπτωσιν τῆς βασιλείας ἀπειλεῖ, εἰ μὴ τὰς εἰκόνας αὐτὰς κατασφύσειν. ὁ δὲ τῆς εἰκονομαχίας πυρκαϊὰ τῷ βασιλεῖ Λέοντι ὑπανάπτειται. τὴν καὶ τὸν ὁ ἐν πατριάρχαις αἰοῖδιμος Νικηφόρος μὴ πειθεὶς τῇ εἰκονομαχίᾳ συμπέδαι, ὁ δὲ εἰς Προικόνησον γίνεται· καὶ πρὸ πολλῆς τῆς εἰδῶς. καὶ ὅτι παράγει τὴν ἐκκλησίαν ὁ Λέων. ὁ δὲ τῷ μακαρίτῳ ὀπνῆκα τὸ ὁ δὲ τῷ Λέοντος ἐπέθῃ κεφαλῇ, ἀκάνθαις καὶ τεβδόλοις καὶ χεῖρα περιπαρῶναι. ἔπος οὖν ὁ μακάριος ὁ δὲ τῷ εἰς τὴν ὑπεροχίαν εἰλεόμενος, ὁ δὲ τῷ ἴσατο καὶ πρὸς τινὰ τὸν ἀσπασμὸν ἐποιεῖτο. καὶ τί τῷ ἐρωτηθεὶς, καὶ πρὸς τινὰ ποιεῖται τὸν ἀσπασμὸν; πρὸς Θεοφάνῳ τῷ ὁμολογητῷ ἔλεγε, ὃ τῷ Ἀγρῇ κατῆγνῆναι, ὅτι κηροῖς καὶ θυμιάμασιν ἡμᾶς δεξιόμενον.

Επὶ τούτοις ὁ Λέων τὴν τῷ μοναχῷ κατ' ἐαυτὸν ἐρέων πορορήσιν, δέσμιον εἶχε τὸν Μιχαὴλ. εἶγε ὃ καὶ τὸν ποῖτος θρασὺς καὶ ἀναίχυντος ὡς. ἐφ' ὃ καὶ παρὰ τῇ συκλήτῳ ψῆφος γίνεται, πρὸς γενέσθαι τὸν Μιχαὴλ παρανάλωμα. ὁ καὶ γενέσθαι ἔφθασεν ἂν, εἰ μὴ πῶς ἡ δέσποινα τὸ ποῖτον ἐκάλυσεν· εἰς μεσιτείαν τὰχα ποροβαλλομένη τὴν ἐνεῶσαν ἁγίαν τὴν καὶ τὸν Χριστοῦ γέννησιν. ὁ μέντοι Λέων ὁ δὲ τῷ οὐεράτῳ καὶ χρησμοδιμάτῳ, καὶ ἐτέρων ποῖτων τινῶν ἐντρομος ὢν, τὴν ἀναίρεσιν ἐκείνου κατέπαυδεν. ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν ὁμοζυγον αὐτῆς ἔλεγεν. ὁ μὲν Μιχαὴλ ἦδη ἀνύεται ὁ δὲ σὲ· σὺ δὲ, καὶ οἱ ἐκ σὲ μετ' ὀλίγον μαθήσεσθε. ὃ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ ὁ Μιχαὴλ τῇ τῷ πορορήσεως μοναχῷ πορορήσει θάρρῳ, κατὰ Λέοντος μελετᾷ τὴν ἐπιβουλῇ, ταύτῳ καὶ τῷ κατέχοντι αὐτὸν ὑποκαλύψας. καὶ ὁ μὲν Μιχαὴλ, εἰς τὸν βασιλικὸν ἀνάγεται θρόνον,

δεσμῶ τὰς πόδας κατεχόμενος σιδῆρῳ. τὸν δὲ Λέοντα, ἢ προσιφυγόντα τῷ θείῳ ναῷ, ἀνιλεῖς ἐκτέμνει τοῖς ξίφεσι.

Κρατὶ τοίνυν μετὰ τὸν Λέοντα, ὁ Τραυλὸς Μιχαήλ, ἐπὶ ἡ, ὁ καὶ ὁ Ἀμορίου ὁρμώμενος. Δυσσεύς μὲν ὢν, καὶ μὴ δὲ καὶ ἀσεβεῖν ἀναγκάζων τὰς δυσσεβεῖς. ἐφ' ᾧ καὶ ἀνίσταται τῷ καυτῷ οἱ ἅγιοι. ὁ μέγας τε Θεόδωρος ἀπὸ τῆς ὑπεροχῆς ἀνάγεται, προσέφθασε δὲ αὐτὸν ἐξουσίας ὁ Ἀρμένιος, καὶ πολλὰ κακὰ ποιήσας, ἄτε τῶν ἁγίων εἰκόνων ὑπερμαχόμενον. τῷ μὲντοι τῷ Μιχαήλ βασιλεύοντος, Θωμᾶς τις χεῖρα βαρεῖαν συλλέξας ἐξ ἀνατολῆς τε καὶ δυσσεως, τεινῆς τε καὶ ὀλίγας ποιήσας, καὶ τῆς βασιλίδος ἐκτραπὼν τῷ πόλει. ποσάυτη δὲ διώμις ἦν, ὥστε καὶ τὸν ἀπαυρηθεῖσαν ἐν Ἀκροπόλει ἄλυσιν ὁρμάσαι, καὶ πρὸς Βλαχέρνας ἀπελθεῖν. ἐν ὅλοις λοιπὸν τοῖς ἐπεσὶ τὰ τῷ πολέμου κρότηται. εἴτα ὁ Θωμᾶς ἠπάταται, φέγγει, εἰς Ἀδριανῆσιν ἔρχεται. καιρὸν ἱκανὸς ἐκεῖσε παρὰ τῷ Μιχαήλ κύκλῳ τετῆρηται. ἀποδίδωσι καὶ ἁλόν. κρατεῖται, χεῖρας καὶ πόδας τέμνεται, ἐπ' ὅν καὶ θνήσκει τῷ μόνον λέγων. ἐλέησόν με, ἀληθῶς βασιλεῦ.

Μετὰ δὲ τῷ Μιχαήλ, Θεόφιλος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἐπὶ β', μὴνας γ'. καὶ τῷ καυτῷ ἐκλογὴν ποιῆται κορασίων. ὢν μία καὶ ἡ Κασία. ἡ δὲ καὶ ἀποπέμπεται ὅτι πλήρη συνέσεως ἀποκρίσιν αὐτῆς. μῆλον δὲ ἐπιδεδωκώς αὐτῇ, ὡς ἐραθεῖς δῖδεν ἐπὶ τῷ κάλλει αὐτῆς, καὶ εἰπὼν, ἐκ γυναικὸς ἐρρῶν τὰ φαύλα. ἤκουσεν δὲ αὐτῆς, ὅτι ἐκ γυναικὸς πηγάζει τὰ κρείττονα. ἐφ' ᾧ καὶ τῷ Παφλαγονίᾳ Θεόδωρον ἡγάγετο. ἔτος κατ' ἐκάστην ἐβδομάδα ὅτι τῆς ἀγορᾶς ἑφίππος εἰς τὸν ἐν Βλαχέρνας ναὸν ἀπήρχετο. εἰ γὰρ καὶ τιμὴν τὰς ἁγίας εἰκόσιν ἐκ ἐνεμεῖν, ἀλλὰ τῷ Σωτῆρι καὶ αὐτῇ τῇ Θεομήτορι, πῖσιν ἐτήρει, ὡς ἔλεγον. ἔτος καὶ περὶ τῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ προκειμένων ὠνίων ἠρώτα. καὶ εἰ πολλὰ ἐπιπράσκοντο, κατὰ τὰ ἐπαρχοῦ ἀργίζετο.

Τῷ τῷ προσήλθε τις γυνή, παρὰ τῷ τῆς Αὐγέας συγγόνου Πετρῶνᾳ ἀδικουμένη. οἶκημα καὶ γὰρ τι ὑφώσας, ἐβλαπτε γειτονοῦσαν αὐτῇ. ὁ γοῦν Πετρῶνᾳς, ἐπεφωνήθη μὲν, οὐ διορθώσατο δὲ. ἐφ' ᾧ αἰκίζεται δεινῶς, καὶ τῷ οἰκήματος ἀνατραπέντος, ἡ ὕλη πᾶσα τῇ γυναικὶ δίδεται. ἡ δὲ καὶ ἀποκύψας τὸ τῆς δεσποίνης εἶδεν ἔγχομον πλοῖον, πυρκαῦσον κελδοῖν γενέσθαι, λέγων. βασιλέα με τῷ Θεῷ ἀναδείξαντος, σὺ βιάσεις ποιῆσαι με ναυκληρον; ἄλλως τε εἰ καὶ τῆς βασιλικῆς δυνστείας, καὶ τὰ ἐξ ἐμπορίας ἑαυτοῖς περιποιεῖσθαι σπέρδομῳ, πόθεν ἂν τὰ πρὸς ζωὴν οἱ ἰδιῶται πορίζοντο; ποσάτων δὲ μεγαλοπρεπῆς βασιλὸς ὁ Θεόφιλος ἦν, ὥστε καὶ θαυμασά τινα φιλοτεχνήσασθαι ὄργανα. πνεῦμα καὶ δὲ ἐκείθεν ἐν μηχανῇ τινι ἀναπεμπόμενον, μελωδίαν ἀπήχει τερπνὴν καὶ δέκλαδον. ἀλλὰ ἐκ χρυσῆς κατεσκευάσθη δένδρα, ἐν οἷς παντοδαποὶ στροφοὶ καθήμενοι, μελωδῆμα μελιτόσθον ὄξεον.

Ἀνδρώπιον τι ἐν ἀνακτόροις περιετρίφετο, παρακοπῇ φρεσὶν ἔχον. ποτὲ γοῦν ὁ βασιλεὺς ἐρω-

huc compedes gestaret: Leo sine ulla commiseratione gladiis configeretur, in ipsa divina aede, quo se receperat.

Igitur post Leonem Michaelus cognomento Balbus, oriundus Amorio, rebus annos octo cum imperio praefuit. Erat ille quidem minime religiosus, non tamen homines pios ad impietatem cogebat. Quapropter id temporis viri sancti carceribus liberati sunt, & magnus ille Theodorus ab exilio revocatus: quem sacras imagines propugnantem, multaque perpeffum, Leo Armenius solum vertere coegerat. Hoc Michaelo imperante, Thomas quidam maximis ex orienteque collectis copiis, nec paucis triremibus instructis, adversus reginam urbium expeditionem suscepit. Tantas autem vires habebat, ut suspensam ex arce catenam perfringeret, ac Blachernas usque contenderet. Itaque deinceps totis tribus annis bellum geritur, quo exacto Thomas vincitur, in fuga se conjicit, Adrianopolim pervenit, non exiguo tempore istuc obsidione a Michaelo cingitur, ab incolis oppidi deditur, invitum in hostis potestatem venit, manibus atque pedibus truncatur, asino contumeliae causa imponitur, haec tantum verba proferens: Miserere mei, qui reapse Imperator es.

Post Michaelum, Theophilus filius ejus annos duodecim, menses tres imperavit. Mox ab inito Imperio delectum puellarum haberi iussit, inter quas etiam Cassia comparuit. Eam propter responsum prudentiae plenum missam fecit ac repudiavit. Nam quum ei malum tradidisset, uti qui propter insignem ipsius pulchritudinem amore correptus esset, simulque dixisset: A muliere mala promanarunt: vicissim illa respondit: A muliere bona quoque proveniunt. Itaque mutata sententia, Theodoram Paphlagoniam matrimonio sibi junxit. Habebat in more Theophilus, ut singulis septimanarum diebus per forum eques in Blachernium templum iret. Quamquam enim sacris imaginibus honorem nullum defererebat, Salvatori tamen ac Deiparae fidem servabat, ut ipsemet profitebatur. Praeterea de rerum in foro venum expositarum pretiis inquirere solebat, & si magno eas vendi deprehenderet, praefecto succensebat.

Accidit aliquando, ut foemina quaedam ipsum conveniret, ab Augustae fratre Petrona per injuriam laesa. Nam quum is aedificium in altum eduxisset, domus vicinae quae mulieris erat, luminibus obstruxerat. Hanc ob causam Petronas objurgatus, nihilo magis id corriperebat, in quo deliquerat. Itaque gravi eum contumelia Imperator adfecit, adibusque dejectis omnem materiem mulieri attribuit. Itidem quum e palatio prospectans, Dominae navim portum ingressam vidisset: ut igni ea concremaretur mandavit, hujusmodi verba subjiciens: Tu quum Imperatorem me Deus designarit, nauclem esse coges? quod si nos praeter uberes Imperii fructus, etiam mercaturae emolumenta conabimur intercipere; undenam privatae fortunae homines ad vitam sustinendam sibi necessaria comparabunt? Praeter haec, tam magnificus erat Imperator hic Theophilus, ut etiam admirabilia quaedam instrumenta studiose excogitaret: de quibus machina quadam emissus spiritus, jucundam suaviterque resonantem melodiam efficit. Itidem arbores aureas parabat, in quibus omnis generis aviculae confidentes, melleum quemdam cantum effundebant.

Ceterum in aula quidam versabatur homuncio, parum mentis compos. Eum quum

Michaelus
Balbus Imp.

Thomas Impe-
rium adfecit.

Thomae vires.

Thomae inte-
ritus.

Theophilus
Imp.

* al. Cassia

Cassiae respon-
sum.

Edit. Paris.
pag. 289.
Theophili fi-
des pessima.

Exemplum
justitiae.

Navis Augu-
stae cremata.

Organum mu-
sicum a Theo-
philo repertum.

Arbores aureae
cum aviculis.

Augusta do-
lus.Methodius
male vexatus.Edit. Paris.
pag. 290.Methodius
qui liberatus.Methodius Pa-
triarcha.

aliquando interrogasset Imperator, unde ve-
niret, a Manna se digressum respondit. Hoc
enim nomine Dominam appellabat. Deinde
adfirmavit, illam perbellas pupas habere.
Qua voce Imperator audita, suspicatus
pupas esse imagines: contra Imperatricem
excanduit. Illa vero maritum solerter dece-
pit. Non enim, ait, imagines Denderis vi-
dit: (hoc illi deliro nomen erat) sed quum
speculum intuerer, formas in eo per refle-
xionem repræsentatas conspexit, easque pu-
pas nuncupavit. Usque adeo certe Theophi-
lus imagines averfabatur, ut etiam religio-
sum illum virum Methodium, qui earum
patronus erat, in spelunca quadam perinde
concluderet, uti cadavera sepulcris abdun-
tur. Neque tantum hoc modo eum vexa-
vit, sed etiam ipsi latrones duos adjunxit,
quorum unus ibidem extinctus est. Ejus
cadaver quantum obsecro molestiæ foetore
suo putas viro beato attulisse? Id temporis
etiam ii, quorum facies notis erant compun-
ctæ, in exilium acti, piscatoris cujusdam
opera Methodio scripserunt in hæc verba,
jambicis versibus inclusa:

*Vivo perempto, viviscoque mortuo,
Terram incolecti, ac pariter calcanti polum,
Scripsere vindicta vindictæ, & inscripti notis.
Iis Methodius in hanc sententiam rescriptit:
Libris vicissim descriptos caelestibus,
Faciesque non sine laude compunctos notis,
Secum salutem vindictos vivus obrutus.*

Hunc autem Methodium novo & admira-
bili quodam modo Deus ex eo specu edu-
xit. Nam quum Theophilus doctrinæ litte-
rarum studiosus, in scripta quædam intellectu
difficilia incidisset, nec qui se de illis expli-
caret, invenire posset: intellecto de quodam
neminem mortalium esse, qui felicius ea de-
clarare posset, quam inclusus ille sepulcro
Methodius, hominem inde statim revocavit,
magnoque in pretio deinceps habuit. Et quia
Methodii malæ propter sacrarum imaginum
propugnationem contundendo læsæ solutæque
fuerant a Theophilo post VII Synodum si-
mulacrorum everfionem renovante: necesse
habebat, ut eas tenui quadam fascia linea
obligaret. Unde mea quidem sententia mos
inolevit, hodieque durans, ut Pontifices ab an-
teriori parte lineas fascias alligatas habeant.

Denique Theophilus moriturus petebat,
ut imagines sacræ rursus non erigerentur,
neque Joannes Patriarcha, præstigiator in-
signis, loco moveretur. Verum ipso vita fun-
cto, Theodora Joanne dejecto & abdicato,
sanctum virum Methodium pro eo substi-
tuit. Tum vero meretricula quadam subor-
nata, Methodium adversarii criminati sunt:
quæ res in judicium quum deducta foret,
Methodius fimbria vestis sublata, genita-
lia denudavit. Ea prorsus frigebant, & emar-
cuerant. Rogatus autem, quam de causa
tantopere virilia ipsius emarcuissent, respon-
dit, se aliquando quadam de causa Ro-
mam missum, & carnalis libidinis inflam-
matione correptum, Christi discipulorum
opem implorasse: ideoque per quietem vi-
disse summum illum Petrum Apostolum, qui
verendis suis attactis effecerit, ut ignis ea de-
pascere videretur. Ex eo tempore membra
istæc sua mortua sibi fuisse, neque libidinis
inflammationem quidquam attulisse mole-
stiæ. Cæterum ut omnium prima mulier A-
damum paradiso eduxit, ita Domina Theo-
dora conjugem suum in paradysum introdu-
xit. Ea de re quum certior facta fuisset, beni-
gne sanctos hosce patres excepit, qui etiam
pro Theophilo Deum precati sunt. Quum
autem illos exciperet, aderat inter alios
Theophanes Nicænus Pontifex, cujus faciei

A πῶς αὐτὸ πῶθεν ἦκει; παρὰ τῇ Μάννᾳ πορεύθηται
ἔλεγεν. ἔγω γὰρ ἐκάλει τὴν Δέσποιναν. ἀλλὰ καὶ νυνίᾳ
καλὰ διεβεβαίετο ἔχειν αὐτῷ. εἰκόνας οὖν ὁ βασι-
λεὺς ὑποπόπασας εἶναι τὰ νυνία, καὶ τῆς βασιλίδος
ἐξώργισα. ἡ δὲ σοφῶς τὸν ἄνδρα κατεσοφίστατο· ἐδὲ
γὰρ εἰκόνα εἶδεν ὁ Δένδερις ἔλεγεν. ἀλλ' ἐνατενίζου-
μεν τῇ κατόπτρῳ, τὰς ἐκεῖθεν ἀντανακλωμένας εἰώρα
μορφάς, ἃς δὴ καὶ νυνία ὠνόμασεν. ἐπὶ ποσῶτον δὲ
ἀπενερέφει τὰς εἰκόνας ὁ Θεόφιλος, ὥστε καὶ τὸν ἱερὸν
Μεθόδιον, ἅτε τῶν εἰκόνων ὑπερμαχόμενον, ἐν σπη-
λαίῳ τινὶ κατέκλεισεν, ὥσπερ νεκρὸν ἐν μνημείῳ. καὶ
ἐν τῷ τόπῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ δύο ληστὰς σὺν αὐτῷ. τότε δὴ
τότε καὶ πελομένης ὁ εἷς, πόσης δυσσομίας αἰτίον
τῇ μακαρίῳ γέγονε; τῶν καὶ οἱ κεντηθέντες τὰ
μέτωπα πρὸς τὴν ὑπερολίαν σελόμενοι γραφῶν ἐγγρά-
πτῳ τῷ Μεθόδιῳ, ἃς τινος ἰχθυοθήρα ἐν μέτρῳ
ἱαμβείῳ καὶ λέξιν ἔχουσιν ἐπισσί.

Τῷ ζῶντι νεκρῷ, καὶ νεκρῷ ζωνφόρῳ.
Ναίοντι τὴν γῆν, καὶ πολέοντι τὸν πόλον,
Γραπτοὶ γράφουσι δεσμοὶ τῷ δεσμίῳ.
Ἀντιγράφει δὲ καὶ αὐτὸς πρὸς αὐτὸς.
Τὰς ταῖς βίβλοις ἐρανῶν κλησιγράφας,
Καὶ πρὸς μέτωπα σωφρόνας ἐσιγμένους,
Προσεῖπεν ὁ ζώσατος ὡς συνδεσμίας.
Τὸν μὲν τοι Μεθόδιον παραδόξως ὁ Θεὸς ἐκεῖθεν
ἐξήγαγεν. ὁ γὰρ Θεόφιλος φιλόλογος ὢν, γραφαῖς τι-
σι δυσνοήτοις ἐνέτυχεν, ὧν καὶ λέξιν ἐχούσαν. ἀκ-
σας οὖν παρὰ τινος, ὡς εἰς ἕτερος τὰς τοιαύτας σα-
φηνίσει γραφάς, εἰ μὴ ὁ ἐν μνήματι Μεθόδιος, ἐκεῖ-
θεν αὐτὸν αὐτίκα μετεκαλέσατο, καὶ ἃς τιμῆς εἶχεν ὅτι
πολλῆς. αἱ μὲντοι σιαγόνες αὐτῆς παραλυθεῖσαι ὑπὸ
Θεοφίλου ἃς τε τῶν ἁγίων εἰκόνων ὑπερλαλεῖν. καὶ
γὰρ ζ'. Συώδον ὁ βασιλεὺς ἔπος τῆς εἰκονομαχίαν
ἀνενέωσεν, ὁ δὲ ὀνη λεπτῇ ἐδέδυντο. Ταύτητοι καὶ συνη-
θεῖα μέχρι τῶν νῦν, ὡς οἶμαι, κεκράτηκεν ἐν Ἀρχιε-
ρεῦσι τὸ καὶ τοῖς ἐμπροστίοις μέρεσι δεδεμένας ἔχειν
ὁ θόνας.

Ἀλλὰ καὶ πελομένων ὁ Θεόφιλος, καὶ ἐν μήτε τὰς
ἀγίας εἰκόνας ἀντηλαθῆναι, μήτε τὸν πατριάρχην
Ἰωάννην τὸν καὶ γόντα κατελεῖν. ἀλλὰ καὶ θάνατον
ἐκείνου, κατελεῖσα τὸν ἡ Θεοδώρα, τὸν ἱερὸν ἀντει-
σῆξε Μεθόδιον. εἰ καὶ γυναικὸν τι πορνίδιον οἱ ἐξ
ἐναντίας ὑπελθόντες, ἃς βλάβησι τὸν Μεθόδιον.
κρίσις οὖν ἐπὶ τῷ πορνίῳ, καὶ τὸ κράσπεδον
ἄρας, ἀπογυμνοῖ τὴν αἰδῶ. ἡ δὲ καὶ κατεφυγμέ-
νη πάντῃ, καὶ μεμαρασμένη. καὶ τὴν αἰτίαν ἐρωτῶ-
θεῖς δὲ καὶ ὁ τοσοῦτος γέγονε μαρασμός, ἔλεγεν,
ὅτι ποτὲ καὶ χρεῖαν εἰς Ρώμην σαλεῖς, καὶ κείσε πύ-
ρῳ παθὼν σαρκικῶν, δέομαι τῶν μαθητῶν τῶν Χρι-
στοῦ. ἐφ' ᾧ καὶ δοκῶ κατ' ὄναρ ἰδεῖν τὸν κορυφαῖον
Πέτρον. καὶ οὐ τῆς αἰδοῦς ἀφαιμένου με, πῦρ ἐδ-
κου αὐτῷ περιβόσκειν. ἔκτοτε οὖν τὰ μέγιστα
ταῦτα κενέκρωται, καὶ πύρωσις ἐκ' ἐτι μοι παρὼν ἔχλη-
σε. καὶ ἡ μὲν πρώτη γυνὴ τὸν Ἀδὰμ ἐξάγει τὴν πα-
ραδείσῳ· ἡ δὲ κυρὰ Θεοδώρα εἰσάγει τὸν ὁμόζυγον
αὐτῆς εἰς τὸν παράδεισον. ὡς οὖν ἔλαβε πληροφο-
ρίαν τῆς πραγμάτων, φιλοφρονεῖται τὰς ἁγίας
πάτερς πατέρας, δι' ὧν ἄρα καὶ ἡ πρὸς Θεὸν
γένεσις δέησις. καὶ ἡ γυνὴ ἐφιλοφρονεῖ αὐτὰς,
συμπαρῶν καὶ ὁ γραπτὸς Θεοφάνης Νικαίας
πῶτας

Vscordia.

sane spectaculis tam impense delectabatur : ut ipsemet extrinsecus amictum Venetum gestans equos agitarer, Logotheta Prasino habitu induto. Accidit aliquando, ut equestri certamine jam imminente, Protonotarius Dromi accedens diceret, in Melangeis, quæ Melagina vulgò nuncupantur, Saracenos addesse. Tum Imperator: Tene vero, inquit, hominem stolidissimum audere mihi tali occupato certamine, ac in hoc unum incumbenti, ut in lævam partem medium avertam, de Saracenorum incursu nuntium adferre? Rebus igitur huiusmodi Michaelus occupatus, Imperatorios (ceu diximus) thesauros exhauriebat. Nam quoties ipsorum etiam aurigarum filios ex sacro fonte suscipiebat, singulis auri libras centum donabat.

Ignibus hostium incurfus proditi.

Licet hinc etiam, ut omittamus alia, Michaeli vecordiam agnoscere. A Tarso ad Palatium usque certis in locis ignes succendi consueverant, quibus aliis alios excipientibus, Saracenorum incursus denuntiabantur. Quum igitur aliquando currus agerentur ad eximii martyris Mamantis ædem, quæ in Steno est, habituque Veneto Imperator ipse ornatus esset: signum adventus hostilis editum est per ignem de Pharo. quæ res permolesta quum Imperatori accideret, ignes illos admirabili consilio excogitatos sustulit, ne deinceps unquam per eiusmodi nuntios animis terrore percussis Theatrum spectatores deferrent. Idem Michaelus quum forte pecuniis indigeret, etiam platanos illas aureas, factas a Leone philosopho, de quo supra loquuti sumus, in quibus aviculæ sedentes per machinam quamdam cantillabant, itemque leones aureos, qui & ipsi cum hominum admiratione maxima nonnumquam rugitum edebant, opera certe præclara, & unam ob causam facta, ut exteræ nationes ad eorum conspectum obstupescerent, minutas in partes condidit, & aurum expendit.

Aves aureæ canentes, & leones rugientes.

Theodora relictur a filio.

Quas ob res Theodora Michaelum crebris admonitionibus castigans & erudiens, e regia tandem expellitur. Etenim Michaeli avunculus, cui Bardæ nomen erat, nulla non machinatione usus, & omnibus hominem modis aggressus, ut Imperatrix quidem longe a regia summo veretur, effecit: ipse vero Cæsar ab Imperatore designaretur. Itaque ab illo tempore cuncta sic agere, quasi si Imperator ipse foret, non destitit. Præterea facinus improbißimum committere ausus est, genuini filii conjugis viciata. Quod ubi rescivisset Ignatius Patriarcha, hominem semel atque iterum frustra monitum, tandem adhibita commonitione postrema, sacris excludit. Tum vero Bardas furere, Ignatium gregi adimere, Photium ejus loco substituere. Qualibus autem, quantisque calamitatibus Ignatius opera Photii fuerit exagitatus, ut tandem sponte sua solium detrectare ac resignare videretur: verbis explicari omnino non potest. Quippe radicitus ei dentes effracti sunt, ipse nudus in longum exporrectus, & sandapilæ cuiusdam luto commaculatæ inclusus, quæ abominabilis istius Copronymi cadaver continebat.

Photii & Bardæ exitus.

Verum Deus hæc non admodum diu toleravit. Quippe Photius ille mox folio dejectus est, Bardas misere vitam in terris suam clausit. Etenim quum moriturus esset, prodigia quædam & ostenta perniciem hominis portenderunt: nimirum ortus cometarum, & inusitata somniorum visa. Nam per quietem Bardas ire sibi magnam ad Ecclesiam videbatur, ubi principem Apostolorum Petrum in folio Patriarchæ sedentem cerneret, ad cuius pedes sanctissimus ille Pa-

Portenta.

Somnium.

Aκατήγγο· ποσῶν δὲ τῶν ποικίλων ἐξείχετο θεάτρων, ὡς αὐτὸς μὲν φορεῖν τὸ Βένετον, καὶ ἱππηλατεῖν· ὁ δὲ Λογοθέτης τὸ Πράσινον· καὶ ποτε γουῶν τῇ ἱππικῇ ἐν σάμῳ ἀγῶνι, ὃ τῷ δρόμῳ πρωτοστάτης ἐφίσταται λέγων· ὅτι ἐν τοῖς Μιλαγγείοις, ἅτινα Μιλαγγία ἰδιωτικῶς λέγονται, Σαρακῖνοὶ προσέβαλον· καὶ ὁ βασιλεὺς, ἐν ποικίλῳ μοι, ἔφη, ἀγῶνι, καὶ τὸν μέσον δῶνυμον καταστῆσαι πσεύδοντι, αὐτὸς μάταιε περὶ Σαρακῖνῶν ἐπιδρομῆς ἀγγελίας ἄγεις μοι; πιστοῖς οὖν ὁ Μιχαὴλ ἐνασκήματος, τὰς βασιλικὰς ἐκένωσεν, ὡς εἶρη, θησαυρὰς· καὶ αὐτὸς γὰρ τὰς λυσιόχων παῖδας, ἐκ τῆς ἱερᾶς κολυμβήθρας ἀναλαμβάνομενος, ἐδίδου ἐκάστῳ αὐτῶν, ἀνὰ χρυσίᾳ λίτρας ρ'.

Πρὸς τοῖς ἄλλοις, καὶ τῷ τῷ Μιχαὴλ ἀβελπηίᾳ παρίσσειν. Ἀπὸ Τάρσου μέλει καὶ αὐτῇ τῇ παλατίᾳ φρυκτοὶ κατὰ τινὰς πόδας ἀνεφλέγοντο καὶ ἄλλοι τὰς τῆς Σαρακῖνῶν ἐπιδρομὰς πορνεύοντες· λυσιόχειας οὖν τελευμένης κατὰ γὰρ τὸν ἐν τῷ σερῷ τῇ μεγαλομάρτυρος ναὸν Μάμαντος, καὶ τὸ Βένετον ἐνδεδυμένῃ τῇ βασιλείᾳ αὐτῇ, ἀγγελία γέγονεν ἀπὸ γὰρ τῇ καὶ τὸν Φάρον φρυκτῇ· ἀνίστασθ ἐπὶ τῇ συχεθεῖς ὁ βασιλεὺς, ἐκ μέσῃ ποιεῖ τὰς θαυμαστὰς ἐκείνας φρυκτὰς, ὡς μνηκτεῖ τοιαύταις ἀγγελίαις οἱ θεαταὶ δειλαινόμενοι, τὸ θεῖον καταλύουσιν· ἔπος ὁ Μιχαὴλ χρημάτων ὑπορήσας, καὶ τὰς χρυσὰς ἐκείνας πλατάνους, ἃς ὁ φιλόσοφος κατεσκεύασε Λέων, ὡς ἀνῶθεν ἔφημεν, ἐν αἷς σπυδαὶ καθήμενοι καὶ μηχανῆς ἐκτελέσων· ὡσαύτως καὶ τὰς λέοντας, ἃς πρὸς ἐκπληξιν τῶν ἔθνων μεμηχάνη· καὶ ἔτοι γὰρ, ἐστὶν ὅτε βρυχόμενοι ἐθαυμάζοντο, κατακόψας ἀνάλωσεν.

Επὶ ταῖς οὖν ἡ Θεοδώρα πολλὰ παραινῶσα τῷ Μιχαὴλ, τῇ βασιλείᾳ ἐκπτώτος γίνεσθαι· ὁ δὲ ἐκ μητρὸς αὐτῆς Θεῖος, ὃν Βάρδας ὄνομα, πάντα κάλων κινήσας, καὶ πάντως ὑπελθὼν αὐτὸν, τῷ μὲν βασιλείᾳ πόρρω γενέσθαι τῇ βασιλείᾳ οἰκονομεῖ, αὐτὸν δὲ προχειρῶς θῆναι Καίσαρα· ἔκτοτε οὖν πάντα ποιεῖν, ὡς ἀντάναξ αὐτῷ διέλιπε· πρὸς ταῖς δὲ καὶ παρανομίαις ἐτόλμα· ἡ δὲ γυνὴ γα-

μετῇ συνωφεύρετο· μανθάνει πάντα καὶ ὁ τότε Πατριάρχης Ἰγνάτιος· ἐφ' ᾧ νουθετεῖ, παραινῇ, καὶ τελούτατον ἐκδιώκει τῇ ἀγίασματι αὐτὸν· μαινεται ὁ Βάρδας, καὶ τὸν μὲν Ἰγνάτιον, τῆς ποίμνης ἐξίστην· αὐτὸν αὐτῇ δὲ, προχειρίζεται Φώτιον· ἀλλ' ἐν τῷ θέν οἷοις καὶ ὅσοις ἐβλήθη δεινοῖς παρὰ Φωτίᾳ ὁ Ἰγνάτιος, ἵν' ἐκὼν φανεῖν παραιτήμενος, ἐκ ἐστὶν εἰπεῖν· ἀπορρίπτουσι δὲ αὐτὴ τὰς ὀδόντας, προσεφαπλᾶσι γυμνὸν κομποφέρτω τινὶ λάρνακι τὸν τῇ καταπτύσει Κοπρώνυμῳ φέρσῃ νεκρὸν.

Ἀλλ' ἐκ ἐπὶ πλέον ἀνέχεται ὁ Θεός· ὁ μὲν δὲ Φώτιος αὐτίκα τῇ θρόνῳ ἐκβάλλεται· ὁ δὲ Βάρδας κακῶς τῷ ᾧδε μεδίσαται· καὶ ὁ δὲ τῷ σημείῳ τινὰ τὸν ὀλεθρὸν αὐτῇ κατεμύλων· ἐπιτολαὶ κομητῶν, ὅλεις ὀνειράτων ἀλλόκοτοι· ἐδίδου δὲ ὁ Βάρδας πρὸς τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ ἀπελθεῖν, καὶ τῷ τῷ πατριάρχῳ θρόνον τὸν κορυφαῖον Πέτρῳ ἰδεῖν ἐγκαθήμενον, καὶ τοῖς ποσὶν αὐτῇ τὸν ἀγιώτατον Ἰγνάτιον ἐγκυλινδούμενον, καθεῖδεν ὡς ἔπαθε

παρὰ τὸν Καίσαρος αὐτοῦτα ἐνδύκηνται. καὶ ὁ Βάρδας
ἐξέως ἑώρα ῥαμφαίαν διδομένῳ, ὡς ὑπ' αὐτῆς αὐ-
τὸν μελιδὸν δακτυλῶσαι. καὶ πολὺς διήλθε καιρὸς,
καὶ καὶ τὸ Βάρδα θάνατος μελετᾶται παρὰ Μιχαήλ,
τὴν ἐκείνη διωσέειαν δεδοκός. ξιφίρεις οὖν τοὺς
κατ' αὐτῆς ἐπιδόντας ὁ Βάρδας ἰδὼν, τοῖς τῆ βασι-
λέως αὐτὸν ἐπιδόντες ποσὶν. ἀλλ' ὁποσῶσι τῶν
ἐκείθεν, καὶ μελιδὸν κατατέμνουσι. τὰ δὲ παιδογόνα
αὐτῆς μόρια κοντῶ ἀπαιωρῶσι, καὶ τῇ λαῷ παραδει-
γματίζουσι.

Μετὰ δὲ ταῦτα φυσικῆς γυνῆς ὁ Μιχαήλ, ὁπο-
ρῶν, ὡς φησὶν ὁ Σκυλίτζης, καὶ τὰ κοινὰ διεξάγειν
ἐχ' οἷός τε ὢν, ἅπερ τὸ Βάρδα ἐξ ἀνθρώπων γενο-
μένε, εἰσποιεῖται τὸν Βασίλειον εἰς ὃν, καὶ τῇ τῇ
Μαγίστρων ἀξία τιμήσας, δαδῆμα μὲν μικρὸν αὐτῶν
παρατίθεισιν. εἰδ' ἔτος ὁ Μιχαήλ παρὰ Βασίλειον
ἐλεγχόμενος ἐφ' οἷς ἔπαρτε, ποιῆσαι τῶν ἐκ μέ-
σου ἐφρόντιζε. τί γοῦν ποιεῖ; Βασιλίσκον τινα,
φιλοτιμήσασθαι γὰρ ἠθέλεν αὐτὸν, ὅτι πορφύρας
ὑμνήσε τὸ κράτος αὐτῆς, δαδὲ τὸ καλῶς δῆθεν λυσι-
στροφῆσαι, εἰς μέσον ἀγαγὼν, τὴν πορφύραν αὐ-
τὸν ἐνδύει, καὶ τὸ δαδῆμα, πρὸς τὴν γενομένην ἐν-
πῶν. πάλαι μὲν οὖν εἶδε τοῦτον τὸν ἄνδρα, ὃ φί-
λοι, εἰς τὸν περιβλεπτοῦν κόσμον τῆς βασιλείας ἀνα-
γαγεῖν, ἢ τὸν Βασίλειον ἐφ' ᾧ καὶ μετὰ μετέμνηται.
ἀλλ' ἐντὸς δὲ τῆς Μιχαήλ καταλύσεως λαμβάνει ἀρ-
χὴν. εἰ καὶ μᾶλλον ἀκρατοποῶν καὶ δέλιπε τοῖς ὑπ'
αὐτὸν πολλὰ κατὰ προξενῶν, ἀλλὰ μὲν ὅτε κελύων
ἀφαιρείσθαι, ἑτέρω δὲ ῥίνα, καὶ κεφαλῇ ἄλλῃ. ἀλλ'
ἐν ταῖς ἐμποδίζοντα τὸν Βασίλειον εἶχεν. ἐφ' ᾧ δὲ
λον μελετᾶ κατ' αὐτῆς. ἐνέσκηψε γὰρ τινι βέλος ἀ-
φέναι τὸ δοκεῖν μὲν καὶ θηρίῳ τῇ δὲ ἀληθείᾳ καὶ
Βασίλειον, καὶ ὅς πάντα ἐνόησας, ἔδρασε μᾶλλον ἐν
πὶ Μιχαήλ, ὅπερ αὐτὸς ἐμελλε ἀπ' αὐτῆς παθεῖν.
ἐφ' ᾧ, καὶ φονεῖται αὐτὸν κατὰ τὸν ἅγιον Μάμαντα.

Κρατεῖ οὖν μὲν Μιχαήλ τὸν μεθυστήν, Βασίλειος
ὁ Μακεδών, ἔτι καὶ ἔτος βρεφύλιον ὢν, καθά φησι
Ζωναράς, ἔκειτο τῇ ἡλίῳ θαλάσσιον, ἅπερ δὴ τῇ
αὐτῆς γυναικὶ περὶ τὸ θέρους ἀχολαμένῳ. πάνυ καὶ
γὰρ ἦσαν πτωχοί. αἰετὸς δὲ τῶν καὶ καταπτάς, ἐ-
σκήαζεν αὐτὸν ταῖς πτέρυξιν. ἢ γοῦν μήτηρ αὐτῆς καὶ
πολλὰκις ἀποσοβῆσαι ἐπιχειρήσασα τῶν, καὶ μὴ
διωχθεῖσα, ἀγαθὸν οἰωνίσμα τὸ τοῖτον ἐκείνη
δράμα. ἀλλὰ καὶ ἀπὸ κάμης ὁ Βασίλειος ἔτος ὄρ-
μητο, γεγονούσης τῇ μεγαλοπόλει Ἀδριανουπόλεως.
καὶ ἀνδράποδον δὲ τοῖς Βελγάρους συναπῆχθη πο-
τε. φυγὰν οὖν ἐκείθεν, πρὸς τὴν Βυζαντίδα ἔρχε-
ται, καὶ τῇ τῆς ἀγίας Διομήδους προσελάζει ναῶν, κα-
θεῖσε ὑπνώττει ἐν κλίνῃ λιθοπλινθίνῃ. τῶν καὶ
τα ὁ ἐκείσε νεώκορος τείτον ἀφυνθίζεται δι' ἀγγέ-
λου λέγοντος· ἔσω τὸν βασιλέα εἰσάγαγε. πεί-
δεταὶ ὁ νεώκορος, θεραπεύειας ἀξιοῦ τὸν βασιλέα.
αἶτα τί; διὰ τὸ αὐτοῦ ἀνδρείου, τῇ Μιχαήλ γνωρί-
ζεται. τῇ ἔπῳ φροντιστὴς καθίσταται. μὲν ταῦ-
τα παράκοιτος. καὶ τελευτῶν κράτωρ ἀναγο-
ρεῖται τοῦ Θεοῦ τὰ τοιαῦτα καὶ ἀπολλοῦ
πάντως δεικνύοντος. ὅρα γὰρ ὅτι καὶ ποτε μετὰ
τῇ Κυρίου αὐτοῦ τῇ Θεοφιλίτῃ ἐν τινι τόπῳ
ἀπῆλθεν. ἐνθα διορατικὸς τις ἐτύγχανε μο-
ναχὸς, ὃς τὸν μὲν Θεοφιλίτζῳ παρεώρα. τὸν
Glyca Annal.

triarcha Ignatius provolutus jaceret, ac vin-
dictam eorum postulare facinorum, quæ a
Cæsare designata in se fuissent. Mox alicui
gladium porrigi, quo Bardas membratim dis-
secaretur. Neque multum temporis interces-
sit, quum Michaelus Bardæ potentiam reve-
ritus, hominem morte multatum e medio tol-
lere cogitat. Itaque Bardas homines gladiis
instructos contra se pergentes intuitus, ad
Imperatoris se pedes abjicit. Verum per eos-
dem inde abreptus, membratim in frustra con-
ciditur: genitalibus hastæ suffixis, & publi-
ce populo spectaculi causa exhibitus.

Bardæ exdes.

Secundum hæc Michaelus, quod sobo-
lem ex se naturaliter procreatam nullam ha-
beret, uti Scylitzes memoriæ prodidit: nec
publicam rem administrare per se satis idoe-
neæ posset, Bardas jam rebus humanis ex-
empto: Basilium filii loco adoptat, & Ma-
gistrorum dignitate ornatum, paulo post et-
iam diademate cingit. Quum autem a Ba-
silio quoque Michaelus ob ea reprehenderetur,
quæ nefarie patrabat: quo pacto & il-
lum e medio tolleretur, sollicitè cogitabat.
Quid ergo rei molitur? Hominem quem-
dam, nomine * Basiliscum, quem adficere
honore propterea cuperet, quod aliquando
majestatem ipsius insigniter prædicasset, ob
quadrigarum solertem inflexionem, in me-
dium productum purpura induit, ac diade-
mate ornat, hujusmodi ad Senatum verbis
usus: Jampridem, amici, oportebat hunc vi-
rum a nobis ad honorem Imperii splendi-
dissimum potius evehi, quam Basilium. Id-
circo mei me consilii fastique pœnitet. Quod

Scylitzes hi-
storicus.Basilus ado-
ptatur.* al. Basilinum
item, Basilici-
num.Edit. Paris.
pag. 294.

quidem ubi fecisset, mox initium interitus
Michaeli appetit: præsertim quum intem-
peranter admodum potare non desineret, ac
subditis crebra mala moliri. Nam præcipie-
bat his aures, illis nares, nonnullis capita
præcidi. Quum autem Basilus impediret,
quominus ea perficerentur: fraude circum-
venire Michaelus ipsum instituit. Nam cui-
dam mandabat, ut in speciem quidem adver-
sus feram telum emitteret, reapse vero Basili-
um peteret. Quare Basilus animadversa
in ipsum Michaelum id patrandum esse sta-
tuit, quod imminere sibi ab eo videbat. Ita-
que hominem ad D. Mamantis interficit.

Exitus Mi-
chaeli.

Hoc modo post Michaelum cognomine
Temulentum, Basilus Macedo xx annis
Imperium obtinuit. Is quum adhuc infans
admodum esset, uti Zonaras commemorat,
forte soli expositus in æstu jacebat, messe oc-
cupatis parentibus, qui valde pauperes erant.

Basilus Ma-
cedo Imp.Joannes Zo-
naras.

Tum vero aquila de sublimi advolans, ex-
pansis alis umbram ei præbebat. Quum au-
tem mater aliquoties aquilam abigere cona-
ta, nihil efficere se videret: tandem hanc
rem boni augurii loco duxit. Præterea Basili-
us hic e pago quodam originem habuit, qui
magnæ urbi Adrianopoli vicinus erat. Etiam
aliquando ceu mancipium a Bulgaris ave-
ctus fuit. Unde quum evasisset, Byzantium
sefe contulit, ac propius ad sancti Diome-
dis ædem accedens, ibidem in lateritio pavi-
mento fessus obdormivit. Ea nocte templi
ejus ædituus ab angelo ter excitatus est, ac
Imperatorem introducere jussus. Paret ædi-
tuus angelo, & Basilium velut Imperatorem
humanissime tractat atque reficit. Quid ex
eo tempore de ipso factum? propter insignem
animi fortitudinem in Michaeli notitiam
pervenit: primum equorum ei cura com-
mittitur: deinde fit Cubicularius: tandem
Imperator renuntiatur: quum quidem hu-
jusmodi eventa Deus multo ante significas-
set. Nam vide obsecro, quid aliquando ipsi
acciderit. Forte cum hero id temporis suo
Theophilite quemdam ad locum profectus

Augurium a-
quilæ.Basilii tenui-
tas.Aliud vatici-
nium.Alio modo si-
gnificatum
Basilio regnâ.

fuera. Eo in loco solitaria vitæ sectator de-
gebat, homo futura prospiciendi facultate
præditus. Negligeat ille Theophilitem,
quum magnum honorem Basilio deferret.
Quæsitus ab aliquo, cur id fecisset: Impera-
torem in eo se palam conspexisse respondit.
Hac igitur ratione Basilius Imperio (ceu di-
ximus) post Michaelum potitus est: moxque
Phorium ex Ecclesia pepulit, ac solum Igna-
tio restituit. Præterea sub initium Imperii
Patribus conscriptis ad se venire iussis, the-
sauros Imperatorios aperuit, ut Scylitzes
commemorat, deque pecuniis ærarii maxi-
mis, præter auri tres centenarios, nihil om-
nino reperit. Quo autem illæ modis ac ra-
tionibus novis inusitatique prius devenis-
sent, ubi certior factus fuit: apud Senatum
obtinnit, ut publicum in ærarium referren-
tur. Ipse tamen mitius agens, & cuilibet il-
lorum, qui aliquid a Michaelo acceperant,
partem dimidiam auferens, auri ccc. om-
nino centenarios confecit.

Inopia ærarii.

Joannes Scy-
litzes.Edit. Paris.
pag. 295.Basilius justiti-
cia.

Tam præclare vero Basilius imperium ad-
ministrabat, tamque observans erat justitiæ:
ut ipsemet iudices ordinaret, eosque causas
cognoscere juberet attente, tam in magna-
ra pro tribunali sedentes, quam in Circo. E-
dictis quoque propositis instituit, ut hi iudi-
ces acciperent e publico salaria: ne agitas
pro tribunali causas parvi facerent, obiter-
que tractarent. Itidem pauperioribus jure ad-
versus alios experiuntibus alimenta decrevit,
ne fame contabescerent litibus renuntiarent.
Præterea proditum memoriæ scimus, impe-
ratorem ad hæc loca quodam tempore de re-
gia progressum, quum neminem reperisset de
alio conquerentem, ideoque suspicatus esset,
forte homines injuriis adfectos aliquo modo
impediri, quo minus ad ipsum accederent: sa-
tellites per orbem dimisisse, qui ubi reversi
fuissent, neque se quemquam invenisse dice-
rent, qui querelarum aliquid haberet: præ
gaudio lacrymas fudisse, Deoque gratias e-
gisse, quod se imperante accidisset, ut nemo se
injuste tractatum oppressumque diceret.

Vices rerum
humanarum.Suldanus a
Francis ca-
ptus.Sapiens Sul-
dani dictum.* al. Germa-
niceam.
Germanico.
polim frustra
Basilius ten-
tat.pag. 296.
Vaticinium.

Cæterum si quis est, qui ex ingenti gloria
per casum aliquem adversum ad conditionem
obscuram ignominiosamque pervenit: is cum
animo suo perpendens, quo pacto rotæ cu-
rules sursum deorsumque ferantur, seipsum
consoletur. Nam ea volutatio perquam il-
lustri declarat imagine, quam instabilis sit
humana felicitas. Tali certe superioribus his-
ce temporibus exemplo barbarus ille Sulda-
nus aliquando est usus. Nam quum a Franco-
rum principe captivus detineretur, totumque
biennium in vinculis exegisset, numquam
eum ridentem aliquis conspexit. Tandem
Francus intellecto, Suldanum risisse: de ip-
somet risus illius causam quærit. Tum ille se
plaustrum rotam intuitum respondet, quæ mo-
do sursum, modo deorsum ferretur. Ei se ca-
sus suos accommodantem, non potuisse non
inæquabiles rerum humanarum vices ridere.
Quo verbo motus Francus, Suldanum ab eo
tempore suam in familiaritatem admisit, ho-
minisque prudentiam admiratus, eum in con-
siliariorum suorum numerum retulit.

Quum primum autem Basilius imperium
acceperat, in Syriam expeditionem susce-
pit: quumque opidum quoddam * Germa-
nicopolin, quod alio nomine Adata nuncu-
paretur, obsidione cingeret, ac homines
obsessos imperatoris conatum flocci facere
videret: quæri iussit, quonam præsidio fre-
ti, tam secure degerent. Tum quidam ex
oppidanis senex: Nequaquam, ait, in fatis
est, imperator, ut abs te nostrum hoc oppi-
dum capiatur: sed in alicujus tuorum, qui
Constantini nomen habebit, potestatem a-

A δὲ Βασίλειον δὲ τιμῆς ἐποιεῖτο πολλῆς. καὶ ἡ
αἰτίαν ἐρωτῶντες ὑπὸ τινος, ἔλεγε, βασιλέα
ἰδεῖν αὐτὸν ἀντικρυς. κρατεῖ δὲ οὖν, ὡς εἴρηται,
μετὰ τὸν Μιχαὴλ ὁ Βασίλειος. καὶ τῆς ἐκκλη-
σίας διδύως τὸν Φώτιον ἐξωθεῖ, καὶ πάλιν
Ἰγνατίῳ τὸν θρόνον ἀποδίδωσιν. ἀλλὰ καὶ τὴν
γερουσίαν τῶν καὶ μετὰ καλεσάμενος, τοὺς
βασιλικούς ὑπανοίγει θησαυρούς, ὡς φησὶν ὁ
Σκυλίτζης. καὶ ἀπόγε τῶν πλούτων χρημά-
των, ἔδεν ἄλλο εἶρηται, ἢ χρυσοῦ κεντή-
ρια τεῖα. τοῦ δὲ ταῦτα κεντομένης ἐφθα-
σε μαθὼν ὁ Βασίλειος, οἰκονομεῖ καὶ πάλιν
πρὸς τὸν δημόσιον ἀντιστραφῆναι. τὰ ἡμίση
λοιπὸν ἀφ' ὧν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ Μιχαὴλ ἑκα-
στος ἀφαιρούμενος, ἐπισυνάγει, χρυσοῦ κεντη-
νάρια τ'.

Τοσοῦτον δὲ καλῶς ὁ Βασίλειος ἦρχε, καὶ
ποσοῦτον δικαιοτάτος ἦν, ὡς καὶ δικαστὰς πεί-
σαι, καὶ τὰς ὑποθέσεις ποιεῖν ἐν τῇ Μαν-
ναύρᾳ καθήμενος καὶ τῇ ἵπποδρόμῳ. ἐτύπα-
σε δὲ καὶ σιτηρέσια λαμβάνειν αὐτοὺς, ὥστε
μὴ τῶν ὑποθέσεων καταφρονεῖν. ἔταξε δὲ καὶ
ἐφ' ὧν τοῖς πενετέροις τῶν πᾶσι δίκας ἔχον-
των, ὡς μὴ τῶν λιμῶν πικρόμενοι, τὰς δίκας
ἀπαγορεύοιεν. λέγεται δὲ ὅτι καὶ κατιῶν ἐν-
ταῦτά ποτε ὁ βασιλεὺς, καὶ μηδὲ τινα δι-
κῶν ἐγκαλοῦνται, καὶ ὑποπτόσας μὴ πῶς
ἐμποδίζονται τῷ πρὸς αὐτὸν εἰσερχέσθαι οἱ ἀδι-
κούμενοι, δορυφόρους ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμέ-
νην ἐπέμψεν, ὧν δὴ καὶ ἀποστρέφοντων, καὶ
μηδὲ τινα τοιοῦτον λεγόντων εἶρεν, μεθ' ἡδε-
νῆς ἀπέσταξε δάκρυον. καὶ τῷ Θεῷ χάριτας ἀ-
μολόγει, εἶγε καὶ τὴν αὐτὴν βασιλείαν ἐκ ἔστιν
ὁ ἀδικούμενος.

Ο εἰς ἀδοξίαν ἀπὸ δόξης περιπεσὼν, πα-
ραμυθίας ἀπολαύων, τὴν ἄνω καὶ κάτω φο-
ρὰν τῶν τῆς ἀμάξης ἑοχῶν συστέφων καθ' ἑαυ-
τὸν. τῆς γὰρ ἀσάκτου τῶν ἀνθρώπων οὐδαι-
μονίας εἰκὼν αὕτη ἐστὶ προφανής. ὁποῖον δὲ
πάλαι πεποίηκε καὶ ὁ Σουλδάνος ἐκεῖνος ὁ
βάρβαρος. ἔπος γὰρ ὑπὸ τῆς τῆς Φραγγίας
ἀρχοντος καταχευεῖς, καὶ διέτιαν ἐν τῇ φρου-
ρᾷ ποιήσας, ἐκ ὧν γέλασας ποτὲ. μετὰ
δὲ ταῦτα γελάσαι τῶν ὁ Φράγγος μεμαθη-
κώς, ἐρωτᾷ τὴν αἰτίαν. καὶ ὅς ἔλεγε ἑο-
χὸν ἰδεῖν ἀμάξης ποτὲ ἄνω, ποτὲ δὲ κάτω
φερόμενον, καὶ τούτῳ τὸ κατ' αὐτὸν παρ-
εικάσας, τὸ τὸ βίου γελάσαι ἀνάμεινον.
τῷ Φράγγῳ λοιπὸν ὠκείωτο ἔκτοτε, καὶ
σύμβουλος ἦν ἐκείνῳ δὲ τὴν αὐτὴν σύνε-
σιν.

Ο Βασίλειος δὲ μετὰ τὸ κρατῆσαι, κατὰ
Συρίας ὤρμησε. καὶ Γερμανικὴν πόλιν δὲ τινα
ἐλεγομένην Αἰδάτην πολιορκῶν, καὶ ταύτῃ
ὁρῶν τῆς πολιορκίας ὀλιγορούσαν, ἔφη
ἐφ' ὅτῳ πεποιθότες ἀμειβόμενος οὕτως ἔχου-
σι. γέρον δὲ τις ἐκείθεν ἀπεκρίνατο. οὐ
παρά σοῦ, ὦ βασιλεῦ, ἢ πόλις ἡμῶν
ἀλῶναι νυνὶ πέφωται. παρά δὲ τῇ τῶν σῶν καὶ
Κωνσταντίνος ὄνομα. καὶ ὅς ὑποδείξας τὸν ἵππον αὐ-

τῷ Κωνσταντίνῳ, ἤκυσεν ὡς ἐκ ἑστίν αὐτός. ἀλλ' ἕτερός τις μετὰ χρόνου συχνὸν ἐκ σοῦ ἀναφύς. καὶ ὁ Βασίλειος, ἵνα τὴν πόλιν ἀπορρήσιν διημερ-
τημένῳ ἐλέγξῃ, ἐπὶ πλέον τῇ πολιουρίᾳ προ-
σέκειτο. ἀλλὰ μηδὲν ἀνύσας κενὸς ἐκείθεν ὑπέ-
σχετο.

Οὗτος ὁ Βασίλειος, ὅτι Μιχαὴλ ἀνέλε τον με-
θυστήν, οἷον ἐξίλασκόμην τον Θεόν, πολλαχῶς
τῆς πόλεως τῷ ἀρχιερατῇ Μιχαὴλ, ναοὺς ἐδεί-
ματο ἐκ καινῆς. ὧν εἷς καὶ ἡ ἐν τῷ παλατίῳ λε-
γομένη νέα. ἐδείματο δὲ καὶ τῷ φόρῳ ναόν, ἐπὶ
ὀνόματι τῆς Θεοτοκου, ὡς ἂν ἔχοιεν οἱ παραγμα-
τευόμενοι οἶκον προσευχῆς. πολλὰ μὲν οὖν καὶ
ἀλλὰ καινουργήσας ὁ Βασίλειος, καὶ κινσερῶν α-
πεκάθηρέ τινα, ὡς ὁ βασιλεὺς Ηράκλειος ἀπέ-
χωσε, καὶ τον αὐτὸν ποιήσας λαχάνων. τὸ δὲ
ἐποίησε καὶ ἐν ταῖς οὔσαις ἐντὸς τῆς παλατίου.
τῇ τε ἀπὸ τῆς Μανναύρας, καὶ τῇ μεταξὺ Ιουσι-
νιαῦ καὶ τῆς Λαυσανῆς. ὁ δὲ Ηράκλειος παρὰ Στε-
φάνου τῆς φιλοσόφου τὴν γένεσιν αὐτῆς πολυπραγ-
μονήσαντος μαθὼν, ὡς ἐξ ὕδατος αὐτὸν ἀνάγκη
πελιδτῶν, πᾶς τῇ κινσερῶν, ὡς εἴρηται, προ-
χάσεις ἐποίησεν.

Ο μάντοι τῷ βασιλεῶς ὑπὸς Κωνσταντίνου νοσή-
σας ἀπέθανε. καὶ ὁ Αυτοκράτωρ τον αὐτῆς θανάτου
οὐ φέρων, ἐξήτει ζῶντα τὸν ἐμφανιδύει αὐτῷ.
μοναχὸς δὲ τις Εὐχαΐτων ἀρεδρος, ὃς Σανταβα-
ρηνὸς τὸ ἐπώνυμον, δεῖξαι λέγεται τῷ βασιλεῖ
πεθνηκότα τὸν αὐτῆς, καθάπερ ζῶντα τινα. κατὰ
δὲ λόχμῳ τινα τον Κωνσταντίνον ἐφιππον συναν-
τῆσαι τῷ πατρὶ αὐτῆς καὶ φαντασίαν ἐποίησεν. ὃς
καὶ περιπλακῆναι δόξας ὁ βασιλεὺς καὶ καταφι-
λῆσαι, ἐκ ἑστὶ τὸν ἑαρά. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς με-
γάλως περὶ τον μοναχὸν ἐφαντάζετο. ὁ δὲ ἕτερος
ὑπὸς αὐτῆς Λέων ὁ φιλόσοφος, φαρμακὸν ἐκάλεε τὸν
μοναχόν, καὶ ἀπατῶντα τὸν Αυτοκράτορα. πληγεί-
σθω ἐπὶ ταῖς ψυχῇς ὁ Σανταβαρηνὸς, τοιοῦ-
τόν τι ἐπινοεῖται. πείθει τον Λέοντα, καὶ ἐξιδίδου
ἐντὸς τῆς ὑποδήματος φέρειν παρασκευάζει ὀπλίωκα
τῷ πατρὶ συνηρῶν ὡς. ἐδὲ δὲ τὸ δόλον ἐνόη-
σεν. ἐφ' ᾧ καὶ ἐπίβηλον ἀρσαγγέλλει αὐτόν. δε-
σμεῖται λοιπὸν, καὶ ἐν ἐνὶ τῇ βασιλικῇ κατα-
κλείεται θαλάμῳ καὶ τὰ τῆς κρατὸς ἀφαιρεῖται
παρασκήμα. καὶ δὲ ταῦτα συμπόσιον καὶ τῇ ἐν
τέλει ποιεῖται ὁ κρατὸν, καὶ τὴν παλαιὰν συνη-
θειαν. ἱστιακὸς οὖν ἐκείσε ἀπρωρημένος, Λέων,
Λέων ἐβόα πυκνὰ ὀδυρομένου καὶ γὰρ τινος τον
Λέοντα τὴν φωνὴν ἐμιμήσατο. ἀφορμῆς οὖν ἐν-
τάλθεν δραξάμενοι, δέονται τῷ βασιλεῶς περὶ
τῷ Λέοντος. λέγοντες ὡς εἰς κατηγορίαν ἡ-
μῶν ἔσαι τοῦτ' ἐν τῷ ζῶντι, ἔπερ αὐτὸ μὲν
τον οἰκεῖον ἀνεκαλεῖτο διαπότην. ἡμεῖς δὲ
ἀμνημονοῦμεν ἐπὶ ποσούτον αὐτῆς. ταύτην πο-
καὶ ἐκ ἀποτυχάνει τῆ σκοποῦ.

Πρόσεχε δὲ, ἀγαπητὲ, ὅτι ἀφωροῦ-
σιν ἐνταῦθα πρὸς ἀλλήλους οἱ χρονογρά-
φοι. ὁ γὰρ Σκυλίτζης φησὶν, ὅτι γονῆς
ἡπόρει φυσικῆς ὁ Μιχαὴλ. οἱ γὰρ μέδαις
αἰεὶ ἐναχολούμενοι, καθά φασιν οἱ περὶ
τὰ τοιαῦτα δεινοὶ, γόνιμον οὐμνησιν ἔχου-

liquando veniet. Iis auditis imperatore filium
suum Constantinum ipsis commonstrante: re-
sponsum est, non hunc Constantinum illum
esse: sed alium quemdam ex ipsius posteris
hoc nomine, multis annis intercedentibus,
existitum. Hoc vaticinium Basilius ut fal-
sum irritumque declararet, majore studio,
quam prius, intentus oppugnationi erat. Ve-
rum infecta re, suaeque spe frustratus, obsi-
dionem solvit.

Quoniam vero Basilius Michaelum illum
tumulentum interfecerat, placandi Dei cau-
sa multis per urbem locis novas aedes Mi-
chaelo principi copiarum caelestium Duci ex-
struxit. Ex iis una est in Palatio, quam No-
vam appellant. Idem in foro templum no-
mini Deiparae dicatum condidit, ut aedes ista
aliqua foret, in qua mercatores precarentur.
Præterea reparatis instauratisque multis ope-
ribus, etiam quamdam cisternam expurgavit,
quam Heraclius Imperator humo ingesta op-
pleverat, ejusque loco hortum olerum effe-
cerat. Idem præstitit in iis cisternis, quæ sunt
intra palatium, & in ea, quæ est ad Man-
naram, & in alia, quæ inter Justinianum
ac Lausacum sita est. Nam quum Heraclius
ex Stephano philosopho, qui nativitatem
ejus curiose perscrutatus fuerat, per aquam
sibi moriendum esse cognovisset: cisternas,
ut diximus, passim obstruxerat.

Secundum hæc evenit, ut Constantinus
Imperatoris Basilii filius morbo correptus
tandem moreretur. Eam filii mortem quum
Imperator admodum ægro dolentique fer-
ret animo, percupiebat eum sibi viva spe-
cie offerri. Tum vero Monachus quidam,
Euchaitarum præses, cui cognomen Santa-
bareni erat, Imperatori filium vita functum
ita commonstrasse fertur, ac si vivus quis-
piam foret. Effecit enim, ut specie imagi-
naria Constantinus eques patri quadam in
filva obviam fieret: quem, ubi visus sibi fuisset,
Imperator & complexus & osculatus es-
set, mox evanescentem ex oculis amisit.
Hinc Imperator magnam de hoc monacho
concepit opinionem, quum interim alter fi-
liorum Leo philosophus eum veneficum ap-
pellaret, a quo per imposturas Imperator
deciperetur. Ea verba quum animum San-
tabareni vulnerassent, hujusmodi quiddam
excogitavit. Auctor Leoni fuit, adeoque
persuasit, ut cum patre venaturus, secum
gladiolum sub veste gestaret. Eum Leo do-
lum non intelligebat. quapropter a Santa-
bareno ad patrem velut insidiator desertur:
mox vinculis constringitur: quodam in tha-
lamo regio concluditur: imperatoria signa
ei adimuntur. Secundum hæc usque venit, ut
pro more veteri convivium Imperator cum
magistratibus celebraret. Ibi suspensus qui-
dam psitacus, frequenter Leonis nomen re-
petitum ingeminabat. Quippe consuefactus
fuerat, ut vocem cujusdam Leonem deplo-
rantis imitando exprimeret. Hac patres con-
scripti occasione arrepta, pro Leone apud
Imperatorem deprecantur & intercedunt.
Agebant enim, hoc ipsum animal negli-
gentiam suam videri accusare, quod heri Leo vinculis
sui nomen toties inclamaret, cujus ipsi tam
longo jam tempore mentionem nullam fe-
cissent. Quam intercessionem Imperator
quum audivisset, voti eos sui compotes
fecit.

Cæterum hoc loco velim animadvertas,
dilecte fili, scriptores annalium inter se dis-
sentire. Nam Scylitzes tradit, Michaelum
Imperatorem sobole naturali caruisse. Qui
enim ebrietati perpetuo dediti sunt, quem
admodum perhibent homines harum re-
rum periti, nequaquam semen ad arcana

Templa a Ba-
silio condita.

Cisternæ re-
purgatæ.

* al. Magnau-
ram.

Santabareni
præstigiæ.

Santabarenius
a Leone offen-
sus.

Edit. Paris.
pag. 297.
psitacus Leo-
nem deplorat.

De Leone scri-
ptorum dis-
sensio.

Veneris idoneum habent. Hoc si verum est, qui consentaneum putabimus, quod ajunt aliqui, Leonem Michaeli fuisse filium? Zonaras quidem memoriæ prodidit, Leonem reapse Michaeli filium fuisse, hominum autem opinione Basilii. Quippe Leonis mater, cui nomen erat Eudocia, Ingeris filia, quum prius arcano concubitu cum Imperatore Michaelo consuevisset, prægnans Basilio nuptum data est, quem adeo sibi familiarem Michaelus fecerat, ut etiam capiti ejus diadema imponeret, per occasionem equi ferocis a Basilio domiti, quem conscendere nullus aliorum audebat. Erat enim Basilius admirabili formæ venustate, audaciaque singulari præditus.

Accidit autem aliquando, ut hic ipse Imperator Basilius in venatione quadam obvium haberet insigni proceritate cervum. Ibi quum manum armatam gladio contra feram sustulisset, cervus restitit, & insequentem propulsare cornibus conatus est. Hoc modo factum, ut quodam cornuum ramo in zonam Imperatoris defixo, ipse cornibus sublimis adhærens a cervo abriperetur: vitamque fortassis amisisset; ni quidam ipsum dissecta gladio zona servasset. Ei deinde præclara scilicet a servato Imperatore data sunt conservationis præmia. Nam caput homini præcidi jussit, allata causa, quod adversus Imperatorem gladium nudasset.

His temporibus divinus ille Ignatius hæc res inferas reliquit. Quum autem Photius perpetuo solii recuperandi desiderio teneretur, ecclesiamque recuperare conaretur: hujusmodi quiddam ab occulta profectum versutia vafritieque comminiscitur. Primas de appellationibus Imperatoris, filiorum, Augustæque litteras sumit, indeque suum illud Beclas componit: quo declarato, visus est Imperatori vir apprimè sapiens esse. Hac ratione solium illud excellentissimum recepit. Ac de his quidem hætenus dictum esto.

Sub hoc Imperatore Rossi ad religionem erroris expertem accesserunt, & pontificem acceperunt, quum divinum quoddam prodigium antecessisset. Nam sacrosanctum Evangelium in ignem coniectum, cremari non potuit. Tandem Basilius ex alvi profluvio vitam finit, filio Leone, viro sapiente ac docto, successore post se relicto.

Itaque Leo patre rebus humanis exempto, xxvi. annis imperavit. Quum Santabarenus ulcisci vellet, prius de Photio loco movendo consilium iniit: quod illum Santabareni patrociniū studiose suscepturum putaret. Nam rumor diditus erat, Photium cuidam suorum imperium tantum non despondentem, hac ipsa de causa cum Santabareno consilia communicasse, contraque Leonem aliquid fraudis fuisse machinatum. Igitur eum Leo primum in exsilium agit, deinde contumeliis adfectum aliis, tandem oculis spoliat. Exstitit iis temporibus tanta solis sub horam diei sextam eclipsis, ut ipsa etiam sidera conspicerentur. Accedebant violentissimi ventorum flatus, fulgura tonitruaque valde horrenda, & ardentia fulmina, quibus in foro septem viri sunt extincti.

Cæterum Leo, quum templum exstruxisset in honorem nominis sancti Lazari, tam ipse, quam Mariæ Magdalene reliquias eo transtulit. Ubi deinde in ipso die Quinquagesimæ, processus de more publicus institueretur ad sancti Mocii sanum, etiam ipse Imperator una cum cæteris incedebat. Quumque templum jamjam, sacris januis vicinus, ingredi vellet, quidam ex

Ασὶ τὸ ἀνέριμα πρὸς γὰρ τὰς τῆς Ἀφροδίτης μυστήρια. Εἰ δὲ τὸτο, πῶς λοιπὸν ὁ Λέων υἱὸς τῷ Μιχαήλ; ὁ δὲ Ζωναράς ρησιν, ὅτι τῇ μὲν ἀληθείᾳ, υἱὸς τῷ Μιχαήλ ὡς τῷ Βασιλείῳ δὲ τῷ δοκεῖν. ἡ γὰρ μήτηρ τῷ Λέοντος, Εὐδοκία δὲ ὡς αὐτῇ, τῷ Ἰγνηρος θυγάτηρ συμφυεμένη πρότερον τῷ Μιχαήλ, ἔγκυος τῷ Βασιλείῳ παρ' αὐτῆς συνεζώγνητο. τοσοῦτον γὰρ αὐτὸν ὁ Μιχαήλ φειώσατο, ὥστε καὶ ὄψιν περιθῆναι, τὴν ἀφορμὴν ἐκ τῆς θρασείας ἵππου λαβὼν, ᾧ ἑδὲ ἐπιβῆναι ἐτόλμα. θαυμαστὸς γὰρ ὡς ὁ Βασιλεὺς κατὰ γὰρ εἶδος καὶ τόλμαν.

Ο βασιλεὺς ἔπος Βασιλείῳ ποτὲ κυνηγετῶν, ἀμειβόμενος ἐντυγχάνει ἐλάφῳ. ὡς ἰκὰ γούμῳ χεῖρα ξιφῆρῃ καὶ τῆς ἐλάφου ἦρεν, ἀνέστη τὸ ζῶον, καὶ τοῖς κέρασιν ἠμύνετο τὸν διώκοντα. καὶ τῇ ζώνῃ δὲ τῷ βασιλεῶς ἐμπαρέντος τινὸς τῆς παραφυομένων κεράτων, μετέωρος ἐκείνος τοῖς κέρασιν ἐφέρετο καὶ τάχα ἂν ὠκίστατο, εἰ μὴ τις ξίφει περὶ τὴν ζώνην, αὐτὸν διεσώσατο. ᾧ δὲ καὶ σῶστρον καλὰ δέδωκεν ὁ ὑπ' ἐκείνου σωθεὶς, τὴν τῆς κεφαλῆς ἐκτομῇ. λέγων, ὅτι καὶ βασιλεῖα ξίφος ἐγύμνωσεν.

Επὶ τοῖσι οὖν ὁ θεὸς Ἰγνάτιος τῷ ᾧδε μεδίσατο. ὁ μὲντοι Φώτιος αἰεὶ διψῶν τῷ θρόνῳ, καὶ ἀνταρῶν ἐπιτεύξασθαι πάλιν τῇ ἐκκλησίᾳ, πῶς δὲ τι βαδύροπον καὶ σκολιὸν τεχνάται. τῆς ὀνομάτων τὰς ἀρχὰς ἀπολαμβάνει μόνος, τῷ βασιλεῶς, τῆς ὑπὸν, ἀλλὰ καὶ τῆς Αὐγέας. καὶ τὸ Βεκλὰς συντίθησι. καὶ τὸτο σαφηνίσας, ἐδόξεν εἶναι βασιλεῖ μέγας ἐπὶ σοφίᾳ. καὶ πάλιν τὸν πολύζηλον κατακληρέται θρόνον. καὶ περὶ μὲν τῶν ἑπομένων.

Οἱ ὅμως Ῥωσοὶ ἐπὶ τῷ τῷ βασιλεῶς, εἰς τὴν ἀπλάνῃ θρησκείᾳ ἦλθον. τὴν καὶ τὴν Ἀρχιερέα δέχονται, θεοσημείας πρότερον γεγονύσας. τὸ γὰρ ἅγιον Εὐαγγέλιον περὶ μὲν παραδίδοι, καὶ κατακαίει δὲ μὲν ταῦτα ἑρρηγοῖα νόσῳ συχεθεὶς ὁ Βασιλεὺς, τὸ δὲ τῶν βίων, τὸν υἱὸν αὐτῆς Λέοντα τὸν σοφόν, ἑλδοχὸν καταλιπὼν.

Κρατεῖ οὖν ὁ Λέων μὲν τὸν αὐτῆς πατέρα, ἔτι καὶ δέλων οὖν ἀμύνεσθαι τὸν Σανταβαρλὼν, βελδέεται πρότερον τὸν Φώτιον κατελεῖν, οἰόμενος αὐτὸν μεγάλως προσήσασθαι τῷ Σανταβαρλῶν λόγος δὲ ἐφέρετο, ὡς ὁ Φώτιος τινὶ τῆς αὐτῆς, τὴν βασιλείαν μνηστεύμενος, κοιπολογεῖται τῷ Σανταβαρλῶν περὶ τῶν καὶ ἑπομένων τὸν δόλον καὶ τῷ Λέοντος ράπτει. καὶ πρῶτα μὲν, ὑπερόρεον αὐτὸν ὁ Λέων ποιεῖ. εἰδ' ἔπος αἰκίσας, τὰς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς ἐκκόπτει. καὶ τὸν μὲντοι καὶ καὶ καὶ, γέγονεν ἡλὶς ἐκλειψίς περὶ ὥραν ἑκτὴν, ὡς καὶ ἄσρα φανῆναι ἀνέμων τε βιαιὰ πνοή, ἄσρα καὶ βρονταὶ φεικάδεις σκηπτοὶ καυσώδεις, ὅς ὦν ἄνδρες ἐπὶ τὰ κατὰ τὸν φόρον ἐνεκράθησαν.

Ο μὲντοι Λέων ἀνεγείρας ναὸν ἐπ' ὄνομα τῷ ἁγίῳ Λαζάρῳ, μετακομίζει ἐν αὐτῷ τὸ τῷ ἁγίῳ τε λείψανον, καὶ τῇ Μαγδαλῆνῃς Μαρίας. σιωπῆς ἀπορροῆς γενομένης καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῆς πεντηκοστῆς, ἐν τῷ ἁγίῳ Μωκίᾳ ναφ, ἐπῆλθε μὲν ἀπὸ τοῦ Λέων ὁ βασιλεὺς. ἐν δὲ τῷ μέλειν εἰσπορεύειν καὶ πλησίον γενέσθαι τῷ ἁγίῳ θυρῶν, ἀνδρωπὸς τις ἐκ τῶν ἀμβω-

Basilus in venatione prope perit.

Ingratitudo Basilii.

Edit. Paris. pag. 298.

Rossi religionem Christianam amplectantur.

Leo Philosophus imp.

Prodigia sub Leone.

Leo fere interficitur.

νος ἐκπεπηδηκώς, ῥάβδῳ βαρεῖα καὶ ἰχυρᾷ κατὰ
 κεφαλῇς αὐτὸν, ἔπαισε καὶ ἐθανάτωσεν αὐτὸν
 αὐτίκα, εἰ μὴ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδος τῷ ἀπηνῶρ
 μένῳ λύχνῳ τῇ ἡμισείας ἀνεχέσθαι φορᾷς. αἵματος οὖν
 σφοδρῶς τῇ ἐκείνῃ κεφαλῇς καταρρέουσας, φυγὴ κα-
 τέχε τὸς ἄρχοντας. ὁ δὲ τῇ βασιλείᾳ πλῆξας κατα-
 χεδεῖς, καὶ πολλὰς βασάνης υπομείνας, ὡς μηδένα
 ἔλεγεν εἶναι τὸν τολμῆς ἐκείνης συμμετόχον· καὶ ὁ τῇ
 βασιλείᾳ ἀδελφὸς Ἀλέξανδρος μὴ παρατυχὼν ἐκεί-
 σε ὅρα τὸ νόσφιν συχεδῶσαι, ὑπόνοιαν ἔδωκε· πόδας
 ὁμῶς καὶ χεῖρας ἐκείνος ἐκτέμνεται, καὶ τῇ τῷ ἵππικῷ
 σφενδόνη, πυρὸς ἔργον γίνεται. χολάζει τλιμικαῦ-
 τα καὶ ἡ πριαύτη προελθούσης, καὶ ὁ σοφώτατος Μάρκος
 πολλὰ κατεδέσθη τῇ βασιλείᾳ, λέγων· μὴ ὀργίζε,
 μηδὲ χαλέπαινε, ὦ βασιλεῦ. προγεγραμμένον γάρ
 ἔστι σοι παθεῖν παρὰ τῷ Δαβίδ, εἰρηκότος. Οσα
 ἐπονῆρδύσατο ὁ ἐχθρὸς ἐν τῇ ἀγίῳ σε. καὶ ἐνεκαυ-
 χήσαντο οἱ μισοῦντές σε ἐν μέσῳ τῆς ἐορτῆς σε. δεῖ
 οὖν σε, δέσποτα, ἐπ' ἄλλα ἰ. ἐπὶ κρατεῖν τῆς βα-
 σιλείας. ὁ δὲ καὶ γέγονεν ἀπέθανε γὰρ ὑπὲρ δέκα χρό-
 νους, κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν, κατ' ἣν καὶ ἐπλήγη.

Η μὲν τοι τῷ Λέοντος γυνὴ Θεοφανῶ μὴ ζηλο-
 τυπήσασα, ὅτι γυναικα ἑτέραν ὁ Δεῖων ἠγάγετο,
 θαυματουργὸς ὕπερον ἀναδείκνυται. ἠγάγετο δὲ τῷ
 πεπάρτῳ γυναικα Ζωὴν τῷ Καρβωνοφίῳ. ἥτις
 ἐβίω χρόνον συχνὸν μετ' αὐτῷ ἀσεφής. ἀπὸ γουῷ
 παύτης ἐπέχθη τῷ βασιλεῖ παιδίον ἄρρῶν. ὅπερ ἐν
 τῇ γεννήσει κομήτης ἐφάνη τὰς ἀκτῖνας ἐπ' ἀνα-
 τολὰς ἀφίείς, καὶ λάμπων ἄχρως ἡμερῶν μ'. τῷσι
 καὐτα δὲ καὶ Δεῖων ὀλογοῖται μετ' Ζωῆς παρὰ Θω-
 μά τῷ πρεσβυτέρῳ τινός. ὃς δὴ καὶ καθαιρέσει ὑ-
 πέπεσεν, ὁ δὲ πατρίκιος Σαμωνᾶς, προεβλήθη
 παρακοιμώμενος, συνειργὸς ὦν Λέοντος εἰς πᾶσαν
 κακίαν. καὶ αὐτὸν δὲ τὸν πατεράρχῳ οἰκονομεῖ ἐ-
 ξοριδῶναι, ὅτε τῆς ἐκκλησίας ἐπιβαίνειν παρ' αὐ-
 τῷ κωλυόμενος. ἀνάγεται δὲ ἀντ' αὐτῆς Εὐθύμιος
 ἀνὴρ θαυμαστός. ὁ μὲντοι βασιλεὺς πολλὰ σπεδά-
 σας νόμον πεδίῳ, ὥστε τὸν ἄνδρα τείτῳ λαμ-
 βάνειν, ἢ καὶ πεπάρτῳ γυναικα· τὸ σπεδαζόμενον
 ἀνύσαι ἐκ ἰχθυος, καὶ τοιαῦτα παξιάρχῳ τῷτο πα-
 ρεμποδίζοντος. ὅθεν καὶ χάσις ἐν τοῖς ἀρχιερεῦσιν
 καὶ μικρὰ γίνετο. εἰ μὴ ὅτι τῷτο λῷ, ἐκ αὐτοῦ ἡ πε-
 ρὲ ἐρώσεως ἐκγένονε σωφόδος.

Κωνσταντῖνον τὸ τῷ Ἀνδρονίκῳ υἱὸν εἰς ἐκστράτειαν
ὁ βασιλεὺς ἄποσέλλων, καὶ ἔπειτα τῷ τελευτῶντι ἐξά-
γων αὐτὸν, ἀπενίξεις πρὸς τὰς ἀνωθεν τῆς πύλης ἐ-
σθλωμένας εἰκόνας τῷ Χριστῷ, καὶ τῆς Θεομήτορος.
καὶ ἀπενίστας ἑαυτὸς ἔλεγε πρὸς αὐτόν. μή σε πλα-
νάσω, ὦ Κωνσταντῖνε, τὸ ὄνομα· μή δὲ ἔπειτα τὸτο
κατάρξαι Ῥωμαίων νόμιζε. ἡ βασιλεία γὰρ τῷ ἐμῷ
Κωνσταντίνῳ ὑπὸ παρά Θεῷ πεποιδύται· καὶ δῆλον
καὶ τὸτο μοι γέγονεν ὑπὸ θείων ἀνδρῶν, προσορᾶν
δεδωυημένῳ τὰ ἑμπαροῦσα. γινώσκεις οὖν, ὅτι τυ-
ραννίσαντός σε, ἡ κεφαλὴ ἄτερ τῷ σώματι, ἔπειτα
τῆςδε τῆς πύλης εἰσελεύσεται. ὁ δὲ καὶ γέγονε.
μὲν θάνατον γὰρ τῷ Λέοντι, τυραννίδι ἐπιθέμενος
ὁ Κωνσταντῖνος, ἀνῆρέτη, καὶ τῶν κακῶν αὐτοῦ
κεφαλὴν, ἔπειτα τῆςδε τῆς πύλης ἡμεῖς ἰδεῖν εἰσαγομέ-
νῳ περιέρρομένῳ αἵμασι τοιαῦτα καὶ γὰρ οἱ ὑπὲρ
τὰ ἐσκαμμένα πηδῶντες πάσχουσιν.

A ambone sive fuggesto profiliens, gravi ac valida clava caput ejus verberavit: adeoque subito ipsum interfecisset, ni pars extrema clavae in suspensum cadelabrum impacta, vel dimidiam impetus vini amisisset. Tum de Leonis capite profluere sanguis copiosus, & viri principes in fugam sese conjicere. Qui ceciderat Imperatorem, captus est, multisque tormentis subjectus, quum facinoris illius nullum se habere socium profiteretur: (quamquam frater Imperatoris Alexander, qui sub morbi praetextu non aderat, quamdam de se suspicionem praebere) tandem manibus ac pedibus amputatis in circi Funda crematur. Eo tempore desit & processus iste, quamquam hoc nomine sanctissimus ille Marcus, solitariae vitae sectator, apud Imperatorem verbis hujusmodi deprecaretur: Noli tantoperè, Imperator, irasci & succensere. Nam hoc eventurum tibi vates etiam Davides praedixerat, quum ait: Quam multa hostis improbe designavit in sanctum tuum. Qui te oderunt, in ipso tibi festo insultarunt. Quapropter, Imperator, aliis adhuc decem annis imperio te potiri oportet. Hoc vaticinium exitus verum comprobavit. Nam post decem annos eo ipso mortuus est die, quo plagam hanc accepit.

Leonis hujus uxor Theophano, quum ci-
tra æmulationem perpeſſa fuiſſet, ut alteram
ille conjugem duceret: deinceps conſequuta
eſt, ut palam prodigia quædam ederet. Ne-
que tantum has uxores habuit Leo, ſed etiam
Zoen Carbonopſiam, numero quartam du-
xit: quæ ſine auguſtali corona ſatis longo
temporis ſpatio cum eo vixit. Tandem ex ea
natus eſt Imperatori filius, in cujus ortu co-
metes conſpectus eſt, qui radios ſuos orien-
tem verſus projiciebat, & ad quadrageſimum
diem uſque lucebat. Hoc filio nato, Thomas
quidam munere * ſenioris fungens, Leonis
& Zoæ fauſta precatus eſt, tamquam conju-
gibus. atque is ſenior loco ſummotus deinceps
fuit. Hinc Samonas patricius a Leone
officio Cubicularii ornatur, quod ei ad om-
nem improbitatem opitularetur. Is præter
alia facinora, curavit ut Patriarcha ſolum
vertere cogeretur, quem ſcilicet ipſe ſolum
ſibi vindicare vetuiſſet. Suſtitutus fuit ejus lo-
co vir admirandus Euthymius. Quumque
multum operæ impendiſſet Leo, quo effice-
ret, ut lex promulgaretur, cujus permiſſu ju-
viro foret uxorem tertiam quartamve du-
cendi: non tamen id conſequi potuit, quod
tantopere cupiebat, hoc ipſo Patriarcha cona-
tum Imperatoris impediente. Qua ex cauſa
non parum exſtitit inter antiſtites diſſidii, cu-
jus nomine poſtea de revocandis ad unionem
& concordiam animis Synodus habita fuit.

Quum autem Constantinum Andronici filium quamdam ad expeditionem Imperator cum copiis ablegaret, per triclinium hominem educens, oculis in Christi ac Deiparæ imagines defixis, quæ supra portam erant collocatæ, his verbis usus est: Caveto Constantine, nomen ne tibi tuum imponat, neve fretus illo, potiturum te Romanorum imperio putes. Nam meo filio Constantino divinitus imperium reservatum est, quod equidem perspectum habeo, significatum mihi divinis ab hominibus, futura prospiciendi vi præditis. Quapropter scire debes, eventurum ut ubi tyrannidem ad te rapere conatus fueris, caput tuum absque corpore per hanc ipsam portam ingrediat. Huic vaticinio deinceps eventus respondit. Nam post Leonis obitum Constantinus tyrannidem adfectans occisus est, ac deinceps erat videre cruentum caput ejus per illam portam inferri. Nimirum accidere talia solent iis, qui ultra septa transiliunt.

Ps. 73. 3.

Vaticinium.

*Edit. Paris.
pag. 299.*

Theophano-
nis virtus.

Leoni filius
nascitur.

• Presbyteri •

Samonas patricius.

Leo quam le-
gem ferre ve-
titus fuerit.

Leo Constan-
tinum Andro-
nici F. monet.

Vaticinium. *See* Prophecy.

Astrologi prædictio.

Edit. Paris. pag. 300.

Samonæ ruina.

Constantinus Leonis F. imp.

Romanus sit imp. pater.

Romanus, Lacapenus imp.

Imp. & Bulgari congressus de pace.

Augurium.

Ejus interpretatio.

Vide Notas.

Joannis Astrologi consilium.

pag. 301.

Symeonis vita magice adimittitur.

Fraus Romani.

Accidit id temporis maximus solis defectus, cuius causa Pantaleontem Synadensem Pontificem ad se Imperator arcessivit, hominem astronomiæ peritum. Is rogatus, quem illius eclipsis effectum fore statueret: respondit, alteri ab Imperatore personæ casum adversum portendi. Quinetiam Samonas ipse sapientem hunc virum peculiariter abductum de re tota consulit, & futurum cognoscit, ut ipsi calamitas accideret: verum omnino Junii tertio die saluum evasurum, nec ab eo tempore quidquam illi rei molestæ eventurum. Nondum præstitutum hoc tempus advenerat, quum Samonas e loco suo deturbatur atque raditur. Nam & calumniis Imperatorem circumvenire ferebatur, & insolenter semet gerere.

Secundum hæc Constantinus Leonis F. annos v. rerum potitur. Apparuit tum cometa quidam ab occidente, quem periti rerum illarum a gladii similitudine Xiphiam nuncupant. Existimabatur is profusionem sanguinis imperatrici urbi denuntiare. Constantinus se totum impostoribus & præstigiis peritis dabat, & eorum opera multos ad annos imperium sibi conservare studebat. Quum homo stolidus aliquando ludos equestres exhiberet, sacra ecclesiæ ornamenta cuncta sumens, iis ipsis theatrum eleganter instruxit. Post Alexandri patrui mortem, quod juvenis admodum esset, imperioque metueret, per auream bullam Romanum custodem suum fecit, patrisque loco sibi constituit. Ea dignitate necdum antea quisquam ornatus fuerat. Neque multo post idem Romanus renuntiatur Cæsar, & diademate cingitur. Potitus est autem Romanus hic Lacapenus imperio xxv. annis.

Hoc tempore multum ac sæpe Bulgari, quorum princeps erat Symeon, prædabundi Romanorum fines percurrerant. Tandem ad reconciliationem fœdera que ventum est. Nam ad Cosmidii littus Imperator Romanus, & is, de quo diximus, Symeon eorum sese spectarunt, deque constituenda amicitia mutua colloquuti, domum reverterunt. Accidit tum portentum quoddam, omnino dignum, literis quod consignetur. Quo tempore principes inter se colloquebantur, aquilæ duæ supra ipsos volasse traduntur: quumque non sine clangore alarum congressæ fuissent, mox altera ab altera discessisse, quum una se ad urbem conferret, altera Thraciam versus avolaret. Hoc autem prodigium augures disciplinæ suæ periti minime faustum esse judicabant. Nam significari perhibebant, futurum ut hæc inter utrosque pax rescinderetur. Tunc & terræmotus in regione Thracensium exstitit, & hiatus quidam soli, iique tanti, ut multa prædia cum ecclesiis & ipsis hominibus absorberentur. Quid inde sequutum? & quem exitum habuerunt illi aquilarum congressus atque prælia? Forte Joannes quidam astronomus Romanum accessit, eumque monuit, uti mitteret aliquem, qui ejus columnæ caput amputaret, quæ supra Xerolophi fornicem collocata, occidentem respiciebat. Nam ita Symeonem, cui fatalis illa foret, statim moriturum. Imperator hominis obsecutus consilio, mox columnæ caput avulsi. Eadem hora, quam quidem idcirco annotarat, Symeonem in Bulgaria mortem obiisse deinceps comperit, cordis morbo quodam confectum. Tunc & lapis de fornice in foro (Comatum appellare consueverant) decidit, hominesque Lx neci dedit.

Habebat Romanus senior alterum filium, cognomento Theophylactum, Diaconi munere fungentem. Is quia per ætatem admodum juvenilem ad solum patriarchicum pervenire non poterat, forte Trypho quidam ejus loco per suffragationes constituitur, qui

Κατ' ἐκεῖνον δὴ καὶ αὐτὸν, ἐκλείψας ἡλίου μεγίστη γέγονεν. ἔχοντος δὲ βασιλέως τὸν Ἀρχιερέα Συνάδαν Πανταλέοντα μετεκαλέσατο, ἔμπειρον ἀστρονομίας ὑπάρχοντα. καὶ τί τὸ ἀποτελεσματὸς τῆς ἐκλείψεως ἐρωτῶντος, εἰς τὸ δεύτερον ἔλεγε ἀπόσπαστον τὸν κάκωσιν ἐπελθεῖν. ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Σαμωνᾶς ἰδίᾳ τὸν σοφὸν παραλαβὼν, καὶ ἐρωτῶντος, ἔμαθεν ὡς αὐτὸς κάκωσιν δύναιτο. πλὴν εἰς τὴν τρίτην τῶν ἡμερῶν παρελθούσας ἀβλαβὴς, δεινὸν ἔκτοτε πάθος εἶδεν. ἔπαυσε ἡ προσδοκία ἐφύσκειν αὐτῇ, καὶ καταγχεῖ τὸν Σαμωνᾶν, καὶ ἀποκρίνεται. δαβόλῳ δὲ ἐλέγετο εἶναι τὸ βασιλέως, καὶ ὑβρεῖς.

Μετὰ δὲ ταῦτα κρατεῖ ὁ τῷ Λέοντος υἱὸς Κωνσταντῖνος, ἔτι ἐ. καὶ τῷ καὶ αὐτῷ φαίνεται κομήτης ἐκ δύσεως, ὃν ξιφίαν καλεῖσιν οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα δεινοί. ὃν ἔλεγον αἰμάτων χύσιν προσημαίνειν τῇ βασιλίδι. ἔτος πλάνοις καὶ γόησιν αὐτὸν ἐξέδωκε, τῷ βασιλείᾳ αὐτῷ δέλων ἐν τῷ χρόνῳ φυλαχθῆναι μακρὸς. ἔτος ὁ μάταιος ἵππικόν ἐκτελέσας, τὰ τῆς ἐκκλησίας ἱερὰ κειμήλια, καὶ πάντα κόσμον αὐτῆς ἀγαθὸν τὸ ἵππικόν κατεκόσμησεν. ἔτος μὲν θάνατον τῷ θεῷ αὐτῷ Ἀλεξάνδρῳ νέος ὢν, καὶ τῷ βασιλείᾳ ὑποπτον ἔχων, τὸν Ῥωμανὸν δὲ χρυσοβέλλα φύλακα αὐτῷ ποιεῖ, καὶ ἀντὶ πατρὸς ἐκείνου αὐτῷ καθίστησι μίση τινὸς ἐτέρου τῶν τιμηθέντων τῷ αὐτῷ ξιώματι. μετ' ὃ πολὺ δὲ Καῖσαρ ἀναγορεύεται, καὶ δαδμήματι σέφει. Ῥωμανὸς δὲ Λακαπηνὸς κρατεῖ, ἐ. καὶ.

Πολλὰ καὶ πολλάκις οἱ Βούλγαροι τὸν Συμεὼν ἐχόντες ἀρχηγόν, τῆς τῷ Ῥωμαίων χώρας κατέδραμον. εἴτα πρὸς καταλλαγὰς ἔρχεται. καὶ κατὰ τὸν τῷ Κοσμιδίᾳ αἰγιαλόν, ὃ, τὴν δαλιφθεῖς Συμεὼν, καὶ ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς, ἀποπροσώπως ἀλλήλους τεθέωται, καὶ οὐκ ἔχοντες τὰ φίλια, καὶ ἔτι οὐκ ἔχοντες πάλιν ὑπονοσεῖ. τῷ καὶ αὐτῷ καὶ τῷ τῷ συμβαίνει, γραφῆς ἄξιον. δύο φασὶν αἰετὲς, τῷ βασιλέων οὐκ ὀνομαζόμενων, ἀνὰ τὸν ὑπερπτεῖν. κλάγχει τε, καὶ ἀλλήλοις συμμίσγει. καὶ παραυτίκα δαδμήματι καὶ τῷ μὲν, ἐπὶ τῷ πόλιν ἐλθεῖν τὸν δὲ, ἐπὶ τῷ Ὀρφέλῳ ἀποπτεῖν. τὸ τῷ οἱ περὶ τὰς ὀρνιθοσκοπίας ἐπτοημένοι, ἐκ αἰσίων ἐκείνων οἰωνόν. δαδμήματι δὲ καὶ αὐτῷ τῷ αὐτῷ εἰρήνῃ ἐφισαν. ἐγένετο δὲ καὶ τῷ καὶ αὐτῷ σεισμὸς ἐν τῷ θεματι τῷ Ὀρακισίῳ, καὶ χαύματα γῆς. ἀλλ' ἐπὶ τοσούτον, ὥστε πολλὰ χωρεῖα, καὶ ἐκκλησίας αὐτῶν δρῶν καταποδῆναι. τί τὸ μὲν ταῦτα; καὶ πᾶσι τῷ αἰσίων καταπᾶ, καὶ ἡ ἐκείνων δαδμήματι; Ἰωάννης τις ἀστρονόμος προσελθὼν τῷ βασιλεῖ εἶπεν, ὡς εἰ πέμψας ἀποκρίσεις καὶ κεφαλὴν τῷ ἱσαμένης ἀνὰ τὸν τῷ Ζηρολόφῳ ἀφίδος, καὶ πρὸς αὐτῶν βλεπούσης. ἀποδανῆται ὁ Συμεὼν τῷ καὶ αὐτῷ αὐτῷ ἔσοι χειρῶν καὶ τοιαύτῳ τῷ ἑλθόντι δὲ τοῖς ἐκείνου λόγοις περὶ τῶν, τῷ κεφαλῇ αὐτίκα τῆς σήλης ἀπέτεμε. καὶ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, κατὰ τὸν ἐπὶ τῷ σήμερον αὐτῷ ὁ βασιλεὺς, ἐν Βουλγαρίᾳ ὁ Συμεὼν τεθνήκε, νόσῳ καὶ καρδίας ἀλγος. κατ' ἐκεῖνο δὲ καιροῦ, λίδος ἐπέσεν ἀπὸ τῆς ἐν τῷ φόρῳ ἀφίδος, ὃν κομήτην καλεῖν εἰώθασιν, καὶ ἀπέκτεινεν ἄνδρας ἑ.

Ῥωμανῷ τῷ γέροντι καὶ ἑτέρῳ τῷ υἱῷ, Θεοφύλακτος τοῦ νομα, δαδμόνος. καὶ ἐπεὶ νέος ὢν, οὐ συνεχωρεῖτο εἰς τὸν πατριαρχικὸν ἀναχθῆναι θρόνον, χειροτονεῖται ἀντ' αὐτῷ Τρύφων.

φών τις, ὥς διέπειν τὸν θρόνον, ἕως αὐτοῦ ἡλικίας δέσσης ὁ Θεοφύλακτος γένηται. τὴν ῥητὴν δὲ ἡρώς πελεδέντος ὃν ἔδετο, Τρύφων ὁ πατριάρχης ἐκὼς ἠθέλησεν ἐκβῆναι τὸν θρόνον, ὡς ὑπέχετο. εἰ μὴ καὶ αἰτία τις ἀναφανῇ δικαίως τὸν κατήκοντα. αὐτοὶ ἐπὶ τούτοις ὁ βασιλεὺς, προσέρχεται αὐτῷ Θεοφάνης ὁ Καισάρειος, ὃν δὴ καὶ χοίρινον ἐκάλεον. ὑπὸ χυνοῦ τὴν Τρύφωνα καταβάσιν. ὑπέρχεται τὸν πατριάρχην, λέγει· πολλὴ μὲν, ὦ δέσποτα, κατὰ σὲ ἡ τῆ βασιλείας ἐπίδεσις. πλὴν μηδὲν οὐδεὶς κόντες αἰτίμα ἐτερον, μὴ εἶδεναι σε λέγουσι γράμματα. πληροφορήσων οὖν αὐτὸς δι' ἐπιγραφῆς τὴν ὀνόματός σου καὶ ἔτος αὐτῷ ἀποφράξεις τὰ σώματα. πείθεται ὁ πατριάρχης, καὶ γραμματεῖον ἄγραφον εἰληφώς, ἐπὶ ὅφει πάσης τῆς συνόδου ὑπέγραψεν οὕτως. Τρύφων ἐλέω Θεῷ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ρώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης. καὶ γράφας, ἐκπέμπει διὰ τῆς πρωτοθρόνου τῷ βασιλεῖ. ὅπερ λαβὼν ἀνὰ χειρὸς ἔτος, καὶ ἄγραφον ἕτερον χάρτιον ἀνὰ πρῶτον ἀντιγράφας, παρατίθω ἐγράψεν. ὡς ἀνάξιος ὢν, ἐφίσταται τῷ βελομένῳ τοῦ θρόνου παραχωρῶν. ἔτος ὁ τρόπος, δι' ἧς καθεῖλον τὸν Τρύφωνα.

Κατὰ ταύτας τὰς ἡμέρας, ὅς Ἀρμενίας ἐφοίτησε τέρας ἐν τῇ βασιλεύσει, πᾶσι δὲ ἀρρενέσι συμφορὰς ἐκ μιᾶς προσελθόντες γαστρός. ὅς ἡλάνθισαν δὲ τῆς πόλεως, ὡς πονηρὸς οἰωνός. ἐπὶ δὲ Κωνσταντίνῳ πάλιν εἰσῆλθον. ἐπεὶ δὲ συνέβη τὸν ἕνα πελοῦσθαι, ἐπειράθισαν οἱ ἐμπερότατοι τῷ ἱατρῶν, τὸ νεκρωθῆναι ἀποτεμεῖν μέρος. ὃ τμηθέντος, τὸ ζῶν ἐπιβεβιωκὸς ἐτελοῦσθαι.

Ὁ μὲντοι Ρωμανὸς φεικωδέστατος ὄρκους ἑαυτὸν καταδεσμήσας, ὡς φύλαξ μὲν εἰσέεται τῇ Περφυρογέννητῃ Κωνσταντίνῃ βασιλείας δὲ ἐκ αὐτῆς ἐραθεῖν ποτέ. ἐκ ἀνέμεινε τούτοις. ἀλλὰ πάντα κατὰ νότον δέμνους, βασιλεία ἑαυτὸν ἀνηγόρουσεν. εἴτα τὸν πορφυρογέννητον. ἐνθέντοι καὶ ὁ Ρωμανὸς τὸ τέλος ἄξιον ὄρατο. κατὰ γὰρ τῇ τῆς βασιλείας, καὶ ἐπὶ τῷ νῆσον Πρώτῳ ἀχθεὶς ἀποκείρεται. δρεγγάριος πρότερον τῷ πλοῦτον ὢν.

Ὁ μὲντοι ὕδρ' αὐτῇ Κωνσταντίνῳ κρατήσας, ἐπὶ τῷ ἀναξίως ἴδωκε τὴν ἀρχὴν. χαῖνος τε γὰρ ἐφαίνετο. οἶνε ἡττητο. ἀσυμπαθὲς τοῖς πταίνουσιν. ἡ χυδαίους τισὶ τὰς ἀρχὰς ἐνεπίσδυσε. τῆς γαμῆς αὐτῇ Ελένης, καὶ Βασιλείᾳ παρακοιμωμένου τὰς ἀρχὰς ὠνίους παρασκυδαζόντων ποιεῖν. οὗτος μὲν οὖν ὁ Βασίλειος ἐκ παλλακῆς γεννᾶται Ρωμανῷ τῷ Λακαπλῶν, ὃν δὴ καὶ πατερίον παρακοιμώμενον ἐτίμησεν ὁ δὲ ληφθεὶς οὗτος Κωνσταντίνος. ὃς δὴ καὶ πράξεων ἀγαθῶν οὐ παντάπασιν ἄμοιρος ἦν. τὰς γὰρ ἐπιστήμας, ἀριθμητικὴν, μουσικὴν, ἀστρονομίαν, γεωμετρίαν, καὶ πᾶσαν ἀπλῶς φιλοσοφίαν ἐκ μακροῦ χρόνου τῇ ἀμαθείᾳ καὶ ἀμελείᾳ τῷ κρατοῦντι ἀπολωλῆς, οἱ κείᾳ σπουδῇ ἀνεκλήσατο. ἔτος ὁ Κωνσταντίνος τῷ ἡῷ αὐτῇ Ρωμανῷ νυμφόδετα γυναικα δούτεραν, ἀπὸ τῆς πρώτης ἀποθανούσης. οὐ τινα τῇ ἐπιφανῶν, ἐκχυδαίων δὲ φρεῖσαν, καὶ τὴν τέχνῃ καπνίαν. Ἀναστασὶ καλουμένῳ, εἰς Θεοφάνῃ δὲ τῷ καὶ ταῦτα μετονομαδεῖσθαι.

Glyce Annal.

A solium administraret ad illud usque temporis, donec ad justam etatem] Theophylactus pervenisset. Quum autem praestitutum a Romano tempus effluxisset, negavit se Trypho patriarcha solio cessurum, quemadmodum promiserat: nisi causa manifesta proferretur in medium, quam ob causam jure loco moveri posset. Eam rem Imperatore permoleste ferente, Theophanes eum Caesareæ Pontifex accedit, quem & Porcinum appellabant: effaturumque se pollicetur, ut Tryphoni solium adimeretur. Deinde apud patriarcham insinuans sese fraudulentem: Multa (inquit) o here, contra te molitur Imperator. Verum ipse cum suis causam in te querelae criminationisque nullam aliam reperientes, litterarum te rudem esse didicant. Quapropter recte feceris, si per inscriptionem tui nominis ipsos hac de re certiores feceris, oraque tuorum adversariorum ea ratione obtura veris. Adhibet homini fidem Patriarcha, sumptaque charta pura, in qua nihil perscriptum erat, in conspectu totius Synodi hujusmodi verba subscripsit: Trypho per Dei misericordiam Archiepiscopus Constantinopolis, Novæ Romæ, Patriarcha universalis. Eas ab se perscriptas litteras ad Imperatorem opera illius, quem Protothronum (a sede principe) nuncupant, mittit: quibus ille acceptis, chartam aliam necdum litteris exaratam praefigit, & in ea nomine Thryphonis abdicationem perscribit: nimirum fateri Tryphonem, se, quod indignus esset, alii de throno cuius cedere. Hoc modo Tryphonem loco moverunt.

Theophanis
versutia.

Trypho pa-
triarchatu de-
jicitur.

C Per eos dies ex Armenia monstrum quoddam ad urbem imperatoriam venit, duo masculi a natura coherentes, qui unum modo ventrem habebant. Quumque velut omen infaustum urbe tum fuissent ejeti, sub Constantino rursus ea ingressi sunt. Quum autem accidisset, ut unus vitam amitteret: experientissimi quique medici partem mortuam abscindere conati sunt a viva: qua resecta, quum aliquantulum altera superstes fuisset, ipsa, quoque vivendi finem fecit.

Monstrum ab
urbe pellitur.
Romani Imp.
perfidia.

D Caeterum tamen Romanus horrendis maxime sacramentis seipsum obstrinxerat, pollicitusque fuerat, Constantini se Purpurigenæ custodem futurum, nec umquam imperium appetiturum: non tamen promissa praestitit, sed posthabitis omnibus, Imperatorem se renuntiavit principem, Purpurigena secundum ad locum detruso. Quapropter dignum factis suis exitum invenit. Nam imperio dejectus, & in Protam insulam deportatus, raditur. Antequam imperio potiretur, rei navalis Drungarius fuerat.

Edit. Paris.
pag. 302.

Romanus im-
perio spolia-
tur.
Constantinus
imperium re-
cuperat.

E Deinceps Constantinus Leonis F. imperavit annos xiv, seque in administratione parum digne gessit. Nam mollem se declarabat: temulentia deditus erat: delinquentes citra commiserationem tractabat duriter: plebeis quibusdam magistratus credebatur: quum quidem uxor Helena, Basilusque Cubicularius apud ipsum efficerent, ut publica munera venalia fierent. Basilium autem illum Romano Lacapeno ex concubina natum, Constantinus patricii & Cubicularii dignitate ornaverat. Erat tamen Constantinus hic non prorsus expers praeclarorum facinorum. Disciplinas enim, videlicet arithmetica, musica, astronomiam, geometriam, & universam simpliciter philosophiam, quæ multis annis superiorum Imperatorum inscitia negligentiaque perierant, studio suo restituit. Filio suo Romano, conjugis priore mortua, dedit alteram, non illustri natam familiam, sed plebeis ortam parentibus, qui quæstum in caupona faciebant. Ei quum nomen esset Anastaso, id ipsum cum Theophanone mox commutatum fuit.

Imperatoris
filio nubit ple-
beja.

His temporibus, quum Ameras Tarsi bello Romanos petens, exercitus partem in Her- culis pagum prædatum emisisset: ecclesiæ quidam senior, nomine Themelus, incruentum Deo cultum exhibens, Saracenorum adventu cognito, sacris omiſſis, ita ut indutus erat exiit, manibusque correpto ecclesiæ patrono, irruentes adversarios eo ipso propulſavit, adeoque multos vulneravit, complures interfecit, reliquos terga dare coegit. Deinde propter hoc facinus ab Episcopo sacris exclusus, quum veniam non impetraret: ad Agarenos se contulit, religionem Christianam ejuravit, cum Saracenis profectus, non Cappadociam modo vicinasque regiones est populatus: sed etiam in Asiam, quæ minor appellatur, pervenit.

* fortasse patri-
archam statum
intelligit.

Theophylacti
patriarchæ
prophana stu-
dia.

Edit. Paris.
pag. 303.

Mors vitæ
consentanea.

Polyeuctus
Patriarcha.

Heracleus an-
tistes Poly-
euctum non con-
secrat.

Filius vitæ pa-
tris inſidiatur.

Mortis immi-
nentis indi-
cium.

Cæterum filius ille senioris Romani Theophylactus, ubi sedecim natus annos contra sacrorum Canonum præscriptum ecclesiæ gubernacula usurpare cœpisset: nihil eorum quæ pessima sunt, intentatum reliquit. Tanto certe desiderio equorum tenebatur, ut eorum ultra duo millia possideret. Iis alendis perpetuo erat intentus, neque sænum ipsis proponebat: sed pinorum fructus, pistacia, palmulas, uvas passas, aliaque talia: quibus etiam vinum fragrans, cum balsamo & cinamomo, admiscebat. Hoc quoque memoriæ de ipso proditum accepimus. Nimirum eo sacra peragente aliquando magnæ quintæ feriæ die, curatorem equorum accessisse, ac significasse, nobilissimam equarum peperisse. Tum illum præ nimio gaudio re sacra utcumque peracta, ad Cosmidium cucurrisse: visoque pullo recens edito, mox reversum esse, ut de Servatoris nostri pro nobis tolerato supplicio hymnorum recitationem ad finem perduceret. Itaque vitam insolentem agens, tandem mortuus est in castello quodam maritimo: quum inter equitandum aliquid damni accepisset, ac per os sanguinem ejiceret. Nam ubi hoc ipsi accidisset, totum biennium cum morbo confectus, & aqua intercute correptus, vivendi finem fecit. Erat autem eunuchus, & Rufinianas, cum memoriæ proditum legimus, condiderat.

Substitutus fuit in ipsius locum vir omnino venerandus, nomine Polyeuctus, solitariæ vitæ sectator, & inde usque a puero de parentum voluntate castratus: Neque vero antistes Heracleus ipsum, pro more majorum, in augurabat: sed Cæsareæ pontifex Basilus. Nam præles Heracleus Nicephorus quadam in causa Imperatoris offenderat, ideoque manus imponere Polyeucto verabatur. Hinc factum, ut non tantum Imperator, qui facti hujus auctor fuerat, & Basilus, qui obtemperans Imperatori Patriarcham consecraverat: sed etiam is, qui consecratur, valde vituperaretur, quod modo & ratione a sacrorum canonum institutis abhorrenti manu impositione consequutus fuisset.

Quum autem Romanus Constantinii Imperatoris filius ætatem perfectiorem attigisset, nec patris imperium & administrationem rerum æquo ferre animo posset: consilium inquit de patre per venenum e medio tollendo, quamquam hic conatus successu caruit. Nam venenum, quod exitium Imperatori allatum fuerat, fortuito casu quodam inversum & effusum, propter exiguitatem reliquiarum Imperatorem extinguere non potuit. Mortuus est autem Imperator Patriarchæ graviter iratus, secumque cogitans, quod illum pacto removeret. Paucis ante diebus, quam vivendi finem faceret, appetente vespere, satis longo temporis intervallo saxa de sublimi lapsa, & ingenti cum strepitu in ædes delata, quibus in ædibus ipse degebat, horrenti & diros sonos excitabant. Actameti

A Τῇ Ἀμυρᾷ τῆς Τερσῆς, ἐκστρατείας κατὰ Ρωμαίων ποιησάμενος, καὶ ἐν τῇ κώμῃ τῇ Ἡρακλείας λαὸν πεπομφότος εἰς προνομίην, πρεσβύτερος γὰρ τις, ὃς Θέμελος ὄνομα, τὴν ἀπαίμακτον ἐπιτελῶν λειτουργίαν, ὡς ἔγνω τὴν τῶν Σαρακηνῶν ἐφοδον, λιπῶν τὴν λειτουργίαν, καὶ ὡς εἶχε σολῆς ἐξελθὼν, λαβόμενος τε ταῖς χερσὶ τῆς σηματοῦρος τῆς ἐκκλησίας, τὰς ἐπιόχτας δὲ τὰς ἡμιούατο. καὶ πολλὰς μὲν ἐξουμάτισεν, ἱκανὰς δὲ ἀπέκτεινε καὶ τὰς λοιπὰς εἰς φυγὴν ἔτρεψε. παρὰ τῇ Ἐπισκόπῃ λοιπὸν τῆς λειτουργίας τὰς χάριν ὑποκλειθεὶς, ἐπεὶ μὴ ἐπειθε συγχωρηθῆναι, τοῖς Ἀγαθῶσι προσελήλυθε, καὶ τὸν Χριστιανισμόν ἐξωμόσατο καὶ σὺν αὐτοῖς ὄξιν, καὶ μόνον Καππαδοκίαν, καὶ τὰ ἐγγιστα ταύτης ἠφάνισε δέματα. ἀλλὰ καὶ μέχρι τῆς μικρᾶς λεγομένης Ἀσίας ἐφθασεν.

Ο μὲντοι τῷ γέροντος Ρωμαίου υἱὸς Θεοφύλακτος ἐξ καὶ δέκα ἐτῶν ὢν, ὡς καὶ τὰς τῆς ἐκκλησίας ἀκανόνισως παρέληθεν οἶκας, ἔδην ἐνέλιπεν ὃ μὴ μετεχειρίζετο χεῖρας. ἔρας δὲ ἵππων τοσάτων κατέχεν αὐτὸν, ὡς ὑπὲρ β. αὐτὰς κεκτῆσθαι. τῆς μὲντοι κομιδῆς φροντίζων αὐτῷ, καὶ χορτὸν παρτίθῃ. ἀλλὰ κόναρα, πισάνια, φοίνικας, σαφίδας, καὶ ὅσα τοιαῦτα παραμηνύς αὐτοῖς καὶ οἶνον δώδῃ, βάλλομενος τε ἐκινάωμον. φασὶ δὲ καὶ τὸ, ὅτι λειτουργῶντι ποτὶ κατὰ τὴν μεγάλῃν πέμπτην, ὃ ἵπποκόμος ἐπιστὰς ἔλεγεν, ὡς ἄρα τετοκῆα εἶναι ἐπίσημος φορβὰς. ὃ δ' ὑπὸ περιχαρείας τὸ τῆς θείας λειτουργίας ὑπόλοιπον ὡς ἐτύχεν ἀποπληρώσας, δρομαῖος ἀφινεῖται πρὸς τὸ Κοσμίδιον καὶ τὸν πῆχυντα πῶλον ἑωρακὼς, πάλιν ὑπέστρεψε, τὴν τῶν ἀγίων πατέρων ἐκτελέσων ὑμνοδίαν. βιοτεύων οὕτω ἀπάκτος, κατέστρεψε τὸν βίον ἐν τινὶ τείχεϊ τῶν παραθαλαττίων, δραυθεὶς ἵππαζοφόρος, καὶ αἷμα δὲ τῷ σώματι ἀναγαγὼν. ἐντεῦθεν δὲ δυσίῃ ἐτίσιν νοσηλεύμενος, καὶ ὑδέρῳ περιπεσὼν, ἐτελεύτησεν, δυνάχος ὢν, καὶ τὴν Ρωφινιανὰς οἰκοδομήσας, ὡς γέγραπται.

Προχειρίζεται γοῦν ἀντὶ αὐτῶν τίμιος ἀνὴρ, Πολύδωκος τὸ ὄνομα, μοναχὸς ὢν καὶ παιδὸς ἐν ὑπὸ γονίῳ δυνάχιδος. καὶ τῷ Ἡρακλείας, ὡς ἔθος, ἀλλὰ Βασιλεὺς τῷ Καισαρείας, τὴν χειροθεσίαν πεπληρωκότος. Νικηφόρος δὲ ὁ τῆς Ἡρακλείας πρεσβυτέρου, τῷ βασιλεῖ κατὰ τι προσκίρκως, καὶ συνήχρησεν τὴν χειροθεσίαν ποιῆσθαι. ὅθεν καὶ φόρος οὐχ ὁ τυχεῖν προστερεῖσθαι, καὶ τῷ προτρέφαντι καὶ χειροτονήσαντι μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ τῷ χειροτονηθέντι ὡς καταδεχάμενος τὴν ἀκανόνιστον χειροθεσίαν.

Ρωμανὸς δὲ ὁ τῷ βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ υἱὸς τελευτῶν ἦν ἀφαιμένος ἡλικίας, καὶ μὴ φέρων ὄραν τὰ πράγματα ὑπὸ τῷ πατρὶ αὐτῷ διοικεῖν, φάρμακον τῶν ἐκποδῶν ποιῆσθαι ἐβουλόσατο, καὶ τὸ ἐγχείρημα πέρας ἐκ ἔλαβε. τὸ γὰρ δηλητηριῶδες φάρμακον περὶ τῶν, καὶ τύχη τινὶ χυθεῖν, δὲ τὴν ὀλιγότητα θανατώσαι τῶν ἐκ ἡγούσων. ἐγχοπῶν μὲν οὖν τῷ Πατριάρχῃ, καὶ τὴν αὐτοῦ καθάριον φαρμάκον τελευτῶν. πρὸ δὲ τινῶν ἡμερῶν τῆς αὐτοῦ τελευτῆς, ἐπὶ τινα χρόνον συχρὸν ἐσπείρας καταλαμβάνουσας, λίθοι ἀνω-

δεν καταφερόμενοι, καὶ ἐπὶ τῇ αὐτῇ διατημάτων συν-
πολλῶν ῥοίζῳ πίπτοντες, ἔξαισίς ἀπετέλουν κτύπας.
πολλὰ δὲ σωτηρήσας, καὶ ἐπὶ γὰρ πόθεν οἱ λίθοι, καὶ
παρὰ τίνος ἐβάλλοντο, ἐκ θείας γὰρ, ὡς εἴκειν, οὗτοι
ὄργης.

Διαδέχεται τοίνυν αὐτὸν Ῥωμανὸς ὁ υἱὸς αὐτοῦ, κρα-
τίσας ἐπιτελεῖ. Ἐπὶ μὲν ἔξουσίαν παῖσαν, Ἰωσήφ ἀ-
νατίθισι τῷ Πραιποσίτῳ· αὐτὸς δὲ μετὰ βεβήλων ἀν-
δραίων συνδιήγει, καὶ τὰ χεῖρας συνεπράττετο. τοί-
νυν καὶ κληρικὸν τινα ἐκτομίαν ὄντα, ἁγίαν ἀσεμέναν
παράξας, ὑπὸ Κωνσταντίνου τῆ βασιλείας ἀπειληθέντα,
ἐμοναχικὸν ἀμφιασάμενον χῆμα, κἀντεῦθεν κρυπτό-
μενον, ὡς ἦδη ἐπελάβετο τὴν ἀρχὴν, τὸ μοναχικὸν μὲν
αὐτὸν ἐκδεδύσκει ἀμφίον, καὶ τὸ κληρικὸν χῆμα μετεν-
δύσας, τοῖς αὐτοῦ θαλαμηπόλοις κατέταξεν. ὁ μὲντοι
Πολύδουκτος, ζήλῳ πληθεὺς, ὡς ἀγχαζέει τὴν βασιλείαν τῆ-
τον ἀπάσασθαι. ὡς δὲ ἐκείνος ἀντίστατο μὴ τὸ μοναχι-
κὸν ἐπάγγελμα μετ' αὐτοῦ δεῖσθαι, ἁγὸς φόβον δὲ τῆ
βασιλείας, τότε χάριν ἀφίεται.

Νικηφόρον μὲν ἐν τῷ Φωκῶν, δομέσιον τῶν καὶ αὐτῶν ὄν-
τα τῶν Χολῶν, καὶ πολλὰ τρόπαια συσάμειον καὶ τῶν ἐσίων
Σαρακλῶν, καὶ κατ' αὐτὴν δὴ τὴν ἐν Κρήτῃ Σαρακλῶν ἐκ-
πέμπει· καὶ ὅς πολλαὶ μὲν εἰπῶν, πλείω δὲ οἰκονομήσας,
ἐπὶ νῆσον αὐτῇ πολιορκῶν, καὶ εἰς χεῖρας ἦδη ἔχων ἐμελ-
λεν ἀν' ἐπὶ πλέον αὐτῇ καταδελῶσαι τε καὶ καταχειρῶσα-
σθαι. φήμης ὅτι κρατίστης, ὅτι ὁ καταχρῶν αὐτῇ Ῥωμαῖος
ἐξ ἀνάγκης βασιλεύσει Ῥωμαίων, ἅμα τῷ γνωθῆναι
τὴν νῆσον κατὰ χεῖρας, τὴν Ἰωσήφ ὑποθήκας ὑποδείλας
ὁ Ῥωμανός, τὴν Νικηφόρον ἐκείθεν προσεκαλίστατο. τη-
νικαῦτα καὶ Λέοντα Φωκῶν τὴν Νικηφόρου ἀδελφὸν ἐξ ἀπέ-
σελεν εἰς ἀνατολήν. ὅς τοσαύτῳ καταδρομῇ ἐποίη-
σατο τῇ Σαρακλῶν, καὶ τοσαύτας ἀριστείας κατ' ἐκείνων
ἔσκησεν, ὡς μηδὲ λόγῳ διῶσθαι ταύτας ἔσχαλβειν. πα-
σαν γὰρ τὴν ἀνατολήν χερδὸν ἐχειρῶσατο. ἐφ' ἧ καὶ μὲν θεράμ-
βη λαμψρῶς ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ὑποδέχεται.

Κατὰ ταύτας ἡ τὰς ἡμέρας, ἀνὴρ τις ἀνεφάνη Φιλώραι-
ος καλέμενος, ὑπασις ὢν Ῥωμανῶν μαγίστρε τῆ Μω-
σηλέ τῆ ἐγγόνου Ῥωμανῶν τῆ γέροντος. ἔτος ἀνωθεν ἵππε-
ὠκυπῶν ἐπὶ τῇ ἐφεσείδος ἰσάμενος ὄρδιος, τῆ ἵππε-
χοντος ὅσον ἠδυνάτο καὶ τὴν ἵπποδρομίαν ἀνω καὶ κάτω ἐφέ-
ρετο. τότε δὴ τότε καὶ τὸ λοιμικὸν ἐπέδωκε πάθος, ἐπὶ ὅν
τε αὐθις, καὶ ἁφθέρων τὰς βόας ὁ Κράβρα κατονομάζεται,
φασὶ ὅτι ἀρχὴν τῆτο λαβεῖν ἐπὶ τῇ ἡμερῶν Ῥωμανῶν τῆ γέ-
ροντος. ἐγγισα γὰρ τὸ Βόνε κινεμένης, ἀναφυχὴν ἑαυτῇ τὴν
θερινῆς δέρμης παλάτιον τῇ Ῥωμανῶν ἀναγείραςτος, καὶ τῇ
θεμελίῳ καταβαλομένων, βοός, φασιν, ὁρεθῆναι μαρ-
μαρεῖνα κεφαλὴν. ἦν ὁρῶντες ἐσωτρεψάντες, εἰς τὴν
τιτάνη κάμινον βάλλουσιν. ἐξ ἐκείνου, ἐμὲχρι τῇ τῇδε χρό-
νων, καὶ ἐπαύσατο πανταχῇ τῇ γῆς ὁπόσιν ἡ τῇ Ῥωμανῶν
περιέχει διωσεία, τὰ τῇ βοῶν ἁφθέρειται γέννη.

Ὁ μὲντοι Φωκῶν Νικηφόρος, ὡς ἐμπροσθεν εἴρηται,
πρὸς αὐτοὺς ἀπὸ Κρήτης ἐπαυελθεῖν, καὶ συνεχωρήσθαι
πρὸς γένην βασιλεύσαν εἰσελθεῖν. ἀλλ' ἐν τῇ ἀνατο-
λῇ ἐκελεύσθη παραγενέσθαι μετὰ πάντας τὰ στρατῶν, ἁγὸν
Ἀποχάυδαν, καὶ μᾶλλον τὴν αὐτῆς ἦταν ὡς ἀνακα-
λέμενον. πάλιν οὖν καὶ Συρίας ὁρμήσας ὁ Φωκῶν, καὶ
κράτος τε αὐτὸν ἦντισε, καὶ λείαν πολλὴν ἐκείθεν ἀφείλε-
το, καὶ τῇ αἰχμαλώτων ἠλδοτέρωσε Χερσιανῶν ὅτι
πολλὰς.

Ἐπὶ τούτοις ὁ βασιλεὺς τελευτᾷ Ῥωμανός, ἐπὶ
Glyca Anna.

A magnam ipse operam impenderet, observa-
rique rem juberet: non tamen cognoscere
potuit, unde saxa illa, & a quo conjiceren-
tur. Nimirum hæc ab ira divina profecta
fuisse consentaneum est.

Successit in Imperio patri filius Romanus,
idque triennium obtinuit. Is Josepho Præpo-
sito potestatem in omnia committens, inter
homunciones prophanos versabatur, eosque
juvabat in maximis flagitiis designandis. Er-
rat clericus quidam, homo castratus, qui
quod ipsi propter facinora quædam fœda gra-
viter Constantinus Imperator minatus esset,
habitu solitario sumpto sese clanculum alicubi
abdiderat. Hunc Romanus initio sui Impe-
rii monachicis exutum vestibus, & cleri-
corum habitu rursus ornatum, inter cubi-
cularios suos retulit. Tum Polyuctus æmu-
lationis plenus Imperatorem adigere cœpit,
ut ab se hominem illum abigeret. Imperato-
re vero vicissim obfistente, neganteque cleri-
cum istum solitariæ vitæ professionem cum
voto amplexum fuisse, sed tantum Impera-
toris metu: Polyuctus hac causa cognita,
missum eum fecit.

Hic Imperator Nicephorum Phocam, qui
tum temporis scholarum domesticus erat,
multaque trophæa contra Saracenos orienta-
les statuerat, etiam adversus Cretenses Sa-
racenos cum copiis ablegavit. Nicephorus
multis rebus indicatis, pluribus consilio suo
administratis, quum expugnatam insulam
tantum non suis in manibus haberet: ulterius
in ea subigenda domandaque progressurus
erat. Verum quod obtineret fama, futurum
ut homo Romanus, qui eam occupasset, haud
dubie Romanorum Imperio potiretur: sta-
tim occupatione insulæ cognita, Josepho
monente misit Imperator, qui Nicephorum
inde revocarent. Tunc & Leo Phocas, Ni-
cephori frater, ab Imperatore versus orien-
tem ablegatus est. Is tanto cum impetu Sa-
racenos invasit ac vexavit, tamque præclara in
ipso facinora edidit: ut ne verbis quidem ea
satis exponi possint. Nam orientem prope
universum in potestatem redegit. quapropter
Imperator hominem deinceps redeuntem
splendido cum triumpho excepit.

Per idem tempus vir quidam existit Philo-
raus nomine, stipator Romani Moselis Ma-
gistri, a Romano seniore prognati. Is veste
stragula in equum velocissimum injecta, rectus
in ea stabat, equo interim totis viribus cur-
rente, atque ita Circum equestrem sursum
deorsumque obibat. Tunc & pestis illa de in-
tegro sævire cœpit, ac boves extinguere, quæ
Craba nuncupatur. Eam perhibent initium
habuisse sub Romanis senioris Imperio. Quum
enim proxime Boni cisternam Romanus pa-
latium conderet, in quo se ab ardore solis æ-
stivo refrigeraret, dum fundamenta jaceren-
tur, effossum ferunt bovis marmorei caput:
quod ii, qui repererant, confractum attri-
tumque calcariam in fornacem conjecerint.
Ex eo tempore in hunc usque diem pestis ar-
menta boum per universos Imperii Romani
fines infestare numquam desit.

Nicephorus autem Phocas, uti diximus,
sic Creta jussus est decedere, ut inde ad Im-
peratoriam urbem redeundi potestas ei non
fieret: sed mandatum est, ut cum omnibus
copiis in orientem trajiceret, propter Apo-
chaudam, qui semet ab accepta clade magis
ac magis recolligebat. Itaque Phocas iterum
Syriam versus ductis copiis, ingenti strage
adfectum Apochaudam superavit, magnam-
que prædam secum inde abstulit, plurimis
etiam Christianis, qui captivi detinebantur,
liberatis.

Secundum hæc Romanus Imperator na-
G g ij

Romanus
Constantini
F. Imp.

Edit. Paris.
pag. 304.

Nicephori
Phocæ res ge-
stæ.

Invidia.

Leonis Phocæ
facinora.

Agilitas Phi-
loræi.

Craba boum
pestis.

Effossum bovi-
ni capitis in-
fausta.

Nicephorus
Apochaui-
dam pergit.

pag. 305.

Basilus &
Constantinus
Impp.

Phocas Iose-
phum decipit.

Litteræ Iose-
phi ad Zimi-
schem.

Nicephorus
Phocas Imp.

Bardas a so-
brino interfici-
tur casu.

Edit. Paris.
pag. 306.
Nicephori &
Patriarchæ li-
tes.

turæ debitum persolvit, annos xxiv natus. Successerunt in Imperio Basilus & Constantinus Romani FF. & cum matre Theophanone v. propemodum mensibus eo potiti sunt. Phocas autem Imperatricis jussu Constantinopolim hoc tempore ingressus est: quamquam Iosephus, qui principem apud Imperatores locum obtinebat, ne id fieret, enixe vetabat. In urbem ubi venisset, ad Iosephum se clandestinum confert, eique vestem ex pilis contextam, qua interius indutus erat, ostendit: simulque fidem ei certam facit, jamdudum se fæces & quisquilias hujus vitæ relicturum fuisse, propter amorem solitariæ vitæ, ni studium erga Imperatores sibi ab hoc instituto revocato, aliud suavisset. Bringas (hoc Iosepho cognomen erat) ubi Nicephorum hoc modo indutum vidisset, ad pedes ipsius provolutus, numquam se cuiquam ipsum accusanti fidem habiturum dixit. Hac ratione salvus inde Phocas digressus est, moxque Iosephum facti sui poenitere cœpit, quod prædam in ipsa delatam retia tam negligenter amisisset. Quapropter ad Joannem Zimischem Orientis ducem id temporis, hominem animum ac rebus gerendis idoneum, postque Phocam inter duces cæteros illustrissimum, & ad alios itidem perscriptis litteris, futurum indicat, ut si discessione a Nicephoro facta, eum loco suo dejicerent, vitæque solitariæ rasum addicerent: Zimisches munus Domestici Orientis acciperet, quemque vellet ipse, Domesticum Occidentis constitueret. Verum hi omnes erga Nicephorum benevole adfecti, litteras ei Iosephi commonstrant, utque se ad defensionem animo forti comparet, hortantur. Hoc modo per Orientis exercitus Phocas Imperator renuntiatur, jampridem amore tam imperii, quam Theophanonis Imperatricis potiundæ flagrans. Deinde cum copiis Chrysopolim se confert, Chrysopoli versus Hebdomum trajicit, & universo cum populo per auream portam ad Ecclesiam pergit, ibique a Polyeucto diademate cingitur. Imperio vi annis præfuit.

Initio Theophanonem ejectam e regia solum vertere jussit, eadem poena Iosepho multato: simulque patrem suum Cæsarem creavit. Deinde larva scenæque deposita, Theophanonem legitimo sibi matrimonio copulat, & carnibus rursus vescitur, a quibus abstinuerat, ex quo Bardas ipsius ex conjugis prioris filius, quodam in campo equestribus intentus exercitiis, & cum suo consobрино Pleusa ludens, hasta ictus a nolente, perierat. Peractis nuptiis in novo ad palatium templo, quum in sanctuarium esset intrandum, manu Phocam tenens Polyeuctus, ut ad sacros cancellos accesserat, ipse in adytum introiit, repulsoque Imperatore dixit, non intromissum iri prius, quam poenas progredientum ad secundas nuptias luisset. Præterea diditus erat passim rumor, qui non exiguas in Ecclesia turbas dedit: unum videlicet ex Theophanonis liberis fuisse a Nicephoro de sacro baptismo susceptum. Atque hæc ipsa non dubitabat amplificare Patriarcha. Verum Cæsar Polyeuctum tergiversantem, & res sacras cum Imperatore communes habere recusantem, de re tota certiore reddidit. Stylianus quoque magni Palatii Papa princeps, a quo emanasse rumor iste ferebatur ad omnes, jurejurando præstito confirmabat, nihil ejusmodi Phocam fecisse. Polyeuctus ergo, quamquam pejerare Stylianium certo ac manifesto sciret, compaternitatis Imperatori culpam condonavit: & qui ante urgebat, ut ob secundas nuptias ei poena infligeretur, etiam magnum hoc delictum impunitum reliquit.

A id. & ἡδεχονται ἃ αὐτῇ βασιλείᾳ, Βασίλειος ὁ Κωνσταντῖνος οἱ παῖδες αὐτῆς σὺν Θεοφανοῖ τῇ μητρὶ αὐτῆς, καὶ κρατῶσιν ὡσεὶ μύσας ἐ. ὁ δὲ Φωκᾶς εἰσέρχεται ἐν Κωνσταντινὸς πόλει, κελύσει τὴ βασιλείᾳς. εἰ καὶ τὰ τοιαῦτα κωλύων ἦν ὁ πῶτε πρῶτα τῶν καὶ παρὰ τοῖς κρατῶσι φέρων Ιωσήφ. δειδὼς ἔν ἐπὶ τῆ τοῖς ὁ Φωκᾶς, εἰσέρχεται λάθρα πρὸς τὸν Ιωσήφ, καὶ δεικνύει αὐτῷ ὅπερ ἐντὸς ἐνεδέδυτο τεύχην, πληροφωρῶν αὐτὸν, καὶ λέγων, πάλαι ἂν ἐξέστη τῇ βίῳ βιωτικῶν συμφερί, δι' ἑρώτα μοναχικόν, εἰ μήγε τὸ τῆς κρατῶν φίλτρον σὺνκραται αὐτὸν. τῶν ἔν ὁ Βρύγγας ἰδὼν Ιωσήφ, πίπτει παρὰ τὰς πόδας αὐτῆς λέγων, ὡς ἐκ ἀνποτε πισδύει τινα κατ' αὐτῆς λέγοντι, ἔξαισιν ἔν ἐκείθεν ὁ Φωκᾶς. καὶ τῶν καὶ παρὰ τῇ Ιωσήφ μετὰ μέλος ἔχικεν, ὅτι τὸ θῆραμα ἐντὸς ἔχων ἀρκύων ἀπώλεσε. γράφει λοιπὸν πρὸς τὸν Τζιμιχλὺ Ιωάννην, στρατηγὸν τῶν καὶ παρὰ τῇ ἀνατολῶν ὑπάρχοντα, ἄνδρα θυμῶδι καὶ δρασέριον, καὶ μὲν τῷ Φωκᾶν ἐν στρατοῖς ἐπιστημώτατον. ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς ἐτέρους ἔγραψεν, ὡς εἴγε ἔχνασαντες, τὸν Φωκᾶν καδαιρήσασιν, καὶ μοναχὸν ἀποκείρῃσι, τῷ μὲν Ιωάννῳ δομέσικον τὴ ἀνατολῆς, ὁ δὲ αὐτῶς τινα προβαλεῖται τὴ δύσεως. ἀλλὰ πάντες ἔτοι χετικῶς ἔχοντες πρὸς τὸν Νικηφόρον, ὑποδεικνύουσιν αὐτῷ τὰ γράμματα, καὶ διεγερθῶναι πρὸς ἀλλήλῳ ἀναπέδυσιν. ἔκτοτε λοιπὸν ὑπὸ τῇ τῆς ἀνατολῆς βασιλείᾳς ἀναγορεύεται ἑρώτα δὴ καὶ πάλαι τῆς βασιλείας ἔχων μάλιστα τὴ βασιλείᾳς Θεοφανῆς, ἔρχεται ἔν ὑπὸς ἔχων, πρὸς Χρυσόπολιν, καὶ ἐκείθεν ἔχεται πρὸς τὸν Εβδόμον. καὶ μὲν πᾶν τὸ λαὸν ἔχεται τῇ χρυσῆς πόρτης πρὸς τῷ ἐκκλησίᾳ εἰσέρχεται, καὶ παρὰ τῇ Πολυδύκῃ τῷ δαδῆματι σέφεται. καὶ κρατεῖ ἐν τῇ.

Τῷ μέντοι Θεοφανῶ πρῶτα μὲν τῇ βασιλικῶν κατὰγει ὁ Φωκᾶς, ὁ ἐξόριστον τίθησιν, ὡς περ δὴ καὶ τῇ Ιωσήφ. τὸν δὲ πατέρα αὐτῆς, προχειρίζεται Καῖσαρ. μὲν δὲ ταῦτα, τὸ προσωπεῖον, καὶ τῇ σκηνῇ δαπνέμενος, ἄγεται νόμιμον γυναικᾶ τῇ Θεοφανῶ. τότε δὴ καὶ κρεῶν ἀπεχόσαστο, πρῶτον ἀπεχόμνος κρεωδαισίας, ὁ δὲ Βάρδας ὁ ἐν τῇ πρῶτῃ αὐτῆς γαμετῆς ἀποτεχθεὶς ὡς, ἰππαζόμνος ἐν τῇ πεδίῳ, καὶ τῇ οἰκίᾳ προπαίτων ἀνεψίῳ τῇ Πολύτῃ, μὲν δόρατος βληθεὶς ἀκασίως τῇ τῇ γάμῃ δὲ τελεθέντος ἐν τῇ καὶ τὸ παλάτιον νῆα ἐκκλησίᾳ, ἐπείπερ ἐμελλεν εἰσοδος ἐν τῇ θυσιαστικῇ γενέσθαι, τῇ χειρὸς κατέχων αὐτὸν ὁ Πολυδύκτος καὶ τῇ ἱερᾷ ἐγκύρσας κληκίσειν, εἰσεῖσι μὲν ἐκείνος εἰς τὰ ἄδυτα. τῇ δὲ Φωκᾶν ὁπιδεν ὁξωθεὶ ἐπειπὼν ὅτι ἐκ ἐξέσι σοι εἰσελθεῖν, εἰ μή ἐπιτίμια δέξῃ δαυτερογαμῆτος. διεδόδοτο δὲ καὶ λόγος ἀπαταχῆ, ὅς ἐμικρῶς διεπάραξε τῇ ἐκκλησίᾳ. ὅτι περ ὁ Νικηφόρος, δαυτῇ τῇ ἀγίᾳ βαπτίσματος ἀνάδοχος ἐγένετο τῇ τῇ Θεοφανῆς ἐνὸς παιδὶς. ταῦτ' ἀρα καὶ ὁ πατριάρχης ἐπὶ πλέον ἀνείτεινεν. ἐπὶ δὲ ἀναβαλλόμενον τῇ Πολυδύκτον κοινωῆσαι τῇ βασιλεῖ ὁ Καῖσαρ ἐπληροφόρησεν. ἀλλὰ καὶ Στυλιανὸς ὁ πρῶτος παπᾶς τῇ μεγάλῃ παλατίᾳ, ἀφ' ἐ καὶ μᾶλλον ἢ τοιαύτῃ φήμῃ κατέχεν ἅπαντας, δι' ὅρων ἐβεβαίετο μηδὲν τι τοιαῦτον ἐπισυμβῆναι τῷ Φωκᾶ. ὁ μέντοι Πολυδύκτος, καίπερ φανερῶς ἐπιόρκωντα εἰδὼς τῇ Στυλιανόν, τὸ τῇ σὺντεχνίᾳ ἐγκλημα συγκεχώρηκε. καὶ ὁ πάλαι ἐνισάμνος δαυτερογαμίας ἐπιτίμια θείναι, καὶ τὸ μέγα τῷ παρῆκεν ἀμάρτημα.

Ο μέντοι Φωκάς καὶ βασιλεύων, καὶ Συρίας ὁρμᾷ. καὶ πόλεις πολλὰς κατεστρέψας, ἐκείθεν ὑπέστρεψε, φέρων μετ' ἑαυτῆ καὶ τὸν ἔχοντα ἀχειρότοκτον ἐκτύπωμα τῆς μορφῆς τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν ἅγιον κέραμον· ὃν εὗρον ἐν Ἱεραπόλει, ταύτῃ πεπορθηκώς, καὶ τῇ ἑξίῳι τῷ Βαπτιστῇ Ἰωάννῃ βόσφυον ἐμπεπλισμένον αἵματι. τοιοῦτος δὲ ὁ Νικηφόρος ὦν, καὶ ἐπὶ τοσούτων τὰ Ρωμαίων αὐξήσας στρατεύματα· κατέχευε πόλεις πλέον τῶν ῥ, καὶ φρενὴ Κιλικίας, Συρίας, καὶ Φοινίκης· ὧν μέγιστα καὶ ἐπίσημα ἡ Ἀνάβαρζα, ἡ Ἀδανα, καὶ τὰ λοιπὰ ἡ Μάμισα, ἡ καὶ Μόψα ἐστὶ λεγόμενη, ἡ Ταρσός, τὸ Παγρὰ, τὸ Συνέφριον, τὸ Χάλεπ, ἡ Λαοδικεία. ἔπειτα τε ὑποφόρος ἦ ἐν Φοινίῃ καὶ τῇ Τρίπολιν καὶ τῇ Δαμασκόν· ἀλλ' ὅμως μισητὸς παντὶ ἀνθρώπῳ γέγονε, καὶ πάντες τ' αὐτῷ καταστροφὴν ἐδίψων ἰδεῖν· εἰ δὲ καὶ πλεῖστα ἐπέλαμπον αὐτῷ τὰ κάλλισα, ἀλλὰ καὶ δύο κατὰ κατεσπίλου αὐτὸν· ἡ, τε τῆς Θεοφανῆς ἀθέμιτος μίξις, καὶ τὸ πρὸς πάντας αὐτῷ μικρολόγος ἔαφιλότητος.

Λιμὸς καὶ γὰρ τῇ πόλει κατέχευε ποτὲ, ὡς ἔνα μέδιμνον χρυσίῳ πωλεῖσθαι νομίσματι· μανθάνει τὸ Φωκάς, καὶ μικροπρεπῶς τὸ πάθος ἰσθαι· τὰς δημοσίας καὶ δὲ σιτοθῆκας ἀνοίξας, δύο μέδιμνους τῷ νομίσματι πωλεῖσθαι ἐκέλευσεν· ὃ τὸν Μακεδόνα Βασίλειον ἐν τῷ μιμησάμενος· ἔτος δὲ τῆς Βυζαντίνης περδοῦντας ἰδὼν, καὶ μαθὼν ὡς ὁ λιμὸς αἴτιος τῆς περδεῖν αὐτῆς, δώδεκα μοδίμνους κελεύει πωλεῖσθαι τῷ νομίσματι· ἀλλὰ καὶ τὰ βασιλείως Φωκᾶ κατ' ἐκεῖνο δὴ καιροῦ ἐξελθόντος, ὥστε γυμνάσαι τὸ στρατὸν, ἐπειτίς ἦλθε πολὺς τῶν τεύχεα, καὶ ἐπειρᾶτο συναρμυνηθῆναι τοῖς στρατιώταις, φησὶ πρὸς αὐτὸν· σὺ δὲ, ὦ ἀνδραπε, γέρον ὦν, πῶς τοῖς ἐμοῖς στρατιώταις ἐπείγῃ συναρμυνηθῆναι; ὃ δ' ὀξόχως ἀπολαβὼν, πολλῶ δυνάτωτερος εἰμὶ καὶ; ἔφη, ἢ ὅτε ἡκμαζόν· ὁ αὐτὸς δ', καὶ πῶς τὸ ἐρόμνος, ἔφη· ὅτι τὸ νομίσματος σίτον, πρότερον δυσὶν ἡμίονοις ἐπεφόρτιζον· ἐπὶ δὲ τῆς σῆς βασιλείας, δύο νομισμάτων σίτον ἐπὶ τῷ ὧμων φέρω· σὺν δὲ εἰρωνείαν, ἀνεχώρησε, μηδὲν παραχθείς.

Ἀλλὰ ἔτι τὰς ἀρμυνηθείσας ἀνωθεν πόλεις κατέλαβον, τῇ Ἀντιόχειαν μόνην ἀφῆκε παρελθόν· καὶ ταῦτα δυνάμει αὐτῷ κατελεῖν· ἐξέπιπτε δὲ πάντως ἀφῆκε, δειδιῶς τὸ φημιζόμενον λόγον· ἐλέγετο δὲ, ὡς ἅμα τῇ ἀλώσει τὴν πόλιν Ἀντιοχείας, καὶ ὁ βασιλεὺς τεθνήξει. ὅθεν καὶ περὶ τὰ μέρη ἐκεῖνα τῷ Μιχαὴλ Βέρτζῳ ἀφείκε φύλακα, καὶ Πέτρον τινὰ δυνούχον στρατοπεδάρχην, καὶ ἐνσκήψας αὐτοῖς μηδαμὲ τῇ Ἀντιοχείᾳ προσβαλεῖν, πρὸς γὰρ τῇ βασιλεύουσιν ἔρχεται· ἀλλ' ὁ Βούρτζης, θέλων αὐτῷ περιποιήσασθαι ὄνομα, τῷ μὲν ἐκεῖνα λόγων καταφρονεῖ· παντοίως δὲ τὴν πόλιν πολιορκήσας, κατέχευε αὐτῷ· ταῦτα περδοῦντος ὁ Φωκάς, καὶ ἐκ ὀλίγα δυσχεράνας, ὑβρεσί τε πλυθεὶς τῷ Βέρτζῳ, καὶ τῇ ἀρχῇ παραλύει· ἐνταῦθεν οὖν τὸ κατ' αὐτῷ μῖσος λαμβάνει ἀρχήν· πρὸς τοῖς δὲ καὶ τῆς ὑπὸ χεῖρα τοῖς συχνοῖς ἐκάνη ταξιδίοις, κατὰ μηδὲν αὐτῶν παραμυθεύμενος· ἀλλὰ καὶ τὰ παρὰ βασιλείων τινῶν εἰς διαχεῖς ναοὺς τυπωθέντα δίδοται, τέλειον ἔκοψε, προφάσει τῇ, τὸ δημόσιον σπανίζον· χω-

Posteaquam ad Imperium Phocas pervenisset, expeditionem in Syriam instituit: quumque multas urbes evertisset, rediit inde, secum laterem illum sacrum adferens, quo continebatur expressa formæ Christi Dei nostri pictura, nullius hominis manu elaborata. Eum Hierapoli repererat, in ejus urbis direptione, condensatum ex Joannis Baptistæ capillis atque sanguine. Quamquam vero talis vir esset Nicephorus, ac tantopere rem Romanam auxisset, occupatis amplius centum urbibus, & variis Ciliciæ, Syriæ, Phœnicisque castellis, quorum erant maxima & cæteris illustriora, Anabarza, Adana, Mamista, & quæ * Mopsi Vesta nuncupatur, Tarsus, Pagra, Synephium, Chalepus, Laodicea: licet item tributarias fecisset in Phœnice Tripolim, in Syria Damascus: nihilominus universis mortalibus in visus erat, qui quidem exitium ipsius videndi longe cupidissimi erant. Tametsi enim plurima in eo multo præclarissima elucebant; duo tamen erant vitia potissimum, quæ ipsius famæ labem aspergerent: nimirum consuetudo nefanda legibus vetita cum Theophanone, ac sordes erga quosvis, sædæque tenacitas.

Accidit aliquando, tanta ut in urbe foret annonæ caritas, ut aureo nummo medimnus unus vāniret. Eo cognito Phocas, miseriam publicam illiberali ac fordido remedio sublevat. Apertis enim publicis horreis, medimnos duos uno vendi aureo nummo jussit: quæ quidem in re Macedonem illum Basilium non est imitatus. Nam quum is cives Byzantios lugere cerneret, simulque didicisset, ejus tristitiæ causam esse penuriam annonæ: uno vendi aureo duodecim medimnos præcepit. Quinetiam evenit, ut quum eo ipso penuriæ tempore Phocas Imperator aliquando militum exercendorum causa in campum progressus esset, cano cuidam, qui inter milites adscribi se petebat, diceret: ecquid homo canus & senio confectus in militiam cuperet allegi. Ad ea senex ille aptissime respondit, multo se nunc validiorem esse, quam adolescens ætate vegeta fuisset. Tum Imperatore quærente, quonam id pacto verum esset: Quoniam olim, ait, frumento unius aurei pretio coempto duos asinos onerabam: te autem imperante, quantum frumenti duobus aureis emitur, humeris ipse meis gestare possum. Id dictum satis intelligens Imperator, nihil omnino motus abiit.

Quum eas urbes, quas supra recensuimus, in potestatem redigeret, Antiochiam solam cum copiis prætergressus intactam reliquit: quum quidem ea potiri ex animi sententia posset. Verum hoc omnino data fecit opera, rumorem publice diditum veritus. Ferebatur enim futurum, ut illa urbe capta, mox Imperator e vivis excederet. Quapropter in iis locis atque regionibus Michaelo Barza, & Petro quodam eunucho copiarum duce, relictis cum mandato peculiari, ne ullo pacto Antiochiam invaderent: ad urbem Imperatoriam reversus fuerat. Barza vero nomen aliquod sibi parare cupiens, Imperatoris verba flocci fecit, & urbe omni arte opugnata tandem est potitus. Earum fama rerum ad Phocam perlata, non parum ille indignari, Burzamque notatum contumeliis ab officio remove. Hinc concitata sunt hominum in Phocam odia, quibus accedebat & aliud, quod nimirum crebris exactationibus subditos vexabat, nec ulla eos re sublevabat. Præterea quæ nonnulli Imperatores per instrumenta litterasque sacras religiosis templis donari jusserant, sub hoc prætextu prorsus iis præcidit, quod ærarium publicum exhauriretur. Nullus antistes citra ipsius aucto-

Receptæ munitiones a Phoca.

* Mopsuestia.

Odium subditorum in Phocam.

Avaritia Phocæ.

Basilii Macedonis liberalitas.

Edit. Paris. pag. 307. Salsè dictum.

Ab Antiochia Phocas abstinet.

Phocas occumbentes in bellis vult martyres facere.

Eclipsis solis.

Theophano-
nis perfidia.
Edit. Paris.
pag 308.

Zimisches in
palatium at-
trahitur per
corbem.

Phocas occi-
ditur.

Joannes Zi-
misches Im-
per.

Polyeuctus
Zimischem
non admittit.

Augustæ ac
parricidarum
pœna.

ritatem approbatur. quod si etiam antisti-
tes alicubi morerentur, ex suis aliquem eo
mittebat. Legem magno studio ferre conaba-
tur, qua statueretur, omnes in præliis occum-
bentes, martyrum honoribus ornandos esse.
Ponebat enim animæ salutem in alia re nulla,
quam in bello. Verum hac in parte Synodus
ipsius voluntati est adversata, Basilii magni
canone pro se citato, qui de occumbentibus
in præliis est latus. Idem Phocas urbem quo-
que mirifice adfligebat, dum Palatiorum mœ-
nia substruebat. Id autem propterea faciebat,
quod ea quæ vulgo ferebantur, metueret.
Nam oraculo proditum erat, futurum ut in
palatio moreretur. Accidit tunc temporis
circa tertiam horam diei tantus solis defe-
ctus, ut ipsa etiam sidera conspicerentur.

Jam vero Nicephori consuetudinem Theo-
phano averfabatur. Quamobrem istuc? quod
castam ille vitam ageret, a corporeis ample-
xibus abstinere, humi cubaret, eaque dor-
mitione delectaretur. Quapropter his marito
moribus illi displicente, Zimischem arces-
sit, qui domi suæ tum temporis degebat.
Nam aliquanto ante Phocas propter suspi-
cionem quamdam ei munus Domestici
Scholarum ademerat. Noctu igitur xi De-
cembris, indictione xiiii, anno [mun-
di 700 cto cccclxxviii, missis
Theophano suis hominibus, Zimischem ad
portum manu confectum, qui est infra pa-
latium, deduci curat, & impositum corbi
cum universis, quos sibi obnoxios habebat,
nimirum Michaelo Burza, Leone Abalante
Duce, familiari Zimischi Azipothodoro,
& aliis quibusdam in palatium attrahit. Hi
Phocam humi cubantem inveniunt. Ejus pe-
dem ubi Zimisches pupugisset, paulum ere-
ctus confedit: mox Abalantes gladio cran-
ium ejus transfudit. Inde ipsum ad Zimi-
schem in lectulo Imperatorio collocatum ad-
ducunt, multisque contumeliis & conviciis
exagitant, nullum aliud verbum profere-
ntem, quam, Domine miserere: vel, Opitu-
lare Deipara. Tandem ubi res cubiculariis
innotuisset, jamque multos accurrere cerne-
rent latum opem Imperatori: caput ei præ-
cidunt, idque resectum defensoribus per fe-
nestram ostendunt. quo facto, hinc inde illi
dissipati aufugerunt.

Hoc modo post Phocam Zimisches Im-
perio sex annos potitus est, participes regni
Basilium & Constantinum Romani FF. ha-
bens. Arcessivit & Basilium cubicularium,
tamquam hominem plane gerendis rebus na-
tum & idoneum, quem & Phocas honore
Præsidis ornaverant, hoc nomine dignitatis
ab eo primum invento. Posteaquam impe-
rium acceperat, ad magnam ecclesiam se
contulit: sed a Polyucto non est admittus,
qui diceret se minime concessurum, ut divi-
nam ædem ingrederetur, ni ea prius faceret,
quæ poenitentia convenirent. Zimisches illa
se præstiturum omnia pollicetur. Simul indi-
cât, Phocam ab se minime trucidatum esse,
sed Augustæ jussu Abalantem & Azipotheo-
dorum ei manus attulisse. Quo cognito, Pa-
triarcha monet, ut ipsam in exilium abire
jubeat. Paret monenti Zimisches, neque
tantum adultera, verum etiam interfectores
Phocæ mox urbe pellantur. Præter hæc Zi-
misches etiam libellum illum dilacerat, quem
Phocas ad perturbandam ecclesiam conscri-
bi curaverat. Has ob res a Polyucto diade-
mate cingitur. Deinde Bulgaris debellatis,
ut pro victoriæ trophæis Deo gratias referret:
templum supra fornicem Chalces novum ex-
struit. Mandat etiam, ut imago Servatoris
numismatis insculperetur, quod antea fa-
ctum non fuerat.

Α εἰς αὐτὴν, Ἐπίσκοπος ἐκ ἐπιφύζετο. ἀλλὰ καὶ θανόν-
των Ἐπισκόπων, βασιλικὸς ἄνθρωπος ἐκείσε ἐσέλ-
λετο. ἐπαύδαζε δὲ καὶ νόμον θεῖναι τὰς ἐν πολέμοις
θνήσκοντας, τιμᾶσθαι ὡς μάρτυρας. τὴν ψυχικὴν
σωτηρίαν ἐν μόνῳ πολέμῳ θέμενος, καὶ ἐκ ἐν ἄλλῳ
τινί. πρὸς ὅπερ ἡ Σύνοδος ἀντέστη, τὸν τῷ μεγά-
λῃ Βασιλείᾳ κανόνα σύμμαχον ἔχοντα τὸν ἐκτεθέν-
τα ἔλαβε τὰς ἐν πολέμῳ θνήσκοντας. πολλὰ δὲ ἐ-
τὴν πόλιν ἐκάκωσε, τὸ τεῖχος κτίζων τῷ παλα-
τίῳ. τὸτο δὲ ἐποίησε, δειδώς τὰ τυμικαῦτα λεγόμε-
να. τὸ παλάτιον καὶ τὸ ἐντὸς θανεῖν αὐτὸν προετιθέασι-
σο. κατ' ἐκεῖνο δὲ καιροῦ, καὶ ἡλίας ἐκλείψις γέγονε
περὶ τρίτῳ ὥραν τῆς ἡμέρας, ὥστε καὶ ἄστρα φανῆναι.

Β Ἡ μέντοι Θεοφανὼ τὴν τῷ Νικηφόρῳ συνουσίαν ἀ-
πεσρέφετο. τίνος ἕνεκεν; ὅτι βίον ἐκεῖνος εἶχε σώ-
φρονα, σαρκικῶν ἀπέχετο μίξεων, χαμδυνίας ἔ-
χαιρεν. ὅθεν ἐκ ἀρεσκυμένης τῆς ἡ Θεοφανῶ, τὸν
Τζιμιχλὴν μεταπέμπεται, κατὰ γὰρ ἑαυτὴν καθήμε-
νον οἶκον. ἔφθασε δὲ ὁ Φωκᾶς διὰ τινα ὑποψίαν πα-
ραλύσας αὐτὸν τῷ δομεστίκῳ ἀρχῆς. νοκτὸς οὖν ἰά-
τῃ Δεκεμβρίου μὲνός. Ἰνδ. ιγ'. εἰς τὴν αὖθις ἀποσείλα-
σα, ἄγει τὸτον πρὸς τὴν χειροποίητον κάτωθεν τὸ πα-
λάτιον λιμένα, καὶ κειθεὶν ἀνάγει τὸτον διὰ κοφίνου
συνὴ πᾶσι τοῖς ὑπ' αὐτόν. Μιχαὴλ τῷ Βούρτζῃ,
Λέοντι ταξιάρχῃ τῷ Αβαλάντι. τῷ τῷ Τζιμιχλῇ Ατ-
ζιποθεοδώρῳ. καὶ ἑτέροις τισί. καταλαμβάνουσιν ἐν
αὐτὸν ἐπ' ἐδάφους κοιμώμενον. ἐπύρεν ὁ Τζιμιχλὴς τὸν
πόδα αὐτοῦ, ὃ δὴ μικρὸν ἀνεκάθισε. καὶ τὴν καὶ αὐτὴν
κατὰ τὴν κρανίαν αὐτὴν κατὰ γὰρ ὁ Αβαλάντης τὴν σπᾶλιν.
εἶτα πρὸς τὸν Τζιμιχλὴν ἐπὶ τῆς βασιλικῆς κλίνης κα-
θίσαντα φέρουσιν αὐτὸν ἐμπαροινουῦντες καὶ βλασφημῶν-
τες εἰς αὐτόν. μηδὲν ἄλλο λέγοντα, ἢ, Κύριε ἐ-
λέησον. καὶ, Θεοτόκε βοήθησον. ἐπεὶ δὲ ὑπὸ τῷ
παρακοίτῳ ἦδη κατεφωράθησαν, καὶ πολλὰς ἐάρας
βοηθήσαντας, τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀποτέμναι, καὶ
διὰ θυρίδος αὐτῇ ὑποδεικνύουσιν. ὅθεν καὶ ἐνθεν
καὶ κειθεὶν διεσκειδάθησαν.

Κρατὲρ οὖν μετὰ τὸν Φωκᾶν ὁ Τζιμιχλὴς, ἐπὶ
ἑξ. συμβασιλεύοντας ἔχων αὐτὰς τὰς ὑπὲρ Ρωμανοῦ,
Βασιλείου καὶ Κωνσταντίνου. μεταπέμπεται δὲ Βα-
σίλειον παρακοιμώμενον, ἅπερ δραστέον ὄντα παν-
τάπασιν καὶ ἱκανόν. ὃν δὴ καὶ ὁ Φωκᾶς προενητίμησε.
τότε δὴ τότε τῷ ἀξιώματι παρ' αὐτὴν ὀρεθέντος, ἔρ-
χεται τὴν καὶ αὐτὴν πρὸς τὴν μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ. ἀλλ'
καὶ προσδέχεται αὐτὸν ὁ Πολύδουκος, λέγων, εἰ μὴ ἄ-
ξια ποιήσεις μετανόιας, ἐκ ἐπιβήσῃ τῷ θεῷ ναοῦ.
ἐνθέντοι καὶ πάντα ὑπέχετο ποιῆσαι. εἶγε δὲ μὴ αὐ-
τόχειρα γενέσθαι αὐτὸν τῷ Φωκᾶ. Αβαλάντῳ δὲ, ὃ
Ατζιποθεοδώρον, κελύσει τῆς δεσποίνης. ὡς δὴ καὶ
ὁ Θεοδωλῶν συναινεῖ ὁ πατριάρχης. γίνεται ταῦτα
καὶ ὁ μόνον ἡ μοιχαλὶς, ἀλλὰ καὶ οἱ αὐτόχειρες τῷ
Φωκᾶ, τῆς πόλεως ἐκδιώκονται. ῥήγνυσιν δὲ καὶ τὸν
τόμον ὁ Τζιμιχλὴς, ὃν ἐπὶ συγχύσει τὴν ἐκκλησίαν ὁ
Φωκᾶς ἔδειτο. ταύτην τοι καὶ τῷ θεῷ παρὰ τῷ Πο-
λύδουκῳ σέφεται. καὶ δὲ ταῦτα πρὸς Βαλγάρους κατα-
γωνισάμενος, χαλεπήσει τῷ Ἰσλαμῶν ἀποδίδωσι τῷ
Θεῷ. ἐφ' ᾧ καὶ ἀνωθεν τῆς ἀφίδος τῆς χαλκῆς ναοῦ
ἀνοικοδομεῖ ἐκ κηλῆς. προσάσσει δὲ καὶ τὴν εἰκόνα τῆς
σωτῆρος τῷ νομίσματι ἐγγράφειν, μὴ πρότερον τὰ
τε γινόμενα.

Τῶν καὶ τὰ κομήτης ἐφάνη ὁ καλέμενος πω-
γωνίας, καὶ μὴν Ἀύγουστον. καὶ ἐφαίνετο ἄλλαι
Οὐκωβείαι. σημαίνων τὸν τῆ βασιλείας θάνατον,
καὶ τὰς ἐπιδοσόμενας τοῖς Ρωμαίοις συμφοράς. τι-
νὲς μὲν οὖν τῶν πόλεων, ἃς ὁ Φωκᾶς προλαβὼν
ἐπεκτίνατο, καὶ Ρωμαίων ἐξουσίαν ἀπέσεισαντο.
ἔξισι λοιπὸν ὁ βασιλεὺς κατ' αὐτῶν, καὶ ἅπασιν μέ-
χει Δαμασκῷ, καὶ πάντα καλῶς περὶ τοῦ καὶ πολέ-
μου ὑποκαταστήσας, πρὸς τὴν βασιλίδαν ὑπέστρεψε.
διερχόμενος οὖν κατὰ γῆν Ἀναβαρζαν, καὶ τὴν Πονδα-
δὸν, καὶ κείσε κτήσεις ἰδὼν πολυτελεῖς καὶ χαρὰ πάμ-
φορα, ἡρώτα τὰς παρόντας, τίνας αὐτῶν εἶναι αὐ-
ταί. ὡς οὖν ἐμάνθανεν, ὅτι Βασιλεῖς τῆ παρακοι-
μωμέναι εἰσὶ πάσαι. ἀφ' ὧν αἱ μὲν τῇ Ρωμαίων προ-
σεκλήθησαν παρὰ Νικηφόρου καὶ Φωκᾶ. αἱ δὲ παρὰ τῆ
Δομεσίκης. Ἐαὐταὶ παρὰ σὲ, ὦ βασιλεῦ. ἐντεῦ-
θεν περὶ αὐτῆς γενόμενος. τὰ δὲ καταλειφθέντα τῇ
δημοσίᾳ, εἰδὼς ἅξια λόγῳ ἐτύγχανε. καὶ βύθιον
ἐνέαζας, δεινὸν ὦ παρόντες, ἔφη, εἰ τὰ δημόσια
καταναλίσκονται χρήματα, καὶ τὰ Ρωμαϊκά ταλαι-
πωροῦνται στρατεύματα, καὶ οἱ βασιλεῖς ὑπεροχείους
ἀναδέχονται κόπας. τὰ δ' ἐκ τούτων προσκτώμενα
μόχθων, ἐνὸς οὐνοῦ γίνονται κτήμα. καὶ ὁ μὲν βα-
σιλεὺς ταῦτα. τίς δὲ τῶν παρόντων, τῷ Βασιλεῖ
τῶν καὶ τῆ βασιλείας λόγον διαπορθεύσας,
ἡρέτισε πρὸς ὀργήν. ὑπέρχεται οὖν τὸν οἰνοχοῦντα
τῷ βασιλεῖ. δηλητήριον κίρρυσεν. πλὴν οὐ τῷ δρα-
σικωτέρῳ ἦν. ἐφ' ᾧ, καὶ κατ' ὀλίγον νοσηλομένης ὁ
βασιλεὺς, καὶ τὰς ὥρας ἀνδρακίνας, αἵματος αὐτοῦ
πολλὰ ρέοντος διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, κατέλυσε τὴν ζωὴν.

Κρατεῖ μετ' αὐτὸν Βασίλειος ὁ Πορφυρογέννητος,
ἔτι ν. εἰς τὸ πᾶν τῶν καὶ τῆ βασιλείας ποί-
δρε ἐνεργήμων ἦν, διαγὰ τὸ ἀπαλὸν τῆς τῆ βα-
σιλείας νεότητος. ἐκτοτε ἐν τῇ ἐμφυλίᾳ πολέμῳ κατὰ
τὸν προφανέντα κομήτην λαμβάνει ἀρχήν. κατὰ τῆ-
τον μὲντοι τὸν καιρὸν, καὶ ἐκλείψας ἡλίου γέγονεν,
ὥστε ἔσθρα φανῆναι. πρόσθε δὲ, ἀγαπήναι, ὅτι
τῷ Βουλγάρῳ ἅμα τῇ τῆ βασιλείας Ἰωάννου ὑποστα-
πσάντων, ἀρχὴν αὐτῶν ἀποχειρίζονται πένταρες ἀ-
δελφοί, Δαβίδ, Μωσῆς, Ααρὼν, καὶ Σαμουὴλ.
καὶ ἐδίδιπον ἐκτοτε πόλεμοι πᾶσι πανταχοῦ, καὶ σφα-
γαί. ἐν ἔτει συήδ', οὐκωβείᾳ μηνί, ἐγένετο κλονὸς
μέγας, καὶ κατέπεσον οἰκίαι καὶ ναοὶ πολλοί, καὶ μέρος
τῆς σφαίρας τῆς τῆ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, ὅπερ ὁ
βασιλεὺς φιλοτίμως ἐπαπορρώσατο, δαπανήσας εἰς
μόνας τὰς μηχανὰς τῆς ἀνάσσει, δι' ὧν οἱ τεχνίται ἰ-
σάμενοι καὶ τὰς ὕλας ἀναγομένης δεχόμενοι ὀφειλόμενοι
τὸ πεπρωμένον, κοινῶς αὐτῶν.

Γίνωσκε δὲ καὶ τὸτο, ὅτι τὰ Βοδονά, φρούριον
ἐστὶν ἐπὶ πέτρας ὑποκείμενον, δι' ἧς κατέρρεετο
τῆς λίμνης τῆς Ὀσροβοῦ ὕδαρ διὰ τῆς κατὰ τὸν ῥέον
ἀφωῶς, καὶ κείσε πάλιν ἀναδύμενον. ὁ μὲντοι Βα-
σίλειος συχνὰς πολέμους καὶ Βουλγάρων ἐπιστάμενος,
καὶ διαφόρων αὐτοῖς συμπλακῆς, καὶ τρόπαια σῆ-
σας κρείττονα λόγῳ, καὶ τὸν Σαμουὴλ πολλὰς κατὰ-
λύσας, ἐπὶ τῷ βασιλίδαν ἔρχεται. καὶ δόγμα τινι-
καὶ τῆς ἐξέδοτο τὰς τῶν ὑπολαλόντων ταπεινῶν σωτε-
λείας τελεῖσθαι παρὰ τῶν δυνατῶν. κατωμαδὴν δὲ ἡ
ποταμὸς σιναΐτις Ἀλληλέγγιον. τὴν πατεράρχην Σερ-
γίον, τῷ μητροπολιτῶν, καὶ πολλῶν ἄλλων ἀσκητῶν

A Conspectus est id temporis etiam cometa Cometes.
mense Augusto, quem Barbatum appellant,
ad ipsum Octobrem usque mortem Impera-
toris denuntians, easque calamitates, quae Edit. Paris.
Romanis imminerent. Quum autem urbium pag. 309.
nonnullae, quas Phocas antea recuperaverat, Zimisches in
Romanorum se potestati, excusso jugo, sub-
traxissent: Imperator ad eas domandas cum-
copiis exiit, ad Damascus usque profectus, siciscitur.
omnibus partim suadendo, partim vi bellica
pristinum ad statum praeclare revocatis Im-
peratoriam ad urbem reversus est. In hoc
itinere propter * Anabazum & Podandum * al. Anazar-
transiens, quum istuc possessiones & praedia bum.
maximi pretii longeque fertilissima rerum
omnium conspiceret: homines quos istuc vici-
nos offendeat, cuiusnam illa forent, inter-
rogat. Deinde cognito, Basilii cubicularii
esse universa, partim a Nicephoro Phoca Ro-
manis finibus adjecta, partim ab hoc vel il-
lo Domestico, partim ipsiusmet Imperatoris
opera: gravi dolore correptus est, quod rei-
publicae relicta nullius esse pretii videret.
Itaque gemitu ex imo pectore ducto: Proh
indignam (ait) rem, comites, publicas in-
sumi pecunias, Romanos exercitus ærumnas
exantlare, Imperatores extra fines imperii
labores tolerare: quidquid autem tot labori-
bus atque molestiis adquiratur, in unius eunu-
chi commodum cedere. Hunc Imperatoris
sermonem quidam ad Basilium detulit, eum-
que contra Zimischem ad iram concitavit.
Quapropter hominem Basilium, qui erat Im-
peratori a poculis, corrumpit: venenumque
lethale temperat, & Imperatori propinat,
non tamen efficacissimum. Idcirco lento mor-
bo confectus, carbunculis per humeros exor-
tis, magna sanguinis copia per oculos excre-
ta, vitam cum morte commutavit.

Imperium ipsius morte ad Basilium Pur-
purigenam devenit, qui ei totos annos quin-
quaginta praefuit: tametsi ab initio cuncta
Basilii praesidis arbitrato, propter etatem Im-
peratoris teneram gererentur. Mox & inte-
stina bella, quae conspectus antea cometes
portenderat, exorta sunt. Itidem solis quo-
que tantus accidit defectus, ut ipsa sidera
conspicerentur. Scito autem, fili, Bulgaris
statim a Joannis Imperatoris morte defectio-
nem moliris, quatuor fratribus delatum esse
in ipsos imperium: videlicet Davidi, Mosi,
Aarōni, & Samuele. Nec ex eo tempore
bellorum & caedium ubique locorum finis
fuit. Anno mundi 100 c10 ccccLxxxix, E
mense Octobri, succussio terrae ingens exi-
stit, ejus vi complura aedificia templaque
dejecta corruerunt, & inter alia pars sphaerae
magnae illius Dei ecclesiae, quam Imperator
studiose refecit; quum in solas machinas ad-
scensus, quibus artifices insistentes, ac ma-
teriam fursum vestam excipientes, collap-
sam partem exaedificabant, centenarios de-
cem impendisset.

Illud etiam animadvertito, esse castellum
quoddam Bodena dictum, in praerupto situm
scopulo, per quem stagni Ostrobi aqua inad-
spectabiliter sub terra manabat, & alio in lo-
co tursus ex imo prodibat. Imperator quum Basilii con-
frequentur bella Bulgaris intulisset, varie tra Bulgaros.
cum eis manum confecerat, trophaea statuif-
set insignia, quae vix oratione satis exponi
possunt, Samuele multoties fracto, Impera-
toriam ad urbem est reversus. Edictum inde
promulgat, quo sancitum, ut exigendas a
plebeis hominibus, qui fortunarum detri-
mentum fecissent, publicas contributiones
opulenti ac facultatibus pollentes persolve-
rent: Hæc exactio nominata est Allelen-
gyum, a sponsione ac fidejussione mutua.
Quumque Patriarcha Sergius, metropolita-

* Occasio
mortis Imp.Basilii Ro-
mani F. Imp.

Eclipsis.

Bulgarorum
defectio.

Terræmotus.

pag. 310.

Basilii con-
tra Bulgaros.

A Nelengyum

ni antistites, & alii multi religiosis exercitationibus dediti, apud Imperatorem de onere tam absurdo tollendo & abolendo intercederent; non tamen eis obtemperare voluit.

Terræmotus. Sequuta est id temporis hyems sævissima, qua durante cuncta flumina, stagna, ipsumque adeo mare per glaciem constrictum fuit. Præterea mense Januario terræmotus maxime horrendus exstitit, neque defuit ea succussio ante 1x. Martii diem: quo die circiter horam decimam tam horribiliter commotum est solum urbis Imperatoriae vicinarumque regionum, ut globi ædis Sanctorum xl, itemque Sanctorum omnium collaberentur: quos Imperator mox refici curavit. Hæc autem portendebant eam seditionem, quæ in Italia fuit excitata. Quippe conjuncti Longibardis Itali contra Romanos (quo nomine Græci sunt accipiendi) se commoverunt. Adversus eos Meles ab Imperatore missus, trophæum sane splendidum victoria potius statuit.

Motus Italici.

Interim non desinebat Imperator singulis annis in Bulgariam irrumperere, cui quum Samuelus aperta vi se non posset opponere: fossis ac septis Bulgarorum fines munire decrevit, quamquam irritò conatu molitiones hæsc occiperet. Tandem Imperator cum Samuele prælio congruitur, eumque Marte aperto vincit, vix salutis suæ in eo consulentem, ut fuga Prilapum (castelli hoc nomen) evaderet. Capta erant ab Imperatore Bulgarorum ad quindecim millia (tot enim fuisset perhibentur) quos ubi spoliasset oculis, & singulis centuriis monoculum unum attribui jussisset, qui viæ dux cæteris foret: ita deinde ad Samuelem ablegavit. Samuelus iis conspectis, tantæ calamitatis magnitudine victus, animo deficit, & vertigine correptus in terram prolabitur. Mox ii qui adierant, aqua & unguentis spiritum ei revocantes, ut non nihil ad se rediret, effecerunt. Ubi respirasset, haustum frigida postulavit, quæ epota cardiagmo correptus est, & post biduum rebus humanis excessit. Ejus loco regnum apud * Chagaros filius ipsius Gabrielus, qui & Romanus dicebatur, obtinuit: viribus ille quidem ac robore patrem superans, sed vicissim prudentia mentisque vi multis modis impar. Ita factum, ut Basilius Imperator Bulgarorum imperium in universum tolleret, aliis eorum cæsis, aliis in potestatem redactis, aliis, qui quocumque tandem modo superstites remanserant, vel invite ipsi se dederantibus. Quin & Acridem ipsam, quo in oppido regia Bulgarorum erat, occupavit: indeque magnas opes, gemmas nimirum & uniones, aurique centenarios centum abstulit.

Quindecim millia Bulgarorum excæcata.

Samueli Bulgari mors.

Bulgaros.

Edit. Paris. pag. 311.

Regni Bulgarorum exitus.

Basilius triumphus.

Secundum hæc Athenas profectus, quum munera gratiarum actionis ergo Deiparæ vota reddidisset, ac illius templum multis iisque splendidis & magnificis donariis ornasset: Constantinopolim reversus est, aureaque corona redimitus, quæ cristam & apicem in parte superiore habebat, per Portas magnas ingressus triumphum egit, præcedente Maria Uladislavi uxore, cum Samueli filiabus, reliquisque Bulgaris. Hoc modo cum victoriæ signis in ecclesiam delatum obnixè Patriarcha Sergius obsecrabat, ut tributum illud, quod Allelengyum dicebatur, aboleret. Nam id se facturum promiserat, si Bulgaros superasset. Verum ea res frustra fuit, Imperatore ut id faceret, persuaderi sibi non ferente. His rebus gestis, etiam cogitabat in Siciliam Basilius expeditionem suscipere, quo in conatu fuit impeditus. Quippe repentino correptus morbo vivendi finem fecit, in templo Joannis Theologi, quod est juxta Hebdomum, sepultus. Alexium foli-

A δὲ θέντων ἐκπονήναι τετὶ τὸ παράλογον ἄχθος, ὁ βασιλεὺς ἐκ ὑπὸ καύσε.

Κατ' ἐκείνον δὲ καιρὸν, χειμὼν γέγονεν ἐπαχθέστατος, ὡς ἀποκρυσθῆναι πάντα ποταμὸν, καὶ λίμνην, καὶ αὐτὴν τὴν θάλασσαν. ἀλλὰ καὶ τὴν Ἰαννᾶρειον μύλα, γέγονε σεισμὸς φρικτὸς ὡς αὐτοῦ, καὶ διεκράτισε κλονημένη ἡ γῆ, μέχρι τῆς 9. Μαρτίου μηνός. ἐν ταύτῃ δὲ περὶ δεκάτῳ ὥρῳ τῆς ἡμέρας, γέγονε βρασμὸς καὶ κλονὸς φρικτὸς κατὰ γῆν βασιλίδαν, καὶ τὰ λοιπὰ δέματα, καὶ πεπτάκασιν αἱ σφαῖραι τὰ ναῦς τῶν ἁγίων πεσάρκοντες. καὶ τῶν ἁγίων πάντων, ὡς ὁ βασιλεὺς δέδους ἀνεκτίσαστο. ταῦτα δὲ προεμύλυνε τὴν γενομένην ἐν Ἰταλίᾳ εἰσίν. ἠγέρθησαν γὰρ καὶ οἱ σὺν Λογγιβάρδοις κατὰ Ρωμαίων. κατ' ὧν ὁ Μέλῃς παρὰ τὴν βασιλείαν ἐκπέμπεται, καὶ λαμπρὸν ἔσθῃσι τρόπαιον.

B Ο μὲντοι βασιλεὺς οὐ δέλιπε κατ' ἑκάστον ἔτος εἰσιῶν ἐν Βουλγάροις. ὁ δὲ Σαμουὴλ μὴ δυνάμενος κατὰ τὸ ἐμφανὲς ἀντιτάσσειν, ἔγνω δὲ τὰ φροῖς ἐθελγίοις τὴν Βουλγάρων κατοχυρῶσαι, καὶ διὰ κνήης αὐτῆς ἀπέβαινε τὰ τεχνάσματα. σὺν ἁπτεῖ δὲ μετὰ ταῦτα καὶ τῷ Σαμουὴλ, καὶ τῶν κατὰ κράτος ἡττᾶ, μόλις μόνον θρασυδέντα, εἰς τι φρέλον τὸν Περίλαπον. ὁ δὲ βασιλεὺς τῆς ἐαλωτότας τῶν Βουλγάρων ὥσπερ ἰεὺς, ὡς φασιν, ὄντας χιλιάδας ὀποτυφλώσας, ἐκῆσεν ἑκατοντάδα πεπρωμένους, ὑφ' ἐνὸς μονοφθάλμου ὀδηγεῖσθαι κελύσας, πρὸς τὸν Σαμουὴλ ἐκπέμπει. ὡς ἐκείνος ἰδὼν, καὶ τὸ πάθος ἐκ ἐνεγκὼν, λειποθυμία καὶ σκότος βάλλεται, καὶ εἰς γλῶττι πύπτει ὕδατι δυν, καὶ μύροις οἱ παρόντες τὴν πνοὴν αὐτῆς ἀνακαλεσάμενοι, ἀνενεγκύν μικρὸν πεποιήκασιν. ἀνενεγκύν δὲ, ὕδαρ πιεῖν ἐπέζησεν ψυχρὸν. λαβὼν δὲ καὶ πινὼν, ἐλήφθη καρδιαγμῶ, καὶ μετὰ δύο ἡμέρας θνήσκει. ἐνθέντοι καὶ παραλαμβάνει τὴν τῶν Βουλγάρων ἀρχὴν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Γαβριήλ, ὁ καὶ Ρωμαῖος. ῥῶμη μὲν καὶ ἰχθυί, τὰ πατρὸς ὑπερέχων, φρονήσας δὲ καὶ εἰς τοὺς πολλὰ λειπόμηνος. ἔτι μὲν οὖν τῶν Βουλγάρων ἀρχὴν κατέλυσεν ἅπασαν, ὧν μὲν κτανθέντων, ὧν δὲ χειρῶν θέντων, καὶ ἐτέρων αὐτοῖς τῶν ὅπως δὴ ποτε καταληφθέντων, καὶ μὴ βελομένην αὐτῶν προσελθόντων. καὶ αὐτὴν δὲ τὴν Ἀχεΐδα κατ' αὐτὴν τὴν βασιλείαν τῶν Βουλγάρων ἐτύγχανε, κατέχεν. ἀφ' ἧς καὶ χρήματα πολλὰ, λίθας δηλαδὴ καὶ μαργάρους, καὶ χρυσὴν κεντήναιον ῥ' ἀφείλετο.

D Μετὰ ταῦτα δὲ πάντα ἐν Ἀθίνας γενόμενος, καὶ τὰ τῆς νίκης δὲ χαριστήρια τῇ Θεοτόκῃ ἀποδὲς, καὶ ἀναθήμασι πολλοῖς λαμπροῖς καὶ πολυτελέσι κοσμήσας τὸν ναὸν, ὑπέστρεψεν εἰς Κωνσταντινέπολιν, καὶ τῶν μεγάλων πυλῶν, χρυσῶν σεφάνῳ λόφον ἐφύπερθεν ἔχοντι ἐθελάμβδεν ἐσφαρμένους, κρονημένους Μαρίαν τῆς τῆς Βλαδιθλάβου γυναικός, καὶ τῆς Σαμουὴλ θυγατέραν, καὶ τῶν λοιπῶν Βουλγάρων. καὶ ἔτι μετὰ τρόπαιον, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ εἰσῆλθεν, ὧν δὲ καὶ πολλὰ τῶν καὶ κατελίπει ὁ πατριάρχης Σέργιος σβέσαι τὸ Ἀλλήλεγγιον. ὡς γὰρ ὑποχόμενος ποιῆσαι τὸ, εἰ τῶν Βουλγάρων ὑπερέχουσαι. ἀλλ' ἐκ ἐπεισέ: ταῦτα μὲν οὖν πάντα τελέσας ὁ βασιλεὺς, καὶ κατὰ τῆς Σικελίας ἐστρατεύσας ἐβούλετο. ἀλλ' ἐκωλύθη. νόσῳ γὰρ αἰφνιδίῳ συχεθεὶς ἀπεβίω, καὶ θάπτεται ἐν τῇ κατὰ τὴν Εβδόμον ναῶν τοῦ Φωλῆου. Ἀλέξιον μὲν

ναχόν

ναχόν ὑπὸ μονῆς τῆ Σπιδίᾳ, πατριάρχῳ ἐν-
θρονιάσας. ἔτυχε γὰρ εἰς ἐπίσκεψιν αὐτῆ ἐλθεῖν
μετὰ τῆς τιμίας κεφαλῆς τῆ προδρομοῦ. τῶτον
καὶ γὰρ εἶχε σύμβουλον πρὸς τὴν τῆ κοινοῦ διοί-
κησιν.

Μετὰ δὲ Βασίλειον ἡ ἅπασαν τῆς βασιλείας
ἐξουσίαν ὁ ἀδελφὸς αὐτῆ Κωνσταντῖνος διαδέχεται,
κρατήσας ἔτη δύο. εἰ μὴ καὶ ἐκεῖνον ταύτῳ ἐκόσμη-
σε, γυναιξὶ χαίρων ὀρχησεύσας, καὶ φιλοπαίγμοσιν·
ἀλλὰ καὶ πρὸς ἵπποδρομίας, ὡς εἰδὲς ἕτερος κερηνῶς,
ἡ τῆ κοινῆς φροντίδα, ὡς εἰδὲν ἡγούμενος ἦν. ὃς
μὲν ὄντων ἀνδρας ἀξιολόγους, κατήγαγε καὶ ἀπεύ-
φλωσε. πρὸς δὲ τὰς ἀρχὰς ἑτέρους ἀνεβίβαζεν ἀ-
φελείς, ὡς ἀξίους γέλωτος. συνίτριψε δὲ ὁ μόνον πένη-
τας, ἀλλὰ καὶ πλεσίους. ἐν τριῶν γὰρ ἔτεσιν, ἐν
οἷς καὶ τὸ παῦν τῆς αὐτῆ βασιλείας, πέντε δασμο-
φορίας ἀπῆρτε. τὰς δὲ δύο ἔτοχεν ἀρεῖς ὁ ἀδελ-
φὸς αὐτῆ. μὴ δὲ ταῦτα αἰφνιδίῳ νόσῳ συχεθεῖς,
σκέπτεται τινὰ καταλείπει διάδοχον. πρὸς τινῶν
ὄντων ἐκδιδάχθεῖς ὡς εἰς Ρωμανὸν τὸ κράτος μετ'
αὐτὸν φοιτήσῃν, ἕνα μὲν ὄντα τῆς συγκλήτου,
λεγόμενον δὲ Αργυρόπυλον, ὃς ἀνάγκης τὸν τοῖστον
μεταπέμπεται, ὃ καὶ ἀνάγκη ἐπέκειτο, ἡ διαζυγίαι
τῆς νομίμου γυναικὸς, καὶ τῇ τῆ βασιλείας θυγατρὶ
συναφθῆναι, καὶ ἔτι βασιλεὺς ἀναγορεύθῃναι, ἡ
πρωθυμία τῆς ὀφθαλμῶν. τῆ δὲ ἰλιγγιώσας, καὶ
ἀναδυομένη πρὸς αὐτῶν ἑκάτερον, ἡ συνόκος δέισασα
περὶ τῆ ἀνδρὸς, μή τι καὶ πάθῃ δεινόν, ἡ κοσμητικὴ ἐκ-
σίως ἀπέθετο τείχεα· καὶ ἔτι τῆ συζύγου πρὸς τῇ ὀ-
φθαλμῶν καὶ τῆ βασιλείαν ἐχαλίστατο. τριῶν θυγατέρων ἑ-
σῶν τῆ βασιλῆα Κωνσταντίνῳ, ἡ μὲν πρῶτη ἀπεκείρατο.
ἡ δὲ τρίτη ἀπηνώατο. συνάπτεται ὄντων τῇ δευτέρᾳ, ἡ
τις Ζωὴ ἐκαλεῖτο, καὶ ἔτις Αυτοκράτωρ ἀναγορεύεται.
κρατήσας ἔτη ἑ. καὶ τῶν καὶ ταῦτα προοιμίῳ ἀγαθῶν ἀπάρ-
χετο. τῇ δὲ Θεᾷ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ ἐκέλευσε δίδοσθαι
κατ' ἔτος, ὑπὸ τῆ βασιλικῶν ταμείων, χρυσῆ λίτρας
π. κόφας καὶ τὸ Ἀθηνάγγου, ἐκκενοῖ τε καὶ τὰς φυλακὰς,
ὡς ἄλλα τοιαῦτα ποιεῖ.

Οκτωβρίῳ δὲ μηνί, καὶ τῇ λα', χύσις ἀσέρος ἐ-
γένετο, ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς ἡ πορείαν ποιοῦ-
τος, κατ' ἡμέραν καὶ πτώσις οὐ μικρὰ γέγονε τῇ
Ρωμαϊκοῦ στρατῶ, στρατηγοῦτος τῆς μεγάλης Ἀντιοχεί-
ας Μιχαὴλ τῷ Σπονδύλῳ. ἐγένετο δὲ καὶ ὁμβρῶν ἐπικλυ-
σις, κρατήσασα ἕως αὐτῆ τῆς Μαρτίης μηνός. τῇ
ποταμῶν ἐκχυθέντων, καὶ τῇ κοίλων πελαγισάν-
των, ὡς ὑποπνιγῆναι σχεδὸν πάντα τὰ τὰ ζῶα, καὶ τὰς
καταβληθέντας καρπὺς τῇ γῇ. κἀντεῦθεν ἐπακολου-
θῆσαι λιμὸν κατὰ τὸν ἐπίοντα χρόνον δεινόν. τὸ
μὲντοι τῷ Ρωμαϊκοῦ στρατοῦ ἀτύχημα καὶ Συρίαν
ἐγένετο.

Κατ' ἐκεῖνο δὴ καιροῦ καὶ πρᾶξιόν τι γέγονεν
ἐν τῇ θέρμῃ τῇ Ὀρακησίῳ, περὶ τὰς ὑπεροχίας
τοῦ ὄρους τῆς Κεζινᾶς, ἐν ᾗ πηγὴ ἐστὶ διειδὲς ὕδα-
τος, κατ' ἡν ἡκούσο φωνὴ τις οἰκτρὰ μὴ ὀδυρμῶν,
καὶ οὐαὶ, καὶ θρήνος παρεμφερὲς ὀλοφυρμῶ γυ-
ναικῶν. καὶ ἔχ' ἅπαξ ἡ δὲ τῆτο γινόμενον ἦν, ἀλλ'
ὑπὸ Μαρτίης μηνός, ἕως Ἰαννῆ αὐτῆ, κατ' ἡμέ-
ραν ὡς νύκτα. ἀπιδόντων δὲ τινῶν ἐπὶ τῇ κατασκο-
πῇσιν ἡ τῶν ἐν ᾗ ἡ φωνὴ ἐξηχεῖτο, ἀλλὰ χροῦ
μετέπιπτεν ἡ ὀλοφυρμῇ. τῆτο δ', ὡς εἰοίχε, προση-
Γλῆσα Annales.

tarium e mansione Studiana translatum in
solium Patriarchæ collocavit. Nam ille cum
venerabili capite Præcursoris Imperatorem
decumbentem inviserat, qui eodē consiliario
in administranda republica uti consueverat.

Post Basilii mortem universa imperii po-
testas ad successorem & fratrem ipsius Con-
stantinum delata fuit, qui biennium rebus
præfuit. Basilii fratris exemplo nequaquam
imperium ornavit, homo saltatriculis & lu-
dionibus deditus. Præterea ludis equestri-
bus, ut mortalium alius nemo, perpetuum
occupatus, omnem de republica sollicitudi-
nem atque curam flocci pendebat. Si quos
homines alicujus pretii reperiēbat, eos statu
suo dejectos excæcabat, illorumque loco ma-
gisistratus aliis plane stolidis ridiculisque man-
dabat. Neque pauperum modo fortunas, sed

etiam locupletum attrivit. Nam triennio,
quo tempus imperii ejus continetur, quin-
quies a subditis exactiones postulavit: qua-
rum duas frater ipsius antea subjectis condo-
naverat. Secundum hæc morbo subito cor-
reptus, quem successorem imperii relinque-
ret, secum ipse deliberare cœpit. Quumque
de nonnullis accepisset, omnino futurum, ut
post ipsum Romanus Imperio potiretur, qui
esset ordinis Senatorii, & Argyropuli co-
gnomentum haberet: necessitate quadam
urgente virum arcessi jubet, optionemque
vel invito dat, ut aut legitima cum uxore di-
vortio facto filiam Imperatoris matrimonio
sibi jungeret, ac Imperator hoc pacto renun-
tiaretur: aut oculos per excæcationem amit-
teret. Quum in utramque partem Romanus
animi dubius & anxius hæreret, uxor ipsius
verita, ne quid crudele viro accideret: spon-
te sua mundanos capillos deponit, eaque ra-
tione marito non oculos solum conservavit,
verum etiam imperium est largita. Constan-
tinus autem Imperator tres quum filias habe-
ret, prima quidem tonsa capillo se mundo
abdica-verat: tertia vero Argyropuli nuptias
aspernabatur. Quapropter alteri jungitur,
cui Zoe nomen erat: eoque facto Imperator
designatur. Obtinuit imperium annis quin-

Constantinus
Romani F.
Imp.

Romanus Ar-
gyropulus fit
Imp.

Edit. Paris.
pag. 312.

Mulieris vir-
tus.

Initio Roma-
nus se recte
gessit.

Die mensis Octobris xxxi sideris cujus-
dam ab occasu versus orientem pergētis
conspēcta est diffusio, prorsus illo ipso die,
quo Romanus exercitus cladem non exi-
guam accepit, duce Michaelo Spondyle,
magnæ illius Antiochiæ præfecto. Præterea
largi terram imbres diluvio quodam operue-
runt, qui ad Martium usque mensem perdu-
rarunt: omnibus passim extra suas ripas effu-
sis, & concavis locis per aquas restagnantes
sic obrutis, ut omnia propemodum animalia
cum fructibus terræ creditis perirent. Unde
proximo anno fames gravis est consequuta,
simulque Romano (ceu dictum est) exerci-
tui adversus ille casus in Syria contigit.

Portentum.

Diluvium.

Eodem tempore prodigium quoddam in Aliud prodi-
solo Thracensium accidit, propter radices gium.
Cuzinæ montis, ubi fons est aquæ limpidæ
ac pellucidæ. Juxta hunc fontem vox quæ-
dam miserabilis exaudiebatur, ejulatibus &
lamentis permixta, quæ Væ sæpius repeteret,
ac ploratum ederet lamentationi muliebri
conformem. Neque semel hoc, aut iterum
accidit, sed continuos dies & noctes a Mar-
tio mense ad Junium usque duravit. Quum-
que nonnulli speculatum accessissent eum
locum, unde vox edebatur: alio ejulatus isti
migrarunt. Significabat autem, ceu credi-

Hh

par est, portentum hoc cladem Romanorum in Cœleſyria non ita pridem acceptam. Etenim Nicephorus Imperator urbes Syriæ Phœniciæque plurimas Imperio Romano recuperaverat, & ab eo parta successor ipſius Joannes Zimisches confirmarat, imperio Damascum usque prolatato. Basilus autem, qui post utrumque potitus est imperio, partim a bellis intestinis impeditus, partim vexandis Bulgaris occupatus, res orientis nullo modo recte munire poterat: sed quasi per imaginationem solam eo trajecerat animum, moxque suo ab instituto resilierat, studio tantum uno eoque perpetuo intentus, ut Bulgarorum nationem sub jugum mitteret. Hoc modo metu soluti prorsus orientales, quibus viis libertatem pristinam recuperarent, secum ipsi dispiciebant. Atque hanc defectionem sub Basilio quidem illi moliebantur, licet occulte rem tractarent: verum Constantino rempublicam negligenter administrante, Saraceni nemine prohibente citra metum omnem urbium præsidia oppugnabant, & longe lateque cuncta percurrendo populabantur.

Urbes Syriæ a Romanis deficiunt.
Edit. Paris.
pag. 313.

Expeditiō
contra Sara-
cenos.

Arrogantia
Romani.

Clades Roma-
norum.

Saraceni Ro-
manis tribu-
tarii.

Hoc ergo res in statu quum forent, Romanus Imperator adversus Saracenos copias educit, quumque jam Philomilium usque pervenisset: legati Berrhœa missi acceſſerunt, qui peterent, ut eorum miseretur, paratorum ad subeundam servitutem pristinam, tributaque pendenda. Verum Romanus, quod nobile facinus aliquod in hac contra Syriam expeditione superiorum Imperatorum exemplo cogitaret edere: non admissis legatis, adversus eos recta perrexit, quum quidem secū nequaquam expendisset aque illis in locis penuriam, quodque Saraceni propemodum estivo tempore minus inhiberi se patiantur, corporibus utentes ad perferendos calores adusæ factis. Itaque manus cum eis conserit, tantaque strage cæditur Imperator, quanta vix dicendo possit exponi. Accepta clade Antiochiam revertitur, exercitu graviter ex intestinorum morbo laborante, ac siti misere vexato. Nec his cōtenti Saraceni, Romanos iterum aggrediuntur, tantaque cæde grassantur in eos, vix ut Imperator ipse salvus evaderet.

Secundum hæc Romanus emptam Triacontaphylli domum in monasterium, cui a Deipara nomen inditum, commutavit: atque sub hoc prætextu non parum subditos adfixit & vexavit, materiem convehere coactos. Præterea columnarum magnæ ecclesiæ ac Blachernarum capita splendide argento & auro exornavit. Venit ad Imperatorem Romanum magnis cum muneribus etiam Amer Chalepitæ filius, pacem renovari petens, simulque pristinorum tributorum persolutionem promittens. Ejus rei conficiendæ causâ Theophylactus protospatharius est ablegatus, Atheniensis patria, qui fœdus idem confirmavit.

Eodem tempore circa secundam noctis horam trajectio sideris a meridie versus septentriones accidit, quo tellus universa fuit collustrata. Neque magno temporis interjecto spatio, quæ Romanis calamitates adversæque res contigissent, Imperatori nuntiatum fuit. Arabes enim Mesopotamiam depopulati sunt, ad ipsam usque Melitenam & Patzinacæ trajecto Istro, Mysiam inclementer omnino tractarunt. Allata quoque tunc est Domini nostri Jesu Christi epistola, manu ipsiusmet scripta, & ad Augarum loci cujusdam Dominum missa. Erat autem Imperator hic imprimis omnium bonorum operum studiosus. Ædificia pauperibus alendis destinata, quæ a terremotu succissa, graviterque læsa fuerant, prorsus instauravit.

pag. 314.

Ανεψφάσασαν γενέσθαι τοῖς Ρωμαίοις αὐτίαν, ἐν κοίλῃ Συρίᾳ. τῷ δὲ βασιλεῶς Νικηφόρου τῷ Φωκῇ τὰς πλείστας τῆς Συρίας καὶ Φοινίκης πόλεις τῇ Ρωμαίων ἀποκαταστῆσαι, καὶ τὰ μετ' αὐτὸν Ἰωάννη τὰ ἐλαχίστα κρατυαμένα, καὶ μέχρι τε Δαμασκῆς τῇ ἐπικράτειαν παρατείναντος, ἐπεὶ περὶ οὗ μετ' αὐτὸς βασιλεὺς ἐμποδίζομενος μὲν καὶ ὑπὸ τῶν ἐμφυλίων πολέμων, κατατρέχων καὶ τῷ Βουλγάρων δι' ὅλου, τὰ τῆς ἑω καλῶς ἀσφαλίσαι ἐκίχουσαν. ἐν φαντασίᾳ δὲ καὶ μόνῃ παραγενόμενος ἐκείσε, τῶν καὶ οὐκ ἐπὶ ἐξέρχοντο, ἀχολίαν ἔχων ἐμμονα τὸ τῷ Βουλγάρων καθυποτάξαι γένος. ἐντεῦθεν οὖν ἀδείας οἱ περὶ τῶν δραστέων, τῶν ἑαυτῶν ἐλθεῖν ἀναζητῆσαι διανοήσαντο. ταύτῃ τοι καὶ ἐμελεῖτο μὲν ἡ δόξα ἐπὶ τῷ Βασιλείῳ, ἐκρύπτετο δὲ. ἐπὶ δὲ Κωνσταντίνου, τῇ βασιλείᾳ ἀμειλῶς ἰδύοντος, οἱ Σαρακῖνοὶ μηδενὸς ὄντος τῷ κωλύοντος, ἐπόρθουν ἀδείως τὰ ἐν ταῖς πόλεσι φρούρια, πολλὰ ἀπανταχοῦ καταδρομῶν ποιήσαντες.

Οὕτω μὲν οὖν τῶν πραγμάτων ἔχοντων, ὁρμῇ καὶ τῇ Σαρακῖνων ὁ βασιλεὺς. πρὸς τὸ Φιλομύλιον ἔρχεται, πέμπονται πρὸς αὐτὸν πρέσβεις ἀπὸ Βερρόας, συμπάθειαν ἐξαίτεροι. ὁ δὲ προτέραν δούλωσιν, καὶ δασμοφορίαν καταδεχόμενοι. ὁ δὲ Ρωμανὸς θέλων ἐνδείξασθαι τὴν γενναίαν καὶ Συρίαν, ὡς οἱ πρὸ αὐτῆς βασιλεῖς, πρὸς πρέσβεις ἐδέχεται. ἀλλ' ὁρμῇ καὶ αὐτῶν μὴ τῇ ὕδατος σπάνιν ἀναλογισάμενος, μὴ τῶν Σαρακῖνων αὐτῶν ὡς ἀνάδικτοι μάλλον ἐν θερινῷ καιρῷ, διὰ τὸ ἔτος τυγχάνουσι. σιωπῇ ται ποίτοις, καὶ ἡτταν ἡττάται, οἷαν ὁ λόγος παρασησσεῖ διώται. ὑποσέφει πρὸς Ἀντιόχειαν, τῇ στρατῷ κοιλιᾷ συχρύνοντος νοσήματι, καὶ τῇ δὲ κακώδεντος. ἐπιτίθενται καὶ αὐτοῖς αὐτοῖς οἱ Σαρακῖνοὶ, καὶ ποσὶν φθόρον ἐποίησαν, ὥστε καὶ τῇ βασιλείᾳ μόλις διασωθῆναι.

Ο δὲ βασιλεὺς τῇ οἰκον τῇ Τελακονταφύλλῃ ἐξωνησάμενος, εἰς μοναστήριον μετεσκέδασεν ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκης, συντείνας τῇ προφάσει ταύτῃ τὸ ὑπὲρ κοον, καὶ κακώσας ἐν ταῖς τῶν ὑλῶν μετακομιδαῖς. καταλαμπρύνει δὲ καὶ τὰ κιονάκρανα τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ τῶν Βλαχεριῶν, ἀργύρῳ καὶ χρυσῷ μὲν δὲ ταῦτα ἤλθε πρὸς τὸν βασιλέα Ρωμανὸν μὲν δῶρων πολλῶν, ὁ δὲ Χαλεπίτῃ ὑπὸς Ἀμερ, ἐξαίτων ἀνακεῖναι τῶν εἰρήνῃ, καὶ τὰς πρόθεν παρέχειν φόρους. καὶ δὴ σέβεται Θεοφύλακτος πρωτοσπαθᾶρος ὁ Ἀθηνῶν, καὶ τὰς σπονδὰς ἐβεβαίωσε.

Κατ' ἐκεῖνο δὲ καιρὸν περὶ δουτέραν ὥραν τῆς νυκτός, χύσις ἐγένετο ἀσέρος ἀπὸ μεσημβρίας πρὸς ἄρκτον πᾶσαν τῇ γλῶσσειας φαντος. ἐφ' ᾧ καὶ μὲν μικρὸν ἀγγέλλονται τὰ καταχρόντα τῇ Ρωμαίων αὐτιχίματα. Ἀραβὲς ληϊσάμενοι τῇ Μεσοποταμίᾳ ἄρχει Μελετινῆς. Πατζίνακοι δὲ τῇ Ἰστρον διαβάτες, καὶ τῇ Μυσίᾳ κακῶς διαδέμενοι. τῶν καὶ οὐκ ἐπὶ ἰδιόγραφος ἐπιστολὴ τῷ δεσπότη ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡ πρὸς Ἀύγαρον πεμφθεῖσα τὸν τοπάρχην, ἐς ἄλῃ πρὸς τὸν βασιλέα. ἔτος μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς πάντων ἐπεμελεῖτο, τῶν ἀγαθῶν, τὰ ὑπὸ σεισμῷ κακῶς παθόντα πτωχοτροφεία πανταίῃσιν ἀνακεῖμενος.

Εἴτα νόσφ' χρονία βάλλεται, καὶ τειχορροεὶ γέναι τε καὶ κόμῳ, κατεργαδεῖς, ὥς φασιν, ὑπὸ Ἰωάννου τῆ τλῶικαῦτα ὀρφανοτρόφου. ἔτος γὰρ ὁ Ἰωάννης καὶ πρὸ τῆ βασιλείας, ὑπὲρ τῆς Ρωμανῶ. ταύτῃ τοι καὶ τῆ κράτους ἐπιβάντος αὐτῆς, μεγάλῳ δυνάμει ἔχον. ἦσαν δὲ τῆς Ἰωάννης καὶ ἑτέροι ἀδελφοὶ, Μιχαὴλ, Νικήτας, Κωνσταντῖνος, καὶ Γεώργιος. ἀλλ' ὁ μὲν Κωνσταντῖνος ὁ Γεώργιος, σὺν τῇ Ἰωάννῃ εὐνοῦχοι ὄντες, ἀγυρτικὴν μετέσχον τέχνην. ἀλλὰ διὰ τῆς Ἰωάννης πάντες ἔτοι τῇ βασιλεῖ ὠκειώθησαν. ἡ μὲντοι Ζωὴ τῇ Ρωμανῶν ὁρώσα, βίον ὑπερχόμενον σώφρονα, καὶ ἀπαρεσκομένη τῇ πράγματι, σφαδασμοῖς ἀπὸ σαρκικοῖς ὑποφερμαίνοντι, ἐρωτικῶς ἐνορᾷ πρὸς τὸν διαληφθέντα Μιχαὴλ, ὃς περὶ τῆς ὕψους ἔχοντα, καὶ ἔτι κρυφίως αὐτῇ ἐπιμίγνυτο. ἐφ' ᾧ καὶ κατεργάζεται ὁ βασιλεὺς, ὅτε τῇ βασιλίδος τὸν Μιχαὴλ εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον ἀπευδούσης ἀναγαγεῖν.

Βραδυθανάτοις δὲ φαρμάκοις κατεργαδεῖς, καὶ χρόνον συχνὸν κείμενος κλινοπέτης, ὅλη ψυχὴν ἐπεκαλεῖτο τὸ θάνατον. καὶ δὲ γε τῇ μεγάλῳ πέμπτῃ τὰς Ρόγας τῆς συγκλητικῶν ποιησάμενος, καὶ ἐπιθυμήσας λείσασθαι καὶ τὸ ἐν τῇ μεγάλῃ παλατίῳ βαλανεῖον, καὶ εἰσελθὼν, οἰκτρῶς ὑποπνίγεται ὑπὸ τῆς περὶ τῆς Μιχαὴλ ἐν τῇ κολυμβήθρῃ τῆς λουτροῦ. καὶ ταύτῃ μὲν οὖν τὴν νύκτα, μινύεται ὁ πατεiάρχης Ἀλέξιος ὑπὸ τῆς βασιλείας δῆθεν Ρωμανοῦ. ἀλλ' ὁ πατεiάρχης ἐλθὼν, αὐτὸν μὲν δόλῃς νεκρὸν. ἡ δὲ βασιλὶς Ζωὴ ἐν τῇ χρυσοτεκλινίῳ προκαθίσασα, ἐξάγει τὸν Μιχαὴλ, καὶ καταναγκάζει τὸν πατεiάρχην ἱερολογῆσαι τῶν αὐτῇ. ὁ δὲ πατεiάρχης ἐπὶ τῇ πράγματι ἐκπλαγείς, τὴν ἱερολογίαν, ὥς εἰκός, ἐνδοιάσκει. ἐνθέντοι καὶ ὁ Ἰωάννης σὺν τῇ Ζωῇ νύ. μὲν χρυσοῦ λίτρας τῇ πατεiάρχῃ. νύ. δὲ ὁμοίως τῇ κλήρῳ ἐπιδούς, ἔπεισε ἱερολογίας ἀξιῶσαι αὐτὰς. καὶ ὁ μὲν Ρωμανὸς ἐν τῇ ὑπ' αὐτῆς νεκρῇ θείῃ ἐκκλησίᾳ θάπτεται τῆς περιβλεπταῖ.

Κρατεῖ δὲ ὁ Μιχαὴλ σὺν τῇ Ζωῇ, ἔτι ζ'. ἀλλ' ἡ Ζωὴ, αὐτὴ ἐλπίσασα τῇ Μιχαὴλ ἀντὶ δόλου κεχρησθῆναι, ἀσχετῶς τῆ σκοπῆς. ὁ γὰρ Ἰωάννης δραστέος ὢν, καὶ δειδώς περὶ τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς, πάντας μὲν τὰς προσόντας αὐτῇ θαλαμηπόλους, καὶ μὲν, καὶ τὰς οἰκειότητας θεραπαυίδας ὅς αὐτῆς ἀποσᾷ. καὶ ἔδωκε τὸ τυχὸν παρ' αὐτῆς ἐνεργεῖται, εἰ μὴ καὶ γνώμῃ Ἰωάννου. ἔτος μὲν οὖν καὶ τὸ ὑπὲρ τοῦ ἔξημέρου παντοίως καὶ πάντα μετεχειρίζετο. ὅτι δὲ τὰ γεγονότα ἐκ ἀρετῆς καὶ τῇ Θεῷ, δέδεικται καὶ ἐκ προοιμίων αὐτῶν. καὶ ὅς τ' ἰά. ὥραν τῆς ἀγίας μεγάλης κυριακῆς χάλαζα κατὰ τὴν ἀφόρητος καὶ γενναία, ὥς συντελεσθῆναι μὴ μόνον τὰ δένδρα, τὰ, τε κάρπιμα καὶ τὰ ἀκαρπα. ἀλλὰ δὴ καὶ οἰκίας καταπεσεῖν ὁ ναός. γέγονε δὲ καὶ χύσις ἀέρος καὶ τῇ μὲν τὸ Πάγκα κυριακῶ, περὶ ὥραν τρίτῃ τῇ νυκτός. τῇ ὑπερβολῇ τῆς λαμπρότητος, τὰς ἀσέρας πάντας ἐποκαλύψαντος, ὥς καὶ ἥλιον ἀνατεῖλαι δεῖν. ὁ μὲντοι βασιλεὺς ἐλήφθη δαιμονίῳ. ὃ καὶ σεμνολογούντες οἱ περὶ τῶν, μανικὸν ἀπεκάλου νοσήμα. καὶ παρέμεινε. τὸ τοῖστον ἄχρη τέλος τῆς αὐτῆς βιοτῆς.

Glyca Annal.

A Tandem morbo lento corripitur, quo durante capilli capitis ejus & barbæ defluerunt: petitus, uti quidem ferebatur, veneno ab Joanne, qui tum pupillorum alumni munere fungebatur. Nam Joannes ille quia prius etiam, quam Romanus imperio potiretur, minister ipsius fuerat: magnam apud eum potentiam & auctoritatem habebat, ex quo imperare cœperat. Erant illi fratres aliquot, nimirum Michaelus, Nicetas, Constantinus, & Georgius. Ex iis Constantinus ac Georgius itidem, ut & Joannes, castrati, circulatoriam artem exercebant. Sed deinceps omnes in familiaritatem Imperatoris opera Joannis fratris pervenerunt. Quum autem Zoe videret Romanum se pro homine casto gere-re, moleste studium hoc illius, institutumque ferens, ut quæ carneis pruritibus incalesceret: in Michaelum Joannis fratrem, de quo diximus, non sine amoris adfectione oculos conjicere cœpit, quod esset is facie venustissima præditus. Quumque clandestinam cum eo consuetudinem habuisset, operam dedit ut Imperator e medio tolleretur: in hoc solum intenta, ut Michaelum ad Imperatoriam dignitatem eveheret.

Joannis fratres.

Zoe mulier
salax marito
insidiatur.

B Romanus venenis lentum exitium adferentibus confectus, ubi diuturno tempore in lectulo decubisset: toto pectore nihil exspectabat aliud, quam ut hac vita fungeretur. Denique magna quinta feria distributis in patres conscriptos muneribus, quas rogas vocant, quum magni Palatii balneum lavandi causa ingressus fuisset: a Michaeli sociis in balnei labro miserabiliter suffocatur. Eadem nocte Alexius Patriarcha Romani Imperatoris nomine in regiam arcessitur, quam ingressus, Imperatorem extinctum invenit: Zoe vero Imperatrix in aureo triclinio sedens, Michaelum producit, & Patriarcham adigit, ut eum sibi maritum sacris precibus conceptis jungeret. Patriarcha rei novitate percussus, sacrasne preces illas eis impertiretur, non abs re dubitabat. Quapropter Joannes & Zoe quinquaginta libris auri Patriarchæ, totidemque clero donatis, persuaferunt homini, ut matrimonium ipsorum consecraret. Romanus in dedicata ab se Spectatissima ecclesia sepelitur.

Romani mors.

Patriarcha do-
nis corruppi-
tur.

C Ejus loco Michaelus imperare cœpit cum conjuge Zoe annis septem, quæ quum se Michaelo mancipii loco speraret usuram: instituto ac spe sua frustrata est. Joannes enim Michaeli frater, vir industrius & rerum gerendarum peritus, qui fratris incolumitati metueret, omnes Zoæ cubicularios, Edit. Paris. una cum ancillis ipsi maxime familiaribus, pag. 315. ab ea removit: ne minimum quidem aliquid, citra voluntatem & arbitrium suum, ab ea geri permittens. Idem subditorum animos variis modis blande tractando fratri conciliabat, & omnium administrationem in se suscipiebat. Non tamen ea, quæ in Romanum commissa fuerant, grata Deo fuisse, de ipsis initiis imperii Michaeli certis argumentis colligi poterat. Nam hora undecima sacrosanctæ magnæ Dominicæ, grandine tam intolerabili pluit, ut non arbores tantum frugiferæ sterilesque confringerentur: sed domus etiam cum templis dejectæ corruerent. Præterea sideris trajectory, Dominica post Paschatis festum, hora tertia noctis accidit: quum quidem id sidus amplitudine fulgoris sui cunctorum aliorum siderum luminibus officeret, ac sol ipse oriri videretur. Itidem Imperator malo correptus est genio, quam rem familiares ipsius honestiore vocabulo tegentes, insaniam quamdam animi vocabant. Neque malum hoc ipsum ante finem vitæ missum fecit.

Michaelus Pa-
phlago Imp.

Itz divinæ ar-
gumenta.

Pudicitiam
suam mulier
quidam egre-
gie tuetur.

Terræmotus.

Michaeli pœ-
nitentia.

Edit. Paris.
pag. 316.
Terræmotus.

Siccitas.

Portenta va-
ria.

Accidit eo imperante Thracensium in finibus huiusmodi quiddam. Dispersis per illam regionem in hiberna Barangis, forte quidam mulierem indigenam in solitudine natus, ei stuprum inferre conatus est. Ea vero ipsiusmet acinace correpto, in cor Barangum ferit, ac statim interficit. Quod factum ubi per viciniam innotuisset, coivere Barangi ceteri, mulierique coronatæ facultates illius omnes, qui pudicitia ipsius adferre vim voluerat, donarunt: cadavere militis cista sepulturæ honorem abjecto. Tunc & Hierosolyma terræmotu misere afflictæ fuit, quod in ipsis templorum ædiumque ruinis ingens hominum multitudo opprimeretur, terra diem ad quadragesimum usque succussa.

Anno mundi 100 G10 10 XLIII, indictione tertia, columna ignea versus ortum conspecta est, vertice ad meridiem inclinante: quo ipso die Saraceni Myra ceperunt, aliæque nonnullæ calamitates Romanis acciderunt. Cæterum Michaelus Imperator delictum in Romanum suum per omnem vitam deplorare non desinebat, ac Deum bonis operibus, monasteriis condendis, benignitate in egentes placabat. Ea vero profuissent illi, si quidem abjecisset imperium, cuius gratia molitus ea facinora fuerat: & adultera repudiata, privatus peccatum suum deplorasset. Nunc ille nihil horum agens, sed Zoæ consuetudine utens, imperium mordicus retinens, de publicis bonis in speciem beneficia quædam præstans, eoque pacto veniam se consequuturum sperans: numen divinum & mentis experts, & injustum esse putabat, quod alienis opibus redimi pœnitentiam pateretur.

Eodem tempore terræmotum in Bucellariis hiatus subsequuti sunt, quibus integræ quinque villæ sunt absorptæ. Parum etiam absuit, quin eo Nicephorus præses, Imperatoris Constantini eunuchus, illis in locis degens, periret. Verum præter spem evitato periculo, rarus vitæ solitariæ se dedit. Quam autem magna quoque siccitas incidisset, ac totis sex mensibus non pluisset: supplicatum est a fratribus Imperatoris, Joanne sacrum mantile, magno Domestico scriptam ad Augurum Christi epistolam, sacrasque cuniarum fascias, gestantibus: peditesque a magno palatio usque ad Blachernas processerunt. Sed tantum absuit, ut plueret: ut etiam ingens grando delata vehementi cum impetu, tam arbores, quam tegulas urbis comminueret.

Michaelus ubi malo a genio pejus in dies exagitaretur, in qualvis regiones & insulas presbyteris quidem singulis nummos aureos binos, monachis vero unum misit, licet irritò studio, quod malum augesceret, ac morbus aquæ intercutis accederet. Quamobrem Thessalonicam profectus Imperator, ibidem degebat, & ad egregii martyris victorisque certaminum Demetrii sepulcrum assiduo versabatur, ut eo malo liberaretur. Quippe de mundanis rebus omnino sollicitus non erat, quod eas Joannes ipsius frater administraret. Interea continuo Deus orbem universum quassabat, quem alia quoque terribilia formidolosum reddebant: in cælo, cometarum exortus: in aere, venti & impetuosa pluvia: in terra, succussiones gravesque commotiones: quæ omnia portendebant, non multo post eorum finem appetiturum, qui tum rerum potiebantur. Imperatoris quidem frater Joannes magistratus venales habebat, & malis infinitis orbem terrarum implebat. Nam ipsius quoque culpa factum est, ut Bulgari a Romanis deficerent: quippe Basilius Imperator species quasdam

A Κατ' ἐκεῖνο δὴ καιροῦ, καὶ τοιοῦτον τι σιωῆβη ἐν τῷ θέματι τῶν Θρακησίων. Βαράγγων διασπαρμένων, γυναῖκά τις ἐγχωρίαν ὄντων ἐπ' ἐρημίας, ἐπειράτο τὴν σωφροσύνης αὐτῆς. ὥς δ' ἐκέπειθε, καὶ βίαν ἤδη ἐπέειγεν. ἡ δὲ τὸν ἀκινάκῳ σπασαμένη τὴν ἀνδρὸς, παῖει καὶ καρδίαν τῷ Βαράγγῳ, ἃ δὲ θυὸς ἀναίρει. τὸ δὲ ἔργον ὁδοδείκτος ἐν τῇ περὶ χώρῳ, συναθροισθέντες οἱ Βαράγγοι, τὴν τε γυναῖκα σεφάνεσι, καὶ τὴν ἅπασαν τὴν βίαν ἐξείαντα τὴν διδῶσι. καὶ κείνον ἀπαφονοῦσι. τότε δὴ καὶ σεισμὸς γειομένη, κακῶς ἐπαθε τὰ Ἱεροσόλυμα, τεθνηκότων ἀνθρώπων πολλῶν ἐν τοῖς τῶν ἐκκλησιῶν, καὶ οἰκῶν συμπλώμασι. σεισμένης τῆς γῆς ἄχρῃς ἡμερῶν μὲν.

B Τῷ δὲ Σεπτεμβρίῳ μὲν, σφοδρῶς ἔτει, ἰνδικτιῶνος τρίτης, πυρὸς ἐφαίνετο σόλος καὶ τὸ ἑῶν, καὶ κορυφῇ κακολημένην φέρον πρὸς μεσημβρίαν. κατὰ δὲ τὴν ἡμέραν καὶ οἱ Σαρακηνοὶ ἦσαν τὰ Μύρα, ἃ ἄλλα δὲ δεινὰ πολλὰ συνέβησαν. ὁ μὲντοι βασιλεὺς Μιχαὴλ πᾶσαν αὐτῇ τὴν ζῶν ὀποκλαιόμενος, καὶ εἰς τὴν Ρωμανὸν ἀμαρτίαν τὴν Θεὸν ἱλασκόμενος δι' ἀγαθοεργῶν καὶ κτίσεως μοναστηρίων, καὶ ἄλλας δὲ πρὸς τοῖς πράξεσι ἐτέλει χρησάς. αὐταὶ δὲ ἀνύσιμοι ἂν ἦσαν, εἰ τὸ βασιλείαν τε ἀπέριψε, δι' ἣν τὰ τοιαῦτα κακὰ, καὶ εἰ τὸ μοιχάδα ἀπώσατο, κατὰ τὸν ἀπεκλαίετο τὸ ἀμαρτίαν. τῶν δὲ μηδὲν πεπραχὼς, ἀλλ' ἐκείνη σιωπῶν, καὶ τὴν βασιλείαν ἀντεχόμενος, καὶ τὴν δημοσίαν ἐκ κοινῶν τὰς δοκούσας διποίᾳς ὀποπληρῶν, κἀντεῦθεν νομίζων τυχεῖν συγχωρήσεως, ἀνόητον διελογίζετο τὸ θεῖον, καὶ ἄδικον. ἄλλοτε τοῖς χρημασιν ὠνήμενος τὸ μετάνοιαν.

C Κατ' ἐκεῖνου δὲ καιρῷ καὶ σεισμὸς γεγενημένος, χάσμαται γεγόνασιν ἐν Βυκελλαρίοις, καὶ κατεπόθησαν χωρία πέντε. ἐν δὲ καὶ Νικηφόρον πρόεδρος τὸ Κωνσταντίνου βασιλέως εὐνέχον διατείνοντα, μικρὰ δὲν κινδυνεύσαι συνέβαινον ἂν διαφυγόντα δὲ παρ' ἐλπίδα τὸ κίνδυνον ὀποκαρῆναι μοναχόν. τὴν καὶ αὐτὸν δὲ καὶ αὐχμὸς γεγενημένος, ὥς ἐπὶ μῆνας ἕξ, μὴ καταρραγῆναι ὑπὸν, λιτανείας ἐποίησαν οἱ τὸ βασιλέως ἀδελφοί. καὶ ὁ μὲν Ἰωάννης, τὸ ἅγιον ἐβάσταξε μαρδὴλιον. ὁ δὲ μέγας Δομέσικος, καὶ πρὸς Αὐγαρον ἐπιστολῇ τῷ Χριστῷ, καὶ τὰ ἅγια σπάργαντα, καὶ πᾶσι οὐδὲύσαντες ἀπὸ τῶν μεγάλων παλατίων, ἀφῆκοντο μέλει τῶν Βλαχερνῶν. καὶ μόνον δὲ ἐκ ἐβρέξαν, ἀλλὰ καὶ χαλάσαι παμμεγέθεις καταρραγῆσαι σιωῆται τὰ τε δένδρα, καὶ τὰς κεράμους τῆς πόλεως.

D Ο μὲν οὖν βασιλεὺς, κατατεινόμενος ὑπὸ τῶν δαίμονος ἐπὶ πλέον, ἐπεμψεν, ἐν τοῖς θέμασι καὶ ταῖς νήσοις, τοῖς μὲν πρεσβυτέροις, ἀνὰ νομίσματα β'. τοῖς δὲ μοναχοῖς ἀνὰ νόμισμα ἓν. ἐπὶ πλέον τὸ κακὸν ἐπατεινέτο, συνεπιλαβομένης καὶ νόσος ὑδρωπικῆς. καὶ τῷ καὶ ὁ βασιλεὺς διέτελλε τῇ Θεσσαλονίκῃ ὡς τὰ πολλὰ, προσλιπαρῶν τῷ τῷ τῷ καλλιπικῷ Δημητρίῳ, τὸ πᾶθος ἐνεκεν. τῷ δὲ κοσμητικῶν παραγμάτων, ἐδαμῶς ἐφρόντιζεν, ὑπὸ τῷ Ἰωάννῳ τῶν διοικουμένων. ἐπὶ ταῖς δὲ καὶ συνεχῶς τὸ οἰκουμένῳ Θεὸς ἔσσει, καὶ δεινὰ κατεῖχον αὐτήν. ἐν ἡραν μὲν κομητῶν ἐπιτολαί, ἀνεμοὶ ὀναέριοι, καὶ ὄμβροι ραγδαῖοι. ἐν γῇ δὲ βρασμοὶ καὶ κλόνοι. ἃ δὴ καὶ παρεμίνυσαν καὶ μετ' ἐπὶ πολὺ γενησομένη τῷ κρατοῦντι κατὰ σφοδρῶν. ὁ τοιοῦτος δὲ Ἰωάννης ὠτίους τὰς ἀρχὰς ποιέμενος, μυρίων κακῶν τὴν οἰκουμένην ἐνέπλησε. διὰ γὰρ τῷ καὶ τοῖς Βουλγάρους ἀντιστῆναι πεποίηκε. τῷ γὰρ Βασιλείῳ ἐν ἐ-

δοί τισι τὴν ἀπαίτησιν ποιομένου καθὰ δὴ καὶ ὁ Σαμουὴλ, ὁ Ἰωάννης ἔπος διὰ νομισμάτων ἔδασμοφόροι αὐτοὺς. ὅθεν καὶ εἰς Ὀπασσίαν ἐχώρησαν.

Τοιοῦτοι δὲ τέλει χρησαμένου Μιχαὴλ, τὸ πᾶν περιέστη κράτος, ὡς κληρονόμον τὴν βασιλίδαν Ζωὴν. αὕτη δὲ δαυλογισαμένη, ὡς καὶ ἂν ποτε πατρὶα διεξάγειν μόνῃ δυνάμει, τὸν τῆ βασιλείας Μιχαὴλ ὁμῶνυμον ἀνέψιον, Καίσαρα ὄντα. πρὸς δὲ καὶ δραστέον εἶναι δοκούσα, εἰσπομπὴν προσλαμβάνει υἱόν, καὶ βασιλέα τῶτον ἀναγορεύει. Κρατήσαντα δὲ ὡσεὶ μὲν δ', ὅρκους πρότερον αὐτὸν καταδεσμήσασα, ὡς κυρίως ἔχειν αὐτῇ, καὶ μητέρα καὶ μὴ παρεμποδίζειν ἐφ' οἷς ἂν καὶ ὅπως διαπραγτανταί βούλοιο. Ἐ αὐτὸν δὲ πρότερον ὀρφανότροφον ἐκ ποδῶν ἐποίησαν. καὶ Κωνσταντῖνον ὡσαύτως τὸν Δομέσιον τῆς γούλων, τῆς ἀρχῆς ἀπεσέρησε. κατ' αὐτῇ τὴν ὥραν, καθ' ἣν ἀνεδεῖτο τῆς δαδμήματι ὁ Μιχαὴλ, σκοπῶσι καὶ ἰλίγγῳ ληφθεὶς, ἐγγὺς ἡλθέ παρ' αὐτῆς, μόλις δὲ ἀνακαλεῖται μύρρις, καὶ ἀρώμασι. καὶ ὅς αὐτῇ δαρεῖς περιποιεῖται τὴν σύγκλητον. μεταπέμπεται δὲ τῆς ἐξουσίας καὶ Κωνσταντῖνον τὸν Δομέσιον, καὶ ἔπειθ' ἐν βεβαίῳ δόξας ἐσάναι, παρ' αὐτοῦ πίπτει. γράμμασι δὲ τῆς ὀρφανότροφου, καὶ βουλαῖς τῆς Δομεσίου, λεγόντων, μὴ πισθεῖν τῇ βασιλίδι, ὡς ἂν μὴ πάθοι ὅσα δὴ καὶ Μιχαὴλ, καὶ Ρωμαῖος, γοντείας ἄτε παρ' αὐτῆς κατεργασθέντες, διεγείρεται, καὶ ἐπιβουλῇ κατ' αὐτῆς μελετᾷ. Σέλων δὲ καὶ τὸν λαὸν ἰδεῖν, εἴπερ δυνούκως πρὸς αὐτὸν δέχεται, Ἐ ἔπος ἐπιχειρῆσαι τῇ ἐπιβουλῇ, κελύει γενέσθαι πρὸς αὐτὸν. ἐφ' ἣ καὶ πάντας ἰδὼν ὡς εἰ δυνάμει καὶ τῆς ψυχῆς πορεύεται χάριν τιμῆς αὐτῆς καὶ λαμπρότητος, ἄπτεται τῆς ἐπιβουλῆς. νυκτὸς οὖν καταστὰς τοῦ θρόνου, καὶ ἐξορίζει αὐτῇ εἰς Περίκλιτον. κελύσας τοῖς ἀποκομίζουσι, καὶ τῆς τείχους αὐτῆς ὀπαεῖναι, καὶ πρὸς αὐτὸν αὐτὰς ἀγαγεῖν.

Γίνεται ταῦτα, καὶ ἀναφορὰ διὰ τῆς ὑπάρχου τῆς λαοῦ ἀναγινώσκειται, ἐν τῇ τῆς Κωνσταντίνου φόρῳ περιέχουσα, ὅτι κακόνους ἡ Ζωὴ περὶ τὴν βασιλείαν μὲν εὐρεθεῖσα, ἐξορίζεται παρ' ἐμοῦ. ὑμεῖς δὲ εἴπερ εὐνοικῶς δέχεσθε πρὸς με, μᾶλλον ἀξιοθῆτε τιμῶν. καὶ παρὰ χρῆμα φωνὴ ἐξακούεται, οὕτω λέγουσα. ἡμεῖς σαυροπάτῳ Καλαφάτῳ βασιλεῖ οὐ θέλουμεν, ἀλλὰ τὴν κληρονόμον, καὶ μητέρα ἡμῶν Ζωὴν. ἀλλὰ καὶ τῷτο πρὸς τοὺς ἄλλους ἐβόων. ἀνασκαρεῖν τὰ ὅσα τοῦ Καλαφάτου. καὶ λαβόντες τὰ παρατυχόντα ξύλα, κατὰ τῆς ἐπάρχου φέρονται. καὶ ὅς φυγὴν χητάμενος, μόλις διεσώζετο. ὁ δὲ λαὸς εἰς τὴν ἐκκλησίαν καταλαβὼν, ἐδυσφήμει καὶ μάλα τὸν βασιλέα. ἀνέκαλετο δὲ τὴν Ζωὴν ὅλην ψυχῇ. μετὰ δὲ ταῦτα πρὸς τὸ παλάτιον ἔρχονται, καταγαγεῖν τὸν βασιλέα βεβούρητοι. ὅς καὶ πτοηθεὶς, ἤγαγε τὴν Ζωὴν, καὶ ὀπαδύσας αὐτῇ τὰ μοναχικά, βασιλικοῖς ἐκόσμησε περιβλήμασιν. εἶθ' οὕτω τῇ λαῷ δημηγορήσας, καὶ μηδὲν ἀνύσας. ὕβρεσι γὰρ μᾶλλον ἐπλυμένο, καὶ λίθοις καὶ τόξοις ἐβάλλετο, ἔγνω δὲ ἐν τῇ μονῇ Στουδίου ἀπελ-

fructuum a Bulgaris exigere debere tributum nomine voluerat, quem morem & Samuelus ipsorum rex observaverat: Joannes autem hac exactione in aurum commutata, Bulgaris occasionem defectionis præbuit.

Tandem Michaelo vita functo, tamquam hæreditario jure universa potestas ad Zoen Imperatricem rediit. Ea vero quum deliberatione secum habita, non posse se solam administrare rempublicam animadverteret: Imperatoris Michaeli cognominem & sororis filium, qui Cæsar designatus erat, & industrius aptusque rebus gerendis esse videbatur, adoptatum sibi adjungit, ac filium Imperatoremque renuntiari curat. Præfuit rebus menses ad quatuor. Prius, quam imperio potiretur, Zoe sacramentis eum obstrinxit, ut polliceretur, se loco Domine ac matris eam habiturum, nec ulla re futurum impedimento, quo minus illa quæ vellet, quoque pacto collibitum esset, omnia gereret. Præterea Joannem pupillorum alumnus ab administratione mox ab initio removit, Constantino quoque Domestico Scholæ magistratu abrogato. Michaelus ea ipsa, qua diademate cingebatur, hora oculorum caligatione ac vertigine correptus, parum adfuit, quin collaberetur, vixque tandem unguentis & aromatibus refectus est. Corona potitus, mox largitionibus sibi Senatui conciliat. Quumque Constantinum Domesticum ab exilio revocasset, seque jam in tuto consistere putaret, subito corrui. Persuassus enim Joannis pupillorum alumni litteris, & Domestici consiliis, qui dicerent fidem Imperatrici non habendam, ne usvenirent eadem ipsi, quæ Michaelus & Romanus per-

Michaelus Calaphates Imp.

Edit. Paris. pag. 317.

Mala Michaeli consilia.

peressi fuissent, quos illa beneficiis sustulisset: excitari se contra illam passus est, ut ejus vitæ insidiaretur. Quumque populi quoque tentare vellet animos, ut cognosceret, an illius aliqua foret in se benevolentia, qua perspecta struere pergeret insidias: processum publicum institui jubet, in quo quum eam in omnibus alacritatem cerneret, ut si fieri posset, etiam animas ac vitam pro ipsius honore dignitateque profunderent, ad molientes insidias sese comparat. Itaque noctu folio dejectam, Principum ablegat, ubi exfularet: Imperato deportantibus, ut capillis ei raderent, & eosdem ad se deferrent.

His ita gestis, præfectus urbis actorem relationem ad populum de scripto nomine Imperatoris in Constantini foro verbis hujusmodi recitat: Zoen, quod eam imperio meo malitiose insidiatam esse deprehenderem, solum vertere jussi. Vos, siquidem in benevolentia erga me perstiteritis, honores consequemini. Tum vero vox quædam hujusmodi subito exaudita est: Nos proculcatorem crucis Calaphatem Imperatorem habere nolumus, sed Zoen matrem nostram, & imperii hæredem. Clamatum etiam inter alia: Evertantur ossa Calaphatæ. Mox correptis saxis & quibusvis lignis, præfectum urbis petunt: qui arrepta fuga, vix salutis sue consulere potuit. Inde occupato templo, conviciis populus Imperatorem gravissimis proscindebat, totoque animi studio Zœ nomen inclamabat. Utque deturbarent Imperatorem, ad palatium contendebant. Is vero metu percussus, Zoen in populi conspectum adductam, & monastico habitu exutam, Imperatorio rursus amictu exornavit. Deinde ad populum concione habita, quum nihil obtinisset: (magis enim, quam antea, contumeliosis eum dictis aspergebant, & saxis fagittisque petebant) in Studii mansionem cedendum statuit. At vero Constantinus scholarum Domesticus, id eum facere non

Edit. Paris.
pag 318.

sinebat, sed hortabatur, ut animo forti & generoso semet opponeret, ac vel obtinendam esse victoriam statueret, vel Imperatorie occumbendum. Hoc modo pro viribus utrinque instructi, tripartitis agminibus tam populares, quam Michaeli defensores, contra se invicem tendebant. Itaque de populo numerus haud exiguus cæsus est, nimirum ad $\epsilon\iota\sigma\ \epsilon\iota\sigma\ \epsilon\iota\sigma$: quod inermes ipsi, armatis opponerentur. Ad extremum tamen cives ob multitudinem superiores facti, palatiumque perfractis foribus ingressi sunt. Quumque mox aurum in Secretis repositum diripuis-
sent, adversus Imperatorem perrexerunt: qui rebus omnino desperatis, ad Studii mansionem fuga se contulit, & cum avunculo suo rarus est.

Exinim. Mi-
chaeli.

Ita rursus Imperatrix Zoe cum sorore Theodora præficitur, quæ ubi populo gratias initio egisset ejus benevolentis nomine, quam erga se declarassent: continuo Michaelum inquiri debere visum fuit. Populo autem voces hujusmodi magnis clamoribus ingeminante: In crucem agatur, oculis spoliatur: Zoe quidem miseratione commoveri erga ipsum videbatur, Theodora vero præfectum urbis ac vulgus hominum concitabat, ut ad quærendum utrumque cursim pergerent. Eos illi quum adesse persentiscerent, in adyta templi confugere, sed irritò conatu. Nam inde abrepti, pedibusque per forum tracti, jussu Theodoræ in loco, qui Sigma dicitur, excæcati sunt. Ab eo tempore cum germana sorore Theodora, Zoe propemodum uno mense rempublicam & Senatum administrabat magna cum laude: quum efficeret, ut more pristino abolito, magistratus ubique sine pretio concederentur, qui venales antea fuerant.

Hinc deliberatum, quo pacto Zoe cuidam matrimonio legitimo jungeretur, qui per id conjugium ad culmen Imperatorium perveniret. Cogitabat autem illa Constantino nubere, qui Artoclines vocabatur. Erat enim is formæ venustate præstans, & cum Zoe clanculum consuescere perhibebatur. Sed Constantinum uxor legitima veneno propinato de medio sustulit, non quod maritum odisset: sed quod ejus consuetudine se deinceps carituram videret. Hoc ubi accidisset, Monomachum Imperatrix ab exilio revocat, quem Joannes Orphanotrophus exilio multaverat, & Mitylenæ se continere jusserat. Nam vulgo rumor diditus fuerat, futurum ut aliquando ille imperaret. Id Scylitzes de Monomacho memoriæ prodidit. Ab aliis hoc quoque perscriptum est, sum-
motis a gubernatione, qui rerum antea potiebantur, Imperatricem e Lesbo Monomachum arcessivisse, relegatum eo jussu Michaeli, quod cum Imperatrice rem habere diceretur. Et quamquam prius a periculo amittendi oculos parum abfuerat, tamen nunc revocatus matrimonio Zoæ legitimo copulatur, sacras preces ac vota concipiente novæ Romæ presbyterorum principe, anno mundi $\iota\omicron\omicron\ \epsilon\iota\omicron\ \iota\omicron\ \epsilon\iota\omicron$. Exordium imperii præclarum edidit, quod annis duodecim administravit. Rerum quidem bellicarum prorsus ignarum fuisse perhibent, sed tam liberalem, ut omnes benignitatis ipsius fructum perciperent.

Cometes.

Conspectus est id temporis cometa, qui ab oriente versus occidentem motu suo ferebatur, totoque mense lucebat, altero post initum a Monomacho imperium anno. Portendebat autem calamitates illas mundi, quæ tunc imminebant. Quippe non ita multo post in Servia seditio concitata fuit, cujus compescendæ gratia litteras Imperator ad Dyrrachii præsidem dedit. Iis acceptis ille

Seditio Ser-
viana, & cla-
des Romana.

A Θεῖν. ὁ δὲ Δομέσικος, ἐκ ἀφῆκεν αὐτόν. ἀλλὰ γενναίως ἀντιστῆναι παρέπεισε. καὶ ἡ ὑπερεχύσαι, ἡ βασιλικῶς δόξανειν. ἐτοιμάζονται ὡς εἶχον δυνάμειος. τειχῆ δὲ οἱ τῷ δήμῳ διαυρεθέντες, ὥσπερ δὴ καὶ οἱ περὶ τὸν Μιχαὴλ, καταλλήλων ἐχώρου. ἐνθέν τοι καὶ ἐκ τῷ δήμῳ πίπτει λαὸς ἐκ ὀλίγος, ἀοπλοὶ ὄντες, καὶ πρὸς ξίφῃ παρατασόμενοι. πίπτουσιν οὖν ὡσεὶ χιλιάδες τρεῖς. οἱ μέντοι πολῖται διὰ τὸ πλῆθος ὑπερεχύσαντες, καὶ τὰς πύλας τῷ παλατίῳ ἐκρήξαντες, ἐντὸς εἰσέρχονται. καὶ αὐτίκα τὸν σκερῆτοις χρυσίον ἀρπάσαντες, καὶ κατ' αὐτὰ τῷ βασιλεῶς ὀρμῶσιν. ὅς δὲ καὶ ἀπογνοῦς, φυγὰς πρὸς τὴν μονὴν τῷ Στουδίου ἐρχεται, καὶ σὺν τῷ θεῖῳ αὐτὸ ἀποκείρεται.

B Προκάθιται οὖν καὶ αὐτὸς ἡ βασιλεῖς Ζωὴ, σὺν τῇ ἀδελφῇ αὐτῆς Θεοδώρα. καὶ πρῶτα μὲν δι' ἡμετέρας τῷ λαῷ δι' αὐτὴν ἐνεδείξαντο πρὸς αὐτὴν δύναν. ἔπειτα δὲ καὶ σκέψις περὶ τῷ Μιχαὴλ γίνεται. τῷ δὲ λαῷ, σαρραθῆται, τωφλοθήτω ἀναβοῶντος, ἡ μὲν Ζωὴ συμπαθῆς αὐτῇ καταφαίνεται. ἡ δὲ Θεοδώρα, τὸν ὑπαρχον καὶ τὸ πλῆθος πρὸς αὐτὰς πείθει δραμεῖν. ὡς ἐν ἐκείνοι τῆς παρουσίας ἦδοντο τῷ λαῷ, εἰς τὰ ἄδυτα τοῦ ναοῦ καταφύγῃσι. ἀλλ' ἐκεῖθεν ἀρπάζονται, καὶ δὲ τῷ ποδῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ σύρονται. κατὰ δὲ γε τὸ Σίγμα τὰς ὀφθαλμοὺς ἐκτυφλοῦνται, ὡς ἡ Θεοδώρα ἐκείσκηψεν. ἐκποτε οὖν κρατεῖ ἡ Ζωὴ σὺν τῇ αὐταδέλφῃ αὐτῆς Θεοδώρα, ὡσεὶ μίῳ ἑνῷ. καὶ τῷ δὲ ἡ σύγκλητος τε καὶ τὸ κοινὸν δηγῆται καλῶς ἀπειλάτων τῷ ἀρχῶν ἀπανταχοῦ τελομένων, καὶ μὴ ἀνίων, ὡς πρὶν.

Γίνεται σκέψις ὡς βασιλεῖ νομίμως τὴν Ζωὴν συζυγῆσαι. καὶ ἡ μὲν ἀγαγέσθαι ἠθέλει Κωνσταντῖνον, τὸν λεγόμενον Ἀρτοκλίνην. αὐτὸς δὲ καὶ τὸ εἶδος ὀφρεπῆς, ἐλέγετο δὲ καὶ πλησιάζειν αὐτῇ. ἀλλὰ τῶν μὲν ἡ σωφροσύνη, οὐχὶ μισοῦσα, μέλλουσα δὲ αὐτοῦ σερεῖσθαι, τῷ βίου ἐξάγει φαρμάκοις. ἐνθέν τοι ὁ Μονομάχον ἀπὸ τῆς ἐξουσίας μεταπέμπεται, παρὰ τῷ Ὀρφανοτρόφῳ τὴν Μιτυληνὴν κατακρίνεται οἰκεῖν. ἐφημίζετο δὲ παρὰ πάντων, ὡς ἐγκρατὴς εἶναι τῆς βασιλείας. καὶ οὕτω μὲν τῷ Σκυλίτζῃ περὶ τῷ Μονομάχῳ διεκλίνεται. λέγεται δὲ καὶ τῷ, ὅτι τῷ κρατουμένων ἡδὴ παρελθόντων, Λεσβόθεν τῇ βασιλίδι μεταπέμπεται. ἐξώριστο γὰρ ἐκεῖθεν παρὰ τῷ Μιχαὴλ, ὅτε τῇ βασιλίδι συμφερεῖσθαι λεγόμενος. ἐπανακλίνεται οὖν, εἰ καὶ σβεδνῶν παρὰ μικρὸν τὰς κόρας ἐκινδυνῶν. σὺνάπτεται οὖν τῷ Μονομάχῳ νομίμως ἡ Ζωὴ, τῆς ἱερολογίας γενομένης παρὰ τῷ πρώτῳ τῷ πρεσβυτέρῳ τῆς νεας, ἐν ἔτει ςϞ. καὶ τῷ καὶ τῷ προοιμίων ἀγαθῶν ἀπαρχεται, κρατίσας ἔτη ιβ'. αὐτὸς μὲν δὲ ἀδανῆς, ὡς φασί, τὰ πολεμικά, ποσούτον δὲ μεγαλοπρεπῆς ὁ μεγαλόδωρος, ὡς πάντας ἐπαπολαῦσαι τῷ χαρίτων αὐτῷ.

E Κατ' ἐκείνον δὲ τὸν καιρὸν ἐφάνη κομήτης, ἀπὸ τῆς ἐσῆς πρὸς τὴν δύσιν τὴν πορείαν ποιῆμενος, καὶ ὥρατο μίῳ ὅλον λάμπαν. πρεμύνη δὲ ἔτος μζ' ἔτος ἐν τῇ αὐτῇ βασιλείᾳ φανείς, τὰς μελλούσας γενέσθαι κοσμικὰς συμφορὰς. ὅρα δὲ, ὅτι μετ' οὐ πολὺ θάσις ἐν Σερβίᾳ γέγονε. γράφει ἐν ᾧ βασιλεῖς τῷ ἀρχοντι Δυρράχιν.

καὶ δὲ ἐπισυνάξας ὡσεὶ χιλιάδας ἑ, εἰς Τριβαλῶν ἔρχεται, καὶ ἀνεπισημόνως πάνυ τοῖς Σέρβοις προσβαλὼν, ὡσεὶ χιλιάδας μ'. ποιεῖ ἐκεῖσε πεισιν. καὶ στρατὸν ἑ. ἀλλὰ καὶ ὁ Μανιάκης Γεώργιος ἐν Ἰταλίᾳ ἔχων, παρὰ τῷ Βασιλεῖ ἐκείσε προπεμφθεὶς ἔτυχεν, εἰς ἀποστασίαν χωρεῖ. καὶ τὰ παράσημα τῆς βασιλείας ἐνδύεται, καὶ εἰς Σερβίαν ἔρχεται. μανθάνει περὶ τῆς βασιλείας, καὶ μὴ δυνάμεις ἔχει γραμμάτων μεταποιῆσαι αὐτὸν, χεῖρα βαρεῖαν ἀποστέλλει κατ' αὐτὸν. ποδάγρα δὲ ὁ βασιλεὺς συνεχόμενος, καὶ παρὰ δεινίοις ἀπαλοῖς κείμενος, δι' ἐαυτὸν τοῖς ποιούτοις ἐφίσταται ἐκ ἡδυνάτο. πόλεμος οὖν ἐν τῷ ὄστρον συγχροτεῖται, καὶ αἰφνιδίον πίπτει τῷ ἵππου ὁ Μανιάκης. πολλὰ πρότερον τῷ στρατῷ κατατρέχων τέμνεται τῷ κεφαλῷ. τῷ βασιλεῖ δίδεται, καὶ μέγας ἐπὶ τῷ θανάτῳ γίνεται.

Ἀλλὰ καὶ Θεόφιλος ὁ Ερωτικός στρατηγὸν ἐν Κύπρῳ, καὶ μαθὼν τὰ περὶ τὸν Καλαφάτην, ὅτι σύγχυσιν ἔχει τὰ πράγματα, τῶν Κυπρίων ὑπανάπτει, καὶ εἰς ἀποστασίαν χωρεῖ. ἀλλ' ὁ βασιλεὺς ἀποστείλας χειρῶν αὐτὸν καὶ ἐν ἵπποδρομίᾳ θριαμβύσας, σολῶ ἐνδεδυμένον θήλειαν, ὅτι πάντων φιλόσας, ἀπέλυσε. τότε δὲ τότε καὶ ὁ πατριάρχης Ἀλέξιος καταλύει τὸν βίον. ἀναβιβάζεται δ' αὐτὸν αὐτὸν, Μιχαὴλ ὁ Κηρουλάρης, μοναχὸς ὢν.

Κατὰ τὸν δὲ τὸν καιρὸν καὶ οἱ Σκύθαι, τὸ ἔστιν οἱ Ρῶσοι ἔχοντες μικρὰν πόλιν καὶ τὴν βασιλίδος ὁρμῶσι σὺν βαρεῖ. καὶ ὁ βασιλεὺς ὑπαντάσσει αὐτοῖς ἐν γῇ τῇ πόρῳ, καὶ οἱ τραπέντες, ἐπαλινόσησαν. συμβολῆς γενομένης πλοίων καταγίντων, καὶ ὡσεὶ χιλιάδες δεκαπέντε περὶ τῷ γλῶσσῳ βραδύνων. εἰ καὶ κατὰ τινὰ κόλπον, τελέρεις Ρωμαῖκαὶ διώκουσαι, τὰ αὐτὰ πεπόνθασιν τὸν ἀεὶ μόνον καὶ δ' οὐσαι.

Ἐν ἔτει σφνβ', μὲν Μαρτίῳ, βελάεται ὁ βασιλεὺς ἀπελθεῖν εἰς προσκυῖνσιν τῷ ἀγίῳ μ'. γίνεται οὖν δημοσία προπομπή. ἔρχεται περὶ τὸν Χερσὸν τὴν χαλκῶν, καὶ τὴν καὶ τὰ πλῆθος εἰς ἀποστασίαν χωρεῖ. φωνὴ δὲ ἐκ μέσης αὐτῶν ἐξεχύθη, λέγουσα ἡμεῖς τὴν Σκληραῖναν βασιλίσσαν ἐδέχομεν, ἀδὲ δι' αὐτὴν αἱ μάταιαι ἡμῶν αἱ Πορφυρογέννητοι Ζωὴ καὶ ἡ Θεοδώρα θανούσιν. παραχρῆν οὖν ἐπὶ πλείον τὸ πλῆθος ἐξίτην τὸν βασιλέα χειρῶν αὐτοῦ, καὶ φθόρος αὐτῷ δίδεται οὐκ ὀλίγος ἐγγόνει, εἰ μήγε προκύψαι ἀναδεν αἱ βασιλίσσαι, τὴν τοῦ πλῆθους ὀργὴν κατεσώρεσαν. ἐφ' ᾧ καὶ ἄκων ὁ βασιλεὺς ἐν βασιλείᾳ ὑποσέφει.

Μετὰ δὲ ταῦτα φροντίσι κοσμητικῶς ὑποπίπτει. καὶ ἄλλαι μὲν ἀλλὰ καὶ τὴν τὴν συμβαίνουσιν ἀντιστάσεις, καὶ Λέων δὲ Τορνίκιος, πατριάρχης, ὁ στρατηγὸν ἐν Ἰβηρίᾳ, ἐπὶ τυραννίδι ἔχων παραλύεται οὖν τῆς ἀρχῆς, ὅτι ἀποκρίνεται. ὁ δὲ μὴ δυνάμενος ταῦτα ὑπερέγκειν, τῶν ἐν Ἀδριατικῇ πόλει καὶ μάλιστα ὅσοι παρεωραμένοι, καὶ ἄλλους τινὰς νεωτερισμοῖς χαίροντας ἐκ ὀλίγου ἐπισυνάξας, βασιλεὺς ἀναγορεύεται, καὶ κατὰ τῆς βασιλείδος χωρεῖ. ὁ δὲ βασιλεὺς μὴ ἔχων αὐ-

militem ad sexaginta millia cogit, & cum illis Triballorum regionem ingressus, Servioque parum prudenter adortus, quadraginta hominum millia cum septem ducibus amittit. Præterea Georgius Maniaces, qui degebat in Italia, missus eo jampridem ab Imperatore Basilio, defectionem molitus est: ac sumptis insignibus imperii, ad Servios sese contulit. His rebus cognitis, Imperator, qui litteris ad Maniacem perscriptis, ab instituto non posset hominem avertere, validam manum adversus eum misit. Etenim Imperator podagræ morbo præpeditus, & lecto adfixus, rebus hisce gerendis ipsemet adesse non poterat. Conserto autem ad Strobum prælio, Maniaces ex equo subito lapsus est, & qui antea copias hostiles pervaserat, capite truncatus: quod Imperatori quum missum fuisset, magnus eo nuntio triumphus institutus est.

Maniacis tumultus.

Itidem Theophilus Eroticus, prætor Cypri, quum ea didicisset, quæ Calaphatæ acciderant, resque Constantinopoli non parum habere turbarum cognovisset: ad seditionem Cyprios, defectionemque sollicitando perpulit. Adversus eum missus Imperator exercitu, vivum hominem cepit, & sub triumphi specie in Circo ductum, muliebri amictu indutum, omnibus denique facultatibus nudatum, dimisit. Hoc tempore Alexius Patriarcha naturæ debitum persolvit, in cuius locum Michaelus cognomento Cerularius, solitariae vitæ sectator, est substitutus.

Erotici seditio.

Sub eodem Imperatore Scythæ quoque, qui Rossi sunt, de perexigua sane occasione magna classe urbem Imperatoriam adorti sunt. Eis Imperator in foro quum occurrisset, in fugam coniecti Rossi, suam in patriam reverterunt. Etenim in conflictu eorum cum Romanis, naves fractas haud paucas, una cum quindecim fere millibus hominum amiserant. Idem tamen incommodi Romanis etiam triremibus, numero vigintiquatuor, in sinu quodam maris accidit, dum navigia Rossorum incautius persequerentur.

Rossorum motus.

Anno mundi 100 CIO ICII, ad diem septimum eid. Mart. Imperator suo quodam consilio supplicationis causa ire decrevit ad sanctorum quadraginta martyrum ædem. Eo nomine publica processione instituta, quum ad Christi templum, quod est in Chalce, pervenisset: populus seditionem concitare cœpit, auditaque vox est de media plebe, quæ huiusmodi verba proferret: Nos Sclerenam Imperatricem non tolerabimus, neque matres nostras purpurigenas, Zoen ac Theodoram, ejus causa necari patiemur. Hoc modo tumultu in plebe maximo concitato, ad necem Imperator deposcebatur. Et sequuta sane mox fuisset hominum cædes haud exigua, ni de loco sublimi prospectassent Imperatrices, ac multitudinis iracundiam blande compescuissent. Hoc modo factum, ut præter animi sententiam & invitus Imperator in regiam reverteretur.

Seditio populi. Edit. Paris. pag. 320.

Secundum hæc eum quædam aliæ curæ mundanæ excipiunt, atque inter motus & seditiones cæteras in Oriente coortas, Leo quoque Tornicius, dignitate patricius, Iberiæque prætor, tyrannidis adfectatæ crimen subiit. Quapropter magistratu locoque suo motus, raditur. Eam rem Leo parum æquo animo ferens, militibus Adrianopolitanis, præsertim iis, qui ab Imperatore contemptim habiti fuerant, aliisque nonnullis, qui rerum novarum erant avidi, magno numero collectis, Imperator renuntiatur, & mox suis cum copiis urbem Imperatoriam versus properat. Ei quum Imperator opponere non

Leonis Tornicii seditio.

posset exercitum, quem satis magnum non habebat, nec civibus urbanis fideret, quos animo erga se parum benevolo esse nosset: litteris ad Constantinum, quem rebus in Iberia gerendis præfecerat, datis imperat, ut relictis rebus omnibus, quas istuc in manibus habebat, quanto cum exercitu posset maximo, Constantinopolim sese conferret. Atque hoc quidem ille fecit: verum prius, quam copiarum ad urbem accessissent, non parum Tornicius turbarum dedit, tantopere conclusos in urbe de castris suis oppugnans, ut Imperator ipse propemodum sagitta confingeretur. Deinceps Arcadiopolim Tornicius cum suis est profectus, nec inagno temporis interjecto spatio exercitus orientales adfuerunt. Eis Iasita dux cum imperio præficitur, qui adversus auctorem defectionis movens, suam illum in potestatem redigit. Hoc facto, mox Leoni & Batatzæ cuidam oculi eruuntur, reliquorum bona publicantur.

Turcorum
prædationes.

De Romano
Boilo.

Edit. Paris.
pag. 321.

Clades a Pat-
zinacis acce-
pta.

Monomachus
ad avaritiam
exorbitat.

50000.

Pestis.

Grando.

Ab eo tempore non desierunt in oriente Turci, ad occidentem Patzinacæ prædas agere, ac Romanos bello petere. Tunc & Romanus Boilus sublimem ad dignitatis gradum subito fuit evehctus. Nam quum festivus & urbanus esset, in notitiam Imperatoris pervenit, & ab eo in pretio habitus, consiliariis accensetur. Hinc tyrannidem adfectans, caute adjungit sibi, quoscumque poterat. Sed his conatibus Imperatori detectis, socii quidem conjurationis male accepti sunt: ipse vero exiguum ad tempus nonnihil statu suo deturbatus, ad altiora rursus rediit. Hoc tempore princeps Ægypti elephantum & camelopardalim ad Imperatorem misit. Conatus est etiam Monomachus Patzinacas prorsus e medio tollere. Quapropter copias undecumque contrahas adversus illos misit. Verum ingenti a barbaris clade accepta, rursus alium Imperator exercitum collegit. Non tamen ad pugnam ventum, sed istum utrinque foedus in annos xxx, quibus a bello abstineretur.

Quum autem monasterium Imperator, quod Mangana vocant, exstrueret, & absque ulla parsimonia pecunias publicas expenderet, tantam ad egestatem pervenit, ut nullam non cauponandi rationem excogitaret, & exactiones absurdas inquireret. Itaque nonnullos homines injustos ærario reipublicæ præfecit, qui curam ejus gererent: eoque pacto pecunias iniquis reddituum accessionibus amplas congeffit. Præterea copiis Ibericis, quæ 1000 hominum constabant, exauctoratis: militum loco de regionibus illis magna vestigalia collegit. Milites ubi dimissi fuissent, improbe nequiterque sese gerentes, rem Romanam tanto detrimento adfecerunt, ut eæ pessum irent. Quædam tamen a Monomacho facta sunt, digna quæ litterarum monumentis memoriæ prodantur. Nam illud, de quo diximus, monasterium, & excipiendis hospitibus exstructæ ædes, & quod in magna Dei Ecclesia instituit, laudem merentur. Quum enim istuc res sacra peragi propter inopiam reddituum non posset, extra quam singulis sabbatis, diebus dominicis, aliisque festis insignibus: Imperator hoc animadverso, proventibus certis constitutis effecit, ut facrum ibi singulis diebus perficeretur, ipsa etiam ecclesia splendidis donariis exornata.

Exstitit hoc ipso Monomacho imperante tanta in urbe pestis, ut mortuis efferendis vivi non sufficerent. Grando quoque delapsa magno cum impetu non animalia modo, sed homines etiam interfecit. At Imperator morbo sibi familiari, podagra nimirum adfectus, in exstructo ab se monasterio decumbebat. Quumque propter malum aliud quoque

Ατίζωαι, ἅτε δυνάμειος ἰκανῆς ἄπορων, γράφει τῷ ἐν Ἰβηρίᾳ προβληθέντι Κωνσταντίνῳ, ὅτι μὴ ὅ τοις πολίταις ἐδάρρει· ἅτε μὴ ὁγκομένοις δυνόικως πρὸς αὐτὸν, τὰ ἐν χερσὶ πάντα καταλιπεῖν, καὶ μετὰ δυνάμειος ὅτι πολλῆς, εἰς τὴν βασιλίδαν καταλαβεῖν. ὃ δὲ καὶ γέγονε. πρὸ δὲ γένετ' ἐλθεῖν αὐτοῦς οὐ μικρῶς ὁ Τορνίκιος τὴν βασιλείαν διατάραξε, ποσούτων καταπολεμήσας ἐκ τῆς ἐκτὸς τῆς ἐν τὸς, ὡς καὶ τὸν βασιλέα τῶν γενέσθαι παρὰ μικρὸν παραλάωμα. ἔκτοτε οὖν πρὸς Ἀρκαδίαν πόλιν ἔρχεται. οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ ἐξ ἐώας τὰ στρατεύματα παριγένετο. στρατηγὸς οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰασίτης προβάλλεται. κατὰ τὴν ἀποστάτου χωρεῖ. χειροῦται αὐτὸν. καὶ παρόντος αὐτὸν μὲν ἐκτυφλεῖ καὶ Βατάτζῳ τινά. τῆς δὲ λοιποὺς δεμεύουσι.

Μετὰ δὲ ταῦτα οὐ διέλιπον κατάγει ἀνατολὰς παρὰ Τέρκων, καὶ κατὰ δύσιν παρὰ Πατζινάκων λεηλασίαι καὶ πόλεμοι. τότε καὶ Ρωμανὸς ὁ Βοῖλος ὑφύεται, τὰ μέγιστα ἀσείως γὰρ περὶ τὴν γλῶτταν ὦν καὶ οὐτράπελος, γνωρίζεται τῷ βασιλεῖ, τιμᾶται, σύμβουλος καθίσταται. εἴτα τυραννίδος ἐπιθυμεῖ. ὑπέρχεται καὶ τινας, ὅσους ἠδυνάτο. ἀλλ' ἐφορᾶται ταῦτα τῷ βασιλεῖ. καὶ οἱ μὲν συνωμόται πάχυνσι κακῶς. αὐτὸς δὲ πρὸς μικρὸν ὑποκατιῶν, πάλιν ἐπανίσταται. τότε δὲ καὶ παρὰ τῇ τῆς Αἰγύπτου ἀρχοντος, σέβεται πρὸς τὸν βασιλέα ἐλέφας ζῶν καὶ καμηλοπάρδαλις. πτε καὶ σπουδῶν ἔδετο τοὺς Πατζινάκας τέλειον ἀναλῶσαι. στρατὸν οὖν πανταχόθεν ἐπισυνάξας, ἐκπέμπει κατ' αὐτῶν. ἀλλὰ μέγα συμβαίνει καὶ Ρωμαίων ἐκείθεν τὸ ἀτύχημα. ὅθεν καὶ ἕτερον αὐτοῖς συλλέγει στρατὸν. πλὴν σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους τίθενται ἐπὶ τῇ πολέμου λύσονται μέχρι τριάκοντα ἐτῶν.

Πρὸς ταῖς τοῖς μοναστήριον τὰ Μάγγανα οἰκοδομῶν, καὶ ἀφειδῶς τοῖς χρήμασι χρώμενος, εἰς ποσαύτῳ ἡλασεν ἔνδειαν, ὥστε ἐπ' αὐτὴν ἐπινοῆσαι ὁμοῦ τὸ καπηλείαν, καὶ ἀτόπως εἰσπράξεις ἐφορηκέναι. φροντιστὰς οὖν ἀδίκους τῇ δημοσίᾳ ἐπισήσας, ἐξ ἀδίκων πόρων συνέλεγε χρήματα. καταλύει δὲ καὶ τὴν Ἰβηρικὸν στρατὸν, ἀμφὶ τὰς ἑκατὰ χιλιάδας ἀειδμοῦ μόνον. καὶ ἀντὶ στρατιωτῶν φόρους πολλοὺς ἀπὸ τῶν χωρίων ἐκείνων ποιεῖται. ἐνθέν τοι καὶ ὁμοῦ τὰς ἐκείνων κακίας, καὶ ἀσωτίας, τὰ τῶν Ρωμαίων πράγματα εἰς τὸ κατόπιν χωροῦσιν. εἰ καὶ τινὰ τῶν αὐτῶν, μνήμης ὑπάρχουσιν ἄξια. ἡ γὰρ μονή, καὶ οἱ ξενῶνες, καὶ τὸ ἐπὶ τῇ μεγάλῃ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ παρ' αὐτῶν γεγονός, ἐπαίνων ἐκ ἀμοιροῦσι. δι' ἔνδειαν γὰρ μὴ δυνάμενης ἐκρουρεῖσθαι, εἰμὴ ἐν σαββατοκυριακοῖς καὶ ταῖς ἐπισήμοις τῶν ἑορτῶν. τὸτο ἰδὼν αὐτὸς κατ' ἐκαστὴν τὸτο διὰ προσόδων γίνεσθαι ὠκονόμηση, φαιδρυνῶς αὐτῶν καὶ λαμπροῖς ἀναθήμασι.

Ε Κατ' ἐκεῖνο δὲ καιρὸν ἐλοιμικὴ νόσος ἐπὶ τοσούτων ἐνέσκηψεν, ὥστε τῆς ζῶντας ἐκφέρειν τοὺς πενηνῶν μὴ δυνάσθαι. ἀλλὰ καὶ χαλαρὰ ρήγνυται, μὴ ζῶν μόνον, ἀλλὰ ἐκ ἀνθρώπων αὐτοὺς ἀποκτείνουσα. ὁ μὲν τοι βασιλεὺς τῇ σωήθει κακίῃ νόσῳ, τῇ ποδάγρα δηλονότι, κακοχούμενος, ἐκεῖτο ἐν τῇ παρ' αὐτῶν δομηθείσῃ μονῇ. ὡς δὲ καὶ δι' ἕτερον τι σύμπτωμα ὁ θάνα-

ὁ θάνατος ἤγγισεν, ὅτε Λογοθέτης, ὁ πρωτονοτάριος, καὶ ὁ Κανικλῆς, σκεψάμενοι περὶ τῆς, ἐδέλουσιν ἀγαγεῖν Νικηφόρον τὸν πρωτεύοντα. ἔτυχεν δὲ τότε τὴν τῆς Βουλγάρων ἐξωσμένος ἀρχὴν. ἀλλὰ τότε γινόντες οἱ τῇ Θεοδώρα ὑπηρετῆμενοι (ἡ δὲ Ζωὴ προκατέλυσε τὸν βίον) εἰς τὸ παλάτιον αὐτῆς ἄγουσι, καὶ ἀναγορεύουσιν αὐτοκρατορίαν. ἐφ' ᾧ καὶ ἀποσελῶντες κατέχον ἐν Θεσσαλονίκῃ τὸν πρωτεύοντα. καὶ κείθεν εἰς τὸ Ορακλήσιον ἄγουσι, καὶ ἐν τῇ μονῇ τῆς Κουζινᾶ περιερίζουσιν. ὁ μὲντοι Μονομάχος θνήσκει. καὶ παρὰ τῇ ἐκκλησίᾳ μονῇ θάπτεται.

Κρατεῖ λοιπὸν ἡ Θεοδώρα ἔτος ἐν, καὶ τῶν καὶ ταυτοπροβάλλεται Δομέσικον τῆς ἁγίων ἑνα τῆς δυνούχων αὐτῆς ἐπὶ τῇ ἀναστέλλειν τῆς Τούρκων τὴν καταδρομὴν, παραλύσασθαι τῆς στρατοπεδάρχιας, Ἰσαάκιον τὸν Κομνηνόν. ἔφθασε δὲ ὁ Μονομάχος ἐκείσε διαπεράσας τὰς Μακεδονικὰς δυνάμεις. ἐν οἷς ἡ στρατηγὸς καὶ Βρυέννιος. λόγος γὰρ παρὰ τοῖς Τούρκοις ἐφέρετο, ὡς ἐπ' ἐκείνων καταλυθῆσονται. μετ' ὧν ὁ Ἀλέξανδρος τοὺς Πέρσας κατέλυσεν. ὅλῳ δ' ἰδιωτικῶνα δ' τῆς σφῆδ' ἔτος βιώσασα ἡ βασιλὶς ἀπέθανεν, εἰλεῖν νοσήματι περιπεσοῦσα. οἱ δὲ πάντες δυνούχοι ἀναβιβάζουσι Μιχαὴλ γέροντα τὸν στρατιωτικόν, ἀφελὴν ἄνδρα ὄντα. Κρατεῖ οὖν ὁ στρατιωτικὸς Μιχαὴλ, ἔτος ἐν. τὸ δὲ ποιοῦσιν οἱ δυνούχοι, ὡς ἀντὶ αὐτῶν, μηδὲν τι γίνεσθαι. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, ἐν Βυζαντίου μὲν ὥρμητο. στρατιωτικὰ δὲ μόνον μεταχειρίζομενος, ἀφύης ἡ παντάπασιν καταδωπόειν λαόν.

Τότε δὲ τότε σωήτως ἔρχονται οἱ ἐξ ἐώας μεγίσταις, ὅτε μάγιστρος, Ἰσαάκιος ὁ Κομνηνός, ὁ κεκαυμένος Κατακαλὼν, καὶ ἕτεροι ἐπὶ τῇ καὶ τιμῶν καὶ ἀξιοματίων καὶ τῆς σωήτων δωρεῶν παρὰ τῇ βασιλείᾳ τυχεῖν. ἀλλ' αὐτὸς κενὸς ἐκπέμπει, πλῆθος μᾶλλον ὕβρεσιν αὐτοῦς, ἐφ' ᾧ δόντες καὶ λαβόντες ὄρκους, ἐν τῇ τῇ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ καὶ συμφωνήσαντες, τὸν Κομνηνὸν ἀναγορεύσαι βασιλέα, οἵκαδε ἀπήεσαν. ἔξ γοῦν ταῦτα ὁ βασιλεὺς δωρεῖται μεγίσταις τῆς πολιτείας ἐμπειρίᾳ, καὶ ἀραιῇ βαρείᾳ συμφωνουῦντας, μὴ προδέξασθαι τὸν Ἰσαάκιον. τῇ βουλῇ ταύτῃ καὶ ὁμολογία καὶ αὐτῆς συγκλήτῃ κατατιθεμένης. τῇ γὰρ ἐξουσία πειθαρχουῦντες, καὶ γραμματεῖα ταῦτα βεβαίωσιν. ἀλλ' εἰς ἑδὲν ὤνῃσι ταῦτα. τῇ γὰρ Ἰσαάκιος ἐπιθεμένου, καὶ τῇ πατριάρχῃ συμβουλεύσαντος δῆθεν τῇ βασιλεῖ, αὐτὸς μὲν ἐξίσταται τῆς βασιλείας. ἀναγορεύεται δὲ βασιλεὺς Ρωμαίων ὁ Κομνηνός Ἰσαάκιος.

Καὶ κρατεῖ, ἔτη β'. τῶν μὲν οὖν τῇ τρόπῳ δ' βασιλείαν ἀναξωσάμενος, καὶ τῇ ἑαυτῇ ἀνδρείᾳ τὰ πάντα λογισάμενος, αὐτίκα τῇ βασιλικῇ νομίσματι σπαθηφόρος διαχαράττεται, μὴ τῇ Θεῷ τὸ πᾶν ἐπιγράφας. τὸν πατριάρχῃ τὰ μέγιστα τιμὰ, ὅς τῆς σωμαραμένους αὐτῇ. ἀλλὰ φειδωλίας κατέρχεται, τὰ τῆς φροντιστικῆς περιττὰ ἀποκόπτει μόνον τὰ ἐπαρκουῦντα τοῖς αἰφείς. ἀπὸ μυστικῶν δῆθεν αὐτοῦς ἐκδιδάσκων, καὶ μὴ βίον ἐβλακεσμένον ζῆν. ὁ δὲ πατριάρχης

Glyce Annal.

mors appeteret, Logotheta cum Protonotario & Canicie praefecto re deliberata, qui Nicephorum Primatem arcesserent, mittit. Is Bulgaris cum imperio potestateque praerat. Verum famuli Theodorae de hoc certiores facti, (nam Zoa jam pridem vita functa fuerat) eam in Palatium deductam, Imoeratricem renuntiarunt: missi que certis hominibus, Primatem Thessalonicae interceptum abduci Thracisum curant, & in Cuzinae monasterium includi. Monomachus autem mortuus, in monasterio, quod ab ipso conditum fuisse diximus, sepelitur.

Theodora Imperatrix.

Edit. Paris. pag. 322.

Imperium Theodora tenuit anno saltem uno: quod ubi occipisset, ex Eunuchis suis quemdam Domesticum Scholarum constituit, qui Turcorum incursiones cohiberet: Isaacio Comneno, qui copiarum Imperator erat, loco dignitateque sua summo. Macedonicas quidem legiones jam ante Monomachus in Asiam trajecerat, quae praeter Comnenum, etiam Bryennium praetorem habebant. Ejus rei causa fuerat, quod apud Turcos obtineret fama, futurum ut ab iis everterentur, cum quibus Alexander Persas superasset. Imperatrix Theodora quum nonam indictionem anni 1000 c10 10 LXIV, totam in imperio exegisset, intestini tenuis morbo correpta, vivendi finem fecit. Mox ejus eunuchi Michaelum, prope aetatis hominem, cognomento Militarem, ad dignitatem Imperatoriam evehant, qui uno tantum anno rebus praefuit. Factum est autem hoc ab eunuchis eo consilio potissimum, ut citra ipsorum auctoritatem nihil in republica gereretur. Originem generis Imperator ex urbe Byzantio ducebat, & rebus tantum militaribus deditus, prorsus ad demulcendos populi animos ineptus erat.

Isaaci Comnenus.

Michaelus Stratioticus Imp.

Sub initium imperii Michaeli, proceres orientales, in quibus erant Isaaci Comnenus, dignitate Magister, Catacalo Ambustus, & alii, pro more prisco Imperatorem adibant, ut ab ipso honores, dignitates, consuetaque congiaria impetrarent. Eos Imperator potius contumeliis adfectos, quam ornatos, ab se numerum vacuos dimisit. Quapropter in magno Dei templo sub jurisjurandi religione data & accepta fide, communique consensu & suffragatione Comneno Imperatore designato, domum quisque suam discesserunt. His rebus cognitis, Imperator maximis largitionibus sibi civium animos, itemque gravissimis execrationibus obstrinxit, ut uno consensu pollicerentur, numquam se Comnenum admissuros, ipso etiam Senatu consilium hoc unanimemque consensum approbante, ac scripto rem totam confirmante, quod imperium Michaeli, propter ejus potentiam, detrectare non auderent. Verum nihil haec profuere. Quum enim urbem Isaaci invaderet, Imperator audito consilio Patriarchae, imperio sponte sua cessit: quo facto, Comnenus Imperator est renunciatus.

Sordidus Imp. suos offendit.

Conspiratio.

Is duobus annis rempublicam administravit. Quumque consequutus imperium eo fuisset modo, quo diximus, omnia fortitudini suae accepta retulit, continuoque se Imperatorio numismati sic insculpi curavit, ut ensam manu teneret, nequaquam totius rei gloria Deo adscripta. Patriarcham una cum iis, quos conspiracyonis socios habuerat, plurimum honorabat. Sed paulatim parcior esse coepit, & superfluos aedium religiosi exercitationibus destinatarum redditus praecidit, relictis tantum iis, quae usibus hominum illorum sufficerent: quo facto docebat eos, vitam inopem agendam esse, non deliciis adfluentem. Caeterum Patriarcha nimium erga

Isaaci Comnenus Imperator.

Monasteriis adepti redditus. pag. 323.

Patriarchae superbia & improbitas.

Imperatorem confidens & audax, nonnumquam illum ad postulata quædam aliquanto duriora gravioraque parum propitium & facilem habebat. Quapropter eum pœnis diris subiecit, additis etiam comminationibus, hæc vulgo jactata verba proferens: Ego te Furne condidi, ego te quoque destruiam. Cœpit etiam consilium induendi tinctos coccineos colore calceos, quum diceret ita pontifices priscos fascitare solitos, adeoque confirmaret, idem juris in usurpandis illis sibi pontificem novi quoque sacerdotii non abs re vindicare posse. Nihil enim esse discriminis inter regnum & sacerdotium volebat. Hæc ubi cognovisset Imperator, potius aliquid in illum agendum, quam expectandum ab eo statuens, hominem exilio mulctat: dumque moliretur amplius, ut solio prorsus deturbaretur, diem suum Patriarcha obiit. Quapropter Imperator pœnitentia ductus, honorifice illum in urbem deportari curavit: quum quidem universi vehementer ob prodigium quoddam obstupescerent. Nam dextra Patriarchæ manus crucis in modum sic conformata, ut esse solebat id temporis, quo pacem populo clara voce denuntiabat, immobilis mansit, per mortem corporis minime mutata. Suffectus est in ejus locum alius Patriarcha, nimirum Constantinus præses & Protovestiarius, cognomento Lichudes: cujus liberalem ac munificam manum, solertemque providentiam, nemo non expertus fuit.

Constantinus
Patriarcha
præclarus.

Secundum hæc Ungriæ Patzinacarumque nationes turbas dedere, contra quas egresso cum copiis Imperatore, cunctisque pacem expetentibus, pars quædam Patzinacicæ gentis manus dare noluit, eaque pertinaciæ sua consequuta fuit, ut prorsus exscinderetur. Hinc Imperatore sub * Libitzo castra locante, quum pluviae nivesque delaberentur inexplicabili cum impetu, idque Septembri mense, die Theclæ martyrum principis: ingens exercitui clades & interitus accidit. Quumque tegendi sui causa sub quercu Imperator subsisteret, non multo post vox quædam e quercu fuit exaudita: qua percepta, tantum inde fuit digressus, quantum satis esset ad evitandam illius longitudinem, ne ab ea contingeretur. Eo facto, radicitus evulsa, in terram supina corruit. Imperator videns quanto periculo liberatus esset, rei novitate perculsus obmutuit: & revera portendebat infaustum aliquid hoc ipsum quod acciderat, initium scilicet eorum existens, quæ ipsi eventura erant.

Spectrum.
Edit. Paris.
pag. 324.

Isaacius in
monasterio
recte fegerit.
Isaaci casti-
tas.

Recreabat autem ab eo tempore se venationibus circa Neapolim, quumque prandii adesset hora, fulgetra locis iis exstitit, & aperalicunde prorumpens, Imperatorem contra se provocavit. Eum ille persequens, ad ipsum usque mare pervenit. Apro autem mare ingressus, & evanescente, mox Imperator luce quadam perfusus, quæ fulguri confimilis esset, ex equo corruit, & ore spumam rejiciens humi jacuit. Inde coniectus in piscatorem quamdam naviculam, salvus in regiam delatus fuit: atque hoc modo graviter adflatus, & ante actorum pœnitentia ductus, imperio, quod injuste occupaverat, sponte sua cessit, alterum sibi substituit, lacernam induit, in Studii monasterium se contulit. Ibi tam submisso ac obedienter erga monasterii præfectum se gerebat, ut etiam ostiarii munus sibi mandatum obire non detrectaret. Perhibetur etiam castissimus fuisse. Nam quum adhuc copiarum ducis munere fungeretur, & renum doloribus tantopere cruciaretur, ut omnino viribus amissis languesceret: post adhibita infinita remedia, consulebant ei medici, ut mulieris

A ἐπὶ τῆς βασιλεῖ τὰ πλεῖστα θάρρῶν, ἐκ εἵχην ἐπικλινῇ ταῖς αὐτῇ εἰς ὅτε αἰπήσει φορτικαῖς ἅτε πολλάκις αὖσαις. ἐκὼν ἐπιτιμίοις ὑποτροπαίοις ὑποβάλλει αὐτόν. καὶ μὴ καὶ ἀπειλαῖς τὸ δημοκοπούμενον τῶτο λέγων. ἐγὼ σε ἐκτίσω φούρην. ἐγὼ σε ἐκαταλύσω. βουλόεται δὲ κοκκοβαφῇ περιβαλεῖν πέδιλα, τῆς παλαιᾶς ἱερωσύνης φάσκων εἶναι τὸ τοιοῦτον ἔθος. καὶ δεῖν τοῖς καὶ τῇ νύκτι κεχρηῆσθαι τὸν Ἀρχιερεῖα. ἱερωσύνης γὰρ καὶ βασιλείας τὸ διαφέρειν εἶδεν. ταῦτα μαθὼν ὁ βασιλεὺς, καὶ δεόν κείνας δράσαι μᾶλλον ἢ παθεῖν, ἐξορίζει τὸν πατριάρχην. ἀλλὰ καὶ τὴν αὐτὴν κατὰ τὴν ἐκείνου, ὁ πατριάρχης τελοῦντα. ταύτην τοι ἐμετανοία χρησάμενος ὁ βασιλεὺς, ἐντίμως ἐπαγάζει αὐτόν. πάντων ἐκπλαγέντων ἐπὶ τῇ συμβεβηκότι τότε θαύματι. ἢ γὰρ τῷ πατριάρχῳ δεξιὰ χεὶρ σαυροειδῶς χηματιθεῖσα, ὡς λύκα τὴν εἰρήνην ἐπιφάνει τῷ λαῷ, μεμνηνὴν ἀτρεπτοῦ, μὴ στυγνολογέεισα τῇ νεκρώσει τῆς σῶματος. ἀποχειρίζεται δὲ ἀντὶ αὐτῆς πατριάρχης Κωνσταντίνος πρόεδρος ὁ Λειχέδης πρωτοβεσιάρχιος ὢν. ὃ τῆς μεγαλοδωρεῖας χειρὸς καὶ ἱκανῆς ἀπονοίας, εἰδὼς ἔξω μεμνηνὴς.

C Μετὰ δὲ ταῦτα, παράσεται τὸ Οὐγγρικόν. ἐξέρχεται κατ' αὐτῶν ὁ βασιλεὺς, καὶ πάντες μὲν ἀνένδονται, μέρος δέ τι Πατζινακικὸν χεῖρας δεῖναι ἐκ ἡθελον, ἐφ' ᾧ καὶ ἄρδην ὑπόλυνται. ὑπὸ τὸν Λιβιτζὸν δὲ σκηνοῖ ὁ βασιλεὺς, καὶ ὑετοῦ καὶ νιφετῆ πολλοῦ καταρράγენტος μὲν Σεπτεμβρίῳ, ἡμέρᾳ τῆς πρωτομάρτυρος Θέκλῃς, πολὺς τῆ στρατοῦ γέγονε φόρος. ὁ δὲ βασιλεὺς ὑπὸ δρυὸς ἔστη τινα, σκέπης ἕνεκεν, μετ' ἧς πολλὸν δὲ ἡχῆς γενομένης ἐκ τῆς δρυὸς, ἀπέσει μικρόν ὁ βασιλεὺς, ὡς μὴ τῷ μήκει ταύτης καταλαμβάνεσθαι. ὃ ριζόθεν αὐτὴ ἀνασπαθεῖσα, ὑπτία τῇ γῇ καταπίπτει. ὅθεν ἐννεὸς ὁ βασιλεὺς γέγονεν, ἰδὼν ὅθεν ἐρρύθη. ὡς δὲ ἐκ ἀγαθὸς αἰῶνός τὸ συμβᾶν, προοίμιον δὲ τῶν ἐπισυμβησομένων αὐτῷ.

E Μετὰ δὲ ταῦτα κυνηγεσίῳ ἐφυχαγωγέτο περὶ αὐτῶν τὴν Νεάπολιν. περὶ δὲ ὥραν αἰέτου, φῶς ἀσραπτηβόλον τοῖς τόποις ἐκείνοις ἐπέσκηψε. χοῖρος δὲ ποδὲς φανείς, ἐφ' ἑαυτὸν τὸν βασιλέα ἐπεκαλέσατο. ὃν ἐπιδιδῶκεν ὁ βασιλεὺς ἄχει καὶ θαλάσσης ἐξήλαυνεν. ὡς οὖν ὁ χοῖρος τὴν θάλασσαν εἰσδύς, ἀφανὴς ἐγένετο, ὁ βασιλεὺς δὲ τῆς ἀσραπτηβόλου φωτὶ ληφθεὶς, τῇ ἵππῳ τε ἀπασφαιρίσθη, καὶ ἀφείζων καὶ γλῶσσί τε ἐμβληθεὶς οὖν ἀκατίῳ πρὸς τὰ βασιλεῖα διεσώζετο. τῶτο δὲ τῇ ἑσπέρᾳ κακοχούμενος, ἐπὶ πολὺ μετανοία χράται. καὶ τῆς βασιλείας, ἧς ἀδίκως ἐπελάβετο, ἐκὼν ἐξίσταται. ὃ ταύτῃ ἐπὶ δίδωσι, ῥάκια ἀμφιέννυται, καὶ τῇ μοῇ τῇ Στουδίου ἑαυτὸν ἐπιδίδωσι. ποσαύτη ταπεινώσει, καὶ πρὸς γὰρ τὸν ἀπορρώπη ὑποταγῇ ἐχράτο, ὡς καὶ θυρωρὸν αὐτὸν γενέσθαι. λέγεται δὲ σωφρονέσασθαι αὐτὸν εἶναι. στρατοπεδάρχῃ γὰρ ὄντος αὐτῷ, καὶ νεφελίδι συχεθέντος, ὡς καὶ πάρετον πάν-

τη γενέσθαι, σιωβούλδον οἱ ἰατροί, μετὰ μυσίας ἄλλας ἐπαγωγὰς, καὶ γυναικὶ χρῆσασθαι. ὁ δ' ἐκ ἐπίδετο· εἰπόντων δὲ, εἰ μὴ τὸ ποίησεις, ἀνάγκη σοι, καυτεῖα χρῆσασθαι, κἀντεῦθεν ἀπαιδία συχέσθαι, ἀρκῶσί μοι, ἔλεγεν, ὁ Μανηὴλ καὶ ἡ Μαρία, οἱ ἥδη μοι χάριτι Θεῷ γενόμενοι· τῶν μὲν γὰρ ἀνδρὶ τυχεῖν ἐστὶ τῆς βασιλείας τῷ Θεῷ· σωφροσύνης δὲ δίχα, εὐδαίμων ὄφεται τὸ Θεῷ. ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ ἡ βασίλισ Αἰκατεῖνα ἡ θυγάτηρ Μαρία, παρὰ τῇ μονῇ τῇ Μυλαίᾳ διήγον ἀσκητικὸν βίον βιούσαι. Τησέκει ὁ βασιλεὺς, σοφῶς κατετίθεται, ἥτις καὶ πληθεῖσα ὕδατος, ὑπονοεῖν ἄπασιν δίδωκεν, ὅτι δίκῃ ὄντα ἔτισε ὅλγῃ τὸ ἐμφύλιον πόλεμον, τὰς τῆς συγλήτου ὁπασερήσεις, τὰς τῶν μοναστηρίων, ὡς ἀνῶθεν εἰρηται, καθαρπαγὰς, ἡ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. Σάπτεται δὲ τῇ μονῇ τῇ Στεδίᾳ καὶ ἡ Αἰκατεῖνα, ὀνομαδεύσασα Σένη.

Κρατεῖ δὲ μετὰ τὸν Κομνένου Κωνσταντῖνος πρόεδρος ὁ Δούκας ἐπὶ ζ'. ἐπικρὴς ἀνὴρ καὶ μέτερος, τὴν σύγκλητον τε, καὶ τὸ δημοτικὸν τιμῶν ἀξιώσας. ἐπαγορδοὶ δὲ καὶ τὰς ἐκπεσόντας τῶν οἰκείων τιμῶν παρὰ τῇ Κομνίνῃ. ἀπῆλθε ποτὲ καὶ τὴν μνήμην τῷ μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, ἐν τῇ μονῇ τῇ Μαργάνων, αἰδοῖ τῇ ἀγίᾳ. καὶ τῷ καὶ βουλὴ κατ' αὐτῇ. ὅς τ' ἀλάτῃς γὰρ ἐπαυελθεῖν πρὸς τὰ βασιλεια μέλλοντα, ὑποπνέει αὐτὸν ἐμελέτων οἱ ἀποῦχοντες, ἀλλ' ἐδὲν ὡύσαν, ἐγνώσθη γὰρ ἐκείνων τὸ βούλημα. ὁ δὲ Δούκας, εὐδαιμόνως ἄλλου ἐφρόντιζον, ἡ λόγων σεκρετικῶν, δικανικῶν, συκοφαντικῶν, ἐφ' ᾧ καὶ τὰς δίκας προσεδρόμων ὡς ἐπὶ ποσούτων, ὡς καὶ αὐτὰς τὰς στρατιώτας τὰ στρατιωτικὰ καταλείπει, καὶ λόγους δικανικοὺς ἐκπαίδευσαι. ὁ δὲ καὶ τὰς Τούρκους ἡρέτισε κατὰ Ρωμαίων χωρεῖν, ἡ ἀδελφὰς τὰ ἐκείνων ληίζεσθαι.

Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν ἀνατολὴν οὕτως εἶχε, κατὰ δὲγε τὴν δύσιν, ἔθνος Οὐζικόν. Σκύθαι δὲ οὗτοι καὶ τῶν Πατζινάκων οἱ ὀγενέστεροι τὸν Ἰστρον ὁπεραιώσαντες ὡσεὶ μυριάδες ἑξ, καταδρομὴν ὅτι πολλὴν τῶν Ρωμαίων ἡπέλουν. μανθάνει ταῦτα ὁ βασιλεὺς, καὶ οἷα φιλοχρήματος καὶ τὸν ὀβολὸν παντὸς ποροτιμῶν, κἀντεῦθεν μὴδὲν στρατὸν ἀξιόλογον ἔχων, ὁξέρχεται εἰς Χοιροβάκχους, μετ' αὐτῷ φέρων ἔχι πλείους, ἡ ὅν στρατιώτας. πλὴν κελούσαι αὐτῷ, νησεῖαι, καὶ ποροσευχαῖς καὶ λιτανείαις πρὸς Θεὸν πάντες ἐχρήσαντο, ἐφ' ᾧ καὶ μετ' οὐ πολὺ ὁ τῶν βαρβάρων μὴνύεται ὀλεθρὸς, λοιμὸς καὶ λιμὸς, θεῖα πορομνηθεῖα κατεργαζέντων αὐτῶν.

Ταῦτα δὲ συνέβη ἔπος ἔκτον τῇ Κωνσταντίνου βασιλεύοντος, πρὸ δὲγε τῇ ἑτῇ τῇ Σεπτέμβριον μὴνα περὶ δολύτεραν νυκτὸς φυλακῇ, σεισμὸς ὁξαισῖος γέγονε, τῶν πώποτε γενομένων ἐκπληκτικώτερος, ὡς καὶ οἰκίας ἡ ναοὺς ἀνατρέφαι. καὶ ἐκ ἐνταῦθα μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ Ραιδεσόν, Πανίον τε, καὶ τὸ Μυριόφυτον, τὰ αὐτὰ γεγονάσιν, ὡς καὶ φόνον ἀνθρώπων πολλὴν γενέσθαι. καὶ ἐν Κυζίκῳ δὲ τὸ Ἑλλωρικὸν ἐκεῖνο καὶ θαυμασίον ἱδρυμα κατεσείσθη τε, καὶ πλείον μέρους κατέπεσε, καὶ ταῦτα ὀχυρώτατον ὄν. τὰ αὐτὰ τοῦτοις καὶ τῇ Νίκαιᾳ γέγονε. κατε-

Glyca Annal.

plexibus uteretur, quo ipso consequuturus esset, ut etiam orbitas liberum minus ei pertimescenda foret. Tum ille: Sufficiunt, inquit, mihi Mantelus & Maria, quos Dei gratia procreatos habeo. Nam absque liberis Dei regnum adipisci licet: at sine castitate nemo Deum conspecturus est. Posteaquam Isaacius monasterium ingressus fuisset, etiam Imperatrix Hæcaterina cum Maria filia se in mansionem Myrelæ contulerunt, ibique vitam religiosam exercitiis deditam exegerunt. Quum autem naturæ debitum persolvisset Imperator, & in sepulcrum fuisset conditus: accidit ut illud aqua deinceps repleum suspicionem mortalibus præberet, eum pœnas in hac vita luisse propter susceptum bellum intestinum, ademptione munerum senatui debitorum, monasteriorum (ut supra indicatum est) direptorum spoliationes, aliaque talia facinora. Sepultus est in mansione Studiana, uxor autem Hæcaterina in ea, quæ mutato nomine dicta est Xene.

Post Comnenum, Constantinus præses, cognomento Dux, annis septem imperio potitus est, vir æquiritatis studiosus & moderatus, qui tam senatorios quam plebejos homines ad honores provexit. Idem restituit eos in integrum, qui dignitatibus suis a Comneno spoliati fuerant. Accidit aliquando, ut ad celebrandam magni martyris Georgii memoriam se conferret ad Manganorum monasterium. Eo tempore sunt agitata quedam in ipsum consilia. Nam viri principes statuerant illum mari reversurum in regiam aquis submergere ac suffocare: quæ tamen insidiæ prorsus irritæ fuerunt, consiliis eorum detectis. Erat autem hic Ducas alia nullo re magis occupatus, quam ut semet exerceret in orationibus ejus generis, quibus utuntur secretarii principum, itemque forensibus & sycophanticis. Quo fiebat, ut tam frequenter adsideret in judiciis, ubi causæ agebantur, ut ipsi etiam milites Imperatoris exemplum imitati, deserto rerum bellicarum studio, perdiscendis orationibus judicialibus incumberent. Ea res Turcos incitavit, ut Romanorum fines invaderent, citraque periculum omnia passim agerent, ferrent.

In hoc statu rerum orientis, Uzica natio versus occidentem, quæ inter Scythas numeratur, & Patzinacarum facile nobilissima est, cum hominum ad 1000000 Istrum trajecit, incursionem hostilem Romanis longe gravissimam minitata. Quum ea de re certior factus fuisset Imperator, homo pecuniarum avidissimus, qui vel obolum quantivis æstimaret, exercitu satis amplo nequaquam instructus Chærobacchos proficiscitur, non plures secum adducens, quam centum quinquaginta milites. Attamen ipsius mandato cuncti jejuniis, precibus, supplicationibus Deum placare jussi sunt. quæ res effecit, ut non multo post de barbarorum exitio, qui fame ac peste beneficio divinæ providentiæ confecti perierant, nuntius adferretur.

Acciderunt hæc anno imperii Constantini sexto, quo ipso itidem anno, Septembri mense, secunda noctis vigilia, terræmotus ingens exstitit, multoque maxime terribilis omnium, qui umquam fuissent, ita ut ædes ac templa subverterentur: neque tantum in urbe Constantinopoli hoc ulveniret, sed etiam apud Rædestum, Panium, Myriophytum, magna hominum multitudine per hanc succussionem oppressa. Cyzici quoque fanum illud gentile, dignum admiratione, quassatum magna ex parte corruit, quamquam longe firmissimos muros haberet. Con-

Constantinus Dux, Imp.

Insidiæ detectæ.

Studia Constantini parum utilia. Edit. Paris. pag. 325.

Disciplina militaris neglectio.

Avaricia principis.

Pium ejusdem factum.

Terræmotus.

similia quædam acciderunt Nicææ, succu-
fis sanctorum patrum & sanctæ Sapientiæ
templis. Ibidem mœnia de fundamentis ip-
sis mota corruerunt. Erant hæc peccatorum
pœnæ, iræque divinæ indicia: quibus indi-
catæ nationis incurfio & clades portende-
batur. Nam per prodigia divinitus profecta,
non præsentia modo, sed etiam futura de-
clarantur atque prædicuntur. Eodem hoc
tempore cometa quoque post solis occasum
conspectus est, qui magnitudine sua Lunam
æquabat, ac initio quidem fumum & fuligi-
nem emittere videbatur; sequenti vero die
capillos quasi quosdam ostentare cœpit, ra-
diisque versus orientem directis, ad quadra-
ginta dies apparuit.

Cometa.

Joan. Xiphi-
linus Patriar-
cha.Edit. Paris.
pag. 326.

Constantino Patriarcha mortuo, Joannes
Xiphilinus monachus in ejus locum suffectus
est, vir omnino propter eloquentiam, do-
ctrinam, prudentiam, virtutem admirandus.
Trapezunte oriundus, vitam in Olympo re-
ligiosis exercitiis deditam agebat: unde vi-
pertractus est ad hanc dignitatem, tamquam
inter alios eximius. Imperator autem morbo
corruptus, vitæque functus, in eo monasterio
religiose mandatus humo fuit, quod Moli-
botum nuncupant. Liberos ex Imperatrice
Eudocia, quam privatus duxerat, hos ha-
buit, Michaelum, Andronicum, & Con-
stantinum purpurigenam: itemque præter
hos Annam, Theodoram, & Zoen.

Quum spiritum extremum duceret, ab
omnibus scriptam cautionem exegit, qua
pollicerentur, nunquam se Imperatorem ul-
lum admissuros, extraquam filios suos: &
Imperatricem ipsam promittere coegit, num-
quam se respecturam alteras nuptias. Hoc
modo illa cum filiis imperium septem men-
sibus administravit. Scripta cautio fidei Pa-
triarchæ credita, ejusdem studio custodie-
batur. Eo rerum statu, rursus Turci, &
oriens universus tempestates ingentes con-
citabant: de quo intelligi poterat, Impera-
toris opera reipublicæ opus esse. Quapropter
nonnulla quidem nactus est suffragia Nice-
phorus Botaniates, aliique complures: sed
vicit tamen vis divini consilii, cujus impulsu
renuntiatus est Imperator Romanus Vestar-
ches, Constantini Diogenis filius: quam-
quam antehac Imperatori fuisset infidius,
eaque de causa vinculis constrictus, quæ-
stionibus subditus, convictus, & præter om-
nem denique spem periculo liberatus.

Romanus
Diogenes
Imp.Eudocia cal-
lidum consi-
lium.

Imperio triennium cum mensibus octo
potitus est. Imperatrix autem nubere cui-
dam ex viris illustribus volens, quum ob
scriptam cautionem, & illos, qui cautio-
ni subscriperant, in metu versaretur: tan-
dem aliquid supra naturam muliebrem au-
dendum, & dolo Patriarcham circumve-
niendum esse decrevit. Itaque rem cum
quodam ad hujusmodi molitiones idoneo
communicat. Quid inde factum? Erat
Patriarchæ frater, nomine Bardas. Hoc
quum sciret ille spado, cum quo comuni-
casse consilia sua Imperatricem diximus: Pa-
triarcham accedit, secreto rem totam ei re-
nuntiat, fieri nimirum posse, ut si quidem
aliqua dispensatio nomine cautionis inter-
cederet, frater ejus in complexum Impera-
trici perveniret, ac deinde Imperator desi-
gnaretur. Hac arte captus Patriarcha, singil-
latim senatoribus ad se vocatis persuadet,
scriptam illam cautionem ab æquitatis ratio-
ne prorsus alienam esse, nec ob unius homi-
nis æmulationem concedi debere, ut Roma-
na respublica detrimentum caperet: sed po-
tius ita poscente necessitate tradendam in
matrimonium alicui viro Imperatricem, ut
hoc modo respublica pristino statui restituta

Patriarcha fal-
latur.

A σείσθισαν δὲ, ὅτε τῶν ἁγίων πατέρων ραός, καὶ οἱ π-
νόματι τῆς ἁγίας Σοφίας, καὶ αὐτὰ τὰ τεῖχη ἐκ
βαράδρων αὐτῶν καταπεπτάκασιν, ἔταῦτα μὲν καὶ
ἀμαρτημάτων εἰσπραξίς, καὶ θεῖος χάλος ἐτύγχανεν,
ἠνέπαρτο δὲ καὶ τὸ πρὸς ῥηθέντος ἔθνους ἐπέλδυσιν καὶ
κατέλυσιν. ἐν δὲ ταῖς θεοσημείαις, ἢ τὸ ἐνέσος μό-
νον, ἀλλὰ καὶ τὸ μέλλον προθεωρεῖται καὶ προσημεινε-
ται κατ' ἐκείνην δὲ τὴν καιρὸν, καὶ κομήτης ἐφάνη κα-
τόπιν ἡλίου δυνάοντος, τὸ μέγεθος σελήνην φέρον,
καὶ ἐδόκει μὲν τὴν καὶ αὐτὴν καπνὸν καὶ οὐμίχλιν ἐκπέμ-
πειν. ἐν δὲ τῇ ἐπιτάσῃ, ἤρξατο προδεικνύειν βοσρύ-
χας τινὰς, τὰς δὲ ἀκτῖνας πρὸς ἑῶν ἀπέτεινε,
μέχρως ἡμερῶν μὲν φαίνων.

B Κωνσταντῖν δὲ πατριάρχῃ τελομένησαντος, Ἰωάν-
νης ὁ Ξιφιλῖνος προχειρίζεται, πᾶντα δαυμασός,
λόγῳ, σοφίᾳ, συνέσει, καὶ ἀρετῇ. ἐκ Τραπεζύν-
τος μὲν ἄρμηνιμος, ἀσκητικῶς δὲ κατ' Ολυμπον ζῶν,
ἐφ' ᾧ καὶ βίᾳ πρὸς τὴν ἀξίαν ἔλκεται. ἀπὲ τῶν ἀλ-
λων ἐκκεῖτος ὢν. ὁ δὲ βασιλεὺς νόσῳ τὴν καὶ αὐτὴν πε-
ριπίπτει, καὶ τὸν βίον ἐξάγειται, τῆς ὁσίας αὐτῇ γε-
νομένης ἐν τῇ μορῇ, ἣ καλεῖται Μολιβατὸν. ἦσαν
δὲ αὐτῷ παῖδες ἑξ Εὐδοκίας τῆς βασιλίδος, ὧν
ἰδιοτεύων ἠγάγετο, Μιχαὴλ, Ἀνδρόνικος καὶ Κων-
σταντῖνος, ὅς καὶ Πορφυρογέννητος ὤν. πρὸς τούτοις δὲ
Ἀννα, Θεοδώρα, καὶ Ζωή.

Τελούτων δὲ παντὸς ἀπήτησεν ἔγγραφον, ὡς
ἐκ αὐτῶν ποτε παρὰ τῆς αὐτῆς παῖδας βασιλέα ἔπαρ-
ον δαδίζοντα, ἔα αὐτῶν δὲ τὴν βασίλισσαν Εὐδο-
κίαν, ὡς ἐκ αὐτῶν πρὸς δεύτερον ἀπίδοι συνοικίσιον,
ἐφ' ᾧ κρατεῖ σὺν τοῖς παισὶν αὐτῆς μὴνας ζ'. καὶ
τὴν ἔγγραφον ἀπαρτιδέντος, ἔεις φυλακὴν τῷ
πατριάρχῃ δοθέντος. εἶχε μὲν ἔτι ταῦτα, καὶ οἱ
Τούρκοι πάλιν, πᾶσα τε ἡ ἀνατολὴ ἐκυμαίνετο.
δύονται λοιπὸν βασιλείας τὰ πράγματα, ἐφ' ᾧ καὶ
ἠνέφεται μὲν Νικηφόρος ὁ Βοτανιάτης καὶ ἕτεροι
πολλοί. νικᾷ δὲ ὅμως ἡ θεία βασιλὴ. καὶ βασι-
λὸς ἀναγορεύεται ὁ Βεσάρχης Ρωμανὸς ὁ Κωνσαν-
τίνου τῷ Διογένους υἱός, εἰ καὶ πρότερον ἐπιβουλεύ-
σας τῷ βασιλεῖ, καὶ ἐντεῦθεν δεσμηθεὶς, καὶ ἐλεγχθεὶς,
εἶτα παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα πρὸς κινδύνου λυτρωθεὶς.

C Κρατεῖ ὁ τοιοῦτος Ρωμανὸς, ἐπὶ γ'. μὴνας ὀκ-
τῶ. ἡ μὲντοι βασιλὶς θέλῃσα μὲν συζυγῆσθαι
τινὶ τῶν ἐπιφανῶν, δεδοικυῖα δὲ διὰ γε τὸ ἔγγρα-
φον, ἔτις ἐνυπογράφαντας αὐτῇ, ἔγνω δεῖν ὑ-
πὲρ γυναῖκα φροῦσαι. καὶ δόλῳ τὸν πατριάρχῃ
ὑπέλθειν, κοινοῦται τὸ πρᾶγμα τινὶ τῶν πρὸς τὰ
τοιαῦτα ἐπιτηδεύων. τί γοῦν; ἀδελφὸς ὢν τῷ
πατριάρχῃ Βάρδας τὸννομα. πρὸςσεσι γοῦν τῷ
πατριάρχῃ ὁ τομίας, ἀπαγγέλλει αὐτῷ μυστι-
κῶς τὰ τὰ πρᾶγματος. εἶγε οἰκονομία τίς γε-
νῆται περὶ τοῦ ἔγγραφου, ὁ σὸς ἀδελφὸς τῇ
βασιλίδι μίγνυται, καὶ βασιλὸς ἀναγορεύεται.
κατέχεται οὖν ἐντεῦθεν ὁ πατριάρχης, καὶ
ἐνα κατ' ἐνα τῆς συγκλήτου μετακαλούμενος,
ἐπειθε πάντας, ὡς παράνομον τὸ ἔγγραφον,
καὶ διὰ ζῆλον ἐνὸς ἀνδρός τὰ Ρωμαίων οὐ
χρὴ καταβλάπτειν. ἀναγκαῖον οὖν τὴν
βασιλίδι ζυγῆσθαι ἀνδρὶ, ὡς ἀναθῆναι
σαι καὶ αὐτῇ τὰ πρᾶγματα. ὡς οὖν ἔχει
πάντας συμφήτους ὁ πατριάρχης, ἐνοπλὸς ὁ

Διογένης εἰς τὰ βασίλεια ἔρχεται, καὶ τῇ βασι-
λίδι συζύγεται. καὶ οὕτω τῷ σκήπτρῳ ἐγκρα-
τὴς γίνεται. εἶχεν ἐφέδρας, τοὺς τε προγόνους αὐ-
τοῦ, καὶ Καίσαρα τὸν προβεβασιλευκότος ἀδελφόν.
καὶ τῶν καὶ τὰ κατὰ τὴν εἰρὴν μανθάνει, καὶ
κατὰ τῷ Τούρκῳ χωρεῖ, καὶ εἰς Σεβάσειαν ἐλ-
θὼν, καὶ ἐνθεν κἀκεῖθεν παραγενόμενος, μεγάλην
κατὰ τῷ Τούρκῳ ἔστησε τροπαιά. ὡς δὲ φέρεται
τὴν βασιλίδαν. καὶ τὰς συμνήσεις ῥόγας τῇ συγ-
κλήτῳ καὶ τῷ λαῷ ποιησάμενος, ἐκστρατείας καὶ ἀν-
δρῶν ἐφάρτεται. μηδὲ αὐτὰς τὰς Παχαλίας ἡμέρας
καρτερήσας, καὶ τοῖς Τούρκοις ἐνθεν κἀκεῖθεν
πολλὰ συμπλακεῖς. καὶ τοῦ μὲν διτυχῶν, τοῦ
δὲ ἀτυχῶν, τὴν βασιλίδαν καταλαμβάνει. τὸν
Κομνιῶν δὲ Μανουὴλ Κουροπαλάτῳ τιμήσας,
μετὰ καὶ παντὸς τοῦ στρατοῦ κατὰ τῷ Τούρκῳ ἐκ-
πέμπει.

Πολλὰ λοιπὸν ἐντεῦθεν ἀτυχήματα τοῖς Ρω-
μαίοις συμβαίνει. πολέμου γάρ που συγκροτηθέν-
τος, καὶ αὐτὸς ὁ Μανουὴλ κρατεῖται, καὶ τοῦ
στρατοῦ παντὸς ἀπώλεια γίνεται. εἰ καὶ ὁ κατα-
χῶν αὐτὸν Τούρκος διὰ φόβον τινὰ καὶ ὑποτροπὴν
τῷ Σουλτάνῳ, αὐτόμολος μετὰ καὶ Μανουὴλ προ-
σῆλθε τῷ βασιλεῖ. ὅρα γοῦν ταῦτα πάντα, πρὸς
ἐκστρατείαν ὁ βασιλεὺς καὶ ἀνδρῶν χωρεῖ. διεπεραιώ-
το λοιπὸν εἰς τὰ τῷ ἱερῶν παλάτια. καὶ τῶν
καὶ περιεστὰ ποδῶν ἀναφανείσα οὐ πάντῃ λώ-
κῃ, τὸ πλεῖον δὲ μελάντερος, καὶ τῇ τελείῃ τοῦ
βασιλέως περιπταμένη, ταῖς αὐτῶν χερσὶ περιπί-
πτει. ἐκεῖνος δὲ πρὸς τὴν βασιλίδαν ἐκπέμπει αὐ-
τήν. οὐ χρηστὴ δὲ ὑποβάσεως ἔδοξεν αὐτῇ. ἀπαί-
ρει δ' ἐκεῖθεν ὁ βασιλεὺς. οὐκ ἐν τινὶ τόπῳ ὁρ-
φανεῖ, ἐλεπόλει δὲ τινὶ, ἣν οἱ ἀγροῖκοι, ἐ-
λεεινοῦ πόλιν καλεῖσιν. οἰωνὸς δὲ καὶ τὸ τοιοῦτον
ἐστίν. πρὸς τούτοις καὶ ἕτερον τι τοιοῦτον συμβαίνει. τὸ
δὲ ἐπὶ τὴν βασιλικὴν σκηνὴν ξύλον καταχθῆναι,
καταπεσεῖν ταύτῃ πεποίηκεν. χωρεῖ περαιτέρω τῆς
ἑσπέρης. ὁ δὲ δειλαινόμενος τοῖς σημείοις, ἐν ὑψηλοτέροις
δομασὶ τὴν ἀνάπαυσιν ἐποιεῖτο. ἀλλὰ κἀκεῖ τὰ
σημεῖα συντρέχει. δομάτιον γάρ τι, ἐν ᾧ ἀνε-
παύετο, πῦρ ἐνθεν κἀκεῖθεν περιέλαβεν. ἔππεσε
τε, καὶ βασιλικὰς ἐφειρίδας κατέκαυσε.

Διαπεραιούται τὸν Ἄλυν, ἐνδότερον γίνεται προ-
βαίνουσι πολέμιοι, ἐπὶ τούτοις καὶ αὐτὸς ὁ Σουλ-
τάνος κατὰ τὴν βασιλέως χωρεῖ. ὥς εἰκός, τὸν
Σουλτάνου κατόπιν διώκει. οὐδὲ γὰρ
αὐτὸς τὴν τὴν βασιλέως ἐπέλασιν ἔφευγε. ἐπὶ πο-
λὺ οὖν διώξας ὁ βασιλεὺς, ἔστη τῆς πόλεως φο-
ρὰς μήπως συμβῇ καὶ τι τῷ ἀδοκίμῳ. ὀπίσθι-
ους λοιπὸν καὶ ἡ τὴν βασιλέως σημασία χωρεῖ.
ὁ δὲ καὶ ἰδὼντα τὰ τέγνα, καὶ ἦσαν εἶναι τοῦ
βασιλέως τὸ πρᾶγμα λογισάμενος, ἐνθεν κἀκεῖθεν
ἔλασσετο. ἀντιέχθη τῷ Σουλτάνῳ τὰ πεί-
ρα. καὶ τῶν καὶ, διώκων ὁ διακόμενος γίνε-
ται. εἴτα τί; συμπλέκονται πρὸς ἀλλήλους, ἐπι-
τίθενται καὶ αὐτῷ τῷ βασιλεῖ. καὶ ὅς τὰ πολεμικὰ
γενναῖος ὢν, ἀνδρίζεται τοῖς ἐχθροῖς. καὶ διὰ χει-
ρῶν, πολλοὺς ἀναίρει. εἴτα τὴν χεῖρα βάλλεται.
ὁ ἔππεσε αὐτῷ κατακταννύεται. ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν
γενναῖος ἴσται. ἀλλ' ὁ τοῦ πτώματος μετὰ

vicissim floresceret. His verbis quum omnes
Patriarcha suam in sententiam perduxisset, Edit. Paris.
Diogenes armatus regiam ingressus est, ac pag. 327.
Imperatrice sibi copulata, sceptris potitus.
In nuptiis adseffores habebat privignos suos,
& Cæsarem, ejus fratrem, qui ante ipsum
regnaverat. Mox autem ubi de statu orientis
accepisset, exercitum contra Turcos du-
xit. Quumque Sebaſteam pervenisset, ac
hinc inde cum copiis itaret: magna de Tur-
cis trophæa statuit, indeque reversus ad ur-
bem Imperatoriam, usitatis largitionibus,
quas rogas vocant, in Senatum populum-
que factis, rursus ad expeditionem se com-
paravit, ne paschalibus quidem diebus in ur-
be moratus. Ubi frequenter & variis in locis
manus cum Turcis conferuisset, ac partim
fortuna fuisset usus prospera, partim adver-
sa, in urbem rediit, & Manuelum Comne-
num dignitate Curopalatis ornatum, univer-
sis cum copiis adversus Turcos emisit.

Ex eo tempore multæ calamitates Roma-
nis acciderunt. Nam quum forte manus u-
trinque confererentur, Manuelus ipse ca-
ptus est, & universus exercitus ad interne-
cionem cæsus. Sed tamen Turcus ille, qui
Manuelum cepit, metu quodam percul-
sus, ideoque partibus Sultani desertis, spon-
te sua cum Manuele ad Imperatorem trans-
fugit. Has ob causas Imperator iterum ex-
peditionem instituit, quumque trajecisset ad
Hjereorum palatia, columba quædam ali-
cunde subito apparuit, non illa quidem pror-
sus alba, sed ad nigredinem vergens. Ea trire-
mem Imperatoris circumvolans, ab eo ma-
nibus capta est, & ad Imperatricem missa.
Parum hæc bellifelicem exitum Imperatori
portendere visa fuit. Ubi solvisset hinc Im-
perator, non ad clarum aliquem locum per-
venit: sed ad eum, qui * Helepolis dicitur.
Rustiores Eleinopolim vocant, quasi dicas
oppidum miserabile. Hoc quoque pro omine
infausto habitum. Præter hæc, aliud quid-
dam hujusmodi accidit. Lignum illud, quod
Imperatoris tabernaculum sustinebat, fra-
ctum effecit, ut ipsum quoque tabernacu-
lum collaberetur. Hinc ulterius Imperator
Orientem versus progrediens, quod prodi-
giis hisce territus nonnihil sibi metueret, in
regionibus sublimioribus cum copiis statio-
nem habebat. Enimvero ne illis quidem in
locis omnia concurrere desinebant. Quippe
domunculam quamdam, in qua se quieti de-
derat, ignis hinc inde corripuit, & equos ar-
misque tegendis factas vestes exussit.

Post hæc annum Halym trajiciens, ad in-
teriora progreditur. Ibi vero in eum hostes
castra movent, quos ipse Sultanus consequu-
tus a tergo, recta in Imperatorem duxit.
Quum autem in eum paratum, (ceu credi
par est) incideret, ac deinde fugam faceret,
quod Imperatoris impetum sustinere non
posset: cum suis Imperator Sultanium per-
sequebatur, eumque satis diu confectatus,
tandem subsistens ulterius progredi desine-
bat, ne forte quid inopinatum ipsi accideret.

Quapropter omnes auxiliares Imperatoris
copiæ simul pedem referebant. Legiones eo
discessu conspecto, quum victum esse cogi-
tarent Imperatorem, hinc inde dissipaban-
tur. Hac re Sultano significata factum est,
ut prius in fugam acti, jam vicissim perse-
quentes se persequerentur. Quid inde? ma-
nus utrinque conferuntur, & Imperatorem
ipsum Sultanicum aggrediuntur. Ille vero tam-
quam vir bellicis in rebus animosus, hosti-
bus egregie semet opponit, manibusque suis
complures interficit. Inde pugnanti manus
vulneratur, & equus jaculo configitur. Ni-
hilominus etiam pedes animose fortiterque

Diogenes bel-
la contra Tur-
cos.

Manueli Co-
mneni capti-
vitas & resti-
tutio.

Portenta com-
plura.

Vide Notas.

* forte Hele-
nopolis, quæ
nunc est Bithy-
nia.

ἐλεεινόπολις,

II.

III.

IV.

pag. 328.

Vide Notas.

Sultani Vi-
ctoria.

Diogenes
egregie pugnas
capitur.

resistit. Sed o casum infelicem! in hostium denique potestatem venit, & vinctus ad Sultatum deducitur. Ille vero solio suo defiliens, pro more calcata Diogenis cer- vice, mox eum de terra erigit, & aman- ter complexus: Formidinis, inquit, ex- pers esto Imperator. Non enim corpori vitæque tuæ periculum ullum creabitur, sed ex dignitate majestatis tuæ præstantis- simæ a nobis honorabere. Nam stultum equidem esse arbitror eum, qui fortunæ casus improvisos secum ipse non expendit ac reveretur. His dictis, solii sui, men- sæ, gloriæque participem Diogenem facit: eumque ad octavum usque diem apud se retentum varie recreat & consolatur.

Quumque Sultanus Imperatorem inter- rogaret aliquando: Quid obsecro facturus de me fueras, si me tuam in potestatem redactum habuisses? Imperator sine fūco & adulatione respondit: Multis equidem flagris corpus tuum cecidissim. Ad quæ vicissim Sultanus: Ego vero, inquit, sæ- vitiam rigoremque tuum nequaquam imi- tabor. Quinetiam audio Christum illum vestrum pacem inter homines & oblivio- nem injuriarum sancire ac præcipere, su- perbisque resistere. Secundum hæc fœde- ribus initis, pace perpetua constituta, in- ter liberos adfinitate contracta, discessum utrinque non sine multis complexibus & honoris exhibitione, qua alter alteri fau- stissima quæque precaretur. Hoc pacto revertitur intra fines Romanos Imperator. Quæ res ubi primum illis innotuisset, qui jam ad urbem venerant, nimirum Joanni Cæsari, ejusque filiis, ac reliquis omni- bus, quotquot inter se conspiraverant: mox Imperatricem invitam radunt, & in exilium agunt, Michaelo ejus filio Im- peratore creato. Deinde quovis locorum litteras mittunt, iisque mandant, ne quis revertentem Diogenem exciperet, cujus exauctorationis primus auctor fuit Psellus.

Quæ quum fieret, Imperator castello quodam occupato, cui Docca nomen es- set, metari castra cœperat. Ad eum op- primendum Cæsar filium suum natu mini- mum cum copiis ablegavit. Conserto præ- lio, fuga saluti suæ Diogenes consulit, & hinc inde vagatus in Ciliciam pervenit. Interea Constantinus ad urbem reverti- tur, ejusque loco filius alter Cæsaris An- dronicus persequendi Diogenis causa mit- titur. Is quum Adanum obsideret, de pa- ce tractatum est, & tonsio capillo Dio- genes e castro pulla veste amictus prodiit. Eum Andronicus secum abduxit, vilique jumento impositum, nulla morbi, quo laborabat, ratione habita, per ea loca traxit, in quibus antea ceu Deo par co- gnitus habitusque fuerat. Hoc modo quum Coryajum usque non sine maximis doloribus (nam intestinorum morbo la- borabat, quem e propinata cicuta con- ceperat) delatus fuisset: tantisper ibi detentus est, donec in urbe quid de ipso faciendum esset, decerneretur. Ubi latam in ipsum sententiam Andronicus accepis- set, nec opem ei pontifices ferre potuis- sent, ut misericordiam impetraret: (a crudelibus enim sævisque hominibus abri- piebatur) oculis effossis excæcatur. Deinde ad Propontidem jumento vestus, quum caput e tumore corruptum haberet, ocu- lisque cum toto corpore putrefactis, ver- mibus & fœtore scateret: misere vitam finit, in Prote insula pulvere corporis deposito, ubi novas ædes extruxerat, re- ligiosis exercitiis destinatas.

A ἢ ταῦτα πάντα, τοῖς ἐχθροῖς ἀλάσιμος γίνεται τῷ Σουλτάνῳ δέσμιος ἄγεται. καὶ ὅς τῃ θρόνῳ ἀνέ- δοξε. καὶ παύσας τὸν αὐχένα συνήδως αὐτῇ, τῆς γῆς τῶτον ἀνίστησι. καὶ περιπτύξάμενος, μὴ δέδοιθα (ἔφη) ὦ βασιλεῦ. εἰ δὲ ἢ ἐγκύρσεις κινδυνῷ σώ- ματινῳ, ἀξίως δὲ τιμηθῇ τῆς τῷ κράτις ὑπερο- χῆς. ἄλογος ἦδ' ἐμοὶ λογίζεται ἐκεῖνος, ὁ μὴ τὰς ἀπορόπτες τύχας λογιζόμενος τε καὶ δὲ λαβέμενος. συνήθρονον οὖν αὐτὸν εἶχε καὶ ὁμοδίαιτον καὶ ὁμό- δοξον, παντοίως αὐτὸν παρακαλῶν μέχρις ἡμέ- ρων ἡ.

Ερωτήσαντος δὲ ποτὲ τοῦ Σουλτάνου τὸν βασι- λέα, τί ἂν ἔδρασας, εἰ ἔχεις ἐμὲ ὑποχείριον; ἀ- νυποκρίτως καὶ ἀδωπύτως ὁ βασιλεὺς ἀπεκρίνα- το. ὅτι πολλὰς ταῖς πληγαῖς κατεδάπανησα ἄν- σου τὸ σῶμα. ἀλλ' ἐγὼ φησιν ὁ Σουλτάνος, οὐ μιμήσομαι σοι τὸ αὐστηρὸν καὶ ἀπότομον. πλὴν ἀ- κούω, ὅτι καὶ ὁ ὑμέτερος Χριστὸς εἰρήνῃ νομοθετεῖ. καὶ ἀμνηστίαν κακῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπερηφάνους ἀντικα- τίςεται. μὴ δὲ ταῦτα σπονδῶν ποιησάμενοι, καὶ συνθήκας εἰρήνικας διλωκεῖς, καὶ κῆδος ἐπὶ τοῖς παισὶ σύσπασμενοι, δίσσανται ἀπ' ἀλλήλων, σὺν πολλῇ περιπλοκῇ, καὶ ἐκπελάτῃ τιμῇ. ἐπαύρηται ὁ βασιλεὺς. γίνεται τῶτο, καὶ πῶς ἐπαύθη, ἰω- ἀννη τε τῇ Καίσαρι, καὶ τοῖς τῶτου υἱοῖς, καὶ τοῖς λοιποῖς, ὅσοι τὰ αὐτὰ ἐφρόνησαν. καὶ τῶν καὶ τῶν βασιλίδων καὶ μὴ βαλομένων, ὑπερέριον τί- θενται, ἀποκείραντες αὐτῶν τὸν δὲ Μιχαὴλ ἀνα- γορεύουσιν αὐτοκράτορα. εὐθέν τοι καὶ γράφουσιν ἀ- πανταχῇ, τὸν Διογένην ἐπανιόντα μὴ ὑποδέξασθαι. ἤρξατο δὲ τῆς τοιαύτης ἀποκηρύξεως ὁ ὑπέρτιμος πρῶτον Ψελλός.

Ταῦτα δὲ ὁ Διογένης μαθὼν, καὶ ὅτι κοινῶς ἀποκεκήρυκται, φρούριον τι καταχὼν ἐκείσε, Δο- κειαν λεγόμενον στρατοπεδεύειν ἤρξατο. ἀλλ' ὁ Καί- σαρ τὸν βραχυτάτον υἱὸν, κατὰ Διογένους ἐκπέμ- πει, σὺν αὐτῷ πόλεμος. φυχὰς ὁ Διογένης οἰ- χεται. ἐνδοῦ κακεῖθεν περνοσὼν πρὸς Κιλικίαν παραγίνεται. ὑποσέφει ὁ Κωνσταντῖνος ἐπὶ τού- τοις. σέλλεται ἀντ' αὐτοῦ κατὰ Διογένους, ὁ τοῦ Καίσαρος υἱὸς Ανδρόνικος, πολιορκεῖ τὸν Ἀδανον, συνθήκαι γίνονται. καὶ κείρεται τῷ τεῖχε ὁ Διο- γένης. ἐξείσι τε τῇ κάσρῳ, μελανειμονῶν λαβὼν δὲ μετ' αὐτὸν τὸν Διογένη ὁ Ανδρόνικος, νόσος μέ- μνηται, ἔλκων αὐτὸν ἐν εὐτελεῖ ὑπόζυγῳ, διὰ τῶν χαρῶν ἐκείνων, αἷς ἰσόθεος ἐγνωρίζετο. μέχρις ἂν τῇ Κοτυαίᾳ τῷ ὁδοιπορίῳ ὁδωμῆραν ποιησάμε- νος (ὡς ἢ νοσηλοῦμενος ἐκ κοιλιακοῦ, ἐκ κωτίης ἀποποθέντος αὐτοῦ) ἐκείσε κατεχέθη, ἕως οὗ τὸ ποιητὸν ὀρειδῇ ἐπ' αὐτῷ. Καταλαμβάνει ἡ δόξα- φασις. καὶ τῶν Ἀρχιερέων τῶν ἐπὶ τῇ δεξιᾷ λό- γον συμπαθείας ἐπαρῆξαι μὴ δυναθέντων (ὡμῆ- σαι ἦδ' ὁ ἀπλῶς ἄνδρες, ἀφῆρπαξαν αὐτὸν) ὁφ- θαλμοὺς ἐξορύσσεται. ἀποαχθεῖς ἐν ὑπόζυγῳ μέ- χει τῆς Προποντίδος, καὶ τῷ κεφαλῷ ἔχων ὄφθαλ- μὸν, καὶ τὰς ὀφθαλμοὺς, ὡς σῶμα σπληνός, κἀντεῦθεν σκωλήκων καὶ δυσωδίας πληθεῖς, ἐπα- δυνῶς κατεσρέφει τὸν βίον. τῇ νύκτῃ Πρώτῃ τὸν χροῦ ἀποδέμενος. ἐνθα νέον ἐκεῖνος εἰδέματο φρον- τιστήριον.

Sultani mo-
destia.

Sultani &
Imp. collo-
quiurn.

Præclarum
Sultani di-
ctum.

Crudelitas
suorum in
Diogenem.

Edit. Paris.
pag. 329.

Vide Notas.

Κρατεῖ μὲν τῶν Μιχαὴλ ὁ Παραπινάκης, ὃς χαῖνος πάντῃ ὁ ἀνὴρ καὶ (ὅσον εἶπεν) θῆλυς πρὸς τὸν τῆ κοινῆ διοίκησιν. ἐφ' ᾧ, καὶ Ἰωάννη τῷ Μητροπολίτῃ Σίδης, τὰ τῆς ἐξουσίας ἀνατίθησι. καὶ καλῶς μὲν τὰ πάντα παρ' αὐτῶν αἰκονομουῦντος, ἀνδρὸς ἅτε ὄντος ἀγαθῆς καὶ περιεξίου πῖς πράγμασιν, ἀλλὰ τῷ ἀγαθῷ τούτῳ σίτῳ παραμιγνύεται καὶ τι ζιζάνιον. Νικηφόρος γάρ τις δυνούχος, ὁ καὶ Νικηφορίτζης λεγόμενος, ὁ ἐπὶ κακίαις μυρίαις πρὸ τοῦ Μιχαὴλ ὁβελιθεὶς, κἀντεῦθεν ἐξόριστος ὢν, μεταπέμπεται παρὰ τοῦ Μιχαὴλ, καὶ πᾶσαν ἐξουσίαν ἐνδύεται, ἀνὴρ μὲν δυνούχος, δεινὸς συγχέειν πράγματα, καὶ ἄνω τὰ κάτω ποιῆσαι. κατηγορεῖται γὰρ πανταχοῦ, δημοδυσίαι, καὶ ἀπαιτήσεις ἀδικοί, θρῆνός λοιπὸν καὶ οὐαὶ πανταχοῦ. κἀντεῦθεν ὀργὴ καταλαμβάνει θεήλατος.

Οἱ γὰρ Τούρκοι ἰδόντες, ὡς ἄπρακτοι μεμενέκασιν αἱ πρὸς Διογένην συνθήκαι. καὶ ὅτι (ὃν αὐτοὶ πετιμήκασιν, ὑποχέῖρα λαβόντες) ἔτι κακῶς οἱ αὐτῶν πρὸς αὐτὸν διετέθησαν. κἀντεῦθεν θυμῷ πληθέντες, ἄραυτες ἐν Περσίδος παμπληθεῖς, πῖς Ρωμαίκοις ἐπιστρατεύουσι θέμασι. συλλέγει λοιπὸν κἀνταῦθα στρατὸν ὁ Μιχαὴλ, καὶ στρατηγὸν αὐτῶν τὸν Κομνηνὸν Ἰσαάκιον τίθησι. καὶ ὅς ἀπελθὼν, καὶ κατὰ Καισάρειαν πῖς Τούρκοις συμπλακείς, αἰχμάλωτος αὐτίκα γίνεται, καὶ τὸ στρατόπεδον ἅπαν ἀπόλλυται. μανθάνει ταῦτα ὁ βασιλεὺς, καὶ σκυθρωπάζει, ἀλλ' ὁ μὲν οὐ διορθοῦται τέλειον, ἅτε ταῖς Νικηφόρου ὑποθήκαις ἀγόμενος, ὡς ἀνδράποδον, ὥνιος ὁ Ἰσαάκιος γίνεται. ἀντ' αὐτοῦ προβάλλεται στρατοπεδάρχης Ἰωάννης ὁ Καῖσαρ. ὅσα μὲν οὖν αὐτοχρήματα πῖς Ρωμαίοις συνώπλισεν ἐκ τῆς Τούρκων καταδρομῆς, ἐκ ἑσιν εἶπεν. καὶ αὐτὸς ᾧ ὁ Καῖσαρ δεσμηθεὶς, εἶθ' ἔτις ἀπολυθεὶς, καὶ ὑποπτεὶς δῆθεν τῷ βασιλεὶ γεγονώς, τὸν τείχεα κείρεται, καὶ ἔτις τὰ βασιλεία καταλαμβάνει.

Ταῦτα μὲν οὖν τὰ τῆ Νικηφορίτζης ἀνδραγαθήματα. οὗτος μὲν τῶν ἄλλων αὐτοῦ κακιῶν, καὶ τοῦ κερδαλέου φροντίζων (ἅτε πορρωτάτος ὢν εἰς κακίαν) καὶ λιμὸν παραγματοῖται. τοὺς μὲν οὖν πωλουῦντας, κωλύσας ἀπανταχοῦ ὁ Νικηφορίτζης δυνούχος. αὐτὸς δὲ μόνος περὶ τὸν Ραιδεσὸν φουδάκα καὶ μονοπωλεῖον ἐπιστάμενος. ὡς ἐντεῦθεν καὶ ἐπ' αὐτὸν τῷ βασιλεὶ Μιχαὴλ περιποιήσασθαι τὸ Παραπινάκης λέγεται, διὰ τὸ τλιμυῖται τὸν μόδιον παρὰ πίνακι πιπράσκεσθαι τῷ νομίσματι.

Χαύνως ἐν καὶ παιδαριωδῶς τὸν βασιλεῖα ἰδύνοτος τῆ Μιχαὴλ, καὶ Σερβικαὶ χῶραι κατεξάνεσθαι, καὶ Φραγκικαὶ ὡσαύτως ἀφωίασαν, καὶ ἰδιόρυθοι γεγονάσιν. ἐπὶ τέτοις ἐπέχθη ἐν Κωνσταντινπόλει τείρας ὄρνις. καὶ παιδίον ἔχον καὶ μέγαν ὀφθαλμὸν ἓνα, ἔραγοςκελὲς τὰς πόδας. καὶ τῶν μέντοι τὸν καιρὸν, καὶ λοιμὸς ἐγένετο βαρὺς, ὡς μηδὲ τὰς θνήσκοντας δυνατὸν θάπτεσθαι. ἀλλ' ἐδὲ ταῦτα τὸν τῶν κρατέντων ἀπλησίαν καὶ ἀδικίαν, τὸν μέγας αὐτῶν τῶν θείων σηκῶν. ἐπιπλάγαν καὶ σκεδὴ τίμια, κἀκείθεν ἀφῆρτο, ὁ μόνον

A Imperavit post ipsum Michaelus cognomento Parapinaces annos sex, homo plane mollis, & ad reipublicæ gubernationem (ut ita dixerim) fœmina. Rerum administrandarum potestatem Joanni Sidæ antistiti commisit, a quo præclare omnia gerebantur, ut qui vir egregius & industrius esset: verum huic bono tritico tandem etiam malarum herbarum aliquid admistum fuit. Nicephorus enim eunuchus, qui diminuto vocabulo Nicephoritzes appellabatur, ante imperium Michaeli hujus accusatus ob sexcenta flagitia, solumque vertere iussus, nunc a Michaelo revocatus, omnem potestatem accepit: spado quidem ille, sed rerum perturbandarum, & ima sursum vertendi peritissimus. Posteaquam is ad gubernationem accessit, B ubique sunt auditæ querelæ, bonorum publicationes, exactiones injustæ: quas consequuti sunt publici gemitus & ejulationes, cum iræ divinæ declaratione.

Michaelus Parapinaces Imp.

Nicephoritzz facinora.

Quum enim Turci viderent, fœdera pacis inita cum Diogene prorsus in irritum recidisse, quemque suam in potestatem redactum magno in honore habuissent, eum a Romanis crudeliter interfectum esse: magnis cum copiis a Perside profecti, provincias Romanas invaserunt. Ea re motus Michaelus, etiam ipse conscribit exercitum, cui prætorem dat Isaacium Comnenum, qui profectus in hostem, ad Cæsarem commissio cum Turcis prælio, captivus abducitur, omnesque copias amittit. Imperator accepto infelicitis pugnae nuntio, non poterat non ille quidem mœrere, totus tamen non emendabatur, ut qui tamquam mancipium aliquod Nicephori confiliis & auctoritate duceretur. Quum Isaacius pretio numerato redemptus fuisset, Joannes Cæsar ejus loco Dux copiarum est delectus. Neque vero verbis exponi potest, quantæ Romanis in hac Turcorum incursione calamitates acciderint. Nam ipse quoque Cæsar in hostium potestatem venit, quumque jam vinculis solutus Imperatori suspitionis aliquid de se præbuisset: rasis crinibus in regiam sese contulit.

Turci necem Diogenis ulciscuntur.

Isaacius Comnenus captivus.

Edit. Paris. pag. 330.

Joan. Comnenus capitur.

Atque hæc erant illa præclara Nicephoritzæ facinora, qui reliquas inter improbitates, etiam singulari sollicitudine lucris inhians, ut in excogitandis malis fœcundissimus, quo annonæ caritas existeret, procuravit. Etenim ubique locorum prohibebat, ne qui mercatores annonam venderent: atque interim ipse solus juxta Rhædestum fundacem monopoliumque constituerat. Unde factum est, ut Imperator Michaelus cognomentum quoddam acciperet, ac Parapinaces nuncuparetur propterea, quod eo tempore modius pinace dempto & detracto, aureo nummo venderetur.

Unde nomen Parapinacis deductum.

hoc est, quadrante medi-

Quum autem Michaelus imperium negligenter admodum & pueriliter administraret, Serviorum quoque regiones molitæ defectionem, adversus ipsum insurrexerunt: itidem Francicæ imperium detrectarunt, sique juris factæ sunt. Secundum hæc Constantinopoli nata est avis tripes, & puer, qui unum in fronte oculum, & crura pedesque hircinos habebat. Eodem tempore pestis adeo gravis exstitit, ut mortuorum cadavera sepeliri non possent. Verum ne hæc quidem eorum, qui rebus præerant, injustitiam & rapacitatem inexplabilem compescere potuerunt, extendentem porro se ad ipsas etiam sacras ædes. Nam ab hoc tempore supellectilem sacram pretiosaque vasa tolerare non poterat homo, qui scribere jambos cuderet, æternum duraturos, quum artem

Monstra.

Pestis.

Michaelus Imp. ineptus poeta.

ipsam ne primoribus quidem labris degustasset : utut ei Psellus illuderet , a quo rationem scribendi poemata percipiebat .

Nicephorus
Botaniates
Imp.

In hoc rerum statu Duces orientis , nimirum Alexander , Cabasilas , Botaniates , cæteri , quam defectiorem parturiebant hactenus , in lucem edidere , Botaniata Imperatore designato . Magnum ea res Imperatori mœrorem attulit . Etenim jam antea quoque vulgo ferebatur , futurum , ut

* Ma N, Mi-
ebaelus a Ni-
cephorus .

* numeri quadragesimi nota vinceretur a nota numeri quinquagesimi . Neque tantum adversus Michaelum istic tumultuatum , sed alia quoque defectio in occidente multo major exstitit .

Bryennii mo-
tus .

Nam Bryennius Dyrrachio profectus , exercituque collecto , Adrianopolim sese contulit , & oblatum sibi a suis Imperatorium nomen accepit . Quo facto , Constantinopolim adortur , sed irrito conatu . Quippe tota propemodum urbs Imperatoria Botaniatæ rebus studens , eum exhortabatur , ut quamprimum veniret , simulque summa festinatione regiam ipsius nomine occupabat . Nec hoc contenti , Michaelum ipsum cum uxore , Constantinoque filio purpurigena , dejectum imperio radebant , ac Studium in monasterium concludebant .

Edit-Paris.
pag. 331.

Hoc modo Botaniates urbem ingressus , a Cosma , qui Xiphilino in Patriarchatu successerat , insignibus imperii redimitur , cui triennium præfuit .

Botaniates in
Bryennium
æquitas .

Quia vero Bryennius occidentem perturbabat , semel iterumque ac tertium quoque legatos ad eum mittit , postulans ut ab insana cupiditate desisteret , honoremque Cæsaris ad se delatum acciperet : cui tamen ille postulato non adquevit . Quid ergo deinceps consequutum ? Tabernaculum Bryennii , tecto ejus per inadspectabiles manus soluto , corruit . Præterea Lunæ defectus accidit , qui omnino Bryennium respiciebat . Nam hujusmodi signa , quemadmodum Astrologi de prodigiis differunt , eorum portendunt everfiones , qui tyrannidem adfectant .

Portenta .

Quum igitur legatus Imperatoris ad Bryennium Straboromanus contumeliis adfectus revertisset , Imperator commotus collectos exercitus contra Bryennium misit , præfecto eis duce Alexio Comneno , quem & Nobilissimi , & magni scholarum Domestici dignitatibus ornaverat , virum prudentia potestateque supra cæteros ejus ætatis duces præstantem . Is bello contra Bryennium suscepto : quum ventum ad manus esset , adversæque concurrissent acies : Bryennium suam in potestatem redegit , & oculos capto eruit .

Bryennius ex-
cucatur .

Quum autem uxor Botaniatæ naturæ debitum persolvisset , alteram ille conjugem duxit , Mariam nimirum , quæ nupta cum Michaelo fuerat , eo qui rerum potitus ante ipsum erat . Verum is sacerdos , qui nuptias illas precibus conceptis consecraverat , loco motus fuit : quod adulterium commissum esse censetur . Michaelus autem communibus suffragiis Ephesi pontifex designatus est , quo tantum semel profectus , reliquum vitæ tempus religiosi exercitiis in Manuelli monasterio deditus exegit .

Ex Imperato-
re fit episco-
pus .

Basilacis sedi-
tio .

Fuerat in eadem cum Bryennio conspiratione Basilaces , qui coactis non exiguis hominum copiis , Thessalonicam accessit . Quid inde factum ? missus est adversus eum ab urbe Alexius , qui præter Nobilissimi dignita-

Αἰαμβίζειν ἐθέλων , καὶ ταῦτα μηδὲ τῆς τέχνης γοδσάμμος , καὶ τῷ Φελλῷ ἐνεπαίζετο , ἀνασεῖλαι ἴχυν .

Οὕτω μὲν ἐν ἐχόντων τῶν πραγμάτων , στρατηγοὶ τῆς ἀνατολῆς , ὁ , τε Ἀλέξανδρος , ὁ Καβάσιλας , & ὁ Βοτανειάτης , ὡς ἀποστασίαν ὠδινον , εἰς φῶς ἐξάγασιν . καὶ τὸν Βοτανειάτην Νικηφόρον βασιλεῖα ἀναγορεύουσι , & τῷ βασιλεῖ οὐ μικρὰ ἀδυμίαν ἐνέσασεν . ὡς γὰρ , καὶ πρὸ τῆς , λεγόμενον , ὅτι τὸ πτωσαρκοσὸν νικηθῆσεται ὑπὸ τῆς πτωτικοῦ . καὶ οὐ μέλει τότε ἢ κατὰ Μιχαὴλ ἀποστασία . ἀλλὰ & μείζων ἄλλη κατὰ δύσιν ἐγένετο . ὁ γὰρ Βρυέννιος ὑπὸ τῆς Δυρραχίου διεγερθεὶς , & συνάξας στρατὸν , περὶ τὴν Ἀνδριανέπολιν ἔρχεται , καὶ βασιλεὺς ἀναγορεύεται : προσβάλλει δὲ καὶ Κωνσταντινουπόλει . ἀλλ' ἐδὲν ὡύσεν ἡ γὰρ βασιλεύσα χεδὸν ἅπασα τῇ Βοτανειάτῃ προσέδετο , καὶ τὴν αὐτὴν δὲ παρουσίαν ἐτάχυνε , καὶ τὰ βασιλεῖα καταλαβεῖν αὐτὸν ἐπέσπευδε . τὸν δὲ Μιχαὴλ καθαιρέσει σὺν τῇ γυναικί , & τῷ υἱῷ αὐτῆς Κωνσταντίνῳ τῷ Πορφυρογεννήτῳ . & ἀποκείραντες , τῇ μονῇ τῆς Στεδίας ἐνίσταν .

Εἰσέρχεται οὖν ὁ Βοτανειάτης , & παρὰ τῆς πατριάρχης σέφεται , τῆς δεδεξαμένης τὸν Ξιφιλῖνον Κοσμᾶ . Καὶ κρατεῖ ὁ Βοτανειάτης ἐπὶ γ' . ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ Βρυέννιος τὰ κατὰ δύσιν ἐτάρασε , πέμπει πρὸς αὐτὸν πρέσβεις καὶ ἅπαξ , καὶ δὲς , καὶ τρεῖς , τῆς μὲν ἀλόγου ὀρέξεως ἐκπῆσαι , εἰς Καίσαρα δὲ τιμηθῆναι . ὁ δ' ἐκ ἀνέχεται . τί τὸ ἐπὶ ταῖς ; ἡ σκλὴρ αὐτῆς πίπτει τῆς ὀρόφης παραλυθέντος ἀοράτοις χερσὶ . τὴν καὶ τὴν σελήνης ἐκλειψὶς γίνεται εἰς αὐτὸν ἐπισκίασα . τὰ γὰρ τοιαῦτα ὡς οἱ ἀστρολόγοι τερατεύονται τυραννέων δηλοῦσι καθαιρέσεις . ἐπεὶ γοῦν ὁ Σεβαστάριος πρέσβυς ἀτίμως ὑπέστρεψε , διεγείρεται ὁ βασιλεὺς καὶ καὶ τῆς Βρυέννιος πέμπει στρατοπέδα , στρατὸν ἔχοντα τὸν ναυελλίσμον Ἀλέξιον τὸν Κομνένον , καὶ τιμηθέντα μέγαν δομέσικον Ἀνδρᾶ συνίσσει καὶ δυνάμει τότε δεφερόντα , συνάπτεται τῷ Βρυέννῳ καὶ καὶ πρὸς αὐτὸν ἀντιστάντων , χερσὶται ὁ Βρυέννιος , & τῆς ὀφθαλμοῦς ἐξορύσσεται . ὁ μὲντοι Βοτανειάτης , τῆς γυναικὸς αὐτῆς τελευτήσας , ἐτέραν ἡγάγετο τὴν τῆς προβεβασιλευκότος Μαρίαν . καθαιρεῖται δὲ ὁ τὴν ἱερολογίαν δούς ἱερεὺς ἅτε μοιχείας ἐπὶ τούτῳ τολμηθείσης . ὁ δὲ Μιχαὴλ ψήφῳ κοινῇ Ἀρχιερεὺς Ἐφέσου προβάλλεται , ἅπαξ οὖν ἐκεῖσε φοιτήσας ἐν τῇ μονῇ τῆς Μανουὴλ διέτριβεν ἐργασόμενος .

Τὰ αὐτὰ δὲ τῷ Βρυέννῳ καὶ ὁ Βασιλέως φρονεῖ , λαὸν οὐκ ὀλίγον ἐγείρας , ἐπὶ Θεσσαλονίκης ἔρχεται . τί τὸ ἐπὶ ταῖς ; ἐκπέμπεται τῷ ὡδὲ ὁ ναυελλίσμος Ἀλέξιος , & Σεβαστός , ταῖς στρατιωτικαῖς δυνά-

δυνάμεις λαβών . μάχη δὲ οὖν ἰχυρὰ γίνεται πα-
ρὰ τῇ Θεσσαλονίκῃ καὶ τῷ ἐκείσε πάντων φρονούν-
των τῇ Βασιλείᾳ , ἀλλὰ χειροῦται αὐτὸν , καὶ
δισμῖον ὁ Ἀλέξιος ἐκπέμπει τῇ βασιλείᾳ , καὶ ὁ
ταῦτα μαθὼν ἀποσέλλει , κατ' αὐτὴν τὴν Χρυ-
σοῦπολιν ἐκτυφλοῦσιν αὐτὸν . ὡς ἔκτοτε τὸν τόπον
ἐκείνον τὴν βρύσιν τοῦ Βασιλέως λέγεσθαι . καὶ
ἔτι δὴ καὶ καὶ κεραιὸς ἐνσκήψας τῷ τοῦ μεγάλου
Κωνσταντίνου κίονι τῷ ἄνω ἢ σήλῃ αὐτῷ ἵσατο τῷ Ἀ-
πόλλωνος ὑπὸ τὸν ἀφίδρυμα . εἰς ὄνομα αὐτῷ ὀνο-
μαθεῖσα , μέρος τοῦτε διέτεμε , καὶ ζωσῆ-
ρας τρεῖς .

Τότε δὲ τῷ τῷ Κομνηνῶν εἰσέλθουσιν Βο-
τανειάτης μαθὼν τῇ βασιλείᾳ μὲν ἄπεισι . παρὰ
δὲ τῇ τῇ περιβλέπτῃ μορῇ ἐπιχειρεῖται καὶ ἄκων ,
Βασιλεύσας ὅν πάντας σχεδὸν ἀγοραίως τε ἔχου-
δαίως λαμβάνων ἀξιωματῶν ἐτίμησεν . αὐτὸς δὲ
πρὸς ἀνέσεις τραπείας τὴν τῇ βασιλείᾳ φροντίδα
τοῖς αὐτοῦ ἀνέθετο , ὅπερ πάντας ἐξέμεινε , καὶ
αὐτοὺς δὲ τοὺς τότε φρατεύοντας , ἐπὶ τε γένει
πλάτῃ , τὰς ἀδελφάπαιδας τῇ προσβεβασιλευκό-
τος Ἰσακίῃ τῷ Κομνηνῷ Ἀλέξιον καὶ Ἰσαάκιον .
ἐνθὲν τοι καὶ ὑποχιδεῖς ὁ Ἀλέξιος ἔλαβον οὐκ
ὀλίγον ἐλκύσας μετ' αὐτῷ , τὴν βασιλίδαν πα-
ρέλαβε προδοθεῖσαν αὐτῷ ὑπὸ τῷ ἐν τῇ Χαρσίᾳ
πόρτῃ φυλασσόντων Νεμίτζων .

Κρατὶ λοιπὸν μὲν τὸν Βοτανειάτῃ οὗ
Κομνηνῷ Ἀλέξιον ἐπὶ λζ' . καὶ τῷ δευτέρῳ
ματι εἴρεται , ὁ δὲ Ἰσαάκιος τὰ δεύτερα
τῇ τιμῇ εἶχε καὶ τῷ ὀνόματι ἐπισημι-
θεῖς αὐτῷ . σεβαστοκράτωρ ὅν ἐπεκλήθη καὶ
ὑπερείχε τῷ Καίσαρος . παρ' αὐτοῖς οὖν ἡ
Βασιλεία καὶ τῇ μπερὶ αὐτῷ ἦσαν ἡ τῇ
Βασιλείᾳ καὶ ἑτέροι ἀντάδελφοι δύο νεώτεροι
ὄν τὸν μὲν Ἀδριανὸν δηλαδὴ πρωτοσέβα-
σον καὶ μεγαδομέσιον . τὸν δὲ Νικηφόρον
Σεβαστὸν καὶ τὸν σὺν Δραγγάριον . ἀλλὰ
καὶ κτεσὶς εἶχεν ἐπ' ἀδελφῇ τὸν Μελισση-
νὸν Νικηφόρον καὶ Μιχαὴλ τὸν Ταραντῆν .
Ὁ μὲντοι κρατὶν ἐπειδήπερ ἐσπάνιζε χρη-
μάτων , τὰς ἐπιστάς δόσεις ἐνέκοψε , τὰς
ἀντικῆσας δηλονότι τοῖς ἀξιωμασι , προσα-
φηρεῖτο δὲ καὶ τὰς περιουσίας τῇ συγκλη-
τικῶν . ὁ μὲντοι ἀγιώτατος πατριάρχης
Κοσμάς τῇ τῇ κοινῶν πραγμάτων μεταχει-
ρίσει ἀπαρεσκόμῃ , καὶ ἀπεγνωκῶς τὴν
διόρθωσιν , τῷ ὑπηρετῇ , ἄρον , εἰπὼν
τὸ ψαλμῶν καὶ ἀκολούθει μοι , τῇ ἐκ-
κλησίας ἀναχωρεῖ . προχειρίζεται δὲ αὐτῷ
αὐτῷ ἐκτομίας τῇ Εὐστράτιος ἀφελῆς ἀνὴρ
καὶ γυνὴ τῇ μάλισα προσήκων . Μετὰ
δὲ ἐπὶ γ' κατάγεται καὶ ἄκων . ἡ δὲ
αἰτία ἐκ ἔγνωται . αὐτῷ αὐτῷ ὁ Γραμ-
ματικὸς ἀνάγεται Νικόλαος .

Μετὰ δὲ ταῦτα ἠγγέλθη Φράγγος Ρωμ-
πέριος ἐπὶ τὸν δάμον ὑπεραικύμῃ , αὐτί-
κα τοῖνυν ὁ βασιλεὺς ἐξεστράτευσεν , καὶ ἡττη-
θεὶς ἀκλεῶς ἔφυγε , πολλῶν ἐκείσε πεσόντων .
καὶ τῇ τυχόντων μόνον , ἀλλὰ ἔτι μεγιστάνων
καὶ ἐξ αἱμάτων ὄντων βασιλικῶν . Ἡττημένος
Glyce Anna.

Atque Augusti quoque nomen jam consequu-
tus fuerat , & exercitus in sua potestate ha-
bebat . Ad Thessalonicam ubi ventum fuisset ,
acre commissum est praelium , quod eorum
locorum homines universi a partibus
Basilacis starent . Victus tamen ab Alexio Ba-
silaces , & captus , ad Imperatorem ablega-
tur . Quo cognito , mittit quosdam Impera-
tor , qui Basilacem apud * Christopolim oculis
effossis caecarunt . Ex quo casu contigit ,
ut ab eo die locus ille Scaturigo Basilacis
nuncupetur . Hoc tempore fulmen delatum
in Constantini columnam , cui statua erat im-
posita , prius quidem Apollinis simulacrum ,
sed deinceps Constantini nomen adepta , par-
tem ejus cum tribus cingulis dissecuit .

Sequutus est Comnenorum in urbem in-
gressus , quo cognito , Botaniates e regia di-
cedens , apud Spectatissimæ monasterium
invitissimus raditur . Nam posteaquam im-
perium nactus fuerat , propemodum quosvis
circumforaneos & ex infimæ plebis facie de-
lectos illustribus officiis præfecerat : interim
ipse conversus ad quaslibet animi relaxatio-
nes atque voluptates , omnem de imperio cu-
ram sollicitudinemque depositam mancipiis
suis commiserat . Quæ res effecit , ut omnes
in eum sævius insurgerent , præsertim ex
illius genere , qui rempublicam ante ipsum
gesserat , Isaacii nimirum Comneni , Ale-
xius & Isaacius . Horum alter Alexius Im-
peratore deserto , contractisque non parvis
copiis , urbem Imperatoriam occupavit , in-
tromissus a * Nemitzis , qui ad Charsæ por-
tam excubias agebant .

Itaque deinceps Alexius imperio potitus
est post Botaniatem , idque per * septemdecim
annos obtinuit . Seipsum diademate cingi
curavit , Isaacio secundum ab se locum
dignitatis attribuens , indito eidem novo
prorsus nomine . Sebastocratorem namque
vocavit , quasi dicas Augusti Imperatorem ,
inventâ dignitate , quæ major esset , quam
Cæsaris . Apud hos duos imperium erat , qui
matrem in ejus societatem admiserant . Ha-
bebat autem Imperator alios quoque duos
germanos fratres , se juniores . Ex iis unum ,
videlicet Adrianum , Protosebastum (hoc
est , Augustum principem) appellavit : alte-
rum , qui Nicephorus erat , Augustum , clas-
sisque Drungarium . Præterea sororum ma-
ritos , ad fines suos , Nicephorum Melisse-
num , & Michaelum Taroniten , certis hono-
ribus atque titulis ornavit . Quum secundum
hæc Imperator pecuniis egeret , donationes
annuas & munera dari consueta magistrati-
bus , præcidit ac sibi retinuit . Senatoribus
etiam locupletioribus opes eripuit . Hanc ad-
ministrationem reipublicæ quum sanctissimus
ille Patriarcha Cosmas probare non posset ,
nec emendationem , de qua desperaverat , ul-
lam exspectaret amplius : Tolle , inquit mi-
nistro suo , librum hunc Psalmorum , & me
sequere . His dictis , ex ecclesia discessit .
Ejus in locum suffectus est Eustratius spado ,
simplici vir ingenio , & dignus , in angulo qui
degeret . Verum & ille post triennium admi-
nistrati pontificatus , contra voluntatem suam
eo propter ignotam quamdam causam detur-
batur : evecto vicissim ad Patriarchici solii
sublimitatem Nicolao Grammatico .

Secundum hæc nuntius ad Imperatorem
allatus est , quo significabatur , Rupertum
Francum trajecto mari Epidamnium venisse .
Quapropter illico suas copias eduxit , Dyrra-
chiumque profectus , manum cum hostibus
conferuit . Victus autem prælio , fuga sibi
confuluit inglorius , multis suorum amissis ,
non vulgaris modo fortis hominibus : verum
etiam magnatibus , & Imperatorio sanguine

* al. Chryso-
polim.

Edit. Paris.

pag. 332.

Constantini
columna ful-
mine tacta.

Cur imperio
dejectus Bota-
niates.

Alexius Co-
mnenus Imper.

* b. e. Tenta-
nibus , quos
Sclavorum lin-
gua Nemitzos
vocat .

* Rescius , tri-
ginta septem.
Nova fratrum
Imperatoris
nomina .

Patriarcha se
abdicat .

pag. 333.

Rupertus
Francus in
Græciam tra-
jicit .

procreatis. Hoc modo victus Imperator ad urbem revertitur. Interea Barbari prosperis fortunæ successibus elati superbire, ac oppidula quædam occupare. Imperator vicissim eductis denuo copiis, Adrianum Imperatorem habitu ornare, contraque Rupertum collocato præcipere, ut si barbarus in ipsum impetum faceret, terga daret: interim ipse per invia loca facto itinere, hostem a tergo circumdare. Hac fraude circumventus adversarius, in iis deinceps locis, conatu suo fracto, conspici desit.

Compresso Franco, Turci rursus fines Romanos invaserunt: quorum e natione quidam, cui Zachatzæ nomen erat, Chium, Samum, & Rhodum insulas occupavit. Tunc & Cyprus atque Creta, defectionis illæ quidem morbo infectæ, ab Imperatore defiscere cogitabant: verum anteverso celeriter ipsarum conatu, imperio recuperatæ conservatæque fuerunt. In Cypro Caryces, in Creta Rapsommates Imperatori se opposuere. Quum autem ille bellis exhaustus, impensarum egeret: pecuniæ colligendæ rationes ab æquitatis legibus abhorrentes excogitavit. Hinc sequuntur possessionum ubivis sitarum descriptiones: hinc * vulgares illæ appellationes hypertimorum & hyperpleorum excogitatæ, quasi supercensa & redundantia dicas. Alias alii denique vexationum modi subditorum exhauriendorum causâ reperiuntur.

Accidit & terræmotus id temporis horridus ac vehemens, illo ipso die, quo sancti Nicolai memoria celebrabatur. Is multa ædificia, porticus, & sacras ædes humi stravit: quorum ruinis oppressi complures mortalium vivendi finem fecerunt. Tunc & Patzinacarum ingens multitudo Thraciam Macedoniamque depopulata est. Adversus eos Imperatore cum copiis egresso, primum quidem vincuntur Romani milites: deinde vero stragem illorum ingentem edunt, quum rem totam divinæ potestati commississent. Sunt & insidiæ contra Imperatorem semel atque iterum struatæ, sed successum non habuerunt.

Eodem imperante, Francorum natio de partibus hesperiis profecta Constantinopolim venit, ut versus Orientem ibi trajiceret. Eorum adventum indicatio quædam divina præcessit. Nam infinita locustarum vis, quarum erat ex Occidente origo, tantis cum copiis volantium, ut nubem repræsentare viderentur, & solem ipsum obnubarent, per maximam hanc urbium, ejusque fines in Orientem perrexit, ibique confidens ulterius volare desit. Quum autem Franci trajecissent in Asiam, Nicæam Bithyniæ Turcis, qui eam obtinebant, adeptam Imperatori pro certo pretio vendiderunt. Tunc & Bogomilorum exorta fuit hæresis, auctore Basilio, qui Medicus usurpabatur. Rursus item alia contra Imperatorem excitata fuit a quodam conspiratio, qui Comanorum societate comitatuque fretus, Diogenis se filium perhibebat, ejus qui ante hoc tempus imperaverat. In Thraciam ubi venisset, per fraudem a quibusdam Imperator renuntiatus capitur, & oculos amittit. Imperator autem Alexius domum alendis pupillis adsignatam, quæ dudum jam alumnis caruerat, instauravit: attributis ei quibusdam de suo quoque facultatibus. Adjecit & religiosarum exercitationum ædes, ludumque litterarium pro erudiendis pueris. Hinc nova contra ipsum oritur seditio, cujus erat auctor ejus consobrinus Michaelus: sed quotquot in hanc societatem venerant, mox indicio facto ad Imperatorem delati, castigantur: adeptis capillis non novacula, sed dropace.

Qui deceptus
ab Alexio
Francus.

Turcorum in-
curso.

Cypri & Cre-
ta defeccio.

Exactiones
novæ.

* al. novæ.

Terræmotus.

Patzinacæ se-
pressi.

Francorum in
Palæstinam
expeditio.

Portentum.

Edit. Paris.
pag. 334.

Bogomilorum
hæresis.

Seditio.

Orphanotro-
pheum instau-
ratum.

Michaeli Ane-
mæ seditio.

Αὐτῷ ὑποσφύρει ὁ βασιλεὺς, γαυριῶσιν ἐπὶ τέτοις οἱ βάρβαροι τινὰ τῶν πολισμάτων κατέχοντες. ἐκ-
στράτευει καὶ αὐτὸς βασιλεὺς καὶ τὸν Ἀνδριανὸν τὸν
βασιλικῶς ἀμφιάσας ἐδῆτα καὶ σῆσας ἀπέναντι τῷ
Ρομπέρτῳ, παρήγγειλε νῶτα δοῦναι εἶγε διώξει
ὁ βάρβαρος. Ο δὲ βασιλεὺς δὴ τῶν δυσβάτων
κυκλώσας, καὶ τῷ παρεμβολῶν αὐτῷ καταλαβὼν
ὑποχείρια πάντα ποιῆται. τῶτο μαζῶν ὁ βάρβα-
ρος ἀόρατος γίνετα. καὶ ἡ μὲν ἐπίθεσις αὐτῶ πέ-
παιται.

Οἱ δὲ Τῦρκοι ἔτι αὐτὸς τῶν Ρωμαίων κατέτρε-
χον, ἀλλὰ καὶ Τῦρκος τις λεγόμενος Τζακατζᾶς,
τὰς νήσους Χίον, Σάμον, καὶ Ρόδον κατέχε. Τότε
δὴ τότε ἔτι Κύπρος συν' αὐτῇ Κρήτῃ ἀποσασίαν μὲν
ἐνόησαν. δὴ τὰς δὲ τῇ βασιλευσῇ ὑπανασώζον-
ται. ἐν μὲν τῇ Κύπρῳ τὸν Καρύκα, ἐν δὲ τῇ
Κρήτῃ τὸν Ραφαμάτα ἀντάραντος. ἐν τούτῳ ὁ βα-
σιλεὺς ἀναλαμῶν δόμῳ τρόπῳ ἀπαισίῃς συλ-
λογῆς χρημάτων ἐφοβίσκειν. ἐν τούτῳ ἀπογραφὰ
τῶν ἀπανταχῇ κήσεων, καὶ τὰ κοινὰ τῶν ὀνομάτων
ἐπινηκόνται τὰ ὑπέρτιμα δηλαδὴ καὶ τὰ ὑπέρπλεα,
καὶ ἄλλοι τρόποι ἐπινηκῶν κατὰ τὸ ὑπνηκῶν ἐπει-
σῆγοντο.

Γέγονε δὲ τῶν καὶ κλόνος τῆς γῆς ὅς ἡ
μέρας ἐν αὐτῇ τῇ μνήμῃ τῆς ἁγίας Νικολάου ὅς ἔπο-
λαι οἰκίαι, καὶ σοαὶ, καὶ νοαὶ κατέπεσον ὡς ἐν-
τὸν καὶ πολλὰς συχνὰς θῶναι ἀποθανεῖν. Τη-
ν καὶ Πατζινακῶν πληθὺς πολὺ τῷ Θρα-
κίῳ καὶ Μακεδονίῳ ἐλήϊεν. ἐκστράτευει κατ' αὐτῶν
ὁ βασιλεὺς, καὶ πρῶτα μὲν ἡττῶνται οἱ στρατιῶ-
ται. εἰδ' ὅπως ἡττῶσι καὶ κράτος αὐτῶς ἄτε τῇ
θεῖᾳ δυνάμει τὸ πᾶν ἐπιτρέψαντες, ἅπαξ καὶ δὲς,
ἐπιβελαὶ κατ' αὐτῶ τὸν βασιλέως δηλαδὴ, πέρας
δὲ ταύταις ἐκ τῶν.

Τότε δὴ ἔτι τῶν Φράγγων ἔθνος ἐκ τῶν ἑσπε-
ρίων τῷ βασιλεὶ καταλαμβάνει ὡς ἐκεῖθεν πρὸς
ἑῶν δὲ περαιώσασθαι, ὧν τῷ συγκίνησιν θεοσημῶν
τις προμηνύσεν. ἀνείδων δὲ ἄπειρον πληθὺς ἐκ
τῆς ἑσπερίας τῷ γένει ἐχθρὸς καὶ ὡς νέφος ἰππα-
ζόμενον ἀπεικάζεσθαι καὶ σκιάζειν τὸν ἥλιον δὴ τῆς
μέγιστης τῶν πόλεων, καὶ τῶν ταύτης οἰκῶν τῷ
πᾶσι ποιήμενον πρὸς τῷ ἑῶν ὥρμητο. καὶ
κατέπαυσε. Διαπεραιῶνται οὖν οἱ Φράγγοι, καὶ
τῷ Νίκαιᾳ παρὰ τῶν Τῦρκων κατεχομένην ἀφαι-
ρῶσι, καὶ τῇ βασιλεὶ ταύτῃ ὥνιον διδῶσι. τό-
τε ἡ τῶν Βογομύλων ἀνεφάνη αἵρεσις, ἧς κατῆρχε
Βασίλειος ὁ ἱατρός. ἐτέρα δὲ πάλιν ἐπανα-
παρὰ τινος γέγονε, Κομάνης μὲν ἐφεπομένους ἔχον-
τος, καὶ εἶναι λέγοντος τὸν προβεβασιλευκότος Διο-
γένους. Αναγορεύεται οὖν καὶ τῷ Θρακίῳ ἀπα-
τώμενος, ἀλλὰ κατέχεται, καὶ τὰς ὀφθαλμοὺς ἐ-
ξορύσσεται. Τὸ δὲ ὀρφανотροφεῖον ἦδη ἐ-
χολακὸς ἀνακαίνιζεν ὁ δὲ θεὸς βασιλεὺς,
προφορεῖ καὶ οἰκοδὸν κτήματα, τὰ μέντοι
φροντισήσας καὶ τὸ τῶν παιδῶν διδασκαλεῖον
αὐτὸς προσεπιτίθεισιν. Ἐτέρα κατ' αὐτῶ ἐ-
πιβελή, ἧς κατῆρχεν ὁ Ἀνεμᾶς Μιχαὴλ,
ἀλλ' αὐτίκα δὲ μὲν δέντες παιδεύονται ἀλω-
δέντες τὰς τείχας τῆς κεφαλῆς οὐ ξυρῶ,
ἀλλὰ δρῶπακι.

Η μέντοι τῇ βασιλείῳ μήτηρ τῷ βασιλείῳ
 ἢ ἅπασαν οἰκονομοῦσα ὡς, ἐφ' ᾧ καὶ ὁ κρατὼν
 ὡνίατο, ὡς ἔχων μόνον τὸ τῆς βασιλείας ὄνομα.
 τῷ οὖν ἢ μήτηρ γνοῦσα ἐκοῦσα ἐξέστη καὶ εἰς τῷ
 τῇ Παντεπόπτου μονῇ, ὡς αὐτῇ ἐδείματο, κα-
 τακρατεῖ. πρὸς μέντοι τῷ κοινῶν τῇ βίῃ ὁ κρα-
 τὼν ἔτε ὑποσώργως εἶχε πρὶν, οὔτε παντοίως ταύ-
 τη προσέκειτο. ἀρροδισίων γὰρ ἡττώμενος οὐ πά-
 νυ τὰ εἰς δυνάμει ἐτύχανε δίκαιος. ἐπεὶ δ' ὁ χρό-
 νος προήκων τῷ Αυτοκράτορι τὰ ὑποφόρα βέλη τῇ
 ἔρωτος ἡμβλυε, τότε τῇ Αὐγούστῃ προσκείται
 τέλειον. καὶ πᾶσαν αὐτῇ τῷ οὐσίῳ ἀνατίθη-
 σι. ὡς καὶ μᾶλλον ποδαλγῶν κλινοπετῆς
 ὡς. αὐτῇ δὲ τῇ μὲν ὑφ' καὶ βασιλεῖ Ιωάννῃ
 μὴ φιλίως προσκειμένη, τῷ δὲ τῇ πᾶσαν
 ἐπὶ τῇ πρώτῃ θυγατρὶ καὶ τῇ ἐπ' αὐτῆς κη-
 δεσῇ Βρυεννίῳ ἐκέκμητο. ταύτῃ τοι καὶ τὸ συγ-
 κλητικὸν ἅπαν καὶ τὸ μὴ τοῖστον ἐπιτηδείως ὁ
 Ιωάννης μετῆρχετο.

Εἰς μέντοι τῷ πρὸς εἶον δαβάντων Λατίνων ὁ
 Βαιμουῦδος στυδῆκας μὲν τῇ κρατοῦτος ποιήσας,
 μυρία τε χρήματα λαβὼν, καὶ τῇ Αντιοχείᾳ προ-
 σβαλὼν, τῇ πολιορκίᾳ τε ταύτῃ ἐλὼν τῷ στυ-
 δικῶν ἐπιλανθάνεται, καὶ χεῖρα μᾶλλον αἶρει
 καὶ Ρωμαίων. μέλλων δὲ πρὸς ἐσπέραν ἀρχεῖται
 καὶ μήπω κατεχέσθαι πτοηθεὶς, θάνατον ἐαυτῷ κα-
 ταφύεται. καὶ ὑπερον ἀπένδεται τῷ βασιλεῖ.
 μὲν δὲ ταῦτα νοσεῖ ὁ κρατὼν τοσοῦτον, ὡς ἐκλε-
 λοιπέναι δοκεῖν. προκομίζεται αὐτῷ τῇ Σωτήρος
 εἰκὼν ἐκτύπωμα τῇ καὶ τῷ Χαλκίῳ ἀνεστηλωμέ-
 νου, ὅπερ ὡς ἐν πέπλῳ τινὶ πρὸ τῆς εἰκόνος ἀ-
 πηρωμένον, ὑφαπλοῦται τῇ κλίνῃ, καὶ ὁ κείμενος
 ἀνέρρωται. ἐπὶ τῷ φόβος ὑποσείει οὐ μόνον τὸ
 δημοτικόν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς τῇ ἐν τέλει. φήμη δὲ
 αὐτὸς κατεκράτει ὡς ὁ κρατὼν κατ' ἐκείνο τὸ μέγα
 τεθνήσκειται σάββατον. ἀλλ' ἢ τοιαύτη φήμη καὶ αὐ-
 τῷ τῷ τῇ βασιλείῳ κατέσεισε ψυχῇ. ψυχῆς
 δὲ ὅμως ἡλέγχετο. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς ἐκτοτε πε-
 ρεὶ Φιλιππῆπολιν διέτρεβεν, ἔαρ ὅλον καὶ θέρος,
 τὸ δὲ αἷτιον ἢ μὲν τῷ Μανιχαίων δαλεξίς, οὗς
 Παυλικιάνες ἢ δημόδης ὀνομάζει φωνή. Πολὺ δὲ
 τὸ γένος τῷ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ κατῴκησαι, τοῦ
 βασιλέως Ιωάννου τῇ Τζιμιχῇ ἐκ τῆς εἰσῆς κατα-
 γαγόντος αὐτὸ, καὶ ταύτῃ ἐγκατοικήσαντος. οἷς δὲ
 καὶ δαλεγόμενος πολλοὺς πρὸς τῷ ὀρδοδόξον πί-
 σιν μετῴχετο.

Κατ' ἐκείνο καὶ πολλοὶ γεγόνασιν ἐμφορημοί, καὶ
 δὲ τὸ ἔαρ ἐπιδύσκει ἄνεμος τοσοῦτον βιάος, ὡς καὶ
 ἄλλα μὲν συμβῶναι συμπτώματα, καταπεσεῖν δὲ
 καὶ τῷ ἐν τῷ καὶ τὸ πλακῶν κίονι ἰδρυμένῳ σῆ-
 λῳ, καὶ πολλὰς τῷ ἐκείσε παρατυχόντων ἀνελεῖν,
 καὶ ὁμβρον δὲ ῥαγδαῖον ἐν τῇ μηνί τῷ ἁγίων Α-
 ποστόλων τοσοῦτον καταρραγῶναι, ὡς καὶ οἰκίας κα-
 ταπεσεῖν, ἀνθρώπων τε καὶ ζῶα ὑποπνιγῶναι. ἐν
 τῷ ἐπιδρομῷ Τούρκων καὶ Ρωμαίων. ὁ δὲ κρα-
 τὼν μὴ ἰχῶν δι' ἐαυτοῦ ἐκστρεφῆσαι, ἄτε κλι-
 νοπετῆς ὢν, στρατὸν ἐκπέμπει, οὗ ἀρχηγός ὁ
 Καμύτζης Εὐστάθιος. ὅς δὲ καὶ προσβαλὼν τοῖς
 Τούρκοις αἰχμάλωτος ἀγεται καὶ τὸν στρατὸν ὑπολ-
 λυσι. ἐκείτῃ οὖν ἀνέχεται ὁ κρατὼν, ἀλλ' ἐκείσε
 Glyce Annal.

Cæterum mater Imperatoris universum De matre Im-
 administrabat imperium, quam rem ipse do- peratoris.
 lenter ac moleste ferebat: ut qui videret so-
 lum sibi nomen imperii reliquum esse. Ma-
 ter hoc animadverso, sponte sua cessit, & in
 monasterium Inspectoris omnium, quod ipsa-
 met extruxerat, commigravit. Jam quod De conjuge.
 Imperatoris conjugem vitæque sociam atti-
 net, eam ille quidem antea nec aversatus
 plane fuerat, nec omnino ut par fuisset, dile-
 xerat. Nam rebus venereis deditus, jura ma-
 trimonii parum sancte servabat. Postquam
 vero grandior ætas ignita libidinis in Impe-
 ratore tela nonnihil hebetarat, tunc in Au-
 gustam converso amore, totus in ejus cari-
 tate acquiescebat, omnem potestatem geren-
 darum rerum ei permittebat: præsertim
 quum jam pedibus æger, in lecto decumbe-
 ret. Erat autem Imperatrix animo erga Jo-
 annem filium & Imperatorem designatum
 nonnihil alieno, & omnem benevolentiam
 in filiam natu maiorem, ejusque maritum,
 generum suum Bryennium transtulerat.
 Hanc ob causam Joannes Senatum & or-
 dines cæteros studiose colebat.

Cæterum unus ex iis Latinis, qui versus De Baimun-
 orientem profecti fuerant, cui Baimundi no- do, quem alii
 men esset, isto cum Imperatore fœdere, ma- Raimundum
 ximisque pecuniis acceptis, Antiochiam no- vocant.
 mine Imperatoris adortus est: quam ubi per-
 vim expugnatam cepisset, initorum fœde-
 rum oblitus, Romanos ipsos invadere non
 dubitavit. Deinde versus occidentem factu-
 rus iter, quod vereretur ne alicubi a Roma-
 nis interciperetur, falso de morte sua rumore
 didito, quod volebat adsequitur. Sed tamen
 deinde rursus in gratiam cum Imperatore re-
 diit. Is vero secundum hæc tam gravi corre-
 ptus est morbo, ut animo defecto extinctus Edit. Paris.
 esse videretur. Quapropter ad ipsum allata est pag. 335.
 effigies Servatoris nostri ad Chalceum erecti, Imperatoris
 quæ in peplo quodam ante imaginem ipsam morbus, &
 suspensa conspicitur. Hæc quum in ægotan- curatio.
 tis lectum expansa fuisset, vires omnino re-
 cuperauit. Ea res non modo plebem, sed ipsos
 etiam procures atque magistratus metu quo-
 dam perculit. Nam vulgo rumor obtrinebat,
 futurum ut Imperator illo ipso magno sabba-
 to naturæ debitum persolveret: qui quidem
 ad Imperatorem delatus, non parum ejus ani-
 mū cruciaverat, quamquam eventus ipse fal-
 sum fuisse docuit. Ab hoc morbo juxta Phi-
 lippopolim vernum æstivumque tempus exe-
 git Imperator, ob unam hanc causam, quod
 cum Manichæis de religione differeret, quos
 vulgus hominum Paulicianos appellat. Ea
 natio sane perampla in hisce finibus habita-
 bat, ex Oriente per Joannem Zimischem
 huc translata, & in colonias quasi quasdam de-
 ducta. Cū his ergo disputans Alexius, multos
 ad rectam de religione sententiā revocabat.

Exstiteret tum frequentia passim incendia. Incendia.
 quumque ver appetiisset, tam vehementes Venti.
 ventorum flatus exorti sunt, ut inter aliorum
 operum casus atque ruinas, etiam statua col-
 umnæ imposita in foro Placoto, sic ab in-
 crustatione dicto, delapsa multos istuc forte
 præsentis opprimeret. Præterea litteris pro-
 ditum est, ex aere tam impetuofum imbrem
 die, quo sanctorum Apostolorum Petri &
 Pauli memoria celebratur, erupisse: ut ædi- Imbres.
 ficia prosternerentur, & in eis mortales una
 cum animantibus aquis obruerentur. Sequen-
 tæ sunt Turcorum in provincias Romanas
 excursiones, contra quos Imperator quum
 ducere copias, adfixus lecto, non posset: Eu-
 stathium Camytzem exercitibus præfectum
 adversus eos mittit. Is conferta cum Turcis
 manu, non copias modo cæfas amittit, ve-
 rum etiam ab hoste captivus abducitur. Eo
 Kk ij

Matris & filii
 diffidia.

Baimundi
 versutia.

Alexius Impe-
 rator Mani-
 chæos in viam
 revocat.

Imbres.

Excursiones
 Turcicæ.

Eustathius
 Camytzes ca-
 pitur.

Alexius hosti-
les copias dis-
sipat.

Cauterio uti-
tur.

Moritur.

Joannes Co-
mnenus Impe-
rator.

casu Imperator cognito, teneri non potuit, quin ipsius ad ea loca proficisceretur. Quo facto, instar fumi Turcos dissipavit, tanto eis terrore injecto: ut etiam ii qui Camytzem captivum detinebant, sponte sua cum ipso ad Imperatorem accederent.

Secundum hæc, princeps Turcorum fœdus cum Imperatore ferit: quo inito, domum utrinque discessum. Quum autem morbus Imperatoris in dies ingravesceret, de communi medicorum sententia, candens ferrum ejus stomacho impressum est. Et quia parum temperatus aer regiæ videretur, ut qui esset australior aliquanto: in Manganorum palatium fuit deportatus, fato illum (ceu credi par est) eo pertrahente. Nam vulgo jactatum illud, In Acesodynis cadet: de ipso perscriptum esse perhibent, qui plurimum ejusmodi oraculis interpretandis valent. Istic ergo diem in terris supremum, Joanne Comneno filio successore imperii relicto, clausit.

καταλαμβάνει, καὶ τοὺς Τούρκους ὥσεί καπνὸν διαλύει. καὶ οἱ τὸν Καμύτζιν κατέχοντες αὐτόμο-
λοι συὺ αὐτῷ προσέρχονται τῷ βασιλεῖ.

Μετὰ ταῦτα ὁ τῷ Τούρκων ἀρχῶν ἀνένδεται τῷ βασιλεῖ, καὶ ὁ κατ' ἑνα οἰκαδεᾶπεισι. ἐπεὶ δὲ μετὰ ταῦτα τῆς νόσου ἤρξε, κοινῇ γνώμῃ τῶν ἰατρῶν σίδηρον καὶ σομάχου φλογόντα δέχεται. ἐπεὶ δὲ ὁ αἷρ ὁ ἐν ἀνακτόροις αἷρ ἐκ οὐκράτος ἐδόκει, ἄτε νοτιώτερος ὦν, εἰς τὰ τῷ Μαγγάνων ὀποκι-
κόμεναι ἀνάκτορα τῷ χρεῶν ὡς ἔοικε κατέλκοντος. τὸ γὰρ ἐν ἀκισωδύοις πεσέεται. περὶ αὐτῆς γε-
γράφται φασὶν οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα δεινοί. Θνή-
σκει οὖν ἐκείσε τῆς βασιλείας δάδοχον καταλι-
πὼν τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν Κομνένων Ιωάννην.

imperiū relicto, clausit.

ANNALIUM GLYCÆ FINIS.

CONTINUATIO
GLYCANORUM ANNALIUM,
A JOANNE COMNENO,
USQUE AD IMPERII BYZANTINI EVERSIONEM.
AUCTORE JOANNE LEUNCLAVIO.

*Qua superioribus adjecta, corpus integrum Historiæ Byzantinæ
Lectores habent.*

ALEXIO Imperatore spiritum extremum ducente, Joannes Maximus natu filius, adjuvante fratre Isaacio, Sebastocratore, conscio patre, ceu ferebatur, invita matre, quæ Bryennium generum cum Anna Cæsariſſa filia maluisset Imperio potiri, nactus anulum patrum partim eo custodibus ostenso, partim vi portis e cardinibus emotis, magnam palatium ingressus est, seque Imperatore nuncupato, rempublicam administrare cœpit. Confirmato imperio, præcipue cognatorum opera in gubernatione utebatur, Joannis Comneni Accubitoris, qui arrogantia sua semet cito dejecit, & Gregorii Taronitæ, viri modesti, præterea Gregorii Camateri, obscuro nati genere, ac Joannis Axuchi Persæ, quem mirifice diligebat ob consuetudinem diurnam, & honore Magni Domestici ornabat. Anno primo necdum exacto concitata fuit adversus Imperatorem seditio, cujus erant principes Bryennius & Anna Cæsariſſa. Verum ea mature sopita est, Imperatore seditiones humaniter castigante.

Post hæc Turcis in Phrygia victis, Laodiceam recuperatam munit: alteraque suscepta expeditione, solerter pelleſtis ad insidiarum loca præſidiariis, & ab urbe interclusis, Sozopolim cepit, cum aliis multis oppidis, locisque munitis, quæ Turci Romanis ademant. Scythas etiam, quos Patzinacas vocant, ingenti prælio vicit, itemque Triballos sive Servios, quos in potestatem redactos magna ex parte in Nicomediensem Asiæ provinciam tranſtulit. Filios habuit quatuor, Alexium, Andronicum, Isaacium, Manuelum. Alexium post coronationem videre per quietem viſus est insidentem leoni, quem auribus habenarum vice moderaretur: quum alioqui nihil haberet ad domandam belluam accommodatum. Hoc viſo ſignificabatur, eum titulo tenus absque re potiturum imperio, quod etiam mox amiſſurus eſſet, uti deinceps accidit. Geſſit etiam feliciter adversus Hunnos bellum Joannes, qui fines Romanos invaſerant, prætexta cauſa ſpoliatorum mercatorum ſuorum: quum occulta, & verior eſſet, in Almuzen Stephani regis Hunnorum fratrem profugum declarata humanitas. In hac expeditione multum ab eo fines imperii verſus occidentem propagati ſunt.

Victis hinc Perſarmeniis, & occupata Caſtamone, cum triumpho Conſtantinopolim pedes eſt ingreſſus, quadriga triumphali nequaquam conſenſa, ſed imagine Deiparæ in illam collocata, cui velut imperii collegæ victorias acceptas ferebat. Mox reverſus in Orientem, Caſtamonem a Tanifmanio receptam, Gangram, Adanam, Tarſum, Bacam munitiſſimum caſtellum, Anabarzam vi expugnat: & Cœleſyriam ingreſſus, Antiocheæ quam honorifice a Raimundo principe ſuſcipitur, ac ſœdus tam cum Raimundo, quam Tripolitano comite ferit. In

de penetrans ad Euphratem, Pizam aliasque nonnullas munitiones occupat. Nec multo poſt Alexium primogenitum, quem & Andronicum ab eo proximum mors abſtulit. Eis non diu ſuperſtes fuit læſus in venatione per ſagittam ſuam veneno infectam, quam e pharetra ſolitarius aper excuſſerat. Moribundus oratione ad ſuos habita, Manuelum ex filiis natu minimum, qui tum forte aderat, Isaacio majori prætulit, & Imperatorem designavit. Quo conſilio cunctorum ſuffragiis approbato, vitam hanc reliquit, Imperii xxiv anno ſupra menſem octavum exacto.

Successit ei Manuelus, qui mox e caſtris in urbem Axuchum magnum Domesticum ablegavit, ut res iſtic conſtitueret, occupatoque palatio fratrem Isaacium paternæ mortis adhuc ignarum coereret, ne quid ille turbarum ceu natu major daret. Egregiam in eo navavit operam Axuchus, Isaacio in Pantocratoris monaſterium incluſo. Non abs re autem pater illi Manuelum prætulit. Nam & iracundus erat, & ad ſupplicia leves ob cauſas exigenda pronus: hac ipſa atrocitate cum naturali quodam pavore conjuncta. Uxor Manuſe Imperatori Alemana fuit, ex illuſtri principum familia: quæ non tam formam corporis, quam animi pulchritudinem curabat. Itaque fucis & adſcitiis ornamentis repudiatis, naturalique rubore contenta, virtutum elegantia fulgebat, conſtantia gravitateque gentilitia prædita. Ei Manuelus conjugii fidem non ſervabat, etiam neptis inceſta conſuetudine cum ignominia ſingulari abutens. Cæteroquin ab initio munificus erat, ob comitatem aditu facilis, animo fraudis experte: quæ tamen virtutes in ipſo perpetuæ non exſisterunt.

Hoc tempore ſuſcepta eſt ab Alemanis Conradus Imperatoris auspiciis in Palæſtinam nova expeditione, quam Manuelus minime quidem palam impediēbat, ſed occultas tamen ſtruebat Alemanis inſidias. Fuerunt in hac expeditione virorum comites etiam ſceminæ quædam ingentis animi, quæ armatæ inſidentes equis Amazonum ſpeciem præbebant. Hic mihi vide, quam flagitiſe Manuelus contra datam fidem ſeſe geſſerit. In locis opportunis & artiſis inſidias collocabat, quæ multos interimebant: paſſim portis ipſo annuente clauſis, forum Alemanis denegabatur: ſunibus de muro pecuniæ attrahendæ cauſa demiffis, ea capta, quantum vel panis vel aliarum rerum libebat, præbebatur: nonnumquam auro & argento attracto, de muris ſemet improbi mortales ſubducebant, ac nihil omnino commeatus viciffim demittebant: quidam farinæ calcem miſcentes, cibum peſtiferum efficiebant: Imperatoris juffu de argento minime probo cuſa moneta eſt, quæ vendituris aliquid ex Alemanico exercitu daretur: denique litteris ad Turcos miſſis Manuelus hortatus eſt, ut bellum Alemanis facerent.

Kk iij

Mors filiorum
Imp.

Manuelus
Comnenus
Imp.

Edit. Paris.
pag. 337.

Isaacii more
indigni pri-
cipe.

Imperatricis
Alemanicæ
virtus excel-
lens.

Conradus Imp.
Palæſtinam
recuperat.

Viragines.

Manueline-
quitia, de ip-
ſorum Gerco-
rum historiis
expoſita.

Seditio.

Turci victi.

Patzinacæ vi-
cti.

Filii Joannes

Somnium.

Bellum Hun-
nicum.

Perſarmeniis
victi.

Conradi de
Turcis victo-
ria.

Quod illi quum tentarent, ad Mæandrum a Conrado, divina quadam vi fluvium trajiciente, tanta ipsorum edita strages est: ut cæforum offibus excitati crebri altique tumuli, collium instar adsurgerent, qui hodieque cum admiratione trans-euntium spectantur. Eo prælio tam feliciter pugnato, citra cujusquam impedimentum deinceps Alemanni sunt progressi.

Rogerius Si-
ciliz rex.

Gessit ab illo tempore bellum Manuelus contra regem Sicilia Rogerium, ablatamque sibi Corcyram recuperavit, & Michaelo Palæologo copiis adversus Siculos præfecto, de Serviis Hungarisque victoriam sane illustrem consequutus est. Palæologo non multo post abrogatum imperium, missique contra Siculos Alexius Comnenus Bryennii Cæsaris F. cum Joanne Duca, itemque Constantinus Angelus, in potestatem hostium venerunt. Tandem sine fructu bello administrato, pax utrimque facta est. Quum autem Alemana Manuelli uxore vivis excessisset, quam quidem mortuam ille longe acerbissime luxit, procreandæ sobolis masculæ causa, Petebini Antiocheæ ad Orontem sitæ principis, ex occidentali familia nati, filiam uxorem duxit. Inter alia, quæ gessit, hoc quoque celebratur, quod quum Chliara, Pergamus, Adramyttium, urbes Asiæ minoris, earumque fines a Turcis undique gravissimis populationibus vexarentur: munitionibus exstructis, quas Nova Castra nuncupavit, earum securitati consuluerit.

Alterz Ma-
nuelli nuptiz.

Victoria de
Munnis.

Deinceps moto bello contra Hunnos, adfinis sui Stephani, Jazæ regis eorum fratris nomine, quem regno post Jazæ mortem præfici vellet, quum initio parum omnino res succederet: tandem Andronico Contostephano cum magni Ducis titulo præclarisque copiis adversus illos missis, ingenti victoria potitus est: quum quidem Imperatoris injussu, qui ob fidem positum paullo inclementiorem, aliud expectari pugnae tempus voluerat, manum cum Dionysio duce, viro forti ac strenuo, consenuisset. Ut autem felix hæc expeditio Contostephani fuit, ita parum omnino successit altera, quæ contra Sultannum Aegypti eodem duce, rege Hierosolymorum & Cypri Amerigo socio, suscepta est: non illud quidem Andronici culpa, sed ob perfidiam regis Amerigi, qui etiam astute impedit, quominus * Tamiathi ad extremum redacti deditio fieret. Consimiliter infelici consilio Manuelus ipse Sultano Iconii bellum fecit, quamquam is existisset in Imperatorem longe ingratus, a quo per suos ditione spoliatus, humaniter exceptus, & amplissimis muneribus donatus fuerat, inque pristinum imperium restitutus. Cæsæ sunt insignes hoc bello Romanorum a Turcis copiaz, quibusdam in faucibus, quæ Clisura Zybrizæ nuncupantur: Imperator ipse fortissime dimicans, toto corpore vulneribus adfecto, vix incolumis evasit. Sed tamen egregia virtus Joannis Batatzæ non multo post damnum hoc insigniter refarcivit. Quum enim Atapatus Sultani jussu cum delectis Turcorum cccccc, & amplius, in fines Romanos ad ipsum usque mare grassatus immaniter fuisset, jamque Mæandrum fluvium infinita onustus præda trajicere conaretur: Batatzes divisis copiis, ac partim in insidiis abditis, partim in ulteriorem amnis ripam evadere jussis, eo loci redegit hostes, ut Atapato interfecto, ex tot millibus omnino pauci ad suos salvi reverterentur. Hoc facto Romanorum erecti sunt animi, ac vicissim barbarorum infolentia repressa.

Perfidia regis
Amerigi.

* al. Damia-
zæ.

Rom. exdes.

Turcorum
clades.

Edit. Paris.
pag. 338.
Molitiones
Manuelli con-
tra Frideri-
cum Barbaro-
sam.

Quum autem studiose Manuelus secum potentiam nationum occidentalium, quæ regi Alemannorum parebant, expendisset: veritus ne illi aliquando suum imperium adorirentur, Romanæ veteris Papam contra Fridericum regem concitavit, hortatus ut quod Pontifici deberetur imperium, usurpari ab Alemanico principe nequaquam pateretur. Eodem pacto Venetos, Ge-

nuenses, Pisanos, Anconitanos, & reliquos maris accolæ sibi conciliabat, sacramento devinciebat, omnis generis officiis alliciebat, in urbe denique perhumaniter excipiebat. Quumque Mediolanensem urbem ac munitiones everfas a Friderico accepisset, opem ac pecunias iis præbuit, quibus muros instaurarent. Montisferati denique sibi Marchionem adjunxit, ejus filio Maria filia sua in matrimonium concessa. Quo factum est, ut quum Fridericus Archiepiscopo Moguntino, cancellario suo, in Italiam misso, Papæ urbes Italicas adimeret: Montisferatensis Manuelli largitionibus impulsus, Conradum filium cum copiis in Moguntinum ablegaret, a quo profligatis Alemanis, etiam ipse Moguntinus inter alios captus est.

Quum autem Manuelus sectatores vitæ solitariae, propter possessiones & mundana negotia, parum religioni cultuique divino deditos videret: nullas eis vineas, nullos agros, nullas possessiones assignavit: sed ex fisco tantum pen-di jussit, quantum ad victum cultumque corporis satis esset. Videtur nimirum cupiditatem immodicam struendi monasteria improbasse, ac posteris exemplum prodere voluisse, quo pacto templa condenda, & quæ hominibus ejusmodi ratio vivendi sit præscribenda. Tantum autem absuit, ut eorum institutum probaret, qui solitariam vitam professi, & opibus adfluunt, & multitudine curarum magis distrahuntur, quam ii, qui hujus vitæ deliciis occupantur: ut sanctionem Nicephori Phocæ, fortissimi & cordatissimi Imperatoris, olim abolitam, de non augendis monasteriorum latifundiis, quasi postliminio revocarit. Mortuus est tandem, parum constitutis ordinatisque rebus imperii, quum astrologis fidem habuisset, qui victurum adhuc quatuordecim annos prædixerant. Imperavit annos xxxviii, tribus mensibus demptis: ad quod imperii spatium vetustum oraculum alludere videtur.

Qui monachos
Manuelus ha-
buerit.

Phocæ Imp. l.
de monach.

Tui prebendet te postrema nominis.

Nam in Græco Manuelli nomine postrema syllaba tantum numerum complectitur.

λ & η
conficiunt

Successit ei natus in purpura filius, nimirum Alexius Comnenus: cujus pueritia reipublicæ perniciofa fuit. Alexius enim Comnenus, Protosebastus & Protovestiarius, mortui Manuelli patruelis Imperatrice sibi conciliata, summam in gubernatione potentiam ad se transtulit: Imperatore per ætatem ad sustinendam ejusmodi molem prorsus inepto, seque tantum venationibus & equitationibus oblectante, quum etiam prave cæteroquin educaretur. Hac impulsus occasione Andronicus & ipse Manuelli patruelis, (nam eodem patre Alexio, Joannes Manuelli, & Isaacius Sebastocrator Andronici pater, nati erant) homo longe vaferrimus pariter & crudelissimus, sub astuto prætextu, quasi reipublicam & Imperatorem vindicare vellet ab insidiis Protosebasti, e Paphlagonia, quo ablegatus a Manuello fuerat, propius ad urbem accedit: adjunctisque sibi viris in administratione principibus redactum in potestatem Protosebastum excæcat: imperii procurationem in se transfert: Contostephannum & alios illustres viros oculis spoliatur: matrem Imperatoris necat, confecto crimine, quasi ea Belæ regi Hungarorum, quo cum nupta soror Imperatricis erat, prodere Branizobam & Belligradum voluisset. Imperatorem se renuntiat, coronaque redimit: ac tandem consequutus id, quod jamdudum animo sibi destinaverat, Imperatorem Alexium capitis per summam injuriam damnatum, arcus nervo strangulari jubet. Ejus interfecti latus pede tundit, ac parentum ut ipsius alterum ut perjurum & injurium, alterum ut vulgati corporis mulierculam contumeliose insectatur. Hinc avulsum a corpore caput aliquo abjicitur, truncus in mare plumbo gravatus demergitur.

xxxviii.
Alexius Com-
nenus Imp.

Andronici
Comneni
ranni impe-
rium, & flagi-
tia.

Fuerat a prima ætate Andronicus insignis sce-
rum artifex, multasque facinorum suorum causa
perpeffus ærumas erat. Nam initio conspiratione
cum Hungaris facta, Manuelum imperio dejicere
conatus est: quarum insidiarum convictus, in magni
palatii custodiam datus est. Accessit & alia captivi-
tatis hujus causa. Quippe Manuele tres fuere fra-
tres, Alexius, Andronicus, & Isaacius: quorum
duo priores ante patrem obierunt. Ex iis Androni-
cus tres filias suscepit, Mariam, Theodoram, &
Eudociam. Eudocia marito defuncto nefaria con-
suetudine Andronici non clam, sed palam usa est.
Quoties autem reprehendebatur ob incestum Andro-
nicus, hanc defensionem per jocum usurpabat: so-
lere subditos principum mores imitari, & aquam
ex eodem fonte petitam, eundem sorem referre.
Quibus verbis Imperatorem Manuelum perstringe-
bat, qui cum fratris filia rem habebat. Ii sales ma-
ximopere Manuelum pungebant, & mulieris cognatos
in Andronicum incendebant. Itaque compactus
est in vincula, cum diximus: quumque diu quadam
in turri jacuisset, animadvertit meatum in ea quem-
dam subterraneum, in quem semet abdit, obstru-
cto meatus foramine. Quum deinde carcerem in-
gressi custodes hominem nusquam reperirent, omni-
busque viis perquisitis comprehendi non posset: uxor
ejus in turrem, e qua maritus evasisse putabatur,
tamquam fugæ ipsius conscia, conjicitur. Androni-
cus e caverna se proripiens, & mulierem inopinato
conspectu territam alloquutus, ex eo tempore diu
cum ea vixit in carcere, Joannemque filium ibidem
mater concepit, quem deinceps pater imperii con-
solem fecit. Tandem elabatur, custodibus propter
mulierem factis negligentioribus. Sed rursus a mili-
te quodam Nicææ captus, in custodiam priore acer-
biorem, duplicibus ferreis compedibus oneratus,
conjicitur.

Andronicus e
carcere pri-
mum elabatur.

Qui Galizam
pervenit.

Hoc etiam carcere semet eripuit, & Galizam,
quæ toparchia Rossorum est, ratione quadam hujus-
modi pervenit. Morbum fingit, ac puero peregrino,
cujus opera in corporis ministeriis utebatur, man-
dat, ut claves turris clam surreptas, militibus ob-
largiorem potum meridianis, cera exprimat. Il-
larum clavium exemplum Manuele Andronici filio
traditur, ut quamprimum tales fabricarentur, &
in amphoras, quibus potus ad prandium ferretur,
lineos funes, glomos, & fila tenuia conjiceret. Ita
claustra noctu aperiuntur, & Andronicus egressus in
denso & alto palatii gramine, quo adire nemo sole-
bat, ad tertium usque diem delitescit. Inde funibus
per moenia se demittit, & in naviculam conjicit.
Deprehensus a speculatoribus, famuli personam si-
mulat, ex diuturnis vinculis elapsi: de industria
barbare loquitur: Græca multa se non adsequi fin-
git. Intervenit & Chrysopolus nauta quidam ex
composito, datisque muneribus impetrat a specula-
toribus, ut Andronicus tamquam servus fugitivus si-
bi redderetur. Ita suas ædes ingressus, compedibus
solutis, equo conscenso, Anchialum recta pergit.
Quo quum venisset, a Pupace familiari viatico sum-
pto, viæque ducibus, Galizam proficiscitur.

b.e. Valachis.

Jam metu se liberatum putans, a *Ulachis qui
fugam ejus ex fama cognoverunt, captus ad Impe-
ratorem reducit. Verum heic quoque industria sin-
gulari rursus elabatur. Simulato enim ventris pro-
fluvio, frequenter ex equo descendit, & alvi pur-
gandi causa secedit. Hoc dum noctu interdumque
sæpius facit, custodes hac ratione decipit: scipio-
nem, cui velut æger innitebatur, in tenebris humi
defigit, chlamyde vestit, pileum imponit, ut ho-
minem inflexis genibus cacantem representaret. Id
simulacrum intuentibus custodibus, ipse densum
quemdam saltum ingressus aufugit. Vix tandem illi
dolo intellecto, confectam viam reperunt, eadem
& ipsum fugere arbitrati. Verum is alio prorsus iti-
nere Galizam pervenit. Ibi perhumaniter a præfe-
cto excipitur, quem ita sibi devincit, ut & in ve-
natu ei adesset, & in Senatu adsideret, eodemque
tecto & cibo uteretur.

Hanc patruelis fugam & exilium ignominia sibi

A esse ratus Imperator, ac longiorem ejus absentiam
suspectam habens: (nam ingentem equitatum Scy-
thicum cogere ferebatur, ut Romanorum fines in-
cursaret) revocandum Andronicum censuit. Itaque
fide data & accepta, hominem arcessit, & Ciliciæ
præficit, adjecto Cypri tributo, ad sumptus facilius
tolerandos. Eo profectus, infelicitè rem contra
Torusem Armenium gerit, præliis aliquot victus.
Inde sepositis bellicis occupationibus, totus amore
Philippæ inflammatur, Petebini filia, cujus foro-
rem Manuelus Imperator non ita pridem duxerat. Amor Philip-
pæ. Hac fama Imperator attonitus, Andronicum ob
incestos amores puniturus erat. Is vero Manueli
minas veritus, Hierosolyma se confert: & ut ho-
mo luxuriosissimus, Theodoram Isaacii Sebasto-
cratoris filiam incestat, Balduini Franci, qui Pa-
læstinæ nuper imperarat, viduam. Incestus cum
Theodora.

Altera hac plaga Manuelus accepta, missa ad
Cœlesyriæ toparchas aurea bulla, mandat ut An-
dronicum, hominem incestum & seditiosum, ca-
pian, visuque privent. Eæ litteræ Theodoræ red-
duntur, quibus illa lectis, chartam Andronico tra-
dit. Is cognitis insidiis Theodoram fraude pelle-
ctam, ut se non longe comitaretur, seu volentem,
seu invitam secum abducit. Quum varias regiones
& regulos adiisset, tandem ad Sultatum, qui Co-
loniam, Chaldam & finitima loca tenebat, diver-
titur: ibique cum Theodora, & duobus ex ea su-
sceptis liberis, Alexio & Irene, ac Joanne procrea-
to ex conjugè legitima, commoratur: donec ad Ma-
nelum Imperatorem rediit. Is enim Theodoram
capere studuit, illiusque voti per Trapezuntis prin-
cipem Nicephorum Palæologum compos factus,
paulo post ipsum etiam Andronicum Theodoræ a-
more tamquam esca illectum, & non mediocri libe-
rorum, quos illa ei pepererat, desiderio flagrantem
attraxit. Missis enim ad Imperatorem legatis, de-
lictorum veniam & fidem publicam postulavit: &
utraq; re impetrata, non multo post in urbem re-
versus est. Inde Oenæum ablegatur, ut istic habi-
taret, & ex longinquis erroribus se recrearet. Eo
loco degens, quum Manueli mortem, palatina dis-
sidia, lusus & equitationes Alexii, audivisset: ad
urbem reversus ea designavit facinora, quæ supra
commemorata sunt, tandemque malis artibus impe-
rium in se transtulit, Alexio perempto, qui annum
ætatis decimum quintum nondum exegerat, trien-
niumque regnaverat.

Ista vero cæde perpetrata, sponsam Imperatoris
Alexii Annam, Francorum regis filiam, matrimo-
nio sibi jungit: nihil reveritus senex effœtus ac vie-
tus, uxorem sobrini adolescentulam, nondum annos
x natam per nefas amplecti. Deinde Nicæam, quæ
mortuo Imperatori fidem servarat, totis viribus op-
pugnat. Erant in ea viri principes, Isaacius Ange-
lus, qui everfo Andronico imperium occupavit, &
Theodorus Cantacuzenus, cum magna manu mili-
tum Andronico infestorum, & Turcorum quoque
nonnullis copiis. Quam autem interfecto Cantacu-
zeno, animi Nicænorum fracti essent, auctore Ni-
colao pontifice pax facta est, & urbs dedita. Isaac-
cium Andronicus non incolumem modo servavit,
sed etiam divina quadam impellente providentia
collaudavit: quod maledicentiam Cantacuzeni non
fuisse imitatus. Prusam & Lopadium de causis
iisdem obsessas, per vim cepit, ac immanissime in
omnem ætatem sexumque grassatus est.

Post hæc, Cyprium quidam Isaacius, Isaacii Se-
bastocratoris & fratris Manueli Imperatoris ex filia
nepos, avertit: itemque Comnenus Alexius, ejus-
dem Manueli ex fratre nepos, regem Siciliæ Guli-
elmum incitavit, ut Dyrrachium & Theffalonicam
occuparet: quibus sane captis, ingens a Siculis est
exercita crudelitas. Hinc & Epidamnus, & Am-
phipolis, & Mosynopolis in hostium potestatem ve-
nerunt: Andronico per vecordiam & luxum suis non
succurrente. Hisce malis in dies angescens, de
successore sollicitus esse coepit Andronicus. quam-
obrem cognito per artes improbas successurum sibi
quemdam, cui nomen esset Isaacio: putabat ipse

Incestus An-
dronici nu-
ptiæ.

Nicææ obsi-
dio.

Gulielmus Si-
cilie rex.

quidem illum Isaacium denotari, qui (ceu dictum est) Cyprum occupaverat: familiares vero Isaacium Angelum metuebant, Andronico prorsus adversante. Quapropter consilio proprio Stephanus Hagiochristophorites, immanissimus Andronici scelerum administer, ad interficiendum Isaacium semet accingit: qui tamquam in re desperata, Stephanum antevergens, sua manu conficit. Deinde ad magnam ecclesiam se recipiens, populi confluentis opem implorat. Is vero magis ac magis semet armans, Isaacium Angelum Imperatorem proclamat, & ad palatium deducit. Inde missi satellites, qui Andronicum fugientem persequerentur. Pervenerat ille cum Anna conjugē, ac scorto quodam Chelen, ad Tauroscythas illinc trajecturus. Sed marinis tempestatibus aliquoties in littus eiectus, a persequentibus comprehensus est.

Isaacus Angelus Imp.

Andronici supplicia.

Ad Isaacium perducto, post varias contumelias, dextera præciditur. Post aliquot dies altero oculo effosso, scabioso camelo impositus, per forum triumphi specie traducitur. Tum vero nonnulli clavas in caput ejus impingere: alii stercore nates ejus scødare: alii spongas excrementis hominum pecudumque repletas in faciem ejus exprimere: alii verbis obscenis parentes ipsius insectari: quidam verubus latera pungere: scortum denique quoddam impudens ollam ferventi aqua plena in faciem ejus effudit. Hoc modo deductus in theatrum, pedibus fune colligatis suspenditur. Interim ipse clamabat, Domine miserere: item, Quid calamum contritum infringitis? Nec adhuc contentus erat vulgi furor, Andronico suspensio. Nam lacerata tunicula, virilia ejus vexata sunt: & quidam longum ensem per fauces ejus ad intestina usque trajecit. Duo quoque Latini generis, enses ambabus manibus in nates ejus adegerunt, ut periculum facerent, uter esset acutior. Post tot ærumnas ægre vitam abruptit, dextera cum dolore ad os admota: ut multi putarent, eum calidum ex ea sanguinem ob recentem plagam adhuc destillantem, exfugere. Imperavit annos duos, quum antea quoque rerum potitus esset unius anni spatium, sine purpura & diademate. Post ejus mortem filii quoque, Joannes & Manuelus, cæcati perierunt.

Siculorum clades.

* qui nunc Vlachos dicuntur.

Conradus Montisferratus, vir egregius.

Hinc Isaacius in profligandos Siculos intentus, qui jam Constantinopoli etiam imminebant, copiis suis Alexium Branam ducem præficit. Is bello feliciter administrato, præter spem omnium Siculos delet, urbesque captas recuperat. Periere Siculorum in bello supra cccxx, in carceribus autem frigore ac fame ad quatuor millia. Duces etiam capti sunt, Richardus & Balduinus, una cum Alexio Comneno, belli auctore, cui mox oculi sunt effossi. Secundum hæc infelicitate tentata Cyprus, & sequuti motus * Ulachorum nationis: adversus quos nihil recte gestum a Joanne patruo Imperatoris, nec a Joanne Cantacuzeno. Missus autem ad debellandos eos Alexius Branas, imperio adfectato, Constantinopolim reversus obsedit. Verum non multo post, irrito conatu, cæsus est per Conradum Marchionem Montisferrantensem: cui Cæsaris honorem Imperator detulerat, viro valde strenuo & forti, maximis largitionibus ex Italia Constantinopolim evocato, ut Theodoram Imperatoris sororem matrimonio sibi jungeret. Ejusdem supra quoque facta est mentio, quod Moguntinum prælio victum ceperit. Mortem obiit immaturam, per fraudem a Chasio quodam occisus in Palæstina, ubi præclarum virtutis & prudentiæ specimen, Joppe (quam nunc Acconem vocant) & aliis oppidis expugnatis, magno cum terrore Saracenorum ediderat. Durante adhuc bello contra Ulachos, Theodorus Mangaphas, quem Morotheodorum deinceps vocarunt, occupata patria sua Philadelphia, frustra imperium adfectavit, in perpetuos carceres deinceps inclusus.

Fridericus quoque rex Alemanorum expeditio-

A nem suscepit, ad eripiendam Saracenis Ægyptiis Palæstinam. Hoc ejus iter Isaacius contra fidem datam impedire conabatur, sed quum nihil efficere se videret, tandem liberum Alemanis transi-

Expositio Friderici Barbarossæ in Palæstinam. Hospitalitas Laodicensium.

Edit. Paris. pag. 341.

gnis Laodicensium hospitalitas. quapropter iis Alemani faustissima quæque sunt a Deo precati, & Fridericus ipse manibus oculisque sublati in cælum, genibus humi flexis, oravit, ut quidquid vitæ prodesset, quidquid animis salutem adferret, a Deo gubernatore hujus universitatis impetrarent. Adjecit hoc quoque, si reliquæ Provinciæ Romanorum tam benigne Christi milites exceperant, se illis & opes secum allatas perlibenter fuisse duros, commeatu pacate accepto, & fines Romanos jampridem fuisse transituros, hastis nullius Christiani sanguine contaminatis. Quum autem Fridericus ingressus agrum Iconien-

Turci a Friderico cæsi.

Friderici mors, & elogium e Niceta Græco promptum.

B Sultani, qui & ipse pacatum ei transitum concesserat, contra fidem datam violaretur, duobus præliis Turcos, ad Philomelium, & Cingularium sic prostravit, ut & celebris & formidabilis apud orientales nationes evaderet: præsertim postquam non longo temporis interjecto spatio consimilibus eisdem cladibus apud ipsum Iconium adfecisset, quod ei se mox dedit. Urbe potiti Alemani, tectis suburbanis contenti, & commeatu saltem ablato, citra malefium discesserunt. Hinc ab Armeniis honorifice susceptus, Antiochiam ire in animo habebat: augefcente in dies viri gloria, & nomine illustrato, tum ob prudentiam, tum propter invictum exercitum, ita ut nullus hostis cum eo congredi auderet. Quum autem ad fluvium quemdam pervenisset, vorticibus aquarum suffocatur, vir honesta & perpetua memoria dignus, & judicio prudentum vel in tali obitu felix: non eo tantum, quod nobili

C ortus genere, avitum imperium in multas gentes obtinuit: sed ob illud potius, quod ultra omnes omnium gentium Christianarum principes Christi desiderio flagrans, patria, deliciis regiis, tranquillitate, beata domi superbaque cum carissimis vita despectis, cum Christianis Palæstinæ incolis ærumnas tolerare maluit. Patre mortuo, filius Laodiceam in Cœlesyria, Berytum, aliasque civitates Syriæ subegit, ac pluribus pro Christi nomine laboribus exhaustis, extremum ad Acconem, quam obsidebat, vitæ diem clausit. Exercitus reliquus navibus suorum Tyri conscensis, incolumis ad suos rediit.

D Nec Alemani dumtaxat hoc tempore Saracenis, qui Palæstinam occupant, arma intulerunt: sed etiam Francorum * Anglorumque reges magnis classibus Tyrum appulerunt. Quumque Saracenos nec ipsi urbe sancta pellere possent, infectis rebus domum reverterunt. In itinere tamen Anglus Cyprum occupavit, capto Isaacio Comneno Tyranno, de quo supra diximus: insulamque pro sua Hierosolymitano regi donavit, ut ibi amisso regno habitaret. Cæterum non crebræ tantum seditiones multorum, qui adfectabant imperium, Isaacium exercebant: sed etiam Ulachorum natio progressa, munitas urbes invadebat. Anchialum enim vastabant, Varnam subigebant, Triaditzam sive Sardicam debebant, Stumpio cives ejiciebant. Tandem in expeditione contra Ulachos, magnifico cum apparatu suscepta, quum venationi esset intentus Isaacius: Ab Alexio fratre, de quo non tantum nihil mali suspicabatur, sed etiam summam sibi caritatem observantiamque pollicebatur: & oculis, & imperio spoliatus est. Imperavit annos ix, menses vii, nondum anno xL natus, quum regnum amitteret.

E Alexius Imperator in castris designatus, omisso contra Ulachos bello, Constantinopolim rediit: ubi quum inauguratus esset, quoddam memorabile contigit. Templo enim egressus, quum consensurus esset equum Arabicum: sefforem ille non voluit admittere, sed oculis sanguine suff-

Alexius Comnenus Imp.

Omen infelicis imperii.

suffusis, auribus erectis, crebro solum pulsans, & anterioribus ungulis cum fremitu sublatis, indicium præbuit, quasi Alexium tergo recipere dedignaretur. Ubi vero post multos poppyfmos & cervicis palpationes placatus, crebros illos gyros & calcitraciones omiffurus videbatur: Imperator in eum insiliit, & habenas præhendit. Nihilominus ille ferocit, nec prius importune saltare desistit, quam gemmata corona capite Imperatoris excussa, & ex parte comminuta, ipsum quoque dejecisset. Alio equo adducto, fracta corona inauspicatum omén visa est imperii cladium non expertis, & imminentis ruinæ, noxæque hostilis. Post hæc Imperator Angeli cognomento, sive ut humiliore, sive ut abolendo cum fratre, repudiato: Comnenus appellari voluit. Tota ejus vita mollis fuit, & perpetuo secors ingenium. Omnia de Imperatricis sententia fere gerebantur, cujus & virilis erat animus, & providentia singularis: sed impudica plane vita, quæ sane infamia maritum quoque dehonestabat.

Mutatio nominis.

* Al. Henricus Friderici F.

Hoc tempore rex Alemanorum * Ammerigus, Friderici filius, paterno principatu suscepto, Sicilia, & Italia subactis, Græcos laceffebat: quamquam ab adversario suo, Papa Romæ veteris, ab instituto retraheretur. Postulabat autem sibi per legatos restitui Romanas provincias ab Epidamno Theffalonicam usque, tanquam belli jure nuper a Siciliæ rege subactas, cui nunc ipse successisset. Addebat offensas paternas, quod Imperator Manuelus Papam Romæ veteris contra Fridericum concitasset & armasset. Itaque denunciabat, Romanis aut pacem maxima pecunia redimendam, aut bellum statim tolerandum. Quæ autem pecunia pacis nomine quotannis pendi deberet, auri centenariis quinquaginta principio æstimata, postremum ad centenarios xvi redacta est: quos ut Alexius exsolveret, Imperatorum sepulcris spoliatis, ad lxx centenarios argenti, & auri nonnihil corrasit. Verum ante, quam pecunia mitteretur, Alemanniæ rex naturæ debitum persolvit: quum gravissime in Siculos, qui seditionem concitarent, animadvertisset. Factionis quidem principem & regem delectum corona jussit ahenea redimiri, quæ quum haberet quatuor foramina, per ea totidem clavis capituli ejus est adfixa. Quod ubi factum fuisset: Habes, ait Ammericus, coronam quam venatus es. nemo tibi hanc invidet. Ille vero mox oborta vertigine, humi prolapsus, exspiravit. Capta Sicilia, cum cæteris Irene Isaacii Imperatoris filia captiva est abducta, & desponsa fratri regis Alemanniæ Philippo, amisso priore conjugē, qui post obitum Tancredi patris Siciliæ regnum obtinuerat.

Qui seditionis auctor punitus.

Molitiones Isaacii excusati.

Sequitur sunt deinceps gravissimæ Constantinopolis clades. Nam Isaacius pridem Imperator cum Latinis arcana consilia de ulciscendis injuriis, & evertendo fratre Alexio conferebat, litteris ad Irenen filiam missis, Philippi Alemanorum regis conjugem, quibus eam ad opem sibi ferendam instigabat, atque inde litteras recipiebat, quibus quid agendum esset, monebatur. Deinde filius quoque ipsius Alexius, custodia eductus, libere quo libuit ambulavit: quapropter de consilio paterno, Pisani cujusdam ope, perductus in Siciliam, sorori indicatur: quæ justo præsidio missa, fratrem amplexa, maritum Philippum orat, ut patri suo virili opem ferat, & fratrem quoque juvet, exsulem & exhorrem.

Acciderunt & alia mala. nam quum Venetis mercatoribus ex avaritia ministrorum Imperatoris & cognatorum adimerentur prisca quædam privilegia, Pisanique ipsis præferrentur: a Græcis paulatim abalienati, se vicissim eis per occasionem ægre facturos ostendebant. Itaque Dux eorum Ericus Dandulorum Dux, vir prudens, ac provectæ admodum æta-

Dandulus Venetorum Dux.

Glycæ Annal.

tis, de auxiliis aliorum adsciscendis cogitat, quos norat a Græcis dissidere. Quumque tempus ipsum nobiles quosdam toparchas, qui Palæstinam visere cupiebant, sponte obtulisset: societatem & fœdus contra Græcos coit. Erant ii, Montisferrati Marchio Bonifacius, Flandriæ Comes Balduinus, Comes S. Pauli Ericus, Pleæ Comes * Doloicus, & alii complures audaces bellatores. Classe per integrum triennium fabricata, Alexius Isaacii Angeli F. litteris veteris Romæ pontificis, & Alemanniæ regis instructus, cum aliis se conjungit, & pecuniarum acervis ipsorum animos expleturum se pollicetur, si paternum imperium sibi restituerent. Idem sacramento promittit auxilium contra Saracenos, Latinorumque religionem amplexus, privilegiorum papalium renovationem, & Græcorum institutorum mutationem pollicetur. Hoc modo factum, ut Byzantium obsideretur, Alexius frustra tentatis armis Debelum profugeret, post viii imperii annum Isaacio & ejus filio Alexio imperium deferretur, Latini rapinis, incendiis, ferro in Byzantinos captos crudelissime grassarentur.

* Doloicus.

Byzantii obsessio.

Inter magnas autem seditiones urbanæ plebis, imperio rursus Angelis erepto, Alexius Ducas, cognomento Murzufus sive superciliosus, Nicolaum Canabum Imperatorem a populo designatum capit, itemque redacto in potestatem suam Alexio Isaacii F. sibi vindicat imperium. Quum bis Alexio venenum propinasset, quod ille tum ætatis robore, tum antidotis clam sumptis vicerat: laqueo tandem ei guttur elidit, mense imperii sexto, die octavo. Verum ne Murzufus quidem ultra duos menses & xvi dies imperio potitus est, expugnata rursus a Latinis urbe: qui ea capta, de suorum procerum numero Balduinum Flandriæ Comitem communibus suffragiis Imperatorem designarunt, agentem annum ætatis xxxii, virum pium, modestum, adeo pudicum, ut mulierem inverecunde non adspiceret, quamdiu a conjuge aberat, & bis qualibet hebdomade vespere proclamari juberet, ne quis in suo palatio cubaret, qui alienam mulierem attigisset.

Alexius Ducas Murzufus Imp.

Balduinus Flander Imp.

Murzufum hoc imperante Alexius Isaacii frater, quem Constantinopoli relicto imperio profugisse diximus, dolo comprehensum luminibus orbavit: neque multo post excæcationem idem Murzufus in Latinorum manus delatus, Byzantium reducit, & ob Dominum Imperatorem suum Alexium Isaacii F. laqueo strangulatum, in judicium vocatus, capitis damnatur, novoque supplicii genere adficitur. Nam in altissimam columnam perductus, inde præcipitatur: & aliquamdiu in pedes descendens, deinde in caput subversus, & humi allisus, miserabiliter interit.

Murzufi pœnz.

Adrianopolim quum obsideret Balduinus, Joannes Ulachorum princeps Latinis in insidias plectis, egregia potitus est victoria, cæso Lodoico Pleæ comite, Balduino capto, Dandulo & Herrico Balduini fratre propter acceptam cladem fuga sibi consulentibus. Hinc factum Constantinopoli decretum, quo Latini promulgarent, se nemini popularium suorum inaugurationem regni concessuros, nisi morte Balduini prius explorata. Quumque hoc modo annum unum & menses quatuor rempublicam sine Imperatore administrassent, audito ejus interitu, Herricum fratrem Imperatorem declarant. Est autem Balduinus ab Joanne Myso crudelissime necatus, quum pedibus & manibus amputatis, reliquum truncum in Vallem profundam abjici juberet, ubi tertio demum die volucrum esca miserabiliter exspiravit.

Balduinus a Ulachis capitur.

Herricus imperio potitus, quum ex suis Orestide relictis, Scytharum & Ulachorum exercitus denuo egredi audisset: non ho-

L1

Herrius Ula-
chos fugat.

Theodorus
Lascaris Imp.

Joannes Ducas
Imp.

Robertus Imp.

Theodorus
Lascaris ju-
nior Imp.

Michaelus Pa-
læologus Imp.

Constantino-
polis recupe-
ratio.

stium multitudine territus, nec superiorum bellorum cladibus consternatus, exire non dubitavit, ut & suos conservaret, & Græcorum reliquiis subveniret. Igitur Adrianopolim profectus, quum Ulachos Latinorum conspectu, audaciam usitatum & rei militaris habitum etiam post illas strages retinentium, terribitos vidisset: usque ad Crenum & Boream eos est persequutus. Inde per Agathopolim, Anchialum usque progressus, ibique castris positus, & multis rebus gestis, unde pecunias, homines, pecudum greges, & armenta cepit, salvus Constantinopolim rediit.

Interea vero, dum Constantinopoli regnant Latini, Theodorus Lascaris, Alexii Comneni Imperatoris gener, in Asia sibi usurpat imperium, quam occupare Latini propter Ulachorum bella non poterant. Quum autem Alexius Theodori socer ex Europa in Asiam profugisset, ad Jathatinem Sultanum, Attaliæ principem sese contulit, ut ejus ope genero pulso, rerum ipse potiretur. Sed irritus hic conatus fuit, Jathatine manu Theodori fortiter præliantibus interempto. Quum annis xviii. Theodorus imperasset, naturæ debitum persolvit: Joanne Duca, qui filiam ejus Irenen in matrimonio habebat, successore designato.

Herrius autem Imperatore mortuo, Robertus imperio potitus est, ejus ex Jolanta sorore nepos: qui frustra Joannem oppugnavit, trajectis in Asiam copiis Lascarum duprum causa, qui se Joanni putabant omnino præferendos esse. Paulatim vero potentia Joannis crevit, in Europam Thraciamque Roberto parentem trahentis: unde factum, ut e Bulgaria legati ad eum mitterentur, tam pacis expetendæ causa, quam ut Imperatoris filio Theodoro, Helenæ Asanis junioris, Bulgarorum principis, filiae nuptias offerrent. Ea legatio rata fuit, & congressi circa Chersonesum Imperator & Asan, Helenam Asanis f. decem annos natam, Imperatoris filio impuberi adhuc, Theodoro Lascari juniore, despondent. Is deinceps mortuo patri, qui xxxiii. annis regnavit, in imperio successus est: neque diu rerum potitus, Joanne filio, sex annos nato, hærede relicto, vivendi finem fecit.

Michaelus autem Palæologus, qui jamdudum etiam vivo Theodoro res novas molitus fuerat, in se rerum summa translata, Joannem oculis spoliavit. Recuperavit idem Constantinopolim, cui tum quartus ex Flandris Imperator præerat, Balduinus secundus, Roberti jam mortui frater. Itaque rursus Imperii forma quædam per Michaelum est constituta, Latinis prorsus ex Græcorum ditione pulsus, præter exiles reliquias, in Peloponneso adhuc hærentes. Quumque non tutum, nec paci accommodatum esse videretur Michaelo, turbam opificum & mercatorum ex Venetis, Pisaniisque constantem, quæ pulsus Latinis remanserat, intra urbem una cum Genuensibus, perpetuis ipsorum hostibus, degere: Galatam Genuensibus assignavit, e regione sitam, mercium immunitate concessa, quam antea quoque promiserat, urbe nondum potitus, si per eos in illa recuperanda juvaretur. Mittebantur his magistratus domo certis temporibus, qui jus dicerent, suisque præessent. Ac Veneti quidem suum appellabant Balivum sive curatorem, Pisani Consulem, Genuenses Potestatem.

Balduinus Flander, periculo Constantinopolitano liberatus & elapsus, in Italiam quum pervenisset: cum rege Neapolitano Carolo, Gallorum regis fratre, qui Conradum Suevum legitimum ejus hæredem regni trucidarat, adfinitatem junxit: illius filia filio suo desponsa, sperans ejus opibus se Constantinopolim recuperaturum. Sed ea cupiditas

A atque conatus irritus omnino fuit. Imperante Palæologo, xxv die Maii, anni 1205 c. 10 Eclipsis solis. 1205 c. 10 Lxxv, sub horam ante meridiem tertiam, luna solem obscuravit, fuitque tota eclipsis punctorum fere x i i. Tantæ autem sub ejus medium ortæ sunt tenebræ, ut multæ stellæ apparerent: quæ nimirum maximas Romanorum calamitates, a Turcis imminentes portendebant. Secundum hæc Imperator Andronico filio Annam Pannoniam despondet, simulque ipsum insignibus imperii ornat, quum promississet dato jurejurando, se pie veneraturum ecclesiam, & privilegia ipsius inviolata conservaturum: patri autem numquam insidiaturum.

B Quum autem Carolus rex Neapolis magnos apparatus faceret in gratiam Balduini Flandri, Palæologus domestica in illum bella commovit, magna pecunia finitimis, Siculo rege ac Venetis, ad bellum illi faciendum concitatis. Præterea legatos ad Papam mittit, de ineunda veteris & novæ Romæ ecclesiarum concordia, modo is Caroli expeditionem averteret. Ea legatione a Papa benigne audita, concordie rationes initæ sunt, cujus hæc fuere capita: Primum, ut in sacrorum voluminum hymnodiis, Papæ cum quatuor Patriarchis mentio fieret. Alterum, ut liceret cuivis Romam veterem, quæ curia major & perfectior esset, appellare. Tertium, ut illi principatus in omnibus deferretur. Huic concordie principio Byzantini adversabantur, sed paulatim mitius sensere, postea quam Joanni Beco Chartophylaci fuissent exhibiti Blemydæ Nicephori libri, qui de iisdem adversus Latinos controversiis Joanne Duca imperante consultus, multa scripserat. Hoc modo factum, ut Becus, qui dudum acerrime Latinis adversabatur, mutata sententia, victoriam faceret ambiguam, patriarchicoque folio consensu, ad intimam Imperatoris amicitiam admitteretur.

C Mortuo autem Michaelo, Andronicus filius in imperio successit: quo regnante, Turcorum principes, Garmanus Alifurii, Sarchanes, Calames, Cerasus, Atman, (qui & Otomanus) Amurrique filii, provincias Asiaticas Græcis ademptas, inter se partiti sunt. Adversus hos accessit sunt ex Hispania Catelani Ronzerio Duce, magnis promissis præmiis, si Turcos a Græcorum finibus averterent. Quum autem re contra Turcos feliciter gesta, non numerarentur eis stipendia, de quibus convenerat: conversis in ipsos Græcos armis, Asiam depopulati, rursus in Europam trajecerunt. Quumque Calciopoli occupata, Ronzerium Cælaris honore prius ab Imperatore ornatum, ad postulanda stipendia sua Orestiadem, ubi Michaelus Andronici f. Imperator designatus id temporis agebat, ablegassent: jussu Michaeli Ronzerius ad ipsam regiam Græcis a militibus est interemptus. Qua cæde nuntiata, Catelani sese bello parare, Græcorum bona diripere, Thraciam pervagari, Michaelum aperto prælio ad Aprum (oppidi hoc in Thracia nomen est) sternere, victoria freti Macedoniam invadere, superatisque montibus & convallibus, quæ Tempe nuncupantur, in Thessaliam irruere. Quum autem minime laceffendos Thessali Catelanos statuerent, datis pecuniis & viæ ducibus impetrant, ut eorum finibus excederent.

E Igitur in Bæotiam delati, ab Athenarum Thebarumque Duce transitum per ejus fines pacatum petunt. Ille cum fastu & derisu Catelanis eorumque postulatis spretis, per autumnum & hyemem vires suas ad ver usque colligit. Itaque Catelani veris initio non procul a Cephiso flumine castris positus, hostem opperiebantur. Erant eorum equites c. 10 c. 10 c. 10, peditum c. 10 c. 10 c. 10 c. Dum hostium adventum expectant, omnem illam terram arant, ubi stratagema.

Eclipsis solis.

Qui Carolum
Imperator re-
presserit.

Palæologi cum
Papa concor-
dia.

Becus qui Pa-
triarcha fa-
ctus.

Andronicus
Palæologus
Imp.

Catelanorum
res in Asia &
Græcia geiz.

Catelanorum
stratagema.

pugnare decreverant: deinde obducto vallo, & actis flumine fossis, totam planitiem sic irrigant, ut stagnaret. Vere medio regionis princeps cum magnis copiis aderat, equitum 100 000 cccc, peditum amplius 100 000 cccc ducens. Et erat ipsius opinio arrogantiaque longe major. Sperabat enim, se Cate-
lanis victis, omnia Byzantium usque suam in pote-
statem redacturum. Quumque planitiem inter suos

Clades Athe-
nienſium du-
cis.

& hostes interjectam, multo gramine virentem con-
spexisset, nihil eorum quæ acta erant, suspicatus;
cum equitibus in eos fertur, extra campum in pro-
cinctu stantes. Sed priusquam Attici mediam ad pla-
nitiem pervenirent, equi veluti vinculis impediti,
madefacta terra ad gressum audaciorem subsidente,
partim una cum equitibus in luto volutantur, partim
iis excussis temere in campo feruntur, partim pedi-
bus demersis ordine adstant. Quibus rebus anima-
ti Catelani, telis hostes circum ventos internecione
delent, & cum equitatu fugientes Thebas ac Athe-
nas usque persequuti, urbes ipsas cum opibus, uxori-
bus, & liberis hostium ex improvviso capiunt.

Thebis & A-
thenis Catela-
ni potiuntur.

Cæterum mortuo filio Michaelo, Andronicus ne-
potem ex eo suum, Andronicum juniorem, longe sibi
carissimum, Imperatorem designavit. Is vero domi-
nandi libidine ductus, avum longo tempore variis
ærumnis exercere non desit: donec ei tandem im-
perium extorqueret. Quo facto, custodiebatur in Pa-
latio senior Andronicus præque senio perpetuisque
molestiis & lachrymis amisso visu, quorundam auli-
corum intemperiam postremum habitu monastico in-
duitur, mutatoque nomine, deinceps Antonii appel-
lationem accipit. Posteaquam ad se transfuisset im-
perium Andronicus junior, intellecto, Nicæam ab
Orchane Turco, Bithyniæ principe, obsideri: traje-
ctis in Asiam copiis, hostem adortus, insigni clade ad-
ficitur, maxima suorum parte amissa. Eodem An-
dronico imperante, Serviorum quoque natio Cralem
(hoc est, regem) suum, qui diutissime regnarat, ab ad-
ministratione removeret. Deinde filio patri substituto,
senem in carcere suffocat: invito fortassis illo,
sed tamen connivente ac tacente.

Andronicus
junior, avo
detruſo Imper.

Crales a suis
necatur.

Senior autem Andronicus anno ætatis LXXIII,
mortuus est: qui ab initio imperii ejus quinquageſi-
mus erat. Junior annos XLV vivendo non explevit,
mortuus anno post occupatam Constantinopolim, &
ereptum avo imperium vigesimo. Quum autem mo-
reretur, reliquit Joannem filium natum annos XII:
tutoremque assignavit ei, Cantacuzenum, virum
opulentum, & magna potentia subnixum: ut pue-
rum tutaretur, & curaret ad eam usque ætatem, quæ
regno gubernando idonea foret. Ubi vero Androni-
cus excessisset e vivis, non multo post, urgentibus &
postulantibus Græcis Cantacuzenus tutor ad regnum
allectus est, puero tamen nulla injuria adfecto.
Quumque sibi ad finem illum Cantacuzenus fecisset,
ut imbellem contemptui habuit: spem omnem in
Græcis quantum ad regnum retinendum attinebat,
ponens. Deinceps autem, quum regno pupillum spo-
liasset, Orchanique filiam uxorem dedisset: eum &
amicissimum, & familiarissimum in posterum ex-
pertus est. Orhani, qui XXI annos regnaverant, Su-
leimanus filius cum Amurate fratre successit: quo-
rum ille mox contra Cantacuzenum arma movit.
Verum non multo post utrinque pax facta est, & fe-
dus initum, ut conjunctis copiis bellum Bulgaris in-
ferretur. Quod quum aliquamdiu Suleimanus gessisset,
nec oppidis etiam Thraciæ, quæ Græcorum juris
erant, abstinuisset, mortuus, hæredem regni bellique
fratrem Amuratem relinquit. Præerat tum Bulgaris
Sulmanus Alexandri F. qui legatis ad Amuratem
missis, pacem ac fœdus impetravit: data ei filia in
matrimonium, quam excellenti forma præditam
habebat.

Joannes Pa-
læologus Imp.

Cæterum Joannes Palæologus Andronici junioris
F. ubi adolevisset, imperio recuperato, Cantacuze-
num expulit, monastica veste induit, mutatoque no-
mine Matthæum appellari jussit. Erant Cantacuze-
no filii duo, quorum natu majorem pater imperio
destinabat, minorem Manuelum Mizithræ sive
Spartæ ducem fecit. Major, patre a gubernaculis
Glycæ Annal.

A summo, ceu diximus, ad Rhodi principem, quem
magnum Magistrum vocant, profugit: ubi quum fru-
stra se recuperationem imperii sperare cerneret, ad
fratrem in Peloponnesum profectus, deinceps pri-
vatus vixit. Joannis Palæologi Imperatoris filio An-
dronico, Sulmani filia uxor data est, cujus sororem
habebat Amurates. Andronici fratres erant Deme-
trius, Manuelus, & Theodorus, qui Amuratis castra
sequebatur. Quum autem in Asia per absentiam A-
muratis mota fuisset seditio, ejusque compescendæ
caussa copias illuc trajecisset, sumptis secum Joanne
Imperatore: utriusque filius, Sauzes & Andronicus,
communicatis consiliis eripere parentibus imperium
decreverunt. Quapropter in Europam illi reversi, fi-
lios in potestatem redactos excæcarunt, Joanne fer-
vidum acetum suis oculis infundente.

Edit. Paris.
pag. 345.

Supplicia filio-
rum rebellis.

B Secundum hæc territus Joannes Turcorum succes-
sibus, auxiliorum impetrandorum causa profectus
est Venetias: ubi quum nihil effecisset, in Galliam
& Angliam abiit, spe itidem irrita, quod Carolus
sextus rex tumultibus suorum distineretur. Itaque
reversum Venetias, dimittere mercatores Veneti
per summam insolentiam noluerunt, nisi pecuniam
creditam ituro ad Galliæ regem, una cum usuris re-
stituisset. Hac de causa quum ad filium Androni-
cum, quem Constantinopoli per absentiam suam præ-
fecerat, suos ablegasset, nec ab eo quidquam extor-
quere posset: Venetiis hæere diutius coactus fuisset,
ni Manuelus alter filius, qui Theſſalonicam admi-
nistrabat, e sua præfectura coactis nummis, Venetias
ad patrem venisset, eumque liberasset. quo quidem
ille facto patrem arctissime sibi devinxit, Andro-
nico deinceps gravissime succensentem.

Imp. Conſtan-
tinop. in Ita-
liam & Gal-
liam profici-
ſcitur.

Manueli ple-
tas in patrem.

C Amurates illato Triballis, eorumque principi, cui
Lazaro nomen erat, bello: præter expectationem
hoc modo est interemptus. Stabant utrinque acies in
procinctu, jamjam conferturæ manus, quum Milo-
sus quidam Cabilovicus, Lazari miles, re cum prin-
cipe suo communicata, velut transfuga se ad Amu-
ratem confert. Admissus in conspectum Amuratis,
facinus longe pulcherrimum aggreditur. Nam eo for-
titer interfecto, quum evadere ad suos non posset,
animose pugnans occubuit. Ita periit Amurates,
quum annos LVI regno præfuiſſet, ac bella xxxvi
tam in Asia, quam Europa, felicissime gessisset.
Successorem Bajazetum F. habuit.

Amuratis in-
teritus.

D Ad eum se contulit Andronicus Joannis F. cui fer-
vens acetum in oculos infusum fuisse diximus, (irri-
to tamen conatu, nam visum hoc tempore recupera-
verat) una cum Joanne filio: petentes auxilium, ut
imperio Byzantino potirentur. Quum equitum 100
000 cccc impetrassent, Byzantium contenderunt.
Joannes autem Imperator, & Manuelus filius, audito
Andronici adventu, arcem Aureæ (quam vocant)
ingressi obsidioni tolerandæ se parabant. Verum
Andronicus arcem pactionibus in deditionem acce-
pit, & ambos in carcerem turris ligneum valde ar-
ctum compegit: in quo triennium egere, frustra mo-
nente Bajazeto, ut interficerentur. Anno quarto,
carceris præfecto persuaserunt, alimenta captivis
ministranti, ut ferrum clam ipsis suppeditaret. Quo
facto, evaserunt ad Bajazetum, pro restitutione tri-
butum maximum pollicentes. Exploratis Byzantio-
rum animis, Manuelus eis Imperator datus est au-
thoritate Bajazeti, qui triginta millia nummum au-
reorum singulos in annos Turco penderet. Androni-
co & Joanne F. in aulam Bajazeti deportatis, ubi vi-
ctum haberent. Adjuvante Manuele, Bajazetus
Philadelphia Lydiæ munita urbe, quæ sola Græci
adhuc juris erat in Asia, potitus est.

Filii contra
patrem expe-
ditio.

Andronicus
Joannis F. Pa-
læologus Imp.

Manuelus Jo-
annis F. Palæo-
logus Imp.

E Quum autem promissa Bajazeto Manuelus non
præstaret, ac in aulam Turci venire detrectaret:
inchoata est obsidio Constantinopolis, quæ totum
decennium duravit, & urbs omnino capta fuisset,
ni Tamberlanes Scythæ bello Turcis illa-
to, Bajazetum ipsum cepisset. Hac obsidione
durante, Manuelus urbe Joanni Andronici F.
commissa, qui a Bajazeto ad ipsum defecerat,
auxiliorum causa in Italiam ad Venetos & Medio-
lani Ducem profectus est. Inde Galliam ingreſ-
L1 ij

Decennalis
obsidio By-
zantii.

Manuelus in
Italiam & Gal-
liam abiit.

sus, regi Gallorum Carolum phrenesi laborantem offendit, nec potuit a quoquam Galliarum Ducum ea impetrare, quorum causa venerat. Quapropter ita consulentibus optimatibus, qui illic erant, tam diu expectandum statuit, donec rex convalesceret. Quum autem morbus in longum protraheretur, manere diutius non fuit ausus: ideoque transita Germania Pannoniaque, domum rediit.

Muro Isthmus
cingitur.

Joannes Ma-
nuelis F. uxorem male tra-
stat.

Edit. Paris.
pag. 346.

Amurates
Machometi fi-
lius.

Qui seipsum
Græci perdi-
derunt.

Joannis Ma-
nuelis F. mala
consilia.

Mortuo Bajazeto, quum Machometus filius post fratres ad imperium pervenisset, perpetuamque cum Græcis pacem fecisset: Manuelus imperator in Peloponnesum profectus, Isthmum muro cinxit, ut universa regio tuta foret. Erant Manuele filii, Joannes, Andronicus, Theodorus, Constantinus, Demetrius, Thomas. Joannem primogenitum, qui reliquis præstare videbatur, in societatem imperii admisit. Eidem uxorem ex Italia dedit, Montisferrati principis filiam, indole quidem præclara præditam, sed illiberali forma: quam ob causam illa parum ei cordi erat, nec cohabitanti, nec matrimonii legem servanti. Ea vero se marito invisam animadvertens, navim conscendit, & ad propinquos suos se recepit. Andronicus elephantiasi corruptus, non diu vixit. Theodorus a patre missus est ad Theodorum purpurigenam patrum, ut educatus a patre, eidem in Peloponnesi principatu succederet, quod quidem deinceps factum est. Cum hoc nupta fuit quædam ex Malatestarum Marchionum familia, præstans omnino forma reliquisque dotibus mulier.

Mortuo Machometo, quem in se Græci perbenignum & amicum experti sunt, anno imperii XII primogenitus Amurates regnum Turcicum in se transtulit. Hoc imperium suum auspiciato, Græci seque resque suas plane perditum iyerunt. Arcessabant enim e Lemno Mustapham, qui Bajazeti se filium perhibebat, quamquam Machometus paulo ante (ceu dictum est) mortuus, supposititium esse dixisset, & ab Græcis impetrasset, ut carcere clausus adservaretur. Quum autem præventorum vehementia Mustaphas e Lemno in Hellepontum transportari non posset, ac in Europa rex constitui: triremibus intercipientibus Amuratis in Europam trajectum, Propontide ac Helleponto interclusis. Interim ipsi Calliopolim navigant, Chersonesi urbem opulentam, ut ibi cum adveniente Mustapha in colloquium venirent, quem ubi regem Europæ fecissent, petierunt ut Calliopolim sibi restitueret, idque facile obtinuerunt. Tum vero Duces Amuratis, in Europa relictis a Machometo patre, Bajazetum unum ex optimatum numero Byzantium ad Manuelum ablegant, qui rogaret, ne initum cum Machometo foedus violaretur: simulque duodecim primatum filios obsides, aureorum ducentena millia, regionem denique maximam Calliopoli vicinam, quamcumque Græci postulassent, offerret: si Mustapham Byzantium Imperator desereret, ac neutris suppetias ferret: sed ipsos potius sineret infestis armis concurrere.

Quibus intellectis, Joannes Manueli F. juvenis imperii cupidus, arbitrabatur initio res suas melius habituras, si inimicitias inter se illi gererent, discordiaque mutua res suas perderent, præterea non parum sibi conduciturum putabat, si ambo sua opera indiguisent. Quod si etiam regnum inter se partirentur, facilius utrumque posse opprimi statuebat ab se, qui tamen neutri reapse par esset. Deinceps vero longe aliam sequutus est sententiam, totus Mustaphæ partibus addictus. Pater autem Joannis Manuelus Imperator diversum a filio sentiebat, foedum religionem statuens violandam non esse. Vincit tamen filius, decretaque sunt Mustaphæ auxi-

lia. Mox obsessa Calliopolis & expugnata, quam ubi Græci repeterent, Mustaphas diceret, Turcis hoc ingratum fore, regno necdum parto: simulque rogare, tantum aliquantisper expectarent. Deinceps Adrianopolis occupata, Turcici regni sedes in Europa: quo facto, passim ad eum copiarum Turcorum, ceu Bajazeti filium, defecerunt. Redacta in potestatem Europæ, cum Azapidis Turcorum peditibus, aliisque copiis Europæis, & Zunaite Smyrnæ principem in Asiam trajecit, ut ea quoque potiretur. Simul ad Græcos legatis missis petiit, ne quid absente se innovarent: se Amurate victo, Calliopolim redditurum. Misit & suos Amurates, qui amplissima quæque pollicerentur, si suas partes sequi vellent. Quum autem in amicitia Mustaphæ persisterent, infectaque re legatos Amuratis ab se dimitterent: in castra illi reversi, rumorem didebant, Græcos ad Amuratem traductos esse: simulque Mustaphæ militibus extrema quæque minitabantur, tamquam in Asia plane perituris, reditu in Europam intercluso. Hæc fama quum in castris Mustaphæ volaret, ac necdum legati, quos ipse miserat, præsto essent: nutare Turcorum animi cœperunt, statimque Zunaite ad paternam ditionem profugit, cæteris quoque Ducibus & copiis dilabentibus. Eo facto, Mustaphas ad mare profugit, ut salutem suam consuleret, ac in Europam se contulit.

Quum hæc in Asia gererentur, Imperator Byzantius in Peloponneso mulierem quamdam, sacerdotis filiam, alieno proflus tempore deperibat: negligens interim præclaram occasionem excludendi Amuratis a trajectu in Europam. Is ubi suis, opera Genuensis cujusdam naucleri trajectis, Mustapham acerrime persequutus cepisset, ac strangulasset: Græcis infensus, Constantinopolim obsedit, quamquam irritum conatu, tam fortiter illis resistentibus, ut obsidionem solvere cogeretur. Quum autem ne tum quidem Græcis pacem concedere vellet, Mustapham illi, tredecim annos natum, Amuratis fratrem arcessunt, eique se regnum conciliaturos pollicentur, ut Amurati negotium facesserent. Verum is quoque deductus a Græcis in Asiam, a nutricio suo, cui a patre Machometo educandus fuerat traditus, Amurati proditus interficitur.

Secundum hæc missis rursus ad Amuratem legatis, præsertim viris illustribus, Notara & Caroluca, tandem Græci pacem impetrarunt. Ea durante, Genuenses a Joanne Manueli F. irritati, bellum Constantinopoli fecerunt, eamque obsidione cinctam oppugnarunt: quam ubi capere non possent, Galata (quæ Genuensium urbs erat, e regione Byzantii, Peræ quoque nomen habens) munita, in Italiam redierunt. Nihilominus inter Galatenses & Byzantios bellum gerebatur, donec tandem multis Genuensibus a Joanne Leontare duce captis, in concordiam reditum fuit.

Eo bello finito, Joannes Manueli F. legatos ad Eugenium Romanum pontificem mittit, petituros ut concilium indiceretur, quo Græcorum & Latinorum controversiæ componerentur. Tentabat hoc modo animos Occidentalium, an redituri cum Græcis in concordiam viderentur. Hi legati ad Germanos profecti sunt, qui Basileæ congregati, contra Eugenium concilium filien-
celebrabant, eoque rejecto, Felicem Sabaudæ Ducem, virum spectatæ probitatis, Pontif. Max. creaverant. Igitur ambo Pontifices instructis triremibus, Joannem Byzantium Imperatorem arcessabant. Nam uterque sub se concilium celebrari, & religionis controversiam, quæ cum Græcis intercedebat, finiri volebat. Quum ab utroque triremes adessent, Imperator benignis verbis concilii Basiliensis legationem dimittebat: cum Romanis, Vene-

Legatorum
astutia.

Imp. Græci
sordidia.

Bellum cum
Genuensibus.

Ad Eugenium
iv Græci Imp.
Joannis lega-
tio.

Concilium Ba-
siliense.

pag. 347.

Joannis Palæologi profectio in Italiam.
 tis, Italiaque reliqua se jam ante colloquutum dicens, qui omnes se Romam proficisci jubeant. Itaque sumptis secum Byzantiis sacerdotibus, & Græcorum sapientissimis doctissimisque viris, in Italiam navigabat.

Concordia Græcorum & Romæ.

Bessarion & Isidorus Cardinales Græci.

Quum Venetias appulisset, inde Ferrariam contendit, ubi degere pontificem Eugenium acceperat. Ad eum ubi venisset, precibus fatigabatur, ut Pontificem juvaret in contentione, quæ cum Germanis inciderat. Hinc Florentiam profecti sunt, quo cum Græci venissent, multa diu egere cum Pontifice, ut religionis diversæ negotium feliciter transigeretur. Id ubi deductum ad exitum fuisset, scriptis & obtestationibus sacris sanxerunt, se deinceps unanimes in eadem religione futuros. Quo facto, pontifex allegit in Cardinalium ordinem duos ex Græcis viros nobilissimos, eosque sibi familiaritate junxit: Bessarionem Trapezuntium Nicææ, ac Isidorum Sarmatiæ sive Russiæ antistites. Horum enim opera plurimum adjutus erat in concordia cum Græcis ineunda. Bessarion tanta præditus erat ingenii vi, ut Græcorum præstantissimos non æquaret modo, sed etiam superaret. Judicio qualibet in re multum valebat. Græcarum Latinarumque litterarum tanta excelluit peritia, ut eruditionis palmam inter omnes facile caperet. Nicolaus, qui Eugenio successit, maximi virum fecit, & singulariter coluit. Quapropter Bononiæ ab eo præfectus est, ut eam pontificio nomine gubernaret. Quum autem urbs ea seditionibus variis agigaretur: divinam Bessarion prudentiam virtutemque suam in tumultibus illis demonstravit. Isidorum non minus sapientem, & amantem patriæ, nimirum Byzantii, captum a Turcis esse constat deinceps, Machometo secundo urbem expugnante, pro cuius salute tum fortiter Isidorus præliabatur. Eugenius hunc virum, quum ejus auctoritas apud Græcos haberetur maxima, Cardinalium in numerum retulit: quod eum putaret rebus suis plurimum in concordia cum Græcis constituenda commodaturum, ut sane accidit.

Tumultus contra initam concordiam.

Quum autem Græcus Imperator præsidium ad retinendum Byzantium a Pontifice peteret: ita respondit ille, ut polliceretur, in posterum sibi Græcorum imperium curæ fore: neque cessaturum se diceret in Germanis Ungarisque concitandis, ut arma contra Turcos ex usu Græcorum caperent. His actis, Imperator Byzantium revertitur. Redeuntes autem domum Græci, non amplius iis, quæ in Italia pacta conventaque fuisse diximus, stare voluerunt. Quapropter motus Romanus Pontifex, doctos quosdam viros Byzantium misit, ut cum Græcis in colloquium venirent: qui synodum in Italia coactam, ejusque decreta non admittebant. Marcus enim antistes Ephesi, & Scholarius Græcorum doctissimus, ut antea, sic ne tum quidem Latinis adfentiri volebant. Ubi ad colloquium & disputationem ventum esset, nihil efficere Romani potuerunt: sed infecta re domum reversi sunt. Hac re motus pontifex, auxilia Græcis promissa non misit: quos & ipsos a Pontifice aversos, concordia cum illo initæ pœnitebat. Quamobrem missis ad Amuratem legatis, Joannes Imperator pacem orabat, & impetrabat.

Sequitur sunt fratrum Græcorum, Joannis & Demetrii, discordia: quibus durantibus, Joannes Demetrium parte principatus spoliavit: Demetrius Constantinopolim ope Turcorum obsedit, infectaque re discessit. Rursum inita cum Amurate concordia, nihilo cessabat minus Imperator agitare consilia cum Eugenio Romano Pontifice, ac Pannonum rege Uladislao, qui nuper admodum e Polonia vocatus, Ungaricum regnum oc-

A cupaverat. Impetravit autem a Pontifice decem triremes, quæ cum suis Hellespontum custodirent, ut Asianas copias Amurates trajicere non posset. Verum vicit Amuratis fortuna trahientis eo tempore, quo propter adversarios ventos Græci Latinique contra Turcos niti nullo modo poterant. Ejus tam felicem trajectionem Joannes Imperator ægro quum accepisset animo, deliberabat cum suis, quid in præsentis rerum statu potissimum ageret: bellumne, an pacem Amurati denuntiaret. Quippe si pacem cum Amurate colere instituisset, fore putabat, ut ei per Pontum exercitum ducenti, commeatum & necessaria præstare cogeretur: qua re Pannonum offensurum se videbat, a quibus non leve periculum, Amurate devicto, immineret. Putabat igitur eo tempore consultissimum fore, Pannonum sequi partes, & Amurati bellum inferre. Post pugnam vero infelicitè ab Ungaris contra Turcos pugnatam, Græcus Imperator in fœdus cum Amurate rediit, nec amplius id violatum est. Nam quietem amplexus est, Amuratemque muneribus coluit, ut nihil mali contra ipsum amplius moliretur.

Græci Ungarorum partes sequuntur.

Fœda autem contentio inter Imperatorem Joannem & fratrem Theodorum erat coorta, qui Byzantium venerat, ut in societatem imperii a fratre admitteretur. Is se pro Imperatore solum gerebat, fratrique resistebat. Postremum aperti hostes facti sunt. Nam expeditionem Theodorus contra Imperatorem fratrem instituit. Erat ei concessa Selybria, cum regione vicina: quumque peteret ab Imperatore proventus annuos ampliores ad vitam sustinendam, repulsam passus fuit. Hinc bellum inter ipsum & fratrem exortum est. Prius tamen, quam belli Theodorus aliquem successum habuisset, vita functus est. Secundum hæc lacescente Amuratem Constantino, altero Joannis Imperatoris fratre, Isthmus expugnata fuit, muro diruto, qui nuper ad arcendos a Peloponneso Turcos extructus fuerat.

Joan. Imp. & Theodori fratrum discordia.

Edit Paris. pag. 348.

Neque multo post Joanne Imperatore defuncto, in Constantinum ejus fratrem devolutum est imperium. Demetrius quidem, fratrum alter imperium occupare nitebatur: verum impeditus fuit ab civibus, matre, Cantacuzeno, & Notara, qui arbitrorum partibus fungebantur. Timebant enim, si Demetrius adsequeretur imperium, fore, ut Constantinus exercitum adduceret: quo facto, peritum esset imperium. Demetrio tamen, & Thomæ, fratri natu minimo, Peloponnesus ex æquo concessa fuit: ob quam varie tumultuatum inter ipsos est, utroque studente alterum ejicere.

Constantinus Palæologus ultimus Imp. Byzantii.

Fratrum Palæologorum discordia.

Sub hoc tempus Amurates apoplexia correptus in convivio, moritur, quum xxxi annis regnasset. Machometum filium successorem reliquit. Is sub ipsum regni sui auspiciu Constantinopolim obsidere cœpit, & ad expugnationem omnia idonea comparavit. Ejus urbis amplitudo quum tanta sit, ut in circuitu cxi stadia contineat: distributis in muros militibus, eoque pacto instructis copiis, accidit ut minus munita foret. Aderat in urbe Græcis Isidorus Ruforum antistes Cardinalis Synodi cogendæ causæ missus, ut Romano Pontifici Græcos reconciliaret: atque id non multo ante confecerat. Verum Græcis illa cum Romanis reconciliatio nimis sera exstitit.

Machometus secundus.

E Tandem Constantinopolis expugnata est quarto Kalendas Quintiles, qui dies Martis erat, anno cicccliii, vel ut alii tradunt, quinquagesimo secundo, quum obsidionem quinquaginta quatuor dies tolerasset. Cantacuzenus Theophilus Palæologus, alii que nobilissimi viri fortiter dimicantes, interfecti sunt. Constantinus Imperator fugiens in humerum accepto vulnere periit. Ejus

Constantino polis capta.

extincti caput ad Machometum quidam attulit, præterque munera longe amplissima principatu quoque donatus est. Imperio tribus annis & tribus mensibus potitus fuerat. Eodem die, Peram quoque, sive Galatam, Genuensium oppidum, Turci per deditionem occuparunt. Quæ autem calamitates in hac expugnatione Byzantiis accide-

runt, explicari dicendo nequeunt. Nam miserabile hoc Constantinopolis exitum videtur omnia, quæ per universum orbem contigerunt, excidia superasse. Atque hic imperii Constantinopolitani finis fuit, quod a Constantino Magno ex Italia translatum, Byzantiique constitutum, in Constantino Palæologo desit.

*Continuationis Glycanorum Annalium, Auctore Joanne Leunclavio,
ad caput usque Byzantium Finis.*

Extincti caput ad Machometum quidam attulit, præterque munera longe amplissima principatu quoque donatus est. Imperio tribus annis & tribus mensibus potitus fuerat. Eodem die, Peram quoque, sive Galatam, Genuensium oppidum, Turci per deditionem occuparunt. Quæ autem calamitates in hac expugnatione Byzantiis accide-

runt, explicari dicendo nequeunt. Nam miserabile hoc Constantinopolis exitum videtur omnia, quæ per universum orbem contigerunt, excidia superasse. Atque hic imperii Constantinopolitani finis fuit, quod a Constantino Magno ex Italia translatum, Byzantiique constitutum, in Constantino Palæologo desit.

PHILIPPI LABBEI
BITURICI
SOCIET. JESU THEOLOGI
NOTÆ, EMENDATIONES,
AC VARIÆ LECTIONES
IN LIBRUM I. ANNALIUM, SEU CHRONICI
MICHAELIS GLYCÆ.

Edit. Paris.
pag. 349.

A Ntequam provehar ulterius, monendum censeo Lectorem, ante aliquot annos me editionem Græci textus ex duobus Bibliothecæ nostræ MSS. Codicibus mutilis atque imperfectis maturare coactum fuisse, eundemque postea contulisse, ac supplevisse, partim ex MSS. Codice chartaceo optimæ notæ, a Celsissima Principe Joanna Baptistide Borbonia, Generali Ordinis Fontisebraldensis Antistita, ex locupletissima Archimonastrerii sui Bibliotheca deprompto, atque humanissime subministrato, partim ex variis excerptis ad me transmissis, cum Roma a V. C. Luca Holstenio eruditione omni atque humanitate perpolitio, ex Codice Vallicellano RR. PP. Congregationis Oratorii, tum Augusta Vindelicorum a R. P. Simone Wangnereckio Societatis nostræ Theologo τῷ μακαρίῳ, ex Bibliothecis Bavarica, atque ejusdem celeberrimæ Reipublicæ Augustanæ.

F. itaque deinceps Codicem Fontisebraldensis Monasterii. C. Claromontanum nostrum. V. Vallicellanum. B. Bavaricum. A. denique Augustanum, designabunt. IM. Meursianam tertiæ Partis, de qua postea pluribus dicendum erit, a Julio Cæsare ad Constantinum Magnum editionem Lugduno-Baravam.

Pag. 1. Τῷ Κυροῦ Μιχαὴλ &c. Titulus V. Codicis sic habet, Τῷ λογιστῇ καὶ μακαριωτάτῃ κυροῦ Μιχαὴλ τῷ Γλυκῷ χρονικὸν ἀπὸ κτίσεως κόσμου σωωπτικόν, δι᾿ ἧν κατ' ἐπιτομὴν περὶ τῆς ἑρανῆς & τῆς γῆς, περὶ τῆς φωτός αὐτῆς, & πάντων ἀπλῶς ἢ ὑπὸ Θεοῦ δημιουργηθέντων ἐν ἡμέραις 5. περὶ τῆς πλάσεως τῆς Ἀδάμ, & ἢ λοιπῶν καδεῖης. F. vero paucis mutatis sic incipit τῷ σοφωτάτῃ καὶ μακαριωτάτῃ, &c. sequuntur aliquot versus cum titulo: Στίχοι ἱαμβοὶ εἰς τὴν παρῶσαν βίβλον.

Βίβλος χρονικὴ σωδισοι τεχνουργίας

..... λόγου χάριν

Λόγος κλήσις ἢ συγγραφῆς

Ἦν ἐκ γένους ἑχικῆς γλυκεπωμένου

Γλυκῆς ὁ γράψας Μιχαὴλ τὸ βιβλίον

Θεὸς λόγων νῆς καὶ κανὼν ἢ δαγμάτων.

Integre vero atque emendate leguntur in C. & quibusdam aliis.

Βίβλος χρονικὴ σωδισοι τεχνουργίας

Εἰς τὸ γλυκὺ σωτάγμα σχεδιασῆσα

Εργοῖς παρέδωκ' κλήσις ἢ γεγραφόται,

Ὁς ἐκ γένους ἑχικῆς Γλυκετῶν λαῖχος

Ὁ συγγραφεὺς Μιχαὴλ τὸ βιβλίον

Θεῶν λόγων ἐννοίαν περιλαμβάνον.

Pag. eadem. Βραχέα ἀνάλαβων. F. βραχυσύλλαβον. Deinde σωταξάμενοι F. συλαξάμενοι. Τὰ κοινὰ σωτάγματα, F. οἰκία, sicque videtur legisse Leunclavius Interpres. κατεκταδεῖν F. ἐπεκταδεῖν. Τστονί pro τῶτον & similia, quod nihil aut parum admodum ad rem nostram lectorisque expectationem faciant, deinceps omittam. αὐτὰ πετινά. F. τάτε. deinde & πρὸς τέτοις τὸν ἀνδρῶπον. ἐχράδην F. ἐδεῖδην. κατὰ ταυτὸν τὸν καιρὸν. F. κατὰ ταυτὰ εἰς τὸ ἵνα παρήχθῃσαν. πλείους ἢ ἐλαττονας Recte F. & V. habent πλεί-

ους ἢ ἐλαττονας. τῷ δημιουργήματος. F. τῷ δημιουργῇ. τῷ δημιουργηθέντι, F. τὰ δημιουργηθέντα. ἐργάζεται legendum haud dubie, ut est in MS. ἐργάζεσθαι.

Pag. 2. Καὶ τῇ μὲν πρώτῃ &c. In MS. Fontisebraldensi titulus rubris apicibus præmittitur exaratus. Ἡμέρα πρώτη. Περί τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς Κοσμοποιίας. Περί ἑρανῆς καὶ γῆς. Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν. In MS. Vallicellano huic loco inseritur titulus. Περί ἑρανῆς καὶ γῆς ἐν οἷς & περὶ ἀνέμων. ἀνελευδίων. F. ἀνελευδίων. Quia vero in lemmatibus hujusmodi sive titulis variant admodum calamo exarati Codices, nullam eorum postea mentionem faciam: cum sufficere videatur æquis Lectoribus Index amplissimus, quem ex libro Fontisebraldensi præmisimus αὐτολεξὶς descriptum, & Latino idiomate a nobis redditum. κατὰ χάριν. F. κατὰ χάρας longe aptius, sicque legit Interpres. Sol apud Gabaonem &c. Vulgata editio habet: Sol contra Gabaon ne movearis, & Luna contra vallem Ajalon: steteruntque Sol & Luna. αἱ εἰς τὴν οὐρανὸν, ita V. nam C. nostram & F. legunt ἐπὶ τὴν οὐρανόν.

Pag. 3. ὅτι μηδὲ κοινωνία τοῖς, F. τῶν. περιεκτάδην. F. περιεκτάδην ἀδρόν. ἀναπολεφθέντα, F. ἐναναπολεφθέντα. ἀμαδαίνουσι, F. ἀμαδέουσιν. παρ' αὐτῆς. F. παραγωγῆς τῆς ὁρετῆς ὕψις τις ἦν. ὡς Ἰωσήπος ἐν τῇ καθ' αὐτὸν ἀρχαιολογίᾳ φαίνεται λέγειν. Hæc verba defunt in MS. C. & F. habentur autem in V. aliisque, atque ita legit in suo Leunclavius. συλλελλομένη F. συλλελλομένη. Post ἡμερῶν adde ex F. ἐποίητο ἐκμεθρησιν. ταῦτα μὲν διὰ ἐπιβεβαίον. ἡμέραν μίαν, adde, ἐκόντως ἐκαλεῖται. Quinetiam Damascenus ille Joannes &c. Deesse locum illum S. Damasceni in utroque nostro codice Claromontano jam monuimus, nec erit abs re iterum admonere desiderari quoque in F. & V. cum tamen, ut ex versione colligitur, non abfuerit a codice Leunclavii: sic enim variant exemplaria nostri Chronologi Glycæ.

Pag. 4. Ταῦτα δὲ πάντως ὁ Πλάτων, usque ὁ δὲ Ἀριστοτέλης absunt a F. aliisque. Θεότης ita etiam F. & V. & res ipsa videtur exigere, quamquam Leunclavius legisse videatur αὐτόπτη cum reddiderit, ut qui rebus abs se perspectis &c. Καὶ τί χρὴ πολεῖ λέγειν, usque ad, καὶ περὶ μὲν ἑρανῆς τοιαῦτα, pag. 351. defunt in F.

Pag. 5. Βορέην καὶ Νωτίον F. Βορρέην καὶ Νοτίον. ὁ ἥλιος δὲ θερμαίνει τὰ ἐκτὸς χωρία. ἀλλὰ μένει ψυχρά. ψυχρά δὲ &c.

Pag. 6. τύπτει lege τύπτειν τῇ φωνῇ τὸ παρατυχόν. ἀνάπαλιν, F. ἀναπαίεται εἰς τὴν πίσω. ἐπὶ δὲ τὸ ἀναπαλλόμενον κωλύεται εἰς τὴν πίσω χωρὶν. σίφωνα adde καλῶσι. ὁμοίως σχεδὸν F. ὁμοίως. Ex versione vero detrahendus articulus huic typhoni: videtur enim Leunclavius typhonem cum siphone confundere, quod longius abest a mente auctoris. In Codice F. ad marginem post σερωμάτοις, habetur τίνος δὲ χάριν ἐπάνω τῶ σερωμάτος ὕδωρ ὁ Θεός.

Pag. 7. Verba Damasceni Græca desiderantur, non solum in nostris membranis, sed etiam in F. Ea vero ex V. descripta a V. C. Luca Holstenio,

pag. 350.

ut pleraque alia, hic adscribemus αὐτὸ τὸ σπο καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης ἐν τῇ περὶ εἰκοσῶ αὐτῶ κεφαλῇ πα-
είσῃσι, τρεῖς εἶναι λέγων ἕραν, ἐκείνον αὐτίκα τὸν ζῆ-
εκ ὧν τῶν ζῆ ἀρχῆς πρᾶχθέντα· τὸν ζῆ ὑδάτων τὴ λα-
βόντα τῷ σύσσει· ὁ αὐτὸν τὸν αἶρα, καὶ δὲ τοῖς τῷ
ἡ γραφῇ, λέγουσα, τὰ πεταναὶ τῶ ἕραν.

Pag. 7. ὕγρον τε, F. habet, ἀραὸν τε, itaque re-
perit in suo Leunclavius. παράγων F. παραγαγὼν ἐναέ-
ροις, F. & V. ἀερίαις. Ἀμῶς, F. Ἀμῶς. ὁ ἐνάγων om-
nino legendum cum F. ἀνάγων. ὅτι τε F. & V. ὅτι
δὲ. ἐλάμενον, addit F. κἀντὸθεν τῷ χρίαν μετρίως
παραμυδόμενον. τῷ καὶ τὰ γὰρ ἐκείνα σφόγγαις.....

Pag. 8. Παρεώσας, F. παρεώσας. χιῶν τε F. χιόνες
τε. pro περὶ legendum haud dubie παρὰ ut in F. &
V. & Leunclavii interpretatione. Ὁρα γὰρ ὅτι ὁ μὲν
ἀνώτερος ἕρανός φύσει ἀπαρχῆς ἕρανός ἐκλήθη, κατὰ καὶ
ὁ Θεὸς Λόγος ἀπαρχῆς Θεός ἐστὶ. Ita V. & F. πρὸς τῷ
ἀνώτερον lege πρὸς τὸν: deinde post Χρῆστῶ σώμα ex
V. & F. adde τῇ θεώσῃ καὶ τῇ ἐνάσῃ λέγεται Θεός,
ὁ μὲν τῇ οἰκείᾳ φύσει.

Pag. 9. Καὶ τῶν, F. καὶ τούτων. Ἄδῳς πρὸς τῷ τέ-
λει F. πρὸς τὸ τέλος ἡγάγε. Τῶν δηλητηριωδῶν F. δη-
λητηρίων. ἐκπέλει, in F. nescio quis extrivit μῦ,
quemadmodum emendate legitur in V. Turtures in
coturnices mutari debere, præter ea quæ diximus
ad marginem, docent Lucretii versus:

Præterea nobis veratrum est acre venenatum;

At capris adipēs, & coturnicibus auget,

lib. 4. n. 651. Poteram hic quoque pluribus dispu-
tare de Elleboro, de Mandragora, de Opio seu
fucco e papaveris scapis expresso, quem in coagu-
lum minus apposite vertit Leunclavius, de cicuta,
ac similibus ad Historiam naturalem & Apparatum
Medicorum spectantibus. Verum satius est Lectorem
ad Medicos, Philosophos ac Philologos ablegare,
quam ab aliis sæpius decantata describere, aut no-
va quidem atque aliis indicta, sed non suo loco ac
tempore depromere. Quæ punctulis distincta vides,
absunt non solum a nostro MS. sed etiam a F. quæ
ex V. descripta debemus Clarissimo Holstenio.
Ἐπὶ μὲν τοῖς ποῖς προσηρμένους φυτοῖς καὶ τὸ τῆς ζωῆς ὁ
Ἰωάννης, καὶ τὸ τῆς φρονήσεως ἐφῆσεν ἀναδοξῶναι φυτὸν,
ὃ δὲ φρονήσεως τί τε τὸ ἀγαθὸν εἴη, καὶ τί τὸ κακόν.
εἰ καὶ κατ' ἕτερον ἐκλαμβάνει σκοπὸν ὁ τῷ γλωττίαν χρυ-
σοῦς τὸ γνωστὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ, κατὰ δὲ μαθήσει με-
τὰ βραχυ.

Pag. 10. Προσβολὴ in C. & F. at προσβολὴ forte
rectius. ὡς ἐπὶ τῆς καρίας ex C. & F. Leunclavius
καρύας quod reperitur in V. pro εἰδῇ F. εἰδῇτο. πρὸς
τῷ, F. καὶ οὐ δὲ ἢν ἔχῃ πρὸς τὰ ἑτερογενῆ ὅθι καρ-
πῶν ὁμοφάν..... Post συγκεχώρηκεν, in V. le-
gitur ὡς καὶ ἡμῶς in F. vero interseritur ὅρας, quod
minus accurate expressum occasionem suggessit li-
brario inepte substituendi ζωῆς: βαρύς, V. & F.
βαρύςμον.

Edit Paris. pag. 352. Pag. 11. legendum moneo ἀπομεινῶν & ἐκάλ-
πιζέτο, quæ dormitantibus operis nostris, ut seq.
παρασκιάζει, πηγῇ, τούτων, ταῦτα, & quædam alia
exciderunt, connivente ad earum supinam negli-
gentiam τῷ ἐπανορθωτῇ. Ἐπειδὴν πᾶσαν ἀπολαύειν ἡ-
μῖν αὐτῇ χαρίζεται, ἵνα μὴ τὸ πᾶν αὐτῇ λογιῇ. ἀ-
κατασκιάσει, F. ἀκατάσκιδον. Παράκαισάν τε καὶ πα-
ραφύγῃσαν additur in F. περιγυμνάζουσα in V. & F.
περιγυμνάζουσα legitur, ut ex Leunclavii interpreta-
tione facillimum fuit conjectare.

Pag. 12. Ελαφρῶς ταῦτα βασάζονται ὅθι τῷ ὑπο-
κειμένῳ παχύτητα F. & codex interpretis. Τὰ πυρὰ
F. & V. τὰ θερμά.

Pag. 13. Integram sententiam ex F. restitue in
hunc modum, ἐπειδὴ γὰρ πολυμῆδῃ τυγχάνει τὰ ἐμ-
πύπταντα ἡμῖν νοσήματα, πολυμῆδῃ καὶ τὰ ἐκ τῆς γῆς:
Πρὸς ἀπὸ λόγῳ τοῦ ἀγίου Πιονίου περὶ τῶν θερμῶν ὑ-
δάτων διέξεισι. Quis vero fuerit quæ ætate florue-
rit Patricius ille Prusaensis Episcopus S. Pionii ce-
leberrimi Martyris Encomiastes, nemo me hæte-
nus docuit.

Pag. 14. ὕτοι καίπερ, F. ἀφ' ὧν ὡς περ σίφωνες.....
προσιδέμεν, F. & V. προσίδεμεν. Τούτων γὰρ καλεῖ
φωτῆρα μέγαν, καὶ φησὶν αὐτὸν εἰς ἀρχάς..... deinde
φῶς τὸ κατὰ τῷ φῶτῳ ex V. & F.

Pag. 16. ex V. & F. scribe, ὁ δὲ Ἀναξίμανδρος
συστήματα τινὰ τοῦ αἵρος πυρὸς ἐμπλεῖα βοχονδῶς πε-
πιλημένα, ἀπὸ τινῶν τομῶν ἀφῆντα τὰς φλόγας. Ὁ δὲ
γὰρ Ξενοφάνης τὸν ἥλιον καὶ τῷ σελήνῳ πεπυρωμένα νῆφιν
ἐφῆσεν εἶναι, ἄλλοι δὲ μύδρον ἢ πέφον ὁξέπυρον ἐλεγον
εἶναι. Φιλόλαος δὲ ὕλον δὴ τῶν ἐφίλοσσοι, δεχόμενον
μὲν τοῦ ἐν τῷ κόσμῳ πυρὸς τῷ ἀνταύγειαν, διηδουῶτα
δὲ πρὸς ἡμᾶς. Καὶ ταῦτα μὲν οἱ σοφοὶ τὰ μέγιστα πε-
ρὶ τῆς τῆς αἵρων ἐφρόνησαν φύσεως. Τὸν γὰρ ποιητῶν
αὐτῶν ἡγνοηκότι Θεὸν, αἰτίαν ἐμφανῆ τῆς τῶ ὅλων γε-
νέσεως ποιεῖν οὐ συνεχώρησαν. ἐνδὲν τοι ὁ ἀποκλειό-
μενος αὐτοῦς ὁ μέγας Βασιλεὺς, κατακρύβδῃ λέγει καὶ
πλέον τῶ ἄλλων ἐν ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως. Quæ vero edi-
ta sunt ex nostro codice usque ad ὅτι οὕτως ὁζός,
absunt a V. & F. neque in suo reperit Leuncla-
vius. quare videntur inducenda tamquam librarii
alicujus glossemata.

Pag. 17. Νῦν δὲ ἀυξομένης, adde ex F. καὶ πρὸς τὸ
πλήρες ἐπαγομένης καὶ αὐτὰ πάλιν ἀναπληρούμενα. Dein-
de παλινῶσαι καὶ ἡ περὶ τὸν λεγόμενον Ωκεανὸν ἀμ-
παῖς.

Pag. 18. Ἀμφίκυρτος Luna a Glyca opponitur μη-
νοειδὴ καὶ πλησιφαῖ falcata ac plenæ, ideoque mi-
nus recte vertitur a Leunclavio utrinque gibbosa,
cum dimidia aut saltem dimidiata major reddi de-
buerit.

Pag. 19. Καθ' ὅσον γὰρ αὐτῇ non καὶ habent V. &
F. sic pro ὑποστροφούσης F. ἀποστροφούσης, & pro παν-
τός τοῦ ἡλίου F. πάντως. Post παιδάδῃ in fine pa-
ginæ F. habet ὅτι τρεπτά ταῦτα καὶ ἀλλοιωτά. πᾶν
δὲ τρεπτόν, οὐ Θεός, ὅτι πᾶν τρεπτόν &c. Συμπεπτόν-
των διδάσκουσι τοὺς λόγους μετέχοντας. Deinde pro
αἰγοκέρω, F. αἰγοκέρωτι. utrumque enim reperitur.
In seq. mala manu abscissum in nostro MS. folium
coegerat vacuum locum relinquere. Verum hanc
aliaque plagulas submisit Roma vir eruditionis cu-
mulatissimæ jam sæpius laudatus Lucas Holste-
nius.

Pag. 21. Διορίζοντες, F. περιττόν δὲ ὁ δικαστὴς ἀρε-
τῶν τιμῶντες, καὶ πονηρίαν κολάζοντες. Ἰδρωτῶν πρὸς
τὸ κατορθοῦν ἀρετῶν εἶναι. ἡμῖν καὶ τινι γενέσθαι καλός,
καὶ καδέσθαι ὁ τοιοῦτος καὶ βέγγων εἶναι καλός. ἀνδρα-
πὸν δὲ οὐ καλὸν τὸν τοιοῦτον εἶναι ἡμῖν τὸν ζῆ ἀνάγκης
εἰς τοιοῦτο γινόμενον. τίς χρεια πόνον; Hæc quæ sub-
ministrat nobis codex Fontiferalensis Cænobii,
aberrant quoque a codice Leunclavii. Οὐ δὲ δέμεθα,
F. οὐ γὰρ τοῦτο ἢν εἰμὶ κατὰ γνώμην ἡμῖν τὰ φρε-
τόμενα φράττεται. περὶ γομένη, scribe περὶ γομένη: &
paulo post καὶ ταῦτα μὲν δὲ εἰς τοσοῦτον.

Pag. 22. Διαπλάττῃσαν, F. τῷ ὁπλαττῃσαν τὸ
ζῶον ἡπιάσαντο φύσιν οὐ μὲν ἐναντίων αἰσέων χρηματι-
σμῶς. ὅτι δὲ ἡ φύσις τῶ τοιοῦτων αἰτία σινωμένων ἐστὶ.
καὶ γὰρ κατὰ τῷ αὐτῆς ἀκολουθίαν εἴωθε.....

Pag. 23. Κατὰ πᾶν, F. κατὰ πάντων. ὑποκειμένης pag-353-
αὐτῷ ὕλης F. εἰς χρόνιον ἐξελίξιν ἐνταῦθεν οὐν ἔχει τῷ
γένεσιν καὶ τὸ δοκοῦν ἐξ οὐρανοῦ ρίπτεται. ἄλλως recte,
nam in MSS. C. & F. perperam legitur ἄλλως. Pag.
seq. pro πάλιν βιάζεται, F. παραβιάζεται, omittit-
que καυσώδους ἡκίσα, cum aliquot ex sequentibus
verficulis.

Pag. 25. Κεῖνονται, F. κεκλήσονται. ἡ γὰρ ἀληθῶς,
F. habet ἀλήτως. ἅπαν ἐγγίγασαι F. ἐστιάσαι. Pag.
seq. δίπκω legunt V. & F.

Pag. 27. βυδίσωμεν φησὶν corrige φασιν. Leuncla-
vius legit προτιμότερος, quam lectionem exhibet V.
at in F. ποτιμώτερος alio sensu. Pro βεβαίως. τῇ δέᾳ
F. δηλῆς. ἐρκίω, F. ἐρκίω. καδραῖς, F. καδρα. πε-
ελεχόμενος idem una littera auctius participium re-
præsentat περιεχόμενος.

Pag. 28. Λυμαινόμενα, F. χυμαινόμενα. Παντοῖσι F.
παντοῖς. Pro δελφίνες, quos reddit Delphines Leun-
clavius, etsi vix reperias qui inter grandia cete Del-
phinos numeret cum Phocis Balænis & Zygenis,
F. codex habet οὐλφίνες: quæ dictio fortasse nihil,
aut corrupta, certè mihi hætenus ignota atque a
Lexicographis prætermissa.

Pag. 29. Lege pro καδέσθαι, καδέσθαι, pro εἰδῇ
& ἀναφύει, εἰδῇ καὶ ἀναφύειν.

Pag. 30. ἀλλ' ὅρα φωνῶ Θεοῦ μέλλον δὲ οὐδὲ φωνῶ
Θεοῦ ἀλλὰ δεικνύει μόνῳ, ἥτις..... seq. conjecturas
nostras

nostras in margine adscriptas firmant codices V. & F.

Pag. 31. Αντιδίδωσι, F. ἀντιέδωκε.

Pag. 32. Ἰσοφῆς αὐτῆς χρεία, iidem codices αὐτοῦ. ἀποδύμενος iidem ἀπωδύμενος.

Pag. 33. Ωρε δέρας scribe ὦρε τὰ δέρας. Post χάριν addunt V. & F. οὐ τὰ Μαχάονος φάρμακα. τὰ Πυθαγόρου ὡσπερ διδάχθεσθα διδάγματα ex F. qui etiam habet.

Pag. 34. Post ἀφανῶν dele asteriscum, est enim integer locus. hoc enim ut plerumque alia, somniantis Typothetæ sunt παροράματα. Post ἀναδίδομαι V. & F. ὅπου γε περὶ Θήβας τὰς Αἰγυπτίας, ἐπεδάνυσεν λαύρας ἐν καύμασιν, διδύς ἀεραίων μυῶν ἢ χώρα καταπληρῶται, quæ in nostro deerant exemplari. Pro ἐλάταις, lege ἐλάται, & pro ποιόμενος, lege ποιόμενον.

Pag. eadem. Φυσικοῖς, adde ex F. τισὶ λόγους τῶν ἐπιβουλῶν σιωπῶν οἶδεν αὐτοῖς ὅθεν ἀναβιάσαντο.

Pag. 35. Ἰβ. ψυχῶν F. τὸν ψυχικὸν αὐτοῖς φρεσίνευσεν θάνατον. ζωήρῳτον F. ζωόρῳτον. Πελεκᾶν, F. πελεκᾶν. ἐκπτερυξίς F. ἐπιπτερυξίς. ἀπαιώρησις, F. ἀπῆωρησις. πεφισμένους F. πεφισμένους.

Pag. eadem. in V. & F. legitur κύκλος. αὐξίφωτσης δὲ πάλιν αὐτῆς, sic distinguendum. Τδάσι, F. Τδαση.

Pag. 36. Pro φρεκονόμισαν, V. & F. φροκονόμισαν, σαράντα barbaram dictionem ac vulgarem mutat F. in τεσσαράκοντα. Coccycem seu cuculum, vertit Leunclavius Ceycem.

Pag. eadem. Τοιαῦτα γὰρ τὰ Θεὸς καὶ ἔξω λόγων καὶ ἔξω ζῶων ἐκ ἀνανομήναι παιδείαν.

Pag. 37. Pro ἔρωτι iidem codices V. & F. exhibent ἱερῶν τι. κατὰ τόπον F. κατὰ πρ. & in fine καὶ γὰρ ἀκοή παρ' ἐκείνοις βαρεῖα, καὶ ὁρασις ἀμβλυκή, καὶ ὁρῶσιν ἀμβλῶν.

Pag. 38. Καὶ ὁδηγὸς ἐνίοτε ἀποσφαλέντι τῷ ἀνδρῶν. τὸ δὲ ὅξυκρον τῷ ζῶον ἔδεν ἄλλο τι λέγεται χερσαίων ἔχον ex V. & F. ἰδόντες, F. ἰδῶσαι. χριζίω, F. χριζιζίω. ἀφνης γὰρ, F. ἐκπιδήσας ἐκώδεν καὶ μέγα βοήσας. In V. pro βαδυτάταις habetur βαρυτάταις, atque ita legit in suo Interpres Leunclavius. τῷ φλόγῳ F. φλόγῳ.

Pag. 39. Σκοτεινίαις, F. σκοτοδινίαις τὰς ὑπερβολαῖς τῆς ληρότητος ἀπονεκρέμενος. φέγει τοίνυν ὁ φῶς τὸ πηγανὸν ἐντεῦθεν. Post μεταβολῆς V. & F. ποῖαν οὐχὶ σωῖσιν λογικῶν ἀποκρύπτουσιν; ὅπως τὸ μὲν φροβῶν χαιμῶνος φροῖδοντος λαύρας ἐπεμβαλλεται τῇ βροφῇ. ὡσπερ ἐπισιτίζόμενον πρὸς τῶν μέλων ἐνδεῖα. ἥδη δὲ τις ἔξω φιλοπόνων. παραδραμῶν ἐνδα, F. ἔδατα. μὴ ἀρκοῦντα, F. ἀρκοῦντως. ἀναπέμπεται, F. ἀναπέμπεται.

Pag. 40. Ἰβ. κυνηγετῶν F. κυνηγούτων. ἀμφια, ita habent codices V. & F. Post οἰκοδομητικῇ V. & F. & Leuncl. addunt ὑφαντικῇ.

Pag. eadem. Ἐξισάζηται, F. ἔξισάσσηται. Post ὑποσηρίζοντες, F. ἢ γὰρ χαῖνα αὐτῶν καὶ δι' ὕγρα ὑπετέθη τὰ κῶλα, σπινεχίς ἂν ἐγένοντο ἔξω ἀρδρῶν αἱ ἐκβόαι. ἀλλὰ ἔξω τεμαχίῳ ἐστὶ ἰσορροπία τινος βίου τὸν ἐλέφαντα. ἢ μάλλον δὲ φησὶν ἀγαμαί τὸν ἐλέφαντα τῷ μεγέθους ἐνεκεν, καὶ τὸν μῦθον, ὅτι φοβερός ἐστὶ τῷ ἐλέφαντι ὡσπερ δὴ καὶ τὸ λεπτότατον ἀγαμαί τῷ σκορπίῳ κέντρον πῶς ἐκοίλανε ὡσπερ αὐτὸν ὁ τεχνίτης, ὥστε δὲ αὐτὸν τὸν ἰὸν τοῖς τρωθῆσιν ἐνέειναι. ἀλλὰ ἔξω τὸν ἐλέφαντα μὴ πρότερον πίνειν λέγουσιν, εἰ μὴ δολώσῃ τῇ φρονομίᾳ τὰ νάματα. τίνος ἐνεκεν; ὅτι μορμολύττεται σκιὰν ἐλέφας ἐν ὕδατι τῶν αὐτῶν δαίμονος. διὸ καὶ τὰς Ἰνδὺς ἐπιτηρεῖν ἀσέλγητον νύκτα φασὶν, ὅπνῃ καὶ ἔξω φρονομίᾳ τῶν δι' ὕδατων τὸ ζῶον. καὶ τῆς χάριν ὑποδολοῦσι τῇ φρονομίᾳ τὰ νάματα πίνοντες.

Pag. 41. Pro σινεχωροῦντο, F. σινεχωροῦν τοὺς τὸ σῶμα σμικρότατον φέροντας μάλλον μὲν δὴ καὶ τῷ τῷ ποταμοῦ τέλει κατηναγκάζειν τὰς τοιαύτας ἀποπνίγεσθαι τὸ δὲ τὸν ἐλέφαντα.

Pag. ead. Pro ἰσάγγελον βίον ἔχον, F. ἀνώτεροι ἐπιθυμιῶν ἦσαν, quod conformius est versioni Latinæ, in cuius margine restituatur imago pulcherrima, cuius extrema pars prælo excidit. Pag. seq. Post ἐλεφάντων τόκος, τίνος ἐνεκεν; ὅτι τὰ μέγιστα κυήματα πλείονος χρόνου δίδται πρὸς τελείωσιν. τὰ μὲν γὰρ δεκάμυλα, τὰ δὲ ἐννιάμυλα. κατὰ πρ. ἢ πρ. κατὰ τοῦτο τὸν πολυχρόνιος ἐστὶ, καὶ ὁ ἔξω ἐλεφάντων τόκος. Post ζῶοις, F. καὶ ἢ τῆς οἰκίας σωτηρίας ἀπαλήφασιν τῶν ἔξω γινώ.

Glyce Anpal.

σιν. θηραταῖς, F. θηραταῖς ἀορασίαν ἀγρῶν πολλαῖς ἐνέθνηκεν. οἶδε τὰ γαμψώνυχα τῶν ἔξω ἔξω ὄνυχων ἀκὴν. alias ἀκμῶν.

Pag. 42. Λυπήσαντας, V. & F. οὐκ οὐκ ἀποκρύπτειται οἱαί τις ἢ στρατιωτῶν ἀνοπλος δαδῶς παρατάττεται. Post κερφίζεται, F. διότι καὶ νασὰ ταῦτα δι' ὅλα τυγχάνει, ἔξω δ' ἀλλων τὰ κέρατα μέχρι τίνος κοῖλα. τὰ δ' ἀκρὰ σαρεὰ (V. σαρεῖα) ἔξω τὸ τὰς πληγαῖς χησιμένον V. δερσάειν. διεπλάττοντο, V. τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ κυνῶν ἐστὶν ἰδεῖν. τῆς γὰρ ὀχίας αὐτοῖς γινόμενης πρὸς ὁ τοῦς ἀπας ἀπερέσει τὸ δῆλον, πρὸς ἐκείνο ἢ ὁ μῶσις γίνεται. ἀλλὰ... Pag. seq. νηδὺν legendum est.

Pag. 46. Plurima ex iis quæ de Dracone ac fulmine edisserit, abfunt a codice F. & quædam defuisse in aliis docet versio Leunclavii, quæ manca est atque hiulca, ut discimus ex apposito asterisco. Res vero non est tanti, ut in ea exponenda diutius immoremur.

Pag. 47. Idem Leunclavius minus apposite συσέλλειν τὰ ἰχνη de leone fugiente interpretari videtur contrahere vestigia, cum delere, abolere, abscondere, celare, aut confundere rectius dici potuisset. Neque enim contraxit Christus adventus sui sine ἐνανθραπήσεως tempus, sed abscondit celavitque ne Diabolo notus esset. Quædam quoque ab eodem interprete minus commode reddita videbis in versione suo nitori restituta, quæ non est opus putidius venditare.

Pag. 48. pro ἀκηράτα, lege ἀθηράτα deinde μεταχρηματιζόμενος σατάν. ἢ δὲ δῆλαια οὐκέτι, in F. hæc sefluuntur, ἀλλὰ καὶ ἢ ἐκτόμενοι ὕες χαυλιόδοντας οὐκ ἔχουσι διότι τῶν φύσιν πρὸς τὸ δηλωρεπὲς μεταμέβουσι. καὶ γὰρ αἱ δῆλαια τούτων ἐστέρωται. Γίνωσκε δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι αἱ ἀγρῶν ὕες ἀπλῇ βροφῇ χραίμεναι seq. vero. ὡσαύτως ἢ ἢ κινήσις λαλαῖναι ἐώδε τὰ ὕγρα.

Pag. 49. In V. Παῦλος ὁ Σινώπτης, sic legitur in Clarom. & Fontifebr.: quid si Σινώπτης, aut quid ejusmodi: nondum enim mihi de scriptore illo plane constat, qua ætate floruerit. Suspiciabar alias eundem esse cum Paulo Silentario, cujus extant ἡμίαιμβῶν de Thernis Pythiis, & quædam Epigrammata in Florilegio Maximi Planudis opera concinnato; verum donec uberius lux aliunde affulserit, satius est ἐπέχειν. σίελον δὲ καὶ δα-ψιλὲς ἢ ἀφρώδες ἀφίαισι. καὶ ἀφῶνοι τοῦ πῆλιν ἐστὶ, πρὸς δὲ καὶ ἀφῶνες & F. Idem non pag. 355. secus ac V. exhibet, quod in margine ex conjectura observaveram, κατεληφῶς γὰρ ἰός....

Pag. ead. Εγκέφαλον αὐτὸν F. & V. αὐτῶν. Pro δακνοντα F. δακνόντα rectius, & pro παύσαι, παύσαι.

Pag. 50. φυσικὴν οὐ λογικὴν ita in Clar. & Font. in Vallicellano vero οὐ λαδικὴν, forte pro διδασκῶν, quam lectionem sequutus videtur Leunclavius, qui vertit, non discendo parabilem. Verum cum paulo post eadem prorsus utatur noster Glycas antithesi, ὅτι δὲ φυσικῶς τὰ τοιαῦτα ἢ οὐ λογικῶς meliorem arbitror esse lectionem a nobis in textu expressam.

Pag. ead. Μυρία γὰρ ἔξω ἀνδρώπων V. & F. ἀνδραπίων. ἀν' μήγε, V. & F. μή τις.

Pag. 51. αἱ ἀγρῶνται ὑπὸ τῆς φύσεως τῶν ὀρεῶν, iidem codices legunt, ὑπὸ τῆς φυσικῆς ὀρέξεως, & paulo post ἀφῶνται, quod in margine adscripsimus. In F. pro πρὸς πλάσεως τοῦ ἀνδρώπου, titulus præmittitur litteris miniatulis fulgens, φυσιολογία τοῦ Ἀδάμ.

Pag. 53. Leunclavius non sat plene sensum exhibuit, itaque spiraculum illud in animam commutatum non est, sed reddi debuit, itaque spiraculum illud in animam non commutatum creavit animam; in F. post οὐ μεταβάλλεται δὲ ὁμοῦς εἰς γράμματα additur, ἀλλ' ἢ μὲν χεῖρ μένει χεῖρ. τὰ δὲ γράμματα, γράμματα. Idem interpres paulo post non videtur assequutus mentem Auctoris. Nostra eaque verior opinio de corporis cum anima conjunctione, simplex est atque perspicua: Corpus enim ex pulvere; anima autem citra medium ullum a Deo producitur.

Pag. 54. Pro τῶν δωάμιν ἔχον, F. legit κινήσιν, nec aliter in suis membranis reperit Leunclavius.

Pag. 55. κατὰ πρ. ὁ Θεὸς οὐ, cuius locum incuria Typothetæ ὅσω occupat. Post ταπεινὸν ἔχον φρόνημα, V. & F. καὶ μὴ τὰ πρὸς ἡμᾶς ὅλως φαντάζεσθαι, τοιαύτῳ.

Pag. 58. Οὐδὲν ἢ ἀρχὴ τοῦ δρόμου ἔξω φωσῆων V. & F. Deinde lege παρέρχονται pro παραρέρχονται, ὅρα γὰρ καὶ αὐτό. τὸ ὕδωρ....

Mm

Pag. 61. pro υπαγγέλουσα, ἀπαγγέλουσα. eadem. φησὶσαντα V. & F. habent ἐφόρου In F. codice negatio ὅ κατὰ πάθος ὁρῆς expressa reperitur, quæ haud dubie huic loco prorsus necessaria est, quamquam in Vallicellano erasa fuerit, nec in suo repererit Leunclavius, qui & aliorum vertit particulam adversativam ἀλλὰ, modo scilicet, rationeque divina & ineffabili. Subinde legendum est subblata interpunctione vitiosa, δι᾽ ἧς ἡ ἀμαρτία, tum μὴ βία καὶ τυραννίδι.

Pag. 62. In fine, καὶ ἀρχέτωσαν τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης, τῶν πετεινῶν τῶν ὕδαν καὶ τῶν θηρίων τῆς γῆς.

Pag. seq. φησὶ τὸν Ἀδάμ ὁ Θεός. ἐφθασεν εἰπὼν ὅτι ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν. καὶ ἀρχέτω τῶν ἰχθύων. ἵνα γούμ ὅπερ εἶπε δῆλον ἔργοις αὐτοῖς γένηται. ὅθεν τὸτο τὰ ζῶα ἡγάγε φησὶ τὸν Ἀδάμ. Pro λόγον περιουσίας, F. λόγον περιουσίαν. ἢ ἐμμεῖναι αὐτῇ legendum ex F. & cæteris. deinde ἀοράτων. tum καὶ τῆμερον πάντων κρατῇ. ἐστὶν ὅτε pro ἐστὶ τότε. δὴλον. ὁρῶν γὰρ, ὡς ὁρᾷς, τῶ ἄνθρωπῳ τὸ ἄνθρωπον.

Pag. eadem. Quis sit Pyron ille Chronologus Christianus, vel ut MS. F. habet Πύρρων, jam pridem, sed frustra, inquiri, nullum enim apud veteres, quod hactenus subodoratus sum, illius Annalium vestigium.

Edit. Paris.
pag. 356.

Pag. 64. παραβῆναι πεποιήκε legendum est, pro quo dormitantes operæ substituerunt παραβῆναι. sic seq. ἕκ ἑκάστῳ τῶ νηπίῳ. Versus vero Gregorii Nazianzeni, quos in suo codice reperisse Leunclavius videtur, absunt a V. F. & C.

Pag. 66. Περί κρεωδαισίας, V. ὡς ἕκ ἑνὸς τῶ κατακλισμῷ κρεωδαισία, ἢ καὶ ὁ Ἀβὴλ ποιμὴν βορᾶτων ἐγένετο. Sicque interpretes legit. & pro περὶ τῆ ξύλας τῆ γυνώσκων, περὶ τῆ φυτῆ τῆς γυνώσκων.

Pag. eadem. Τηλικαῦτα, F. τὸ κατὰρχαίς ἡμῶν ἐχεν, ἢ τε φθορά, & ὁ θάνατος. ἀλλ' ἕκ ἑστὶ τὸτο, οὐκ ἐστὶν. legendum quoque τὸτο καὶ βίαν ἐστὶν.

Pag. 67. ὑπέρτερον & ἀνδρῶν. In F.

Pag. 68. κατέδουσε legitur κατέδυσε. In ead. F. habet ἰωάσαφ: pro δουλῶ contrario omnino sensu reperitur in F. βασιλικῶ.

Pag. 69. In nostro & F. codicibus post ἐναργῶς παριστᾷ, hæc subiunguntur, quæ in Leunclaviano desiderabantur: Πρόσεχε δὴ τῷ γὰρ ἀπαφάρτησιν ἡμῶν καὶ ἀναδανάτησιν ἀπὸ Θεοῦ λαβὼν ὁ Εὐὼχ ὅθεν τῆς μεταδέσεως τῷ θνητῷ ἐδίδασκε φύσιν ἡμῶν ὡς ἡδὴ φησὶν ὅπως ἀθανασίας ἐκδέχεσθαι.

Pag. 70. & seq. multa disputat Glycas de immortalitate primi hominis Adami, quæ a veritate longius aberrant, ut pluribus edisserunt Theologi ac sacræ scripturæ interpretes, quos consule.

Pag. 71. Pro ὕστατον F. ὕστατης, & pro ἐσπέραι, quod inepte junxit Typotheta, lege ἐς πέρας.

Pag. 72. ἐμμανδάνειν F. ἐμβραδύνειν.

Pag. 73. τῶν ἀσωμάτων, F. τὰ τῶν σωμάτων.

Pag. eadem. ὁ ἄνθρωπος, F. πῶς εἰπόμενος οἶφ δὴ τινι φυσικῶ πάθει περιπίπτειν αὐτὸν ἐν τῷ τῆς ἀπαθείας καμῶν.

Pag. 76. scribe οἶφ, & πρὸ τῆς ἀμαρτίας.

Pag. eadem. Quæ defunt supplenda ex V. & F. ἢ γὰρ καὶ μάλλον ἀνώτερος τοῦ ὁ κατ' εἰκόνα Θεοῦ σώματικῶν ἀναγκῶν, ὡς ὁ χρυσὸς τῷ γλῶτταν φησὶ. πᾶν γὰρ καὶ δι' ἡ, καὶ κόπος, καὶ ὕπνος καὶ ὀδυνή, καὶ φθορά, καὶ δὴ καὶ προερίηται, μετὰ τῷ παράβασι εἰς τὸν ἄνθρωπον, βίον εἰσῆλδσαν. Deinde legendum ἀνέγνωμεν, & post ἐτάξαμεν adjungenda ista ex F. ὅτι τῶ ὁρῶν ὅθεν τῶ πατέρων φρονήματος πόρρω πα πῶ

πποῦντα ταῦτα διγνώμεν. μὴ τοίνυν ἐν παραδείσῳ βρῶσιν εἶναι ῥύσιν ὑπολαμβάνει, μηδὲ ξηραὶς ὕτω ταῖς γραφικαῖς πρόσεχε λέξεσιν.

Pag. 79. Εμείσης.

Pag. 81. Οὐκέτι φησὶ πρὸς ἐπιβουλὰς, ὃ ὅφι, ἀνδρῶν sic legendum. Quod de Macarii Magni epistolæ habet interpretes ea in codice Fontifebr. referuntur ad Apostolum Gentilium S. Paulum his verbis: ὁ μὲν δὴν μέγας μακάριος Παῦλος ἐν ἐπιστολαῖς. In eodem quoque codice non secus atque in versione Leunclavii desiderantur verba ista ἀντιδίκου γὰρ μὴ.....

Pag. 82. pro ὑπόνοια, ἀπόνοια. Deinde post τῶ κακῷ, V. & F. habent quæ sequuntur λοιπὸν ἕκ ἑστὶ ποιητῆς ὁ Θεός. εἴγε τῶ μὴ ὄντων, ὡς ἐφίμην, ἕκ ἑστὶ ποιητῆς. λέγεται δὲ μὴ εἶναι, τι τὸ κακὸν, ἐπεὶ δὴ ἀνυπόστατον, καὶ ἐφ' αὐτῷ μὴ ὑφίσταται.

Pag. 84. pro καὶ συλλέγειν rectius, & σύ λέγειν, & pro πρῶτος, πρῶτως.

Pag. eadem. F. sic legit μετ' ἱβανὲ Νεῖλον εἰς αἷμα. ποῖα ἐδύσε ζῶα; καὶ ὁ ποταμὸς γέγονεν εἰς αἷμα; καὶ ἐδὲν αἷμα ἐτύθη ζῶων.

Pag. 85. Pro ἐκενολόγησεν F. ἐκαυολόγησεν eodem pene sensu.

Pag. 86. ὡς ἐκείθεν μὲν ἐπὶ τῷ τῶ γένει αὐξήσιν ἑλκεδαι. ἐνταῦθεν δὲ..... quæ minus accurate reddidit Leunclavius, cum sic aptiorem ingenerent sententiam: ut hinc quidem ad generis propagationem excitaremur; inde vero miseras nostras lugeremus, prioris status memoriam refricaremus, & peccatum graviter incusaremus, &c. Pro περὶ τειῶν μερῶν τῆς ψυχῆς, V. & F. περιμερῶς ψυχῆς. τῶ θυμικῷ χρώματι, F. χαρσάμενος.

Pag. 87. πολυπληθὴ τε τῷ ὁρμῶ, F. τῷ γονῶ.

Pag. 89. In F. pro ἀέρος reperitur τῶ Ἀέρος αἰτίοι παραυτίκα.....

Pag. eadem. Post. τὸς ἀστέραις V. & F. ἐπὶ τε τοῖς μαυνομένοις, & τὸ φρόνημα κεκτημένοις παράφορον, ὡς αἰτίαις δι᾽ αὐτῶν παδῶν. φησὶ καὶ γὰρ ὡς ἐπεὶ δὴν ἐξ ἀγαθῆς χήματος ὁ τῶ ἐγκεφάλου κυριώδην ἀσὴρ κατὸπταίει πὸ πλασσεργάμενον, καὶ ἐκείθεν ἀκτῖνα βάλλει τῶ ἐγκεφάλου τῶ πηγνυμένα, καλῶς ἐξέσιν αἱ ἡγεμονικαὶ δυνάμεις τῶ πλαττομένη τῶ καυῶτα ἐμβρύῳ. εἰδὲ κακούμενος ὅπως δὴ ποτε τύχη ὁ τοιαύτος ἀσὴρ τῶ ἐναντίων ἐστὶ πάντως ποιητικός. Καὶ ὅτως μὲν οἱ τοῖς μετεώροις προσέχοντες καὶ φρονέσι περὶ τέτων καὶ λέγουσι.

Pag. eadem. Post ἐμπύπτει, iidem codices MSS. τί δὲ τὸ τῆς ἐμαρμένης ἐστὶ συμαυόμενον, ὡς ἐκείνοι φασίν, ἢ ἀπὸ τε τῆς καθ' ἑρμὸν τῶ ὑρανίων σωμάτων κινήσεως ἀπαράβατος ἐκβασίς. Deinde.

Pag. 89. pro ὁρῶντα, διοικῶντα.

Pag. 90. V. & F. legunt ἀντίκεινται, ἢς ὑγρότητος ἔνεκα καὶ ὁ λιατάτα πηγνύται περὶ τῷ κεφαλῶ ὅσῳ, ὃ δὴ καὶ βρέγμα καλοῦσι τινες.

Pag. eadem. Post Κύριλλος MSS. V. & F. addunt καὶ ὅτω μὲν ὁ λόγος περὶ τῶ καὶ τῶ φύσιν ἐχόντων διέξεσιν. ὡς δὲ ξηρότερος αὐτῶ, καὶ πλέον τῶ δέοντος ὁ ἐγκεφάλου γένηται, παραπαίνει ἐξ ἀνάγκης ποιῇ τὸν ἄνθρωπον. αἱ μεγάλα γὰρ δυσκρασίαι τὰς ἐνεργείας τῶ μορίων ἀμβλύνειν ἐώδασιν. ὁθεν ἡ ἀσιτία πολλῶν, καὶ μὴ καὶ ἡ ἀχρηπνία, τῷ καὶ τῶ φύσιν ἐπεκτείνουσα τῶ ἐγκεφάλου ξηρότητα, ποιῇ ἐώδε τοιαῦτα συμπτώματα. κατὰ γὰρ τὸτο καὶ ὑγροτέρῃ διαίτῃ κεχῆσαι τοῦς οὕτω ὁρῶντας ἐπ' ἀνάγκης. τὰ γὰρ ὅθεν ξηρότητα πάθει τῇ ὑγρότητι θεραπεύονται. ψυχρότερος δὲ πάλιν αὐτοῦ ὅθεν τινὰ νόσον.....

pag. 357.

NOTÆ ATQUE EMENDATIONES

AD SECUNDAM PARTEM ANNALIUM.

MICHAELIS GLYCÆ.

IN MS. F. Titulus apparet augustior APXH
I THΣ XPOHΓPAΦIAΣ, deinde alter
minor, περι της φυσιογνωσίας τῶ ἀνδράπῳ.

Pag. 91. post ἀνωθεν addendum πῦρ ἐπὶ θυσιῶν αὐ-
τῷ. De Caini morte Georgii Syncelli, Methodii-
que Patarensis opiniones in unam conflavit Leun-
clavius, ut ex collatione versionis cum Græco tex-
tu apparet. Quod vero ad quæstionem ipsam pro-
pius spectat, quæque sententia de nece Cainica pro-
babilior iudicanda sit, ad Salianum & sacrarum
litterarum Interpretes Lectorem curiosum aman-
dare libet, dum in rimandis exscribendisque variis
Lectonibus & lacunis identidem replendis utilis
immoramur.

Pag. 92. ὅτι τὰ ἐπὶ τῷ ἀπὸ τῆς Καὶν . . . τῷ δὲ
ληφθέντι F. ὁ βλαβηθέντι θεοῖον F. & V. θεοῖον. idem
codex V. pro ἀπόλυται, habet ἀπόληται hoc sen-
su, ut in belluas incideret, atque hoc modo peri-
ret. Leunclavius autem verbis apertis significat eo
pacto periisse Cainum: quæ non videtur fuisse mens
Iosephi, licet non solum Leunclavianus codex, sed
& noster ac F. quod excusum est, tueantur.

Pag. 93. Post εἰς ἰδὲν V. & F. εἶνα μὲν γὰρ αὐ-
τῷ δὲ εἰς διόλη μετέχουσιν ἐν ἑδνὶ τῷ ἐμπιπτόντων
ἐξωθεν περιτρεπόμενα, εἶνα δὲ τοσοῦτόν εἰσιν ἀρρωσι-
ματικά ταῖς ἐκγεννητῆς κατασκάλλει, ὥστε μὴ πρὸς ἑδν
ἀντ. φράττειν τῷ ἐξωθεν αἰτίων. Pro θαλπῇ F. θαλφθῇ.
In eadem pro Αναβατιανὸν minus apposite F. ha-
bet ναυατιανὸν, & θαῦμα μὲν οὖν pro θαῖμα οὖν ἐδό-
κει.

Pag. 94. Κατὰ τὸ παρὰ Σαμαρείταις ἑβραϊκόν, uberius
dices F. & V. quam in edito, Post Εὐχὴ τῷ Θεῷ,
addit F. ἐφ' ᾧ καὶ μετατίθεται, καὶ ὅρα διασώτῃ ἀγα-
θότητα.

Pag. 95. ineptus Typothetes μίζωνα καὶ ἐνέμενον
pro μίζονα & ἀνέμενον edidit: &

Pag. 97. μοιχείαν pro μοιχίαν. ac bis ἐποιήτε in
duas dictiones sejunxit;

Pag. 98. semel tantum expressa habentur nomi-
na numeri ἑπτά & δύο, in F. geminantur ἑπτά ἑπτά,
& δύο δύο septena & bina. De mensura arcæ Noe-
ticæ, atque inventoribus Geometriæ & Astrono-
miæ, de Zoroastro, magiā, ac similibus, alii plu-
ra subministrabunt, quæ libens omitto.

Pag. 100. pro Μαγῶς F. & V. Μαγῶς.

Pag. 101. ἀρχήδεν, F. ἐκλήδεν. συμβολίξ idem συ-
νεργεία. ead. vero Abimelechum Glycas cum Pha-
raone Ægypti Rege videtur confundere, vel duos
Principes in unum compingere, quos sacer textus
aperte separat. De quercu Mambre videtis Inter-
pretes, & Geographos de terra quam Deus Abra-
hamo promissam posteris ejus tradidit habitandam;
Theologos quoque de apparitione Abrahamo facta,
five trium Angelorum, five trium SS. Triadis per-
sonarum, ac similibus; neque enim consentaneum
videtur, ut quosdam imitatus invento forte fortu-
na in littore scalam ingentem navim ædificem.

Pag. 102. Pro κατελθὼν lege ἐπελθὼν &c. . .

Pag. 103. post Περιγὰμ, παντὶς ἀντὶς ὧρη γυναι-
κα μοιχευομένων. ἐστὶ δὲ ἄνδρας. . .

Pag. 104. Post καὶ περι μὲν τῶν ἑταῶν. In codi-
ce Claromontano multa de Loto inferuntur, quæ
in alii desiderantur, & in versione Leunclavii: hæc
autem sunt ejusmodi: Ο δὲ Ἀβραάμ μετὰ τῆς Σάρ-
ρας ἐγέννησε τὸν Ισαάκ, & μετὰ τῆς Ἀγαρ τὸν Ισμαήλ.
ὁ δὲ Ισαάκ μετὰ τῆς Ρεβέκας τὸν Ησαὺ καὶ τὸν Ιακώβ.
ὁ δὲ Ησαὺ τῷ ἀπαιλῷ μετόχησε πρὸς τὸν Λάβαν
τὸν πρὸς μητρὸς αὐτῆς θεῖον. & καὶ τὰς θυγατέρας, τῷ
Λάβαν καὶ τῷ Ραχὴλ ἔλαβεν εἰς γυναῖκας. ἔτος οὖν ὁ
Glycas Anna.

Ιακώβ ἐγέννησε τὰς δώδεκα πατεράρχας, ἦτοι τὰς δώ-
δεκα φυλὰς τῆς Ἰσραήλ.

Ἰστέον ὅτι μετὰ τὸ ξενιδίῳ τῆς τρεῖς ἀνδρας παρὰ τῷ
Ἀβραάμ, κατέλαβον οἱ δύο εἰς τῷ τῷ Σοδόμων κατὰ-
φρησιν. οἱ καὶ πρὸς τῷ τῷ Λὼτ κατοικίαν κατλήθησαν.
ὥπερ οἱ ἀσελγῆς Σοδομίται μαθόντες, ἐκείσε κατέλαβον
ἐκζητοῦντες τοὺς ξένους, πρὸς τὸ τῷ ἀδμιτοπραξίαν
πληρῶσαι αὐτῶν. ὁ δὲ Λὼτ τῶν τοῦ εἰς ἄκρον ἀπὴντα
βιαζόμενος δὲ πολλὰ παρ' αὐτῶν, ἐξέδοτο τῷ θυγατέ-
ρα αὐτῷ πρὸς τῷ μιαν ἐκείνῃ παρὰ χρεῖσιν, μόνον μὴ
εἰς τῶν ξένων τοῖσιν αἰσχρὸν τι γενήσεται. οἱ δὲ ἀσελ-
γῆς οὐκ ἐπέδοντο. ζητοῦντες δὲ τῶν ξένων ἄρα βιαιῶς,
μετὰ τῷ Λὼτ κατεμάχοντο. οἱ δὲ ξένοι τὰς θυράς τῶ
πυλῶνος ἀνοίξαντες, καὶ φανέντες τῶν τοῦ μόνον, περιτῶν
πάντας ἐνέφρησαν. ἐκπλαγῆς δὲ ὁ Λὼτ ἐπὶ τὸ γεγονός,
καὶ πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον, παρεκάλει αὐτὸς μαθεῖν τίνες
εἰσιν. οἱ δὲ πρὸς αὐτόν. ἔπαρον πᾶς μετὰ σὲ πάντας,
καὶ ἐξελθε ἐκ τῶ τόπῳ τούτῳ. αὐτοὶ γὰρ οἱ πάντες κα-
τακρινθήσονται, καὶ ὁ τόπος ἐκλειμθήσεται καὶ ἀφανι-
θήσεται &c. τῷ κατοικῶν μιαν ἀσελγῆας. ὁ δὲ τα-
χέως ποιήσας ὁ Λὼτ, πρὸς τὸ Σενὼρ ὅρος ἐξέφυγε. κα-
τόπιδεν δὲ βρέξας τὸ πῦρ ὁ Κύριος, κατεκάλυψαν ἄ-
παντες κατὰ τῷ τῷ ἀγγέλων ἀφ' ὧν ἦσαν. ἡ δὲ γυνὴ τῷ
Λὼτ, οἷα γυνὴ οὔσα, καὶ πρὸς τῷ πρὸς αὐτὴν τῷ ἀγγέ-
λων μὴ δειλιάσασα, καὶ σφαθῆσα τὸ γεγονός ἰδὲν, ἄ-
δους ἀπελιδώθη, καὶ ὡς σῆλη ἐγενόνη ἀλός. αἱ δὲ θυγα-
τέρες τῷ Λὼτ νομίσασαι, ὅτι ὁ Κόσμος ἅπας ἦδη ἀπώ-
λετο, καὶ σπέρμα ταῦται οὐκ ἐτι γενήσεται, ἐμέθυσαν
τὸν πατέρα αὐτῶν οἶνον, καὶ σπινθηρίστη αὐταί, μὴ εἰ-
δώς ἐκ τῆς μέθης τὸ γεγονός παρ' αὐτοῦ. τοῦτο γυνὴ γυν-
εῖσας ἐξ αὐτοῦ ὁ θεὸς αὐτοῦ Ἀβραάμ, καὶ λυπηθεῖς, ἐ-
ξάπεσε αὐτόν εἰς τὰ μέρη τοῦ ποταμοῦ Νήλου, ἐπαί-
ρειν ἐξ αὐτοῦ ὡς δὴ δὲν δαλούς τρεῖς, τῇ δ' ἀληθείᾳ ἵνα
θεοβόρωτος γένηται, καὶ ἐξελθῶν τὸ ἀμάρτημα. ὁ δὲ
Λὼτ ταχυδρομήσας, οἰκονομίᾳ Θεοῦ προσήνεγκε τῷ Ἀ-
βραάμ δαλούς τρεῖς, ἡγοῦν ἐκ κυπαρίσσε, ἐκ πάλμης, καὶ
ἐκ κέδρου. & θαυμάσας ὁ Ἀβραάμ, ὅτι διεσώθη ἐκ τῶ
θεοῦ ἀλώβητος, ἐδόξασε τὸν Θεόν. ἀνελθόντες ἡ ἀμ-
φότεροι μετὰ τῶν δαλῶν εἰς τὸ ὅρος, ἐπύξεν αὐτοὺς ἐπὶ
πέτρῃν ὁ Ἀβραάμ χωρὶς ἀπ' ἀλλήλων, πλησίον δὲ, ὡς
φύροντες χηῖμα τείνωνον. προσέταξε δὲ τῷ Λὼτ ἀπέρ-
χεσθαι, καὶ ἀντλεῖν ὕδωρ ἐκ τοῦ Ἰορδάνου, καὶ ποτιῖν
αὐτὰ κατ' ἡμέραν. ὁ δὲ ἐποίησεν. ἀπῆγε δὲ τὸ ὅρος ἐκ
τοῦ Ἰορδάνου ὡς εἰς μίλιον καὶ ἑνὸς δὲ μίλων τειρῶν ἐ-
βλάστησαν οἱ δαλοί. καὶ κατελθὼν ὁ Λὼτ ἐξέπει τοῦτο
τῷ Ἀβραάμ. & ἀνελθόντες ἰδὲν τὸ γεγονός, ἔρυσαν ὅτι
λυώθησαν οἱ τρεῖς δαλοί, καὶ εἰς ἐν ἐγενόνησαν. αἱ ῥί-
ζαι δὲ μόνον ἐναπελήθησαν, ὡς καὶ ἐφυτεύθησαν κεχω-
ρισμέναι. ἰδὼν δὲ Ἀβραάμ τὸ γεγονός ἐν τοῖς ξηροῖς ἐύ-
λοισ, πεσὼν προσεκύνει τῷ Κυρίῳ, καὶ εἶπε. τοῦτο τὸ
ξύλον ἐστὶν ἀμαρτίας ἀπόφασις. τὸ ξύλον εἰς μέγα δέν-
δρον ἐγένετο, διαρκέσαν αὐτὸ μέχρι καὶ τῆς βασιλείας
Σολομῶντος. ἔλαβε δὲ πληροφορίαν ὁ Ἀβραάμ περὶ τῆς
ἀφίσσεως τῆς ἀμαρτίας τοῦ Λὼτ. ὅτε ἡ ὁ ναὸς τῷ Ἱερο-
σολύμων ἐκτίζετο, μετὰ τῶν ἄλλων ἐξεκόπη καὶ αὐτὸ τὸ
δένδρον, καὶ πελεκηθὲν ἔκειτο ἀργὸν ἐν τῷ ἱερῷ, οἰκono-
μῆ καὶ τοῦτο Θεοῦ. ὅτε ἡ ἐμελλε παθεῖν τὸ ὑπὲρ τοῦ
κόσμου σωτήριον πάθος ὁ Χριστὸς & Θεὸς ἡμῶν, ἐσαυ-
ρώθη ἐν αὐτῷ παρὰ τῷ Ἰορδάνῳ.

Pag. 105. Ἱερουσλήμ scribe; καὶ ὅτι τὸ δοῦναι δεκάτας.

Pag. 107. τοῦ πλάτους.

Pag. 108. ὅσα φθάσας. πρὸς ἀλλήλους ἐπέσαντο. De
Iosephi narratione, quam noster Chronographus
exagitat, fusius disputat Salianus. Quam vero im-
peritus fuerit veteris Historiæ Glycas ex Perseo,
quem post Sardanapali atque Arbaces tempora Af-
syrii imperasse somniat, facile quivis intelliget.
Cætera non persequor; hujus similitumque Græculo-
rum in Chronologicis rebus peccata dixeris, an
M m ij

Pag. 109. In F. δ δὴ καὶ γέγονεν. ἔπειτα θάρσος ἐκεί-
νος ἔλαβεν. ὁ δὲ καμὴλος ἐμφορεῖται τῆς παρατάξεως,
& quæ sequuntur, omittis iis, quæ ex nostro codi-
ce a quopiam ex longiori aliqua narratione decer-
pta cum alijs excudenda curavimus anfulis tamen a
reliquo contextu distincta. Verum omnis hæc de
Cyro & Daniele narratio fabulam olet, cum Ba-
bylone tum apud Darium Medum in pretio vive-
ret Daniel, quum a Cyro devictus est Cræsus. Quis
vero ferat ἀνισορροπίαν Siculi nostri, qui Cyro filium
Darium ac successorem, Dario vero Artaxerxem
subjiciat: eoque regnante in Italia vixisse Palan-
tem, a quo dictum sit Palatium: cum ducentis ac
quingenta ante Darium & Artaxerxem annis
Romulus vixerit, & Pallas Evandri filius ad Æ-
neæ tempora referendus sit aliquot ante Romulum
sæculis. pro καταλήξει, F. habet καταλήξη.

Pag. 110. In V. & F. μικρὰς δὲ ὁπώρας καὶ ὕδατος
ἀπολαύσει, τὸν ποταμὸν παρικοιμήσεται, ἔπειτα Θεῷ γνη-
σίως λατρεύοντες καὶ οἱ μὲν ἄνδρες εἰς ποταμὸν παρικοι-
μῶν, αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν.....

Pag. 122. ἀπερχομένους F. ἀπερχόμενοι, κατεκρίθη-
μεν, F. ἡξιώθημεν. τῷ ᾧ ἀρτοποιοὶ λέγοντι.....

Pag. 113. postrema linea αὐτῷ δοθέντων ἀγαθῶν.
Quæ vero a Leunclavio præterita, ex Claromon-
tano codice excudenda curavimus, reperiuntur et-
iam in Fontisebraldensi, ubi eadem Josephi de cau-
sa longioris Patriarcharum vitæ sententia iisdem
verbis aperitur.

Pag. 115. βύβλιον, M. βύβλινον, F. βύβλον. αὐ-
τῷ si respicias ad διβλιν, αὐτῷ si ad πλέγμα.

Pag. 116. scribe ἀναδιδόμενον. post μῆτε λαβοῖς,
μῆτε χεῖρῶν φαρισαίων ὁφθαλμοὺς τὸ γένος αὐτῶν διω-
κίμενοι.

Pag. 118. καμινιάς, F. καμίνια.

Pag. 122. post. τὸ Σίναιον ἀνάσει, ex F. τῶν καὶ
καὶ ἡμέρας νηστεύει καὶ οἱ φησὶ Γεώργιος π'. Noster enim
καὶ ἡν ἐκεῖ ἡμέρας μ'. καὶ νύκτας μ'. initia addenda sunt,
quæ MS. noster codex de Decalogo repræsentat.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΕΚΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣ ΜΩΥΣΗΝ.

α'. Εγώ εἰμι Κύριος ὁ Θεός σου, ὁ ἐξαγαγὼν σε ἐκ γῆς
Αἰγύπτου, ἔξ οἴκου δουλίας. Οὐκ ἐσονται σοὶ θεοὶ ἕτε-
ροὶ πλὴν ἐμοῦ. Οὐ ποιήσεις σαυτῷ εἰδωλὸν ἕτερον πᾶν ὁ-
μοίωμα ὅσα ἐν τῷ ὕδατι ἄνω, καὶ ὅσα ἐπὶ τῆς γῆς κα-
τώ, & φροσφυήσεις αὐτό, ἕδ' ἢ μὴ λατρεύσεις. Οὐ λη-
ψὲς τὸ ὄνομα Κυρίου τῷ δεῖ σε ἐπὶ ματαίῳ.

β'. Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα σε
ζήνηται παρ' αὐτῶν. καὶ παρακάλει κληρονομήσαι διχλὺ
παῖός σου καὶ μηδὲός σου, καὶ μακροχρόνιος γένῃ ἐπὶ γῆρους.

γ'. Οὐ μοιχεύσεις, ἢ πορνεύσεις, ἢ κλέψεις, ἢ ἑλ-
δομαρτυρήσεις, ἢ ποιήσεις συκοφαντίαν κατὰ τὸ πλῆσιόν σου.

δ'. Οὐκ ἐπιθυμήσεις γυναῖκα τῆς πλησίον σου, οὔτε
τὴν παῖδα αὐτῆς, ἕτε τὴν παιδίον αὐτῆς, ἕτε τὸν ἀ-
γρόν αὐτῆς, ἕτε τὸς βόας αὐτῆς, ἕτε τὸ ὑπόζυγιον αὐ-
τῆς, ἕδ' ὅσα κτίσματα αὐτῆς, ἕδ' ὅσα εἰσὶ τῷ πλη-
σίῳ σου.

ε'. Μνησθήτι τὴν ἡμέραν τὴν ἐβδόμην τῆς σαββάτου
ἀγιαζέιν αὐτήν. ἔξ ἡμέρας ποιήσεις πάντα τὰ ἔργα σου.
τὴν δὲ ἡμέραν τῆς σαββάτου ἢ ποιήσεις ἕδ' ἐν, ἕτε σὺ,
ἕτε ὁ υἱός σου, ἕτε ἡ θυγάτηρ σου, ἕτε ἡ παιδίσκη σου,
ἕτε τὸ ὑπόζυγιόν σου, ἕτε ὁ βῆς σου, ἕτε ὁ φροσφυλὸς
ὁ οἰκῶν ἐν τῷ οἴκῳ σου, ἕτε ἀργυρώνητός σου. ἀλλὰ ἀ-
ναπαύσονται πάντες ἐν τῷ οἴκῳ σου. σὺ δὲ ἀπελεύσῃ εἰς
τὸ ἅγιον, καὶ μαθήσῃ τὸν νόμον καὶ τὰς ἐντολάς. καὶ δι-
λογηθήσῃ παρὰ τῆς ἱερέως, καὶ λυτῶσιν λάβοις ἀμαρτη-
μάτων ἔξ ἡμερῶν τῆς ἐβδομάδος σου. καὶ ἔσῃ διλογη-
μένος.

ς'. Ελάλησε Κύριος πρὸς Μωσῆν, λέγων. λέλησον τοῖς
ἰσραὴλ, ἔξ ἡμερῶν πρὸς αὐτούς. ἀνθρώπος ὅς καταρά-
σεται Θεὸν αὐτῶν, ἀμαρτίαν μεγάλην λήψεται. ὁ ἀρά-
μενος ἀρεῖν τὸ ὄνομα Κυρίου, θανάτῳ θανατεῖται, ἢ λή-
θῃ λιθοβολήσῃ αὐτὸν πᾶσα συναγωγὴ ἡ τοῦ υἱὸν Ἰσραὴλ,
εἴαν τε φροσφυλὸς, εἴτε πτωχὸς ἢ.

ζ'. Ἀπὸ προσώπου πολλῆς ἀνασίσῃ, καὶ τιμήσεις προσώ-
πον φροσφυτέρου, καὶ φοβηθήσῃ Κύριον τὸν Θεόν σου.

η'. Εἰάν ἀνθρώπος πατάξῃ τὸν πατέρα αὐτοῦ, ἢ τὴν μη-
τέρα, θανάτῳ θανατεῖται. ἢ γὰρ ἀποδανώται πατέρες
ὑπὸ τῶν τέκνων, καὶ υἱὸς ὑπὲρ πατέρων. ἐκαστὸς τῇ οἰ-

κείῃ ἀμαρτίᾳ ἀποδανώται. καὶ ὅτις τὸν πατέρα αὐτοῦ ἢ
τὴν μητέρα ὑβρίσῃ, θανάτῳ θανατεῖται. φωνὴ γὰρ ἐστίν.

θ'. Οὐ παραλήψῃ ἀκόλῳ ματαίῳ. οὐ συγκαταθήσῃ
μετὰ ἀνὸμος γενέσθαι μάρτυς δίκης. ἢ ἐστὶν μετὰ πλεό-
νων ἐν τῇ κακίᾳ.

ι'. Οὐκ ἐλεήσεις πένητα ἐν κρίσει. οὐ ὀφείλεις κρί-
σιν πένητος ἐν κρίσει αὐτοῦ. ἀπὸ παντὸς κλέματος ἀδίκου
ἀποσίσῃ. ἀδῶν καὶ δίκης οὐκ ἀποκτενέας, καὶ οὐ δικαιο-
σύνης τὸν ἀσέβη ἔθηκεν δῶρον. τὰ γὰρ δῶρα ἐκτυφλοῦσιν
ὀφθαλμοὺς βλέπόντων, καὶ λυμάνεται δίκαια. ὅς ποιήσει
ἀδικίαν ἐν κρίσει. οὐ λήψῃ πρόσωπον πτωχοῦ, οὐδ' οὐ
μὴ δαυμάσει πρόσωπον δυνατοῦ. ἐν δικαιοσύνῃ κρίνεις
τὸν πλεσίον σου. οὐ πορεύῃ σὺ δόλῳ ἐν τῷ ἐδίκεσθαι,
καὶ γῆ σειθήσεται ἀπ' ἁμαρτίας τοῦ πλεσίον σου.

Ταῦτα ἔτετρα πλείονα ἐνομοθέτησεν ὁ Θεὸς τῷ Μω-
σῇ. καὶ τῷ Μωσῇ ἐν τῷ ὄρει Σινά τετρακόντα νυχ-
θήμερα. ὁ δὲ καὶ σωμαχθέντες ἰδυσίασαν τὸν μόρον,
ὅνπερ τῇ χωνίᾳ ὁ χρυσοῦς ἐποίησεν. Hæc reperiuntur
in nostro MS. περὶ τοῦ Ἀμαλίκ. μετὰ δὲ τὰ τοιαῦ-
τα ἦλθεν ὁ Ἀμαλίκ ἐν χιλιάσι καὶ μυριάσι σωμαχταί πο-
λεμον μετὰ τῶν ἑβραίων ἀπὸ πλῶν ὄντων. ἀνῆλθε Μωσῆς ἐν
τῷ ὄρει, καὶ ἐξέτεινε τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἰς φροσφυλῶν,
καὶ ὅτε ὕψι τὰς χεῖρας ὁ Μωσῆς ἐν τῷ ὄρει, ἐφ' ὅπου
το τὸν Ἀμαλίκ. ὅτε δὲ ἐνάρκει καὶ ἐταπείνωσεν αὐτὰς,
ἐτρεπεν ὁ Ἀμαλίκ τοὺς ἰσραὴλ. τοῦτο δὲ προεξάντες
ὁ, τε Ἀσραὴν καὶ Ὀρ, εἰσῆλθον εἰς ἐκ δεξιῶν, καὶ ἕτερος
ἔξ ἀνωτέρων. καὶ ἐσῆλθον τὰς χεῖρας τοῦ Μωσέως εἰς
ὑψος, ἔπειτα εἰς τέλος ὁ Ἀμαλίκ ἀπώλετο. καὶ ἐπλη-
ρώθη τὸ τοῦ Δαβὶδ. ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτοῦ
συνελήφθη ὁ ἀμαρτωλός.

Ὅτε δὲ ἐφθασαν ἰσραὴλ εἰς τὴν ἔρημον κάδδω, κα-
τηδίον αὐτοὺς οἱ ὄφεις, καὶ ἀπέθνησκον. τότε ἔτιον χαλ-
κοῦ ὄφιν ἐγκαρσίως εἰς ὑψος ἠλώσας ὁ Μωσῆς, ἐσησαν οἱ
δακνόντες ὄφεις. ἀλλὰ ἔτιον ἐδάκνοντο ὑπὸ τῶν ὄφιν, ἀτε-
νίζοντες εἰς τὸν χαλκοῦ ὄφιν, ἐφ' ὅντο τοῦ θανάτου.

Pag. 122. Ἐναντιολόγως F. ὡς ἀντιλογία θανόντα.
Post φρομαρτυρηθέντα F. & V. πνύμα ἅγιον ἔχειν,
ἀπ' οὗ δὴ καὶ νόμος κεκράτηκεν, ὡς τὰς Ἀρχιερεῖς χεῖ-
ρας ἐπιτιθέναι.....

Pag. 125. F. habet Χαλδὸς ὅς τε Ἰερωνῶ. Quæ
vero deerant in nostro codice ex V. & F. mo-
do tibi exhibemus. Post ἐκείνης ἀνόμασαν. Ἰσραὴλ ὅτι
φροσφυλὸς νόμος παρ' ἑβραίοις ἐν ἐξόδῳ γέγραπται οὗτος.
οὐκ ἐσονται σοὶ θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ. οὐ ποιήσεις σαυ-
τῷ εἰδωλὸν, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ
ἄνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κατώ. οὐκ ἐστὶν ἐνταῦθα ταυτο-
λογία, τὸ, τε εἰδωλὸν καὶ τὸ ὁμοίωμα. τὸ γὰρ ὁμοίω-
μα τινὸς ἐστὶν ὁμοίωμα ἢ τε χεῖρας αὐτοῦ ζῶν, εἴτε θα-
λαττίου, εἴτε πτερωτοῦ. τὸ δὲ εἰδωλὸν, κατὰ τὴν Ὀρι-
γῆνης ἐξηγήσιν, ἀναπλασμα θανάτου ἀντὶ τοῦ εἶναι ἐστίν.
ὡς ὁ παρ' Αἰγυπτίους τιμώμενος Κνωκέφαλος, καὶ ὁ παρ'
Ἑλλήσιν ἱπποκένταυρος.

Quia vero Calvinianus Interpres Leunclavius ex
sua sectæ placitis sensum auctoris nostri invertit,
placet hic loci hujus interpretationem retexere at-
que integritati suæ juxta Glycæ orthodoxi mentem
restituere. Illud præterea scire debes legem primam
Hebræis in Exodo scriptam esse in hunc modum: Non
habebis Deos alios præter me. Non facies tibi
idolum neque similitudinem rerum quæcumque sunt,
sive in cælo supra, sive infra in terra. Non est hic pag. 361.
ejusdem vocis ineptia iteratio, neque enim idem so-
nant τὸ, τε εἰδωλὸν, καὶ τὸ ὁμοίωμα. similitudo enim
est cujuscumque similitudo, sive terrestris animalis,
sive marini, sive volatilis. Simulacrum vero, sive
idolum, (quod vulgatus Interpres vertit sculptile)
de Origenis sententia, conceptum est menti figmen-
tum reapse non subsistens: quemadmodum apud Ægy-
ptios cultus olim Cynocephalus, & apud Græcos ja-
latus Hippocentaurus.

Pag. 126. Prometheus, Orpheum, Æsculapium
Medicum, ac Legislatorem Lycurgum, tamquam
coætaneos ad tempora Baraci & Deborah refert,
cum tamen variis distinctisque vixerint temporibus:
sed Glycæ ἀνισορροπίας ἔτι παραχρονισμὸς, ut jam mo-
nuī, emendare, aut refellere non est mei instituti.
nec idem sincere refert, quæ de trecentis Gedeo-
nis ad pugnam paratis commilitonibus referunt sa-
cræ paginæ.

Pag. 128. pro ἐκπυρρῶσιν. F. ἐκτυφλοῦσιν. minus re-

εἰς Leunclavius reddit γυναικῶν ὡσαύτως παραπλή-
σιον ἀριθμὸν, mulierum majorem quoque numerum
LXX. Interpretes habent adfuisse spectaculo illi ἐπὶ
τὸ δῶμα ὡς τὴν τριχίλις ἀνδρῶν καὶ γυναίκας θεωροῦντας.

Pag. 129. post κόρακος omisum est participium
δεχόμενος. pro Ναζαράος, F. Ναζαράος. Ad finem
sequentis spectant quæ sequuntur ex V. & F. de-
scripta: ἄξιον δὲ καὶ τινῶν ἰσορῶν ἐπιμνησθῆναι φιλομα-
θείας χάριν τῆς σῆς, ἐκ τῆς Ἰσθῆ. Ο Νάβυκοδονόσορ
ἔξ τὸ μὴ ἐπικυρῆσαι αὐτῷ πάντα ὅτε ἐπολέμει μετὰ
τῷ Αρφαξά, ἐπέθηκε τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ. Ολοφέρνης κα-
τὰ πάσης τῆς γῆς, εἰπὼν πρὸς αὐτόν. τὰδε λέγει βα-
σιλεὺς ὁ μέγας ὁ Κύριος πάσης τῆς γῆς. ἐφ' ᾧ καὶ κατὰ
ταύτην τὴν κέλυσιν ἀπαίροντι τῷ Ολοφέρνη, κατὰ Ἰσ-
θαίων, ἐφ' ᾧ καὶ τὰδε ὁ Αμμανίτης Αχίωρ. εἰ μὲν ἔστιν
ἀγνόημα ἐν τῷ λαῷ τῶν, ἔσμεν ἀντὶ τούτου ἵς τὸν Θεὸν
αὐτῶν ἀναβυσσώμεθα. καὶ ἐκπολεμήσωμεν αὐτούς. εἰ δὲ μὴ
γε παρελθέτω ὁ Κύριος μὲν. ὁ Ολοφέρνης πρὸς Αχίωρ
καὶ τίς ὁ Θεός, εἰ μὴ Νάβυκοδονόσορ; ἔτος ἀποστείλει τὸ
κράτος αὐτοῦ, καὶ ἐξολοθρεύσει αὐτούς ἀπὸ προσώπου τῆς
γῆς. ἐφ' ᾧ καὶ ἀπεμνησθῆναι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, σοφῶς
τῷ ὄντι καὶ ἀμερόδως παρὰ γυναικὸς τῆς Ἰσθῆ. πάντα
τὰ ἐκείνη παρὰ Ἰσθαίων ἐσκυλάθησαν. Τότε δὲ τὸ
καὶ Αχίωρ πισεύσας τῷ Θεῷ καὶ περιτέμνεται.

Pag. 131. non videtur assecutus Leunclavius men-
tem Glycæ, neque consuluisse sacrum Estheræ tex-
tum: verba enim illa κατὰ τὴν τεσσαρεσκαίδεκάτην
τῆς δωδεκάτης μηνός, quæ ad verbum κατασφάττειν
pertinent (dies enim Judæorum cædi destinatus erat
14. Adar duodecimi mensis) conjunxit cum sequen-
tibus μανθάνει ταῦτα ἡ βασίλισ Εσθήρ, reddiditque in
hunc modum: *Hanc rem ubi Esther regina cognovisset ad 14. mensis 12. completo*, &c. Idem quoque
quæ supra narrantur de Noemi, ejusque nurbus,
non satis commode expressit, & quæ ad Rutham
pertinent, non tolerando errore, seu potius ἀβλε-
ψία, atque inconsiderantia singulari, tribuit Orphanæ,
quam scimus in patriam remeasse, sola Rutha Noemam socrum suam Bethlehemum usque com-
mitante, nuptiasque cum Booso contrahente. seq-
vero paginæ initio idem aberravit in sententiæ il-
lius interpretatione ἀκηδῶν γὰρ νυκτός, εἰς ἀνάγνω-
σιν ἤλθεν. ἐφ' ᾧ καὶ ἐμνήσθη ὡς ἐποίησεν εἰς αὐτόν ὁ Μαρ-
δοχάος. Respexit enim Glycas ad illa verba capi-
tis sexti: ἔπειτα τῷ ἑκατόν αὐτῆ εἰσφέρειν γράμματα
μνημόσυνα ἧς ἡμερῶν ἀναγινώσκων αὐτῷ. ὧς δὲ τὰ
γράμματα τὰ γραφέντα περὶ Μαρδοχαίου, quæ vulga-
tus Interpres sic reddidit: *Noctem illam duxit Rex
insomnem, jussitque sibi afferri Historias & Annales
priorum temporum. Quæ cum illo presente legeren-
tur, ventum est ad illum locum; ubi scriptum erat,
quomodo nuntiasset Mardochæus insidias Bagathan &
Thares Eunuchorum Regem Assuerum jugulare cupien-
tium*, &c. Pag. eadem ab imperito Typotheta ne-
glecta, quæ sequuntur corrige: ἔξ φόβου ἀκαλύπτῳ.
In F. Μεσάρη pro Ενεμίστρου leges, & pro ἀφελού-
μενος, ἀφελόμενος non sat commode.

Pag. 132. Κατὰ φησὶν, ὁ σοφὸς τῷ ὄντι Ψελλός. De
libro suppositio apud Hebræos hoc titulo, Pre-
catio Joseph filii Jacob, ubi mentio Urielis Ange-
li, dicemus in Bibliotheca nostra universali: Pro
Edit. Paris, ἐνθεν V. & F. ἐνθα.

pag. 362.

Pag. 133. Post Ηλὶ τῷ ἱερέως, F. ἀναρχία ἦν παρ'
αὐτῷ ἐπὶ μ'. καὶ ἀλλήλων ἐπανίσταμενοι.

Pag. 135. ἀνὰ lege ἐξορέει κατὰ τοὺς Εβραίους, εἰς
ἀρχοντα, & τὸ ἄγιον ἔλαιον.

Pag. 136. ex F. καὶ ἠθέλησε τῷ Θεῷ τὸ κατ' αὐτῆ
ἀνατιθεῖς. lege paulo post ἀπέκλειψεν.

Pag. 137. Memphibosetum filium Saulis, ejusque
in regni parte successorem gravissimo errore sta-
tuunt Glycas, atque ipsius Interpres Leunclavius.
Lxx. editio Romana vocat Ἰεσοδὲ Ἰσοσέθ, quem
codex noster ex quo Græcum textum edidimus,
vocat Μεμφοςέ, F. Μεμφιβοςέ, ex quo Memphibo-
setum suum, qui Jonathanis filius fuit utroque pe-
de claudus, concinnavit Leunclavius. pro καὶ δὴθεν
lege ὡς δὴθεν. Post Ἰεβυσάις F. Ἰσπασιάμενος, βασι-
λεῖαν αὐτῆ ποιεῖται τὰ Ἱεροσόλυμα. πρῶτος μὲν δυνά-
βιδ, ὡς Ἰωσήπος ἰσορεῖ τὰς Ἰεβυσάις ἐκβαλὼν.

Pag. 138. post κατὰ παρὸς, F. & V. καὶ πρῶτον μὲν

μὲν πείθει αὐτόν ὁ Αχίτοφελ εἰς τὰς παλαιὰς εἰσελθεῖν
τῷ πατρί. ... οἶδε, F. ἰδε. τὰς μέντοι F. & V. τὰς,
ut referatur ad δίκας. ἧς γὰρ V. & F. ζῶν γὰρ ἐμελ-
λε τίς τῷ ἐναντίων pro ἐναντίον.

Pag. 139. Δειπνοκλήτορας C. & F. at V. δειπνοκλή-
τηρας.

Pag. 140. χιλιάμβοιν, F. χιλίομβοιν. in fine, post
ἐκαλέτω, F. ἐν οἷς ἑδῆς εἰσέρχεται. Paulo ante in
textum Græcum Latinamque versionem gravis er-
ror incubuit, cum ab Israeliticorum ex Ægypto
migratione trecenti tantum ac triginta, τλ', nu-
merentur anni usque ad extructam Deo a Salomo-
ne Hierosolymis sacram ædem. Extat enim luce
meridiana clarius testimonium libri 3. Regum ca-
pite sexto: *Factum est ergo quadringentesimo & octo-
gesimo anno egressionis filiorum Israel*, & quæ se-
quuntur. Imo nec desunt inter Chronologos, qui
longe etiam plures numerandos esse contendunt,
& pro 480. velint legendum esse in sacris codici-
bus 580. Qua de re uberius, qui doctrinam tempo-
rum arte ac methodo pertractant, Quæ vero de
Psalms Davidicis numero plusquam trecentis, cum
amissi fuissent, ab Esdra post captivitatem colle-
ctis, & ab Ezechia ad numerum centum ac quin-
quaginta revocatis asserit, partim suspectæ fidei
sunt, partim omnino falsa, ut quæ post captivita-
tis tempora vixisse Ezechiam, atque Esdra Hebrai-
cæ linguæ peritissimo juniorem fuisse supponant,
neque ulla in iis haberi debet ratio καὶ σοφωτάτου
Ψελλού: si tamen illa fuit celeberrimi illius Docto-
ris opinio.

Pag. 142. δύναι σε ἐπὶ θρόνῳ. ead. post ποιῆσαι
addē ὁ δὲ νῆ-λασαι τοῦτος. De Homeri ætate,
& ann. 160. interceserint ab excidio Trojano ad
Templi Salomonici constructionem, viderint Chro-
nologo. Certe ab errore vindicari nequit Leuncla-
vius, qui ex illo adverbio ὅθεν καὶ ἐπαρθεῖς. in
eam venit sententiam ut crederet, Jeroboamum ar-
repta ex verbis Dei ad Salomonem occasione ela-
tum adversus Dominum Principemque suum rebel-
lase, populumque ab eo abducere molitum esse,
cum ea potius ex Ahia Silonitis Prophetica ad Je-
roboamum in agro oratione originem traxisse cer-
tum sit.

Pag. 144. χεδάζεται, F. ἐξορίζεται: deinde, ἀπὸ
γὰρ τοῦ Εφραίμ ἡοῦ Ἰωσήφ ὁ Ἱεροβοάμ κατήγατο. τοῦ-
τον δὲ τὸν λαὸν ἡ-χμαλώτευσεν ὁ πρὸ τοῦ Σενναχηρείμ
κρατῶν ἧς Ἀσσυρίων Σαλμανασάρ. ἐν οἷς ἦν καὶ ὁ δι-
κάμος Τωβίτ. ἀφ' ὧν πολλοὺς ἔργον φόβου πεποίηκεν ὁ Σεν-
ναχηρείμ. τοῦ Θεοῦ ἀφ' ὧν, F. ἀνθ' ὧν. ead. Ἰαδὼν,
F. Γαδὼν. Ασα, F. Ασα, deinde Βαασά. pro Ὀδῆς,
F. Ὀδῶ.

Pag. 145. Ezechiel seu Jezecielus fallo locum Eli-
sæi occupat, nec illud, ut pleraque alia παραρτήμα-
τα, vidit, aut admonuit Interpres.

Pag. 146. pro ὁ, scribe ὁ. Ρέμα, Ριμα.

Pag. 147. ἵνα μήτι πᾶσι ὑπέραγκον.

Pag. 148. κατέλυσαν, F. κατέλυσεν.

Pag. 149. ὑπεραλλομένους, F. ὑπερβαλλομένους, Leun-
clavius pag. 149. Omisorum librum vocat, qui vul-
go Paralipomenon dicitur, & familiari quibusdam
Novatoribus sermone seniores pro Sacerdote aut
Presbytero usurpat. Pro τέ, Clar. & πέ F. legen-
dum est ππέ χιλιάδες, ut videtur in suo codice ob-
servasse, aut e sacro textu 1v. Reg. 19. emenda-
se Interpres, qui vertit 185. millia.

Pag. 151. pro ἐκκληδονίζετο & κληδὼνα reperitur in
F. ἐκκληδονίζετο & κληδῶνα per vocalem longam,
de quarum vocum significatione & origine ἀπὸ τοῦ
κλήω celebros, non ἀπὸ τοῦ καλῶ voco, plura Le-
xicographi. πτήσιν, F. πτήσεσιν.

Pag. 152. Post ἐνεργῆσαι, F. ὅς ἐπεδὴν ἅπαξ λάβη
ψυχὴν διάγωγαν εἰς ἀπώλειαν πάντα τρόπον αὐτῇ κατα-
χρῶμενος οὐκ ἀνίστην. pro πάντα ὑποπτεύων, F. πάν-
των. tum τῇδε οὐρῇ οἶται πηδαλῶ τὴν πτήσιν. Pag.
ead. scribe φρίονι.

Pag. 153. qui Byzus hic Thraciæ rex Byzantii
conditor, dicitur aliis Byzas. Ex ista vero perico-
pe, aliisque quibusdam, Lector discet, non esse in-
tegrum Georgii Syncelli Chronicon, suisque omni-

partibus absolutum, quod e codice MS. Bibliothecæ Regiæ a R. P. Jacobo Goaro Ord. Præd. Typis Regiis excusum prodiit, sed quædam adhuc in eo desiderari, ex aliis, si quæ forte occurrant, uberioribus membranis supplenda. Advertat autem Lector scdæ hallucinatum nostrum Glycam fuisse, dum Jechoniam Regem cum ejus successore Sedecia reclamantibus sacris paginis confundit. Neque enim Sedecias in Babylonem deductus, ullo postea in honore consenuit, sed Joachim Joakimi filius, qui etiam dictus est Jechonias, de quo hæc sacer scriptor cap. ultimo libri quarti Regum, *Καὶ ἐγέννηθη ἐν τῷ τελευταίῳ καὶ ἐβδόμῳ ἔτη τῆς ἀποικίας τῆς Ἰωαχὶμ βασιλέως Ἰούδα*. Factum est vero in anno 37. transmigrationis Joachim Regis Judæ mense 12. die 27. mensis, sublevavit Evilmerodach Rex Babylonis caput Joachim Regis Judæ de carcere: & locutus est, &c.

Pag. 155. Pro *φανώ*, lege *φανὴ ἀνφ' αὐτῶν*, ead. αἰ-
τιᾷ, F. *καὶ δὲ*: Quæ vero ibidem narrantur de expeditione Darii Medi in Babylonios, & de captivitate Danielis non consonant sacris paginis,

nec quæ subiiciuntur de Cyro eundem Daniele permittente concludi in eadem cum septem leonibus fovea: Tanti est ipsos adire fontes, nec in hauriendis lacunis hære.

Pag. 156. pro *Καμβύκης*, F. *Καμβύσης*. Colossenses a Colosso Soli erecto dictos fuisse Rhodios quidam suspicati sunt, quibus noster hic subscribit Glycas. Quis sit Artabanes, quem inter Darium τὸν Τεῦσπυ & Artaxerxem τὸν Μακρόχειρα collocat, ignoro, nisi forte διώνυμος fuerit Xerxes Darii filius, & Artaxerxis pater. Quod autem addit sub hoc Artaxerxe claros fuisse Sophoclem, Heracletum, Anaxagoram, Pythagoram, Thucydidem, Euripidem, Herodotum, Empedoclem, Diogenem, Hippocratem, Platonem, Aristotelem, in plerisque saltem aberrat, ut fufius demonstrabit Bibliotheca nostra Universalis, ex qua nuper excerptimus Bibliothecam Chronologicam scriptorum Ecclesiasticorum simul ac prophanorum.

Pag. 157. lege *ὁ καὶ ἔνα* atque observa *Ματθαῖον* dici a Glyca, & a Leunclavio Matthiam, qui in Græcis Maccabæorum codicibus vocatur *Ματθαῖος*, & in Latina versione Matathias.

NOTÆ ATQUE EMENDATIONES

AD TERTIAM PARTEM ANNALIUM

MICHAELIS GLYCÆ

Edit. Paris.
pag. 364.

Joannes Meursius, Batavus, vir de Republica litteraria, in Græcis præsertim scriptoribus in publicum efferendis, optime meritis, Lugduni Batavorum anno 1618. Theodori Metochitæ Historiæ Romanæ a Julio Cæsare ad Constantinum Magnum librum singularem primus vulgavit, & in linguam Latinam transtulit, Notasque brevissimas adjecit, cum Præloquio de Theodoro ipso Metochita, cujus res gestas prosequitur, ac Nicephori Gregoræ in eundem Nænia, sive Oratione funebri. Verum vir doctus opinione sua falsus est, multosque in fraudem induxit, sive a Græculo quodam delusus, qui ipsi hoc Glycæ nostri fragmentum, aut R. P. Andreæ Schotto, a quo accepisse fatetur, tamquam a Theodoro Metochita concinatum venditaverit, sive possessoris nomen, quod titulus *Θεοδώρης Μετοχίτης* præferrebat, in veri Auctoris, quæ ut fere sit in MS. forte deerat, appellationem transferit, sive quacumque alia de causa. Nil itaque aliud est liber ille singularis Historiæ Romanæ, quam Michaelis Glycæ liber Tertius, isque non omnino integer, a pag. scilicet 156. Editionis hujus usque ad 189. qua Galerii Maximiani infelix obitus describitur. Ne quid porro opellæ nostræ desit, editionem Joannis Meursii cum cæteris MSS. codicibus, quibus hætenus usi sumus diligenter conferemus, ejusque Notas atque Emendationes attexemus iis majusculis litteris IM. designatas.

Pag. 158. *Ἐπὶ ἔτη τετάρτῃ* IM. Romam ait sub consulibus fuisse annis CCCLXIV. Constantinus Manasses CCCCLXIV. Chronicon Alexandrinum habet annos CCCXCIII. Theodoro nostro (corriges Lector, & loco Theodori Glycam repone) Cedrenus astipulatur, & de CCCLXIV. item auctor est. Florus 12. numerat ad Augustum usque. Propior vero est sententia Manassis, quam firmant Fasti Capitolini, a quibus putantur ad Julii usque Monarchiam a primis Consulibus anni CCCLX. scilicet ut ego putare soleo, ab anno V. C. 245. quo Primi Consulatum iniere L. Junius Brutus & L. Tarquinius Collatinus, usque ad annum ejusdem Romæ 705. quo C. Julius Cæsar a Marco Lepido Urbi Præfecto creatus Dictator post undecimum diem Dictatura se abdicavit, cum in annum sequentem Consul fuisset renuntiatus. Ibi-

dem *ἐπὶ δὲ τετάρτῃ* IM. Leunclavius in suo MS. legisse videtur 157. adeoque vertit annis XII. unde Joannes Meursius hanc notam adscripsit. Glycas annos XII. Cedrenus numerat annos 14. menses VII. a quibus non abeunt Fasti Siculi. Sed pro Metochita nostro (*ὑποβολιμαίῳ*, quem mirum est ex mutua comparatione versionis Leunclavianæ non agnovisse Glycam fuisse ipsissimum (Fasti Capitolini faciunt, qui diserte annos ei XVII. tribuunt. Verum falso. Quot enim numeraveris a Prima illa Dictatura anno V. C. 705. inita, usque ad Idus Martias anni 709. nondum finiti, quibus in Senatu multis vulneribus confossus periit, tot Monarchiam extitisse recte pronuntiaveris. Ibi-
dem καὶ νόμος Ρωμαίων *ἔδωκε καὶ τὰς Ἰνδικτὰς καὶ τὰ βίσεκτα ἔφερε* IM. Hæc in secundum Augusti annum refert Cedrenus. Τὰς (Αὐγύςτας) τῇ δευτέρῃ ἔτι αἱ Ἰνδικτοὶ ἐπενοήθησαν καὶ τὸ βίσεκτον. καὶ νόμος ἐξέδετο πολιτικῶς. Rursum minime sibi constans, in Theodosio Magno imputat anno Augusti xv. & originem nominis adscribit a victoria apud Actium. Καὶ ἤρξαντο ἀριθμεῖσθαι αἱ Ἰνδικτοὶ ἀρχαί μὲν ἀπὸ Αὐγύστου Καίσαρος ἐν ἔτη μὲν τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ. Καλεῖται δὲ Ἰνδικτῶν τυτέσιν Ἰννακτιῶν, ἢ περὶ τὸ Ἀκτιὸν νίκη. Idipsum firmat Constantinus Porphyrogeneta Themate Occidentali VIII. ubi Hesychium auctorem laudat. Sed est ineptissimus error. Nam anni ordinationem a Julio institutam scimus ex Dione lib. XLIII. Svetonio in eo cap. XL. Censorino de Die Natali cap. xx. aliisque. Huic vero, similibusque Meursianis Observationibus ac Notis, si pares adtexere, & adversaria omnia mea Historica, plenasque arculas, in chartam effundere voluisssem, ingentia volumina confici ac coacervari oportuerat. Sed de his jam satis, quas omittere volui, licet ab instituto meo longius abeuntes; ne quis earum forte desiderio Methochitaniæ Historiæ librum, alioquin impostum prorsus inutilem futurum, comparare aut requirere laboret. Pag. ead. *Σκεῖλος* IM. *Εκείλος*. *Αὐτῶνιον* IM. *Αὐτῶνιον*. *ἔσθω δὲ καὶ σήλας χαλκᾶς ἀνδρώπυ* & *ὄνυ* IM. Svetonius Octavio cap. xcvi. apud Actium descendenti in aciem asellus cum asinario occurrit: Eutychus homini, bestię Nicon erat nomen. Utriusque simulacrum æneum victor posuit in templo, in quod castrorum suorum locum

vertit. Habes idem apud Plutarchum in Antonio, Glycam & Zonaram.) Eadem pag. pro ἵπποδρομίῳ IM. ποδδρομίῳ, pro quo corrigit ἵπποδρομῳ. Ibidem ἔστι δὲ ἀμαρτωλῶν ἐννεμήκοντα. Ita Glycas quoque inquit IM. & Eusebius Chron. lib. 1. numerat ccxcv.)

Pag. 159. Pro Ἀρχιερέως & συμπληρῶται IM. Ἀρχιερέως & ἐκπληρῶται. & pro χειρῶν, χεῖρας. Pag. ead. σοφός δὲ τις κατ' ἐκείνο καιρὸν IM. Hunc Mecænatem fuisse narrat Cedrenus, Manasses, Zonaras.) Ibidem σοφός δὲ τις Ἀλεξανδρῶν IM. Meminit hujus Svetonius in Claudio tamquam Tiberio formando præpositi. Verba sunt Augusti ex Epistola quadam, cap. 1 v. Tiberium adolescentem ego vero, dum tu aberis, quotidie invitabo ad cenam, ne solus cœnet cum suis Sulpitio & Athenodoro. Immo & ipsius Augusti etiam præceptorem fuisse discimus ex Luciani Macrobiis. Ἀπολλόδορος δὲ, ὁ Περγαιῶν, ῥήτωρ δὲ Καίσαρος Σεβαστῆ διδάσκαλος γενόμενος, καὶ σὺν Ἀθηνοδώρῳ τῷ Ταρσῇ φιλοσόφῳ παιδῶσας αὐτὸν, ἐξῆσε ταυτὰ τῷ Ἀθηνοδώρῳ ἐπὶ ὁδοιχόντα δύο. Ubi observa Tarsensem dici, qui Alexandrinus nostro Metochitæ, (immo potius Glycæ) Cedreno, Manassæ qui eandem Historiam recitant, ut & Zonaras: qui tamen de patria eum non indigitat. Hæc Meursius. Quid vero, si duo fuerint Athenodori, Tarsensis alter veteribus notus, & Alexandrinus iste a Græculis recentioribus in conspectum hominum deductus? Ibidem. αὐτὸς Ρωμαῖος ἀνὴρ τὸν βίον ἐκλήπεν μέλων. IM. Svetonius cap. Lix. Nonnulli patrum testamento caverunt, ut ab hæredibus suis prælato victimæ titulo in Capitolium ducerentur, votumque pro se solveretur, quod superstitem Augustum reliquissent) πηλίνῳ, ἔφησε, τῷ πόλιν ὠρῶν, IM. Svetonius cap. xxviii. πάλιν. Idem cap. xcix. rem eandem narrat.

Pag. 160. μβ. IM. legit in suo codice σαρακοσῶν δώδεκ' & observat Græcos posterioris ævi dicere, σαρακοσῶν pro τεσσαράκοσος, idque se docuisse pridem in suo Glossario Græco-barbaro. Ibidem: τελετίζουσα δὲ προσελάττειται τῷ ναῶ. IM. Nicephorus Hist. Eccles. lib. 2. cap. vii. Ut vero infans (Maria) a lacte materno jam abhorruit, & mammam attingere noluit, promissionem mater adimplet: & in templum ascendens, juxta votum, eam Deo consecrat, tertium jam tum ætatis agentem annum. Et Evodius in Epistola apud eundem Nicephorum libro 11. cap. xii. Trimula quum esset (Maria) in templum est præsentata.) Quod autem hic & alibi sæpe in partes advocat Glycam nostrum, tamquam Metochitæ suo consonantem, hoc mirabilem hominis ἀβελαν demonstrat. Ibidem: ὡς δὲ δέκα γίνεται καὶ τεσσαρῶν ἐνιαυτῶν. σκέπτονται περὶ ταῦτα οἱ Ἀρχιερεῖς. IM. Cedrenus Γενόμενης δὲ αὐτῆς ἑτῶν ἰδ', καὶ δοκούτων. cum reliquis quæ leges apud eundem Chronographum pag. 144. ἐκδομῶς δὴ ἐπὶ τῷ ῥήματι γυνοῖα IM. locus hic mutilus ac præcesserint adhuc alia, quæ petenda ex Historia sacra apud D. Lucam capite 1.)

Pag. 161. σωήδης ἐξοδος, F. ἐξοδία. Γρηγόριος, F. & M. ἡ θεολόγος. ὅπως ἐκ παρδενικῶν αἱμάτων ἐτέρῳ παρὰ τῷ φύσιν δεσμῷ διεπλάττετο. ead. scribe διετῆς. Παναρεῖ IM. ὅς Παναρεῖων ἀναλίσκειν.

Pag. 193. Quis sit auctor λεπτῆς Γενέσεως Parvæ Geneseos, quam citant præter Glycam Cedrenus & Zonaras, ignoratur, quove sæculo e tenebris emerferit: nam antiquioribus fuit prorsus incognita. Qua vero ratione Christus Dominus Mosaicæ fuerit Legi subiectus, disputant Theologi, sacrarumque litterarum Interpretes.

Pag. 164. Post vocabulum ὑποκείμενον, in F. quædam habentur, quæ in C. V. IM. & Leunclaviano codicibus desiderantur. Ea sunt de S. Josepho: & καὶ ἐκ ἐγίνωσκον αὐτῷ ἕως δ' ἐτέκετο τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον. τέθεικεν οὐδ' ἐνταῦθα τὸ ἕως δ', ἵνα μάθωμεν. ὅτι ἀπὸ ὅς ὠδίνων ἀνέπαφος ὡς ἡ παρδένος ἐν ἀληθείᾳ. τὸ γὰρ μετὰ ταῦτα ἡμῖν κατέλιπε συλλογίζεσθαι. ὅτι τῷ ἔτι γενομένῳ μητέρα καὶ

καμῶν ὠδίνων καὶ ξένων λοχευμάτων καταξιώθεισαν. ἔκ αὖν ἐδὲ μετὰ ταῦτα δίκαιος ὢν ἐκείνος ὑπέμνηε γυνῶναι λοιπὸν. & ἔτι μὲν ὁ τὰ θεία πολὺς Ἀθανάσιος, ἐπὶ τῷδε τῷ διαγγελικῷ καὶ θεῷ ῥήτῳ. οἱ δὲ τῷ καταράτου Μανέντος κληρονόμοι Παυλικιανοὶ μηδέντοι τῷτο ἐννοῶσαι δυνάμενες, & τοῦτο παρήχθησαν, ὡς προήρηται ἐπὶ τῇ ἀσπίδι καὶ παναμῶν τῷ Κυρίῳ μητεῖ, ὅτι μετὰ τὸν σωτήριον τόκον ἐτέρως ἢς ἔχεν ἐκ τῆ Ἰωσήφ. μετὰ μέντοι, & quæ sequuntur initio pag. 164. ἡ δὲν scribe. Pag. ead. ἀπόρος δὲ πάντας, F. & IM. πάντη. Post μαθηταῖς τῷ Χριστῷ, in F. sequuntur, quæ absunt ab editione Meursiana, Leunclavii versione, & codicibus V. & C. ὁ μέντοι καλοσκέπτος ὁ Μεταφραστὴς ἐν τῷ παρ' αὐτῷ συγγράφοντι μαρτυρεῖ ὅς ἀγίων Ἀποστόλων Βαρτολομαῖου καὶ Βαρνάβου φησὶ ταῦτα. ἔστι δὲ τὸν παράλυτον ὁ Σωτὴρ ἰασάμενος κατὰ τῷ πορβατικῇν εἶχε δευτῷ τῷ θαύματος τὸν Βαρνάβαν. διὸ & πρὸς τὰ βᾶθ' τῆς καρδίας ἀποβλέψαμενος, καὶ λόγῳ μετέδωκε, & παρήσας τῆς πρὸς αὐτὸν, ὁ ποῖνῳ Βαρνάβας τῷ οἰκίαν Μαρίας τῆς μητρὸς Ἰωάννου, ὃς Μάρκος ἐπελέγετο, καταλαβὼν, δείαν δὲ ταῦτα ταύτῃν εἶχεν ὁ Λόγος φησὶ πρὸς αὐτῷ. ὁ μέλων ἔρχεσθαι, ὃν ἐπεθύμουν ἰδεῖν οἱ πατέρες ἡμῶν ἰδὲ παραγέρονε. καὶ αἶμα καταλιπύσα πάντα κατέλαβε τὸν ναόν, καὶ τῷ Χριστῷ προσεσέσσα πρὸς τὸν οἶκον αὐτῆς εἰσελθεῖν αὐτὸν παρεκάλει, καὶ δὴ καὶ ἀφίκετο. Καὶ ἐστὶν ἔτος ἐν ᾧ τῷ Πάσχᾳ μετὰ ὅσων μαθητῶν ἐπετέλεσε. Λόγος δὲ ἀνῶθεν εἰς ἡμᾶς καταβέβηκεν, ὡς κεράμιον βαρύνων τῷ ὕδατος, ᾧ κατακολοῦθῃν ὁ Χριστὸς τῆς μαθητῶν ἐπέτρεψε. Μάρκος ὡς ὁ σοφός, ὁ τῆς Μαρίας ταύτης υἱός. ἐν δὲ τῷ τοιούτῳ οἴκῳ & μετὰ τῷ ἀνάκληθ' ἀνῆλθον ὑποσέλαντες οἱ Ἀπόστολοι μετὰ ὅσων ἀδελφῶν, ἐν οἷς ὡς καὶ Βαρνάβας, καὶ Μάρκος. Ἐπιφάνιος δὲ τις, & reliqua, ut in editis, ubi pag. 165. ἀπὸ τὸν δάνα lege πρὸς τὸν δάνα, & Παύλου μὲν τὸ ἀποθανεῖν τὸν πατέρα rectius quam quod exhibet Meursianus Metochita μετὰ τὸ παθεῖν forte in MSS. scriptum erat θανεῖν quod ipse in παθεῖν vertit, reddiditque, postquam passus esset pater: neque enim legimus usquam Zebedeum pro Christo martyrium subiisse. τοῖς μαθηταῖς ἔλεγεν ὁ Χριστὸς, ὑπάγετε πρὸς τὸ δάνα, Ἰωάννου ἐδήλῃ τὸν Θεολόγον. ἐκ. Pag. ead. pro ἐπὶ πάντας ἡσέσται Παύλου Meursius in suo MS. Pseudo-Metochita legerat ἐπαγινώσεται sed emendavit in Notis scribendumque monuit, ut ex nostris MSS. edidimus. Idem excudendum curavit κατὰ τὸν ἰδιὸν τόπον, vertitque pro suo quisque locq, cum κόπον legendum esse doceant verba sequentia Παύλου δὲ πλείον' εἰδὲς ἐκοπίασε. Simonem Leprosūm patrem fuisse Lazari, & a lepra fuisse a Christo sanatum Glycas asserit, & in eorum concedere videtur opinionem, qui tres omnino, easque a se invicem diversas statuunt mulieres, quæ Dominum inunxerint: sed hæc ac similia firmare aut refellere pluribus non est animus.

Pag. 166. μεταλαμβάνοντες καὶ τοῖς ἄλλοις. Ita MS. noster codex & F. at Leunclavius ac Meursius: Μεταλαμβάνει πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ὁ Ἰδὲ καὶ τῶν αὐτῶν particeps etiam una cum aliis factus est Judas & ad Judæos inde abiit, &c.

Pag. 167. ἡ δὲν lege ἡ δὲν. pro ἀλεκτροῦν M. ἀλεκτῶν. δυσωπῆσαι legendum.

Pag. 168. ἡνέξατο V. & F. ἡνέξατο. tum παρακατιῶν & ἡ πρώτη τῷ ἀζύμων ἡμέρα, ἡ καὶ ἀγία παρὰ. deinde pag. 169. lege: εἰς τὸ φρατῶριον ὃ προαυρέμενοι. Pag. ead. εἰ γὰρ καὶ μάλλον ἄλλοι ὕστατα κατέχον. tum διιχυρίζονται & ὠδὲ Ἀπολλοφάνῳ ex V. F. & M. μὴ καταδεχόμενον τὰ Χριστιανῶν καὶ τὰδε φησὶ γὰρ ῥήμα πρὸς αὐτὸν, εἶπε δὲ αὐτῷ τῷ Ἀπολλοφάνῳ. Τί λέγεις. Observat vero in Notulis Meursius in Dionysii exemplaribus numero Duali esse ἀμφοτέρω & παρόντε & σωεσώτε.

Pag. 170. μήποτε τὸ αὐτῷ, ἀντὶ τῷ, αὐτῶν. IM. Censo transponendas voces, legendumque μήποτε αὐτῶν ἀντὶ τῷ, αὐτῷ flagitat, & apud Matthæum, quem allegat cap. xxvii. versu Lii. αὐτῷ legitur non αὐτῶν: Itaque dicit αὐτῶν legendum esse videri, non αὐτῷ quemadmodum editur.

Pag. 171. Glycas noster annos ab Orbis conditu ad Incarnationem Verbi numerat quinquies mille

ac quingentos, cum alii ex Græcis aut plures aut etiam pauciores adsignent. Vide quæ præ cæteris de hoc argumento disputavit Petavius noster libris de Doctrina Temporum. οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἵνα μὴ μένη. Neque Leunclavius neque Meursius videntur sat accurate vertisse: Hic quidem: At Judæi, ne in cruce corpora manerent diem Sabbati, quando præparatio esset, magnusque omnino dies Sabbati apud ipsos haberetur, rogare Pilatum: Ille vero; Cæterum Judæi, ne in cruce corpora per Sabbatum manerent, quando tum præparationis dies erat omnino celebris atque magna, exorato precibus Pilato &c. sic enim vertendum: Judæi vero cum esset sexta feria præparationi dicata (quæ etiam dicebatur προσάββατον) ne die Sabbati, qui apud ipsos magnus habebatur, corpora in cruce manerent, rogarent Pilatum &c.

Pag. 172. Pro φιλόθεον Ἱερεμίαν legunt V. & IM. τὸν φίλον αὐτοῖς Ἱερεμίαν βορβόρα λάκκῳ ἐνέβαλον. ἡ σάγοντα lege ἡσάγετα. παραδίδοται V. & IM. παρὰ δὲ ναί.

Pag. 174. χαμόθεν. Post ἐμφανισθέντος ὑπὲρ ἡμῶν adde ex V. F. & editione Meursiana: Καὶ πείθῃ τῷ μεγάλῳ Παύλῳ λέγοντι ὅτι γὰρ, εἰς χειροποίητα ἄγια ἐσθλὸν ὁ Χριστὸς ἀντίτυπα τοῦ ἀληθινῶν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν ἑαυτὸν νῦν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τῷ Θεῷ ὑπὲρ ἡμῶν.

Pag. 175. Δείσκει IM. Δείσκειται γὰρ ἕκαστος τοῦ Ἀποστόλου. Moneo autem vulgatum Interpretem commodius textum Apostoli Pauli reddidisse cap. 14. I. ad Corinthios: Gratias ago Deo meo quod omnium vestrum linguis loquor; quam Leunclavius qui sic interpretatur: Ago Deo meo gratias, quod magis quam quisquam vestrum linguas teneo peregrinas πάντων ὑμῶν γλώσσας λαλῶ. Pag. ead. ἀδιστάτως IM. ἀδυστάτως.

Pag. 176. πρὸ ὑπάγει IM. ἀπαίγει. post Δείσκειται F. & IM. διέρχονται δὲ ὁμοίως καὶ τὰ τῆς βασιλείας Γαίης ἐστὶ καὶ Κλαυδίου δὲ ὁμοίως διέρχονται ἐστὶ ὡσεὶ ἰδ' αὐτὸν ὁ Νέρων.

Pag. 177. ἐμφρόνως F. & M. ἐμφρονες.

Pag. 178. ἐνσαρκον IM. τῷ ἐν σαρκὶ πάντως οἰκονομίαν ὣν οἱ Ἀπόστολοι μόνοι κατηξιώθησαν. κατὰ δύο λοιπὸν ὑπερέχουσιν τοῖς Προφητῶν οἱ Ἀπόστολοι, καὶ κατὰ τὸ σωματικῶς. Ἀπελιανοὶ IM. Ἀπελλιανοί, unde Apelliani melius Latine dicuntur quam Appelliani. Quæ sequuntur pag. 179. de Magdalena cum Galēno Pergameno Medicorum Principe prorsus fabulosa sunt, licet aliunde id probari potuerit debueritque, quam ex libro ad Pisonem, πρὸς Πισῶνα qui apud aliquos controversatur an inter genuinos Galeni libros accenseri debeat. ὡσεὶ ἰδ' ἐστὶ, scribe, inquit Joannes Meursius in Notis, ὡσεὶ ῥπ', nam a Christi nativitate ad imperium Commodi usque anni putantur præterpropter cLxxx. Verum observatione illa carere potuimus: cum enim dicat Glycas ἀπὸ γὰρ τῆς Κυρίας ἡμῶν Ἰησοῦ

Edit. Paris.
pag. 368.

Χριστοῦ ὡς αὐτῆς τῆς βασιλείας Κομῶδου, & ipse vertat; Nam a Domino Jesu Christo usque ad Commodum Imperatorem anni fere centum quinquaginta habentur, nihil omnino mutandum in textu videbatur, cum a baptizato vel passo Domino JESU-CHRISTO ad Commodi primordia reperitur assignatus a Glyca nostro annorum interlapso- rum numerus.

Pag. 179. Post ἀκρότης adde: πρὸς τοῦτους δὲ καὶ τὸν τῷ θεῷ ἐκείνῳ ὕμνῳ παράγει προεξάρχοντα θεοληπτον γεγονότα, ἔξιστάμενον, καὶ οἶον ἐκδημιούητα, πρὸς τῷ ὑμνῳδίαν μεταποιούμενον: & post Ἱεροδεῖρ: ἔδῃ- λον ἔξ ὧν αὐτὸς ἔγραφε πρὸς Τιμόθεον. ἡνίκα γὰρ φησι καὶ ἡμεῖς ὡς οἶδα καὶ αὐτὸς, πολλοὶ τοῦ Ἱερῶν ἡμῶν ἀδελφῶν ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ ζωαρχικῷ σώματι συνηλυ- δαμεν. καὶ ἔγωγε μὲν ὁ Ἰεροδεὴς θεὸς Διονύσιος. Πάλιν εἰς τῆς φύσεως νόμοις.

Pag. 181. δυδυμήτας ὁ βασιλεὺς adde ἐπὶ τοσούτων γὰρ ἐξέκένωτο. ἐν σενώπῳ IM. ἐν σενόπολει τῆς Ρώμης. Antequam vero ad sequentia progrediar, monendos esse Lectores existimo, in pluribus aberrare Glycam nostrum, quæ ad Romanos Imperatores ac Constantinopolitanos pertinent: quæ si ad

amussim atque examen Chronologicum revocare voluissim, plures implere paginas & ingens Notarum volumen confarcinare mihi opus fuisset. Cum aliquid dubii occurrerit, ad scriptores συγχρόνους satius erit recurrere, quam turbidos recentiorum arentesque rivulos consuetari. His præmissis reliqua pertexam, memor propositi, ac brevitati, quantum licebit, studebo: ne similis nonnullis efficiar, qui annotandi nullum finem faciunt, ac trivialia quæque in cumulum congerendi.

Pag. 183. scribe ἐπὶ ῥατὸν ne nomen proprium esse arbitreris, cum Leunclavio & quibusdam aliis. παῖς, ὅτι Νέρωνας. . . . ἐπανεσώθη, IM. διεσώθη, ad verba ista, ἐπὶ τοῦ δύο μερῶν, annotavit: Nam duplex urbs erat; & una pars ἡ ἀνω πόλις, altera ἡ κάτω dicebatur. Josephus de Bello Judaico libro VI. cap. XII. αὐτὴ μὲν de urbe Hierosolyma loquitur, ejusque situ, ἐπὶ δύο λόφων ἀντιπρόσωπος ἐκτιστο. μέση φάραγγι διηρημένην, εἰς ἃ ἐπάλληλοι κατέληγον ἀνοικίαι. τοῦ δὲ λόφων, ὁ μὲν τῷ ἀνω πόλιν ἔχων, ὑψηλότερος πολλῶν, καὶ τὸ μήκος ἰσχυρότερος ἢ ἄλλος. ὁ δὲ κατώτερος ἀκρα, καὶ τῷ κάτω πόλιν ὑψέως, ἀμφικύρτος.)

Pag. 184. συρρήγμον etiam habent F. & M. παρὰ τῷ πολέμῳ F. παρὰ τῷ πολέμῳ.

Pag. 185. βλέπειν τὰ βασίλεια scribe βλέποντα βασίλεια. Quæ autem anfulis conclusa sunt pag. seq. & in nostro MS. habentur, desiderantur in in V. F. M. μηδὲν δὲ ἀδελφὸν M. ἀδελφῶν. καὶ πόσον M. ὅποιον τὸ τέλος. φενακίζεν, V. φενακισθὲν αὐτὸν κελδεῖ πυρὰν ἀναφθῆναι. Post ἐγγέγραμτα in F. & IM. τῆς τοῦ τέλους ἡ δέχεται. Cur vero Leunclavius Meursiusque κωνσταντίνου reddiderint pulices, nobis latet, cum κωνσταντίνου omnium Lexicographorum consensu culicem significet, atque ipsa κωνσταντίνου dictio etiam Latinis familiari significetur velum ad arcendos culices. sed quid facias? quandoque bonus dormitat Homerus. Deinde quid concussæ seu quassatæ arundines ad fugandos pulices? Falsum quoque est quod omnes codices & uterque Interpres habent Trajanum imperasse dumtaxat annis novem cum septem mensibus: scribendum fuerat annis novemdecim, ut alibi fufius docuimus, cum mensibus sex & diebus 15. ab anno Christi scilicet 98. ad 117. Idem quoque vidit Meursius, & Constantinum Manassæ pariter errantem reprehendit. Neque omittere ejusdem Meursii observatio tum ad hæc verba: τῆς οὐχὶς καὶ τῆς σκορπίος ἐκ τῆς πόλεως ἐφυγάδασε, Nicephorus Hist. Eccles. lib. II. cap. XI. Ejus ætate Apollonius quoque Tyaneus vixit, quem Historiæ produnt Roma Byzantium venisse, atque ibi dæmoniis quibusdam præstigiis atque incantationibus magnam vim serpentum & scorpionum fugasse, & præterea ferocissimos quosque equos frænasse. Idem tradit Hesychius Milesius in Originibus Constantinopolitanis, quem notisidem illustravit; tum ad alia quæ sequuntur ἀφ' ἐπα- νεκλήθη τῆς ἑξορίας ὁ Θεολόγος: de Joannis Theologi e Pathmo revocatione Chronicon Alexandrinum in Olympiade cccix. κατὰ τῆς τοῦ βασι- λεὸς Νερῶντος ἀνεκαλέσατο τὸν Ἀπόστολον Ἰωάννην ἀπὸ Παύλου τῆς νήσου.)

Pag. ead. ὁ γὰρ Διάλογος μέγας Γρηγόριος IM. Cur Gregorius sit Διάλογος cognominatus, tradit Cedrenus. ἐν δὲ τῇ πρεσβυτέρῳ Ρώμῃ Ἀποστολικὸς ἀνὴρ καὶ Πέτρος τῷ κορυφαίῳ σωτήριον, ὅς καὶ ἔξ τῶν αὐτῶν γεγονότων θεῶν ποιήματα Διάλογος ἐκλήθη. Idem ad ea verba, ὡν ἕνεκα σωτηρίας ἐτυχε ista præmi- fit: Trajano Imperatori salutem impetratam precibus Gregorii Dialogi tradiderunt e Græcis Theologis quidam. Joannes Damascenus in his est, sermone περὶ τοῦ ἐν πίστει κεκοιμημένου. Locus iste est: Δεὸν ταῖνυν τοῦ ἀλλων ἰσορῶν ἐπιμνησθῆναι πρὸς τούτοις. Γρηγόριος δὲ ὁ Διάλογος ὁ τῆς πρεσβυτέρῃ Ρώμῃ ἐπίσκοπος, ἀνὴρ, ὡς ἴσασι πάντες, ἐν ἀγωνισμῷ καὶ γνώ- σει ἑξάκλυτος, ὃ φασὶ λειτεργουῦντι ἑράνιος συνειλετάρχει. ὁ δὲ ἄγιος Ἀγγελος. ὅτος ποτὲ ἀνὰ τῷ λίθινον ποταμὸν ποιούμενος, καὶ εἰς ἑξέπτιδες, ὡς κρῆταιν πρὸ τοῦ φιλόφυλον κύριον ὑπὲρ συγχωρήσεως ἀμαρτιῶν Τραϊανῶ τῷ βασιλεῖ πεποιήκειν. ὃς παραυτίκα φωνῆς θεοῦ ἐνε- χθεῖ.

pag. 369.

χρίσας αὐτῷ ἐπακίνοι, τὰ δὲ φησάσης· τῆς δ' ἑξῆς σου, φησὶν ἐπὶ κούσας, καὶ συγγνώμην Τραυλῷ δίδωμι. σὺ δὲ μηκέτι προδοῖς ὑπὲρ ἀσεβῶν δ' ἑξῆς προσηγορίην μοι. Meminit quoque Eucherologium Græcorum cap. xix. ubi ita Sacerdos orat: ὡς ἔλυσας τῆς μάστιγος Τραυλῶν δι' ἐκτενοῦς ἐντευξέως τῷ δούλῳ σου Γρηγορίῳ τοῦ Δικηλόγου, ἐπακούσον καὶ ἡμῶν δεομένων σου.

Pag. 186. post ὁ μέντοι Τραυλὸς adde μετὰ τῷ συγχαίπτεσθαι, legit F. συγκαίμπεσθαι ξένοις καὶ παραμυθεῖσθαι φίλους ἀνεξικακῶς ἀπάσαν ἐφερέ λαιδορίαν δὲν ἐξισοῦσθαι τῷ Θεῷ λέγων τὸν βασιλέα, καὶ πάσης ἀνέχουσαι ὕβρεως) Ἀδελφὸς ἐστὶ καδ'. Ita etiam Cedrenus & Manasses. Zonaras annos xix. Rectius Fasti annos numerant xxi. cum quibus facit Spartianus in ejus vita: Imperavit annis xxi. mensibus xi. Idem Meursius ad hæc verba: Κατίσῃσι δὲ τῷ ἔργῳ ἐπιστάτω τὸν Ἀκύλαν ἐκείνον: Vide Epiphanium lib. περὶ μέτρων καὶ σαβμάτων, & Euthymium Præfatione in Psalmos.)

Pag. eadem. παρατίθει F. & M. παύσασθαι μηχανώμενος M. μηχανώμενος. Εὐσεβὴς ἐστὶ καβ'. IM. Antonino Pio annos xxii. tribuit etiam Manasses, Fasti xxiii. Cedrenus & Zonaras xxiv. Chronicon Alexandrinum xxi.) Imperavit omnino annis xxii. cum dimidio, ab anno 138. ad annum 161. Qui dicitur Græcis quibusdam, ac nominatim Glycæ nostro, Σέβηρος, aliis dicitur Οὐῆρος, & vulgo Lucius Verus. scribe postea ἐντετραμμένος & post ὅτι πολλῆς adde, ὅσος περισσάντων αὐτὸν ποτὲ πολέμων, ἐπειδὴ χρημάτων ἐπαύνησεν εἰς τὸ συλλέξαι στρατὸν, τὸν κόσμον ὡς φασὶ τὸν βασιλέα εἰς ἀγορᾷν προέδωκε, κηρύξας ἀνυποσώλως τὸν βουλούμενον ἐξωνεῖναι λίδρας μαργάρους, καὶ ὅσα τοιαῦτα. Γίνεται ταῦτα, συνηκτο χρημάτων, σκορπίζε ταῦτα τῷ στρατῷ. ὅρμα καὶ τῷ ἐναντίῳ. ῥοπέται, σκυλῶν. νικητὴς ὑποσέφει. τίθησι λοιπὸν χρημάτων τῇ ἀγορᾷ. τίς νος ἐνεκεν; ὥς ἐπάλιν τὸν δέλοντα τὰ ἐξωνεῖναι διδόναι, καὶ τὸ τίμημα λαβεῖν.

Pag. 187. μετὰ τῷ Σέβηρος, IM. Hic omittit Didium Julianum qui Imperium septem menses tenuit: sed librarii culpam censeo, inquit: quod vero subijcit neque Glycam Didii hujus meminisse, mirari profecto desinet qui noverit unum eundemque esse Glycam cum suo illo Theodoro Metochita. De Zeuxippi balneo notum ex Historia CP. Svida, Codino &c. Λιῶν F. & M. Λιῶν. τῷ μαρτυρίᾳ γέφανον coronam testimonii interpretatur Leunclavius, aptius vero ut quidem videtur coronam martyrii Meursius.

Pag. 188. Post ἐ μύσας β'. ex F. & IM. ἐφ' ὃ Σαραπίαν τις μαθηματικὸς λῶ, ὃς ὑπέδειξεν Ἀντωνίῳ Μακρινόν τινα τὸν μετ' ὃ πολὺ ἐξιδεχόμενον αὐτὸν ἐπὶ συγκλήτῃ. Καὶ ὁ Ἀντωνίνος παριδὼν, ἄλλον ἀντὶ Μακρίνου φονεῖν ἐκέλευσε. Μετὰ δὲ Ἀντωνίνον..... Post ποιῆσαι, ὡς δὲ λέγουσι καὶ τινες τῷ ἱατρῶν λῶ-τιβόλῃ διουῖ αὐτὸν δι' ἐντομῆς ἐμπροδίου ποιῆσαι.

Pag. 189. Presbyteros & Diaconos, in Seniores & ministros malo exemplo vertit Leunclavius, quos Meursius, quamvis & ipse Calvini sectator, sed in plerisque modestior ac priscorum rituum observantior, recte atque ex veteri Ecclesiæ more Presbyteros & Diaconos appellavit. Ἐπίσκοπος in F. & M. ἀπόδοτος, & pro μόνον εἶσαι legunt εἶς ὁρδόδοτος: ἀσμοὶ F. & M. ἀτμοὶ τινες. Κιντίλος M. Κιντίλιος.

Pag. ead. σάρκα τοῦ Χριστοῦ adde ex F. πρὸ τοῦ παθεῖν, vel ex editione Meursii, πρὸ τοῦ πάθους ἀφάρτον.

Pag. 190. προφασισάμενοι, M. ἀποφασάμενοι.

Γίνωσκε δὲ ἀγαπητέ, & quæ sequuntur hac & proxima pagina, absunt ab editione libri hujus, seu τμήματος tertii, quam sub falso Theodori Metochitæ nomine procuravit Joannes Meursius, & Latinam adjecit interpretationem a Leunclaviana aliquot dumtaxat verbis atque adstrictiori dicendi charactere diversam. De Joanne Scylitze, Georgio Syncello Tarasii Patriarchæ Constantinopolitani, de Theophane Confessore Agri Abbate, quem Leunclavius minus recte vocavit ruri degentis cætus præfectum, similibusque Historicis Glycæ Annal.

ac Chronologis, plura docuimus in Delineatione Apparatus Historiæ Byzantinæ Parte Secunda: & de Nicephoro Generali Logotheta τῷ ἀπὸ γενικῶν, ejusque genero Michaelē Rangabeno, Parte Prima. Pag. ead. Post Μαξιμιανῶν in F. δηλονότι καὶ Μαξιμίου τῷ αὐτῷ non expressa ἢ dictione, quam in suo codice reperit Leunclavius, & nos in Claro-montano, in quo post κατήρξατο reperitur sequens Imperatorum a Constantino Magno usque ad Joannem Comnenum, sub quo ejusque filio Emanuele florebat Glycas, deductorum Catalogus, cui in Fontisebraldensi præfigitur iste titulus: Σύνολος ὡς ἐν πίνακι τῷ βασιλέων; in Vallicellano vero teste V. C. Luca Holstenio, Βασιλεῖς Κωνσταντινουπόλεως ἐν τῷ δὲ ἐξήκασε τῷ ἀρχῷ. Nos describemus ex nostro.

ΟΙ ΒΑΣΙΛΕΙΣ, ΟΙ ΤΙΝΕΣ ΕΒΑΣΙΛΕΥΣΑΝ

ἀπὸ τῷ μεγάλῳ Κωνσταντίνῳ.

Ο μέγας Κωνσταντίνος ἐστὶ λαβ'. μύσας ια'.
Κωνσταντίνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐστὶ καβ'.
Ο Ιουλιανὸς ἐστὶ β'. μύσας ἐπτά.
Ο Ιοβιανὸς ἐστὶ εν'.
Ο Οὐαλεντινιανὸς ἐστὶ ιβ'.
Οὐαλὸς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐστὶ ιγ'.
Γρατιανὸς ἐστὶ τετρά.
Ο μέγας Θεοδόσιος ἐστὶ ιζ'.
Αρκάδιος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐστὶ ιγ'.
Θεοδόσιος ὁ μικρὸς ἐστὶ μβ'.
Μαρκιανὸς ἐστὶ ε'.
Λιῶν ὁ μέγας ἐστὶ ιζ'.
Λέων ὁ υἱὸς τῷ Ζήνωνος ἐστὶ εν'.
Ζήνων ὁ καὶ Ισαύρων σὺν τῷ Βασιλικῷ ἐστὶ ιζ'.
Αναστάσιος ὁ Δυρράχινος ἐστὶ καβ'.
Ιουστίνος ὁ γέρων ἐστὶ θ'. ὁ καὶ ὁ θραξ λεγόμενος.
Ιουστινιανὸς ὁ μέγας ἐστὶ λαβ'.
Ιουστίνος ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ ἐστὶ ιγ'.
Ο Τιβερίος ὁ θραξ ἐστὶ δ'.
Ο Μαυρίκιος ἐστὶ εἰκοσι.
Φωκάς ὁ κατπαδόνης ἐστὶ η'.
Ο Ηράκλειος ἐστὶ λ'.
Κωνσταντίνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐστὶ εν'.
Ηρακλεῖνας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ μύσας ε'.
Κώνσας ὁ υἱὸς Κωνσταντίνου ἐστὶ καβ'.
Κωνσταντίνος ὁ Πρωγάτος ἐστὶ ιζ'.
Ιακινθιανὸς ὁ Ρινότμητος ἐστὶ ιβ'.
Λιόντιος ἐστὶ τετρά.
Ο Λίμαρος ὁ Τιβερίος ἐστὶ ζ'.
Ιουστινιανὸς πάλιν ὁ Ρινότμητος ἐστὶ ε'.
Φιλιππικὸς ἐστὶ δύο.
Αρτέμιος ἐστὶ δύο.
Θεοδόσιος τῷ κατὰ ἐστὶ δύο.
Λέων Ισαυρὸς ὁ κώνων ὁ καὶ ἐκονομάχος ἐστὶ καβ'.
Κωνσταντίνος ὁ Κοπρώνυμος ἐστὶ λαβ'.
Λέων ὁ ἐκ τῆς Χαζάρης υἱὸς αὐτοῦ ἐστὶ ε'.
Κωνσταντίνος καὶ Εὐφών ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἐστὶ ιε'.
Νικηφόρος ὁ ἀπὸ γενικῶν ἐστὶ θ'. σὺν Σταυρακίῳ τῷ υἱῷ αὐτοῦ μύσας β'.
Μιχαὴλ ὁ Παγγαβὲς ἐστὶ δ'. μύσας θ'.
Λέων ὁ Ἀρμένιος ἐστὶ ζ'. καὶ ἡμισυ.
Μιχαὴλ ὁ Τραυλὸς ἐστὶ η'. μύσας θ'.
Θεόφιλος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐστὶ ιβ'. μύσας γ'.
Μιχαὴλ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ μέγιστος σὺν Θεοδώρῳ τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἐστὶ ιδ'. καὶ μόνος ὁ Μιχαὴλ ἐστὶ ια'.
Βασίλειος ὁ Μακεδὼν ἐστὶ θ'.
Λέων ὁ φιλόσοφος ἐστὶ καβ'.
Αλέξανδρος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ μύσας ιγ'.
Ο Κώνσας ὁ υἱὸς τῷ φιλοσόφῳ ἐστὶ ε'.
Ρωμανὸς ὁ Λακαπνὸς ἐστὶ καβ'.
Κωνσταντίνος πάλιν τῷ φιλοσόφῳ ἐστὶ ιδ'.
Ρωμανὸς ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐστὶ ιγ'.
Ο Νικηφόρος ὁ Φωκάς ἐστὶ ε'.
Ιωάννης ὁ Τζιμιζης ἐστὶ ε'.
Βασίλειος ὁ Παρφυρογέννητος ἐστὶ ν'.
Κώνσας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐστὶ ιγ'.
Ρωμανὸς ὁ Ἀργυρόπαλος ἐστὶ ιε'. καβ'.

N n

Μιχαήλ ὁ Παρλαγοῦν ἔτη ζ'.
 Ἡ Ζωὴ τοῦ Μιχαήλ τῷ καλαφάτῃ μύνας δ'.
 Κωνσταντῖνος ὁ Μονομάχος σὺν τῇ Ζωῇ ἔτη ιβ'. κ'.
 Θεόδωρος ὁ ἀδελφὸς τῆς Ζωῆς ἔτος ἐν.
 Μιχαήλ γέρων ὁ στρατιωτικὸς ἔτος ἐν.
 Ισαάκιος ὁ Κομνῆνός ἔτη β'.
 Κωνσταντῖνος ὁ Δούκας ἔτη ζ'. κ'.

Εὐδοκία σὺν τῷ Μιχαήλ ἡμῶν αὐτῆς μύνας ζ'.
 Καὶ μετὰ Ρωμανοῦ τοῦ Διογένης ἡ Εὐδοκία ἔτη γ'. μῆ-
 νας η'.
 Μιχαήλ ὁ Παρλαγοῦν ἔτη ε'. κ'.
 Νικηφόρος ὁ Βοτανειάτης ἔτη γ'.
 Αλέξιος ὁ Κομνῆνός ἔτη λζ'.
 Ἰωάννης ὁ Κομνῆνός ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη κδ'. καὶ ἡμισυ.

NOTÆ ATQUE EMENDATIONES AD QUARTAM PARTEM ANNALIUM MICHAELIS GLYCÆ.

Edit. Paris.
 pag. 372.

Quæ de Constantino Magno narrat, pagina 191. pleraque suspecta sunt, fabulisque permixta. Περίσχος etiam reperitur in MSS. V. & F. pro quo subrogandus Κεῖσος, ut omnis loquitur antiquitas. Uxor quoque Constantini falso asseritur Maximina, filia Diocletiani, ac mater filiorum, scilicet Constantini junioris, Constantis, ac Constantii, qui post patrem imperarunt: adeo fabulosis narrationibus scatent Græculi recentiores, dum ab Eusebio, Socrate, Sozomeno, Theodorito, priscisque scriptoribus longius aberrant.

Pag. 192. Post Ελένης, in F. additur, ἔτι τῷ Ἰουδαίῳ, μέρεϊ προκημένῃ, agnovitque in suo Leunclavius, qui vertit, quæ tum adhuc obnixè Judæorum partibus adhærebat: licet Veterum nullus id mihi asseruisse videatur. ἀπελθεῖν adde ἐπὶ τὰ ἑσπέρια.

Pag. ead. μεγάλη, F. μεγαλοτάτη αὐτῇ. ποιεῖ δέμα τι, F. δέματιον. ὁρμαίνει, F. ὁρμῆναι. De Valente Astronomo alias.

Pag. 193. ὁ δὲ τοιαῦτος λίθος, & quæ sequuntur, absunt quidem a versione Leunclavii, sed eadem reperiuntur in F. Post ποιήσας restitue omisam vocem Καίσαρος: neque facile assentire iis, quæ narrat de Constante Cæsare Constantinopoli relicto, cum nondum exstructa foret, & de Licinio Nicomediam misso, quem falso vocat Constantini generum. Post ἀδελφῷ excidere verba ista, καὶ ὁ πόλεμον ἠπλόησε τῷ ἀδελφῷ ὅτι γραμματέων. ὁ δὲ αὖτε σιν. F. ὁ δὲ αὖτε σιν αὐτόν.

Pag. 194. ἐκράζον vertit crocitant, sive clangebant, strepebant, vociferabantur. Miror autem Glycæ e Syriaca lingua allusionem quæsiuisse, cum Latina esset in promptu cuius Romano. Cras enim crastinusque dies omnibus notus. Sed hæc obiter: rem nostram propius spectat interrogatio Ethnicorum: τί βοῶσιν αὐτοί, κακὸς γάρ; sic enim interpungendum est ex F. Quid illæ sic perstreunt, o infortunate Senecio? Minus enim recte in nostro codice κακὸς γάρ jungitur cum ἐπὶ, sicque interpretatus est Leunclavius: Syrorum o improbe, lingua Græc. Etsi enim alia desint, vox ista contumeliola parum sane congruit modestiæ sanctissimi Antistitis, nec uni dumtaxat Ethnicæ respondit a pluribus interrogatus παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἐρωτηθείς. Quæ subdit de Constantino Romæ per annos 12. vel ut habet F. 17. 14. imperante, Constantinopoli vero per annos 20. refelluntur facile ex iis, quæ de Encæniis novæ Romæ 2. Maii anni Christianæ Epochæ 330. & obitu Constantini anno 337. alibi docuimus. καὶ ὁ μὲν μοναχὸς Αλέξανδρος. Pro ἀπέθανε lege ἀπὸ θανάτου δὲ τῦτό, ut in F. & L. σὺν ἡλικίᾳ iidem codices συνδύχουσαι.

Pag. 193. Errat Glycæ dum Arii foedissimam mortem sub Constantio collocat: & Flavianum eodem imperante Antiochenum fuisse Antistitem docet. Post Ἰσλιανὸν adde κτιζόμενον: an vero Antiochiæ cum Gallo fratre, aut potius Cæsareæ, Lectoris officio sanctus fuerit perditus ille apostata, non multum interest. φάτισμα reddit Leunclavius illustrationem divinam, cum Christiano more baptismum dicere debuisset, omittitque ista ex Metaphraste fuisse desumpta; verba enim ista ὡς ὁ Μεταφράστης ἰσορεῖ, non tantum in nostro, sed & in F. leguntur. Idem interpret Leunclavius parum ido-

nee pag. seq. τῷ πεντηκσῇ vocat Quinquagesimæ festum, cum usu receptum sit apud omnes Christianos nomen Pentecostes. Post μιὰρ adde, ἐνίσκητο δὲ ταῖς βίβλοις κερὰς. ἀλλ' ἀνδρες ὕστερον αὐτόν. Πανέα, δὲ lege Πανέδι, ὃν ἡ.

Pag. 196. post βασιλείας adde ἐν Κιλικίᾳ ἐτελεύτησεν.

Pag. 197. id. F. habet ἰγ'. τυφλὰς F. τυφλὰς.

Pag. ead. ἐγχερίζετο, F. ἐνεχερίζετο, & pro Παλακίδος legit Παλαίδος & Ὀνόριον, qui melius dicendus fuerat Οὐάριος. Quæ de Arsenio Glycæ refert, qui humaniorum litterarum causabatur oblivionem, ex quo sacris altaris ministeriis fuisset per consecrationem admotus, sic enim intelligenda sunt verba illa.

Pag. 198. ὅτι τὸ τῷ ἐγκύκλιον παιδείᾳ αἶμα τῷ χειροτονηθῆναι κατὰ τὸν νότον ποιησάμεθα, Leunclavius in prophanum sensum, vel inscitia antiquitatis, vel novatorum studio convertit: quod se disciplinas illas orbiculares ex eo tempore, quo muneri suo præfectus fuisset, neglexisse diceret. Quid enim sit χειροτονίαν norunt Theologi Catholici; ne in re non dubia testibus utar non necessariis.

Idem Leunclavius ὅτι σπαθάρην ἀποκτείναν vertit gladiolo interficere, ac si τὸ σπαδάριον diminutivum eiset ἀπὸ τῆς σάδης legimus quidem σπαδίον apud Theophanem aliosque, & spatham sive ut alii codices præferunt, spathium, apud Augustinum in Psalm. 149. pro framea, & spatham apud Vegetium, Apulejum, similesque. σπαδάριον autem nondum mihi occurrit. Itaque ὅτι σπαθάρην per spatharium, id est, satellitem, armigerum, sive armorum portatorem, ut explicant Glossæ, vertendum erat. Id omnino evincunt, cum Julius Metaphrastes in vita Arsenii, σπαδάριον δὲ τινα τὸν ὑπηρετῶμενον ἔχων, tum Mauricius Imp. Cedrenus, Constantinus Porphyrogenneta e Græcis, e Latinis vero Adelmus & Alcuinus a Meurfio citati in Glossario Græcobarbaro, quibus & alii haud ægre potuissent a nobis adjungi: quod factum scimus a V. C. Carolo Annibale Fabro in Glossario sive Interpretatione obscurorum verborum Cedreni.

Pag. 199. ἡμέρας ζ'. F. habet ἐπὶ μύνας ζ'. menses septem, non dies tantum. ἐκ, lege ἐν τοῖς ἀρχομένοις seq. αἰς Ποντίας, F. Ποντίς. Falsas autem esse Innocentii Papæ pro Chrysostomo ad Arcadium litteras, ejusdemque Imperatoris Arcadii ad Innocentium responsionem, atque ab imperito quodam fabulatore suppositas, docet omnis Temporum illorum historia, quam per singulos annos in Chronicis nostris Historico & Chronico digessimus. Lege autem ὁρμαίνει, ἀναγνώτῃ με, & τῶν ἀκούσας Ἀρκάδιος. & ὑμετέραν ἀρχότητα, παρεξέβαλεν, & καὶ πολὺ μέρος αὐτῆς.

Pag. 202. Leunclavius vertit ξηροκοιτίαν, aridis tantum cibis degustatis, cubationem: quid si ad χαμυνίας potius respexerit, aut duram in asere, storea, matata, aut nuda humo cubandi rationem.

Pag. 203. τῆς μεγάλης μάρτυρος, F. μεγαλομάρτυρος.

P. 204. Post χωράρχαι βάρβαροι definit alter e Claronontanis Glycæ MSS. codicibus, quo plurimum usi sumus; sed nonnulla habet de septem Synodis Universalibus suo deinceps loco non omittenda. Interim monebis in codice F. non 18. sed 17. Leoni seniori annos tribui, ejus vero ex filia nepoti Zenonis filio Leoni, non annos duos, sed unum dumtaxat assignari.

Pag. ead. περιελάμενος, lege περιηλάμενος. Pag. 205. pro τῷ βασιλεῖ, τῷ βασιλείᾳ μέρεα. ἔτ' ε'. καὶ ἡ. lege ἡ.

pag. 373.

καὶ ἡ. hoc est 98. De voce καδίζ, & de Cisterna Mocesja, ac similibus, plura potuissim edisserere: verum consulto abstinui, ne eadem quæ in aliis arguere soleo, & ipse peccem.

Pag. 206. F. βασιλίσσας δὲ δ' ῥομφαίαν scribe ῥομφαίαν. eadem. οἱ τῷ Πρασίνῳ δῆμῳ.

Pag. 208. notanda verba φιλοβένετος, νημία, βούλος, βητάλων, σωλαία, Αὐγυσίων, θανατικόν, & similia quæ ad Glossaria potius pertinent, quibus omis-
sis, ἀσὶ κεντηνάρεα π', legit Leunclavius, alii codices habent ρρ'. Errat quoque idem Interpres, cum Euthymium Patriarcham pro Eutychio substituit. De eodem similiter querimur, ac merito, quod nota Christianis omnibus Ascensionis & Pentecostes festa in Adsumptionem & Quinquagesimam trans-
formarit, Deum sermonem pro Verbo usurparit, &c.

Edit. Paris.
pag. 374.

Pag. 208. pro ξυλόβελος, F. legit ξυλόλουβος, & pro ὅξῃ τὰ πτύσματα, πτώματα: De Metaxa & Metaxariis memini me dicere plura in Notis ad Theophanis Byzantii Photiana Excerpta. Pro χλ' F. & Claromontanus habent χλ'.

Pag. 210. σπε'. C. codex ρό. Ἐπὶ δὲ Κωνσταντίνου ἐκγόνα C. idem legit ἡ Λέοντος, τῷ ἡ Κοσταντίνῳ, quod eodem recidit: ac pro τῇ. exhibet τῆζ'. Patres qui septimæ Synodo interfuerint.

Pag. 211. ἡ πολυτίμος σωλαία, F. πολυτίμητος σωλαία.

Pag. 212. τὰ μωμορράγια, F. τὸ ναορολόγιον. ἐν τῷ ὠρόπῳ, F. τῷ Εὐροπίῳ.

Pag. 213. καὶ τὰ τετα γονομένα, F. γερονότος. Idem quoque habet ἐνδύσας ut V.

Pag. 213. περιπεσών, F. περιτιθείς. μετὰ τοῦτο, F. μετὰ δὲ τῶτον. Interpres in fine minus recte reddit λαλόμενος Psalmos concinens, & ἀναστὰς surgens: Altera die canendo clamabat alta voce Miseremini mei, ac vitæ redditus narrabat, &c. Quid vero sit, τὸ τῆς πορνείας τελώνιον, ad quod ab Angelis delatus est ille scortator, atque inde a Dæmonibus deductus ad orcum, ab aliis sagacioribus libenter didicim.

Pag. 214. in F. defunt post Ἀσάρτῳ ista verba, ἤρουν τῷ σεληνίῳ, veluti interpretationis vice inserta. ἔχε δὲ καὶ ἐπὶ ληψίν ex F. De Mahometis abominandi deliriis, Astarte Luna, Venere ἢ Ἀφροδίτῃ, ac similibus plura alii, quæ non est opus nostris notis inferere, aut privatis observationibus illustrare. Quæro, ubi sit Philonis illius Philosophi, quam Glycas citat, Historia Ecclesiastica: de Auctore nonnihl diximus pag. 49. Delineationis Apparatus Historiæ Byzantinæ.

Pag. 220. λαβρῷ πυρετῷ F. λαύρῳ, ubi etiam Καβαλία καὶ Καβαλλοί.

Pag. ead. post Κωνσταντίνος in F. additur σὺ τῇ αὐτῇ μητρὶ Εἰρήνῃ ἐτῇ ιβ'. ὕφ' οὗ.

Pag. 221. Πατριάρχος ἀπὸ γενικῶν, F. ἀπὸ γενικοῦ. & eadem pag. citantur Joannis Zonaræ Annales, & Historiæ Joannis Scylitzæ præscribitur exordium, post δορατότρωτος γερονός, addit F. κρατήσας μύας δύο.

Pag. 222. Θεοδότῳ, F. Θεοδώρῳ, idem post διερωτᾷ addit τε αὐτὸ καὶ μανθάνει τίνι προσήκει τὸ παλάτιον, & ὅποια τὰ τέτα γνωρίσματα. ὁ δὲ ὡς Λέων ὁ Ἀρμένιος πολὺ τὴν ἐν μέσῳ, καὶ παρὰ Μιχαὴλ πέμπεται πρὸς τῆς ἑω στρατηγὸς ὁ Ἀρμένιος. ἔτα μετέρχεται τὸ στρατιωτικόν. ἀνταίρει κατὰ Μιχαὴλ. τείχιον.....

Pag. eadem. ex F. κατὰ Λέοντος μελετᾷ τῷ ἐπιβουλῇ ταύτῃ. καὶ τῷ κατέχοντι αὐτὸν ἀποκαλύψας παππία ταύτη τοὶ καὶ νυκτὸς εἰσάγεται σὺ τοῖς λαλμοῦσι στρατιώταις ἐνόπλοις. καὶ ὁ μὲν Μιχαὴλ.....

Pag. 223. ἔγγονον, F. ἔγγονον πλοῖον. Post φρενῶν ἔχον, F. Δένδρεα καλέμενον.

Pag. 224. ἐγγράπτωσι, F. ἐγχαράττωσι τῷ Μεθοδίῳ.

Pag. 225. F. plenius ista exhibet quam alii codices: Μιχαὴλ ὁ Μεθυσῆς σὺ τῇ μητρὶ αὐτῇ Θεοδώρῃ ἐτῇ ιδ' καὶ μόνος ἐτῇ ια'. Pag. ead. δερμύτατον, F. δριμυτάτῳ σινίπῃ.

Pag. 226. ἀγγελίας, F. ἀγγελίαν ἐπάγας μοι. ἐνασκούμενος, F. ἐνασκούμενος. Glycas Annal.

Pag. 227. δερσπίας ἀξίῳ, F. δέξιοι.

Pag. 228. & τῷ F. τῶτον τὰ κατ' αὐτὸ παρεια-
σας.

Pag. 229. ἀναφύς, F. ἀναφανής. dein lege Αρχιερα-
τήγῳ. Pro Λαυταῷ, F. Λαύσακος. Σανταβαρνός, F. Σαβαταρνός.

Pag. ead. Λέων, Λέων, F. Λέον, Λέον. τὸ δοκῆν, F. τῷ δοκῆν. Ιγνηρος, F. Ιγνηρος. Tum καὶ βασιλέως ξίφος.

Pag. 230. φρικώδεις, F. φριβεαί. ἐπ' ὀνόματι τοῦ αἰγίῳ. καὶ ὁ σοφώτατος μοναχὸς Μάρκος καὶ τῆς τοιαύτης μονῆς οἰκονόμος, ὁ καὶ τὸ τετραπύδιον πληρώσας τῷ μεγάλῳ Κοσμᾷ habentur F. quæ defunt in Valli-
cellano & in versione Leunclavii.

Pag. 231. τὰς ἀκτῖνας ἐπ' ἀνατολὰς ἀφίης, F. con-
rario omnino sensu ἀπ' ἀνατολῆς ἀφίης. Tum Nicolaum appellat Patriarcham, cujus nomen alii silent.

Pag. 232. Post καὶ ὑβρείης, multa continet MS. pag. 375.

F. quæ desiderantur in V. & interpretatione Leunclavii. sunt autem ejusmodi a nobis non præmittenda quamquam pene omnia reperiantur in Cedreno Joannis Scylitzæ exscriptore pag. 606. editionis Regiæ. Κοιλικῶ δὲ νοσήματι συληφθεὶς ὁ βασιλεύς, καὶ ἐπὶ χρόνον τῷ τοιαύτῳ πάθει κατεργασθεὶς, καὶ εἰς ἐσχάτῳ ἀδυναμίαν ἐληλακώς, μόλις ἐδωκῆν ἐν τῷ τῆς ἐγκρατείας καμρῷ τῷ σωμῆδι ποιῆσαι δαμνηγορίαν. σωμῆδοισι μὲν γὰρ τῆς συγκλήτου τοιαύτων ἡρέετο πρὸς αὐτὸς λόγων. τὸ μὲν ἐμὸν σαρκίον, ὃ φίλοι, νόσῳ ἐκ-
τρυχωθέν ἀπέρριψε. καὶ ἡ ἰχὺς ἐπιτέλειτε. καὶ τὰ-
χα ἐκέτι μεθ' ὑμῶν βιοτάσω. μίαν τοίνυν καὶ τελευ-
ταίαν ὑμᾶς αἰτῶ τῷδε τῷ χάρι, ἀπομνημονώσαι, ὡς ἔχον πρὸς ὑμᾶς χερσὶν ὁμῶς, καὶ ἀντὶ ταύτης δι-
νοῖαν, τῇ ἐμῇ συζύγῳ ὁμῶς, & τῷ ἡ. καὶ δι-
δὲς ἡ συγκλήτος δακρυρροῦσα καὶ μετ' ὀλοφυρμῶν ὑπέ-
χετο, ἀνοιόντε ὁμῶς, εἰς τε τῷ δέσποιναν καὶ τὸν ἡμέτερον δεσπότην καὶ βασιλέα ἢ σὸν ἡόν, ὥς εἰ δει-
σῇ, μυριάκις ἐμφορὸν αὐτῶν ἀποδανῆν. ταῦτα εἰπὼσα ἡ συγκλήτος, καὶ τελευταίαν ἀποδῶσα ἀσπασμὸν τῷ βα-
σιλεῖ. ἀπηλάτῃ τῷ βίῳ κατὰ τῷ ια' τῷ Μαῖε μύας Ἀλεξάνδρῳ τῷ ἀδελφῷ τῇ βασιλείᾳ παραδὸς σκί-
πτρα ὅν ἰδὼν ὡς φασὶ κατὰ τῷ τελευταίαν ἀτυχίαν εἰ-
πεῖν λέγεται. ἰδεὶ ὁ κακὸς καμρὸς μετὰ τὰς ιγ' μύας. παραδὸς τοίνυν ὡς εἴρηται τὸ τῆς βασιλείας κράτος καὶ πολλὰ παρακαλέσας τὸν αὐτοῦ ἡόν Κωνσταντίνον παιδοβο-
ρήσας καὶ ἐπιμελείας ἀξιοῦν φρονήσεως. τελευταίαν δὲ καὶ ὁμῶς αὐτοῦ καταλιπὼν ἐτελεύτησε. Sequitur titulus περὶ τῆς βασιλείας Ἀλεξάνδρου, litteris minia-
tulis, ut cæteri, exaratus, post quem hæc quoque habentur.

Κρατὴ δὲ Ἀλεξάνδρος ὁ τοῦ Λέοντος ἀδελφὸς μύας ιγ'. συμβασιλεύοντος αὐτῷ καὶ Κωνσταντίνῳ τοῦ Λέοντος παιδός. καὶ τῷ καὶ Νικόλαον Πατριάρχῳ ἐκ Γαλα-
κηνῶν ἐκπέμψας ἡγάγε, καὶ τοῦ θρόνου καταγαγὼν τὸν Εὐδύμιον ἀνήγαγε τὸ δεύτερον Νικόλαον. καὶ αἶμα αὐτῷ καθεδρὸς ἐν τῇ Μανναύρᾳ σελευτῆς τῷ Εὐδύμιον καθε-
ρεσιν ἐπηγήσατο, ὃν οἱ φρονέμενοι & Νικόλαον Κληρι-
κοὶ αἶμα τῇ καθεδρῇ ὡς ἀγροὶ ἐκπιδῶντες διῆρες ἐπληττον κονδύλοις, ἐνέταβον, ἐκλάφισον, τῷ ἱερο-
φρεπῇ ἀπέτιλλον γενεάν, ἐπὶ τραχύλῃ ὡδῳ, & ἀλ-
λας ἀνυπόστους ποινὰς τοῦτο ἐπέφερον. ὁ δὲ ἱερός Εὐδύ-
μιος φρονέως πάντα καὶ ἡσύχως ἐπέφερον. οὗτος ὁ βασιλεὺς Ἀλεξάνδρος, καὶ πάλας βίον ἀβραδίατον ἔχων, & ὁμῶς καχυμένον, καὶ πρὸς μόνον ἐπτομήν τὰ κυνηγέσια, καὶ τὰς αἶμας ἀκολάσας καὶ ἐκδεδητημένους ἡδ' ἀφῆκεν, & μηδὲν βασιλέως ἔργον εἰδὼς ὁμῶς ἀφῆκεν, ἀλλὰ τρυφᾷς καὶ ἀσελγείας χολάζειν ἡγάπηκας, ἐπὶ τῆς βασιλείας καὶ ἡδ' ὅλων ἐγένετο ἐγκρατὴς, οὐδὲ ἀξίον λόγου ἢ ἐνοήσα-
το, ἢ κατεπράξατο. ἔχε δὲ καὶ πρὸ τῆς βασι-
λείας συμπαίσορας αὐτῷ, καὶ ἡδ' ἀκολάσων πράξεων κοι-
νωνούς, καὶ δερσποντας, Γαβρομλόπτερον, & Βασιλίτζῳ-
ους καὶ εἰς Πατρικίῳ τῷ ἀνεβίβασεν. ἐβούλετο δὲ τὸν Βασιλίτζῳ εἰς τὸν βασιλεῖον θρόνον ἀναγαγεῖν, καὶ Κωνσταντίνον τὸν οἰκῶν ἀνελὼν ἀνυχεῖσαι. καὶ ἐγέ-
νετο αὖν, ἡ μὴ Θεὸς τοῦτο δεικνύσειν. ἐφάνη δὲ καὶ κο-
μήτης ἐκδύσεως, ὃν ξίφειν καλοῦσιν οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα δεινοί. τοῦτον δὲ ἔλεγον αἰμάτων χύσιν προσημαίνειν ἐν τῇ βασιλίδι. Quæ de Cometa Xiphia modo exscri-
psimus, reperiuntur quidem in codice Vallicellano, & in versione Leunclavii, sed alieno loco, impe-
rante scilicet Alexandri nepote Constantino. Ad-
dit & sequentia MS. F. quæ tibi exhibemus.

Ο δὲ βασιλεὺς πλείους καὶ γόησιν ἐκδεδωκώς ἐαυτὸν, καὶ πυνθανόμενος περὶ τῆς ἐαυτοῦ βασιλείας ἢ μακροχρόνιος ἔσται, ὑπέχοντο μακροβίον ἔσεσθαι, εἰ ὁ ἐν τῷ ἱππικῷ ἐστὶν ἀνὴρ ὁ χαλκὸς αἰδοῖται καὶ ὀδόντας μὴ ἔχων ἀποσπάσει παρ' αὐτοῦ. τοιοῦτον γὰρ αὐτὸς εἶναι τὸν ἀποφανῶς. Λέοντι γὰρ ἀντιμέχεται τῷ αὐτῷ φασὶν ἀδελφεῖ. οἱ περὶ αὐτὸς τὰς ἀληθείας χοροβίους τὰ λέγοντα μὲν τῷ χοίρῳ προσαναείωσεν. τῇ ἑκτῇ δὲ τῇ Ἰαννί μιλῶς κασίμενος ὁ Ἀλεξάνδρος καὶ ἀρετῆς καὶ οἰνωδὲς μὴ τὸς ὑπὸν κατὰ δὲ σφαιρίζων. πόνη δὲ τινος γεννηθέντος ἐν τοῖς ἐγκράτοις αὐτὸς ἀπὸ τῆς τῆς βραμμάτων ἀπλησίας καὶ τῆς μέδης ἀνελάων ἐν τῷ παλατίῳ, αἵματος αὐτῷ πολλὰ ἐκ τῶν ῥινῶν, καὶ τῶν αἰδοίων ρυέντος μετὰ μίαν ἡμέραν ἐπελάτυσεν. ἐπὶ ὅπως καταλιπὼν, τὸν Πατριάρχην Νικόλαον, τὸν μαγιστρον Στέφανον, τὸν Βασιλίτζην, καὶ τὸν Γαβριηλοπούλον, τῷ βασιλεὺς παραδὲς Κωνσταντίνῳ τῷ οἰκίῳ ἀνετίθη.

Κρατὶ δὲ οὗ τῷ Λέοντος ὁ Κωνσταντίνος ἔστι. οὗτος ὁ Κωνσταντίνος ἱππικὸν ἐκτελέσας, nam quæ in editis leguntur a verbis hisce καὶ τῶν καὶ ταῦτα, usque ad ὁ μάταιος, absunt a F. suo antea loco inserta. Pro ἐαυτὸν, lege ἐαυτῷ καθίστησι. & post εἴρεται, scribe ex F. ἐπίσκοπος τῆς βασιλείας Κωνσταντίνος. χαίματα F. χάσματα γῆς. Quum vero legis ἐν τῷ Σέματι ἢ Θρακισίῳ, reddi a Leunclavio, in regione Thracensium, cave Thraciam hic suspiceris, alia enim te docebit omnia Constantinus hic noster Imperator ὁ Πορφυρογενήτης dictus lib. de Thematibus tertio, ejusque editores, cum Plinianis in Solinum Exercitationibus. Post τῆς ἱσαμίνης restituere γῆλης & seq. pro κομήτῳ in F. legitur κομήτης.

Fdit. Paris
pag. 376.

Pag. 233. pro ἀνέμενε, ἐνέμενε, atque ἐσάται non εἰσάται.

Pag. eadem. Ο μέντοι ὁ αὐτὸς τῷ Λέοντος Κωνσταντίνος ὁ Πορφυρογενήτης, in F. plenius quam in editis. Ηρακλέους & προνομίῳ legit.

Pag. 234. Quod vero ad vocem σημαντήρ attinet, quam Leunclavius in Patronum Ecclesiæ vertit, ego vero alias Patroni statuam, vexillum, aut quid simile suspicabar, doctior modo effectus arbitrator signum esse ac nolæ quam campanam dicimus bacillum seu malleolum, quo vel lignum, vel æs, aliudve metallum ad convocandos in Templum fideles percuti solet. Qua de re consulendi Leo Alatiis Dissertatione de recentioribus Græcorum Templis, & R. P. Jacobus Goar ὁ μακαρίτης in Posterioribus ad Cedrenum Notis, ubi Guillelmum Xylandrum advertit nullam σημαντήρος significationem agnovisse. Quod & ipsi mirati sumus. Leunclavius vero patronum reddiderat, sed cum Græcus textus adhuc esset ineditus, quid ipse significare voluisset, paucis erat perspectum.

Pro κόναρα, quam vocem forte corruptam ex κώναρα, præter Vallicellianum habet etiam codex F. Cedrenus legit κώνων καρπῆς, καὶ δάσιν, καὶ πιτάκια, ἔστι δὲ φινίκων καὶ σαφίδων καὶ ἰχθύων τὰ λεπτότερα. Atque hæc dictio in posterum addenda erit Glossariis Græcobarbaris, deest enim in Meursiano, aliisque.

Pag. 235. pro ἀσμενῆς ἀσέμενος, F. exhibet ἀσέμενος: multaque subministrat quæ absunt a Vallicellano & Leunclavii versione post ὡς εἰκεν οὕτοι ἐργῆς. sunt autem hujusmodi quorum primam partem quæ ad manum S. Joannis Baptistæ CP. delatam attinet reperies pag. 562. Historiæ Cedreni editionis Regiæ.

Ηχθὴ δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χειρὸν καὶ ἡ τιμία χεὶρ τῷ Προδρόμῳ εἰς τῷ Μεγαλόπολιν καὶ Ἀντιοχείας ἀποκαταπέσσει παρὰ τινος ἑλκόντι ἰωβ τέννομα, ὡς καταλαβούσαν τῷ Χαλκηδόνι, ὁ βασιλεὺς τῷ βασιλικῇ ἐκπέμψας τελεῖν, καὶ τῆς συγκλήτης ὅσον ἐπίσημον ἔξελδόντος καὶ τῷ Πατριάρχῳ Πολυδίκτῳ σὺ πάντῃ τῷ κλήρῳ μετὰ κηρῶν καὶ θυμιαμάτων εἰς τὰ βασιλῆα ἡγάγεν, ἐπὶ δὲ τῷ προβεβασιλωκότος Ρωμανοῦ τῷ Λακαπηνῶν γέγονε χειμῶν ἀφόρητος ὡς κρυφαλωδύμῳ τῷ γλῶ ἐπὶ ἡμέρας ρκ'. ἐπηκολούθησε δὲ τῷ χειμῶνι καὶ ὁ μέγας λιμὸς τὸς πᾶσι γενομένους ὑπερβαλλόμενος καὶ θάνατος ἀπὸ τούτου ὡς μὴ δυνάσθαι τὸς ζώντας τὸς τεθνεώτας ἐκκαμίζην, τῷ βασιλεὺς πολλὰ ἀρόνια ποιησάμενος κατὰ τὸ δυνάτον καὶ τῷ χειμῶνος καὶ τῷ λιμὸς δι' ἀποκρίων

καὶ ἄλλων βοηθημάτων παντοδαπῶν. μετὰ αὐτοῦ τῷ Κωνσταντίνῳ καὶ πρὸς τῷ ἐκείδεν ὁ βασιλεὺς κατέσασιν, Ρωμανὸς ὁ τῶν ὁ ἐγκρατὴς τῆς βασιλείας γίνεται.

Pag. eadem. προσκαλέσατο, F. μετακάλεσατο. Βόνα, F. βόνα.

Pag. 236. post ὑπὸ τῆς ἀνατολῆς adde ex F. στρατευμάτων ἀπάντων παρακεκινημένων ὑπὸ τῷ Τζιμισκῇ βασιλεὺς ἀναγορεύεται ὁ Φωκῆς.

Pag. 237. ἐμπεπλησμένον, Plenum sanguine, pro quo F. habet ἐμπεπλημένον; sicque legit Interpres, qui vertit, condensatum. Verum si Græcum textum legas attentius, statim apparebit Leunclavii hallucinatio, qui duas res omnino distinctas in unam compegit, nimirum Laterem, in quo descripta erat forma Christi ἀχειρότευκτος, Hierapoli repertum, & cinnnos sancti Joannis sanguine imbutos. Ait enim Laterem illum condensatum fuisse ex Joannis Baptistæ capillis atque sanguine. Λαοδικέα, F. Λαοδίκεια.

Pag. 238. omissa est Indictio xiiii. & qui Αβαλάντης dicitur apud Cedrenum est Βαλάντιος, nisi forte prima vocalis negligentia librarii exciderit, nam in versione Xylandri legetur, Abalantius. ἀρνεύτηκε F. habet ἀρνεῖται ἐτίμησε. Idem.

Pag. 239. Παιδαδόν. Eadem vero pagina somnolentus Corretor quædam corruptit, quæ restituo, nimirum, ὁ βασιλεὺς καὶ τὰς αἰμας, τὸ ἀπαλόν, τὰ τὰ ἐμφυλὶς πόλεμος, αἶμα τῇ τελευτῇ, δ' ἀδελφοί; & eadem. τὸ τῆς λίμνης τῷ Οτρυβὲ ὕδωρ ὑπὸ γῆς.

Pag. 241. κρατήσας ἔτη δύο, lege ex F. γ' & versionem Leunclavii corrige. Paulo post trium annorum expressa fit mentio ἐν τριῶν γὰρ ἔτεσι. eadem. Κοζινὰ F.

Pag. 242. ἐμμονα, F. ἐμμονον. Idem Χαλεπίς. seq. ἐπέγεν, F. ἐπήγεν.

Pag. 245. ὡς εἰς κληρονομίαν. tum Κρατὶ τοίνυν σὺ τῇ Ζωῇ Μιχαὴλ ὁ λεγόμενος Καλαφάτης μιλῶς τέσσαρας ὅροις &c.

Pag. 247. ἡς τελευτῶν, F. τελευτῶν. Κυρκαίρης, F. Κυρκαίρης.

Pag. eadem. Μωὶ Μαρτίῳ, in F. additur θ', quæ est nonæ diei nota. περὶ τὸν Χερσὸν τῷ χαλκῷ, F. τὸν χαλκῷ. χειρῶν, F. ὁ χειρῶν.

Pag. 248. ἰασίτης, in F. est tantum Ἀσίτης. ὕψεται τὰ μέγιστα. ἀσέως γὰρ, sic interpunge.

Pag. eadem. ἐφοράται, F. ἐφοράθη. τελεοντα ἔτις, ita etiam F. sed legendum videtur unica tantum dictione τελεοντα ἔτις. ἡ γὰρ τῇ Μαγγάνων μονῇ καὶ οἱ ξανῶν. Κατ' ἐκείνο δὲ χειρῶν. Cætera ad finem usque defunt in Codice Vallicellano, quæ ex Augustino ac Bavarico edidimus comparata cum F.

Pag. 249. Pro ἐδέχοντο, F. ἐδέχοντο ἀγαλῶν, & pro αυτοκρατορίαν, αυτοκρατορίαν. ἀποδέχεται.

Pag. eadem. scribe ἀποδέχεται.

Pag. eadem. Ὀλακισμένον βίον habent codices Augustanus, Bavaricus, & F. Leunclavius vertit deliciis affluentem, inquit Vangnereckius noster, videturque in suo codice legisse Ὀλακισμένον ἀπὸ τοῦ λακίζεσθαι quod est frangi, quasi dicas vitam deliciis fractam: quod si quis malit Ὀλακισμένον, derivarim illud a simplici λακίῳ vel λακίῳ quod significat sonitum edere, ut sit vita divitiarum ac possessionum negotiis strepera, quæ quidem sententia magis præpedito quadrat, innuitque præcedens ἀκτιμωσύνῃ. Hæc ille.

Pag. 250. ἀχρὸ καὶ θαλάσσης, F. Θεσσαλονίκης.

Pag. 251. Μυλαῖς legit quoque F. & μετονομασθῆσα Ζένη.

Pag. 252. Monendus Lector post Ἰωάννης, & ante Ζηφιλίνος, notam in MSS. reperiri, qua μοναχὸς passim designatur.

Pag. 253. πρὸς τῷ ζασιλίδῃ ἐκπέμψῃ Leunclavius vertit ad Imperatricem, rectius forte, ad Regiam urbem, id est CP. sæpe enim ab hoc nostro aliisque recentioribus Græculis ἡ βασιλὶς appellatur. Delenda vero sunt hæc verba, forte Helenopolis, quæ urbs est Bithyniæ: clarus enim erat ille locus multis nominibus. ἐτοιμάθη, F. ἐτοιμασθῆναι.

Pag. ead. initio: ὅτι δάπνη λατὸν καὶ ἡ τῷ βασιλεὺς σημασία χωρεῖ, male reddit Interpres. Quapro-

pter omnes auxiliares Imperatoris copiæ simul pedem referebant. Legiones eo discessu conspecto &c. nescisse videtur quid σημασία hoc loco significaret: aut certe dicendum legisse συνμαχία non σημασία, ut habent codices Glycæ MSS. Aug. Bavaricus & Fontisebraldensis. Sic enim ista mihi explicanda videntur: Cumque insuper Regium Imperatoris vexillum retro flexisset, Legiones eo viso &c. a Joanne Scylitze res ita narratur: ὅτε δὴ ταῦτα καὶ ἡ βασιλικὴ σημαίαν ἐπιστρέψας νόσον ἐπιμνησθῆναι παρήγγειλεν: οἱ δὲ πόρρω τὰς φελλάγγας ἔχοντες ἐστάθωσαν. His de causis converso regio signo præcepit milites redire. Verum ii, qui procul phalanges habebant &c. Quid σημα, σημαδίων, σημαία, σημασία, cæteraque ejusmodi significant in rebus militaribus, docent Svidas, Meursius, aliique Lexicorum Glossarumque scriptores. πεζόθεν, F. πεζόθεν ἀνέτορε, F. ἀνέτορε. ἀλογος γάρ μοι. Augustanus legit ἀφρον.

Pag. 254. ubi Andronici in Diogenem barbarum, ac crudele facinus narratur, variant codices, ὁ Ἀνδρόνικος νόσον μείνηται habet F. & νόσον Leunclavius: sic enim interpretatus est, nulla morbi quo laborabat ratione habita, at Augustanus ac Bavaricus exhibent νόσον longe aptius, ideoque sic concipienda loci illius versio: Diogenem Andronicus secum abduxit, vilique jumento impositum, acerbam de reditu mentionem injiciens, per ea loca traxit, in quibus antea ut Deus habebatur. Et vero nostra hæc sententia firmatur auctoritate Joannis Curopalatae, ex quo sua haud dubie mutuatus est noster Glycas: νόσον δὲ διδόνε μινύσκειται ὁ Ἀνδρόνικος, καὶ τὰ ἐξῆς statim reditus mentionem facit Andronicus &c. ad Cæsarem commisso prælio, lege, ad Cæsaream: excidit enim e fine vocalis prima incuria Typothetarum.

Pag. 255. ὅνιος ὁ Ἰσαάκιος γίνεται, reddit Leunclavius: Quum Isaacius pretio numerato redemptus fuisset; ego vero vertendum arbitror; cum tamquam venalis certo pretio addictus fuisset, sive emptioni expositus. Si enim jam redemptus fuerat, cur alius in ejus locum Dux copiarum deleat Joannes Cæsar? καὶ ἔγω τὰ βασιλῆα καταλαμβάνω, F. τὴν βασιλῆα. περὶ τὴν Ραυδεόν, F. παρὰ τὴν Ραυδεόν. Quid sit φουδάξ, ex sequenti voce καὶ τὸ μονοπωλεῖον haud ægre intelligi potest. Certe funda etiam apud Latinos marisupium crumenamque significat, ut docet Meursius, productis in Glossario Græcobarbaro Macrobiani & S. Bonaventuræ testimoniis, quibus & alia adjungi poterant. Gabius interpres Joannis Curopalatae reddit Officinam, & paulo post τὸ φρατῆριον forum venale. R. P. Jacobus Goar explicat φουδάξ mensam sive negotialem argentariam, officinam usurariam ab Italis fundaco, ἀπὸ τῆς φουδάξ a fundo id est summa pecuniaria voce Græcis Ju-reconsultis nota dictam. De Pinace vero, seu Pinacio, videamus quid Scylitzes, Zonaras, nosterque Glycas referant: Ac primo quidem Curopalates Μιχαὴλ γὰρ τις εἰπὼν, ἡμῶν φρατῆρὴν καὶ τὸν Παρραπινάκιον ἐκ ἃν γένετο σωτόμωκ. γνωστωτέρως, ὅτε τὸ τλικαῦτα τὸν μόνιον παρὰ πινάκιον τῷ νομισματι πωρᾶσκεδαί. Iisdem ferme verbis usus est Glycas: τὸ Παρραπινάκιον λέγεται, ὅτε τὸ τλικαῦτα τὸν μόνιον παρὰ πινάκιον πωρᾶσκεδαί τῷ νομισματι. Joannes denique Zonaras σίτη γινόμενης ἐνδείας ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς βασιλείας τῆς, ὡς μὴ ὅλον Μεδίμνον ἰς νόμισμα ἀποδίδουαι, ἀλλὰ παρὰ πινάκιον, ὃ ἐστὶ Μεδίμνος τὸ τέταρτον. Hinc ergo vel maxime liquet non esse

pinacem certum quid minuti nomismatis genus, sed medimni potius quadrantem, ut disertis verbis explicuit Zonaras. Quod autem νόμισμα vertit Leunclavius, aureum nummum, vereor ut id ἀπλῶς firmare possit. Eadem pag. ὁσαύτως ἀφωλύσαν. post δέων σηκῶν in MSS. codicibus deest ἀφωλύσαν aut aliud simile verbum.

Pag. 257. χρυσούπολις, habent A. & F. codices, nec ulla ratio versionis Leunclavianæ habenda, quæ Christopolim exhibet. seq. ἐτίμησεν Bavaricus codex ἡξίωσεν. Idem post τοῖς αὐτῷ addit voculam δέλοις ab Augustano & Fontisebraldensi prætermittam. Nemitzos vocat Anna Commena libro 2. Alexiados ἔδνος βαρβαρικὸν καὶ τῇ βασιλείᾳ Ρωμανῶν δουλοῦν ἀνέκαθεν. Nam in editione Hoeschelii absque adverbio ad superiora tempora respiciente dicitur ὑπήκουον. Contendunt viri docti non esse alios a Teutonibus, qui Sclavonica lingua appellantur Nemitzi. Alexio Commeno Leunclavius septemdecim annos Imperii dumtaxat tribuit, cum præfuerit annis 37. ab anno æræ Christianæ 1081. ad 1118. Pro καὶ τῇ codices F. A. & B. καὶ τῷ ὀνόματι ἐπισημαίνοντες αὐτῷ.

Pag. 258. ὑποχέριμα, F. ὑπὸ χεῖρα. κοινὰ δὲ ὀνομαίαν habet etiam F. licet forte χεῖρα aliis magis arrideant. Pro συχρῶς δῶσαι lege ex F. & B. συχρᾶδῶσαι, καὶ ἀποδανῆν. Quid vero si ἐξ ἡμέρας legas, ubi Leunclavius ex MSS. codicibus vertit illo ipso die ἐξ ἡμέρας. In B. & A. ajunt reperiri ἐξ αἰέρος, sed forte id accidit ex librariorum inscitia, qui compendiaras litteras legere nequeverunt.

Pag. ead. ἡς κατῆρχε βασιλῆος ὁ λεγόμενος ἱατρός, ut habetur in Bavarico ad quam lectionem respexit Interpres. ἐπανα. . . . etiam in MS. F. ac alii plene ac sine hiatu ἐπανάσασις legunt. De Michaelis Anemæ dicti, & aliorum conjuratione ac supplicio plura Anna Commena libro xxi. Alexiadis, ubi quæ de adeptis capillis non novacula, ut ait noster Glycas, sed dropace, hoc est medicamenti quodam genere, quo ad decalvandum caput & depilandum mentum, utebantur veteres, sic illa exponit: καὶ πλὴν ἐν χειρὶ κυρτὴν τῆς κεφαλῆς, καὶ τῆς πώγωνος φιλῶσαι ὅτε μέσης πομπεύσαι τῆς ἀγορᾶς παρεκκλῆσται: unde refellere licet errorem ejus, qui δρόπακα legendum contendebat, & falculam, seu securim, interpretabatur.

Pag. 259. κατακρατῆ codex B. κατοικῆ.

Pag. 259. πλακωτὸν ab incrustatione dictum fo. pag. 379. rum, ut conjicit Leunclavius, in F. scribitur πλοκωτὸν non dubio errore. Καμύτῃς B. Καμίτῃς: consentit tamen editis Annæ Historia, quæ Alexii Commeni vitam uberrime prosequitur, quam noster, quemadmodum & Zonaras, qui in eo pariter fidem scribendorum Annalium fecit, brevi admodum compendio perstinxit. Post μετὰ ταῦτα, scribendum τὰ τῆς νόσου ἡύξανε, quæ syllaba ob alterius concursum etiam in F. a Librario prætermittitur. Ipse autem, sive propria sponte, sive ex alio antiquiore exemplari expressam clausulam hanc post τὸν Κομνηνὸν Ἰωάννην adiecit litteris rubrica instar titulorum insignibus: Εἰς ὅδε τὸ πέρας τῆς κατὰ Χρονικᾶς διηγήσεως. Superest itaque ut promissis stemus, ne quid desiderari amplius possit, Joannis Meursii nuncupatariam epistolam ad Fœderatos Ordines, & de Theodoro Metochita ad Lectorem Præloquium; tum quæ Joannes Leunclavius præfatus est, ejusque Indicem subijciamus.

ILLUSTRISS. POTENTISSIMISQ. DOMINIS,
ORDINIBUS HOLLANDIÆ
ET VVEST-FRISIÆ

JOANNES MEURSIUS Dedico, Consecroque.

ILLUSTRISSIMI, AC POTENTISSIMI DOMINI,
 Illud mihi quam indignissimum semper visum ingenio liberali, ignavo atque ignobili otio vitam traducere; & præclare a Philosopho quodam dictum: Temporis jacturam unam omnium esse maximam. Quam divinam plane sententiam utinam inertes isti, & ignavi, inutilia terræ pondera, serio sibi ob oculos ponerent. Nam quis pudor est, opibus omnes inhiare, easque omnino primas putare; tempori vero nullum sane pretium ponere. Cum tamen erepta illæ, aut amissæ, reddi aliquando possint; istud autem, ubi elapsum est, nemo restituere sibi, aut redimere, ullo modo umquam queat, ne si omnibus universi terrarum orbis divitiis velit. Enimvero si avaro esse libebat, temporis certe avarum esse oportebat; hæc avaritia est honesta, & laudem habet. Improbe nimis olim Galba; Nulli rationem otii sui reddendam. Rectius Draconis leges otioso, & ignavo, mortis penam irrogabant. Et Soloni item placuit, uti curia Areopagi sedulo inquireret, quo quis modo vitam suam institueret, toleraretque. Nota etiam Scipionis, viri illius multo maximi, vox præclara, qua dicebat; Non se minus otiosum umquam esse, quam cum etiam otium ageret. Alexander Macedo, μὴ δὲ ἀναπαύομενος, ut inquebat, orbem sibi totum subiecit, & cognomen Magni accepit. Jam vero quid est homo ignavus? si verum illi nomen dabimus, belluo, & gurgis ætatis suæ: sive, ut Themistocles recte inquebat, Vivum sui ipsius sepulcrum. Quid ignavo vita, aut mundus? Nil profecto. Quippe & hunc, & istam, pariter nibili facit, perditque ad libitum. Quid deinde anima illi, quidve corpus; quid tot rationis dotes, & ingenii, liberaliter a benigno Deo datæ, ad suum proximique usum, & sanctificationem nominis divini? Æstimat hæc? nihil minus. Immo ne agnoscit quidem; aut, si agnoscit, vili pendit. Illudit Deo, & tantum non beneficia, adeo male collocata, facto exprobat. Nam quid aliud est dicendum? non uti donis tam præclaris. Quorum pretium etsi summum, auget tamen illud majestas dantis Dei, & cum ista comparata nostra vilitas, atque indignitas. At quam multa incitamenta, ne ignavi esse possemus, posuit Deus? Spiritus iste, ignavissimo corpori inclusus, agitatione perpetua vegetat illud, nescius quietis, etiam nobis dormientibus. Exhortatur suo exemplo ad actionem, interdium, noctu, sine intermissione. Videant terram, quam inhabitant, quamque inutili suo pondere illi premunt, quo se cumque circumtule-

Edit. Paris.
 pag. 380.

rint, incitamentum ad laborem apparebit. Videant mare; & illud se perpetuo motu, numquam fatigatum, exercet. Videant, quod supra caput est, cælum; circumvolvitur sine quiete. Videant solem, numquam non in cursu suo est, & cum etiam ad metam venerit, carceres repetit, semper novus, semper alacer: illustrans terram, ut luceat ignavis, ostendatque actiones, quibus ipsos occupari æquum esset. Sic nimirum ad laborem, & diligentiam, omnia invitant. Illud reputans, ex quo rationis capax per ætatem esse cæpi postquam ad litterarum studia animum meum applicuissem, hancque mihi palæstram vitæ bonus Deus assignasse videretur, dandam sane operam censui, ut me hic sedulo exercerem; ac legendo, scribendoque, quod Varro ait, vitam procuderem: deinde etiam Academiæ illius vestræ celeberrimæ, ex quo inter Professores ejus accenseri cæpi, quantum in me, famam atque honorem tuerer. Qua in re quam gratus fuerim, viris bodie doctis notum, neque id prædicare meum est. Et nunc etiam testem profero, Theodorum Metochiten, virum doctrina, & dignitate, apud Imperatorem suum, cum fortuna benignior esset, pariter maximum. Historia ejus est, quam exhibeo; Cæsares omnes Romanorum a Julio ad Constantinum Magnum representans. Breviter tantum illos perstringit, ut videatur introductionem potius istam esse voluisse ad alterum Opus, valde egregium, de Constantinopolitanis Imperatoribus; quod a Constantino Magno inchoatum, ad Joannem Comnenum deducit: qui Imperium suscepit Anno Christi c. lxxviii. Verum tamen, ut brevitatem compensaret Theologica etiam multa per digressionem inseruit, de nato, & passo, Salvatore; quæque circa rem utramque a Theologis antiquis Græcis observata: ubi quantum etiam in Theologia promovisset, sat ostendit. Vobis autem hunc Auctorem, mea opera, in lucem editum, & Latina lingua loquentem, consecrare mihi visum; qui prona in doctos voluntate, studiisque excitandis, benevolentia inusitata, laudem omnem longe supergressi estis. Et me spes non parva tenet, illam vestram benignitatem, qua virorum litteratorum lucubrationes excipere soletis, mihi etiam nullo modo defuturam. Atque hic finiam, Illustrissimi, & Potentissimi Domini, Deum Opt. Max. venerans, ut Vobis, consiliisque vestris benedicat, ad nominis sui sanctissimi gloriam, & Reipub. vestræ salutem. Lugduni Bat. III. Kal. Augusti Anno c. lxxviii. C. xviii.

NOTÆ EMENDATIONES, &c. 287

DE THEODORO METOCHITA

PRÆLOQUIUM

AD LECTOREM.

Edit. Parif.
pag. 381.

ECCE tibi Theodori Metochitæ Historiam Romanam, benigne Lector. Vixit, floruitque, annis abhinc plas CCC. Magnum autem Auctoris hujus ingenium fuit; ac doctus animi, corporisque, singulares. Statura erat procera admodum, membrisque pulchre, & proportionem justa, inter se aptatis; oculorum deinde hilaritate perquam insigni: ita ut omnium in se oculos facile traheret. Facundia porro naturali, laborum tolerantia, & memoriæ excellentia, eruditionem summam omnino consecutus erat. Si quis nova, aut vetera quæreret, ita omnia enarrabat, quasi e libro recitaret: neque in colloquiis ejus libris ullus opus erat, quippe qui ipse viva quædam Bibliotheca, & eorum, quæ scire velles, oraculum esset. Nicephorus Gregoras lib. vii. Τάτον τοίνυν ἄνω πολλὰς ἀπολαύοντα τῆς βασιλικῆς ἀμεινείας, Θεόδωρον (Μετοχίτην) τῷ λογοδέτῃ γαμβρὸν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ θυγατρὶ παρέχετο, χαρίζομενος δὲ αὐτῷ ἐπὶ πλείονα καλὰ καὶ ἀγαθὰ. σώματος γὰρ μεγέθει, καὶ μελῶν καὶ μέσων συμμετερίᾳ, καὶ ὀφθαλμῶν ἰλαρότητι, πάντας ἔλκετο πρὸς αὐτὸν ὀφθαλμοῖς. φύσεως δὲ ἀμεινείας πρὸς λόγους, καὶ καρτερίαν πρὸς πόνον καὶ νυκτὸς ὑγίαν, καὶ κατὰ φύσιν, σοφίας ἀπάσης εἰς τὸ ἀκρότατον ἵλασιν. ἔτι δὲ ἀπορροὶς αὐτῷ ἀπάντα τοῖς ζητοῦσι παλαιὰ τε καὶ νέα προφέρειν, ὥς ἐκ βιβλίου τῆς γλώττης, ὥστε μικρὰ, ἢ ἄδεν, ἔδει βιβλίων τὰς ὁμιλίαις. βιβλιοδύκην μὲν γὰρ αὐτῷ ἐμψυχος ἔτος, καὶ τῷ ζητοῦμένῳ πρὸς χάριν ἀπορία. ἔτι πάντας μακρῶς περιέδραμεν, ὅσοι ποτε λόγων ἢ γὰντο. Libros scripsit numero multos, & mirandum in viro est indefessum plane ingenium, quod neque rebus, neque studiis fessum succumberet. In utrisque certe summa dexteritate versabatur: & a mane ad vesperam in palatio res Imperii ea cura, ac diligentia administrabat, quasi a litteris prorsus alienus fuisset: vespere autem, a palatii rebus vacuus, adeo totus in studiis erat, quasi nihil cum Imperio negotii esset. Gregoras loco citato. Εἴσεσι δὲ καὶ πᾶσι τοῖς βαλομένοις τεκμηριεῖσθαι αὐτῷ τὰ ἀνδρὸς ἐν τοῖς λόγοις δύναμιν, ἥ δὲ ὡς συνετετάχθη πολλῶν τε, καὶ πολλῆς καὶ ποικίλης γεμάτων τῆς ὠφελείας βιβλίων. ὁ δὲ πάντων μάλλον θαυμάζειν ἔχοι τις ἂν τῷ ἀνδρὶ, ὅτι τοσούτα πρὸς τῷ κοινῷ πραγμάτων δορυβῆ καὶ κλυδωνος ἐπικείμενα, καὶ φροντίζων ἀποτέ αὐτῶν ἐπικλυζόντων αὐτῷ τῷ δαίμονι, ἔδεν αὐτῷ, ὁ δὲ ἀναγινώσκων καὶ γράφων ἀπηχόλησε πώποτε, ἀλλ' ἔτι αὐτῷ πρὸς ἀμφοῖν δεξιῶν, ὥς ἐκ πρώτης μένης ἐσπέραν ἐν βασιλείᾳ τὰ κοινὰ διοικῶν αὐτῷ, ἔτι οὐλοχέρως καὶ ζῶν γὰρ πολλῇ ἐξουσίᾳ τῇ προδύμῳ, ὥστε ἂν εἴ τῷ λόγων ἐξω παντάπασιν ἐτύγχανεν. ὅτε δ' αὐτῷ ἐκ χιτῶν ἀπαλαττόμενος, ἔτι οὐλοχέρως τῷ λόγων ἐτίγνετο ὥστε ἂν εἴ χολαστικός τις αὐτῷ, καὶ τῷ πραγμάτων παντάπασιν ἐκτός. In primis vero in Astronomicis excellebat. Gregoras de eodem, lib. viii. Καὶ ἀστρονομικὴν ἐπιστήμην μόνον καὶ τῆς δὲ τῆς χρόνος εἰδώς εἰς τὸ ἀκρότατον. Joannes Cantacuzenus lib. i. cap. xi. Id ipsum & magnus Logotheta Metochites præstitit, qui ium domum Imperatoriam, sive aulam, regebat; vir alioqui solers, & non Christianis modo, sed externis etiam litteris politissimus. Etenim cum Astronomiæ principia a quodam Bryennio minuta, & imperfecta, acceperat; ipse in eo studio accuratissima diligentia sua tantos processus fecit, ut deinde quoque permulti in eadem scientia ipso præceptore progressus eximios adepti sint. Neque vero vir ingenio, & doctrina tam præclarus, in Imperio inglorius vixit; quin tam magna apud Imperatorem gratia valuit, ut rerum in aula fere omnium potens esset, credente ei arcana quævis Imperatore Andronico Palæologo seniore. Gregoras lib. vii. Ἦν γὰρ αὐτῷ τῷ βασιλεὶ παραδυναστεύων, καὶ

πᾶσαν κατὰ τὰς οἰκίας μεσιτεύων τοῖς πράγμασιν, ὁ Μετοχίτης Θεόδωρος, λογοδέτης ὢν τῷ βασιλεὶ τῷ γενικῷ. Τοσούτον δ' αὐτῷ προσετέθηκα, καὶ ἔτι οὐλοχέρως αὐτῷ γὰρ ἐξήρτητο, ὥς ἔδεν αὐτῷ μικρὸν ἢ μέγα ἢ πάντων ἀπόρρητον πρὸς αὐτὸν, ἀλλὰ πάντα ἐποία βαλομένη καὶ τὰ τε. καὶ αὐτῷ ἔδεν, ὁ δὲ μὴ τέτρω πρὸς βασιλείᾳ αὐτῷ. Immo tanti eum Imperator dictus fecit, ut filia ejus maritum daret Joannem, ex Porphyrogenneta fratre nepotem unigenitum, Panhypersebasti dignitate ornatum, & insignibus dignitatis multo quam pridem majoribus auctum, nempe vestibibus, calceisque, & equi phaleris amplioribus, qualibus ipse uteretur. Gregoras loco citato. Ἦν δὲ καὶ γαμβρὸν ἐπὶ θυγατρὶ τῇ ἀδελφίδει τῷ παρέχετο, ἰωάννῳ φησὶ τῷ μονογενῇ τῷ Πορφυρογεννίτῃ ἰόν. ὃν δὲ ζῶντος μὲν αὐτῷ τῷ πατρὶ ἀπενεφέτο, δὲ ἔχδος τὸ πρὸς ἐκείνον. ἐκείνῳ δ' ἀπαλλάξαντος, ἐδέξατό τε καὶ ἐν τοῖς μέγιστοις ἐστέρην, ὅρτι τὸν ἐφίβον παραλλάττοντα ἐτετιμήκει δ' αὐτὸν αὐτῷ καὶ τῷ τῷ πανυπερσεβάστῃ ἀξιώματι, ὁ αὐτῷ καὶ αὐτῷ, ὅτε αὐτῷ πρὸς αὐτὸν σοφίᾳ, ἐνδοξότερον ἢ ἀπότερον εἶχε, πολλὰ κατετίθετο. ἐνδύμασι γὰρ, καὶ πεδίοις αὐτῷ, καὶ ὅσα τὸν ἵππον τέτα κοσμή, κίρροις τοῖς ἀπασὶ χειρὶ καὶ κεφαλῇ, ἢ ἢ ἡ δασημότατος ἐν τοῖς πτεροῖς βασιλεὺς ἀγνέσει. Attingit etiam Cantacuzenus lib. i. cap. xliii. Porphyrogenitus Joannem habuit unigenam, cui Metochites, magnus Logotheta, Irene filiam matrimonio conjunxit. Eundem Imperator patruus Panhypersebasti dignitate cohonestaverat: Certe charum Imperatori eum fuisse ob virtutes, quas jam dixi, etiam Cantacuzenus ait, libro citato, cap. xi. Magnus Logotheta (Theodorus Metochites) cum propter intelligentiam, atque doctrinam liberalem, & in negotiis obeundis dexteritatem, ab Imperatore familiariter admodum diligeretur, ausus est & ipse de Nepote illum admonere. Ac dignitatibus variis omnino functus est, & per gradus quasi quosdam ad culmen ascendit. Initio

pag. 382.

νῦν ἀναιρεῖται τὴν τὴν γὰρ βασιλείαν, καὶ
κατορχομένῳ εἶτα τὰ πράγματα, ἐδίδει ἐπὶ αὐτῷ
μάλισι πάντων αὐτός. Et pluries apud illum Aucto-
rem eo titulo commemoratur. Præter doctrinam,
ac dignitatem, etiam pietatem ejus animadvertere
istinc licet, quod monasterium Choræ, vetustate
jam collapsum, restauraverit. Gregoras docet, lib.
VIII. Αὐτὸν γὰρ ἐπὶ πλείονος ποιησάμενον ἐμὲ καὶ τὴν
αὐτῷ νεοϋργηθεῖσαν μονὴν τῆς Χώρας φέρων κατέκτισε,
πολλὰ ἐπὶ τῇ σοφίᾳ ἐδείκνυε πρὸς ἐμὲ. Iterum
lib. IX. Κατέλυσε δ' (ὁ Μετοχίτης) ἀπέναντι καὶ
πλησίον παρὰ τῇ ἱερᾷ δηλαδὴ μονῇ τῆς Χώρας, ὡς πολ-
λοῖς αὐτὸς ἀναλώμασιν ἀνεκαίνισε πρότερον, τοῖς ὁδοῦσι
τῷ χρόνῳ δεινῶς κοπτομένῳ ἰδὼν. Et Phranzes lib.
I. cap. XI. Monasterium Christi vitæ datoris, quod
Chora nominatur, partim renovavit, partim exstru-
xit. Ut sunt autem res humanæ valde incertæ,
ita neque Fortunæ ipse ludibrium evadere potuit;
& cum Beco, ac Meliteniote, in maritimum Bi-
thyniæ oppidum ab Andronico juniore, rerum
potito, relegatus fuit. Gregoras lib. VI. Ο Βέκκος
ἀπὸ τῆς ἀνακεκαλιμμένη τῇ γλώττῃ τῷ ἔνθῳ. ταῦτ'
ἄρα ἔστιν ὑπεροχὴ αὐτοῦ ἐς τι πολίχνιον ἢ περὶ Βιδυνίαν
παράλιον πέμπεται ἅμα τοῖς ἀμφοῖν αὐτῷ. Μελετιω-
ν δ' ἦσαν ἔτσι, καὶ Μετοχίτης. Quin ædes quo-
que ejus dirutæ, & opes direptæ; non eæ tan-
tum, quæ in ædibus repertæ; sed quæ etiam apud
amicos occultatæ. Itaque subito una cum liberis
ad egestatem summam reductus est, qui paulo an-
te post Imperatorem felicissimus habebatur; &
plurimis annis fortuna usus benignissima, uno die
in summam calamitatem incidit. Gregoras lib.
IX. Ἦν δὲ ἑωθεν ἐς ἑσπέραν ἰδὼν τὴν ἡμέραν ἐκείνῃ
κινωθέντα τὸν ὄλβον ἅπαντα ἢ οἰκὸν ἢ λαμπροτά-
των, ἔλεγε τὴν ταχίστην κατασάντας αὐτὸς ἐρε-
πίων, καὶ δημοτικὸν ἄδυρμα, καὶ μάλισι πάντων τὴν
μεγάλῃ λογοδείτῃ (Θεοδώρῳ τῷ Μετοχίτῃ) λαμπροτά-
τῳ οἰκίᾳ, ἣ ὅσα ἢ χρημάτων, ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐταμι-
είοντο, καὶ ὅσα φάσας τισὶ ἢ φίλων παρέδιδετο. γραμ-
ματίων γὰρ ἀρεθέντων, ἃ τὰς εὐλοφίας φίλος ἐδήλα,
λαφύρων μὲν ἐγγόνωντο πάντα, καὶ ἑδὲν ἢ ἅπαντων
αὐτῷ παρελείπει. ἀλλὰ τὰ μὲν, ἐς τὸ βασιλικὸν εἰσε-
νέμεται πρυτανεῖον. τὰ δὲ, δημοτῶν διενέμαντο χεῖ-
ρες. καὶ γέγονε πένης ὁ αὐτὸς ὅμῃ τοῖς πασι, ὃ πάντων
μὲν βασιλεὺς διδαιμονέστατος πᾶσι δοκῶν. ἀκράτῃ γὰρ
τῆς διδαιμονίας ἐν πολλοῖς ἀπολελαυκῶς τοῖς ἡλίοις, ὅ-
λον ἐκπέπακεν ἄκρατον ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ τὸν τῆς λυπῆς
κρατῆρα. Phranzes lib. I. cap. XI. Potitus urbe,
& Imperio, junior Andronicus, eo modo, quo di-
xitur, & consummatam rerum potestatem adeptus,
auro de victu, & vii. commode agenda, qua dece-
bat cura, prospexit. Patruum vero Constantinum
comprehensum in carcerem tenebrosus detruxit, &
Metochitæ, magni Logothetæ, facultates omnes,
pecuniasque fisco addixit. Quin pavementum etiam
ædium, solo evulsum, Occidentalium Scytharum
Principi, pavementum suo splendidius requirenti,
dono missum est. Gregoras hac de re, lib. IX.
Πρὸς δ' αὖ τὴν ἐρήμωσιν τῆς οἰκίας κατήφισαν τοῖς ὁφ-
θαλμοῖς ἐπὶ τὴν μακρὰν, καὶ πλείδσαν αὐτοῖς ἔχε τὴν
λυχνίαν πυρὸς καὶ φλογός, ὡς ἐκπυρσύνουσι τοιαῦται βα-
ρυδυσία καὶ συμφοραί. καὶ μέντοι καὶ τὸ τῆς τύχης
πρὸς τιμωρίας ἀκόρετον ἀναλογιζόμενος ἐξεπλήττετο,
πῶς ἑδὲ τοῦδαρος τῆς λαμπρῆς ἐκείνης οἰκίας ἐς τὸν ἐ-
νόντα κόσμον ἀφείδη. ἀλλ' ὁ μὲν πρὸτερον ἐξ αἰῶνος
ἐφ' ἐτέρῃ ἐπινενόηται, νῦν ἐπὶ τῷδε ἔπεπρακται. ἐκ-
παθὲν γὰρ ἅπαν, ἐπέμψθη δῶρον τῷ ἑξ ὑπὸ τῶν Σκυ-
θῶν ἄρχοντι, λαμπρότητος τινας ἔνεκα τῇ τῆς οἰκίας ἐ-
δάφους ἐκείνης ζήτησαντι. Nescio vero Imperatore
factam esse hanc ædium direptionem Cantacuze-
nus nobis auctor, lib. I. cap. LIX. Domus nulla,
præterquam magni Logothetæ, (Metochitæ) idque
nescio Imperatore, direpta est. Dixi ex Gregora,
relegatum in maritimum Bithyniæ oppidum; il-
lud vero Didymotichum. Disco ex Cantacuzeno,
lib. II. cap. I. Magnum Logothetam, (Metochiten),
Didymotichum abduci, & in aliquo monasterio vi-
tam agitare, jussit. Mox tamen ab eo exilio re-
vocatus, reliquum vitæ in Urbe exegit. Canta-

Edit. Paris.
pag. 383

cuzenus loco citato mox subjungit. Et agitavit
quidem ibi (Didymotichi) ad tempus, donec etiam
ipse veniam consecutus, Byzantiumque postliminio
reversus, illic reliquum ætatis exegit. Nempe ita
jubente Andronico juniore Imp. gravi morbo la-
borante, & mortem metuente. Gregoras lib. IX.
Ἐπεὶ ὅμῃ πάσης ἱατρικῆς ἐμπειρίας ἰσχυρότερον ἐγγόνει
τὸ πάθος, καὶ ἀπηγόρευτο τῷ βασιλεῖ ὃ ἐς τὴν ὑπεραίαν
ἡλίαν, ἔκωρκε μὲν τὰς περὶ αὐτὸν ἀπολύσαι πάντας,
Κωνσταντῖνον τε τὸν δεσπότην, καὶ τὸν μέγαν λογοδέ-
την τὸν Μετοχίτην, καὶ ὅσοι ἐξῆς τῆς ὁμοίας ἐτυχον
καταδίκης. Atque ita postea, ab exilio in Urbem
reversus, non domum suam, quam direptam jam
narravi, sed vicinum Choræ monasterium, a se
restauratum, est ingressus. Gregoras libro citato.
Ο μέντοι μέγας λογοδέτης ὁ Μετοχίτης, ἑλθὼν ἐκ τῆς
ἐξορίας, οὐ παρὰ τῇ οἰκίᾳ κατέλυσε. πάλαι γάρ, ὡς
εἰρήκαμεν, εἰσελθόντος τοῦ βασιλέως ἐν Βυζαντίῳ, αὐ-
τῇ διεφάρτα, ἔτελέως ἠρήμωται πρὸς τὴν δημοτῶν.
κατέλυσε δ' ἀπέναντι, ἔπλησιν, παρὰ τῇ ἱερᾷ δηλα-
δὴ μονῇ τῆς Χώρας, ὡς πολλοῖς αὐτὸς ἀναλώμασιν ἀ-
νεκαίνισε πρότερον, τοῖς ὁδοῦσι τοῦ χρόνῳ δεινῶς κοπτο-
μένῳ. Dum vero in exilio agit, stranguriæ mor-
bus eum invasit, qui gravius ærumnis cæteris pre-
meret. Gregoras alibi eodem libro. Ο μέντοι μέγας
λογοδέτης ἐς τὴν ὑπεροχίαν ζῶν οὐδενὶ κόσμῳ ἀπαγομέ-
νος, τῷ τῆς τραγυρίας νοσήματι κάτοχος ἐγγόνει. ὁ
καὶ μάλλον ἐπείχε τοῦτον, ἢ πᾶν ὅσα ἐπεπόνθη, ἐρκ-
τὴν λέγω, ἔδωκεν ἐκπτώσιν, ἔχρημάτων ἀφαιρέσιν,
καὶ φαύλων ἀνδρῶν ἐλέγχους καὶ λοιδορίας. Rebus flo-
rentibus, & ingenio adhuc læto, alacrique, scrip-
psit plurima. Gregoras in verbis jam citatis. Ἐξε-
σι δὲ καὶ πᾶσι τοῖς βελομένοις τεκμηριούδαι τὴν τοῦ ἀν-
δρός ἐν τοῖς λόγοις δυνάμιν, ἔξ ὧν σωετέταχεν πολλῶν
τε, καὶ πολλῆς καὶ ποικίλης ἀφελείας, βιβλίων. Usus
oratione tam vorla, quam prola, maxime autem
in exilio ad Gregoram scribens. Ipse Gregoras
narrat lib. VIII. Διήκουσι δὲ τοῦτο σφέτερον ἐν τε
τῷ πρὸς ἐμὲ τούτῃ ἐπιστολῇ, ἐν τε τοῖς ἐπεισιν, ἃ πε-
ποίηκεν ὕστερον ἐν τῇ ἐξορίᾳ αὐτοῦ. Ejus in univer-
sam Aristotelis philosophiam naturalem Paraphra-
sin Latine vertit, ediditque Gentianus Hervetus.
Γνωμικαὶ σημεῖσεις, ac Mathematica, & Commen-
tarii in Ptolomæi magnam Syntaxin, asservari
in Hispania commemorantur. Paraphrasis in qua-
tuor libros De partibus animalium in Italia. Ca-
pita Philosophica, & Historica cxx. in Germa-
nia, apud Augustam Vindelicorum. Historiam Ro-
manam ego nunc edo, consecutus beneficio An-
dreæ Schotti, viri egregii, habeoque in Bibliothe-
ca adhuc mea Historiæ Sacræ libros duos, Con-
stantinopolitanæ unum: quos omnes, otium majus
nactus, aliquando publici quoque juris faciam,
volente Deo. Deceffit, sumpto monastico habitu,
tricesimo die post Andronicum seniore, anno
Christi cIo cccxxxii. cum annos undecim, hono-
ribus omnibus, opibusque spoliatus, inter æru-
mnas vitam tristem exegisset; cum solemnibus stran-
guriæ morbus, dolorque animi ex conjectis in
carcerem filiis, & Andronici senioris item morte;
unde illi de fortuna restauranda desperatio, mor-
tem ejus accelerarent. Notat Gregoras, qui alia
omnia, lib. X. postquam de obitu Andronici se-
nioris commemoravit. Ἐκείθεν ἡμέραι τελέοντα με-
ταξὺ παρέρρησαν, ἔτι ὁ μέγας τετελεύτησε λογοδέτης ὁ
Μετοχίτης, τερσὶ μεγίστοις δαιτοῖς κυριεύδεις τὸ, τε
σῶμα καὶ τὴν λυχνίαν. ἐπείχετο μὲν γὰρ ἐκ πολλοῦ τῷ
τῆς τραγυρίας νοσήματι. κρατηθέντων δ' ἡδὴ καὶ ἢ
ἡμέων εἰς δεσμωτήριον, κραταιότερον εἰργάσατο καὶ ἐνταῦ-
θεν λυπη τὸ τοῦ πάθους δρῆμ. ἐκ τοῦ σωίγγους δὲ καὶ
ὁ τοῦ βασιλέως ἐπελθὼν θάνατος, καὶ βεβύαιαν ἡδὴ κο-
μίσας αὐτῷ τὴν ὄλβον ἀπόγνωσιν, ἀνίσχυρον ἐς τέ-
λος τὴν φύσιν πεποίηκε, χαλασας τοὺς πόνας ἢ κατε-
τέρων ὀργάνων, ἔτας ζωτικὰς παραλύσας δυνάμεις. ὅ-
θεν, τὸ μοναδικὸν ὑπελθὼν χῆμα, μετήλλαξεν. De-
functum, ut fuerat vivo omnino addictissimus,
Oratione etiam funebri decoravit Nicephorus
Gregoras; quam subicere, non abs re existi-
mavi.

pag. 384

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΓΡΗΓΟΡΑ ΝΙΚΕΡΗ GREGORÆ

Μονοδιά εις τὴν μέγαν λογοθέτιν, Θεόδωρον τὸν Μετοχίτην.

Oratio funebris in mortem magni Logothetæ, Theodori Metochitæ.

Εμοὶ δὲ, ὡπαρόντες, ταυτὸν τι συνέβη παθεῖν, ὥσπερ ἂν εἴ τις ναῦς ἐξαίφνης ἐναντίοις ἐντετυχῇ αὐτοῖς πνέμασιν, ἐπὶ πρύμναν ἐκινδυνώσῃ καταδύσθαι. ἔπειτα πρὶν ἢ διωθῆναι εἶναι καλῶς, ἕτερον ἐπιδραμόν ἐκ πλοῦτος κλυδώνιον, ὑποβρύχιον ὑάγκασε ταύτῃ γενέσθαι. πρὶν ὅδ' ἢ προτέρων καὶ μεγίστων ἐκείνων τῶ βασιλέως ὑποτινάσσεται συμφορὰν, ἑτέρᾳ μοι σήμερον αὕτη ἐπιδραμῶσα, κατὰ πρὸς ἐπὶ κλυδώνι κλυδών, καὶ πρὶ χειμῶνι χειμῶν, δεινῶς κατεβάπτισε, καὶ πρὸς ἀβύσσους πυθμένας, φεῖ, κατὰ γὰρ συμφορῶν. ὡπὼς ἐκ οὐδὺς ἀπέπτης ψυχὴ, ἀλλ' ἐτι τῶ δυσήνῳ τῶ παρήμενας σώματι. ὡπὼς ἐκ τῶ αὐτοῦ ἀλγυνῶν διεσπάρη μοι τὸ σῶμα, ἀλλ' ἀντέχειν ἐτι δυνάται πρὸς τοσαύτας κυμάτων ἐπαγωγὰς. ὡπὼς δυσυχὴς μοι γλώττα, οἷας σοι τὰς μονοδιάς ὁ χρόνος ἐταμιεύσατο. φεῖ τῆς τῶ δεινῶν συνεχείας· βαβαὶ τῆς ἐναλλαγῆς τῶ πραγμάτων. ἄς ὅδ' αἰεὶ κατὰ τῶ συμφορῶν προβόλος εἰς χομὴν ἀρραγείς καὶ λαμπρὴς παρηγόρης, ἔτοιμα τῶν συμφορῶν ἐφ' ἡμᾶς ὀπλίτῃσι σήμερον. ἡμεῖς δὲ καρτερῶμεν ἐτι, καὶ μονοθεῖν ἀνεχόμεθα; πᾶς σοφῶν συναυλίας, καὶ λογίων ἀμιλλῶν, καὶ σεμνὰ τὰ παλαιόματα; πᾶς ῥητόρων παρηγόρεις, καὶ κρότοι καὶ θέατρα, πολλὰ τῶ παναθηναίων ἐκείνων λαμπρότερα; φρεῖδα τὰ πάντα, κόνις ἅπνυται. ὡπὼς κακίσε χρόνος, πᾶς ἐκ μέσης ὑπέχευε τῶ οἰκιστῆς τῶ τῶ σοφίας μητρόπολιν ἐξελθεῖν ἀπηνῶς; πᾶς τῶ λόγων καθεῖλες ἐπιβεβλυσας μητρόπολιν; πᾶς ἔτα νεανίδην κατ' ἡμῶν συνεχῶς, μήτε τινα οἰκτον λαμβάνων, μήτε κοροννύμενος ὑπὸ τῶ τρυφῆς τῶ δεινῶν; χεῖς ἀφείλες ἡμῶν τῶ μεγίστον βασιλέα, σήμερον τὸν δεξιὸν ὑπηρετῶν, τῶ Νέστορα τὸν βασιλέα, τὸν μόνον τῶ βασιλεὶ δυνάμενον ἐξαρκεῖν. χεῖς τὸν τῶ χαρίτων θάλαμον, σήμερον τὰ τῶ χαρίτων προπύλαια. χεῖς τὸν τῶ ἀγαθῶν, σήμερον τῶ τοιοῦτον ἀγγέλλουσαν χελιδόνα. χεῖς τὸν μέγαν καὶ ἀπαράμιλλον νοῦν, σήμερον τὸν τῶ τῶ ἐναρμόνιον κήρυκα. χεῖς τῆς χρυσῆς καὶ μεγάλης γλώττης τῶς λόγους, σήμερον τῶ ἀκαδημία, καὶ τὸν περίπατον, καὶ σοφὴν ἐκείνης τῶ γλώττης, κακείνων τῶ λόγων. χεῖς τῶς Μῦσας σήμερον τῶ ζῶν καὶ κινέμενον Μουσεῖον. χεῖς τῶς δισσεβείας καὶ τῶ δόγματων τὸν κράτιστον πρόβολον, σήμερον τῶ δογματικῶν πανοπλίαν. χεῖς τὸν τῶ ἱερῶν συνῶν κανόνα τε, καὶ τῶ εὐαγγελίῳ, σήμερον τῶ ἱερῶν ὀπλοθήκην. ἀλλ' ὡπὼς πόσοι κλαυθμοὶ καὶ στεναγμοὶ συνελθόντες εἰς ἓν ἐξισωθῆναι διωθῆσιν ἂν τοῖς νῦν καταχρῶσιν ἡμᾶς πάθεσιν; οἶμαι ὅδ', οἶμαι, ἂν θάλασσα μὲν ἅπαντα μεταβάλῃ πρὸς φύσιν δακρύων, ποταμοὶ δ' αὖ ὅποσοι τῶ γλῶν περικλύζουσι πρὸς δακρύων τραπῶσι φορὰν, ἐδ' ἔπος ἂν ἱκανῶς δειχθεῖν τὸ μέγεθος ὅσον τῶ νῦν συμφορῶν. ἐκείνος γὰρ ὁ τῶς ἡγεμονικῆς τῶ Ρωμαίων ὀκλαδὸς ἄριστος κυβερνήτης· ἔπος ὁ τῶ ἐλίκην, καὶ τὸν πόλον, δασκοπέμμος ἄριστος. ἐκείνος ὁ τῶς αἰθείας, καὶ τὰ νέφη τῶ πόλεων, ὁ τῶς ἐκείθεν χειμῶνας, προβλέπων ἔπος ὁ τῶ ἰσῖα, καὶ τῶς κάλας, καὶ τὰ πρυμνήσια, δασκιδέμμος δ'. ἐκείνος τῶς φρονήσεως πρύτανις· ἔπος ὁ τῶς φρονήσεως ἐκείνη ἔχνομενός δεξιός. ἀλλ' ἄμφω νῦν θάνατος ὅξως ἐπιδραμῶν, ὁ δυσμενὴς ὀπλίτης, φεῖ τῶ πᾶν· εἰς γλῶν καὶ

Glyce Annal.

Μ I H I quidem, Auditores, idem usu venit, quod navi, subito adversis ventis circumventæ, cujus puppis cum demergenda sit, priusquam consistere possit, ab alio fluctu a latere obruatur. Priusquam enim priorem illam, & maximam, obitus Imperatoris calamitatem excussissem, altera hæc hodie me aggressa, veluti fluctus post fluctum, tempestas post tempestatem, graviter demersit, & in abyssos, & fundum calamitatum heu dejecit. O anima, cur non statim evolasti? cur adhuc in misero isto corpore permanes? Heu cur non præ doloribus ruptum est corpus meum, sed adhuc tot fluctuum violentiæ resistere potest? O infelicem linguam meam, ad hujusmodi lamentationes reservatam! Heu malorum cumulum! mutationem rerum! Quos enim firmos quasi obices contra malorum insultus habebamus, & illustria solatia; ii hodie contra nos calamitatum cohortes educunt. Nos vero adhuc subsistimus, & lamentari non desistimus? Ubi est familiaritas sapientum? ubi doctorum certamina, & honestæ velitationes? ubi oratorum cætus, applausus, theatra, multo Panathenæis illis splendidiora? Evanuerunt omnia, in pulverem abierunt omnia. O tempus iniquissimum, itane e medio terrarum orbe sapientiæ metropolin tollere crudeliter haud dubitasti? itane per insidias eloquentiæ arcem evertisti? Cur tam continenter insultas nobis, sine ulla misericordia, & satietate malorum? Heri maximum nobis Imperatorem abstulisti; hodie solertissimum illius ministrum, Nestorem consiliarium, eum qui solus tanto Imperatori satis fuit. Heri Gratiarum Edit. Paris. thalamum; hodie Gratiarum vestibulum. pag. 385. Heri ver bonorum; hodie nunciam ejus hirundinem. Heri magnam & incommunicabilem mentem; hodie mentis illius argutum præconem. Heri aureæ, & magnæ, illius linguæ sermones; hodie Academiam, Peripatum, & Stoa illius linguæ. Heri sermonum illorum Musas; hodie vivum, & motu præditum Museum. Heri pietatis, & dogmatum firmissimum munimentum; hodie dogmaticam panopliam. Heri sacerdotii regulam, & amussim; hodie sacrum armamentarium. Sed quæ tandem lamenta, quæ suspiria, in unum conjuncta, malis nostris æquari queant? Arbitror enim, arbitrator, si mare totum in lacrymarum naturam conversum; & omnes fluvii, qui terram irrigant, in lacrymarum decursum mutantur; ne sic quidem magnitudinem calamitatum, quibus nunc oppressi sumus, satis ostendi posse. Ille principalis Romanorum navigii optimus fuit gubernator; hic helices, & poli diligentissimus inspector. Ille serenitates, & nubila urbium, & imminentes inde tempestates prospexit; hic vela, funes, rudentes probe dixerit. Ille prudentiæ penu; hic dexter illius promus condus fuit. Sed utrumque nunc mors celeriter abreptum, infestus

O o

*Edit. Paris.
pag. 386.*

ille miles, proh dolor, in terram, & pulverem depressit. O quomodo non terram tantum, sed jam ipsos etiam caelos, & stellas, celeriter hæc mala percurrerunt, & superiorem provinciam etiam invaserunt! Age vero, prodi mihi huc omnis reliquus doctorum cætus, si qui supersunt. Deplorate fontem eloquentiæ obturatum. Lugete Atticam illam linguam, non ita pridem suavissime locutam, & dulce illud nectar prorsus humi effusum. Lugete os illud, quod paulo ante mellis vobis imago fuit, nunc vero a mortis fucis est perditum. Lugete eum, qui Romanorum gloriam sua sapientia magis auxit, quam olim Atheniensium Socrates, & Platonēs. Lugete universæ crateres sapientiæ, paulo momento in terram effusos. At o quis e medio terrarum orbem Musarum abripuit Heliconem? quis sapientiæ destruxit Olympum? quis lucernam extinxit, mentis nostræ oculos illustrantem, & cilia nostri animi pulchre aperientem? quis artem artium, scientiam scientiarum, perdidit? Quis cælestem hominem in fundum inferorum dejecit? Olim quidem Græcia eloquentiæ domicilium deploravit Athenas, cum eas per insidias celeres destruxisset Lyfander Lacedæmonius. Nos vero hodie non satis deplorare possumus totam Græciam cum ipsis Athenis demersam. Unus enim hic vir fuit omnia. O Musæ, o facundia, o virtutes, o omnes disciplinæ, quo modo agrestia lilia adeo celeriter estis imitatae, cito quidem in altum decus arrectæ, sed citius arefactæ, & dejectæ? divina enim vestra cella, magnum illud & celebre vestrum diverforium, nunc terra & interitu oppressum, una vestram quoque gloriam depressit. Hic fuit, qui omnes ingenio Philosophos superaret, & oratores, quos omnia sæcula celebrant. Sed, heu! jacet jam in pulvere, & tumultu, mutus. Hic fuit, qui mente & lingua caelos ac terras dimetiretur, quovis perpendiculo, quavis amussi, rectius: nunc vero lapis exiguus eum dimetitur. Hic fuit magnorum cæli & terræ horizon-tum & parallelorum optima dioptra: hic optimus, & sponte natus, horoscopus: sed nunc eum ante tempus, o miseriam! brevis terræ horizon completitur. Hic fuit, qui magnum impendit studium, ne Græci, in posterum eruditi, in iudicio veterum sapientium hallucinarentur. Hic fuit, qui contemplatricis siderum sapientiæ scientiam facilem reddidit. Hic fuit, qui Aristotelicæ linguæ labyrinthos extricavit: at nunc obscuri sepulchri labyrinthi acerbè circa eum intricantur. Hic optima verecundiæ & modestiæ regula: sed nunc eum mors impudenter amputavit. Heu quo pacto tempus hoc paulo momento vetustatem omnem lamentationibus vicit: quæ post multa solis curricula tantum detrimenti universæ naturæ humanæ in hunc usque diem inferre non potuit, nostra vero ætate facillime potuit. Heri enim maxima & pulcherri-ma bona abripuit; ea vero, quæ restabant, hodie reversum etiam ademit. Heri terræ solem terræ visceribus occultavit, heri Musicam harmoniam abstulit, hodie magadem, & nervos. O quomodo is qui effecit, ut cæli, qui longo jam tempore tacuerant, Dei glo-

Α κόνιν κατέχασεν. ὦ πῶς, ἢ γλῶσσόν, ἀλλ' ἤδη καὶ τὰς ἑρᾶνας, καὶ ἀστέρας, ὅξέως τὰ νῦν περιέδραμε πά-
θῃ, καὶ αὐτὸ τὸ ἀνωτέρας ἀψάμνα λήξεως. ἀλλὰ δὲ-
ροδῆμοι πᾶς ὁ τὸ λειπομένων σοφῶν χορὸς, εἴπερ τι-
τες λείπονται, θρῆνῆσατε τὴν πηγὴν τῆς λόγου φρα-
γεῖσαν. θρῆνῆσατε σιγῶσαν τὴν πάντοτε ἐμμελῶς ἀτ-
τικίζουσαν πρότερον γλῶσσαν, καὶ τὸ γλυκὺ νέκταρ ἐ-
κείνης ἀθρόως εἰς γλῶσσαν καταρρέσαν. θρῆνῆσατε τὸ σόμα ἐ-
κείνο, ὃ χθὲς μὲν καὶ πρότερον οἶονί τι σύμβολον κα-
τεφαίνετο μέλιτος, νῦν θανάτῳ κηφῶδες διέφθειραν.
θρῆνῆσατε τὸν τὸ Ρωμαίων κλέος τῇ σοφίᾳ σεμνυνόν-
τα πλέον, ἢ τὸ τὸ Αθῶναίων πάλαι Σωκράτης, καὶ
Πλάτωνες. θρῆνῆσατε τὰς τὸ σοφίας κρατῆρας ἀπάσης,
ὅν βραχεῖ πενωθέντας εἰς γλῶσσαν. ἀλλ' ὧς τίς ἐκ μέσης
τῆς οἰκουμένης τὸ τὸ Μασῶν ἀφῆρπασεν Ελικῶνα; τίς
τὸ τὸ σοφίας κατέχασεν Ολυμπον; τίς τὸ λύχρον ἐσβε-
σε τὸ φωτίζοντα τὰς ἡμῶν τὴν ψυχῆς ὀφθαλμῶς; κα-
λῶς ἡμῶν τὸ τὸ νοῦ ὁμοίοντα βλέφαρον; τίς τὴν
τέχνην τῶν τεχνῶν, καὶ τὴν τῶν ἐπιστημῶν ἐπιστήμην,
διέφθειρε; τίς τὸ ἑρᾶνιον ἀνδρῶν εἰς ἄδῃ πυθμένας
κατῴνεγκε, πάλαι μὲν γὰρ ἡ Ἑλλάς τὸ τὸ λόγων ἐσί-
αν ἐθρήνησε τὰς Αθῆνας, ὅπου ἐπιβέλωι δραμῶν κα-
θεῖλεν αὐτὰς ὁ Λακεδαιμόνιος Λύσανδρος. ἡμεῖς δ'
ἐδ' ἀξίως θρῆνῆν ἔχομεν σήμερον ὅλας Ἑλλάδας αὐ-
ταῖς Αθῶναις συγκαταδύσας. πάντα γὰρ εἰς ἀνὴρ ἕ-
τος ἴσθ. ὦ Μοῦσαι, καὶ πᾶσα παιδεία, πῶς τὸ
κρίνα ταχέως ἐπώσιπας ἐμιμήσαθε τῇ ἀγρῇ,
ὅξέως μὲν πρὸς τὸ ὕψος καὶ κάλλος ἀρτέντα,
ὁξύτερον δ' αὖ καταδύωται πρὸς μαρᾶσμον καὶ
φθοράν; τὸ γὰρ θεῖον ὕμῶν ἀνάκτορον, τὸ μέ-
γα καὶ περιβόητον ὕμῶν ἐνδιαίτημα, ὑπὸ γλῶσσαν καὶ φθο-
ρᾶν νῦν κατελθόν, καὶ τὸ ὑμέτερον συγκατέχασεν κάλ-
λος. ἔτος ἴσθ ὁ πάντας ὑπερφανήσας φιλοσόφους, καὶ
ρήτορας, ὅπόσους ὁ μακρὸς ὕμνησε χρόνος. ἀλλ', οἶ-
μαι, κεῖται νῦν ἐν κόνει, ἐν χώμασιν, ἄφρωνος. ἔ-
τος ἴσθ ὁ τὸ νῦν, καὶ τῇ γλώττῃ, ὁματρῶν ἑρᾶν καὶ
ἀστέρας, βέλτιον ἢ καὶ πάντα κανόνα ἐν σάδμῳ ἀν-
θρώπων. ἀλλὰ νῦν βραχὺς αὐτὸν διεμέτρησε λί-
θος. ἔτος ἴσθ ἡ τὸ μεγάλων ἑρᾶν καὶ γῆς ὀρεζόντων
καὶ παραλλήλων ἀείσει διόπτρα. ἔτος ὁ κράτιστος καὶ
αὐτοφυὴς ἄροσκοπος. ἀλλὰ νῦν αὐτὸ καὶ πρὸ τῆς ὥ-
ρας, φῶς τῷ δεινῷ. βραχὺς ὀρεζὼν τὴν γῆς περι-
είληφεν. ἔτος ἴσθ ὁ πολλὴν ἐνδείξιμους πρόνοιαν τῶν
ἐξῆς ἐλογίμων Ἑλλήνων, ὡς μὴ διακινδυνεύοιεν πε-
ρὶ τὰς κρίσεις τῶν πάλαι σοφῶν. ἔτος ὁ ῥαδίαν τὴν
ἀσπροθεάμονος ἐπιστήμης σοφίας πεποικῶς. ἔτος ὁ τὸ
Αειστοτελικῆς γλώττης τὰς λαβυρίνθους ἀπλάσας ἀλ-
λὰ νῦν αἱ ζοφώδεις τῆς τάφου λαβυρίνθοι πικρῶς πε-
ρὶ αὐτὸν, φῶς ἐξελίσσονται. ἔτος ὁ τῆς ἀείσεως αἰ-
δὲς καὶ τῆς σωφροσύνης κανὼν. ἀλλὰ νῦν αὐτὸν ὁ
θάνατος ἀναιδῶς ἐξέτεμε δραμῶν. ὦ πῶς ὁ παρὼν ἔ-
τος χρόνος τοῖς θρήνοις νενίκηκε. πολλὰς γὰρ ἀμείψας
ἡλίας, ποσαύτῳ ζῆμίας κατ' ὅλης τῆς ἀνθρωπίνης
ἐπενεγκεῖν φύσεως μέχει νῦν ἐν δεινότητι. χθὲς μὲν
γὰρ τὰ παρῶν καὶ μέγιστα τῶν καλῶν ἐλθὼν ἀφείλετο,
τὰ δὲ λειπόμῃνα σήμερον ἐπαρῆλθὼν προσᾤελετο. χθὲς
τὸ τὸ γῆς ἥλιον γῆς πυθμῶσιν ἀπέκρυψε. χθὲς τὸ Μασικὴν
ἀνείλεν ἁρμονίαν, σήμερον τὴν μαγάδα, καὶ τὰς νύμφας. ὦ
πῶς ὁ σιγῶντας τὰς ἑρᾶνας ὀρθρῶς ἐκ πολλῶν, ἔπειτα τὸ
τὸ Θεὸν διηγέσθαι δόξαν αὐτὸς παρεσκευακῶς, νῦν ἐν τῇ

φρσιγᾶ. ὦ πῶς νεκρὸς ὢν αὐτὸς (φδὲ τ' ἐμῆς συμφορᾶς) A
 κινέμενόν τε καὶ ζῶν ἐμοὶ παραπέμπει τὸ πάθος, ὅλῳ δ'
 ἡμέραν δ' ἐμὴν κατατέμνον καρδίαν, ξίφους παντὸς χα-
 λεπώτερον. μᾶλλον δὲ καὶ νύττας ὅλας, εἰ καὶ τὸ μεί-
 ζον εἰπεῖν, ἡμέρας μὲν ὅδ' ἔφθ' ἐντυγχανόντων ὁμιλίαι
 συχναί, καὶ κάλλος ἔρανος καὶ γῆς, καὶ τῶν ἐν τέτοις κτισ-
 μάτων, ἴσως ἀφέλκουσί τε τοῦ πάθους, καὶ ἀποσπῶ-
 σιν ἐπὶ βραχὺ τὸν ἡμέτερον νοῦν. νυκτὸς δ' ἡ χολῆς γενομέ-
 νης ἡδὴ κατὰ πολλὴν τὴν καλύσοντος ἐρημίαν, αἰπῶσαι
 τ' συμφορῶν ἀλγιδόνες ἀθρόαι δραμεῖσαι, ἃ δ' ἐμὴν μὲν τ'
 μνήμης καρδίαν συμειληφῆναι, καὶ θάπερ τινες κύνες ἀ-
 γριοὶ σῶμα πεπτωκός, ἐνθεν κἀκεῖθεν πικρῶς περιέλ-
 κῃσι, φδὲ, καὶ συμπνίγῃσιν. ὦ πῶς πολλὰ καὶ ἐς αὐτὴν
 ἐγώ γε ἀπιδῶν, σοφίας ἀπάσης ἐπιδημίαν ἐς ἀνθρώπου
 αὐτὸν εἶναι ἐνόμισα, ψυχὴν καὶ σῶμα προειληφῆς καὶ συν-
 δεικνύμενης ἀνθρώποις, ἵνα σοφίας ἀκροατὰς συνετίσῃ,
 καὶ τὰ τῆς ἐπιστήμης κατασορῆσιν ναυάγια. ὦ πῶς μετεμ-
 φύχῃσιν τινα δοξάζειν καὶ αὐτὸς κεινδυλῶν ἐφ' ἐκεί-
 νῳ γενέσθαι, καὶ πάντων ὁμῶς τὰς ψυχὰς Ομήρου, καὶ Πλά-
 τῶνος, καὶ Πτολεμαίου, καὶ ὅσοι ῥήτορες ἔσαν πεπλησμέ-
 νου γλῶτταιν, ἐν ἐνὶ τῇ τῆς σῶματι συνδραμεῖν, καὶ
 δακρύειν αὐτοὺς ἐν βίῳ, καὶ θάπερ ὀλκάδι μυριοφό-
 ρῳ χρωμένους αὐτοῖς. ἀλλὰ νῦν τοσῶτος, φεῦ τῆς συμ-
 φορᾶς, ἔρχετο ἀπιδῶν πρὸς τάφον καὶ κόνιν, πολλὴν τὸν δ'
 λύπης ἀνάφας πυρσὸν καὶ τῆς ἐμῆς καρδίας· ἃ δ' ἡδυνά-
 το ζῆν ἀνδρὶ ψυχῆς καὶ πνοῆς. ψυχὴ δὲ πάντως αὐτῆς καὶ C
 πνοῇ, καὶ πᾶν εἴ τι ζωογονεῖν ἐπεφύκει, ἔχ' ἔτερον ἢ τῶν
 ἀπάντων αὐτοῖς, ἢ βασιλεὺς ὁ θεὸς ἐκεῖνος, ἃ ὑπὲρ ἀν-
 θρώπων ἀνθρώπος· ὅς δ' ἐζῶν ἐτι ἐξαίρειν ἠπείγετο πολ-
 λῶ τὸν ἄλλων αὐτὸν, δεικνύς ἐναργῶς ὡς τοσῶτον βασι-
 λεῖ, τοσῶτον εἶναι καὶ τὸν ὑπὲρ τῶν χρεῶν τῶν φρονιμωτά-
 τῳ δηλαδὴ τ' ὅσοι δ' γῆν διενείμαντο ἀνθρώποι, τὸν πάσῃ
 σοφίᾳ πάντων ἐπέκεινα χρωμένον. καὶ νῦν δ' αὖ τ' ἐπ-
 τὸν ἀπαλλαγείς, ἐκ ἐκεῖθεν δεῖν ἀπὸ τῆς αὐτοῦ ἐ-
 πί τοσῶτον αὐτῆς. καὶ μέντοι ταχέως προσκαλεσάμενος,
 ταχέως καὶ προσελήφει. εἰ μὲν δὲ ὡς ἀπελθόντος ἐκείνου
 ζῆν ἔτος ἐκ ἡδυνάτο, καὶ θάπερ σῶμα ψυχῆς ἀπερρώγος,
 βαβαὶ τ' συμπνοίας τε καὶ τ' μίξεως, ἢν εἰς ἀρ' ῥήκτον τι-
 να δ' ἐσμὸν ἢ μακρὰ συνήρμοσε χάρις. Εἰ δ' καλὴσαν-
 τος ἐκείνου ἐδραμε, παραχρῆμα ῥίψας τὸ σῶμα, βαβαὶ
 τ' ἀγάπης καὶ τῆς σorgeῖς, ὡς προσηκόντως ἔχει πρὸς τὸ δε-
 σπότην. Ηρακλῆς μὲντοι ἐκεῖνος, εἰ δ' τὰ ὄντα εἰρήκα-
 σιν οἱ τῶν μύθων ἐνταῦθα πατέρες, πᾶσαν διέδραμε δ'
 ὑφ' ἡλίον, ὡς ἂν μάρτυρα τ' οἱ κείων ἀπασαν κτήσῃται ἀ-
 θλων, ἔποι δ' ἐν τῷ ὄρωι μένοντες μόνῃ τῇ βελτίῳ φή-
 μη καὶ τὰς Ηρακλείδους διέβησαν σήλας, ἃ ῥᾶσα πᾶσαν ἀ-
 νηρήσαντο δ' ὑφ' ἡλίον. ἀλλὰ νῦν ὅς ἀνθρώπων ἀπὸ ἡλ-
 θον ἀθανάτισσας τε πρότερον αὐτοὺς, καὶ μνήμην καταλι-
 πόντες ζῶσαν δίλωκῶς ἐπ' ἃ τ' ἐπιγινόμενων ἀνθρώπων
 ψυχῆς· ἡμῖν δὲ τοῖσιν ἃ τοσῶτον προβόλων καὶ σπινθηρί-
 των ἐπὶ σερηθεῖσι, τίς ἐλπίς λείπεται ταχέως; ταχέως δ'
 τι καὶ ἡμῖν νῦν ἔπεται δεδιέναι, ὅπερ ἄμπελοι καὶ φυτὰ νεο-
 γνᾶ, ἐπειδὴν τις ἐπιβέλωι τοὺς κύκλῳ περιβόλους
 τὰ καὶ φραγμὸς καθελὼν, μολόβοτον καταστήσῃ τ'
 χάρον.

riam enarrarent, nunc ipse in sepulchro
 tacet? Heu, quomodo ipse mortuus,
 atque immotus, viventem & mobilem
 mihi dolorem facit, qui toto die cor
 meum quovis ense acutius penetrat, ac
 potius totas noctes, si, quod majus est,
 dici debet? Interdum enim & familia-
 rium congressus crebri, & cæli, ac ter-
 ræ, eorumque quæ his continentur pul-
 chritudo, forsitan a dolore nonnihil a-
 vertunt, atque paulisper abstrahunt ani-
 mum nostrum: noctu vero cum datur o-
 tium, nec est quod prohibeat, omnes
 calamitatum dolores simul irruunt: &
 pectore ac memoria mea occupata, ut fe-
 ri canes cadaver, huc atque illuc distra-
 hunt, & discerpunt. Quoties ego illum
 intuitus, universam sapientiam invisisse
 mortales cogitavi, & anima corporeque
 assumptis hominum consuetudine esse
 usam, ut sapientes auditores sapientia
 augeret, & scientiæ naufragia sedaret.
 Parum certe absuit, quin & ipse animas
 in alia migrare corpora statuerem: &
 omnium simul animas Homeri, Plato-
 nis, & Ptolemæi, ac præstantium Ora-
 torum, in unius hujus concurrisset corpore,
 atque in vita versatos esse, eoque
 tamquam maximo navigio ingeniorum
 suorum usos. Ac nunc tantus, & tam
 præstans ille vir, heu calamitatem! se-
 pulchrum & pulverem subiit, magna do-
 loris pyra incensa in meo pectore. Vi-
 vere enim sine anima, & spiritu, utique
 non potuit. Animus vero ejus, & spiri-
 tus, & si quid est quod vitam conferre
 queat, nihil omnium fuit aliud, quam
 Imperator divinus ille, & homine supe-
 rior homo, qui vivens illum longe su-
 per alios omnes evehere conatus, evi-
 denter ostendit, tanto Imperatori tanto
 etiam ministro esse utendum: prudentis-
 simo nimirum terram incolentium o-
 mnium hominum, eo qui omni sapientia
 omnes superaret. Nunc vero ille, rebus
 humanis relictis, non diu a se remotum
 esse hunc oportere censuit: sed celeriter
 accersitum secum conjunxit. Quod si er-
 go, illo digresso, vivere hic non potuit,
 veluti corpus ab anima divulsam: papæ,
 qualis fuit illa conspiratio, atque con-
 junctio, quam indissolubili vinculo diu-
 turnus usus conglutinavit? Quod si ab
 illo accersitus statim abjecto corpore ac-
 currit; o amorem, & charitatem singu-
 larem, qua, ut decuit, dominum est
 profectus. Hercules ille quidem, si
 quidem hoc vere dixerunt fabularum
 patres, terrarum orbem peragravit, ut is
 suorum certaminum testis esset. Hi ve-
 ro cum intra limites manerent, sola o-
 ptima fama etiam Herculanæ columnas
 superarunt: & quicquid sol intuetur,
 in se converterunt. Nunc vero e rebus
 humanis discesserunt, cum se prius im-
 mortalitati consecrassent, suique me-
 moriam perpetuo in posterorum animis
 victuram reliquissent. Nobis vero ta-
 libus & tantis præfidiis ac munitioni-
 bus destitutis, quæ ullius boni spes re-
 linquitur? Idem enim & nobis vereri
 nunc subit, quod vitibus, & plantis
 novellis; si quis antibus, & sepibus, frau-
 de remotis, eas pecudibus patere permit-
 tat.

Edit. Paris.
 pag. 387.

GLYCAS SAMBUCO.

JOANNIS
LEWNCLAVII

AMELBURNI, INTERPRETIS.

PRO ÆMIUM,

ATQUE INDEX RERUM VERBORUMQUE

PRÆCIPUE MEMORABILIMUM,

Ad hanc editionem Græco-Latinam
accurate accommodatus;

*Atque alia ab eo hinc inde Lectoribus submini-
strata præsidia.*

JOANNIS
LEWISII

AMELBURNI, INTERPRETIS.

PROE MIUM.

ATQUE INDEX RERUM VERBORUMQUE

PRÆCIPUE MEMORABILIUM.

Ad hanc editionem Græco-Latinam

accurate accommodatus;

Atque alia ab eo hinc inde Lectoribus submitti-

grata præstata.

GLYCAS SAMBUCO.

Non proditurum me Sambuce sperabas
Solum, toga recens amictum Romana,
Qui palliatus more antebac eram Grajo.
Comitarius me nimirum imperatorum
Themis morum, & dulcis ille debebat,
Mecum Manasses qui delituit inuitus.
Sed surripuit illam ungula leonina,
Nequiterque clamque clepsit, & fugiens secum
Quidam abstulit, Phrygia de gente cui nomen:
Numquam hoc aperto pol Gradivo facturus
Imbellis ille comes Berecynthiae matris.
Et sunt, vereri qui solent, ne tam longo
Dum tempore expectamus hunc Phrygem, demum
Cum risu anus Phrygia prosulcet in scenam.
Hunc alterum ante me gnarum Ausonum linguae
Premens acerba sors, & invidum fatum,
Exire non sinunt foras: sequuturum
Tamen brevi, sub ipsam scilicet brumiam.
Sic dum latet Themis, nos ambo prodimus:
Usu venit, jactari quod solet vulgo:
Primi ultimi fiunt, & ultimi primi.

GLYCAS AMBUO.

Non prodierunt me Zambuc speranda
 Solus, tota recens amictum Romana
 Qui pallium more antea erat Graeco
 Constat me nimis imperatorum
 Tamen morum, & dulcis ille delectat
 Adhuc dantes qui delit in iustis
 Sed surripuit illam angula leonina
 Repertusque clausus celsus, & fugit fecit
 Quibus absque, Purgis de gente cui nomen
 Numquam hoc apertis per gradibus factum
 Indellis ille comes Perceptis natis
 Et sunt, videri qui solent, ne tam longo
 Dum tempore exspectantur bene sperant, dantes
 Cum ista annis Purgis profuit in sciam
 Hinc alterum ante me gressum dantes linguas
 Prement acerba fors, & invidiam fatum
 Exire non sinit fors, separantur
 Tamen brevi, sub ipsa scilicet dantes
 Sic dum laetis Tamen, nos ambo prodierunt
 Uscum, iactari quod solus vulgo
 Primi ultimi sum, & ultimi primi

JO. LEWNC LAVII
AD GENEROSUM ET ILLUST. VIRUM,
JOANNEM BARONEM KITLICIANUM,
GRAINI AC DRENCVIÆ DOMINUM,
IN ANNALES GLYCÆ LATINOS
P R O Æ M I U M.

Est in familia Cæsaris nostri, Domine, vir præstans ingenio, cognitionis varietate, rerum usu, & virtute propemodum singulari, Sambucus illè meus: cujus ego frequenter apud amicos, & jucunde quidem, recordari soleo. Nam iis dotibus, supra complures hujus ætatis ex doctrina claros homines, divinitus est exornatus, ut inter nos jam ab annis aliquot amicitiam non vulgarem civilis, non ex animo gaudeam solum; verum etiam in aliqua felicitatis parte ponam. Cur enim illum hominem non maximi faciam, qui publicatis egregiis ingenii monumentis, emblematis solerter excogitatis, & per arguta quædam idyllia declaratis, Dioscoride purgato & illustrato, varietatum libris non illis quidem adhuc editis, sed suo tamen tempore proferendis, omnes in admirationem sui rapit? Ne dicam, quantum in eo laudis mereatur per vestigandæ antiquitatis indefessum sane studium, quo non sine magnis impensis tot rarissima priscorum numismata conquiisvit, tot eximios in omni disciplinarum genere libros ab interitu vindicavit: quos ipsos aliorum quorundam invidorum more non intra carceres & septa privata coercet, sed animo lubente (quæ viri perhumana benignitas, & memoranda liberalitas est) cum universis communicat. Immo non ipse tantum iis expoliendis, & ad editionis maturitatem perducendis incumbit, ut publicam ad utilitatem in medium prodeant; sed etiam aliis pleraque velut extrudenda mittit, ne quod nostrum scilicet commodum remoretur, dum ipse gravioribus curis & occupationibus impeditus, bonorum desiderio, thesauris longe pulcherrimis ex caligine quarundam quasi latebrarum eruendis, satisfacere nequit. Atque hujus sane tam sancti, tam laudabilis instituti fructus amplissimos percipit, dum & a litteratis ubique gentium se coli atque observari videt, & in magnorum illustriumque virorum gratia suaviter adquiescit. Cæsar quidem, ceu Philadelphus alter, alterum quemdam Demetrium Phalereum bibliothecæ præfecit, ac historici munus ei mandavit: quas ad res quem alium magis idoneum reperirer, equidem non video. Nec est, cur ejus viri consilia, qui universitatis historiam, cum variarum disciplinarum scientia, tam feliciter complexus sit animo, maximis in momenti rerum ab augusto sapientissimoque principe & requiri lubenter, & magnopere probari dubitem. Ut autem id exponam, quod hic locus, & instituta oratio postulat: misit ad me quoque Sambucus superioribus his annis proximis duos annalium scriptores Græcos, MICHAELUM GLYCAM, cognomento SICULUM, & CONSTANTINUM MANASSEM: quorum utrumque Latinum in sermonem converterem, ac publici juris facerem. Solet enim putare, nostras (ut cum poeta loquar) esse aliquid nugas; hoc est, eam nos linguæ Græcæ cognitionem consequutos esse,

I N G L Y C A M P R O O E M I U M.

quæ transcribendis in Latinam veterum scriptis utcumque par sit: in quo ut amici plenum insignis erga me benevolentiae iudicium satis agnosco, ita meas vires ac in utraque lingua facultatem nemo me rectius metiri vel potest, vel debet. Quoniam vero non prorsus rejecturos homines eruditos sperabam, quod auctore tali viro præstandum reciperem, præsertim ostendente per litteras, se auctoritatem consilii sui numquam defugiturum: feci sane, quod ille jubebat, & utrumque Romana civitate donavi, non ut imperator quispiam, sed velut unus ex multis, qui ejus rei curandæ mandatum ab imperatore haberet. Quumque prior hoc tempore Glycas in publicum exeat, Constantino mox subsequuturo: libet hoc loco spectatoribus hominis Græci, & omnino hactenus incogniti, quid ius civitatis adeptus, vicissim reipublicæ fructus ex se promittat, quam brevissime poterit, indicare. Nimirum agnoscit, in civitatem admitti se non debere nudum ac inopem: ne lustro appetente, censoribus pervulgatum illud, EX ANIMI SENTENTIA, præstantibus, egestatem mox ipse suam fateri cogatur, & locumotus vel ærariorum in numerum ordinemque redigi, vel capite censeri, vel prorsus jure civitatis excidere, quod quidem amittere turpius, quam ab initio non impetrasse. Quamobrem diviso in triunces facultatum hujus asse, deque iis æstimatione facta videamus, an in censum redigi possit. Universa Glycæ commentatio quatuor in partes est distributa. Earum prima rerum primis sex diebus ab ortu mundi conditarum enumerationem præclaram continet, immixtis passim arcanis naturæ, cum admirabili expositionis varietate, quæ religiosum & amantem opificii providentiæque divinæ lectorem non potest non singulari voluptate quadam adficere. Secunda temporum seriem ab initio mundi usque ad Christum ex Ecclesiæ doctrina præcipue tradit, & ejus causa, cui librum elaboravit, (appellat autem hunc filium) plurima de factis intertextit. Quippe primorum imperiorum tam initia, quam progressus ex iis tamquam certis testibus, petere maluit: quum de Nabuchodonosore, de liberis ejus, totoque Assyriorum imperio (ut omit- tam antiquiora) perpauca, vel nulla potius memoratu digna in extrariorum, quos gentiles dicimus, scriptorum monumentis reperiantur. Sic autem hæc tractat, ut obiter de quæstionibus minime vulgaribus differat, citatis auctorum gravissimorum testimoniis: quorum quum non pauci nobis plane sint incogniti, pretium nos operæ facturos existimabamus, si antiquitatis studiosorum in gratiam, illorum nomina statim huic Proœmio subjiceremus. Et judicat profecto Glycas noster de maximis rebus haud absurde, quibus in rebus recte conformata esse, ac præsertim illorum iudicia, quorum animi per ætatem adhuc non nihil cæcutiunt, nec verum pervidere possunt, plurimum interest: verbi gratia, de prædictionibus astrologicis: de vi siderum, an ea mentes hominum regant: de monstrosis sceleribus: de divinationibus: de facto: de bonis & malis geniis: de animo: de prævisione divina, num illa peccati causa sit: de obdurationibus impiorum: de magicorum & verorum prodigiorum discrimine, quo loco de Antichristi etiam miraculis ac prestigiis agit: de variis tam philosophorum, quam hæreticorum opinionibus. Quod si quis arbitratur, hisce de rebus minime differendum vel in historia, vel in annotatione temporum: is sciat, pri- mum hæc junioribus esse perscripta, quorum animos rectis sententiis

I N G L Y C A M P R O O E M I U M.

(ut paulo ante significabamus) imbui, permagni refert. Deinde velim Glycæ nostro vel illam ob causam sit æquior, quod pleraque non ita prolixè, nec confuse tradiderit, ut Cedrenum & alios factitasse videmus: qui compendia quædam promittentes, volumina prorsus ingentia, quæque sine tædio pellegi nequeunt, posteris reliquere. Post Christum natum, parte scilicet operis tertia, cum imperio Romano historiam Ecclesiæ conjungit. Est autem heic accuratus admodum in brevissimis annorum notationibus, quibus imperatores singuli rerum potiti fuerunt. Non omnia quidem illorum vel dicta, vel facta recenset: (nec enim hoc vel instituerat, vel etiam facere debebat, annales mundi breves scripturus) memoria tamen, indicationeque digna minime præterit. Et quia tandem imperium Romanum Byzantium sive Constantinopolim Græcos ad homines translatum fuit, ejus ipsius regni seriem, ac res ab regibus gestas, diligenter extrema in parte profequitur: quod existimaret, ibi principis atque maximi per orbem terrarum imperii sedem esse, cum quo res occidentis, hoc est nostras, minime conferendas statueret. Hanc ipsam ob causam nostra silentio præterit, quorum ex aliis notitia peti non difficulter potest. Vicissim nostri fere nihil de orientalibus istis principibus, post factam Caroli magni temporibus imperii divisionem, memoriæ prodiderunt: conantibus utrisque suæ nationis hominibus opera sua servire. Possum autem vere polliceri lectoribus, in hac extrema parte multa notatu apprime digna reperiri, quorum ne verbo quidem prolixarum historiarum scriptores meminerunt. Atque harum in rerum expositione pervenit ad ea tempora, quæ nostram hanc ætatem annis paulo amplius CCCC. præcesserunt: hoc est, ad Joannem Alexii Comnenum, cui Pulchri cognomen datum fuit. Arbitror ex his abunde jam liquere, Glycam nostrum quosvis apud censores facile dignum se probaturum, qui Romanam in civitatem admittatur. Cæterum ut partim non essent, qui forte res ab sequentibus Joannem principibus gestas desiderarent, partim ut ipse Glycas eo confidentius in hominum oculis hac etiam commendatione frater appareret: adjicere quoddam velut *ἐπιμύθεον* de nostro volumus, quo census ejus nonnihil augeretur. De certissimis enim scriptoribus, in quibus locum facile principem obtinent, Choniatas Acuminatus, Nicephorus Gregoras, Laonicus Atheniensis, Byzantinam historiam, filium ipsius Glycæ sequuti, ad ejus regni per Turcos eversum finem contexuimus: ut quod sparsim hactenus, & ex variis petendum erat, uno jam libro commode lectores comprehensum invenirent. Apud te vero, Domine, novum hunc civem Romanum ab initio sistere volui, quod futurum plane mihi persuaderem, ut si tibi, censori politico & incorrupto, probaretur: eo facilius aliorum sibi gratiam atque benevolentiam conciliaret. Præterea jure quodam tuo tibi se offert, quod hominis opera, degentis in tua familia, vestem Romanam induerit. Denique Sambucum, qui princeps in eum beneficium hoc lucis liberioris contulit, in os laudare præ verecundia non ausus: apud te virum præclare de litteris meritum, & adhuc quotidie merentem prædicare voluit, quem sciret eruditorum studiis, ad reipublicæ commoda spectantibus, quam honestissime cupere.

LOCORUM S. SCRIPTURÆ

In Annalibus GLYCÆ explicatorum

I N D E X.

Ex versione quam secutus est Leunclavius, neglecta, ut Hæretici solent, versione vulgata.

GEn. 1. Spiritus Domini ferebatur
super aquas.

Facto vespere ac mane, dies unus ex-
titit.

Coeant aquæ unam in collectionem.

Edat terra gramineas herbas, & arbo-
res fructiferas.

Creavit Deus cetos ingentes.

Creavit Deus luminaria magna.

Constituit ea in signa, tempora, dies,
annos.

Dixit Deus: Edat terra animam vi-
vam.

Faciamus hominem ad imaginem simili-
tudinemque nostram, qui marinis pi-
scibus, volucris aeris, bestiis terræ
dominetur.

Fecit hominem Deus: & quidem ma-
rem ac fœminam fecit eos.

Augescite, multiplicamini, replete ter-
ram.

En ego concessi vobis omnes frugiferas
arbores, quibus ad alimoniam & vos
utamini, & omnes bestię terrestres.

2. Sumpto de terra pulvere Deus ho-
minem formavit, & in ejus faciem
vitalem inspiravit, &c.

Consevit Deus paradysum in Edem, ver-
sus orientem.

Faciamus Adamo adjutricem secundum
ipsum.

Somnum Adamo gravissimum Deus im-
mittit: unaque ex costis detracta,
mulierem ex ea construxit. Qua A-
damus conspecta, dixit: Hoc nunc
demonum os, &c.

Omnibus paradisi arboribus vesceris,
præter arborem scientiæ boni & ma-
li. Nam ea quacumque die vescemi-
ni, morte mulctabimini.

Quacumque die vescimini hac arbore,

morte mulctabimini.

3. Ut vidit mulier arborem esse ad ve-
scendum accomodam & oculorum as-
pectui gratam, &c. sumpsit de fructu
ejus, & comedit.

In pectus ac ventrem ambulabis.

Observabit ille caput tuum.

Exsecratione quadam infelix eris humus
propter ea quæ designasti.

Tunicis pelliceis induit eos.

En factus est Adamus quasi unus de nobis.

4. Quisquis me repererit, occidet, &c.
Ne tibi formidaveris. Nam qui te ne-
caverit, septupli vindictam sustinebit.
Quicumque Cainum necabit, septupli vin-
dictam sustinebit.

In Caino septupli pœna fuit: in Lame-
cho septuagcupli septuli erit.

6. Non permanebit spiritus meus in hi-
sce mortalibus, quum caro sint.

Filii Dei, animadverso filias hominum
forma venustas esse, matrimonio si-
bi eas junxerunt, natiq; sunt ex
eis Gigantes, &c.

8. Neque reversus est corpus, donec
exsiccata est terra.

Unde cognoscam futurum, ut terram
hanc possideam.

25. Duæ gentes ex utero tuo dividen-
tur, quarum altera, &c.

28. Somnium Jacobi de angelis per sca-
lam ascendentibus & descendantibus
explicatur.

32. Præsens præsentem Deum conspexi,
& incolumitatem anima mea conse-
quuta est.

47. Anni vitæ meæ, quos peregrinatus
sum, omnino sunt centum & trigin-
ta: quos ipsos sane paucos & malos
expertus sum.

49. Corruens sopitus est ut leo quasi-
que

que catulus leoninus quis excitabis
eum?

Exod. 9. Excitavi te illam ipsam ob
causam, ut potestatem in te meam
declarem per universum orbem terra-
rum.

1. Reg. 15. Quoniam tu commisisti,
ut præcepto meo non obtemperares,
& mandata mea tibi præscripta non
servares: eripiam ego tibi de manu
tua regnum tuum, &c.

3. Reg. 17. Hydria, qua farina con-
tinetur, ne deficiat: & cadus olei
numquam minus habeat.

21. Nabuthæus Deo & regi bene pre-
catus est.

Psaln. 10. Tamquam leo abditis in lo-
cis insidiatur.

31. Dixi apud me, Improbiter meam
adversus meipsum Domino fatebor: &
tu mei cordis impietatem mihi condona-
sti.

101. Factus sum pelecano solitario similis.

109. Dixit Dominus Domino meo: Sede
ad dextram meam, donec tuos hostes
scabellum pedum tuorum effecero.

131. Surge Domine in requiem tuam, tu
inquam ipse, & arca sanctitatis tuæ.

135. Qui terram in aquis fundavit.

Ecclef. 1. Exoritur sol supra terram, &
occidit, rursusque suum ad locum re-
dit.

Quid est, quod fuit? idem illud, quod
erit. Quid factum? idem illud, quod fiet.

Cantic. 2. Ficus grossos suos extruxit.

Esa. 14. Qui delapsus est Lucifer ille, qui

pridem oriebatur, terræque allisus est?

37. Propugnabo hanc urbem tam mea,
quam Davidis famuli mei causa.

Habac. 3. Sol elevatus est, & luna ste-
tit in ordine locoque suo.

Sophon. 1. Dies angustiae, & exploratio-
nis, & iracundiae, hodiernus dies est.

Nam partus quasi quidam instat, &c.

Zach. 14. Illo die lux nulla existet, sed
toto die frigus ac gelu durabit, &c.

Matth. 1. Ioseph non cognovit eam, do-
nec ea peperit filium suum primogeni-
tum.

10. Sitis astuti, ut serpentes: & sinceri
ut columbæ.

26. Præstabat illi homini, non esse na-
tum.

Prius quam gallus caneret, me ter ne-
gabis.

27. Multa corpora sanctorum, qui ob-
dormiverant, suscitata sunt. & ipsi,
urbem sanctam ingressi, post resurre-
ctionem ejus a multis sunt conspecti.

Ult. Adfuturus sum vobis perpetuo, do-
nec finis sæculi appetat.

Marc. 14. Prius quam bis gallus can-
tet, ter me negabis.

Luc. 1. Te Spiritus sanctus invadet, ac
supremi potentia inumbrabit.

Joan. 5. Pater meus operatur hætenus
& ipse operor.

18. Ipsi in prætorium non intrarunt, ne
polluerentur, sed pascha vescerentur.

Rom. 6. Peccati stipendium mors.

2. Pet. 2. Impiorum generi diluvium in-
vexit.

Locorum S. Scripturæ finis.

AUCTORES ET LIBRI NON EDITI, DE QUIBUS
Glycas sua collegit. Nam editos omittere libuit, quorum tamen fragmenta quæ-
dam habet, in editis non exstantia.

Alexander Monachus.
 Amphilocheus.
 Anabatianus, liber Cajanitarum.
 Anastasius Sinaites.
 Anaxagoras.
 Anaximander.
 Andreas Cretensis.
 Apolinarius Laodicensis.

B
 Barlaamus.

C.
 Cæsarius.
 Cajus historicus.

D.
 Diodorus, ecclesiasticus scriptor.
 Dionysius Corinthius.

E.
 Ephræmus.
 Epiphanius presbyter, non episcopus.
 Eustathius Antiochenus.

G.
 Gennadius.
 Georgius Syncellus historicus.
 Germanus patriarcha Byzantius.

H.
 Hermes termaximus.
 Hippolytus Thebanus.

I.
 Jamblichus.
 Isidorus Pelusiensis.
 Joannes auctor Scalæ.
 Julianus imp.

Juvenalis Hierosolymor. antistes.
L.

Liber de Basilii miraculis, qui
 Amphilochio scriptus putatur.
M.

Maximus.

N.
 Nemeseus Emesenus.
 Nicephorus patriarcha Byzantinus.

P.
 Parva Genesis.

Patricius Prusensis.

Paulus Sinopensis.

Petrus ad Faustum.

Philolaus,

Pionius.

Porphyrius.

Προσευχὴ τῆ ἰωσήφ. liber apocryphus.

Plellius.

Pyron Chronographus.

Philonis philosophi ecclesiastica hi-
 storia.

R.
 Rufus scriptor Medicus.

S.
 Severianus.
 Severus.

Symeon Metaphrastes.

T.
 Theophanes confessor, chronogra-
 phus.

X.
 Xenophanes.

RERUM ET VERBORUM IN HISCE MICHAELIS GLYCÆ ANNALIBUS PRÆCIPUE MEMORABILIMUM INDEX.

- A
- A**ARO in Oro monte mortuus, 123. d.
Abaris mons, qui & Nabo, 122. b. 123. d. in eo mortuus Moses, 124.
Abacuc, seu Abacumus pascit Danielum in leonum fovea, 156. b.
Abelus & Cainus quorum figura, 92. c.
Abelus, vox quid significet, 142. c.
Abeli sacrificia cur Deus respexerit, 91. b.
Abelo Cainus cur inviderit, *ibid.* a.
Abesalomi, seu Absalomi interitus, 138. b.
Abesalomo ad parricidium moliendum quid causæ fuerit, *ibid.*
Ab Abisæo, seu Abisago David servatus, 139. b.
Abrahamus astronomus, 101. c. quomodo fidelis, quum dixerit: *Unde cognoscam futurum, ut terram hanc possideam?* 104. b. quomodo Melchisedeco minor, 105. d.
Abrahami constantia, 103. c. historia, 101. & *seq.* hospitalitas, 102. c. mansuetudo, 102. a. obedientia, *ibid.* a.
Abrahami nomen unde, 104. b.
Accipiter quomodo sibi ipsi medeatur, 38. e.
Accone, quæ prius Joppe dicta, 264. e. 1.
Achaabi interitus, 147. a.
Achar Charmæ F. quare cum omni domo lapidibus obrutus, 125. d.
Achazus Joatham F. impiissimus, 149. a.
Achior Ammanites, 131. a.
Achis rex, 136. c.
Achitopheli consilium, 138. a. ejusdem intetitus, *ibid.*
Acontias serpens, 45. c.
Ada & Sela uxores Lamechi, 94. e.
Adamus an mortalis simul & immortalis conditus, 67. cujusmodi a Deo fuerit conditus, 66. cum antea fuerit immortalis, quomodo deinceps factus sit interitui obnoxius, 70. d. & *seq.* cur mortalis post lapsum factus, 72. ex alia terra conditus, in paradysum collocatus, 52. c.
Adamus ne de ligno scientiæ comederet, cur non impediverit Deus, 78. post lapsum cognovit Evam, Cainumque procreat, 85. c. quando e paradiso ejectus, 93. d. quatenus mortalis a Deo conditus, 72. 73. ubi exul vixerit, & mortuus sit, 93. d.
Adami appellatio unde, 58. c.
de Adami conditione, Concilii Carthaginienfis verba, 74. b.
Adami corpus incorruptibile a Deo conditum, 70.
de Adami exilio oratio Chrysostomi, 71. b.
Adami liberi, 91. a.
Adamum ante lapsum fuisse affectionum expertem, 72. 73.
ad Adamum cur animalia cuncta a Deo deducta, 63.
Adonibezeci ducis Chananæorum pœna, 126. b.
Adrianopolis Turcici regni sedes in Europa, 268. a. 2.
Adrianus Imp. 186. a. ejusdem interitus, *ibid.*
sub Adriano clades Judæorum, *ibid.*
Ægyptus, Alexandro defuncto, cui obvenerit, 156. d.
hiemem cur nullam habeat, 118. d.
Ægypti plagæ, 117. & *seq.*
Glycæ Annal.
- in Ægypto annonæ caritatis causa quæ, 112.
Ægyptii Geometriæ inventores, 99. b. pediculatorum multitudine percussi, 117.
Ægyptiorum summa superstitio, 101. b.
Ælia dicta Hierosolyma, 146. b. qua ratione, *ibid.*
Æmilianus Imp. 189. b.
Ærarîi inopia sub Basilio Macedone, 228. a.
Æsculapius quando vixerit, 126. d. ejusdem in arte medica peritia, *ibid.*
Æstate cur Nilus exundet, 8. a. 13. b.
Æthiopum regina Sybilla, 132. b. quomodo Solomonem tentarit, *ibid.* quid Solomoni donarit, *ibid.* c.
Aerem facile adfici, 28. d. in litteris sacris etiam cælum appellari, 7. a.
Affectionum naturalium origo, 72. 73.
propter Agagum conservatum irascitur Deus Sauli, 135. b.
Agilæi foeminis subjecti, 111. a.
Agnus Paschalis quando mactari solitus, 176.
Agrippina mater Neronis a filio tyranno interfecta, 183. d.
Alagabalus, V. Heliogabalus,
Alemanæ Manuælo Comneno nupta, 261. b. ejusdem virtus excedens, *ibid.*
Alexander Magnus a Candace circumventus, 109. e.
Alexander cur a Danielo Pardalidi comparatus, *ibid.*
Judæorum Pontificem veneratur, 109. d.
Alexander quo ætatis anno mortuus, 110. a. regni Perfici everfor, 156. d.
Alexander antistes Alexandriæ, 189. a.
Alexander Mameæ F. Imp. 188. d. Monachus de Constantini baptismo, 194. b. ejusdem refutatio, *ibid.*
Alexandri animus magnus, 110. a. castitas, *ibid.* eruditio, *ibid.* b.
Alexandri columna in insula Brachmanum, *ibid.* monarchiæ divisio, 156. d.
Alexandri oculus alter cæruleus, alter niger, 109. e.
Alexandri regnum, 109.
Alexandri regnum, post ejus obitum divisum, 110.
Alexandrum rem sacram Hierosolymis Deo fecisse, 109.
Alexandria a quo condita, *ibid.*
Alexandriæ divulsio a Constantinopoli, 203. d.
Alexius Branas, 264. d. 1.
Alexius Comnenus Imp. 257. b. & *seq.* contra Bryennium mittitur, 256. c. hostiles Turcarum copia dissipat, 260. a. 1. cauterio utitur, *ibid.* moriturs *ibid.* Manichæos in viam revocat, 259. d.
Alexius Ducas Murzuffus Imp. 265. b. 2. ejusdem pœnæ, *ibid.*
Alexius Isaaci Imp. F. 265. b. ab Alexio Ducas captus, *ibid.* c. ejusdem interitus, *ibid.*
Alexius patriarcha donis corruptus, 243. c.
de Alexii Comneni matre & conjuge, 259. a.
Alexii Comneni morbus & curatio, 259. c.
ab Alexio Comneno quomodo deceptus Rupertus Francus, 258. a.
Alallengyum ab Argyropulo sublatum, 241. e.
Alallengyum exactio qualis, 239. e. unde dicta, *ibid.*
Amalthea capra, 114. a.
Amaltheæ cornu quid, *ibid.* b.

I N D E X

Amalthææ cornu, filia Jobi, *ibid.* unde sic dicta, *ibidem.*
 Amasias rex, 148. d. ejusdem interitus, *ibid.* e
 Amazones ἀμαζόνες, 111. a
 de Ambitu lex Marci, 203. b
 Ambrosius discipulus Origenis, 187. c
 Ambrosii libertas, 198. d. e
 Ammerigus Alemanorum rex, 265. b. 1. ejusdem
 perfidia, 262. c
 Amici fidelitas, 215. b
 Ammonis cum sorore incestus, 138. a
 Amor mutuus conjugum, 64. b
 Amosus rex, 152. e
 Amphilochoi de Angelorum creatione opinio, 62. d
 Amurates Machometi F. 268. b. 1. ejusdem interitus,
 267. c. 1. 269. d.
 Anabatianus, liber Cajanitarum, 93. b
 Anacharsis castitatis & virtutis exercitiorum amore
 flagrans, 181. e
 Anastasius Dicorus Imp. 204. d. ejusdem exitus,
ibid. e.
 Anastasii facinus præclarum, 205. c. Sinaitæ alle-
 goria, 8. b. 26. a. de angelorum creatione opinio,
 62. c. locus, 12. c. 17. b. 30. b. 38. a. 57. c. 67.
 b. 69. d. 72. c. 73. a. 77. a. 79. c. 82. a. 128. c.
 141. a. 152. d.
 Anastasii somnium, 205. a
 in Anastasium seditio, *ibid.*
 Anatolii consilium, 203. e
 ab Anatomia illustre simile, 119. d
 Anaxagoras quando vixerit, 156. c. ejusdem de si-
 deribus deliria, 16. b. de sole opinio, 16. c
 Anaximandri de natura siderum deliria, 16. c. de so-
 le opinio, *ibid.* d
 Anaximenis de sole opinio, *ibid.*
 Andreæ Cretensis locus, 67. b
 Andromachus theriacæ inventor, 46. c
 Andronicus Comnenus e carcere primum elabitur,
 263. b. 1. quomodo Galiziam pervenerit, *ibid.*
 Andronicus Joannis F. Palæologus Imp. 267. d. 2.
 Andronicus minor, avo detruso, imp. 267. b. 1.
 Andronicus Palæologus Imp. 266. c. 2.
 Andronici Comneni tyranni imperium & flagitia,
 262. e. 2. incestus cum Theodora, 263. a. 2. sup-
 plicia, 264. b. 1.
 Angelus præles vitæ cujusque hominis, 106. d
 Angeli iurandum, 207. b
 Angeli, nominis in Comnenum mutatio, 265. a. 1.
 ab Angelo centum & octogintaquinque millia una
 nocte interempta, 150. a
 Angeli, 59. c. 61. administri spiritus, 106. d. ascen-
 dentes & descendentes in scala Jacobi quid signi-
 ficient, *ibid.* num ante cæli & terræ creationem,
 an vero post sint conditi, 101. quomodo in litte-
 ris sacris comedisse dicantur, 102.
 Angelorum appellatio unde 59. 60. castra conspe-
 cta Jacobo, 107. c. creationis cur non expressa
 fiat mentio, 59.
 de Angelorum creatione opiniones diversæ, 61. 62.
 Angelorum prædictiones de futuris unde, 83. d. vox
 quid significet, 61. a
 per Angelos lex ipsa nobis data, 60. a
 in Angelis alæ quid significant, *ibid.* c
 de Angelis Nicephori patriarchæ locus, 106. e
 ab Angelis sepultus Moses, 122. b
 de Angelis singulorum, Basilii locus, 61. e. item Theo-
 doriti, 62. b
 Angeli & Franci in Palæstinam expeditio, 264. d. 2.
 Anguillarum ortus, 34. c
 Anima an divinæ particeps essentia, 53. c. in homi-
 ne una, diversis facultatibus prædita, 54. b. quo
 ficior, eo sapientior, 57. d. 90. a. quomodo in
 corpore existat, 55. e
 Animæ essentia incomprehensibilis, 56. d
 Animæ & corporis subitus in alvo materna concur-
 sus, subitaque ab invicem tempore mortis direm-
 ptio, 56. e
 Animæ expers, omnino mortuum, 56. c
 Animæ facultates, 54. incrementum quomodo con-

sequamur, 64. d. partes tres, 86. & seq.
 de Animæ sede, Aristotelis, aliorumque opiniones,
 55. 56.
 de Anima brutorum, Manichæorum error, 81. b
 Animalcula ephemera, 29. d. unde sic dicta, *ibid.*
 Animalia cor amplum habentia, cur timida: & con-
 tra, 42. a. Libyca cur per æstatem bibant, 51. c
 Anima meticulosa, 29. c. quædam cur adhuc hodie
 immunda, 130. c. d. quomodo quædam immun-
 da, cum initio rerum communem cum cæteris
 benedictionem acceperint, *ibid.* d
 Animalium terrestrium sensus acres, 38. a
 Animalibus a pedibus destitutis testes nulli, 29. e
 brutis naturalis appetitus ab opifice inditus, 51. a
 singulis prudentia quædam naturalis a Deo indi-
 ta, 50. c
 Animalia bruta non laborare invidia, 34.
 Animalia munda ab immundis unde Noa discernere
 potuerit, 97. d
 in Animalibus vis sensuum, 39. b
 in Animantibus brutis cur fœtus magis quam in ho-
 minibus parentum similitudinem referant, 43. e
 Annæ mulieris liberalitas, 207. a
 Annales Joannis Scylitzæ, 221. d
 Annonæ caritas sub Constant. Copronymo, 220. a
 Annus quid, 17. d
 Annorum in numeris diversitas apud Hebræos &
 Græcos, 94. a
 Annorum prædicationis Pauli supputatio, 176. c
 de Annorum septimanis apud Danielum, 159. b
 Anomæos hæresis suæ occasionem ab Origene sum-
 pisse, 187.
 Anseres pervigiles, 34. b
 ab Anseribus Roma servata, *ibid.*
 Anthropophori apud Indos, 110. e
 Antichristi prodigia, 121. a
 Antigonus, Alexandro defuncto, Asia potitus,
 156. e.
 Antiochea a quo condita, *ibid.*
 Antiochiæ clades, 208. d
 ab Antiochia cur abstinerit Phocas, 237. d
 ab Antiochenis Imperatricis statua dejecta, 199. a
 Antiochus Epiphanes, 157. a. d. Eupator, *ibid.* b
 Ostiarius quo pacto circumventus, 207. a
 Antiochi Epiphanis interitus, 157.
 Ἀντιπατερῶν, 32. a
 Antoninus Caracallus Imp. 188. c. Philosophus Imp.
 187. a. mundum imperatorium vendit, *ibid.*
 Pius Imp. 186. e
 Antonini Philosophi Imp. doctrina, 187. a
 Antonius ab Augusto navali pugna victus, 158. c
 Appellianorum error, 178. d
 Apis Egyptiis cultus, 101. b
 Apes cur oleo extinguantur, 37. a. quomodo puniant
 fucos, 35. d
 Apum respub. 31. c. 35. d
 Aprorum ipumæ causa, 48. e
 Apochaudas a Nicephoro devictus, 235. e
 Apolinarius in Concilio II. damnatus, 209. d. quan-
 do vixerit, 189. d. ejusdem dogma hæreticum,
ibid.
 Apolinarii dogma, 54. c
 Apollonii præstigiæ, 185. b
 Apostoli cur patriarchis majores, 178. a. dona lin-
 guarum quot acceperint, 175. a. primi cur tan-
 tum duodecim, 177. d
 Apostolorum nullus supra Paulum collocandus,
 165. d.
 Apostolis cæteris cur pares Paulus & Jacobus, 177. c
 in Apostolis cur linguæ conspectæ, 174. d. sur dis-
 pertitæ, *ibid.* & 175. a
 Aspidochelone, ceti species, 28. a. imago diaboli,
ibid.
 Aqua adersationis, fons unde dictus, 79. c
 Aqua cur a Deo supra firmamentum collocata, 6. c
 cur item infra, *ibid.*
 Aqua & ignis in Lyciis montibus conjunctim cujus
 nos admoneant, 13. d

RERUM ET VERBORUM

Aqua fluvialis cur non falsa, 12. d. pluvia cur cito putrescat, 23.
 Aqua quomodo fuerit collecta, 12. a. quomodo mel alicubi in Scripturis dicatur, 148. c. quomodo nunc in unam collectionem, nunc collectiones coacta esse dicatur, 11. d.
 Aquam diluvii ad xv. cubitos supra ipsos montes excrevisse, 98. marinam crassiorem esse fluvialibus aquis unde constet, 12. d.
 de Aqua marina, quod potabile sit, quomodo eliciatur, 7. 8.
 Aquæ puteales cur per hyemem calidæ, 46. d.
 Aquarum aeriarum fons & principium, mare, 7. c.
 calidarum fervor unde, 6. c. fluxus & refluxus in Euripis unde fiat, 18. a. illuvies & hiatus, 197. c.
 Aquarum in sanguinem commutatio, plaga Ægypti prima, 117. a. & quare, *ibid.*
 Aquas omnes e mari oriri, 12. d.
 Aquila factus Christianus, 186. c. astrologiam non deferit, *ibid.* circumciditur, & scripta sacra vitiatur, *ibid.*
 Aquila Marciano præbet umbram, 203. a.
 Aquilæ augurium, 227. d.
 Aquilæ & Manis blasphemiam, 64. a.
 Aquilæ in sobolem iniquitas, 32. c.
 Aquilarum augurium, 232. c. ejusdem interpretatio, *ibid.* d. pennæ, 33. e.
 Arbaces Medus Sardanapali interfectior, 108. c.
 Arbor cognitionis cur in paradiso condita, 77. d.
 Arboris & fontis miracula, 214. c. 215. a.
 de Arboris scientiæ natura & frutione, magna inter omnes dissensio, 66. c.
 de Arbore cognitionis variæ sententiæ, 76. 77.
 Arborea αἰφύλλοι, & tamen φυλλοβόλοι, 11. a.
 Arborea aureæ cum aviculis, 223. c.
 Arborum folia cur diversa, 10. a. & c.
 in Arboribus sexus discrimen, 10. a.
 Arbylus Assyriorum rex, 100. c.
 Arca Domini cur capta, 133. c.
 Arcæ Noæ mensura, 98. c. d.
 in Arcam an corvus a Noa dimissus redierit, *ibid.* e.
 cur tam septena quam bina animalia recepta, 98. c. d.
 propter Arcam Palæstini male mulctati, 133. d.
 Arcadius Imp. 199. c.
 Arcadius & Honorius filii Theodosii ex Placilla, 197. c.
 Arcadius per litteras Innocentii Papæ excommunicatus, 200. b. ad eandem responsum Arcadii, *ibid.* c. 201. a. absolutio, *ibid.* b.
 Archangeli, 59. 60.
 Archangelorum vox quid significet, 61. b.
 Ardeola, sive erodius, avis cujusmodi, 34. d.
 Argyropuli uxoris virtus, 241. c.
 Asterisci quid designent, 1. a.
 Arius in primo Concilio damnatus, 209. c.
 ejusdem mors, 195. a.
 Arianus hæresis suæ occasionem ab Origene sumpsisse, 189. c.
 Aristoteles quando vixerit, 156. d.
 Aristotelis de cæli essentia opinio, 4. c. locus, 23. b.
 39. c. 41. c. 48. 90.
 Arithmeticæ inventores, 99. b.
 Armatus, V. Harmatus.
 Armemunnes, 225. a.
 Arsenius Arcadii castigati metu profugit, 198. b. revocatur cum veniæ petitione, *ibid.* Theodosio missus, *ibid.* a.
 Artabanus rex, 156. c.
 Artabasdus Imperatorem se facit, 219. c. ejusdem exitus, 217. Leonis gener, *ibid.* d.
 Artaxerxes rex, Darii successor, 109. a.
 Artemius Imp. 216. c.
 Artoclines ab uxore necatur, 246. c.
 Asa rex in quibus peccarit, 145. a. ejusdem pietas, *ibid.*
 Ascetica Basilii, 73. d. 130. c.
 Asinus cur timidus, 42. a.

Asini auditus acer, 38. a.
 Astarte, idolum Sidoniorum, 146. d. eadem cum Venere, 143. a.
 Asmodæus genius nequam, 132. b. amator Sarra, *ibid.*
 Aspidum species tres, 45. d.
 Assyrii unde Persæ dicti, 108. d.
 Astrologi cujusdam prædictio, 204. d. 232. a.
 Astrologi 216. a. ex Italia proscripti, 184. d. refutati, 22. 23. & seq.
 Astronomiæ inventores, 99. b.
 Asua Adami F. Setho nupta, 91. a.
 Athanasius ab Arianis folio deturbatur, 193. c. ejusdem exilia, *ibid.* locus, 69. b. 71. a. 75. c. 92. e. 94. d. 160. c. 161. a. c. 162. b.
 de Athanasio prælagium, 189. a.
 Athenais, post Eudocia dicta, abijt Constantinopolim, 201. e. nubit Theodosio Calligrapho Imp. *ibid.*
 Athenis & Thebis potiti Catelani, 267. b. 1.
 Atheniensium ducis clades, *ibid.* a.
 Athenodorus libidinum Augusti coercitor, 159. c.
 ejusdem præceptum ultimum Augusto datum, *ibid.* c.
 Atlas mons, 11. b.
 Atlanticum mare unde dictum, *ibid.*
 Atramentum qui pisces habent, 29. b.
 Augustus Cæs. victor Cleopatraz, 45. d.
 Augusti anno quadragesimo secundo Christus natus, 160. a. Imperii duratio, 158. iracundia castigata, 156. c. libidines coercitæ, *ibid.* morituri verba, *ibid.* nomen unde, 158. b.
 in Augustum amor subditorum, 160. a.
 ab Augusto extracta Nicopolis, 158. c.
 sub Augusto pax, 159. a.
 Augustus mensis unde dictus, 158. b.
 Aves aureæ canentes, 226. b.
 Avium ortus, 34. c.
 in Avibus quid admirandum, 152. b.
 Aurelianus Imp. 189. c. sub eo pluit argento, 190. a.
 Aurium meatus cur instar cochleæ tortuosus conditus, 24.
 Auses prius dictus Josua, 123. d.
 Azura Adami F. Caino nupta, 91. a.

B

Baal, idolum Assyriorum, 146. d.
 Baalim, facellum, Baal, *ibid.*
 Babylonii primi astronomiæ per Zoroastrum inventores, 100. d.
 Bajazetus Turcarum Imp. 267. d. 2. 268. a. 1.
 Bajmundi, qui & Raimundus, versutia, 259. b.
 Balbinus & Maximus Imp. 188. d.
 Balenæ, ceti species, 28. b. quomodo in Scriptura magnæ dicantur, 17. b.
 Balduinus Flander Imp. 265. 2. ab Ulachis captus, *ibid.* d. ejusdem interitus, *ibid.*
 Baltasar rex, 155. b.
 Banas & Richabus, Memphiboseti interfectores, morte a Davide plectuntur, 137. c.
 Barachus, judex Israelicus, 126. b.
 in Barbaris etiam ipsis virtus, 181. d.
 Barbarossa. Vide Frideric. Barbarossa.
 Bardanes Imperii adfectator, 221. b.
 Bardas a sobriño casu interfectus, 159. frater Xiphilini patriarchæ, 252. d.
 Bardæ cædes, 226. e. facinora, 226. c. somnium, *ibid.* e.
 Bardæ & Photii exitus, 226. c.
 Barlaami locus, 68. c.
 Basilacis seditio, 256. e.
 Basileæ Concilium a Germanis contra Eugenium Pontificem celebratum, 268. d. 2.
 Basilius a Michaelo Temulento adoptatus, 227. b.
 Basilius Cæsare Pontifex 234. c. de echino aquatili, *ibid.* d.
 Basilii de angelorum creatione opinio, 62. b.

M R E R U M E T V E R B O R U M

Basilii locus, 14. d. 15. b. 16. c. e. 22. a. 27. a.
 30. e. 33. a. 40. b. 45. a. 54. d. 55. c. 57. e. 61. e.
 62. b. 63. a. 65. b. 68. c. 72. b. 73. d. 79. a. 81. d.
 84. a. 87. a. 89. a. 119. c. 120. b. 122. b. 130. c.
 151. d. 160. d. 171. d. 194. b.
 Basilus & Constantinus, Romani FF. Imperatores.
 236. a
 Basilus Macedo Imp. 227. in venatione prope pe-
 rit, 230. a
 Basilii cum Bulgaris bella, 239. d
 Basilii Macedonis ingratitude, 228. a. iustitia, 228. b
 liberalitas, 237. c. mors, 230. c. tenuitas, 227. d
 triumphus, 240. c
 Basilus Romani F. Imp. 239. c
 Basilio Macedoni quomodo significatum regnum,
 227.
 a Basilio Macedone cisternæ repurgatæ, 229. b
 a Basilio Macedone templa condita, *ibid.* a
 Basilis Amasiæ antistes a Licinio interfectus, 193. b
 Basiliscus Imp. 264. e.
 Basilisci mors, *ibid.*
 Basiliscus cuiusmodi sit animal, 44. e. 45. b
 Basiliscum sibilo etiam aures lædere audientium,
 456. b. solo intuitu necare, 44. e
 a Basilisco nihil differre invidum oculum, *ibid.*
 Bataritis radix, 215. a. ejus usus, *ibid.*
 Batatzæ oculi eruti, 248. b
 Becus quomodo patriarcha factus, 266. c
 Belisarius adversus Vandalos proficiscitur, 206. a
 cunctis amabilis, *ibid.* carceribus includitur, *ibid.* c
 Belisarii res gestæ, 206. b
 Bellum cum Genuensibus, 268. d. 2.
 Belli diaboli cum hominibus causa, 83. a
 Belum quando aboleverit Danielus, 156
 Bene precari quid, 145.
 Beneficentiæ commendatio, 132. c
 Benignitatis in egentes præmium, 106. b
 ex Bersabea Davidis filius primus cur mortuus, 138. e
 Bessarion & Isidorus, Cardinales Græci, 269. b. r.
 Bessarionis encomium, *ibid.*
 Bestiæ cicures *ἡγερέζωα*, 15.
 Bodena castellum, 239. d
 Bogomilorum hæresis, 258. d
 Boilus Romanus ad dignitatis gradum sublimem
 evehctus, 248. b
 Bonitas Domini unde manifesta, 74. e
 Botaniates, *Vide* Niceph. Botaniates,
 Bovini capitis effossio infausta, 235. d
 Boum pestis craba, *ibid.* d
 Brachmanes virtutis cultores, 181. e
 Brachmanum abstinentia, 110. d. insula *ibid.* in ea-
 dem Alexandria columna, *ibid.*
 apud Brachmanas dracones, scorpium, formicæque
 maximæ, 110. e
 Branchiis qui pisces careant, 29. e
 Bregma quid, 90. a
 Britannorum confusa libido, 99. a
 Bruchus quid, 118. e
 Bruta quædam variis modis consulere, 43.
 Brutorum solertiæ & humanæ prudentiæ disci-
 men, 50. c
 Bryennius excæcatur, 256. d
 Bryennii motus, 256. b
 in Bryennium æquitas Botaniatæ, *ibid.*
 Bulgarorum defectio, 239. c. quindecim millia ex-
 cæcata, 240. b
 Bulgarorum regni exitus, 240. c
 Byzantium sive Constantinopolis quando & a quo
 condita, 153. c
 Byzantii obsessio, 265. b. 2. obsidio triennalis, 192. c
 decennalis, 267. e. 2. quomodo tandem relicta, 269.
 e. 2. Renovalia quo anno celebrata, 192. d
 Byzantio prælata Heraclea, 192. c

C Abassa regio, 220. b
 Cadus olei in Helix historia quid, 148. b
 Cædes civium Theffalonica, 198. d

Cædes quædam justæ, 138. c
 Cæsarius Gr. Nazianzeni frater, 62. c
 Cæsarii de angelorum creatione opinio, *ibid.*
 Cæsarii locus, 111. b
 Caganus. V. Chaganus.
 Cajanitarum secta quæ, 93. b
 Cainæ ætas, 94. b
 Cainanem primum astronomiam libris complexum,
 110. a.
 Cainus Abelo cur inviderit. 91. a. cur non mox pu-
 nitus, 95. b. cur non statim mortuus, 92. a
 Cainus & Abelus quorum figura, 92. c
 Cainus unde intellexerit, Deum munera sua non re-
 spicere, 91. b. unde modum occidendi fratris ac-
 ceperit, 92. c
 Cainus, vox quid significet, 182. c
 Caini confessio qualis fuerit, 95. d. cum Lamecho
 comparatio, 95. a
 Caini posteritas, 94. e. posteriorum anni cur non
 recenseantur, 92. b
 Caino nupta Azura, 91. a. quæ nota addita, 92. c
 Cainum gravius quam Adamum deliquisse, 92. b
 Cainum quid induxerit, ut sacrificium Deo offer-
 ret, 91. b
 Cajus Caligula Cæsar, 181. c. ejusdem Imperii du-
 ratio, *ibid.* tyranni interitus, *ibid.* prodigalitas &
 rapacitas, *ibid.*
 Cajus scriptor Ecclesiasticus, 182. a
 Caligo quid, 82. d
 Καλλιγραφία Theodosii, 202. c
 Callinicus patriarcha proscriptus, 216. a
 Caloris inopia causa metus, 48. e
 Calvariæ locus quis, 93. e
 Cambyfes cognomento Nabuchodonosoris, Cyri
 F. 56. c. ejusdem regnum, *ibid.*
 Camelus qui seipsam curet, 38. e
 Cameli vindictæ cupiditas, 38. b
 Camelo cur collum longum, 40. c
 Canaan. *Vide* Chanaan.
 Camelopardalis, 47. e
 de Cancro & ostreo, 27. d
 Cancri, antidotum cervis contra venenum, 43. b
 Candace Alexandro nupta, 109. e
 a Candace circumventus Alexander, *ibid.*
 Caniculæ proprietas, 43. e
 Canis animal gratum & fidum, 39. c. quomodo bi-
 lem nigram expurget, *ibid.* d
 Canis Simonis magi, 182. b
 Canis fidelitas, 220. c. marini natura, 27. d
 ex Canis rabiosi morsu hydrophobium, 49. a
 de Cane exemplum memorabile, 39. d
 Canes soli æstivo tempore rabiosi, 49. a
 Canes medicamenti causa sæpe gramine vesci, 65. d
 Capitis suturas cur plures vir habeat, 89.
 Capitolium unde dictum, 109. b
 Capræ silvestris natura, 50. b
 Captivitatis Ægyptiacæ causa quæ, 122. e
 Carceres mutati, 195. a
 Cardinales Græci, 269. a. r.
 Caro quid scripturæ, 96. e
 Carnium esus post diluvium concessus, 66. usus an-
 te diluvium si nullus: ad quid igitur fuit Abel opi-
 lio? *ibid.*
 Carnes ad ficum ligatas mollescere, 10. e
 Carolus rex Neapolitanus, 266. e. r. quomodo a
 Palæologo repressus, 266. b. 2.
 Carus & Carinus Impp. 190. a
 Cassia filia Jobi, 114. a. unde dicta. *ibid.*
 Cassiæ ad Theophilum Imp. responsum, 223. c
 sine Castitate nemo Deum visurus, 250. e
 Catelani Thebis & Athenis potiti, 267. a. r.
 Catelanorum in Asia & Græcia res gestæ, 266. c. 2.
 stratagema, *ibid.*
 Catherina uxor Isaaci Comneni, 251. a
 Caucasus mons, 13. a
 Caucus quid, 213. a
 Cephalipisci salacitas, 27. c
 Cephisus flumen, 266. e. 2.
 Ceratium quot nummulos contineat, 221. b

RERUM ET VERBORUM.

- Cereopis natura, 35. e
Cerebrum, mentis instrumentum, 88. e. quibus
pravis humoribus repletum esse dicatur, *ibid.*
Cerebri amplitudo in homine quo serviat, 89. e.
ventriculi, 90. a
Cerebra sicca cur præsent, 90. a
Cervæ fœtus quomodo cursu non lædantur, 43. a
de Cerva imago elegans, *ibid.*
Cervus cur cornua abjiciat, 42. d. cur timidus,
ibid. a. imago viri boni, *ibid.* b. qui vulnera
sua sanat, 38. e
Cervum cornibus amissis se occulere, & quare,
42. b.
a Cervis devorari serpentes, 43. b
Cetus captus, qui Porphyrius dicebatur, 208. e
Ceti species Prion, 28. a. item Aspidochelone,
ibid. item Phocæ, Balenæ, &c. *ibid.* b
Ceti cur ingentes dicantur, 28. b. maximi, quo-
modo in Scriptura dicantur, 28. b
Cetorum habitatio, 27. e
Ceyem avem unicum modo fœtum edere, ob fri-
ginitatem, 36. c
Chaganus Chazarorum princeps, 21. a
Chaldæorum incestus, 110. e
a Chalebo excisi Gigantes, 125. e
Chamæleon imago diaboli, 48. c
de Chamæleonte, *ibid.*
Chanaanis tyrannica terræ alienæ invasio, 110. a
Charadrius cur oculos claudat, conspecto quo-
piam morbo regio laborante, 33. e
Charmione, 45. e
Chelidonium, 32. b
in Cherfonitas crudelitas Justiniani Rhinotmeti, 216.
Cherubi, 59. c. 60. c
Cheruborum nomen quid significet, *ibid.*
Chordæ lupinæ, 48. c
Chosroes Persarum rex, 212. e
Chosrois bella Persica, 213. c
Christus Dei potentia, 160. c. potentia Patris, 171.
b. cur animam suam in Patris manum deposuerit,
ibid. cur dies quadraginta, non plures vel pau-
ciores post resurrectionem in terris egerit, 174. a
cur discipulos elegerit inopes & indoctos, 164. e
cur intra diem tertium surrexerit, 172. e. cur
non mox post resurrectionem in cælos ascende-
rit, 173. c. omnia nostra expertus, solo excepto
peccato, 161. c. quando primum innotuerit, 164.
a. quare ad inferos descenderit, 171. a. d. quo
mundi anno natus, *ibid.*
de Christi ad inferos descensu, 171. a. d.
Christi ad pelecantum comparatio præclara, 35. b
Christi, Christoque fidentium figura Abelus, 92. c
Christi corpus ante passionem corruptibile: post,
incorruptibile, 70. c. cur nudum in sepulchro exi-
lerit, *ibid.*
Christi effigies per Thaddæum Augaromissa, 217. c
imago sol, 19. c. nativitas quo Augusti anno conti-
gerit, 160. a
Christi pascha novum, 166. c. passio quando conti-
gerit, 176. b. post resurrectionem apparitiones,
173. d.
Christi resurrectionis hora incerta, 173. b. sepultu-
ra cur triduum complexa, *ibid.* statua Cæsareæ
Philippi collocata, 195. e
de Christi transformatione, 165. b
Christo festa sacra sex, 208. a
Christi agni maciandi diem anticipasse, 168. c
in Christum cur descenderit Spiritus sanctus, 164. a
Christum eodem tempore duobus in locis ante passio-
nem non fuisse, 166. b. in cœna fermentato usum
pane, 168. b. 169. d. seipsum participasse, 166.
c. unguento quæ perfuderunt mulieres tres, *ibid.*
a.
de Christo apocryphæ narrationes rejiciendæ, 164. c
Christo moriente cur mortui revixerint, 170. d
Christianorum persecutor primus Nero, 182. a
Christianos a Judæis falso immundos appellari, 129.
130.
Chronographiæ initium unde sumendum, 93. d
Chronographi qui fuerint, 190. c
Chrysostomus patriarcha, 199. c. a quibusdam ca-
lumniis petitus, 53. b
Chrysostomi cum Eudoxia contentiones, 199. e. de
Adami exilio oratio, 71. b. de Magis sententia,
162. a.
Chrysostomi & Epiphani presbyteri de Joanne theo-
logo discrepantes sententiæ, 164. 165.
Chrysostomi exilia, 199. e. obitus, *ibid.* locus, 14.
c. 23. d. 30. d. 51. d. 52. c. 53. a. 54. a. 56. b. 60. b.
61. d. 63. b. e. 64. c. d. 66. a. 67. d. 68. d. 69. c. 72.
b. 73. b. 77. d. 79. c. 84. e. 85. b. 89. b. 91. c. 93. c.
95. b. d. 102. a. d. 105. a. 121. e. 146. d. 162. a. c.
168. e. 169. d. 170. c. 174. d. 175. a. 177. d. 178. a.
182. e. 219. a
Chrysostomo quid objectum, 258. b. defensio Isido-
ri, *ibid.*
a Chrysostomo alienatus Epiphanius, 200. a
Cibus hominis ante lapsum qualis fuerit, 77. a
Cibus paradisi quis, 76.
Cicadæ & τροποι, 29. c. frigidæ, 33. e. cur æstate me-
dia primum cantum suum incipiant, *ibid.*
Ciconiarum pietas, 31. e
Cicutæ usus, 9. d
Cicuta sturnos vesci, *ibid.*
Circus equestris cœptus ædificari a Severo Imp. 194.
d. exornatus a Constantino Magno, *ibid.*
Cisternæ a Basilio repurgatæ, 229. b
Civium clades, 206. d
Clades Romana, & Serviana seditio, 246. e
Claudius Cæsar, 182. a. 189. c. ejusdem formidolosi-
tas, *ibid.* Imperii duratio, *ibid.* proavus Constan-
tini Magni, *ibid.*
Κληδονή quid, 32. b
Κληδών quid, *ibid.*
Clemens Stromateus quando vixerit, 187. c. ejusdem
locus, 177. a
de Cleopatraz morte, 45. d
Clerici cur dicti sacerdotes novi fœderis, 108. a
Clopas piscis, 36. a
Coagulo dolores acres & vehementes sopiri, 9. e
Cælum proprie quid, 6. e
Cæli appellatione quæ veniant, *ibid.*
de Cæli essentia, opiniones variæ, 4. b
Cæli imago, vetus templum, 140. e. 141. a
Cæli nomen etiam firmamento ex aquis condito at-
tribui, 6. e
Cælo cur terra posterius a Deo creata, 2. 3.
Cæli tres, 7. a
Cœnam ad consolandos discipulos Christum institui-
se, 166. e
in Cœna fermentato pane usum esse Christum, 168.
b. 169. d
de Cognitionis arbore, variæ sententiæ, 76. 77.
Colossenses unde dicti, 157. a
Colossus statua, *ibid.*
Cometes, 194. b. unde dictus, 23. c
Cometes sub Constante, 214. c. quid portenderit,
ibid. d. sub Constantino Duce, 252. a. sub Justinia-
no, 208. d. sub Justino, 205. e. sub Monomacho,
247. e. sub Zimishe, 247. e
Cometæ an sidera, 23. b. quid portendant, *ibid.*
Cometarum ortus, 23. b
Commodus Imp. 187. b. quomodo effœminator fa-
ctus, *ibid.*
Concilium Basiliense, 268. d. Nicænum, 193. b. V.
sub Justiniano celebratum, 209. b. Sardicense,
193. d
Concilii Carthaginensis de Adami conditione verba,
74. b
Concilia quibus temporibus & locis celebrata, 209.
c. d. inde.
Confessio qualis a nobis requiratur, 95. d
in Confirmatione mos veterum, 174. d
Conjugium pietatis & virtutis cultui non officere,
130.
Conjugum mutuus amor, 64. c
Conradinus Sævus trucidatus, 266. e. 1.
Conradus Montisferratenfis Marchio, vir egregius,
264. d. 1. ejusdem interitus, *ibid.*
Conradi Cæsaris in Palæstinam expeditio, 261. b. 1.

eiusdem de Turcis victoria, 262. a. 1
 Constans Imp. 214. c. suis inuisus, 215. b
 Constans Constantini Magni pater, princeps religio-
 sus. 190. b. in Britannia moritur, *ibid.*
 Constans & Galerius Imp. 190. b
 Constans & Licinius Cæsares, 193. b
 Constantis mors, 215. c. pietas, *ibid.* a. somnium,
ibid. b.
 Constantinus Barbatus Imp. 215. c. unde sic dictus,
ibid. ejusdem interitus, *ibid.*
 Constantinus Copronymus Imp. 219. b. de sanctis,
 eorumque invocatione quid senserit, *ibid.* ejusdem
 crudelitas & tyrannis, *ibid.*
 Constantinus Dux, Imp. 251. b. studia ejusdem pa-
 rum utilia, *ibid.* c. avaritia, *ibid.* pium factum,
ibid.
 Constantinus & Basilius, Romani FF. Imp. 236. a
 Constantinus Heraclii F. Imp. 214. b
 Constantinus Leonis F. Imp. 220. d. ejusdem quæ-
 dam vitia, *ibid.* imperium recuperat, 233. d. litte-
 ras instaurat, *ibid.*
 Constantinus Magnus a Silvestro baptizatus, 194. c
 idque Romæ, *ibid.* baptizatur, 191. b. Arianorum
 partes sequutus, 193. c
 Constantinus Palæologus, ultimus Byzantii Imp.
 269. c. 1.
 Constantinus patriarcha præclarus, 250. b
 Constantinus Romani F. Imp. 241. a
 Constantinus Silvanus hæreticus, 215. c
 Constantini Copronymi mors, 220. b
 Constantini columna fulmine tacta, 257. a
 Constantini Ducis liberi, 252. b
 de Constantini Magni baptismo Alexander Mona-
 chus, 194. b. ejusdem refutatio, *ibid.* d
 Constantini Magni bellum cum Maxentio, 191. a
 imperium, *ibid.* lapsus, *ibid.* liberi, 192. a. mors,
 294. a. moderatio, 194. d. somnium, 192. b
 in Constantinum insidiæ detectæ, 251. b
 sub Constantino Copronymo quæ contigerint, 219.
 d. c.
 in Constantino Palæologo finis Imperii Constantino-
 nopolitani, 269. e. 2
 Constantinopolis sive Byzantium quando & a quo
 condita, 153. b. quo anno & die a Machometo
 secundo capta, 269. e. 2
 Constantinopolis amplitudo, *ibid.* exitium misera-
 bile omnia excidia superasse, 270. initium, 192. a
 recuperatio, 266. c
 Constantinopolim quomodo ornaverit Constantinus,
 194. d.
 Constantinopolim traducti patricii Romani, 192. d
 qua id arte factum, *ibid.* e
 a Constantinopoli diuulsio Alexandria, 203. d
 Constantinopolitani imperii initium & finis, 269.
 270.
 Constantius Imp. 195. a
 Consuendi artem unde homo repererit, 85. b
 ex Consuetudine natura, 51. b
 Consul administratio, 158. a
 Conversionis anni inventor Sethus, 94. b
 Convicium in Deum, cuncta natalitio fideri esse sub-
 jecta dicere, 23. a. b
 Copronymi nomen unde, 220. b
 Cor amplum habentia animalia, cur timida, & e
 contra, 44. b
 Cordium agnitio soli Deo peculiaris, 89.
 Cornix sobolis amans, 32. d
 Cornices ciconiarum sociæ, *ibid.*
 de Cornicibus Basilii locus, *ibid.*
 Cornu Amaltheæ quid, 114. a
 Cornua cervina fugere serpentes, 37. b
 Corpus & anima ut subito in alvo materna concu-
 runt, sic & subito a se dirimuntur, 56. 57.
 Corporis incrementum quod, 64. d
 Corporis proceritatem, non virtutem admirari ho-
 mines, 137. b
 in Corpore quomodo existat anima, 55. e
 Corpora sanctorum multa cur resurrexerint, 178. d. e
 in Corporibus temperamentorum diversitatis ratio,
 57.

Corvus a Noa dimissus an redierit in arcam, 98. e
 Corvorum *desoria*, 35. c. morbus, 33. d
 Cosmas patriarcha sese abdicat, 257. d
 Cosroes Persa. *Vide* Chosroes.
 Craba bouum pestis, 235. d
 Crales a suis necatus, 267. c. 1
 Creatoris majestas & amplitudo nullis descripta ter-
 minis, 4. c
 Cretæ defectio, 258. a
 Crocodilus quid, 211. d
 Crocodili hostis hidrys, *ibid.* quomodo eum necet,
 211. d
 a Crocodilis accepta clades, 211. d
 Cræsi amnem Halym transjicientis clades, 109. a
 Cronus, sive Saturnus, unde oriundus, 100. b
 Crux sub Constantino in terris reperta, 195. c. sub
 Constantio patefacta, *ibid.*
 Crucis adoratio in Concilio VII. confirmata, 210. e
 Cubitus quid, 99. a
 Cucufum exulandi causa deportatus Chrysostomus,
 200. b.
 Culex cur animal molestissimum, 117. d
 Culicum e pulvere natorum productio, tertia Ægy-
 pti plaga, 117. c. Ægyptiorum excantatoribus im-
 possibilis, *ibid.*
 Cuzina mons, 241. d
 Cygnus quomodo sibi prospiciat, 39. a
 Cyprus ab Anglo occupata, alterique donata, 264.
 d. 2.
 Cypri defectio, 258. a
 Cyrillus damnatur, 201. d
 Cyrilli ad Constantium litteræ, 195. c. ad Juliani
 Imperatoris calumniam responsio, 143. c. de cul-
 tu spirituali liber, 123. b. de hominis creatione
 oratio, 68. b. de Jobo ratiocinatio, 113. c. de puer-
 perarum pollutionis tempore locus, 163. d
 Cyrilli *ἡλαφύρῃ*, 92. c
 Cyrilli locus, 17. b. 53. e. 64. b. 68. b. 86. a. 90. a.
 91. c. 92. c. 96. b. 98. b. 102. e. 106. c. 113. b. c.
 142. d. 154. c. 162. c. 169. b. 195. c.
 Cyrilli Thesaurorum liber, 61. a
 Cyri regnum, 156. a. victoria de Cræso, 109. a
 D
 Agon terræ allisus, & coram arca prostratus,
 133. c.
 Dalilæ Palæstinæ amore captus Samson, 127. d
 Damasceni de angelorum creatione opinio, 80. d
 Damasceni locus, 12. c. 17. a. 50. e. 55. a. 61. b. 62.
 d. 63. b. 64. b. 73. a. 76. c. 77. c. 78. b. 80. d. 82.
 a. 83. d. 171. c.
 Damatyri montes, 216. d
 Dandulus Venetorum dux, 265. e. 1
 Danielus e leonum fovea incolumis evadit, 156. a
 magno apud Dariam in pretio, *ibid.* quando Be-
 lum aboleverit, *ibid.* b. quando item draconem,
ibid.
 Danielus Stylites, 204. a
 Danieli vatis in vaticinando vis & solertia, 155. d.
 visio, *ibid.*
 a Danielo comparatus Alexander pardalidi, 110. a
 Daphne, suburbium Antiochiæ, 195. e
 Darius Hytaspis F. rex, 156. c. Medus, Astyagis
 F. *ibid.* a
 Darius successor Cyri, 109. a
 Darius ultimus rex, 156. d
 Davides ab Abisæo servatus, 139. b. armiger Sauli
 creatus, 135. d. Goliathum fundæ jactu proster-
 nit, *ibid.* in regem unctus, *ibid.* c
 Davidis adulterium & homicidium, 138. ætas, re-
 gni duratio, *ibid.*
 Davidis ex Bersabea filius primus cur mortuus, 138. e
 Davidis milites eximii quinque, 139. c. regnum,
 137. c
 Davidis propter Abesalomi F. rebellionem fuga,
 137. d. e
 Davidem Salomoni F. exemplar templi extruendi
 tradidisse, 138. c
 de Davide narrationes peculiare, 139. c
 de

de Davidici generis continuatione, Cyrilli locus, 154. c.
 Debora virtus, 126. b.
 Decius imp., 189. b.
 Delphines, ceti species, 28. b.
 Demetrius frater Constantini Palæologi, 269. c. 2.
 Democriti de natura siderum deliria, 16. a.
 Denarius numerus perfectus, 116. c. 121. b.
 Denderis fatuus, 224. a.
 Deus cur Abeli sacrificia respexerit, Caini sit aver-
 satus, 91. cur hominem statim ab initio regem
 terrestrium, & immortalem condiderit, 69. cur
 Judæos Romanis subjecerit, 172. a. cur Manassis
 pœnitentiam expectarit, non autem Amosi, ejus-
 dem filii, 152. e. 153. a. cur non & terrestria ani-
 malia sicut pisces, imprecatione fausta dignatus
 fuerit, 37. e. cur non impediverit, ne homo come-
 deret de ligno scientiæ, 78. d. cur per Josephum hi-
 storiam excidii Hierosolymi scribi voluerit, 184. b.
 Deus non est conditor mortis, 66. d. e.
 Deus petitione Hebræorum de rege dando, graviter
 offensus, 134. a. unde id patuerit, *ibid.*
 Deus ubi, ibi Quo pacto non habere locum, 71. c.
 ubi velit, naturæ ordinem vinci, 2. d.
 Deus ultor Gabonitarum, 138. d.
 Dei cura & providentia, 39. 40. imago & similitudo
 in homine quid, 63. b. manus quid, 171. b. est u-
 bique, *ibid.*
 Dei notionem quamdam ex operibus ipsis percipi,
 101. d. e. opera omnia naturæ leges, & omnem ar-
 tis seriem excedere, 2. e.
 Dei providentia in hominis formatione, 89. b. c. to-
 lerantia, 97. c.
 in Dei viventis manus incidere, formidabile, 147. b.
 Deo quid gratum, 135. c.
 Deo soli peculiaris futurorum notitia cum cordium
 agnitione, 83. e.
 Deum ad captum nostrum se dimittere, 53. c. inju-
 riis affectos non negligere, 128. c. judicio suo juste
 affectos injuria vindicare, 138. d. licet longani-
 mem, tandem tamen aliquando punire, *ibid.* non
 esse auctorem mali, 83. a. nonnumquam nobis
 non respicientibus vitam promissam præcidere: &
 vice versa, 98. a. nulla vel deliberatione vel con-
 sideratione indigere, 53. b. per potestates angeli-
 cas cuncta gubernare, 106. d.
 Diabolus. V. Genius.
 Diabolus ab initio bonus, 82. d.
 Diaboli imago Aspidochelone, 28. b. item chamæ-
 leon, 48. c. etiam myrmecoleon, 41. b.
 Diaboli insidiæ, 30. 84. b. 152. a.
 Diaboli invidia mors mundum ingressa, 66. e. homi-
 nem circumscripta, *ibid.*
 Diaboli lapsus, 87. a.
 de Diaboli pœnis, locus Basilii, 81. d. e.
 Diaboli præstigiæ, 47. b.
 Diabolo cur Deus concesserit generis humani oppu-
 gnationem, 81. d. pœnitentia nulla concessa, *ibid.*
 & quare, *ibid.* 82. b.
 Diabolum novisse extenuare delicta exigua, 42.
 Diabolorum cum hominibus belli causa, 83.
 Diattones unde oriantur, 23. e.
 Dies filia Jobi, 214. a. unde sic dicta, *ibid.*
 Dies quid, 15. a.
 Dies & nox ad quid hominibus utiles, 15. e.
 Dies septimanæ sextus cur Paschæ præparatio ab E-
 vangelista dicatur, 168.
 Dies sub Jezechia quot horas habuerit, 150. b. sub
 Josue xxiii. horarum, *ibid.*
 Dies unus, pro primo, 4. a.
 Diei imperium quomodo habeat sol, 15. a.
 Diem in creatione nox sequuta, 25. c.
 Die cur non uno cuncta condita, 1. 3.
 Dies & noctes Britannicæ, 25. c.
 Dierum & noctium vicissitudines in hac vita cujus
 nos admoneant, 15. e.
 Dierum sepulturæ Christi computatio, 95. & seq.
 Diluvium sub Argyropulo, 241. d.
 Diluvii aquam ad xv. cubitos supra ipsos montes ex-
 crevisse, 98.

Glycæ Annal.

Diluvii causæ, 96.
 post Diluvium concessus carnum elus, 66. a.
 per Diluvium cujus admoneamur, 97.
 de Diluvio locus Josephi, 96. a.
 Dinæ stuprum, 112. d.
 Diocletianus & Maximianus Impp. 190. a. cur im-
 perio se abdicarint, *ibid.*
 Diodori de angelorum creatione opinio, 62. c.
 Diogenes Cynicus, 87. c. quando vixerit, 156. c.
 ejusdem de natura siderum deliria, 16. b.
 Diogenes Imp. egregie pugnando captus, 254. a. ocu-
 lis effossis, misere in Prote insula vitam finit, *ibid.* d.
 Diogenis bella contra Turcos, 253. a.
 Diogenis & Sultani colloquium, 254. b.
 Diogenis mortem ulciscuntur Turci, 255. b.
 in Diogenem suorum crudelitas, 254. c.
 Dionysius Areopagita, 151. b. de tenebris, Christo
 patiente, existentibus, 170. a.
 Dionysii Areopagitæ locus, 161. c.
 Dionysius Corinthi Episcopus, 182. a. sub Antoni-
 no Pio martyr, 186. e.
 Dionysii de Mariæ Virginis obitu locus, 179. d. dog-
 ma de novem ordinibus, 59. & seq.
 Dioscoridis de Stratonico narratio, 43. e.
 Dioscorus & Eutyches hæretici, 203. c.
 Diphas serpens, 45.
 Disciplinæ militaris neglectio, 251. c.
 Discipulos cur Christus elegerit inopes & indoctos,
 164. d.
 contra Divinationes, 151. d.
 de Divinationibus variis Basilii locus, *ibid.*
 Divinitatis natura indivisa, 174.
 de Divite quodam scortatore, 218. a.
 Docea castellum, 254. c.
 Doegi Syri opera sacerdotes interfecti, 137. b.
 Dominatus, 59. c. 60. d.
 Dominatum appellatio quid denotet, 60. d.
 Domini bonitas in quo conspicua, 69. c.
 Dolores acres & vehementes qua re sopiantur, 9. e.
 Domitianus Imp. 185. c. astrologum jubet exuri, *ibid.*
 Domitiani & Titi fratrum dissimilitudo, 185. b.
 Domitiani exitus, *ibid.* c.
 a Domitiano Joannes in Pathmuni relegatus, *ibid.* a.
 de *Donec* vocabulo, Basilii locus, 160. d.
 Dracones apud Brachmanas maximi, 110. e. fabu-
 losi, 46. e.
 Draconum natura, *ibid.* de Draconibus, *ibid.*

E

Ecclesiæ imago luna, 19. b.
 Echeneis piscis, 28. c.
 Echinus aquatilis, tempestatis indicium, 27. a.
 Echini terrestris solertia, 39. b.
 de Echino aquatili Basilii locus, 27. a.
 Eclipsis solis. V. Solis Eclipsis.
 Ecnephas ventus, 6. b.
 Εκφυλισμός quid?, 24. b.
 Edem vocabulum quid significet, 52. b. 76. e.
 Electrū quid, 11. a. ejusdem origo, *ibid.*
 Elementa quando condita, 4. c.
 Elephantī fœtus tantum unicus, 41. c. pedes cur arti-
 culis careant, 40. proboscis, *ibid.* vita, *ibid.*
 Elephantum terrori esse murem, 40. b.
 Elephantum lapsum resurgere non posse, 41. c. um-
 bram metuere, 40. c.
 in Elephantō ira diuturna, 38. b. quid venerem exci-
 citet, 41. a.
 Elephantī cur biennio gerant uterum, 42. a. quomo-
 do trajiciant flumina, 41. a.
 Eleutheropoli maxillæ fons, 127. c.
 Elias vates, 146. & seq. vatum princeps, 147. b.
 Elias & Samson cur violatores legis, 129. e. 143. a.
 Eliæ oris libertas, 147. e. persecutiones, *ibid.*
 Elii pontificis historia, 133. b. interitus, *ibid.* filio-
 rum delicta, *ibid.*
 Ellebori usus, 9. e.
 Elleboro vesci turtures, *ibid.* d.
 Empedocles quando vixerit, 156. c.
 Enaqui filii, 125. e.

RERUM ET VERBORUM

Enaquinorum familia, 123. b
 Encænna Constantinopolis, 192. d
 E^γπε^ρμ^υδο^ι quæ dicantur, 136. d
 Enochus annos natus clxv. a Deo sublatus, 94. c
 & quare, *ibid.* Mathusalæ parens, *ibid.*
 Enochii translatio quid nos doceat, 69. b
 de Enocho, Athanasii locus, 94. c
 Enosi ætas, 94. b
 Eperastus a Paulo conversus, 183. b. Neronia po-
 culis & concubinis, *ibid.* c
 Ephræmus quid significet, 112. c. d
 Ephræmi locus, 96. e. 97. d
 Ephræma oppidum, 163. e
 Epiphanius alienatus a Chrysostomo, 199. e. pres-
 byter, non Episcopus, 164. e
 Epiphani ad Eudoxiæ calumniam responsio, 204. a
 de Magis opinio, 161. e
 Epiphani locus, 93. d. 99. e. 113. c. 122. b. 153. c
 161. e. 173. e. 174. a
 Epiphani presbyteri & Chrysostomi de Joanne
 Theologo discrepantes sententiæ, 165.
 Episcopus factus ex Imperatore, 286. e
 Equorum spumæ causa, 48. a
 Erinaceorum coitus, 46. c
 Erodus, sive ardeola, avis cuiusmodi, 34. d. ejus-
 dem verecundia, *ibid.*
 Erorici seditio, 247. b
 Esaias ferra lignea dissectus, 152. d
 Elsdas, 141. d. librorum sacrorum conservator, 154. b
 libris scriptis Judæorum e Perside reditum com-
 plexus, 153. e
 Elsdæ res gestæ, 154. b
 Estheræ historia, 131.
 Etesia venti, 5. e. quando existant & unde exo-
 riantur, *ibid.*
 Eva cur adjutrix Adami dicta, 64. b
 Evangelistarum de galli cantu loci discrepantes con-
 ciliati, 167.
 Eudocia Imperatrix prius Athenais dicta, 201. e. cum
 filiis imperat, 252. c. cur Paulinum magni fecerit,
 202. a.
 Eudociæ consilium callidum, 252. d
 inter Eudociam & Theodosium dissidii occasio,
 202. a.
 Eudoxiæ calumnia, 200. a. ad eandem responsum
 Epiphani, *ibid.*
 cum Eudoxia conventiones Chrysostomi, 199. e
 ad Eugenium IV. Romanum Pontificem legatio
 Joannis Imp. 268. d. 2.
 Eulogius victus a Spiridone, 193. c. d
 Euripides quando vixerit, 156. c
 in Euripis fluxus & refluxus aquarum unde fiat,
 18. a.
 Eusebii Pamphili historia, 176. a. locus, 141. c
 Eustathius Camytzes captus, 259. e
 Eustathii Antiocheni de diei sub Jezechia horis sen-
 tentia, 150. c
 de Eutelsida Plutarchi locus, 45. a
 Euthymius patriarcha, 231. c
 Eutocius lapis cuiusmodi, 33. c
 Eutyches & Dioscorus hæretici, 203. c. eorumdem
 hæresis 209. e. 210. a. damnata in IV. Concilio, *ibid.*
 Eutychii patriarchæ relegatio, 210. e
 Euxinum cur pisces agminatim petant, 26. e
 Exactiones novæ, 258. b
 Excommunicatus sit martyr, 218. e
 Exemplum illustre, 78. c
 Ezechias, 17. Jezechias,
 Ezecias Psalmorum Davidis repurgator, 142. a
 Ezechiæ pietas, *ibid.*
 Ezechiel V. Jezechiel.

F

Fames sub Valeriano maxima, 189. b. hanc se-
 quuta ingens pestis, *ibid.*
 Fasciarum linearum alligandarum mos unde, 224. c
 Fatum quid 88. e. refutatum, 21. & seq.
 Faustæ, uxoris Constantini, mors, 191. e
 Faustulus Romuli educator, 109. b

Feles cur noctu acrius videant, 47. e
 Felix, Sabaudix Dux, a Germanis Pontifex Maxi-
 mus creatus, 268. d. 2.
 Femellam parientibus quantum pollutionis tempus
 in lege præscriptum, 163. d. & ratio, *ibid.*
 pro Femina sterili remedium, 41. d
 Feminis subjecti Agilæi, 111. a
 Feræ in Libya monstrosæ unde, 48. a
 Feras agrestes quod metuimus, cujus nos admo-
 neat, 63. d
 Festa Christo sacra sex, 208. a
 Fibri natura, 43. b
 Ficus arbor succi plenissima, 10. e
 ad Ficum ligatas carnes mollescere, *ibid.* tauros
 domari, *ibid.*
 Fici quomodo dulcescant, 10. b
 Filius vitæ patris insidiatus, 234. d
 Filii contra patrem expeditio, 267. c. 2.
 Filii pro nepotibus, 151. a
 Filiorum rebellium supplicia, 267. a. 2.
 Firmamento ex aquis condito etiam cæli nomen
 attribui, 6. e
 supra Firmamentum cur aqua a Deo collocata, 6. c
 cur item infra, *ibid.*
 Flagelli significatum, 167. d
 Flavianus Constantinopolis antistes, 203. c. in sy-
 nodo *κ*υ^ρι^κη^ι verberibus multatus, mortem obit,
ibid. d.
 Flavius de paradiso promans, in quatuor fontes
 divisus, 38. e
 Fluviorum quatuor de uno fonte paradisi proma-
 nantium, cur non una aqua & qualitas, *ibid.*
 Folia arborum cur diversa, 10. a
 Folia ficulnea cur sibi consuerint primi parentes,
 85. a.
 Fontis & arboris miracula, 214. e. 215. a
 Fontium perennitas unde, 13. a. unde diversus sapor,
 12. e.
 Formicam ab hordeo sibi cavere, 48. b
 Formicæ apud Brachmanas maximæ, 110. e. cur oleo
 extinguantur, 37. a
 Formidinis causa frigiditas, 36. c
 de Formidine facultatis vitalis existere contractio-
 nem, 125. c
 Fortunæ casus improvisos qui secum non expendit
 & reveretur, stultus est, 254. a
 Fragrantia quomodo augeatur, 10. d
 Franci & Angli in Palæstinam expeditio, 264. d. 2.
 Francorum sive Teutonum in Palæstinam expeditio,
 258. c
 Friderici Barbarossæ in Palæstinam expeditio, 264. a. 2.
 mors, ejusque elogium, *ibid.* b. c
 contra Fridericum Barbarossam molitiones Manue-
 li Comneni, 262.
 a Friderico Barbarossa cæsi Turci, 264. b. 2.
 Fucos quomodo puniant apes, 35. d
 Fulgur cur non urat, 24. a. cur prius tonitru perci-
 piatur, 24. c
 Fulmen duplex, 24. b
 Furni, ab Imp. sic per ironiam appellati, patriarchæ
 superbia & improbitas, 250. a. ejusdem poëna, *ibid.*
 Futurorum noticia soli Deo peculiaris, 83. d

G

Gabaonitas ulciscitur Deus, 138. d
 Galata, Genuensium oppidum, a Turcis oc-
 cupata, 270.
 Galba Imp. 184. d. ejus imperii duratio, *ibid.*
 Galenus de Tityo, 86. d
 Galeni locus, 44. a. e. 46. a. c. 103. d
 Galeni & Magdalene colloquium fabulosum, 179. a
 Galerius & Constans Imp. 190. b
 Galerii Imp. mors, *ibid.* c
 Gallus & Volusianus Imp. 189. b
 Gallus gallinaceus cur noctu certis horis canter, 36. c
 cujus nos cantu suo admoneat, *ibid.*
 de Galli cantu, Evangelistarum loci discrepantes
 conciliati, 167. c
 Ganges fluvius, 110. c

Gedeonis res gestæ, 126. c. 127. a
 Gedeoni quot fuerint filii, 127. a
 Gelimer Vandalorum rex, 206. a
 de Gemmis libri Solomonis, 141. d
 Genesis parva, 80. e
 Genesis parvæ prava narratio, 84. b. c. refutatio, 163. e
 Genius ex præscripto Solomonis expulsus, 142. a
 monachi precibus impeditus, 222. e
 Genii mali yaticinium, 221. e
 Genii castellum infestantes crucis signo pelluntur,
 mali reapse insidiatores, 152. b
 Geniis quo pacto imperaverit Solomo, 141. e
 de Geniis liber Solomonis, *ibid.* Porphyrii & Jam-
 blichii opinio, 83. d
 Gennadii & Theodoriti de Angelorum creatione o-
 pinio peculiaris, 62. b
 cum Genuensibus bellum, 268. d. 2
 Geometriæ inventores, 99. b
 Georgius Syngellus seu Syncellus de Adami liberis,
 91. a
 Georgii Chronographi mendacium, 92. b
 Georgii Syngelli locus, 121. c
 Germanicopolis frustra a Basilio Macedone oppu-
 gnata, 228. e. 229. a
 Germanus patriarcha quibus argumentis contra Leo-
 nem usus, 61. de Mariæ Virginis obdormitione
 testimonium, 180. d
 Gesema, habitatio Israelitarum, semper a plagis Æ-
 gypti immunis, 118. c
 Gigantes a Chalebo excisi, 125. e
 Gigantum ossa sub Anastasio inventa, 205. b
 Gilimer. V. Gelimer.
 Gizerichus Libyæ princeps, 203. a. Marciano par-
 cit, *ibid.*
 Goetia unde dicta, 100. d
 Goetiæ & magiæ discrimen, 100. d
 Goliathus a Davide fundæ jactu prostratus, 135. e
 Goliathi magnitudo, *ibid.*
 Gortholia Achabi F. nupta filio Josaphati, 145. c
 Gordianus Imp., 188. d
 Græci Astronomiæ inventores, 99. b. quomodo se-
 ipsos perdiderint, 268. c. 1. Ungarorum partes se-
 quuti, 269. a. 2
 Græcorum & Romanorum concordia *ibid.* a. 1.
 contra eandem tumultus, *ibid.* c. 1
 apud Græcos & Hebræos diversitas in annorum nu-
 meris, 94. a
 Grando sub Monomacho, 243. d
 Grandinis & ignis immissio, septima Ægypti pla-
 ga, 118. c
 Grandinum ortus, 7. c
 Gratianus Imp. 197. b. sagittandi peritissimus,
ibid.
 Gratiani moderatio, *ibid.*
 Greg. Nazianzenus. V. Nazianzenus.
 Greg. Nyssenus. V. Nyssenus.
 Gregorii Nyssensis encomium, 2. c
 Gregorius Papa, 185. e
 Gregorius Papa Leoni Imperatori vestigalia pen-
 di vetat, Italiamque avertit, 217. d. mortuum
 absolvit, 218. c
 Grossi, 11. a
 Gruum excubiæ, 31. d
 Gulielmus Siciliæ rex, 263. e

H Abacuc, 156. b
 Hadrianus, & Hadrianopolis. V. Adrianus.
 Hæcaterina uxor Isaaci Comneni, 251. a. ubi se-
 pulpta, *ibid.* b
 Hæmorrhoids serpens, 45. e
 Halcedonia, 32. b
 Halcedonia unde dicta, *ibid.*
 Halo circa solem, 20. b. lunæ quid, 24. a
 Halys amnis, 109. a
 Harmatius proditor occiditur, 240. c
 Heberum solum linguam in linguarum confusione
 retinuisse, 99. e. 100. a
 Hebræi regem poscunt, 134. a
 Hebræorum resp. in regni formam commutata, *ibid.*
 Glycæ Annal.

Hebræis quid frequens, 7. b
 apud Hebræos & Græcos diversitas in numeris an-
 norum, 94. a
 Helena Constantini Magni mater, 192. a
 Heliogabalus Imp. 188. c. prodigiose lascivus, *ibid.*
 Henricus Alemanorum rex, 265. b. 1.
 Heraclea prælata Byzantio, 192. b. olim dicta Pe-
 rintus, *ibid.* c
 Heracletus quando vixerit, 156. c
 Heracleti dictum, 57. d. 90. a
 Heraclius Imp., 213. b
 Heraclii de Persis victoria, *ibid.* d. mors, *ibid.*
 Heracleones Imp., 213. b
 Heracleonæ & Martinæ pœnæ, *ibid.*
 Herba nulla venenata sine fructu quodam facta, 9. c
 Herbæ cur non omnes esculentæ, 9. c. cur quædam
 venenatæ, *ibid.*
 Hercules & Samson coætanei, 127. b
 Hercules Tyrius philosoph. inventor purpuræ, 103. d
 Hermaphroditi qui, 88. c
 Hermes, 22. c
 Hermes Trismegistus, 88. c
 Herodes regnum quomodo consequutus, 154. d
 Herodotus quando vixerit, 156. c
 Hericus Imp. 265. e. 2. Ulachos fugat, 266. a. 1.
 Hidrys crocodili hostis, 211. d. quomodo eum ne-
 cet, *ibid.*
 Hiems gravis sub Phoca, 213. a. sub Constantino
 Copronymo sæva, 219. d
 in Hierichutis obsidione violatio sabbati prima, 125. c
 Hierosolyma a Nabuchodonosore ter spoliata, 153. c
 Abrahami ætate Solyma dicta, 104. e. 137. d
 Hierosolyma dicta Ælia, 186. b. qua ratione, *ibid.*
 Hierosolyma numquam instauranda, 184. d. sub An-
 tiocho Epiphane secunda vice capta, 157. a. ibi
 aliquot hominum millia trucidata, *ibid.*
 Hierosolymorum Episcopus primus Jacobus, 176. d
 cur justus dictus, *ibid.* ejusdem cædes, 177. a
 Episcopus Juvenalis, 180. b. ejusdem de Mariæ
 virginis sepultura narratio, *ibid.*
 Hierosolymorum excidium, 184. quæ illud prodigi-
 præcesserint, *ibid.* excidium quando factum,
 185. a.
 Hierosolymorum excidii historiam cur Deus per
 Josephum scribi voluerit, 184. b
 de Hierosolymorum excidio Jeremiæ vaticinium,
 184. b.
 Hierosolymorum obsessio imputata cædi Jacobi ju-
 sti, 177. b
 Hicis vates, 145. e
 Hildericus seu Hinderichus Vandalorum rex, 206. a
 ejus causa bellum movet Justinianus, *ibid.*
 Hippocrates quando vixerit, 156. c
 Hippocratis dictum, 39. c
 Hippolytus Thebanus historicus, 176. a
 Hippolyti de diei sub Jezechia horis sententia, 150. b
 Hircus quomodo seipsum curet, 38. e
 Hirsuti lævioribus venere & seminis copia superio-
 res, 41. e
 Hirundinis solertia, 32. a
 in Hispaniam profectio Pauli, 183. c
 Holophernes copiarum imperator Cambydis, 156. c
 ejus & Judithæ historia, 130. e
 Homerus Solomoni coætaneus, 142. d
 Homicidam, licet ad templum fugerit, interfici ju-
 bet lex divina, 140. a
 Homo ab igne appellatus, 58. b. cur duplex, anima
 & mente præditus, initio creatus, *ibid.* cur extra
 paradysum creatus, 52. c. cur non de gleba, sed
 pulvere creatus, 58. cur non ita conditus, ut
 peccare non posset, 78. e. nudus in vitam produ-
 ctus, rationis excellentia præcellens, 40. a
 Homo quod feras metuit agrestes, cujus rei indi-
 cium, 63. si vita angelica non excidisset, sexuum
 nullum factum fuisse discrimen, 80. d
 Hominis cibus ante lapsum qualis fuerit, 75. c
 de Hominis creatione, 51. c
 Hominis cujusque vitæ præses angelus, 106. d
 de Hominis formatione Nazianzeni locus, 52. e
 in Hominis formatione providentia, 89

RERUM ET VERBORUM

Hominis incrementum duplex, 64. c. d. lapsus, 77. e.
 Hominem constitutum esse a Deo principem om-
 nium, quid arguat, 63. a.
 Hominem cur Deus statim ab initio regem terre-
 strium, & immortalem condiderit, 69. a.
 in Hominem diaboli petulantia, 15. d.
 Homines p̄lsci cur diu vixerint, 113. b. cur plures
 habuerint uxores, *ibid.*
 Homines unde Meropes dicti, 99. c.
 Hominum annis cur aliquid decesserit, 113. b. men-
 tes an regant sidera, 87. e.
 Hominum soboles cur partim referat, partim non,
 parentum similitudinem, 43. c.
 Homines ex incorruptibili natura factos corrupti-
 biles, & ex corruptibili incorruptibiles resurre-
 cturos, similitudine declaratur, 71. a.
 Honorius & Arcadius filii Theodosii ex Placilla,
 197. e.
 Hostias oblatas cur initio ignis depastus, cum id
 modo non fiat, 91. b.
 Hostium incursus ignibus proditi, 226. b.
 Humilitas vera quæ, 102. a.
 Hungari. V. Ungari,
 Hunnicum bellum, 261. c. i.
 de Hunnis victoria, 262. b. i.
 Hyæna cur timida, 42. a.
 Hydrophobium ex canis morfu, 49. c.
 de Hydrophobii causa, Rufi locus, *ibid.* d.
 Hypapantæ festi initium, 208. a.
 Hypatii seditio, 206. d.
 Hyperborei iustitiæ & temperantiæ studiosi, 181. d.
 Hyrcanus pontifex ultimus, ab Herode interem-
 ptus, 159. b.
 I
Iacobus cum lxxv. capitibus in Ægyptum pro-
 fectus, 112. e. cur post luctam altero crure clau-
 dicaverit, 107. c. quando Israeli nomen accepe-
 rit, *ibid.*
 Jacobi historia, 106. b. lucta cum angelo, 107. b.
 in Jacobi scala quid angeli ascendentes & descen-
 dentes significant, 106.
 Jacobi somnium, *ibid.*
 Jacobo angelorum castra conspecta, 107. c.
 Jacobus & Paulus cur cæteris Apostolis pares, 177. d.
 Jacobus primus Hierosolymorum Episcopus, 176. d.
 quare Iustus dictus, *ibid.* ejusdem cædes, *ibid.*
 quando necatus, 177. b.
 Jacobi iusti vita & pietas, 177. b.
 Jacobum iustum non fuisse unum duodecim disci-
 pulorum, 177. b.
 Jaela Sisaræ interfectorix, 116. c.
 Jamblichi de genitiis opinio, 83. d.
 Jannes, 121. a.
 Jaredi ætas, 94. b.
 Ibis infesta serpentibus, 115. e. interlunii tempore
 cæca, 35. e.
 Iconium unde dictum, 108. d.
 Jephtha iudex Israelicus, 129. a.
 Jephthæ votum stultum, *ibid.*
 Jeremiæ de excidio Hierosolymitano vaticinium,
 184. b.
 Jeroboami regnum, 144. a.
 Hierosolyma & Jerusalem V. Hierosolyma.
 Jesus Navæ. V. Josua.
 Jezechias rex, 149. c.
 Jezechia letalis morbus, *ibid.* e. ex eodem miracu-
 losa liberatio, 150. a.
 sub Jezechia quot horas dies habuerit, 150. b.
 Jezecielus vates, 145. d.
 Jezeciel visio de campo ossibus cadaverum pleno
 quid docuerit, 154. b.
 Ignatius, ante Nicetas dictus, patriarcha, 222. b. pel-
 litur, 226. d. ejusdem obitus, 230. c.
 Ignis de cælo delapsus cur initio hostias Deo obla-
 tas sit depastus, cum id modo non fiat, 91. b.
 Ignis & aqua in Lyciis montibus conjunctim, cujus
 nos admoneant, 13. d.
 Ignis in Apostolis conspectus, quid fuerit, 174. d.

Ignis cultus unde extiterit, 108. d.
 Ignis & grandinis immissio, septima Ægypti plaga,
 118. c.
 Ignis proprietas, 58. d.
 ab Igne appellatus homo, *ibid.*
 de Igne cælesti Cyrilli locus, 91. c.
 Ignibus proditi hostium incursus, 226. b.
 Imago elegans, 43. a. pulcherrima, 41. b.
 Imago & similitudo Dei in homine quid, 63. b.
 Imbres impetiosi sub Alexio Comneno, 259. d.
 Imbrium ortus, 7. d.
 ex Imperatore factus Episcopus, 256. e.
 Imperatores Romani unde Augusti dicti, 158. d.
 de Imperatoribus Constantinop. postremis vatici-
 nium, 207. d.
 Imperii infelicitas omen, 264. c.
 Imperii Romæ finis, 204. b.
 Imperia, *ibid.* d.
 Imperiorum origo, 100. c. series, 156. d. vox quid si-
 gnificet, 60. c.
 Impietas pro lascivia, 96. e.
 Impii quid Scripturæ, *ibid.*
 Impudici puniti, 208. e.
 Incendia sub Alexio Comneno, 259. d.
 Incestus Chaldæorum, 110. e.
 Incrementum in homine duplex, 64. d.
 apud Indos Macrobiorum insula, 110. c.
 Infantes, nullo sacerdote præsentē, & pater, & qui-
 vis alius potest baptizare, 189. b.
 ad Inferos cur Christus descenderit, 171. a.
 per Innocentii Papæ litteras excommunicatus Ar-
 cadius, 209. b. ad eandem responsum Arcadii,
ibid. e. absolutio ab excommunicatione, 201. a.
 Infidiæ diabolicæ, 30. b.
 Invidia in Caino causa cædis Abeli, 92. virtutis &
 gloriæ comes, 206. c.
 Invidia non laborare animalia bruta, 34. a.
 Invidia revocatus Nicephorus Phocas, 235. b.
 Joab ad aram Dei perfugiens, a Salomone occi-
 sus, 139. e. 140. a.
 Joann. Cantacuzenus Imp. 267. b. i.
 Joann. Comnenus Imp. 255. b. capitur, *ibid.* d. ejus-
 dem filii, 261. b. i. eorumdem mors, *ibid.* 261. a. 2.
 Joann. Comneni mors, 261. a. 2. somnium, 261. b. i.
 Joannes Ducas Imp. 266. b. i.
 Joannes Manuelli F. uxorem male tractat, 268. b. i.
 ejusdem mala consilia, *ibid.* d.
 Joann. Palæologus Imp. 267. e. i. in Italiam & Gal-
 liam profectus, 267. b. i. ejusdem profectio in Ita-
 liam, 269. a. i.
 Joannes Theologus in Pathmum relegatus, 185. b.
 scripsit ibi Evangelium & Apocalypsin, *ibid.* sub
 Nerva ab exilio revocatus, *ibid.* c.
 Joannes Xiphilinus patriarcha, 152. b. fallitur, *ibid.* e.
 Joannes Zimisces V. Zimisches.
 Joannis astronomi consilium, 232. d.
 Joannis auctoris scalæ, locus, 87. c.
 Joann. Imp. & Theodori fratrum discordia, 269. b.
 2. legatio ad Eugenium IV. Romanum pontificem,
 269. e. i.
 Joannis fratres, 243. a.
 Joann. Scylitzæ annales, 221. d. locus, 229. e.
 Joas rex, 148. c. ejusdem interitus, *ibid.* a.
 Joatham Oziæ regis F. regnum administrat, 149. a.
 Jobus ab Abrahamo quintus, 113. c. totos septem
 annos sub ærumna pressus, *ibid.*
 Jobi anni quot, *ibid.* d. filiarum nomina; eorum-
 demque rationes, 114. historia, 113. c. quomodo
 filii duplicati, 114. b.
 Jobo cur filia pulcherrimæ post afflictionem natæ,
ibid.
 Joelus vates Jeroboamum impietatis redarguit, 144.
 e. a leone in itinere peremptus, *ibid.*
 Jojadas Pontifex maximus, 148. d.
 Jonathan populi commiseratione de Sauli manu libe-
 rat, 134. e.
 Joppe, post Accone dicta, 264. e. i.
 Joram rex, 147. a.
 Josaphatus rex, 145.
 in Josaphato rege quid culpabile, *ibid.*

Josephus a Pharaone Psomptophanicus dictus, quid ea vox significet, *ibid.* anno ætatis trigesimo Pharaonis somnia interpretatur, *ibid.* annos totos tredecim in vinculis detentus, 111. e. cur Jacobo dilectus, 111. b. viginti minis venditus, *ibid.* d.
 Josephi castitas, 111. filii duo, 112. c. historia, 111. & seq. mater, dudum ante defuncta, quomodo ipsum, juxta somnium, sit venerata, 111. c.
 Josephi precatio, liber apocryphus, 133. a. somnia, 111. c.
 Josepho cur inviderint fratres, 111. c.
 Josephus Bringas a Phoca deceptus, 236. a. ejusdem litteræ ad Zimischem, *ibid.* b.
 Josephus quando vixerit, 181. d. veritatis amans historicus, *ibid.* & 184. c.
 Josephi a Mose dissensio, 108. a. 96. a. de diluvio locus, 96. a. de Jacobo testimonium 177. a. de Mose narrationes, 114. e. & seq.
 Josephi locus, 98. b. 101. c. 111. d. 113. a. 116. d. 120. a. 122. c. 127. d. 135. b. d. 136. b. 137. a. c. 142. a. c. 143. b. d. 144. d. 146. b. 149. b. 153. e.
 per Josephum cur Deus historiam excidii Hierosolymitani scribi voluerit, 184. b.
 Josias rex, 153. a.
 Josue duo nomina, 123. d.
 a Josua Navæ F. res gestæ, 125. b. c.
 sub Josue dies viginti quatuor horarum, 150. c.
 Jothorus cognomentum Ragueli, 116. b.
 Jovianus Imp. 196. d.
 Iræ divinæ argumenta, 143. d.
 Irene Isaacii Imp. F. capta, cui desponsa, 165. c. 1.
 Irene facinus immanissimum, 220. e. largitiones varæ, 221. a.
 Iris quid, 24. a.
 Iridis prognostica, *ibid.*
 Isaacii historia, 106. a. quid nos doceat, *ibid.*
 Isaacum totos x. annos Deum pro sua conjugisque sterilitate orasse, *ibid.*
 Isaacius Angelus Imp. 264. a. 1. ejusdem interitus, 264. e. 2.
 Isaacius Comnenus, 249. a. Imperator, *ibid.* d. capitur, 255. c. ab Angelo captus, 264. d. 2. imperio sponte se abdicat, 249. d. in monasterio recte se gerit, 250. e.
 Isaacii Comneni castitas, *ibid.* liberi, 251. a. molitiones, 265. d. 1. mores indigni principe, 261. b.
 Isaacius monachus, 197. a.
 Isidorus & Bessarion, Cardinales Græci, 269. b.
 Isidori encomium, *ibid.*
 Isidori Pelusienensis locus, 76. b. computatio dierum sepulturæ Christi, 172. c.
 Isidori pro Christo apologia, 199. d.
 Israelici quare totos annos quadraginta in solitudine oberraverint, 123. b.
 Israelicorum in Ægypto captivitatis causa quæ, 112.
 Israelicos post Samsonis obitum totis annis quadraginta nullius paruisse imperio, 133. a.
 Isthmus muro cinctus, 268. a. 1.
 Judææ solum pingue, 93. e.
 Judei ab extructione templi sub Juliano impediti, 196. a.
 Judæorum de Leone vaticinia, 217. b. excidium, 184.
 Judæorum pontificem veneratur Alexander, 109. d.
 Judæorum primigenorum figura Cainus, 92. c. pro vili pretio venditio, 186. c. servitutes tres, 184. c.
 Judæorum sub Adriano clades, 186. a.
 contra Judæos, 129. d.
 Judæos cur Deus Romanis subjecerit, 172. a.
 a Judæis falso immundos appellari, 129. 130.
 Judas, Judicium primus, 126. a.
 Judas Maccabæus, 157. a. quo tempore vixerit, *ibid.*
 ejusdem strenue facta, *ibid.*
 Juditha Holophernem prudenter necat, 156. c.
 Judithæ ætas, *ibid.*
 Judithæ & Holophernis historia, 130. e.
 Julianus Halicarnassensis quando vixerit, 189. e.
 ejusdem dogma hæreticum, *ibid.*
 Julianus Imp. 195. c. deserit Religionem Christianam, *ibid.* a quo sit trajectus, etiamnum hodie

ignorari, 196. a. pro animalium mastatione quid adducat, 91. a.
 Juliani Imp. calumnia, 99. d. ad eandem Cyrilli responsio, *ibid.* alia refutata, 154. c.
 de Juliani mortui cadavere Nazianzeni locus, 196. c.
 de Juliano oraculum, 194. a.
 Julius Cæsar Dictator, 158. a. unde Cæsar dictus, *ibid.*
 Julium Cæsarem annis duodecim solum rempub. Romanam administrasse, 158.
 Julius mensis unde dictus, *ibid.*
 Jumentorum & pecorum omnium lues, quinta Ægypti plaga, 118. a.
 Justitiæ exemplum, 223. c.
 Justinianus Magnus Imp. 206. a.
 Justiniani error, 210. d.
 Juliani statua, *ibid.*
 Justinianus Rhinotmetus Imp. 215. d. unde sic dictus, *ibid.* iterum Imp. 216. a.
 Justiniani Rhinotmeti crudelitas, *ibid.* in Cherfontas, *ibid.* b. ejusdem exitus, *ibid.*
 Justinus Imp. 205. d.
 Justinus II. Imp. 210. e.
 Justinus Philosophus sub Antonino Pio Martyr, 186. e.
 Justini Martyris locus, 15. b.
 Justorum libertas quid operetur, 104. b.
 Juvenalis Episcopus Hierosolymitanus, 180. b. ejusdem de Mariæ virginis sepultura narratio, *ibid.*

L

 Aban Jacobi focer, 107. d.
 de Læticia sanguinis oriri diffusionem, 125. c.
 Laicis non esse fas baptizare, 188. e.
 Lamechi cum Caino comparatio, 95. a. uxores duæ, *ibid.*
 de Lanis ovium cur vestes primis hominibus fieri voluerit Deus, 66. a.
 Laodicea a quo condita, 156. e.
 Laodicensium hospitalitas, 264. a. 2.
 Lapis Herculeus, 28. e.
 Lapides in aqua natantes cujus nos admoneant, 13. c.
 Lapidestrese cælo cadunt sub Marciano, 203. b.
 Lapidipavium, 168. a. e.
 Lapsus hominis, 77. e.
 Latona Tityo adamata, 86. d. e.
 Lazarus Triballorum princeps, 267. b. 2.
 Lazari pater Simon, 166. a.
 Læctionis diversitas annotanda, 170. e.
 Legatorum Mustaphis astutia, 268. a. 2.
 Leo carnivorus, 65. e. formicarius, sive myrmecoleon, animal cujusmodi, 41. b. imago diaboli, *ibid.*
 Leonis natura, 38. c.
 Leonem, persequentibus ipsum quibusdam, vestigia contrahere, 47. c.
 Leones aurei rugientes, 226. b.
 Leones cur noctu acrius videant, 47. c. quomodo nascantur, *ibid.*
 Leo Armenius Imp. 222. a. imaginum oppugnator. *ibid.*
 Leo Imp. 220. c. ejusdem exitus, *ibid.*
 Leo Magnus Imp. 204. c. ejusdem interitus, *ibid.*
 Leo Philosophus Imp. 230. d. extruit templum, *ibid.* b. fere interficitur, 231. a. famem suorum sublevat, 225. c. quam legem ferre fuerit vetitus, 231. d. Constantinum Andronici F. monet, ne regnum affectet, *ibid.* quomodo clarus factus, 225.
 Leo, qui & Cono, Imp. 217. a. unde sic dictus, *ibid.*
 Leo II. Imp. 204. b.
 Leo vinculis liberatus, 229. d.
 Leonis Armenii exitus, 222. d. vaticinium, *ibid.*
 Leonis Imp. crudele facinus, 217. d.
 Leonis Phocæ facinora, 235. c.
 Leonis Tornicii seditio, 247.
 Leoni Imp. Gregorius Papa vectigalia pendi vetat, Italianque avertit, 217. c.
 Leoni Philosopho ex Zoe Carbonoposia filius natus, 231. b.
 de Leone dissensio scriptorum, 229. e.

RERUM ET VERBORUM

sub Leone Philosopho prodigia, 230. d
de Leone vaticinia Judæorum, 217. b
Leontius Imp. 215. e
Leontius pater Origenis, 187. d. martyr, *ibid.*
Lepus cur formidolosus, 42. d. cur pedes habeat hirsutos, 41. e
Leporis marini esu a Domitiano fratre Titus necatus, 185. a
Leporem marinum homini celerem & inevitabilem afferre interitum, 27. c
de Lepore mirum quiddam, 42. a
Leporum fœtura, 41. d. e
Levitæ uxor stupro necata, 129. b
Levitæ cur dicti sacerdotes prisci fœderis, 108. a
ut operas subsidiarias præstarent Sacerdotibus, instituit Jezechias, 149. c
Lex ipsa per angelos nobis data, 60. a
Legis violatores Elias & Samson, 129. e. 148. a
Lege Mosaica divinationes complures, cum malorum geniorum inventa, prohibita, 151. e
Libanii de Chrysostomo testimonium, 199. c
Libellæ ceti species, 28. b
Liber Solomonis, V. Solomonis liber.
Libro viventium non contineri annos peccatorum, vitamque totam, 92. c
Libri Solomonis quidam exusti, 141. c
Librorum sacrorum conservator Esdras, 154. c
de Liberos educatione cur matres patribus magis solliciti, 83. a
Liberos per ignem trajicere, quid, 149. b
in Libya feræ monstruosæ, unde, 48. a
Lichne lapis, suavis soni, 35. e
Licinius & Constans Cæsares, 193. b
Licinius Christianos affligit, *ibid.*
Lignum scientiæ V. Arbor.
Lignum scientiæ unde sic dictum, 79.
de Ligno scientiæ, Josephi & Nemefii sententia, *ibid.*
Lingua Hebræa unde dicta, 99. d
Lingua una omnes ante turris Babyl. destructionem esse usos, *ibid.* c
Linguae in Apostolis cur inspectæ, 174. c. cur dispersitæ, *ibid.*
Linguae mundi septuaginta duæ, 99. d
Linguarum donum etiam cæteris credentibus præter Apostolos datum, 175. a
Linguarum princeps Hebræa, 99. d
Linguarum quindecim dona accepisse Apostolos, 175. a
in Linguis distribuendis Dei consilium, 175. b
Litteræ S. V. Scriptura S.
Litterarum Hebraicarum inventor Sethus, 94. b
Litteris sacris quid frequens, 79. c. usitata prolepsis, *ibid.* d.
Litteras sacras imbecillitati nostræ semet accommodare, 76. a
Locustarum immissio, plaga Egypti octava, 118. d
Loligo, tempestatis indicium, 27. b. piscis cujusmodi, *ibid.* etiam malacium dictus, *ibid.*
Lotus herba solaris, 36. d
Lucas Evangelista in olea suspensus, 183. e. cur inter alia Pauli acta, ejus martyrium non descripserit, 183. b.
Luminaria quid, 14. b
Luminarium observationes ad quid necessariæ, 20. a
Luna cujus nos admoneat, 17. b. cur non in principio statim lucem propriam sit consequuta, 19. b
deficiens cujus nos admoneat, *ibid.* Ecclesiæ imago, 80.
Luna & sol quomodo luminaria dicantur magna, 17. b.
Luna peculiari luce destituta, 18. b. quomodo nunc in cornua falcata, jam pleno resplendens lumine, modo utrinque gibbosa conspiciatur, *ibid.*
Luna secundum solem lucidissima, 17. b
Lunæ currus quare a tauris trahatur, *ibid.* defectus quomodo fiat, 18. c. cur non in qualibet ad rectam lineam oppositione, *ibid.*
Lunæ halo quid, 24. a
cum Lunæ incrementis & deminutionibus aera &

animalia nonnulla mutari, 35. d
de Lunæ magnitudine discrepantes sententiæ, 16. e
Lunam & solem cur deficere velit Deus, 19. c
Lunam proprie deficere, 18. e
de Luna augefcente vel decrefcente aeris mutationis indicia quædam colligi, 20. c
in Luna lucis mutationes, 17. c. utiles tam animalibus, quam cæteris e terra nascentibus, *ibid.*
Lupi cum ove inimicitia, 48. c
Lupo scylla planta invisa, 47. c
Luscinia indefessa, 34. a
Lux primigenia toto triduo diffusa, cur quarto die sit divisa in luminaria, 23. d. e
Lucis sensibilis ab intellectu creatio, 3. a
Luxus veneris præposteræ causa, 193. d
Lycil montes, 9. d
Lycurgus quando vixerit, 126. d

M

M Acarii locus, 81. d. miraculum, 197. b
Macedonius execrationis sententiæ subjectus, 193. c. in Concilio II. damnatus, 209. d
Machometus Turcorum Imp. 268. a. 1. II. Turcorum Imp. 269. d. 2.
a Machometo II. quo anno & die capta Constantinopolis, *ibid.*
Macrinus Imp. 188. c
Macrobius apud Indos insula, 110. c
Magdalenæ & Galeni colloquium fabulosum, 179. a
Magia quorum inventum, 100. d. unde dicta, *ibid.*
Magiæ & goetiæ discrimen, *ibid.*
de Magicis Solomonis, Josephi locus, 242. a
Magistratus, 212. a
Magnes, qui & lapis Herculeus, 28. e
Magnetis natura, *ibid.*
Magi quando Christum adoraturi venerint, 161. d
de Magorum adoratione contentio non exigua inter Patres, 162. a
Mahometh. V. Machomethus.
Μαλακία quæ, 30. a
Μαλακός & Μαχός quæ, 29. d. cur chelas dextras habeant majores, *ibid.*
Maleleeli ætas, 94. a
Malum quid, 82. d. ἀνυπόστατον, 83. a
Mala unde proveniant, 78. d
Mama Alexandria Imp. mater. 188. d. Origenem ad se accersit, *ibid.*
Manasses, dictio quid significet, 112. d
Manasses rex, 151. b. & seq.
Manassis penitentiam cur expectarit Deus, non vero Amosi, 152. c
Manassis supplicia, 152. d. ejusdem penitentia, *ibid.*
a Manasse terra lignea dissectus Esaias, 152. d
Mandragora veneris conciliatrix in elephanto, 41. a. b.
Mandragora somnum conciliari, 9. e
Mane, Thecel, Phares, 155. b. verborum expositio, *ibid.* d.
Manes quando vixerit, 189. c
Manis & Aquilæ blasphemias, 64. a
Manis & Valentini error, 86. b
Manis hæredes Pauliciani, 161. d
Manganorum structura, 194. e
Maniacis tumultus, 247. a
Manichæi ab Alexio Comneno in viam revocati. 259. d.
Manichæorum de brutorum anima error, 81. b. de terræ anima error refutatus, 37. c
de Manna, 124. c. d. intellectu, *ibid.* spiritali, *ibid.*
Manuelus Comnenus imper. 261. a. 2. quomodo monachos habuerit, 262. b. 2. ejusdem captivitas & restitutio, 253. b. molitiones contra Fridericum Barbarossam, 262. e. 1. 2. nequitia, 261. c. 2. nuptiæ alteræ, 262. b. 1.
Manuelus Joannis F. Palæologus imp. 268. b. 1.
Manueli imp. in Italiam & Galliam profectio, 267. e. 2. locordia, 268. b. 2. in patrem pietas, 267. b. 2.
in Manus Dei viventis incidere formidabile, 147. b

Manus imponendi delectis ad aliquod munus per suffragia, mos unde, 122. d
 Marcianus imp. opera Pulcheriæ, 202. e
 Marciani de ambitu lex, 203. b
 Marciano aquila præbet umbram, 203. a
 Marcus Evangelista Petri sectator & discipulus, 167. c
 Mare cur intra suos limites maneat circumscriptum, 11. b. falsum, 12. b. fons & principium aquarum aeriarum, 7. c. Atlanticum unde dictum, 11. b.
 Maris aquam esse crassiorem aquis fluviatilibus, unde constat, 12. b
 de Maris aqua quomodo, quod potabile sit eliciatur, 7. d
 Maris illuvies sub Justiniano, 208. b
 Maris profunditatem, linea nautica dejecta explorari posse, 16. reciprocatio unde fiat, 17. c
 e Mari omnes aquas oriri, 12. d
 Mare vidua, 195. a
 Mariæ in obsidione Hierosolymitana atrox facinus, 184. a
 Mariæ virginis nativitas, educatio, &c. 160. a
 de Mariæ virginis morte cur nihil proditum, 179. b
 de ejusdem obitu, Dionysii locus, 180. a
 Mariam virginem ætate provecam decessisse, 179. c
 e sepulchro resurrexisse, 180. a
 Mariam Magdalenam post Christi assumptionem Romanam pervenisse, quorundam opinio, 181. b. quid ibiegerit, 181. b
 Marodachus rex Babyloniorum cur legatos ad Ezechiam miserit, 151. a
 Martinæ & Heraclonæ pœnæ, 213. a. 214. a
 Masculum parientibus quantum pollutionis tempus in lege præscriptum, 163. d. & ratio, 163. d
 Mater Domini & Maria virgo, 163. d
 Matres cur patribus magis solliciti de liberorum educatione, 85. a
 Mathusalas Enochii F., 94. c
 Matthias in Judæ locum susceptus, 165. c
 Matula & poculum ex eodem vitro, proverbium, 185. c
 Mauricius imperator, 211. b
 Mauricii cædes Alexandriæ uno momento cognita, 212. d
 Mauricii mors, 212. d. mortem pœnæ sequitur, 212. d
 Mauricii pœnitentia, 212. a. præclarum dictum, 212. a
 c. somnium, 212. a
 cum Maxentio bellum Constantini, 191. a
 Maxillæ fons Eleutheropoli, 127. c
 Maximianus & Diocletianus Imp. 190. a. cur imperio se abdicarint, 190. a
 ex Maxima qui filii Constantino procreati, 192. a
 Maximinus imp., 188. d
 Maximus & Balbinus imp., 188. d
 Maximi quæstio, 12. d
 Maximi locus, 4. c. 5. 54. c. 74. a. 85. c. 150. d
 Medi inventores magiæ, 100. d
 Medici quorum corpora viva secuerint, 119. e
 Medicorum appellatione qui veniant, 120. d
 Medicos a Solomone multa didicisse, 141. c
 de Melancholicorum dementia, 49. d
 Melchisedecus quomodo imago & similitudo Christi, 104. d. quomodo nec principium nec finem habuisse dicatur, 104. d
 Melchisedeci genus, 104. d. cur in litteris sacris non recenseatur, 104. d
 Melchisedeco quomodo Abrahamus minor, 105. a
 Meles dux Basilii, 240. b
 Mellis appellatione in Scripturis aqua alicubi dignata, 148. c
 Memphibosetus Sauli F. regnum apud Israelicos occupat, 137. c. interficitur, 137. c
 Mens id est animæ, quod oculus corpori, 54. d
 Mentis hominum an regant sidera, 87. d. c
 Mensum inventor Sethus, 94. a
 Mēpōr, unde dicti, 99. c
 Meropem avem retrorsum volare, 36. c
 Methodius patriarcha, 224. d. male vexatus, 224. a
 quomodo ex specu liberatus, 224. c

Motus unde existat, 68. d
 Michaelus archangelus pro populo circumciso excubitor, 61. d
 Michaelus Balbus ad ignem damnatur, 221. d. imp., 223. a
 Michaelus Calaphates imper. 245. a. ejusdem consilia mala, 245. c. ipsimet exitiosa, 245. c
 Michaelus Cerularius Alexio patriarchæ substitutus, 247. b
 Michaelus cognomento Temulentus imp. 225. d. ejusdem insolentia, 225. d. impietas, 225. d. prodigalitas, 225. d. levitas, 225. d. recordia, 225. d
 Michaelus Palæologus imper. 266. c. 1. V. Palæologus, 266. c
 Michaelus Paphlago imp., 243. d
 Michaelus Parapinaces imper. 255. a. poeta ineptus, 255. a. unde Parapinaces cognominatus, 255. a
 Michaelus Rangabes imp., 221. d
 Michaelus Stratioticus imper. 245. b. sordidus suos offendit, 245. b
 Michaeli Anemæ seditio, 258. c
 Michaeli Calaphatæ exitium, 246. b
 Michaeli pœnitentia, 244. b
 Michaeli Temulenti imp. exitus, 227. c
 in Michaelum Stratioticum conspiratio, 249. b
 Michæas vates, 146. b
 Michol filia Sauli, Davidi nupta, 136. b
 Miles quidam mortuus revixit, 214. a
 Milites Davidis quinque eximii, 139. c
 Milites hosti dediti, 211. c. 212. a
 Miraculum, 203. c
 Moamethi deliria, 214. c. doctrina unde corrogata, 214. c
 ibid. origo, 214. c
 Monachi cujusdam confidentia, 211. b
 de Monachis lex Phocæ imper. 262. b. 2. Monachiarum series, 156. d
 Monasteriis adepti reditus, 249. c
 Monomachus imp. 246. c. ejusdem ad avaritiam exorbitatio, 248. c. mors, 248. c
 Monothetarum secta in concilio V I. damnata, 210. b
 Monstrum ab urbe imperatoria depulsum, 233. c
 Monstra sub Michaelo Parapinace, 255. d
 Morbi de siccitate orti per humiditatem curandi, 90. b
 Morborum origo unde, 73. d
 Morbis variis aquas calidas multiplices de terra scaturire, 9. d
 Mori pie satius, quam impie regnare, 198. b
 Mors cur interdum subita læticia aut formidine affectus occupet, 125. c. lucro ponenda, & habenda beneficii loco, 72. b. 74. invidia diaboli mundum ingressa, 66. e. hominem circumscripsit, 66. e
 consentanea, 234. c
 Mortis imminentis indicium, 67. d
 Mortis non conditor Deus, 66. d. e. origo unde, 73. d
 Mortem invidia diaboli intrasse mundum, 66. e
 Mortui cur Christo moriente revixerint, 170. d
 Mortuorum resuscitationes octo, 178. c. d
 Moses ab Abrahamo sextus, 113. c. a. Tharvide Æthiopum regina adamatus, 116. a. cur non palam mortuus, 122. b. nun octoginta, an vero quadraginta dies inebriaverit, 122. b
 Moses contra Æthiopes strategema, 115. d. encomium ex Basilio, 120. b
 Moses historia, 114. c. & seq. inde. nominis origo, 115. c. progenies, 113. c
 de Moses sepultura diversæ opiniones, 122. c
 Moses supra vates cæteros præstantia, 120. c
 Moses cur denegatum, in terram promissam populum introducere, 124. a
 a Mose dissensio Josepi, 108. a. b
 de Mose narrationes Josepi, 114. c. & seq.
 Motus Italici, 240. a
 Mulier cur adiutrix viri dicta, 64. a
 Mulieris cujusdam in pudicitia sua tuenda strenuitas, 244. a
 Mulieres tres, quæ Christum unguento perfuderunt, 166. a. b.

RERUM ET VERBORUM

Malus sub Constant. Copronymo loquitur, 220. a
 Muli cur non gignant, 48. a
 Mulorum procreatio humana solertia inventa, *ibid.*
 Mundus hic sex dierum spatio a Deo conditus, 1. igni
 periturus, 6. d
 Mundi huius opificium cur non uno, sed sex diebus
 conditum 1. 2. linguæ septuaginta duæ, 99. d
 Murænæ & serpentis coitus, 30. b
 Mus cur timidus, 42. a
 Murem terrori esse elephanto, 40. d
 Murium ortus, 34. c
 Musca, Deus Accaronitarum, 147. d
 Muscæ caninæ, quarta Ægypti plaga, 117. e. cur sic
 dictæ, *ibid.*
 Muscæ cur mel Atticum fugiant, 37. a. cur oleo ex-
 tinguantur, *ibid.*
 Muscus odorem unde oriatur, 42. e. quid sit,
ibid.
 Mustella cur timida, 42. a
 Mustellæ natura, 35. e
 Myrmecoleon, sive leo formidarius, animal cuius-
 modi, 41. b. imago diaboli, *ibid.* b
 N
 Abo mons, qui & Abaris, 122. b. 123. d. in
 eo mortuus Moses, *ibid.*
 Nabuchodonosoris pœna, 154. d. ejusdem causæ,
ibid.
 a Nabuchodonosore ter spoliata Hierosolyma, 153. c
 Naira, 45. e
 Narium usus, 89. d
 Narrationes de Christo apocryphæ rejiciendæ,
 164. b
 Natura ex consuetudine, 31. b
 supra Naturæ leges etiam hodie non pauca accidere,
 2. e.
 Naturæ ordinem, ubi Deus velit, vinci, *ibid.*
 Naturæ providentia, 39. d
 Naturæ repugnare, grave, 87. c
 Nautis respectus siderum necessarius, 20. c
 Nazianzenus fit patriarcha, 198. d. sponte sua folio
 cedit, *ibid.*
 Nazianzeni de Angelorum creatione opinio, 62. c
 Nazianzeni dictum, 218. b. locus, 52. e. 65. a. 72. b
 73. b. 74. c. 77. a. 83. b. 86. a. 87. b. 100. d. 161. b
 171. c. 196. b
 Nectarius Nazianzeni successor, 198. c
 Nectenabo rex Ægyptius, 109. c
 Nemessi de ligno scientiæ, sententia, 79. b. locus,
 50. b. 82. b
 Nero Cæsar, 182. a. ejusdem imperii duratio, *ibid.*
 parricida, 183. d. primus Christianorum persecu-
 tor, 182. a. seipsum interficit, 183. e
 Neronis persecutio, 182. a
 Neronis quoto anno Paulus interfectus, 182. e
 Neronis vitia, 183. d
 Nerva Imp. 185. d
 sub Nerva ab exilio revocatus Joannes Theologus,
ibid.
 Nestorius quando vixerit, 189. d
 Nestorii hæresis, 209. d. e. contra eam in concilio
 III. conventum, *ibid.* secta, 201. d
 Nicæa collapsa, 197. c
 Nicæa obsidio, 263. d. 2.
 Nicænum concilium. V. Concilium Nicænum
 Nicephoritæ facinora, 255. b
 Nicephorus Botaniates Imper. 256. a. ejusdem in
 Bryennium æquitas, *ibid.* c. cur imperio dejectus,
 257. b.
 Nicephorus Heracleæ præses, 234. c
 Nicephorus Imp. 221. a. ejusdem avaritia, *ibid.* b
 mors, *ibid.* c
 Nicephorus Phocas. V. Phocas.
 Nicephorus Phocas Imp. 236. c. in Apochoaudam
 pergit, 235. e. invidia revocatus, *ibid.* b
 Nicephori canon, 189. b
 Nicephori patriarchæ de angelis locus, 106. e. exi-
 lium, 222. c
 Nicephori Phocæ res gestæ, 235. b

Nicephori Phocæ & Polyucti patriarchæ litæ,
 236. d.
 Nicetas Rangabis F. castratus, deinceps patriarcha,
 222. b. post dictus Ignatius, *ibid.*
 Nicetæ patriarchæ inscitia, 220. a
 Nicopolis a quo extructa, 158. c
 Nilus cur per æstatem exundet, 8. a. 9. b
 Nili prodigium cuius nos admoneat, 9. c
 a Nilo cur auræ nullæ proveniant, 19. c
 Nineve seu Ninive a Nabuchodonosore capta, 133. a
 urbs unde dicta, 100. e
 Ninus Semiramidem matrem duxit uxorem, 100. c
 Nix quid, 49. a
 Nivium ortus, 107. c
 Noa cur post diluvium Deo sacrificium obtulerit,
 98. b. unde animalia munda ab immundis discer-
 nere potuerit, 97. d
 Noæ continentia, 97. c. filii tres, 95. c. 97. c. pa-
 ter quis, 95. c
 a Noa dimissus corvus an in arcam redierit, 98. d. e
 Nodi ecliptici, 118. d
 Nominis mutatio, 264. a
 Nomina de rerum eventis indere, Scripturæ fre-
 quens, 79. c
 Nova Roma, 192. c
 Nox quid, 15. c. 25. a
 Nox & dies ad quid hominibus utiles, 15. c
 Nox in creatione diem sequuta, 3. c
 a Nocte mensura temporis, 15. e
 Noctes dies Britannicæ, 25. a. b
 Noctium & dierum vicissitudines in hac vita cujus
 nos admoneant, 15. e. 16. a
 Numerus denarius perfectus, 116. e. 121. b. 174. b
 Numerus septenarius in Scripturis sacris quid deno-
 tet, 95. c
 Nysseni, 22. b. 63. d. 64. d. 69. e. 72. a. 76. d. 84. b. d
 116. c. 125. a.
 Nū, unde dicta, 15. c
 O
 Bedus Davidis avus, 131. b
 Obliviones vehementes unde, 90. b
 Ochozias rex, 147. b. ex filiis Jorami regis solus su-
 perstes, *ibid.*
 Ochus Artaxerxis F. 109. c
 Octavius Augustus, 158. b. unde sic dictus, *ibid.*
 Oculi effectio celerior quam auris, 24. d
 Oculum invidum a basilisco nihil differre, 44. e
 Oculorum natura, 45. a
 Odontotyrannus animal cuiusmodi, 100. d
 Oleam & pinum abjicere folia, 11. a
 Olei cadus in Eliæ historia quid, 148. b
 Oleo cur muscæ, apes, formicæ extinguantur, 37. a
 Olophernis & Judithæ historia, 130. e. 131. e
 Omen de Leone Armenio, 222. c. infelicitis imperii,
 264. e. 2.
 Onagrorum natura, 50. a
 Operarii quomodo alacres effecti, 207. b
 Opera Dei omnia naturæ leges, & omnem artis se-
 riem excedere, 2. e
 ex Operibus Dei quamdam notionem percipi, 66.
 Opoballatum, 215. a
 in Oratione instandum, 106. a
 Orationes prolixæ tædiosæ, 1. ordinum novem tres
 gradus, 59. d
 de Ordinibus novem, Dionysii dogma, 59. c. d
 inde.
 Organum musicum a Theophilo Imper. repertum,
 223. e.
 Origenes qua ratione a fide desciverit, 188. a. Hie-
 rosolymam se confert, *ibid.* execrationi Eccle-
 siasticæ obnoxius, 188. b. quando vixerit, 187. c
 quomodo libidines extinxerit, 188. a. quomo-
 do simulacrum accipiat, 126. a. quot annis Scri-
 pturam enarrationibus illustravit, 187. e. quot li-
 bros scripserit, *ibid.* quoto ætatis anno mortuus,
ibid.
 Origenis delictum ob verecundiam, 188. a. discipu-
 lus

lus Ambrosius, 187. c. error, 85. b. errores, 210. b
in concilio V. damnati, *ibid.* pater Leontius,
187. c. temperantia, *ibid.* vita, 187. c. vitia & erro-
res, *ibid.*
in Origenem patris amor, 187. c
Orniam fratrem interficit Solomo, 139. d
in Oro monte mortuus Aaro, 123. d
Orphanotrophium instauratum, 258. d
Orpheus quando vixerit, 126. d
Ossa Gigantum sub Anastasio inventa, 205. b
Ossifragæ pietas, 32. c
Ostenta sub Leone magno, 204. d
de Ostreo & cancro, 27. d
Otho Imp. 184. d
Ovis cur pecus simplex, nec subdolum in Scriptu-
ris vocetur, 50. d
Ovis prudentia, 39. b
de Ovium lanis vestes cur hominibus fieri voluerit
Deus 66. a
Ozias rex, 148. e. lepra cur percussus, *ibid.*
Palæstina, oculus orbis terrarum, 215. a
in Palæstinam Franci & Angli expeditio, 264. c. 2
Francorum sive Teutonum, 258. c. 1. item Fri-
derici Barbarossæ, 264. a. 2.
contra Palæstinos prælium ultimum, 139. b
Palælogus quomodo Carolum regem Neapol. re-
preslerit, 266. b. 2. ejusdem cum Papa concordia,
ibid.
Palæologorum fratrum discordiæ, 269. c
Palas extructor Palatii, 109. a
Palatinus mons, *ibid.*
Palatium unde dictum, *ibid.*
Palma, arbor amatorum, 28. e
Palmarum semper florere, iisdem retentis foliis, 11. a
Palmarum natura & proprietas, 10. c
in Palmis sexus discrimen, *ibid.*
Paradisus cur ad Orientem constitutus, 58. d. quan-
do conditus, 51. c
Paradisi cibus quis, 76.
extra Paradisum cur homo creatus, 52. c
in Paradiso cur arbor cognitionis confita, 77. d
de Paradiso promanans fluvius, in quatuor princi-
pia divisus, 58. e
e Paradiso quando ejectus Adamus, 93. d
Pardalis cur timida, 42. a. quomodo seipsam curet,
38. e.
Pardalis in homines odium maximum, 38. b
Pardalidi cur comparatus Alexander, 110. a
Parentum similitudinem cur in brutis magis quam in
hominibus foetus referant, 43. c
Parnassus mons, 13. a
Partus monstrosi num ab astris efficiantur, 22. c
Pascha Christi novum, 166. c
Pascha, vox quid significet, 120. a
de Paschatis celebratione in Concilio Nicæno
actum, 193. c
in Pathmum relegatus Joannes, 185. b
Patris vitæ insidiatus filius, 234. d
Patres prisci cur diu vixerint, 113. b. cur plures ha-
buerint uxores, *ibid.*
Patriarcham quis confirmet, 192. c
Patriarchæ unde dicti, 113. b
Patriarchis cur Apostoli majores, 178.
Patticius ex Pionio de thernis, 13. e
Patricii Romani Constantinopolim traducti, 192. d
qua id arte factum, *ibid.*
Patzinacæ repressi, 258. c. victi, 261. d. 1.
a Patzinacis clades accepta, 248. c
Pauliciani hæretici, 161. d
Paulinum cur magnificerit Eudocia, 202. a
Paulus biennio toto Romæ prædicationis munere
functus, 163. b. Christi præco, *ibid.* c. cur a Nero-
ne occisus, 182. e
Paulus & Jacobus cur cæteris Apostolis pares, 177. c
Paulus fueritne in numero duodecim discipulorum,
165. c. quando interfectus, 175. quando vocatus,
176. a. quoto Neronis anno interfectus, *ibid.* c
Glyce Annal.

de Pauli & Petri cæde, 182. a
Pauli prædicationis annorum supputatio, 175. c
e profectio in Hispaniam, 185.
supra Paulum nullus Apostolorum collocandus,
165. d.
Paulus Samosatensis quando vixerit, 189. d. Sino-
pensis, 59. b
in Pauperes benignitatis præmium, 106.
ob Paupertatem nemini de vita desperandum, 32. a
Pax sub Augusto, 159. a
Peccatorum annos, vitamque totam, libro viven-
tium non contineri, 169. c
Peccato quopiam utilitatis alicujus causa se polluens,
nihilominus reus, 122. a
Pecudes tondendæ, non degludendæ, 181. a
Pecudum cura ante diluvium cur inventa, 66.
Pediculorum multitudine percussæ Egyptii, 127.
Pelecanus avis, 34. e. ejusdem in sobolem pietas,
35. b. cujus nos admoneat, *ibid.*
Pelecano serpens infestus, 34. e
ad Pelecanum comparatio Christi præclara, 35. b
Pentapolis barbarica, 13. d
Pera a Turcis occupata, 270. a. 1.
Perinthus eadem quæ Heraclea, 192. c
Persarmenii victi, 261. c. 1.
Persei regnum, 108. c
Personarum fisiones in Scriptura, 145.
Pertinax imp. 187. c
Pestis sub Constantino Corpronimo sæva, 219. d
sub Justiniano, 208. b. sub Michaelo Parapinace,
255. e. sub Monomacho, 248. e. sub Valeriano in-
gens, 189. c. sequuta maximam famem, *ibid.*
Petrus cur interfectus, 182. a. & quando, 182. e
Petri cum Simone mago disputatio, 182. c
de Petri & Pauli cæde, 182. a. d
Petri sectator & discipulus evangelista Marcus,
167. d.
Petri ad Faustum locus, 88. a. de natalitio sidere
locus, 23. a
de Pharaonis induratione, 119. c
Pharaonis nomen commune regib. Egyptiis, 122. c
Pharaonis somnia, 112. b
Phascula avis, 36. a
Phene, quæ & Ossifraga, avis, 32. c
Philippæ amor, 263. a. 2.
Philippicus Bardanes imp. 216. d. restitutus Mauri-
cio in gratiam, 212. b
Philippici metus, *ibid.* c
Philippus imp. 188. d
Philippus Macedo, 109. c
Philo quando vixerit, 181. d
ex Philonis ecclesiastica historia exemplum, 218. d
Philolai de natura siderum deliria, 16. b
Philoræi agilitas, 235. c
Phocas imp. 212. d. cur ab Antiochia abstinerit,
237. a. in bello occumbentes vult facere marty-
res, 238. a. occiditur, *ibid.* c. temulentes irrisus, se
ulciscitur, 212.
Phocæ avaritia, 237. b. exitus tragicus, 213. b
Phocæ intersectorum poena, 238. d. lex de mona-
chis, 262. b. 1.
in Phocam subditorum odium, 237. b
a Phoca munitiones aliquot receptæ, *ibid.*
Phocæ, ceti species, 28. b
Phoenix avis quæ, 36. a. resurrectionis nostræ ima-
go, *ibid.*
Phœnicis regnum, 108. c
Phœnices inventores Arithmeticæ, 99. b
Photii & Bardæ exitus, 226. e
Pilatus cur condemnatus, 167. d
Pilati mors, 181. b
Pinum & oleam abjicere folia, 11. a
Pisces ceracei modo quodam bestiarum terrestres &
aquatiles, 29. e. cur Euxinum agminatim petant,
26. e. cur extra suum elementum moriantur,
ibid. d. cur infiniti, 30. c. qui atramentum ha-
beant, 29. b. quod branchiis careant, *ibid.* e. qui
pedes octo habeant, 29. e
Piscium dentes, 26. c. gravis & difficilis auditio,
38. a. *ibid.*

RERUM ET VERBORUM

Piscibus testes nulli, 29. e
 Pisces non coire, 30. a
 inter Pisces solum ruminare scarum, 26. e
 in Piscib. oris diversitas, 29. e
 a Piscib. quo differant volucres, 31. b
 cum Piscib. volucrum cognatio, 197. d. e
 Placilla uxor Theodosii, *ibid.* e
 Plagæ Ægyptiacæ, 117.
 Planetis nomina indidisse Sethum, 94. b
 Plato quando vixerit, 156. d
 Platonis de cæli essentia opinio, 4. b
 Plebeja filio imperatoris nupta, 233. e
 Plotini dogma, 54. d
 Pluit argento sub Aureliano imp. 190. a. cinere, sub
 Leone magno. 204. a. pulvere, sub Heraclio,
 213. c. tritico, sub Probo & Florianus imp. 190. a
 Plutarchi locus, 101. c. de Eutelida locus, 45. a
 Poculum & matula ex eodem vitro, proverbium,
 185. c.
 Pœnitentia nulla concessa diabolo, 82. a. & quare,
ibid. b.
 Polyuctus patriarcha, 234. c. a quo consecratus,
ibid. d.
 Polyucti patriarchæ & Nicephori Phocæ lites, 236. d.
 Polypus a saxo quomodo avellatur, 29. d. cur a
 Ponto abstineat, *ibid.* de ventorum motu præsa-
 gium, 27. c
 Polypi natura, 29. b
 Populi feditio, 247. c
 Porphyrus cerus captus, 208. e
 Porphyrii de genis opinio, 83. d
 Portentum sub Alexio Comneno, 258. c. sub Argy-
 ropulo, 241. d. sub Constantino, 192. b
 Portenta, 226. e. sub Botaniate, 255. d. sub Com-
 neno, 250. c. sub Heraclio, 213. c. sub Mauricio,
 211. b. complura sub Diogene, 253. b. varia sub Mi-
 chaelo, 244. d
 Potestates, 59. d. 61. a
 Potestatum vox quid significet, 60. d
 Prædici quædam posse, 22. e
 Præfecti non facile mutandi, 181. a
 Precari bene, quid, 145. e. 146. a
 Presterem corpora attacta adurere, 24. a. & quare,
ibid.
 Primigenorum cædes, decima Ægypti plaga, 119. b
 Principatus, 59. c. 60. d
 Principatum vox quid denoter, 60. e
 Prion, ceti species, 28. a
 Proboscis elephanti, 40. c
 Probus & Florianus imp. 189. e. sub his pluit triti-
 co, 190. a
 Proclus patriarcha, 201. c
 Procopia Nicephori F. nupta Michaelo Rangabo,
 221. d.
 Procopii locus, 132.
 Prodigium, 222. c
 Prodigium & calamitas ingens sub Gratiano, 197. b
 Prodigium sub Argyropulo, 207. c. sub Justiniano,
 241. d. sub Leone philosopho, 230. d
 Prodigia cur modo nulla fiant, 91. b. quæ Hiero-
 solymorum excidium præcesserint, 184. a
 Prodigiorum magicorum & verorum discrimina,
 120. d.
 per Prodigia divinitus profecta, præsentia & futura
 declarari & prædici, 252. a
 Prodigia infidelibus, non fidem habentibus servire,
 91. c.
 Prolepsis usitata litteris sacris, 79. d
 Prometheus quando vixerit, 126. d
 Propheta. vide Vates.
 supra Prophetas cæteros præstantia Moysis, 120. c
 Prote insula, 254. e
 Proverbium, 49. e. 185. c
 Providentia in hominis formatione, 89. b
 absque Providentia in rebus humanis nihil fortuito
 geri, 106. d
 a Providentia, non a natalitio fidere, res humanas
 gubernari, 21. a
 Prudentiæ humanæ & brutorum solertiæ discrimen,

30. c.
 Pruinarum ortus, 7. c
 Psalmi an omnes Davidis, 139. a
 Psalmorum concentus a quo institutus, 195. b
 Psalmorum Davidis repurgatio, 141. d
 Psalmos pangendi occasio, 139. c
 Pselli locus, 132. e. 141. d
 Psitacus Leonem deplorat, 229. d
 Psomtophanicus dictus a Pharaone Josephus, 112. c
 quod ea vox significet, *ibid.*
 Ptolemæus refutatus, 103. a
 Ptolemæus Lagi F. Alexandro defuncto, Ægyptum
 sortitus, 156. d
 Ptolemæi tredecim, *ibid.*
 Ptyadis serpentis natura, 45. c
 Publio monachus, 196. d
 Pudicitiam suam mulier quædam egregie tuetur,
 244. a.
 Pueri servati miraculum, 211. a
 de Puerperarum pollutionis tempore, Theodoriti
 locus, 163. c. item Cyrilli, *ibid.*
 Puerperarum purificationis lex, 163. ejusdem ratio,
ibid.
 Pulcheria virgo, 201. d. soror Theodosii, 202. e.
 fratrem corrigit, *ibid.*
 Purpuræ inventor quis, 108.
 Pusularum exulceratio, sexta Ægypti plaga, 118. c
 Pyronis chronographi error, 63. d
 Pythagoras quando vixerit, 256. c

Q Uercinus serpens, 45. b
 Quid cani cum balneo? proverbium unde,
 49. e
 Quintilis mensis, qui postea dictus Julius, 158. d
 Quintilius imp. 189. c. ejusdem interitus, *ibid.*
 Quo pacto, non habere locum, ubi Deus est, 71. c
 Quo pacto, vox in rebus divinis missa facienda, 71. b

R

R Aguelus cognomento Jothorus, 132.
 Ranarum ortus, 34. c. ex aquis scaturientium,
 illuvies, plaga Ægypti secunda, 117. b
 Ranas a reptilibus venenosis nihil differre, *ibid.* c
 Raphaeli appellationem ex Tobie narratione esse
 cognitam, 132. d
 Rapiacis blasphemiarum, 149. d
 Ratio in homine quantum operetur, 40. a
 Recab. V. Richabus.
 Regum sepultura præclara, 206. d
 Regni Ægyptiaci duratio. 159. a. finis, 158. c
 Regnorum Judaici & Israelitici duratio, 153. c
 Remora pilcis, 28. c
 Renovalia Byzantii, melius Encænia, Constanti-
 nopoleos, quo anno celebrata, 192. d
 Reprehensorum magna ubertas, 204. a
 Rerum humanarum vices, 228. c
 Resurrectionis beneficium quale, 77.
 Resurrectionis Christi hora incerta, 173. b
 post Resurrectionem apparitiones Christi, 173. d
 Christus cur non mox ad cælos ascenderit, *ibid.*
 Resuscitationes mortuorum octo, 178. c
 Richabus & Baneas, Memphiboseti interfectores,
 a Davide morte plectuntur, 137. c
 Robertus imp. 226. b
 Roboami regnum, 144. a
 Rogerius Siciliæ rex, 262. a. 1
 Roma ab anserib. servata, 34. b
 Roma nova. V. Nova Roma.
 Romæ impuritas, 103. e. origo, 109. b. imperii fi-
 nis, 204. b
 Romanus Argyropulus. V. Argyropulus.
 Romanus Argyropulus imp. 241. b. initio se recte
 gessit, *ibid.* c
 Romanus Boilus, ad dignitatis gradum sublimem e-
 vectus, 248. b
 Romanus Constantini F. imp. 235. a

Romanus Diogenes imp. 352. c. *V. Diogenes*,
 Romanus Lacapenus imp. 332. b. fit Constantini
 imp. pater, *ibid.*
 Romanus imperio spoliatur, 233. b.
 Romani arrogantia, 242. b. fraus, 233. c. mors, *ibid.*
 perfidia, 233. c.
 Romani Lacapeni & Symeonis Bulgari congressus
 de pace, 232. c.
 Romanorum cædes, 262. b. 2. clades, 242. b.
 Romanorum & Græcorum concordia, 259. a. 1.
 contra eandem tumultus, *ibid.* c.
 Romanis cur Deus Judæos subjecerit, 172. b. tribu-
 tarii Saraceni, 242. d.
 a Romanis defectio urbium Syriæ, 242. a.
 Romulus a quo educatus, 109. b. Romæ extructor,
ibid.
 Romulus & Remus fratres, *ibid.*
 Ronzerius Catelanorum dux, 266. c. 2.
 Rores unde oriantur, 7. c.
 Rosarum odor invisus vulturib. & scarabæis, 39. a.
 Rosis cur additæ spinæ, 9. a.
 Rossi religionem Christianam amplexi, 230. c.
 Rosorum motus, 247. b.
 Rotæ curruum, imago instabilitatis rerum humana-
 rum, 238. c.
 Rupertus Francus quomodo ab Alexio deceptus,
 257. e. ejusdem in Græciam trajectio, *ibid.*
 Rupicapra natura, 50. b.
 Russi & Rutheni. *V. Rossi.*
 Ruta quomodo fiat acrior, 10. d. serpenti Libyco
 invisâ, 39. a.

S

SABBATIVUS monachus, 222. b.
 Sabbati violatio prima in Hierichuntis obsidio-
 ne, 125. d.
 Sabbato nihil faciendum operis, 124. d.
 Sabellius in Concilio II. damnatus, 209. d. quando
 vixerit, 188. d.
 Sacerdotes prisca fœderis cur Levitæ: novi, Clerici
 appellantur, 108.
 Sacerdotium vetus quantum a novo superetur,
 105. c.
 Sadducæorum sectæ origo, 153. d.
 Saites dux Chosrois, 213. c. quomodo ab ipso pu-
 nicus, *ibid.*
 Salema, quæ & Hierusalem, 104. d.
 Salomon: *V. Solomon.*
 Salse dictum, 237. c.
 Samaritanorum sectæ origo, 153. d.
 Samonas patricius, 231. d. ejusdem ruina, 232. a.
 Samson cur a ventre matris robustissimus, 128. d.
 Dalilæ Palæstinæ amore captus, 127. d.
 Samson & Elias cur violatores legis, 129. & 148. a.
 Samson & Hercules cœtanei, 127. b. ultimus He-
 bræorum judex, 128. c. vox quid significet, 127. b.
 Samsonis animus virilis, 127. b.
 post Samsonis obitum Israelicos totis annis quadra-
 ginta nullius paruisse imperio, 133. a.
 Samsonis problema, 129. d. 127. res gestæ, & seq.
 Samsoni unde sitis maxima, 127. c.
 Samueli anima an excitata, 236. d.
 Samueli Bulgari mors, 240. c.
 Sanctorum corpora multa cur resurrexerint, 178.
 d.
 Santabareus a Leone offensus, 229. c. ejusdem
 præstigiæ, *ibid.*
 Saporis Perlarum regis proceritas, 188. d.
 Saraceni Romanis tributarii, 242. d.
 contra Saracenos expeditio, 242. b.
 Sarapis. *V. Serapis.*
 Sarbarus Persarum rex, 192. e.
 Sardanapali mollieties, 188. c. ejusdem interitus,
ibid.
 Sardica eadem cum Triaditza, 193. d.
 Sardicenses concilium. *V. Concilium Sardicenses.*
 Sara conjux & soror Abrahami, 103. b.
 Saturnus, sive Cronus, unde oriundus, 100. b.
 Saulus rex, 134. a. quandiu regnum obtinuerit, 137. b.
 Glycæ Annal.

quantum supereminuerit omnes Israelitas, *ibid.*
 unde oriundus, 134. a. forma præditus longe præ-
 stantiss. *ibid.*
 Sauli exitus, 137. b. historia, 134. & seq.
 Saulum malus invadit spiritus, 135. c.
 Scarabæis rosarum odor invisus, 39. a.
 Scarum inter pisces solum ruminare, 26. e.
 Schimas gigas, 125. 126.
 Scientiæ lignum, Arbor. *V. Lignum, Arbor scien-
 tiæ, scientiæ lignum unde sic dictum,* 79.
 Scorpium stimulus, 40. d.
 Scorpium apud Brachmanas maximi, 110. e.
 Scriptura S. *V. Litteræ S.*
 Scripturam S. quot annis illustravit enarrationibus
 Origenes, 187. e.
 Scriptorum diversitas, 205. b.
 Scylitzes, *V. Joan. Scylitzes.*
 Scylla planta invisâ lupo, 47. e.
 σιβυλλεῖδαι quid, 158. b.
 Seculum eruditum, 156. c.
 Sedecias in Babylone anno xxvi. captivus detentus,
 153. c.
 Seditio contra Alexium Comnenum, 258. d. con-
 tra Joannem Comnenum, 261. a. 1.
 Seditio Erotici, &c. *V. Erotici, &c. seditio.*
 Seditio populi, 247. c.
 Seditio Serviana, & Romana clades, 140. e.
 Seditio auctor quomodo punitus, 265. c. 1.
 Sela & Ada uxores Lamechi, 94. e.
 Seleucea a quo condita, 157. a. unde dicta, *ibid.*
 Seleucus Nicanor, Alexandro defuncto, Syria &
 Palæstina potitus, 157. a.
 Seleuci posterii, *ibid.*
 Semejus homo plane seditiosus, 139. e.
 Semiramis nupta Nino F. 100. c.
 Semiramidem mœnibus cinxisse Niniven, *ibid.* d.
 Senacheribus a propriis filiis interfectus, 144. a.
 Senacheribi per Rapsacen blasphemæ, 149. d.
 Sensuum vis in animalibus, 39. b.
 Senuphius vir sanctus, 199. b. ejusdem baculo &
 pallio vincuntur hostes, *ibid.*
 Sepiæ obscurandi semet artificium, 42. c.
 Septimanæ dies sextus cur Paschæ præparatio ab E-
 vangeliſta dicatur, 168.
 Septimanarum inventor Sethus, 94.
 de Septimanis annorum apud Danielum, 156. b.
 Sepultura Christi cur triduum complexa, 173. c.
 Sepultura Christi dierum computatio, 172. & seq.
 Seraphi, 59. 60.
 Seraphorum nomen quid significet, 60. d.
 Serapidis fanum, everſum, 199. a.
 Serapio mathematicus, 188. c.
 Sericum apud Romanos fieri cœptum, 209. b.
 Serpens infestus peleceno, 34. e. quomodo juve-
 nescat, 44. c. quomodo ad fontem accedat, *ibid.*
 qui vulnera sua sanat, 38. a.
 Serpentis astutia quæ imitabilis, 44. b.
 Serpentis & murænæ coitus, 30. b. c.
 Serpentis irati effigies, 81. natura qualis, 46. d.
 Serpenti Libyco invisâ ruta, 39. a.
 Serpentes cur gravi odore extinguantur, 38. e. cur
 hyeme terram subeant, 46. d.
 Serpentum coitus, 46. c. genera varia, 44. & seq.
 pugna, 193. b.
 Serpentibus infesta ibis, 115. e.
 Serpentes a cervis devorari, 43. b. cornu cervino
 exanimari, 37. b.
 de Serpentibus, 44. a.
 Seruchus a Noa octavus, 101. c. simulacrorum for-
 mandorum inventor, *ibid.*
 Sethus pro Deo habitus, 94. b. quid invenerit,
ibid. quo ætatis anno mortuus, *ibid.*
 Setho nupta Asua, 91. a.
 Severiani locus, 52. b.
 Severus Acephalus, 210. b.
 Severus imp. 187. c. Zeuxippum balneum extruit,
ibid.
 Severi de angelorum creatione opinio, 62. d.
 Sextilis mensis, post Augustus dictus, 158. b.
 Sexum fœmineum dimidia parte virorum indoli
 d ij

R E R U M E T V E R B O R U M

cedere, 90. a. b.
Sexuum nullum futurum fuisse discrimen, si ho- 80. d
mo vita angelica non excidisset, 80. d
Sibylla Æthiopum regina, 132. b. quomodo Solo-
monem tentarit, *ibid.* quid Solomoni donarit,
ibid.
Siccitas magna sub Michaelo, 244. c
Sichemus Emoris filius Dinam Jacobi filiam stu- 112. d
prat,
Siculorum clades, 264. c. 1.
Sidon a quo condita, 104. d
Sideri natalitio cuncta esse subjecta dicere, convi- 20. 21
cium in Deum,
Sidera num hominum mentes regant, 87. d. e
per Siderum commixtionem & distantiam an res hu-
manæ omnes administrentur & regantur, 22. 23.
de Siderum magnitudine, variæ Philosophorum o-
piniones, 16.
de Siderum motu cognosci, terram in medio uni-
versi esse sitam, 5.
Siderum motus cur cognoscendi, 20. c
de Siderum natura, Anaxagoræ, Diogenis, Anaxi-
mandri, Xenophanis, Philolai deliria, 16. obser-
vationibus, Basilii, 20. a
Siderum respectus nautis necessarius, 20. c
Sideribus nomina indidisse Sethum, 94.
ad Sidera referendane sit causa illorum, quæ pueris
præter naturam accidunt, 88.
Signorum cælestium inventor Sethus, 94.
Silvester, 192. a
Simile, 11. 44. 47.
Simile ab anatomia illustre, 119. d
Simeon. V. Symeon.
Simon Lazari pater, 166. a
Simon magus in area subvolat, 182. d. Petri precibus,
dejicitur, *ibid.* quando vixerit, *ibid.* b
Simonis magi canis, *ibid.* præstigæ, 121. a
cum Simone disputatio Petri, 182. c
Simulacrum quod Origeni, 126. a
Simulacra, piaculum & offendiculum in Scripturis
appellata, 143. a
Simulacrorum cultus origo, 101. a
Sinæus mons, 121. c. bis a Mose adscensus, *ibid.* d
Siphon ventus dictus, 6. a
Sirachides quando vixerit, 157. b
Sirenes sub Mauritio conspectæ, 211. c
in Sirido monte post diluvium columna lapidea re-
perta, 100. b
Sisaræ interitus, 126. c
Smerdis magus rex, 156. c
Sodoma ubi sita, 103. d
per Sodomorum incendium, cujus admoneamur,
93. b.
Sodomitarum consuetudo vivendi flagitiosissima,
103. d.
Sol absque radiis sub Justiniano, 213. an terram sub-
tercurrat, 25. & *seq.* Christi imago, 19. c. cur die
quarto conditus, 14. d. cur substituerit, 150. d
Sol & luna quomodo luminaria dicantur magna,
17. a.
Sol, omnium quæ motus & causas naturales ha-
bent, auctor, 13. quomodo diei & noctis cau-
sa, 15. c. quomodo diei habeat imperium, 15. a
Solis eclipsis sub Basilio, 239. c. sub Michaelo Pa-
læologo, 266. a. 2. sub Phoca, 238. a
de Solis magnitudine, discrepantes sententiæ 16.
Solis miraculum Josuæ præstitum, 125. d
Soli obscuracionem, non defectum accidere 18. c
Solem & lunam cur deficere velit Deus, 19. c
Solem pari intervallo ad quasvis terræ partes inha-
bitantes accedere, 5. a. quomodo Scripturæ ma-
gnum appellent, 17. b. c
Solomon an in senectâ pœnitentia sit ductus, 144. a
interfector fratris Ornæ, 140. a. quid a Deo po-
stularit, *ibid.* quo pacto geniis imperaverit, 132. a
Solomonis ad simulacra deflexio, 132. e. liber de ge-
niis, 141. e. libri de gemmis, *ibid.* libri quidam
exusti, 141. d
de Solomonis magicis, Josephi locus, 142. a
Solomonis pietas & religio initio summa, 140. d

ex Solomonis præscripto expulſus genius, 142. a
Solomonis regnum, 139. e. regni duratio, 143. b
Solomonis ſententiarum tria, odorum quinque mil-
lia, 141. folium, 143. e. ſtatua a Juſtiniano in
templo a ſe extructo collocata, 270. e. uxores &
concupinæ quot, 143. b
Solomoni cœtaneus Homerus, 142. d. nationes
omnes ab Euphrate ad Nilum uſque quamdiu
tributariæ, 142. d.
Solomonem omnes omnibus rebus ſuperafſe, 141. b
a Solomone multa didiciſſe medicos, *ibid.*
Somnum quid conciliet, 9. d
Sophiæ virtus, 210. e
Sophocles quando vixerit, 156. c
Spectrum ſub Commeno, 230. d
Spinæ cur roſis additæ, 9. a. quando natæ, *ibid.*
Spiritus S. cur decimo die poſt aſſumptionem Chri-
ſti datus, 174. c. cur quinquageſimo die miſſus,
ibid. cur deſcenderit in Chriſtum, 164. a. cur in
Apoſtoliſ confediſſe dicatur, 175. 2
a Spyridone victus Eulogius, 193. b
Statua imperatricis ab Antiochenis deſecta, 199. a
ob magnetem penſilis, *ibid.*
Stauracius imp. 221. c. ejuſdem exitus, *ibid.*
Stella, productis Magis ad Chriſtum, cur deinceps
conſpici deſierit, 162. c
Stellam Magis quæ apparuit, fuiſſe angelum, *ibid.*
Stellis erraticis nomina indiſſe Sethum, 94. b
Stephanus quando martyrium ſubjerit, 176. a
de Stratonico narratio Dioſcoridis, 43. e
Struto camelus cur non volet, 36. b
Sturnos cicuta veſci, 9. d
Subditorum in Auguſtum amor, 160. a. in Phocam
odium, 237. b
Subſtantiæ identitas in Trinitate individua, 160. c
Sues ſilveſtres in anno ſemel, circures bis parere, 48. e
Sultanus a Francis captus, 228. d. ejuſdem ſapiens di-
ctum, *ibid.*
Sultani dictum præclarum, 254. b. 228. d
Sultani & Diogenis colloquium, 254. b. modeſtia,
ibid. victoria, 253. d
Supplicationes a Mauricio inſtitutæ, 211. e
Sufes gigas, 125. e. 126. c
Suturas capitis cur plures vir habeat, 90. a
Symeon Metaphraſtes, 189. Stylites, 189. 203. c
Symeoni Bulgaro vita magice adimitur, 232. e
Symon Magus. V. Simon.
Symmachus quando vixerit, 187. c
Synodus. V. Concilium.
Synodus Chalcedonenſis quarta, 203. d. *τοῦτον* *ibid.*
ληρικῶν, *ibid.*
Syria, 156. c
Syriæ urbes a Romanis deſciant, 242. a

T

TABANVS avis, 113. b
Tacitus imp. 189. b
Talentum, quid, 132. c
Talionis pœna, 126. b. 215. b
Tamberlanes Scythia, 267. e. 2. b
Tarsus unde dicta, 108. d
Tatianorum error, 94. a
Tauros ad ficum domari, 10. e
a Tauris cur lunæ curruſ trahatur, 17. d
Tempe, 266. d. 2. b
Temperamentorum in corporibus diverſitatis ratio.
56. 57. c
Temperantia quid, 57. e
Tempeſtatis indicia, 27. b
Templum ſecundum ſub Dario Hyſtaſpis F. perfe-
ctum. 156. c
Templum vetus, imago cœli, 140. c. 141. a
Templi Solomonici extructio, 140. quo tempore fa-
cta, *ibid.* quot annis abſoluta, 154. ſecundi quot,
ibid. & per quos, *ibid.*
Templi ſtructura magnificentiſſima per Juſtinianum,
206. d. perfecta, 207. d
Temporis meſſura a nocte, 15. d
Tenebræ tactiles, nona Ægypti plaga, 118. e. 119. e
de Tenebris, terram univerſam occupantibus, Chriſti

R E R U M E T V E R B O R U M

Viragines in expeditione Conradi Cæsaris, 261. b
Vir cur plures habeat capitis futuras, 90. a
Viri imago cervus, 42. b
Virosum indoli cedere dimidia parte sexum semi-
neum, 90.
Virtus res præclara, 97. c. in ipsiſ etiam barbaris,
181. d.
Virtutis & gloriæ comes invidia, 206. c
non Virtutem animi, sed corporis proceritatem ad-
mirari homines, 137. b
Virtutum loco non esse habitâ patribus naturalem
mansuetudinem, prudentiam, &c. sed naturalis
cujusdam beneficii, 57.
Visum solitario oblatum, 218. a
Vitæ consentanea mors, 234. c
Vitæ cujusque duratio unde, 86. a
Vicellius imp, 164. d
Vitis folium cur sectum, 10. a
Ulachorum irruptio, 264. c. 2.
Ungarorum partes sequuti Græci, 269. a
de Unicornu, 48. b
in Vniuersi medio quasi suspensa terra, 5.
Volucres cur aquis gaudeant, 31. b. quo differant a
piscibus, *ibid.*
Volucrum aliæ liberæ, aliæ duci subjectæ, *ibid.* cum
natatilibus cognatio, *ibid.* quæ *κακόννοδες*, *ibid.*
Volucres non esse *απόδες*, *ibid.*
Voluptas ad quid naturæ indita, 85.
Volusianus & Gallus imperat, 189. b
Uris interfecti ultor Deus, 138. d
Urieli angeli statiq inter astra, 94. a. appellationem
nec prisce nec novi fœderis libris contineri, 132. c
Ursus qui vulnera sua sanat, 38. d
Ursorum natura, 56. a. ursæ partus, *ibid.*
Vulpes quomodo sese curet, 38. d
Vulpeculæ astutiâ, 50. b
Vultur triennium prægnans, 33. a
Vultures tantum feminæ, *ibid.*
Vulturum procreatio, *ibid.* d. senecta, *ibid.*

Vulturibus rosarum odor inuisus, 39. a
Vultures e ventō concipere, 33. b. exercitus comitari,
34. b. unguento rosaceo necari, 33. c
Uzica natio versus Occidentem, 251. c. 2.

X

X Enophanis de natura siderum deliria, 16. b
Xiphias cometes, 232. b

Z

Z Acharias Barachias F.	149. a.	Joadæ pontificis	
F. lapidibus obrutus,			148. d
Zambres,			121. a
Zebedæi, filiorumque ejus inopia,			165. a
de Zebedæo, ejusq; filiis discrepantes sententiæ,		<i>ibid.</i>	
Zeno Isaurus imp.			204. b
de Zenone exemplum,			218. b
Zeuxippum balneum a quo extractum,			187. c
Zimisches imperator, 238. c. a Polyencto patriarcha ab ingressu Ecclesiæ prohibitus		<i>ibid.</i>	
in Orientem pergit, 239. a. in palatium per corbem attractus,			238. b
Zimischi imperat. mortis occasio, 239. b. ejusdem interitus,			<i>ibid.</i> c
ad Zimischem Josephi litteræ,			236. b
Zoe Argyropulo nupta, 241. c. mulier falax marito insidiatur,			243. a
ex Zoe Carbonopsia Leoni philosopho filius natus,			231. b.
Zonaræ locus,	109. b.	221. b.	227. b. 230. a
Zoroaster Persarum astronomus,			100. c
Zorobabelus Salathieli F. ex Judaica tribu regnum occupat,			154. c
Zorobabeli historia,			153. c
Zunaites Smyrnæ princeps,			268. a. 2.
Zygenæ, ceti species,			28. b

Indicis Alphabeticæ in Michaelis Glycæ Annales finis.

[illegible]

RERUM ET VERBORUM IN NOTIS ET EMENDATIONIBUS PHILIPPI LABBEI S. I. AD ANNALES GLYCÆ PRÆCIPUE MEMORABILIMUM INDICULUS.

*Cui etiam inserta sunt nonnulla ex iis, quæ Joannes Meursius Batavus observa-
vit in Proloquio & Notis ad Theodoro Metochitæ inscriptum falso Historia
Romane Ὑστορία, ex Glycæ nostri Annalibus delibatum.*

A			
Aron frater Moſis,	276.	Cete grandia,	272.
Abalantes ſeu Abalantius,	284.	Ceyx,	273.
Abimelechus,	275.	Choræ Monasterium,	288.
Abrahamo facta apparitio,	ibid.	Chriſtus adventum ſuum celavit daemones,	273.
Achior,	277.	Chriſtopolis ſeu Chryſopolis,	283.
Actiaca victoria,	278.	Chronicon Alexandrinum,	280.
Adami immortalitas,	274.	Chronographia,	275.
Æſculapius,	276.	Chryſopolis. V. Chriſtopoliſ.	275.
Achias Silonites,	277.	Cicuta καὶ δ' ἰορ,	268.
Amalegitæ victi,	276.	Ciſterna Moſeſia,	283.
Anabatianus Cainitarum,	275.	Coagulum pro opio,	268.
Anaxagoras,	278.	Coccyx,	273.
Andreas Schottus, S. J.	288.	Coloſſenſes Rhodii,	278.
Anna Comnena,	285.	Cometes Xiphias,	283.
Annales ab orbe condito,	280.	Commodi Imp. primordia,	280.
Antonius Caracalla Imp.	281.	Conopeum unde,	ibid.
Antoninus Pius Imp.	281.	Concilia Œcumenica ſeptem,	282.
Apelliani hæretici,	280.	Conſtans Cæſar,	ibid.
Apollodorus Pergamenus,	279.	Conſtantineus Magnus,	282.
Apollonius Tyaneus,	280.	Conſtantineus Manafſes,	280.
Aquila Ponticus,	281.	Cosmas Magnus Tetraodii auctor,	283.
Arca Noetica,	275.	Coturnices pro turturibus reponendæ,	267.
Arçadii Imp. litteræ,	282.	Crænon & Syriaca Lingua duci debet, ſed Latina,	282.
Arii hæreſiarchæ mors,	ibid.	Criſpus Cæſar, non Priſcus,	ibid.
Ariſtoteles Philoſophus,	278.	Crux Chriſti e Cupreſſo, Picea & Cedro.	275.
Arphaxad.	277.	Cuculus coccyx,	273.
Aſenius Monachus,	282.	Cynocephalus,	276.
Artabanus,	278.	Cyrus Perſarum rex,	276. 278.
Artaxerxes rex,	276.	D	
Artaxerxes Longimanus,	278.	Daniel Propheta,	276. 278.
Aſſuerus rex,	277.	Darius Medus,	276. 278.
Aſtarte Luna,	283.	Darius Hyſtaſpis filius,	278.
Aſtronomia,	275.	David rex & Propheta,	277.
Athenodorus Tarſenſis, forte diverſus ab Alexan-
drino,	279.	Decalogus,	276.
B		Delphines cetorum genus,	272.
Baana,	277.	Diabolus adventum Chriſti ignoravit,	273.
Balæna, ſeu ceti,	272.	Dialogi S. Gregorii I. Papæ Græciſ noti,	280.
Baracus & Debora,	276.	Didius Julianus Imp.	281.
SS. Barnabæ & Bartholomæi martyrium a Meta-
phraſte conſcriptum,	279.	Diogenes Cynicus Phil.	278.
Bafilizes,	283.	Draco,	276.
S. Baſilius Magnus,	272.	Dropax quid,	285.
Byzus, ſeu Byzas, & Byzantium,	277.	E	
C		Elephantes,	273.
Caij mors,	275.	Elifæus,	277.
Cambyces, vulgo Cambyſes Rex,	273.	Elleborus ſeu veratrum,	272.
Carolus Annibal Fabroſus,	282.	Empedocles,	279.
		Encænina novæ Romæ,	282.
		Eperſtus non eſt nomen proprium,	289.

I N D E X.

Epiphanius,	281.	Jobus Diaconus,	284.
Esdras sacerdos,	277.	S. Josephus B. V. sponsus,	279.
Esther Regina,	276.	Josephus Judæus Historicus,	275.
Euchologium Græcorum,	278.	Isoseth. pro Memphibosetho,	277.
Evodius apud Nicephorum,	279.	Judith Holophèrnem obtruncat,	277.
Euripides Poeta,	279.	Julianus Apostata Imp.	282.
Euthymius Patriarcha,	272.	Julius Cæsar,	279.
Euthymius Zigabenus,	280.	Julius Metaphrastes,	282.
Eutychius Patriarcha,	283.		
Eutychus Rusticus,	278.		
Ezechias Rex Juda,	277.		
Ezechiel Propheta,	ibid.		

F Asti Capitolini & Siculi,	278.	Lotus Atraniatini nepos,	279.
Feria sexta præparationis dicata,	280.	Lucas Holstenius V. C.	271. 272. 281. & alibi sa-
Flavianus Antiochenus Antistes,	282.	pe.	
Fulmen,	273.	Lucius Verus Imp.	181.
Funda marsupium & fundax,	285.	Lycurgus Legislator,	376.

G Abrielopolus,	284.	M Acanthus Magnus non est alius 2 S. Pano,	274.
Galenus Medicus,	280.	Machaon Medicus,	273.
Genesis parva, liber apocryphus,	279.	Macrinus Imp.	281.
Gentianus Gervetus Aurel.	288.	Magiæ inventor,	275.
Geometriæ inventor,	275.	Mahometes pseudopropheta,	283.
Georgius Cedrenus Hist.	278.	Mambræ quercus,	275.
Georgius Codinus,	287.	Mandragoræ potio,	272.
Georgius Phrantzes,	288.	Manes hæreticus,	279.
Georgius Syncellus chronographus,	275. 277.	Manganorum Monasterium,	284.
Glycas. Vide Michael,		Marçia Marciana,	279.
Græculi recentiores fabulis refertissimi,	282.	Marcus Monachus, qui Tetraodion Magni Cosmæ	
Gregorius Dialogus quis apud Græcos,	280.	perfecit,	283.
Gregorius Nazianzenus Episcopus,	274.	Mardochæus,	277.

H Eraclius Philosophus,	278.	Maria Magdalena,	280.
Herodotus Historicus,	278.	Martyrium, vox Latine a Catholicis usurpari solita,	281.
Hesychius Milesius,	280.	ut & alia plures,	281.
Hierosolymitana urbs duplex, superior & inferior,	280.	Matathias, seu Matthias	278.
		Maximiana perperam dicta Diocletiani filia,	282.
Hippocentaurus,	276.	Maximus Planudes,	273.
Hippocrates Medicorum princeps,	278.	Mecœnas, seu Mœcenas,	279.
Holophernes Dux Assyriorum,	277.	Memphiboseth pro Isboseth,	277.
Homerus princeps Poetarum,	277.	Metaxa & Metaxarii quid,	283.
Hydaspes fluvius,	273.	Methodius Patriarcha,	275.
		Michael Avenna,	285.
		Michael Glycas imperitus veteris Historiæ, in ple-	

J Acobus Goar Ord. Præd.	284. 285.	Michael Psellus sapiens,	277.
Jacobus Saliarius Soc. Jesu,	275.	Michael Rangabenus,	281.
Jambici versus in Glycæ Annales,	267.	Mocēſia ciſterna,	283.
Idolum quid, & quomodo a ſimilitudine differat,		Mofis Decalogus,	276.
276.			

Jechonias Rex Juda,	278.	N	
Jeroboamus Rex Israel,	277.		
Indictionum initium,	278.		
Innocentii I. Papæ litteræ,	282.	N	Abuchodonosor Babyl. Rex,
Joachim,	278.		Nazarenus seu Nazoræus,
S. Joannes Apostolus e Patmo,	280.		Nemitzi an Teutonici,
S. Joannis Baptistæ manus & capilli,	284.		Nicephorus Gregoras Historicus & Orator,
Joanna Baptistis Borbonia,	267.		286. 287. 288.
Joannes Cantacuzenus Imp.	287. 288.		Nicephorus Logotheta,
S. Joannes Damascenus,	271. 280.		Nicolaus Patriarcha,
Joannes Glycys seu Dulcis,	287.		Nicon asinus,
Joannes Gabius interpres,	285.		Noemi socrus Ruthæ,
Joannes Leunclavius interpres Glycæ, Hæreticus,			Notæ multorum importunæ, nimisque prolixæ,
in multis peccasse arguitur, 271. 273. 274. 275.			272.
276. 277. 278. 279. 280. 281. & passim.			
Joannes Marcus,	279.	O	
Joannes Meursius sæpius notatur,	278. 279. 280.		
281. 286.			
Joannes Scylitzes Curopalata Hist.	267.	O	Perarum Typographicarum accusator sæpius
Joannes Xiphilinus Monachus, & Patriarcha,			incogitantia,
284.			Opium succus papaveris,
			Origenes Adamantius,

N Abuchodonosor Babyl. Rex,	277.
Nazarenus seu Nazoræus,	277
Nemitz an Teutonici,	285.
Nicephorus Gregoras Historicus & Orator,	278.
286. 287. 288.	
Nicephorus Logotheta,	281.
Nicolaus Patriarcha,	283.
Nicon asinus,	278.
Noemi focus Ruthæ,	277.
Notæ multorum importunæ, nimisque prolixæ,	
272.	

O Perarum Typographicarum accusator saepius
incogitantia, 272.
Opium succus papaveris, 273.
Origenes Adamantius, 276.

INDEX.

Or famulus Moſis, 276.
Orphana nurus Noemi, 277.
Orpheus vates, 276.
Oſtrobi palus, 284.

P

P Atlas, unde Palatium, 276.
Papaveris ſuccus opium, 272.
Paralipomenon libri, 277.
Paralyticus a Chriſto ſanatus, 279.
Parapinacius Michael unde, 285.
Paraſceve quid Judæis, 280.
Patriciatus dignitas, 282.
Patricius Pruſaenſis Epiſcopus, 272.
Pauliciani hæretici, 279.
S. Pauli Apoſtoli epiſtolæ, 274.
Paulus ſilentiarius, 273.
Paulus Sinopenſis, ſeu *συνωπτης*, *ibid.*
Perſeus male collocatur a Glyca, ut plerique alii, 275.

Pharao Ægypti Rex, 275.
Philo Philoſophus a Judæo diſtinctus, 283.
Philolaus Pythagoricus, 272.
Phocæ & cete grandia, 272.
S. Pionius martyr, 272.
Plato Philoſophus, 278.
Planudis Florilegium, 273.
Precatio Joſephi Patriarchæ, 277.
Presbyteros & Diaconos Leunclavius male vertit in ſeniores & miniſtros, ac in ſimilibus ſæpe peccavit, 281.
Prometheus, 276.
Pruſiadis Epiſcopus Patricius, 272.
Pſalmi Davidis Regis, 277.
Pyron ſeu Pyrrhon Chronologus Chriſtianus, 274.
Pythagoras Philoſophus, 278.
Pythiæ thermæ, 273.

Q

Q Uadringenti & octoginta anni ab Exodo ad Templum Salom. 277.
Quercus Mambriæ, 275.

R

R Aphael Archangelus, 278.
Rechabus & Baana, 277.
Rhodius Coloſſus, unde Coloſſenſes, 278.
Roma ſub Conſulibus, 278.
Romulus Romæ conditor, 276.
Rubri apices titulorum in Hiſt. Glycæ, 271.
Ruta herba, 273.
Rutha nurus Noemi uxor Booz, 277.

S

S Almanazar Rex Aſſyriorum, 277.
Sarapion ſeu Serapion Mathematic. 281.
Sarbarus non Salbarus Dux. 283.

Scorpii aculeus *κέντρον*, 273.
Sedecias Rex Juda, 278.
Senior male pro Presbytero, 277.
Sennacherib Rex Aſſyriorum, 277.
Serpens æneus, 276.
Severus Imp. *Vide* Lucius Verus.
Sidirus ſeu Siridus mons, 275.
Sigior ſeu Segor mons, 275.
Simeon Metaphraſtes *καλοῦνται*, 279.
Similitudo & idolum quid, 276.
Simon Leproſus, 279.
Simon Wagnerekius Soc. Jeſu, 271. 283.
Sodomorum incendium, 275.
Somanitis ſeu Sunamitis, 280.
Sophocles Poeta Tragicus, 278.
Spatha, ſpathium, ſpatharius, 282.
Sues ſeu apri, 273.
Sunamitis ſeu Somanitis, 280.
Synodi univerſales ſeptem, 283.

T

T Hebræ Ægyptiæ, 273.
Themata in Orientali imp. quid, 284.
Theodorus Metochita magnus Logotheta, 278. 279.
281. 285. 286. 287. 288.
Thermæ Pythiæ, 273.
Thracæſiorum, ſeu Thracenſium thema, 284.
Thucydides Hiſtoricus, 278.
Titiones tres e cupreſſo, picea, & cedro in arborem creſcunt, 275.
Tobias uterque, 277.
Trajani imperium, 280.
Trojanæ urbis excidium, 277.
Turtures pro coturnicibus perperam ſubrogatæ, 271.
Typothetarum *παρορματὰ* 273. & alibi ſæpius caſtigantur.

V

V Alens Aſtronomus, 282.
Veratrum non nocet coturnicibus, 272.
Ulphines, ſeu Delphines cetacei generis, 272.
Uriel Angelus, non Urier, 277.
Uxor Lothi in ſtatuum ſalis verſa, 275.

X

X Enophanes Philoſophus, 272.
Xiphias cometes, 283.

Z

Z Ebedæus, an martyr, 279.
Zeuxippi balneum, 281.
Zoroaſter Aſtronomus, 275.
Zygænæ piſces, 272.

VOCABULA QUÆDAM GRÆCA IN NOTIS OCCURRENTIA.

Α ΜΦΙΑ,	237. 1	Ξηροκοιτίαι,	282. 2
Αμφίχυρτος σελλών,	272. 2	Ξυλόξυλος,	283. 1
Αυγασίων, ἢ αυγασίων,	282. 2	Ομοίωμα,	277. 1
Βαρύσμος,	268. 1	Οπιον μήκωνος ὀπός,	268. 1
Βασιλὶς πόλις,	284. 2	Οὐλφίνε,	272. 2
Βησάλων,	283. 1	Παππία,	283. 1
Βίσεκτα ἢ βίσεξτον,	278. 2	Πεντηκοστή,	282. 2
Γνωμικαὶ σημειώσεις,	288. 2	Περίλιμνάζειν,	272.
Δράπαξ,	285.	Πίναξ ἢ πινάκιον, ὅθεν ὁ Παραπινάκης,	285.
Δύο δύο,	275. 1	Πλακωτὸν,	285. 2
Εἰδωλον,	276. 2	Πλησιφαῆς σελλών,	272.
Εἰσοδεῦσαι,	282. 2	Πράσινος δῆμος,	282. 2
Ἐπτά ἑπτά,	275. 1	Προάβατον,	280. 1
Εὐλακισμένος βίος,	284. 2	Σάραντα,	273. 1
Ἡμαμβεία,	273. 2	Σαρακοστή,	279. 1
Θαλαττικόν,	283. 1	Σημαντήρ,	284. 1
Θέμα Θρακησίων,	284. 1	Σημασία, σημαία, σῆμα, σημαῖον, σημαιο-	
Θρόπτης Μωσῆς,	267. 2	φόρος,	285. 1
Ἰνδικτιών, Ἰνακτιών,	278. 2	Σίφων,	268. 1
Καβαλία, Καβαλλοί,	283. 1	Σκοποδινία,	273. 1
Κακόγνηρος,	282. 1	Σπαθάριος, σπάθη, σπαθίον,	282. 2
Καμινιαία,	276. 1	Στενόπολις,	280. 1
Κεντλώδεια,	283. 1	Σωλαία ἢ σωλέα,	283. 1
Κέξον σκορπίε,	273.	Τελώνιον τῆς πορνείας,	283. 2
Κληδὼν κληδονισμός,	277. 2	Τετραώδιον τῆ μεγάλης Κοσμᾶ,	283. 2
Κόπος ἀντὶ τῆ τόπος,	279. 2	Τρύλος ἢ τρύλλος,	283. 1
Κώδιξ κώδικος,	283. 1	Φιλοβέρετος,	283. 1
Κώναρα, ἢ κωνάρεα,	284. 1	Φουδάξ,	285. 1
Κώνωψ καὶ κωνωπεῖον,	280. 2	Φώτισμα,	282. 1
Μλωσειδὴς σελλών,	272. 2	Χαμδυνίαι,	282. 2
Μονοπωλεῖον,	285. 1	Χειροτονεῖσθαι, χειροτονία,	282. 2
Ναιρολόγιον,	283. 1	Ωνιος,	285.
Νεμία,	283. 1		

VOCABULA QUÆDAM GRÆCA ET NOTIS OCCURRENTIA.

167. 1	Εἰσπράξις	168. 1	Εἰσπράξις
168. 2	Εἰσπράξις	169. 1	Εἰσπράξις
169. 2	Εἰσπράξις	170. 1	Εἰσπράξις
170. 2	Εἰσπράξις	171. 1	Εἰσπράξις
171. 2	Εἰσπράξις	172. 1	Εἰσπράξις
172. 2	Εἰσπράξις	173. 1	Εἰσπράξις
173. 2	Εἰσπράξις	174. 1	Εἰσπράξις
174. 2	Εἰσπράξις	175. 1	Εἰσπράξις
175. 2	Εἰσπράξις	176. 1	Εἰσπράξις
176. 2	Εἰσπράξις	177. 1	Εἰσπράξις
177. 2	Εἰσπράξις	178. 1	Εἰσπράξις
178. 2	Εἰσπράξις	179. 1	Εἰσπράξις
179. 2	Εἰσπράξις	180. 1	Εἰσπράξις
180. 2	Εἰσπράξις	181. 1	Εἰσπράξις
181. 2	Εἰσπράξις	182. 1	Εἰσπράξις
182. 2	Εἰσπράξις	183. 1	Εἰσπράξις
183. 2	Εἰσπράξις	184. 1	Εἰσπράξις
184. 2	Εἰσπράξις	185. 1	Εἰσπράξις
185. 2	Εἰσπράξις	186. 1	Εἰσπράξις
186. 2	Εἰσπράξις	187. 1	Εἰσπράξις
187. 2	Εἰσπράξις	188. 1	Εἰσπράξις
188. 2	Εἰσπράξις	189. 1	Εἰσπράξις
189. 2	Εἰσπράξις	190. 1	Εἰσπράξις
190. 2	Εἰσπράξις	191. 1	Εἰσπράξις
191. 2	Εἰσπράξις	192. 1	Εἰσπράξις
192. 2	Εἰσπράξις	193. 1	Εἰσπράξις
193. 2	Εἰσπράξις	194. 1	Εἰσπράξις
194. 2	Εἰσπράξις	195. 1	Εἰσπράξις
195. 2	Εἰσπράξις	196. 1	Εἰσπράξις
196. 2	Εἰσπράξις	197. 1	Εἰσπράξις
197. 2	Εἰσπράξις	198. 1	Εἰσπράξις
198. 2	Εἰσπράξις	199. 1	Εἰσπράξις
199. 2	Εἰσπράξις	200. 1	Εἰσπράξις

Michael / Labbé, Philippe, / Leunclavius, Johannes,

Tu kyru Michaël Glyka Sikeliōnikē biblos chronikē a mundi exordio usque ad
obitum Alexii Comneni imper. ; quatuor in partes tributi = Michaelis
Glycae Siculi annales

Venetiis 1729

2 H.int. 76,9

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10328797-0